Universidad de Deusto
Biblioteca

Clirico
Sermones

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

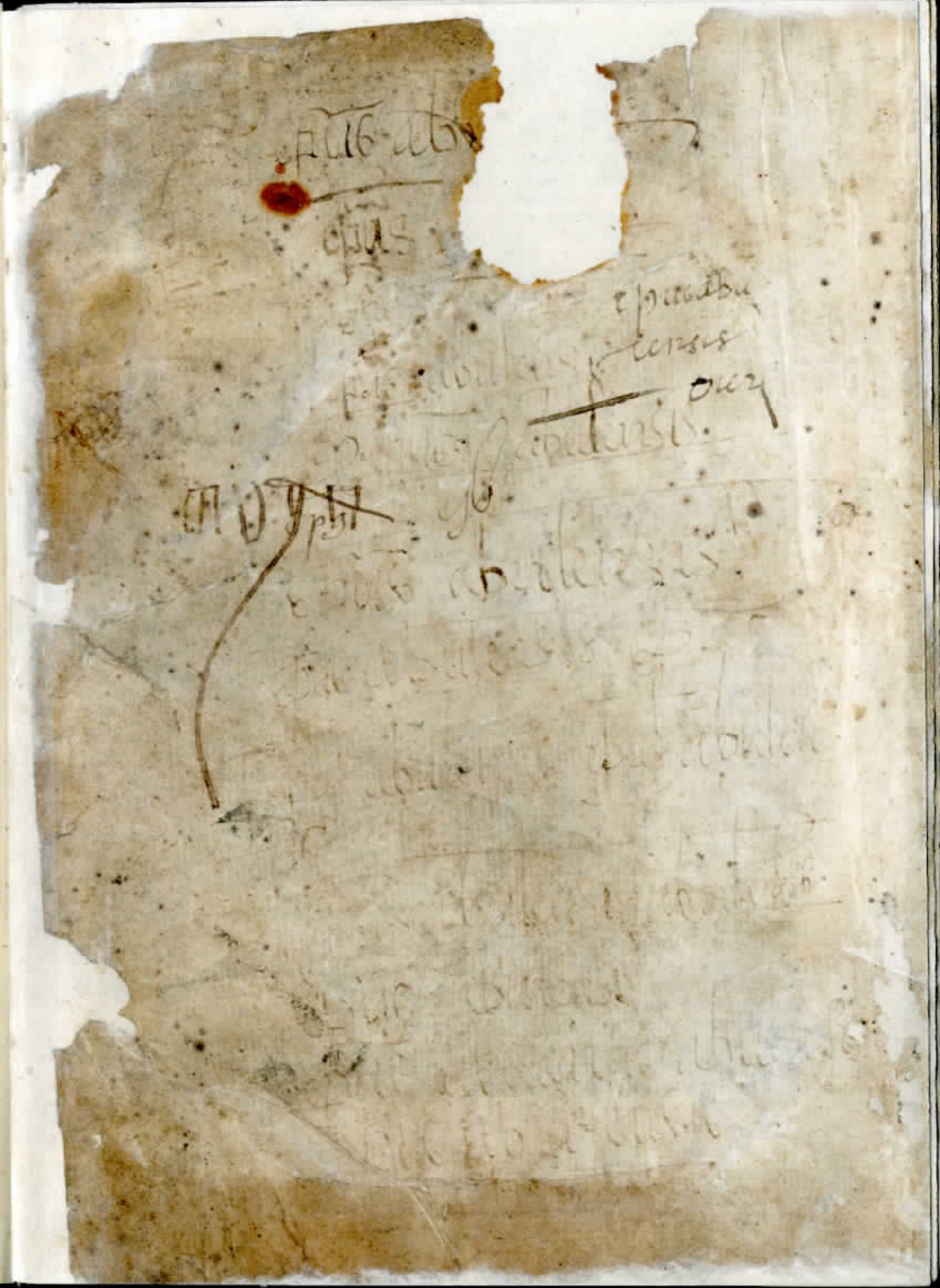

Universidad de Deusto
Biblioteca

eat vltionē dei nō meretur. Si cōtra scelera ꝛ vitia/currens per mundū tanq̄ vagus et ꝓfugus(vt ita dicā) sermones habui. Nunquid isti boni homines debēt mihi detrahere:et sermones meos calūniari? Certe nō:sed potius fraterne gr̄e cōgratulari. Nōne ꝛ apostoli saluis inter se amicitijs dissenserunt? Cū paulus ꝛ barnabas ꝓpter Johannē cognomento marcū discordati sunt.et separauit eos nauigatio:quos rp̄i euangeliū copulabat. Nōne [illegible]aulus in faciem cephe restitit:q̄ nō recto pede incederet in euangeliū? Et tamen pr[illegible]ozē suū ꝛ colūnam ecclesie vocat:et exponit predicationez ne in uacuū curreret aut cucurrisset. Nōne in religione etiā liberi a parentibus:et cōiuges a maritis salua pietate dissentiunt. Si isti habent vt nos habemus cur nos odiunt? si aliter credunt:quid conantur in dies detrahere? An q̄ ab ipsis discesserunt sibi detrahēdū sit. Testez inuoco iesuz ꝓscie mee. Qui ꝛ hos ꝓmones quos ꝓpegi:ꝛ nō sine labore ꝛ eoꝝ maledicta iudicatuꝝ est. Ad cōmonitionē ꝓboꝝ virorū voluisse reticere et finem facere simul actionī:et vincere in bono malum. Sed q̄ minanturinteritum nisi tacuero. Respondere compellor: ne videar tacendo/crimen agnoscere:et leuitatem meam male conscientie signum interpretetur. Hoc est verū de leuiatum eorum:non ex dialetica arte quam nesciunt:sed ex carnificum officina/ et meditatione ꝓlatuz. Si tacuero criminosus ero. si respondero maledicus. Isti me ergo et ꝓhibent/et cogunt ad respondendū. Audent .n. dicere ipsos non ad oftentationem/et iniuriam:sed ad edificationem quasi christianos/ac religiosos loqui. q̄ de me tanta confingunt/quāta nō dicerent de latrone homicida:de scorto meretrix. Scurra de mimo/quī partiuntur mihi montes criminū/et gladios sue lingue quos defigant in iugulum meum. Tanto enim tempore eracuerunt? hec est istorum illa sancta verecūdia.hec edificatio christiana. sic modesti sunt/sic prudētes: vt caterum in angulis non desistunt fratri suo detrahere/ꝛ per omnes plateas ciuitatum vulantia iacula falsitatis contra fratrem suum emittere. Quid enim necesse est in multorum scandalo/criminaq̄ ꝓferri:que secreto. Aut corripere valeant:aut emendare? Sed q̄ vnusquisq̄ viuit stomacho suo/et amicus nō statim dñs est alterius voluntatis. Assumant saltem paululum humani si nō christiani pudoris:et desinant a maledictis. Quid eni feci?quid cōmerui? In quo ipsos lesi? Quia me negaui esse de eoꝝ synagoga?quia ipsos laudibus dixi indignos? Quia ypocritaꝝ fraudulentias et per[illegible]ta aperto sermone descripsi?quid ad eos qui et catholicos/et veraces religiosos esse iactant:qui libentius me accusant q̄ seipsos defendunt. Nonne defensio mea accusatio eorum est? Aut aliter orthodoxi/aut religiosi esse non poterunt nisi me apostatam comꝓbauerint. Quid ipsis ꝓdest societas mea? Aut que est ista prudētia accusati ab alijs accusare aliuz. testor mediatorem iesum inuitum me/ꝛ repugnātez ad eorū maledicta respondere. Cessent ipsi maledicere/ꝛ ego cessabo me defendere. Errauimus iuuenes:emendemur senes. Si fratres sunt/me gauderent correctum. si amici sunt/de fraterna gratia gratulari debēt. Quid liuore torquentur?quid imperitorum animos contra me concitant? Canes latrant ꝓ dominis suis:et isti nolunt me latrare ꝓ christo. Uolunt ergo me tacere. vt paulo ante dixi. Deponant gladium:et ego scutum abiciam. In vno eis consentire non potero/vt parcam hypocritis:vt me religiosum/et catholicum non ꝓbem. Si igitur ista est causa discordie/mori possum:tacere nō possum. Audiant isti tales quid de oibus invidis/et maledicis/ꝛ cōtumeliosis:loquatur sapiens Salomon. Insipientes dum iniurijs cupiunt impij facti oderunt sensum. Ne fabriceris in amicū tuum mala:et ne inimicetur aduersum hominē sine causa. Impij exaltant cōtumeliā:circuncide a te os prauū et iniqua labia.lōge repelle abs te oculos cōtumeliosi:linguā iniqui:manus effundentes sanguinē insti:cor fabricans cogitationes malas:et pedes festinātes ad male faciendū. Qui nitit mendacio pascit ventos. Et sequitur Aues volantes. Derelinquent eum vias vinee sue;ꝛ agros culture sue faciet errare. Perambulat aridū ac desertū

et collegit manib9 suis sterilitatē. Os pcacis appropriat cōtritioni:t q̄ pfert maledicta stultissim9 est. Via bñdicta oīs simplex. vir animosus/inhonestus est. Pertransibit labioꝝ incidit in laqueū pctōr. Itinera stultoꝝ recta in cōspectu suo:stultus eadē die ostēdit irā suā. Abhominatio est dño/labia mēdacia. Qui custodit os suū seruat aīam. et qui temerari9 est labijs terrebit seipsum: Malus cū cōtumelia agit mala. et insipiēs expādit malicia suā. Queres apud malos sapiētiā:t nō inuenies. Suis itinerib9 saturabit temerari9. Sapiēs tacendo declinat malū. Stultus cōfidēs miscet ei. Lōganimis vir multus in prudentia. Pusillanimis valde imprudēs est. Qui calūniatur pauperē lacessit factorē ei9. Lingua sapientiū bona nouit:t os stultoꝝ pnunciat malū. Vir animosus parat rixas. et immūdus est apud deū ois qui exaltat cor suum. Manum manus iferēs iniuste/nō erit impunit9. Qui diligit vitā pcitoꝛi suo/ante cōtritionē p̄cedit. Cōtumelia t ante ruinā mala cogitatio. Qui affirmat oculos suos/cogitat puersa. et puocat labijs suis oia mala. Labia stulta ducūt eum in mala:et os mendax dives. Gloria est viro q̄ auertit se a maledictis. Qui autē stultus est talibus se obligat. Noli amore detrahere/ne tradiceris. Suauis est hoi panis mēdatij:postea implebit os ei9 calculo q̄ operat thesauros. Lingua mēdacis vana testat:et veniet in laqueos mortis. In aure stulti noli quicquā dicere:ne forte irrideat sapiētes sermones tuos. Claua/et gladius/et sagitta pernicios sunt:sic et vir qui contra amicum suum falsum dicit testimonium. Sicut aues volant et passeres. Ita maledictum vanum non superueniet illi. Noli respondere imprudenti ad imprudentiam eius:ne similis ei fias:sed responde stulto ad stultitiam eius ne sibi sapiens esse videat. Qui insidiatur amicis suis cū visus fuerit dicit:q; ludens feci. Craticula carbonibus/et ligna igni/t vir maledicus ad tumulū ripe. Si te rogauerit inimicus tu9 parcēs verbis magna ne cōsentias ei:septē nequitie sunt in aia eius. Grauis est lapis:t vix portabilis arena. Sed ira stulti grauior vtroq;. Crudelis est indignatio t acuta ira/t zelus impatiēs est. Impius calūniat pauperes. t qui cōfidit in cordis auaricia stultissimus est. Totā iram suā pfert insipiens. Sapiēs dispēsat in partes. Filius malus gladios dentes habet:t cultros malos vt cōsumat infirmos ex terra: et paupes ex hoibus. Contra hmōi etiā pessimum genus hoim fratri suo detrahentiū loquif citharedā spūscti Dauid. Vana locuti sunt vnusquisq; ad primū suum:labia dolosa in corde:et corde locuti sunt. Disperdat deus vniuersa labia dolosa:t linguā magniloquā Qui dixerūt linguā nostram magnificabim9 labia nra a nobis sunt. quis nf dñs est? Et alibi ait. Sepulchrū patens est guttur eoꝝ:linguis suis dolose agebāt. Venenum aspidū sub labijs eoꝝ. Quorū os maledictione t amaritudine plenū est: veloces pedes eorū ad effundendū sanguinē. Cōtritio t infelicitas in vijs eorū et viā pacis non cognouerūt:nō est timor dei ante oculos eoꝝ. Cū hec scriberē cōtra pessimos detractores:recordatus etiā suꝫ sermōis pphetici/qui ait. Filij hoim dentes eoꝝ arma t sagitte:et lingua eoꝝ maceria acuta. Verū ad hec vulnera q̄ infligunt ex lingua inter hoies pene nullus est. Et ideo cōuertor me ad iesum celestē medicū:qui mihi antidotum potentissimū dedit de euangelij sui pipyde platū:qd vim doloris spe futuri apd se iusti eraminis solaretur. Potio ergo ipa quā t̄ perauit iesus hec erant vba. Beati (inquit) estis cū vos persecuti fuerint:t dixerint aduersuꝫ vos oē malum mētientes: gaudete t exultate:quoniā merces vra multa est in celis. sic em persecuti sunt t prophetas qui erāt ante vos. Et ego quidē quantū in me est: hoc medicamēto contētus de reliquo silere decreuerā dicens apud meipm. Si patrē familias belzebuth vocauerunt:quāto magis nos iꝫ indignos domesticos eius. Et si illi dictū est:q; seductor et seducit turbas. Ego cur indigner si audiā me pseudo pphetā dici:et p ingenij tarditate vel potius cecitatē talpam nominari? Et cū dñs meus immo oim deus rēs dnus sit hō votax et vini potator. Thus ergo doctus exēplis/nolui mordere mordētes nec; vicem talionis implodere:malignic; insaniā excalare furibundoꝝ. et vni9 ep.

(Cet si inculte) antidotū venenatꝫ peccatorū9 infodere. Sed verear ne nihil pficiēs illud dauiticū. Cantare cōpellor:et hijs monibus consolari. Alienati sunt pctōres a vulua errauerunt/ab vtero:locuti sunt falsa. furor illis m̄ similitudinē serpentis/sicut aspidis surde et obturantis aures suas:que nō audiat vocē meā incantātis sapienter. Deus cōteret dentes eoꝝ in ore ipsoꝝ. Molas leonū cōfringet deus. ad nihilū deueni:etiā tanq̄ aqua decurrēs. Intendit arcū suū donec infirmenf. sicut cera que fluit auferenf. Supcidit ignis et non viderūt solē. et iterū. Letabif iustus cū viderit vindictā impioꝝ:manus suas lauabit in sanguine peccatoris. Et dicet homo. Si vtiq; est fructus iusto:vtiq; est deꝰ iudicās eos in terra. Quā mirū in modū/hec sentētia nos consolaf? O amātissimi in xpo fratres socij tribulationū/et comites fere totius pegrinationis. quotiēs me audistis in cathedra. Per varios casus per tot discrimia rerū. tendim9 in latiū. et illud aplicū. Oportet nos per multas tribulatiōes introire in regnū celoꝝ. Beati estis cū vos maledixerint hoies:et persecuti fuerint:et dixerit omne malū aduersum vos. gaudete ergo et exultate/qr merces vra copiosa est in celis/future vite. Gloria pfitis vite incōmodis cōpaf precipue qr nō qui patif/sꝫ qui facit iniuriā miser est. Un et christianis vexilla crucis sunt/delitie trophea. Nostre vite/nō pōpis:sed miserijs reportanf. In nostra classe viri fortes opprobria sciūt portare:nō munera. Mā xpi vincula voluntaria sunt:t vertunf in amplexus. Si quis aūt corpore imbecillis est/ si adfit sapiētia nō aduersarij certamina vincit. maxime quoniā liberi arbitrij sumus:sed ipm dei nutrif auxilio:quod q; pauptati non nobilitati futurarum beatitudo pmittit. Retrahit q̄dem verecundia senatoꝝ:ne seq̄tur paupertatem xpm. Sed audiat a xpo. Qui me cōfessus fuerit:et mea verba in gñatione hac adultera/et peccatrice. Et filius hoīs confitebit eū in gloria pris sui cū angelis sanctis Turpe est inter parētes senatores p xpo voluntaria humilitate detectū. displicet amicis/si post ambitiosi habitus/cultū plebeia/et ignobilia vestimenta mutenf. Sed si hoibus placerē xpi fuus nō essem:inq̄t aplus. Et propheta in psalmo. Dñs deus dissipat ossa eoꝝ qui hoibus placēt. Cōfusi sunt/qm̄ deus sprevit eos. Quātū bona/et humana offensio p quā inuenif seruit9 xpi/tm̄ pnitiosa est amicitia que dei prestat offensam:sicut scriptū est. Qui voluerit amicus fieri huiꝰ mūdi inimicus dei cōstituetur. Dicat vnusq̄sq; quod velit. ego interī de me/p sensus mei paruitate iudicaui melius esse cōfundi corā peccatorib9 sup terrā:q̄ corā angelis sctis in celo:vel vbicūq; iuditiū suū voluerit demōstrare. Un Esayas sua gente nobilissimus:qui socer regis Ezechie fuisse referf/iussu dei/depositio cilitio/nudus:ne tm̄ ardui p̄cepti pudore perritus est. quo min9 dei iperiū seq̄retur:qr nihil honestius esse hoi/q̄ suo creatori parere iudicabat. Johānes quoq; baptista nobilis/et in carne et in spiritu nat9:cicilijs a pueritia in habitū elegit:t locustas in cibū. Qui nec peccati conscientia/nec paupertatis inopia/ad huius gloriam oneris:sed soli seculi beatitudine trahebatur. Unde et apostoli stulti/et inutiles/et tenues fidei arguuntur. Inde paulum apostolum p̄feram/quē quotiens lego videor mihi non verba audire/sed tonitrua:qui oculo mētis futura cōtemplās dicebat. Quis nos seperabit a charitate christi? tribulatio an angustia? an persecutio? An fames? an nuditas? an periculū? an gladius? Illos periculā non separant: nos vero voluptates. Illi cathenas baiulant innocentes:nos accūsamus criminosi. Illi in carceribus vincti:nos in triclinijs delicati. Illi in nemo positi deum puro corde/et sincera cogitatione laudantes: nos forte in ipsa ecclesia de forensibus calūnijs cogitamus:et cum omnib9 equaliter legis data/gra/gehenna/seu regula pmissa sunt. Alij de diuitijs. Alij vtilib9 meditanf. Cūq; dictū sit gñaliter oībus Dñm deuꝫ tuū adorabis et illi soli seruies. Alij innocētia:mia castitate:iejunijs. Ideo fideliter/et sine fine fuictib9:nos nobis adulteros eligim9/quibus seruire volumus. Siquidem iuxta euangelij sententiam. Omnis qui facit pcm̄ seruus est peccati. Reuera:si amator pecunie sum/si glorie/si superbie/si ambitiōis/

Universidad de Deusto
Biblioteca

ent pōpe/dū illioꝝ studiū mee volūtatis impēdo dño seruire nō possum: qz duobus dñis/neminē seruire posse scriptū est. Non estis vestri: dicit apl'us. Empti estis pcio magno glorificate z portate deū i corpe vro. Clemēter spūssctūs iure nro nos pcuenit sciens hoc in vsu publico apud oēs hoies custodiri. vt tanto seruus in ope dñi esset cautior/quāto maiori piculo esset cōparatus. Ut intelligamus q̄ strēnui esse debeāt in opere dñi/q redēpti sunt sanguine xp̄i: vel q̄ criminosi debeant iudicari/qui cum sciant pcio sue salutis/xp̄i sanguinē esse datū: alteri qui nihil p̄stitit magis pbeāt seruitutē. Rogo quo pudore obsequiū/aut laboris sui mercedē sperabit a celo/cuius fuerit solicitudo oīs in terra. Mercēnarius seculi nō pōt accipere xp̄i mercedē. Dis milesiu castris iure expectat annonā: qui fortiter in p̄lio pro ciuiū laborauerit. Et dignus est quidē mercēnarius mercede sua. Nemo tamē militās deo/implicat se negotiis secularibus/vt placeat ei cui se pbauit. Apl'i vox est. Amplectāda est igit tristicia q̄ gaudium parit: nec eis cōsideranda materia: qz sepe dulcedinē fructus perdit/amarū horruit in radice. Et qui literarū scientiā habere desiderat: si discendi nō susceperit tedia: peritie gaudia adipisci nō poterit. Nec cuiusq̄ eruditiōis q̄sq̄ habere sufficiet gloriā: nisi estus fuerit ante ppessus. Cūq̄ nos dei auxilio destitutos hostis inuaserit: duxeritq̄ captiuos. nō desperemus salutē sed itez armemur ad p̄liū: potestfieri vt vincamus vbi victi sumus: sed in eodē loco triūphemus vbi fuimus aliq̄ captiui. Mā si timuat dñs miseros habemus salutē. si despicit pctores habemus sepulchrū. Multo grauior expectata mors q̄ illata. Ad hoc em laboremus: z in seculo pericliteмur militia: vt in futuro seculo coronemur. Nec mirū hoc de hoibus credere. Cū dñs ipe tētatus sit: z de Abrāā scriptura testet q̄ deus tētauerit eū. quā ob causam apl'us loquit'. Gaudētes in tribulatione: z scientes q̄ tribulatio patientiā operat patientia pbationē: pbatio spem/spes autē nō cōfundit. Scriptū est etiā qz ppter te mortificamur tota die: z estimati sumus vt oues occisionis. Sed magna miserie cōsolatio est qñ i tormētis quis positus/scit p̄spera secutura. O amātissimi fratres: si cūcta aduersa patiēter tulerimus: in die iudicij illud mellifluū xp̄i verbū audituri erimus. Uenite benedicti patris mei: possidete paratū vobis regnum ab origine mūdi. Idez ipse dñs dicit. Uenite ad me oēs qui laboratis z onerati estis: et ego reficiā vos. Tollite iugū meū sup vos: z discite a me qz mitis sum z humilis corde. et inuenietis requiē aiabus vestris. Jugū em meū suaue est: et onus meū leue. Dicet em idem dñs hīs qui ad sinistrā eius erunt. Discedite a me maledicti in ignē eternū: quē preparauit pater meus diabolo/z angelis eius. Nescio vos operarij iniquitatis: erit ibi fletus et stridor dentium. Illi vtiq̄ omnes plangent illi lugebunt: qui ita se curis vite presentis inuoluerunt vt obliuiscantur futuram. Quos somno quodam ignorantie et male securitatis oppressos fluctibus domini comprehendet aduentus. Unde ipse in euangelio ait. Attendite vobis: ne forte grauentur corda vestra in crapula et ebrietate/et curis huius vite: ne forte superueniat in vos repentina dies illa: tanq̄ laqueus enim superueniet in omnes qui sedent super faciem omnis terre. Et rursum. Uigilate et orate/nescitis em quādo tempus sit. Beati sunt qui ita expectāt. Ita illum speculantur diem: vt se ad eum quotidie preparant. Qui nō de preterita sibi iusticia blādientes fm apostolum: per dies singulos in virtute renouantur. Justicia enim non proderit ei/a qua iust? esse desierit. Sicut etiā iniquo nō nocebit iniquitas si, quo se ab iniquitate conuerterit. Nec sanctus ergo securus esse debet q̄diu in huius vite agone versatur: nec desperare peccator qui secundum predictā prophete sententiā: vna die iustū se efficere potest. Sed totū quo tendit spacium vite nostre vt peragere possimus iusticiam: nec de preterita iusticia confidentes remissiores efficiamur Sed sicut dicit apostolus. Posteriora obliuiscēs/ad ea autem que anteriora sunt extendens/ad destinatū prosequar brauiū superne vocationis. sciens scriptū esse Coridias inspectores deū. Et idcirco satagit vt aiam habeat purā a pctō. Propter qđ scri-

ptū est. Omni custodia serua cor tuū. Et itez Diligit de? mūda corda. Acceptiautē sunt ei omnes immaculati. Idcirco agamus vt ordinemus reliquum tempus vite nostre sine offensa. vt possimus secure canere cū prophetа. Perābulabā in innocentia cordis mei in medio domus mee. Et iterū Introibo ad altare dei ad eum qui letificat iuuentutē meam. Quia bene inchoasse non sufficit: sz persecisse iusticia est. Et si omnes virtutes ad brauiū currunt. sola perseuerātia coronat. Sed heu prohdolor. Multoz est hodiernis tēporibus bene inchoasse. paucoz vero ad calcē puenisse. Ad te o dulcissime mi frater Claude q̄ toti? mee fere peregrinatiōis comes fuisti p̄monē virgo. vt omnia discrimina rerum/que ambo p.ssi fuimus in longa nostra peregrinatione ad terram sanctam hierusalē. peragrata Italia: nō sine magno fructu animarum ex verbo dei predicato/venimus Illyricū nauigantes mare adriaticū. Nō tedet quid labor? quid iniuriaz pertulimus. Relicta Hydra ciuitate nauigauim? Sirmiciū quo honore quaue letitia/recepti fuimus a populo prelibate ciuitatis. nouit deus. Deinde ascendimus nauim: venimus Roduz. A militibus diui Johannis Cum charitate non parua susceptі fuimus quibusdā diebus ibidem transactis iterū ascendimus nauim illyricam. Et applicuimus regionē infidelium que Siria abicolis vocatur. Ne protrahā in tam longum sermonem epistolā describens omnia loca que transiuimus: et labores quos suscepimus. dirigam sermonē meū ad illam ciuitatem hierusalē/quā dñs fleuit. Aunq̄ eā (credemihi) fleuisset/corruētem: nisi dilexisset. Et hoc tñ prima fronte/cognoscito non loci sed hominū fuisse peccatū. Verum qz interfectio populi captiuitas ciuitatis est. propterea vrbē deleta: vt populus punirek: ideo templū subrutū: vt typice historie tollerenk. Ceterū quantū ad locū pertinet per p̄fectū tēporū: multo nūc angustior est/q̄ ante fuit. Venerabank quondam iudei sancta sanctorū quia ibi erant cherubin: z propiciatorium et arca testamenti: manna: virga aaron: et altare aureum. Nonne tibi visum fuit sepulchrum domini quod quotiēscunq̄ ingrediebamur: totiens iacere cernebamus saluatorem: z paululum ibidem commorantes rursum videbamus angelum sedere ad pedes eius. et caput sudario conuolutum: cuius sepulchri gloria multo anteq̄ excideretur a Joseph scimus. Esaie vaticinio prophetatum dicentis. Et erit requies eius honor: q. sez. sepulture domini locus esset ab homine honorandus. Sed forsitan dicet aliquis inimicus peregrinationis. Quomodo in Apocalipsi Johannis legimus. Et occidit il'os. Non dubium quin prophetas bestia que ascendit ex abysso/et corpora eoruz iacebunt in plateis ciuitatis magne/que vocat spiritualiter Sodoma et Egiptus vbi dominus eorum crucifixus est. Sic enim ait. Ciuitas magna in qua crucifixus est dominus. nulla est alia nisi Hierusalem. Ubi autem crucifixus est dominus: spiritualiter Sodoma appellatur/et Egyptus. Ergo Hierusalem Sodoma est et Egyptus in qua crucifixus est dominus. Scire talem volo omnē sanctam scripturā non posse sibi esse contrariā. et maxime vnū aduersum se non discrepare librum. Et vt plus aduciamus eundem: eiusdemq̄ libri locū in apocalipsi de qua nunc testimonium protulit ante decem circiter versiculos scribitur. Surge et metire templuz dei altare. et adorantem in eo. Atrium autem quod est foris templum ejice foras: et ne metiaris illud/quoniam datum est gentibus: et ciuitatem sanctaz calcabunt mensibus quadragintа duobus. Si enim Apocalipsis multo post passionem domini scripta est a Johanne: et in ea Hierusalem sancta ciuitas appellatur: quomodo rursum spūaliť Sodoma vocat: et Egypt9. Nec stati potest dicere sanctā dici Hierusalē celestē: quefutura est et sodomā q̄ corruit appellari: qz de futura dr q̄ bestia q̄ ascendura est de abysso faciet aduersus duos prophetas beilū: et vincet illos: z occidet et corpora eoz iacebūt in platea ciuitatis magne. de q̄ ciuitate z in fine ciusdē libri scribit. et

ciuitas in quadro posita est/z lōgitudo ei9/z latitudo tanta est et altitudo/et mēsus

est ciuitatem de aurūdine aurea: per stadia duodecim milia. longitudo ⁊ latitudo ⁊ altitudo eius equalia sunt: et mensus est muros eius centū quadraginta quattuor cubitorum mensurā hois que est angeli: et erat structura: muri eius ex lapide iaspide: ipsa vero ciuitas auro mundo. ⁊c. Ubi quadrū est nec longitudo/nec latitudo appellari potest. Et q̄ est ista mensura: vt tāta sit lōgitudo ⁊ latitudo quāta ⁊ altitudo ei⁹: et muri de lapide iaspide: ⁊ tota ciuitas de auro mūdo ⁊ fundamēta: ⁊ platee eius de lapidibus preciosis: ⁊ duodecim porte fulgentes margaritis. Cū ergo nō possunt carnaliter accipi. absurdū quidē est per duodecim milia stadioꝝ tantā ciuitatis longitudinē ⁊ latitudinē quantā ⁊ altitudinē predicari. Spiritualiter intelligenda sunt singula ⁊ ciuitas magna quā videlicet prius edificauit Cain: et noīauit eam ex vocabulo filij sui. Hic mundus intelligendus est quē accusator fratrū suoꝝ diabolus ⁊ fratricida Cain periturus extruxit vicijs: sceleribus condidit: iniquitate cōplens q̄ spūaliter appellatur sodoma/⁊ egyptus. de qua sodoma scribit. Restituetur sodoma in antiquū. q̄ scz ita restituēdus sit mūdus vt ante fuit. Neq; enim possumus credere rursum edificandā sodomā et ceteras Gomorrā scz ⁊ Adaman ⁊ seboim. sed in ꝑpetuos cineres relinquendas. Egyptū autem nūq̄ pro hierusalē legimus sed semp pro hoc mundo. Et q̄ longū est de scripturis innumerabilia exempla cōgerere: vnū testimonium ꝓferamus: vbi manifestissime mūdus hic egyptus appellat. In epistola catholica Judas apostoli frater Jacobi/scribit dicēs. Cōmonere aūt vos volo sciēs semel omnia quoniā iesus populū de terra egypti saluans/secūdo eos qui nō crediderunt perdidit. Et ne putaret de iesu dici filio Naue. statiz sequitur. Angelos vero qui nō seruauerūt suū principatū: sed dereliquerūt suuz domiciliū in iudiciū magni dei vinculis eternis sub caligine reseruauit. Et vt credat vbicūq; simus egyptus ⁊ sodoma et Gomorra nominant: nō loca sed mundū hunc interpretari. statim subiūgit exemplū. Sicut sodoma ⁊ gomorra et finitime ciuitates similiter et fornicate ⁊ abeuntes post carnem alterā facte sunt exemplū eterni/penam sustinentes. Et quid necesse est plura cōquirere: cū post passionē et resurrectionē domini/Mattheus euāgelista cōmoret. et petre scisse sunt ⁊ sepulchra aperta: et plurima corpora dormientiū sanctoꝝ surrexerunt/⁊ redeuntes de sepulchris post resurrectionē suā ingressi sunt sanctam ciuitatē: et apparuerunt multis. Hec statim hierosolymā celestem: sicut pleriq; ridicule arbitrant. In hoc loco intelligitur cū signuz nullū esse potuerit apud hominēs dñi resurgentis: si corpora sanctorum in celesti hierusalē visa sunt. Cū ergo et euangeliste ⁊ oēs scripture hierosolymā sanctā nominent ciuitatē. Et psalmista ꝓcipiat/vt adoremus in loco vbi steterūt pedes eius. Ne patiatur audire appellare eā sodomā ⁊ Egyptū: per quā dñs iurare vetat: q̄ si ciuitas magni regis maledictā terram noīat eo q̄ cruorez dñi hauserit. ⁊ quomō bñdicta loca putat in quib⁹ Petrus ⁊ Paulus xp̄iani exercitus duces sanguinē fudere p̄xp̄o? Si seruoꝝ ⁊ hoim gliosa professio est: cur dñi ⁊ dei nō sit gloriosa cōfessio? et martyꝝ vbiq; sepulchra veneramur: ⁊ sanctā fauillā oculis apponētes si liceat etiā ore cōtingimus. ⁊ monumentū in dño conditū est. quidā estimāt negligendū? Si nobis nō credimus/credamus saltē diabolo ⁊ angelis eius: qui quotiēscūq; ante illud de obsessis corpibus expellunt/quasi in cōspectu tribunalis xp̄i cōtremiscūt/rugiūt: ⁊ se dolent crucifixisse quem timeāt si post passionē xp̄i (vt celerata vox cōcrepat) hic detestabilis locus est. Quid sibi voluerit paulus hierosolymā festinare: vt ibi faceret pētecosten? Qui retinētibus scriptis locutus est dicēs. Quid facitis flētes/⁊ cōturbantes cor meū? Ego enī nō solū ligari: sz mori in hierusalē paratus sum ꝓ noīe dñi iesu. Quid ceteri sancti ⁊ illustres viri quorū vota ⁊ oblationes post p̄dicationē xp̄i/et fratres qui erāt hierosolymis deserebant Longū est nūc ab ascensu dñi/vsq; ad presentē diē: p singulas etates currere: q̄ eoꝝ qui martyꝝ: qui eloquentiū in doctrina ecclesiastica viroꝝ venerint hierosolymā: putantes se minus religionis: minus habere sciētie nec summā vt dicit magnā accepis-

se virtutē/nisi in illis xp̄i adorassent locis/de quibus primū euangeliū cognouerat. Nec hoc dicimus q̄ renuam⁹ regnū dei intra nos esse/⁊ sanctos viros esse in ceteris regionibus. sed q̄ hoc asseramus/vel maxime eos q̄ in toto orbe sunt primi/huc pariter cōgregari: ad q̄ nos loca nō vt primi sed vt extremi/ venim⁹: vt primos in eis oīm gentiū cerneremus. Quid in die: ⁊ aliarū regionū populos qui iuxta saluatoris eloquiū/vbicūq; fuerit corpus illuc cōgregabunt aquile. Cucurrunt ad hec loca/et diuersarū nobis virtutū specimē ostendūt. vox quidē dissonat: sed vna religio tot psallentiū choꝛ: quot gentiū diuersitates. Inter hec q̄ vel prima in xp̄ianis virtus est/nihil arrogare sibi de cōtinentia supercilij humilitatis. Inter omnes potentior est qui cūcq; nouissimus fuerit. Hic primus putat. In veste nulla discretio: nulla admiratio: vt cūq; placuerit incedere nec delectationis est nūc claudis. Jeiunia quoq; neminez supplebāt: nec deserūt inedie: nec moderata saturitas cōdēnat. suo dño stat vnusq̄sq; aut cadit. nemo iudicat alterū/ne a dño iudicet. Et qd i pleriscq; quincūs familiaritate est vt gemino dēte se lacerēt illic penit⁹ nō habet. Procul luxuria: procul voluptas: tāta in ipsa vrbe oīm cōmunis loca vt ad ea peragēda dies sufficere nō possit. Nerū ad villulā xp̄i/⁊ marie diuersoriū veniam⁹? (sed vt vtar eloquio diui hieronymi. pl⁹ enī laudat vnusquisq; quod possidet) quo sermone/qua voce/speluncam possemus exprimere saluatoris. Et illud presepe in quo infantulus vagit: silentio/q̄ infirmo sermone honorandum est. Ubi sunt late porticus? vbi aurata laquearia? vbi dñs miserorū petius etiam dānatoꝝ labore vestite? vbi instar palatij opibus priuatoꝝ structe basilice vt vile corpusculuz hois preciosius inambulet. et quasi mūdo quicq̄ possit esse ornatiꝰ tecta magis sua velint aspicere: q̄ celū. Ecce in illo paruo tre foraminc ꝓditor celoꝝ natus est: hic inuolutus pannis: hic visus a pastoribus: hic demōstratus a stella: hic adoratus a magis. Sed reuertamur ad peregrinatiōis laudē contra detractorē peregrinationis ad terrā sanctā hierusalē. Diuus eni hieronymus in epl'a ad desideriuz. quē ad loca sctā hierusalē visenda inuitat dicens. Hortor et precor per dñi charitatē: vt nobis vestros tribuatis aspectus: et per occasionē locoꝝ sanctoꝝ/ tanto nos ditetz munere. Certe si consortia nostra displicuerint adorasse vbi steterūt pedes dñi/ pars fidei est: et quasi recentia natiuitatis et crucis/ac passionis vidisse vestigia. Dulcissimi fratres credo me satis disputasse in hac inculta epl'a cōtra meos canes: et aduersus irrisores perigrinationū. Quāobrem verto animū meū ad scientie laudem assumens/pro fundamento sententiā hieronymi. Ama scientiam scripturarū/⁊ carnis vicia nō amabis. Cūq; sacris doctrinis fuerim⁹ saciati: de boni cordis nri thesauro ꝓferim⁹/ea q̄ bona sunt. Crebrius legam⁹/et discam⁹ q̄ plurima/et tenentib⁹ nobis codicē/somnus obrepat: et cadentē faciē pagina sctā suscipiat. Et q̄q̄ apl's semp orare nos iubeat: et sanctis etiaz ipse somn⁹ oratio sit: tñ diuisas orandi horas habere debem⁹: vt si aliquo fuerim⁹ opere detēti: ipm nos ad officiū tēpus admoneat. Sepe in manib⁹ nris diuia sit lectio: vt oim cogitationū sagitte (q̄b⁹ adolescētia ꝑcuti solet) buiuscemodi clipeo repellant. Qm̄ difficile: imo impossibile est perturbationū vitijs carere quēpiā. Hā i requēs lectio/et quotidiana meditatio/solet esse magis labor mētis q̄ carnis. Quō. n. q̄s manu/et corpe fit: manus et corporis labore ꝓfect: ita q̄s ad lectionē ꝑtinet magis mētis est labor. Littere nāq; marsupiū nō sequunt: sudoris tñ comites iunt ⁊ iaboris. socie ieiunioꝝ: nō saturitatis sed abstinētie: nō luxurie/sz cōtinētie. Et vt vtar eloquio senece. Nil tam mortiferū igenijs q̄ luxuria. Coitus enī corporis/est abbreuiatio vite: corruptio vtutū: legis trāsgressio: femineos mores generat: corpus corrūpit/⁊ debilitat: ad senū cito deducit. Ideo multi gētium/se ꝑpetua gule et genitaliū abstinētia obstruxerūt: vt in lōgā vitā ꝑtēdere possent. O q̄ acerb⁹ luxurie fruct⁹. amariorꝰ felle: crudeliorꝰ gladio: Libido trāsacta semp penitudinē sui relinq̄t: anxiat ⁊ nunq̄ satiat: extincta reaccēditur: visu crescit/et deficit: nec rationi

paret/que impetu ducit. Nã luxuriosi ꝓpriã naturã/ꝛ nobilẽ cõditionẽ/trãsferũt in ꝓprietatẽ brutoꝝ. Que igit gl'ia erit homini/si exerceat viciũ irrationaliũ bestiarũ/ et actus brutorũ/cũ certe omnia vitia inducunt seruitutẽ: dicente saluatore nostro. Qui facit peccatũ seruus est peccati: tamen luxuria maximam libertatem aufert: tenet cõpeditum: et pauci suos compedes euadere possunt. Demones maxime gaudent de peccato luxurie ꝓpter difficultatem euadendi. Luxuria intellectus lumen excecat/adeo vt finem debitum nescit eligere: consilio caret: precipitans in agendis efficitur. rectum iudicium ignorat. Nulla peccata sic deprimunt rationem sicut luxuria et gula que sunt socie: Ait Gregorius: Luxuria filia est cecitatis mentis homines inerulosos/iracundos/temerarios/dure imperiosos/ꝛ similiter blãdos facit: et confruendi cupiditate insatiabili flagrant. Plura tempora lachrymis/et in questionibus/perdũt. Igitur ignis infernalis luxurie: cuius materia gula: cuius flamma superbia: cuius scintille prauа colloquia: cuius fumus infamia: cuius cinis inopia: cuius finis gehenna. Tu rationem perturbas: intellectum hebetas: tu memoriam eneruas: tu obliuionem adducis: tu errorem infundis: tu ignorantiã inducis: tu hominem quasi bestiam facis: tu bonam famam aufers: tu libertatem tollis/et seruitutem inducis. Per te o luxuria gratia tollitur. O quis posset enumerare quot ex te corporaliter infirmati sunt: et diuersis aliis morbis laborãtes vitã pdiderunt. Fugiam⁹ ergo o dilectissimi fratres/venenũ fetentis luxurie: ꝛ castitatẽ amplectamur: et post sctãs scripturas: doctoꝝ hoim tractat⁹ legam⁹. eoꝝ dũtaxat/quoꝝ fides nota est qñ eruditio timorẽ creat: i peritia cõfidẽtiã. Sed tũc scriptura ꝑderit legenti: si qs legerit/ope cõpleat. Illoꝝ igit tractat⁹. illoꝝ delectemur ingenijs/ꝛ libris: quoꝝ pietas fidei nõ vacillat, cęteros sic legam⁹/vt magis sic iudicem⁹/vt ꝙ sequamur. caueam⁹ oia apocrypha. Et si qñ ea nõ ad dogmatũ vitatẽ legere voluerim⁹: sciamus nõ eoꝝ (teste Hieronymo) esse quorũ titulis denotant, multa q̃ in hijs/et mirta v tiosa. Et grãdis prudẽtie est aurũ in luto q̃rere. tñ in eoꝝ lectione ne reꝙescam⁹. Heu prouidentes: q̃d dicã/q̃due scribã cõtra insaniã quorũdã sacerdotũ: quos/omissis euãgelis/et ꝓphetis: videm⁹ comedias legere: amatoria bucolicoꝝ versuum/cantare: tenere v r gilium. qd in pueris necessitatis est crimen in se facere voluntatis. Scientia autem pietatis est nosse legere scripturas: prophetas intellegere: in euãgelio credere: apostolos non ignorare. Nec putemus in verbis scripturarũ esse euangliũ sed in sensu: nõ in superficie/sed in medulla. Non in sermonũ foliis/sed in radicerationis S. q̃d autẽ ignoramus. si quid de scripturis dubitem⁹ interrogem⁹ eũ quẽ vita cõmendat. excusat etas: fama nõ reprobat: quia cuius vita despicitur restat vt eius scientia contẽnatur. Magis em̃ exẽpla monent q̃ verba. Turpe est doctori cum culpa redarguit ipsum. Melius est aliq̃d nescire q̃ cũ periculo discere. Plerięꝫ em̃ dũ ỹba saeri eloqa plꝰ q̃ debent discutiunt in carnalẽ intellectum cadunt. In diuinis (vt ait diuus Hieronymus) libris: melius est obscura relinq̃re vt sunt/q̃ aliq̃d temere v l prauе imitari quod nesciamus. Sunt quoq; nonnulli qui rugata fronte/demisso supcilio/verbisq; trutinatis/auctoritatẽ doctoris sibi vendicãt. Euenit etiã interdũ/vt eam modicũ sciẽtię q̃s habuerit/elatus in supbiã/discere desistat. Et paulatim eo q̃ nihil additur subtrahit/vt vacuũ disciplinis penitus remaneat: ferrũq; quod acutũ erat hebetet. Statuim⁹ ergo qd oris scripturã sanctã ediscere debeam⁹: quãto tpe legere nõ ad laborẽ/sed ad delectationẽ/ꝛ istructionẽ aię. Sed cauẽdũ est ne repleam⁹ mẽtes nostras scientia terrena/siue sapientia. de qua loq̃tur Jacobus in sua canonica. Nõ est em̃ ista sapientia de sursum descendẽs a patre luminum: sed terrena/animalis/et diabolica. Ubi em̃ zelus ꝛ contentio/ibi inconstantia/et omne opus prauum. Que aũt de sursuꝫ est sapiẽtia: primũ q̃dẽ pudica est: deinde pacifica: modesta: suadibilis/bonis consentiens: plena misericordia: et fructibus bonis: iudicans sine simulatione. Hanc scientiã siue sapiẽtiã: o fratres charissimi amplectamur. nõ sciẽtiã

que inflat caput. quẽadmodum inflauit capita multorum in nostra religione existẽtium qui vtinam nunq̃ relegionis habitũ cognouissent/nec sacrum baptisma recepissent: q̃ sunt veri precursores antixpi. Verbo christũ predicãt. vita vero/et opere/negant. Studium eoꝝ est intẽdere fabulis/ꝛ genealogijs interminatis/q̃ q̃stiones prestant magis/q̃ edificationẽ dei: q̃ est in fide. Isti cõuersi sunt in vaniloquium: volentes esse legis doctores/nõ itelligẽtes/neq; q̃ loquunt/neq; de q̃b⁹ affirmãt. Isti scioli siue magistri vani in tenebris (vt ita dicam: quia ambulant in tenebris) in ecclesia dei allegant onera grauia (dicente saluatore nostro.) et importabilia: et imponunt in humeros simplicium hoim. digito aũt suo nolũt ãmouere. Dia vo opa sua (vt puta ꝑdicatiões: disputatiões) faciũt vt videãt ab hoib⁹. Dilatãt em̃ suas fias: ꝛ magnificãt suas opiniões: ꝛ ita seducũt corda simplicium. Amãt aũt primos recubit⁹ i cenis vt habeant lautiora fercula (vt vtar cõmuni vocabulo) primas cathedras in tẽplis et salutationes in foro. et vocari ab hominib⁹ rabbi. nõ intelligẽtes preceptum christi. Ne vocemini magistri: quia magister vester vnus est christus. Isti inflati scientia terrena/sane doctrine aduersantur imitãtes diabolum patrem eorum. Perpulchre de istis prophetauit doctor gentium Paulus scribẽs ad Timotheum. In nouissimis enim temporibus discedent quidam a fide/attendentes spiritibus errores/et doctrinis demoniorum: in ypocrysi loquentium mendantium: et habentium cauteriatam suam conscientiam/prohibentium nubere/abstinete a cibis/quos deus creauit ad percipiendum cum gratiarum actione fidelibus/et hijs qui cognouerunt veritatem Isti maledicti ypocrite totis viribus sequntur inepras et aniles fabulas. A quibus fabulis/deus nos defendat. O vtinam isti sapientes in oculis suis/non post se trahe-rent magnam multitudinem: qui non acquiescunt sanis sermonibus: semper discentes/et nunq̃ ad scientiam veritatis peruenientes. Hi resistunt veritati: homines corrupti mente: reprobi circa fidem. sed vltra non proficient. Insipientia enim eorum manifesta erit omnibus: Contra eni discipulos magistrorum sciolorum/clamat apostolus. Erit. n. tempus cum sanam doctrinam non sustinebunt: sed ad sua desideria coacruabũt sibi magistros prurigentes auribus. et a veritate quidem auertent. ad fabulas autem conuertentur. O vana sapientia magistrorum sciolorum/ac eorum discipulorum. Dicit enim apostolus. Sapientia enim huius mundi stultitia est apud deum. Et alibi scriptura. Comprehendam sapientes in astutia eorum. Et iterũ. Dominus nouit cogitationes sapientium/quoniam vane sunt. Ac iterum. Perdam sapientiam sapientium: et prudentiam prudentium reprobabo. Nonne stultam (vt inquit apostolus) fecit deus sapientiam huius mundi? Nam quia in dei sapientia non cognouit mundus per sapientiam deum: placuit deo per stultitiam predicationes saluos facere credentes. Quod stultum est/dei sapientia est hominibus. et qd infirmum est dei fortius est hoibus. Videte nũc fratres/quaten⁹ elegit deus stulta mũdi/vt confunderet sapiẽtia ꝛ infirma mũdi elegit de⁹/vt ꝓfunderet fortia. Predicatio. n. apl'oꝝ christi non fuit in persuasibilibus humane sapientie ỹbis: sed in ostensione spiritus/et virtutis. Fides em̃ nostra nõ est in sapiẽtia hoim. sed in virtute dei. Non in doctis humane sapientie verbis: sed in doctrina spirit⁹/mũdus deũ cognouit. Deus sua benignitate/talem nobis intellectum cõcederet/vt intelligeremus q̃ sunt spiritus dei. Profecto parui penderem⁹ sapientiã huius seculi. Dicit em̃ apostolus. Si quis videtur inter vos sapiens esse in hoc seculo: stultus fiet/vt sit sapiens. O deus meus si tue voluntati placeret/vt ego frater Thomas primus oim pctoꝝ/efficerer stultus in presenti seculo: vt essem sapiens in alio. Hec sapientia / profecto nihil locupletius: nihil pretiosius: nihil deniq; desiderabilius in vita hominum inueniri potest. Istaꝫ vt vobis fratres mei comparetis ipsamet sapientia vos inuitat: ad vos clamitat: in ꝓtis portas ciuitatis: in ipsis foribus/loquitur dicens. O viri ad vos clamito/ꝛ vox mea ad filios hominum: Intelligite paruuli astutiam: insipientes animaduertite.

Et paulo post. Accipite inquit disciplinā meā: & non pecuniam. Doctrinā magis q̄ aurū diligite. Melior est em̄ sapiētia cunctis opibus p̄ciosissimis: & omne desiderabile nō potest compārari. Ego sapiētia in cōsilio/et eruditis interfum cogitationibus Beatus homo q̄ inuenit sapiētiā: & q̄ affluit prudentia. Melior est acq̄sitio eius/negociatione auri/& argēti. Primi & purissimi fructꝰ eius. Preciosior cunctis opibus. Sapiētia & gr̄a q̄ desiderant huic nō valēt cōparari. Precipuus quoq; cultor illi⁹/q̄ a iuuētute eā amat. Sed aliqs vestrū posset me interrogare. Ubi o frater Thoma oim̄ insipiētior/thesaurus isti⁹ sapientie reperit? huius itaq; q̄stionis solutionē/salvator noster deus/et dei verbum sibi reseruauit. quā & aperuit cum incredulē/et huius thesauri ignaros/ad scripturas direrit: dicens. Scrutamini scripturas: quia vos putatis in ipsis vitam eternam habere. In scripturis nāq; sacris/veluti in agro absconditus est sapientie thesaurus: quo ad eternā vitā puenitur. de quo doctus ille scriba euangelicus/profert noua noui/& vetera veteris testamenti mysteria. Scripture vero sacre: quāuis et mente teneantur/et voce proferātur: commodius tamē et vtilius in libris tanq̄ in vasis domini reconduntur/et in illis permanentius conseruantur. Omnes igitur qui hunc thesaurum inuenire desideratis. in libris diuinis querite. ibi pulsate & aperietur vobis. ibi querite & inuenietis. Quam cum inueneritis. beati eritis. Daniel in fine sacratissime visionis ait. Justos fulgere quasi stellas: & intelligentes. i. doctos: quasi firmamentum. Uidetis quātum inter se distant iusta rusticitas: et docta iusticia? Alq̄ stellis/alq̄ celo/cōparantur. Qui autem docti fuerint/fulgebunt quasi splendor firmamenti: et qui ad iusticiā erudiunt multos quasi stelle in ppetuas eternitates. Dicitote mihi obsecro fratres mei. cur Paulus apostolus vas electionis dicitur? Nempe quia vas legis et scripturarum sanctarum erat armariū. Conuertimini igitur toto corde ad amplectādam scientiam. quia soli imprudentes odiunt scientiam. Ait ille meus compatriota Hieronymus. Summa nobilitas apud deum/est clarum esse virtutibus. Sole em̄ (credite mihi) virtutes oīnāt homines: et vsq; ad sydera extollunt. quas sine labore addiscere ac adipisci nō valem⁹. Ait em̄ Ambrosius: Nulla sine labore est virt⁹: q̄ labor est pcessus virtutis: q̄ nil sine labore certaminis natura dedit mortalibus. vt inquit Hieronymus. Suspiramus ad virtutes. Nam nostre diuitie sunt/in lege dei meditari die ac nocte. Preparem⁹ nobis fortitudinem: assumamus nobis perfectum robur: vt inter errorum tenebras/et confusionem/in noctis scientia christi lumen appareat: dieq; noster nubem habeat protegentem: vt bōs ducibus/ad terram sanctā peruenire valeamus. Legite ergo sacrā scripturā: in qua quid tenendum/et quid fugiendum plene inuenietis. Legite eam: quia omni pane dulcior est. omni melle suauior. omni vino clarior inuenitur. Appprehendite eam. et inuenietis quomodo deus deorum sit longitudo/propter eternitatē. quomodo sit latitudo/propter charitatem. quomodo sit sublimitas/propter maiestatem. quomodo profundum/propter sapientie immensitatem. Querite scripturā sacram/et inuenietis quomodo deus deorum natus de Maria virgine: et homo factus/amat vt charitas: quomodo nouit vt veritas: sz vt equitas. quomodo numeretur vt maiestas. Legite scripturam sacram: et inuenietis quomodo nazarenus ille Jesus regit vt principium. quomodo tuetur vt salus. quomodo operatur vt virtus. quomodo reuelatur vt lux. quomodo assistit vt pietas. Et ideo o fratres mei q̄diu in hac infirma/et vana vita fuerimus/hanc sapientiam discere et rapere tota mente curemus. Quid enim homo sine litteris reputatur? Quid enim est? Nunquid non pecus vel bedus? Nunq̄d nō bos/vel asin⁹? Nunq̄d nō equus/vel mulus/q̄bus non est itellect⁹? Eya igit̄ q̄ pastores rationaliū ouiū nuncupamini: festinate rapere non sophismata paganor̄. nō carmina poetar̄. nō fallacias philosophor̄: de q̄b⁹ & auditores reddituri sunt rationē. Sed illā dulcissimā sapiētiam sapientiar̄ que hereditas

dei & filior̄ ei⁹ cara possessio nūcupat. Hec est. n. doctrina diligēda. q̄ hec est que docet nos amare celestia: et terrena despicere. Hec est mr̄ fideliū: q̄ quotidie docet nos quō credam⁹ deū esse omnipotentē. quomodo ip̄m videbim⁹? in sede maiestatis veniente. quomodo bonis bona/et malis mala tribuentē videbim⁹? Iste est pfectus modus/dēū/nos/& primū/diligēdi. Hec est illa sacra sapientia que etiā nos docet extirpare blādos/et interi⁹ fraudulētos cognoscere. Hec est scientia scientiarū: quā qui inuenerit/inueniet vitā: et hauriet salutē a dño. Que. n. potest esse vita sine scientia scripturarū per quā etiā ipse xp̄s agnoscitur? Qui cibi: que mella sunt dulciora q̄ dei scire prudentiā? Sapiens quoq; nunq̄ solus. habet secū oēs qui boni sunt/et fuerunt. et animū liberū quocunq; vult transfert. Quod corpore non potest/cogitatione cōpletitur. Et si hominū inopia fuerit: loq̄tur cū deo. nec vnq̄ est minus sol⁹ q̄ cum solus fuerit. Prima nāq; sapientia est caruisse stultitia. Sed stultitia caruisse/nō potest nisi qui intellexerit illam: sed vera q̄dem sapiētia est nup factū se nosse. et vt sic loquar. In carne iusto⁹ imperfecta perfectio est. Parū tñ est scire quod nescitis: sed prudentis hois est nosse mensurā suam/quā qui ignorauerit/quāto ampliora que fierit tāto ad inferiora collocabitur. Discamus igit̄ in terris: quor̄ nobis scientia perseueret in celis. Hec ergo vobis et studiose cuiq; fecisse me sciens/nō ambigo multos fore/qui inuidia vel supcilio malint cōtēpnere videre preclara: q̄ discere & de turbulento magis riuulo. q̄ de purissimo fonte potare. Legant prius/et postea despiciāt: ne videant non ex iudicio: sed ex odū presumptione ignorata dānare. Incolumes vos/et memores mei: dñi nr̄i iesu christi tueatur clemētia/fratres mei/veri comites mee peregrinationis/& laborū participes: atq; omni affectione/venerabiles patres. Frater Rufinus socius n̄r̄ peregrinationū vos humillime salutat. Hanc lucubraciunculaz magno labore/prestante deo/victaui in conuentu fratrū minor̄/opidi Raphistagni puincie aquitanie. Anno dñi millesimo q̄ngētesimo vigesimo primo: die. xiij. Maij.

Candidissime lector/memento dicere vnū pater nr̄/et Aue maria: pro me miserrimo pctōre: necnō et comitib⁹ mee peregrinationis.

Uale mi lector/quem diuina clemētia ab omni malo protegat: et tereddat participē nr̄ar̄ exiguarum orationū.

IN nomine dñi Jesu et sanctissime virginis Marie matris eius. Incipit index seu tabula de sermonibus contentis in hac prima parte operis.

Sermones de xp̄o.

Sermo primus de nomine Jesu. Folio. j.
Sermo secundus de nomine Jesu. Folio. iij.
Sermo tertius de Incarnatione filij dei. Folio. vj.
Sermo quartus de incarnatione Christi. Folio. xj.
Sermo quintus de eodem. Folio. xix.
Sermo sextus de receptione spūali messie iesu christi. Folio. xxiij.
Sermo septimus de natiuitate dñi nostri iesu christi. Folio. xxv.
Sermo octauus de Circuncisione iesu christi. Folio. xxxj.
Sermo nonus de Epiphania domini. Folio. xxxvj.
Sermo decimus de Baptismo christi. Folio. xlj.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Tabula.

Sermo vndecimus de ieiunio/fame/ꝛ tentatione xpi. folio.xliiij.
Sermo duodecimus de mirabili transfiguratione christi. folio.xlviij.
Sermo decimus tertius de innocentia christi. folio.l.
Sermo.xliij. de quinq plagis dñi nostri iesu christi. folio.liij.
Sermo.xlv. de peregrinatione iesu christi. folio.lvij.
Sermo.xlvj. de morte xpi: ac eius sepultura. folio.lx.
Sermo.xlvij. de amarissimis doloribus dñi nri iesu xpi. folio.lxij.
Sermo.xlviij. de sublimitate et magnificentia crucis in qua xps operatus est salutez humani generis. folio.lxiij.
Sermo.xlix. de effectibus passionis christi. folio.lxiiij.
Sermo.xl. de gloriosa resurrectione dñi nri iesu xpi. folio.lxvj.
Sermo.xlj. de eadem resurrectione christi. folio.lxvij.
Sermo.xlij. De Ascensione iesu xpi. folio.lxviij.
Sermo.xliij. de missione spiritussancti ad apostolos. folio.lxix.
Sermo.xliiij. de sanctissima trinitate. folio.lxx.
Sermo.xlv. de corpore christi. folio.lxxj.

¶ Sermones de virgine Maria.

Sermo primꝰ: ꝛ in ordine. xlvj. de imaculata cõceptione ṽginis marie. fol.lxxij.
Sermo.xlvij. de natiuitate marie virginis. folio.lxxiij.
Sermo.xlviij. de nominatione marie. folio.lxxiiij.
Sermo.xlix. de pulchritudine marie virginis. folio.lxxv.
Sermo.l. de desponsatione marie. folio.lxvj.
Sermo.li. de annunciatione marie virginis. folio.lxvij.
Sermo.lij. de visitatione marie virginis. folio.lxviij.
Sermo.liij. de purificatione marie virginis. folio.lxix.
Sermo.liiij. de virginitate marie. folio.lxx.
Sermo.lv. de puritate marie. folio.lxxiij.
Sermo.lvj. de maternitate marie. folio.lxxiiij.
Sermo.lvij. de eadem maternitate marie. folio.lxxv.
Sermo.lviij. de fide/spe/ꝛ charitate marie. folio.lxxvj.
Sermo.lix. de sacramentis a maria susceptis. folio.lxxvij.
Sermo.lx. de preciosa morte marie virginis. folio.lxxviij.
Sermo.lxj. de gloriosa assumptione marie. folio.lxxix.
Sermo.lxij. de magnifica exaltatione marie sup oēs angelos ꝛ sctōs. folio.lxxx.
Sermo.lxiij. de coronatione marie. folio.lxxxj.
Sermo.lxiiij. de dedicatione sabbati ad honorem marie virginis. folio.lxxxij.
Sermo.lxv. de obligatione marie ad genus humanum. folio.lxxxiij.
Sermo.lxvj. de aduocatione marie. folio.lxxxiij.
Sermo.lxvij. de obligatione humani generis ad mariā virginem folio.lxxxiiij.
Sermo.lxviij. de salutatione ad mariam virginem. folio.lxxxv.
Sermo.lxix. de sanctitate marie. q. s. ipsa est sancta sanctorum folio.lxxxvj.
Sermo.l. de gratijs marie virginis. Q. s. ipsa est mr oium gratiarꝝ.

¶ Auctoris ad lectorem instructio seu admonitio.

PRimo sapiētissime lector/cui me rito hi aurei sermones minime deberent esse ingrati: te certiorem reddo: q̄ in oibus que dicā/me semp subdito correctioni sancte et inuiolate matris ecclesie: a qua nullatenus in vita/nec i morte deuiare intendo. ¶ Cum ipsa sit illa: que nunq̄ claudit gremium redeuntī. Unde primū p̄testor/me prorsus nihil dicere/aut tenere vel le: nisi quod in/et ex/sacris alīs primo. deinde ecclesiasticis patribus/ab ecclesia romana receptis/huiusq̄ fuatis: et ex canonib9/ac decretalib9 pontificū hr: et haberi pōt. ¶ Ceterū dulcissime lector/te nō ignorare pcupio. hos ſmones triplici intuitu me cōpegisse. ¶ Preserti ad dei cultū/aiarū q̄ salutē: et totius emolumentū xp̄ianitatis. ¶ Preterea: cū Tholose p plura tpa p̄dicaueri: limites quadragesime excedēdo. Studiosi viri/ꝛ virtutū flosculis dotati. tā studentiū q̄ doctor/me cōcionāte ſmones exarabāt. Eos impressioni tradere volētes non sustinui. Quia mihi impossibile quasi videbat q̄ tā celeriꝫ pfecte illos cōscribere possent. Urgēte tñ cōuocatione/q̄ iustū exigebat abnuere nō potui. Quare p̄dictos ſmones in vnū segetis manipulū/post habitis superfluis in hoc libro glomerare ꝓposui. Adhec: opus hoc ofonū declamatoriarū cōpegi: q̄ cū a sede apostolica (cui ars artiū/regimē aiarꝝ incumbit) necnō a religione nostra/missus: multa terrarꝝ spatia pusagari necesse fuerit: vt nedū fidelibus/verū quoq̄ infidelib9 et hereticis (q̄m oib9 debitores sum9) verbū dei annūciare. ne librorꝝ numerositate onustos esse opporteret. ideo ex multis varijs/ac diuersis elegi flores voluminib9. et in hoc hortulo plātani: Nō q̄ aliq̄d noui aggrediar. cum omnia iā vulgata. Et nihil sub celo nouū. ¶ Virtuti tue cōpertū sit laboriosissime lector/impressores seu calcographos nō parū in syllabis/et verbis illa trāsmutādo: etiā in pūctis male pūctuādo: deliraſſe. ¶ Precor tñ q̄ si scio ſmões imprimerent: vt vigilātius corrigant. Nō etiā lateat humanitatē tuā/hoc op9 ſmonū in Tholosati ciuitate declamatoꝝ/nō incōgrue bifariā debere secari. Cui⁹ prima pars sermones quinquaginta complectitur. s. xxv. de christo et totidem de eius matre maria virgine. Altera autem pars quinquaginta vel circiter sermones sibi vendicat de diuersis materijs: sicut patet perspicienti. ¶ Ne opus nr̄m inuidiosuꝫ/aut nimis ardnū fortasse videat: piguimi nerua/grossoq̄ stillo/ vt plurimū ꝓfatū est: vt nō tñ periti/verūetiā ꝛ simplices appḥēdere possint. ¶ Et cū plerisq̄ ſmonū sint aliquātulū pluri: Ut p modū q̄stionū cōpilati. Tu q̄ nouꝰ miles in predicatiōis officio haberis. vnā tantū/vel duas q̄stiones/ſm ingeniū tui capacitatē/abbreuiatis ratiōib9 si tibi videat: necnō iuxta loci/ꝛ tēporis/ac psonarꝝ oportunitatē/pstringere poteris. Talis nēpe ſmo tam plurus est: q̄ nō incōgrue posset in duos vel tres ſmones diuidi. ¶ Prudēter etiā et discrete scias dei vbū seminare. Nā ante rusticos/ꝛ idiotas/non est disputādū: nec p̄dicanda sunt subtilia: sed tantū moralia/ꝛ magis salutaria. Simpliciter eos in salutis viā dirigere. Ante etiā viros doctos ꝛ peritos/p̄dicāde nō sunt fabule: sed medula sacre scripture est pscrutāda. Quando vo ſmoni intersunt ꝛ viri docti/et simplices. tūc mixtus ſmo est deprimendus. partim videlicet. de subtilitatibus: et partim de moralibus: vt omnibus satisfacere: ac omnes ad xp̄m dñm cōuertere valeas. Hoc vnum tamen te aduertere volo q̄ si in pulpito tibi disputare contigerit. nunq̄ vel raro in principio/partem adduceas veritati contrariā: sed q̄tum poteris eam veritatis in fine adduces: sic dicendo. Aliquis posset argumentari contra hanc veritatem sic Aliquis obstare posset/sic. Impugnari posset hec veritas sic. ꝛc. Ratio huius est. Q̄m sepe recedunt simplices/non intellecta adhuc veritate. Inde sequit. q̄ suadēte diabolo/error ille seu falsitas/semp capiti illi⁹ remanet impressus.

Auctoris ad lectorem instructio seu admonitio.

¶ Si fructū insup in vinea dñi cupis afferre cōsortia hoim ⁊ maxime mulierū (quia nimia familiaritas parit contēptū) studeas euitare. Noli etiā honoris ⁊ glie vane cupiditate: aut auaricia hui⁹ scl'i ducti⁹: vt puta ꝓpter caseū/pecuniā/granū/vinū/⁊ q̄ stum faciēdū/ꝓdicare: sz tm̄ ꝓpt dñi nostri Jesu xp̄i amorē/et aiarū salutē. Et si alūs penitētiā ꝓdicare volueris: pinguē noli tu ventrē deferre. Nā magis mouēt exēpla q̄ ꝗba. ⁊ cui⁹ vita despicit: restat vt ei⁹ ꝓdicatio contēnat. ¶ Sup oia i ꝑmonib⁹ tuis: pplm ad lachrymas/⁊ petōr suor cōtritionē/stude cōuertere. Uitia ⁊ pctā hoim: tā nobiliū/q̄ rusticor: ⁊ tā ecclīasticor/q̄ scl'ariū: fortiter argue. Nō sit apd te psonar acceptio. Nō respicias i facies hoim/vt taceas vitatē. Puata tñ granitate/⁊ neminē pticulariter noiando. sed semp vtere hoc noie Aliqui. dicēdo. Aliq̄ nobiles. Aliqui ecclīastici. Aliq̄ officiales faciūt sic. ⁊c. Postq̄ vure rep̄hēderis eor scelera/vices. Nō dico cōtra bonos: sz cōtra pcursores antixp̄i: q̄ eor mālo exemplo destruūt vineā dñi Cōtra mēbra diaboli: vt efficiant mēbra xp̄i. Nunqd bñ facio? Itē cū in ꝓdicatione tua de aliqua vtute ad ꝓpositū tuū tractaueris: vt puta humilitate/castitate/mia/⁊ sic de alys. Poteris postea clamare/⁊ inuehi cōtra inimicos illi⁹ vtutis de qua tunc loq̄ris. Dñ aūt pctā ⁊ vitia/in aliqua ciuitate vel oppido extirpare voluer: ꝓpter in credulos/legē cōtra illa vitia poteris ostendere: ⁊ eor malignitatē/ac punitionē declarare: put positū est in scda ꝑmonū pte: in ꝑmone de malignitate ⁊ punitione quorūdā petror. Sed vt meli⁹ valeas/ciuitatū/oppidorūq̄ pctā/eradicare. Que vitia regnāt in illis ab aliquo bono viro poteris pcuncta. Nā vū vulnera medicū latēt: ab eo curari minime possunt. ¶ Unū de me/ filētio ꝓterire nō patiar. q̄ cū socijs meis in diuersis mūdi climatib⁹ pplo dei ꝓdicauerim. nō in paruis aīe ⁊ corporis/piculis cō perto. Uirgini imaculate Marie votū voui: stāte plator meor volūtate/semp cū die mercurij ⁊ sabbati ꝓdicare mihi occurrerit: ad ei⁹ honorē ꝗba facere. Quod ⁊ facio. Et deuotiōe etiā feria sexta qñ cōcionari cōtingit: specialiter de xp̄o: vt puta de noie Jesu. De quinq̄ plagis. De effectib⁹ passionis xp̄i. De cruce. De morte xp̄i. ⁊c. sermonē facio. ¶ Postremo modū ⁊ itroitū (si illum amātissime lector adiscere velis) quē in ꝑmone teneo: iserere ⁊ ꝓdictis addere volui. Nā primo cū sum i pulpito/crucis signo me munio. Quo facto/iunctis manib⁹ ⁊ vsq̄ ad faciē elevatis p spaciū vnius credo sic pmaneo. Postea cano aliquā hanr antiphonarū. videlz Audite celi q̄ loquor audiat terra ꝗba oris mei. Cōcrescat vt pluuia doctrina mea: fluat vt ros eloquium meū Quasi ymber sup herbā: ⁊ quasi stille sup gramina q: nomē Marie inuocabo dicēdo. Aue maria (flecto hic genua) gr̄a plena: dñs tecū: bñdicta tu. ⁊c. Uel hanc. Ridet celū: gaudet angelus: mūdus exultat: infern⁹ cōtremiscit: demones fugiunt: dū te o vgo pia humili corde saluto/dicendo. Aue maria. ⁊c. vtš. Aut istā q̄ pulchra es: ⁊ q̄ decora: charissima in delitijs. ⁊c. Seu cōmunē antiphonā. vz. Ad diuinā gr̄am a spūsctō ipetrādā: qua mediāte/aliqd qđ sit ad dei laudē: ⁊ aiar nostrar salutē/agere ⁊ dicere valeam⁹? toto corde/oiq̄ deuotiōe/recurrem⁹ ad reginā illā altissimā: dei genitricē mariā: pietatis fontē: mie matrē: salutādo illā angelica salutatiōe/di. Aue maria gr̄a plena. d. t. ⁊c. Dicto ergo Aue maria. sto sic in oratiōe ⁊ sub silentio dico. Ueni sctē spūs: reple tuor corda fideliū: ⁊ tui amoris ī eis ignē accende. Emitte spm̄ tuū ⁊ creabunt: et renouabis faciē terre. Dñe exaudi oronē meā: ⁊ clamor meus ad te veniat. Dñs vobiscū: ⁊ cū spū tuo. Oremus. Dipotēs sempiterne de⁹ da nobis illā scti spūs gr̄am quā discipulis tuis in die sctō pēthecostes trāsmisisti. Qui vivis ⁊ regnas. i scla selor. Amē. vel istā. De⁹ q̄ corda fideliū sctis spūs illustratiōe docuisti da nobis i eodē spū recta sapere: ⁊ de ei⁹ semp cōsolatiōe gaudere. Per xp̄m. ⁊c. Postea surgo: ⁊ aliquātulū cū filētio permaneo. ⁊ deinde incipio thema mei sermonis. Quo dicto in hec verba prorūpo. Al nome sia del bon Jesu: et de la sua dolce matre maria: ⁊ de tuti li sancti del paradiso. La pace de iesu xp̄o sia cum noi. Amen. Postea incipio prologum: et sic prosequor sermonem meum.

In nomine domini nostri Jesu christi incipiūt sermones fratris Thome Illyrici de Auximo: Ordinis minorum diuini vbi generalis declamatoris/⁊ apostolici p vniuersum orbem.

¶ Sermo primus de noie Jesu. Thema.

Mementote quoniā excelsum est nomen eius. Scribunt hec vba. Esaie. xij. capitulo.

¶ Prologus.

Quoniam defecerunt homines a vera cognitione sui creatoris. Abundauit iniquitas multorū. Et malicia excreuit sup terrā. Multiplicantur in dies nephandissima scelera/horrēda vitia/⁊ indomabilia/incorribiliaq̄ pctā. Omnis quippe caro vidēt iaz viā suā corripisse Et dū ad singulos hominū stat⁹ variaq̄ studia conspitio: rarissimos inuenio/qui iuste/recte/pure simpliciter/et munde agāt. Ubiq̄ dolus: vbiq̄ fraus: vbiq̄ simulatio. Et multi colli torti. che portano lo habito per vno segno de tauerna. Ubiq̄ etiā primat⁹ amor: vbiq̄ cupiditas. vbiq̄ ambitio: vbiq̄ deniq̄ ignominia/et turpitudo/ac simonia: que est mater nostris tēporibus multorū prelator. Heu proh dolor omnes fere diligūt munera. Beneficia facta sunt venalia. Sanguis xp̄i (vt ita dicā) datur cōcubinis ⁊ meretricibus Bonis crucifixi inpinguant canes/accipitres: et equi: et pauperes fame percūt: Clama hic facie directa versus celū brachijs extensis in cruce: ⁊ dic O bone iesu quid dicam? quidue faciā hoc mane? Da mihi fortitudinē animi vt valeam pro honore nois tui quod est sanctū ⁊ terribile/ ac admirabile decertare hoc mane cōtra inimicos crucis: vt etiam possim grā tua opitulāte vnā aiam ex tanta multitudine lucrari. Crede mihi miserrime peccator q̄ si spem nō haberē lucrandi aiam tuā hoc mane tibi nō predicarē. Quid enim pdest bonū semen seminare/⁊ bonos fructus non recolligere? A simili tibi dico. Quid pdest ꝓdicare sanā doctrinā ⁊ non lucrifacere saltē vnā aiam? que nobilior est cunctis corporibus: que nō auro nec argēto: sed sanguine iesu xp̄i redēpta est. Profecto illa q̄ superi⁹ narraui nō essent si dēū et aiam nostrā ante oculos vellem⁹ habere. Iccirco ne oēs pereamus in hoc sermone de altissimo noie iesu aliqua explicabo quib⁹ humana corda excitentur ad ipsius colendū/amandū/timēdū/atq̄ desiderandū. In hoc siquidē stat vera sapientia vt pie veneremur dēū/ ꝓceptaq̄ illius diligēter seruem⁹. Ad hoc vero inducimur dum oculos mētis erigimus ad contēplādū excelsam maiestatē ei⁹. Sed vt sermo nost er habeat aliq̄s principium et ordinē: q: remotis principijs remouet et pfectio ab oibus posterioribus. vt ait cōmētator Auerroys. ꝛ. Met. Et idē. iij. phys. Ignorato pncipio alicui⁹ ignorantur ⁊ ea q̄ sequūtur. Et Aristo. ij. Elēchorū. Inuēto principio/ facile est addere et reliqua omnia habere. Et. j. Ethi. Principiū est plusq̄ dimidiū toti⁹. Et. i. de celo Principia sunt minima quantitate. sed maxima sunt vtute. Seneca ait: Initia in qualibet re/laudabilia sunt et opportuna. et. ff. de origine iuris. l. factur us dicit Certe cuiuscunq̄ rei potissima pars principiū est. Igitur ad laudē nois iesu. mouet talis questio pro principio et ordine nostri sermonis.

¶ Utrum verus messias promissus sanctis patribus veteris testamēti qui est verus filius dei sit rationabiliter appellatus iesus in sua circūcisione. Respōdetur q̄ sic: et probatur quadruplici ratione.

¶ Primo ratione predestinationis:
¶ Secundo ratione prophetationis.
¶ Tertio ratione significationis.
¶ Quarto ratione annunciationis.

Pria rō formak sic. qñ aliqd ab eterno fit p̄destiatū ne cesse ē illō adipleri. Loquor hic nō de necessitate absoluta sz de necessitate ex suppositōe vl' p̄ditiōata. Et pōt dici etiā. necessitas p̄sequntie eo q̄ p̄suppōit ordiationē diuinā. Sz ab eterno hoc nomē p̄destinatum et p̄ordinatū fuit. Ergo debebat istud nomē i aliquo adipleri/nō in alio/nisi in filio marie. Igit cōueniētissime filius v̄ginis marie fuit appellatus Jesus. Maior ꝓpositio patet. q̄ dicit sctūs Thomas in. j. pte. q. xix. ar. viij in respōsione ad primū argumētū. Necesse est em̄ hanc cōditionalē verā esse si deus hoc vult necesse est hoc esse. Aug. dicit i lib. Enchi. Nullus fit saluus nisi quē deus voluerit saluari. Et ideo rogandus est vt velit/q̄ necesse ē fieri si voluerit. Probak mior. q̄ hoc nomē. ꝛc. Replica totā ꝓpositionē minorē. scribit Esaie. lxij. c. Tu dñe pater noster. redēptor noster a seculo nomē tuū. Dauid. ps. lxxj. Sit nomē ei⁹ benedictū in scl'a ante solē pmanet nomē eius. De hac etiam eterna nois iesu p̄destinatione ꝛ p̄noiatione inq̄t ꝓpheta ipso filio dei. Esaie. lxij. c. Et vocabit tibi nomen nouū. qd̄ os dñi noiauit. Et eris corona glorie in manu domini: et diadema regni in manu dei tui. Ecce: populē mi. q̄ probatum est quomodo: gloriosum nomen iesu est scriptū in libro eterne predestinationis quē scripsit de⁹/q̄ dicit liber vite. In quo sunt scripti oēs electi. de quo facit mētionē saluator. Luce. x. dicēs apl'is Gaudete q̄ noia vestra scripta sunt in celis. O vtinā et noia nostra essent scripta: bene possem⁹ letari. Sed heu ꝓhdolor: Dic lachrymabili voce/facie recta vsus celū. q̄ timēdū est ne nostra nomina sint scripta in celis. Dēs quidē dānabimur si nostra noia nō sint scripta in libro vite. q̄ null⁹ saluak nisi sit script⁹ i libro vite. Clama hic lachrymosa voce. dicendo. Ploza. ploza paupcula aia tuū infelicē ꝛ miserū statū. Ploza dico tibi. vt de⁹ tui misereat. O dñe iesu accipe sacrificiū lachrymaꝝ illi⁹ paupcule peccatricis sicut accepisti. i. petri ꝛ marie magdalene. Depreco⁹ te dulcissime iesu vt tua clementia digneris indulgere huic paupcule aie ab oculis cuius lachrymē fluūt. Excita hic quantū potes populū ad lachrymas clamādo. Misericordia O signore idio/peutiēdo pectus tuū. Deinde dic. Retorname o casa nostra dicēdo: Ex quo ab eterno nomē iesu/est p̄destinatū alicui debebat ponī. non alicui alteri: nisi filio v̄ginis marie. Ergo. ꝛc. Patet prima ratio. Accedamus ad aliā rationē/que dicit ratio ꝓphetationis.

Secūda ratio for

mak sic. Dicta ꝓphetarū debēt in messia ꝓmisso sctis patrib⁹ veteris testamenti adimpleri. Sed filius v̄ginis marie fuit ille verus messias ꝓmissus sctis patrib⁹: Ergo in ipso dicta ꝓphetaꝝ debebāt adimpleri: aliter nō fuisset verus messias. Sed ꝓphetatū fuit a prophetis/dictante spūsancto/quaten⁹ messias debebat vocari iesus. Ergo cōuenientissime fili⁹ v̄ginis q̄ est verus messias/fuit vocat⁹ iesus Patet maior ꝓpositio. Minor ꝓbak in ꝓmone. iiij. de incarnatōe xp̄i. O de illo ꝓphete p̄ multa tēpora ante icarnationē ipsi⁹ filij dei ꝓnunciauerūt. Patet Abachuc sui libri. c. iij. dicebat. Ego autē in dño gaudebo: ꝛ exultabo in deo iesu meo Et. iij. Esdre. vij. c. dicit. De⁹ pater. Revelabit em̄ filius me⁹ iesus: cū his q̄ cum eo sunt. Et iocūdabūtur q̄ relicti sunt in annis quadringētis: et erit post ānos hos Et morietꝫ filij⁹ me⁹ xp̄s ꝛ cōuertet scl'm. Ecce aia mea paupcula: qualiter patet scda ratio. Huc aūt conare timere nomē dei iesu exaltatū sup omne nomē. Clama hic alta voce. O triūphale nomē p̄ multa tēpora a ꝓphetis p̄nūciatū. O gaudiū angelo⁹. O leticia iusto⁹. O panor inferoꝝ. In te ois spes venie. In te ois spes gratie. In te ois spes glie. Clama hic alta voce dicēdo. Ube illi q̄ in suis tribulationibus nō invocat tantū mellifluū nomen. Ube etiā illi q̄ nō sperat in tāto noie Ube illi/q̄ nō erubescit polluere nomen glorioſum filij dei. O aia paupcula cōsidera id qd̄ ait Dauid. ps. lxxviij. Effūde irā tuam in gētes: que te nō nouerūt: ꝛ in regna q̄ nomē tuum nō invocauerūt. Be

igit o miserrime petō: ira dei sup caput tuū veniat/ama iesum et dic. Bone iesu miserere mei ꝛc.

Tertia ratio dice

batur Significationis. Arguitur sic pro ista ratione. Noia debēt ꝓprietatib⁹ rer̄ esse correspondētia. sed nomen iesu cōuenit ꝓprietati verbi incarnati. quia iesus Saluator interpretatur. Sed filius virginis marie debebat esse saluator mūdi. ergo cōuenienter vocat⁹ est iesus. Maior patet. Minor probatur. Nam vt iohan. iij. Non enī misit deus filiū suū in mūdū vt iudicet mundū: sed vt saluetur mundus p̄ ipm̄. Et Matthei. j. habet. Quatenus angelus dixit ioseph. Pariet autē filiū ꝛ vocabis nomē eius iesum: ipse enī saluū faciet populū suū a peccatis eoꝝ. Patet ergo q̄ cōuenienter vocatū est nomen eius iesus. i. saluator. Viso/anima: q̄ iesus sit saluator tuus. Relique vitia/scelera ꝛ pecata tua et age penitentiam. Quā quidē si egeris misericordiā consequeris. Sed dic mihi: qñ erit tēp⁹ tue penitentie? Responde mihi? Forsitan dicis in corde tuo. hinc ad annū convertar ad dñm. Nunc aūt cōuerti nō possum: quia odiū dimittere nō valeo. vindictā de inimicis meis intendo facere. Heu infelix aia quomodo a diabolo decepta es. O infelix peccator es ne tu secur⁹ hodie viuere? Respōde mihi? quid dicis? Fac vt tibi respōdeat populus: ipse forsitan dicet q̄ nō est certus. Et tu dices. A fortiori. vsq̄ ad crastinū diē nescitis vtrū est is victuri. Huc dic mihi. tu q̄ habes odio fratrem tuū si in tali peccato ex hoc seculo migrares quo aia tua iret? Clama. Ad domū diaboli. Et vis ne dānare te ipsuꝫ? Non pater. Ignosce igitur primo tuo: vt tibi deus ignoscat. O pater magna iniuria est mihi illata. Respondeo: maior facta fuit pussimo iesu. Sed audi q̄d ipse clamauit in cruce. Pater ignosce. ꝛc. Si vis igitur saluus fieri dic. O iesu qui interpretaris saluator: sum paratus pro amore tuo omnibus inimicis meis parcere. vt tu sis saluator anime mee. Et sic patet Tertia ratio.

Quarta ratio di

cebatur annūciationis. Formatur sic ratio. Id q̄d per angelū annūciatur ex parte dei: necesse est adimpleri. sed ab angelo annunciatū fuit virgini marie q̄ filius eius debebat vocari nomen iesus. Ergo cōuenienter filius virginis vocatus est iesus. Maior patet. Quia angelus si aliq̄d archanū diuinū annūciat: opus est vt adimpleatur. Tale fuit hoc. ergo. ꝛc. Nam vt dicit Ambro. Illud nomē nō vsurpauit sibi angelus. sed audiuit a deo. Minor etiā est manifesta. Nā vt habet Luce j. c. Angelus gabriel dixit virgini de filio nascituro. Ecce concipies in vtero ꝛ paries filiū: ꝛ vocabis nomē ei⁹ iesuꝫ. C Sz pleriq̄ doceri cupiūt cū christ⁹ dicatur filius dei iesus et christus. Que sit inter hec noia differentia? Quibus dicimus q̄ fili⁹ dei vocatur inquantū est de⁹ de deo. Christus inquantū est homo a p̄sona diuina quantū ad humanā naturā assumptus. iesus inquantū est de⁹ humanitati vnitus. Alex. vo de Ales in. iij. dicit. q̄ cū deus et homo vnus sit xp̄s in vnitate persone potest significari persona xp̄i dupliciter. vel ratiōe diuine nature in cōparatione ad humanā scm̄ quā dr iesus. i. saluator. verbo enim naturā humanā cōuenit saluare. Vel rōne humane nature p vnionem ad diuinā: ꝛ sic dicitur christ⁹.

C Et nota q̄ cū hoc nomen iesu adoramus totā dei maiestatē adoramus quia nomen iesu est nomen deitatis relate ad humanitatem relatione rationis. Christus autem est nomen humanitatis relate ad diuinitatem relatione realī. Adora igitur anima deuota nomen iesu Dilige ipsum/corde/ore/et opere. Nam inquit Chrysostomus in quodā sermone. Quo nomen domini diligitur profundius. ꝛ invocatur frequētius. eo exaltat in deū altius. s. p̄ meritorū et gratiaꝝ cumulationem. Dicit enim Origenes in quadā homelia. Nomen iesu nomen est gloriosuꝫ. et omni cultu dignissimum. Ita q̄ abei⁹ laude nullum remouēdum est opus Unde Apl's ad Col'. iij. ait. Omne q̄cunq̄ facitis in v̄bo aut in opere in nomine dñi

nostri iesu xpi facite. Optimꝰ em̃ ordo vt totiꝰ vbi vel opis nr̃i a noie iesu initiū et origo sumak: ꝛ i iesu ꝙsummatio referak. Mā ꝛ p dn̄m nostrū iesum xp̃m orationes ecclie terminank. Quare si dormitū accedis: si ide resurgis si cibū vel potū sumere incipis vel desinis. si scribis vel legis. seu aliq̃d aliud oparʒ. nomē iesu reuerēter alit interponas. Exēplo pauli/q̃ hoc suadebat Unde Actuū. ix. scriptū est. Disputabat autē paulus in synagoga p̃ oē sabbatū interponēs nomē dn̄i iesu. Hic extēsis brachys in cruce. Dic cātādo voce dulcissona. Digit nomē dulcoꝛosum. o nomē gratiosum p te alta mysteria reuelātur. p te aie ad diuinū amoꝛē inflāmātur/roborantur in pugna ꝛ a cūctis periculis liberank O miserime pctōꝛ cur non amas nomen iesu q̃ p te dignatus est crucē subire vt te liberaret a morte eterna. Roga ipsum lachrymabilibꝰ oculis: et dic ignosce mihi miserrimo pctōꝛi o bone iesu: quia nimis peccaui i vita mea. Cōforta me bone iesu vt possim dicere id qđ ait Dauid. pʒ. xvij Laudans invocabo dn̄m: et ab inimicis meis saluus ero. O dulcissime iesu tu venisti in hūc mūdū vt pctōꝛes saluos faceres. Saula me ergo peccatoꝛē q; ad te cōfugio. o vita aie mee: tu dixisti vt habek. Joh. xvj. Si quid petieritis patrē in noie meo dabit vobis. In noie tuo igitur peto patrē vt miserear mei. O suauissime iesu nomē tuū est tam delectabile: tam desiderabile: tam admirabile/tam venerabile. Qua de re clamabat sanctꝰ Bernardus O iesu dulcis memoria/vās vera cordis gaudia: sup mel ꝛ oia tua dulcis ꝑsentia. Et itez dicebat. Si scribas nō sapit mihi nisi legero ibi iesum. Si disputes ac cōferas nō sapit mihi nisi insonuerit ibi iesus O gratiosum nomē iesu. Deus volēs in virbinali vtero humanā naturā sibi vnire. dū ygo maria in camera cōtemplarek id qđ habek Esa. vij. c. Ecce ygo cōcipiet ꝛ pariet filiū. ꝛc. Ut pie meditari possum flexis genibꝰ dicebat. O creatoꝛ celi ꝛ terre. O pater celestis: pater misericordiaꝛ. Ego paupcula ancilla rogo te supplex vt digneris tua clemētia tātam gratiā mihi ancille tue largiri vt efficiar pedissequa illius virginis puelle q̃ filiū tuū in suo vtero portare digna erit: hec ꝛ alia verba dū forsitan diceret ygo maria lachrymabilibus oculis. Deus oipotēs nomē iesu angelo reuelauit priusq̃ ad ygine mitteret eū quo reuelato venit angelus gabriel ad virginē orantē et dixit ei. Aue gra plena. Deinde iter cetera colloquia dixit. Ecce cōcipies in vtero ꝛ paries filiū: ꝛ vocabis nomē eiꝰ iesum. Contēplare auditoꝛ mi Quale fuit illud gaudiū qđ habuit ygo maria. qñ intellexit se esse illā ygine q̃ debebat cōcipere et parere filiū dei. Clama hic ꝛ dic. O virgo maria oī laude dignissima q̃ in tuo vtero portasti illuz quē celi capere nō poterāt. Ego miserrimꝰ pctōꝛ rogo te supplex. vt digneris depcari filiū tuū vt p honoꝛe nois sui det nobis veniā pctōꝝ. Exclama contēplando. O verissime dn̄e deus charitatis pfectio et amoꝛis benedicak nomē tuū ieternū: q; tu solus vivificas oia animata/ꝛ tu solus roꝛas et pluis tam sup iustos q̃ sup pctōꝛes/et producis oia virētia/tam herbas q̃ arboꝛes ad floꝛē ꝛ ad maturationē. O dn̄e deus p cuius misericordiā oēs cōfidētes in te veniā cōsequūtur: tu solus es potēs pcere ꝛ delere pctā nostra: et ibuere corda nostra ỳtutibus. O deus pater a quo procedit et oriꝭ oē bonū: a te solo ꝓcedit et deriuatur ois gra/ꝛ nihil aliud ꝑter te est dignū vel pōt largiri gratiā: cū a te solo habeat originē. O rex xp̃e cui nomini oē genu celestiū ꝛ terrestriū flectit/tu solus potes oia vivificare vel mortificare: ꝛ nihil aliud p̄ter te pōt cōgregare atomos sparsos/nec ossa hoim mortuoꝝ q̃ in cinerē sunt quersa/nec pōt aias separatas a corꝓibꝰ ad ea cōuertere. O dn̄e iesu oibus gētibꝰ cōstat vtētibꝰ ratione: q; tu solus es saluatoꝛ noster i quo tota spes nostre saluationis habetur/qꝛ nihil ꝑter te est dignū vel pōt p̄bere tantū munus sicut est gr̄ia tua Tu etiā solus deus es: totus pius ꝛ misericors: q̃ nō vis morte pctōris/sed vt conuertak et viuat. Unde oē bonū qđ tu humano generi tribuisti non pōt ab aliquo alio processisse nisi a tua maxima mia ꝛ a tua maxima pietate. Dn̄e deꝰ si bene volumus circūspicere: maximā causam de-

disti nobis q; te solū debeamus glorificare ꝛ laudare: qꝛ nullus ꝑter te solū pōt glorificare iustos in gr̄ia: qꝛ nulla gr̄ia potest esse in nobis nec pnenire ad nos nisi a te solo/cū in te solo sit gr̄ia. O dn̄e deꝰ cuius dominiū oia mūdi extrema cōprehēdit: tu solus es dn̄s noster/et nullus preter te dn̄atur nobis nec ceteris creaturis cum nihil aliud ꝑter te sit dignū vel possit dn̄ari toti mūdo: eo q; oia alia ꝑter te habent principiū/ꝛ devenerūt in esse p te solum. Unde aiaz meā ꝛ corꝓus meū offero tibi soli deo. Et si plus esset in me: totū simulit tibi offerrē: cū quicq̃d sit i esse a creatiōe tua pcesserit/et nihil est in mūdo qđ non sit tuuz. Unde de tuo nullus pōt tibi dare aliq̃d: et ꝓpter hoc debemꝰ conari die ac nocte ad reddendum tibi gr̄as sine fine. Quare summa infamia est diligere vel honorare aliq̃d aliud ꝑter te solū deū/qꝛ tu solus es ille q̃ vere diligis nos ꝛ q̃ liberas nos ab oibus malis: ergo qđ agēdū est de hoibus q̃ tot tibi nocīua dilexerunt. Dn̄e deus de vno inter alia tibi gr̄as refero: qꝛ tu infudisti mihi gratiā q̃ ego timeo plus tuū iudiciū q̃ gentiū deridētiū me p plateas ꝛ p vicos/ꝛ tamē iudicū gentiū ego plus timebā plus q̃ tuū. Pater mī equi oculis cōpassionis respicis seruos tuos: tu solus potes pctōribus dimittere delicta sua/ꝛ a te solo habēt cōsequivenia/qꝛ nullus pōt cōmittere peccatū nisi ꝓtra te solū: licet homo postulet veniā/ab hoibꝰ quibꝰ nō est datū dare veniā nisi respectiue p te. Unde in terra est optime in tua divina pagina ordinatū et etiā institutū vt nos q̃tum in nobis est debeam⁹ pcere nobis iniuriātibus/vt tutius possim⁹ tuā o deus misericordiā iploꝛare. O dn̄e deus a quo ꝓcedit oē bonū: postq̃ quicq̃d boni inest nobis ꝓcedit a tua bn̄fica ỳtute: merito vnusq̃sq; debet te semp glorificare/ꝛ nomē tuū exaltare/ꝛ tibi soli debet attribui ois laus ꝛ ois bn̄dictio/tanq̃ singulari bn̄factoꝛi nostro a quo recepim⁹ quicq̃d boni est in nobis. Gloriosissime deus vera mūdi ordinatio ꝛ spes vnica fideliū sicut tu es solus vnꝰ deꝰ: sic etiā tu es vnica sola spes ꝛ vnica sola cōfidētia salutis ipsis saluādis. Et qñ nos dn̄e deus inordinamur vel corrūpimur tu solus es ille q̃ postea p tuā bonitatē dirigis actus nostros et ordinas/et deducis nos de vicīs ad ỳtutes. Ratio ꝛ itellectꝰ debet movere quēlibet ad seruiēdū tibi impetuū ꝓpter excellētiā tue nobilitatis/cu oia sub sint tuo ꝑperio. Unde dn̄e dignare tua clemētia nobis miseris pctōribus lachrymātibus ifundere tuā gratiā in ꝑsenti ꝛ in futuro gloriam. Amen.

¶ Sermo secūdus de nomine Jesu. ¶ Thema.

A Boꝛtu eni solis vsq; ad occasum. Magnū est nomē meū in gētibus. habenk hec ỳba Malachie. j. ca. ¶ Al nome sia del bon iesu: e dela soa dolce matre maria e de tuti li sancti de paradiso. La pace de iesu christo sia cum noi. Alaltra villa hier iorno declarai. ꝛc. Resume ꝓ tuo prologo. Aliquā ꝓticulā tui sermonis facti i alio opido. Deinde dic: hoc mane deo ad iuuāte. O populc mi. corde cōcepi. de voler te in fia mare de la amoꝛe del dulcissimo nome di iesu. Ostēdā tibi excellētias potentiā et efficatiā tanti nois. Si tu me vora ascoltare de bon coꝛe per saluation de la toa ponera anima. quā dubito non esse in manu diaboli: ꝓpter tua scelera ꝛ pctā o miserrime pctōꝛ. Interroga hic p opulū si velit te audire libēti corde. Si nō dederit tibi respōsum terribili voce iterū interroga. Nō vultis me libēter audire? Si nō vultis me libenter audire ꝓ amoꝛe pissimi iesu ꝛ p salute aiarū vestrarum. Ego recedā ꝛ i elinquā vobis maledictionem p bn̄dictiōe/volēte deo. Demōstra te velle recedere: vt ppls magis excitetur ad audiendū verbū dei. Tamē cauea ne recedas: qꝛ mi peius p̄dicatoꝛe furioso vt me multotiēs experiētia docuit. Qꝛ aliquando a pulpito recessi. Et populus potius male fuit informatus q̃ bene. Ube predicatoꝛi inexperto: quia melius operatur circa particularia expertus q̃ scientificus. Teste Aristo. in sua Metha.

populus tibi responderit et dixerit volumus te pater liberter audire qr ad hoc venimus. Tunc tu dic: Si me volueritis audire. pro vobis facietis ꝛ nō pro me. quod ego lucrabor. Si audieritis me aurum vel argentum vestrum? Certe nō. quia talia nō quero Sed tantūmodo honorē xpi et salutē animarū. predicator vero qui vana quērit nō est missus a deo. sed ab auaricia: et dala sua tripa grassa. questo tale non se cura ne chi se salua. ne qui se dāna Tuto lo contrario est nūcius dei: chi nūq̄ p̄dicaret nisi crederet lucrari vnā animā Si che adōcha voi me voliti ascoltare de bon core. O dio ve voglia pdonare li vostri peccati. Volendo io. p vestra cōsolatione predicare de mellifluo nomie iesu ꝛ demonstrare vobis iter ad paradisum. vt sermo noster habeat aliquod principiuꝫ Mouetur talis questio.

¶Quid

significāt. quinq̄ litterę que reperiūtur in cōpositione dulcissimi nominis iesu. Respondetur. q̄ nō sine causa. nomen iesu est cōpositū ex. quinq̄ litteris. vt puta. J. E. S. U. S. Si cōsiderabimus proprietates istarū lrārū, bene poterimus cognoscere. quare. ꝛc. Resume. O anima deuota nō tātūmodo tibi hoc mane declarabo hanc veritatez Sed quam plura alia bona ad laudem nois iesu et tuā salutē. accipe igitur declarationem prime littere. que dicitur J. ¶J. Dicitur ianua celi. O. anima pauperc̄ula (Clama fortiter) Janua et ostium celi est pessimus iesus. sicut ipe dixit Johā. x. ca. Ego sum ostiū per me si q̄s introierit saluabit ꝛ ingredietꝛ egredietꝛ et pascua inueniet. ꝛ bene dicit ingredietꝛ et regredietur. Nam dicit. Aug. in lib. de spū. et anima. ipse deus factus est homo: vt totum hominem in se beatificaret. et pascua inueniret intus et foris. Foris pascua in carne saluatoris: intus in diuinitate creatoris. vis: anima in alia vita talia pascua inuenire quere intrare. per ostium quod est christus. tunc queres q̄ relinques vicia et peccata: et quando ea amarissime deflebis. Plora. Exalta hic vocem tuam lachrimabili modo quo potaris. quia sermo paucissimi valoris est/ si populus ad contritionem suorum peccatorum nō mouetur. Plora Anima: plora (Et dic) O. tu qui es ianua celi miserere mei: ne sumas vindictam de peccatis meis. parce mihi bone iesu. quia ad te reuertor corde contrito. Ex quo christus dicitur ianua celi bene merito ergo: prima litera interpretatur ianua celi. Quia Antequam ipse incarnatus fuisset et celum ascendisset non erat aliquis iustus q̄ poterat celum intrare propter peccatum primi hominis Sed omnes sancte anime ad limbum descendebant. Pijssimus iesus aperuit nobis celum. Respice. O. miserrime peccator quantuꝫ teneris christū amare. sed tu non amas ipsuꝫ. Immo fere quotidie offendis suam diuinam maiestatem. Crede mihi stulte. quia si non egeris penitentiam cito ira dei super caput tuū descēdet/ et forsitā citi9 q̄ non credis. Maledicte blasphemator nō erubescis creatorem tuum blasphemare tu non intrabis per istam ianuaꝫ de qua predicoma tu te troueraꝫ a tuti li diauoli de lo inferno si tu te non repentiraꝫ de bon core.

¶Secūda litera dicitur.

E. E. vero significat exēplar. Unū exemplar deus dederat mūdo quod quidem quidam malus scriba siue notarius quadam mala litera infecit: ita q̄ ex illo exemplari totus mundus fuit infectus. Opus fuit q̄ deus sua clemētia alio exemplari pereunti mundo succurreret ne totus mūdus periclitaref. Quod exēplar ille pessimus scriba non potuisset maculare. Primum exemplar fuit Adam: quē ille mal9 notarius. i. diabolus sua mala litera: i. peccato maculauit. ita q̄ omnes nascimur filꝫ ire. quia sumus filꝫ Ade. Clama. O. Adā pf nf q̄d fecisti? Quātarū nostrarū calamitaū ac miseriarū petiꝫ tuū causa fuit. Heu nos miseros: qr in valle miserie nos sum9. vbiq̄ luctus: vbiq̄ gemit9 ꝛ plurima mortis ymago O aia pauper̄cula. volue oculos tue metis ad secūdū exēplar q̄ est xp̄s: si vis salua fieri: ꝛ respice q̄d tibi dicit Exēplū eni dedi vobis vt quēadmodū ego feci ita et vos faciatis vt habeꝫ. iohā. xiij. c. Sz dic mihi q̄ exēplū dedit tibi xp̄s. o pessime religiose che sei, vno collo torto? Veramēte nō te ba vos

nato lo exēplo de gratare le borse per via de la tua maledicta hypocrisia. Quid p̄ dest tibi ante hoies simulare. Mā ait Hiero. Stabimus ante tribunal christi. ꝛ tibi patebit qua mente quis vixerit. Et tu O diabolice capellane qui tuo malo exemplo interficis spiritualiter pauperculas animas christi sanguine redemptas. Tu nō es pastor: sed vnus lupus rapax. Dic mihi? quod exemplum dedit tibi christus luxuriari? an seruare castitatem? Crede mihi q̄ nulla peior pestis in ecclesia dei: q̄ malus sacerdos. Tu non es sacerdos dei: sz precursor antichristi. Increpa hic omnes alios tuos auditores et dic. Nō dico cōtra bonos: sed contra malos vt efficiātur boni et sequantur scām exemplar quod est iesus. ¶Sed queritur. In quo tenemur sequi xp̄m? Respondet Bonauē. in apologia pauper̄. q̄ in xp̄o contingit reperire triplices actus. primi respiciunt dignitatē excellentie. Secūdi condescensionē miserie. Tertij informationē vite p̄fecte. Unde in fine dicit q̄ xp̄us nō est sequendus in operibus excellentie et dignitatis: sed bene in alijs operibus. Exēpli gratia. Seruare castitatem/ humilitatē obediētiam. ꝛc. Patet quid demonstrat secunda littera.

¶Tertia litera est

S. q̄ dicitur scutum bellatorum. Ait enim Job. Uita hominis est militia super terram vt etiam experientia demonstrat. Sed nulla maior pugna q̄ proprie carnis Teste Augustino in lib. de Agone christianorum. Inter cetera certamina christianor̄ duriora sunt prelia castitatis vbi cōtinua pugna et rara victoria. Fortissimus fuit Sanson tñ a tali pugna fuit victus. vt patet in lib. Judicum. xvj. c. Dauid vero sanctissimus de quo dixit deus. Jnueni virū scām cor meū. vt habetur in lib. Regū. Et tñ fuit prostratus a certamine carnis. vt. 2. ij. Reg. xj. Idē euenit filio suo Salomoni. vt hf. iij. Regum. c. xj. Et q̄ pluribus alijs. Ex quo sumus p̄stituti i cāpo certaminis. Opere p̄ciū ē nobis sicut militib9 eūtib9 ad bellū hf̄e clipeū siue scutū quo iacula diaboli carnis ꝛ mūdi regere valeam9. Sz nullū meli9 scutū hf̄e possum9 p nf̄a defēsione q̄ dulcissimū iesuꝫ. Ergo bñ tertia lf̄a nois iesu interp̄tat scutū bellatorꝫ. Et tu o deuota aīa tegas te isto scuto. et de tuis inimicis habebis victoriā. Sz tunc hoc scuto te cooperies q̄n dulciter iesuꝫ amabis. Ama igitur iesum vt habeas in presenti seculo victoriam: ꝛ in futuro gloriā

¶Quarta lf̄a q̄ est U.

interp̄tat vita. O aīa dic mihi q̄ est vita tua? Munq̄d est iesus/ spōsus tu9? Mā ipse dixit Joā. xiij. c: Ego sum via/ veritas ꝛ vita. Nemo venit ad patrē nisi per me. Ergo bene quarta littera nominis iesu interpretatur vita.

¶Quinta litera q̄ est. S.

interp̄tat sanitas. O aīa respondeas mihi. es ne tu infirma? Que ē sanitas tua? Munq̄d ē ihs filꝫ marie? Clama igit cū pphēta. vt hf. ps. vj. (Cāta) Miserere mei dñe q̄n infirm9 sum sana me dñe q̄n cōturbata sunt ossa mea. Et aīa mea turbata est valde: sz tu dñe vsq̄quo Cōuertere dñe ꝛ eripe aiaꝫ meam. vz ab ifirmitate spūali. salū me fac ppt miaz tuā. Munq̄d o bone iesu tu es refugiū meū a tribulatiōe q̄ circūdedit me. Exultatio mea erue me/ a circūdātib9 me Da mihi O. saluator mūdi itellectū tibi dabo/ ꝛ instruā te in via hac qua gradieris firmabo sup̄ te oculos meos. o bone iesu fac mihi hāc gratiam vt nota sit mihi via p quam ambulē. q̄ ad te leuaui animam meam O. bone iesu q̄ suaue est nomē tuū nūq̄d mīti clamauerūt ad te ꝛ tu exaudisti eos et ex omib9 tribulationib9 eoꝝ liberasti eos Munq̄d ego etiā miser petōr ad te clamo? q̄n igit de oīb9 tribulationib9 meis me liberabis? Et sanabor a cūctis infirmitatibus meis sana me onlcissime iesu. et sanabor. Saluum me fac et saluus ero Ecce anima mea quomodo quita lf̄a bene interp̄tat sanitas ergo si vis sanitatē vtriusq̄ hominis consequi. Clama et dic toto corde. O iesu salus aie mee miserere mei. ¶Declarat̄ q̄nq̄ lf̄is nois iesu trāsferam9 nos ad declarationē excellētiaꝝ ac efficiaꝝ nois iesu. Iz multe sint. Nos tñ hic dūtaxat de q̄tuor dicē9 cāb incuitat̄

Prima ē miraculorum operatio. hanc salvator ipse declarauit. cū dixit Marci vltimo ca. Signa autē eos q̄ crediderint: hec sequent. In noīe meo demonia ejcient: linguis loquētur nouis/serpentes tollent. Et si mortiferū quid biberint nō eis nocebit. Sup egros man⁹ imponent ⁊ bene habebūt. Et hoc dicit ꝑ Petrus rauēnas in quodā sermone. hoc est nomē qđ dedit cecis visum/surdis auditum/claudis gressum. sermonē mutis. vitam mortuis restituit/totāq̄ diaboli potestatē de obsessis corporib⁹ virtus hui⁹ nois effugauit. ꝑatet illud qđ in vita scti Dyonisij scribit. Dū ēm paulus venisset athenas. Sicut etiā scribit. Actuū xvij. ca. Et cū philosophis disputaret/ꝑcipue cū Dionysio tunc clarissimo philosopho. Cecus quidā ptrāsiuit. statimq̄ Dionysius dixit ꝑaulo. Si direris huic ceco in nomine dei tui vide. Et viderit. statimq̄ credā. Sed ne vtaris vbis magicis qz forte nosti vba q̄ habēt huiusmodi efficatiā. At paulus respōdit Dionysi tu ad cecū perge eiq̄ dic. In noīe iesu xp̄i nati de virgine crucifixi mortui et sepulti q̄ surrexit a mortuis/⁊ ascēdit in celū vide. Quā formā vboꝝ etiā sibi tradidit scriptam. O res mirabilis. O virt⁹ ineffabilis nois iesu bn̄dicti. Cū dionysi⁹ ceco ꝑfata vba dixisset ptin⁹ visum recepit. Qua re Dionysi⁹ cū damari vxore sua oiq̄ familia baptizat⁹ est. Sicq̄ a paulo p triēniū instruct⁹ Athenis est ordinat⁹ epūs. Ubi ille p̄dicatiōi ihūs ipsam ciuitatē/⁊ ptē regionis illi⁹ ad fidē xp̄i cōuertit. Scribit insup Actuū. iij. c. q̄ dū ꝑetr⁹ et Joānes ascēdēbāt in tēplū ad horā ōconis nonā. Quidā vir qui erat claudus ex vtero matris sue baiulabatur quē ponebāt quotidie ad portā tēpli. q̄ dicit speciosa vt peteret elemosynā ab introeūtibus in tēplū. Is rogabat petrū ⁊ Johannē vt elemosynam acciperet. Intuēs autē eum petrus cum Johanne dixit respice in nos. At ille intendebat in eos sperans se aliquid acceptūrum. ꝑetrus autē dixit argentum et aurū non est mihi. quod autem habeo hoc tibi do. In noīe iesu nazareni surge ⁊ ambula. Et apprehensa manu eius dextra allenauit eū. Et ptinus consolidate sunt bases eius ⁊ plante et exiliens stetit et ambulabat. Et intrauit cum illis in tēplum: laudans ⁊ benedicens deum.

¶ Secūda efficatia nois iesu dicit periculoꝝ euasio. Qui ēm reuerēter et fideliter ac deuote inuocant nomē illud/q̄ sepissime a piculis iminētibus liberantur. Legit ēm q̄ in ciuitate Mediolani. Dū erat in conuentu sancti Frācisci ꝑfate ciuitatis. Ille magn⁹ ꝑdicator frater Robert⁹ carrazolus de licio ordinis minoꝝ epūs Acquinates. Et dum deambularet die quadam solus supra inclaustrū i firmarie audiuit flebilē clamorē cuiusdā pueri. Statimq̄ accurrens ad partē illam iuxta quā iferius edificata est piscina bene pfunda aquis repleta/adeo vt aque ibi excrescētes vel pfluētes statu rā cuiusdā hois operirēt. ꝑospexit autē puerū ibi piculo submersionis expositū. Erat fortitā septēnis rapuerūt illū aque vsq̄ ad medietatē piscine ꝑfate. Attonit⁹ ille ⁊ memor dulcissimi nois iesu. Jesum ingeminādo puerū cui nil ꝑsidiq̄ afferre poterat hortat⁹ fuit vt ⁊ ipe iesum adnocaret. Quāprimū ille puer iesum noīare cepit/immobilis iter aquas pmānsit. Ita q̄ erect⁹ vsq̄ ad medietatē tm̄ aquis erat immersus. Reliqua vo pars corporis. s. pectus/brachia/⁊ caput extra aquas retinebat tanq̄ si aliqs pedes eius sub aquis firmiter retineret. Stetit illo modo q̄diu fratres cucurrerunt qui lancea sibi porrecta eduxerunt illum ad terrā preseruatū a periculo submersionis virtute nominis iesu benedicti. Uide miserrime homo q̄ invocatiōe nominis iesu liberamur a periculis. Inuocandum est igitur. Nomen saluatoris domini nostri iesu xp̄i in omnibus nostris periculis ⁊ aduersitatibus dicendo cum ꝑopheta. ps̄. liij. Deus in nomine tuo saluum me fac: et in virtute tua libera me. Et sic patet secunda efficatia nominis iesu.

¶ Tertia dicitur illuminationis. Illuminatur intellect⁹ ad deuotam inuocationem nominis iesu xp̄i. q̄ vt scribitur. zach. vj. ca. Oriens nomē eius. i. veluti sol radians humanam mentem. Sicut ēm sol iste materialis diffundens radios suos ostendit omnia que in mundo sunt: et materialem exhibet claritatem. sic solare nomen iesu. mentes irradiant vt videant ea que sunt in deo scōm perspicuā veritatem. Non ēm illuminat hoc nomen in superficie tantū: sed in medullis sensuum. claritate q̄ rationū ⁊ veritate sentētiaꝝ. Unde in principio Apoca. habet Apocalypsis iesu christi quā dedit illi dominus facere palā seruis suis Apocalypsis ēm revelatio interptat. q̄ p iesum xp̄m facta est. Unde Joh. ir. c. Cecus illuminatus mystice ait. Ille qui dicitur iesus lutū fecit. ⁊ vnxit oculos meos. et dixit mihi. Uade ad natatoria siloe: et lava. Et abij/et lavi et vidi. Visio ēm p̄tinet ad cognitionē: vnctio vero ad delectationem. Nouimus enim dici q̄ si quis oleū in ore tenuerit. et ad aquaꝝ ꝑfunda descēdens illud efflauerit. reddit aque supficiē clariorē. ⁊ abscōdita pducit in lucē. In tenebris vsq̄ huc sum⁹. caligat nr̄ ocul⁹/cessitet gressus/nō recepim⁹ visū nisi iesus sue refulgentie lumine radioso notū faciet in cordib⁹ nr̄is lumē suū. Lumen ēm est nomē iesu qđ ethere cordis nostri mystica reserat sicut lumē solis materialia manifestat. Rñ. Ber. Mōne huius nois luce deus vocauit nos i admirabile lumē suū? In hoc siquidē libro illi patres antiq̄ p meditationē et contēplationē sic studebant. q̄ diuinis mysteriis eruditis. litteris mortuis et palpantibus non egebant. Tu vero quanto magis a terra subtraheris: ⁊ ad alta te sustollis. ⁊ ad iesum cōuertis intuitū mentis. tāto magis recipis verū lumen. Nam vt dicitur. Matth. xvij. ca. Apostoli ad montis supercilium iam assumpti: et in montis specula constituti. Leuantes oculos neminem viderunt nisi solum iesum. ꝓpter hoc enim erat in gloria populus iudeorum. Quia not⁹ in iudea de⁹ in israel magnū nomē eius. Nūc vero q̄ non crediderūt iesum cecitas perseuerat in eis.

¶ Quarta efficatia nominis iesu dicitur cordium consolatio. hoc nomine suauissimo cōsolantur peccatores quia ei⁹ virtute peccata illis remittuntur. Unde Joh. j. ca. ij. ait. Scribo vobis filioli quoniam remittuntur vobis pcta in nomine eius. Et Ricardus de sctō victore inquit. Jesus nomē dulce nomen delectabile/nomen confortans peccatoꝝ corda. et beate spei. Ergo iesus esto mihi iesus. hoc nomine cōsolātur iusti sperantes in illo/eternam salutem acquirere. Unde Actuum. viij. ca. ꝑetrus dicebat. Nō est aliud nomē sub celo datū hoib⁹ in quo oporteat credētes saluos fieri. Hoc deniq̄ noīe roborant ⁊ fortificāt certātes ꝓ xp̄o: et alia aduersa q̄q̄ tollerātes. Est de hoc exēplū scti ignacij. q̄ discipulus fuit bti Joānis euāgeliste ⁊ eps antiochenus cuius tāta fuit auctoritas q̄ etiā Dionysi⁹ vba illi⁹ ad cōfirmationē victoꝝ suoꝝ adducit. Cū ēm vt ipe in lib. de divinis noīb⁹ attestat q̄dā nomē amoris i diuinis reperēderēt dicētes Nomē dilectiōis nō amor⁊ i diuinis ponēdo volēs ostēdere hoc noīe amoris p oīa vtēdū in diuinis ait scribit aūt diu⁹ ignati⁹. amor mei⁹ crucifixus ē. Hic ꝓtra traiani ꝑatoris iussum a militib⁹ vinct⁹ fuisset romā pduct⁹ (vt ecclīastica docz hystoria) cū ydolis sacrificare noluisset ꝑcepit traian⁹ primo plūbatis scapulas ei⁹ cōtūdi/⁊ vngulis latera laniari: ⁊ duris lapidib⁹ ei⁹ vulnera cōfricari. Deinde carbones vivos afferri. Et ipsum super illos nudis plātis ambulare cōpelli. Et iterū cū hoc fecisset illesus dorsum ei⁹ vngulis laniari eiusq̄ plagas sale pfundi. ⁊ vltimo tradi duob⁹ leonib⁹ ꝑfocād⁹. Inter tot aūt genera tormētoꝝ nunq̄ ab invocatiōe nois iesu christi cessabat. Quem cum tortores reqrerēt. Cur hoc nomen totiens invocaret ait. hoc nomē cordi meo inscriptū habeo. et ideo ab eius invocatione cessare non valeo. ꝑost mortē eius quidā volētes curiosius experiri cor eius a corpore euellerēt. et illud scindētes per medium totū inscriptū hoc nomine litteris quasi aureis inuenerūt. Ad predicationē hui⁹

nominis vocatus fuit ꝑaulus. De quo dixit xp̄s Ananie. vt scribit Actuū. ix. ca: Vas electionis est mihi vt portet nomen meum coꝝ gentib9 ꝛ regibus. ꝛ principibus terre. ꝑ Possum9 eīm cōtemplari q̄ qñ ꝑaulus raptus fuit in paradisum: tūc vidit gloriosum iesum cōstitutū in glia dei patris in celestibus sup oēm principatū ꝛ potestatē/et omne qđ noiatur nō solū in hoc sc̄lo: sed etiā in futuro. Cum cerneret tantū illū in tantā gloriā sublimatū tot9 in spūali inflāmatione accensus et amore illius magna voce exclamauit dicēs. Clama: iesu amor me9. iesu dilecte me9. iesu redēptor meus/ad cui9 noiationē oēs cines bti adorauerūt cum maxima reuerētia. Unde postea e celo regrediēs/ac illa que viderat recolens scripsit illud quod habetur ad ꝑhilipēses. ij. ca. In nomine iesu omne genu flectatur. celestiuꝫ. s. per gloriā: terrestriū per gratiā/et infernoꝝ/ per iusticiā sempiternam. Tanto amore istius nominis erat ꝑaulus accensus q̄ dixit. Non solum alligari: sed et mori in Hierusalē paratus sum ꝓ nomine dñi nostri iesu christi. Clamabat idē paulus vt scribitur ad Rom̄. viij. ca. dicens. Certus sum q̄ neq̄ mors/neq̄ vita/neq̄ creatura aliqua poterit nos separare a charitate dei/que est in christo iesu dño nostro Clama. O igitur nomen iesu desiderabile. O nomen delectabile/tu pctōribus veniam prestas. Tu moras renouas/tu mētes diuina dulcedine reples. Tu phātasmata pellis. Tu paulatim ad celi fastigia p gr̄aꝫ charismata mētes fideliū sursum rapis. O nomē iesu dulcoroſuꝫ p te pctōres saluant̄. p te pctā remittunt̄. p te a patre misericordiaꝫ o fones nr̄e erauduūtur Te demones timēt. p te fugant̄ a corporibus. p te tēptationes vincunt̄. per te pcula deuitant̄. p te miseri cōsolant̄. per te intellectus illuminat̄. per te male cogitationes refrenant̄. ꝑ per te martyres/virgines/ꝛ cōfessores in suis certaminibus ac tribulationibus cōfortati sunt/ꝛ assidue cōfortant̄. per te miracula fiunt. O igit̄ q̄ maledicti sunt q̄ te blasphemāt ꝛ de nō timent. Clama hic terribili voce. dicendo. O turchis ꝛ sarracenis peiores. O tygribus et feris omnibus crudeliores. Vos estis similes iudeis: qui dixerūt illud hie remie. xj. Mittam9 lignū in panē eius: et nomen eius nō memorē amplius. O mi serrimi pctōres veh: vobis cito: cito: propter scelera vestra: veniet ira dei: ꝛ deuorabit vos: ꝑ Plorate miseri pctōres. Et dicite. O iesu miserere nostri: q̄ peccauim9 Habeas hic crucifixū ꝛ ne oītēdas ipsum donec non pfeceris tuā orationē. Quā sic debes facere. extēsis brachys in cruce dic O pater celest̄ creator oīm. gratias ago tibi p cunctis beneficijs q̄ cōtulisti nobis peccatoribus. Nunc quātū possum ꝛ scio suppler oro te corde cōtrito p illā charitatē quā mūdo ostēdisti. vt dignari velis nobis pctōrib9 ignoscere. Parce dñe. a q̄llo che ploza di bon core. ꝑ Ploza misero pctō re che dio te pdonara char p plorare dio pdona a lo ponero pctōre. Clama. O maria v̄gine pura: matre del vero dio nostra bona aduocata. tuti te pregamo. o de bō core/che tu voglie pregare lo tuo dolce figlio che vogla pdonare a chi ploza p suo amore. Clama hic altius: et dic. O maria v̄go purissima depcor te totis viribꝰ vt dignerīs nobis suā b̄nedictionē. Respōdebit q̄ sic. Et tu dic. Cur igit̄ non effundis lachrymas. Volue te versus celū: dicēdo. O iesu dulcissime. tu vides qualiter hec paupcula gēs a diabolo decepta ꝓ tuo amore lachrymat̄. O mi magister suauissime ignosce te dep̄ cor huic paupcule generatiōi. accipe sacrificiū lachrymaꝝ suaꝝ. Ponas hic corꝝ dam in collo tuo: ꝛ cito accipas crucifixū dicēdo lachrymabili voce: pcutiendo pectus tuū. Clama paupcula aia ꝛ dic. Misericordia o signore mio. perdoname: perdoname. pdoname. Da mihi tuā gr̄aꝫ in p̄senti: ꝛ in futuro gloriā. Amen. Da benedictionē ꝛ deinde statim recede a pulpito. Et si vis fructificare in vinea dñi sabaoth. fuge cōsortia hominum: et maxime mulierum.

¶ Sermo tertius de incarnatione filij dei. ¶ Thema.

Drate celi de super. et nubes pluant iustum. aperiatur terra ꝛ germinet saluatorem. Scribūtur hec verba Esaie. xlv. c.

¶ Prologus.

Befugit quoꝝdam anim9 deū incarnatū audire q̄ blasphemiā arbitrantur quod nos ad laudē creatoris nostri accedere cōfitemur. Tūc q̄dē illū b̄ndicimus cū stabili fide credim9 eum ꝓ nobis hominē factū. Ut aūt confundātur increduli et mens bonoꝝ in ipsa veritate leteꝫ in hoc sermone de Incarnatione iesu x̄pi benedicti verba faciemus. De qua locutus est Esa. in themate. Resuma thema. Sup q̄bus v̄bis tria dubia declarabim9. ¶ Primū dubiū. An diuini verbi ad carnem ypostatica vnio sub lege ꝛ temporis plenitudine iudicetur possibilis?

¶ Secundū dubiū. Utrū vna psona possit incarnari sine alia? ¶ Tertiū. Utrum ista ꝓpositio sit vera. Deus est homo?

¶ Ad primū dubiuꝫ

Respōdet q̄ sic. Et ꝓbat̄ Triplici ratiōe ¶ Primo: rōne oipotētie. ¶ Scdo. rōne itimationis. ¶ Tertio. ratiōe cōueniētie

¶ Pro prima rōne:

arguitur sic. Mā cū deus sit oipotens pōt oē illud q̄ nec ꝓtradictionē includit. nec aliquē defectū in deo ponit. Juxta v̄bum angeli/ad v̄giné beatissimā. Luce. j. dicētis. Non erit impossibile apud deū omne verbū. Sed deum humanā naturā assumere nec contradictionem includit: nec aliquem defectum in deo ponit. quod patet. quia diuina natura vniri humane in vnitatem persone non est aliud q̄ diuinā personam que ab eterno fuit hypostasis respectu diuine nature esse hypostasim respectu humane nature in tēpore hoc aūt non dicit aliquā imperfectionem sed potiꝰ dignitatē et nobilitatē. Sicut eīm cum deus sit bon9 ab eterno in̄ nullo fit derogatio bonitati sue dū est causa bonitatis creature in tpe: q̄ius bonitas creata lōge fit iferior bonitate increata. Sic cū ꝑsona filij dei sit ypostasis intelligibilis intellectualis et spiritualis et increata ab eterno: in nullo derogat ei si fit ypostasis rationalis nature create in tempore. Et quēadmodum deus de non creante fit creans in actu absq̄ aliqua sui mutatione sed solum facta mutatione ex parte nature create. Sic persona filij dei que nō erat ypostasis humane nature i actu absq̄ aliqua sui mutatione vel innouatione facta est ypostasis ipsius sola mutatione facta ex pte assumpte nature. Hinc Leo papa in sermone ait. In vtraq̄ ei9 natura idē est dei filiꝰ nostra suscipiēs ꝛ ꝓpria nō amittēs in hoīe hoīem renouās in se in ꝓmutabilis pseuerās. Deitas enī q̄ illi cū pfectō munis est nullū detrimētū oipotētie subiit nec dei formaꝫ serui forma violauit: q̄ sūma ꝛ sēpiterna eēntia q̄ se ad humāi gn̄is iclinauit salutē. Mos q̄dē in suā gloriā trāstulit. sz q̄ erat esse nō desiit. ¶ Sz aliq̄s cōtra posset arguere. pl9 distāt natura creata ꝛ increata q̄ cōtraria sz ōria nō pñt vniri. vt ponit. Arist. iij. Meth Ergo filr natura creata et increata nō pñt vniri. ergo incarnatio nō est possibil'. maior patet. q̄ aut creator et creatura sunt primo diuersa/aut solū in trāsecēdētib9 conueniūt. Cōtraria v̄o sub eodē gn̄e collocant fm ꝑhm. Sicut albedo et nigredo sub colore. Sz ꝓbatur minor. q̄ ista nūq̄ erit vera. Albedo est nigredo i abstracto Nec ista i cōcreto albū est nigrū respectu eiusdē. O nare: q̄ sūt ꝓtraria. Ergo a fortiori. Deꝰ ꝛ natura hūana nō pñt vniri q̄ plus distāt. ¶ Preterea act9 pur9 ꝛ ifinit9 nō ē alicui cōponibilis vel vnibilis. Sed v̄bū diuinū ē act9 pur9 ꝛ ifinit9. Ergo ꝛc. Minor patet. Maior ꝓbat̄. Cōponibile caret pfectiōe ei9 cū quo cponit. sz ifinitū nō caret aliqua pfectiōe. Ergo nō est alicui componibile. Et ita seqūtur q̄ ratione diuine oipotētie icarnatio nō ē possibilis ¶ In oppositum est articulus fidei. vt patet in Symbolo Niceno: homo factus est. Et Johā. j. Verbum caro factum est. Et ad Galatas quarto. At vbi venit ple-

nitudo tpis misit deus filiū suū: natū de muliere/factū sub lege. vt eos q̄ sub lege erāt redimeret vt adoptionē filiorū reciperemus. Et bene dr plenitudo tpis. qr scom Boñ. in. iij. d. j. in declaratione lre q̄ triplici respectu illud tēpus quo deꝰ hō factꝰ est ab aplo Tēpus plenitudinis appellatur. ¶ Primo respectu dei. qr in incarnatiōe est facta plena participatio diuinitatis. Uñ ad Col'. ij. c. dicit Apls. In xpo habitat oīs plenitudo diuinitatis corporaliter. ¶ Scdo dr tēpus plenitudinis respectu angeli. qr p xpm reparata ē angelor ruina. ¶ Tertio dr tēpus plenitudinis respectu hoīs. Tum qr plene a culpa liberat. tuꝫ qr plene est de veritate necessaria edoctus. tum qr plena gra diffusa est in credētes. Uñ dr iohā. j. ca. q̄ io hānes baptista testimoniū perhibens de xpo ait. De plenitudine eius accepimus oēs. ⁊ gratiā p gra. qr lex p moysen data est. gra et veritas p ihesum xpm facta est. Tum etiā ꝓpter implētionē gnationis. Fuerat enī hō ꝓditus sine viro ⁊ muliere. vt Adam. De viro sine muliere/ vt Eua De viro ⁊ muliere: vt habet cursus nature. Restabat de muliere sine viro: qđ impletū est in xpo. Tū ꝓpter sextā etatē sicuti. n. sexta die mūdus fuit cōsumatꝰ: sic in sexta etate extat recreatus. Uñ plenitudo cōditionis rex dr plenitudo nature. sz ista dr plenitudo gre. Tertia aūt dr plenitudo glorie. De qua Eccl'. xxiij. In plenitudine sctoꝝ detentio mea. ¶ Deinde dicit Apls sub lege. Nota q̄ esse sub lege potest intelligi tripliciter. Primo modo quo ad causam: ⁊ sic qui nati sunt in peccato dicūtur sub lege. Scdo q̄tū ad motiuū: et sic sunt sub lege q̄ timore legi obediunt. Et sic dr. j. Thi. j. Justo non est lex ipposita. Tertio q̄tū ad obꝰuantiā: Et sic iusti sub lege sunt. Uñ ista tria ꝓprie differūt. sub lege. i lege et supra legē. Supra legē dr legē condēs: sub lege legi seruiēs. in lege legis amore legi obediēs. Sic xps cuii lege dñi fuit volūtas. ¶ His declaratis ⁊ fideo ad argumēta supi? facta cōtra verā rōnem. Dico. ¶ Ad primū argumentū q̄ nō est sile de vnione cōtrariorū et nature create et increate. Qr natura creata et increata formaliter nō repugnāt. ideo possunt vniri. Cōtraria vo formaliter repugnāt. ideo non vniūtur. Et cū dicis. Plus distant natura creata ⁊ increata q̄ contraria: hoc non valet. qr plus distant res diuersorū generū q̄ res eiusdem generis. Et tñ res diuersoꝝ generum possunt vniri. Res aūt vnius generis sicut albus et nigrū nō possunt vniri. ¶ Uel sic. Nō est cōuenientia quantū ad aliquod cōmune. Et ista nihil facit ad vnionē. immo sepe que minus cōueniūt citius vniuntur. Uñ minus quenit aīa cum corpore q̄ corpus cū corpore. Et tñ aīa cum corpore facit vnū per se. non corpus cū corpore. Et hanc cōuenientiā habēt contraria. Est ⁊ alia conueniētia que dr ordinis. ⁊ ista est rō vnibilitatis. Sicuti. qr materia est in potentia ad formā. et forma actus materie. ideo ex eis vnū fit. Ita aūt est in ꝓposito. qr natura humana cū ymago sit dei: maxime ad deū ordinatur. Et sic patet responsio ad primū argumentū. ¶ Ad secūdum. In contrariū. cū dr. Actus purus ⁊ infinitus non est alicui cōponibilis. Dico q̄ verum est. Sicut pars componitur vel vnitur cū toto. quia tunc careret aliqua perfectione. sed bñ est vnibilis. i. potens terminare dependentiā alterius ad ipsum. et huiusmodi est deus: et natura humana. Manifestum est ergo q̄ ratione diuine oīpotentie incarnatio est possibilis. Et sic patet prima ratio.

¶ Pro secunda Ra

tione: que dicebatur intimatiōis. Arguitur sic. Omne quod est alteri maxime intimū et amabile: est ei vnibile vnione maxima. sed deus est anime intimus ⁊ amabilissimus. Ergo substantie rōnali perfecte vniri potest spiritus increatus. Uerus enim amor efficit vnū ex duobus. vt inquit Tullius in lib. de amicitia. Unde de duobus veris amicis inquit Ouidius in. iij. lib. de tristib?. Hi duo corporibus. mētibus vnus erant. Diffinit aūt amicitia sic a Tullio. Amicitia est vnius ad alterū cum charitate cōiunctio. Unde Dionysius. iij. de diuinis noib? dicit q̄ amor est vis vnitiua amātis cū amato.

Et sctus Boñ. in. ij. Sentētia xxxix. in q̄stionib? circa litterā inquit. Tāta est vis amoris vt trāsformet amātē in amatū Et ideo potuit deum vnire cum homine.

¶ Pro tertia ratio

ne que dicebatur ratio cōueniētie. Argumentatur sic. Nam cor est facilis vnio q̄ ad inuicem similitudinē habent. Sed hō creatus est ad ymaginē et similitudinem dei. Ergo sibi vniri potuit humana natura in vnitatē psone. Maior patet. Quia in habentibus Symbolū. i. similitudinē facilior est trāsitꝰ. vt ait Philosophus. ij. phisi. Et in. ij. de generatiōe. in ca. De pmixtione ⁊ trāsmutatione elementorum. Et in. iij. De regimine principum. vbi dr Dia similia cōiunguntur. Minor etiā est manifesta. vt dicitur. Gen'. j. ca. ¶ Sed ex ista ratione aliquis posset q̄rere. An natura humana sit magis assumptibilis a filio dei q̄ quelibet alia natura. In ista questiōe: sunt duo articuli scdz duas opiniones. De natura āgelica modo nil dicam: sed infra dicetur. Tantummodo dicā de natura irrationali.

¶ Prima opinio di

cit q̄ deus non potest assumere naturam irrationalem. quia qđ implicat cōtradictionē a deo nō est factibile. Uñ. vj. Ethi cor dicitur. q̄ hoc solo primat deus ingenita facere q̄ facta sunt. Sed ista assumptio implicat cōtradictionem. Ergo. rē. Probatio minoris quia natura irrationalis assumpta esset personata et nō psonata que cōtradicunt. Esset enī psonata. quia ista assumptio esset ad suppositum diuinū. In deo autem psone et suppositū sunt idem realiter. Esset etiā nō psonata quia psona est intellectualis nature indiuidua subsistētia. Nūc autē natura irrationalis non est intellectualis.

¶ Preterea In omni creatura essentia ⁊ potētia ꝓportionantur. Ergo sicut essentia assumitur ad vnionē: ita potētia assumitur ad fruitionē. Sed potentia nature irrationalis nō potest assumi ad fruitionem. ergo nec eius essentia ad vnionem.

¶ Preterea: cui repugnat qđ est minus repugnat qđ est maius. Sed vnio beatifica que est minor vnione ypostatica repugnat nature irrationali. ergo ⁊ vnitas ypostatica. et p cōsquens non potest assumi.

¶ Preterea. ꝓpter cōicationē idiomatum dicimus q̄ deus est homo et homo est deus. Et hec cōmunicatio idiomatū est. quia due nature sunt in eodē suppositō. Sed si deus assumeret naturā irrationalem. puta lapidez due nature essent in eodē supposito: et posset dici. Deus est lapis et lapis est deus qđ est inconueniens.

¶ Preterea Aug. in lib. de spū et aīa dicit q̄ deus assumpsit hoīem q̄ est ad ymaginē dei. Sed natura irrationalis non est ad ymaginē dei. ergo nō potest assumi.

¶ Preterea. Quanto aliqua natura est nobilior. tanto est in potentia ad nobiliorem perfectionē. Sed natura rationalis est nobilissima creaturaꝝ ergo est in potentia ad nobilissimā pfectionē. Sz nobilissimū quod ponitur in natura rationali est q̄ sit vnita deo Ergo hoc nō cōpetit nature irrationali. ¶ Preterea. Maior vnio requirit maiorez dispositionem Sed ista assumptio est maxima vnio. Ergo requirit maximā dispositionē. Sz ista dispositio fit per gratiaz cuius natura irrationalis non est capax. ergo nō potest assumi ¶ Preterea Impossibile est q̄ aliquid insit alicui nisi habeat appetitū ad illud. Sed natura irrationalis nō habet appetitū ad illā assumptionē. ergo ꝓbatio minoris. qr ille appetitus esset frustra cum nunq̄ sit reductum ad actum.

¶ Alia opinio dicit

q̄ deus posset naturā irrationalē assumere. hoc probatur. Quod ptinet perfectionem suppositi creati potest supplere vicem illi?. Sed suppositū diuinū continet pfectionē cuiuslibet suppositi creati. Ergo potest supplere vicez suppositi leonis et assumere leonē. Sed hec rō parū valet Quia si suppositū diuinuz diceret perfectionē simplr/ sequeret q̄ aliqua pfectio esset in vna psona q̄ nō esset in alia qđ est falsum. Ideo ꝓbaf aliter. Sic si deus nō posset assumere naturā irrationalez. aut hoc esset ex pte dei. aut ex pte creature.

Sz nō er pte dei. tū qz indepēdēs pōt terminare dependentiā alteri⁹ ad ipm. tum qz er hoc nulla ponitur impfectio in deo nō etiā er parte creature. qz illa que hñt vniformē modum vivendi z dependendi possunt eodē modo assumi. Sed natura rationalis z irrationalis habēt similē modum dependēdi. et rōnalis potest assumi ergo z irratiōalis. ¶ Preterea. Corpus mortuū nō est natura rōnalis. Sed in triduo corpus xpi fuit vere mortuū. et tñ vere vnitū deo. qz scōm Damascenū quod semel assumpsit nunq̄ dimisit. Ergo non repugnat deo vniri nature irrationali.

¶ Ad primū. Alterius opinionis negek minor. Et cū dicitur pſonatū et nō pſonatum cōtradicūt. Dico q̄ verē est si vniformiter accipiātur. Sed si in ꝓposito natura sic assumpta diceretur pſonata et non pſonata. diceref quidē pſonata extranee sed non personata intranee z ista nō contradicūt. ¶ Ad scōm. Cōcedo q̄ essentia et potētia ꝓportionātur. Et cum dr essentia nō potest assumi ad vnionē nisi potentia assumatur ad fruitionē. Jsta potest negari. quia eo modo quo cōpetit essentie aīe beatificari. ita redūdat in potentiās. Sed essentia nō beatificatur in isto illapsu nisi scōm esse qui nō est actus secūdus. Et ideo nō redundat in potentiās fruitio qui est actus scōus. ¶ Aliter. Ad argumentū dico. q̄ propositio tūc habet veritatē qñ potētia assumpta est apta nata frui. ꝓpotentia aūt irratiōalis nature nō est apta nata frui. Jgitur. ¶ Ad tertium. concedo q̄ cui repugnat minus eidem repugnat mai⁹ si sunt ei in isdē rōnis. Sz ille vniones nō sunt eiusdē rōis. ideo nō sequit nature irratiōali repugnat vnio beatifica. ergo z ypostatica. ¶ Ad quartū. Dicūt aliqui q̄ sicut dr deus homo et hō de⁹ ꝓpter cōmunicationē idiomatū. ita si de⁹ assumerēt lapidē. de⁹ diceref lapis z lapis deus. qz ita essent hic due nature i eodē suppposito. sicut ibi. Alij dicūt q̄ nō opz. qz de⁹ in triduo vniebat corpori mortuo. z tñ nō dicebat. de⁹ est corp⁹. z corp⁹ est de⁹. Accipiat̄ solutio q̄ pl⁹ placet. ¶ Ad quītū Augustini. Dico q̄ Augustin⁹ loquit de cōgruo qz congruētius est q̄ deus assumat naturā rationalē q̄ irrationalē. Sed nō negat ꝓ hoc a deo potentiā assumēdi quācunq̄ naturā. ¶ Ad sextū. Dico q̄ quāto aliqua natura est pfectior tāto est in potētia ad nobiliorem perfectionē loquendo de potētia naturali. Sed hoc nō obstante natura irratiōalis est ꝓ potentiā obedientialē in potētia ad istā pfectionē. ¶ Ad septimū. Dico q̄ vnio p̄ inherentiā requirit dispositionē. Et maior vnio maiorē dispositionez. Jsta aūt vnio que est nature assumpte ad deū nō est p inherentiā: sed p quēdam illapsū specialē. ¶ Ad. viū. Dico. z ad maiorē q̄ ipsa est vera de eo qđ inest per potentiā naturalē. Aliter pōt est dici ad maiorē. q̄ natura habz appetitū ad oē id qđ pōt terminare ei⁹ dependentiā. et qz supposituū diuinū potest terminare dependē tiam cuiuslibet nature. ideo quelibet natura si est suppposito ꝓnata haberet appetitū ad ipsam. Et cū dr q̄ talis appetitus est frustra. Nego istud qz q̄uis nō sit reduct⁹ ad actū. est tñ reducibilis. ¶ Sz nota vnā rationē scti Thome in. iij. parte q. iiij. q̄ aliq̄d assumptibile dr q̄si aptū sumi a diuina pſona que quidē aptitudo nō pōt intelligi scōm potentiā passiuā naturalē que nō se extēdit ad illud qđ transcēdit vnio pſonalis creature ad deū. Usi relinquitur q̄ assumptibile dicaf aliquid scōm congruentiā ad vnionē pdictā q̄ attēditur scōm duo in hūana natura. s. scōm ei⁹ dignitatē z scōm ei⁹ necessitatē. Scōz dignitatē qz hūana natura inq̄tū ē rōnalis z intellectualis nata est attingere aliqualr ipm verbū p suā opationē cognoscendo et amādo ipm. Scōm necessitatē aūt qz indigebat reparatiōe cū subiaceret originali pctō. Hec duo aūt soli hūane nature cōueniūt. Nā creature irrationali deest dignitas. ūgelice vo necessitas. Cū ergo dicim⁹ q̄ creatura irratiōalis nō est assūptibilis. nō ita dicim⁹ q̄ subtrahamus aliq̄d diuine potētie. Sz ad ostendē dū ꝓditionē creature q̄ ad hoc aptitudinem nō hz. De angelo vo ita dictū est q̄ nō erat in eo necessitas ꝓpter peccati irremissibilitatē. Et sic patet quid dicendū est circa istam tertiam rationem.

Ad secundū dubiū respōdetur. q̄ possibile est vnā pſonā sine alia incarnari. Et ratio est talis. Licet tres pſone sint in vna essentia. tñ tres pſone sunt tres substantie pſonales. Sed incarnatio terminatur ad substantiā. Ergo vna pſona pōt icarnari sine alia. ¶ Preterea Effect⁹ ponit nullibi nisi ꝓ applicationē virtutis sue cause. Sed incarnatio est effectus trinitatis/et trinitas applicat ad vnā substantiā vel pſonā: qz impossibile est idem causatū habere plures causas essētiales vno genere causandi a q̄bus dependeat/ qz in oī dependentia essentiali: vnū dependens precise dependet ad vnū/quod totaliter terminat eius dependentiā. Sed in assumptione est dependentia essentialis vnius nature Et vna pſona totaliter potest eam terminarē: qz est independens. Ergo vna persona potest incarnari sine alia: qz potest terminare dependentiā nature humane. Jncarnatio em̄ nihil aliud est: nisi terminatio dependētie nature humane ad suppositum diuinum.

¶ Declaratur etiaz hec veritas duobus exemplis. ¶ Primū est de anima. Nam in anima est ratio. Et vna est anima et ratio: sed anima aliud agit. et aliud ratio. Anima em̄ vivit. Ratio vero sapit. Ad animā ptinet vita. Ad rationē sapiētia: z tamē nec aīa est sine ratione. nec ratio sine aīa. z cū vnū sint aīa tamē sola susципit vitā: z ratio sola susципit sapientiā. Sic pater et filius licet vnū sint z vnus deus/ad solū tamē xpm pertinet caro: sicut ad solā rationem ptinet sapientia. ¶ Secūdū exemplū est de sole: ex vno em̄ solis radio procedit calor z splendor: sed calor exsiccat. splēdor illuminat. Aliud igitur susципit calor. Aliud splendor: licet calor et splendor abinuicem nequeant separari. Nam splendor susципit illuminationem non feruorem. calor vero susципit feruorem non illuminationē. aliud q̄ simul: aliud vero singulariter agunt et tamen abinuicem non separantur. Sic et filius susцepit carnem/ et non deseruit patrē: nec se diuisit ab eo. Jn diuinitate ergo est equalitas. Jn carne sola filij ꝓprietas. Et tamen ab eo patris et spiritussancti nunq̄ recessit diuinitas.

¶ Sed aliquis posset dicere contra hanc rationem. q̄ secundum sanctos. Opera trinitatis a dextera sunt indiuisa. Sed incarnatio est opus trinitatis. Ergo. z̄c. ¶ Preterea/ maior est vnio ypostatica q̄ btifica. Sed in vnione beatifica anima non potest vniri vni persone quin vniatur alys quia tres persone diuine sunt vnum in essentia sicut dicit christus. Ego et pater vnum sumus. Ergo similiter natura humana non potest vniri vni persone quin vniatur alteri. ¶ Respondeo ad primum. q̄ incarnatio potest cōparari ad deū vt ad causam efficientē: vel vt ad causam terminātem. Si primo modo/ qz opera trinitatis sunt indiuisa. Dico q̄ vna pſona nō efficit icarnationē sine altera qz dicit aug. i. j. de trinitate. c. iiij. q̄ sicut pater z filij/ z spūssanctus iseparabiles sunt: ita z iseparabiliter operant. et in. xiij. lib. eiusdē opis inquit. Quod facit pf: facit filius z spūssctūs. ac oia sil̄ z filij⁹ ac amboꝝ spūs piter z cōcoditer opant. hec ille. Quāuis tñ tota trinitas in icarnationē vbi opata est tñ pſona filij solā humanā carnē assumpsit. Usi Magister in. iij. dis. j. ait. Dicim⁹ q̄ nihil operat filij⁹ sine patre et spūsctō: sed vna est horū operatio indiuisa et indiuisibilis et tamē filius/nō pater/vel spūssanctus carnē assumpsit. ipsam tñ carnis assumptionē ipsa trinitas opata est. sicut inq̄t Aug. de fide ad petrū. c. ix. dicēs. Recōciliati sum⁹ ꝓ solū filiū fm carnē: sed nō soli filio fm deitatē. trinitas em̄ nos sibi reconciliauit per hoc q̄ solum verbum carnem ipsa trinitas fecit. Sicut enim inseparabilis est vnitas trinitatis: ita z operatio: Non tamen eādem trinitatem natam de virgine crucifixam et sepultam: catholici tractatores docuerūt: sed tantummodo filium. Nec eandem trinitatem in specie columbe descendisse super christum: sed tantūmodo spiritūsanctū. Luce tertio. Nec eandem dixisse de celo.

Tu es filius meus dilectus. sed tantū vocem patris factā fuisse ad filiū Luce. iij. ⁊ Matth. xvij. Quāuis pater ⁊ filius ⁊ spūs sctūs inseparabiles sint. Et ita inseparabiliter operent. Hec est fides mea: qm̄ ē hec fides catholica. Licet ergo solus filius carnem assumpserit: ipsam tm̄ incarnationē cū patre ⁊ spūsctō opatus est. Hec magister vbi. s. Si aūt loquamur de incarnatione scdo modo. Dico q̄ vna psona potuit icarnari: ⁊ qz de facto est icarnata sine altera. Et sic patet quid dicendum est ad primum argumentum.

¶ Ad scm. Nō est simile de vnione btifica et ypostatica. qz in vnione beatifica termin⁹ formalis vnionis est essentia, diuina q̄ est vna in tribus. In vnione aut̄ ypostatica formalis termin⁹ est ppietas relatiua. Ideo nō cōcludit argumētum. Manifestū est igit̄ q̄ vna psona potest incarnari sine altera.

¶ Sed q̄ritur modo quare potius psona filij q̄ patris vel spiritussancti fuit incarnata. cum etiam alie persone potuerit incarnari. vt declarat Magister in. iij. Señ. dist. j. Ad hanc q̄stionē respōdet. q̄ triplici rōne. ¶ Primo ratiōe mediationis. ¶ Scdo ratione ostensionis. ¶ Tertio ratione inequalitatis natiuitatum.

¶ Ad primaz rationem. dico q̄ cōgruētissimū fuit rōne mediationis: vt filius ad incarnationē mitteretur magis q̄ pater/ vel spūssanct⁹. Decebat em̄ vt q̄ erat medius esset etiā mediator. Et ad hoc ostendendū: xp̄s voluit in oibus tenere mediū. Nat⁹ em̄ est media nocte. vt p̄dictū fuerat. Sap. xviij. Et positus fuit in medio aialiū. Luce. ij. Sicut p̄dictū fuerat Abacuch. ij. Inuētus etiā fuit in medio doctoꝝ. Luce. ij. Et trāsiēs p mediū illoꝝ ibat. Luce. iiij. Et erat in medio discipulorum sicut qui ministrat. Matth. xx. ⁊ Luce. xxij. In medio etiam mundi crucifixus est. ps. lxxiij dicente. Operatus est salutē in medio terre: et in medio latronū occisus est. Jo. xix. sicut p̄dictū fuerat Esa. liij. Itē post resurrectionem suā in medio discipuloꝝ apparuit: Luce. xxiiij. ⁊ Jo. xx. Et ideo etiā i incarnatione se verū esse mediatorē ostendit. Morādū est aut̄ q̄ de ratione mediū sunt ista tria. s. vnire. distare. et innotescere.

¶ Primū. s. vnire fecit xp̄us. Assumpsit em̄ humanā naturā in vnitate diuine psone qua fecit vtraq; vnū. ad Ephe. ij. Vū dum reconcilians sibi. q. ad Corinth. v. c. Et hoc inq̄tū dedit semetipsuz p oib⁹ in redēptionē. j. ad Timo. ij. Unde Grego. i. xx. Moral'. ait. Venit mediator dei ⁊ hoim xp̄s iesus. vt qz p ima nr̄a distabamus a summis: iungeret ima summis. atq; ex eo nobis via redcūdi fieret/ quo summis suis ima nostra copularet. ¶ Scōm de ratione medij est distare ab vtroq; extremo. vt ait ps. ij. Ethic. ca. v. Christus aut̄ incarnat⁹ s̄m naturā humanā distat a deo: ⁊ ab hominibus s̄m naturaz diuinā. ¶ Tertiū de ratiōe medij est innotescere. Clari⁹ em̄ cognoscit mediū q̄ extremū i sui excellētia. vel ledūt vl' soluūt sensum. s̄m sententiā ph̄i. q. Ethic. ⁊. vj. pol'. Mediū aut̄ est magis adequatum potētie. ⁊ ideo clari⁹ apprehendit. Dz igit̄ xp̄s s̄m vnū extremū. i s̄m naturā diuinā potētiā nr̄ā intellectiuā in tantū excessit: vt eū cognoscere nō possim⁹. Sed s̄m noturā humanā melius cognosci potuit Ideo congruum fuit ipsum incarnari.

¶ Item illū q̄ satisfactionē facere debebat p humano genere: oportebat esse mediatorē inter deū ⁊ hoies. Filius aut̄ inter diuinas psonas tenet locū mediū. Ergo ipse potius debuit icarnari. Erat em̄ q̄stio inter deū et hoiem. Deus conq̄rebat de hoie q̄ ip̄m offenderat'. homo de deo. q̄ creaturā suā reliq̄rat. Sed xp̄us soluit hāc q̄stionē mediatorē se faciēs. Ubi notandū q̄ mediator debet habere cōmunitatē/ auctoritatē/ ⁊ strēnuitatē. Unde humanū genus cōquerebat se nō habere cōmunitatē. Job. ix. c. dicēs. Neq; em̄ viro q̄ cōmunis est. mihi respōdebo. Nec auctoritatē qua posset partes arguere. Et ideo ibidē dz: Non est q̄ neutrū possit arguere. Conq̄rebat etiā se nō habere strēnuitatē/ qua posset diuidere. Unde ibidē subdit. Et ponere manū suā in ambob⁹.

Christus autem fuit verus mediator. qz habuit cōmunitatē cum deo in quantuz deus: et cū homine in quantū homo: iuxta illud ad Gala. iij Mediator vnius nō est. s. nature sed duplicis s. diuine et humane Secundo habuit auctoritatem in arguendo. iuxta illud q̄ predictū fuerat deo. Esaie. xl. Arguit in equitate pro mā suetis terre. Tertio habuit strenuitatem in dicendo. Unde Matth. vij dz Admirabāt turbe sup doctrina eius. Erat enim docēs sicut potestatē habēs Christus ergo se ponens inter deū et hominē pacificauit ois Unde Apls ad Col. j. ait. Pacificās p sanguinez crucis que in celis sunt et que in terris. contingit aūt sepe q̄ mediator ab vtraq; parte vulneratur. et sic christ⁹ vulneratus est a patre iuxta illud. Esai. liij. Ubi ip se pater de filio ait propter zelus populi mei percussi illum. Item ab hoie fuit percussus. Unde zach. xiij: ipse inq̄t His plagis plagatus sum in domo eoꝝ q̄ me diligebant. Et sic patet prima Ratio quare potius ⁊c.

¶ Ad secundam Rationem qui dicebat Ostensionis. Dico sic dei incarnatio facta est vt misericordia diuina ostenderet Sed maior misericordia ostenditur quando ille incarnatur. qui principaliter est offensus. Quia homo peccando appetit sapientiā que attribuitur filio in diuinis teste Apostolo. j. ad Corin. j. Nos autem predicamus christum dei virtutem et sapientiam peccauit contra eam. Ergo ad maiorem demōstrationē diuine clemētie congruum fuit vt ipsa dei sapientia offēsa incarnaretur: et pro peccato contra se commisso satisfaceret

¶ Ad tertiā rationē: que dicebatur inequalitatis natiuitatū: Quam ponit magister in. iij. dist. i: vbi recitat Aug. dicentem. Non pater/ vel spiritus sanctus carnem indut. ne alius esset filius in diuinitate et alius in humanitate. et ne idem esset pater ⁊ filius. Si deus pater de homine nasceretur. dei igitur filius hominis filius factus est. vt esset verus deus. et verus homo vnus filius. hec ille dicit quoq; idem. Aug: in lib. de trinitate. q. dei filius non queūt nisi matrem in terris. quia iam habebat patrem in celis. Et in lib. Cur deus et homo iteruz inquit. Si quis querat de illa sūma sempiterna q; trinitate Cur potius filij persona debuit incarnari/ q̄ patris et spiritussancti? Respondebimus. Quoniam si quelibet alia persona incarnaretur. essent duo filij in trinitate. filius. s. dei ⁊ filius virginis. ⁊ sic fieret inequalitas in personis que sēper equales esse debent. Dignioꝛem nam; q; natiuitatem haberet natus ex deo q̄ natus ex virgine: et hec dicta sufficiant pro secunda questione siue dubio.

¶ Ad tertium dubium veniamus in quo dicebatur. ¶ Utrū vera est propositio. Deus est homo. Pro cuius declaratione. Tria sunt videnda.

¶ Primo si dicta propositio sit vera.

¶ Secunda qualiter est vera.

¶ Tertia q̄liter est ista vera. xp̄s est hō.

¶ De primo: patet secūdum veritatē fidei q̄ ista est vera Deus est hō Unde Aug. j. de Trinitate talis fuit assumptio vt deum faceret hominem. et hominem faceret deum Et Ber. ad Eugenium. Tantam inquit et tam expressam vim vnionis prefert ea persona qua deus et homo est vnus christus vt si duo de se predices nō erres. ¶ Preterea. hoc idem probatur per rationem sic. Quandocūq; sunt due nature in eodem suppposito. licet sint distincte nature vna tamen potest p̄dicari de alia et denominare aliam in cōcreto licet non in abstracto. Exemplum huius est. Dicimus enim/ albū est musicum. quia sunt in eodem supposito. licet sint diuerse nature. Sed natura diuina et humana vniuntur in eodem supposito filij ergo vna potest de altera predicari in concreto vt dicatur deus est homo. et homo est deus. In abstracto autem non qz ista non esset bona predicatio. Deitas est humanitas: vel econuerso. Hec ratio recipit a. Damasce. lib. iij. ca. ij. Desiquit est homo ⁊ homo deus propter eam que est secundum ypostaticam vnionem.

¶ De secundo dicit vna opinio q̄ ista propositio Deus est ho

mō est vera per se ℣primo modo ℣probatur sic natura humana ꝓfectius substantificatur in suppōsito diuino quaz humano puta in suppōsito petri. Sed hec est vera per se primo modo. ℣Petrus est homo. igitur et illa. deus est homo. ¶Contra istam opinionem obꝫcitur sic. Quando aliquid predicaf ⁊ aliquo in primo modo dicendi per se tunc predicatuz est per se ⁊ intellectu subiecti. sed homo nō est p se de intellectu dei ergo non valet ¶Preterea. Quando aliquid predicatur de aliquo in primo modo dicendi per se predicatur de quolibet contento sub eo. sed homo non predicaf de quolibet cōtento sub deo quia nec de patre/nec de spiritu sancto. Ergo ista non est vera per se. primo modo deus est homo. ¶℣Preterea. Dñ aliquid predicaf de aliquo in primo modo dicendi per se subiectū supponit per se determinate. sed cum dicitur deus est homo de⁹ supponit indeterminate Ergo ꝛc ¶Dicitur ergo aliter ad illud dubiuz ꝙ per se et per accidens/possunt accipi dupliciter. ſ. methaphisice/et logice. Si accipiatur methaphisice dicitur ꝙ ista non est vera deus est homo/nec per se nec per accidens nō per se propter rationes factas contra precedentē opinionē. nō etiā per accidens: quia nec vnum accidit alteri nec ambo. tertio qui sunt modi accidentium secundū philosophū .ū. metha. Et ideo dicitur ꝙ sicut in christo est singularis mod⁹ vnēdi q̄ nō est accidētalis nec essentialis. ita cū dicif deus est homo ibi est singularis mod⁹ p̄dicandi qui non est per se nec per accidens. Si āt accipiatur per accidens logice. sic potest cōcedi ꝙ est vera p accidēs quia predicatū est extra intētionez subiecti. et hoc est p̄dicari per accidens logice ¶De tertio videndo sunt ad pfis dicēdi duo modi. Unus cū ꝺr xp̄s est homo hec est vera per se ꝙz xp̄s est nomē suppositi subsistētis i duab⁹ naturis diuina. ſ. et humana Ex hoc arguif sic illa ꝓpositio est vera p se primo modoin q̄ p̄dicatum est de intellectu subiecti: Sed homo est per se de intellectu xp̄i ergo. ꝛc ¶Ali⁹ mod⁹ dicēdi est: ꝙ nō est vera p se sed per accidens. Cuius ratio est ista q̄ fit aliqua implicatio contingentie in subiecto ista propositio non est vera per se sed per accidens. vt cum dicitur homo albus est homo propter cōtingentiaz implicatam non est vera per se sed per accidens. Sed cū dicif christus est homo ibi est implicatio contingentie in subiecto. quia implicatur illa. Deus est homo que est contingens ergo. ꝛc. Accipiatur ibi que plus placet.

¶Sed aliquis posset argumentari cōtra superius dicta sic ℣Prima diuidentia sunt maxime diuersa. sed finitum et infinitum sunt primo diuidētia ens. ergo sūt marie diuersa. sed marie diuersa nō p̄dicanf de se inuicē Cū ergo deus sit infinitus et hō finitus nō est bene dictum deus est homo ¶Secundo. sic maioꝛ est vnio diuinarū personarum in essentia q̄ naturarū in suppōsito christi. Sed propter istam vnitatē vna persona nō predicatur in alia. vt dicatur pater est filius vel econuerso. ergo propter vnionē naturarū in christo nō est bene dictū deus est homo et ecōuerso. ¶Respōdeo Ad primū Dō prima diuidētia habēt maiorem distātiā concedo non tamē habent maiorem repugnantiā: illa autez que formaliter nō repugnāt possunt vniri in eodem suppōsito et vnum denominare alterū et sic hz se deus et homo ¶Ad scām dico ꝙ non est simile de personis in essentia et de diuersis naturis in eadem psona qz psona dicit entitatē incoicabilē natura vō dicit ētitatē coicabilē iō q̄ diuerse nature sūt in eod ē suppōsito pñt in cōcreto de se dici sicut patet in ratione posita ad primū articulū. ¶Et vt meli⁹ possis cognoscere Dmam meam spūalis Duō ista propositio sit vera. Deus est hō. Assigno tibi exēplū de isertiōe rami in trunco arboris Nam sicut ibi erat vnus ramus p̄ naturā ⁊ ponif ali⁹ ramus ꝑ inſtionē Ita i eadē psona in q̄ erat naturaliter diuina p vnionem posita est natura humana. Et sicut non sunt plures arbores sed vna tantum ita non sunt ibi plures persone: sed vna sola. ſ. persona diuina christi. Et sicut in arboze inserta sunt plures fructus differentes specie vt quādo ramus vnius

arboris inseritur arbori diuerse speciei: Ita in vnitate persone christi sunt alie p̄prietates conuenientes nature diuine. et alie conuenientes nature humane. Et sicut in vnione que est per insertionem vnum non est alterum sed fit de ypostasi alterius. vt quando pirum inseritur pomo fit vnum suppositum. ſ. vna arbor. et natura pomi non est natura piri: nec ecōtra. sed tamen vterq; fructus est de esse arboris quod patet: quia hec est vera ista arbor est pirus. Et etiam hec est vera ista arbor est pomus. Sic in simili est de coniūctione et vnione diuine nature et humane in christo. eo ꝙ natura diuina non est humana nec econtra. Sed natura diuina et humana sunt vnū suppositū cōtraq; natura subsistēs ⁊ hec est vera hic est hō demōstrato xp̄o ⁊ iterū hec ēva hic est de⁹ eodē demōstrato nā vnio diuine nature ⁊ humane in psona xp̄i facit eū ēe boiez et deū ¶Et si deus est hō tñ verbū nō est in carne conuersum qđ probatur triplici ratione ¶℣Primo ratione immutabilitatis. Est vtiq; deus immutabilis. Omne autē quod conuertitur in aliud mutatur Cum ergo. verbum dei sit deus impossibile est ꝙ fuerit in carnē conuersum.

¶Secundo fuit impossibile ratione simplicitatis. Deus est summe simplex. si ergo verbum dei est in carnem conuersum opz ꝙ totum verbum sit conuersum. qđ autez in aliud conuertitur desinit esse qđ erat sicut aqua in vinum conuersa/non est amplius aqua sequeretur ergo scām. Apolinarem ꝙ post incarnationem verbum dei non erit quod est impium et iniquissimū dicere.

¶Tertio est impossibile ꝙ verbum dei conuertatur in carnem. Ratione incommunicabilitatis. Eorum enim que non cōmunicant in materia et in genere vno impossibile est fieri conuersionem Nam ex linea non fit albedo quia sunt diuersorum generum. neq; corpus elemētare potest cōuerti in aliquod corpus celeste vel in aliquā corporeā substantiam et econtra qz nō cōueniūt i materia ⁊ būt dei cū sit de⁹ nōcōmunicat nec i gñe cū quocūq; alio. eo ꝙ deus neq; in genere est/ neq; materiaz habet ergo impossibile est verbum in carnem fuisse conuersum. Dicif igif caro factū ꝓpter illam indissolubilez vnionem qua sibi copulauit humanam naturam ita mirabiliter ꝙ vnus et idez erat dei et virginis filius/nature diuine ⁊ humane proprietate salua De hoc sic elegānter loquitur leo papa in quodam sermone. Deus qui erat in principio apud deū ꝑ qō fctā sunt oia sine quo fctm est nihil ꝓpt liberādū a morte eterna boiez factꝰ est hō Ita se ad susceptionē nostre humilitatꝫ sine diminutiōe sue maiestatis inclinat vt manēs qō erat assumēs qō nō erat verā formam suī forme in q̄ deo pfi eqlis est vniret et. tāto sedere vtrāq; natur ācōsecraret vt inferiozem assumeret gl̄i ficatio nec supiozē minueret assūptio salua igif vtriusq; proprietate substātie ⁊ in vnā coeūte psonā suscipif a maiestate humilitas a ⁊tute infirmitas ab eēnitate mortalitas ⁊ ad deponēdum cōdicionis nostre debituz nature inuiolabil' nature ē ifusa passibili at icredulis istāt pscruta ri tāte vnionis modū ⁊ hoc aliquo exēplo suaderi sibi flagitāt q̄b⁹ ego Rñdeo ꝙ in vanū laborāt q̄ audire debēt suauissima ⁊ba leonis pape iaz notati in ſmone ⁊ natiuitate dicētis. Excedit q̄dēdilectissimi multūq; supeminet oēz humani eloquū facultatē diuini operis magnitudo. Et inde oritur difficultas fandi. Uñ adest ratio nō tacendi Quia in dño nostro iesu christo filio dei non solum ad diuinam sz ad humanam expectat naturam quod dictuz est per prophetam. Generationez eius q̄s enarrabit vtranq; eni substantiā in vnā queniſſe personā nisi fides credat sermo non explicat. ⁊ ideo nūq; materia deficit laudis. qz nūq; sufficit copia laudantis. Gaudeam⁹ igif ꝙ ad eloquēdū tāte mie sacrāmētū inpares sum⁹ ⁊ cū salutis nre altitudinē vicere nō valem⁹ sēciam⁹ nobis bonū esse ꝙ vicimur Hemo ad cognitionem ⁊itatis magis appropiāt q̄ qui intelligit i reb⁹ diuinis etiā si multū ꝓficiat sp sibi supesse qō q̄rat. hec ille q̄re fidelit cōfitemur ita i carnatū ⁊bum dei vt ille q̄ erat dei fili⁹ ab eēno scōz diuinā naturā de ⁊gine scōz humanā nascref ex tpe

erat deus impassibilis/immortalis et glorios9 scom diuinitatē/passibilis esset mortalis ꝛ humilis scom humanitatē. ¶ Ecce populemeus. Quāta pulchra hoc mane tibi declaraui. In primis demōstraui tibi quomodo deum fuit possibile incarnari. Et quare tēpus quo deus incarnat9 fuit ab Apostolo paulo appellatū fuit tē pus plenitudinis. Et quatenus vna psona potuit incarnari sine alia. Et quare poti9 psona filij q̄ patris vel spūs sancti Et quō ista propositio sit vera. deus est homo. tibi elucidaui Et q̄uis verbum sit incarnatum: tñ in carnem nō est mutatū Nunc autez anima quid dormis in pctis tuis? Surge et exurge noli ampli9 dormire.et christus illuminabit te. O anima paupercula vis ne dānari? Rūde mihi. Fac vt respondeat tibi.et tu deinde dic. Si nō vis dānari:cur non defles peccata tua.dū sis in p̄senti sc̄lo. Char. Beati qui lugēt qm̄ ipsi consolabuntur Ignoras ne miserrime peccator q̄ in alio seculo non reperitur locus fructuose pnie. Age igitur penitentiā dum sis in misero corpore constitutus ¶ Canta voce dulcisona. contemplādo mysteriuz incarnationis christi.di.

O deus qui p assumptionē carnis humane/humanū genus a potestate diaboli redemisti/tibi virtus et gloria quia tua benedicta humanitas quam in vtero beate virginis assumpsisti mirabiliter fuit et rōnabiliter ordinata quia anteq̄ tu carnez humanaz assumeres voluisti habere causam et occasionē carnem humanam rōnabil'r assumēdi. sicut supra diximus. O deus pius et clemens qui per benignitatē tuam speciei humane descēdentis ad inferos es misertus: sic ordinata sunt et disposita omnia facta tua vt tu volueris denunciare aduētūtuū in carnē per prophetias plurium prophetarū. Tibi placuit etiam ordinare q̄ esset in hoc mūdo mulier sanctissima virgo incorrupta ꝛ sine aliquo vicio a q̄ sine ei9 corruptiōe v̄ginitat9 humanā assumere posses carnē. Ordinasti etiā vt ipsa esset de tali pgenie q̄ tibi lege credulitate ꝛ opibus adhereret. Tu ergo ordinasti dñe dē9/ vt btā v̄go fieret digna vt carnē humanā susc̄ipes ab eadem quia cū ipsa esset legi subdita: bonis opibus abundaret/ꝛ esset virgo corde et opere: fuit decēs vt tu in ea ex scō spiritu esses cōceptus ꝛ vt eā ostenderes dignior em: misisti ad eā angelū gabrielē/ vt ip̄a fidem suis verbis firmissimā adhiberet: quia quāto ipsa melius credidit salutationi angelice ꝛ diuine potētie: p̄optior fuit et dignior vt carnē sumeres ex eadē. O deus misericors p incarnationē tuam nos a morte ꝑpetua liberasti:tibi laus et gloria. quia tu preelegisti meliorē/puriorem/honestiorē/et magis virtute preditam mulierē quā in toto orbe cōperisti. in cuius vtero sumere posses carnē: quā te per gratiā sancti spūs cōcipere voluisti: vt purior ꝛ sanctior incarnatio tui: ꝛ cōceptio simul esset. Dñe iesu x̄pe: sicut tota tua incarnatio fuit per ordinē aptissime ordinata sic aptissime ordinasti: vt beata virgo te per nouē menses in vtero baiularet: sicut suā prolem baiulāt ceteremulieres. ꝛ voluisti p ordinē esse nat9 et etatē seruare puerilē. Nisi aduentus tuus in carnē/sic cursum naturalē/ꝛ ordinem sequerek: te verum deū ꝛ hominē gentes manifeste cognouisset. et sic ad recreandam naturā humanam: aduentus tuus minime fuisset ordinatus. quia nemo fuisset qui te interfecisset: si te totali ttr gentes verum deum et verum hominem cognouissent. Deus vera consolatio miserorum: tua incarnatio fuit causa ordinarie exaltationis humani generis: quia nisi tu carnem humanā assumpsisses nostra natura nō esset in tante nobilitatis gradu/ nec honoris sicut est in hoc seculo decorata. Unde causa assumptionis tue carnis humane est tota natura hūana inestimabiliter exaltata. Mirabilis bonitatis deus. tanta est ordinatio que ex tua incarnatione sequitur: vt ratione tui aduentus in carnem/ vnusquisq̄ potest melius mortificare in se naturam potentie sensitiue (quam quisq̄ habet in diligendo plus seipsum q̄ tuuz prorimum) quā posset/ nisi tu carnem humanam assumpsisses: et nisi tu pro redēptione nostra finaliter morte obsses. O deus clemens et humilis qui contritorum cordibus misereris tu voluisti carnem sumere de paupercula muliere ꝛ ex ea nasci: vt gentes cognoscerent vniuerse te nō venisse in hunc mundū: vt bonorum temporalium esses diues: sed vt pauper existeres in eodem: et vt vilipenderis/a pluribus derideretis/et opprobria q̄plurima patereris: et vt finaliter in eo pro redemptioue humani generis morereris. Mipicors dñe et benigne: sicut bona arbor et fructifera tempore estatis est foliis/floribus/et fructibus opulenta: sic aduētus tuus in carnē venit in hūc mūdum ordinatissime afferens humano generi fructum inestimabilem ad salutem. Quis posset dñe iesu x̄pe cogitare maximam ordinationē que est in tua incarnatione. qr licet tua diuina substantia vniretur simul cum natura humana quam ex vtero beate virginis assumpsisti: ob hoc tua diuina substantia nō fuit in aliquo alterata: vel trāsmutata: immo fuit semper/ꝛ est/ꝛ erit immutabilis. quare nunc est illa ꝛ eadem que erat prius ante q̄ persona filij sumeret carnem nostram. Mirabilis etiam et aptissime ordinata ostenditur incarnatio tua: quia licet natura humana quā tu assumpsisti vnirek cuz diuinitate: tñ illa humanitas a te assumpta nō recessit a natura humana nec fuit transmutata in aliam naturam que nō esset humana. quia quantum aliquid potest esse verum. sic est verum q̄ is cui9 tu veram carnem assumpsisti humanam fuit vere hō. O dñe iesu christe qui humanam miseriam a potestate diabolica eruisti: tibi laus ꝛ gloria: quia ꝓpter magnam ordinationem que fit inter vnionem tue deitatis et humanitatis: sunt ordinata quecunq̄ sunt tam in hoc seculo q̄ in alio ad cognoscendum tuas virtutes et gloriam tui deus. Nunc oro te o domine iesu: vt digneris nobis miseris peccatoribus in presenti largiri gratiam et in futuro gloriam. Amen.

¶ Sermo.iiij.de incarnatione Christi.

¶ Thema.

Egredietur v̄ga de radice ieſſe: ꝛ flos de radice eius ascendet:ꝛ requiescet super eum spiritus domini. Habētur hec verba. Esaie.xj.c.

¶ Prologus.

Propter vanā curiositatez hominum qui se ingenio/ac propriis sensibus arcana dei comprehēdere putāt. exorte sunt opiniones multe false. quidē et omnino spernēde. Hic siquidem mos est superborū. vt de seipsis presumētes cū dei magnalia/virtute propria nō possint attingere in errorum foueas dilabantur. Cum ergo audiunt in incarnatione iesu christi factam vnionē naturarum in persona diuina. Et q̄ vnus idem qui erat ab eterno de9 ipse ex tempore verus erat homo. statim a veritate discedunt. contra quos in hoc sermone de incarnatiōe x̄pi dicturi erimus sub titulo trium questionum mouendarū super verbis Esaie pphete. Resume thema. In quibus v̄bis Esaias loquitur de incarnatione filij dei

¶ Prima igit̄ questio talis est. An fuit necessarium christum incarnari?

¶ Secunda questio est. Utrū Messias promissus in veteri lege sanctis patrib9 sit incarnatus?

¶ Tertia questio. Utrum cōgruum fuit christum differre incarnationem suam.

¶ Ad primā questionē. Respondeō q̄ sic. Probat primo auctoritatibus pphetar̄.

¶ Secundo multiplici ratione.

¶ Sed p maiori declaratione dicendorū. Est notandū. q̄ Necessariū dicit̄ dupliciter. Uno modo sine quo non potest quis cōsequi finē. vt cibus necessari9 est ad vite sustentationē. Alio modo per q̄s melius q̄enitur in finē. vt equus est necessarius etiā homini sano vt meli9 iter pficiat. Nō fuit necessariū primo modo x̄pm incarnari. qr deus cui9 sapiētie non

est numerus nec est finis potentie ꝛ virtutis eius. potuisset sua voluntate ꝛ auctoritate homini lapso succurrere. Fuit tñ secdo modo necessariū. quia p xp̃m incarnatum: homo melius potest in finem suum peruenire.

¶ Hoc declarato probatur modo, cōclusio auctoritatibus prophetarum.

¶ Prima pphetia habef Esa. vij. c. Ecce virgo concipiet et pariet filium: et vocabitur nomen eius Emanuel.

¶ Scda habef Ezechiel. xliij. Vidi portam in domo dñi clausam. Et dixit dñs ad me. Porta hec clausa erit ꝛ nō aperietur: ꝛ vir nō transibit p eā. qm̃ dñs deus israel ingressus est per eam. eritq; clausa a principio. xc̃.

¶ Tertia. Hiere. xxxj. vbi dr. Nouum faciet dñs sup̃ trā. femina circūdabit virū.

¶ Quarta. Michee. v. Et tu bethleem terra iuda nequaq̃ minima es in principibus iuda: ex te enim exiet dux qui regat populum meum israel: et egressus ei⁹ ab initio a diebus eternitatis.

¶ Quinta. Esa. ix. vbi dicitur. Populus qui sedebat in tenebris vidit lucem magnam: ambulantibus in regione vmbre mortis lux orta est eis. Et postea seq̃tur. Paruulus datus est nobis: ꝛ filius natus est nobis. et factꝰ est principat⁹ super humerū eius. et vocabitur nomē ei⁹ admirabilis consiliarius. Deus fortis. Pater futuri seculi. princeps pacis.

¶ Sexta Hiere. xxiij. vbi dr. Negauerūt dñm et dixerunt. neq; veniet sup̃ nos malum. scilicet ex eius negatione.

¶ Septima. Zach. ix. vbi dicitur. Exulta satis filia syon. iubila filia hierusalē: ecce rex tuus venit tibi iustus ꝛ saluator: ꝛ ipse pauper ꝛ sedens super asinam et super pullum asine.

¶ Octaua Hiere. xxxj. c. vbi dicit ppha deo incarnādo. Quare quasi colonus futurus es in terra: ꝛ quasi viator declinās ad manendū. Quare futur⁹ es velut vir vagus. ¶ Et multe alie sunt pphetie de passione et morte saluatoris q̃ causa breuitatis relinquo. Ergo ex quo pphetatū est a pphetis q̃ filius dei debebat incarnari. Ut dicta ipsoꝝ adimplerent fuit necessariū vt incarnarek. alr fuissent falsa locuti. Patet igit auctoritatib⁹ ppheta rum q̃ fuit necessariū xp̃m incarnari.

¶ Secundo Probat rōne. ¶ Et prio rōne Ostēsionis diuine potētie. Nunq̃ em̃ potētia pfecte ostēdit nisi effect⁹ virtuti cause coequet. Cū igit potētia dei sit infinita pfecte nō ostendit nisi in actu infinito. Omne aūt qđ est creatū finitatem habet. Ergo congruū fuit deum incarnari: vt ostenderet infinitā potentiā suā in cōiūctione tā distantiū. s. creatoris ꝛ creature. Magna em̃ ostensa fuit eius potētia in cōiunctiōe disparium elementoꝝ vtriq; contrariū qualitatū in vno corpore ꝛ in tanta cōcordia ꝛ equalitate sicut fuit in corpore Ade ante lapsum. Maior autez fuit ostensio potētie sue in cōiunctiōe illoꝝ ad spm̃ humanū. Maxima vo in cōiunctiōe vtriusq;. s. corporis et aie ad spiritū increatū inter que est maxima disparitas ꝛ distantia. De qua cōiunctione loquit Bern̄. in sermone de natiuitate. di. Talia opa fecit oipotens maiestas in assumptione nature carnis ita mirabiliter singularia: ꝛ singulariter mirabilia. vt talia nec faciēda sit amplius sup̃ terrā. vbū q̃ppe et aia / ꝛ caro in vnā cōuenere psonā. et tria vnū sunt. nō cōfusione substātie sed vnitate persone. hec ille. Opus ergo iacarnatiōis diuine fuit ostensiuū infinite virtutis ei⁹ ꝛ potētie scōm Damasce. lib. iij. c. j. Nihil enim maius q̃ creatorem fieri creaturam.

¶ Secūdo Rōne attractionis. Quia em̃ hō naturaliter attrahit ad visibilia / et illis afficit. ideo cōueniēs fuit vt de⁹ passionē humane nature visibilis fieret. vt ex visibili eius humanitate ad cognitionē et amorē eius diuinitatis inuisibilis hoies traherētur. Et ideo Aug. ꝓtra eos q̃ querunt. Utrū deus potuerit aliter humanū genus redimere q̃ per incarnationem suā. dicit in lib. de Agone xp̃iano. Poterat quidez. sed si aliter faceret sibi nō festuliciē displiceret. Si em̃ non apparet oculis pctoꝝ. lumen ei⁹ vtiq; eternuz qđ per interiores oculos videt: iniq̃tatis

mentib⁹ videre nō posset. ideo autez nos visibiliter cōmonere dignatus est. vt ad inuisibilia p̃pararet. hec ille.

¶ Tertio Rōne illuminationis. Ait enim Aug. fecit deus creaturā rationalē vt summū bonū intelligeret: intelligēdo amaret: amando possideret: possidēdo frueretur. Sed hō deuius factus erat: et viā pfecte cognitionis ipsi⁹ dei pdiderat ꝓpter pec catū primi hois. Et paucissimi numero erant qui vnū verū deū colebant. Et vt clari⁹ pateat hec veritas: viā paganoꝝ discurramus. Nam quidā ex ipsis in tanta mētis cecitatē deuenerūt q̃ dixerūt deū nō esse in psona. quibus ps̄. ait. Dixit insipiens in corde suo nō est deus. Cōtra quos Plato inuehit dicēs. Deus est principiū omnium naturaꝝ. lumē oium rationū. Sil̃r phs. ij. Methh. vij. phis. et xij. meth. Quidā posuerunt plures deos ꝓpter qđ fere tot⁹ mūdus hoc errore seductus declinauerat ad ydolatriam. pcipue tpe Abrae. Contra quos ist at philosophus. xij. meth. d. Non en bona pluralitas principatuum vnus ergo princeps. Quidam adorabant solem / lunam et stellas. Contra eos est Philosophus vij. phisi. et. xij. meth. Primus motor est omnino immobilis. Quidam adorabāt ignem. Contra quos est philosophus. j. politicorum. Regens naturaliter est dignius recto. Quidam adorabāt aquam. Contra quos Apulens in lib. de celo Socratis. Nihil est deo perfectius et potentius. Quidam adorabant terram. Contra quos Plato in Thimeo. di. Deus est summum bonum super omnem substantiam omnemq; naturam. Quidam adorabāt boues. Cōtra quos phs i phemio Metha. Humana natura multipliciter ancilla est. Et ibidē dr. Optimus est mūdi actor. Quidā ymagines ꝛ fuabāt eas ne raperētur a furib⁹. Cōtra quos philosophus. iij. de anima. et. iij. meth. Omne agens nobilius est patiente. Quidaz ligna / et Cepas / Alia / Acum / Filum / Scopam: vt fuerunt Egytij. quos reprobat Philosophus octauo Phisicorum. et. xij. Metha. Primus motor est incorporeus et immaterialis / et actus purus. Quidam anseres vt romani prout refert Augu. xx. de ciuitate dei. c. xxij. Contra quos est philosoph⁹. j. politi: di. Hominē esse rectorem animalium. Quidam dixerunt incorruptibilia et superiora regi diuina prouidentia. Sed non inferiora ꝛ corruptibilia. Et maxime hominem Cōtra tales philosophus est. xij. metha. iij. metha. et secundo de celo. Quidaz dixerunt mundum ab eterno fuisse sicut prosequitur philosophus. vij. phys. Loquens tū in persona aliorum philosophorum Quidam dixerunt animam mortalem contra omnem veritatem ꝛ maxime contra philosophum. ij. et. iij. de anima. Vide ergo quantum fuit obscuratum lumen rationis naturalis et de pressum per tenebras concupiscentie. Sed quid contra antiquos admiraſcor. sermonem in longuz protrahens Nunquid non sunt hodiernis tēporib⁹ christiani tantum nomine non factis: paganis infideliores. et iudeis peiores negantes deum: paradisum anime in mortalitatez dei prouidentiam vt liberi⁹ possint vacare vitys atq; peccatis? Certe rōnis ita. quia sūt ceci. sunt obstati. sunt sine lumine diuinā subter fugientes legē et vinculis carnalis affectionis ac peccatorum pressi. et graviter ligati Ex his patet in quanta deuiatione ꝛ ignorantia erat mundus anteq̃ filius dei incarnatus fuisset Ideo oportuit vt mundus reduceret ad viam veritatis et per consequens ad summum bonum q̃ filius dei carnez assumeret et viā veritatis mundo ostenderet Sicut et ipse dixit. vt habef. Johā. xviij. c. Ego in hoc natus sum. et ad hoc veni in mundum. vt testimonium perhibeam veritati. Quam veritatem nemo principū huius mūdi cognouit. vt dicit. Apostolus. j. ad. Corinth. c. ij. Quod totum cognoscens. Lactantius in. vij. lib. diuinarum. Justi. inquit. Pater enim noster ac dominus q̃ condidit / firmauitq; celū qui solem cum ceteris syderibus illuxit. qui libratam magnitudine sua terram vallauit montib⁹: mari circūdedit fluminib⁹q; distinxit Et q̃cquid ē in hoc opere mundi coflauit ac perfecit ex nihilo Per

spectis erroribus hominum ducem misit qui nobis iustitie viā panderet. Hunc sequamur omnes hunc audiamus/huic deuotissime pareamus quoniā. solus(vt ait. lucretius) Veridicis hoim purgauit pectora dictis et finem statuit torpedinis atq timoris exposuit q bonū sūmū. quo tēdimus omnes. Quid foret. atq via mō strauit limite paruo. quo possemus ad id recto cōtendere cursu. Nec mōstrauit tā tuz ꝫ etiā ipse precessit. Ne q̄s difficultatis gratia iter vtutis horreret hec ille. Et sic patet tertia ratio.

¶ Quarto rōne satisfactionis Culpa enī cōmissa ab ada3 fuit infinita non ratione actꝰ. Sed quia natura humana priuauit bono infinito. Itē etiaz q: contra bonum infinitū. id ē. deū. Modo offēsa debz mēsurari secūdū qualitatē psone offense Vñ Offendere agricolā seu labratorē peccatū est: sed maius peccatū est offendere militē. maiꝰ comitē. maius regez patet hoc per philosophū in. v. Ethic. Pena Inq̄t tanak scōm dignitatē eius in quez fit iniuria. Et Deut. xxv. c. Pro mensura peti erit et plagaꝝ modus. Cum ergo deus sit infinite dignitatis. infinite excellētie. Ergo offēsa ꝓmissa cōtra euz est infinita silr et pena debz esse infinita. Sicut enim offensa mensurak scōm qualitatē psone offense. Sic et pena mēsurak secūdū quātitatē culpe. Tunc sic. offensa siue culpa infinita meretur penā infinitā. Sed infinitaz penā nō potuit creatura pura sustinere penā dico satisfactoriā q: cōdemnatoriaz creatura sustinet penā infinitā extensiue licet non intensiue. Ergo nulla creatura pura poterat satisfacere pro culpa cōtra deū ꝓmissa. Maior patet ex dictis. minor probak. Quia omnes angeli z hoies accetere creature sunt potentie finite nō potuerūt facere ita emēdā et satisfactionez q: vnū q̄q sicut se habet ad entitatē ita se habet ad operationem vt ait commentator. ix. metha. Item quia impossibile est a potentia finita infinita pertransiri. j. posteriorum. Finiti enim ad infinitum nulla est proportio. iij. et. vij. phisi. j. de ce z mundo z. i. metha. Et ideo Anselmus in libro. Cur deus et homo. c. vi. inquit illam emendam facere non potuit nisi ille qui esset deus et homo deus qui posset homo qui deberet Ex quibus claret q̄ necesse fuit vt vniretur deus et homo vnione personali que apud doctores incarnatio nominatur vt ex tali vnione consurgeret vna persona que satisfacere posset secundum diuinitatem. et in natura humana debitrice penas toleraret. et ista fuit persona christi. et hoc confirmat Aug in lib. Cur quando et quomodo deus. c. vi. dicens. Ad hoc voluit naturarum diuersitas et persone vnitas in christo et humano generi necessaria fuit vt quod non posset humanitas/diuina faceret natura z si q̄d nō cōueniret nature diuine exhiberet et non alius atq alius sed idem ipse esset qui ex vtroq perfecte existens per humanam quod ipsa debebat et per diuinam posset quod expediebat. Hec ille Et hec est causa quare homo non possit deo satisfacere pro peccatis mortalibus quamuis infinita dicatur eorum offensa ratione predicta. quia hoc agit in virtute passionis christi que fuit meriti infiniti. Tamē vna opinio dicit q passio christi de se fuit bonum finitum tū quia passio christi creatura est omnis āt creatura est finita. tum: Secundo quia si esset infinita esset in tantum diligibilis in quantum diuinū verbum quod est falsumet ideo si deꝰ acceptat satisfactionem pro nostris peccatis hoc principaliter facit ratione sui diuini beneplaciti tamē nō sine merito passionis dñi nostri iesu christi vt habetur. Apoc. j. Lauit nos a peccatis nostris i sāguine suo. Et ad Ephes. v. sanguis christi qui per spiritum sanctuz se obtulit immaculatum deo z mundabit conscientias nostras ab operibus mortuis. Ex quo infertur christum nobis meruisse primam gratiam alioquin non videtur quomodo potuissemus illam habere. Clama hic. O magna charitas domini nostri iesu christi. O amor cui nullꝰ est similis in presenti seculo et si homo mortalis dat sue sponse multa bona temporalia tamen non daret sanguinem suum. Et tu domine iesu non solum dedisti tue sponse ista bona temporalia sed

pro pium sanguinez in ara crucis pro ea dedisti vt eam tibi in fide copulares. O anima misera cur non diligis sponsum tuum. Cur per tot et tanta scelera vagaris. O ingrata veh tibi si in faciez tui spō sponsi non respexeris. Crede mihi infelix anima quia cito punieris pro tuis delictis Dic mihi misera. Que maior potest esse clementia q̄ vt filius dei pro tui amore hominis filius nasceretur? Nouez mensium fastidia sustineret? Partus expectaret aduentum? Involueretur pannis? Subūceretur parentibus? per singulas adipleret etates: et post contumelias vocum alapas/et flagella crucis: quoq pro nobis fieret maledictum vt nos a maledicto legis absolueret hec Hieronym9 ad. Damasum papā de filio prodigo. O igitur anima pauperula cognosce tuaz ingratitudinem quanta sit. Plora dico tibi ne a tuo sponso puniaris/qui pro te dignatus est in cruce mori. Et sic patet prima questio. Si nolueris has tres questiones in hoc sermone declarare siue predicare ne populus tedio afficiatur/poteris hic finem dare et alias duas questiones propositas alio die pro alio sermone populo declarare et poteris pro tuo themathe. Esaie verba accipere. xiij. c sui. lib. ppe est vt veniat tēp9 ei9 z dies ei9 nō elongabūtur miseretur enim deus Jacob Et israhel saluabitur Vel istud aliud thema poteris pro initio tui sermonis accipere z et erit meli9. qd̄ hētur Aggei. c. ij.

¶ Ad hucvnum modicum et mouebo celum z terram et veni et desideratus cunctis gentibus.

¶ Et poteris dicere prologo Auditor mine hesterna die te tedio prolix9 sermo afficeret nolui omnes questiones propositas tibi dilucidare. Hoc mane deo adiuuante. Duas heri questiones relictas declarabo Itaque non minorem consolationē reportabis quā hesterna die reportasti Accipe igitur. Primam .que talis erat.

¶ Utrum messias promissus in' veteri lege sanctis patribus Sit incarnatus.

Respondetur q̄ sic. Et probatur multiplici ratione.

¶ Primo. rōne defectiōis iudaici regni.
¶ Secundo. ratione examinationis.
¶ Tertio. ratione attentionis.
¶ Quarto. ratione persecutionis.
¶ Quinto. ratione disputationis.
¶ Sexto rōne cognoscatiōis miraculorū.

¶ Prima. Ratio formak sic. Tunc erit icarnatus messias. quando regnum iudaycum deficiet. sed regnum iudaycū defecit. Ergo messias icarnat9 ē. Maior patet. Nā iacob patriarcha cristente in egypto dixit suis filiis vt habet. Genes. c. xlix. Cōgregamini. vt annunciem q̄ vēture sunt vobis in diebus nouissimis. ¶ Cōgregamini z audite filii iacob. audite israel patrē vestrum. cum cōpleuisset annunciare aliquibus ex suis filiis q̄ erant eis vētura in diebus nouissimis. dixit cuidam filio suo cui nomen erat iudas. Juda. te laudabūt fratres tui. manus tue in ceruicib9 inimicorum tuorum Adorabunt te filii patris tui. Catulus leonis iuda. Ad predam fili mi ascendisti. Requiescens accubuisti vt leo et quasi leena. Quis suscitabit eū? Non auferetur sceptrum de iuda. et dux de femore eius. Donec veniat qui mittēdus est. z ipe erit expectatio gentiū. Et q tempore adūctus christi regnum iudeoꝝ debebat deficere. patet. Danielis. ca. ix. vbi scribitur. Scito ergo: z animaduerte ab exitu sermonis. vt iterum edificetur hierusalem vsq̄ christum ducem. Ebdomades septem. Et ebdomades seraginta due erūt. Et rursum edificabitur platea. et muri in angustia temporum. Et post ebdomadas seraginta duas. occidet christus/et nō erit eius populus qui eum negaturus est. Et ciuitatem. et sanctuariū dissipabit populus cum duce venturo/et finis eius vastitas: et post finem belli statuta desolatio. Confirmabit autem pactum multis ebdomada vna: et in dimidio ebdomadis deficiat hostia. et sacrificium et erit in templo abominatio desolationis. et vsq̄ ad consummationem et finem perseuerabit desolatio.

¶ Ad quorum verborum plenioremhabendā noticiam. Notandum est ſm Ri-

colaum de lira. q̄ in sacra scriptura vno modo accipiť ebdomada p tpe septē dierum. Et sic sumiť Leuitici. xxiij. c. vbi dr Dī septē ebdomade sunt accipiende a festo pasce q̄ fuerūt quadraginta nouē dies et in quinquagesimo die celebrādum est festum Penthecostes.

¶ Alio modo accipiť ebdomada p tēpore septē annoꝝ. Et sic loquiť scriptura de ebdomada. Leuitici. xxv. ca. vbi dr. Numerabitis septē ebdomadas annoꝝ q̄ faciunt quadraginta nouē annos. et quinquagesimus annus imediate sequens dicit Jubileus. nec inueniť ebdomada accipi pluribus modis. Non potest autē in dicta pphetia Danielis accipi ebdomada primo modo. quia fuisset cōpleta infra annū ꝛ dimidum. Ergo per locū a diuisione oportet q̄ accipiať pro ebdomada annoꝝ. Et in hoc oēs expositores conueniunt catholici ꝛ hebrei. Septuaginta vero ebdomade annoꝝ faciūt annos quadringentos nonaginta quod tēpus prete risse nullus dubitat. Dāti ergo Danieli angelus Gabriel denūciauit liberationē populi a captiuitate babylonica: ꝛ perfectam liberationem fiendā per christum.

Sed Judei respōdent prime auctoritati q̄ illa auctoritas q̄ ponit Genē. xlix. c. Loquiť de nabuchodonosoꝛ rege babylonis. qui missus est ex ordinatione diuina contra hierusalē ꝓpter pctā populi vt habeť. iij. Regū. xxv. ca. Et ex tunc defecit regnū iudeorū q̄ Nabuchodonosoꝛ cepit Sedechiā regē ꝛ cū excecauit ꝛ filios eius occidit vt habeť ibidē. xxv. ca. nec postea aliq̄s de eius stirpe regnauit. Sed hoc patet esse falsum q̄ post captiuitatē babylonicā habuerūt duces ꝛ principes. sicut patet de zorobabel/ Esdra/ Neemia. vt habeť. Esdre lib. j. ca. j. Et surrexerūt principes patrū de Juda et Beniamin/ sacerdotes ꝛ leuite: ꝛ ois cuius deus suscitauit spiritū: vt ascēderet ad edificādum tēplum dñi/ quod erat in hierusalē. Et etiā habuerunt reges. Nam vt ponit Augusti. lib. xviij. de ciuitate dei. Aristobolus assumpto diademate rex ꝛ pōtifex factus est. Aristobolo successit Alexāder etiā ipse rex et pontifex. Post hunc uxor eius Alexandra regina iudeoꝝ fuit. Cuius tempore mala sunt cos secuta grauiora. Nam filij huius alexandre aristobolus et hircanus inter se de imperio dimicantes vires aduersus israeliticā gētem ꝓuocauerūt Romanas. Hircanus nāq̄ contra fratrē poposcit auxilium/ venitq̄ Pompeius p̄clarissim⁹ princeps. q̄ iudeā cum exercitu igressus ciuitatē hierusalē cepit tēplū reseranit nō deuotōe supplicis sz iure victoris. qz vt ipsemet testať nō colebat deū iudeorū. Un̄ dixit vt scribit Lucan⁹. Cappadoces: mea signa timēt. Et dedita sacris incerti iudea dei mollesq̄ sophene rē. Et ad sctā sanctoꝝ quo non nisi summum pōtificē itrare licebat nō vt venerator sz vt ꝓphanator accessit cōfirmatoq̄ hircani pōtificatu ꝛ subiugate gēti ipo sito custode Antipatre vinctū secū aristobolū duxit. Et extūc iudei tributarij Romanoꝝ esse ceperūt ꝑm Eutropiū lib. vj. Deinde post paucos annos herodē alienigenā habuerūt. De isto herode sic habeť in historia scholastica super Machabeoꝝ libris. Eutropio cōcordāte. Gayus cassi⁹ vn⁹ ex principalioꝛib⁹ in ꝓiuratiōe mortis cesaris occiso eo fugit in syria vbi ꝓfectus fuerat. colligēs exercitū cōtra Augustū adolescentē et Marchū antonium nepotes Julij cesaris mox herodes in galileam veniens auri et bellatoꝝ sibi duxit auxilia. Quapropter fauorem cassi meruit intantum q̄ ei promiserit obtenta victoria iudeorū regnum. Herodes igitur cum cassio ad bella profectus est. Sed dū in campis philipicis occubuit. Cassius octauianus Augustus romā et marchus antonius perrexit ad syriam. Tunc herodes muneribꝰ placauit antoniū. q̄ herodē ꝛ fratres iudee tetrarchas fecit. Operante post hoc antonio cum Augusto et senatu idem herodes fuit coronat⁹ rex in dee. Deinde commisso prelio inter Marchum antoniū et Octauianū augustum herodes eī iterfuit missus ab antonio cōtra regē arabū ad beneplacitū Cleopatre molieba eī mortem omniū regum onētaliū. vt pro omnib⁹ ipsa regnaret. Uicto itaq̄ antonio cum Octauianus venisset Rhodum. Herodes sibi occurrit depositō regio habitu dicens. Fateoꝛ me vtilem fuisse Antonio et fidelem quod expertus fuisseꝫ si cum eo fuissem in bello. Uerum nec omnino defui frumēta ꝛ auxilia mittens. Nec modo deessem si mihi acquiescens occidisset Cleopatrā odq̄ vestri fomitem. vna ergo cum victo victus sum coronāq̄ cum fortuna deposui. Ad te aūt venio spes salutis de tua virtute presumēs Ad hec cesar. saluus esto. et nunc certius regna meritus es vt regas plurimos cum amicitiā tanta fide tuearis. Cum autem ꝓperauit Augustus in egyptum nō solū in prelijs virt⁹ herodis emicuit verūetiā in deserto ita parauit necessaria vt nec aqua deesset nec quicq̄ vtēsilium adeo vt miraretur cesar. Dicit de ipso Josephus xvij. Antiquitatum libro. q̄ ex idumearū gente paternum genus. ex arabum vero materno sanguine originem duxit. Qui confirmato sibi regno in superbiam erupit et iudeis mala plurima intulit. Nam et pontifices non iam secundum generis ordinem constituebat. Sed ignobilibus quibuscūq̄ sacerdotia permittebat. Sacram etiam vestem pōtificis summi obclusam signaculo retinuit non pmissa vlterius potestate vsus eius. destruxitq̄ libros quos habere potuit. In quibus indeoꝝ erat descripta ne ipē ignobilis putaretur. Diximus hec omnia vt perfidi iudei enarrata historie veritate cognoscāt christū natum tempore annotato in prophetia Jacob patriarche. Et quāuis ipsi multis calliditatib⁹ ꝛ falsis expositionibus conenť illi⁹ ꝓphetie verba ꝓuertere atq̄ corrumpere dicētes q̄ non sint dicta de xp̄o. Tamē cōtra ipsos est trāslatio caldayca qz vbi Hieronym⁹ trāstulit donec veniat q̄ mittēd⁹ est. Caldaicū hz donec veniat messias. Et rabi iesu exponēs vba iacob dixit. Nō veniet filij dauid. i. messias donec extēderit se regnū neq̄ sup isrl Glo. Rabi salamonis dicit. i. Romanū.

His omnibus que iam retulim⁹ territi iudei ad impugnandum nos ad alia cōfugiunt. et dicunt q̄ christus nō venit. Et hoc multipliciter ꝓbare conātur. Et primo adducūt Esaiā. ij. ca. dicentē. Erit in nouissimis dieb⁹ ꝓparat⁹ mōs dñi in verticē mōtiū ꝛ euelabiť sup colles. ꝛ fluent ad eū oēs gētes. Et infra. Cōflabunt gladios suos i vomeres et lāceas suas in falces. Non leuabit gēs cōtra gentē gladium. nec eribūt vltra ad prelij. Ex istis verbis formant quadruplex argumentū.

¶ Primum. quia dicitur hic. Erit in nouissimis diebus. Jesus Nazarenus non fuit in nouissimis dieb⁹. qz post natiuitatem eius ꝛ mortē multa tēpora fluxerunt Ergo nō fuit vere christus cuius aduentū promittiť in nouissimis diebus.

¶ Secundū argumentū qz dicit q̄ mons dñi erit in verticē montiū. Mons ille est mons syon vbi fuit tēplū q̄ non est in aliquo eleuatus. Nam vt dicūt alij doctores hebrei. Dñs debet apportare montē Tabor/ ꝛ montē Synai/ ꝛ montē Carmeli/ ad locuꝫ vbi est hierusalē ꝛ sup verticē istoꝝ mōtium ponere mōtē syon. hoc aūt nondum est adimpletum. Ergo christus non venit.

¶ Tertiū argumētū. qz in p̄fatis vbis dr fluēt ad eū oēs gētes. Sz nō oēs gētes crediderūt i iesuꝫ nazarenū. ergo nō fuit xp̄s

¶ Quartum argumentū. quia sequitur in verbis p̄missis. Non leuabit gens contra gentē. ꝛc. Sed post mortē iseu nazareni fuerunt et in iudea bella attrocissima tempore Titi et vespasiani. Ergo nō fuit vere christus.

¶ Ad primum argumentū. Respondetur. q̄ dies messie in sacra scriptura dicūtur dies nouissimi/ tunc non solum dies messie. sed aliqua tpa etiā ipsum precedētia. vt patet Genes. xlix. ca. Ubi patriarcha Jacob dixit filijs suis. Congregamini vt annunciem que ventura sunt vobis in diebus nouissimis. Et ibi consequenter annunciat non solum aduentū christi sed etiam multa que adimpleta sunt tempore regum israel et iudicum.

¶ Ad scdz dicēdū q̄ eleuatio mōtis syon non est intelligenda secundum eleuationem localem: sed secundum nobilitatē et extimationem prout etiam exponit Rabi salamon. Eleuatio ergo illa fuit multitudo signorum et claritas miraculorum q̄ christus operatus est in mōte syon. Ibi

nam q illuminauit cecum natum. Ibi sanauit languidum in probatica piscina. Ibidem spiritū sanctum apostolis dedit.

¶ Ad tertium vero dicimus ibi est distributio pro generibus singulorum non pro singulis generum. Sicut dicit omne animal fuit in archa Noe quia de singulis speciebus animalium fuerūt ibi aliqua individua Similiter de omnib9 generibus aliq crediderūt christo vt patet p diffusionē fidei in toto orbe. Aliter potest dici q omnes in sacra scriptura intelligunt multi. Unde. ij. Regum. vij. ca. Dixit absalon t oēs viri israel melius est cōsilium chusi. tc. Certum est enim q non erant omnes filij israel ibi presentes. sed multi: sic est in proposito.

¶ Ad quartum. Respondetur. q circa tempora christi fuit pax diuturna et vbi dicitur. Non lenabit gens contra gētem gladium. tc. Aduertēdum est q vltra nō importat pacis eternitatem. sed diuturnitatem. Unde. iij. Regum. vj. ca. Ultra non venerūt latrones syrie in terrā israel quod dicit ppter diuturnitatē non ppter eternitatē. q3 postea frequēter legunt inuasisse terrā isrl' t depdasse. iij. Reg. xij.

Secūdo. Judei cōtra nos inducūt ad hec vba. Esa. xj. dicentis. Egredief virga de radice iesse. tc. Ubi loquit de aduētu messie p̄m oēs. Et sequit ibidē habitabit lupus cū agno. t pardus cū edo cubabit. Et sequit Et delectabit infans ab vbere sup foramen aspidis. Et in cauerna reguli q abla ctatus fuerit manum suā mittet. Dicūt iudei q in aduētu xp̄i animalia siluestria sic deberent domesticari q pacifice habitabūt cū animalib9 naturaliter māsuetis. Et q animalia venenosa nō nocebunt hoib9 vel pueris imo infantes secure ludent cū eis Et hoc nō est ipletū. ergo. xp̄s non venit.

¶ Respondet q ista est locutio methaphorica t nominant ibi hoies noib9 animalium. sicut Genes. xlix c. Beniamin lupus rapax. t Dan sicut coluber in via. sic ad ppositum est dicēdum q3 iudei t gētiles q erant prius adinuicē nocui t odiosi pacifice simul habitauerūt cōuersi ad fidem xp̄i. Unde scribit Act. iij. ca. Multitudinis credentiū erat cor vnum et aia vna. Et eodēmodo dicendum est de pueris et animalibus venenosis. quia simplices et pueri non ledunt ab eis qui ante cōuersionem ad fidem christi erant veneno infidelitatis t pfidie repleti. Q autem talis modus loquendi sit in predicto capitulo patet per id quod ibi premittit q3 stirpem vocat radicem iesse t xp̄m florē. Similiter metaphorica ē locutio. Erit iusticia cingulum lumborum eius.

Tertio. Judei arguūt cōtra nos q3 zacharie. vj. c. scribit Ecce vir oriēs nomē ei9. vbi trāslatio caldaica habet messias nomē ei9. Et sequit tertius t edificabit tēplum dño. Sz iesus nazarenus nō edificauit aliq tēplū dño ergo non fuit xp̄s. ¶ Respōdet: q edificauit tēplū de lapidib9 viuis t spūalib9. videlicet de ipsis fidelib9. et talis edificatio queniebat xp̄o q̄ est pfectissima. q3 regnū ei9 est spūale. t sic ei9 tēplū. Rabi tñ Salamon dicit q hec auctoritas ītelligit de tēplo scdo edificato p zorobabel. Ego vo dico q etiā si itelligat de xp̄o adhuc ītaliter est ipleta q3 xp̄i vtute edificata sunt in honorē dei nō vnū sz tot vbiq terrax t potissimū in vrbe Roma tēpla mirifica. Et nō est incōueniēs q aliqn ponat singularis numerus p plurali t econuerso.

Quarto. opponūt se nobis iudei allegantes illud qd habet Deut. xxx. c. Si ad cardines celi fueris dissipat9 inde retrahet te dñs deus tu9. t assumet atq introducet in terrā quā possederūt p̄res tui. Et hoc ipsi iferūt. cū sim9 dispsi p totū mūdū t nō cōgregati sequit q nō venit xp̄s. Dicēdū: q istud fuit adipletū in reductiōe eox de captiuitate babylonica: Sz ptra hoc obiciūt p illud qd hr. Ezech. xxxix. c. Sciēt q ego dñs illox eo q trāstulerim eos ī natiōes. t pgregauerim eos sup terrā t non derelinqrim quēq ex eis. Ibi ī captiuitate babylonica multi remāserūt t nō oēs reuersi. Rndet q tūc fuit ipletum illud qd dictum est q3 nulli fuerunt ibi derelicti qui voluissent reuerti. Nam cirus qui erat monarcha in oibus illis regnis dedit licentiam generaliter oibus redeūdi immo dedit munera

reuertentibus. vt patet Esdre. j. ca. Et ideo cōpletū est vbum moysi. t Ezechiel' Quia nullus derelict9 est ibi q voluit reuerti. Qui autē noluerūt indigni fuerūt beneficio dei.

¶ Quinto. Judei obiciūt p illud qd habet. Jheremi. xxiij. ca. Ecce dies veniunt dicit dñs et suscitabo dauid germē iustū qd intelligit de xp̄o. Et sequit ibidē. In dieb9 illis saluabit iuda: t israel habitabit cōfidēter. Sed nunq tot miserie acciderūt filijs israel sicut post mortē iesu nazareni. Ergo nō fuit xp̄s. Respōdet q p̄pzie loquēdo nō erāt filij israel et iuda. q3 erāt auersi a deo ex eo q xp̄m negauerunt t occiderūt ppter qd t illā miseriā meruerūt. Alq autē q vere erāt filij israel t iuda vere saluati sunt q3 xp̄m receperūt. nec solum saluati sunt spūaliter sed etiā corporaliter. Nā sicut dicit in historia ecclīastica iminēte destructione ciuitatis hierosolymitane facta p Titū: ammoniti sunt fideles q erāt in iudea p angelū vt trāsirēt in regnū regis agrippe qui erat cōfederatus Romanis. Et etiā illi q de regno xp̄i sunt habitant cōfidenter in paradiso.

¶ Sexto. Judei dicunt q xp̄s non venit ppter illud quod habet Dan. ij. c. Aspiciebā in visione noctis. et ecce cū nubib9 celi quasi filius hois veniebat. hoc intelligit de xp̄o. Sed iesus nazaren9 nō venit in nubibus celi. ergo nō fuit xp̄s. Ad hoc dicēdū. q scriptura loquit de duplici aduentu xp̄i. s. in mundū t ad iudiciū. Primus aduent9 describit cū humilitate. Secūdus autē cū excellētia t potestate. Daniel aūt loquit de scdo aduētu. Quod patet. q3 paulo post dicit. Judiciū sedit et libri apti sunt. Judei aūt excecati nesciūt hunc duplicē aduētū distinguere. et ideo multa erronea dicūt. Nā aliqui expectāt xp̄m in aduētu suo in tāta vtute apparere et potestate q oia terrena sibi subiciet et eos liberabit t regnū eox restituet. ppter qd etiā xp̄i discipuli post ei9 resurrectionē querebāt. Dñe si in tēpore hoc restitues regnū israel Actū. j. ca. Alq autē ppter scripturas q manifeste loquunt de xp̄i humanit t passiōe. t ppter illas q loquunt de ei9 eminētia potestate expectāt duos messias. vnū q erit occidēdus. et alium q iliū resuscitabit/ t regnū israel restaurabit. Sed hoc de scripturis non habet auctoritatē. Licet cū plures dicti sint messie siue vncti qd idē est: vt dauid et saul. et quidā alij nullus tamē in scriptura dicit vēturus ad salutē populi nisi vnus.

¶ Septimo. Judei arguunt. q xp̄us non venit ppter illud qd scribit. Esa. xxx. ca. Erit lux lune sicut lux solis. et lux solis septēpliciter. q vba dicūt q ī aduētu xp̄i debebat fieri imutatio corporū celestiū. Sz talis imutatio nō fuit facta in aduētu xp̄i nazareni. ergo. xp̄s nōdū venit. Dicēdum q illa vba loquunt de aduētu xp̄i ad iudiciū. Tūc em̄ mutabunt et inouabunt quodāmodo corpora celestia. Et tūc sanabit vulnus populi. t p̄cussura plage ei9 vt dicit in textu. q3 tunc destruet mortalitas p peccatū primox parentū iducta qz omnes hoies resurgent ad vitā imortalē.

¶ Octauo. impugnāt nos iudei ex dicto Dauid in. ps. lxxxviij. vbi habet. Sic ponam in scl'm seculi semen ei9. Sed iesus nazaren9 nō habuit filios: Ergo nō fuit xp̄s. Respondendū q habuit filios spūales p fidē non p carnalē ppagationē. que semp habet turpitudinē cōiunctā. Et talis filiatio spūalis cōpetit ei. De tali etiā spirituali filatione loquit Dauid in. ps. lxxxj. Ego dixi dij estis: t filij excelsi omnes Diudei erpgiscimini t nolite obdurare corda vestra. Cōfitemini venisse xp̄m t memores estote q ab ei9 aduētu vsq ad p̄sentē diē eo q ipleta sunt oia: pdidistis oēm preteritā dignitatē. Dicite q̄so mihi vbi sunt illa stupēda miracula q opabat virt9 diuina anteq veniret messias a vobis desiderat9. Ubi voces pphetax? Ubi victorie inimicox vestrox? Ubi dignitas regia honorabilis et decora? Dispsi estis p orbē terrax cunctis gentib9 abbominabiles facti. Quo pctō? Qua culpa irritastis deū vt a mille quingētis t viginti annis deseruerit vos quos fecerat antea populum sibi peculiarē: nisi q3 vnigenitum filium suū p nobis icarnatū cōtēpsistis. Cū em̄ vos essetis illa natio nobilior atq excellētior omni alia natione: facti estis natio inter oēs abiectissima/ vilissima/

turpissima / ⁊ ignominiosa. Quod cõsiderans rabi vester Moyses iudeus scripsit summo magistro iudeox. di. Müc vñe mi paueo q illud pctm̃ ꝓpter qꝰ sum⁹ in hac desolatiõe sit illud pctm̃ sup quo locut⁹ ē dñs p Amos. ij. ca. di. Sup trib⁹ sceleribꝰ israel cõuertã al's träfferã. Et sup quartũ nõ träfferã p eo q vẽdiderit iustũ p argẽto. Dicũt em̃ xpiani q̃bus p studio librox sctox videt esse traditũ a deo q primũ in q̃ttuor sceleribꝰ isrl' fuit vẽditio ioseph a fratribꝰ suis. Scõm fuit adoratio vituli i oreb. Tertiũ fuit occisio ꝓphetax ꝓpter q̃ fuim⁹ captiuati i babylone. Et dicũt q quartũ fuit vẽditio iusti iesu q̃ ad litterã fuit vẽdit⁹ post trãsmigrationẽ de babylone ꝓpter qꝰ sum⁹ nũc in captiuitate de qua loquit dñs ⁊ cõminat q non reducet nos vltra i terrã pmissionis. cũ dicit. Et sup quartũ nõ träfferã qꝛ vẽdiderũt iustũ p argẽto. Et apparet nobis q nos p isto q̃rto pctõ vẽditiõis iusti sum⁹ puniti iam sũt mille ãni i q̃b⁹ nihil pfecim⁹ iter gẽtes nec ẽ spes pficiẽdi amplius. Thec ille. Et hoc ẽ certissimũ signũ q xp̃s fuit ver⁹ messias in lege pmissus: quo adueniẽte debebat cessare regnũ iudayeum. Uenit ergo verus messias / venit q̃ iam nõ amplio⁹ q̃ ad iudicãdũ vẽtur⁹ veracissime p̃dicaf.

Secũdo. ꝓbaf messiã venisse ⁊ ꝓsequẽter fidẽ nostrã esse verã rõe eraminatiõis. Est em̃ hec vitas ⁊ pclusio q iesus xp̃s filiꝰ marie ẽ ver⁹ de⁹ ⁊ ver⁹ hõ. ver⁹ hõ qꝛ ver⁹ filiꝰ marie: Ver⁹ de⁹ qꝛ ver⁹ filiꝰ dei. Ver⁹ dico nõ p gr̃az vel p vbũ: sz p suã naturã qꝛ sua natura essentia substãtia ⁊ vita est ipsa natura essẽtia substãtia ⁊ vita dei: sicut qꝛ ẽ ex eadẽ natura q̃ maria dꝛ verus filiꝰ marie. Thec vitas fuit totiẽs eramiata q securissime dico ꝑciosiorẽ ⁊ puriorẽ eẽ q̃ aux: qꝰ p plures magnos ignis fornaces trãsiuit Et fuit primũ eramẽ psonale iter ipz ⁊ sapiẽtes legis iudeox vltimis trib⁹ ãnis vite sue quos exꝑdit p̃dicãdo publice nõ solũ i synagogis indeox i hierlm ⁊ alꝭs ciuitatib⁹ / locis ⁊ castellis: sz etiã i cãpis et etiã de mari cõprimẽte eũ multitudine gẽtiũ i terra vt' accederet ad eũ. et hoc rõnabilit faciebãt. s. volẽtes ad eũ accedere. ex quo quotiẽscũq; aliꝭ accẽdebat ⁊ tãgebat vẽ stimẽta sua statim san⁹ erat q̃cũq; infirmitate detinerek. Disputãdo ẽt cũ sapiẽtioribꝰ quoꝝ studiũ erat postq̃ viderũt tãtã multitudinẽ gẽtiũ seq̃ p̃dicatiões eiusdẽ ofuare si possent eũ capere aliquo ꝛbo male dicto. et vltra hoc i speciali studiũ eox erat obscurescere p̃dictã vitatẽ i cuiꝰ ꝓfessiõe ẽ sal⁹ oim hoim. s. q esset filiꝰ dei viui Uñ ꝫ ipm arguebãt sicut hoies pui itelle ctus attẽdẽtes ad q̃ttuor regulas p q̃s regunt hoies fructꝰ terre / elemẽta ⁊ celi dicẽdo sibi. Ex quo hõ erat quomõ se faciebat deum in quo blasphemabant contra totam potestatẽ dei: qui cum possit oia facere q non potest facere q ipse sit homo ex quo esse hoiem est vna de excellẽtioribꝰ rebꝰ p deũ factꝫ. Unde qꝛ primo ẽ credere factũ q̃ modũ ei⁹ itelligere. Xp̃s respõdit eis vex esse qꝰ ipe dicebat allegãdo q̃ttuor testimonia quox neutrũ iudei potuerũt negare. s. testimoniũ dei pfis qꝰ dedit de suo filio. Testimoniũ Johãnis baptiste: testimoniũ operũ suox q̃ faciebat: ⁊ testimoniũ qꝰ in multis suis passib⁹ dabat de eo scriptura vera et reputata p iudeos vera ⁊ auctẽtica dicẽdo eis q moyses esset accusator eorũ qꝛ si credidissent suis lꝛis crederẽt ei ex quo ille dabat testimonium de illo. Et postq̃ totiens viderũt se cõfusos in publico ante ppl'z cuiꝰ laudẽ ⁊ honorẽ plusq̃ dei desiderabãt nõ potẽtes respõdere replicato q si solũmodo erat filiꝰ dauid quomodo dauid vocat eũ dñz suũ. Mat. xxij. Ab illa die nũq̃ amplio⁹ fuerũt ausi iterrogare eũ: sz vt liberarẽt se a sua doctrina studiose ordinauerũt mortẽ suã sicut p eraminatiõe vltime sue doctrine dicẽdo q si erat filius dei ipse liberaret cũ de manib⁹ eox. Et sic dicebant q̃n erat in cruce. descẽde ⁊ credem⁹ tibi. Mat. xxvij ⁊ Mar. c. xv. Cũ tñ ei leui⁹ esset descẽdere de cruce quam resurgere de sepulchro post mortẽ. Et pbauerũt eox posse nihil valere si iam nõ placuisset q̃n eũ apprehẽderũt qꝛ nõ posuerũt in eũ manus nisi q̃n ipse voluit. Interrogati em̃ p eũ: quẽ q̃rerent ⁊ ipsi respõdẽtes q iesum nazarenũ. q̃n dixit. Ego sum. abierũt retrorsum ⁊ ceciderũt in terrã. Joh. xviij. Stupefacti sic

ẽ attoniti. Et p scda vice dedit eis licẽtiã q ipsuꝫ solũ caperẽt ⁊ nõ aliquẽ suorũ discipulox: volẽdo in hoc iplere q ipsi nolebãt attẽdere. s. q ipe erat i lege sua in pphetis. et ꝑs. de eo scriptũ: q oportebat eũ primo pati mortẽ ignominiosã: ⁊ postea itrare in gl'iam suã: quã mortẽ ipe recepit cũ multa hũilitate ⁊ obediẽtia sciẽs q ei fuerit p deũ patrẽ suũ mãdatum. Unde ad iplẽdũ mãdatũ dei patris sui cõfessus est libere in iudicio illud in quo ipsi intẽdebãt cõdẽnare eũ. s. q erat filiꝰ viui siue verus messias ⁊ rex iudeox: quas duas cõfessiones fecit iterrogat⁹ q̃n eis defecerũt ⁊ erãt iudicata vana allegata cõtra eũ testimonia. Prima confessio sua erat p iudeos reputata blasphemia: ⁊ scda p gẽtiles erat reputata iniuria cesaris qꝛ existẽte ei⁹ lege nullus ꝏbebat dici rex sine suo mãdato. Quãdo primã suã cõfessionẽ fecit in cõsilio iudeox vt nõ intelligerẽt q p mortẽ suã peribat doctrina sua audierũt ab eo. Ammodo videbitis filiũ hois venientẽ in nubib⁹ celi. Mat. xxvij. ⁊ Mar. xiij. Qui fuerũt ⁊ sunt sni p̃dicatores propter qꝰ ipsi bene senserũt q ad obscurandũ ⁊ annihilãdũ doctrinã xp̃i iesu parũ p derat eis occidere magistrũ pluribus q̃ p eũ cõuersis ad suã doctrinã p p̃dicationẽ suox discipulox. ⁊ sic nõ potuerunt extinguere lucẽ de qua loq̃mur. s. q iesus filius marie est ver⁹ filiꝰ dei ⁊ verus messias promissus sctis patrib⁹ in veteri lege. Itẽ cõfessus est libere i iudicio Pilati locũ cesaris tenẽtis secũdã vitatẽ. s. q erat rex iudeox cuiꝰ ꝓfessiõe audita / pilat⁹ respõdit q nõ iueniebat in eo causaz mortis. Certissime sciens q p iuidiã pcurabãt mortẽ suã ⁊ quomõ cõfessus est se esse regẽ q̃ declarauit regnũ suũ nõ esse de hoc mũdo. ⁊ sic anteq̃ daret sentẽtiã ꝫ eũ cõfitendo eũ esse iustũ ⁊ inocentẽ. Judei q tñ desiderabant mortẽ suã publice se obligauerũt q peccatuz mortis sue esset sup eos ⁊ sup filios suos: dicẽtes. Sanguis eius sup nos ⁊ sup filios nostros. Matth. xxvij. c. Thac obligatiõe ⁊ pctõ existẽte causa q̃diu mũdus durauerit existẽtib⁹ in eo indeis ⁊ filiꝰ eox ira dei semp erit sup eos q manifestissime viderunt q ad annulãdã doctri-

nam iesu xp̃i nihil pfuit mors p eos pcurata qñ in pũcto q dedit aiam suã in manib⁹ pfis audierũt dici a centurione q executionẽ faciebat p Pilato q ille homo crucifixus vere erat filiꝰ dei. Unde eramẽ mortis sue fortificauit plus doctrinã suã q̃ gẽtiles q eũ crucifixerũt cõfessi sunt eũ esse verũ filiũ dei. Patet ergo ratiõe examinationis messiã pmissum in veteri lege sanctis patribus esse incarnatum.

Tertio. idem ꝓbaf ratiõe attentionis. Uidẽtes iudei q christiani cõuersi de iudeis sicut de gentilibus attendebãt plus ad doctrinam iesu q̃ moysi cõiuncti in multis cõsilꝭs et habitis plurimis cõsilꝭs nunq̃ potuerũt tñ facere q apostoli non predicarent in eius nomine a q̃bus audierũt q magis conueniens erat obedire deo q̃ eis mãdauit predicare q̃ hoibus mãdãtibus cõtrarium: ⁊ quomodo sub celo non esset datũ aliud nomen in quo oporteret homines saluos fieri nisi in nomine iesu xp̃i: quod ipsi nõ possent nõ manifestare veritatẽ quã videbãt. Actuũ. v. ⁊ audierant. Et sic deuicti rationibus apostolorum quos primo cognouerãt hoies ydiotas ⁊ laycos. Postq̃ probauerunt q non pficiebant in suis publicis mandatis: ordinauerunt vnã subtilem incoopertaq; telam que videbatur satꝭ rationabilis quãdo multi de suis maioribus receperunt ficte baptismum moti ex hoc fine q xp̃iani itelligerẽt q ipi habebãt bonũ zelum et affectionẽ ad fidem christi iesu. Thos vocat scriptura pseudo apostolos siue deceptionis ap'los qui desubtus siue p minerã factã i muro itrauerũt i eccl'ia ad pscrutãdã libertatẽ xp̃ianox p doctrinã iesu xp̃i liberatox ꝏ fuitute legis moyſi cui⁹ iugũ ferre nõ potuerũt nec ipsi nec pres eorũ. Isti ergo ficti ap'li cũ essent magis phi / magis retholici / magis klati i lege et vltra sicut i pfuetudine phariseox magnã sctitatẽ fingẽtes: facta sua diligẽtia cũ maiori astutia q̃ potuerũt videtes q nõ curabãt xp̃iani de rõnibus suis q̃b⁹ arguebãt p phiaz cẽ ipossibile q infinitũ ⁊ finitũ tpale ⁊ eternũ: causa ⁊ effectus: dñs et seruus essent vna res: et sic q pe⁹ et hõ nõ poterat esse vna psona filius

marie plus credētes et attēdentes verba xpi q̄ oia sua argumēta. vsi sunt alia astutia magis profunda qñ videndo q̄ ex quo nō poterāt facere q̄ xpiani nō obseruarēt legē gr̄e q̄ est enāgelica lex. dicēdo q̄ lex data p̄ Moysen equa erat lex dei multū laborauerūt vt seruarent ambe cōiunctim siue in simul/et aliquo tpe tantū p̄ualuerunt q̄ multi etiā de maioribꝰ xpianis et rectoribus alioꝝ in pte eis p̄sentiebāt: nō comedēdo cibos q̄ p̄ moysen defendebāt et sic erāt dātes exemplū gentibꝰ cōuersis similia facere sicut si illud pro eorū salute esset necessariū. Sed facta declaratiōe q̄ fuatio vnius legis p̄tradicit obseruationi alterius et q̄ lex data p̄ Moysen qui erat seruus dei nō potest cōparari legi date p̄ dñz suū: sz q̄ est ei subiecta et cū lex moysi esset figura. q̄ habita vitate figurata per eā debebat cessare figura. Persecutio iudeorū nō potuit p̄ualere qñ solūmodo cū hac veritate q̄ filiꝰ marie est verus messias et verus filiꝰ dei cessauerūt oia cōsiliationes/incooperte prohibitiones et disputationes q̄bus vsi sunt iudei p̄pter multa dāna p̄pterea ex toto cōfusi videntes q̄ cū ratione nō poterāt p̄ualere. vsi fuerāt vi: sicut vtiꝫ tyrānus. qñ aliqs dat ei bonū cōsiliū q̄ vt nō audiat eum. licentiat eū de domo sua vel expellit eū p̄ vim. Sic fecerūt iudei cū ap̄lis: q̄ nolētes eos audire in synagogis suis licētiauerūt eos extra terrā suā. Postq̄ eīm xp̄s ascēdit ad celos iudei insurrexerūt cōtra suos discipulos quos nō potētes cōuincere vbis: nō dimittētes eos p̄dicare in suis synagogis p̄pter hoc eoꝝ doctrina semper magis ac magis crescens p̄dicata fuit gentibꝰ ad eā attēdentibꝰ. Patet ergo. Ratione attentionis messiā venisse et p̄ nobis mortem sustinuisse.

¶ Quarto probatur messiā promissum in veteri lege sanctis patribus esse incarnatū ratione p̄secutionis. Sentētia est Tullij in oratione pro marcello. Nulla est tanta vis: que ferro ac viribus debilitari/frangiq̄ non possit. Quod patet in monarchis mundi. Prima caldeorum et assyriorum que durauit. cccl. annis: tandem a medis victa est. Secunda Persarum ac medorum que durauit. cc. annis: tamen a grecis victa est. Tertia grecorum a Romanis victa. Quarta carthaginensium et a Romanis victa. Si paradisus (vt ita loquar) posset machynis attingi caperetur. Nulla est ergo tanta vis. ꝛc. Ad propositum. Fides nostra vndiq̄ p̄secuta est. Ab vna parte iudei. Ab alia heretici. Ab alia tyrāni. Unde notādum est q̄ vna sola erat principalis differētia inter discipulos xpi et iudeos. s. q̄ messias p̄missus eis in lege et p̄phetis iā venerat: sed q̄ interfecerāt eū maiores eoꝝ videndo se dānatos si p̄siterent q̄ ipe esset suus messias suus rex/suus dñs: restiterūt q̄tuz potuerunt faciēdo illud qđ erat p̄cius pro eis: nolēdo audire eos q̄ de hoc loq̄bant. Sic q̄ sua p̄pria voluntate māserunt semp in cecitate. Propter qđ cum cecus nō sit dignus magno regimine expulsi de ciuitate hierusalē: p̄diderunt dominiū qđ primo habebāt. Ubicūq̄ sint semp subiecti existentes eius q̄ tenēt dominiū tēporale et sic erunt q̄diu mūdus durauerit in hoc contra totā voluntatē suā verificato v̄bo qđ vt occiderēt xp̄m dixerunt ante pilatū q̄ nō haberēt alium regē nisi cesarē imperatorē p̄pter regnātem et cogitātes q̄ nō audiendo discipulos iesu xp̄i cessaret lux veritatis: cōtra quā vt nō intrarēt in eoꝝ domibꝰ clauserunt ianuas p̄ ipsomet facto dederūt occasionē vt ampliꝰ p̄dicta vitas splēderet: q̄ xp̄i habitādo in toto mundo dispsi iter gētiles. Isti audiētes q̄ erāt inter iudeos et ap̄los q̄stiones voluerūt scire causam suaꝝ q̄stionū: et sic audirēt doctrinā iesu xp̄i: quā nō audierāt si ap̄li voluerāt p̄dicare in tēplo suoꝝ deoꝝ. ſm q̄ in quacūq̄ domo/ciuitate/p̄uincia/vel regno nolūt audire aliū esse dñm suū nisi illum quē p̄ tali ipsi habēt. Iste fuit finis p̄secutionis iudeoꝝ q̄ veritas p̄ ipsos cōtēta: fuit fortificata et exaltata i mꝫto maiori gradu qm̄ multo maior ppl's gentiliū q̄ esset iudeoꝝ cā receperūt: de quo facto maiores eoꝝ. s. imperator et illi q̄ erāt de senatu Romano displicuerunt videntes q̄ illi q̄ efficiebant xpiani nō curabāt de sua ordinatiōe. s. q̄ nullꝰ deberet esse receptꝰ

p̄ deo sine suo examine et mandato: ex quo erant gubernatores totiꝰ mundi manifestatur super hoc passu vnum secretū et veritas facti q̄ homo intelligēs qui scit romanorū hystorias qualiter incepit multorum deorum adoratio per seipsum potest cognoscere. et hoc est secretum q̄ nō erat difficile posse habere consensum a/senatu romano. vt iesus christꝰ reciperet in deum sc̄m q̄ erāt illi multi quos ipsi adorabant. ex quo multo maiores excellentie fuerunt in eoꝝ in quocumq̄ aliorum. Sed gentiles regebantur illis temporibus quantū spectat ad adorationem suoꝝ deoꝝ duplici sn̄ia suorū sapientum. Prima q̄ nullus deus deberet esse refutatus. Secunda q̄ sc̄m quod ille deus vellet deberet esse adoratus et honoratꝰ. Et cū esset doctrina iesu xp̄i q̄ erat vnus solꝰ deus et q̄ illum solum debebant adorare et ei soli seruire videtes quod in hoc facerent contra id quod tota vita sua ipsi et sui antecessores habuerunt pro fide quia adorādo iesuz xp̄m anulabatur seruicium omnium deoꝝ suoꝝ. Fecerunt ordinationes et mandata q̄ omnes qui adorarēt iesū christū ex quo reprobabant religiones deoꝝ suoꝝ ipso facto bona ipsoꝝ essent p̄fiscata: et ipsi occiderētur crudelioribus et fortioribus possent excogitari tormentis quas ordinationes et leges fecerūt p̄ vim et nō spontanee: q̄ quāto plures occidebant xpianos tāto amplius amittebāt suum dominium. soluētibus christianis integre oia tributa et onera eis imposita ad hoc expresse se sciētes obligatos sc̄m doctrinaz sancti pauli faciendo etiā in rebus eis mandatis fidele seruicium. Item gentiles: q̄ sic plus faciebāt ad suam laudem et gloriā et suoꝝ deoꝝ. multo ampliꝰ voluerāt q̄ denicti per disputationes cōformauerant se eis adorando quos ipsi p̄ dñs adorabant. Sed quasi pro vltimo remedio fecerunt leges mortis videndo manifeste q̄ sui sapientes philosophi: nec p̄lati tēploꝝ deoꝝ suoꝝ et ydolorū nō poterant resistere nec contradicere rationibꝰ et auctoritatibus p̄dictas p̄ discipulos iesu xp̄i/quibus eum dedit mandatū predicandi doctrinam suam pro singulari p̄solatione dixit eis q̄ mittebat eos sicut agnos inter lupos. Et cū isti nō essent nisi duodecim. et septuaginta duo et sic paucissimi. Et illi quibus eos mittebāt erant iudei atq̄ gentiles talit q̄ sine cōparatione alicui? compositi sc̄m modum loquē di erant infiniti lupi: cuz tamē vnus lupꝰ sit sufficiens cōtra magnaz agnorū multitudinem. Hec fuit veritas maximi miraculi q̄ pauci agni victoriam habuerūt de infinitis lupis. quando totus mundus firmissime credidit verū esse quod primo habebat pro incredibili. et secūduz suos sapientes philosophos pro impossibili. q̄ iesus xp̄s homo qui fuit mortalis et mortuus resurrexit per se viuus et q̄ in fine mundi habet resuscitare oēs mortuos: et q̄ nō minus est admirabile q̄ ista duo incredibilia fuerunt a toto mūdo credita firmit̄ per doctrinā duodecim hominū. s. ap̄loꝝ iesu christi. quoꝝ multi fuerunt ydiote et piscatores. Et sic crediderūt sine donis tēporalibus quis erāt pauprimi. Et in hoc ostenditur potestas iesu christi Et maxime cum de roma (que est caput omnium ciuitatum) perfectam victoriam reportauit sicut scriptum et prophetatum erat Esaie. xxvj. c. Ciuitatem sublimem humiliabit: et conculcabit eam pes pauperis. s. christi Et gressus egenorum. i. Apostolorum. Petri et Pauli. Crediderunt etiam sine aliqua deceptione. quia predicabant in publico: Crediderunt sine vi. quia legitur de aliqua guerra per eos facta vel procurata Et q̄ plus est absq̄ positione timoris alicuius guerre super hoc factis principibus christianis seruando doctrinam iesu christi suam legem et libertatis qui voluerit credere euangelio saluabitur: qui vero nō condemnabitur. Et sic durante vita apostolorum in toto mundo splenduit et fructificauit doctrina iesu christi Et fuit hoc admirabile q̄ non obstātibus omnibus persecutoribus et communiter omnes ipsi receperunt martyrium completis diebus senectutis eorum in quorum tempore et ducētis sequentibus annis paucos dicam si dico centum mille christianos pro confessione veritatis quam tractamus. scz.

¶

ihesum xp̃m filium marie esse verū deum volūtarie ipsimet se offerēdo cū magnis tormētis fuerūt mortui. Etiam dicā paucum si dico vnum millionē gentiliū videdo firmitatē martyr in dicto tpe recepisse baptismū ⁊ cōbustis suis idolis factos esse veros xpianos. Qd nō solum accidit rome: in grecia: in italia: in partibus occidētis: sed etiā in toto mundo imperatoribus illius tpis existentibus dñis totiꝰ orbis. Et ꝑm Aug. decem fuerunt impatores qui persecuti sunt fidem xp̃i. Primus fuit Nero. Scōs Domician⁹. Tertius Traian⁹. Quart⁹ Antonin⁹. Quintus. Seuer⁹. Sextus Maximian⁹. Septimus Decius. Octauus Valerian⁹. Nonus. Aurelianus. Decimus Diocletianus. Et si in aliquibus regionibus erāt diuersa dominia ipsimet principes faciebant cōtra xp̃ianos similes ꝓsecutiones. Specialiter de hoc sunt manifeste hystorie: actoribus eaꝝ punitis acriter ⁊ mortuis: sicut patet de Cōstantino lepra percusso. De Egeo ꝓcōsule a demone arrepto. Et de Paschasio a quo Lucia martyrio coronata est: a diabolo suffocato. ⁊ de multis alīs. Jam sunt elapsi mille anni ꝙ de Arabia ⁊ de Persia qui sunt prima dominia habita ꝓsectatores legis Machometi fuerunt ꝙplurimi gloriosi martyres sancti quoꝝ festiuitates vbicunq; sunt xp̃iani celebrat ecclesia. Unde multi principū ⁊ specialiter imperatoꝝ multi videntes ꝙ nō diminuebant predictaꝫ sanctā veritatē: sed ꝙ p̃ sua tormenta eā fortificabant: multiplicatis confitentib⁹ tādem cessauerūt aliquo tēpore executare suas ordinationes crudeles ⁊ mādata in xp̃ianis. Jsta enim persecutio tyrānoꝝ fuit maxima ratio ad probādā predictā veritatē quam ego predico ⁊ omnes sui fideles. ſ. Jesum filiū marie esse verū filiū dei ⁊ verum messiā. Jsta quarta ratio in tanta cōfirmatione ꝓfuit huic veritati ꝙ destructis tēplis ydoloꝝ fuerūt in toto mūdo edificate solēnes eccl̄ie. in q̄b⁹ cū magnis laudibus hymnis ⁊ singularib⁹ eantibus septem horis diei publice cōfitetur predicta veritas. Cantoribus assignato salario de publico sufficiēti ⁊ multis honorabili: specialiter in eccl̄iis cathedralibus. Et sic patet quarta ratio in qua explicatur vnum secretum: ꝙ omēs principes mundi nō potuerunt extingue re lucē predicte veritatis dando per eos mortem pluribus q̄ centū mille martyribus. et ꝙ illo tēpore fuerunt conuersi ad fidem plures q̄ vnus milio gentiliuꝫ: Si ergo verus messias nō venisset quomodo fides quā de eo habemus inter tot procellas persecutionum tam diu perseuerasset. Jgitur manifestum est ꝙ ipse venit: et non est amplius expectandus nisi ad diem iudicij.

¶ Quinto idem probatur ratione disputationis. Dum xp̃iani iam fuissent in pace et tranquilitate ad fidem cōuersi: sic cessante persecutione gentiliū contra eos. ⁊ inter semetipsos natum ē certamē siue bellum ꝙ predictā veritatem. ſ. iesum filiuꝫ marie esse verum deum approbauit vsq; ad vltimū punctum. Hac persecutione existente periculosissima: q; est inter eos qui sunt eiusdem domus: qñ plurimi magis litterati qui erant de principalib⁹ ecclesie patriarche: arebiepi: episcopi: presbyteri: et diaconi et nō minus layci cum multis ⁊ magnis argumētis noui et veteris testamenti q̄ gentiles facere nō poterant: quia nesciebāt: nec iudei allegabāt cōtra christianos: ꝙ cōfitendo predictaꝫ veritatem stabant in magno errore: ex quo ipsa non approbatur per scripturaꝫ eorum habita ꝓ sancta. immo allegabant multos passus eiusdem scōm ꝙ ipsi exponebant qui videbantur contrarium dicere. quorū rationes et argumēta etiā multorum doctorum catholicoꝝ in prophetia et metaphisica fundatorum et in theologia ꝓfectissimorū vt amplius predicta veritas approbaret facta: habem⁹ scripta in tāta abundātia ꝙ oia argumēta q̄ fiūt per infideles cōtra eandē facit̄ puissimū volumē ⁊ paruā ampesiā: sic ꝙ p̃ apparētiā eoꝝ dicta vītas q̄tū ad studiosos i lege dei fit nec i minima ꝑte obscurata: ꝙ p̃ scip̃m q̄libet q̄tūcunq; ifidelis posset videre si vellet attēdere etiā puo tpe cum pura intentione cognoscēdā veritatē. et ea cognita amare eaꝫ: et amādo cōformādo se illi et defendere eā. Hoc dicto in omnibus nationib⁹ mūdi ⁊ inter omnes sapientes scientiarum: existēte approbato ꝙ multa reputāt falsa et ad huc impossibilia que examinata diligenti studio inueniūtur vera ⁊ multū necessaria: ⁊ per cōtrarium de alīs multis Unde q; circa examen altissimarū veritatū delectantur q̄ plurimū clarissimi intellectus hominū et ex alia parte quo ad cognitionē veram illaꝝ multuꝫ ꝓsunt voluntates pure et damnāt affectionate. ⁊ quāto pl⁹ durat mūdus propter nimiam cōtinuationez exertioū veritates scientiaꝝ plus declarātur et quotidie approbātur. Et ideo examen siue pugna p̃dicte veritatis. ſ. ꝙ iesus filius marie est vere filius dei: ⁊ verus messias pro nobis incarnat⁹ sicut principale omniuꝫ in ecclesia dei duranit maiori tēpore q̄ alia examina siue pugne q̄s diximus in precedētibus rōnib⁹. et durabit vsq; ad finē mundi:

¶ Jtē veniente in processu tpis ꝓsecutione siue bello hereticoꝝ vt non prevaleret Sup predicta veritate facta fuerunt multa consilia. aliqua ꝑticularia: aliqua generalia. Et multe cōuentiones facte āte principes vel cōmunitates q̄b⁹ habitis magnis disputationib⁹ allegātes cōtra p̃dictā veritatē fuerunt cōfusi ⁊ dimiserūt errorē suū multi illorū quos ipsi puerterāt ⁊ in fanoꝝ suū venerāt ad dicta consilia: vel cōgregationes: ⁊ qⁱ aliqui pauci remanebāt: vel cū fanore aliquoꝝ principū vel sicut est cōditio falsa probatarū scientiarū nō generalit̄ et in publico. Sed nūc isti: nūc illi predicādo ad partem iterū reuinebant sui errores. Et ideo in illis tēporib⁹ plusq̄ in alīs ante ⁊ post fuerūt ꝙ plurima consilia. Hoc reputato ꝓ sano remedio ꝓ singulari defensione fidei catholice ꝙ veniat ad lucem et ostendatur in publico quicq̄d contra eum dicit in abscondito et nō soluꝫ hui⁹ veritatis: de q̄ ad presens loq̄mur: sed et cuiuscūq; veritatis est hec sua propria pditio ꝙ q̄to pl⁹ tractatur et reuoluitur tanto amplius lucet similis lapidi vere precioso. qui q̄to plus politur tāto plus lucet. Est etiā similis auro: qđ si semel bene approbatū fuerit quanto pluries ponitur in fornace ignis tanto fine aliqua diminutione sui pōderis efficitur preciosius vnde cū nos sciam⁹ certissime veritatē de qua loquimur transisse per tā multa: tā grandia: taꝫ fortia: tā notoria: et tam examina continuata et ꝙ quanto plus de ea tractat̄ et contra eā disputat̄ vel aliquid dicit̄ tanto ā pli⁹ inuenitur clarior: et purior. Et firmius fundata non possumus predictā veritatē absconde re dño iesu christo cui seruire debem⁹ fideles mādāte discipul' suis ꝙ illud qđ fuisset eis in secreto dictum manifestarēt in publico: et quod audissent in aure. i. in abscōdito predicarent super tecta quia qui incēdit lucernā in domo sua non ponit eam sub modio. vel sub lecto: sed super candelabruꝫ in alto vt clare videantur que sunt in ea quicunq; ingrediuntur in domo sua Et sic magister veritatis vt proprius loquar si dico magister q̄ est ipsa veritas. post q̄ fuit captus quādo interrogauit eum iudex de doctrina sua ⁊ de discipulis dixit. ego palā locutus suꝫ mundo ego semper docui in sinagoga et in templo quo omnes iudei conueniunt interroga eos qui audierunt: quid locut⁹ sum ipsis. Ecce hi sciunt quid dixerim ego. Jn istis verbis ostendit totaꝫ fiduciā sue innocētie quādo acceptabat cōtra se totum mundum in testimonium: sic etiā quando ascendit ad celos dedit mandata suis discipulis ꝙ darent testimoniū de factis suis: et dictis in iudea: et hierusalem in samaria et vsq; ad vltimum terre. i. vsq; ad fines totius mundi. Et rationabiliter hoc precepit. Ex quo receperat a patre suo in hereditatē dominationem totius mundi et non solum in hoc habet firmum testimonium ꝙ deus pater cōstituit eum heredē oīm suoꝝ faciendo caput et principiū non solū omniū hominum sed etiā angeloꝝ minorum ⁊ maiorum q̄ sūt in celo. Et cōsequēter oīm demonū q̄ angelis sunt subiecti. Propterea ergo q̄ dicta sūt fideles xp̃iani p̃dicāt publice ⁊ cōfitētur iesum christū filium marie esse verū filium dei ⁊ verum messiam pro nobis incarnatum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ Sexto et vltimo patet hec veritas ratione comunicationis/siue claritatis miraculorū. Constat nāq; veniſſe xp̃m q; ante aduentū eius multa miracula facta ſunt in veteri lege. Nūc vero illa fieri tantū videntur in xp̃iana religione virtute dñi nr̄i ieſu xp̃i: Sed quare hoc? Q; deus nō vult eſſe teſtis alicui⁹ falſitatis. Quanta eñ fuerint illa ſigna olim exhibita: patet in ſcripturis veteris teſtamēti. Ibi quidem vt Aug. teſtat lib. r. de ciui. dei. c. viij. reperiemus qualr Abrae exſterili vxore datus eſt filius: etiā ipſa ſeneſcēte. Geñ. xxj. Ibi vxor Loth in ſtatuā ſalis q̃uertit: q; ſupnū p̃ceptū p̃tēpſit. Geñ. xix. Ibi in liberatione ppli de egypto: colūna ignis p noctem: et nubis per diem iter p̃rebebat iſraelitico populo. Exo. xiij. Ibi apertuz mare rubrū oſtēditur: ⁊ filij iſrael per ſicum tranſeūtes. egyptū vero ī medijs fluctibus inuoluuntur. Ex. xvij. Ibi Marath fluuius amariſſimus immiſſo ligno dulcificatur. Exo. xv. Ibi manna paratur patribus in deſerto. Exo. xvj. Et q̃d oīa numerare tētamus: cū breuis ſermo illa explicare nequeat. Nō negāt ipſi iudei que dicim⁹: ſed rñdere nolunt cur tot ſigna ⁊ virtutes defecerūt. Negāt autez q; in nr̄a fide nūc tales virtutes ⁊ multo maiores inueniātur. Nos aūt qui xp̃iani ſumus de vño nr̄o ieſu xp̃o auctētice legimus q; miracula multa fecit curando infirmos. obſeſſos a demonibus liberādo. illuminādo cecos. mundando lepr̄oſos. et q̄d maius eſt mortuos reſuſcitādo. Et nō ſolū in creaturis ratiōabilib⁹ videnf hec ſigna: ſed etiā in inſenſibilib⁹ elemētis. Hinc eſt q; Greg. in homelia epiphanie ait. Omnia elementa auctorē ſuū veniſſe teſtata ſunt. Ut enim de his quaſi quodam vſu humano loquar: deum hūc celi eſſe cognouerunt quia p̃otinus ſtellam miſerunt. Mare cognouit: quia ſub eius plantis ſe calcabile p̃rebuit. Terra cognouit: quia eo moriente contremuit. Sol cognouit: quia lucis ſue radios abſcondit. Saxa et parietes cognouerunt: quia tempore mortis eius ſciſſa ſunt. Infernus cognouit: quia hos quos tenebat mortuos reddidit. Et ſi hunc q̃ē deum omnia elemēta inſenſibilia aſſerunt: adhuc infideliū iudeorū corda deū minime eſſe cognoſcūt duriora ſaxis ad penitentiā ſcindi nolūt: eūq; cōfiteri abnegant: quē elemēta (vt dixim⁹) aut ſignis/aut ſciſſionibus deū clamant: Hec ille. Nec ipſe xp̃s tm̄ iſta miracula fecit: ſed in ei⁹ virtute et nomīe in eccleſia vſq; in hodiernum diē multipl̄r fiunt: ſicut patet in aplis/in martyrib⁹/in virginib⁹/⁊ in cōfeſſoribus. De quibus oībus tanta dici poſſit q; vix aliqs illa q̃at aut legere aut audire. Verūtamen illud vnū eſt miraculū miraculoꝝ omniū clariſſimū ac mirabiliſſimū q; mūdus totus (vt ſupra dictuz eſt) per aplos in xp̃m crediderit. Nec fuerunt ruſtici ſimplices vulgares et idiote qui in xp̃m crediderunt: ſed viri litterati docti/periti/philoſophi/oratores/principes/reges ⁊ imperatores. Confundantur ergo iudei duri qui xp̃ianam fidē impugnāt q; xp̃m eſſe incarnatū ⁊ iā veniſſe in mūdū negant: quē (vt p̃diximus) tot quotidiana miracula declarāt et manifeſtant. O iudei olim a deo p̃dilecti: modo vati in opp̃robriū gentiū: reuertimini/reuertimini: deponite veſtram duritiam. Currite ad xp̃m deſideratū: qui iaz venit māſuetus. Ratione ergo cōmuſcationis miraculoꝝ et rōnibus p̃dictis manifeſtū eſt verū meſſiā p̃miſſum ſctis patribus veteris teſtamenti eſſe incarnatū ⁊ veniſſe in mundū ad redimendū populum ſuum. Patet p̃ma queſtio.

¶ Ad ſecundā q̃ſtionē ⁊ tertiā in ordine Rñdetur q; triplici rōne congruū fuit xp̃m differre incarnationē ſuam

¶ Primo ratione punitionis.

¶ Secundo ratione cōmendationis.

¶ Tertio ratione conſeruationis.

¶ Primo nāq; fuit congruū hoc dñficiū differre ꝓpter puniendū hois peccatuz. Nam facilitas venie incentiuū tribuit delinquēdi. c. quia ſunt. xxvij. diſt. ⁊. l. ita vulneratus. ff. ad. l. aqui. Omne eni frequē-

tari facit impunitio crimen et accendit culpam facilis dimiſſio pene Quia igitur Adam putauit ſe peccatū leue et veniale cōmiſiſſe (vt ait. ſ. Bonauen. in. ij. diſt. xxij. ar. j. q. ij.) vt deus ſibi ⁊ poſteris ſuis oſtenderet q; graue fuit eius peccatuz: cōueniens fuit beneficium redēptionis differre. ne ſi ſtatim cōceſſum fuiſſet quodāmodo ex pcto ſuo homo cōmodum reportaret et peccare in deum parū formidaret Licet aūt hoc beneficium dici poſſet liberalius ſi ſtatim conceſſum fuiſſet. tamen humano generinō fuiſſet vtili⁹ cui ex tarditate incarnationis oſtēſa fuit grauitas peccati. Preterea cum ex tunc homines proni facti ſint ad malum. vt dicit. Geñ. viij. c. ⁊ j. c. ois etas. xij. q. j. et in. ca. proclivus. xx. q. iij. Cōgruū fuit vt in primo peccato de⁹ ſeueritatē oſtenderet: vt ſic timore humanā audaciaz coherceret. Oſtendit aūt diuine vltionis ſeueritas maxime in hoc q; tātos clamores et luctus ſanctorū Patrum tanto tpe ſuſtinuit anteq̃ deſcendere vellet. Et ipſe adā cū tota poſteritate ſua etiaz iuſte exul fuit a paradiſo et detentus in lymbo. Penituit eni eū in hoc mundo. v. cccc xx. annis: et tamen oportuit expectare in carcere quaſi quatuor milibus annis. Unde. Aug. ſup epiſtolaz pauli ad. Galatas inquit Magno conſilio factum eſt vt poſt hominis caſū non illyco dei filius mitteretur. Reliquit enim deus hominez p̃rius in libertate arbitrij: vt vires nature ſue cognoſceret et ita infirmitate ſua cognita clamaret remediū: et gratie implozaret auxiliuz. hec ille. Ratione ergo punitionis congruum fuit chriſtum differre incarnationē ſuam

¶ Secundo decuit hoc bñficiuz p̃trahi ꝓpter ipſius beneficij cōmendationem Nam tale ac tantum beneficium quale eſt incarnationis filij dei merito exigebat vt crederetur fide firmiſſima: ⁊ charitate feruentiſſima diligeref tāq; remediū altiſſimū atq; ſalubrrimū iō cōgruētiſſimum fuit vt ante xp̃i aduentum p̃cirent multa teſtimonia ꝓphetarū tā explicita ī verbis q; implicita in figuris vt multis firmiſſimis teſtimonijs q; erat ſecretū ⁊ altum certiſſimū fieret et indubitabile ad credē dū. Preirēt etiā multiplicia p̃miſſa ⁊ ardētiſſima deſideria: et ſic deſideratū tandē gratiſſime exhibitū amantiſſime ſuſcipe retur maxmaq; ſollicitudine cuſtodiretur Ex his patet q̃ta ſit ingratitudo imo ſtulticia nr̄i tp̄is. q; redēptorez incarnatū ⁊ p nobis mortuū nō tm̄ diligim⁹ q; tū ſcti patres affectabāt ⁊ amabāt p̃miſſū et vēturū Uñ. Ber. ſer. ij. ſup can. inq̃t. Tāta Ardore deſiderij patrū iuſpirātiū xp̃i in carne p̃ſentiā. frequētiſſime cogitās cōpūgor ⁊ cōfundor in ſemetipo ⁊ vix ꝓtineo lachrimas cōſideratiōe miſerabiliū tēporū hoꝝ q; nūq̃ nobis tm̄ ingerat gaudiū gr̄a huius exhibitionis. quātū ſctis veteribus p̃ſiabat deſiderium promiſſorū.

¶ Tertio cōgruū fuit xp̃m ſuā incarnationē differre ꝓpt ordinis cōſuationē requirebat enim maxia dei ſapiētia vt oia ordinata eſſent ſm̄ loca et tp̄a. Inſt oia aūt opa diuia hoc eſt pfectiſſimū q; q̃ facta ſunt oia. Dis ūt pceſſ⁹ ab impfecto debet eſſe ad pfectuz ⁊ nō ecōtra. j. ad cor. xij. c. Cū venerit q̃ pfectū eſt tunc euacuabit quod ex parte ē Fuit ergo congruum vt illud op⁹ fieret in fine tēporū ſicut p̃mus homo factus eſt ſexta die ſic ſecūdus fieret i ſexta etate in qua nos ſum⁹. ¶ Sed aliquis poſſet querere Quare nō expectauit vſq; ad vltimū finem temporum? Sed incarnatus eſt in hoc tpe determinato Reſpondetur q; hoc fuit valde congruum dupliciratione.

¶ Primo ratione tepiditatis. Humana eniz natura proclius eſt magis ad maluz q; ad bonum Et ſi diutius p̃otraxiſſet in carnationez et fidem et ſpem perdidiſſet. Prius ergo venire ipſum in carne nō decuit rōnib⁹ p̃dictis. Si aūt diuti⁹ tardaſſet tepuiſſet feruor in corde humano quotidie et forſan reuerentia et noticia dei et moruz honeſtas interius fuiſſet abolita Unde orabat ꝓpheta dicēs. Exurge dñe et ne repellas in finem.

¶ Secdo rōne oportunitatis decebat eniz ductorem perfectū tunc ſe viā oſtēdere cū eſſet oportunitas currēdi ad brauiū hoc eſt in fine tēporū. nec tñ āte t minū vt pertimorē iudicij ſtimulati ac per ſpē p̃mi ac

tracti: ꝛ per exēpli informationē aiati sequi possem⁹ efficaciter ducem nostrum. ¶ Ulteri⁹ posset etiā queri. Quare ante peccatū nō fuit incarnatus? Rñdetur q certū est nō fuisse cōueniēs ante peccatū deū incarnari: cū op⁹ incarnationis principaliter ordinet ad abolitionē peccati. Et vt dī Luce. v. c. Nō sanis sed infirmis op⁹ est medico. Nec venit vocare iustos: sed pctōres. Clama. Digitur vere beata etas. O vere aureū seculū in quo experimur dulcedinē filij dei ꝓ nobis incarnati. Extolle paupcula aia oculos tue mētis: et videbis xp̄m in carne in p̄sepio in feno iacere: et a pastoribus adorari: a tribus magis venerari: in egyptū a matre portari. de egypto in terrā israel p man⁹ matris deduci: comitāte ioseph. In medio doctorum disputare. a Joanne in iordane baptizari. in deserto ieiunare. adiabolo tentari: per partes terre promissionis predicare: nō sine fame/siti/ac persecutione phariseoꝝ: necnō ꝛ alijs magnis laboribus. Uidebis dico tuū p̄ssimum iesum in horto patrē orantē/ꝛ in terra iacentem/madefactū sudore sanguineo: a iudeis cōprehendi: ad domum Anne deduci: in domo Cayphe illudi: et in domo Pilati flagellari/ac cōdēnari ad mortē. versus montē caluarie crucem deferre/matre plorante. et in monte caluarie in cruce pendere. Expergiscere igitur anima cuncta pro te christus passus est. Plora/ploza ingrata. Ut tui miseriatur. Dic aia misera Damātissime iesu gras ago tibi pro tanto beneficio et merito tue sacratissime passionis. des mihi in presenti gratiam et in futuro gloriam. Amē.

¶ Sermo quint⁹. de eodem.

¶ Thema.

Arul⁹ datus est nobis: et fili⁹ natus est nobis: et factus est principat⁹ sup humerū eius: et vocabit nomē eius admirabil cōsiliari⁹: de⁹ fortis p̄ futuri seculi: et princeps pacis. Scribūt hec ỳba. Esaie. ix. capitulo.

¶ Prologus.

Exaltata est magnope dignitas humani gn̄is in incarnatione filij dei: quādo ille q̄ imperat vētis et mari germinare facit terrā: solis ac lune gressus disponit: syderūq; cursus miro ordine ordinat. dignat⁹ est hoiez assumere in vnionē p̄sone ỳbi Sed cōtra hoc amplissimū mun⁹ insurgūt maledicti quidā asserētes de xp̄i humanitate q̄daz nō sana: nō vera nō deniq; ad credēdū vtilia. s. q̄ xp̄s nō assumpsit verū corp⁹: sz fantasticū ꝛ apparēs: ꝛ ea q̄ scōz hoiez gessit in veritate nō fuerūt: sed in quadaz apparētia Itē q̄ nō habuit corp⁹ terrenū: sed portauit illud de celo: ꝛ nihil de mr̄e ỳgine accepit. sz p cāl̄q̄si p aqueductū trāsiuit. Itē q̄ nō assūpsit verā aiaz: sz loco anime fuit ei⁹ diuinitas: et huiusmodi. Cōtra quos in p̄nti sermone dicturi ad huc sumus de xp̄i incarnatione ꝛ humanitate. Et ꝓ p̄ncipio nr̄i ꝑmonis. q̄rūtur tria dubia. Primū dubiū est. Utrū filius dei assūpsit verū corp⁹? Secūdū dubiuz est. Utruz xp̄s possit dici filius spiritussancti?

A Dprimū dubiū rñdetur scōz thomā. in. iij. pte. q. v. ar: j. q̄ sic q̄ congruū fuit Triplici ratiōe.

¶ Prima rō est ex rōne nature humane. Ad quā p tinet verū corp⁹ haberi. suppositō igitur ex p̄cedētib⁹ q̄ cōueniēs fuit filiū dei assumere naturā humanā cōsequēs est q̄ verū corpus assumpsit.

¶ Secūda rō sumit ex pte redēptionis humani gn̄is. Si eni xp̄s nō assūpsit verū corp⁹ sz fantasticū ergo nō verā mortē sustinuit nec aliq̄d eoꝝ q̄ euāgeliste de eo narrāt secūdū veritatē gessit: sz solū scōz apparentiā quādā ꝛ sic etiā scq̄rek q nō fuerit vera sal⁹ hois subsecuta. Oportet. n. effectum cause ꝓportionari.

¶ Tertia rō sumit ex ipsa dignitate p̄sone assumētis q̄ cū sit veritas nō decuit vt in eius ope aliqua fictio ēet. Uñ et dñs hūc errorē p seipsū excludere dignatus est. Luce. vlti. ca. cum discipuli conturbati et conterriti putabāt se ipm̄ videre ꝛ nō verum corp⁹ ꝛ ideo se eis palpādū prebuit dicēs. Palpate et videte q⁹ spūs carnem et ossa non habet sicut me videtis habere. Et iō Aug. in lib. lxxxiij. questionū inquit. Si phātasma fuit corp⁹ xp̄i. xp̄s fefellit ꝛ si fefellit veritas nō est: est aūt veritas ergo nō fuit phātasma corp⁹ ei⁹. Et sic p̄z q̄ verū corp⁹ assumpsit: vnde in lib. de ecclesiasticis dogmatib⁹ dicit nat⁹ est dei filius nō putatiu⁹ q̄si imaginatuz corp⁹ habēs sed verū. ¶ Sed cōtra videt q̄ filius dei nō assūpsit verū corp⁹ Signa eni debēt rei pōdere signatis: sed apparitiones veteris testamēti q̄ fuerūt signa apparitionis xp̄i nō fuerūt scōm corpis veritatez sed scōm imaginariaz visionē. sicut patet. Esa. vj. Uidi dominū sedētez: ꝛc. Ergo videt q̄ apparitio filij dei in mūduz nō fuit scōm corpis veritatē. sz scōz solū imaginationē Ad hoc respondeo q̄ figura dz respōdere rei quātū ad similitudinē nō quātū ad rei veritatē Si. n. secundū omnia esset similitudo iā nō esset signū sed ipsa res vt Dama. dicit in. iij. lib. Cōueniens ergo fuit. vt apparitiones veteris testamēti essent ꝑm apparentiam quasi figure. Apparitio aūt filij dei in mūdo esset scōm corpis veritatē quasi res figurata p illas. Unde apostolus. ij. collo. ij. c. dicit Que sunt ymbra futurorum corpus autem christi.

¶ Sed hic oritur dubium Utruz ¶ christus assumpsit corp⁹ terrenū. i. carnem et sanguinem vel corpus celeste Respondeo q̄ eisdem rationibus apparet quare corpus christi nō debz esse celeste quibus ostensum est q̄ non debuit esse fantasticū. ¶ Primo enim q⁹ sicut veritas humane nature nō saluarek i xp̄o si corp⁹ ei⁹ esset fantasticū (vt posuit Manicheus) ita etiā nō saluarek si ponerek celeste Sicut posuit valentin⁹ Cum igitur forma hominis sit q̄da res naturalr̄ eqr̄it determinatā materiā. s. carnes ꝛ ossa q̄ in hominis diffinitio ne poni oportet vt patet p phm. vij. Metha. ¶ Secōo q⁹ hoc etiā derogaret veritati eoꝝ que christus in corpe gessit. Cū. n. corpus celeste

sit impassibile et incorruptibile. vt probatur in. j. de celo. Si filius dei corp⁹ celeste assumpsisset non vere esurisset. nec sitisset nec etiā passionē et mortē sustinuisset.

¶ Tertio etiā derogat veritati diuine. cū eni filius dei se hoib⁹ ostenderit quasi corpus carneū ꝛ terrenū habens fuisset falsa demōstratio si corpus celeste habuisset et ideo in lib. de ecclesiasticis dogmatibus dī natus est dei filius carnem ex virginis corpe trahens: et non de celo secū afferēs ¶ Et si obiciatur illud. apli. j. ad Corin. xv. Primus homo de terra terrenus: secūdus de celo celestis. Sed. Primus hō s. Adam fuit de terra quātum ad corpus vt patet. Geni. j. ergo etiā scōus homo. s. christus fuit de celo q̄tuz ad corpus ergo assumpsit corpus celeste. ¶ Dicendū est q̄ christus dicit de celo descendisse duplicit̄. Uno modo ratiōe diuine nature nō ita q̄ nā diuina in celo esse desierit: sed q⁹ in infimis nouo modo esse cepit. s. scōz naturā assumptam. scōz illud. Johā. iij. Nemo ascendit in celum nisi qui descendit d celo filius hominis qui in celis est. Alio modo ratione corporis nō quia ipsuz corpus christi secundum suam substātiaz de celo descenderit: sed quia virtute celesti. i. spiritussancti est eius corpus formatū Unde. Augustinus. dicit ad Dyosium ex ponēs auctoritatē inductā. celestē Dico xp̄s q⁹ non ex humano cōcept⁹ est semine.

¶ Sed aliquis posset querere: Utrum filius dei assumpsit etiam animam sicut assumpsit corpus Ad hoc. Respondet: Thomas. vbi. s. ar. iij. q̄ sic vt dicit. Augustinus in lib. de hereſibus. Opinio fuit primo. Arry ꝛ postea Apollinaris q̄ filius dei solam carnē assumpsit absq; anima ponentes q̄ verbū fuerit carni loco anime ex quo sequebatur quod in christo non fuerunt due nature: sed vna tantum ex anima enim et carne vna natura humana constituitur Sed hec positio stare non potest ꝓpter Tria ¶ Primo quidem quia repugnat auctoritati scripture in qua dominus de sua anima facit mentionez. Matthei. xvi. sesti mo sexto. capitulo. Tristis est anima mea vsq; ad mortem. Et Johannis decimo ca. Potestatē habeo ponēdi animā meā

Sed ad hoc respōdebat Apollinaris q̄ in bis vbis aīa metaphorice sumit/quēadmodū i veteri testamēto/dei aīam cōmemorat. Esa.j.ca. Calēdas vestras odiuit aīa mea.sz sicut dicit Aug.i lib.lxxxiij.q̄stionū. Euāgeliste i euāgelica narratiōe narrāt q̄ miratꝰ est iesus:z iratus z cōtristatꝰ/et q̄ esurijt.q̄ quidē ita demōstrant eū verā aīam habuisse:sicut ex hoc q̄ comedit/et dormiuit z fatigatꝰ est.demonstrat eū habuisse verum corpus humanū Alioquin si z hec ad metaphorā referant cū similia legunt in veteri testamento/de deo peribit fides euangelice narrationis Aliud em̄ est qđ pphetice nūciat in figuris. Aliud q̄ scōm rerum pprietatem ab euāgelistis historice scribitur.

¶Secūdo derogat pdictꝰ error vtilitati incarnatiōis/q̄ est liberatio hois. Ut em̄ argumētat. Aug. in lib. cōtra Felicianū. Si accepta carne filius dei aīam omisit: aut inopiā sciēs medicine idigentē nō credidit:aut a se alienā putās redemptionis bñficia nō donauit:aut ex toto ī sanabilē iudicās curare nequit:aut vilē z q̄ nullis vsibꝰ apta videret abiecit:horꝝ duo blasphemiā iportāt in deū:quomodo em̄ dicerē oipotēs si curare nō potuit desperatā aut quomodo omniū deus si nō ipse fecit aīam nostrā? Duobꝰ aūt alijs in vno aie causa nescit:in altero meritum nō tenet. Aut intelligere causam putādus est aie ad accipiēdum legē habitu insite ratiōis instructā a pctō volūtarie trāsgressionis nitit separare. Aut quomodo eiꝰ generositatē nouit q̄ ignobilitatis vitio dicit despectā? Si originē attēdas p̄cipuior est aie substātia. si trāsgressionis culpā ppter negligentiā peior est causa. Ego aūt xp̄m et pfectam sapiētiam scio/et pyssimā esse nō dubito:quorū primo meliorē z prudētie capacem nō desperit.secūdo eam que magis fuit vulnerata suscepit.

¶Tertio vero hec positio est cōtra ipsaz incarnationis veritatem. Caro em̄ et cetere partes hominis per aīmā speciem sortiuntur. Unde recedente anima nō est hō aut caro nisi equiuoce. vt patet p̄ Phi losophum.ij.de anima.et.vij. Meta.

¶Sed aliquis posset dicere contra. Uidetur q̄ filius dei animam nō assumpsit. Johānes em̄ incarnationis mysteriū credens dixit. Uerbum caro factū est. Nulla facta mentione de anima. Non autē dicitur caro factū eo q̄ sit in carnem cōuersum sed quia carnē assumpsit. Nō ergo videf assumpsisse aiam.

¶Preterea anima necessaria est corpori ad hoc q̄ propter eam viuificetur:sed ad hoc non fuit necessaria corpori christi vt videf:quia ipsum verbum dei est.de quo dicitur in. Ps̄. Dñe apud te est fons vite Superfluū ergo fuisset aīam adesse/verbo presente. Deus autem et natura nihil agunt frustra. vt dicit Phs.j.de celo. Ergo videtur q̄ filius dei animam non assumpsit.

¶Ad primum respondef. q̄ cum dicitur Uerbum caro factum est. Caro ponif p toto homine ac si diceret verbum homo factū est. sicut z Esa.xl.c. Uidebit omnis caro salutare dei nostri. Ideo autē totus homo per carnē significatur.quia vt dicf tur ī auctoritate inducta:p carnē filiꝰ dei visibilis apparuit. Unde subdif. Et vidimus gl̄iam ei9. Uel ideo:qz vt Aug dicit in lib.lxxxiij.q. In tota illa vnitate susceptionis principale vbū est:extrema autē atq̄ vltima caro. Uolēs itaq̄ euāgelista cōmēdare p nobis dilectionē humilitatꝫ dei vbū z carnē nominauit:omittēs aiaz q̄ est vbo inferior/carne prestantior. Rationabile etiam fuit vt nominaret carnem que ppter hoc q̄ magis distat a verbo minus assumptibilis videbatur.

¶Ad secūdum argumentū est dicēdū q̄ verbū est fons vite sicut prima causa vite effectiua:sed aīa est principiū vite corpori tanq̄ forma ipsius:forma autem est effectus agentis. Unde ex presentia verbi magis concludi posset q̄ corpus esset animatū: sicut ex presentia ignis potest concludi q̄ corpus cui ignis adheret sit calidū. Patet ergo q̄ filius dei assumpsit aīam sicut assumpsit corpus.

¶Sed posset queri. Utrū assumpsit mentem humanā. sine intellectū? Et aliquibus videf q̄ nō et conātur illud pbare duplici medio.

¶Primo sic. Ubi est presentia rei non

requiritur eius ymago:sed homo secūdū mētem est ad ymaginē dei:vt Aug.dicit in libro de trinit. Cum ergo in xp̄o fuerit presentia ipsius diuini verbi nō oportuit ibi esse mētem humanam.

¶Secūdo pbāt sic. Maior lux obfuscat minorē:sed vbuz dei qđ est lux illuminās oēm hominē venientem in hūc mundū. vt dicit Joh.j.c. Cōparaf ad mētē sicut lux maior ad minorē:qz z ipsa mēs lux q̄dam est quasi lucerna illuminata a prima luce Prouerb.xx.c. Lucerna dñi spiraculum hois. Ergo in xp̄o q̄ est vbum dei/nō fuit necessariū esse mētē hūanā siue itellectū.

¶Sed in oppositum est veritas. Nam dicit Augu.in libro de fide ad Petrum. Fir missime tene z nullaten9 dubites christū filium dei habētem veram nostri generis carnem et animā rationalē:qui de carne sua dicit. Palpate et videte quia spiritꝰ carnē z ossa nō habet sicut me videtꝫ habere. Luce vltimo.ca. Animam quoq̄ se habere ostendit di. Ego pono animā meā Joh.x.ca. Intellectū quoq̄ anime ostendit se habere.di. Discite a me quia mitis sum et humilis corde. Mat.xj. Et de ipo per pphetam deus dicit. Ecce intelliget puer meus. Esaie.lij.ca. Qꝫ autem filius dei nō assumpsit mētem humanā siue intellectum hoc aduersatur narationi euāgelice/que cōmemorat eum fuisse miratum. vt patet Mat.viij. Admiratio autē absq̄ ratione esse nō potest:quia importat collusionem effectus ad causam dū.s. aliquis videt effectū cuius causam ignorat z querit. vt dicif in principio Metha.

¶Secundo repugnat vtilitati incarnationis que est iustificatio hois a peccato. Anima em̄ humana nō est capax peccati nec gratia iustificātis nisi per mētem. Unde precipue oportuit mentem humanam assumi. Unde dicit Damasce.in.iij.lib.q̄ dei verbū assumpsit corpus z aīam intellectualē z rationalem. Et postea subdit. Totus toti vnitus est vt toti mihi saltem gratificet i. gratis faciat. Quod em̄ inassumptibile est:incurabile est.

¶Tertio hoc repugnat veritati incarnationis. Cū em̄ corpus ꝓportionef anime sicut materia propue forme non est vere caro humana q̄nō ē pfecta anima humana.s.rationali. Et ideo si ipse aīmā sine mente habuisset:non habuisset verā carnem humanā:sed bestialē:quia per solā mentē anima nostra differt ab aīa bestiali. Unde dicit Augu.in lib.lxxxiij.q.q̄ secundum hūc errorē sequeref q̄ filius dei beluam quādam cum figura humani corporis suscepisset:quod iterū repugnat veritati diuine que nullaz patitur fictionis falsitatem.

¶Quid dicem9 modo ad argumenta in contrarium posita:

¶Ad primū ergo dicendū/q̄ vbi est ipsa res per sui p̄sentiā nō requirif eius ymago/ad hoc vt suppleat locū rei:sicut vbi erat imperatoꝛ milites non venerabanf eius ymaginē: sed tamen requirif cū presentia rei ymago ipsius vt perficiatur ex ipsa rei presentia:sicut ymago incerta pficitur ad impressionē sigilli:z ymago hominis resultat in speculo per eius presentiam. Unde ad perficiēdū humanū mentem necessarium fuit q̄ eam sibi verbum dei vniuerit.

¶Ad secūdum. Respondef q̄ lux maior euacuat lucem minorē alterius corporis illuminantis:non tamen euacuat:sed pficit lucem corporis illuminati. Ad presentiam em̄ solis stellarum lux obscuraf: sed aeris lumen perficitur. Intellectꝰ aūt seu mens hominis est quasi lux illuminata a luce diuina verbi. Et ideo per presentiam verbi. non euacuatur mens hominis/sed magis perficitur. Et sic patet primum dubium.

Ad secundū dubium:quod erat. Quare operatio icarnationis filij dei magis attribuitur spiritui sancto q̄ patri vel ipsi filio? Respondetur q̄ hoc fit triplici ratione.

¶Primo. Ratiōe cause monētis deum ad humane nature susceptionē:q̄ fuit charitas Ex amore em̄ maximo venit filius dei vt carnē sibi assumeret in vtero v̄ginali. vt habef Joh.iij. Un̄ Magister in.iij.di.iij. hāc rōnē approbās ait. Nō em̄ ideo ope-

ratio incarnationis spūisctō sepius attribuit: qz ipse eā sine patre z filio fecerit: sz qz spūssanct⁹ est charitas z donū patris z filij ex ineffabili dei charitate vbū caro factum est: et inertimabili dei bono/filius vnivit sibi formā serui. hec ille.

¶ Preterea vt ostēdat q̄ non ex aliq̄bus meritis: sed ex sola liberalitate z grā dei carnem assumpsit. attribuit xp̄i cōceptio spiritui sctō: qui est ipsa gratia.

¶ Secūdo. Rōne vtutis p̄parantis. Sicut em̄ charitas dei ad hoiem movit deū prin cipaliter: sic charitas ipsi⁹ vginis eā maxime disposuit ad hoc donū suscipiendū. vt dicit sctus Bon̄. in. iij. d. iij. art. j. q. j. Illud aūt qō maxime p̄parauit vginē ad filij susceptionē fuit amor diuin⁹. Unde quēadmodū mulier ꝯcipit p viri dilectio nē z ipsi⁹ adhesionē q̄ est causa desiderio rū in amore vtutis gnatiue. Sic btā vgo ꝓpter amoris singularitatē: singulariter cōcepit deū ex deo: et ideo cōcepisse dicit de spūsctō. Unde Hugo de sctō victore in quodā suo libello inq̄t. Cōcepit vgo maria de spūsctō: nō q̄ de spūsctō semē ptus susceperit: sz qz p amorē in opatione spiritussancti ex carne vginis diuino partui substātiā ministrauit. Hā qz amor singulariter i corde ardebat: ideo i carne ei⁹ mirabilia faciebat. cui⁹ dilectio q̄ i corde nō susceperit socium operatio in carne illius nō habebat exemplum.

¶ Tertio. Rōne reprimēde si-ne excludēde falsitatis. Ideo nāq̄ dr cōcept⁹ de spūsctō. vt carnale corp⁹ iterueniss nō credat. Et vt ois pctī ꝓtagio excludat. z ne credat q̄ se imiscuerit feditas ꝯcupiscētie ac p hanc pctm̄ originale. vt inq̄t Bon̄. vbi. s. Patet ergo vt dicit Damasc̄ vbi. s. q̄ frequēs noiatio spūsscti ab illo ope patrem z filiū nō excludit. sz potiꝰ vno noiato tres itelligunt. sicut fit sepe i aliis opib⁹. Un̄ Aug. sup hoc mouēs q̄stionē i lib. Ench. i hūc modū eā determinat. dicēs. Cū illā creaturā quā vgo ꝯcepit z peperit q̄uis ad solā psonā filij ptinētē tota trinitas fecerit: neq̄ em̄ sepabilia sunt opa trinitatis: cur in ea faciēda solus spūsctūs noiat⁹ est: an vero q̄ vn⁹ triū in aliquo ope noiat: vni uersa opari trinitas itelligit. Ita vere est z exemplo doceri potest.

¶ Et nota ꝑm. s. Thom̄. i. iij. pte. q. xxxj. ar. j. q̄ in spūsctō dupler habitudo ꝯsideranda respectu xp̄i. Hā ad ipm filiū dei qz dr esse cōcept⁹ hz hitudinē cōsubstātialitatis. Ad corpus aūt ei⁹ hz hitudinē cause efficiētis. Hec aūt ꝓpositio de vtrāq̄ hitudinē designat. sicut cū dicim⁹ hoiem aliquē esse de suo pre. Et ideo cōveniēter dicere possum⁹ xp̄m esse cōceptū de spūsctō hoc mō: q̄ efficiētia spūssti referat ad corp⁹ assumptū: cōsubstātialitas vero ad psonā assumentē. Patet ergo q̄ licet icarnatio xp̄i facta sit opatione totius trinitatis: tñ singulariter spiritui sctō attribuit.

¶ Sed si aliq̄ vellēt aliqua rōne ꝓbare q̄ opus icarnatiōis magis debet appropriari p̄ri/vel filio/q̄ spūsctō. Ad oia est vna respōsio. qz ꝓcedūt ex isufficiēti. et peccāt ꝑm ꝓsequēs. qz vna sola rō nō sufficit appropriari vni sole psone vbi respectu alteri⁹ psone reperit rō maiozis cōgruentie. sicut ē in ꝓposito. z sic patet sctm̄ dubiū.

¶ Adtertiū dubium vz. Utrū xp̄s pōt dici filius spūsscti? Rñdet. s. Bon̄. in. iij. sen. d. iij. ar. j. q. ij. q̄ absq̄ dubio ista locutio nō admittit: nec est admittēda. Tū ꝓpter vitādū errorē circa gnationē tpalē Tū circa generationē eternam.

¶ Ad vitādū errorē circa gnationē tpalem: qz sctm illā dr xp̄s ꝯcept⁹ de vgine z spūsctō: si diceret spūsctūs eius p̄. sicut vgo ei⁹ mater. iā videret ex hoc xp̄s nat⁹ esse de maria et spūsctō. sicut nascit̄ ples de muliere et viro. q̄ si hoc falsum est: qz ples partē accipit a p̄re/ptem a matre accipit in q̄ assimilat p̄ri z matri i eadē forma z natura. Et hoc nō est reperire i xp̄o q̄tū ad ei⁹ cōceptionē. imo soli matri assimilat i natura assumpta/nō debet admitti xp̄m esse filiū spūsscti: sed solius vginis matris ad manifestādā tē z seruandā vitatem z ꝓprietatē temporalē generationis.

¶ Sumit etiā ratio ex pte gnatiōis eterne: quare catholici talē ꝑmonē nō admittant. ne cōfusio fiat eternaꝝ relationū et

ꝓprietatū. Unde cū ꝓprie sit psone p̄is gnare respectu psone filij. nullaten⁹ admittit xp̄m esse filiū spūsscti. in quo nō est alia psona vel ypostasis q̄ illa quā p̄ ab eterno genuit. Ideo ꝓpter vitādos errores tam circa gnationē tpalē q̄ circa eternā: nō recipiūt theologi p̄dictā locutionē

¶ Itē si hoc esset verū q̄ xp̄s diceret filius spūsscti. tūc haberet duos p̄res. s. patrē et spiritūsctm̄. imo tres: qz seip3. Ipe em̄ ꝑm diuinitatē efficit ita hāc incarnationē sicut spūssctūs. Unde merito dicit Aug. Quis dicere audebit xp̄m esse filiū spūsscti: cū hoc ita sit absurdū vt nulle fidelū aures hoc valeāt sustinere. Possent q̄pe heretici cōcubitū suspicari in maria si patrē eū audirent. Videt tanq̄ hereticus dicere spiritū sanctū esse patrem christi. z christum filium eius.

¶ Sed ꝓtra posset aliq̄s arguere sic. Pater dicit q̄ deducit rē ad esse: ergo q̄ magis deducit rē ad esse magis debet dici pater. Ergo si spūsctūs magis opat⁹ est ad hoc q̄ caro xp̄i ꝓduceret in esse q̄ aliq̄s p̄ respectu plis ꝓcreande. Uidetur q̄ xp̄s sit filius spiritussancti loquēdo ꝓprie.

¶ Preterea spūssctūs cū vgine opat⁹ est filij xp̄i ꝯceptionē/nec min⁹ opat⁹ spūsctūs q̄ vgo sed multo amplius. Si ergo xp̄s dicit filiꝰ vginis. z vgo dr ei⁹ mr. Uidetur q̄ multo forti⁹ debeat dici spiritussanctus eius pater.

¶ Itē omne qō est de aliquo per modum cōceptionis habēs similitudinē substantie cū illo. dicit ei⁹ pater: sed xp̄s cōcept⁹ est de spūsctō. et est similis in substantia cum illo. Ergo xp̄s est filiꝰ spiritussancti.

¶ Ad primū argumētū. Rñdet q̄ illa nō ē tota ratio p̄is: qz necesse est q̄ ꝯueniat in natura z forma. sed spūssctūs nō cōuenit cū xp̄o in natura et forma ꝑm quā ꝓducit ipsum ad esse.

¶ Ad sctm dicēdū q̄ nō est simile. qz virgo cōformat xp̄o in natura ꝑm quā cōceptus est ex tpe. spūs autē sctūs q̄uis xp̄o sit similis in natura: nō tñ est eius principiū ꝑm illam. Et ideo nō cogit sctm argumentum: nec etiam tertium.

¶ Unde notādū est q̄ ad hoc q̄ aliq̄d dicat pater tria requiruntur. Primo q̄ fiat in eadē specie. Unde pediculi nascētes in hoie q̄uis habeāt esse ab ipso hoie nō dicunt filij hois. nec homo pater eoꝝ: qz nō sunt eiusdē nature in specie. Secdo reqrit q̄ sit distinctio inter eos: qz teste August. nulla res seipsam gignit vt sit. Tertio requiritur q̄ fiat per modū nature. Unde lz spūsctūs sit eiusdē substantie cum patre et filio: et ab eis distinguat personaliter: non tñ dicit eoꝝ filius: qz ꝓcedit nō quomodo nat⁹: sed quomodo dat⁹. i. p modū volūtatis. Patet aūt q̄ xp̄s libere ꝓdicit quo ad humanitatē a spūsctō et in diuersa natura. Ideo nō dicitur pater eius: nec xp̄s filius eius. Nec impedit qō Damascenus dicit. Uerbum diuinū descendit in virginem tanq̄ scopon. i. semen. et ita fuit ad simile in natura Quia respondetur q̄ semen in se habet duplicē ꝓprietatem. Unam agendi: quia in. v. Phis. ponitur cum causa actiua. Et hoc modo dicitur semē: quia dedit vim generatiuā. marie. s. supplendo perfectissime causaz particularē. s. serum virilem. Et sic intelligit Damas. Alterā vero in producendo similē/in forma z natura. z hoc modo nō fuit illic semen: quia fuit impossibile naturā humanā in diuinā verti. Et his omnibus patet q̄ christus non potest dici filius spiritussancti.

¶ Sed hic posset aliquis querere. Utrum christus possit dici filius Trinitatis. Ad hoc Respōdeo ꝑm s. Bona. vbi. s. q. iij. q̄ apud Theol. ꝑm communē vsum non admittitur ista locutio. christus est Trinitatis filius. Et huius rationem assignant diuersi diuersimode. Quidam enim dicere voluerunt q̄ hoc est ꝓpter ꝓprietates filiationis que respicit personam et ypostasim. Et quoniā ypostasis filij dei siue psona eterna/nec habet originem a tota Trinitate sed solum a persona patris. Hinc est q̄ q̄nis in christo sit reperire humanam naturam a tota Trinitate creatam: non est tñ concedendū xp̄m esse filiū totius Trinitatis/propter repugnantiā que reperta est in ypostasi. hoc est in psona q̄ est eterna. Sed si ratio ista intem⁹ ꝯsideret nō videt

magne efficacie quia ꝗuis ypostasis christi sit eterna nihil tamen impedit ipsum dici filiuꝫ virginis. ratione nature assumpte. Si ergo illi ypostasi innasci potest filiationis habitudo in compatione ad matrem ex qua natura tracta est. Et ideo ex parte proprietatis filiationis et eternitatis ypostasis. nō videf efficax rō posse sumi ad repudiationeꝫ predicte locutionis Et ideo est alius modus dicendi ꝙ predictus sermo non recipitur quia appropinquat errori. Nam christus cuꝫ sit filiꝰ unigenitus dei patris nō recipitur ꝙ sit filiꝰ trinitatis. similiter propter hoc ꝙ talis locutio appropinquat errori sabellij. qui posuit proprietatem patris cuilibet triuꝫ personarum cōenienter posse attribui Non recipitur etiam quod sit filius totius trinitatis per creationem quia talis locutio appropinquat errori Arrij ꝙ posuit xpm esse puram creaturam Non recipiꝭ etiam ꝙ sit filius totius trinitatis: quia talis locutio appropinquat errori. Nestorij. qui posuit in christo duas naturas et duas psonas diuinā s. et humanā et quātū ad humanā personā dixit christuꝫ filium dei per gratiā. ergo sermo predictus omnino erroꝛes impietati appropinquat Et ideo respuitur ab his ꝙ periti sunt in sacra scriptura. Unde augu. de trini. ij. inquit. iesꝰ neꝙ suns neꝙ trinitatis filiꝰ dici potest. ¶ Sed oppositum nōnulli dicunt ꝙ christus potest dici filius trinitatis et hoc probant dupliciter. ¶ Primo sic quandocunꝙ aliqua se habent per indifferentiam ad aliquam operationem secundum illam operationem communē et uniformem recipiūt benoiationem sed tota trinitas operata est incarnationis mysterium. ergo si persona patris dicit esse pater xpi nō solū quātū ad deitatē sed etiam quātuꝫ ad humanitatē videf similit ꝙ tota trinitas possit dici pater

¶ Scōo sic: in christo triplex est substātia s. suprema/media/et infima. supma. s. diuina et infima. s. corpꝰ. Sed xps rōe nature supreme est filiꝰ alicuiꝰ s. patris dei rōne nature infime filiꝰ alicuiꝰ. s. matris ex qua traxit carnē ergo et rōne medij filius alicuiꝰ erit: sed media. s. anima est a tota trinitate equaliter. Ergo videf ꝙ filius totius trinitatis dici possit Ad hec argumēta rndetur. et ad primū qñ dicit ꝙ tres psone se hnt ad personā assūptā pindifferētiā dicēdū ꝙ verū est sed nō sic se habēt per indifferētiā respectu psone assumētis qꝛ aliā habitudinē habet ad psonā patris aliā ad psonā spiritussancti cuꝫ aūt dicit xps est filiꝰ dei pris. Hoc magis dicit respectu nature assumētis sꝫ assūpte qō pꝛ qꝛ dicit filiꝰ patris vnigenitꝰ et naturalis ꝛ ideo argumētū illud nō cogit: qꝛ ab insufficienti procedit. Ad scām de natura suprema/media et infima. Rndetur quia cuꝫ illa sit creata nō recipit circa christū filiatio aliqua rōne illa potest tum dici ꝙ non est simile de substantijs extremis ad mediam quia tum ratione diuine substātie. tum ratione carnis genitus est et assimilatur suo principio producenti. s. patri et matri. patri in diuinitate ꝛ matri in humanitate. non sic autē est de ratione anime. Et ideo non est simile. Ecce o christi fideles. quanta pulchra et laudeuigna de mysterio incarnationis filij dei vobis declarauī. Nolite igitur o mortales miseri dormire in peccatis: sed festinanter currite ad christum ipse namꝙ est qui peccatores venit saluare ipse pro eis sanguinis ꝓpij preciuꝫ exposuit ipse ad eos clamitat Math. x. ca. Uenite ad me omnes qui laborati et onerati estis. Uenite. s. vos peccatrices aie aggrauate pōdere peccatoꝝ veniteꝛ adme dilectorē ad me amatorē vrm et ego ex charitate mea et amore intimo quo vos diligo. reficiā vos gratiā restituēdo: exonerando vos omni pena quam deberetis persoluere. O reprehēsibilis multorū pigritia: qui proprie saluti consulere negligunt. Aperta est vena clementie christi iesu: et peccatores non curāt. Heu inquam. Heu multa miliaanimarū descendunt ad infernum. que si vellent merito christi possent saluari. Nihil deest ex parte ipsius: ipsarum tamen tarditas est manifesta. Nolunt currere ad fontem aque viue qui plenissime pro omnibus satisfecit offerens redeuntibus a peccato in psti gras. ꝛ in futuro gliaꝫ quā nobis ille cōcedat ꝙ est bndictꝰ in scla seculoꝝ.

¶ Sermo. vi. de receptione spirituali messie iesu christi.

¶ Thema.

Vox clamantis in deserto parate viā dñi: rectas facite in solitudine semitas dei nostri Habētur hec vba Esa. xl. ca.

¶ Prologus.

Sancti patres: volētes dñi nostri iesu xpi celebrare aduentū ꝙ studiosissime fmōes ad pplm faciebāt vt se vnusqsq; fidelis ppararet ꝛ emūdaret vt digne dei ac dñi sui natiuitatē celebrare valerēt. Talia me cōsiderāte corde concepi hoc mane ad te o populemi. de ꝓparatione spirituali vba facere: quomodo vnusquisq; puro corde cras poterit celebrare natiuitatē dñi nostri iesu xpi. Nam si ꝙs vestrū seniorē suū in domum suā cras esset susceptur? nunqd ab oibus sordib? ipaz domum mūdaret? et quecꝙ honesta ꝛ necessaria essent fm suā possibilitatē ppararet Et si hoc faceret mortalis susceptur? mortalem: ꝙtomagis se mūdare deberet creatura vt suo creatori apparēti in carne nō displiceat. Si em etiā muliercule solent aliquas ferias suscepture maculas vestiū suaꝝ aqua diluere. Cur nō magis nos excepturi natalē dñi maculas aiarū nostrarū fletibus abluam? Si digne igit volum? natalē dñi celebrare: oportet nos esse sctitate puros: mūdos pudicitia/nitidos honestate. Sed vt fmo noster habeat aliquem ordinem queritur dubium.

¶ Que sunt nobis necessaria: vt digne valeamus natalē dñi nostri iesu xpi celebrare? Respondef ꝙ sunt quattuor.

¶ Primum: est viam dirigere.

¶ Secundum: hospitium preparare.

¶ Tertium: epulas ordinare.

¶ Quartum: vestes pulchras assumere.

Primū dico ꝛc. Et quod sit faciēdum: de necessitate. Triplici ratiōe pbat. Primo rōne dispositionis. Secūdo rōne locationis. Tertio ratione maioritatis.

¶ Primo ratione ꝛc. Si tu sis bene dispositus. Una est maxima in theologia ꝙ peccatū mortale facit hoiem distare a regno dei. vt ait ppheta. Lōge a pctōribus salus. Et puerb. xv. Lōge est dñs ab impijs ꝛ orationes iustoꝝ exaudiet. Sz nota ꝙ hec distātia nō est localis: qꝛ deꝰ est vbi qꝛ. vt dr in. ps. Si ascēdero in celū tu illic es: si descēdero ad infernū ades. ꝛc. Sz est distātia formalis ppter peccatum. Dicit essi aplus. ij. ad Coꝛ. vj. ca. Que em participatio iusticie cū iniq̄tate? aut q̄ societas lucis ad tenebras? Que autē cōuētio xpi ad belial? Peccator est tenebra: xps est lux. vt scribit Joh. viij. c. Ego sum lux mūdi q̄ sequif me nō ambulat i tenebris sed habebit lumē vite. et xij. ca. etiā dicit. Ego lux in mūdū veni vt oīs qui credit in me in tenebris nō maneat. O miserrime pctōr q̄ es fact? tenebra. audi q̄d dicit xps vt habef Joh. xij. c. Ambulate dū lucē habetis vt nō vos tenebre cōprehēdāt: ꝛ qui ambulat i tenebris nescit quo vadat. Dū lucem habetis credite in lucem/vt filij lucis sitis. Sed heu prohdolor quid dicam nisi id quod habef Joh. iij. ca. Dilexerūt homines magis tenebras ꝙ lucē. Et sequif causa. Erant essi eorum mala opera Omnis enim qui male agit odit lucem: et non venit ad lucē vt non arguantur opera eius: qui autē facit veritatem venit ad lucem vt manifestētur opera eius: quia in deo facta sunt. Ueni ad lucem o peccator infelix si vis illuminari. Tu o peccatores iniustus. deꝰ est iustus: tu malus. deus est bonꝰ. tu insipiēs. deus est sapiēs Deus ē per essentiā beatus. Tu vero miserrime es plenus miseria et calamitate. Uide igitur o homo diabolice qui non times deum quanta distantia est inter te et ipsum deum propter tua scelera et peccata. Ita ꝙ christus in anima tua non habitat per gratiam: et hoc ratione indispositionis. Et nisi sis dispositus per gratiā: nunꝙ suscipies iesum christū. Et per cōsequens natiuitatem eius nō poteris digne celebrare. Stat ergo o miser mora-

lis ꝙ si volueris digne celebrare natalem dñi necesse est tibi remouere prauas opera a corde tuo. Et ita ratione bone dispositionis poteris suscipere iesum christum in domũ tuam: et per cõsequens laudabiliter celebrare natiuitatem eius.

¶ Secundo. Ratione. ꝛc. Dicit em̃ philosophus. iiij. phys. Locus et locatũ debent proportionari. Exempli gratia. Tu habes aliquid pulchri vel aliquod pulchrum. Nunquid illud ponis in loco sibi ꝓportionato? Certe sic. quia locus ꝛ locatum debet proportionari. sicut patet exemplũ de vino bono: et de quacunq; alia re. Ita et anima nostra: cum sit rationalis ꝛ capax summi dei: cum etiam sit propinqua ei per similitudinem.

¶ Sed nota ꝙ ymago dei consistit in aĩa q̃tuz ad proprietates naturales. scz. memoriam/intelligentiã/et volũtatem. Et dicitur ꝙ ymago Trinitatis consistit in actibus primis vt sunt sub actibus secũdis. Quia illo modo est ibi vera consubstantialitas ꝛ vera originatio. Et intelligitur sic. Anima habet in se aliquã perfectionẽ primã que vocat memoria a qua gignitur noticia. Item habet perfectionem secũdam: que vocatur intelligentia que quidẽ recipit noticiã ꝛ habet perfectionem que vocatur voluntas que recipit volitionem. Et ita ymago trinitatis consistit in primis actibus vt sunt sub actibus secundis.

¶ Ulterius nota ꝙ duplex reperitur ymago. Prima est nature ꝛ identitatis. vt est ymago regis in filio eius qui est eiusdem nature cum patre. Et secundũ hãc ymaginem solus christus dicitur ymago dei: quia ꝓpter idẽtitatem nature cum patre perfecte repꝛesentat illum cuius est ymago. Apostolus enim dicit ad Colloſ. j. c. Qui est ymago inuisibilis primogenitus omnis creature: qm̃ in ipso condita sunt vniuersa in celis et in terra: visibilia et inuisibilia. Secunda est ymago figure ꝛ similitudinis sicut est ymago regis in sigillo impꝛessa/vel nummo que ipsum regem repꝛesentat. Et tali modo dicitur anima creata ad ymaginẽ dei: non ꝓpter identitatem nature: sed ꝓpter quandam ꝓportionem siue similitudinẽz quã habet ad deum. Dicit enim Augu. in lib. de decem chordis Q̃ anima rationalis ita est similis deo: vt deũ repꝛesentet tanq̃ ei⁹ ymago. Sicut repꝛsentat regem ymago illius que relucet in speculo. Sicut em̃ in vna dei substãtia sunt tres persone: ita in vna essentia anime sunt tres potentie naturales. ſ. memoria: intelligentia: ꝛ voluntas. vt ait Aristo. iij. de aĩa. Ex quo apparet ꝙ aĩa nostra est creata ad ymaginem sanctissime Trinitatis: ꝛ vnitatis diuine Aug. em̃ dicit xiij. de Trini. Aĩa dicit ad ymaginẽ dei creata: qi pot̃ meminisse: intelligere: ꝛ amare deũ. Et iterũ ibidẽ ait Eo q̃ppe ymago ei⁹ est quo capax illi⁹ ẽ eiusq; ꝑticeps ee pot̃. Idẽ affirmat in lib. de diffinitiõe aie. dicẽs. Aĩa est substãtia creata inuisibilis ꝛ imortalis deo similima ymaginẽ nullã habens nisi creatoris sui. Aĩa igit̃ nostra q̃ rõne creatiõis est filia dei ei⁹ habẽs similitudinẽ debet ipsum diligere ꝛ diligẽdo debet ipm̃ in domũ suã recipere ꝛ illi bonũ hospitiũ ꝓparare. Sz hoc non pot̃ fieri nisi pri⁹ ei ꝓportionet: ꝛ hoc nõ fit nisi p gr̃am ꝛ lumẽ glie qd̃ non pot̃ esse in aĩa q̃ est subiecta pctõ. Unde thiero. Deus cõpatriota ad Pamachiũ ꝛ Oceanũ scribit. Uasa limo plena liquorem puri elemẽti recipere ꝛ cõtinere non possunt. Ager spinosus nisi ante cultoris labore fuerit exstirpat⁹ nõ nutrit in se iacta semina sed suffocat. Ita ꝛ animꝰ secularium sollicitudinũ plen⁹ illecebris vbuz nõ pot̃ sustinere diuinũ nisi pri⁹ ipas mũdi sollicitudines culparũq; oĩz materias euãgelica in se falce succiderit. Dic mihi o inique pctõr nõne reputaret fatu⁹ ille q̃ lapidẽ pciosum ꝓiceret in locũ plenuz stercorib⁹? Uere sic. Nõne illa mulier haberet stulta q̃ sua pulchra iocalia in stercorib⁹ collocaret? Uere sic. Si ita est. dic mihi o fetide luxurioſe. credis deũ esse ſipientẽ vt velit suã gr̃am in vase pleno fecib⁹ luxurie/ ceteroz̃q; pctoz̃ reponere? Certe nõ. Ergo o aĩa rusticana q̃ es vnũ vas plenũ fecib⁹ pctoz̃ in te de⁹ suã gr̃am nõ collocabit nisi reꝛcies oĩa tua scelera: p cordis cõtritionẽ: oris cõfessionẽ: ꝛ operis satisfactionem. Si hec tria nõ feceris

natiuitatẽ dñi dei tui digne non celebrabis: qr ipm̃ p gr̃am in te non habebis. Et ita in inferno punieris.

¶ Tertio. Ratione maioritatis. Cõclusio est phi. iij. Topi. Si de quo minus videt ineſe ꝛ inest: ergo de quo magis. Exempli gr̃a. Si rex filiũ suũ punit a fortiori puniet famulum. Si angeli vel scti oĩs ꝛ vgo maris peccare possent ꝛ peccarent de⁹ a sua visione eos exꝑelleret: ꝛ nequaq̃ cũ eis esset. O paule da testimonium si forte ratiões nõ capiũt. ad Ephes. v. ca. Hoc em̃ scitote itelligẽtes: qr oĩs fornicator: aut imũdus: aut auarus: qd̃ est idolorũ seruit⁹: non habet hereditatẽ in regno xp̃i ꝛ dei. ad Rom. xiij. c. Abꝛciam⁹ ergo opera tenebraꝝ. et Dauid. ps. Dñe quis habitabit in tabernaculo tuo? Qui ingreditur sine macula ꝛ operatur iustitiã. ꝛc. Mat. v. Beati mũdo corde qm̃ ipi deum videbũt. De pe. dist. j. ca. Nõ potest quis gr̃az vite celestis accipe nisi purgat⁹ fuerit ab oĩ sorde pcti p penitẽtie cõfessionẽ vel p donũ baptismi salutaris. Exemplũ Nepotis Cyrilli ad Aug. scribentis. Nepos inq̃t q̃dẽ meus ruffus noie vtroq; pri nat⁹ parẽte a teneris annis ad meas devenit man⁹ q̃ vtinã de vtero nõ exisset. ne illi qd̃ sustinet non cõtigisset quẽ tanta diligẽtia enutriui vt a plurib⁹ a me genit⁹ putaret. Creſcẽs itaq; infelix puer etate: sed nõ sapiẽtia ingẽti pulchritudine corꝑis decorat⁹: ſz nõ aie a cũctis dilectiõe ſupfina colebat. Is nãq; xviij. etatis ãno ibecillis et miserrim⁹ exꝑirauit. De cuius morte tant⁹ ab oĩbus ſonuit luct⁹ q̃ vix p mẽſem potuit q̃tari. At ego nimis ei⁹ incũbẽs dilectioni pluries rogaui glorio suz Hieron ymũ: vt mihi q̃d accideret ne poti meo reuelaret. Dũati aũt mihi die q̃dam: hora. xvj. tãtus affuit fetor q̃ nulla ten⁹ potui sustinere: et dũ tacit⁹ mirarer vnde tãtus fetor ceſſet supra meũ vticẽ eleuatis oculis ifelicẽ nepotẽ meũ vidi terribili visione ita q̃ visum in eũ ipꝛimere nõ audebã. Rã carbonis igneis circũligat⁹ flãmas fetidissimas erũpebat. Ad hãc terribilẽ visionẽ subito me tãt⁹ timor inuasit vt dũ pluries loq̃ vellẽ formare vocẽ penitus nõ valerẽ. Postremo aliquãtulũ merediens si meus erat nepos voce cepi perq̃rere tremebũda. Ad hec inq̃t ille vlulatib⁹ ꝛ suſpirijs. Utinã nõ essem/ne tam diris essem cruciatibus deputat⁹. Rã scias me ꝓpetuis tpibus mansionib⁹ tartareis pmãsurũ. Ihen q̃d dicã. Dis dictis tãtus mihi dolor affuit: vt p pluries sim mirat⁹ quomodo e vita ꝓtin⁹ nõ decesſi. Ꝉgius autẽ exꝑletis colloquijs ab eo sciſcitatus fui: cur ita diuinã misericordiã pderat: cũ tot ỽtutib⁹ videret pollere. Pro nulla inq̃t me scias causa fore dãnatũ. nisi q̃ in ludis. maxime delectabar. Atq; in morte volũtarie postposui cõfiteri: q̃bus dictis diſparuit. Et tãtus fetor remãsit. vt in loco illũ p magnũ ſpaciũ nullus ausus sit ĩtroire. Hec Cyrillus. Ube igit̃ dis q̃ cum talia vel legũt vel audiũt: nõ timẽt: non mutanf: nõ cõuertunf ad dñm deũ suum Rã si p vno petõ solũmodo hoiem dei iusticia eternaliter dãnat: q̃d faciet p multis. Dirigite ergo viã dñi. ꝛc.

¶ Secũdo. Debem⁹ domũ dignã ꝛ hospitiũ ꝓparare. Ambr. Propicia diuinitate fratres charissimi iam aduenit dies quo natalẽ dñi saluatoris cũ gaudio desideram⁹ celebrare. Iccirco rogo vt q̃tũ possumus cũ dei adiutorio laborem⁹ cõsciẽtia ꝛ mũdo corde/ꝛ casto corꝑe ad altare dñi possim⁹ accedere: ꝛ corꝑus ꝛ sanguinẽ ei⁹ nõ ad iudiciũ: sed ad remediũ aie nostre mereamur accipere. Hec ille. In hac domo et hospitio aie nostre sunt tres camere: q̃ debẽt esse pure ꝛ mũde memoria/itelligẽtia/ꝛ voluntas. In memoria q̃dem habitat pater. In intelligentia filius. In volũtate spiritussanctus. Memoria enim sm̃ Augu. est mater intelligentie: qr intelligẽtia nihil cognosceret sine memoria que ei influit. Similiter volũtas generatur a memoria et intelligentia. Nemo em̃ vult aliquid nisi in memoria habeat. Et nisi per intelligentiam aliqualiter cognoscat Et sic memoria est mater intelligentie. Et intelligentia est proles memorie. Uoluntas vero ab vtroq; procedit. Et ideo per quãdam appropriationem pater habitat in camera memorie.

filius in chamera intelligentie. Spūssanctus in chamera voluntatis. in chamera memorie pater habitat per beneficiorū dei recordationem continuam Unde pſ. Memor fui et delectatus sum. fiat practica de beneficijs dei per modum contēplationis In chamera intelligentie habitat filiꝰ per fidem veram. ad Ephes. iij. habitare christum per fidem in cordibus vestris in charitate radicati et fundati. vt possitis comprehendere cum omnibꝰ sanctis que sit latitudo et longitudo et sublimitas et profundum. Et hec fides habet purificare. Actuum xv. ca. Fides purificans corda eorum. Et. xv. q. vel. Fides omnia purgat Et Ambro. Ubi fides integra est ibi saluator docet vigilatet exultat ibi requies: ibi tranquillitas: ibi cūctorum criminū est medicina. In chamera voluntatis habitat spūssanctus. s. per amorē. Unde postꝯ dominus dixit. Jo. xiij. Si quis diligit me sermonem meum seruabit: et pater meus diliget eū et ad eū veniemus. et mansionem apud eum faciemus. s. per amorem. ¶Sed quid dicam de multis hereticis. ad quorum domum christus non venit quia multa falsa ac erronea de christo locuti sunt. De quorum numero fuit ille Eunomius hereticus qui dicebat verbum non ab eterno ſz ex tempore productum. sequens quorundā philosophorū opinionē qui dicebant a deo effluxisse quandam mentem in qua essent omnium rerum forme: quam vocabant paternū intellectū. Contra quos sic loquentes est sententia Athanasij in suo symbolo vbi dicit eternus pater Eternꝰ filius. Eternus spiritussanctus. Et Joh. primo. In principio erat verbum et vbū erat apud deum. et deus erat verbum. ¶Alius hereticus cui nomen Apolinaris tenere presumpsit. q verbum sit in carne conuersum cuius opinio est improbata in sermone. iij. de incarnatione christi ¶Tertius hereticus fuit Arrius qui posuit tres personas. Sed negauit vnitatem diuine essentie dicens filium esse alterius nature a patre et esse creaturam et minorem patre sibi non coequalem. et non coeternum Contra quod est illud dictum xpi Johan. x. Ego et pater vnum sumus. Et Johan. xiij. Ego in patre et pater in me ē ¶Quartus hereticus. Fuit macedoniꝰ qui dixit spiritum sanctum esse creaturā Contra quem Dicitur Esaie cap. xlviij. Misit me dominus deus et spiritus eius ¶Quintus. Fuit manicheus qui dixit. Duo uisse principia rerum Contra quē habetur. Esaie xlv. Ego dominus. et non est alius formans lucem et creās tenebras faciens pacem et creans malum.

¶Sextus. Fuit Aristoteles qui negauit deum omnia fecisse de nihilo. Cōtra quē est illud. pſ. cxlviij. Ipse dixit et facta sūt ipse mandauit et creata sunt.

¶Septimus. Fuit pelagius qui negauit peccatum originale esse in parulis. Cōtra quē ad Romanos. v. dicit. Per vnū hominem peccatum intrauit in mundū Et psalmo. l. Ecce in iniquitatibus conceptus sum. et in peccatis cōcepit me mater mea.

¶Octauꝰ fuit prisilianista qui dicebat homines esse fatalibus dispositionibꝰ et constellationibus subiectos ad benefaciendum et malefaciendum contra quem Hieremie. x. dicitur. A signis celi nolite timere.

¶Nonus hereticus est Ualentinus qui negabat resurrectionem mortuorum futuram Contra quem est Sententia. pau. ad Corinthe. xv. dicentis. omnes quidē resurgemus.

¶Decimus fuit: Corintus qui dicebat neminem saluari posse sine obseruatione legis veteris. Contra quem ad Rom. iij. Dicit paulus: arbitramur iustificari hominem absq; operibus legis.

¶Aliqui alij heretici. Negauerunt expresse christum habuisse animaꝫ rationalez dicentes. q loco anime fuit diuinitas eius contra quos Clamat sanctus Thomas in. iij. contra gentiles. q deus forma corporis esse non potest propter summam simplicitatem suam et perfectionem Quia deus est causa prima efficiēs cuius est primo et per se agere. Quod aūt venit in compositiones alicuius non est primo per se agens. sed magis est compositum insuper subtracto eo quod est de

ratione hominis verus homo esse non potest anima autē principaliter est de ratione hois/quia est eius forma. ergo si christus animā non habuit verus homo non fuit. Cōtra id qđ Apls dicit. j. ad Timo. ij. ca. vnus est mediator dei et hominū: homo christus iesus ¶Quidaz etiam dixerunt christū a principio assumpsisse animam ignorantē. Contra quos dicūt oēs theologi sacri in. iij. dist. xiij. Anima xpi ab instanti creationis lustrata fuit splendore scientie: Et non soluz in christo fuit scientia diuina. sed etiā creata. vt. s. Thomas probat in. iij pte. q. ix. dicēs. Quod filius dei hmanā naturā integram assumpsit nō solū corpus sed animam. Et ideo oportuit q haberet scientiā creatam propter anime perfectionem Anima enim secundum sc̄ considerata est in potentia ad inteligibilia cognoscenda. quia est sicut tabula rasa et tamen possibile est in ea scribi propter intellectum possibilem in quo est omnia fieri. vt dicitur in tertio de anima. quod autem est in potentia est imperfectum nisi reducatur ad actum. Non autem fuit conueniens q filius dei humanam naturam imperfectaz assumeret sed perfectam. vt pote qua mediante totum humanum genus ad perfectum erat reducendum. Et ideo oportuit quod anima christi esset perfecta p aliquam scientiam que esset propria perfectio eius. Alioquin esset imperfectior animabus aliorum hominum. Quod aūt christus cognouit omnia per scientiam/ diuinam illud fuit operatione increata que est ipsa dei essentia. Dei enim intelligere est sua substantia. vt probat. Aristo. xij. Methaphy. Unde huiusmodi actus non potuit esse anime christi cum sit alterius nature. Si ergo non fuisset in anima christi alia scientia preter diuinam nihil cognouisset. Et ita frustra fuisset assumpta anima humana cum omnis res sit p pter suam operationem.

¶Alij vero dixerunt christum habuisse animam peccatricem Contra quos clamant omnes sacri Theologi dicētes q nō solum christus non peccauit: immo nec peccare potuit: quia tantā habuit gratie plenitudinem q equabat et implebat totam capacitatem anime sue. Ita q eius liberum arbitrium gratie plenitudine cōfirmatum deficere nunq̄ potuit. ¶Sed nota q potentia peccandi sumitur dupliciter. Nam aliquando pro potentia qua peccatur aliquando pro potentia ad peccandum dispositā. Primo modo fuit in christo potentia peccandi. quia fuit in eo liberum arbitrium/quod est potentia qua peccatur Sed in eo non fuit potentia peccandi ad peccandum. s. dispositā ¶Multos alios hereticos omitto causa brevitatis ad quorum domum christus non venit Sed dic mihi. O tu miserrime peccator. quomodo preparasti domum tuam vt christum recipias. O pater/multa parauisz dic mihi quid parasti. tabuleria ne/chartis/tarillos et alia instrumenta ad ludendum: O maledicte peccator ad domum tuā non veniet christus sed diabolus. Et sic patet secundum veniamus ad tertium

¶Tertiuz quod preparare ō bemus est epulas ordinare. Inuenio triplicē cibum in quo christus delectatur. Primus est materialis. Secundus spiritualis. Tertius est celestialis. ¶Primus debet dari pauperibus qui christi personam gerūt. vij. q. i. c. Omnis qui negant misericordiam facientibus et esurientibus et necessitatem patientibus/ipsum christum negant/qui est misericordia/et veritas ¶Secundus est dādus anime. quod est preparare salutem anime: De hoc dicit Apocalypsis. iij. c. Ego sto ad ostium et pulso si quis mihi aperuerit intrabo ad illum et cenabo cum illo. et ipse mecum. O anima si vis cenare cum christo prepara tria fercula. Primū contritionis Secundū confessionis Tertium satisfactionis. Et deus ex alio latere tria alia apponet. s. remissionem culpe infusionem gratie/et collationem glorie. ¶Tertius cibus est celestialis. i. laus dei preparanda est que dicitur cibus celestialis. Dicit enim deus. vt habetur in veteri testamento. Nunquid manducabo carnem taurorum aut sanguinem hyrcorum potabo. Subdit immola deo sacrificium laudis. O anima pauncula si istis dieb?

te occupabis in vesperis missis/ sermonibꝫ/orationibus digne xp̃m in domum tuam recipies.

¶ Quartū qꝺ preparare debemꝫ est assumere vestes pulchras. Tres vestes quibꝫ ornare nos debemꝫ inuenio. Prime sunt Albe Scde sūt de aurate. Tertie sūt varie

¶ Uestis alb' est puritas. De q̃ Apoca. iij. Uestimentis albis induaris vt nō appareat cōfusio nuditatis tue.

Uestis deaurata est charitas. de qua Petrus in sua canonica dicit. Charitas operit multitudinē petōꝝ. Et Mat. xxij. ait Saluator. amice quō huc intrasti nō habēs vestem nuptialem. i. charitatem.

¶ Uestis varia est diuersitas virtutū. beata aīa que xp̃o aduenienti occurret ei cū veste alba puritatis/cum veste deaurata charitatis. et varia multiplicis virtutis. Sed vbe illi aie q̃ occurret cū veste nigra sanguinolenta/et sordida petōrū dicēt ei id qꝺ habeb. Mat. xxij. ca. Ligatis manibꝫ et pedibꝫ eius mittite eum in tenebras exteriores ibi erit fletꝫ et stridor dentium

¶ Clama. caue. caue.. O misera aīa ne mittaris i illas horribiles tenebras q̃s si semꝫ ingressa fueris nūq̃ ineternū exibis: O. vos oēs miseri petōres decepti a diabolo q̃ preparastis vestes vanas/cartas tabularia/ac tarillos: pro suscipiēdo diabolo patre vestro i domū vraz. vobis nō dabo bñdictionē sed maledictionē. exꝑte dei. vultis ne illam? Nō pater nō. igitur cuz reuersi fueritis ad domos vestras cuncta vana que preparastis pro sacrificio diaboli in ignē proicietis. Nūc vero si vultis benedictionē. Flectite genua et corde ꝓtrito plorate vestra scelera dicētes. O dulcissime iesu repēptor mūdi q̃ pro nobis in cruce pepēdisti. et ꝓciosum sāguinē tuū effudisti. Da nobis tātā grāz vt digne te suscipere in domos nostras valeam. Et āpliꝫ te ineternū nō pdamus vt possim. tecū in gloria regnare p̄ infinita scla scl'oꝝ. Amē.

¶ Sermo vij. de natiuitate domini nostri iesu xp̃i.

Thema.

HAbitātibus in regione vmbre mortis lux orta est eis. Scribuntur. hec verba Esaie prophete. ix. capitulo.

¶ Prologus.

Orandem facūdiā siue eloquētiā stilū ac vbor ornatū hodierna solēnitas req̃rit. q̃ sonuit vox leticie in terra nostra/vox exultationis aduenit auditū est vbū suaue oi iocūditate repletū: iel' christi filius dei in bethleem iudee de vgine natꝫ iubilate deo oēs hoies mūdi et laudate nomē sctm ei. ad hāc spūalē habēdā leticiā. inuitat cūctos sctā materecclia et nō sine causa. Quia sicut vere deus voluit ostēdere suā infinitā potētiā in creatione rerū/eas pducēdo de nō esse ad esse ita in vltima etate huiꝫ tpis voluit oñdere suā infinitā miam/naturā humanā liberādo de manu diaboli/mediāte incarnatione filij sui. Quānis ego nō sim tāte facūdie siue eloquētie vt possim charitati vestre tā mirabilē leticiā tante festiuitatis demonstrare. tñ iuxta vires meas conabor aliq̃d cōsolatōis vobis ipēdere. Ut ergo existētionū corda/et hauriam. aq̃s i gaudio ꝺ fontibꝫ saluatoris. In pñti ꝓmone de singulari iocūdissima q̃ xp̃i natiuitate dicemus de q̃ ꝓpha. Esai. pdixit vba preposita in q̃b' tria principalit dubia declarabim.

¶ Primū dubiū est. Utrū cōgruum fuit xp̃m cōcipi et nasci de feia et carnē de muliere assumere. et nō ꝺ viro vel alia materia

¶ Secūdū vtrū corpus xp̃i in sua cōceptione fuit i istāti formatū. et q̃tū ad pfectionē mēbrorū et ptiū ipsi' pfecte organizatū

¶ Tertiuz dubiū est. Utrū christi natiuitas sit cōueniēter manifestata pastoribꝫ.

A Ꝺ primū: Respōdetur q̃ fuit congruū xp̃m cōcipi/et nasci de femina. et probatur tripli ci ratione.

¶ Primo ratione nobilitatis.

¶ Secundo ratione contrarietatis.

¶ Tertio ratione ostēdende veritatis.

¶ Pro prima ratione argumētatur sic. Sicut em̃ si rex nobilitare vellet totā vnaz domū/necessariū esset q̃ masculos et feminas oēs priuilegiaret. sic deꝰ volēs totā naturaz humanā nobilitare: voluit ipe masculꝰ esse et de femina nasci. vt vtrū q̃ sexū nobilitaret. Et hec rō tāgit a magro. et fundat in dictis Aug. i lib. lxxxiij. q̃stionū. di. Deꝰ cū liberat nō ptē aliquā tm̃: sz totū liberat. sequit. Aug. Sapiētia aūt est vbū dei qui vr filius vnigenitꝰ. q̃ hoie suscepto liberationē hois idicauit. Hec ille. Ex q̃bus sic arguit magr dicēs. Hois autē liberatio i vtroq̃ sexu debuit apparere. ergo q̃ virū oportebat suscipe q̃ sexus honorabilior est. Pscquēs erat vt feminei sexus liberatio appareret. q̃ ille vir de femina nasceret. Hec ille. Si enim peccauit sexus masculinus sicut femininus. ergo pari passu fuit ambulādū vt insimili.

¶ Preterea hoc etiam fuit congruum. vt in feminis spem ipse dominus confirmaret. Si enim sexum virilē assumens ab hoc mysterio feminas excussisset que spes mulieribus in christo fuisset. Nam in pena peccati satis fuit subiectus femineus sexus cum eue dictum fuit. sub viri potestate eris: et ipse dominabitur tui. Gene. iij. Unde vt habetur ibidem sicut Adam dixit deo. Mulier quam dedisti mihi: dedit mihi et comedi: sic eis posteri dicebāt illud. Eccles. xv. A/muliere initium factum est peccati. et per eam omnes morimur. Quo circa vt mulier quoq̃ cognosceret se fore redemptam. et aliquantulum recuperaret dignitatem perditam: congruum fuit. vt homo a deo assumendus de femina conciperetur. Unde. Bernar. super canticis inquit. O admirandam et omni laude dignissimam virginem. O semina super omnes feminas singulariter venerandam atq̃ mirabilem parentum reparatricem. et posterorum viuificatricem. et infra Letare pater adam: sz magis exulta mater eua de qua ortum est malum prius cuius obprobrium in omnes transit mulieres. Instat namq̃ tempus quo iam tollatur opprobrium: nec habet vir quod amplius causetur aduersus mulierez quia ecce si vir decidit per feminā iā non erigit nisi p feminam Hec ille. Et Aug. in sermone de natiuitate virginis ait. Eua occidēdo obfuit maria viuificando profuit: percussit illa sanauit ista. vnde et merito maledictio eue in benedictionem mutatur marie. Hec ille. Quod bene ipsuz Aue significat inquo quidem sunt eedem litere que in hoc nomine eua sunt: sed pre ponere. vt patet intuēti et sic patet prima ratio quare fuit congruum christum assumere carnem de femina. ꝛc.

¶ Secūda Ratio dr contrarietatis. Proposuit enim deus nram infirmitatem curare contrarꝰ. Quia vt ait Greg. in quadam homelia. contraria cōtrarꝰ curantur. vt calida frigidis: et frigida calidis. Non eni (vt ait Aug. i quodā sermone) Nō moritur frigus nisi in calore. nec moritur amaritudo nisi in dulcedine. et nō est mortua mors nisi in vita. Peccauit enim Adam in dulcedine ligni vetiti. satisfecit christus in amaritudine crucis: et fellis. Unde valde congruum fuit vt sicut per mulierem superbaz factū fuit initium ruine nre. Ita per mulierem humilem sumeret initium nostra redemptio. vt ait Beda super Lucam. Quia nihil tam naturale. q̃ vnūquodq̃ dissolui eo vinculo quo ligatum est. Manus enim femine nos vulnerauit. et manus femine nos sanauit.

¶ Tertia Ratio dicitur ostensionis: scili cet veritatis Nā si xp̃s natꝰ nō fuisset de feia nullus vnq̃ verū hoiez ipz credidisset. Cum multi heretici eum fuisse verum hominem negauerint. et si de virgine natus sit. quoniam ergo necessarium est humanitatem christi credere. q̃ (vt Leo papa

inquit in sermone natiuitatis dñi) Paris periculi res est cum i xpo dño aut paterne glorie negat equalitas: aut nostre nature veritas. Necessariū fuit ad ostensionem istius veritatis. vt xps ex femina nasceret. Hic Ambrosius in lib. de incarnatione verbi ait. Multa fm naturā: veniēs multa supra naturā fecit. Scōm cōditionē eni nostre nature in vtero forma tū est corpus: sed supra naturā virgo concepit/virgo peperit: vt crederes. q; deus erat/qui innouabat naturā. Et hō erat qui scōm naturam nascebatur ex hoie. i. humana carne. Hec ille. Et ppter predicta inquit Scotus i. iij. dist. iiij. q; btā virgo potest dici mater xpi naturalis z miraculosa. Predictā quoq; rationē approbans Aug. in epla ad Volusianū inquit. Si oipotens deus vndecunq; formatus hoiem nō ex materno vtero. sed repente afferret aspectib⁹ hominū. nōne opinionem cōfirmaret errois: vt nō verū hoiez assumpsisse crederetur. z duz oia mirabiliter faceret: destrueret qd misericorditer fecit. Nunc vero ita inter deum z hominē mediator apparuit: vt in vna persona copulans vtranq; naturam z solita sublimaret insolitis: et insolita solitis tēperaret. Exclama. O dignitas mulierū. Non de sexu masculino: sed de sexu femineo natus z humanam deus sibi voluit vnire. O vos mulieres letamini cum maria. quia cū esset parvula placuit altissimo. et de suis viscēribus genuit deum et hominē. Gaudete toto corde: et exultate quia vos filius dei ad magnā dignitatez sublimauit. Sed ꝙplures ex vobis sunt ingrate sequentes vanitates et pompas huius vani seculi. Ueh. veh. illis non cognoscentibus tantum beneficium a deo eis collatum. Et sic patet primū dubiū.

Ad secūdū dubium. Respondetur q; sic. Unde Greg. dicit xvij. moralium. Angelo nunciante et spiritu aduenīente mox verbuz in vtero mox itra vterū vbū caro factū ē. Et Aug. li. de fide ad Petrū. Firmissime tene z nullatenus dubites nō carnem sine diuinitate in vtero virginis fuisse conceptam primū q; susciperet a verbo. Item in lib. de trinitate. Non ex vtero virginis prius caro ꝯcepta est: z postea diuinitas vnit i carnē. sed mox vt dei verbū in vterꝫ venit factū est caro seruata proprietate nature: z perfectus homo in veritate carnis et anime. Et hoc est quod dicit hieremie. xxxj. Nouum faciet dominus sup terram mulier ciecūdabit virum nō quidem magnitudine: sed integritate corporis et aie. vnde immediate habuit membrorū distinctionē licet minimā. Unde illud Hebreo. ij. Decuit ipm per omnia fratrib⁹ assimilari. Habet intelligi i his que faciūt ad nram redemptionē. Undo licet in nobis tēpore formationē corporis antecedat cōsolidatio: z cōsolidationem cōuersio: z cōuersionem seminis de cisio. Ista in xpo in eodem instanti temporis cōpleta sunt: licet in diuersis natu re instantibus. Et q autem hoc fuit congruū. probatur triplici ratione.

¶ Prima ratio est ex pte verbi assumentis: quia nō debebat verbū assumere partem humane nature sed totā. et ita carnē z aiam que nō debet vniri nisi carni organizate. ¶ Secunda ratio est ex parte virtutis operantis: quia virtus diuina operatur miraculose. hoc autē est miraculū q; femina cōcepit sine viro. Ideo ad ostēsionē potentie subito formauit illud corpus qd natura nō potest nisi successiue.

¶ Tertia ratio fuit ex parte virginis concipientis: que statim vt consensit repleta fuit spiritu sancto et mater dei effecta. z qz mater dei nō erat nisi esset deus vnit⁹ humane nature: ideo statim cū cōsensit: deus homo factus est. Corpus itaq; christi sic formatum fuit q; quantum ad quātitatem molis non statim perductum est sed successiue tam in vtero quam extra. quod conueniens fuit secundum Bona. ad huc triplici ratione.

¶ Primo propter legis vniuersitatis cōseruationem quia deus non operatur miracula/vbi natura potest operari. Et qz natura poterat corp⁹ illud successiue ad perfectam quantitatem adducere: Ideo non statim ex miraculo completum fuit.

¶ Secundo propter fidei confirmationē vt. s. ostēderet q; habuit verā et non fantasticam carnem.

¶ Tertio ppter humilitatis z charitatis xpi cōmēdationē q; pro nobis cū excelsus deꝰ esset tā puul⁹ videri voluit. Quis nā nō miret videre vagientem infantē inuolutū pānis in cuna. de quo cātat ecclia illud Ambro. Uagit infans inter arta conditꝰ presepia: mēbra pānis inuoluta ꝧgo mater alligat z manꝰ pedesq; crura stricta cingit fascia. Trāseam⁹: o christicole deuotione succensi. Trāseam⁹ cū pastoribus vsq; in bethlē et inueniam⁹ infantē blandū affabilē/ piū z totū desiderabilē. Cōsiderem⁹ puitatē que videt z adoremꝰ diuinitatē q; latet/qm vt inqt Leo papa i ſmone natiuitatis hodierne. Dilectissimi verus venerator est. et pi⁹ cultor/ qui nec de incarnatione dñi aliquid falsum/ nec de deitate aliqd sentit indignū paris eni piculi ē malū si in illa aut nature nre veritas/aut paterne glie negat eqlitas.

¶ Preterea cōsiderem⁹ etiā xpi nascētis cōformitatē. Assumpsit qdē carnē de materia nobis z nostre nature cōformi iurta illud apli ad hebre. ij. ca. Qui eni sctificat z q; sctificatur ex vno oēs fuit aūt hoc cōueniens triplici ratione.

¶ Prima rō vt iustificationis ad q̄ādaz rectitudinē iusticie scōz Anselmū vt eiusdem gñis esset satisfactor z prevaricator.

¶ Scōa rō dicit ost ēsionis vt oñderet nobis dulcedo mie dei qm ipe dñs qui cōtēpt⁹ fuerat ab hoie ipe idē humano generi vniretur in christo.

¶ Tertia rō vt ordinatiōis. ordinauit q; pe deꝰ vt totū genꝰ humanū deduceret ex vno primo adā. ppt reprēsentationē illi⁹ vniuersalis p. icipij a quo oia sunt ꝓducta. Rōnib⁹ ergo dictis cōueniēs fuit vt xps caruē sumeret ex materia ab adā deriuata q; t; mē ab omni ifectione imunis fuit eo q; non fuit in Adā scōm seminalē rōnē cū nō fuerit cōcepta ex semine virili: sed mystico spiramine. Unde leo papa in sermone de natiuitate inqt. Alienū q; ppe ab hac natiuitate est qd de oib⁹ legit. Hemo mūd⁹ a sorde nec infans cui⁹ est vni⁹ diei vita sup terrā: nihil in ista singulare nati tatē dc carnis ꝯcupiscētia trāsit nihil d peccati lege emanauit. Hec ille.

¶ Si aūt q̄reret Quare xps nō assumpsit adā rñdet. S. Bona. q; hoc fuit ppter tria

¶ Primo ppt deū q; nō debebat assumere hoiez pctōrē.

¶ Scdo ppt adā q; nō debebat tm exaltari

¶ Tertio propter humanū genus: quia passio innocentis magis erat grata deo p redēptione eiꝰ q; hois peccatoris.

¶ Pro expeditione

hui⁹ pris ē sciēdū q; xps tāq; dñs z ꝓditor oim elegit sibi tēpꝰ in quo nasceret sicut etiā elegit sibi matrē de q; nasceret. vnde noluit nasci in estate sz in ꝓfūdo hyemis s. vij. kal. Januarij qñ asperitas hyemal⁹ est maior et sic non delectabilem estatis sed asperitatē hyemis ad natiuitatē suaz elegit vt ex tunc carnis afflictionē iā paterētur p salute nostra cuius tpis cōuenientia et cōgruitas ad natiuitatē christi assignatur scōm. thomā in. iij. parte sūme. q. xxxv. ar. vij. tribus rationib⁹

¶ Primo ratione radiationis. Nā illo tēpore lucis solaris claritas augmētū recipit. Et ideo tūc xps nasci voluit qñ talis lux augeri incipiebat. vt ostēderet q; ipse veniebat vt hoies crederēt in lucē diuinā ac/tādiu in hac luce pficerēt q; diu pti gerēt vsq; ad pfectū diem vite eterne z vt demōstraret q; ipse est lux vera q; illuminat oēm hominē venientez in hunc mūdū Jo. i. Uñ Aug. sermone. x. de natiuitate dñi ait. Hodie nat⁹ est xps illuinat⁹ est mūd⁹. Exultate ergo ꝧgines sctā ꝧgo nobis peperit cui sine corruptione nubatis. Exultate oēs xpiani natalis ē xpi Exultate serui natalis ē oñantis. Exultate liberi/natalis ē libertatis. Exultate debiles z egroti/natalis est redēptoris. Hec ille.

¶ Scdo rōne pacis cōgruū fuit xpm tali tpe nasci. s. tpe Octauiani cesaris. Nam tūc erat tot⁹ mūd⁹ sub impio ipi⁹ imperatoris romani i pace. Et ideo xps voluit isto tpe nasci q; pacez oib⁹ dare veniebat Uñ. Hiero. sup esa. inqt. Ueteres revoluam⁹ hist⁹rias z inueniem⁹ vsq; ad. xxvij. ānum cesaris augusti in toto orbe terraꝝ fuisse discordiam ortā. orto aūt domino bella cessauerūt iurta illud. Esaie. ij. cap.

nō leuabit gēs ꝓtra gētē gladiū ad ostē
dēdū ꝙ xp̄s iō nasci voluit: vt filios q̄ erāt
dispsos gregaret i vnū vt esset vn⁹ pastor
z vnū ouile. Joā.x. hec ille. Nō tñ solum
cessauerūt tūc bella. quinimo āte xp̄i na
tiuitatē p. xij. ānos maxima pax fuit i to
tomūdo ad ostēdendū ꝙ ille nascebat q̄
ē par nr̄a faciēs vtraq; vnā. vt ait Apl's
ad Ephes.ij.c. Hinc est etiā ꝙ auctorita
te isti⁹ vni⁹ principis z ipatoris tot⁹ mū
dus descript⁹ est iurta illud Luc.ij. Erat
edictū a cesare augusto vt describerēt vni
uersus orbis. Ubi greg. ait. Quid ē ꝙ na
scituro dño mūd⁹ describit nisi q: ille ve
niebat i carne q̄ electos suos ascriberet i
etnitate. qđ ꝺ̄ de reprobis p ꝑ̄s. lxviij. dr.
Deleāt de libro viuēt̄iū: z cū iustis nō scri
bant. Jn q̄buscā vō chronicis legit ꝙ ap
propiquāte xp̄i natiuitate Octauian⁹ p
mūdū vias publicas fieri ꝑcepit z oia de
bita romanis dimisit: vt ostēderet ꝙ ille i
mūdū veniebat q̄ debita pctōr volebat
dimittere. z cui ꝺ̄bēbāt viā cordiū ad illi⁹
susceptionē oēs ꝑparare. iurta illō esaie
xl. Cōsolamini pple me⁹ dicit dñs. Loq̄
mini ad cor hierl'm et aduocate eā q̄m cō
pleta ē malicia ei⁹. dimissa ē iniq̄tas illi⁹
s. p̄ carnationē filij dei. Suscepit de ma
nū dñi duplicia p oib⁹ pctis suis. Uox cla
mātis i deserto parate viā dñi. rectas facite
semitas dei nr̄i. Predict⁹ āt ipator octa
vian⁹ (vt scribit Suetoni⁹ z Eutropi⁹)
nat⁹ est ex pre octauio senatore z matre
actia. nepte iulij cesaris genita ex iulia so
rore ipsi⁹ cesaris q̄ nupserat lucio balbo.
De hoc octauiano refert plini⁹ i li. natu
ralis histozie ꝙ cū q̄dā vice vrbē romanā
ītraret apparuerūt stelle i modū corone
posite sup caput ei⁹. Hic sedat⁹ oīb⁹ bel
lis orbē totū subegit i pio romano cūctis
inimicis z turbātibus i perij romanū de
uictis. Uñ canebat ouidi⁹ in. j. de fastis.
Jupiter arce sua totū cū spectat i orbez.
Nil nisi romanū qđ tueat hz. Que vba
dixit tpe hui⁹ octauiani ipatoris. Regna
uit aūt annis. lvj. Duodecim cū marcho
anthonio. z marcho lepido. et. xliij. per
se. et vt dicit Solinus de mirabilib⁹ mūdi. Tēpore hui⁹ augusti plurimuz arma
cessauerūt: et ingenia valde floruerunt.
Fuerūt enim tūc Horatius. Flacc⁹. Ver
gilius. Ouidius. Macer. Catullus vero
nēnius. Terēti⁹ varro. Marc⁹ tulli⁹ cice
ro. Appolidor⁹. Valeri⁹ messalla. valeri⁹
maxim⁹. Salusti⁹ z alij ꝑplurimi. z vt di
cit Orosi⁹. octauian⁹ ipse rediēs victor
ab oriēte cū triplici triūpho vrbē i gress⁹
est z tūc august⁹ appellat⁹ ē z salutat⁹ eo
q̄ iperiū romanū auxisset. Cū ergo pacifi
cū teneret iperiū edictū fecit (vt. s. dictū
ē) vt describerēt vniuers⁹ orbis vt sciret
quot quitie z quot hoies essēt i toto orbe
z dicebat descriptio: q: nūer⁹ eor⁹ q̄ cēsū
ferebāt redigebat i script⁹. vt refert ma
gister i historia scholastica. dicebat etiā
pfessio q: q̄ibz offerēs denariū suū p̄sidi
ponebat illū sup caput suū z ꝓpio ore p
fitebat se eē subditū ipio romāo. regnāte
igr̄ isto ipatore pacifico xp̄s dei fili⁹ nasci
voluit rōe quā ponit venerabil' beda sup
lucā dicēs. Nascit⁹ i carne dei filius si
cut de virgie nat⁹ diminitat⁹ sibi dec⁹ oñdit
esse gratissimū. sic pacatissimo tpe sect'i
pereak q̄ pacē q̄rere docuit z pacis secta
tores reuisere dignat. Nullū aūt potuit
mai⁹ eē pacis iudiciū q̄ vna totū orbē de
scriptiōe ꝯcludi cui⁹ moderator august⁹
tāta. xij. ānis circa tp̄s oñice natiuitatis
pace regnauit vt bellis toto orbe sopit⁹ ꝓ
phetie ꝓsagiū ad ifaz videat i plesse. hec
ille. Theophil⁹ vō dicit. Cōueniēs erat
vt p xp̄z mlt̄or deor⁹ cult⁹ deficeret z vn⁹
de⁹ coleret. vñ vn⁹ rex orbi ipasse descri
bit. Nec estimare debem⁹ regē regū ihm
xp̄s sub descriptōe mūdi natū absq; my
stica z rōabili causa. Qua ꝓpt orige. ait.
Diligēti⁹ ituēti manifestū ē sacr̄m qđā
ide significari q: i toti⁹ orbis pfessiōe de
scribi oportuerit xp̄m vt cū oīb⁹ script⁹
oēs sctificaret. ¶ Tertia rō q̄re tali tpe
nasci voluit xp̄s: ꝺ̄ subiectiōis. q:. s. tunc
iudei sub iugo fuitutis erāt. et iō q: xp̄s
venit nos de statu fuitutis i statū liberta
tis reducere: sicut mortalitatē nr̄az susce
pit vt nos ad vitā reduceret. ita (vt dicit
Beda) seip̄m nascēs seruituti subdidit.
vt a seruitute liberaret. Uñ Chry. super
Mat. ait. Dñ iudaica gēs sub iudaicis
regibus q̄uis petōribus erat. ꝓphete mit
tebātur ad remediū eius. nūc aūt q̄si lex
dei sub potestate regis iniq̄ tenebat⁹ na
scit⁹ xp̄s. q: magna z desꝑabilis infirmitas
medicū artificiosiorē querebat. hec ille.
¶ Preterea voluit et xp̄s nasci tpe regis

alienigine. vt implerēt ꝓphetia Jacob.
Gen. vlt. dicētis nō auferet sceptrū de iu
da: nec dux de femore eius/donec veniat
qui mittēd⁹ est. et ipe erit expectatio gen
tiū. Et ideo isto die debem⁹ deo laudes
reddere et eternā gl'iaz tota mēte cogita
re. q̄m eū deus fecit singularit̄ gloriosum
filij sui natiuitate. Uñ aug. ait. Hodie ve
ritas de terra orta est. xp̄s de carne nat⁹ ē
gaudete itaq; ac solēniter hūc diē celebra
te et eternā q; dona spe firmissima concupis
cite filij dei esse accepta ptāte ꝑsumite: p
pter nos eni tpalis effect⁹ est tēporū effec
tor. ꝓpt nos in carne apparuit mūdi cōdi
tor: ꝓpt nos creat⁹ est creator: quid ad
huc mortales reb⁹ mortalib⁹ oblectami
ni z fugitiuā vitā si fieri posset tenere co
namini spes lōge clarior effulsit in terris
vt terrenis vita ꝓmitteret i ecclis. hec ille.
Ex q̄b⁹ oīb⁹ patet q̄ congruo tpe xp̄s de
virgine nat⁹ est. ¶ Et sicut dñs nr̄ ihesus
xp̄s elegit tēp⁹ natiuitatis: ita etiā elegit
locū. Uñ Sciēdū est ꝙ. Thomā. in. iij. pte
sūme. q. xxxv. Quod xp̄s specialit̄ quattu
or ciuitates elegit. s. nazareth sue cōcepti
oni. Hierusalē sue passioni. Romā eccle
ꝑicipatui: z bethleem sue natiuitati.
¶ Primo eni voluit i nazareth ꝺ̄cipi: nu
triri. ad exprimēdā humiliationē: z extir
pādā elationē: Hā supbi hoiēs de hoc ꝑci
pue gloriāt q̄ de ciuitatib⁹ nobilib⁹ ducūt
originē in q̄b⁹ volūt ꝺ̄cipue honorari. xp̄s
aūt vt suā humilitatē oñderet z istor⁹ sup
biā z inanē gl'iaz ꝓfutaret. ꝓrsus fecit q:
apd ciuitatē ꝓuaz z ignobilē voluit cō
cipi et nutriri. Uñ Jo. j. dicebat Bathanael. a Nazareth. pōt aliq̄d boni eē q̄si ad
mirat⁹ q̄ xp̄s de tāvili ciuitate eēt oriūd⁹
¶ Secdo elegit Hierusalē passioni. Tū vt
in ea ꝓpt sui nobilitatē sedē regni cōstru
eret. z tēplū dei edificaret. z sic hierl'z essz
siml' ciuitas regalis/z sacerdotalis/sacer
dotiū aūt xp̄i et regnū ei⁹ ꝺ̄cipue cōsūma
tū est in passione ei⁹. Tū ꝓpt sui humilia
tionē z nostrā eruditionē vt dictū est. et
bis de causis nolui⁹ in hierl'z nasci: sed po
ti⁹ opprobrium pati.
¶ Tertio insup noluit nasci in Roma q:
sicut dr in quodaz Ephesinū concilio. Si
mariaz romā elegisset ciuitatē ꝓpt potē
tiā ciuiū mutationē orbis terraꝝ putarēt
Si ꝙ fili⁹ fuisset impatoris vtilitati huiꝰ
mūdi ascriberēt. Sz vt hūanitas xp̄i oñde
ret. z diuitas cognosceret orbē trāsformas
se terraꝝ paupcula elegit matrē ac pau
periorē z ignobiliorē patriā. nā vt dicit a
postol⁹. j. ad cor. i. ifirma mūdi elegit de⁹
vt cōfūdat fortia. Sz tñ elegit romā eccl'ie
sue ꝑncipatui. vt vz ipla essz caput eccle
sie tū in signū ꝓfecte victorie: tū vt z exide
fides dilataret et diffūderet ꝙ vniuersuz
mūduz. tū vt sua ptās magis oñderet. et
sic ipe xp̄s magis agnosceretur. Sm illud
Esaie. xxvi. Ciuitatē sublimē humilia
bit z cōculcabit eā pes paupis. s. xp̄i z gres
sus egenoꝝ. i. apl'oꝝ petri et pauli Roma
eni est caput oim ciuitatuz. Et etiā est ca
put toti⁹ orbis z oim terraꝝ/ac nationuz
cōtinet principatum.

¶ Quarto elegit bethleem sue natiuitati (vt supra dctm est) q: i oīb⁹ actib⁹ suis se hu
milē exhibere voluit. Uñ dr in euāgelio
huius festiuitatis. Luce. ij. ꝙ cū post ema
natū edictū impatoris descriptione orbis
oēs irēt vt ꝓfiterētur singuli in ciuitatem
suā. Ascēdit z ioseph. a galilea d̄ ciuitate
nazareth. i iudeā ciuitatē dauid q̄ vocat
bethleē eo q̄ eēt de domo dauid z familia
dauid vt ꝓfiteret cū maria desp̄sata sibi
vxore pregnāte. Dauid eni erat de ciuita
te bethleē. vt habet. j. reg. xvj. c. Tres aūt
rōnes possum⁹ assignare q̄re apd ciuitatē
istā voluit xp̄s nasci vltra ꝑdictas q̄rum.
¶ Prima dr ad impletionis. s. ꝓphetie q̄
habet. Michee. v. Et tu bethleē ephrata
puul⁹ es in milibus iuda ex te mihi egre
diet q̄ sit dñator in israel: et egressus eius
ab initio a diebus eternitatis.
¶ Secda rō dr interꝑtationis. q: fm. Gre.
in moralib⁹ Bethleē interꝑtat dom⁹ pa
nis. ipse aūt xp̄s ait. ioan. vi. ego sū panis
viu⁹ qui de celo descēdi. ergo ad hāc int
ꝑtationē verificādā in bethleē cū nasci cō
gruū fuit. Uñ greg. in omelia natiuitatis
dñi ait loc⁹ in quo dñs nascit dom⁹ panis
antea vocat⁹ est. q: futurū ꝑfectio erat.
vt ille ibi ꝙ naturā carnis appareret qui
electoꝝ mētes i eterna sacictate reficeret
¶ Tertia rō dr significatiōis q: vt Gre. i
ꝺicta omelia inq̄t ꝓpt humanitatē quā
assūpserat q̄si in alio nascebat nō fm ptā
tem: sed secundum naturam et etiam di
cit Bed. i diuersorio loco nasci⁹ vt nobis

multas mãsiones in domo patris sui prepararet. vt dicit Aug. i. ij. sm̃one de purificatiõe vginis. In psepe dignat9 ẽ poni: vt esset pior9 cibaria iumẽtorum. qui etiã Aug. ppter pdicta hortat fideles ad reuerentiã hui9 loci i quo xps nat9 est. In lib. j. cõtra Julianũ dicẽs. Venerare natiuitatẽ/q̃ a terrene natiuitatis viculis liberat9 es. honora bethleẽ pusillã et minimã p quã tibi regressus ad padisum patefactus est.

Possumus autem deuote meditari circa pturitionẽ beate vginis: q licet btã vgo nõ esset obligata edicto Augusti cesaris de descriptiõe facienda: qr erat mater regis oim p cõceptionẽ ei9 effecta. tñ ad ostẽdendũ exemplũ obediẽtie t reuerẽtie maiorib9 t pfidẽtib9/etiã secularib9 t discholis ipendẽde. iurta illud. j. Pet. ij. Subditi estote dñis vris: nõ tm̃ bonis/et modestis: sz etiã discholis t malis. Voluit obedire octauiano ifideli. Et ppter eãdẽ causaz voluit etiã fili9 ei9 obedire pceptis principũ sclariũ. vt patet i solutiõe cẽsus Mat. xvij. vbi hr̃. Dixit iesus symoni petro. Ut autẽ nõ scãdalizem9 eos. Uade ad mare t mitte hamũ. et eum piscẽ q̃ prim9 ascẽderit tolle. t apto ore ei9 inuenies statere. illũ sumẽs da eis p me t te. Beata igit vgo vt dictã obediẽtiã adipleret/dicessit a ciuitate sua nazareth q̃ erat in puincia galilee. t prexit i bethleẽ q̃ erat i puincia iudee: cui9 dicessio fuit valde molesta illis bonis mulierib9 q̃ erãt vicine habitationi vginis i nazareth. Nã videtes beatã vginẽ grauidã licet crederent eã ex ioseph cepisse expectabãt cũ magno desiderio psentes esse i ptu ei9. Erat eñ tãta pulchritudo/et honestas/t sctitas/affabilitasq̃/t sapiẽtia ei9 q̃ videbaf q̃hi vna fruitio cõuersari cũ ea/t loq̃ secũ. ppt qđ vicine ei9 affectabãt esse cũ ea. Sed ipa se totã deo reseruans amabat solitudinẽ ac rarissime ad hostiũ se repiebat: minus ad fenestras aspiciebat. sz in tẽplo. t i domo ofoni vacabat. hoim̃ uersationẽ fugiẽs vt cũ deo t angelis familiari9 cfabularef t in lege dñi meditaref die ac nocte. Poterãt ergo ille vicine dicere it se veniet p certo dies pt9 ei9/t tũc idigebit nr̃o adiutorio. ac vocare nos faciẽt ad adiuuandũ itrabimusq̃ domũ ei9 et habebim9 copiã cõuersandi cũ ea. O q̃ erit gratiosus fruct9/tã sctẽ/tãq̃ honeste/ac pulchre iuuẽcule. Ita hũilis est t amorosa/q̃ dare alij nolet ad lactãdũ filiũ suũ/sz ipz suis vberibus lactabit. sz cũ tenebit illũ i gremio vel brachijs nos aliq̃n reuerẽter afferem9 illũ de manibus suis. t ducemus i domos nr̃as t cfolationẽ habebim9 de filio suo/t ita ipa necesse habebit q̃nq̃ cuersari nobiscũ. Sz diuina dispositiõe pdicte mulieres fraudate sunt a suo desiderio. Nã ipa pissima vgo cũ spõso suo ioseph ad bethleemiticã vrbẽ pfecta est. vbi cũ ad quoddam hospitiũ diuertisset. hospes cernẽs ioseph vilib9 vestib9 idutũ t pauperẽ arbitrat9 dixit ei. Nõ possuz bone senex vos hospitari. qr plures nobiles expecto isto sero. t tũc ioseph cognouit verã esse illam. Quidq̃ sentẽtiã i. q. de arte amãdi. Ipse licet venias musis comitatib9 homere. Si nihil attulerz ibis homere foras. Perrexit ergo ad aliũ hospitẽ q̃ iterrogauit eũ: dicẽs. Dñe quot equitaturas/et famulos habes? Qui rñdit nullas: sz asellũ t bouẽ t vroẽ meã tm̃. At ille inq̃t. Istud hospitiũ nõ est p vobis. sz phñtib9 multã pecuniã ad expẽdẽdũ. Ite ad hospitale pauperũ: Iuit igit ad aliũ hospitẽ q̃ dixit illi. O senex miser: quomõ nõ erubuisti ducere i vroẽ tã delicatã iuuẽculã. vade ad aliud hospitiũ. qr hic nõ poteris manere. Et sic pauperculus ioseph. nesciebat quo iret. t pcipue dolebat de btã virgine quã sciebat matrẽ dñi ab oib9 hoibus venerãdã. t noverat tenerã eẽ vginis vecũdiã. vñ valde dolebat d verisimib9 q̃ eis fiebãt ppt̃ paupertatẽ. Juxta illud Juuenalis. lib. j. Nil bz ifelix pauptas duri9 in se. Qridiculos homines facit. Sz cfortabat eũ btã vgo: dicẽs. Placeat nob9 q̃cq̃d deo placz ob hoc ipz q̃ sibi placet. t etiã forte cfortãdo eũ q̃ hec tristicia vterez i gaudium. dicebat illud. Ouidij in lib. de ponto. Sepe creat molles aspera spina rosas. Nõ ergo diffidam9 de diuina bonitate: sz firmiter supnũ expectemus adiutoriũ. Nã nõ est ad breuiata man9 dñi. Eam9 igit ad aliquẽ locũ remotũ a tumultu hoim̃. vt possim9 quietius deo vacare. t ipse cui est cura de

oibus puidebit nobis. Querẽtes ergo in uenerũt diuersoriũ siue crotã atq̃ tuguriũ in quo intrãtes pepit ibi vgo gloriosa suũ benedictũ filiũ gaudiũ matris habẽs cũ vginitatz honore. Et pãnis eũ iuolnit t reclinauit in psepio: qr nõ erat ei loc9 in diuersorio. Et tũc vificatũ est illud. Luc. ix. Vulpes foueas habẽt: et volucres celi nidos/fili9 aũt hois non habet vbi caput suũ reclinet. Diuersoriũ vo sm magistrũ in scholastica historia dr. Operimẽtũ qđ est iter duas domos sub quo cũtes ad colloquẽdũ vel ppter aeris intẽperiẽ diuertebãt. In quo ergo diuersorio sm quosdã ioseph q̃ faber erat panit psepe boui t asino. vel sm alios ibi erat psepe p multa tẽpora factum ad seruitium transeuntium Dicunt autem q̃dam deuoti doctores q̃ cũ ioseph cũ btã virgine veniss̃et ad ciuitatem bethleẽ. Tũ qr pauperes erãt: tum qr tarde venerãt. plane eñ preterãt: quia beatissima virgo erat vicina partui: vnde fuerãt de vltimis. Item qr ex ipsa ciuitate multi reges et potentes psone originẽ traxerãt. tam multe gentes aduenerãt q̃ omnes habitationes erant occupate: cũ hospitijs. vnde nõ potuerunt hospitiũ inuenire t necesse habuerunt ad diuersoriũ se reducere. Nos vero dicere possumus q̃ hoc diuina voluntate factũ est. vt nobis daref exemplũ humilitatis et pauptatis amplectãde. Item vt verificaref ppbetia Esa. j. Cognouit bos possessorem suũ/et asinus psepe dñi sui. tc̃. t Baruch. iij. ca. vbi dr. de filio dei. In medio duoz aialiũ cognoscẽris. sm vnã trãslationẽ. Voluit autem dñs poni in medio istorũ duorum aialium: vt ostenderet q̃ populũ iudayc̃um et gentilem coniungere debebat ad suum seruitium. Nã tunc aratur in boue t asino quãdo diuerse pfessiõis homines simul cõiunguntf in vno officio. Mirare queso aĩa deuota q̃ extrema fuerit pauptas regis celorũ t omniũ creaturarũ prote nascẽtis. Audi. hieroñ. ad Marcellã dicẽtem. Duo sermone/qua voce spelũcam tibi saluatoris exponam. t illud presepe in quo infantulus vagũt. Silentio magis q̃ sm̃one honorãdũ ẽ. vbi sunt late porticus. vbi aurata laq̃aria. vbi domꝰ dãnatoz penis laboreq̃ vestite. vbi istar palatij opibus extructe basilice. vt vile corpusculũ hois pretiosius ambulet. et quasi mũdo quieq̃ nõ possit esse ornati9 tecta sua magis velit aspicere q̃ celum? Ecce in hoc paruo terre foramine celoz conditoz natus est. hic inuolutus pãnis. hic visus a pastoribus. hic demonstrat9 a stella. hic adoratus a magis. Et idẽ ad Eustochium inquit. Ille cuius pugillo mundus cõcluditur: presepis continetur angustia. Quid erat videre filiũ dei inuolutũ pãnis/vagientẽ/lachrymãtẽ: et prefrigore tabescẽtem: Eamus oẽs/queso/cũ pastoribus t dicam9 sibi. O angelorũ rex dignissime qui p nobis ad hãc necessitatẽ venisti/t ex paupcula matre nat9 in tugurio vilissimo nõ habes vbi caput reclines. Quid vis a nobis? Quid tibi gratũ psoluere possum9? Uis aurũ vl̃ argentũ. placẽt tibi gẽme vel iocolia vel p̃ciosa queq̃ delectabilia. Et si forte ista spreueris q̃ faciũt tm̃ ad ornatũ nõ p tua necessitate. domũ acciperes ad habitandũ: ligna et pannos ad calefacienduz. et mor infantulus iste clamabit. O rationales creature: nolo mũdi diuitias/nolo delitias/nolo magnificẽtias. ecce carnẽ assumpsi: vt p vobis triginta t trib9 annis laborãs affligar idefinẽter. in fame/t siti/in vigilijs/in pegrinationibus/in angustijs/in persecutionib9/in plagis/i verberibus: t i sanguinis effusione vsq̃ ad mortẽ. Si mihi placere cupitis q̃ vos ita diligo pcta vra mihi donate. illa super humeros meos ponite dolentes in corde vro de oibus cõmissis vestris. et ego pro vobis oibus satisfaciã. ego oim penitẽtiam portabo. O humani cordis duricies cur nõ molliris? cur nõ fleecteris: cur moueris ad vocem saluatoris? Sz tu qđ faciebas O vgo pissima: qñ factorẽ oim videbas assumpta carne tam ifimo in loco natũ: credo q̃ lachrymas cõtinere nõ poterãt oculi tui q̃ tãto magis cõpatiebaris quãto eras certior de altitudine sacramẽti. Nepe anim9 humanus excogitare nõ sufficit qualiter tu virgo benignissima dilecti filij tui artissimam pauperta-tem defleuisti. Sed o benedicta virgo a-

liquantulum consolare: considerans q̄ filius fecit more bonorum. et excellentiū imperatorū qui ante se deferri faciunt vexilla sua que ad pugnā contra hostes deferre intendunt. Filius em̄ tuus in hunc mundū veniens signum ꝛ vexillum ante se portauit in quo picta est hūilitas/paupertas/et austeritas: quibus malignum hostem debellabit. ✣. O virgo sanctissima. vt contemplari possim quando eras partui vicina poteras dicere. O dñe deus rex regum/et imperator angelorum: quem sum ego vt habitare dignatus sis nouem mensibus in vtero meo. Que est sufficientia ancille tue: vt parereꝫ et educare debeat regem eterne glorie. Sed postq̄ tibi placuit me eligere in tuā matrez. Fiat voluntas tua sanctissima ꝛ cum magno desiderio a sanctis patrib⁹ expectata. O felix illa hora in qua videbo te deum meum ex me natum: quādo te meis brachijs dulciter astringam/ore deosculabor/et meo lacte pascā. In talibus autē deuotis orationibus existēte virgine: et deo infinitas gratias de tanto beneficio sibi collato referente: reuersus est ioseph. ꝛ diuersoriuz illud prout scōm possibilitatē suā valuit ordinauit. Sz cū btissima vgo sciret p diuinā reuelattionē se i hac nocte sacratissima debere filiū suum parturire. tota ipsa nocte in oratione deuotissime stetit. ¶Prima igitur vigilia noctis venit de celo lux valde splendida qua solam virginem cooperuit. et magna multitudo angelorum prime hierarchie pariter descendit dulciter canentium illum vsiculum. pś. Egredietur dominus de loco sancto suo. veniat vt saluet populum suum. In secunda autem vigilia noctis venit lux maior de celo. que non tantum mariam et Joseph cooperuit: sed etiam totam domūculam siue tugurium in quo erat beata virgo. et cū ea luce pariter descendit magna multitudo angelorū secunde hierarchie dulcissime canentium et dicentiū. Ecce iam venit desiderat⁹ cunctis gentibus. In hora vero medie noctis venit de celo maxima lux. que non solum domum illam intra et extra cooperuit. sed etiam totam ciuitatem: immo etiam totum mundum illuminauit. Jta vt quilibet miraretur. q̄ media nocte dies clara videbatur. ꝛ cū ea luce pariter descendit maxima multitudo angelorum tertie hierarchie dulcissime canentiuz illud Esaie. xlv. ca. Aperiatur terra et germinet saluatorem. ꝛ isti omnes angeli in humana specie pulcherrima apparebant. et beatam virginē laudabant. atq̄ ei gratias referebant: quia eorum restauratorem genera̅sset. O bene dicte Joseph dic mihi quid tu faciebas. profecto lachrymas ex deuotione continere non poteras. Ipsa vero virgo beatissima tota absorpta in abysso diuine cōtemplationis et consolationis. sentiens in vtero suo sacratissimo moueri filium suum et exire velle. et eleuatis deuotissime manibus et oculis in celum atq̄ genibus flexis deo gratias agens de tanto beneficio peperit dulcissimum filium suum qui ab ea tanq̄ radius de luce processit: eumq̄ protinus reuerentissime beata virgo adorauit simul cum ioseph et omnibus illis angelis. qui dulcissimas facientes melodias decantabant illud. pś. xliij. Speciosus forma pre filijs hominū. diffusa est gratia in labijs tuis. propterea benedixit te deus in eternum. O virgo benedicta. O virgo sanctissima. O virgo felicissima. quid egisti tūc de filio tuo. Eum ne osculata ꝛ amplexata fuisti. profecto tue ineffabili pietati congruit. vt nobis aliquid de eius consolationibus reuelare digneris. de eo tibi dicere possum. Di maria dolce con quāto desio. Diraui el tuo fiolo homo et dio. Quando tu parturisti senza pena. La prima cosa credo che facesti/si lo adorasti o de gratia piena.

¶Possumus etiam cōtemplari. q̄ postq̄ benedicta virgo filium peperit. ꝛ adorauit. considerans eius diuinam maiestatem non audebat eum tangere. Videns tamen eum nudum in tanti frigoris algore et cupiens eum pannis inuoluere. atq̄ affectās ipsum osculari et amplecti. quē animalia suo flatu calefaciebāt intuebatur iocunda facie filium suum benedictū rogans eum vt sibi ostendere dignaretur quid agere deberet: ipse vero amorosus iesus in maternis brachijs ire gestiēs ma

nibus et pedibus atq̄ alacri vultu/ꝛ oculorum nutibus indicabat matri ꝛ effl̄agitare videbatur vt eum reciperet in vlnis suis. Tunc beatissima virgo inquit filio: postq̄ me ita alachriter inuitas. postq̄ meo lacte cibari affectas: postq̄ i gremio meo requiescere appetis. qui i vtero meo nouem mensibus habitasti. confidenter te i brachijs meis accipiā ꝛ amplexabor. tuncq̄ reuenter eū accipiens osculata est suauiter ꝛ amplexata. Jpe vo dulcis filio paruulis brachijs ad collum eius appositis amplexat⁹ est ꝛ oscula illius labijs impressit. ꝛ de vberib⁹ eius lac de celo ppinatum suxit. Ipsa vero virgo beatissima vt di Luce. ij. c. ¶Panis eum inuoluit ꝛ reclinauit in presepio. q̄ nō erat ei locus in diuersorio. Et pſideras ineffabilē filij dei humilitatē cepit nō sine lachrymis eū alloq̄ dicēs. O fili benedicte quāta est tua erga humanū genus benignitas et clemētia. Tu em̄ q̄ es eternus factus es tēporalis et puerulus. tu imortalis et ipassibilis fact⁹ es passibilis ꝛ mortalis. Tu omniū creator factus es creatura. Tu dñs angelor ac rex regum/ꝛ dñs dominātiū formā serui accepisti. tu sctūs sctor similitudinem pctōrum assumpsisti. tu oīpotēs de⁹ factus es homo ifirmus: tu sapiētia ꝛ eloquētia pfis factus es ifans. ꝛ quasi loqle ignar⁹. tu oim ditissim⁹ fact⁹ es paupculus. tu panis angelor fact⁹ es famelicus tu q̄ vestis aues celi. nat⁹ es nudus. tu q̄ regis orbē vniuersuz ab alio regeris ꝛ gubernaris. tu quē celi capere non possunt. in hoc vili tugurio detineris. O maxima maiestat̄ tue hūiliatio. O idicibilis māsuetudo. O icōparabilis benignitas. O admirāda diuinitatis tue vilificatio. Alij reges nascunt de potēti regina: tu imperator celi ꝛ terre nat⁹ es de vgine paupcula. Alij reges nascunt in ciuitate metropolitana: tu nat⁹ es apud paruulū oppidum. Alij impatores nascunt in regali palatio. Tu natus es in vilissimo diuersorio. Alij reges quādo nascunt reclinātur in leeto aurato molli ꝛ plumeo. tu reclinat⁹ es in abiecto ꝛ pungēti presepio. Alij reges tegunt sericis ꝛ aureis. tu inuolutus es vilibus panniculis. Alij impatores habent multitudinē regū/ducū/baronū/famulorūq̄ ac seruorum eis astātium ꝛ seruiētium. Tu habes bouis et asini famulatū ꝛ istius paupcule matris tue obsequium. ¶Post hec autē vba videns btā vgo q̄ dulcissim⁹ eius fili⁹ desiderabat iterū redire in brachijs maternis rursuz accepit eū in vlnas suas. ꝛ ab osculis ei⁹ cessare nō poterat. Et aspiciens oculos eius pulcherrimos dicebat. Isti sunt oculi qui cōtemplant bonos ꝛ malos. man⁹ aūt tāgēs dicebat. Iste sunt manus q̄ celos formauerūt. Et pedes similiter tāgēs aiebat. Isti sunt pedes quoz scabellū adorab. Tu es deus meus. tu es pśentator meus. tu es filius meus. tu es dñs meus. tu es saluator mūdi. tu es expectat⁹ ꝛ desideratus a cunctis pplis. tu es vita mea. Tu tota spes mea. tu cōsolatio mea. tu gaudiū angelorū: tu dulcedo paradisi. tu glia beatoz tu reqes afaz. tu fabricator celoz. Decantabat quoq̄ btā vgo ponēs filiū suū dulcissimū i gremio et dicebat. Gremio mis re sidet sapiētia pfis. Fili⁹ iste meus regnat vbiq̄ de⁹. Et i his dulcis eloquijs oscula bat. nūc frōtē. nūc oculos. nūc genas. nūc os nunc manus. nūc pedes dilecti filij sui. O vgo maria oi pśolatione repletissima fac obsecro et nos vel aliquid minimū de istis cōsolatiōib⁹ tuis sentire: maxime cū ipe fili⁹ tu⁹ a te suauit aplexat⁹ ꝛ osculat⁹ ac suis collū tuū suauit stringēs brachijs labēdat/lac vgineū ō mamillis ei⁹. ¶Porrige nobis. si nō totū filiū tuū amplexādū sicut fecisti pastorib⁹. saltē summitatē pedis vel man⁹ ei⁹ ad reuerēt tāgēdū ꝛ osculādū. et cōcede nobis. vt sic te cū filio tuo diligam⁹ ꝛ veneremur in hac vita: vt post modum tecum et cum illo regnemus in eterna secula seculorum.

¶Natiuita: quoq̄ filij dei et parturitio matris ei⁹ diuersis miraculis ꝛ prodigijs est declarata. Quorum.

¶Primū ponit Innocētius papa. iij. dicens q̄ Rome duodecim annis pax fuit. Unde Romani tēplū pacis pulcherrimū cōstruxerūt cōsuluerunt q̄ solinē quātū durare deberet p̄dictū tēplū. Qui respondit q̄ duraret ysq̄quo vgo parebit. Cre-

debāt eñ q nūq̄ pareret virgo prout etiā impossibile erat p naturā. Qua ex re in forib⁹ tēpli scripserūt. Tēplū pacis eternū sed in ipa nocte in qua vgo bñdicta pepe rit filiū suū dñz iesuz xp̄m tēplū illud fun ditus corruit. Et ibidē est modo ecclesia serē marie noue.

¶ Secūdū pdigiū ponit Drosi⁹ z Innocenti⁹ pdictus dicētes q in die natiuitat̄ dñi fons aque in liquorem olei vsus est. z erūpēs vsq; ad Tyberim tota die illa largissime emanauit. ppheta nerat eñ sybilla q qñ nascerek saluator prorūperet fōs olei. Et ibi est modo eccl'ia q̄ dicit sancta maria trans tyberim.

¶ Tertiū pdigiū ponit Chrisostom⁹ sup Mat. dicēs q magis sup quodā mōte orā tibus in nocte natiuitatis dñi: stella sup eos apparuit q̄ formā pueri pulcherrimi habebat z in ei⁹ capite crux pēdebat: que magos alloquēs dixit. Ite in iudeā: et ibi puerū natū q̄ est dei fili⁹ inuenietis. Et ipi statim receserūt: z in iudeā prerexerūt q̄rētes z dicētes. vbi est q̄ nat⁹ est rex indeoz Uidim⁹ eñ stellā eius in oriēte: z venim⁹ adorare eum. vt habek Mat. ij.

¶ Quartū miraculuz fuit p̄m quosdā q vinee engaddi faciētes balsamū in nocte natiuitatis dñi miraculose floruerūt. z liquorē suū dederunt. z hoc factū fuit vt significarek ipletā esse scripturā q̄ in psona btissime vginis inqt. Eccli. xxiij. Sicut cynamomū z balsamū aromatizās odorē dedi. z ibidē. Quasi balsamū nō mirrum odorme⁹. Eius aūt spōsus ait. Cañ. v. c. Uinea nostra floruit: z fruct⁹ eius dulcis gutturi meo.

¶ Quintū pdigiū fuit de boue z asino re cognoscētib⁹ xp̄m modo suo. Mā cū deberet Joseph a galilea pficisci in bethleē cū beata vgine pgnāte. duxit secū bouē: forte: vt ipsuz vēderet z censum p se z vxore sua solueret: et de residuo viueret. marime q̄ timebat ipsaz debere ante reuersionē parere. Asinū quoq; duxit secū forte vt sup eū vgo bñdicta grauida veherek. Cū aūt btissima vgo filiū suū peperit statim bos z asin⁹ genib⁹ flexis creatorē suū adorauerūt. Et hoc pdictū fuerat Esa. j. ca. vbi dr. Cognouit bos possessorē suū: z asin⁹ p̄sepe dñi sui. Israel aūt me nō cognouit dicit dñs. De quo etiā pphetauerat sybilla samia a samo ysula dicta. q̄ ait Ecce veniet dies z nascek de paupcula: z bestie terraz adorabūt eū: clamabunt z dicēt. Adorate eū in atrys celoz: hec illa: De hoc etiā pdixerat ipe dñs Esa. xliij. c. dicēs. Glorificabit me bestia agri/draconēs z strutiones q; dedi in deserto aquas z flumina i inuio: vt darē potū pp'lo meo electo meo: q; a comestione feni super qd puer iesus iacebat abstinuit bos z asin⁹.

¶ Sextū pdigiū ponit beat⁹ Hiero. sup Esa. ix. c. dicēs q in hora natiuitatis xp̄i: oēs sodomite per vniuersuz orbē mortui sunt: quos fecit dei fili⁹ eradicari ne in natura quā assumpserat tanta imūdicia inuenirek. Unde qdam dicūt Virgiliū q̄ illo vitio infect⁹ erat illa hora mortuum esse. Propter hoc etiam abominabile scelus deus mittit fames/terremot⁹/z pestilentias. Tam horrēdū etiā est vitiū cōtra naturā q̄ (vt ait Aug.) de⁹ videt humanā naturā eo vitio cōtaminatam fere desit incarnari.

¶ Septimū pdigiū posuit Eusebi⁹ z magist̄r historiaz dicētes. q in die natiuitatis dñi in oriēte apparuerūt tres soles qui paulatim adiuicē appropinquātes i vnū solem redacti sunt. p qd̄ significabat q cognitio vni⁹ dei z triū psonaz diuinaz totī mūdo iminebat. z q; deus ver⁹ creator et rector solis nat⁹ erat. qd̄ pdigiū q; ifideles z obstinati nō itellererūt qd significaret. Ideo in errore suo remāserunt.

¶ Octauū pdigiū ponit Drosi⁹. Eutropius. z Innocēti⁹. ij. dicētes. q Octauianus iperator vniuerso orbe ditioni Romanoz subiugato itantū senatui placuit vt eū p deo colere vellēt. Prudens aūt imperator se mortalem cōsiderans et cognoscens: immortalitatis nomen noluit vsurpare ad illorum aūt importūnā instantiam Sybillam prophetissam aduocauit scire volens per eius oracula si in mundo aliquiseo maior aliq̄ nasci deberet. Cum ergo in hac die natiuitatis domini concilium super hac re conuocasset Et sybilla in camera imperatoris oraculū inſisteret. hora circiter tertia. vel secūdū

alios. sexta aere liquido. puro ac sereno exīstente: circulus aureus circa solem apparuit z in medio circuli vgo quedā pulcherrima stans super aram puerū gestās in gremio. Tunc sybilla hoc cesari ostendit. Cum autem imperator ad prefatam visionem plurimum admiraretur. audiuit vocē de celo dicentem. Hec est ara celi. Dixitq; ei sybilla. Hic puer maior te est. et ideo ipsum adora. Intelligens igitur imperator q̄ hic puer maior se erat: ei thura obtulit et deum se appellari non permisit. ipsa vero camera ad honorem beatissime virginis dedicata est Unde vsq; in hodiernum dicitur Sancta maria ara celi et ē in ordinis nostri monasterio: Et ego fui in ipsa ecclesia.

¶ Legitur quoq; q cum hieremias prophet̄a in egyptum descendit. dedit Egyptijs signum q̄ tunc idola sua corruerent quando virgo pareret. Et ideo sacerdotes egypti imaginem virginis cum puero in secretario templi adorabant. Sed in nocte qua benedicta virgo filium suū peperit omnia idola corruerunt.

¶ Rome etiam erat quedam magna statua in aere diabolica arte sublenata de qua responsum erat ab idolis q̄ non caderet donec virgo pareret. vnde in sacratissima nocte natiuitatis domini cecidit per quod significatum est q̄ potestas principis demonum per virginem cōtrita fuit

A D tertiū Dubiū rñdet q̄ cōuenient natiuitas xp̄i ē ostēsa ab ag̃elis pastoribus z hoc triplici rōe. ¶ Prio rōe simplicitat̄. vt illis tāq̄ puris atq; simplicib⁹ maior fides adhiberek. Mā p̄m Ambro. simplicitas nec nouna fingere nec audita nouit mutare.

¶ Scdo rōne humilitat̄. vt supbiā reprimeret hoiz elatoz q̄re xp̄s dicebat. mat. xi. Cōfitebor tibi oñe pr̄ celi z terre q̄ abscondisti hec a sapiētib⁹ z prudētib⁹: et reuelasti ea paruls. Hinc z Chryso. dicit. Angel⁹ manifestās xp̄i natiuitatē nō init hierosolimā nō req̄siuit scribas z pharises erāt eni corrupti z pre inuidia crucia bāt. fz pastores erāt finceri antiquā p̄uer sationē p̄triarchārū. et moysi colentis.

¶ Tertio ratione manifestationis. Voluit xp̄s natiuitatē suā pastoribus manifestari vt se pastorē ostenderet. Unde ait Beda. Pato dño pastores supra gregem vigilāt. Ille eni natus est/qui dicit. Ego sum pastor bonus. Scd et tēpus immine bat quo idez pastor oues suas que dispse errabant ad vite pascua reuocaret. Unde patet tertiū dubium. Sed p fine istiꝰ sermonis nota pulchrā contēplationez.

¶ Dum venissent Bethleē maria et ioseph. Joseph q̄ rebat hospiciū tñ ipsos nullus licet cum magnis precibus z amore dei rogarent) hospitari voluit Immo vt pie contēplari possim. Unus hospes poterat eis dicere. quid possum lucrari si vos hospitatus fuero. Ego expecto vnum magnū dñm cū magna comitiua. Et ideo vadatis q; non possum vos hospitari. Alter autem hospes interrogās sanctum ioseph vnde veniret. intellecto itinere qd fecerant. forsitan dixit ei. O stulte senex q̄ magna fuit indiscretio tua ducere istā puellā sic delicatā p tam asperā z difficilē ac longā viā nolo in domo mea hospitari gētes in discretas. Ad aliū ergo cū pueniſſet ille fortassis cepit cū irridere dicēs socijs suis Uidete istū insipiētē senē qui est zelotip⁹ sue vxoris. Et ideo ipsaz vbiq; secū ducit Vade igit senex fatue q; nolo stultos nec zelotipos tenere in domo mea. Alius aūt forte dixit ei O inueterate diez maloz crudelis z impie. Quare vxorē tuā cū vtero tā magno z prui ppinquissimā cū piculo aboriꝰ in tā magnū tumultū hoim adduxisti? Quare nō dimisisti eā reqescere in domo tua? ne credas q̄ velim pmittere q̄ pariat in domo mea z cōturbet mihi totū hospitiū. vade ergo z ḡre alibi habitaculū. hec aūt oia fiebāt diuina dispositione q; hospites illi erāt mali z nō merebāt hāc gr̄az. vt in eoz domo xp̄s nascere tur. ab oib⁹ igit vituperosaz repulsā hīs necesse habuit ad diuersoriū declinare in quo introducta dilectissima spōsa dei nō sine lachrymis dixit deo. O dñe de⁹ pce mihi q̄ in tā vili loco collocaui matrē tuam Cum autem perrexisset ioseph per ciuitatem ad procurādū cibaria pro animalib⁹

et paleā ꝓsternendis iumētis: Ipsa bñdicta ẏgo partui vicina cōtēplabar iterum hūilitatē dei ⁊ dicebat. Cāta. O dñe deꝰ rex regū et iperatoꝛ āgeloꝝ. q̄ sum ego: vt habitare dignat⁹ sis nouē mēsib⁹ i vtero meo. Que sufficiētia ancille tue vt parere et educare debeat regē eterne glie. Sꝫ postq̄ tibi placuit ⁊c. Respice retro: qꝛ inuenies finē istius cōtēplatiōis. vbi crucē reperies. ✝. Deide ꝓsequēdo dices. Nato dño angelus dñi de celo appuit pastoribꝰ cū igēti lumie dixitq̄ illis. Ecce euāgelizo vobis gaudiū magnū qđ erit oi populo qꝛ nat⁹ ē nobis hodie saluatoꝛ q̄ est xp̄s dñs: ⁊ cū eo visi sunt plures angeli q̄ dicebāt Glia in altissimis deo. et in terra pax hoibus bone volūtatis. Isti pastoꝛes erāt in regione eadē vigilātes ⁊ custodiētes vigilias noctis sup gregem suū iuxta bethleē vno miliario. Mos q̄dē fuit antiquis ſm aliquos in vtroq̄ solstitio. s. hyemali et estiuali custodire vigilias noctis. Ita q̄ sollicite vigilabāt ⁊ hoc ꝓpt venerationē ⁊ reuerētiā solis cui antiq̄t⁹ ꝓpt suā claritatem fiebat magna veneratio. Qui mos forte ioleuerat apud iudeos ex vsu cohabitātiū. Et nocte media vigilātes. viderūt celestē nunciū annūciātē eis xp̄i natiuitatē. Ad hāc insolitā dignāq̄ visionē. Pastoꝛes timuerūt timoꝛe magno Quibus dixit angelus nolite timere. Deinde instruxit eos de sacramento natiuitat⁹ xp̄i. Postea subdidit āgelus. Et hoc vobis signū. Inuenietis infantē inuolutum pannis et positum in p̄sepio. et factum est. vt discesserunt angeli ab eis in celū. Pastoꝛes loq̄bātur adiuicē dicētes. Trāseam⁹ vsq̄ bethleē ⁊ videam⁹ hoc ẏbū qđ fecit dñs et ostēdit nobis. Et venerūt festinātes. ⁊ inuenerūt mariā et ioseph ⁊ infantē positū in p̄sepio. Cogitate o deuoti xp̄iani. Quale fuit gaudiū istoꝝ pastoꝝ q̄n domū illā plenā multitudine angeloꝝ. ⁊ celesti claritate irradiatā igressi saluatoꝛē mūdi natū inuenerūt/oculis p̄priis cōspexerūt ⁊ forte (vt piū ē credere) manib⁹ ꝓtrectauerūt. ⁊ dulciter osculati fuerūt. Possum⁹ aūt deuote cōtēplari q̄ statim quando pastoꝛes domūculam illā intrauerūt, videntes puerulū ipsuꝫ tam pulchrum ac formosum a cuius facie radij claritatis exibāt. et quē angeli adorabāt ⁊ laudabāt. ꝓni in terram maxima humilitate ⁊ reuerentia adoraueruntē.

Uidens aūt beata virgo sctōs illos pastoꝛes desiderātes osculari bñdictū filiū suū vultu iocūdo porrexit eis cum osculādū/ ⁊ amplexandum. quo reuerēdissime ⁊ deuotissime amplexato/atq̄ ab eo benedictione recepta: pleni ineffabili cōsolatiōe recesserunt laudātes ⁊ glorificantes deū/ de oibus q̄ audierāt ⁊ viderāt sicut dictū est ad illos. vt vꝺ Luc. q. c. Maria aūt modesta ⁊ taciturna/ māsueta ⁊ humilis: cōseruabat oia ẏba hec ꝓferēs in corde suo.

Exclamatio. Clama būili voce puocādo ppl̄z ad lachrymas. dicēs. Letamini o deuoti xp̄iani q̄ p̄ celest̄ letat⁹ est. q̄ p multa milia ānoꝝ steterat i desiderio habēdi filiū ex imaculata ẏgine. Letamini. q̄ spirit⁹ bti. vꝫ angeli in hac natiuitate iudicibili gaudio iubilarūt. Gaudete obsecro/ vna mecū. q̄ nato dño scti pastoꝛes exultauerunt. Exultate o boni xp̄icole. q̄ scti p̄res in ly̆mbo existētes magnope gauisi sunt: q̄ exoꝛtū fuit eis lumē i tenebris. Jo cūdamini dico/ corde cōtrito/ fusiq̄ lachrymis cū maria ẏgine: q̄ ꝓ ceteris alys creatur⁹ de pturitiōe et natiuitate filq̄ sui bñdicti idicibilē ꝓsolatiōnē recepit. q̄ cū maxima cōsolatiōe eū pturiuit. Dēs nos fieꝛis genib⁹ p tam amplissimo munere iam suscepto gr̄as quas possum⁹ referamus pyssimo saluatoꝛi q̄ nō iam in p̄sepio. sed inuenit coꝛonatus in celis/ quem adoꝛant oēs angeli ceteriq̄ beati q̄ sit in eternum benedictus. Amen.

¶Sermo. viij. de circuncisione Jesu xp̄i. ¶Thema.

Cantate dño qm̄ magnifice fecit/ annūciate hoc in vniuersa terra. scribuntur hec verba Esa. xij. ca. Uel istud thema. Circūcidet ex vobis omne masculinum. Genes. xvij. ca.

¶Prologus.

Postq̄ natus est christus multa die octaua erga ipsuꝫ infantulū gesta fuere memorie digna. In qualibet em̄ etate labore ⁊ passionib⁹ plurimis attritus: ostēdit nobis exuberantissimā charitatē suā Neq̄ illi satis erat statuto tēpore ꝓ salute hūani generis crucis ignominiose ferre suppliciū. Quinimo ab vtero virginis gloriose vsq̄ ad extremū vite coꝛp⁹ illud preciosissimū varijs penis cruciatibusq̄ submisit. Hodierna vero die ſm antiquā iudeoꝝ traditionē non sine doloris acerbitate circuncisus est. Et sicut peccatoꝛ videri voluit/ qui ab omni labe et contagione mūdissimus venerat in suo sanguine peccatoꝛes lauare. Qua de re/ statuit sancta mater eccl̄ia diem istum a cūctis fidelibus solenniter celebrari. Nos vero vt christi circunciſi sacramentū oibus innotescat. De ipso in presenti sermone dicemus. ac multa digna laude declarabimus/ deo opitulante: vt possimus cātare ei id quod ꝓ Thema assumpsi. Cāta dño. ⁊c. Canta totū. Postea dic. Inter cetera que pyssimus iesus magnifice fecit q̄ sunt digna annunciari in vniuersa terra. Hodie voluit circuncidi. Et non sine ratione. Sed vt sermo noster habeat aliqꝫ initium. Ad honorē christi ⁊ nostrā consolationē: tria dubia sunt videnda.

¶Primum est. Utrum fuit conueniens christum circuncidi?

¶Secundū. Quare christus natus fuerit paruulus?

¶Tertiū dubiū est. Quare filius dei venit in mundū qui alio modo poterat saluare genus humanum?.

¶Sed anteq̄ respondeā ad primum dubiū premittā ꝓ maioꝛi intelligētia vnā q̄stionē: que talis est. Utrū cōueniēs fuerit circuncisionis institutio? Et respondetur q̄ sic triplici respectu.

¶Primo respectu cause circūcisio conuenienter instituta est. Triplex enim fuit causa potissima vt circūcisio institueꝛet:

¶Prima dicitur distinctionis. vt. s. distingueretur populus fidelis de quo christus nasciturus erat ab alys infidelibus et ydolatris. quia vt. Aug. inquit. lib. v. de ciui dei. c. xij. illo tpe omnes gentes exceptā vna populi hebreoꝝ deos falsos colebant et nō deo victimas sed demonijs immolabāt. Et si obiceretur q̄ anteq̄ data retur circūcisio erant fideles et infideles Ergo ante circuncisio instituenda erat: respondere possumus qđ ex coꝛruptione peccati originalis humanuꝫ genus circa tempoꝛa abrahe ad ꝓfundissimū peccatoꝛum venerat. s. infidelitatem q̄ tuncin cepisse fertur ydolatrie et vitium turpissimuꝫ contra naturā vt patet de sodoma et gomoꝛra. ¶Secūda causa quare circuncisio fuit instituta dicitur oppositionis vt. s. esset remedium oppositū originali peccato qđ q̄dez circūcisio repsentabat quātum ad causam que erat ipsa propagatio libidinosa. Jdeo fiebat in membꝛo deseruiente generationi q̄tuꝫ ad pcessuꝫ circulārē. q̄ sc̄m Anselmū. primo persona coꝛrūpit naturam deinde natura coꝛrumpit personā. Et quantum ad effectū qui est concupiscentia. ideo pellicula p̄putiebatur Et si diceretur q̄ ante institutionem circūcisionis humanum genus originali peccato erat obnoxiū. ergo circumcisio ante fuisset instituenda. dicere possumus secundū Hugonē lib. de sacrāmēris quod in qualibet lege. benignitas dei humano gn̄i de opportunis remedijs cōtra originale peccatū ꝓuidit in lege siq̄dē nature fuerunt tria remedia. Primū oblatio que cepit ab Abel ⁊ durauit vsq̄ ad diluuium de qua dicitur. Gen. iiij: capi. Abel obtulit de primogenitis. Secundū remedium fuit sacrificatio et durauit a: Noe vsq̄ ad abraham. Tertium fuit decimatio de qua. Gene. xiiij. ca. Abraham dedit Melchisedech decimas. in lege scripta remediū contra originale peccatum fuit circuncisio. que licet tēpoꝛe Abrahe et legis nature ceperit tamen tpe moysi fuit promulgata. In lege vero gr̄e est sacramentum baptismi.

¶Tertia ratio quare instituta fuit circūcisio. dicit significationis. vt em̄ dicit. s. Tho. habet circūcisio mystica significationē. Nam ſm intellectū moralē ignificabat castitatē seruādam. ſm intellectū

allegoricū significabat purgationē petō rum p xp̄m futurā. scdz intellectū anago gicū significabat depositionē corruptibi litatis carnis z sanguinis in resurrectiōe.

¶ Secundo circuncisio est cōueniēter in stituta respectu sexus. qz ordinauit de9 vt masculi circūciderent/nō mulieres. Ra tio vero multiplex est. Prima est mēbri deficiētia. qz mulieres non habent mēbrū ad circuncisionē dispositū. Secūda ratio est distinctiōis sufficiētia. qz ppl's fidelis ab infideli sufficiēter distinguebat p viros qz vir caput est mulieris. Tertia ratio est pcti indepēdentia. qz pctm̄ originale nō dependet a muliere causaliter. licet occa sionaliter. Nā q̄uis trangressio a femina ceperit. tamē trāsfusionis pcti originalis causa nō fuit ipsa/sed vir. quia si vir non peccasset/originale trāsfusum nō fuisset.

¶ Tertio: circuncisio cōueniēter institu ta est respectu psone. Indicta q̄ppe fuit Abrahe: dum erat annoz nonagintano nem. vt scribit Geñ. xvij. ca. Diligebat q̄ dem de9 abrahā. maxime ppter tria. Pri mo propter fidē. qz vt scribit Geñ. xv. ca. Credit abrahā deo z reputatū est ei ad iu sticiā. Secundo ppter hospitalitē. qz val de hospitalis fuit. Uñ Hiero. ad palma chiū inq̄t. Diues erat abrahā/auro/argē to/pecore/possessiōe/multāq̄ familiā ha bebat. Ita vt ad subitum nunciū armare posset exercitū iuuenib9 electū. tamē post crebrū hospitalitatis officiū/dum hoies nō recusat suscipere meruit deū. Tertio: diligebat de9 abrahā ppt obediētiā. fuit q̄dē p̄optissim9 ad obediendū deo/cū si bi filiū immolari p̄cepit. vt pz. Geñ. xxij. ca.

¶ Sed ꝯtra supradicta aliq̄s posset dice re q nō fuerit cōueniens circuncisionis i stitutio. qz quāto medicina est facilior tā to est melior: sed facilior erat medicina in lege nature cōtra pctm̄ originale: q̄ cir cūcisio. Ergo melior. Nō fuit ergo cōue niens circūcisionē istituere primo reme dio dimisso. Respōdeq: verū est ceteris paribꝰ: q̄uis aūt medicina in lege nature cōtra originale esset facilior circuncisiōe non tñ ita distincte notificabat cōditionē illi9 morbi: sicut circuncisio. Unde q̄uis circūcisio fuerit difficilior/tñ fuit vtilior.

¶ Uiso q cōueniens fuit circuncisionis institutio. nunc.

A D primū dubium re spōdetur q fuit cōgruū. ꝛc. Resume totū. qd q̄dem fecit multiplici rōne.

¶ Primo. ratione manifestationis.
¶ Secundo. ratione approbationis
¶ Tertio. ratione incitationis.
¶ Quarto. ratione liberationis.
¶ Quinto. ratione inexcusationis.
¶ Sexto. ratione ostensionis.

¶ **Primo** ꝛc. resume. Ut ostē deret veritatem car nis humane. Fuerūt q̄dā heretici. vt ma nichei z valētiniani: z alq̄ plures: q̄ dixe runt xp̄m nō habuisse verū corpus tractū de maria v̄gine. sed illud attulisse de celo z habere corp9 fātasticū. Machumet vo luit xp̄m nō vere pati in cruce: sed fanta stice. O infamis. Christus aūt vt ostēde ret veritatē sue carnis z habere corp9 ver z nō fantasticū voluit circūcidi z sangui nē suū a loco carnis emittere qd̄ non pōt emittere corpus aereū z fantasticū. Figu rate ponit. Exodi. iij. ca. vbi dicit q de9 misit moysen ad pplz israel in egypto: vt eos liberaret de manu pharaonis. Et vt adhiberet sibi maiorē fides a pharaone q esset verus nūcius: cū esset ante pharaonē missit manū suā in sinu et extraxit lepro sam instar niuis: z sic ostēdit se verum nū cium. Moraliter xp̄s ver9 nūcius missus a patre de celis ad nos/vt nos liberaret de manu diaboli vt crederet ver9 messias noster: z ver9 homo nobis similis: posuit se in vterū v̄ginis: et leprosum se ostēdit/ et infirmū/z similē vni pctōri: ppter car nem quā assumpsit z circūcidi voluit. vñ Esa. liij. Et nos putauim9 eū quasi virū leprosum: z pcussum a deo et humiliatū. fecit xp̄s hodie in hac circūcisione: vt fa cit bon9 mercator/q̄ venies ad nūdinas: z inuenies bonā mercātiā emit eā: sed so lū soluit partē precij: et dat arā. Christus bonus mercator venies in hoc mūdo inue nit bonā mercātiā. s. aiam nostrā: sed nō soluit totū precium: sed partē vt hodie: qz cepit sanguinē emittere: sed in die para scene totū soluit in ara crucis: qz ex omni

parte sanguis cribat. O diuina bonitas Figura Leui. xiij. ca. q̄ p̄ceptū erat in le ge q vnus leprosus q̄n mundari debebat a lepra: vt tēplum posset intrare. q accipe ret passerē et de eius sanguine tingeret li gnū cedrinuz et sic liberabat. Ad propo sitū. xp̄s volens nos mūdare a lepra pcti vt possem9 ingredi vitam eternaz: de sangu ine suo tinxit lignū crucis. Uñ q̄rit dubiū vtrū sāguis iste hodie fus9 fuit sufficiēs ad redimēdū gen9 humanū Dic q sic. ꝛc.

¶ **Secūdo** voluit xp̄s circūci dirōne approbatio nis. vt. s. approbaret circūcisionē quā oli de9 instituerat.

¶ **Tertio** ratione incitationis. vt nos incitaret in ei9 amorez Jn. i. Macha. vi. c. legit q q̄ volebant pugnare habebāt Elephantes et eis ostēdebant sanguinē vue et mori. i. vinum rubeum. vt eos incitaret ad bellū Elephas est animal pigrū et forte: et ad multa erudit p vim estimatiuā. Uñ incita tak ad bella per colorē rubeum.

¶ Preterea dr Job. xxxvij. Quis dedit gallo intelligentiaz. Thom. sup. io. intel ligentia in gallo vocat naturalē estimatio qz sicut in bouis determinatis noctis ca nit: ac si intelligeret distinctionē horaruz noctis Tres eni vigilias facit. ¶ Prio circa p̄cipium noctis. vñ tarde cātat.

¶ Scdo in media nocte magis frequētat

¶ Tertio cito: cito canit. et rō est. qz quā to res vna plus se proximat suo principio plus gaudet. Lux est p̄cipium oim ani malium. vnde omnia plus gaudēt de die q̄ de nocte. excepta noctua que solē non patitur. gallus cito canit: qz lux appropi quat. Ad propositum. Ex vi. estimatiua incitatur Elephas propter colorē rubeuz Christus videns nos pigros esse z/ negligē tes in amore suo. Hodie nobis ostēdit sā guinē suū in effusione mēbri. q̄ si diceret nobis. Exclama: o filioli mei amorē quē habeo ad vos non possuz ostendere. nunc quia puul9 sum. s. octo dieruz sz facio qd̄ possuz quia vobis mitto a corpe meo san guinez menz: vt vos incitē ad bene opan duz sz in die veneris sācti clare ostēdam/ quāto amore vos diligo.

¶ **Quarto** rōne liberationis vt eni dei filiꝰ nos liberaret a iugo p̄ceptoꝝ ceremonialiū le gis ātique voluit ipe eam pfecte adimple re. Teste paulo ad gallatas. iij. Misit de us filiuz suū/natuz ex muliere/factū sub lege. vt eos qui sub lege erant redimeret. Inter cetera precepta ātiquc legis: erat p̄ceptū de circūcisione. vt nos igit liberas ret a circūcisiōe/ voluit ipe circūcidi. vñ ait sctus. Aug. in quodaz sermone. Dñs quidē suscepit circūcisionē ablaturꝰ ipaz circūcisionē. suscepit vmbrā daturus lu cem. suscepit figurā/impleturus veritatē ipse enim nobis legem dedit. Hec ille.

¶ **Quinto** ratōe i excusatio nis. Ut indeis ex cusationē tolleret dum eum nō receperūt qz nō potuerunt dicere q esset i circuncisus.

¶ **Sexto** ratione ostensionis. vt ostenderet se esse de gñe abrahe qui circuncisionis manda tum acceperat in signū fidei/quam de ip so habuerat.

¶ Assignatis rōnibus: quare xp̄s voluit circuncidi. Nunc q̄rēdū esset. Utrum q̄ue niens fuerit circuncisionis ac/aliorum le galium cessatio. Ad hanc questionem me lius soluenda i tria sunt ad p̄sens decla randa. Primo declarādum est Quare q̄ueniens fuit cessatio circūcisionis. Scdo q̄re cessatio alioꝝ legalium. Tertio quo tempore cessauerunt.

¶ Quātum ad primū. Sciendū est q cō ueniens fuit circuncisionis cessatio: qz si cut dicit ap̄l's. j. ad cori. xij. Cū aūt venerit qd̄ pfectū est euacuabit qd̄ ex pte est. Sed baptism9 est medicina pfectior q̄ circun cisio q̄tū ad significationē. z q̄tū ad gr̄e collationē z etiā q̄tū ad āplioꝝ sui exticti onē significat: n. sanationē morbi exp̄ss9 et cōfert gratiā abūdāti9: et est etiā sacra mētū cōmunis: quia sibi nō propriat nec serū nec gētem. Unde apostolus. Galla. iij. Quicūq; eni in xp̄o baptizati estis chri stum induistis non est iudeus. neq; grec9 non est seruus neq; liber. nō est masculus neq; femina: oēs vos vnū estis in xp̄o iesu

¶ Quātū ad scdm Sciēdum est q alioꝝ etiaz legaliū conueniens fuit cessatio: et

propter eoꝝ significationē ⁊ impfectionē et humani generis eruditionē pleniorem institutа eſſ fuerūt ad significādū futurā gratiā noui testamēti q̄ postq̄ aduenit talis p̄figuratio cessare debuit: qz nō conuenit q̄ res significet futura q̄ p̄sens: ⁊ hanc rationē aliomodo tāgit apl's ad hebre. x. c. cū dicit. Umbrā habēs. i. bonoꝝ futuroꝝ ⁊c Impfecta etiā erāt: qz gr̄am quā significabāt nō cōferebāt. Et ideo eorum obseruatio cōueniēter fuit mutata in obseruationē sacramētoꝝ euāgelice legis q̄ gr̄az cōferūt: nō tm̄ significāt. Unde apl's ad hebre. vij. Reprobatio q̄dem fit p̄cedentis mādati/ propter ifirmitatē eius ⁊ inutilitatē: qz etiā gen⁹ humanū tpe legis data parū erat eruditū. Unde p illo tpe puulis cōparabat. Gal. iij. Per p̄ceptum tpis i aduentu xp̄i erat plen⁹ eruditū. Et ideo lex scripta q̄ fuerat sicut pedagogus puuloꝝ. Gal. iij. Mutari debuit in legē q̄ conueniēs esset statui pleni⁹ eruditoꝝ. Unde apl's. Gal. iij. Nos cū essem⁹ paruuli sub elemētis mūdi eram⁹ seruientes: at vbi venit plenitudo tpis. ⁊c.

¶ Quātū ad tertiū sciēdū. q̄ vsq̄ ad passionē xp̄i legalia vtutē suā habuerūt ⁊ seruari debuerūt: sz in passiōe xp̄i vim suam amiserūt cui attestat q̄ dicit saluator immīnēte puncto mortis sue. vt habef Joh. xix. c. Consummatū est. tamē post passionem ante tēpus diuulgati euāgelij licitū fuit illis q̄ de iudeis conuertebātur ad fidem seruare legalia nō spem ponendo in eis: sed ad vitādum scādalum: ⁊ vt lex cū honore deduceref da tumulū: ne quasi ac si semper fuisset mala videref repudiari: post temp⁹ vero diuulgati euāgelij nulli fuit licitum illa legalia obseruare.

¶ Hec veritas etiā ostenditur auctoritatibus. Paulus ad Gal. v. c. Si circundamini xp̄s vobis nihil pderit. Item ad Hebreos. iij. et. v. ca. Translato sacerdotio necesse est. vt ⁊ legis trāslatio fiat. Sed in xp̄o fuit translatū sacerdotiū legale. Ergo lex vetus transferri debuit in nouā. et si sic. cōueniens fuit circūcisionē cessare. Itē Act. xxv. Dixit petrus cōtra aliquos qui volebāt legalia cum euāgelio debere seruari. Quid tentatis deum iponere iugum sup cerniceꝝ discipuloꝝ: qd̄ nec nos nec̄ patres nostri portare potuimus. Sz per gratiā dñi nostri iesu xp̄i credim⁹ saluari. quēadmodū ⁊ illi: ergo nō tantū circuncisionis: sed etiam aliorum legalium cessatio conueniens fuit.

¶ Contra aliquis posset argumētari. quia vt habef. Gen. xij. c. Data fuit fedus in semiternū.

¶ Itē si debuisset cessare post xp̄i passionē: cessassent etiā ⁊ alia legalia sacramēta: cū circūcisio esset principali⁹ sacramētumiter alia/ cū cōferret gr̄az. et alia nō: sed vt habef Act. xvj. c. Paulus circūcidit Thimoteū. Et. xxj. c. q̄ purificat⁹ fm legē itrauit tēplū: purificatio etiā manet vsq̄ nūc. Ergo videf q̄ nec circūcisio nec alia sacramēta legalia cessare debuerūt.

¶ Itē. p̄ceptū manet quousq̄ fit reuocatū. Sz non legim⁹ q̄ de⁹ p̄ceptū de obseruatione legali reuocauerit: immo q̄ venerit iplere legē. Mat. v. c. Ergo adhuc manet p̄ceptum de obſuatione oim legaliū.

¶ Ad primū. Respōdef. q̄ circūcisio dr data fuisse in fedus sepiternū rōne rei quā significat: et q̄ eis succedit sicut fides potest dici semp manere ratione visionis q̄ sibi succedit in patria.

¶ Ad secundum dicendū est. q̄ Paulus circuncidit Thimoteum: et purificatus secundū legem intrauit templum: non qz tunc circūcisio et illa purificatio aliquā vim haberent: sed hoc fecit. ad vitandum scandalum iudeorum: quod sibi facere licuit: quia nondum erat euangelium diuulgatū: maxime quia Thimoteus erat de matre iudea. Unde Titum quia simpliciter erat gētilis circūcidere noluit: vt in circuncisione Thimotei ostenderet sacramenta legalia nō tanq̄ sacrilegia debere dānari: ⁊ in hoc q̄ Thitum circunciderе noluit ostēderet ea nō tanq̄ necessaria debere appeti. ⁊ hec accipi possunt ex sentētia. Glo. sup illud ad Gal. ij. Neq̄ ad horam cessamus subiectioni. Dicendum etiā q̄ purificatio remanet: quia secundum se est aliquid conueniens ad cultum dei pro omni tēpore. qz satis apte significat deuotionē ad deū: q̄ semper habenda est.

¶ Ad tertiū: Respōdef. q̄ dñs facto necessitatē obseruādi legalia reuocauit: exhibens illā vtatē quā prius in figura preceperat obseruandā: q̄ autē apli post xp̄i passionem phibuerunt gentib⁹ abstinere a suffocato nō fuit nisi ad tēpus ad vitandum scādalū illoꝝ q̄ de iudeis cōuertebātur ad fidē q̄ ppter desuetudinē talia abominabātur. sicut videm⁹ q̄ si aliq̄s vult socialiter alq̄ cōuenire abstinet ab his q̄ ali⁹ abominaf. fornicationē autē phibuerunt sicut p se malā. Illa em̄ phibitio nō debuit cōputari iter legalia. qz hic nō loquimur de legalib⁹/ nisi fm q̄ a moralib⁹ sunt distincta. Moralia em̄ nullo tempore cessare debuerunt.

¶ Sed aliq̄s posset q̄rere. Utruz suscipiēti circūcisionē cōferat circūcisio gr̄am. Respondetur fm mentem Ricardi de media villa. In suo iij. di. j. q. iij. art. vj. q̄ p circuncisionē cōferebat gr̄a gratum faciens: quia aliter si circuncisus fuit mortuus statim post circūcisionē aut fuisset dānatus fine oi pctō quod absurdū est: aut sine gratia: dignus fuisset vita eterna quod nō pōt: magis tamen per se ordinabat ad peccati remissionem q̄ ad gratie collationē. Per eam em̄ nō cōferebat ex vi sacramenti nisi qz aliter causare nō poterat deletionē originalis peccati. quod autem non imprimeret characterē nisi in carne rationabile fuit. quia caracter imprimit ad distinguendū statum fidei. In illo populo erat quasi p successionē generis: pauci em̄ alq̄ quā illi descēderūt de Abrahā p Isaac. ⁊ Jacob. erāt fideles cōparatiue loquēdo. Et ideo cōueniētius erat in illis distingui statū fidei p caracterē carnalē q̄ p spūalem. Circūcisionē autē nō imprēsisse caracterē in anima probatur per hoc: quia circuncisi venientes ad fidē xp̄i baptizabantur: nec tamen duos caracteres dicūtur habuisse: et tamen caracterem in baptismo recipiebant.

¶ Et q̄ circuncisio conferebat gratiam probatur em̄ sic. Nam dicit Augu. lib. q. De nuptus ⁊ concupiscentia ad Ualeriū comitem longe ante medium. Ex quo instituta fuit circuncisio in populo dei ad purgationem valebat magnis et paruulis originalis veteriſq̄ peccati sicut baptismus ex illo cepit valere ad innouationem hominis: ex quo institutus est: sed p baptismuz nō tm̄ remittit culpa: sed etiā confertur gratia. Ergo in circuncisione gratia conferebatur.

¶ Preterea. Illud qd̄ est formale in peccato opponit gr̄e: sicut priuatio habitui: ⁊ sicut tenebra lumini. Sed impossibile ē auferri priuationē nisi restituatur habitus: ⁊ tenebrā nisi p lumē. Ergo per circūcisionē pctm̄ originale aufertur: qz alias fuisset medicina inutilis. sequitur ergo q̄ per eam gratia conferebaf.

¶ Et si aliquis diceret/ q̄ circūcisio non conferebat nisi qd̄ significabat. Sed non significabat nisi pcti remissionem. Ergo ita p eā peccatū remittebaf. q̄ gr̄a nō conferebat. Respondef. q̄ quāuis circūcisio primo ⁊ expresse significaret peccati originalis deletionē. tm̄ ex cōsequēti significabat gratie receptionē sine qua peccatū delere nō poterat licet ipsa circūcisio primo ⁊ p se nō ordinabaf ad cōferēdū gr̄az nec p eam ita plene conferebatur sicut in baptismo. nec etiam per eam apperiebatur ianua paradisi que clausa fuerat per peccatum primorum parētum a quibus deriuatum est originale peccatum.

¶ Exomnibus istis dictis. O anima paupercula. si haberes gratiā cōtemplādi. cōtēplari posses q̄ valde creator oim ⁊ pf misericordiarū est misericors/ q̄ nūq̄ gen⁹ humanū ablq̄ remedio contra pctm̄ originale reliq̄t. ⁊ maxime ista ętate Quis mortalū posset contēplari magnā dei charitatem quā ostēdit istis tēporib⁹ Vide alia q̄ magnifice ac prudenter ipse filius dei fecit hodie sicut prudens mercator qui veniēs ad nundinas videt bonas merces volēs eas emere dat arrā vēdenti Ita ⁊ ipe volēs emere naturā hūanā i circūcisione sua cepit effūdere sanguinē suū i arrā pcti i die pascues sup bancū crucis integraliter persoluendi Bonus em̄ mercator q̄ aliq̄d emit. primo dat arrā i signū rei empte ⁊ postea facit plenā solutionē.

Et similiter xp̃s in circũcisione effundẽs suum sacrũ sanguinẽ: fecit principiũ nre redẽptiõis. ⁊ cepit aperire portã paradisi vt em̃ ait Ihero. Sãguis xp̃i clauis est paradisi. Debet igit̃ q̃libet fidelis ei cõpati sciẽs q̃ maximũ dolorẽ in ipsa sanguinis effusiõe sentiebat. vt em̃ scriptũ ẽ Leuit. xvij. Bia oĩs carnis in sanguine est. Cogita ergo o aĩa deuota. q̃to dolore debebat cruciari vgo pissima. Aliqui aũt dicũt q̃ ipa nõ erat p̃sens circũcisioni filij sui. Sz ibi ppe diuersoriũ. q̃ mater nõ potuisset videre cruciari filiũ suũ: ⁊ carnẽ ei⁹ tenerimã icidi. Sed tñ audiebat vocẽ filij lachrymãtis ⁊ vagiẽtis ex dolore. Unde cũ lachrymis exclamabat dicens. O fili mi charissime q̃cito incipis pati et cruciari. Alij vero dicũt q̃ erat p̃sens. Unde credendũ est videns incidi carnẽ illã delicatissimã ac passibilẽ in summo rõne delicatissime cõplexiõis ⁊ teneritudinis cũ esset solo octo dierũ. existimo aũt q̃ ipe dulcis paruulus in tantis doloribus ⁊ tormẽtis suis aspiciebat matrẽ ⁊ lachrymosis vocibus extẽsisq̃ brachijs in materno sinu foueri anhelabat. Ipsa vo cũ flẽte filio amaras fundẽs lachrymas eũ q̃tũ poterat cõsolari satagebat. O maria q̃d facies i mõte caluarie? Quid ages cũ filiũ tuũ videbis occisũ in crucis patibulo nõ parũ de sanguine effundentẽ. sz ex q̃nq̃ latis vulneribꝰ riuos sanguinis emittẽtẽ. Desine nunc flere: expecta diẽ mortis sue. Ista tñ initia fuerũt tuoꝝ dolorũ. Circũciso autẽ filio ipsum in brachijs suis pia vgo ptin⁹ accepit. eũq̃ suauiter ãplexata est. ⁊ oscũlata atq̃ lachrymis ex ꝑpassiõe emanãtibus vultũ ei⁹ irrigauit. ⁊ ipsa similiter lachrymis filij sui genas suas madefecit. eiq̃ mãmas ei⁹ dolorẽ aliqualiter mitigaret seu alteraret. fugendas ꝓpinauit. Sz tñ a fletu cõtinere non valebat. Cui benign⁹ filiꝰ vt flere desisteret annuebat. Ipse tñ ex dolore incisure. lachrymas emittebat. Beata autẽ vgo et dicebat. Cessa tu fili flere. et ego etiã cessabo. non em̃ valeo lachrymas cõtinere cũ video te flere. O bone iesu vt nobis exemplũ dares circũcidẽdi spiritualiter. Hodie tu materialiter voluisti circuncidi.

¶ Primo circuncidere debemus oculos nros ne videãt vanitates. vñ Dõ. Auerte oculos meos ne videãt vanitatem: in via tua viuifica me. O quot mala ꝓcedũt ex oculis. Treñ. iij. Oculus meꝰ depdat⁹ est aĩam meã: in cunctis filiabus vrbis mee.

¶ Scõo. Ne aures audiãt inhoneſta. Legit̃ q̃ serpẽs qñ audit icãtatorẽ: ponit aurem vnã in terra: in alia caudã: ne audiat incãtatorẽ. Sic hõ ne audiat mala de primo. Eccl. xxviij. Sepi aures tuas spinis. et linguã neq̃ noli audire: et oĩ tuo facito ostia: ⁊ seras auribus tuis.

¶ Tertio. Os nostrũ ne lequat malũ de aliqua p̃sona: aut dicam⁹ vba inhoneſta q̃ vt oĩ. Eccli. xxviij. Lingua tertia multos cõmouit ⁊ dispsit illos de gẽte in gẽtẽ ciuitates muratas diuitũ destruxit: ⁊ domos magnatorũ effodit. Uirtutes ꝓpl̃oꝝ concidit ⁊ gentes fortes disoluit. Clama. hic ꝓtra murmuratores. Et puerbi. xviij. Mors et vita in manib⁹ linguẽ: qui diligunt eã comedant fructꝰ eius. Apis nũq̃ descendit nisi super aliquos pulchros flores ad comedẽdũ: sic p̃sona bona quãdo loquitur nunq̃ descendit nisi ad virtutes.

¶ Quarto. Iustus ne comedam⁹ vltra necessitatem. ⁊c. Prouerb. xxix. ca. Qui delicate a pueritia sua nutrit seruũ suum postea illuz sentiet cõtumacẽ. Accipiter nũq̃ descẽdit ad ꝑdam nisi quãdo famescit. Ita ⁊ homo comedere non debet nisi quando famet.

¶ Quinto. Tactus ne alienum tangat. Deut. xxj. Que radet cesariem et cicũcidet vngues et deponet vestẽ in qua capta est. In oĩbus his sensib⁹ xp̃s circũcisus ẽ.

¶ Primo in oculis. q̃ fleuit quinques. Primo i natiuitate. Sap. vij. Primã vocem similẽ oĩbus emisit ploratus. Scõo. hodie. Tertio. sup hierusalez. Quarto. sup lazarum. Quinto. in cruce.

¶ Scõo circũcisus est auriꝰ. Joh. xix. c. Auerex iudeoꝝ: ⁊ dabãt ei alapas.

¶ Tertio ꝑedib⁹ ⁊ manib⁹. ps. Foderũt manus meas ⁊ pedes meos: ⁊ dinumerauerunt omnia ossa mea.

¶ Quarto. in gustu. ps. Potauerũt me aceto.

¶ Quinto. in olfatu: quia in caluario lo

co. ⁊c. Et nos similiter faciamus.

¶ Sed Nota o aĩa deuota. q̃ sex vicibus christus p̃ te sanguinem suum fudit.

¶ Primo. hodie.

¶ Secundo. in oratiõe dũ oraret in orto.

¶ Tertio. in flagellatione.

¶ Quarto. in coronatione.

¶ Quinto. in crucifixione.

¶ Sexto in lanceatione. Et sic patet primum dubium.

¶ Charissime frater si no luer⁹ alias q̃stiones ꝓpositas in isto ꝓmone declarare. poteris em̃ p alio ꝓmone eas reseruare Et ꝓ tuo Themate. hec vba accipere.

Exulta et lauda habitatio syon: q⁹ magnus in medio tui sctũs israel. habenꝫ hec verba. Esaie. xij. capto.

¶ Postea dic. O aĩa cõtemplatiua heri ne tedio te afficerẽ duas q̃stiones fine dubia reliq̃ nõ declarata. Hodie decreui ea tibi dilucidare. Accipe igit̃ primum dubium quod est scõm in ordine.

¶ Quare xp̃s natꝰ fuerit parꝰ nulus? Respõdet q̃ Triplici ratione.

¶ Primo. Ratione placationis.

¶ Secundo. Ratione donationis.

¶ Tertio. Ratione spũalis cõceptionis.

¶ Primo. ⁊c. Quia offensus puer puulus de facili põt placari. Ita iesus filiꝰ marie offẽsus a nobis pctõrib⁹ postq̃ icarnat⁹ est/ de facili põt placari. q̃ em̃ ante suã icarnationẽ erat quodãmõ iplacabilis. vt scribit Ezech. vij. Immittã furorẽ meũ in te. ⁊ iudicabo te iuxta vias tuas. Et ponam ꝫ te oẽs abominatiões tuas. et nõ parcet oculus meꝰ sup te. ⁊ nõ miserebor. sz vias tuas ponã sup te. et abominatiões tue in medio tui erũt. Et infra. Ira em̃ mea sup vniuersum ppl̃m ei⁹. Gladi⁹ foris. pestis ⁊ fames intrinsec⁹. Adõ dicit Esa. xlv. ca. Cõuertimini ad me et salui eritis oẽs fines terre. Ideo vt demõstraret q̃ erat effet⁹ placabilis iccircoꝝ voluit nasci puulus.

¶ Secũdo. Rõne. ⁊c. Quia emẽdo faciliter põt̃ capi puul⁹ Uñ aliq̃n pyno pomo dat tota suã hereditatẽ. Olim aũt de⁹ regnũ suũ valde chare vẽdebat. q⁹ nullus ipsuz emere poterat: nec p aliq̃ graui penitẽtia nec p morte aliq̃ sz modo dat ipm regnũ p calice aq̃ frigide Mat. x. c. Immo etiã p vna bona volũtate. Uñ inq̃t. ps. ix. Desideriũ pauperũ exaudiuit dñs ꝓparationẽ cordis eoꝝ audiuit aurꝫ tua. Ideo deũ quodãmodo decipim⁹: q⁹ ei⁹ regnũ q̃si p nihilo ab eo obtinem⁹. Unde. ps. lv. dicit deo. Ꝓ nihilo saluos facies illos. Et debtis in figurã iterũ ait. Ꝓ nihilo habuerũt trã desiderabilẽ. Ecce o aĩa deuota q̃ fili⁹ marie voluit nasci paruulus. Uis ne emere ab ipso regnũ suũ? Quid respõdes mihi. Nũq̃d itellexisti? q̃ paruo ꝑcio suũ regnum emi põt. Dico tibi. O paupcula aĩa vnã lachrymã si emiserꝫ corde ꝓtrito absq̃ te p tali lachryma emet regnũ eius. Lachrymare igit̃. ⁊ noli cõtinere ipsas lachrymas. Dicit em̃ iste paruulus. Beati qui lugent: q̃m ipsi cõsolabuntur.

¶ Tertio. Ratiõe. ⁊c. Quia ad istar paruuli debet a nobis spũaliter cõcipi p bona ꝓposita: ⁊ postea parturiri p bona opa. vt oĩ. Esa. xxvj. c. A facie tua dñe cõcepimus. ⁊ quasi parturiuim⁹ ⁊ peperim⁹ spiritum salutis. Sed multi sunt q̃ aborsum faciũt q⁹ bonũ ꝓpositũ ad opus nõ pducũt. iuxta illud dictũ sacre scripture. Uenerũt filij vsq̃ ad partũ: et virt⁹ nõ est pariendi. Debet quoq̃ nutriri per pseuerantiã. Et ideo cuilibet fideli dicit deus pater. illud Exodi. ij. ca. Accipe puerũ istũ et nutriri mihi. Ego dabo mercedẽ tuã. Debet etiã portari p pacientiã. iuxta illud. Eccli. vj Subijce humerũ tuũ ⁊ porta illã. s. sapientiã que xp̃s est. Si em̃ ipsum saluatorẽ portauerim⁹ per deuotionẽ in hoc scło: ipse nos ab angelis suis portari faciet in celũ perenniter regnaturos cũ eo. Uide o aĩa q̃ felix est ista sexta etas ille q̃ est magnus et omnipotẽs natus est paruulus de maria virgine. Sicut dicit Esa. ix. ca. Paruulus em̃ natus est nobis et filius datus est nobis. et factus est principatus super

humerum eius. et vocabitur nomen eius admirabilis cōsiliari9. Deus fortis pater futuri seculi. princeps pacis. Multiplicabit ei9 imperiū: et pacis non erit finis. Sup soliū dauid. ⁊ sup regnū ei9 sedebit. vt cōfirmet illud et corroboret in iudicio et iusticia ammodo ⁊ vsq; in sempiternū Exulta igit o aia deuota. Rā dicunt tibi verba p themate assumpta. Exulta ⁊ lauda habitatio syon. ⁊c. O vtinā esses vera habitatio tanti puuli p te incarnati. Uis ne esse ei9 habitatio? Ascende igit montē syon. i. mōtem speculatiōis. speculare o aia/siue cōtemplare oculis mentalib9. q̄ magn9 iste paruulus p te incarnat9 est factus. vt in medio tui sit sanct9 israel. qui est sanctus sanctorum.

Ad secūdū dubiuz q̄ erat tertiū in ordine. Resume totū. et dic q̄ multiplici rōe venit i mūdū.

Primo vt ostenderet infinitā suā charitatē et clementiam Unde apl's ad Ephes.. q̄ ait Propter nimiā charitatem suā qua dilexit nos deus cū essem9 mortui pctis: cōuiuificauit nos xp̄o. cui9 gratia saluati sum9. vt ostenderet abundantes diuitias gratie sue bonitate sup nos in xp̄o iesu. Et. j. Joh. iiij. dicit. In hoc apparuit charitas dei i nobis q̄m filiū suū vnigenitū misit in mundum vt viuamus per eum. O charitas oēs ligans oipotētem. O dulcissime paruule. O benignissime iesu. O clemētissime domine celi ⁊ terre. Quare in mundū venisti? Certe si digneris mihi rerspondere. dices. Per far te de me inamorare.

Secūdo venit in mūdū vt quattuor dura et q̄si ifleribilia mollificaret ⁊ flecteret que erāt ista. s. celū neminē recipiēs. Angel9 hominē nō diligens. Deus humano generi recōciliari nolens. Et mors neminī parcens ⁊ oēs absorbens. Sed ista quattuor fecit virginis filius fleribilia. Unde p̄s. xvij. de illo ait. Inclinauit celos ⁊ descendit: ⁊ caligo sub pedibus eius. factū est eī flexile celū/vt homines suscipiat. angelus vt homines diligat. ipse deus descendit ⁊ hoies recōciliauit. ⁊ caligo sub pedibus eius fuit. q̄ mortē suppeditauit

Tertio venit insuper: vt p fectū dominiū mūdi habere videretur. p̄m eī Dionys. ad perfectum dñm tria requirunt. s. preeminentia: continētia: et permanentia. Sed deus non videbatur dñari in mundo. nec q̄tum ad preeminentiā: iuxta illud Esa. Facti sumus quasi in principio cum non dñareris nostri. nec q̄tum ad continētiā Eiusdem libri. ca. xxvj. Dñe deus noster possederunt nos dñi absq; te. Nec q̄tum ad permanentiam. quia videbatur a dominio cecidisse: ⁊ alys renunciasse. Iuxta illud Esa. xix. Tradam egyptum in manu dñorum crudelium. et rex fortis dñabitur eorū. Sed per natiuitatem suā ipsum dominiū recuperauit. Unde Luce. j. c. dicitum fuit. Hic erit magnus: ⁊ filius altissimi vocabit: ecce p̄eminētia. Et dabit illi dñs sedem dauid patris eius. ⁊c. ecce continentia. Et regni ei9 non erit finis. ecce permanentia.

Quarto venit in mundum: vt nos ad bene operandū habilitaret. Ante aduentū eī ipsius homines nullum bonum per quod iustificarenf facere poterant. Unde dicebāt illud Esa. liij. ca. Omnes iusticie nostre quasi pannus menstruate. Et ideo indigebant iustificatore. Sic propter hoc factus est nobis iusticia. Unde apostolus ad Rom. v. ca. Justificati ex fide pacem habeam9 ad deum per iesum xp̄m per quem habemus accessuz per fidem in gr̄am istam in qua stamus. et gloriamur in spe glorie filiorum dei.

Quinto venit christus in mundum: vt humani generis infirmitates sanaret. Homo enim inter alias patiebatur quinq; infirmitates. s. rumorem superbie. cecitatē ignorantie. insipiditatem in mente: vulnerationem culpe. et fetorem consuetudinis prauе. Sed ab ipsis infirmitatibus nos sanauit filius virginis. per quinq; remedia que addurit. Portauit eī carnē de qua fecit emplastrum. Sanguinem de quo fecit collyrium. Spiritum humanū de quo fecit mel dulcissimū. Animā que

fuit vas vnguentarium. Et diuinitatem que fuit balsamum pretiosum. Unde dicit Esa. liij. cap̄ Vere languores nostros ipse tulit: ⁊ dolores nostros ipse portauit Et nos putauimus eum quasi leprosuz: et percussum a deo et humiliatū. Ipse autem vulneratus est propter iniquitates nostras: attrit9 est propter scelera nostra Disciplina pacis nostre super cū: ⁊ liuore ei9 sanati sum9. Omnes nos quasi oues errauimus: vnusquisq; in viam suam declinauit: et posuit dñs in eo iniq̄tatē omnium nostrorum.

Sexto vt mūdum malignitate inflāmatum refrigeraret.

Septimo venit in mundū. vt mūdum aridum impinguaret.

Octauo venit in mundum. vt mundū sterilem fecundaret.

Nono. vt potestatem demonum coerceret.

Decimo: venit in mūdum filius dei. vt ip̄m mundum per peccatum tenebrosum illuminaret. Unde verificatatū ē illud. Esa. ix. ca. Populus qui ambulabat in tenebris vidit lucem magnam. Habitantib9 in regione vmbre mortis lux orta est eis: Erant eī homines in tenebris ignorātie obcecati et facti sicut bestie. Juxta illud p̄s. xlviij. Homo cum in honore esset non intellexit: comparatus est iumentis insipientibus. ⁊ similis factus est illis. Et in signum huius fecit deus primis parentibus post peccatum tunicas pelliceas que facte erant de pellibus animalium in signum sue ignorantie bestialis. beata aūt virgo eis genuit eum qui dicit. Johānis. viij. ca. Ego sum lux mundi. de quo. Joh. ca. j. dicitur. Erat lux vera que illuminat omnē hominē venientem in hunc mundum.

Undecimo venit xp̄s in mūdum. vt nos liberaret a seruitute peccati. Juxta illud dictum saluatoris. Qui facit peccatum seruus est peccati. ait enim Hieronymus super Amos prophetam. Per filium virginis de seruis facti sumus liberi. De ignobilibus nobiles: de peccatoribus iusti: quia satisfecit pro nobis qui eramus debitores mortis. Dicam9 ergo omnes saluatori nostro. O domine iesu. O redemptor noster. O fili dei benedicte. Ecce seruos tuos esse profitemur cū illa que angelo respondit. qui ei incarnationem tuā annūciauerat. Ecce ancilla dñi: fiat mihi. ⁊c. Quibus verbis ianue celestis hierusalez aperte sunt nobis in quas introduci mereamur ipsi9 benedicte virginis intercessione. et tecū/ac cum illa regnare in secula seculorum. Amen.

Sermo nonus de Epiphania domini.

Thema.

Ambulabūt gentes in lumine tuo: et reges in splendore ortus tui. Habentur hec Esa. lx. capitulo.

Prologus.

Commendatur hodierna die sapientia triū regum orientaliū qui mor vt xp̄z natum agnouerunt ipsum studiosissime querere sunt conati. Quesierunt quippe illum qui totius orbis conditor et dominus erat et pro salute hominū dignatus de virgine nasci. Nec laborauerunt frustra quoniā adepti sunt quod volebant. Inuenerunt vtiq; cum incredibili leticia quem diligebat anima eorum. Prebet nanq; seipsum volentibus eum. Uiderūt magi ipsum paruulum in presepio pānis inuolutum. Nos vero si voluerimus intuebimur gloriosam faciem ipsius regnātis in celo. insuper et aperte. diuinitatem ꝑspiciemus. Curramus ad ipsum ad quē fide/spe/et charitate poterimus peruenire. Hic virtutibus moniti reges inclyti meruerunt ducatu noue stelle ad christi dei et hominis presentiam properare.

Cum ergo in hac solēnitate celeberrima ecclesia recolat istor duor ergā iesū christū devotionē ardentissimā. pcipuāq; ac singularissimā affectionē. Nos in hoc sermone de ipsis magis dicemus. De q̄bus duo dubia sunt declarāda.

¶Primum. Utrum christi nativitas sit convenienter manifestata.

¶Secundum. Utrum xp̄m natuz fuerit congruum magis per stellā manifestari.

AD primū Respondetur q̄ sic. Et probat duplici ratione.

¶Primo ratione curationis.

¶Secundo ratione perditionis.

¶Primo Ratione ꝛc̄. Cum enim Adam peccasset intellexit demon divinum v̄bū esse incarnandū pro humano gn̄e. ꝛ se exp̄oliandum de lymbo. Et hoc quidem scivit per scripturas. Dicit enī. Aug. iū. de trini. Diabol⁹ multa potest virtute sue nature a quibus tamen prohibetur divina virtute. vnde virtute sue nature poterat diabolus cognoscere matrem dei non fuisset corruptam. sed virginem remānisse: prohibitus tamem est a deo cognoscere modu3 partus divini. Nam in infantia xp̄i oportebat impedire malicia diaboli ne eum acrius persequeret. tamen videns diabolus angelos canentes pastores adorantes bouem/et asinū venerantes. ipm agressus est in deserto/ tentans eum. p̄mo de gula. Si filius dei es. ꝛc̄. Secundo de vana gloria. Si filius dei es mitte te deorsum. Tertio de Avaritia. Si cadens adoraveris me. ꝛc̄. Cui respondit christus. Vade satha. Scriptū est enī. Dominū deum tuum adorabis et illi soli servies. Unde non potuit cognoscere christi divinitatem nec per consequens ipsum esse verū messiaz. Ait chrisost. Demones nūq̄ habuerūt de aduētu xp̄i firmā noticiā sed q̄dā cōiecturas. Si ergo xp̄i nativitas fuisset oib⁹ manifesta/etiā et demonū fuisz nota: et sic nostra redēptio p ipsum demonē fuisz impedita. Ergo nō oibus nativitas xp̄i debebat esse manifesta. Dicit ad corī. q. Si cognouissēt nunq̄ dominum gloriē crucifixissent.

¶Secūdo ratione p̄ditionis Deus p̄ssim⁹ nō debebat impedire illud/per q̄ genus humanū debebat liberari. Debebat aūt liberari p sanguinē et passionē xp̄i. Unī dicit ero. in q̄daz Epistola. Sanguis christi fuit clavis paradisi. Modo si omnib⁹ nativitas xp̄i manifesta fuisset: nota etiam et iudeis fuisset et per consequens. iudei non posuissent manus suas in christū. Et ita nostra redēptio impedita fuisset. Scribitur actu. iū. c. Scio fratres q̄ per ignorātiam fecistis: sicut et principes vestri.

¶Sed aliquis posset dicere. Quod iudei cognouerūt iesum nazarenū esse christuz sibi promissū. Habetur. n. Joh. xv. Nunc autē viderūt et oderūt me et patrem meū Quod aūt videtur/ manifeste cognoscit ¶Preterea dicit. Math. xxi. Agricole videntes filiū dixerunt intra se. Hic est heres Venite occidam⁹ eum et habebimus hereditatem eius. et apprehēsum/ eū ejecerunt extra vineā/et occiderūt. dicit hiero. Manifeste probat dns his v̄bis iudeorum principes/non per ignorantiam. sz per invidiam dei filiuz crucifixisse. Ergo nativitas christi nota fuit iudeis.

¶Respondetur. Quod in populo iudeorum aliqui erant maiores scientes scripturas legis et prophetarum. Aliqui autē minores sicut laici et vulgares tantūmō scientes illud quod est de necessitate salutis: vt precepta decalogi et huiusmodi q̄ debent sciri ab omnibus: sed subtilitatez scripturarum et dicta prophetarum ignorantes. Item q̄ christus erat verus homo: propheta sanctus. et deus in vnitate suppositi. Dicunt ergo aliqui. ꝛ bene quātū ad hoc q̄ minores populi iudeorum non cognouerunt iesum christum: nec quantum ad divinitatem: nec quantum ad humanitatem: quia licet cognoscerent eum esse hominem verum tamen non cognoscebant illum esse hominem seu propheta qui erat a deo p̄missus sicut christus cui⁹ ratio est: quia ignorabant scripturas que loquuntur de christi divinitate: et illas q̄ loquūf de determinatione temporis et de signis sui aduēt⁹: sz maiores cognouerūt

eum esse verum prophetam a deo p̄missum et missum: quia sciebant scripturas loquētes de tpe sui aduentus. et de signis que omnia videbant in eo adimpleri: nō tamen vt isti dicunt cognouerunt ipsum esse deum: ꝛ secundum hoc loquitur. apostolus in auctoritate preallegata. Quod si cognouissent nunq̄ dominū gloriē crucifixissent. q. d. nunq̄ cognouerunt ei⁹ divinitatem. Sed hoc non videtur convenienter dictum: quia sicut scripture determinate loquuntur loquūtur de tpe sui aduentus. Dañ. ix. c. in hebdomadib⁹ illis abbreviatis. et de signis sui aduentus sicut ē trāslatio regni: vt habet. Isa. xlix. Et modus eius aduveniendi in pauperta te et humilitate: vt habet zachar. ix. ca. Exulta satis filia syon iubila hierusalem Ecce rex tuus veniet tibi iustus et salvator ipse pauper et ascendens super asinaz et super pullum filium asine. Ita expresse vel expressius loquūtur scripture prophetarum de eius divinitate. Hiere. xxxiij c. Ecce dies veniunt dicit dns ꝛ suscitabo verbum bonum quod locutus sum ad domum israel et iuda: in diebus illis germinare faciam davīd germen iustum et faciet iudicium et iusticiā in terra. et hoc est nomen quod vocabunt eum dominus iustus noster. In hebraico vbi habetur hic dominus nomē domini tetragrāmaton: q̄ nullo modo potest dici de aliquo nisi de deo vero. Cū ergo ista auctoritas ꝑ mōes doctores etiā hebraicos exposita sit de christo: sequitur ipsum esse verū deū. Item Esa. dicitur. Parvulus natus est nobis. sequitur: et factus est principatus super humerū eius: et vocabitur nomen eius admirabilis: cōsiliarius. ꝛc̄. q̄ etiam auctoritas scōm hebreos intelligitur de xp̄o: et in ea fit expressa mentio de eius divinitate: sicut de hūanitate: et mīte alie auctoritates cōsimiles possunt ad hoc induci. sed propter prolixitatem omitto: ꝛ ideo dicēdum q̄ sicut maiores populi iudeorū habuerunt noticiā de tpe ꝛ signis sui aduētus: ita noticiam per scripturas habuerūt q̄tū ad eius divinitatē. Considerandum tū q̄ aliquid cognoscit in habitu: cui⁹ tñ cognitio actualis impedit ppt aliquā passionē vel habitū impedientē. sicut dicit phs. vij. Ethic. q̄ incontinens differt ab intēperato per hoc q̄ habz estimationem verā: nō solum in vniversali quā etiam habet intēperatus: vt q̄ fornicari est malum cū nō peccet per ignorantiam: sed etiā habet estimationem verā in particulari: ꝛ per hoc differt ab intemperato: et tñ adveniente passione corrūpitur estimatio vera particularis: quia passione vincente iudicat nūc fornicandum: ita q̄ passio impedit actualē cōsiderationem verā in particulari. et si passio semper duraret semper sic iudicaret. Eodem modo dicendū est q̄ iudei habuerūt veram estimationē de xp̄o ꝛ in habitu et in actu in principio. sed q̄n incepit contra eos predicare excitati fuerūt contra eum passionibus ire rancoris/ꝛ invidie: quib⁹ passionib⁹ impediebātur ab actu ali cōsideratione veritatis prehabite de xp̄o. ideo machinati sunt in eius mortē. sicut et incōtinens propter passionē concupiscibilis eligit fornicari: q̄s tamē alis refugeret. Considerandū tamen q̄ illa noticia quā habuerūt de xp̄o per scripturas prophetarū nō erat certa certitudine evidentie. Tum quia talis certitudo solū habetur per demonstrationē vel sensum. Tū quia prophetie possunt aliquando varie exponi. Et ideo erat magis noticia probabilis ꝛ verisimilis cōiecture: vel scōm alios erat ibi certitudo adherētie: que tñ potest impediri in actu modo predicto. Per dicta possunt solvi argumenta ad vtraq̄ partē. quia illa argumēta que probant q̄ habuerūt noticiam de xp̄o intelligendū est de noticia habituali predicto modo. Alie aūt auctoritates que dicūt contrariū loquuntur de actuali cognitione applicāte ad opus que fuit impedita propter passionem invidie/ et rancoris: vt dictū est. Tamē minores de populo iudaico nō excusantur si consenserunt in mortē xp̄i ꝛ ei nō crediderunt. quia plura signa viderunt demonstrantia ipsum esse deuz. vt cecos illuminare. ꝛ mortuos resuscitare que omnia dabāt intelligi ipsuz esse messiam ꝛ verum deū ac creatorez. Ad proposituz debuit ergo

paucis et non omnibus natiuitas christi manifestari. ¶Precipue istis magis de quibus aliqua videamus.

¶Posset Aliquis querere cur isti reges nuncupãt magi. Ad hoc stat triplex sententia. ꝓm q̃ magus tripliciter dicit. Nã magus ꝺr illusor/maleficus/et sapiens. Dicunt ergo quidam hos reges ab effectu dictos fuisse magos. i. illusores ex eo. s. q̃ herodẽ illuserunt quia ad eũ non redierunt. magus iterum dicit maleficus. Unde malefici pharaonis/dicuntur magi. Et inde asserunt aliqui hos magos vocatos quia fuerant ante malefici: sed postea conuersi. quibus dñs voluit natiuitatez suam revelare. et eos ad se adducere. vt per hoc peccatoribus exhiberet fiduciã. Insuper magus idem est quod sapiens. Nam ipse magus hebraice. Scriba. Grece: ꝑhs/latine/sapiens dicitur. Unde magi quasi in sapientia magni. Nomina vero ꝓpria istoꝝ scõm aliquos: in hebreo sũt: Appelliun/ametius/damascus. In greco autẽ. Galgalath. Malgalat. sarachim. In latino. Caspar. Baldasar. Melchion.

¶Anteq̃ Agrediamur scõm dubiũ. Debem⁹ notare quod natiuitas xp̃i. quatuoꝝ generib⁹ hominũ fuit manifestata.

¶Primo ipsi benedicte v̈ginis et Joseph sponso eius qui instruẽdi erant de natiuitate dei anteq̃ nasceretur quia ad eos ꝑtinebat reuerentiã habere ꝓlis concepte in vtero. et obsequi nasciture. Sed quia eoꝝ testimoniuz ꝓpt hoc domestici⁹ fuisset habitum suspectum circa significationem xp̃i. Ideo oportuit vt alĩs manifestaretur extraneis. quoꝝ testimoniũ suspectũ esse nõ posset. Propterea ioseph certificat⁹ ab angelo. Mat. j. dũ ei dixit ioseph fili dauid noli timere accipere mariã cõiugem tuã. Quod enim in eã natũ est de spiritu sancto est.

¶Secundo manifestata fuit pastoribus ab angelo. Luce. ij.

¶Tertio istis magis q̃ peruenerunt ad xp̃m. xiij. die natiuitatis eius quo de festũ Epiphanie. i. manifestationis siue apparitionis celebratur. qz noua stella ipis tribus magis apparuit. vt infra videbitur. Si enim reuoluto ãno/aut etiã ꝺuob⁹ ãnis post xp̃i natiuitatẽ puenissent ad xp̃m nõ inuenissent eũ in bethleẽ. Cum scriptum sit. Luce. ij. qꝺ postq̃ ꝑfecerũt omnia ꝓm legẽ dñi. s. puerũ iesu zofferẽtes in tẽplu reuerti sunt in galileã in suã ciuitatez nazareth.

¶Quarto autẽ manifestata est iustis in tẽplo. s. Simeoni et anne prophetisse. Et sic patet primũ dubium.

¶Ad secundũ dubiũ. Utrũ xp̃m natũ fuerit. ꝛc. Replica totũ. Respõdet Sanct⁹ Tho. in. ij. pte sũma. q. xxxvj. ar. v. dicens. Sicut manifestatio syllogistica fit per ea que sunt magis nota ei cui est aliq̃d manifestandum. Ita manifestatio q̃ fit per signa debet fieri per ea que sunt familiaria illis quib⁹ fit. Manifestũ est ãt q̃ viris iustis est familiare et consuetũ interiori spũs sancti edoceri instinctu et absq; signoꝝ sensibiliũ demõstratione. s. per spiritũ prophetie. Alĩ vero corpalibus reb⁹ dediti per sensibilia ad intelligibia deducuntur. Judei tamẽ consueti erãt diuina respõsa p ãgelos accipe. p quos etiã legẽ accepant ꝓm illud Actũ. vij. Accepistis legẽ in dispositione Angelorũ. Gentiles vero et magie astrologi cõsueti sũt stellarũ curs⁹ respicere. Et ideo iustis. i. Simioni et anne manifestata est xp̃i natiuitas per interiorẽ instinctũ spũs sancti. iuxta illud. Luce ij. Respõsuz accepit symeon a spũsancto. ꝛc. Pastorib⁹ autem magis tanq̃ rebus corporalibus deditis manifestata est xp̃i natiuitas p apparitiones visibiles. Et qz hec natiuitas non erat pure terrena sz quodãmodo celestis. ideo p signa celestia vtriq; manifestaꝝ. vt. n. Aug. dicit in sermone de Epiphania: Celos ãgeli habitãt: et sydera ornãt. Utriq; ergo celi enarrãt gl'iaz dei. Rõnabilit ãut pastorib⁹ tãq̃ iudeis apꝺ quos frequẽt facte sũt apparitiones ãgeloꝝ/revelata est natiuitas xp̃i p ãgelos. Magis aũt assuetis i cõsideratiõe celestiũ corpũ: manifestata ẽ p signũ stelle. qz vt dicit Chryso. p cõsueta eos dñs vocare voluit eos cõdescẽdẽs.

Greg. aũt dicit in Omel. sup Mat. Judeis tãq̃ rõne vtentibus rõnale/animal. i. Angelus ꝑdicare debuit. Gẽtiles vero q̃ vti rõne non sciebãt ad cognoscẽdũ deuz nõ per vocẽ/sed p signa ꝑducũtur. Et sicut dñm iã loquẽtem annũciauerũt gentib⁹ ꝑdicatores loquẽtes ita euz nondum loquẽtez elementa multa ꝑdicarent. Aug. aũt dicit in sermone Epiphanie Abrahe innumerabilis erat promissa successio. non carnis semine sed fidei fecũditate generãda. Et ideo stellarũ multitudini est cõparata. s. Gen. xv. vt celestis ꝓgenies speraret. Et ideo gentiles in syderibus ꝺ signati ortu noui syderis. excitãtur vt perueniant ad xp̃m p quẽ efficiunt semen Abrae. Hec autem stella non fuit vna de stellis celestib⁹ ab initio creatis. Unꝺ Aug. in lib. contra faustũ dicit. Nõ ex illis erat stella que ab initio itinerũ suoꝝ ordinem sub creationis lege custodiũt. sed nouo v̈ginis partu nouũ sydus apparuit: Beat⁹ vero Tho. in. ij. pte summe. q. xxxvj. ar. vij. inqt Sicut. Chrisost. dicit super mat. Quod illa stella que magis apparuit nõ fuerit vna celestiũ stellarũ multipliciter manifestum est.

¶Primo quidez quia nulla stellarũ hac via incedit. hec enim stella ferebatur a septẽtrione in meridiẽ. Ita eni iacet iudea ad persidem. Unꝺ magi venerũt.

¶Secũdo apparet hoc ex tpe. nõ solũ. n. apparebat in nocte. sed etiam in meridie et suũ fulgoꝛẽ ostẽdebat qꝺ nõ est virtus stelle sed nec lune. ¶Tertio q̃nq̃ apparebat. q̃nq̃ occultabatur. cũ. n. magi intrauerũt birz occultauit se ipsaz. Deinde vbi herodẽ reliq̃rũt oñdit se ipsaz.

¶Quarto qz nõ habebat cõtinuũ motũ sicut alie stelle. sed cũ oportebat ire magos ibat. q̃n ãt eos oportebat stare stabat sicut et de colũna. nubis que erat in deserto. vt habetur exodi. xiij.

¶Quinto qz nõ sursum manẽs ꝓtuz v̈ginis demõstrabat. sz deorsuz descẽdẽs hoc faciebat. Unꝺ mat. ij. dicit q̃ stella quã viderãt magi in oriẽte ãtecedebat eos vsq; dũ veniẽs staret supra vbi puer erat. Ex quo patet q̃ verbũ magoꝝ dicẽtiũ. Vidimus stellaz eius in oriẽte. nõ est sic intelligendũ quasi ipsis in oriẽte positis stella apparuerit eis in terra iuda. Sed qz viderunt eã in oriẽte existentẽ et precessit eos vsq; in indeã. Nõ potuisset aũt distincte domũ demõstrare. nisi fuisz terre vicina. erat ergo nõ in firmamẽto celi collocata: sed in aere vicino terre. Et secũꝺũ voluntatẽ dei mouebatur. Unꝺ leo papa dicit in sermone epiphanie. Tribus magis in regione oriẽtis stella noue claritatis apparuit. que illustrioz ceteris. pulchrioꝝq; syderib⁹ in semtuẽtiũ oculos animosq; cõuerteret. vt cõfestiz aduerterek nõ esse oci osuz qꝺ tã insolitũ videbatur. Hec ille.

¶Et nota q̃ magi quimtupil ci stellã viderunt

¶Primo materialem que eos coduxit.:

¶Secundo spiritualem. i. fidem quam h buere de christo qua venerunt.

¶Tertio intellectualẽ. i. angelũ q̃ eis apparuit in somnis ne ad herodẽ redirẽt: sz per aliam viam.

¶Quarto rõnalẽ. s. v̈ginẽ mariã. de qua stella cãtat Eccl'ia Aue maris stella.

¶Quinto sup substantialẽ. i. christum.

¶Ex quibus oĩb⁹ patet q̃ hec stella ab alĩs differebat origine qz nõ fuit creata cũ alĩs a ꝓcipio mũꝺi sz solũ in natiuitate christi.

¶Itẽ officio. quia alie stelle facte sũt. vt sint in signa et tpa. Gen. j. hec aũt vt duceret magos. Itez ꝺuratione. qz alie stelle sunt ꝑpetue. Hec aũt. vt ait nichola⁹ de lyra finito suo ministerio redũt in ꝑiacẽtẽ materiam.

¶Itẽ in situ et locatione vt. ꝛ. dictũ est.

¶Itẽ in radiatione qz ceteris stellis erat lucidior. ita q̃ splendoꝛ solis eã obscurare nõ poterat et etiã in meridie splendidissima apparebat.

¶Itẽ in motu: qz nõ mouebat motu circulari. sed progresso.

¶Itẽ in sui demõstratione. et celatione ad tẽp⁹. dicit quoq;. Tho. vbi ꝛ. ar. v. stella que christi natiuitatem manifestauit omnem occasionem errouis subtraxit. Ut enim Augustinus dicit contra Faustum. Nulli astrologi ita constituerunt nascentium hominum fata sub stellis. vt

Universidad de Deusto

aliquã stellarũ hoꝛe aliquo nato circuitꝰ sui ordinem reliquisse.et ad eũ qui natus est perrexisse asseuerent.sicut accidit circa stellam que demõstrauit natiuitatem christi. Et ideo per hoc non confirmatur errox eoꝝ qui sortem nascẽtiũ hominũ astroꝝ ordini colligati arbitrantur. Non autẽ credũt astroꝝ ordinẽ ad hoꝛes posse mutari. Similiter etiam dicit sctũs Chrisostomus. Non est hoc astronomie opus a stellis scire eos qui nascuntur. Sed ab hora natiuitatis futura predicere. Magi autẽ tempus natiuitatis non cognouerũt. vt hinc sumentes initiũ a stellaꝝ motu futura cognoscerent.sed potius ecõuerso. Et sicut Augu.dicit in ꝑmone Epyphanie. Magi ab angelis aliq̃ monitione reuelationis audierũt:q̃ stella christũ natum significaret.ꝛ ꝓbabilem videtur q̃ a bonis quãdo in christo adoꝛãdo salus eoꝝ iam querebat.hec ille. Et idem Aug.in lib.q̃stionum noui ꝛ veteris testamẽti ait. Regem intellexerũt natũ cum stella indice tẽpoꝛalis.rex soleat designari. Hi esꝰ magi non maliuolẽtia astroꝝ cursum.sed rerum curiositate speculabãtur. Leo autẽ papa in sermone Epyphanie dicit. ꝓter illam stelle speciem que coꝛpoꝛeũ inciauit obtutũ fulgentioꝛ veritatis radius eoꝝ coꝛda prodocuit.sctũs vero Thomas. vbi supra.ar.viꝰ.iquit. Magi sunt primitie gentiũ in christo credentium. in quibus apparuit sicut in quodã fides ꝛ deuotio gentium venientium a remotis ad christũ. Et ideo sicut deuotio et fides gentium est absq̃ erroꝛe per inspiratiõe spiritussancti.ita etiam credendum est magos a spiritusancto inspiratos sapienter christo reuerentiam exhibuisse.hec ille.

¶Dicit enĩ Chrisostomꝰ sũ per Matthꝫ. Si magi regem terrenũ querentes venissent fuissent confusi.quia tanti itineris laborem/fine causa sucepissent.vndenec adoꝛassent.nec munera obtulissent. Nũc autem quia celestem regem querebant.etsi nihil regalis excellẽtie in eo viderunt cũ solius stelle testimonio cõtenti adoꝛauerunt. Uiderunt esꝫ hominẽ adoꝛauerunt deum et obtulerũt munera dignitati xꝑi congruentia. Auro quidẽ quasi regi magno. Thus quod in sacrificio ponitur immolãt vt deo. Myrrha qua moꝛtuoꝝ coꝛpoꝛa cõdiuntur ꝓebetur tanq̃ ꝓ salute omnium moꝛituro. Grego.quoq̃ in Omelia Epyphanie idẽ confirmans ait. Magi vero aurum:thus:ꝛ myrrham deferunt. Aurũ quippe regi congruit.thus vero in dei sacrificio ponebatur.myrrha autem moꝛtuoꝝ coꝛpoꝛa condiũtur. Cũ ergo magi quem adoꝛant etiam mysticis muneribus predicant. Auro regẽ/thure deũ/myrrha moꝛtalem. Alĩ autem quidam doctoꝛes dicunt.q̃ obtulerunt aurũ in paupertatis subsidium.thus in stabularis fetoꝛis remedium.myrrham vero i teneritudinis puerilis obsequium ad vngẽda membꝛa illius debilia et tenera ac delicatissima qui nostras penalitates et infirmitates assumpsit. Nos autem beatos magos admirabiles nobiles reddit laboꝛ itinerationis:quia lõgitudo viarũ nõ retraxit eos quin pergerẽt ad dñm nostrũ iesum xꝑm. Non etiã difficultas temꝓoꝝ:quia in hyeme. Non multitudo expensarũ quas oꝑoꝛtebat facere. Non teneritudo cõplexionũ:qꝛ erant delicate ꝑsone. Non periculum personarum:quia eis poterant fieri multe insidie. Non timoꝛ vsurpationũ:s.ne sua regna ab alĩs interim vsurparentur. Uenerabiles etiã eos reddit audatia confessionis:quia coram heꝛode qui regnũ iudaicũ sibi vsurpauerat confessi sunt christuꝫ natum esse regem iudeoꝝ.

¶Sed hic queri potest.quomodo in.xiĩ diebus potuerũt magi venire de vltimis terre finibus:vel saltem de terra longinqua vsq̃ in hieruſalem que est in medio terre habitabilis.cum a patria eoꝝ vsq̃ in hieruſalem esset via vnius anni secundum Chrisostomũ. Respondetur q̃ puer ad quem ꝓperabant:eos in tam breui spacio perducere potuit. Uel dicendũ est secũduꝫ Hieronymũ. q̃ super dꝛomedarios venerunt.qui sunt velocissimi ꝛ tantum currunt vna die quantũ equi in multis. Et tunc impletũ ẽ illud Esa.ix. Inundatiatio camelogꝝ operiet te dꝛomedarij madian et epha. Oes de saba venient

aurum ꝛ thus deferẽtes: et laudẽ dño annunciantes ¶Si etiam queratur Quare potius in hieruſalẽ perrexerũt q̃ ad aliã ciuitatẽ ad querendũ xꝑm. Respõdetur. q̃ hieruſalem magna erat ciuitas ꝛ regalis ꝛ ideo credebãt q̃ talis puer nõ nisi in regia ciuitate nasci deberet. Uel ibi perrexerunt vt locũ natiuitatis xꝑi certiꝰ discere possent.quia ibi sapientes. scribe ꝛ legis doctoꝛes residebant: vt impleretur quod dictũ est per ꝓphetã Esa.ij.ca. De syon exibit lex: ꝛ verbũ dñi de hieruſalẽ. Itẽ vt studio magoꝝ dãnaretur/pigritia iudeoꝝ vt.s.essent inexcusabiles: quia potuissent dicere. Nos quidez locũ natiuitatis scimus. sed tempus ignoramus. Et ideo magi ostenderũt tẽpus et didicerunt ab ipsis locũ. O quanta igit fuit desidia iudeoꝝ qui cum per scripturas inuenirent xꝑi aduentũ esse ꝓpinquum/viderentq̃ reges a finibus terre venisse ad eũ querendum ꝛ adoꝛandum: iuxta ꝓphetiam Dauid.ps. lxxj. Reges tharsis ꝛ insule munera offerent. Reges arabum ꝛ saba dona adducent. Et adoꝛabunt eũ omnes reges.ꝛc. nõ curauerũt ad locũ natiuitatis xꝑi eis vicinum/ꝛ ab ipsis demonstratuꝫ magis vna cum illis ꝓperare. Sed hoc deo ꝑmittente factũ est ꝓpter eoꝝ maliciam. Ut enim dꝛ in cõmuni ꝓuerbio. Achi dio vol male/li to le el seno. Ut etiã dicit Greg. vbi.s.ideo stella disparuit ꝓpe hieꝛlm vt magi necesse haberẽt percontari ꝓncipes iudeoꝝ de oꝛtu messie ꝛ sic duplici testimonio firmarẽtur in fide.s.stelle et sacre scripture. Ipsi cni scribe et ꝓharisei allegauerũt ꝓphetiam. Michee.v. vbi dicit q̃ messias debebat nasci in bethleem. ¶Sz hic inquirendũ est. que causa magos impulerit ad sumẽdam tam longam viam/ac difficilem. Et respondet. Aug. in sermone predicto sic dicens. Cum alias multi nati essent reges iudeoꝝ nũq̃ quemq̃ illoꝝ ad adoꝛandũ quesierunt:qꝛ nec quẽq̃ illoꝝ de celo loquentẽ didicerunt. Nõ itaq̃ regi iudeoꝝ.quales illic eẽ solebãt. hũc tã magnuꝫ honoꝛẽ longinqui alienigene ab eodẽ regno extranei a se deberi arbitrabãt: sed talẽ esse natũ didicerãt i quo adoꝛãdo se saluẽ q̃ ꝑm deum est ꝓsecuturos minie dubitarẽt. Neq̃ eni etas cui saltẽ adulatio humana seruaret. nõ i mẽbris purpura. non in capita diadema fulgens. nõ in põpa famulantiũ. nõ terroꝛ exercitus. nõ gloꝛiosa fama ꝓcioꝝ. hos ad eum viros ex remotis terris cũ tã to voto supplicationis attraxit. Jacebat in ꝓsepio puer oꝛtus recenter/exiguus coꝛpoꝛe. contẽptibilibis paupertate. Sed magnũ aliquid latebat in paruulo quod illi hoies ꝓmitie gentiũ. nõ terrena poteſtate.sed celo narrãte didicerũt.hec ille. Cognouerãt enim per apparitionem illius stelle q̃ natus erat ille:qui ait. apoc. vlt. Ego sum genus et radix dauid. stella splẽdida ꝛ matutina. Quare autẽ ab oꝛiente venerit assignat Chryso. sup Mat.rationẽ dicens. Ab oꝛiente venerunt magi.quia vnde dies nascitur.inde initiũ fidei ꝓcessit. quia fides lumẽ est aiaꝝ. vel quia omnes qui ad xꝑm veniũt ab ipso ꝛ per ipsum veniunt.

¶Curaũt herodes rex turbatus sit. Tres inter alias possunt cause assignari.

¶Primo.s.vt celsitudo maiestatis xꝑi mõstraretur. Unde Greg. vbi supra ait. Celi rege nato rex terre turbatus est: qꝛ nimirũ terrena altitudo cõfunditur.cuꝫ celsitudo celestis aperitur.

¶Secundo vt eiꝰ iudiciaria poteſtas cognosceretur.vl figuraretur. Unde Aug. vbi supra dicit.quid erit tribunal iudicãtis qũ supbos reges cuna terrebat infãtũ.

¶Tertio vt deiectio regni diaboli ostenderetur. Uñ Leo papa vbi supra inquit. Nõ tantũ herodes in semetipso turbat quantũ diabolus i herode. Herodes enĩ hoiem xꝑm estimabat. sz diabolus deũ. ꝛ vteꝛq̃ regni sui successoꝛẽ timebat. Diabolus celestem. sed herodes terrenum. Superflue tamẽ timebat herodes. qꝛ xꝑs nõ venerat regnũ terrenũ in terra habere. Uñ Leo papa vbi supra ait ipsi herodi. Nõ caput xꝑm regio tua. nec mũdi dominus poteſtatis tue sceptris est contentus angustis. Dis etiã hieroſolyma turbata est de natiuitate xꝑi.cuꝫ tñ summe gaudere deberet. qꝛ vt inq̃t Chryſost. de

aduentu xpi. iusto non poterant gaudere iniqui. Turbatum se ostendit hierosolima. licet non esset vt se suspectam nō redderet tyranno. si se letaz ostendisset de natiuitate regis iudeorū Et forte hac de causa nemo iuit cum magis ad videndū eum Cū autē ipsi magi discessissent ab herode maligno et fraudulento. qui querebat occidere xpm similans cum magis se velle adorare eum. Ecce ꝙ (vt dicit Mat. ij.) iterum eis apparuit stella que primo disparuerat. Et in eodem. ca. dicit videntes autē stellā magi gauisi sunt gaudio magno valde. Et nota vt superius dixi. ꝙ viderūt quintuplicem stellam. ℣propter visionem prime / et secūde / et tertie / stelle gauisi sūt gaudio. propt visionē q̄te stelle gaudio magno. propt visionē quinte stelle. gauisi sunt gaudio magno valde. In tota autē sacra scriptura nullibi reperiūt tot verba leticie simul posita que quidez verba sunt vnita ad denotandū ineffabile eorum gaudium. ℣per tria autē verba leticie. s. gauisi sunt gaudio magno significatur letitia omniū trium potentiarū anime que tote erant intente ad querēduz et inueniendū virginis filium. que letate sunt vehementer. Dum autē additur valde denotatur gaudium omnis sensus corpus repleti leticia ex inuentione christi Videntes enim stellam certificati sunt ꝙ ipsum indubitāter in proximo inuenirēt Cum bethleem vbi natus erat prope ad quinq̄ miliaria esse cognouissent. Unde sequitur in predicto euāgelio. ꝙ ipsa stella p̄cedēs eos duxit ad locū vbi erat puer. ⁊ ibi firma stetit / indicans eis ꝙ ibi in illo tugurio erat saluator mundi cuz virgine benedicta matre sua. Unde sequitur. Et intrantes domum inuenerunt puerū cum maria matre eius. O iocunda inuentio. Ded sicria enim cum completa fuerit delectant animam. Et procidentes adorauerūt eum. Ubi. Ber. erclamat dicens Quid facitis o magi quid facitis lactātez puerū adoratis. in tugurio vilissimo in vilibus pannis. Ergo ne deus iste. Et vbi est regis aula: vbi curie regalis frequētia Nūquid aula est stabulū: thronus preseptū / frequētia ioseph et maria. Isti insipientes sunt vt fierēt sapientes. Hec ille. Sequitur aūt apertis Thesauris suis obtulerunt ei Aurum Thus et Myrrham. In quo actu mystice designauerūt cōditiones quas debet habere bona oblatio et elemosyna. Duz enim dicitur Apertis ostenditur largitas ei9. Thesauris / bonitas suis proprietas. Ut non solū elimosyna fiat largiter et abundanter in magna copia ⁊ de bonis reb9 nō corruptis sz etiā de, ppriis ⁊ nōi alienis reb9. Dū aūt additur obtulerunt. denotatur celeritas ⁊ hylaritas vt fiat libēter et alacri animo et vultu. et cito perueniendo petitionez paupertatis ⁊ non expectando vt precibus extorquatur. Duz vero dicitur ei significatur discretio elemosyne et sinceritas. vt. s. fiat discrete pauperi et non dimisi sine non indigenti. nec ex vana gloria / vel alio malo fine. sed sincere ex charitate et amore dei. vt ei sit datum quod eius causa datur pauperi. Duz autem additur munera. Ostenditur liberalitas elemosyne. vt ꝙ ex debito / et pro sua mercede debet quis habere ei non detur tanq̄ elemosyna. et det aliquid alicui sub p̄textu pietatis. vt postea amplius habeatur ab eo. dum autez dicitur Aurum / thus / et myrrham que tria quilibet eorum obtulit. vt dicunt doctores. Unde falsa est illa sententia. Baltasar fert mirrhaz / thus melchion. Balthasar aurum. Ex hac diuersorum muneruz oblatione denotatur varietas elemosyne Non enim sufficit pauperi dedisse panez si vino vel vestimento indigeat. et quis ei subuenire potest. Quid autem mystice ō signarent hec tria munera circam personam christi superius diximus. De quo etiam in officio Epiphanie canit. Tria sunt munera preciosa que obtulerūt magi domino in die ista et habent in se diuina mysteria. In auro vt ostendatur regis potentia. In thure sacerdotem magnum considera. et in myrrha dominicam sepulturam.

¶ Notandum vero est ꝙ quia ordo rationis exigit vt secundum gradum dignitatis ⁊ excellentie et valoris alicui cultus exhibeatur honoris et reuerentie. Unde cum magnus cultus honoris perpendat

in muneris oblatione magnis ⁊ dignis p̄sonis / nō vilia sed magna et nobilia sunt donaria facienda ⁊ offerēda. Nā in accipiendis vel dandis muneribꝰ persone dātis et accipientis est qualitas attendenda. Ideo cū ipsi offerentes essent sapientissimi ⁊ cognoscerēt nobilitatē rerum. ⁊ essent diuites qz reges et dñi. et offerre vellent ei qui potēs est in celo et in terra. qui dixit Mat. xxviij. Data est mihi potestas in celo et in terra. Congrue elegerunt facere ei oblationē de tribus quoriū quodlibet in genere suo est optimū. Aurum eni est potioris valoris inter metalla. Thus potioris odoris inter aromata Myrrha potioris vigoris inter vuguenta. Recte ergo dño iesu xpo obtulerunt aurū. quia ipse est rex regum ⁊ dñs dñantium. Apoc. xix. Aurū nāq̄ offertur regibus pro tributo. Quia vero in thure sapientia designatur. vt ait Salomō Sap. vij. dicens de Sapiētia ꝙ infinit9 est thesaurus hoibus. Ideo cōgrue illud obtulerunt ei in quo sunt oēs thesauri sapientie dei abscōditi. Ad col'. ij. Et sic i auro et thure eū professi sunt esse verū regē de regio genere dauitico qui promissus erat in lege super israel regnaturus atq̄ summum sacerdotē de stirpe Aaron qui debebat sacrificare suū precio fissimū corpus super aram crucis et deum ac dñm suuz. ℣per myrrham vero euz designauerunt debere pro humani generis redēptione mori. et in sepulchro myrrha eius corp9 condiri sicut postea factū fuisse patet Joan. xix. In his quoq̄ muneribꝰ designauerunt tria munera que oēs fideles xpiani debent offerre dño iesu. Nam aperto thesauro suo debent de scrinio cordis sui offerre cordialem dilectionem ⁊ charitatem que per auruz figuratur. quia sicut aurum est valore maximum. ⁊ virtute optimū. nā cor debile restaurat ⁊ p̄fortat et propter hoc ponitur in electuariis infirmorum. Item in tenore solidū multumq̄ durans. sic charitas inter omnes virtutes principatum tenet. et qui de ea plus habet. plus valet. et qui nihil charitatis habet. nihil valet. vt patet prima ad Cor. xiij. c. vbi apostolus ait. Si linguis hominum loquar et angelorū. charitatem autem nō habeam nihil sum. Item charitas superueniens restaurat oia merita depdita. ⁊ cōfortat corda debilia ad operandū instanter opa virtuosa. et ideo charitatē nō habēti dicit dñs Apo. iij. c. Dicis qz diues sum et locuples. ⁊ nulli9 egeo. et nescis qz tu miser es ⁊ miserabilis. pauꝑ / cecus et nud9. sed suadeo tibi emere a me aurū ignitū vt locuples fias et offeras deo tuo. Charitas etiam est solida qnia tenet hominem solidum et firmū in bono. Unde de eo inquit Apl's vbi. s. charitas nūq̄ excidit. Et ideo de habēte charitatē dici pōt illud. Eccl'i. xl. Quasi vas auri solidum.

¶ Item quilibet fidelis debet domino ie su offerre thus deuote laudationis / et odonis. quia ipse ait. ps. xlix. Sacrificiū laudis honorificabit me: et illic iter quo ostēdaz illi salutare dei. Et ideo vnusquisq̄ debet dicere cum eodem propheta ibidē Dirigatur domine oratio mea. sicut incēsum in conspectu tuo. Elevatio manuū mearum sacrificiū vespertinuz. Et tunc de quolibet tali dici poterit illud Eccl'i. l. c. Quasi thus ardens in igne positum.

¶ Item debemus illi offerre myrrham carnalis afflictionis et mortificationis / penitētieq̄ ⁊ macerationis. Sicut enim myrrha licet sit amara. tamen habet odorem bonum et vigorem conseruatiuum a putrefactione. sic penitentia lz videat esse amara quo ad sensualitatem. tñ est odorifera deo et nos preseruata putrefactione vitiorum. et est valde vtilis et fructifera: iuxta illud. Jac. j. Dis disciplina in presenti quidem non videtur esse gaudū. sed merotis postea vere fructuz pacatissimum affert exercitatis per eā Et tūc dicere poterit quilibet nostrum illud Eccl'i. xxiiij. ca. Quasi myrrha electa dedi suauitatē odoris. Et illud cāti. v. Manus mee distillauerunt myrrham ⁊ digiti mei pleni sunt myrrha pbatissima. Et p̄dicta q̄si oia cōfirmat. Greg. in homelia Epiphanie.

CSediam ad contemplādū virginis gaudiū veniamus. Si enim tantū gauisi sunt magi de vna iesu xpi visione: ꝙtū gaudere debebat eius mater de quotidiana eius amplexatione/osculatione/lactatione. ⁊ dulcissima conuersatione? Cogita aliquantulum. O paupercula mulier ꝙ si esses in puerpio decubans cū filio et in maxima paupertate. quātum gaudiū haberes si alicuis prepotens dominus coram eo genu flecteret et ei preciosa munera offeret. Quantum ergo gaudere debebat virgo benedicta que paupcula existens vidit istos tres reges sapiētissimos ac potētes qui cum tanta comitiua de tā longinqs partibus ad visitandum filium suum venerant: si ella eos deducente eidem filio suo adorato tanꝫ eoꝝ vero deo tam preciosa munera abundanter offerre. et suis omnibus necessitatibus copiosissime satisfacere. Possumus autē deuote meditari. ꝙ existēs benedicta virgo sola in diuersorio cum puero suo atq; ioseph / ac bone ⁊ asino. sētiēs tot gentes. equos pedites/ camelos milites baronesq; cū turba magna venire. cepit timere ne isti venirent ad perdendum filium suum. vnde subito accipiēs eum posuit in presepio et feno coopuit O iesu dulcis. O imperator mūdi: O infinita maiestas. O summa potentia et bonitas. quō stas. vbi cubas? Ubi quiescis. Cōsidera modicū. O sensualis et carnalis qui gaudes mundo et dilicijs Unde Bern. inquit quid vltra gloriaris? O dines in volutabro leeti picti ⁊c. Abscōso igit dulci iesu inter bouem et asinū eeee. appropinquant scutiferi / et famuli alieq; gentes. stella aūt stabat supra locū vbi erat dñs iesus nec vltra progrediebat Arbitrantes ergo ꝙ ibi esset intrantes ipi reges et neminem videntes nisi mariam pauperculam puellaz et ioseph. egrediūt et aspicientes stellam. vident eaz firmam stare supra presepium: ⁊ iterū ingrediūt. et non videntes eum. iterum egrediūtur et videntes stellam stare immobilem. tertio ingrediuntur. querētes vbi erat puer qui natus erat rex iudeoꝝ. Quibus cum timore dixit benigna virgo. O reges/ pricipes. rogo amore dei nē molestetis mē pauperculaz matrem. Tunc illi ad hoc audientes dixerunt. O virgo sancta. O vgo illibata: O mater dei ne timeas. Uidim9 enim stellam eius in oriente et venimus cum muneribus adorare eum. Nos venimus benefacere et non male. Me tardes obsecramus ostendere nobis desiderium cordis nostri. O spes nra vbi es? O gaudium nostrū. O expectatio nostra. O dulcis iesu ostende nobis faciem tuam et salui erim9. Uidens aūt pūssima virgo eoꝝ magnam devotionem et fidem perrexit ad presepium. Considera modo quō illi reges et barones summa cum reuerentia ac deuotione ipsum sequūtur euntē vsus presepium. et subito beata virgo cum venisset vbi erat filius genuflexit. et illi similiter. Et tunc discooperuit benignissimū iesum et ostendit illis. Quē illi videntes subito depositis coronis et sceptris regalibus adorauerūt eum. ⁊ non potuerūt lachrymas continere. sed cū fletu exclamauerūt dicētes. O divina bonitas vbi iaces? O saluator mundi. O gaudium angelorum quomodo te humiliasti? O quantus feruor. magnanima fides istorum regum qui nō suspicati sunt indignū regis habitaculū non paupertatē matris non viles panniculos non asperitatē nō feditatem stabuli. non paruitatez pueri. sed in abiecto loco et aspero feno mirabātur filiū dei humilitatē qui exinaniuit semetipsū ad Philipē. ij. q. in pauptate matris stupebant de indicibili eius paupertate in vilibus panniculis attēdebāt splēdorē virtutum in mortali carne cōsiderabant ineffabilē eius dignationem.

CCredēduz quoq; est. Quod mitissima et humanissima virgo maria cernens in his magis tantam fidez tātamq; deuotionem. multa eis verecūdo ⁊ benigno fmone de filio suo locuta est. narrādo quō illū Angelo nunciante concepit. ⁊ peperit angelis iubilantib9 et cātantib9. Gloria in altissimis deo. ⁊c. ⁊ quō filij sui natiuitas ab angelo fuerat pastoribus nunciata. cōmendabat insuper magorum prudentiaz eorumq; sollicitudinē atq; benignitatem qui ad ipsum videndum tam cito properauerant. ⁊ de oblatis muneribus gratias referebat. Uidēsq; ipa bñdicta vgo ꝙ dulcis eius filius ostendebat signis q libēter in brachus magoꝝ iniisset. quos tam libē ter videbat. illis cum liberalissime protulit amplexandum ⁊ osculandū. O virginis cōsueta pietas. o filij dei profunda humilitas. o gratia superexcessiua oriētalium regū. quia virgine matre filiū dei incarnatum inter sua pectora stringendum susceperūt. Notandū vero ꝙ istimagi. vt habetur Mat. ij. admoniti in somnis ne redirent ad herodē. per aliam viā reuersi sunt in regionē suam. Licet enim herodes dixisset eis. Ite et interrogate diligenter de puero: et cū inueritis renūcia te mihi. et vt ego veniens adorem eum. hoc maliciose dixerat. Un Greg. in omelia ephie ait. Adorare eū se velle simulat. vt videlicet hunc si inuenire possit extinguat. Propter hoc igit ipsi magi p aliam viā reuersi sunt in regionem suā. Et ideo herodes irat9 videns ꝙ esset ab eis illusus. fecit in odiū eoꝝ cōburi oēs naues tharsis. ꝙ ipsi reges erāt de ptib9 illis. Et ita exponit illud qō pdictum fuerat p dauid ps. xlvij. In spiritu vehemēti cōteres naues tharsis. hec autē reuersio magoꝝ nobis aliq̄d insinuauit faciendū. Un Greg. vbi. s. ait. Magnū vero nobis aliq̄d magi innuunt cum in regionem suā p aliam viam reuertuntur.

CIn eo qō admoniti sunt faciūt pfecto nobis insinuāt q̄d faciam9. Regio q̄ppe nra dulcis est ad quā iesu cognito/redire p viā qua venim9 phibemur. A regiōe etenī nra supbiēdo. iobediēdo visibilia sequēdo. cibū vetitū gustādo discessim9: ꝛz ad eādē necesse est vt fiēdo. obediēdo. visibilia cōtēnendo. atq; appetitū carnis refrenādo redeam9. Ergo paliā viā ad regionē nostrā regredimur. qñ q̄ a paradisi gaudijs p delectamēta discessim9. ad hec p lamēta reuocamur. O igit deuota aīa: ꝛsidera ꝙtū exultabat vgo benignissima. q̄ videbat puerū suū a bonis regib9 sic venerari/et a malis tm timeri. De quo inquit Aug. in fmone epiphanie. In presepe iacebat ⁊ magos ab oriēte vocabat. Abscōdebat in stabulo ⁊ agnoscebat in celo. vt agnitus i celo manifestaret in stabulo. et appellaret epiphanie dies iste. qđ latine manifestatio dici pōt. Simul ei9 celsitudinē būilitatēq; cōmendās. vt q̄ in apto celo sydereis signis mōstrabat i angusto diuersorio/q̄situs iueniret iualidus in infantilib9 mēbris inuolut9 i pānis adorare tur a magis. timeret a malis. Hic ergo timeāt reges ad patris dextrā iam sedentē. quē rex ipius timuit adhuc matris vbera lābētem. Et ibidē exclamat idē. Aug. di. Quis est iste rex tā paruus. tā magn9 nōdū in terris loquēs. ⁊ iam i celis edicta ponēs. O felices reges oriētales. q̄ istius magni regis famuli facti est. vt aūt dicit Chrisost. sup Mat. Cū ad patriā suā reuersi essent p̄dicātes multos erudierūt. ⁊ demiq; cū beat9 thomas apls post ascēsionē dñi in illa regiōe prexisset. ab eo baptizati sunt. et facti sunt adiutores p̄dicatiōis ei9 quoꝝ corpora post felicē mortē primo p helenā cōstātini matrē reperta. Cōstātinoplim trāslata sunt. Deinde p sctm Eustorgiū mediolanēsem epm. Mediolanū sunt pducta. Et vltimo p Fredericū imperatorē. Colonia theutonie sunt delata. vt di. sēp cū facie respiciūt vsus mediolanū Et si aliqñ renoluant. iterꝫ se vertūt vsus ipsam ciuitatē. in qua multis annis stetērūt. Eoꝝ vo aie cū dño iesu xpo: ⁊ ipa btā vgine matre ei9 in celesti regno triūphāt Ad quē pducat nos/sua clemētia. ille qui est bñdict9 p infinita secula. Amen:

CSermo.x. de baptismo xpi.

CThema.

OMnes sitiētes venite ad aquas. scribūtur hec verba Esaie. lv. ca.

CPrologus.

OMnia q̄ gessit saluator nr dñs iesus xps etiam fm hoiez digne ⁊ rationabiliter facta fuisse firmiter est tenēdū. In finalis eñ actib9 ⁊ operibus ei9 aderat ei ipcrūdōnis ⁊ lumē diuinitatis. nihil in eo reprehensibile inueniri potuit. cūcta rectissime

disponebat. Cū aūt ad Johānem accessit poposcitq; baptizari ꝛ baptizat⁹ est non mūdari volēs: cū in eo nulla fuerit imūdicia. ſz mūdare aquas vt ablute p̄ carnē xp̄i q̄ peccatum nō cognouit baptismatis vim haberent. Et vt ſctificatas relinq̄ret postmodū baptizādis. Ideo p̄ Esaiā prophetā iuitat oēs sitiētes. i. nō baptizatos ad aquas. i. ad baptismuz. Propterea vt hoc clari⁹ innoteſcat in p̄ſenti ſermone de christo baptizato verba faciemus. cōtemplabimurq; Tria dubia.

¶ Primum. Utrum baptismus iohānis conferebat gratiam?

¶ Scōm. Utrum congruum fuit christū baptizari?

¶ Tertium. Que ſigna apparuerunt in baptismo christi?

Quo ad primū Reſpondeſ q̄ nō ꝛc. Resume. ꝛ pbaf via auctoritatū. Hā gloſa ſup Lucā. iij. predicās baptismū penitētie. Dicit q̄ Iohānes dare nō potuit baptismū quo pctā ſoluerent. Sed baptismo quo cōferf gſa ſoluūtur pctā. Ergo baptism⁹ iohānis gratiā conferre non poterat.

¶ Preterea ille baptism⁹ in quo xp̄s iterī nō baptizat nō ꝓfert gſaz. ſz talis erat baptismus iohānis. vñ de ꝓſe. diſt. iij. c. Aliud ꝛ ē ſumptū ab Aug. ſup Joh. trac. v. vſus finē. Si quos baptizauit iudas nō ſunt iteruz baptizādi: ꝛ quos baptizauit Joh. iterꝫ ſunt baptizādi. Ergo baptism⁹ iohānis nō cōferebat gſam. q̄ tm̄ habuit baptism⁹ Joh. de vtute ꝛ nō plus q̄tum ſibi dare voluit principalis inſtituēs causa. Inſtitut⁹ aūt fuit a deo ſicut a principali cauſa. vt vī Joh. j. c. Qui miſit me baptizare i aqua. ille mihi dixit ſup quē videriſ ſpm̄ deſcēdentē ꝛ manentē ſup eū. hic eſt q̄ baptizat in ſpūſctō. idipſum patet etiā. Mat. xxj. chriſto q̄rēti de baptiſmo iohānis. vtrū eſſet e celo: an ex hoibus? E celo dico. i. ex diuina ordinatiōe. Judei nō fuerūt auſi dicere q̄ ex hoib⁹. i. ex humana fictione. Et nota q̄ vī ille baptism⁹ Johānis. eo q̄ ipſe ſolus fuit miniſter primarie inſtitutionis ꝛ executionis illius baptiſmi. Reuertamur ad ꝓpoſitū. Tōtū ergo illq̄ baptism⁹ habuit de vtute ꝛ nō plus q̄tuz ſibi de⁹ dare voluit. De⁹ aūt noluit dare ſibi vtutē gſaz ꝓferēdi: nec caracterē iprimēdi. nō dādaeſt em̄ ꝓpatiōi vt⁹ q̄ poſtea eſt i medicina futura. Baptism⁹ aūt Jo. fuit q̄dā p̄parato ad baptiſmum xp̄i: et p ipſuz fuit q̄dā aſſuefactio hoiz ad baptiſmū xp̄i recipiēdū: ꝛ ideo nec caracterē imprimebat: nec gſaz ꝓferebat: ſz baptiſmū xp̄i ſignificabat: ꝛ quo ad hoc erat aliquo mō ſacramētū: ꝛ ad ei⁹ ſuſceptionē p̄parabat: ꝛ quo ad hoc erat ſacramētale. ꝛ erat materia merēdi quo ad illos q̄ ipſuz i fide ꝛ deuotiōe ſuſcipiebāt. vñ Mat. iij. dicit Ego q̄dē vos baptizo i aqua i penitētiā: q̄ aūt poſt me vēturꝰ eſt: ꝛ ſequit: vos baptizabit i ſpūſctō. i. gſam ſctiſpūs ꝓferēdo. Et igne. i. i ſigno viſibili. vel pbatiōe tribulationis. ¶ Scot⁹ vo i. q. y. diſt. q. y. ſui quarti dicit. Q̄ dupl'r pōt intelligi baptiſm⁹ iohānis. vnomō in forma baptiſmi xp̄i quaz potuit didiciſſe a diſcipulis xp̄i vel ab alīs audiētib⁹ eos baptizare. ꝛ tuc nō dicit ꝑprie baptism⁹ iohānis ſicut nec baſptim⁹ Petri ꝛ pauli. ꝛ tales ſic baptizati nō erāt rebaptizādi. Aliomodo pōt i telligi baptism⁹ Joh. nō in forma xp̄i ſed in aliq̄ alia forma ꝑprīa. ſ. in noie vēturi. vt vī Act. xix. ca. vel abſq; aliqua forma. Et de ſic baptizatiſ ſatis videf neceſſariū q̄ erāt baptizādi baptiſmo xp̄i ꝑpter preceptū gñale obligās oēs. quos no iplebat ſic baptizati a Johanne.

¶ Sed aliq̄s poſſet argumētari contra ſic di. quato ſacramenta fuerunt legi euangelice ꝑpinq̄ora tanto fuerunt magis accedentia ad pfectionez: vnde digniora fuerūt ſacramēta legis ſcripte. q̄ legis nature. Sed baptiſmus ioh. fuit ꝑpinq̄or legis euāgelice q̄ circuncīſio: cum ergo circuncīſio gſaz cōferret multo fortius baptism⁹ Johannis.

¶ Preterea. Mat. j. vī. q̄ Johānes fuit baptizans in deſerto i remiſſione pctōrū ſed remiſſio pctōrum nō eſt niſi p gratiā. ergo baptiſm⁹ iohānis cōferebat gſam.

¶ Preterea: magiſter in littera. ca. vlti. dicit. Qui ſpem nō poſuerunt in baptiſmo iohānis. et patrē ꝛ filiuz ꝛ ſpiritū ſanctū credebant: nō ſunt poſtea rebaptizāti. ergo. ꝛc.

¶ Ad primū. Reſpondeſ q̄ maior vitatē habet de acceſſu ad pfectionem q̄tum ad expreſſionē ſignificandi: ꝛ ſic baptiſmus iohānis fuit pfectior q̄ circūciſio: expreſſiꝰ em̄ q̄ circūciſio baptiſmū xp̄i ſignificauit Unde ſi baptism⁹ iohānis nō fuiſſet inſtitut⁹ niſi ad ſignificādū baptiſmū xp̄i non fuiſſet ſuppflua ei⁹ inſtitutio: eo q̄ ipſuz ſignificabat expreſſius baptism⁹ xp̄i q̄ fuit ſignificat⁹ i lege veteri. tū vt viſum eſt in corpore q̄ſtionis ſiue dubū non fuit inſtitutus cauſa ſignificādi tantum.

¶ Ad ſcōm dicēdū eſt: q̄ ibi iohānes eſſet baptizās in remiſſionē pctōrū: ſed q̄ erat baptizās ꝛ predicās baptiſmū penitētie i remiſſionem pctōrum. i. baptiſmū chriſti in quo erant remittenda pctā. Unde glo. ſuper illud Luce. iij. Predicās baptiſmū penitentie dicit non ait vans baptiſmum penitentie: ſed predicās.

¶ Ad tertiū argumentū dico q̄ nō tenef magiſter. nec argumentū quod ſumit ex Actib⁹. xix. concludit. verū em̄ eſt q̄ non habētes fidē fuerūt baptizādi baptiſmo xp̄i. ſed nō ſequit. ergo habentes fidē nō erāt poſtea baptizādi. Iſte modus arguē di nō tenet niſi in cauſis preciſis: q⁹ nō eſt in ꝓpoſito: infidelitas em̄ non erat cauſa preciſa rebaptizationis baptiſmo xp̄i. immo magis. q̄ prius nō receperāt gratiam baptiſmi. Ex q̄bus oibus patet: q̄ baptiſmus iohānis nō conferebat gſam. Adeſt primum dubium.

Adſecūdū: Utrū congruū fuit ꝛc. Reſpōdeſ q̄ cōgruum fuit chriſtum baptizari.

¶ Primo quidem (vt inquit Ambroſiꝰ ſuper Luc.) Baptizatus eſt dñs nō mundari volēs ſed mundare aquas. vt ablute per carnem chriſti q̄ peccatū nō cognouit baptiſmatis vim haberēt ꝛ vt ſctificatas relinq̄ret poſtmodū baptizādis. Cū aūt dicim⁹ xp̄m a Johāne baptizatū nō putemus itelligendū de baptiſmo ꝑprio quē ipſe poſtmodū inſtituit. Sed de baptiſmo quo baptizabat Johannes vt inquit Auguſt. ſuper Johānem.

¶ Secūdo: chriſtus voluit baptizari. ad approbationem baptiſmi Johannis.

¶ Tertio: cōgruū fuit xp̄m baptizari ſm Thoſm. in. iij. pte. q. xxxix. Ut nos ſuo exemplo induceret ad baptiſmū. ꝛ ideo ad hoc q̄ eſſet efficatioꝛ eius iductio voluit baptizari baptiſmo quo manifeſte nō indigebat: vt hoies ad baptiſmum accederent quo indigebāt.

¶ Si vo aliq̄s q̄reret. cur noluit chriſtus baptizari baptiſmo ꝑprio q̄ erat optim⁹? Dicit ſctūs Thomas q̄ baptiſm⁹ xp̄i eſt quoddā ſpūale remediū quo xp̄s nō indigebat q̄a principio ſue conceptionis gſa ſpiritusſancti repletus fuit.

Adtertiū: Reſpōdeſ ꝛc. Reſume totū: q̄ mox vt xp̄s de aqua exiuit tria excellētiſſima ſigna apparuerunt.

¶ Primū: fuit celoꝛ aptio ꝛ patefactio.

¶ Secundum: ſpiritusſancti deſcenſio.

¶ Tertium: paterne vocis auditio.

¶ Primū excellens ſignū fuit celoꝛ reſeratio. vī q̄ dē Mat. iij. c. Baptizat⁹ aūt ꝓfeſtim aſcēdit de aq̄ ꝛ ecce apti ſunt ei celi. ꝛ Mar. j. ca. Statim aſcēdens de aqua vidit celos aptos. ꝛ Luc. iij. c. Jeſu baptizato ꝛ orāte aptū ē celū. Hoc aūt ſm cōmunē doctoꝛ expoſitionē itelligēdū ē. q̄ circa xp̄z baptizatū tant⁹ ſplēdoꝛ diuinit⁹ effulſit i aere. vt viderenf apti celi. ſicut in coruſcatiōe videf fieri. vt dicit Nicolaus de lyra. Ratio vo hui⁹ claritatiſ celeſtiſ fuit ſm Thom. vbi. ſ. q. xxxix. tertie pt̄ſ: q̄ xp̄s baptizari voluit vt ſuo baptiſmo conſecraret baptiſmū quo nos baptizari debebam⁹. et ideo i baptiſmo ſuo ea dem̄ſtrari debuerūt q̄ ptinēt ad efficatiā baptiſmi noſtri. Circa quā tria ſunt ꝓſideranda. ¶ Primo q̄dem principal'r vt⁹ ex q̄ baptiſm⁹ efficatiā hz q̄ ē vt⁹ celeſtiſ. q̄tō baptizato xp̄o aptū ē celū vt oſtēderet q⁹ de cetero vtus celeſtiſ baptiſma ſctificaret? ¶ Scdo ꝓſideranda ē fides eccl'ie ꝛ ei⁹ q̄ baptizat q̄ opaf ad efficatiā baptiſmi. Uñ baptizati fidē ꝓfitenf. et baptiſmus dicit fidei ſacramētū. p fidē aūt iſpicimus celeſtia q̄ſcenſum ꝛ rationē humanā excedūt. Et ad hoc ſignificandū chriſto baptizato aperti ſunt celi.

¶ Tertio cōsiderāda est circa efficatiā baptismi reseratio ianue regni celestis quā intrā? baptizati q̄ prius homini pclusa fuerat pp̄ter pctā primor? parentū. Unde baptizato xp̄o apti sunt celi vt ostenderet q̄ baptizatis patet via in celū. Notādū vero in hac pte q̄ celū aptum est iesu orante in quo xp̄s dedit exemplū. ſm Nicolaū. vel yra. q̄ī receptione sacramēt? debet mens nr̄a in deū eleuari. Uel vt dētur itelligi ſm. Chrisost. sup. Mat. Oj hoc ipsum q̄? per baptissimū celū aperitur credētib? est ex vtute orationis xp̄i. Jdeo dicit aptū est ei celū. i. oībus ppter eum.

¶ Secūdū excellēs signū q̄? aparuit i baptismo xp̄i dicit spūsscti descensio. Descēdit aūt spūssanct? corporali specie sicut colūba in ipsum vt dicit Luc. iij. ca. Hoc vero cōuenienter esse factū inquit Chrisosto. Qm̄ quicq̄d factū est in baptismo xp̄i pti net ad mysteriū omniū qui postmodum erant baptizādi. Omnes aūt qui baptismo xp̄i baptizant spiritū sanctū recipiūt nisi ficte accedāt. ſm illud Math. iij. ca. Ipse vos baptizabit in spūssctō. Aduertēdū est tm̄ in hoc loco. q? Aug. dicit lib. xv. de trinitate: Absurdissimū ē dicere q̄ xp̄s cum esset iam triginta annor? accepisset spiritū sanctū. ſz venit ad baptismū. sicut sine pctō. ita nō sine spūsctō. Si esti de Johāne scriptū ē q̄ replebit spūsctō ex vtero matris sue. quid de hoie xp̄o dicendū est. cui? carnis ipsa cōceptio nō carnalis sed spiritualis fuit. Nūc ergo. i. in baptismo xp̄i corpus suum. i. ecclesiā p̄figurare dignat in qua baptizati p̄cipue accipiūt spiritūsctm̄. Sciēdū ē ad hoc q? vt Aug. dicit lib. ij. de trini. Spūssanct? descēdisse dr̄ super xp̄m specie corporali sicut colūba. nō q? ipsa substātia spūssti viderē q̄ est iuisibilis. neq; ita q̄ illa visibilis creatura i vnitatē p̄sone diuine assumeret. neq; ēm dicit q̄ spūs sit colūba sicut dicit filj? dei ē omo. ratiōe vnionis. Dicit ergo spūsctūs descēdisse sup xp̄m in specie colūbe ratione colūbe significātis spiritūsanctū.

¶ Quare autē apparuit in colūbe specie. Multiplex ratio assignatur.

¶ Primo: ad significādum dispositionē q̄ req̄ritur in baptizato. q̄ est vt nō fictus accedat. si vnlt spiritūsanctū recipe. hoc autē denotat columba q̄ est aial simplex/ astutia r dolo carēs. vnde dr̄. Mat. x. ca. Estote simplices sicut columbe. cē.

¶ Secundo: apparuit spūsctūs in specie colūbe. q? sicut colūba est aial sine felle. idest sine amaritudine r odio. Sic spūssctus illos quos replet facit esse sine odio r amaritudine. Sap. xij. ca. O q̄ bonus r suauis est dñe spūs tuus i nobis. Et ideo de illo in quo est spūsctūs dici pōt illud. Sap. viij. Nō hz amaritudinē quict? eī.

¶ Tertio: q? sicut colūba habitat in foraminibus petre. sic spūsctūs q̄escere facit aiaz in xp̄i vulneribus. dicēs illud. Cañ. ij. Surge amica mea: speciosa mea: et veni columba mea i foraminib? petre. i. in xp̄i vulneribus.

¶ Quarto: q? sicut colūba hz gemitū p cātu: sic spūsctūs illos quos replet gemere facit. Juxta illud. Esa. lix. Rugiemus quasi vrsi oēs: r q̄si colūbe meditates gemem?. Et Paulus ad Rom. viij. c. inqt. Ipe spūsctūs postulat p nobis gemitib? inenarrabilib?. Propterea. Hiero. de seipso dicebat ad Eustochiū. O quoties in heremo cōstitut? i illa vasta solitudine: q̄ exusta solis ardorib? horridū monachis p stat habitaculū putabā me Romanis interesse delitijs sedebā solus: q? amaritudine plen? erā: horrebāt sacco mēbra deformia. r squalida cutj sitū ethiopisse carnis obdurerat: quotidie lachryme: quotidie gemit?: r si q̄n repugnantē me somn? imminēs oppressisset: humo vix ossa herentia collidebam.

¶ Quinto: spūsctūs i colūbe specie sup xp̄m visibiliter apparuit. ad significandū fecunditatē spūalē q̄ est in baptismo. Colūba em̄ est aial fecūdissimū r multe geniture: et ideo de gr̄a spūsscti in baptismo pōt dici illud. Esa. vlt. c. Parturyt syon filios suos. Unde de ecclia catholica fecūda filjs gr̄e dicit spūsus eī? celestis. Cañ. vlt. c. Una est columba mea.

¶ Sexto: sicut colūba hz pulchros oculos r ituet māsuete: sic ille i quo est spūsctūs bono oculo et nō toruo aspicit facta pxi-

mi in meliorem partē dubia interp̄etādo Et ideo illi potest dici illud. Cañ. j. r. iij. ca. Oculi tui colūbarū absq; eo q̄d intrinsecus latet.

¶ Septimo quia sicut columba residet iuxta aquas: r ibi vidit vmbrā accipitris et ab eo cauet. Sic ille q̄ habet spūm sctm̄ requiescit in gratia dei/ significata p aq̄ r in ea videt tentationes diaboli/ ac illas vincit. et ideo de eo dici potest illud. Cañ. v. Residet super fluenta plenissima.

¶ Octauo q? sicut colūba libēter stat in fenestris. Esa. lx. Quasi colūbe ad fenestras suas. Sic ille in quo est spūs. s. de sēsibus suis corpalib? qui sunt fenestre aie curā habet ne per illas morte intrāte pereat iuxta illud. Hiere. ix. Mors intrauit p fenestras nostras.

¶ Nono apparuit spūs sctūs in specie colūbe ad significāduz effectū ppriū baptismi. qui est remissio peccatorū et recōciliatio ad deū. Colūba eni est aial mānsuetū. Et ideo sicut Chrysso. dicit sup. Mat. Jn diluuio apparuit hoc animal ramū ferēs oliue. et cōmunez orbis terrarū trāquillitatē ānunciās. et nūc etiā colūba apparet i baptismo liberationē nobis demōstrās.

¶ Decimo: apparuit spūs sctūs in specie colūbe sup xp̄m baptizatū ad significādū cōmunē effectū baptismi q̄ est cōstructio ecclesiastice vnionis. Colūba eni est aial cōgregabile et amicabile. vnde et cāticorū. vj. dr̄ de ecclia. Una ē colūba mea pfecta mea vna ē mr̄i sue electa genitrici sue.

¶ Sed ppt dicta/ nec nō et ppt sequētia de voce p̄r̄is audita plerīq; scire cupiūt.

¶ Utrū species siue voces in q̄b? apparuit pater vel filius vel spūs sctūs. sint administrate per angelos? Et respōdet. Alexāder: de ales i j. volumine summe sequēdo. Aug. in. iij. de trini. Quod oēs apparitiones tā noui q̄ veteris testamēti excepta illa apparitione qua filius apparuit in carne p angelos sunt administrate. Un̄ species et voces p angelos formate sunt.

¶ Si aūt q̄reret Quare spūs sctūs nō formauit illā colūbā vel pater vocē immediate. Rndet q̄ hoc ptinet ad excellētiā diuinā et etiā ad excellētiā rōnalis creature. Ad excellētiā q̄ppe diuinaz ptinet opari p ministrū in his q̄b? pōt mīnisterio ad excellētiā etiā ministri ptinet ministrare creatori in q̄b? pōt. vñ cū āgeli superiores habeāt deū. Inferiores corpales creaturas. pares rationales cōpetit et sibi et creatori vt sint medij in ministratione creaturar corpaliū et rōnabiliū. Un̄ etiā sicut dicit. Aug. in opib? miraculosis sūt ministri āgeli quantum ad ea q̄ possunt: vt est p̄parare materiā vel hiusmodi. nā nō oia subiecta sunt potēcie angelice. Un̄ etiā i ope incarnationis fuerūt angeli uuncy. r etiā in opibus iustificatis sunt angeli medij i his que possunt. vt est excitare intellectū vel affectū: et etiā in gñali resurrectione i collectione puluerū. cogruit ergo superiori opari p ministrū. cōpetit etiaz ministro habere auctoritatē respectu eoz q̄ infra ip̄m sunt. vñ cū assumit copalis creatura irrationalis/ ad ostēdēduz p̄sentiā diuinā cōpetit vt administret p angelicā tanq̄ mediaz inter ipsaz r suū creatorem.

¶ Sed contra ista posset quis obūcere. sic carnez in qua apparuit xp̄s filj? dei nō formauit angel?: sed immediate ipe de?. Ergo colūba i qua apparuit spūs sanct? nō debuit formare angelus: sed immediate ipse de?. Ad hoc dicit Alex. de ales q̄ nō ē simile. q? caro illa fuit assūpta in vnitate persone. vnde xp̄s vniebatur illi carni nobilissima vnione. Nec in illa vnione congruebat vt esset principiuz alia natura q̄ diuina cui vniebatur. ſz ab eo moueret r formaretur cui vniebatur. Angel? etiam j his q̄ordinātur immediate ad recōciliationē humani gñis nō debuit cē medi? ſz solū ille q̄ debebat esse mediator qui. ſ. erat deus et homo. Et ideo in formatiōe corpis xp̄i vel in administratione corū que in p̄sona xp̄i agebant nō debuit esse angelus administrator. sed solus ille qui erat mediator. Ille aūt species in q̄b? apparuit pater vl spiritusscti? nō fuerunt vnite ei ita vt ex illis r spū sctō fieret vnū in p̄sona. nec ordinabāt nisi ad ostēdenda p̄sentiaz ipsius dei. ſ. patris vel spūs sci. vnde mediāte alia creatura nobiliori potuit mouere huiusmodi creaturā assumptaz ad ostēdēdā suā p̄niaz. ſ. mediāte creatura āgelica.

¶ Orit tamē difficultas q̄dam. q: si illas spēs ⁊ voces formauit ⁊ mouit angelus ⁊ vniebatur illis sicut motor. Ergo in illis specieb⁹ non poterat vere dici/mitti/vel apparere spūsctus: aut loq̄ pater sz potiꝰ angelus? Soluit hec oia Aug. iij. de trinit. Dz licet angelus esset ille q̄ formaret voces illas ⁊ spēs. q: tñ nō in psona sua sz in psona dñi loq̄bat: nec p̄sentiā suā/sz p̄sentiā dñi demōstrabat. Ideo dicit nō angelus sz spiritussanct⁹ apparere: et pater loqui. q: oia hec sunt ad indicādam p̄sentiam dñi et non angeli.

¶ Expremissis insurgit dubitatio q̄dam. s. qualiter spūsctus dicat esse i illis sensibilib⁹ creaturis in q̄bus appuit. Ad hoc ita dicit Alexāder. q̄ de⁹ in creaturis irrationabilib⁹ dr esse duplicit. vel sicut causa in effectu. vel sicut signatum in signo.

¶ Sicut causa i effectu dicit esse gn̄aliter in oibus creaturis essentialiter p̄sentialit ⁊ potētialr. q: ipse hz esse i eis sicut tenēs inesse ⁊ regēs eas q: q̄libet creatura q̄tū ad hoc recipit influctiā a deo. aliter tēderet ad nihilum.

¶ Sicut aūt signatū in signo dr eē duplr. Mā est quoddā signū q⁹ est in creatura irrationali a natura. Quoddā ex istitutiōe. Ex natura dr oīs creatura irrationalis eē signū toti⁹ trinitatꝭ q̄tū ad p̄dictōes penes q̄s determinat vestigiū trinitatꝭ q̄ sunt i oibus creaturis. sicut est vnitas/vitas/bonitas/naturalis modus/species/⁊ ordo/et huiusmodi penes q̄ deuenit i cognitionez trinitatis quo ad ea q̄ sunt appropriata psonis: Et hoc modo sicut in vestigio vel signo naturali ipresso a creatore dicit esse tota trinitas in oibus creaturis. Ex istitutione etiā dicit aliq̄ creatura esse signū p̄sentie creatoris. Et hoc modo non dicitur deus esse in oibus irrationalibus creaturis. sed in aliq̄bus. Nam est quoddam signū institutū ad significādum p̄sentiā diuinā quo ad aliquē effectū. ⁊ hoc simpliciter ⁊ nō ad tempus sicut est in sacramentis q̄ instituta sunt ad significādā p̄sentiā diuinā siue spiritū sanctum quo ad aliquē effectū gr̄e. Unde quotiēscūq; trāseūt v̄ba sup elementū ad hoc istitutū eo mō quo istitutū est hz rōnē sacramēti. Dñi sacramētū baptismi istitutū est in aq̄ vt semp habeat fieri in aqua ⁊ non in alio elemēto. ⁊ sic de alīs. Et hoc nō dicit deꝰ esse i sacramētis. aliomodo q̄ in creaturꝭ alīs irrationabilib⁹. Unde preter illū modū quo est ibi sicut causa i effectu est etiā sicut signatū i signo ⁊ ad hoc specialiter ⁊ ad semp istituto. Est aūt aliud signū istitutū ad significādā p̄sentiā diuinā. non q̄tū ad oē tp̄s. sz q̄tū ad aliud tēpus ⁊ hoc modo dicit fuisse spūsctus i colūba. flatu et igne q̄n apparuit sup xp̄m ⁊ sup ap̄los: Nō em colūba assūpta signū erat naturale. sz istitutū a deo siue a spūsctō ad significādā p̄sentiā suā nō semp: sz ad tēpus sz q̄diu māsit sup xp̄m. Et ipsa assumptio ad hoc demōstrādū erat ei⁹ institutio. Et q̄diu fuit assūptio: tādiu fuit signū. Erat ergo spūsctus i colūba sicut signatū in signo istituto siue assumpto ad tēp⁹ ad ei⁹ p̄sentiā significādā/seu demonstrādā. In xp̄o aūt erat deꝰ nō solū sicut i signo: sz sicut vnit⁹ carni vnitate psonali. ⁊ hoc non ad tēpus sz ad semp. Et hic ē modus singularis q̄ nō reperit in alia creatura.

¶ Sed nō admittunt q̄ dicta sunt plerīq; curiosi dicētes. q: cū eque nobilis sit psona spūsctī sicut psona filij. ergo in eque nobili creatura debuit manifestari spūsctus sicut manifestat⁹ est filius. Ad q⁹ ita respondet Alexāder. q: assumptio carnis nō ordinabat solū ad ostēdēdā p̄sentiā filij in carne: sz ad satisfaciendū p humano gn̄e et ad recōciliādum humanū gen⁹ deo. Oportuit autem q: ille q̄ satisfaceret esset deus ⁊ homo. deus qui poterat: ⁊ hō qui debebat. Similiter vt ille q̄ erat mediator inter deum et hoiem esset deus et homo. Et ideo filius apparuit vt vnitus est illi nature/p qua debebat satisfacere. Sed assumptio colūbe siue alterius creature nō ordinabat nisi ad ostendendā p̄sentiā spiritussancti ad testimoniū habitationis xp̄i vel ap̄lorum eius. Unde erat i illa creatura (vt predixim⁹) sicut signatū i signo non in vnione persone. Quia ergo nihil est perfecte deo vnibile nisi beatificabile et hoc solū est substātia rationalis

p̄ quā debebat fieri redemptio ⁊ reconciliatio. Ideo filiꝰ apparuit solū in creatura rationali: ⁊ nō quacūq;/sed reparabili. Sed quia signationi siue demōstrationi pure/magis cōuenit creatura irrationalis q̄ rationalis ne forte crederetur vnita vnitate psonali sicut filiꝰ. Et ideo spūsctus apparuit in creatura irrationali tantū. Insup cōgruebat vt sicut erat distinctio psonaꝝ ita esset distictio signoꝝ. Unde q: filiꝰ apparebat in natura humana: nō debuit spiritussanctus apparere in illa: nec in angelica. q: nō erat vnibilis.

¶ Tertiū excellēs signū quod apparuit in baptismo xp̄i. dicit paterne vocis auditio audita quippe fuit vox patris dicētis. Hic est filius meꝰ dilectus. s. naturalis. Alīi aūt sunt adoptiui. in quo mihi bene cōplacui idest in quo volūtas mea cōplebit de salute gn̄is humani. Ubi claret q: in baptismo xp̄i tota trinitas apparuit. vt dicit Nicolaꝰ de lyra sup. j. Marci. Pater i voce spūssanct⁹ i colūbe specie: ⁊ filiꝰ in carne. Et ptalē apparitionē trinitatꝭ demōstratum fuit q: baptism⁹ quo baptizant fideles cōsecrat in inuocatione ⁊ vtute trinitatis: sm illud Mat. vlt. c. Eūtes docete oēs gētes baptizātes eos in noie patris et filij ⁊ spūssci. Hylariꝰ aūt sup Mat. ita pulchre loquit. Sup iesum baptizatū descēdit spiritussanct⁹: ⁊ vox patris audita est dicētis. Hic est filius meus dilect⁹: vt ex his q̄ cōsummabant in xp̄o cognoscerem⁹ post aque lauacrum ⁊ de celesti ibus ptibus sanctū i nos spiritū aduolare ⁊ paterne vocis adoptione dei filios fieri.

¶ Notādū vo hic est ppter vocabulū apparitionis sm Alex. in. j. summe. Dz apparitio aliq̄ dicit manifestatio facta in aliquo effectu intelligibili oblato itellectui. Et sic dr Sap. c. j. Apparet aūt his q̄ fidem habent in illū. Secundo apparitio dr manifestatio facta in aliqua similitudine corporali oblata imaginationi. et hoc modo dicit Mat. ij. ca. Angelus dñi apparuit in somnis Joseph. Tertio dicit apparitio manifestatio facta in aliqua similitudine corpali sensibili oblata visui. ⁊ sic vsitato modo dicit apparitio. Quarto modo apparitio dicit manifestatio facta in aliquo signo sensibili representato sensui siue illud signū sit visibile siue audibile. Et hoc modo apparuit pater i voce in nouo testamento.

¶ Insup sciendū (vt inq̄t sanctꝰ Tho.) Dz filius et spiritussanct⁹ q̄ sunt ab alio dicunt nō solū apparere sed etiā visiliter mitti. Pater autem q: non est ab alio apparere quidem potest. sed visibiliter mitti nō potest. Quis igit ineptus tam durꝰ aut tam ptinax de cetero p̄sumat esse: vt nō humilli corde suscipiat q̄ de psonarū diuinaꝝ numero origie ⁊ ppietate tradūtur. De celis ad nos v̄tas ista descendit. Nec doceri potuit a Thalete milesio vno ex septem sapientibus astrologo/⁊ philosopho. nō ab eius auditore Anaximādro. nō ab istius discipulo anexímane. nō a discipulo anaximanis. anaxagora nō ab archelao discipulo anaxagore. Non a famosissimo socrate ab anaxagora istructo. nō a platone discipulo socratis: nō deniq; ab Aristotele auditore platonis. qui omnes successiue scholam tenuerunt vnus post alium. Non ab omnibus huiusmodi philosophis credimus ⁊ simpliciter confitemur patrē filium et spiritū sanctum tres personas et vnā essentiā. qm̄ dignatus est deus clementia ⁊ pietate sua nobis ista revelare. Oēs tus error vtiq; detestādus illorum qui fabulā narrare nos putant. cū christi mysteria predicamus. cum loquimur de personis diuinis. dum sacrū baptisma ianuā esse celestis regni docemus. Ecce baptizatur christus a Johāne. ⁊ tāta de supernis offerunt se testimonia diuinitatis sue. Quare letentur cuncti fideles ex aqua et spiritusctō regenerati. sperantes per christianam vitam indubitanter posse ad eternam beatitudinem peruenire. Ad quā nos perducat filius dei qui cum patre et spiritusancto viuit ⁊ regnat in secula seculorum. Amen.

¶ Sermo. xi. de de ieiunio: fame: et tētatione xp̄i.

¶ Thema.

Ducam eũ in solitudinẽ / et loquar ad cor eius. scribunt hec verba. Osee. ij. ca.

¶ Prologus.

Docuit nos exemplo suo dñs nr iesus xpus equo animo ferre q̃q; ardua & difficillima si cupim⁹ ad regna celestia p̃perare: qm̃ vt inq̃t Greg. i omelia. Ad magna p̃mia puenire nõ potest nisi per magnos labores. Et hieronymus ad paulinum. Nihil sine magno labore dedit hec vita mortalib⁹. Ob q̃ doctor gẽtiũ & vas electionis dicebat. Act. xiij ca. Oportet nos p multas tribulationes intrare i regnũ celor̃. At & ipse redẽptor oim. Mat. v. c. asserit regnũ celor̃ vim patik & violẽti rapiũt illud. Quod suo modo ꝓtulit. Seneca in tragedijs dicẽs. Nõ ẽ mollis e terris ad astra via. Igit dei fili⁹ postq̃ baptizatus est: desertũ petijt vbi q̃draginta dieb⁹ & noctib⁹ ieiunauit. Et cũ esuriret agressus est illũ sathanas / varijsq; tẽtationũ p̃lijs eũ credidit supare. q̃ cũ facere neq̃uisset cõfusus abscessit & dño nr̃o iesu xpo angeli ministrabãt. Quare vt hec oia clari⁹ itelligank nosq; p̃optiones reddamur ad penitẽtie crucẽ tollerãdũ atq; aiosi⁹ cõfligam⁹ cũ hoste maligno i p̃senti p̃mone de ieiunio / fame / et tẽtatiõe xpi dicemus vbi tres q̃stiones inducim⁹ declarãdas.

¶ Prima est. quare xp̃s cõuersat⁹ est iter hoies. & quare nõ semp duxit austerã vitã et cur voluit etiam ieiunare.

¶ Scõa est de xp̃i tẽtatiõe. s. Quare diabolus tẽtauit eum & qualiter apparuit. et cur christus voluit etiam tẽtari.

¶ Tertia ẽ. Quomodo xp̃s superauit oẽs diaboli tẽtatiões. & vnõ illaꝝ tẽtationũ?

¶ Prima igit q̃stio talis est. quare xp̃us. & c. de q̃ dicit Matthe⁹. Duct⁹ est iesus in desertũ. q̃ scõz Glosaz est iter hierusalẽ & hiericho. Scõo lapide distãs a hiericho iurta aquas ab heliseo sanatas. & arabes stant ibi. et inde discurrebãt & occidebãt trãseuntes. iurta q̃ dñs scripsit parabolã de illo qui iter faciebat a hierusalẽ in hiericho Luc. x. ca. Et modo dicit quarãtana. Duct⁹ aũt iesus in illud desertũ a spiritu sctõ vt dicit Gregor⁹ in Omelia. q̃ exp̃sse Luc. iiij. c. p̃fitet. inquit em̃. Jesus plen⁹ spiritu sctõ egressus est a iordane. et agebat a spũ in desertũ: Et cũ ieiunasset quadraginta diebus & quadraginta noctib⁹ postea esurijt Lucas aũt dicit. et nihil mãducauit illis dieb⁹. Ubi p ampliori itelligentia. ex ista prima q̃stione oriuntur Tria dubia.

¶ Primum est. de xp̃i conuersatione.

¶ Secundum. de xp̃i manducatione.

¶ Tertium. de christi ieiunatione.

¶ Primũ ẽ de xp̃i q̃uersatiõe. Quare. s. non fuit semp̃ i deserto & solitudine. sed voluit int hoies q̃uersari. Ad q̃ rñdet. s. Tho. i. iij. pte. q. xl. Q̃ conuersatio xp̃i talis debuit esse vt cõueniret fini icarnatiõis p̃m quã venit in mũdũ. Venit autem in mundũ.

¶ Primo q̃dem ad manifestandã vitatẽ sicut ipse dixit Joh. xix. c. In hoc nat⁹ sum & ad hoc veni in mũdũ vt testimoniũ phibeã vitati. Et ideo nõ debebat se occultare / vitã solitariã agẽs sed in publicũ p̃cedere publice p̃dicãdo. vñ Luc. iiij. ca. Dixit illis q̃ volebãt eum detinere. q̃ & alijs ciuitatib⁹ oportet me euãgelizare regnũ dei q̃ ad hoc missus sum.

¶ Scõo venit xp̃s in mundum ad hoc q̃ hoies a pctõ liberaret. p̃m illũ. j. ad Thi. j. ca. Xp̃s iesus venit in hũc mundũ pctõres saluos facere. Et ideo (vt Chrisost. dicit) Licet in eodẽ loco manẽdo posset oẽs ad se attrahere vt ei⁹ p̃dicationẽ audirẽt nõ tñ hoc fecit. prebẽs nobis exemplũ vt pambulem⁹ & rcq̃ramus peũtes sicut pastor ouẽ p̃dita & medic⁹ accedit ad infirmũ

¶ Tertio venit xp̃s in mũdũ vt p ipm̃ habeamus accessum ad deum. vt dicitur ad Rom. v. ca. Et ita familiariter cum hoibus cõuersando cõueniens fuit vt oibus fiduciã daret ad se accedendi. Et hoc dicit Matth. ix. ca. Factum est discumbente eo i domo: ecce publicani & pctores venientes discumbebant cum iesu et discipulis eius. Sup̃ q̃ verba hieronym⁹ ait. Videãt pctores publicanũ a pctis ad meliora cõuersum locum inuenisse penitẽtie

Et ob id etiã ipsi nõ desperent salutem.

¶ Sed cõtra aliq̃s posset arguere ostẽdens q̃ xp̃s debuit solitariã agere vitam.

¶ Primo q̃ oportebat ipsuꝫ ostẽdere se nõ solum hoiem sed etiã deum. sed deum nõ cõuenit cum hoibus cõuersari. vt ẽm Dañ. ij ca. Exceptis dijs quor̃ non est cũ hoibus cõuersatio. & p̃hs dicit in. j. polit. Q̃ ille q̃ solitari⁹ viuit. aut est bestia seꝫ si hoc ppter sẽuitiã faciat aut est deus si hoc faciat ppter ꝓtemplãdã vitatẽ. Ergo videk q̃ nõ debuit christus cum hoib⁹ cõuersari sed solitarius viuere.

¶ Scõo debuit xp̃s vitã pfectissimã ducere. Perfectissima autẽ est vita cõtẽplatiua. Ad vitã cõtemplatiuã maxime cõpetit solitudo. p̃m illud Osee. ij. c. Ducã eũ in solitudinẽ & loquar ad cor ei⁹. Ergo videk q̃ xp̃s debuit solitariã ducere vitam.

¶ Tertio cõuersatio xp̃i debuit esse vniformis. q̃ semp̃ eo debuit aparere q̃ est optimũ. Sed q̃nq̃ xp̃s solitaria loca q̃rebat turbas declinãs. vt Remigi⁹ dicit sup̃ Mat. Tria refugia legik dñs habuisse. Nauim / mõtẽ / & desertũ: ad quor̃ alterũ quotiẽscũq; a turbis cõp̃imebak cõdescẽ debat: ergo sp debuit solitariã vitã agere

¶ Ad primũ argumẽtũ rñdet Thom̃. Q̃ xp̃s p humanitatẽ suã voluit manifestare diuinitatẽ. Et ideo cũ hoib⁹ cõuersando q̃ est ppriũ hois manifestauit diuinitatẽ suã p̃dicãdo & miracula faciẽdo & inno center & iuste iter hoies cõuiuendo.

¶ Ad scõm argumẽtũ dr q̃ vita cõtẽplatiua simplr est melior q̃ actiua q̃ occupak circa corporales act⁹. q̃ ꝓtẽplatio est mẽtis suspẽse q̃dam supra se eleuatio eterne dulcedinis gaudia degustans. Sed vita actiua p̃m quã alijs p̃dicãdo & docẽdo cõtemplata alijs tradit / est pfectior q̃ vita q̃ solum cõtemplak. q̃ talis vita p̃supponit abundãtiam cõtemplatiõis. Et ideo christus talem vitam elegit.

¶ Ad tertiũ vo dicim⁹ q̃ xp̃s voluit dare exemplũ p̃dicatorib⁹ q̃ nõ semp debent esse in publico. Ad hoc assignari p̃nt tres rõnes. q̃ xp̃s q̃nq̃ se retraxit a turbis.

¶ Prima rõ fuit ppter corporalẽ q̃tem vñ scribit Marci. vj. c. q̃ dñs discipulis dixit. Venite seorsum in desertũ locũ & requiescite pusillũ. Erãt em̃ q̃ veniebãt & ridebãt mlti & nec spaciũ mãducãdi habebãt

¶ Scõa rõ fuit ppter ofonẽ. hinc Luc. c. vj. inq̃t. Exijt in mõtẽ solus orare & erat p noctãs in oratiõe dei. vbi dicit Ambro. q̃ ad p̃cepta vtutꝫ suo nos iformat exẽplo

¶ Tertia rõ quare xp̃s q̃nq̃ retraxit se a turbis fuit vt doceret fauorẽ humanũ vitandum. vnde supillud Mat. v. c. Videt iesus turbas ascendit in mõtem vt p hoc nõ in ciuitate & foro. sed in mõte & solitudine sedit. erudit nos nihil ad ostentationẽ facere. & a tumultib⁹ abscedere maxime cũ de necessarijs oporteat disputare?

¶ Sed cum hic agit de vita contẽplatiua. aliqs posset q̃rere. Utrum religiosi vt quietiori modo possint agere vitam contemplatiuam: si possent vitam heremiticã eligere. Respõdetur q̃ sic de licentia suorum prelator̃ et cellas siue habitacula in heremo siue locis vbi nõ sit hoim̃ habitatio de propinquo capere: & mutare possunt etiã religiosi mendicãtes. vt in. ca. cum ex eo. de excessio. prelato. lib. vj. Sed prelati nemini debent dare licentiam / nisi iam in societate perfectis cum sit periculosissimũ solitarie habitare iperfecto cui dicitur vae soli: quia cum ceciderit non habet subleuantem. Et ideo dico q̃ vita socialis necessaria est ad exercitium perfectionis: q̃ mutuo se instruunt verbo / et exemplo / & correctione que ad pfectionem pducunt. Solitudo autem cõpetit iam pfectis: qui aliorum regimine nõ indigent. Et ideo si absq; exercitio precedenti talis vita assumatur piculosissima nisi suppleat p diuinam grãtiam. Dicit em̃ hieronymus in quadã epla. Primũq; tractãdũ est. Utrũ solus aut cum alijs in monasterio viuere debeas. Ubi placet vt habeas sanctor̃ contubernium: nec absq; ductore ingrediaris viam quã nunq̃ ingressus es: statimq; tibi in partem alterã declinandum sit vt errori pateas: plusq̃ aut minus ambules q̃ necesse est: & currens lasseris: moramq; faciens obdormias. In solitudine cito surrepit superbia. etsi parumper ieiunauerit: hominẽq; non viderit putat se

Universidad de Deusto

alicui⁹ esse moneti Oblituscꝫ sui vñ quo venerit: intus corde. fons lingua vagat iudicat cõtra volũtatẽ apli alienos suos quo gula poposcerit porrigit manus dormit q̃tũ voluerit. neminẽ verecundos se in feriores putat: crebruscꝫ in vicinis⁹ q̃ in cellula est: ꝛ inter fratres simulat verecundiã: q̃ plateariũ turbis colliditur. Quid igit solitariã vitã reprehendim⁹? minime quippe quã sepe laudauim⁹ licet vt pferatur solitaria vita periculosa est: ne abstracti ab hoiũ frequẽtia sordidis ꝛ impijs cogitationib⁹ pareãt et pleni arrogãtia. et supcilij cuctos despiciãt: armẽtꝫ ligulas suas vel clericis/vel monachis detrahendo. sed de ludo monasterioꝝ volum⁹ huiuscemodi egredi milites: quos heremi dura rudimẽta nõ terreãt: qui speciẽ conuersationis multo tpe dederit qui olim fuerint minimi. vt primi oim fierent. quos nec esuries aliqñ nec saturitas supauit: q̃ pauptate letãter quoꝝ habit⁹. Hmo: vult⁹ incess⁹ doctrina est. Laudat enim Aug. vitã heremiticã in sermonib⁹ ad heremitas de filio prodigo dicẽs. Cãta. O vita sctã heremitica. vita solitaria. vita pfectorũ: vita angelica nõ humana: vita penitẽtiũ vita mũdũ pugnãtiũ: vita ad deũ fugientiuꝫ. vita deifica: nõ humana. vita filiorũ qui errauerũt ad patrẽ redeũtiuꝫ: Eandẽ laudat hieronym⁹ in quadaꝫ epla dicẽs Quid agis tu frater in seculo qui maiores mũdo? pauptatẽ times beatos pauperes xps appellat. labore terreris: sed nemo athleta sine sudoribus⁹ coronat. De cibo cogitas. sed vera fides famẽ nõ timet. Sup nudã metuis humũ exesa ieiunus mẽbra collidere. sed dñs tecũ iacet Squallidi capitis horret inculta cesaries. sed caput tuũ xps est. infinita heremi vastitas terret/ s̃ tu paradisũ mente deambula. quoties illuc cõcẽderis. toties in heremo nõ eris O desertũ xpi floribus⁹ vernãs O solitudo in qua illi nascũt lapides de q̃bus⁹ in Apocalypsi ciuitas magni regis extruitur. O heremus familiaris deo gaudens ꝛ c. Ad que etiam illud apostoli. Non sunt condigne passiones hui⁹ tpis ad futuram gloriam que reuelabit in nobis. Cur enim timido animo xpianꝰ? filij hominis nõ habet vbi caput suũ reclinet tu ãplas portic⁹ tingentia tectoꝝ spatia metiris. Hereditatẽ expectans seculi coheres xpi esse nõ poteris. Rudos amat herem⁹. Corp⁹ assuetũ tunice lorice onus nõ fert Caput optũ linteo galeã recusat. molẽ octo manũ durus erasperat capulus. Sed cur inquit pgis ad heremũ? videlicꝫ: vt te non audiã non videã. vt tuo furore nõ mouear vt tua bella non patiar: ne me capiat oculꝰ meretricis. ne forma pulcherrima ad illicitos ducat amplexꝰ. Respõdebis Hoc nõ est pugnare. s̃ fugere. Sta in acie. aduersarius armatus obsiste. vt postq̃ viceris coroneris. Fateor imbecillitatẽ mea. Nolo spe pugnare victorie. ne pdã aliqñ victoriã. Si fugero aut vincendũ mihi est aut cadẽdũ Quid aũt necesse est certa dimittere. et incerta sectari? Aut scuto aut pedib⁹ mors vitanda est. Tu q̃ pugnas et supari potes et vincere. Ego cuꝫ fugero non vincor in eo qõ fugio ne vincar. Nulla securitas est vicino serpente dormire. Potest fieri vt me nõ mordeat Tamen potest fieri vt aliqñ me mordeat. Fuga. n. nõ in fidelitatis sed prudẽtie indiciũ est. ne frustra nos offeram⁹ piculis. s̃ nup egypti deserta vidisti. intuit⁹ es angelicã familiã. Quãti ibi flores sut? quã spũalib⁹ gẽmis prata vernantia? Vidisti serta q̃b⁹ dñs coronat. Ille tibi ignis in pectore exestuet. et illa quotidie cogita: tracta: cõsidera et quasi quodã carcere tẽt⁹ exclama. heu me q̃ prolõgata est pgrinatio mea. Et in paradisuꝫ mẽte cocendens totiens in terra nõ eris quotiẽs terrena despexeris. Eadẽ nobis certe cũ his qui habitãt p deserta cõditio est. Eadem oculi: totidẽ et man⁹. q̃sdeꝫ infirmitatib⁹ vel vtutibus subiacemus. Si te aque potus verat: quãti nobiles nõ dica vina nescĩt: s̃ carnes ignorãt. ꝛ fuso tãtũ legumine sustentãtur? si balneaꝝ te lauacra solicitãt. Quanti pncipes ciuitatũ siue obculpaꝝ ppriaꝝ siue ob inuidiã ad insulas deportati sine eterno pmio ppetuaꝝ mercede absq̃ balneis pseuerant. Nemo ad necessitate pati nõ pot: qõ pro deo pati volũtate detrectat. Habebis cellulã q̃ te solũ capiat. Immo nõ eris solus. Angelica turba vrabit. tot socij quot sanct: Leges euãgeliũ fabulabit tecũ ies⁹. Replicabis apostolos vel pphetas. Nũquid poteris talẽ aliũ tuis sermonib⁹ habere cõsortem Terra sum⁹ et cinis: et p oĩa mometa de nostra salute suspẽsi cõtinue in puluerem dissoluẽdi. Quid ret ractam⁹ facere de ne cessitate vtutez? Certe qñq̃ moriẽdũ est. Quãcito mũdi dereliquam⁹ ãgustias. et si forte ob cõtinẽtiaꝫ (qõ tñ raro accidit) dolere stomachũ est uare febrib⁹ repimus ppetue vite ingressuri ianuã morbũ putem⁹. Quãti enim in medijs opib⁹ ꝛ inter insulas cõsolat⁹ repentina morte subtracti sũt. Quid ergo desideram⁹ vbiũ frequẽtiã: qui de singulare cẽsemur. Mihi enim oppidũ carcer: et solitudo paradisus est. Secularium quoq̃ maxime potẽtũ ꝓsortia deuita. Quid tibi necesse est illa sepi⁹ videre quoꝝ cõtemptu monach⁹ esse cepisti Rã monachũ solitudo facit nõ pupliciũ

Secũdũ dubium est de xpi mãducatiõe. Cur vꝫ xps nõ semp austerã vitã duxit. vt Johannes baptista. nec semp ieiunauit s̃ mãducauit et bibit etiã cũ publicanis ꝛ pctõribus⁹? Ad qõ ita Rñdet. s. Tho. Q̃ cõueniẽtissimũ est cũ q̃s cũ alijs q̃uersat vt se illis in cõuersatione cõformet scꝫ illud j. ad Cori. ix. c. Omnib⁹ oĩa fctus sum. q̃re xps cõuersãs cũ hoĩb⁹ ppt eoꝝ salutẽ voluit sicut ceteri in cibo ꝛ i potu se habere Sicut enim licita et laudabilis est vita illi⁹ q̃ a cõsortio hoĩm segregat⁹ abstinẽtiã seruat. ita et vita alterius q̃ in societate positus mãducat et bibit. Rã abstinẽtia cibi ꝛ pot⁹ nõ p se ptinet ad salutẽ scꝫ illo ad Ro. xiiij. c. Regnũ dei nõ est esca ꝛ pot⁹.

Tertiũ dubiũ erat de xpi ieiunatiõe. Cur voluit in deserto xps ieiunare. Non est dicendũ q̃ ad refrenãdũ sensualitatẽ q̃ erat pfecte obediẽs rõni. nec ad elevationẽ mẽtis q̃ erat vnita deo pfecte. nec ad vtutes acq̃rẽdas q̃ erãt oĩs in ipso. Ergo ieiunauit pter nostrũ exẽplũ. Vñ Chrysostl. super. Matth. inqt. Ut discas q̃ magnũ bonũ est ieiuniũ et q̃liter statutũ est aduersus diabolũ. et q̃m post baptismũ nõ lasciuie sed ieiunio oportet itẽ dereipse ieiunauit nõ

co indigẽs. sed nos instruẽs.

Quare aũt tãto numero ieiunauit. ratio est scdm Chrysost. ne minor videatur moyse et helya q̃ tot diebus ieiunauerũt nec vlteri⁹ ptrarit ne diabolus ipm supra hominẽ aliquid existimaret duꝫ eximios pphetarũ in quãtitate diey superaret.

Sed hic q̃rũt nõnulli cum xps nil comederet illis q̃dragita dieb⁹ et q̃dragita noctibus et nõ esurierit. a quo facta fuit illa sustẽtatio vt nõ esuriret? Et ad hoc dicere possumus q̃ trib⁹ de causis põt aliqs nõ sentire famem.

Primo ex redũdãtia glie aie in corpus scdm q̃ vsq̃ corpi aliq̃ qualitas gloriosa p modũ habit⁹ vt dispositionis vt sit impassibile ꝛ sic erit in beatis p modũ habitus immanẽtis. Vñ Apoc. vij. c. Nõ esurient neq̃ sitiẽt ãplius Et sic potuit fuisse in xpo. vt sicut dimisit gliaꝫ aie redũdare in corp⁹ q̃tũ ad claritatẽ in trãsfiguratione p modũ dispositionis trãseũtis ꝛ nõ imanẽtis ita agere poterat q̃tũ ad impassibilitatẽ humidi a colore.

Secdo põt aliqs nõ sentire famẽ ex aliq̃ vtute cibi preassupti fortificatis humidũ radicale ꝛ speciei vitutẽ. et hec siue illa vtus sit natural' illi cibo sicut erat in ligno vite. vl' sup naturalit data sicut in cibo data helie. iij. Regũ. xix. c. i cu. 9°. o. titudine ãbulabat q̃dragita dieb⁹ et q̃dragita noctib⁹. Sic potuit esse in xpo q̃ passũ pisset aliquẽ cibũ cui talis vt⁹ fuit diuinit⁹ data

Tertio potest contigere q̃ aliqs nõ sentiat famẽ ex suspẽsione actiõis caloris naturalis p virtutẽ deitatis immediate. ita q̃ vita remaneat. nulla ex supioribus⁹ causis existẽte. Et hoc fuit diuine vtuti solũ i xpo cui⁹ eẽ diuinũ erat esse existere illi⁹ hoĩs.

Si vero diceretur q̃ ex quo xps non esuriebat ieiunãdo nõ pbuit exẽplũ penalitatis et patiẽtie. Rñdem⁹ q̃ hoc nõ seq̃t q̃ postea esurirẽt. isup sicut martyres ppt excessuꝫ diuine dilectionis ꝛ pformationẽ volũtatis diuine ꝛ expectationẽ glie q̃ñq̃ nõ sẽtiebãt tormẽta nec tñ min⁹ merebãt aut dabant exemplum patientie. Ita hic christus. Sed ois dubitatio solui⁹ qua

postea esurit. Cōtemplare nūc fidelis anima illū q̄ iantib⁹ cūctis alimēta pstat. et vitā pro tuo amore fame ac/siti q̄ sepius laborātez. et cōpatere illi atq; inspice diligēter q̄ precipue tribus vicib⁹ exurit et nō inuenit ad comedendū siue bibēdū. Esurit equidem post ieiunū et ante ministeriū angelorum non habuit nisi lapides. Esurit adhuc in via dum ex bethania descēdens pergebat hierlm et non inuenit nisi folia ficus. vt scribitur Math. xxj. ca. Tandem sitiuit in cruce et oblata fuit ei eius spongia aceto plena que si ad sensum mysticū referamus cū continuo xp̄s esuriat et sitiat salutē nostram. Plerisq; illi lapidea corda omni duritie plena presentāt. nec illum timēt nec diligūt. vt vel timore vel amore abducātur a vicijs. Alij vero folia sibi et bona verba sine fructibus prebent. sicut faciebant pharisei quos redarguit. Mat. xv. c. dicens. Ypocrite bene de vobis prophetauit Esaias. Populus inquit hic labijs me honorat cor aūt eorū longe est a me. Nōnulli insuper acetū ei porrigunt ad bibendū. hi sunt q̄ vel mundano amore inebriati vel vana sapientia et curiositate decepti non solū non corrigunt sua delicta. sed quod grauius est detrahunt xp̄o et impia verba siue blasphema temere loquuntur de deo Aiunt quādoq; si xp̄s in cruce voluit mori. quid nobis? imputetur sibi. si de⁹ erat cur non abstq; ignominia sue crucis indulsit humano generi. Et similia sacrilegis buccis publice resonātes erga xp̄m nulla pietate mouēt. O pessimū genus hoim. O mētes nequissime. O deniq; ingratissimi pctōres sustinuit saluator noster ab vtero virgis vsq; ad patibulū crucis tot labores: tot cruciatos et penas vt quātūnos diligebat cognoscerem⁹. Post vero eractos quadragita dies ieiunij sui voluit pro nobis peccatorib⁹ esurire.

Secūda questio

est de xp̄i tētatione. q̄re. s. diabolus tētauit cū. tc̄. Resume totā De qua Mat. ita sequitur. Accedens tētator. i. diabolus vt patet Luc. iij. ca. dixit ei. tc̄. Ubi tria dubia sunt declarāda.

¶ Primum dicitur inductionis.
¶ Secundum apparitionis.
¶ Tertium rationis.

¶ Primū

dubiū declarādū, ꝺ inductionis. Quo. s. motuo diabol⁹ inductus est vt tētaret xp̄m virt⁹ nāq; ei⁹ demonib⁹ nota erat ꝺ ri eni Luc. iiij. c. Exibāt aūt demonia a multis clamātia t dicētia. Quia tu es filius dei et increpās nō sinebat ea loqui q̄ sciebāt ip̄m esse xp̄m. mirū ergo videt q̄ diabol⁹ xp̄s tētauerit. nā tētare est experimētū sumere q̄ nō fit nisi de re ignota. Ad q̄ respōdet. s. Tho. iij. pte. q. xli. q̄ sicut Aug. dicit. ix. li. de ciui. dei Christ⁹ tm̄ inotuit demonib⁹ q̄tū voluit non p id q̄ est vita eterna. sed p q̄daz tpalia sue virtutis effecta. ex q̄b⁹ quādaz coiectura habebāt xp̄s esse filiū dei. sed q̄ rursus in eo quedā signa humane infirmitatis videbāt nō p certo cognoscebāt eē filiū dei. Et ideo diabol⁹ eū tētare voluit. Hinc ait. Chrysо. Q̄ audiēs diabol⁹ in xp̄i natiuitate āgelū pastoribus ānūciantē angelor⁹ multitudinez iubilātē digito demōstrātē. t pfe in baptismate testificātē spūs sctūs in colūbe specie descēdētē. et nūc quadragita dieb⁹ et noctib⁹ ieiunātē eum esse dei filiū suspicatus est. Sed postmodū vidēs eum esurisse ip̄m esse dei filiū plurimū dubitauit. Nō eni credebat posse dei filiū esurire. Et hylari⁹ sup Mat. dicit. Tētare xp̄m diabol⁹ nō fuisset aus⁹ nisi in eo p esurītionis infirmitatez que sunt hois recognosceret. Et Greg. exponēs illud. Si filius dei es inquit Quid sibi vult talis ꝑmonis exor⁹ nisi q̄ cognouerat dei filiū venturū esse. sed venisse p infirmitatē corporis nō putabat.

¶ Secūdū

dubiū declarādū ꝺ apparitiōis. q̄ liꝫ s. apparuit xp̄o diabol⁹ in hac tētatioe t ad hoc dicit Glo. Dia q̄ de xp̄i tētatioe h dieūf corporeis sēsib⁹ ꝓpleta fūt. Et ꝑm quosdā creditq; tētator ille fuit lucifer prim⁹ peccator et maxim⁹ tētator. in rta illis q̄ saluator nf dixit. Johā. xij. c. Uenit. n. princeps mūdi hui⁹ t in me nō hz quicq̄.

¶ Tertiū

dubiū declarādū ꝺ rōnis. q̄re. s. xp̄s tētari voluit. ad q̄ assignāt tres ꝑcipue rōes.

¶ Prima fuit propter nostraz instructionē. instruxit quippe nos vt scirem⁹ paratam esse nobis diaboli pugnā a qua null⁹ quantūcunq; sanctus immunis exist. ideo Hilarius sup Mat. ait. in sanctificatis maxime diaboli tentamēta crassantur q̄ victoria magis est ei exoptāda de sctis. Et sapiens. Eccli. ij. ca. inquit. Fili accedens ad seruitutē dei sta in iusticia t timore et prepara animā tuam ad tētationem Et. aug. cōtra faustū. Null⁹ est homo tāta iusticia preditus/cui nō sit necessaria tētatio. vel ad proficiendū vel ad probādum. Et Greg. xxiij. moraliū. Us⁹ nostri itineris nequaq̄ pagitur sine munere tentationis.

¶ Hic tñ ozit difficultas. Q̄m christ⁹ tentioni se exposuit. Cum ergo eius tentatio sit nostrū exēplū. Uidetur q̄ etiā alij debeant se ingerere ad tētationes. quod tamē videtur esse periculosuz cum potius tētationū occasiones vitare debeam⁹? Ad hoc respōdet. s. Tho. q̄ duplex est tētionis occasio. Una q̄dem ex pte hominis: puta cū aliquis se peccato propiquū facit occasiones peccādi nō euitans. Et talis occasio tentationis est vitanda sicut dictum est Loth. Gen. xix. c. Ne steteris in omni regione circā sodomā. Alia vero tentationis occasio est ex parte diaboli qui sempi uidet ad meliora tendētibus et talis occasio nō est vitanda. q̄m vt inquit Paulus j. ad corin. x. ca. fidelis deus qui nō patit vos tentare supra id quod potestis. sed facit cū tentatione prouētum. Ex hac vero tentatione cum dei adiutorio deuicta corona victoribus datur. Un̄ iacobi. j. c. dicit. Beat⁹ vir qui suffert tētationē q̄m cū probat⁹ fuerit accipiet coronā vite/quaz repromisit deus diligētibus se.

¶ Secūda ratio quare xp̄s voluit tentari fuit propt tentatorum cōsolationē. vt. s. tentatis cōsolationem daret. Fuit quidez tentatus statim post baptismū. quādo. s. a patre filius fuerat appellatus. et spirit⁹ sanctus in columbe specie manserat sup eum et celi sibi visi sunt aperiri. et dieb⁹ quadragita et noctib⁹ ieiunauerat vt daretur intelligi vt si aliquis tentatur ꝓpt hoc non est minus dei filiationis dignus. nec sua penitētia deo est minus accepta.

¶ Tertia ratio. quare xp̄s tentari voluit fuit propter diaboli confusionē. vt ip̄e dolo inuidia et malicia plenus supat⁹ a xp̄o confusus abi ret. sicut apparebit in sequētibus. Patet secunda questio.

Tertia q̄stio ta-

lis erat. Quō christ⁹ supauit tē. Dic totā. Scire eni debem⁹. q̄ diabolus spirituale hominē nō statim de peccatis grauib⁹ tentat. Sed paulatim a leuioribus incipit vt ad grauiora perducat Iccirco ꝺ triplici vicio conat⁹ ē xp̄s tētare

¶ Primo de gula.
¶ Secundo de inani gloria.
¶ Tetio de auaritia.

¶ Primo

tētauit xp̄s de gula dicens. Si filius dei es dic vt lapides isti panes fiant. Hic hieronymus ita loquitur Uane agis demō si filius dei est decipi non poterit. si pur us hō lapides i panē ꝑuertere nō valebit Tñ multa fuit astutia diaboli quia cogitabat intra se. Si faciat quod suadeo cognoscā ipsum esse deū. Si non faciat adducā eū ad p̄sumptionē faciendi. Nec tentauit eum de cibis delicatis. sed tantū necessarijs. q̄ arbitrabat eū virum bonū. qui tñ si purus homo fuisset non deus p̄sumēs lapides in panes cōuertere vt corpali sue fami subueniret ob hanc in ordinationē vitium gule incurreret. At xp̄s qui deus verus/lapides in panes cōuertere noluit q̄ vtiq; facere potuisset. q̄ miracula fienda erant ad vtilitatem fidelium nō ad instantiam diaboli. nō enim diabol⁹ suppliciat sed tentat. Anno vero sequēti pia mater impetrauit. q̄ aquā in vinū cōuerteret in chana galilee. Respōdit itaq; diabolo xp̄s. vt sic dubius remaneret atq; deuict⁹ Scriptū est Deutronomij. viij. c. Non in solo pane viuit homo: sed in omni vbo q̄ procedit de ore dei. quod potest intelligi de verbo predicato quo anima viuit per gratiaz vt sit sensus. Sicut panis est cib⁹ corpis. ita cibus scripture est cib⁹ anime Unde et xp̄s dixit iohā. ca. vi. Verba que ego locutus sum vobis/spirit⁹ et vita sūt Tante efficacie vba xp̄i fuerūt tanq̄ gra-

uiter doctissimeq; plata vt nesciret diabol⁹ aut contradicere aut replicare. ꝛre ꝓcessit ad id in quo spūales viri qñq; defi ciunt. vt. s. aliqua ad ostētationē operēt qđ pertinet ad inanem gloriam. Ideo.

¶ Secūdo de hoc vicio ipz tentauit. inqt nāq; Matthe⁹. tūc. s. finita priori tētione assūpsit eū diabol⁹ qđ pōt dupl'r intelligi.

¶ Uno mō q supra se accepit. Et sic (vt dicit Greg) Mens hoc refugit humana. ꝛ hoc audiens expauescit. sed nō est mirū q; pmisit se sic a diabolo assumi. si consi derek q; permisit se a mēbris diaboli. s. ex eius instigatione flagellari et crucifigi.

¶ Alio modo potest intelligi p cōcomi tationē. quasi dicēdo venias mecum. sic Math. xvij. c. assumpsit iesus Petrū Ja cobū et Johānez. Et Luce. xviij. Assum psit duodecim discipulos. ꝛc. Diabol⁹ ita q; assumpsit xp̄m vel primo modo (vt di ctū est) Et ſm Chrysost. Agebat quātuz in se erat. vt ab omnib⁹ videret. Et xp̄s di abolo nesciente faciebat vt nemo illū vi deret. Uel assumpsit eum secūdo modo in sā ctaz ciuitatem. i. hierl'm que sic nominat qz diuino cultui erat deputata. Et st atuit eū supra pinaculū tēpli quidam dicunt q; pinaculū erat loc⁹ eminēs siue pulpitum vbi lex promulgabatur. Nicholaus vero de lira dicit. Mierat tectum tēpli qđ erat desup planū quia sic fiebant tūc dom⁹ palestinoꝝ Dixit ergo diabol⁹ xp̄o. Si fili us dei es mitte te deorsum. Scriptum est enim. s. in ps. Angelus suis deus manda uit de te vt custodiant te in omnibus vijs tuis. que scriptura secūduz Aug. de mēbris dicitur non de xp̄o allegauit vero dia bol⁹ scripturaz. quoniaz in priori pugna fuerat a xp̄o per scripturā cōclus⁹. sed ipe deus incarnat⁹ iterū sibi respōdit. Scrip tū est Deut. vj. ca. Non tentabis dñm de um tuū Dominum q; tentat cum habet naturali auxilio vel ratione quid faciat et tñ cōmittit se in periculo. vt experiat an de⁹ possit vel velit liberare. mittere itaq; se deorsuz periculuz erat scm̄ naturā et mi raculū facere tunc non erat expediens.

¶ Tertio diabol⁹ tētauit xp̄m de auaritia produxit quidem tentationem ad id quod tam nō est spiritualiū virorū sed carnaliū. s. vt di uitias et gloriā mūdi concupiscāt vsq; ad contēptuz dei. Et ideo in primis duabus tentationibus dixit. si at filius dei es. non ast in tertia que nō potest spiritualib⁹ cō uenire. Sequitur ergo euangelista. Iterū assumpsit eū diabol⁹ in mōtē excelsum. qui ſm aliquos distat a loco quarātene siue ieiunij duob⁹ miliarib⁹. Et ostendit ei omnia regna mūdi. ſm Chrysost. Non est intelligēdū q; videret ipsa regna vel ci uitates. vel aurū vel argētū. Sed ptes in quibus vnumquodq; regnū vel ciuitas posita est. Diabol⁹ ergo digito demōstra bat ei vniuscuiusq; regni honorē et statū verbis exponebat. vel ostēdit qz vanitatē pompe mundane quā ipse diabol⁹ dilige bat q; speciosa sit et desiderabilis verbis demonstrauit. vt ad amāduz illā ipsū in duceret. Uel ſm Dugenez ostēdit ei quō ipse p diuersa vitia regnabat in mūdanis in quibusdā. s. per superbiā in quibusdā p auaritiā in quibsdam per luxuriā. vt ex emplo multitudinis posset ad consentien dū facili⁹ inclinari. Prima expositio ma gis cōsonat littere sci euāgelij. Propte rea vt scribit Lucas. iiij. c. diabol⁹ dixit. Omnia mihi tradita sunt et cui volo do illa. mentitus est qui est mendax. ꝛ pater mendacij. qz vt inquit dauid in ps. Dñi est terra et plenitudo eius orbis terraꝝ et vniuersi qui habitāt in eo. ꝛ iterū Tui sūt celi et tua est terra orbis terrarū et pleni tudinē eiꝰ tu fundasti Mēdatio itaq; suo satagebat diabol⁹ xp̄m seducere. Et sub didit. hec oia tibi dabo si cadens adora ueris me. Tūc dixit ei ies⁹. Uade sathana s. ſm hieronymū in infernū qui paratus est tibi et angelis tuis. Scriptū est enim. Dñm deū tuū adorabis et illi soli seruies Mō dixit hec verba exprobatiua in prima et secūda tentatione. sed in ista. qz hic diui nū vsurpare volebat honorē Tūc reliqt eū diabolus. Et ecce angeli accesserūt et ministrabāt ei. Relinqrūt eni angeli ipm iesuz vt dicit Nicholaus de lyra ad tēp⁹ vt diuinitas eiꝰ diabolū magis lateret et vt conueniens locum tentandi haberet ꝛ vt victoria ipsius xp̄i excellentior appare ret ex hoc q; solus ipsum deuinceret. et is

victo tentatore ꝛ p cōfusione recedēte ac cesserunt ageli et ministrabāt ei sicut ve ro dño ppij serui Ex quo apparet diuini tas xp̄i qz nulla natura est supra āgeli caz nisi diuina. Credūt aūt ministrasse il li etiam cibū naturalē. sicut fecerūt helie. insupercibarūt illū spirituali delectatiōe collaudādo et benedicēdo sctm̄ nomē eiꝰ quod ꝛ nos semper benedicam⁹ dicendo O dñe deus: qui omnia ab eterno preuidi disti. benedictū sit nomē tuū i eternū: eo q; feciſti nobis tātā misericordiam vt nō solū dignat⁹ sis nos ad ymaginē tuā crea re: verūetiam carnē nostrā infirmā sume re voluisti: et in ea nobis exēpla virtutis ostēdisti. Laus/honor et gloria tribuatur dñe deus tue diuine bonitati/qz ipsa est in tanta excellentia et nobilitate q; infun dit gratiā ꝛ benedictionē humano generi licet ipsuz hoc nō suis meritis mereatur: qz quotidie videm⁹ q; ꝓpter modicū ser uiciū tibi ab hoib⁹ impensuz: largiris eis manu benifica et liberali dona innumera bilia et bona que non possunt vllo modo estimari. vnde bñdict⁹ et exultat⁹ sis dñe deus in omnibus operibus tuis in secula seculorum. Amen.

¶ Sermo. xij. de mirabili trāsfi guratione xp̄i. Thema.

OLoria dei israel erat sup eos. i. sup testes qui fue rūt adducti in transfiguratione dñi nr̄i iesu xp̄i. habēt hec verba Ezechi elis vndecimo capi.

¶ Prologus.

BEm. Grandem atq; mira bilē opatus est xp̄s in sua trāsfiguratioe iocunda Ad cui⁹ spectaculū delectabile nō oēs aplos voluit adesse. Tū qz secreta nō sūt oib⁹ reuelanda. tū qz Dñs a maioīb⁹ in alios derivare ſicut fit in celesti hierar chia vt refert dyonisi⁹. Tū etiā vt Damas cen⁹ dicit. Ne indas indign⁹ interueniſſz q; nec sol⁹ repellēd⁹ erat ne ad inuidiā in dignationē q; ꝓuocaret. Admissi sūt vero tres. Petr⁹ ppt ꝓrogatiuā feruoris fidei: Johānes ppt excellētiā v̄ginitatis. ꝛ Ja cob⁹ ppt priorit atē martyrij. qz primꝰ su stinuit martiriū ꝓpt xp̄z. vt patet Actuū xij. c. Dis reuelata sūt altissima mysteria xp̄i q; null⁹ valeret ingenio ac/ꝓprius sensi b⁹ cōprehendere. Que tñ postmodū ab eis p dicata sunt ꝛ ab euāgelistis descripta ad vtilitatē ꝛ eruditionē nostrā. propterea vt mens nr̄a illustret veritatis splēdore ꝛ do minū nostrū iesū xp̄z pio veneremur affe ctu. In presenti sermone. Tria dubia cō tēplabimur.

¶ Primū. Cur xp̄s trāsfigurat⁹ ē i mōte ¶ Secūz An soluz xp̄i corp⁹ fuit trāsfigu rabile. ¶ Tertiuz Utruz cōueniēt in trāsfiguratione testes adducti fuerunt

AD primū dici tur. Dō grādia facta sunt i mō tib⁹ celebrata legunt. Post di luuiuz reqeuit arcba in mōtib⁹ armenie: vt scribit. Gen. viij. c. In mōte bethel ste tit Abraā egress⁹ a patria. vt patet. Gen. xij. c. In mōte galaath stetit iacob fugiēs laban. Gen. xxxij. In mōte sinay moy ses legē accepit. Exodi. xx. c. In mōte ga rizim filij israel adorauerunt dñm qñ pri mo intrarūt terrā pmissionis. Paralipo. vj. c. In mōte moria edificatū fuit tēpluz Salomonis. iij. Regū. lx. c. In mōte Ta bor trāsfigurat⁹ est xp̄s. Mat. xvij. c. Dñs xp̄s volebat orare mōtem ascēdebat. In mōte caluarie christus fuit crucifix⁹ De mōte oliueti ascēdit ad celos. Actu. j. In mōte syon aplis fuit dat⁹ spiritussanctus In mōte aluerne p̄ri meo Sctō frācisco i pressa fuerūt stigmata. Et ne singula com plectamur. Ad q̄stionē ꝓpositam Rūdet Quod duplici ratione xp̄s trāsfiguratus est in monte.

¶ Primo ratione demōstrationis. Ideo voluit transfigurari in monte vt sic depre hendi posset operis magnitudo.

¶ Secundo ratione contemplationis. Transfigurari voluit in monte vt demō straret. Quod illi sunt apti ad cōtemplā dū celestia q; eminēt in cōtēplatiua vita. Sicut mons eminet oīb⁹ vallibus. Et etiā ad denotādū q; cōtēplatiui debēt esse

a tumultu secularium segregati. O aia deuota. Si desideres vitam contemplatiuā ascende mōtem cōtemplationis. i. segrega te a tumultu vanitatum. siue viciorū. Et si hoc feceris nō videbis xp̄m trāsfiguratū in mōte. thabor. Sed ad dexterā patris regnātē. Et sic patet primū dubium.

A Dsecundū posset āliquis dicere. Quod nō solum xp̄i corpus. ꝛc̄. Sed etiā et aliorum hominū. Quod probatur veteri et nouo testamento.

¶ Primo ꝛc̄. Nam scribit de moyse Exodi. xxx. iiij. Cunq; descenderet demōte sinay tenebat duas tabulas lapideas testimonij. Sup quę verba ait ysydo. descēdēte moyse cū tabulis facies eius glorificata videf Sed tamē velamine tegitur in quo significabat legem mystico velamine esse cooperta et infidelibus occultam. sermo enim legis habet scientiā glorie: sed secretam habet et cornua duorū testamentorū quibus contra dogmata falsitatis incedit armata. Cuz enim moyses legitur velamen exp̄situ super cor eorū et manifeste dum legis ꝛ prophetarū scripturā carnalit accipiūt infideles: tota facies moysi quodam velamine tegitur vt nō possint loquentis legis glorā sustinere. Sed si conuersi fuerint ad deū/auferet velamē. Decidens littera monetur viuificans spiritꝰ vinificabitur. Dñs enim spiritꝰ est. et ler spiritualis est. Unde reuela oculos meos et considerabo mirabilia de lege tua. Dicit etiam ysydo. Ascendit moyses denuo in montem iterūq; dat ei legem deus in alys tabulis ad instar priorū ercisis. sed qs primū accepit sine mora confregit: q̄ ymaginem gerebant prisce legis: que non pōt longo interuallo pro populi peccato cessauit. Ille vero ad instar priorum excise nouum significabat testamenta: que non sunt fracte: quia nouum testamentū manet in eternum. Unde merito decē verbis signantur vt per ipsum numerum figura crucis exprimeret: quē significat. ꝛ. lfa q̄ in specie crucis formatur. Christus enim non vult legem solnere/sed adimplere/p passionez. s. crucis cuius imago fuit in tabulis Sequitur testus superius inceptus Et ignorabat q̄ cornuata essz facies sua. Dicit. Nicholaus de lyra. Erant eni quidam radij miri splendoris procedētes ab tum ad modum cornuum. quos Apl's vocat gloriā vultus moysi. q. Exo. iij. c. Usi in hebreo habetur. Et non cognouit q̄ cornuta esset lux facici sue. sed quare nō habuit ante cum locutus fuisset cū domino diu in monte Dicunt aliqui q̄ non habuit tunc ita lympidam cognitionem de deo sicut postea ad quod denotanduz aparuerunt tales radij. Alij dicunt. q̄ hoc factum est. vt populus qui per idolatriā peccauerat magis cuz timeret et haberet in reuerentia. Rab. Sa. dicit q̄ hoc fuit ex hoc q̄ dominus posuit manum suam super faciem eius. Sequitur textus. ex cō sortio sermonis domini. ꝛ sic patet veteri testamento. quod corpus xp̄i. ꝛc̄.

¶ Secūdo Idem probat nouo testamento. dicit glosa sup verbum matthei. i. ca. Non cognoscebat eam donec peperit filiū suū primogenitum. qz ioseph mariaz facie ad faciem videre nō poterat. Tanta erat claritas in eius facie. Insuper Legitur de sācto dionysio Arriopagita philosopho athenienſi: q̄ cum esset conuersus ad fidē per beatū paulū motus fama bate virginis desiderio videndi ipsaz perrexit hierl'z Cunq; a beato Johanne euangelista fuisset ductus ante illam atq; in eius vultū aspicere voluisset. statim ac si in luminibus oculorū esset percussus solaribus radijs ex splendore emanante de pulcherrima facie beate virginis remansit attonitus. Postmoduz vero aliquantulū ad se reuersus dixit Ni si crederem in filiū tuū de quo mihi per paulum predicatum est. nunc plantis tuis prouolutus. vnū te diuine maiestatis signe adorarez. Et nisi fides adesset haud mihi persuadere possem deum orbis autorem te esse pulchriorez. sz nouit q̄ is incōprehēsibile lumē ihabitabat a quo tu ad nos radijs es destinata vt lummares eos quos prima mulier cecos pturuit. Ex his potest cōprehēdi q̄ nō solū xp̄i corpꝰ fuit trāsfigurabile s etiam et alia corpora.

¶ Ad hoc respondet. q̄ aliter fuit similitudo glorie in facie moysi in beata v̄gine ꝛ in corpore xp̄i. In facie nāq; moysi ꝛ beate v̄ginis fuit similitudo claritat' q̄ erat alterius generis simpliciter q̄ claritas glie Sed i corpore xp̄i fuit claritas q̄ erat eiusdē generis cum claritate glie. et si non simpliciter tñ fm partē. Et hoc est qz radius claritatis in facie moysi fuit a consortio dei quē habebat spūaliter in mēte. Similiter radius claritatis in facie v̄ginis erat ex consortio dei: quē nō soluz habebat in mente spūaliter. sed etiā corporaliter in ventre. Sed i corpore xp̄i fuit claritas ex vnione cū diuinitate et aia in pte supiori btā. Et ꝓpter hoc nulla alia ostēsio claritatis debuit dici trāsfiguratio sicut ista. q; solum illa q̄ est in expssa similitudine ad glīam debet dici trāsfiguratio. Et si ad hoc dicerēt q̄ claritas moysi fuit maior claritate xp̄i eo q̄ non poterat percipi nisi velare. Ergo magis fuit ostēsiua claritatis glie. Respōdet Alexāder. q̄ non fuit copiosior claritas glorie moysi q̄ claritas corporis xp̄i. Nā q̄ claritas faciei moysi nō posset videri fiebat nō qz maior esset. sz qz ostēdebat ꝛ disgregabat visum. Sicut etiā videmus de claritate solis q̄ ꝓpter hoc nō pōt videri. Sed claritas apparēs in facie xp̄i erat delectās visum ꝛ cōfortās. sicut claritas glie q̄ ꝓfortat ꝛ corroborat visum. vñ Apocal. xxi. c. Claritas ciuitatis supne cōparat iaspidi cuius claritas demulcet et delectat aspectum.

¶ Sed his obijci pōt. qz dicit q̄ claritas corporis christi fuit similis claritati solis q̄ videri non pōt. Ergo nec ita videri potuit claritas corporis xp̄i. Respōdem9 q̄ claritas corporis xp̄i dicit' silis claritati solis. qz sol excedit i lumine oēs planetas Tamē glo. dicit Mat. xvij. c. Resplēduit facies ei9 sicut sol. plus certe q̄ sol sed nō habuit exemplum maius cui cōpararet.

¶ Si vero aliqs q̄reret Cur non cōparata fuit claritas illa claritati iaspidis sicut solis. Dicim9 q̄ licet claritas iaspidis sit delectabilis nō tñ ita est omnibus nota sicut claritas solis.

¶ Sed aliquis posset ōrere. Utruz claritas illa quā xp̄s ostēdit in facie fuit i eius corpore sicut in subiecto. Respōdet Alex. in. iij. volumine summe. Q; claritas illa fuit in corpore xp̄i tanq̄ in subiecto nō tantū in aere circunstāte. Inq̄t enī Lucas. ix. c. Facta est dū oraret spēs eius altera. i. alterata. vt dicit glosa. qđ nō pōt esse nisi fieret imutatio circa ipsam. Aliter tamē erat claritas in veste. ꝛ aliter in corpore. qz in corpore erat ab exteriori vt dicef. ꝛ ita vt in subiecto sed i veste ab exteriori. s. a supfuso splēdore faciei. Ratio autē: quare claritas fuit in corpore sicut in subiecto: non in veste. quia vestis non erat glorificabilis. sed bene erat glorificabile corpus. et ꝓpter hoc ad ostendēdam gloriā q̄ erit in futura resurrectiōe: q̄ erit in corpore sicut i subiecto. Sic debuit esse claritas illa in trāsfiguratione.

¶ Preterea: posset etiam queri. Utrum illa claritas fuit gloriosa? Ad hoc respondet sctūs Tho. iij. pte. xlv. q̄ claritas illa quā xp̄s assumpsit in trāsfiguratiōe/fuit claritas glie q̄tum ad essentiā. nō tñ q̄tū ad modum essendi. Claritas est corporis glorioſi deriuat ab aie claritate. vt Aug. di. in epist. ad Dyoscorum. Similiter claritas corporis xp̄i in trāsfiguratiōe deriuata est a diuinitate ipsius. vt Damascen9 dicit. ꝛ a glia aie eius. Q; esset a principio cōceptiōis glia aie nō redundaret ad corpus ex quadā dispensatione diuina factū est. vt in corpore passibili nostre redēptionis expleret mysteria. Non tamen p hoc adepta est potestas xp̄o deriuādi gloriam aie ad corpus. Et hoc idē fecit q̄tum ad claritatē in trāsfiguratione. aliter tñ q̄ in corpore glorificato. Nam ad corpus glorificatū redundat claritas ab aia sicut q̄dā qualitas pmanēs corpus afficiēs. Unde fulgere corpaliter nō est miraculosum in corpore glorioso. Sed ad corpꝰ xp̄i i trāsfiguratiōe deriuata est claritas a diuinitate. ꝛ aia ei9. nō p modū claritatis imanēt' et afficiētis ipsuz corpus. Sed magis per modū passionis trāseūtis. sicut cū aer illuminat a sole Unde ille fulgor tūc in corpe xp̄i apparēs miraculosus fuit sicut et hoc

ipm q ambulauit sup aquas maris. Ex quo nō tenetur opinio Hugonis de sctō victore. qui dixit q xp̄us assumpsit dotes claritatis in transfiguratione. agilitatis ambulādo super mare. Subtilitatꝫ egrediēdo de clauso virginis vtero. quia dos noīat quādam qualitatē immanētez corpori glorioso. sed miraculose habuitea q̄ pertinēt ad dotes. Et est simile q̄tum ad aiam de visione qua paulus vidit deū in raptu Illa ergo claritas fuit claritas gloriе modo dicto. sed nō corporis glorioſi. Ideo inquit Beda sup. xvj. ca. Matth. In corpore mortali ostendit nō immortalitatē. sed claritatē similem future immortalitati. Placuit eni sibi sic trāsfigurari z claritatē ostēdere. q̄m prenunciata passione sua discipulis: vt scribit Mat. xvj. c. illos induxit ad sue passionis sequelaz dicens. Si ꝙs vult post me venire. s. meā doctrinam z facta sequendo abneget semetipm. i. affectū humanū nō solū meā passionem nō impediendo. sed etiā in mei hoc imitando. z tollat crucez suā. i. paratus sit in animo volūtarie crucē portare in qua crucifigatur ignominiose. scōm Nicolaum de lyra. Oportet autē ad hoc q aliquis directe procedat in via q̄ finez aliqualiter precognoscat. et precipue q̄n via est difficilis/aspera/et laboriosa/finis vero iocundus. Cum ergo christus per suā passionem ad hoc pervenerit vt gloriam obtineret non solum anime quā habuit a principio conceptionis sed etiā corporis scōm illud Luc. vlti. ca. Oportuit pati christum: et ita intrare in gloriā suam. Ad quam etiā perduxit eos qui vestigia sue passionis sectantur. Ideo conveniens fuit vt discipulis gloriam claritatis ostenderet. cui suos electos configurabit. Unde Paulus ad Philipenses c. iij. dicebat. Saluatorem expectam⁹ dominum iesum christum qui reformabit corpus humilitatis nostre configuratuz corpori claritatis suе. Adest secundum dubium.

AD tertium dubiū respōdetur. q̄ ex quo varia apō hoīes de christo esset opinio. Aliqui dicebant eum esse heliam ꝛc. Jo circo necesse fuit tales testes adduci. vt infra dicetur. Dicit enim C hrysostom⁹ Alq̄ dicebant eum esse heliam. Alq̄ hieremiam. aut vnum ex pphetis. Ideo capita prophetaruz induxit vt differētia appareat inter seruos et dominū ostendendo. q̄ non erat helias. neq; Moyses. sed illis superior immo et dñs se angelorum et hominum manifestaret. Ecce inquit Matthe⁹. Apparuerunt illis moyses et helias cum eo loquētes. Pro clariori vero intelligētia huius partis tria sunt hic dubia declaranda.

¶ Primum. qualiter apparuerūt mōyses et helias.

¶ Scom quō discipuli cognouerūt illos

¶ Tertium. quid loquebantur.

¶ Ad primum dubium diuersi modo respondetur a multis. Quidā eni dicunt q̄ moyses et helias non apparuerunt ibi vere/sed imaginarie. Alq̄ vero q̄ angeli pro personis eorum in assumptis corporibus in ipsorum. s. moysi z helie similitudine apparuerunt. Nec fuit fictio quia illud angeli fecerunt z de intentiōe eorum quod ipsi personaliter fecissent. Sicut etiam dicitur. Dñs locutus est ad moysen quando angelus in persona dñi loquebatur. Nonnulli autem asserūt q̄ apparuerunt ibi moyses et helias vere. Sed apparuit moyses in suo corpore reassumpto ad tēpus. Hoc videtur dixisse Aug. in lib. de mirabilibus sacre scripture. Nec mirum est p tam magna re ad tēpus resurrexit z realiter venerit. Alexāaūt i. ig. dicit q̄ apparuit ibi helias i corpore z aia. Moyses vero in aia tantum. Uteni inquit Aug. ad paulinū in lib. de cura pro mortuis agenda. Alq̄ sunt humanaz limites rez. Alia diuinarū signa virtutū. alia sunt q̄ naturaliter. alia q̄ mirabiliter fiūt. Appitio itaq; aiaz post mortē p̄m limites rez nō est possibilis. Sz solū p̄m signa diuinaz vtutū sine solū p̄m diuinā potētiā z nō p̄m rez naturā. Aia igit moysi appuit ibi vē p diuinā potētiā sicut dicit aug. q̄ aie martyz p diuinā potētiā pñt hoib⁹ apparere. Et de pfessore

felice refert ipsum apparuisse ciuibus nolanis pie a se dilectis. cum a barbaris nola oppugnabatur.

¶ Sed tūc restat q̄stio. Dñs si aia moysi tm̄ sine corpe appuit cū ipsa sit insensibilis quomodo potuit appere aspectib⁹ apl̄oz Ad qd dicēdum q̄ substātia spūalis apparet sensui duob⁹ modis. Uno mō p corp⁹ assumptū sicut apparet angelus. Alio mō p solā similitudinē corpis quā facit i sensuz. z p quā imutat sensuz. Sicut eñ angelus potestatē hz supra corpa vt sibi corp⁹ possit assumere et appere sensui p illud. Ita hz potentiā vt possit aliquā corpis similitudinē i oculo efficere z p illā oculū imutare. vt ab oculo p illā pcipiat. Sicut ergo mediāte corpore pōt facere similitudinem q̄ cōprehendit. ita z sine corpe. sic aia sctā q̄ gloriosa est hz istā potentiā. et hoc modo potuit aia Moysi apparere oculis corporalibus apl̄oz sine corporis assumptiōe.

¶ Ad secūdū dubiū respondet. s. Ambro⁹. q̄ discipuli cognouerūt moysen z heliā ex habitu ỳbis z iterna reuelatione. q̄ (vt pie credi pōt) q̄primū ibi apparuerūt post ea ad pedes iesu humiliter et reuerenter dixerūt. Adoram⁹ te xp̄e z bñdicimus tibi q: venisti per crucem z passionem tuam redimere genus humanum.

¶ Ad tertiū vero dubiū. dicit Lucas q̄ loq̄bant de excessu quē cōpleturus erat in hier'm. Et vocat excessum passionē ei⁹.

¶ Primo. ppter excedentē pauptatem: q: nō habuit i cruce vbi reclinare caput.

¶ Scdo ppter excedentem humilitatem et obedientiam.

¶ Tertio. ppter excedentē charitatē q̄b⁹ ỳtutib⁹ veluti quattuor gēmis exornantur quattuor cornua crucis. O q̄ affabilis erat ex vtraq; pte collocutio illa. O q̄ benigna erat vox saluatoris. dū moysi et helie aplis audiētib⁹ loq̄bat. Tūc petrus prorupit in mediuz z dixit. Dñe bonū est nos hic esse. si vis faciam⁹ hic tria tabernacula. tibi vnū. moysi vnū. et helie vnū. Et vt dicit Lucas etiā z Marc⁹. Nesciebat petrus quid diceret.

¶ Primo. q: ibi ppetuo esse cupiebat tā q̄ si i visione claritatꝫ corpis bītudo ꝓsisteret: cū bītudo essentialr ꝓsistat i visione clara ipsi⁹ diuinitatꝫ. licet aspect⁹ hūanitatꝫ xp̄i faciat ad p̄mtū accidētale quo sctī maxime delectant. Petrus aūt i illa trāsfiguratiōe nō vidit diuinā essentiā. sicut paulus i raptu. sed tātum eius humanitatem in forma glorioſa.

¶ Scdo nesciebat q̄d diceret q: sine passiōe xp̄i se regnare putabat. Ideo sanctus effrē i quoda⁹ mone. xp̄z ita introducit. loquentē. Petre si hic māserim⁹ ỳba pphetaz q̄s adiplebit. vt illud. Foderūt man⁹ meas/z pedes meos: et dinumerauerunt oia ossa mea. Si hic māserimus cirographū ade q̄s diuidet. q̄s debitū soluet. Si hic māserim⁹ q̄ dixi tibi quomō fiēt. Ecclesia sup te quomō edificabit. claues celoruz q̄s accipiet. aut quē ligabis vel solues. hec ille. O q̄ suauis q̄ue iocūda erit visio diuinitatꝫ. q̄n ita delectabat cor petri aspect⁹ hūanitatꝫ petebat tria fieri tabernacula. vnū p xp̄o i quo ipe cohabitaret. aliud p moysē i quo Jacob⁹ pmaneret. tertiū p helia i quo moraref iohānes: O petre oblit⁹ videꝫ primoz tuoz. z oiz q̄ scripti sunt i libro vite nō p tam paucis de⁹ fact⁹ est hō nō tñ exigu⁹ erit numer⁹ electoz. sz idulgēdū est tibi. q: pre nimia dulcedine postulas qd fieri nō dz. Propt ea ipso ita loquēte. ecce nubes lucida obumbrauit eos. Ubi ꝑm doctoz sententiā. Trinitas psonaz diuinaz aplis illis fuit demōstrata. q: pr appuit ibi i voce: filio i carne. spūssanctus i specie nubis lucide. Quare aūt i baptismo appuit i specie columbe: z i trāsfiguratiōe i specie nubis lucide. dicit Alex. i. j. sūme. Q̄ appitio spūssancti fuit ad ostēsionem plenitudinis gr̄e z vitatꝫ q̄ fuit redūdās i xp̄o i baptismo. ergo appuit in spē colūbe. ppt fecūditatē q̄ attēdit i colūba i quo significat fecūditas gr̄e i xp̄o ad regnationē z sacramētoz sctificationē. In trāsfiguratiōe vo appuit in nube ad significādū plenitudinē vitatꝫ redūdātꝫ i xp̄o p modū doctrine. Nā plenitudo vitatis in xp̄o fuit sicut nubes ex qua generata est pluuia doctrine. Et dicitur nubes illa fuisse lucida q: de plenitudine vitatis ei⁹ accepim⁹ lumē fidei et doctri-

ne. Hiero. vero sup Math. dicit de petro De frodib⁹ aũt tẽtorũs querebat taberna culũ. Sed nubis lucide opitur vmbraculo. vt discat in resurrectione non tegmine domoꝝ. sed scti spũs glia sctõs esse protegendos.

¶ Audiẽtes supradicta discipuli cecidẽrũt in faciẽ suã. qz ꝑm Hiero. sup Math. Humana fragilitas ꝓspectũ maioris glorie nõ sustinet. Ab aũt fragiltate fanãtur hoies ꝑ xp̃m eos in gloriã inducẽdo. Qd significak ꝑ hoc q accessit et tetegit eos di itq illis. Surgite. nolite timere. q leuãtes oculos neminẽ viderũt nisi solũ iesũ. eo. s. q moyses ⁊ helias reducti fuerãt volũtate diuina ad loca vñ fuerãt abducti. Descẽdẽtib⁹ aũt illis de mõte p̃cepit ies⁹ ne alicui visionẽ dicerẽt donec resurgeret a mortuis fili⁹ hois. Que phibitio facta est sctz doctores. ne alq audiẽtes xp̃z eis apparuisse in forma gloriosa scãdalizarẽt postea videtes ipm pati tam ignominiose. Ecce quod modis ãte et post resurrectionẽ sua salnator noster allicere corda hominũ p̃curauit ad supne felicitatis desideriũ. et tñ mortales miseri nõ nisi trãsitoria bona ista atq terrena sũmo studio adipisci conãt. Ipse dei fili⁹ de⁹ ver⁹ ⁊ gloriosus viã sũmi boni nos docuit. Ipse ad regnũ celorũ nos iuitauit ipse in sua trãsfiguratiõe tribus Aplis claritatẽ copis delectabilẽ et omni suauitate repletã videri fecit. vt spretis amũdialib⁹ reb⁹ supna gaudia feruentius affectarent. ad que nos ꝓducat ipse q est benedictus et laudabilis in secula seculorum. Amen.

¶ Sermo. xiij. de innocẽtia xp̃i.

Thema.

Iniquitatem nõ fecit: neq dolus fuit in ore eius. habentur hec vba Esaie. liij. capitulo.

¶ Prohemium.

Iniquitas quorũdã hoiz peruersorũ ysq; adeo inualuit vt cũ audiuit' pũssimum saluatorẽ nr̃m iudeis procurãtibus ignominiose crucis tormẽtum subijsse nõ sine ipsius culpa factũ fuisse ꝓbe fateantur: Detestantur passionis eius mysteria qui ꝓ nobis dignatus est mori. Et vt inquit Petr⁹ tradebat iudicanti se iniuste q̃ petã nostra ꝓtulit ĩ corpe suo sup lignũ vt peccatis mortui iusticie viuamus. Ob q̃ciuntur aũt nobis illi neq̃ quod nõ videtur verisimile iudeos ita concorditer ita frequẽter/ita hostiliter contra xp̃m fuisse cõmotos nisi aliquid reprehẽsione dignũ deprehẽdissẽt. Neq pylat⁹ cõtra iusticiam hominẽ sanctũ veluti sedicios⁹ ⁊ reũ cũ sceleratis cõdemnasset ad mortẽ. Quãobrem vt huiusmodi perditissim⁹ error penitus extinguatur decreui de innocentia christi in hoc sermone disserere. Ostẽdã q christ⁹ iesum dei et virginis filiũ innocenter passum non ꝓpter aliquod eius peccatu⁹: quia ab omni labe penitus fuit immunis ꝓut dicit ꝓceps Apostolo⁹ in. j. sua Epistola. c. ij. Peccatũ non fecit nec dolus inuent⁹ est in ore eius. Sed vt sermo noster habeat aliquod ꝓncipium moueꝝtale dubiũ. Utruz aie xp̃i fuerit collata summa gratia. Rñdetur q sic.

¶ Sed anteq̃ ꝓbetur ista cõclusio. Primo declarãda sunt quedaz/ꝓ maiori intelligentia conclusionis.

¶ Primo est notãdũ q gfa vni in xp̃o dicit triplicit.

¶ Primo dicitur gratia vnionis gratuita dei bonitas naturã humanã secũ veniens et hoc mõ accipiendo gfa vnionis nominat quid increatum.

¶ Secdo vr gratia vnionis q̃dam relatio fundata in natura humana quã diuinus verbũ terminat qua vnione natura humana vr verbo vnita: et vbũ ei vnituz: sicut suo mõ q̃s similitudine filis vr. veruz est tñ q aliq ponũt in diuino verbo quẽdã respectũ rõnis quẽ noiat vnionẽ. vnionẽ aũt in natura assũpta dicũt relationẽ; talẽ

¶ Tertio vr gfa vnionis q̃daz habit⁹ sup naturalis: q charitas noiak q de congruo hãc seq̃tur vnionẽ. decet eni hoiez seu naturã assũptã charismatib⁹ informari charitatis.

¶ Secdo est notãdũz q gratia singularis ꝓsone in xp̃o vr Triplicit. ¶ Prio q̃tũ ad habitũ hoc mõ q̃ppe fuit singularis ĩ xp̃o gfa: q oẽs habit⁹ habuit vtutũ: se mota i pfectiõe. Vñ ioh. j. vidim⁹ gliaz ei⁹ gliaz q̃si vnigeniti a pr̃e plenũ gr̃e et veritatis.

¶ Secdo gfa singularis in xp̃o est q̃tũ ad vs⁹ vtutũ: q oẽs vtutes in xp̃o habuerũt vsus suos se mota ĩ pfectione. ideo vr habuisse oẽs sẽs⁹ spales. Alq scti solũ tactũ.

¶ Tertio gfa singularis in xp̃o vr q̃tũ ad effectũ: q meritũ xp̃i a talib⁹ exiens vtutib⁹ erat sufficies q̃tũ in se fuit ꝓ infinitis milibus hoim. et nulla ista⁹ triuz in alia reperit creatura. ideo vocatur gfa singularis persone in xp̃o.

¶ Tertio est notãdũ q gfa capitis in xp̃o vr Triplicit. Dicit. n. s. Tho. q. q. j. q caput sup oia alia mẽbra hz tres ꝓditiones

¶ Prima est in excellẽtia dignitatis. Et hoc tribus. In altitudine situs. In nobilitate potẽtiarũ: q nobiliores aie potẽtie in ea sunt: veluti ymaginatio. memoria ⁊ ꝓsiles in cõphensione: q in capite cõgregantur oẽs sensus. Ideo ab. Isodoro. r. Et himo. dictuz est caput a capio capis Ex prima in xp̃o ꝑm diuinitatẽ est gratia capitis. Vñ Aplis caput viri xp̃s. Caput xp̃i de⁹. Ex secda et tertia ꝑm etiã humanitatẽ assũptã caput est oim: q supabũdat in nobilitate et capacitate.

¶ Secda ꝓditio pricipalis capitis: q caput influit mẽbris alijs sensuz ⁊ motũ. sensũ a parte anteriori capitis: sed motũ a pte posteriori virtute motiua descẽdẽte in nucha seu vicario cerebri et quo ad hanc pprietatẽ vr xp̃s caput: quo ad diuinitatẽ principalit efficiẽdo: quo ad humanitatẽ ꝑ modũ meriti merendo fidez ꝑ modũ sensus: ⁊ charitatẽ nobis ꝑ modũ motus.

¶ Tertia cõditio est. q dirigit cetera mẽbra. sic xp̃s vtriusq̃ nature rõne. Et sc̃om has tres ꝓditiões gfa capitis vr. s. pfectione: sicut leo vr caput aialiũ. q est pfecti⁹ Pricipio: sicut fons vr caput fluuij vel caput libri/seu vie. Directione sicut vr caput rect⁹ gregis. Et quo ad has tres ꝓditiones. xp̃s dicit caput tã ãgelorũ q̃ hoim Hz aute⁹ quo ad hoies ex ispãli⁹ formita te in natura: sicut caput ad cetera mẽbra

Differũt aũt hẽ tres gfe ꝑm eũdẽ Tho. q gfa singularis ꝓsone alpicit magis causã formalẽ. gfa capitis causaz efficiẽtẽ. gfa vnionis/causã finalem.

¶ This declaratis formak sic ꝯclusio respõsiua ad dubiũ. xp̃o collata sũma gfa sũme in eo create fruitiõis extat principiũ: Et ita gfa capitis hoiz xp̃s caput vr vt ãtiquoz esse affirmek: necnõ ⁊ gfa vnionis sic ad esse terminak vt a gfa singularis ⁊ capitis queat separari. Et q̃libz ps isti⁹ conclusionis ꝓbak.

¶ Prima igit pars ꝯclusionis dicit q xp̃o collata ẽ sũma gfa singularis. Probak: si. n. xp̃o sũma collata nõ est gfa. q̃ro causaz. Aut. n. ex eo ẽ: q sũma gfa nõ est creabil' aut si ẽ creabilis cẽt infinita ⁊ nõ posset recipi in aia xp̃i q̃ est finita. aut tertio q nõ decet xp̃z sũmã habere gfaz: sz neutrũ ẽ verum igit primo nõ ẽ verũ q sũma gratia nõ est creabil'. Arguo sic Dek xp̃i gratia: q̃ro an de⁹ põt vltra istã aliã creare. aut nõ. si nõ ergo ista ẽ sũma creabilis: si sic. q̃ro rurs⁹ deusta et ita ꝓcedek in infinituz. Et vltra infert q vna grã poterit creari q̃ erit i infinitũ pfectior gfa xp̃i: ⁊ ita iclusiue ifinita Rurs⁹ seq̃ret q aliq̃d crit creabile q̃ creari nõ poterit: q tũcũq̃ possit de⁹ creare pfecti⁹ poterit. Cuiuslibz. n. rei natura lis ꝓstitut⁹ est termin⁹ augmẽti. Vñ ⁊ Auerroys vult q q̃ itur ad formã est stat⁹: nec est ꝓcedẽdũ in ifinitũ: bñ aũt in ordie ad materiã. charitas aũt extat forma. Ex quo pz sũma grãz cẽ creabilẽ. Ex quo sequdo ꝓbak: q creata grã sũma nõ est: ⁊ ita nõ obuiat qui in aia xp̃i recipi possit. Hz tertiũ. s. q xp̃s nõ deceat sũmã habere gratiã im ꝓbak ex hoc q etiã ꝑm humanitatẽ xp̃s in potiorib⁹ bonis dei sedet: et supra supmũ spm̃ collocak. Ex quo recte dicit: Doctor subtilis i. iij. di. xiij. q. q. q si ꝓtingat deficere. aut min⁹ laudãdo xp̃m q̃tuz ad humanitatẽ: aut) nimis meli⁹ ẽ excedere q̃ deficere. Ex quo primo pz in aia xp̃i grãm creatã cẽ ponendã. nec est filie si q̃s obiciat. q aduenięte lumine solis nõ videtur lumen stelle. et ita aduenięte sole j. diuinitate in humanitate christi. de nũ

lo videtur seruire ista creata charitas: tā lumē eni solisq; stelle effective se habent influendo. charitas aūt informatiue se hz in aia: nec est in xpo ista gfa rone perso ne: licet dicak singularis psone gfa: sz rō ne assumpte nature. Unde licet ita filius dei naturalis sit xps q nō adoptiu⁹: nō tñ seq̄tur q creatā nō habeat gratiā. Ualde eni distāt dicere filiū dei nō habere ius ex se i hereditate dei patris qđ dicit adoptio et dicere eū rone humanitatis habere cre atā gfam. Ex quo pz scđo. q xpi charitas est finita. ¶ Et si dicak. qz Johā. iij. scribi tur. Nō est ei dat⁹ spūs ad mēsurā. ex quo eni habet sine mēsura / gfa est infinita. Di cit doc. deuo. i. iij. di: xij. q. ij. ar. j. q illa. s. Auctoritas pōt intelligi dotatione eterna p ydeomatū cōmunicationē. et sic est sim pliciter verū q ei nō est datus ad mēsurā spūs. Potest rursus capi p dono creato. et sic est verū respectiue quo ad nos. non aūt simplicit: qz dona xpo collata quasi si ne pportione excedūt dona collata nobis Thomas aūt in eadē. q. dicit tres causas Unde illa auctoritas hz veritatē. Prima est propter vnionē ad deū. Scda qz nihil finiref. vt inq̄t nisi q̄tū in alio recipit. Uñ apud eū calor subsistēs est infinit⁹. z vita seperata infinita. Et ita cum gfa in xpo sit in supposito impēdēte hz quicq̄d ad rō nez gfe pertinet. et pōt dici infinita quo dāmō. Tertia causa qz sufficit ad infinitos effect⁹ q̄tū in se est. sz sua salua reuerētia ratio scda videt falsa. Forma eni anteq̄ i telligak in materia finita est ex ratione p pria. nec a materia aliquā hz finitatē nisi solū extrinsecā: ita color si p se subsisteret esset finitus rōne ppria: et vniuersalia se parata finita sunt. nec finiūtur rōne indi uiduat onis nisi finitate extrinseca. z qua si per accidens.

¶ Ex quo tertio pz q gfa xpi non est aug mētabilis. Uñ nec aia xpi āplionē gfam pōt desiderare: Unde z saciak eius appe tit⁹ naturalis sic deliberatiuus.

¶ Secūda ps cōclusionis dicit q summa gfa in xpo create sume fruitionis extat principi um. Patet clare: qz ex quo charitas est causa paritialis fruitionis perfectior gfa est causa pfectionis: z summa summe. Nec valet si dicak q angel⁹ in natura est pfec tior aia xpi: et ita pfectionē poterit causa re fruitionē supplet eni hoc summa gfa q̄ est in xpo. immo et augmētat. Uerū est tñ apō doc. subti. i. j. iij. di. xiij. q. iij. q si tāta gfa collata eēt āgelo q̄ta xpo: nō cōsidera ta diuinitate pfectionē fruitionez eliceret Angelus q̄ ille homo. Uñ si sit summa sim plicit fruitio creabilis in xpo. opz dicere q aia xpi solū se hz passiue accipēdo. s. si cut recipit charitatē. Uerū ē tñ q adhuc dato q cōcurrit actiue est de facto maxima nō tamē de possibili. ¶ Et si q̄rak an semota per casuz gfa ab āia xpi posset ne in tātā fruitionē. Dicēdū q sic. pcurrēte deo cum ois causalitas cause scde actiue possit suppleri a prima causa actiua.

¶ Sed aliqs posset q̄rere. Utruz in xpo gfa singlaris psone sit gfa creata vl increata. Ad hoc Rñ det. s. Bona. in. iij. sen. di. xiij. q. j. q absq; dubio in xpo est ponere donū gfe. que q̄ dez gfa vt gratia singularis psone. z hec q̄dez donū est creatū. etrō hui⁹ est. qz tale donū gfe aiam deo assimilat. et ad bonas opationes et meritorias exercendas ha bilitat. Uñ ergo aia xpi fuit dei formis. et ad bene opādū habilis. Alioquin non fuisset ydonea ad vnionē. nec ad meriti p fectionē ideo necesse fuit in xpi aia reperi donū talis gfe et ex eadē causa necesse fuit ipm esse creatū. vt aiam posset informare tāq̄ pfectū suū pfectibile. et vt potē tias posset habilitare sicut q̄litas suū sub iectū qualificare. Et ideo cōcedēde sunt rationes hoc ostēdētes. Gratia ehi singu laris psone nō dicit q sit in vna psona se cūdū rōnē personalitatis in q̄tū persona sed qz inest ei rōne alicuius partis. ita tñ q gratia sic dicta respicit alicuius perso ne merita propria. Quamuis autem in christo sit personalitas increata tamen il la persona habet naturam creatam. animā vz et carnēt nihil impedit quin gra tia creata possit esse inchristo secundum eius animaz que creata est: z que est eius pars ratione humanenarure.

¶ Iterum posset aliquis que rere. Utrum in xpo

sit gratia finita vel immensa. Et Respō det. s. Bona. vbi. ē. q. ij. q aliquid mēsu ra carere sive im mensuz esse / dupliciter est vel absolute in se vel cōparatione. Si er go loquamur de gratia xpo collata fm q est singularis persona in se sic cū dicit do nū creatum. necessario finituz est et men suratuz. Finitas eni z mēsuratio circa creatā potius dicit cōplemētum q̄ imper fectionē. Si aūt loquamur de ꝓportione ad gratias aliorum hominum sic im proportionabiliter excedit rōne vnionis ad psonā vbi. ad quā vnionē gfa illa disposuit aiam xpi. Gratia eni illa ppt ꝓiunctionē sūmā cū verbo eterno hz excedere in infi nitū et in mēsurabiliter gfas alioz hoiz tripliciter. s. q̄tū ad vtutū habit⁹ et q̄tuz ad vsus. et q̄tū ad effect⁹. Quātū ad ha bit⁹. nūq̄ eni aliqua creatura pōt tñ pro ficere q tā nobilis et pfecti habit⁹ sit ca pax sicut aia ꝓiūcta deo in vnitate psone Quātū ad vsus vtutū. qz oēs virtutes in xpo habuerūt vsus suos qui spectāt ad p fectionē. et ꝓpterea dicūtur fuisse in eo oēs sensus. qz vsū habuit cōpletū oim do nor excellētiori mō q̄ vnq̄ ad huc ptingi possit ab aliquo. Quātū ad effectū simili ter ipproportionabilit excedit gratia xpi. qz ppter hoc q ille hō erat dei filius. meri tū illius pensatur fm dignitatez illius p quaz exit opus et propterea meritū passi onis sue in infinitū excedit merita passio nū nostraruz. et ob hoc q deus erat. mors eius pensata fuit adeo / quantus erat illi qui moriebatur. Et ideo quātuz ad sufficientiam si infinita milia hominū essent creatu originalis astricta. per illius passio nis effectum potuissent esse liberata. Nō cedēdū est ergo q gfa xpi scom q homo ē finita et mensurata. quia creata est in nu mero. et pondere et mensura.

¶ Et si queratur. Utrum Anima christi possit ampliorem gratiam appetere Dicendū est fm. s. Bo na. vbi. ē. q nō: qz adeo deo p illam gfam vnit⁹ est. vt ois eius appetitus sit in ipso bono immēso quietat⁹ z terminatus: qui etatione perfecta. Quod si obiicitur q omni finito potest aliquid magis appeti Dicendum q verum est de finito in se. Sed de illo finito qđ ordinat z vnit bono infinito iūctura z ordinatōe pfecta nō hz veritatē. qz quietare pōt z stabilire rōne ei⁹ a quo et ad qđ. Uñ sicut gfa q̄uis sit vnitas inq̄tū creatura. hz tñ aiam stabi lire rōne ei⁹ boni a quo p̄cedit. et a quo nō separak nec recedit: sic etiaz quietare pōt rōne eius cui imediate inseparabilit cōiungit.

¶ Preterea iterum queri pōt Utruz gfa singularis psone in xpo fuerit gfa plena atq; pfecta. Et tñdet sctūs Bona. vbi ē. q. iij. q absq; dubio in xpo fm humanam naturā ab ipsi⁹ cōceptōis primordio fuit gfa pfecta z ꝓsūmata plenitudo. Nō eni decebat verbū increatū vniri aie pfectis sima vnione qualis est vnio in vnitatē p sone quin aia esset deiformis fm q erat possibile. et ideo nō tñ deiformitatē hā buit gfe z glorie: sz etiā supoēm gratiaz z glorię. Nec tñ fuit in ea plenitudo suf ficiētie sicut in sctis. de qua plenitudine dr Actnū. vj. Stephan⁹ plenus gfa z for titudine. Nec tñ plenitudo ꝓrogatiue fi cut in virgine maria. de qua plenitudine dr Luc. j. Aue gfa plena. Nec tñ pleni tudo numerositatis z copie. sicut in tota ecclesia. de qua plenitudine Ephes. iij. Ascendit sup celos vt adipleret oia. cē. sed etiā plenitudo supabundātie. de qua Joh. primo. Vidim⁹ gloriā ei⁹. cē. Ple nū inq̄ plenitudine supabundantie ppt qđ subdit ad hoc ꝓbandū. z de plenitu dine ei⁹ oēs accepim⁹. Et ōcedende sunt ergo rōnes hoc ostendētes xpm ab insti cōceptiōis fuisse gfa plenū. z habuisse in se plenitudinem gratie.

¶ Tertia pars cōclusio nis dr gfa capitis i xpo: dicit q xps dr esse caput ho minū. Hz p maiori itelligētia isti⁹ ptis est notādū fm Bona. in. iij. di. xiij. q. j. de gfa capitis. q caput i spūalib⁹ transl̄ptiue dr a capite in corporalib⁹. oēs autez trāsferentes fm aliquā similitudinē trāsferunt. Et ideo caput in spūalibus dicit fm cōcomitantiam ad aliquā proprietatē capitis materialis. In capite aūt materiali hec tria reperiūtur: s. q est mēbris

conforme. est mẽbrorũ principiũ. est etiã influxiuũ sensus et motus. Et ꝓpterea in xꝓo reperiunk oẽs sensus pfectiori modo q̃ i alijs mẽbris. Oẽs aũt has tres ꝓprietates est in xꝓo reperire respectu bonor. ⁊ ideo valde rationabiliter ſctã scriptura dicit xp̃m esse caput eccl'ie. Sed prima ꝓprietas. ſ. cõformitas cõpetit ei rõne humane nature. vñ Aug. sup Joh. Unio natures sunt vitis et palmes. ꝓpter qđ cũ deꝰ esset cuius nature nõ sumꝰ. factus est hõ vt in illo esset vitis humana natura. cuio ⁊ nos esse palmites possemꝰ. oino em̃ idẽ est de capite qđ de vite itelligendũ. Scda autẽ ꝓprietas. ſ. principãdi cõpetit rõne diuine nature ſm q̃ est oim principiũ. vñ Col'. j. c. Et ipse est caput corꝑis eccl'ie: q̃ est principiũ primogenitus ex mortuis vt sit in oibus/ipe primatũ tenẽs. Glo. q̃ est principiũ ſm diuinitatẽ. i. fũdator eccl'ie. qr oẽs iusti q̃ ab Abel vsq; ad vltimum iustum generank: virtute diuinitat illuminãtur. Tertia vero ꝓprietas. ſ. influẽdi motũ ⁊ sensum cõpetit ei rõne diuinitatis ⁊ humanitatis. Dupliciter em̃ cõuenit sensus ⁊ motũ gre influere. aut p modũ ꝓparãtis. aut p modũ ipartiẽtis. Si p modũ ꝓparãtis. sic est ipsiꝰ rõne humane nature i qua passus est ꝓpter nos. ⁊ patiendo satisfecit ⁊ remouit iimicitias. ⁊ dispoſuit ad susciendã gram pfectã. Si p modũ ipartientis. sic est ipsiꝰ xp̃i rõne diuine nature. qr solus deꝰ est q̃ illuminat pias mentes. solus est q̃ baptizat iteriꝰ p eo q̃ mẽs nr̃a immediate ab ipsa vitate formak. sicut sepe dicit Aug. Et ita influere. p modũ ꝓparãt est xp̃i hois. p modũ ipartiẽtis est xp̃i dei. Uel p alia vba ⁊ in idem redit. Influere p modũ merẽtis xp̃i hois. p modũ efficiẽtis xp̃i dei. Uel influere q̃tuz remissionẽ pene xp̃i hois. q̃tum ad remissionem culpe xp̃i dei. ⁊ sic influentia vno modo respicit xp̃m ſm humanã naturam creatã. Alio modo ſm naturã diuinã increataz. Si ergo gra capitis dicik illa gra ſm quã xꝑs hz influere motũ ⁊ sensuz in mẽbra. restat hoc esse ponẽdum q̃ gra capitis vnomodo noiat gram increatã. alio etiã modo noiat nõ tãtum increatã. sed etiã creatam.

¶ Et q̃ xꝑs dicik esse caput hoim. pbak. Illoꝛ est caput christus q̃bus sensum influit cognitiõis ⁊ motũ charitatis: ⁊ eisdẽ in natura cõformatur: sed hmõi oẽs sunt hoies respectu xp̃i. igik. ⁊c. Maioꝛ patet ex similitudine capitis mystici ad caput verũ. ex supradict. Minoꝛ etiã de se nota est. De eiꝰ em̃ plenitudine nos oẽs accepimus/et gram p gra. Uñ glo. sup illo vbo Ephek. j. Ipsum dedit caput. Nullũ maius donũ prestare posset deꝰ hoibus: q̃ vt vbuz suũ p qđ cõdidit oia faceret illis caput vt esset filiꝰ dei ⁊ filiꝰ hois. vnus deus cum patre. vnus homo cum hoibus.

¶ Sed tunc q̃rit q̃s: qualiter est xꝑs ifideliũ caput cũ careãt tã fide q̃ gra? Dicẽdũ primo xp̃m dãnatoꝛ hoiz seu demonũ nõ esse caput put hic de capite loquit. Dicẽdũ vltra xp̃m ifideliũ esse caput solum in potẽtia: q̃ potẽt emẽdari ⁊ effici mẽbra xp̃i ne plus sint de monis mẽbra. fideliũ autẽ nõ habẽtium charitatez est caput xꝑs ex pte sensus sed nõ motꝰ: bonoꝛ vo ⁊ ex pte sensus ⁊ ex pte motꝰ: imꝑfecte tñ i via: q̃ labi possunt sed cõplete in patria. Ex quo infert xp̃m esse caput tam antiq̃ q̃ noui testamẽti. Licet em̃ necdũ xꝑs foret icarnatus: nullus tñ nisi in fide xp̃i erat saluatus: aut venturi. ſ. aut iam nati.

¶ Sed vnde est eũ coꝛ sit principiũ vite non caput: q̃ xꝑs dr caput eccl'ie nõ coꝛ? Dicẽdum q̃ lz ſm mentẽ naturaliũ a q̃bus hac in pte dissonãt medici coꝛ sit principiũ vite ⁊ sensuuz hois: tñ manifestak magis sensus i capite Theologi autẽ ex aptis i occulta ⁊ mystica deducunk dei. Et patet q̃ eccl'ia antiq̃ testamẽti nõ fuit accephala cũ xp̃m i fide haberet velut caput. Ex quo infert q̃ ꝓprie in christo dicik gra capitis effectiue ad membra mystica: et q̃ xꝑs est caput tã hoim in via q̃ in patria.

¶ Sed aliq̃s posset q̃rere vtrum xꝑs sit etiã caput angelorũ? Respõdek q̃ sic nõ autẽ itelligẽdo ſm cõformitatẽ nature: sz ifluẽdo. Et pbak. Ad ephes. j. c. Proposuit oia instaurare in xꝑo q̃ in celis ⁊ q̃ i terra sunt. vbi Glo. In celis. i. angelorꝰ numerꝰ diminutũ iplere. ⁊ in fine. c. Et ipsuz dedit caput sup oẽm

eccleſiã que est corpus ipsiꝰ et plenitudo eius: q̃ oia in oibus adimplek. Ex quo patet ipsuz esse caput tã militãtis q̃ triũphãtis eccl'ie: nec est mirũ cũ lucifer ne dũ dr caput demonũ: sz hoim puersoꝛ. Et patet q̃ ifuit xꝑs in angelis/illuminatiões/purgatiões/et pfectiões. licet em̃ ſm humanã naturã. angelis sit iferioꝛ. Dicente pñs. viij. Minuisti eũ paulomin9 ab angelis. ⁊c. eis tñ est supioꝛ gra: ſm gram aũt fuit huiusmodi ifluxus. Dicit tñ doc. de uo. in iij. di. xij. q. iij. ar. j. q̃ inq̃tũ homo nullo modo ifluit angelis dtitudinẽ essentialẽ. ſ. visionẽ diuine essentie ⁊ fruitionẽ sed beatitudinem accidentalem.

¶ Sed iteruz posset aliq̃s q̃rere. vtrum diuinũ vbũ posset rursus aliã humanitatẽ assumere/q̃ per summã etiã graz diceref caput hoim. Respõdet scoꝰ. in. iij. sen. di. xij. ar. iij. q. j. q̃ sic loquẽdo de potentia dei absoluta: ⁊ capiẽdo summum negatiue. quo. ſ. nihil est cõmuniꝰ. sicut dicunk a Porphi. r. generalissima et sic essent duo capita in eccl'ia eque prima nõ autem affirmatiue: q̃ est ipossibile: q̃ sensus est hoc modo capiendo summũ. i. q̃ oia alia excedit. vñ Phs hoc modo in. v. Thopic. dicit Quod per supabundãtiã dicik vni soli conuenit.

¶ Quarta pars cõclusionis est hec. Gratia vnionis sic adesse terminatur. vt a gra singulari. ⁊ capitis queat seꝑarari. Que qđem ꝓbak breuiter vnoverbo sic vt em̃ habitũ est in tertio ſmone de incarnatione christi. Diuinũ vbum põt assumere naturã irrationalez: aut lignũ: aut lapidẽ: nõ qđem in vnitatẽ ꝓsone sed suppositi. ista qđem vnio tũc facta adesse terminaref: ⁊ tñ tunc nec esset gra singularis. i. nature. nec gra capit: q̃ talis natura non esset capar gre q̃ noiat gra singularis ꝓsone: nec influeret. q̃ noiat gra capitis. Ex quo patet q̃ etiaz in xꝑo possunt abiuicem seꝑarari: potuit nẽpe verbũ diuinũ assumere hũanitatẽ nõ ifundẽdo ei graz. Rursuz potuit illã naturã sibi vnire ⁊ gra decorare: ⁊ tñ q̃ nobis nõ influeret. verũ est tñ q̃ de facto inuicẽ sunt. imo eadem possunt dici diuersa intentiõe comparando.

¶ Sed si querak. que huiꝰ triplicis gre ꝓcitelligik in xꝑo Dicẽdũ q̃ gra vnionis ꝓcitelligik em̃ natura humana vnita diuine ſm ordinẽ nature anteq̃ itelligak habere gram singularis ꝓsone. vñ bene. Joh. j. c. scribik. Uidim9 gliam ei9 quasi vnigeniti a patre. et post. plenũ gre: ita q̃ premittit eũ vnigenitũ. vt sit plen9 gra: gra aũt singularis ꝓsone ꝓcitelligik gre capitis: qr prima se habet p modũ esse: alia p modũ operari ⁊ influxus. prius aũt q̃s itelligik sciẽs q̃ doceat. sic in ꝓposito. Ex quo patet ꝓclusio vera. ſ. q̃ singularis ꝓsone/gra vnionis ⁊ capitis in christo potest collocari.

¶ Ex his oib9 etiã patet quãta sit inocentia christi.

¶ Sed aliq̃s posset q̃rere. cur ergo iudei xp̃m ꝓsecuti sunt? Rñdek q̃ triplici de cã.

¶ Prima. ꝓpter odium veritatis

¶ Secũda. ꝓpter inuidiã xp̃i felicitatis.

¶ Tertia. ꝓpter satisfactionez ꝓprie cupiditatis.

¶ Prima causa. ⁊c. Resume. Maz scelerati hoies iustis ⁊ bene viuẽtib9 semꝑ aduersati fuerũt: qr boni locuti sunt vitatẽ. Ideo mari me odio sunt habiti. inq̃t em̃ Terẽtiꝰ. Ob sequiũ amicos: vitas odiũ parit. ⁊ Thiero. ad Occeanũ. Ita se hz natura vt amara sit vitas. vitia vo dulcia existimenk. Sed quomodo inq̃s hoc est credibile vt vitas odiẽda fit. cũ Lactãtiꝰ dicat i. j. lib. de diuinaz insti. Nullus est suauioꝛ cib9 aie q̃ cognitio vitat. Et rñdet. s. Boñ. i plogo primi li. sentẽtiaz. Q̃ dupler ẽ effect9 vitat. Primꝰ ẽ illumiare: ⁊ q̃tũ ad istũ nẽo ipsam odit: qr oẽs naturalr illuminari desiderãt. Secꝰ effectꝰ ẽ arguere ⁊ hũc hz in malis manifestãdo em̃ mala redarguit illa faciẽtẽ. Ex quo mali odiũt vitatẽ. Uñ saluatoꝛ nr̃ Iohãnis. iij. c. dixit. Dis q̃ male agit odit lucẽ. Et vt veniam9 ad rẽ est exẽplũ Esaie inocent q̃ ꝓpter vitatẽ fuit serra secat9. de quo inq̃t Thiero. in plogo i esaiã. Esaias i hierlm nobili gne ortꝰ est. ibiq; ꝓphetauit sub manasse rege sectꝰ in duas ptes occubuit. Manasses idolatra fuit: ⁊ esaiã auũ maternũ ſm hebreos vel

Universidad de Deusto

affinē suū eiectū extra ciuitatē hierl̄z circa piscinā siloe ferra lignea p mediū secari fecit. De hieremia q̄ ppt vitatē passus est psecutiões t iurias. tādē lapidat⁹ est. vñ hiero. in plogo i hieremiā dicit. Hieremias anathotides q̄ est vicul⁹ trib⁹ ab hierosol ymis distās miliarib⁹ apd taphnas in egypto a ppl'o lapidib⁹ obrut⁹ occubuit. Jacet vo in eo loco sepultus quo dudū pharao rex habitauerat. Et qm̄ postulatiõe sua defugat̄ ab eodē loco fpētibus. egyptios a tactu aspidū facit esse securos. Magna cū ibi religiõe egyptij venerant. hec hieron ym⁹. Daniel ppt vitatē leonibus deputat⁹ fuit i quoz lacu p mās̄it sex dieb⁹. Ad quē adduct⁹ est p angelū Abachuc vt cibaret eū. vt scribit⁹ daniel. vi. c. Johānes baptista q̄ arguebat herodē ppt herodiadē quā tulerat fratri suo philippo vroze. vt refert Marc⁹. c. vj. In viculis posit⁹ est t capite trūcat⁹. Socrates ppt vitat̄ patrociniū veneno pijt. Cicero vt scribit. Plutarchus quartū et sexagesimū agēs annū: iussu Marci antonij ppter philippicas quas ǒtra eū scripserat capite t dextera trūcat⁹ est. Sed lactāti⁹ defendere volēs vez cultū fpi aduersus deos falsos gētiliū. Ciceronē rephendit q̄ i reb⁹ diuinis timuit vitatē sua eloquētia ptegere. inq̄t em̄ lib. ij. fic. Cū itelleriſſet Cicero falsa esse q̄ hoies adorarēt multaq̄ dixisset q̄ ad euersionē religionū valerēt. subdidit illa nō esse vulgo disputāda. Et ifra sequit. Si q̄d tibi vtutis est Cicero experire ppl'm facere sapientē. digna res est vbi oēs eloquētie tue vires exerceres. Non em̄ verendū est ne tibi in tā bona causa deficiat ofo. q̄ sepe etiam malas copiose ac fortiter defendisti. ſz nimirū socratis carcerē times ideoq̄ patrocinū vitat̄ suscipere nō audes. At mortē. vt sapiēs cōtēnere debuisti. Et erat multo pulchri⁹ vt ob bñdicta q̄ ob maledicta moreret̄. Nec tibi laudis pl⁹ philippice afferre potuerūt q̄ discussus error hūanis t mētes hoim ad sanitatē tua dispōsatiõe renocare. hec Lectāti⁹. Verūtamē t si cicero nō ola dixit q̄ forte nouit de superstitiõibus no rgs gentiliū. Nobis debet esse satis q̄ Marcus antonius illū occidi fecit. qm̄ vitia illi⁹ t scelera tacere noluit vt em̄ tradit plutarchus. Marcus antonius odio erat cunct̄ bonis ppter suā lasciuā vitā. versabat q̄dem libenter inter aleatores: scorta: mimos t histriones. qui tādem ab octauiano supat⁹ alexādrie vbi fugiēs se collegerat anno etatis sue quinquagesimo sexto gladio se peremit. Et ne multa dicam⁹ iniq̄s t deprauat̄ mentib⁹ magis placent adulatores blādi falsa loquētes q̄ q̄ vera dicere quocūq̄ modo conantur. Judei ergo nolebāt reprehendi a christo de pctis suis. ideo psecuti sunt eū dicentem veritatem.

¶Secūda causa quare iudei pseq̄bant̄ xpm est ppt iuidiā sue felicitat̄. Dali em̄ t puer si hoies isidiant bonis illosq̄ psequūnt/ q̄ videt et cernāt eos bñ pspare i bonis. exemplū habem⁹ de Abel q̄ occisus fuit a fratre suo Cayn ppter iuidiā felicitatis sue. vt scribit Gen. iij. c. Et ioseph a fratrib⁹ vēdit⁹ Jsmaelitis. vt dr Gen. xxxvij. ca. Judei nāq̄ audientes famā xpi i ppl'o valde magnā t speciosā. ideo iuidebāt ei t inseq̄bant̄ illū t vbiq̄ illi detrahebant.

¶Tertia causa est tē. Rsume Innocentes em̄ iusti oppssi sunt ab iniq̄s ppter satiffactionem cupiditat̄. Exēplū est de naboth. de quo scribit. iij. Reg. xxj. c. Dz occisus est pcurāte dolosa biezabele vroze regis agab eo q̄ noluit dare vineā suā q̄ erat iuxta palatium achab regis samarie quare a falsis testib⁹ cōuict⁹ tanq̄ blasphemasset deuz t regē extra ciuitatez lapidat⁹ est. De susanna insup legim⁹. Daniel. xiij. c. Dz eo q̄ nō cōsensit in libidinē illoz senū q̄ erat serāt in cōcupiscentiā eius pcurabat illi ignominiosam ei⁹ mortē. q̄ secuta fuisset nisi deus suscitasset spiritū danielis q̄ senes de falsa criminatiõe conuicit. quare t ipsi lapidati sunt: Susanna vero de ifamia et morte diuinit⁹ reuelata. Dñs igit noster iesus xps vitatē (vt supradixim⁹) docebat arguebatq̄ vita phariseoz. insup t turbe seq̄bant eū eratq̄ fama illius in ppl'o fulgētissima. Quare pharisei odiebāt eū t iuidebāt gl'ie ac fame sue. Insup timebant. ne forte aliqua nouitas seq̄ret

ex qua indignati Romani se suaq̄ dissiparent. ideo oi hūanitate ac vitate depositā q̄sierūt pilatū vt eum morti traderet.

¶Sed iudei dicūt q̄ ppter talia nō sunt xp̄z psecuti. ſz q̄ ipsum dicūt fuisse culpabilē t pctōrez potissimū ppter tria. ideo psecuti sunt eum.

¶Sed tu o aia deuota forsitan q̄reres. q̄ sunt tria. ppter q̄ nostrū pñssimū iesuz tā acerrime psecuti sunt? Rspōdetur tibi.

¶Primo. q̄ propter offensionem.

¶Secundo. propter violationem.

¶Tertio. propter indignationem.

¶Primo tē. Resume. q̄ p̄dicauit iudeos illos offendēdo. hoc aūt fieri nō debuit. q̄m vt Aug. dicit i lib. de agone xpianoz. in hoie iesu xpo se nobis ad exemplū vite pbuit filiⁱ dei. nos vero debem⁹ vitare offensionem nō solū fideliū: sed etiā infideliū. fm illud. j. ad Coz. x. c. Sine offensiõe estote indeis t gentib⁹ t ecclesie dei. Quare videt q̄ ipse christus in sua doctrina vitare debuit offensionem iudeorum.

¶Ad hoc respōdet sctūs Thomas i. iij. pte. q. xlij. Dz salus multitudinis est pferenda paci quorumcūq̄ singulariū hoim Ideo quādo aliqui sua puersitate multitudinis salutem impediunt nō est timenda eoz offensio a pdicatore vel doctore. Scribe autem t pharisei impediebāt salutem ppli. tum q̄ repugnabāt christi doctrine per quā poterat audientibus esse salus. tum etiā q̄ prauis suis morib⁹ vitā alioz corrūpebāt. Et ideo dñs nō obstāte offensione eoz publice veritatez quā illi odiebant. et eoz vitia arguebat. vñ Mat. xv. ca. Discipulis suis dicentib⁹. Scis q̄ iudei audito hoc verbo scandalizati sunt. Rndit. Sinite illos q̄ ceci sunt et duces cecoz. Dz vero apl's dicat. Sine offensionem estote. Respondēdum. Dz homo sic debet esse sine offensione oibus. vt nulli det suo facto vel dicto minus recto occasionem ruine. Si tñ de vitate scandalum oritⁱ vtilius scādalum nasci ꝑmittit q̄ veritas relinquatur.

¶Secuado. Judei dicunt xpm fuisse culpabilē t pctōrem/ ac legis trāsgressorē p-

ter violationem. q̄ sabbata violabat. Preceptum quippe erat vt nil operis tūc fieret. Ipse vo dixit lāguido q̄ sanauit in pbatica piscina vt tolleret lectum suū Joh. v. c. Et cōsensit discipulis q̄ in sabbato spicas euellebant excusando eos. vt habet Mat. xij. c. Ergo in hoc peccauit t contra legem fecit.

¶Ad hoc rñdet. s. Tho. vbi. s. q. xl. Dz xps in oibus fm legis pcepta uersat⁹ est in cui⁹ signū etiā voluit circūcidi. Circūcisio em̄ est q̄dā ptestatio legis implende q̄ autē curauit in sabbato lāguidū cui dixit vt tolleret lectū suū nō fuit ǒtra legē.

¶Primo. q̄ p pceptū de sctificatiõe sabbati nō iterdicit opus diuinū ſz humanū Quānis em̄ de⁹ die septima cessauit a nouis creaturz cōdēdis. q̄tum ad eaz p̄incipia. semp tñ opat in rez pseruatiõe et gubernatiõe. Itaq̄ miracula q̄ xps faciebat in sabbato nō erāt opa humana ſz diuina Unde ipse dicit Joh. v. c. Pater me⁹ operatur vsq̄ modo t ego operoz.

¶Secūdo xps nō fecit cōtra legē. q̄ illo precepto de sabbato sctificando non pbibentur opera q̄ sunt de necessitate salutis corporalis. vñ Luce. xiij. c. dixit. Unusq̄sq̄ vſz nūq̄d sol[illegible] sabbato bouē suū/ aut asinū a presepio t ducit adaquare? Et in fra. xiij. c. Cuius vestrū asinus aut bos i puteum cadit t nō cōtinuo extrahet illū die sabbati. Manifestū est autem q̄ opera miraculosa q̄ christus faciebat ad salutem corporis t aie pertinebant.

¶Tertio non fuit legis transgressor xps q̄m illo precepto non prohibentur opera que pertinent ad dei cultum. Unde dixit Matth. xij. c. An nō legistis in lege quia sabbatis sacerdotes in templo sabbatuz violant et sine crimine sunt. Et Joh. vij. ca. dixit. Circuncisionem homo accipit in sabbato. q̄ autem christus paralitico mandauit vt lectū suum sabbato portaret ad cultū dei pertinebat ideſt ad laudem virtut̄ diuine. falso ergo obtiebāt iudei dicentes. Johañ. xi. ca. Non est hic homo a deo quia sabbatuz non custodit. Similiter discipuli non fecerunt contra legem cū spicas collegerūt in sabbato q̄

sic facere coegit illos necessitas: ppterea iudeis murmurãtibus rñdit xps. An nõ legistis quid fecerit dauid in domum dei et panes propositionis comedit. licet in lege preceptũ fuisset q panes illos sacerdotes soli comederẽt. imminente tñ necessitate Dauid sctũs predictos panes sine peccato comedit. sicut ps.j. Reg.xxj.

Tertio iudei dicũt xp̃z fuisse reprehensibilem ppter indignationẽ. indignabat enim et irascebatur verbisq; factis molestabat phariseos ac illoz sequaces. loquebatur illis cõtumeliose. et eiecit flagello ementes et vendentes in templo. Ira aũt opponitur mãsuetudini. vt patet p phm i. iij. ethic. Et vt inq̃t Jacobus. j. c. Ira eni viri iusticiã dei nõ operatur. Ex quo videt q xps nec iustus nec mãsuetus fuit: ergo peccator et culpabilis multum.

Ad qđ respõdemus sm doctrinã theologoz q in xpo nõ fuit ira que est vitium. sed ira per zelũ a rõne imperata. Mã vt dicit Arist. Nõ irasci vbi et qñ oportet videtur insipientis esse. Ira ergo que transgreditur ordinẽ rõnis est cõtra iusticiam et mansuetudinẽ. nõ ira q̃ est scõm rõnis imperiũ. Locutus ita q̃ est xps contumeliose phariseis amore iusticie et vitatis. Similiter ppter zelũ eiecit oẽs ementes et vendentes in tẽplo. in quo etiam suaz diuinitatẽ declarauit. Uñ hiero. super Matth. ait. Inter oia signa que fecit dominus hoc videt esse mirabili9. q vnus homo et illo tpe contẽptibilis potuerit ad vnius flagelli verbera: tantam ẽicere multitudinẽ. Igneũ. n. quodã et sydereũ lumẽ radiabat ex oculis ei9 et diuinitatis maiestas lucebat in facie. Et Origenes dicit sup Joh. hoc esse maius miraculuz eo quo aqua cõuersa est in vinũ eo q̃ illic subsistit inanimata materia. hic vero tot milia hominũ domãtur ingenia. Nihil ergo contra xpm loqui debẽt iudei maligni: sz agnoscere prauitatẽ et dnriciã cordis coz. Clama. O igit gẽs crudelissima iudeoz. O crudelitas maudita. O excogitata malicia. Cõuenerũt aduersus sanctuz sctõz et paratũ nos sua passione salvos facere morte violẽta peremerunt. O ve infelices iudei. o miseri atq; miserabiles: lapidẽ qui p Esaiã reprobmissus ẽ: q̃ poneret in fundamẽtis syõ: et pplm vtrũ q̃ diligeret. esse dñm saluatorẽ: esse filiuz dei nõ agnouistis. Huc vos reprobastis: edificãtes quondã congregationẽ dñi: et tẽpli dei mysteria custodiẽtes. Qui reprobatus a vobis: factus est in caput anguli. et primã ecclesiã de iudeoz pplo cõgregatam: et credẽtes ex natiõib9 in vnũ gregẽ et ministeriũ federauit. A dño factũ est illud: hoc est mirabile i oculis nr̃is vt nos q̃ãte passionẽ dñi sine testamẽto eram9. ex lege adoptaremur in filios dei. Et sibi cingulo putrescẽte: aliud sibi de9 lũbare cõtexeret: aliũ pplm p̃pararet. Uos ergo iudei habetis scripturã. vos legitis libros: et nos in eũ qui in eis script9 est libris: ip sum adorãtes credimus. Uos tenetis paginas: nos sensum paginarũ. Uos cõplicatis mẽbranas animaliũ mortuoz: nos possidemus spm̃ vinificantẽ. Quid mirabili9 potest esse istiusmodi sacramento? Quid hac die felici9: in qua dñs a iudeis mortuus est: nobis surrexit. in qua synagoge cult9 occubuit: et est ortus ecclesie. in qua nos hoies fecit secũ et viuere et sedere in celestibus. Nos vo xpicole. q̃ confitemur innocentiã xpi: et eum p deo adoramus/depcemur ipm toto corde: vt det nobis in p̃nti gr̃az et i futuro gliaz. Amẽ.

Sermo.xliij. de quinq; plagis dñi nostri iesu christi.

Thema.

Hoderũt manꝰ meas et pedes meos. dinumerauerunt oia ossa mea. Scribũt hec vba. ps. xxj

Prologus.

Inoie dñi nr̃i Jesu Christi. Est preceptum dilectissimi fratres clementissimi dñi nostri iesu christi Matthei et Luce. r. vbi imperauit apostolis dicens. In quamcunq; domum intraueritis: primum dicite. Pax huic domui. Qua ex re: vt tam

salutaris nõ sim transgressor precepti sive cõsilij. In principio mee predicatiõis ste oia in visceribus dñi nr̃i iesu xpi vos saluto dicens. Gratia vobis et pax a deo patre dño nostro iesu xpo. Itaq; dilectissimi fratres/ac sorores bñdicti sitis a deo pre et filio et spũ sancto: et a gloriosa celorum regina virgine maria/atq; a tota celesti curia. et a me inter dei seruos minimo/qui ex abũdantia cordialissimi amoris iterũ vos saluto. Gratia dulcissimi iesu vos ab oibus huius mũdi periculis protegat/liberet/atq; defendat. Sẽtentia est Platonis i Thimeo In minimis etiã quibusq; rebus semp in principio diuinũ implorandũ est auxiliũ. et Valerius maximus in prohemio sui libri inquit. Nazrisci oratores a ioue optimo maximo bene orsi sunt. et excellẽtissimi vates a numine aliquo principia traxerunt. Idem cõfirmat Seuerin9 Boe. in. iij. de cõsol. c. xv. inquiẽs. Invocandũ igitur cẽseo rerum omniũ patrẽ. quo prętermisso nullũ rite fundatur exordiũ. Humanũ enim ingeniũ naturaliter est imbecille. et humana lingua balbutiẽs esse dignoscit. Deus autẽ est ille qui fecit vt venerabiles viri abstractis linguis suis et radicitus euulsis ab Arriano rege. tamẽ mirabiliter loquebantur et fidem predicabãt. eo qi diuinum auxiliũ inuocarũt. Qua ex re/tã grandem prouinciã aggressurus predicãdi. s. in hac ecleberrima vrbe huic tã magno oneri scapulas meas imbecilles subiiciam nõ de meo imbecilli ingenio. exiguisq; viribus cõfisus: sed illius dũtaxat veri dei gratia adiutus sine quo nihil boni pagere humana fragilitas potest. Ipse eteniz de9 nr̃ est ille qui labia Esaie prophete calculo mũdauit ignito. Qui etiã solus res penit9 desperatus ad optatũ fine pducere põt. Qui est caput et auctor omniũ scientiaz/a quo ois ratio supne et eterne sciẽtie emanauit. qui est omnium gr̃az et largitor. A quo osme datũ optimũ et oẽ donũ pfectũ descendit. Ipm igit benignissimũ redẽptorẽ nr̃m invocãs exoro: vt ad sit mihi pricipiũ: mediũ: et finis. Ipse eteni solus tori9 est boni opis fundamentũ: sine quo omne qđ edificat corruit. Itaq; clemẽtissimũ ihm patrẽq; ei9 mie fontẽ. atq; spm̃ sctm̃ ois gr̃e donato rẽ humilit̃ his vbis invocabo. Canta. Da pater angustã mẽti cõscendere fidẽ: Da fontẽ lustrare boni: da luce repta: In te conspicuos animi defigere visus. Discute trene nebulas et põdera molis. Atq; tuo splẽdore mica tu nãq; serenũ: Tu reqes trãquilla pẽs: te cernere finis: Principiũ: rector: dux: semita et minꝰ: idẽ. Deinde extensis brachijs oculis erectis versus celum. Canta.

Laudamo iesu figlio de maria
Tutti li soi sancti stano in n̄ra cõpagnia
Figliolo piacente de quella dolce madre
Che in q̃llo puro ventre habitare volesti
Per saluare noy gran pena soffristi
In croce monste o iesu vita mia
Dona me gr̃a che salnare io possi la aĩa mia. Dic bis. Per saluare noy. vsq; ibi. vita mia. clamãdo. O iesu vita mia. Et dic pplo q̃ clamet lachrymosis oculis dicẽs. Qui est bon9 xpian9 invocet nomẽ iesu toto corde clamãdo alta voce. O iesu vita mia. Preterea invocato noie iesu pcedas in hoc sermone tali ordine.

Omissis itaq; fabulis dilectissimi fratres ridiculis q̃ magis ad histrionis q̃ pdicatoris spectãt officiũ. omissaq; etiã vana scientia. q̃ caput hois inflat. Ait eni apls. j. ad Cor. c. iij. Sapiẽtia eni hui9 mũdi: stultitia est apud deũ. Ille clauiger Petr9 in sua canonica. iij. c. dicit. Nõ est eniz ista sapiẽtia de sursum descendẽs a pre luminũ. sz terrena/aialis/diabolica. Ubi enĩ zelus et ptentio/ibi incõstantia et oẽ op9 prauũ. Que aũt de sursuz est sapiẽtia primũ q̃dẽ pudica est. deide pacifica/modesta/suadibilis: bonis psentiẽs/plẽa mia et fructib9 bonis: indubitãs sine simulatõe Scriptũ est etiã cõtra sapiẽtes hui9 scli. Dñs novit cogitatiões sapiẽtiũ. qm̃ vane sunt. Et alibi. Perdã sapientiã sapientiũ et prudẽtiã prudentiũ reprobabo. Absit a me igit tanta demẽtia vt talẽ sciẽtiã sine sapientiã pdicẽ. Volo q̃ verba mea sint vera/pderosa. et de deo. Licet cõtingat de veritate qđ cõtingit de luce/odore et sapore. Lux eni est amabilis oculis

puris: sed habētib⁹ oculos lippos est odibilis. Uñ. Aug. ait. Oculis egris odiosa ē lux: que puris est amabilis. Odor etiā est boi gratus. qñ eū recreat et cōfortat: sed odiosus est Serpēti: qr ipm occidit et fugat. Itē p anis palato sano est sapid⁹ qui palato infirmo est insipid⁹ et penos⁹. Teste Aug. Palato nō sano pena est panis qui sano est suavis. Et similit licet veritas displiceat malignis ⁊ pteruis atq; peccatorib⁹ obstinatis. tñ nullaten⁹ tacere intendo ipsaz veritatē in his que aiabus vestris salutaria atq; necessaria videbunt Seruās tū illud Hiero. ad Nepotianū dicentis. Neminē specialiter ꝓmo me⁹ pulsauit: generaliter de vicijs disputatio est Qui igit mihi irasci voluerit / prius ipse de se q talis sit confitebit. Clama. O dñe iesu xp̄e. Quid igit vis me dicere hoc mane huic populo pleno scelerib⁹. Forsitan multi venerūt ad hūc sermonez nō deuotione moti. sed quadaz curiositate. Ita q̄ fortassis q̄ plures recedēt cū diabolo patre eorum. Dic igitur mihi p internam inspirationem. O pijssime iesū. Requiescē facie directa vers⁹ celū. Deinde / Clama fortiter dicēdo / illud qđ scribit Esaie. lviij.c. Clama ne cesses quasi tuba exalta vocē tuam. et annuntia populo meo scelera eorum. et domui iacob peccata eorū me etenim de die in diem querūt. et scire vias meas volūt / quasi gens que iusticiā fecerit: et que iudicium dei sui non dereliquerit. Rogant me iudicia iusticie et appropinquare deo volunt. Postea dic. O populc audisti ne quid deus per prophetā? Esaiaz locutus est Nunquid precepit deus suis prophetis mittens eos ad predicandum vt predicarent philosophiaz platonis: aut Aristotelis: vel alicuius alterius philosophi? Rethoricam ciceronis aut alterius oratoris? Clama. Certe non certe non. Sed quid? Penitentiā penitētiam. Hoc idem mandauit suis apostolis nec non et alijs suis nuncijs qui non repleuerūt mundum scientia vana que serpit sup terrā sicut serpēs. Sed sciētia que de sursum est descendens a patre luminum hanc tibi volo. O populc mi predicare p salute animarum vestraruz. Et qui voluerit audire predicare philosophiam quererat aliū et nō me. Imitari volo vestigia saluatoris mei. de quo scribitur Mat. iiij. c. Cepit iesus predicare. et dicere. Penitentiā agite. appropinquabit enī regnuz celorum. Et alibi Si penitētiam non egeritis omnes peribitis. Ipse non incepit p̄dicare nec pro. nec cōtra. Sed absolute dixit. Agite penitētiaz. ita et ego faciam. Ego non curo haberi doctus: nec indoct⁹ quid mihi cuz mundo? Regnū meū non est de hoc mundo. Non quero lucrifacere vestras pecunias sed animas. Merces mea copiosa est in celis. Non essem preco christi. Sed precursor ante xp̄i: et discipulus symonis magi si cupiditate ductus p̄dicarem. Jo. non predico. ne / per pompane / per vanitate. ne appetitione de letripe grasse. Sed pro amore dulcissimi iesu xp̄i ac salute animarū Accipe igit. O mi mater spūalis que libenter audis verbuz dei / refrigeriū anime tue questiunculam deuote contemplādam ad honorem plagarum christi.

¶ Cur Clementissimus iesus christus voluit quinq; plagas recipe? E non sine causa hāc q̄stionē tibi preposui. Duplex ratio me monuit. Primo videf mihi q populus christi an⁹ sit oblit⁹ plagarū christ⁹. Et a minori vsq; ad maiorez omnes studeant Auaritie et fere tot⁹ mūdus positus est in maligno Ut reducā igit ad memoriā hoim sacratissimas plagas iesu xp̄i ideo hanc q̄stionez preposui. Secūdo. vt scias q nō sine rōne xp̄s eas recepit. Et non recepit nec tres plagas: nec. iiij. sed quinq;. Nō inutile sed voluntarie. quod pbat tā veteri q̄ nouo testamento. Dicit Esa. liij.c. Omnes nos quasi oues errauim⁹ vnusq;sq; viam suam declinauit. et posuit dñs in co iniq̄tatez oim nostrorū. Oblat⁹ est qr ipse voluit et nō apperuit os suū. Idez pbat nouo testamento. Dicit Johā. x.c. Ego pono aiaz meā. ⁊. iterū sumā eā. Nemo tollit eā a me. sed ego pono eaz a me ipso potestatez habeo ponendi eā. et potestatē habeo iterū sumendi eā. Johā. xix. scribit. dicit ei pylat⁹. mihi nō loqris? nescis qr potestatez habeo crucifigere te: et potestatē habeo dimittere te? Rñdet iesꝰ. Nō haberes potestatez aduersꝰ me vllā. nisi tibi datū fuisset desup. vide. o. anima deuota q sponte xp̄s voluit p te quinq; plagas recipere. sed dic mihi. Quare quinq; et nō plꝰ: nec minus? Nescis forsitā mihi assignare rōnez. ego cas tibi assignabo. dico (Saluo iudicio ecclesie) Q; duplici causa. quinq; plagas christ⁹ recepit.

¶ Prima causa est vt satisfaceret pro qui q̄ sensib⁹ quibus primus homo deum. Offenderat offenderat eteni deum.

¶ Primo sensu visꝰ. quando inordinate aspexit pomum vetitum.

¶ Secūdo sensu auditus. qñ audiuit verba mulieris et consensit.

¶ Tertio sensu. odoratus quando odorauit illud pomum.

¶ Quarto sensu gustꝰ. quando gustauit illud pomum.

¶ Quinto sensu tactꝰ. Uñ pomū furatꝰ est. vt ait Aug. in quodā sermone. Cōtēpsit adā p̄ceptū accipies ex arbore pomū Sz q̄quid adā pdidit xp̄s in cruce iuenit Clama. O charitas imēsa pijssimi iesu. Hāc viscerosā charitatē. O aia deuota et meā cōclusionez beatꝰ Ansel. in suis meditatiōib⁹ describit dicēs. Quo nate dei quo tua descēdit humilitas? Quo tua flagrauit charitas? Quo processit pietas? Quo tuus amor attigit? Quo q̄nit cōpassio. Ego iniq; egi: tu pena affligeris. Ego facin⁹ admisi: tu vltione plecteris. Ego crimē edidi: tu torture subiaceris. Ego superbiui tu humiliaris. Ego tumui: tu attenuaris. Ego iobediēs tu obediēs i obediētie scelꝰ luis. Ego gule pui: tu inedia affligeris. Me illicita cōcupiscētia rapuit. Ad arborē te pfecta charitas traxit ad crucē. ego p̄supti vetitū: tu subiisti aculeū. Ego delector cibo: tu laboras patibulo. Ego fruor delicijs: tu lamiaris clauis. Ego pomi dulcedinē: tu fellis gustas amaritudinē. Mihi ridēs cōgaudet Eua tibi plorās cōpatit maria. Hec ille vt igit xp̄s satisfaceret pro istis quinq; sensibus: quinq; plagas accipere voluit.

¶ Secūda cā talis assignat Primū vulnꝰ ac-

cepit xp̄s. patrē recōsiliaret. iuxta illō ad Romanos. v. Cū inimici essem⁹ recōsiliati sumus deo per mortē filij sui. Et si queratur quō sumus recōciliati deo per mortem filij sui. Respōdef q̄ dupliciter. Uide hanc materiaz in sermone. xix. de effectibus passionis xp̄i in. ij. q. secundo effectu.

¶ Secūm vulnꝰ factū fuit vt celestē ianuam aperiret. Ad heb. ix.c. Per ꝓprij sanguinē introiuit semel in sancta eterna redēptione inuēta. Uñ Hiero. ait. Sāguis xp̄i ianua est paradisi.

¶ Sed nota q̄ in sacra scriptura paradisus dicit triplicit. Quō ergo intelligitur xp̄m aperuisse ianuā paradisi. Et qñ aperuit. Uide in sermone. xxij. de Ascensione domini in quarta rōne primi dubij.

¶ Tertiū vulnꝰ factū fuit vt ruinā angelicā repararet. Ad col. j. Pacificās p sanguinē crucis ei⁹ siue q̄ in celis sive q̄ in terris sunt.

¶ Quartū vulnꝰ factū fuit vt sctōs p̄res de lymbo educeret. zach. ix. Tu quoq; in sangnine testamēti tui eduxisti victos tuos de lacu. ¶ Quintū vulnꝰ factū fuit vt oēs homes ad amorē suū totalit inflāmaret Clama. O sūma dei misericordia. O mēsa dei clemētia O pfūda dei pietas. O pelagꝰ diuine dulcedinis. O bone iesu q̄ aptis quiq; portis tuaꝝ plagaꝝ inuitas pctōres. inuitas paupes. inuitas indigētes. inuitas oēs cuiuscūq; gradꝰ. dicēs ill⁹ d Christ. Ecce p̄ciū sanguinis mei qđ dedi p redēptione aiaꝝ vestrarū. Ecce porte apte. Ecce domꝰ pforata. Ecce ostia patientia. Ecce thesauri incōpabiles ad hos p̄perate: ad hos currite. ⁊ sinus vestros implete. Unde Aug in lib. de virginitate ait Canta: inspice vulnera pēdentis. Sāguinē morientis. Preciū redimētis. cicatrices resurgentis. Caput habet inclinatū ad osculandum. Cor apertum ad diligendum. Brachia extensa ad amplexandum. Hec quanta sint considerate et in statera cordis vestri appendite vt totus vobis, xp̄s figatur in corde qui totus pro vobis fixus fuit in cruce. Clama. O miseri christiani pleni vicijs et peccatis q̄ obliti estꝰ plagaꝝ christi, Ueh vobis elevate capita.

vestra et aspicite vulnera salvatoris nostri in ligno pendētis. spinis coronat⁹ est xp̄s. q̄ spinas pctōrum venit cōfringere. q̄ soluit cōpeditos. disciplina ē cesus. heu aīa cur nō ploras? Cur nō pcutis pectus tuū? Cur nō attendis rectorē celi stātē in cruce clauis cōfixum. palidū morte. carne deformē. Dic o peccatrix aīa. O bone iesu/pie/clemens/misericors. qui quinq̄ vulnera p̄ me misera peccatrice accepisti vt mea vulnera sanares. sana me igitur. ⁊ sanabor. Da mihi gr̄am q̄ hodie tua vulnera defleam. vt tecum regnare valeam.

¶Sed nunc posses querere o aīa devota plagaꝝ xp̄i. Quare xp̄s voluit retinere quinq̄ plagas siue cicatrices post resurrectionē suā? Respōdek q̄ hoc fecit ꝓpter quattuor rationes.

¶Primo ꝓpter triūphi gl̄iam ostendendam. De quo venerabilis Beda sup Lucā. inq̄t. Christus nō ex impotētia curādi cicatrices retinuit: sed vt in ꝑpetuū gl̄ie triūphū ostēdat. ⁊ Chrisо. sup Mat. inq̄t Crux ⁊ cicatrices xp̄i solarib⁹ radijs clariores in iudicio apparebūt. Ille em̄ cicatrices in xp̄o sunt nō ad deformitatem: sz ad magnā pulchritudinē. vñ Chrisо. vbi s. ait. Sicut honor est militi deꝓlio reuertenti deferre scutum fractū: sic est xp̄o honor deferre victorie sue triumphum.

¶Secundo hoc fecit ꝓpter discipulorū ⁊ oīm alioꝝ fidē ꝓseruādā. vñ Luce. xxiiij. Dixit discipulis suis: ostēdēs eis corpus suū sacris stigmatibus insignitū. Videte manꝰ meas ⁊ pedes meos: qz ego ipe sum. vbi glo. ait. Ad dubitātiuꝫ corda sanāda vulnerū sunt suata vestigia. ⁊ Joh. xx. c. dixit Thome dubitāti de eiꝰ resurrectiōe Infer digitū tuū huc et vide manꝰ meas: ⁊ affer manū tuā ⁊ mitte in latꝰ meū ⁊ noli esse incredulus: sed fidelis. Quod cum fecisset thomas dixit. Dñs meꝰ: ⁊ deꝰ meꝰ

¶Tertia ratio: quare retinuit cicatrices fuit ꝓpter placationē patris facilioꝰ obtinendā ⁊ fiduciā pctōribus prebendā. Ei catricū em̄ rep̄sentatio est q̄dam apud patrem p̄ nobis aduocatio. Sicut miles tacens ab iperatore ipetrat q̄ vulnera q̄ p eo ptulit sibi demōstrat. Unde legit⁹ hystoria scholastica q̄ antipater idumeꝰ pf magni herodis in quodā servitio speratoris fuit multis vulneribus cōfossus. Qui tandē ab emulis accusat⁹ apud imp̄atorē reiectꝰ vestib⁹ totus denudat⁹ dixit. Ego cesar nolo me vbis apud te excusare: sed ista vulnera q̄ suscepi p̄ te loquanť p̄ me si ego diligo te. Tūc autē cesar ip̄m i gr̄az suā recepit. Et fil⁹ christ⁹ cicatrices suas patri demōstrat vt q̄tum nos dilexit ⁊ q̄ chare emerit ostēdat: ac sic ad miam illū inducat. vñ beat⁹ Anselꝰ. assumēs illū vsiculū. ps. lxxxiij. dicētis deo. Respice in faciē christi tui. dicit. Si nō vis pater respicere in nos respice in filiū tuū q̄ tam chare emit nos. Ipse ergo dei filiꝰ ꝓtinue supplicās patri p̄ nobis ostēdit illi vulnera q̄ p̄ nobis ptulit dicēs illud. zacharie. xiij. His plagis plagatus sum in domo eoꝝ q̄ me diligebāt. ex quo rogat patrē ne sinat sanguinē suū ianiter esse effusū. vñ Ber. sup Cant. inq̄t. O homo securū habes ac cessuꝫ ad deū. vbi habes matrē ante filiū: filiū ante patrē. filius ostēdit patri vulnera ⁊ latꝰ. mater ostendit filio pectꝰ ⁊ vbera: nulla ergo poterit esse repulsa: vbi tot sunt charitatis insignia.

¶Quarto ⁊ vltimo retinuit cicatrices sue quinq̄ plagas ꝓpter miam ⁊ iusticiaꝫ ostēdendā. Propter miam dico vt salvati videāt q̄ta mia sunt redempti. Dānati vero cognoscāt q̄ iuste eternis deputant incēdijs: cū de tāto fuerint bñficio ingrati. vñ ꝺr Joh. xix. c. Videbūt in quē trāsfixerūt. ⁊ Apocal. j. c. Videbit eū ois oculus: et q̄ eum pupugerūt. Nō solum autē i corpore xp̄i ineternū remanebunt cicatrices immo etiā in corporibus martyꝝ. vt inq̄t Aug. vlt. de ciuita. dei ꝺr. In corporibus martyrū remanebunt post resurrectionē cicatrices quas xp̄i noie ptulerūt in signum victorie preterite: ⁊ in eoꝝ gloriam ⁊ cōsolationē. Clama hic cantādo/ ⁊ contēplādo diuinā sapiētiā et misericordiā dei. Deus q̄ facis/ ⁊ ordinas oia sapienter tue sapiētie ⁊ misericordie ois laus ⁊ gl̄ia tribuat: qz sicut sapiēter ⁊ ordinatissime cicatrices post tuā resurrectionē servasti ad ostendendā triumphi tui gloriā: ostendē. dāq̄ iusticiā ac misericordiā: sic digneris in nobis miseris ⁊ caducis pctōrib⁹ ifundere tue sapientie munus. quo mediante valeamus puenire ad illaz gloriam sempiternā in quagloriosi sancti exultabunt intēndo tuā gloriosā humanitatē in tanta honoris et reuerētie dignitate. O dñe deꝰ qui p̄ transmissionē verbi tui mūdi pditū per peccatū reparasti omnis laus benedictio et gloria tue humanitati gloriosissime ab omnib⁹ prebeat: que glorificat sanctos in suis sensib⁹ corporalib⁹ in gloria paradisi pro quib⁹ sensus spirituales fortificantur gloriando in tua potentissima deitate. Tanta est proportio sensuum corporalium cum sensibus spiritualibus q̄ sensus corporales spiritualibus sunt illic occasio atq̄ causa multiplicationis glorie et augmenti: et econuerso spūales corporalib⁹. Domine deꝰ sicut tua diuina essentia gloriosa est illud in quo gloriantur nostri sensus spirituales in celesti patria paradisi: sic tua beatissima humanitas est subiectum inquo gloriantur nri sensus corporales sanctoꝝ in gloria similiter paradisi. Unde et sensus spirituales et corporales haberēt in celesti patria a quo perfectam gloriam reciperent in seipsis: oportuit te deum et hominē simul esse Deus a cuiꝰ vivificatione omnia sumūt vitam: causa cur sancti gloriabuntur de tua humanitate in gloria paradisi erit: qz videbūt tuam benedictam humanitatez esse cum tua diuina essentia vnitaz in vnitate persone/ et eam laudari/ glorificari/ ⁊ benedici ab angelis: archangelis. patriarchis/ prophetis/ apostolis martyribus virginib⁹ cofessoribꝰ/ ⁊ a tota curia celesti beatoruꝫ. Igitur quando sancti videbūt i celesti patria q̄ natura humana erit adeo honorata: vt cum diuina natura erit vnita in vnitate persone et q̄ decore mirabili resplendebit/ ex tali intuitu/ habebunt sancti tantam gloriam in seipsis q̄ eam nullus humanus posset percipere intellectus. O deus qui in trinitate personaruꝫ es veraciter vnus deus: quando sancti auribus corporalibus audient in celesti patria paradisi laudes/ et exultationes glorificantium: quas tibi tribuent angeli/ et archangeli/ et beati ceteri tue gloriе possessores. tunc sentient tantam gloriam in seipsis vt a quouis extimari aut dici non possit. Est ne ergo aliqua carnalis concupiscentia seu voluptas que gloriе quam sancti habebunt ex auditu tantarum laudum in celesti patria paradisi valeat cōperari: certe non. Deus cuius presentia est vbiq̄ licet sancti ciues celestis ciuitatis hierusalem odoratus sapoꝛem nō sentiant sensualiter/ neq̄ gustus (quod est contra id quod ásserunt sarraceni) propter hoc non minor erit gloria paradisi: Quia tantam gloriam habebunt intuendo potentissimam tuam humanitatem/ et audiendo cantus angelicos/ et humanos/ et laudes/ et gloriosam exultationez que ei a tota celesti curia tribuentur. et qz videbunt se humanitati tue similes esse: q̄ nequaq̄ illic appetent comedere vel bibere/ nec aliquaz aliam carnalem concupiscentiam exercere. Nam summa perfectio gloriе erit in ipsis sanctis omnibus. et beatus/ qui predictis illis poterit frui Nam predictas carnales voluptates/ vel alias que possunt intelligi minime effectabit. Multo maiorem gloriam sentient sancti in tribus sensibus corporalibus. s. in visu/ auditu/ et tactu/ eo q̄ tua natura divine essentie est vnita: q̄ si tue deitati/ tua humanitas non esset vnita: et quam si sancti in paradiso gustu/ et odoratu corporaliter vterentur. Deus a cuius sapientia/ solum habent originem ordinata. benedicta sit tua humanitas/ nunc⁊ semper in qua gloriantur tam angeli q̄ archāgeli in celesti patria paradisi: quia cum anima rationalis cum angelis sit similis nature/ ob id gloriantur angeli vehementer: nam cum tua anima sacratissima natura sunt similes. Ergo tue glorioſissime humanitati/ omnis laus ⁊ benedictio ab omnibus tribuatur. postq̄ in ea gloriantur in extimabiliter omnes ordines angelorum/ et omnium aliorum civium paradisi. et benedicatur pro omnibus tua omnipotens et eterna deitas/ que cuz humana natura voluit vnirī. vt maioꝛē daret gloriam possessoribus eterne beatitudinis paradisi. Nunc igitur/ in terra populitibus fleꝛis corde cōtrito/ supliciter te oramus o bone iesu. vt in die iudicij gra-

tia tua opitulãte inueniamur inter illos qui recepturi sunt illam tuam sanctissimam benedictionẽ. Venite benedicti patris mei. ꝛc. Qua tandem habita/ valeamus habitare in illa gloria paradisi per infinita secula seculorum. Amen.

¶Sermo.xv. de peregrinatione iesu christi.

¶Thema.

Duena ego sum apud te: et peregrinus: sicut omnes patres mei. Scribũtur hec verba. pſ. xxxviij.

¶Prologus.

Dilectissimi fratres. Hesterna die vobis predicaui de quinq; plagis domini nostri iesu christi. Quantum potui inuitaui vos ad earum deuotionem ꝛ cõtemplationem. Conamini igitur eas toto corde amare. Hodie corde concepi predicare de peregrinatione domini nostri iesu christi. O si sciretis quanta pulchra et salutifera vobis hoc mane declaraturus sum nullus vestrum recederet a sermone. Semper cum spe lucrãdi vnã animam. Sed vt sermo noster habeat aliqs principiũ. More solito mouet talis q̃stio.

¶Que fuerunt proprietates peregrinatiõis christi? Et quas tribulationes pertulit pro nostro amore in sua peregrinatione.

¶Sed anteq̃ declarem vobis hanc questionẽ. pro maiori intelligẽtia notãdũ ẽ. q; octo signa amoris noster clemẽtissim9 iesus in sua peregrinatiõe nobis ostẽdit.

¶Primum signum amoris diuini erga hominem licet peccatorem est beneficium creationis. Ait enim Ber. in quodam sermone. Parũ ne tibi videtur o homo cogita qualem te fecit deus. nempe secundum corpus egregiam creaturam. secundum alam magis imagini creatoris insignem: rationis participẽ: beatitudinis eterne capacez. porro ambo sibi cohærere fecit artificio incõprehensibili: et sapientia inestimabili. nec hoc ante promeruit qui ante non fuit nec spes retributionis fuit quoniam bonorum nostrorum non eget Ex quibus patet immensa bonitas et dilectio dei in creatione etiam illius quem preuidebat debere sibi esse ingratum ꝛ inobedientem.

¶Secundum signum diuini amoris dicitur gubernationis. Parum prodesset homini q; creatus sit nisi in esse cõseruaretur. Quod naturaliter apetit omnis creatura dicẽte philosopho. q. de anima. Omne quod est naturaliter apetit cõseruationem sui esse. Clama. O igitur infelices peccatores. Quis vos gubernat. vos alit/ pascit/ sustentat: et nutrit? procul dubium est ille pater celestis benign9 omnium dominus. Inquit Greg. in morali. Cito omnia in nihilũ tẽderẽt nisi manus conditoris ea tenerent. Considera: ergo aia peccatrix quanta fecit tibi deus et cũ admiratione dic illud Job. vij. Quid est homo quia magnificas eũ aut fili9 hominis quia reputas eũ. et quare apponis erga eũ cor tuũ. O benedicte deus cur tãta beneficia sceleratis peccatorib9 tibi inimicis quotidie p̃stas/ idolatris/ infidelibus. ꝛc. Numera hic oẽs peccatores eos acriter increpãdo semp tñ salua honestate. Quib9 reprehensis. dic tu dñe iesu x̃pe impasti terre vt sustineat illos: pducatq; fruct9 q̃b9 viuere possint: tu fisti soli/ lune ac/ stellis vt suos exerceãt mot9 ad illorũ vtilitatẽ: mãdasti omnib9 q̃ in celis terris q; reperiunt. vt istis pditis inimicis tuis defuiãt: ex q̃bus apparet infinita dei charitas. et benuolẽtia erga peccatores.

¶Tertiũ signũ diuine dilectionis appellat associationis. s. angelice custodie. Dicit Chrisost. sup Mat. Hõ sol9 angel9 in auxiliũ humane salutis mittitur. sed oia agmina angelor; opãtur ad salutẽ nr̃az. De quo beneficio alias tractur9 sũ. Cũ ero facturus v̊ba de natura angelica deo duce.

¶Quartum Signum diuini amoris dicitur supportationis. Quam magna sit dei charitas et dilectio erga peccatores apparet ex eius supportatione. Licet enim perditi peccatores mererentur omnibus bonis priuari. quia priuilegiũ meretur amittere qui concessa sibi abutitur potestate. Cap: priuilegium. xj. q. iij. Tamen misericors deus loga tempora illos supportat. vt ad penitentiam possint reuerti. Sed veh. obstinatis ꝛ inueratis in peccato. quia tanta maiora supplitia expectant. quanto longiori tempore a deo fuerint supportati. Ideo inquit paulus ad Roma. ij. An diuitias bonitatis eius et patientie ꝛ longanimitatis contemnis an ignoras: quia benignitas dei ad penitentiam te adducit. secundum duritiam autem tuam: et cor impenitens thesauriz as tibi iram in die ire et reuelationis iusti iudicij dei et pſ. vij. inquit Dauid. Si conuersi fueritis gladium suum vibrauit: arcum suum tetendit et parauit illum. Ex quo igitur. O peccatores tanto vosmet pote supportat deus. cognoscere potestis quantum vos diligat. Et ideo conari debetis totis visceribus cordis ad eum redire per veram penitentiam.

¶Quintum signum diuini amoris dicitur coniunctionis. Secundum philosophi sententiam. ix. Ethic. amicitie signũ apparet in amico in bonis colloquijs. conuiuijs. atq; operationibus bonis. Ut igitur x̃ps signuz amicitie sue peccatoribus ostenderet cum ipsis sepe manducauit. Propterea. Math. ix. dicebant. Scribe ꝛ pharisei discipulis ei9. Quare cũ publicanis et pcõrib9 mãducat magister vr? quasi dicerẽt Deberet eos cõtẽnere sicut facim9 nos: o q̃b9 x̃pheta uit. pſ. c. di. Superbo oculo et insatiabili corde cum hoc non edebam. Quibus dominus Respondit. Non est opus valẽtibus medicus. is male habentib9. Hõ eni ibat x̃ps ad cõmunia vt gulositati opam daret sicut multi hodiernis temporibus faciũt: is vt bono exemplo suo et verbi pabulo peccatores conuerteret et bonos meliores faceret. Unde Johan. iij. discipulis eum roganti bus vt manducaret. Respondit. Ego alium cibum habeo manducare quem vos nescitis aperte insinuans q̃ cib9 eius principalis erat salus peccatorum. Loquebatur enim de Samaritana et samaritanis quos conuertendos cernebat. Vocaturus etiam Johan. ad celibatuz: inuitatus ad nuptias iuit ipse et mater eius vna cum discipulis suis. vt habetur Johã. ij. Et tunc vt dicit Hieronymus: traxit Johannem a nuptijs: et matrimonio ad virginitatem seruandam. Similiter vocaturus Mattheum publicanum ad apostolatum voluit vt sibi conuiuium præpararet in quo nonnulli alij publicani et peccatores fuere. vt habetur Math. ix. Et pie creditur q; ad penitentiam sint conuersi. Zacheo quoq; conuertendo dixit. Luc. xix. zachee festinans descẽde. quia hodie in domo tua oportet me manere. et tunc cum eo manducauit ꝛ conuersus ẽ. Deniq; vt habetur Luce. vij. Magdalenam peccatricem in domo Symonis leprosi qui ad prandium dominum inuitauerat simul cum ipso ad verũ ipsius amorem conuertit: ex qua familiari collocutione et cõmestione cum peccatrice patet quantum diligebat illorum salutem Tacco q; nunc etiam peccatoribus præsentibus sacramentum sui precios corporis et sanguinis communicat. Unde Jo. vj. dicit Caro mea vere est cibus et sanguis vere est potus. s. animam et corpus omnium bonorum ꝛ peccatorum conuersorum reficiens in signum dilectionis.

¶Sextum Signum diuine dilectionis dicitur vocationis. Non enim cessat omnipotens deus peccatores multipliciter ad penitentiam vocare. Primo inspirationibus. Unde Johannis sexto. Saluator inquit. Nemo venit ad me nisi pater meus traxerit eum. s. per inspiratiõnem intrinsecam. Ideo Dauid pſ. xliv. ait. Audi filia et vide ꝛ inclina aurem tuã. s. ad inspirationem diuinã. Et ieh. j. dicitur q; deus illuminat omnẽ hoiem venientẽ in hũc mundum. Ob hanc aũt causaz Luc. xv. c. dicitur q; erant appropinquãtes ad iesum publicani ꝛ pctores vt audirẽt eum:

nō enim ei appropinquare potuissent nisi sicut calamita eos ad se traxisset per intrinsecā inspirationem ⁊ etiā per vocalē inuitationē. Vñ in cruce pendens vocabat pctōres dicens illud Joh.xix. Sitio. scilz salutē peccatorū. Unde dicebat illo Matth.xi. Uenite ad me oēs qui laboratis. s. in peccatis ⁊ onerati estis iniquitatibus: et ego reficiam vos. s. pane gratie mee. Et propterea Bern. in sermone de passione ait. Ascendit iesus xp̄s oēs noster in altum crucis vt ab oibus videret. voce magna clamauit: vt ab omnib⁹ audiretur. ⁊ clamori lachrymas addidit: vt homo ei cōpateretur. Qui enim ad eius clamorē nō excitatur: ad eius vocem nō cōpungitur: ad eius lachrymas nō cōteritur: grauior est terra: durior petris: ⁊ fetidior ipso sepulchro. Hec ille. Ex quib⁹ oibus patet duritia peccatoꝝ obstinatorum in sceleribus suis: qui tam benigna voce saluatoris non commouētur ad penitentiam et amorem ipsius.

¶Septimū signum diuini amoris dicitur demonstrationis. Tria nobis manifestauit. que nos latebant. Primū est summi boni veritas. Secundū est mundi falsitas. Tertium est dei sublimitas.

¶Primū quod manifestauit iesus. ⁊c. Errabat quippe mundus varijs diuersisq; opinionibus circa summum bonū. nec inter philosophos inuentus est quispiam qui suo ingenio illud valeret attingere. Quinimmo cum de illo varia fuissent locuti. tandem absq; immortalitate concludebant hominem fieri posse beatum. Ideo inquit Lactantius in tertio libro diuinarum institutionum contra tales. Summum bonum quod beatum facit non potest esse nisi in ea religione atq; doctrina cui spes immortalitatis adiuncta est. Hec ille. Quisnam beatum censeat eum qui vel voluptati animi siue corporis oblectetur. vel ingenio ⁊ sciencia polleat. vel honestate nitescat. vel diuitijs affluat. vel gloria temporali prefulgeat. et huiusmodi cum omnia ista velocissime transeant atq; deficiāt. Propterea christus dicebat. Qui biberit ex aqua quam ego dabo ei non sitiet in eternum. sed fiet in eo fons aque salientis in vitam eternam. Aqua christi est dei gratia qua mediante acquiritur eterna vita. Apparet itaq; q̄ summum bonuz esse non potest vbi eternitas deest. Hanc autem eternitatem christus preconizauit cum dixit Johan.ij.ca. Sic deus dilexit mundum vt filium suum vnigenituz daret vt omnis qui credit in illum non pereat sed habeat vitā eternam. Et iteruz. vj.ca. Hec ē volūtas patris mei qui misit me. vt omnis qui videt filium et credit in eum non pereat: sed habeat vitam eternam. Et. x.c. Oues mee vocem meā audiunt et ego do eis vitam eternam. Et Matthei.xix ca. Omnis qui reliquerit domum aut agros. ⁊c. propter nomen meum centuplum accipiet et vitam eternam possidebit. Et.xxv. cap. Ibunt hi in ignem eternum. iusti autem in vitam eternam.

¶Secundum quod manifestauit iesus est mundi falsitas. dum dixit Samaritane. Omnis qui biberit ex hac aqua sitiet iterum. In hoc siquidem decipit mūdus dilectores suos. q̄ dum desiderata bona temporalia largitur. nunq̄ tamē animū satiare mentemq; quietare potest. Hinc Hieronymus ad Demetriadem virginē ita pulchre dicebat. Divitiarum amor insatiabilis est. expleri nescit. Honoruz cupido celerem rei habiture finem sine fine queruntur. Unde Bernar. in libro Meditationum ostendit falsitatem mūdi dicens. Utinam saperēt amatores huius mundi et intelligerent ac nouissima prouiderent. Dic mihi vbi sunt amatores mundi qui ante pauca tempora nobiscum fuerunt. nihil ex eis remansit nisi cineres et vermes. Attende diligenter quid sunt et quid fuerunt. Homines fuerunt sicut tu. comederunt: biberunt: riserūt et vedurerūt in bonis appetib⁹ dies suos in pūcto aūt ad inferna descēderūt. Hic caro eorum vermibus: et illic anima ignibus deputātur: donec rursus infelici collegio colligati: sempiternis involuantur incendijs: qui socq; fuerunt in vitijs. Una namq; pena implicat quos vnus amor in crimine ligat. Quid profuit illis inanis gloria? breuis leticia: mundi potentia: carnis voluptas: false diuitie magna familia: et magna concupiscētia. Ubi risus? vbi iocus? vbi saltus? vbi iactantia? vbi arrogātia? de tantilla leticia quāta tristicia. Post tantillam voluptatem grauis miseria. De exultatione illa ceciderunt in magnam miseriam: in grādem rumam: et magna tormēta. hec ille. Caue igitur anima ne decipiaris a falsitate mundi. fuge eum: et sequere tuū dulcissimum sponsum iesum qui dignatus est tibi ostendere malignitatē huius mūdi.

¶Tertium quod christus manifestauit. est dei sublimitas quia non est ipse dominus omnium aliquid corporeum. et vile: vt falso estimarunt pleriq;. Ideo christus dixit mulieri samaritane. vt habetur. Jo. iiij.ca. Spiritus est deus. et eos qui adorant eum in spiritu et veritate adorare oportet. Et q̄ absolute deum non esse corpus Tripliciter ostendi potest.

¶Primo quidem: quia nullum corpus mouet non motum. quia omne quod mouetur necesse est ab alio moueri. Sed deus est primū mouens immobile. Igitur deus non est corpus.

¶Secundo vero modo. quia necesse est. id quod est primum ens esse in actu. ⁊ nullomodo in potentia. Omne autem corpus est in potentia. quia cōtinuum in infinitum huiusmodi diuisibile est in infinitū. Impossibile est ergo deum esse corpus.

¶Tertio. quia deus est id quod est nobilissimum in entibus. Impossibile est aūt aliquod corpus esse nobilissimum in entibus. quia corpus aut est viuum aut non viuum. Corpus autem viuum manifestū est: q̄ est nobilius corpore non viuo. corpus autē viuū non viuit infinitum corpus. quia sic omne corpus viueret. oportet igitur quod viuit: viuat per aliquid aliud: sicut corpus nostrum viuit per animam. Illud autē qd̄ viuificat corpus ē nobil⁹ q̄ corpus. Impossibile est igitur deū esse corpus.

¶Octauum signum diuini amoris dicit.

66

peregrinationis. Nunc o deuota anima ad questionem tibi prepositam sic respondeo. Multas equidem cōditiones peregrinatio christi habuit.

¶Prima fuit cōditio penalitatis. Uolūtarie lāguores q̄ppenfos tulit dolores q̄ portauit. Quis nam enarrare sufficiat labores christi quos tulit vigilando orando. et predicando pro peccatis et ingratitudine hominum sepissime lugendo. Plorauit christus quando natus est. Quando circuncisus est. quando lazarum resuscitauit. Ploravit super hierusalem. ploravit etiam in cruce videns ingratitudinem hominum. expergiscere fidelis anima et intuere regem celorum / et dominum. non solum semel defatigatum sed fatigatum in presepio augusto. Fatigatū in brachijs maternis dum fugit herodem. Fatigatum in egypto. Fatigatum in reuersione ad terram israel. Fatigatum in ieiunio. Fatigatum in oratione. Fatigatum in predicatione. fatigatum in sudore sanguineo: fatigatum sub pedibus capientium illum. fatigatum in vinculis. fatigatum in illusionibus. fatigatum in sputis / et fetidis osculis fatigatum in columna. fatigatum in cruce. O dura mens hominum. O durities cordium nostrorū fatigatur christus ex amore. patitur ex amore. effundit sanguinem ex amore. Moritur ex amore. et nos eum qui nos tantum diligit diligere nolumus. Propterea. Augustinus in lib. contra quinq; hereses. inducit christum ita ad hominem ingratum loquentem. Cum esses inimicus patris mei / reconciliaui te. Cum inter montes et silues errares quesiui te. humeris meis portaui te. laboraui / sudaui / caput meum spinis opposui manus meas / et pedes meos clauis obieci. vt te mihi copularem: et tu diuidcris a me.

¶Secunda cōditio perigrinationis christi fuit paupertatis. Dum enim in hac vita manfit pauperem vitam gessit. Ex quo dicebat. Math. viij. cap. Vulpes foueas habent et volucres celi nidos. filius autem hominis non habet vbi caput suum reclinet. Notandum tamen q̄ quandoq;

habere voluit cum apostolis aliquid in communi quod colligitur ex euangelio. vbi dicitur. Discipuli autem abierunt in ciuitatem vt cibos emerent. Sed propter hoc dicit Augustinus. xij.q.j.in. c. habebat. Habebat dominus loculos a fidelibus oblata conseruans et suorum necessitatibus et aliis indigentibus tribuebat. Et super ps. idez August. inquit. Habuit dominus loculos sicut dictū est de quibusdam religiosis feminis q̄ ministrabāt ei de sua substantia futurus erat paulus nihil tale aliquando querens et omnia pronincialibus donans. Sed quia multi infirmi ista quesituri erāt magis infirmorum personam suscepit Christus. sublimius paulus nunquid et christo sublimius. Christus quia misericordius. Cum enim videret paulum ista non esse quesiturum. prouidit ne damnaret quesituruz et prebuit exemplum infirmo. Hec ille. Et licet ita esse firmiter sit tenendum nihilominus paupertatem semper verboz exemplo sublimiter commendauit.

¶ Tertia conditio peregrinationis christi dicitur diuturnitatis. Triginta enim tribus annis multipliciter patiendo vt predictum est. animas nostras errabundas quesiuit. Nec ardor huiuscemodi sitis de animabus inueniendis vllo vnq̄ tē pore potuit in eo extingui. Sitio dixit samaritane da mihi bibere: Sitio insuper clamauit in cruce. Sitiebat vtiq̄ nostraz salutem. O iesu benedicte. O fili dei altissimi. tu sitis salutez nostram. et nos totis viribus illam recusamus. Tu preciuz tui sanguinis pro debito nostro soluis et nos illud contemnimus. Tu pie dolēs in cruce clamans. Sitio. Sitio. Sitio. et nos obaudimus. Et que est nostra ingratitudo? que pertinatia? quene scuitia? Auctorem vite audire nolumus quia malitia nostra nos excecauit.

¶ Et nota o anima deuota q̄ xp̄o peregrino in sua peregrinatione euenit quod solet accidere alicui peregrino. qui aliquando a socijs proditur. quandoq̄ ab hospitibus occiditur. Et quandoq̄ a latronibus expoliatur. Et similiter christ⁹ a suo socio. s. iuda. fuit traditus. Eua iudeis inter quos fuerat hospitatus: fuit vulneratus z occisus vt dicitur zach. xiij. capit. His plagis plagatus sum in domo eorum qui me diligebant. i. diligere debebant. A militibus quoq̄ fuit vestibus expoliatus. vt prophetatum erat ps. xxj. Diuiserunt sibi vestimenta mea. s. pallium quo totum corpus superius tegebat. et super vestem meam miserunt sortem. s. super tunicam inconsutilem qua christus iuxta carnem interius tegebatur.

¶ Preterea etiam notandum est. q̄ omnia illa que solet habere peregrinus in peregrinatione habuit christus in sua peregrinatione.

¶ Peregrinus debet habere sclauinam loco cuius christus habuit carnem quā beata virgo in vtero ei fecit. que primo fuit albissima. i. purissima de purissimis sāguinibus virginis facta. De inde facta fuit in cruce rubea. quia tota fuit sanguine aspersa. Unde angeli admirantes dicebant Esa. lxiij. ca. Quare rubeum est indumentum tuum sicut calcantiuz in torcular. vltimo facta est tota nigra quan in cruce remāsit mortua z liuorib⁹ plena.

¶ Secundo. saculum in quo solet portare aurum et argentum. et alia necessaria Loco cuius xp̄s habuit aiaz triplici thesauro plenaz. s. gr̄e sapie z gloꝛie. ¶ Tertio pileū loco cui⁹ xp̄s habuit coronā spineā.

¶ Quarto. Baculum. Loco cuius. pōssimus iesus noster peregrinus portauit crucem. qua percussit diabolum. Unde Chrisost. inquit. Ubicunq̄ demones crucem vident territi fugiunt. tumentes baculuz quo plagam acceperunt.

¶ Quinto. Calceamentum. Loco cuius christus habuit pacientiam.

¶ Preterea peregrinus in sua peregrinatione solet habere aliquādo vias planas. Aliquando declinas. Et aliquando mōtanas. Iste autem noster peregrinus nil habuit de via plana. sed tota via sua fuit descensus vel ascensus. Primo enim fecit magnum descensum. quando de celo venit in mundum Johan. xvj. Exiui a patre et veni in mundum. ꝛc. Deinde fecit magnum ascensum: quando de mundo ascendit ad patibulum. Deinde fecit magnum descensum: quādo de cruce descendit in lymbum. Et inde fecit magnū ascensum quando de lymbo rediens z de sepulchro resurgens ascendit in celum.

¶ Alterius contemplandū est: q̄ quat tuoꝛ sunt q̄ nō permittunt in via errare.

¶ Primum est ferramentoꝛ impressio.

¶ Secūdum est crucis erectio: quia cruces in via recta eriguntur.

¶ Tertium est ramoꝛum et plantarum reflectio.

¶ Et quartum est lapidum aggregatio. Et ideo quia christus est via voluit habere ista quattuoꝛ insignia. Habuit ergo ferramenta id est quinq̄ vulnera in corpore suo cum ferramētis impressa. Habuit crucem quam super humeros baiulauit: et super quam ascēdit. Habuit reflectionem plantarum. id est coronationem spinarum. Item aggregationem lapidum: quia pluries iudei eum voluerunt lapidare. Qui igitur non vult errare sequatur christum. Ab eius enim tramite declinans multum errat a via recta.

¶ Solet etiam peregrinus ter in diem intrare hospicium. scilicet. in tertia ad prandendum: In meridie ad bibendum et quiescendū. Et in sero ad cenandum et dormiendum: Et similiter christus tria hospicia intrauit. Primum fuit vterus virginis gloriose. quod hospicium intrauit in tertia. id est in tertio tempore. s. gratie.

¶ Secundum hospicium fuit patibulū crucis. et istud hospiciuz ingressus est in meridie sitiens. sed iudei obtulerūt ei aceto cum felle mixtum.

¶ Tertium hospicium fuit sepulchrum vbi dormiuit. id est corpus suum mortuū iacuit Istud autem hospiciuz ingressus est in sero. et fecit cenā omnibus qui erāt in lymbo.

¶ Ex oib⁹ istis o aīa contemplatiua peregrinationis tui sponsi conditiones poteris cognoscere. quatenus tuus dulcissimus sponsus fuit vere peregrinus. vt te de hac peregrinatione ad illam patriam (que finem nō habz) reduceret. O paupercula anima que peregrinaris hūc mūdū plenū sordib⁹. ¶ lama ad spōsum tuū et dic. Heu me quia incolatus meus prolongatus est. O bone iesu qui pro me fuisti peregrin⁹: reduc me de hac misera peregrinatione quia conuersatio mea debz esse in celis. O chare mi sponse quādo te videbo? Quando tuis dulcibus amplexibus inherebo? Quando potero dicere. Quod querebam inueni. et quod desiderabam teneo. Heu me infelicem. q̄ misera sum. quia non video facie ad faciē dilectum meum. O dilecte mi. da mihi fontem lachrymarum vt deflere valeā scelera mea quib⁹ te q̄ sepissime offendi. Roli (te obsecro) reminisci peccatoꝛ meoꝛ. neq̄ vindictam sumas de eis. ¶ onfiteor nimis me peccasse in vita mea. Parce tu qui misericors es. pius ac clemēs. p me factus es pegrinus. p me cūcta passus es. Igitur noli me condēnare secm demerita mea. Sed concede mihi gratiū in presenti et in futuro gloriam. per infinita secula seculoꝛum. Amen.

¶ Sermo.xvi. de morte xp̄i ac eius sepultura.

¶ Thema.

Ego dormiui et somnum cepi. Scribuntur hec verba. ps. iij.

¶ Prologus.

Dilectissimi xp̄es heri locutus suz vobis de peregrinatiōe dñi nr̄i iesu xp̄i. hoc mane deo adiuuāte mēte decreui fdicare vobis de amara xp̄i morte quā p nobis passus est in ligno crucis. et de ei⁹ sepultura. Multa pulchra hoc mane dictu⁹ sum q̄ forsitan nunq̄ audistis. Caueatis igit ne nullus vestrū tētatus a diabolo discedat a sermone. Sed vt ꝑmo nr̄ habeat aliquē ordinē more solito mouetur talis questio. ¶ Utrum fuerit necessariū gen⁹ humanū reparari p morte xp̄i? Respōdet

q̄ tripliei lege per mortem christi genus humanum debebat reparari.

¶ Prio lege eternali. Ab eterno. n. fuit p̄destinatū xp̄m mori. Deꝰ in prio signo intellexit se tanq̄ sūmū bonū. In secūdo signo intellexit omnes creaturas. In tertio signo aliquos homines predestinauit et circa aliquos habuit actum negatiuum.

In quarto signo vidit aliquos casuros in Adā. In quinto signo. Prouidit de remedio eorum quomodo redimerentur p passionem filij sui/tanq̄ per meritum. Et q̄ ab eterno hoc fuit predestinatum. Habetur Luc. xvij. Filius quidem hominis secundum q̄ diffinitum est vadit. Et licet christus sit deus et homo: non tamen tradebatur et paciebatur secundum diuinitatem in qua impassibilis est. Sed tantuꝫ secundum humanitatem/Secunduꝫ q̄ diffinitum est in prouidentia dei pro salute mundi. Et ex hoc aliqui volunt/q̄ si adam non peccasset. Ratione huius predestinationis legis eterne: christus incarnatus et mortuus fuisset. Et ꝓbatur vnico medio. Cum enim quilibet fidelis teneatur deum diligere toto corde: tota anima. et tota mente. vt precipitur in lege. sequitur q̄ fuit congruum deum facere omne illud per quod melius flecti posset. et magis moueri ad talem dilectionem. Si enim deus nō fecisset in natura humana id per quod ipse magis ab ea diligi posset. nolet se totaliter et intime diligi ab ea. quod est impossibile. Cum ipse sit sūmum bonum et per consequens summe diligibile. Uel vellet se diligi summe et totaliter a natura humana ipso non faciente in ea totum illud per quod plus euꝫ debet diligere. Et sic requireret ab ea qd nō debet exigere. et vellet rationem amoris potius fundari in ea/q̄m a seipso. quod est impossibile. Si enī (vt ait philosoph9 j. Metaphi) Unumquod q̄ ens unitatem nititur natura sibi propria. Et commentator ibi. Metaphi. Unumquodq̄ secundum q̄ se habet ad entitatem ita se habet ad operationem. Et deus est infinita bonitas. debet dilectio magis fundari in eo: q̄ in natura humana. que est finita/et per consequens congruum fuit ad monendum creaturam humanam ad diligendum euꝫ q̄ hūana natura assumeret a diuina. ita q̄ deus et homo esset in vnitate suppositi et persone. Et hanc rationem approbat Aug. in lib. Cur quando. Et quomodo deus cap. vj. dicens. Deus homo fieri dignatus est quatenus tanto illuꝫ plenius diligamus atq̄ laudemus. quanto clariꝰ eius beniuolentiaꝫ erga nos cognouimꝰ Sed maiorem beniuolentiam dei cognoscere non potuissemus q̄m q̄ sibi nostram naturam assumpsit etiaꝫ homine non peccante. Et maxime cum homo sit compositus ex duplici substantia. s. intellectuali et sensibili. et secundum vtramq̄ est beatificabilis. Sed non potest secundum partem sensitiuam beatificari in videndo diuinam essentiam. quia oculis corporeis non potest cerni Ergo beatificabilis erat secundum hanc partem videndo christi humanitatem. ergo si deus non fuisset incarnatus homo non fuisset quantum ad vtramq̄ partem beatificabilis. vel perfecte beatus. Et hoc est quod dicit. Augu. lib. de spiritu et anima. Ipse deus factus est homo. vt totum hominem in se beatificaret. et pascua inueniret intus et foris. foris pascua in carne saluatoris. intus in diuinitate creatoris. ergo tum vt totꝰ homo beatificaretur. tum etiam vt deus ab homine toto corde amaretur etiam si homo non peccasset deus incarnatus fuisset et mortem passus fuisset. vt totaliter hominem ad amorem suum traxisset. quia vbi est maius signum dilectionis ibi debꝫ esse maior dilectio. Sed maius signum amoris deus non potuisset homini ostendere q̄m naturam humanam sibi vnire in vnitate suppositi et mortem pati. Teste saluatore nostro. Charitatem maiorem nemo habet vt animam suam ponet quis pro amicis suis. Patet igitur secundum legem eternam q̄ christus debebat mori.

¶ Secundo lege naturali. Idem probatur: Lex enim naturalis secunduꝫ Isodorum in. vj. ethic. Est quidam instinctuꝫ naturalis communis omniuꝫ. Unde hoc naturali instinctu. sunt quedam animalia que induetā sibi ipsis mortem procurant. vt patet de fenice. que post quingentos annos cum sit auis sola igne succenso seipsam proiecit et occidit. Ex cuius puluere nascitur vermiculus. et de illo iteruꝫ dicta auis renouatur. Preterea est quedam alia auis que vocatur Pellicanus. Nam serpens hanc auem persequitur. Et dum abest. nidum inuadit et pullos pellicani occidit. Pellicanus rediens tribus diebus suos pullos plangit. tertio die rostro se vulnerat et de sanguine suo spargit super eos. et ita ipsi vnificantur. Maiori ratione hoc christus debebat facere erga filios suos capaces eterne felicitatis. quia serpente antiquo. i. diabolo erant occisi spiritualiter. qui non poterant seipsos vnificare nisi per sanguinem eius: et ita patet lege naturali quatenus christus debebat mori pro salute humani generis.

¶ Tertio lege ꝓphetali. Scribitur Esa. liij. ca. Si cut ouis ad occisionem ducetur et quasi agnus coram tondente se obmutescet et non aperiet os suum. idem clamant patriarche. Clamant alij ꝓphete omnino christum mori debere. vt prophetarum dicta implerentur. oportebat ipsum mori: Clama. O iesu benigne. nos male egimus. et penitentiam fecisti. Et tunc verificata fuit prophetia dauid. Que non rapui tūc exsoluebam. O iesu amantissime quanta passus fuisti pro nobis peccatoribus. O mens dura cur negligis dominum tuo compati. qui pro compassione tua voluit crucifigi. O iesu mi. quantum nos dilexisti. Sed tenos miseri non diligimus. Deh nobis. quia dubito ne cito ira dei propter nostram ingratitudinem super caput nostrum descendat. Plora et ingemisce misera anima. Plora o misera anima. vt deus tui misereatur.

¶ Addo Et quarram legeꝫ que est iuristarum et canonistarum. Dicunt iuriste. C. de Actu. Et cano. xiij. q. j. c. Siluester. Quiex adulterio est natus. non est capax hereditatis nisi legitimetur. Ad propositum. Usq̄ ad passionem christi ex peccato primorum parentum natura humana erat spuria non erat capax eterne hereditatis. ait enī philosophus. Natura humana multipliciter est ancilla. Et dauid in p̄s. Ego seruus tuus sum. et filius ancille tue. i. nature humane. Igit vt natura humana esset capax eterne hereditatis ad quam est creata necesse fuit q̄ christus per suum sanguinem ipsam ligitimaret. Aliter frustra deus hominez creasset. Sat ergo ista lege quatenus necesse erat christum mori. Clama. O immensa igitur bonitas iesu christi qui mori voluit pro nobis. ꝛc.

¶ Cum in hoc Sermone agim9 de morte xp̄i aliqs posset querere. Cur christus in aere mori voluit? Ad quod Respondemus. Q̄ hoc congruuꝫ factum est Tripliciratione.

¶ Primo Ratione medietatis: ad innuēdum q̄ sicut aer est medius inter celum et terraꝫ Sic ipse inquantum homo fuit mediator inter deum et hominē. Et nota q̄ mediū dicitur tripliciter.

¶ Primo quantum ad conuenientiam nature.

¶ Secundo quantum ad conuenientiaꝫ proprietatis.

¶ Tertio quantum ad conuenientiam persone.

¶ Prio mō est mediū in coloribꝰ. Et sic non est medium inter deum et hominem quoniam non potest esse natura media.

¶ Secundo quantum ad conuenentiam proprietatis christus potest dici medius quantum ad humanam naturam inter deum et hominem. quoniam habet proprietates conuenientes cum vtroq̄. cum deo. s. beatitudinem plenitudineꝫ gratie et scientie. Et habet alias proprietates in quibus communicat cum homine. s. mortalitatem et alios communes defectus. Cum ergo dicitur q̄ necessarium est medium communicare cuꝫ extremis. Intelligendum q̄ deus et homo non sunt extrema secundum suas naturas. sed quantuꝫ

ad suas proprietates. Unde deus dicebatur extremum ratione sue immortalitatis et beatitudinis. Homo vero ratione sue miserie et mortalitatis. Christus aũt quantum ad naturam humanam vtriusq; communicat alteram proprietatem.

¶ Tertio dicitur christus medius inter deum et hominem. s. quantum ad conuenientiam persone eo q̃ eius ypostasis est in duabus naturis. Unde Damascenus q̃ eius ypostasis est ex duabus naturis. quod sic exponitur. id est duabus naturis subsistit. s. diuina et humana nec mutatur diuina in humanã. nec ecõuerso. Sed vtraq; in sua perfectione remanet. Christus ergo q̃tum ad humanitatẽ potest dici mediator dei et hoim. quia licet quantuz ad naturã cõmunicet cũ hoibus solũ Rõne tamẽ persone cõmunicat cuz deo. qm̃ personã habet filij dei nõ personaz creatam aut cõpositã sz eternã et simplicẽ.

¶ Secũdo christus mori voluit crucifixus in aere. Rõne cõmunitatis. Quia sicut aer oibus est cõmunis ita eius passio. Mã passiones aliorũ sanctoꝝ fuerũt proprie. quia petrus passus est propt se. Paulus propt se. ita et ceteri. Christ9 vero passus est cõmuniter propter oẽs. Eius enĩ passio fuit cõmunis illis qui sunt in celo. i. ãgelis qz sunt repati. illis qui sunt in mũdo isto qz per suã passione sunt saluati. Unde ad col. j. ca. Apostolus dicit. Pacificãs per sanguinẽ crucis eius siue que in terris. i. hoies siue q̃ i celis sũt. i. ãgelos. Fuit etiã cõmunis illis q̃ erãt in inferno. i. patrib9 inde liberatis. Licet nõ fuerit eois demonib9 z reliqs dãnatis per diffinitiuã sentẽtiã q̃ remãserũt i suis supplicijs desolati.

¶ Tertio christus mori voluit crucifixus in aere. Rõne sanctitatis. Ut aereꝫ sanctificaret Sanctificauerat quidẽ terrã triginta tribus annis super eã ambulando. Sanctificauerat aquam in ipsa se baptizari faciẽdo. Sanctificatur9 erat ignẽ. spiritum sanctũ in specie ignis mittendo. nõ restabat nisi vt sanctificaret aerẽ nõ sub tecto sed in ipso moriendo. Ideo Chrisost. in ꝓmone de passione ait. In excelso ligno z nõ snb tecto passus est vt etiã ipsi9 aeris natura mundaret. Sed et ipsa terra filr beneficiuz sentiebat decurrentis de latere sanguinis stillatione mundata. Uide homo quo amore te dilexit dñs deus tuus vt vestigia eius sequaris pro te ligat9 est vt te a vinculis peccatoꝝ absolueret. pro te flagellatus est. vt te a flagellis eterne dãnationis liberaret. pro te coronat9 est spinis. vt te coronaret in celis. pro te vulnerat9 est medic9. vt tu sanareris egrot9 p te crucifix9 est. vt tuas cõcupiscentias crucifigeret p te mortu9 ẽ. vt te a mortuis suscitaret p te sepult9ẽ. vt in te vitia sepiliret. Contẽplare hic passionem siue mortem christi exclamãdo z dulciter cãtãdo.

¶ De9 a quo ordinatissime cuncta fiũt tibi vt9/z bñdictio tribuat. q̃ ordinasti vt mundus recreeꝫ z saluef ꝓpter maximas tribulationes/angustias passiones: quas fuisti passus p humano genere restaurando. Unde bñdict9 sis tu q̃ ordinasti vt tue passiones sint causa et occasio nostre saluatiõis. Dẽs fideles debẽt gaudere q̃plurimũ in tua passiõe: z in oibus tuis angustijs/z laboribus: quos in carne tua fuisti passus põ fuisti nobiscũ i hoc sclo ꝓuersatus. qz vsq; adeo fuerũt labores tui nobis fructiferi et salubres/q̃ natura hũana q̃ ceciderat q̃si i maiorẽ iordinationẽ q̃ esse poterat cõuersa fuit p tuã passionẽ in statũ melioris ordinationis q̃ aliquaten9 posset esse. Dñe iesu xp̃e vt aduentus tuus in carnẽ esset ordinat9 ad humanã speciẽ redimẽdã: placuit tibi aptissime ordinare: vt substãtia diuina ab ifidelib9 i humana natura quã tu assumpsisti minime videref: qz si ipsi vidissent tuã deitatẽ i tua humanitate: nullus fuisset q̃ te in hoc sclo occidisset. z nisi tua hũanitas fuisset mors tua: laboresq; z angustias fuisset passa nõ potuisset ita cõgrue hũanũ genus a pctõ primi parẽtis aliomodo redimisse. Pater ꝯipotẽs imortalis: nulla est pene iflictio neq; aliq̃ vilissimum gen9 mortis: debet tue passioni/vel tue morti vllaten9 cõparari. qz tua passio et gen9 austerissimũ tue mortis quasuis alias passiones: z queuis mortis genera excesserũt. Unde omes isti excessus tue passionis et mortis fuerũt in te ꝓm rectã ordinationẽ/et cõsonãtiã ra-

tionis: z hoc ꝓpter peti magnitudinẽ q̃ deleri oportuit per ipsos. Unde bñdictus sis tu dñe iesu xp̃e/q̃ tot passiões/tribulationes/angustias/labores/derisiones/z opprobria/sustinuisti: vt p hoc mundus posset pdit9 recreari. O dñe de9: fere quot quot dedecora possunt esse ignominie/derisiones/vituperia/z opprobria: z etiam plura q̃ possunt humanis mẽtib9 cogitari: sustinuisti in patibulo tue mortis: qz tu fuisti suspẽsus cũ latronib9 in vili loco z eminẽti: vt ab oibus videreris. z in medio loco mũdi vt pãderet tua mors vilissima oib9 habitãtib9 circũq; Et i morte tua fuisti a tuis discipul' derelict9: vt nullũ amicũ gẽtes cernerent te hr̃e et illo q̃ cessit i maximũ vituperiũ vilissimi hoies toti9 mũdi/vt vili9 potuerũt te occidere. occiderũt: z preterea absq; aliqua causa/occasiõe/siue ratione. at oia hec oportuit ita fieri quẽadmodũ sunt facta: qz sicut ex tua passiõe debebat seq̃ maxima vtilitas toti mũdo/opportuit vt in toto mũdo nõ esset aliq̃s q̃ tot posset passiones amarissimas sustinere quot sustincre potuit tuuz corpus. O saluator oim de9. sicut natura hũana cecidit in iordinationẽ/erroꝛẽ/et deuiationem ꝓpter pctm̃ primi parẽtis: z hoc ꝓpmaximũ sapoꝛẽ siue delectationẽ quã ipe hr̃e credidit ex comestione ꝓhibiti sibi fruct9: sic oportuit vt hũana natura recrearef a te/ꝓpt maximas amaritudines z dolores. O dñe iesu xp̃e cũ tua passio sit causa z pfectio nostre saluatiõis finaliter et modo pñsentialiter sit causa nr̃e cõuersiõis ad tuoꝝ obseruãtiã mãdatoꝝ humiliter te depcor z deuote: vt ipsa conseruet me tuo seruitio et amori/dãs amorẽ viscerib9 cordis mei: z lachrymas oculis meis: z bona opa meis manib9 i hac vita z sic pcor te vt ad fruitiũ tuũ ordines cetera mẽbra mea. Sanctissima xp̃i passio te adoro/te laudo/teq; glorifico/z tibi deuota mẽte supplico q̃tũ possum: vt semp tui reminiscar in oibus actib9 meis.

¶ Sed iterũ quis posset q̃rere. Mortuo dño in cruce. Quis modus sepulture ei9 fuit? Rñdeo. Q̃ cũ btã virgo staret iuxta crucem iesu filij sui iã defuncti ibiq; associata a iohãne euãgelista. et magdalena. et alijs deuotis mulieribus amarissime deploraret. et iã sero appinquãte cogitaret quõ filij sui corp9 de cruce deponeret: Ecce q̃ vidit a lõge venire. Nicodemũ z Joseph ab arimathia cũ scalis et maleis ceteris q̃ instrumẽtis idoneis ad deponẽdum corp9/libras q̃ centũ myrrhe et aloes ad vngẽdũ seu inuoluẽdũ cũ eis ip̃z corp9 iesu: quos illa ꝓspicies: et qz pre multitudine lachrymaꝝ eius oculi caligabãt nõ cognoscẽs: cepit valde expauescere dubitãs ne essent scribe et phairsei venientes vt de corpore filij sui sic mortui etiã diuersas strages facerẽt: trahẽtes illud p totã ciuitatẽ sicut magnis malefactoribus fieri cõsueuit. quo pauore pterrita. ad Johannẽ et socias dixit. Heu me: qz canes rabidi indei veniũt nõdũ saturati morte crudelissima filij mei vt corpori ei9 noua opprobria inferãt. et hic dictis interrã semimortua collapsa est. Quã circũdãtibus marijs: et eã sicut meli9 poterãt cõfortãtibus interim btis iohãnes et ipse pauefact9 aliquãtisper obuiã illis prexit vt videret et intelligeret ad q̃d pagẽduz cũ illis scalis venirẽt cũ vero cognouisset Nicodemũ et ipm̃ ioseph stati ad ip̃az vginem cucurrit ꝓsolãs eã z dicẽs. Bono aio esto dña et mr̃ mea. illi enĩ qui veniũt sunt discipuli filij vestri/mgri ac/dñi mei. qui ad auxiliũ nr̃m veniũt Un9. n. est nicodem9 amic9 nr̃/alter Joseph ab arimathia q̃ licẽtiã sepiliẽdi dñm obtinuit a pylato. Ex q̃b9 vbis vgo bñdicta aliquãtulũ recreata surrexit Aduenientes ergo p̃dicti viri deuoti. nigris vt pie credit vestib9 indu ti. prio q̃dẽ filiũ dei in cruce pẽdẽtez genuflexi adorauerũt cũ ploratu magno. Deinde eũtes vt visitarẽt vginẽ pissimã. videntesq; ip̃az mestissimã mr̃ez squalidã et afflictã: z totã lachrymis madefactã ceperũt lachrymas emittere et gemit9 nihil p̃ doloꝛe loq̃ valẽtes. demũ aliq̃liter spũs resumẽtes postq̃ bñdicte vgini lachrymosis vbis ꝓdoluerũt de morte filij ad petitionẽ vgis ip̃m corp9 sanctissimũ de cruce deposuerũt. Cõsidera igit. alia deuota et diligenter attende depositionis modum. Ponunt due scale a lateribus crucis oppositc. ioseph ascendit scalam lateris dextri et nicodemus ascendit scalam sinistri la-

Universidad de Deusto

teris. Joseph igit reuerēter extrahit clauum manus dextre postmodum nicodemus extrahit aliū manus sinistre. Deinde descendit nicodem⁹. et venit ad clauum pedis. Joseph vero sustentabat corpus domini. Tūc pijssima mater que stabat pedibus q̄tum poterat eleuata brachijsq; extēsis vt filiū in sinu suo reciperet. Primo manū dextrā pendētem suscepit reuerēter posuitq; ad vultū suum intime deosculās eā cū lachrymis r validis suspirijs. dicebat q; vba tāta cōpassione digna q; etiā saxea corda ad pietatē flectere potuissent. Euulso autē clauo pedū pauliſp descendit Joseph. r ipsa bñdicta vgo accepit corpus filij sui in brachijs. illud tenerrime osculabat. postmodū in terrā sedens ponit illud in gremio. et osculabat. nūc caput. nunc manꝰ. nūc os. nūc pedes nunc vulnꝰ lateris. oēsq; eiꝰ plagas amaris lachrymis lauabat ploratibꝰ oibus q̄ astabāt. Poterat esse dicere pia mater virgo. O fili dilectissime. cur mihi nō loqueris? nōne hoc est os illud bñdictum quod iudeis sic dulciter predicabat? nonne iste sunt ille manus que tanta miracula faciebant? nonne isti sunt illi pedes quoꝝ scabellū adorat. O fili dulcissime. vbi est ille tam delectabilis aspectꝰ. vbi vultꝰ tuus lerꝰ et iocūdus? vbi est facies illa serena? vbi est visus ille amabilis. O fili mi speciose pre filijs hoim quomodo factus es deformis r opprobriū hominū? Ubi est o fili loquela tua suauis r conuersatio māsueta? quare remanet sine filio mat? qualis erit vita mea sine te fili mi? Tu mihi pater eras. tu mihi mater. tu mihi frater. tu mihi sponsus. tu mihi blandus filius. tu mee delitie. tu mea gloria. tu mihi oīa eras fili mi.

¶ Si quis autem q̄reret. quare ioseph r nullus alius accessit ad pylatum vt peteret corpus iesu? Respondet Beda dicens. Magne quidē ioseph iste dignitatis apud seculū: sed maioris apud deū meriti fuisse laudatur. vt et per iusticiā meritorum sepeliendo corpore dominico dignus foret. et per nobilitatem potentie secularis idē corpus accipere posset. Non enim quilibet ignotus aut mediocris ad presidem accedere/et crucifixi corpus poterat impetrare. Unde Chrisostomus. Q[nullus audebat sicut iste qui insignis iudeorum erat. et pylato notus.

¶ Imminente iam hora completorij Joseph et Nicodemus instabāt vt corpus sepelirent: vt corpus sepelirek. Quare nicodemus protulit mixturā myrrhe et aloes quasi libras centum. r licet tali vnctione a putrefactione conseruatiua christus nō indigeret quoniā corpus eius corrumpi non poterat nec debebat: tamen nicodemus hoc non intelligēs ex deuotione sua ad vngēdum corpus christi tulit vnctionem predictam. Acceperunt ergo corpus iesu et ligauerunt cum lintheis. idest pānis ligneis inuoluerunt cum aromatibꝰ sicut mos est iudeis sepelire. Erat autem in loco vbi crucifixus est ortus et in orto monumentum nouum in quo nondum quisq̄ positus fuerat. Ibi ergo propter parasceuen iudeorum. quia iuxta erat monumentum posuere iesum que omnia in mysterio facta sunt. Nam vt inquit Thomas. Sepeliri voluit christus rationabiliter. Primo quidem ad comprobādam veritatem mortis. non enim aliquis in sepulchro ponitur nisi qui iam vere mortuus est. Unde pylatus vt habetur Mat thei. xv. ca. Antēq̄ concederet christum sepeliri diligenti inquisitione cognouit eum esse mortuum. Secūdo quia per hoc q; christus de sepulchro resurrexit datur spes resurgendi per ipsum his qui sunt in sepulchro scōm illud Joh. v. ca. Omnes qui in monumētis sunt audient vocem filij dei: et qui audierint viuent. Tertio ad exemplum eorum qui per mortem christi spiritualiter moriuntur peccatis: qui scz absconduntur a conturbatione hominū: Unde dicitur Col. iij. Mortui estis r vita vestra abscondita est cum christo. Modus etiam sepeliendi rationabilis fuit. Nam in orto sepultus est ad designandū q; per mortē et sepulturā ipsi⁹ liberamur a morte quam incurrimus ppter peccatū ade in orto paradisi cōmissum. In aliena etiā posit⁹ est sepultura. vt dicit Aug. in

quodam ſmone) quia p aliena morieba tur salute. et etiā ppter abundantiā paup tatis p nobis susceptē. Nā q; domū in vita non habuit vt theophilus refert. post mortē quoq; in alieno sepulchro recōdit: r nudus erutēs a ioseph operit. Erat insup monumentū nouū (vt Hiero ait) ne post resurrectionē ceteri corporibꝰ remanēbꝰ surrexisse aliꝰ fingerēt. et vt Aug. dicit. Sicut cū i marie vginis vtero nēo ante illū nemo post illū cōceptꝰ est: ita in hoc monumēto: nemo ante illum nemo post illū sepultus est. Aduolutū etiā fuit saxū magnū ad ostiū monumēti: vt sic appareret omnimoda veritas sepulture sue Quare vt pricipes simus mortis sepulture xpi sepeliamꝰ r nos vitia nostra atq; pctā ficq; cōsurgem⁹ cum ipso accipiētes hic gram: r in futuro beatā gliam. Amē.

¶ Sermo.xvij. de amarissimis doloribus dñi nostri iesu xpi.

¶ Thema.

Vos omnes qui transitis per viam attēdite et videte si est dolor sicut dolor meus. Habentur hec verba Thren. j. ca.

¶ Prologus.

Nescio quid flebilius ac pietate et cū miseratione magis dignū cōmemorari potest q; acerbissimi dolores iesu xpi filij dei. Utiq; omni fera crudelior duriorq; petris censeri debet quisq; ille sit. qui ad tantoꝝ doloꝝ memoriā nō cōpungit. Accedit ad hoc q; ille q; peccatū nō fecit: nec dolus inuētus est in ore eiꝰ. mortuus est p nobis debitoribꝰ mortis: vt nos redimeret. vt nos saluaret. vt nos ad patriā celestem reduceret in ligno crucis pependit. Cōpatiendum itaq; illi est: q; tam dura p nobis tulit tormēta. ne in die iudicij cum venerit in gliā maiestatis sue inueniamur ingrati in conspectu eiꝰ. Deponam⁹ igit duritiā animi. induamusq; viscera pietatis r deuotiōe qua possum⁹ xpm in cruce passum pariter lugeam⁹ ad quē luctuꝫ siue ploratū possum⁹ deo ppitio puenire. Si diligēter voluerim⁹ ac fideliter cōsiderare acerbissimos dolores dñi nr̄i iesu xpi Idcirco in psenti sermone de ipsis doloribus dñicis talē q̄stionē p principio nostri ſmonis cōtemplabimur. Utrū doloꝝ xpi fuit maxim⁹ oim doloꝝ psentis vite. Respondek q; sic. r pbak quinq; rationibus.

¶ Primo. ratione occasionis.
¶ Secundo. ratione complexionis.
¶ Tertio. ratione derelictionis.
¶ Quarto. ratione modificationis.
¶ Quinto. ratione perditionis.

¶ Primo ꝛc. arguik sic. Tāto magis q̄s affligik patiēdo q̄to nō p sua sz p aliena culpa patik q; tūc cōtra iusticiā r eq̄tatē cruciak. Unde q̄ri quis videt se pati qꝺ merek mitigak eiꝰ penā. ideo Duns. in cplis. cpla. v. inqt Leniter ex merito quicq̄d patiare ferēdū est. Que venit indigne pena dolēda fuit. Sed ecōtra q̄ri q̄s patik nō p sua: sz p aliena culpa fit doloꝝ eiꝰ intollerabilis. Jdeo Mat. xxvij. dicebat latro cōuersus. Nos q̄dē digna factis nostris recepim⁹ hic aūt q̄d mali gessit. Xpus igit patiēs p alienis delictis. nō p suis maximā habuit causaꝫ doloris: r tanto maioꝛē q̄to oēs pena ptulit q; nobis debebanꝫ p pctis nostris. vñ Esaie. liij. Uere lāguores nostros ipse tulit: r dolores nr̄os ipse portauit ipse afflictus est ppter iniq̄tates nostras: attritus est ppter scelera nr̄a. Propter hoc exclamat. Ber. O bone iesu quid tibi est: moriti nos dediti sumus r tu solutus: nos peccauim⁹ r tu luis. et iterū. O homo cōsidera mētali oculo q̄to remuneratiōis debito dño astringaris. Respice sudoꝛē sanguineū: coronā spineā: sputi ludibria. cuius suspēdiū: oculos lāguentes: oris pallorez fellica cibaria: acetosa pocula. caput iclinatū r denicq; mortis supplicium. hec ille Cū igit xpus fuerit sctissim⁹ r sine vlla macula. vt dr. Esa. liij. c. Qui pctm̄ nō fecit: nec dolus inuentus est in ore eiꝰ. Idcirco marie dolere debuit. q; vt sceleratissimꝰ occisus est. vñ Esa. eod. c. de illo dicit. Et cum sceleratis reputatus est. Ecce ergo o deuota aia q; creatoꝛ tuꝰ sctoꝝ sctissimꝰ

pro te peccatoꝛ maximus reputatur. Sapientie conditoꝛ pro teſtultus exiſtimak q̄i pro ſuis innumeris beneficijs gloriā t honoꝛem meruerat cōfuſibiliter perneca tur. Ex quo doloꝛ eius fuit ingentiſſim9. patet prima ratio.

¶ **Secundo.** Ratione. ꝛc. Dicit eñ phi loſophus in lib. De ſenſu ſenſato. Q̄ſ no biliores potentie ſunt magis apprehenſi ue obiectoꝝ. quod patet. Nam cū oculus ſit nobiliꝛ t delicatioꝛ manu: man9 vero delicatioꝛ calcaneo. Hinc eſt q̄ eadem p cuſſio equaliter facta in predictis. grauio rem penam exhibebit oculo q̄ manui vel calcaneo. quo preſuppoſito dico. q̄ cum chriſtus deus et homo habuerit nobiliſſi mam cōplexionē ſup oēs humanas creaturas pfecto in morte maximā ſup oēs doloꝛes habuit afflictionē. Et cōfirmak ſic. Dicit phs in lib. de ſen. ſenſa. Q̄ſ ois pena eſt principaliter in tactu. Unde q̄ñ q̄s habet vnū mēbꝝ freneticū vel indoꝛmitatū. ſentit quaſi nihil vel modicū pūcturas i eo factas. t ꝓpterea hñtes nobilioꝛē ꝓplexionē magis ſunt paſſibiles. t quāto ſenſus tact9 eſt viuacioꝛ tāto doloꝛ ē acutioꝛ. vt ꝛ. ij. de aīa. Cū ergo xp̄s habuerit ſēſū tact9 viuaciſſimū: q̄ ei9 nobiliſſimū coꝛpus fuit formatū vtute ſpūſſcti. et illa opera q̄ imediate fiūt a deo ſunt nobilioꝛa t pfectioꝛa: dicēte auctoꝛe i lib. de cauſis. Quicqd facit cauſa ſcōa. nobiliꝛi et altioꝛi modo facit cauſa prima. Ergo ꝛc. Debet igiſ quilibet tantomagis moueri ad xp̄i paſſionē q̄to cōſpicit coꝛpus eius nobiliſſimū maioꝛem et acerbioꝛem ſenſiſſe penā t doloꝛem ratione cōplexionis.

¶ **Tertio** Ratione. ꝛc. Diuinitas licet nunq̄ diſmiſerit humanitatē xp̄i quo ad vnionē tñ dereliq̄t eā quo ad cōſolationē tpe paſſionis. Unde ſciēdum eſt q̄ (vt dicūt doctoꝛes) tant9 fuit doloꝛ xp̄i vt valde mirum eſſet quare non moꝛeꝛek. niſi q̄ phifici dicūt q̄ nemo ex doloꝛe i hac vita moꝛi pōt niſi ipſe doloꝛ cōmunicetur ſenſualitati. Sed diuinitas xp̄i pmittebat ſenſualitatē pati vſq̄ ad ꝓpinq̄tatē moꝛtis: vtutem nouā ei cōmunicabat vt magis pateꝛek. Unde nō ſolum ſemel: ſed pluries doloꝛē moꝛtis ſenſit. Et ideo dicunt doctoꝛes: q̄ qñ diuinitas dimiſit humanitatez facere curſum ſuū t nō dedit eis vtutē fortificatiuā tūc clamauit in cruce cū lachrymis t clamoꝛe valido (vt ait apl'us ad hebꝛe. v.c.) dicēs. Deus me9/deus meus: vt q̄d dereliq̄ſti me. Matt. xxvij. quaſi diceret. Clamauerunt iuſti et dñs exaudiuit eos. ps̄. xxiij. Patres veteri et noui teſtamēti in tribulatiōib9 ſuis t cruciatib9 dñs exaudiuit. etſi nō ſemp liberādo ab illis penis tñ ſemp ꝓſolādo mentē eoꝝ. Ego aūt clamabo p diem et nō exaudies. Fuit igiſ aſperrim9 doloꝛ ei9. q̄ diuinitas nullū ei refrigeriū p̄ſtitit ſicut certeris martyꝛib9 ſed ipſuꝫ quoad oē gaudiū et cōſolationē dereliq̄t. Derelict9 etiā fuit ab hoib9. Unde ipſe inq̄t p ps̄. lxviij. di. Qui me ꝓſolaꝛek nō inueni. Ꝓ eñ cōſolabak ſicut fieri ſolet moꝛti adiudicat a ducētibus eos: ſed cōtriſtabak ab oibus. Nā iudei illudebāt ei cū principib9 ſacerdotū et blaſphemabāt eū. gētiles vo coꝛonā ſpineā capiti ponētes pcutiebāt illud. Derelinq̄ūt eū diſcipuli q̄ cū eo erāt. Unde ipe conq̄rik p ps̄. lxxxviij. di. Lōge feciſti notos meos a me poſuerūt me abominationē ſibi Dereliq̄ūt eū alie marie. q̄ fidē diuinitatis ei9 amiſerāt. Sola pſſima virgo ſecuta fuit eū. Conſidera igiſ o aia cōtēplatiua q̄tus fuit acerbus doloꝛ xp̄i in hoc q̄ fuit ab oibus amicis fere derelictus. cū dicat phs ix. Ethic. Amicus cōſolak preſentia amici et locutione.

¶ **Quarto** doloꝛ xp̄i fuit maxim9 oim doloꝛū p̄ſentis vite rōne modificatiōis. Tāto eñ doloꝛ eſt acerbioꝛ q̄to velociꝰ vtute natu re deſtruit. maxime vbi mēbꝝ aliq̄d non coꝛrūpit. Sed xp̄s in cruce ſuſpēſus adeo cito eſt moꝛtuꝰ vt etiā p̄ſes miraꝛek. Ergo ꝛc. Modus aūt patiēdi fuit grauiſſimus. Tū q̄ patieb ak locis maxime ſenſibilib9 .ſ. in manib9 t pedib9 in q̄bus eſt magna neruoꝝ abūdātia. in q̄bus maxime viget ſenſus tact9. Tū ꝓpter doloꝛis vniuerſitatē. q̄ paſſus eſt p totū coꝛp9. Unū vificatū eſt illud Eſa. j. A plāta pedis vſq̄ ad verticē capitꝫ nō remāſit i eo ſanitas. Caput eſt illud ſctiſſimū gazophilatiū ſapiētie dei. puncturis acutiſſimis coꝛone ſpinee vſq̄ ad cerebꝝ penetrātib9 pforatuꝫ eſt. Oculi ei9 pꝑſimi in deriſum velati ſunt. Facies ei9 plena gr̄arū deturpata eſt ſputis t ſanguine ita vt lepꝛoſus viderek. iuxta illud Eſa. liij. Uidim9 eū q̄ſi lepꝛoſum. vñ nec reputauim9 eū. Bene ei9 cādide t rubicunde alapis pcuſſe ſunt. Unū ipe ait Eſa. l. Coꝛpus meū dedi pcutiētib9. t genas meas vellētibus. Aures ille q̄ melos audiūt angeloꝝ replete ſunt blaſphemijs detractiōib9/cōtumelijs/t irriſionib9 populoꝝ. Unū ipe ait ps̄. xxj. Dēs videtes me deriſerūt me. locuti ſunt labijs t mouerūt caput. Nares ei9 btiſſime. ad cui9 odoꝛē reuiniſcūt moꝛtui fatigankfetoꝛib9 cadauer caluarie loci. Capilli delicatiſſimi capitꝫ ei9 t barbe violētia tracti/aut euulſi ſunt. Os ei9 qđ tā ſanā. tā ſapidiſſimā. tā q̄ vtiliſſimā t ꝑfiſſimā doctrinā ꝓtulerat. pcuſſuꝫ eſt. t tāq̄ ouis ad occiſionē ducꝰ nō aput os ſuū. Eſa. liij. Collū ei9 ſuauiſſimū colaphis attritū ē. man9 ei9 potētiſſime ex quaꝝ tactu ifirmi ſanati ſūt t lepꝛoſi mūdati ſunt clauis duriſſimis cruci affixe ſūt. Pedes ei9 quoꝝ terra ſcabellū ē quicq̄ diſcurrētes p ciuitates/villas/t caſtra tñ laboꝛauerūt p hoiꝫ ſalute/i cruce ꝓforati ſunt. Unū ipe ait p ꝓphetā. ps̄. xxj. Foderūt man9 meas t pedes meos: dinumerauerūt oīa oſſa mea. Totū coꝛp9 illō dulciſſimū qđ i cibū ſalutiferū nobis redigāt. multꝫ diris flagellis ceſuꝫ. dilaceratū/ t cruētatū ē. vñ ipe ait p ps̄. lxxij. Ego fui flagellat9 tota die. oſſa ei9 cōquaſſata ſūt ligua ipſi9 aceto t felle amaricata. vñ ipe inq̄t p ps̄. lxviij. Dederūt i eſcā meā fel. t in ſiti mea potauerūt me aceto. Demū eo moꝛtuo nō ſaciati de cruciatib9 vinēꝫ latus ei9 tā moꝛtui lācea trāſfixerūt. vñ ipſe conq̄rit. Job. xvj. c. dicēs. Circūdederūt me laceis ſuis. vulnerauerūt lūbos meos Et nō ſolū ei iniuriati ſunt. ſz etiā veſtib9 ei9. vñ ipe ꝙq̄rit p ꝓphetā ps̄. xxj. di. Diuiſerūt ſibi veſtimēta mea: et ſup veſtē meā miſerūt ſortē. Uñ pz rōne modificatiōis. q̄ magn9/q̄ acerbiſſimus fuit doloꝛ pꝑſimi ieſu q̄ pte miſerrime pctoꝛ paſſus ē.

¶ **Quinto.** xp̄i doloꝛ fuit maxim9 rōne pditionis. Nā cū dei filiꝰ ꝓpter vnionē diuine t hūane nature/ oīa futura p̄noſceret. iuxta illud. Joh. viij. Scies oīa q̄ vētura erāt ſup eū. vidit q̄ priuabātur multi merito ſue paſſionis. t ſic vita eterna. Uñ ex hac p̄uiſiōe ſibi cauſabak maxim9 doloꝛ q̄ vici pōt ifinit9: tū q̄ numer9 dānādoꝝ q̄ priuabunk merito paſſiōis ſue oꝛ ifinit9 quo ad nos: tū q̄ priuādi ſunt vita eterna q̄ eſt ifinita: tū q̄ doloꝛ dānādoꝝ erit ifinitus t eteꝛn9. vñ Amb. inq̄t de dño ieſu. Triſtis erat t triſtꝫ videbak: nō ꝓ ſua paſſiōe: ſz ꝓ nfa diſpſione. Itē hieremias in ꝓſona xp̄i dicit. Thꝛeno. iij. In tenebꝛis collocauit me q̄ſi moꝛtuos ſempiternos. Maioꝛ igiſ fuit doloꝛ xp̄i cōſiderādo igratitudinē noſtrā: q̄ rōne flagellatiōis t crucifixiōis ac moꝛtꝫ coꝛporalis. Et hoc ꝑbak tripliciter ſcz auctoꝛitate: rōne: t ſimilitudine.

¶ Primo auctoꝛitate Philippi cācellaꝛij pariſiēſis q̄ in quadā ꝓſa valde notabili ꝓpt ponit. Bonauē. in. iij. ſen. diſt. xvj. q. vlti. in ꝓſona xp̄i ſic inq̄t. O homo vide q̄ ꝓ te patioꝛ. nō ē doloꝛ ſicut quo crucioꝛ ad te clamo q̄ ꝓ te moꝛioꝛ: vide penas q̄bus afficioꝛ: vide clauos q̄bus cōfodioꝛ: vide lanceam cum qua tranſſigoꝛ: t cū ſit tātus doloꝛ exterioꝛ: exſtat interiꝰ planctus pregratioꝛ: te cum ingratum tantuꝫ experioꝛ.

¶ Secūdo hoc idem ꝑbak rōne finalitatis fundamētū ponit Thomas ſup. q. phiſi. di. Ex pditiōe finis magis augek doloꝛ q̄ ex pdione coꝝ que ſunt ad finē. Patet: Nam videm9 ꝓperiētia q̄ q̄ñ aliq̄s pertotū annū exſudauit ad laboꝛādū agrum ſeu vineā ſi poſtea veniat tempeſtas ſeu pruina auferēs fruct9 cāpi: aut vinū recolegēdū/talis grauiꝰ de hoc dolet q̄ de laboꝛe t ſudoꝛe toti9 anni. Duo p̄ſuppoſito clarū eſt q̄ xp̄s hoc fine voluit crucifigi t moꝛi: vt q̄ſq̄ exiſteret grat9 de tāto bñficio t ſaluaꝛek. Et ideo cū videret aias futuras ingratiſſimas t pruandas merito paſſiōis ſue/magꝫ de hoc voluit q̄ de crucifixiōe ſua.

¶ Tertio hoc idē ꝑbak ſilitudine. Uidemus eñ q̄ mercatoꝛ q̄ p mare t terrā inſudauit toto tēpoꝛe vite ſue ad congregandas merces vingintiquinq̄ miliū aureoꝝ ſi poſtea veniat i mare tēpeſtas q̄ nauē cū

Universidad de Deusto

mercibus submergat tantū in se dolorem
suscipit ꝙtum estimat valorē mercū sub
mersar. ¶ Cū igit xps vt prudēs mercator
spacio triginta triū annor semp insuda-
uerit p nra redēptione nosq cōparauerit
sui pciosi sanguinis precio. iuxta illud ſ.
Petri.i. Scientes q nō corruptibilibus
auro vel argento redēpti estis: sz pcioso
sanguine iesu xpi. Ergo videns ppter in-
gratitudinē pdi preciū sui sanguinis quo
ad vānandos tm voluit ꝙtum erat preciū
sanguinis effusi: ꝙtūcunq valebāt aīe p
quibus effuderat sanguinē suū/ quas vi-
debat vānari debere. Et ideo quasi infini
tus fuit dolor eius.

¶ Sed aliqs posset q̄rere. Quare xps voluit crucifigi ⁊
pati in hierl'm: ⁊ nō in bethlē vbi natus
fuit. vel i nazareth vbi nutrit⁹ erat? Assi-
gnantur plures rationes.

¶ Prima q̄dem. q̄ hierl'm erat locus a
deo electus sacrificia sibi offerēda q̄ q̄dē fi
gura lia sacrificia figurabant xpi passionē
que est verum sacrificiū. sm illud apl'i ad
Epheſ. v. c. Tradidit semetipsum ablati-
onē ⁊ hostiā deo⁹ odorē suauitat⁹. vñ be
da dicit in quadā omelia. Q⁹ appropin-
quāte hora passionis dñs appropinquare
voluit loco passiōis. ſ. in hierl'm quo pue
nit añ q̄nq dies pasche: sicut agn⁹ paſcha
lis ante q̄nq dies pasche. i. in decima lu
na sm p̄ceptum legis ad locum immola-
tionis ducebatur.

¶ Secūda ratio quare in hierl'm pati vo
luit. est q⁹ virt⁹ passiōis ei⁹ ad totū mūdū
diffundēda erat. ideo in medio terre habi
tabilis pati voluit. vñ dr in. ps. Deꝰ autē
rer nr ante scla operat⁹ est salutē i medio
terre. ſ. hierl'm q̄ dicit esse terre vmbilic⁹.

¶ Tertia ratio fuit q⁹ hoc maxime cōue
niebat humilitati ei⁹. vt. ſ. sicut turpissi-
mum gen⁹ mort⁹ elegit: ita etiā ad ei⁹ hu-
militatē ptinet q̄ in loco tam celebri con
fusionē pati nō recusauit.

¶ Quarta ratio est vt ostēderet a princi
pib⁹ ppli ortā esse iniq̄tatē occidētiū xp̄z.
et ideo in hierl'm vbi morabant voluit pa
ti. vñ dr Act. iiij. c. Cōuenerūt in ista ci
tate aduersus puerū sctm tuū iesum quē
vnxisti. herodes et pontius pylatus cum
gentibus et populis israel.

¶ Sed hic posset queri. Cur xps
nō in tēplo vbi sacrificia
offerebant passus est/ aut in ipsa ciuitate
sed extra portā. Ad q̄ respōdet. s. Tho.
iij. pte. q. xlv. q̄ hoc factū est triplici rōne
¶ Primo q̄dem. vt vitas respōderet figu
gure. Nam vitulus et hyrcus q̄ solēnissi-
mo sacrificio ad expiationē totius multi-
dinē offerebant: extra castra ꝙburebant.
vt p̄cipit Leuit. xvj. c. Et hoc est q⁹ dicit
Paulus ad hebr. xiij. c. Quor aialiū in-
ferf sanguis p pctō hor corpora crema-
bant extra castra. ppter q⁹ ⁊ iesus vt scti-
ficaret suum pplm extra portā passus est.
¶ Secūda ratio est ppter exemplū vt. ſ.
nos istrueret exire a mūdana cōuersatiōe
Vñ ibidē apl's subdidit. Ream⁹ igit ad
eū extra castra iproperiū eius portantes.
¶ Tertia ratio. vt Chriſo. dicit in sm̄oe
de passione. Voluit dñs pati nō sub tecto
nō in tēplo iudaico. ne iudei subtraherēt
sacrificiū salutare ne putaret. p illa tm̄ple
be oblatū. Et ideo foras ciuitatem foras
muros. vt scias sacrificiū esse cōmune q⁹
toti⁹ terre ē oblatio q⁹ cōis ē purificatio.

¶ Sed adhuc dubitat. Cur xps
nō in hebron vbi adā fuit
sepult⁹. sed in mōte caluarie voluit cruci
figi. cū passio fuerit medicina cōtra pctm
ade? Ad q⁹ rndet hiero. sup Mat. dicēs
Quidā exponūt caluarie locū in quo se-
pultus adam. Et ideo sic appellatū quia
ibi antiq̄ hois sit cōditū caput. fauorabi-
lis iterp̄tatio ⁊ mulcēs aures ppl'i nec tñ
vera. Extra vrbem em̄ et foris portā loca
sunt in q̄bus trūcant capita dānator et
caluarie. i. decollator sumpsere nom̄: p
tera autē ibi crucifixus est iesus. vt vbi
prius erāt aera dānator ibi erigerent̄ ve-
xilla martyrū. Adam vero iuxta hebron
in libro iesu filij naue sepultū legim⁹. Et
hoc ponit Josue. xiij. c. vbi sic habetur.
Nom̄ hebron antea vocabat cariatharbe
Adam maxim⁹ ibi in terra Enachim sit⁹
erat. Igit xps magis crucifigēdus erat in
loco cōmuni dānator q̄ iuxta sepulchrū
ade. vt ostēderet q⁹ crux xpi non solū erat
in remedium cōtra peccatum personale
ade. sed etiā cōtra peccatum toti⁹ mūdi.

¶ Posset etiā aliquis querere quo tēpore xps pas-
sus est? Rndet q̄ in die solenni paſche q̄n
ex omni iudea ppli ad hier'm cōfluebāt.
Et vt doctores declarāt paschale festum
apud iudeos incipiebat a vespera diei in
qua luna erat. xiiij. Dies autem festiuus
apud eos icipit a vespera vnius diei ⁊ du-
rat vsq̄ ad vesperā sequētis diei. vt patet
Leuit. xxiij. ca. Et sic dies solēnis paſche
erat luna. xv. ppter q⁹ eundē diē quē Jo-
hānes noīat ante diē festuz paſche. ppter
distinctionē naturalē diez. Marc⁹ noīat
primū diē azimor q⁹ a vespera p̄cedentis
diei incipiebāt comedere azima. Ex quo
hiero. Beda. Augu. ⁊ doctores theologi
dicūt. q̄ xps fecit cenā luna. xiiij. et passus
fuit luna. xv. Erat aūt eq̄noctiū. q⁹ vt in-
q̄t Aug. in libro q̄stionū noui ⁊ veteris te
stamēti. Tūc voluit dñs passiōe sua mun
dū redimere ⁊ reformare q̄n eū creauerat
ideſt in eq̄noctio. Et tūc dies sup noctē i-
crescit q⁹ p passionē saluatoris a tenebris
ad lucē p̄ducimur. In libro vo. xviij. de ci
uitate dei. Idem Aug. refert q̄ passus est
christus. viij. kalendas Aprilis.

¶ Si vo q̄sq̄ q̄reret. Cur xps pati voluit
in etate iuuenili nō i ifantili vel i senectu
te sua? Rndet. s. Tho. in. iij. pte. q. xlvj.
Q⁹ passio xpi subiecta erat ei⁹ voluntati.
volūtas aūt ei⁹ regebat a divina sapiētia q̄
oia cōueniēter disponit. Ideo ad monen-
dū tēpus iuuētut⁹ elegit. q⁹ sic voluit. vñ
Aug. exponēs illō Joh. xiij. c. Sciēs iesus
q⁹ venit hora vt trāseat ex hoc mundo ad
patrē: inq̄t. Tātū fecit ꝙtū sufficere iudi-
cauit. Venit hora eius non necessitatis sz
voluntatis. ¶ Quare aūt sic voluit assi-
gnātur tres rōnes. ¶ Prima q̄dem vt ex
hoc magis dilectionē cōmendaret q⁹ vitā
suā p nobis dedit q̄n erat in pfectissimo
statu. ¶ Scōa q⁹ nō cōueniebat vt in eo
apperet nature diminutio sicut nec mo-
bus. ¶ Tertia vt i iuuenili etate monēs
resurgens futurā resurgentium qualita-
tem in seipso premonstraret.

¶ Preterea adhuc posset a liquis querere
Cur xps voluit crucifigi ⁊ pati. iter duos
latrones. ſ. vn⁹ a dextris/ alı⁹ a sinistris?
hoc aūt vt dicit. s. Tho. i. iij. pte. q. xlvj.
Alia rōne factū est ꝙtum ad intentionē iu
deor. Alia vo ꝙtū ad dei ordinationem.
Quātū em̄ ad intentionez iudeor. vt dicit
Chriſo. Duos latrones crucifixerunt iu-
dei vt eor suspitionis fieret pticeps. sz nō
ita euenit. nā de illis nil dr. xpi autē crux
vbiq̄ honorat. Reges diademata depo-
nētes assumūt crucem i purpuris i diade
matib⁹ maximis in mensa vbiq̄ terrarū
crux emicat. Quātū vo ad dei ordinatio-
nem. ad dubium prepositum.

¶ Primo respōdet hiero. sup Mat. Si
cut p nobis maledictuz crucis factus est
xps. sic pro oim salute inter noxios quasi
noxius crucifigitur.

¶ Scōo. vt ait leo papa i sm̄oe de passiōe
Duo latrones vn⁹ ad dexterā. alius ad si-
nistrā crucifigunt. vt in ipsa patibuli spe
cie demōstraret illa q̄ in iudicio ipsi⁹ oim
hoim facienda est descriptio.

¶ Tertio. sm̄ hilariū. Duo latrones le-
ue ac dextre affigunt oēm hūanā gñis di-
uersitatē vocari ad sacramētuz passionis
dñi ostendētes. Sed q⁹ p diuersitatē fide-
liū at q⁹ infideliū fit oim sm̄ dexterā et sini-
strā diuisio: vn⁹ ex duob⁹ ad dexterā situs
fidei iustificatiōe saluat. Quis igit exco-
gitare possit quātā cōfusionem passus est
xps dū visus est denudatus in cruce inter
duos latrones pendere. precesserant in eo
tanta preconia laudū oīuca in ramis pal
mar. diffusa erat fama ei⁹ sctitat⁹ atq̄ do
ctrine ⁊ miraculor nomen latissime erat
vulgatū. Postmodū vo velut seditiosus
⁊ blasphem⁹ patibulo stabat affix⁹. Qua
re pretercūtes blasphemabāt eū dicētes.
alios saluos fecit: seip̄m saluū facere non
pōt. Similiter ⁊ latrones q̄ erāt crucifixi
improperabāt ei. Et licet Lucas dicat q⁹
vnus ex eis dixerit. Memēto mei dñe ⁊c.
Quare videret q⁹ non ambo sz vn⁹ blas-
phemauerit. Tamē Aug. dicit i lib. de cō
sensu euāgelistar q⁹ possumus itelligere
Matthēum pluralē numerum pro singu
lari cum dixit latrones improperabant ei
Vel: vt refert hiero. Primū vterq̄ blas-
phemauit: deinde visis signis/ vnus eoꝝ
credidit. Considera nunc aīa quales do-
lores christus in cruce pro te ptulit. Vide

Universidad de Deusto

q̄tum amorem tibi ostendit: Clama aia: O iesu fili dei benedicte. O saluator pśsi me. salua me obsecro ne respicias scelera mea: ingratitudinēq̄ meam. ꝓ me tot vulnera suscepisti. ꝓ me magnos dolores sustinuisti. Ne permittas me igitur dānari. Da mihi gratiam vt veram penitentiā peragere valeā anteq̄ egrediar ex hoc miserabili ergastulo. Clama. O deuoti christiani. Cur nō ploremus ante dominū affixum patibulo crucis: qr ipse est dñs deus noster. Deprecemur ergo eū humiliter vt particeps nos efficiat sui doloris et sue passionis: ita vt meritis ipsi9 habeamus vitam illam quam sua morte recuperauit in qua semp regnat gloriosus. Dic contemplādo amarissimos dolores christi.

¶ O dñe iesu christe: redemptor mundi/ creator vniuersi. Sicut humana natura quam tu assumpsisti: excessit in bonitate et ceteris virtutib9 oēs huius seculi creaturas. sic magnitudo amaritudinis tue passionis: excessit oēs modos alios passionum que hodie possint esse. qr q̄to tu fuisti melior: tāto fuerunt maiores pene tue amarissime passionis. Nulla fames vel sitis quā aliquis habere valeat in hoc mūdo: est comparabilis fame vel siti quaz tu sustinuisti in tuo corpore hic existens. qr q̄to corpus tuum fuit magis purificatuz et melius contemperatū in humana natura: q̄ corpora hominū ceterorum: tanto fuit magis sensitiuum passionū. Mirabiliter fuit dñe deus tua sancta passio/ plena omni ordinatione z omni sapientia in hoc mundo. quia q̄to plus fuisti sentiēs passiones: tanto ostendisti nobis feruentiorem amorem z signa maiora dilectionis: et maiorem causam ac rationem dedisti nobis. tibi perpetuū iseruiēdi/z tuū nomen glorioſſimuz exaltandi. O deus omnipotēs: qui disposuisti in tua preuidentia oia ab eterno: q̄to maiorem penā sustinuisti in hoc mundo pro humano genere redimendo: tanto nos grauiori pondere oneraſti quia q̄to donum maiꝰ est/ tanto maiori remuneratio debet esse. Laudetur z glorificef nomen tuū deus: ꝓpter maximā ordinationē et deuotionem quā assumunt vniuersi catholoci in ligno crucis: in qua fuisti crucifixus. quia in cruce potest videre q̄libet z percipere tuos dolores amarissimos. atq̄ penas quas in eadem passus fuisti pro humana specie restaurāda. Unde benedicti sunt illi q̄ passionem tuam quā sustinuisti in hoc seculo considerant diligenter. Gloriosissimuz est dñe deus nomen tuum in vniuersa terra: qr q̄to plus fuisti illusus z vituperat9 a iudeis: z q̄to plus ab apostolis fuisti et a tuis discipulis derelictus: tanto fuerūt maiores tue angustie et dolores: tantoq̄ fuit grauior z amarior tua passio iesu x̄pe. vñ q̄to fuit grauior z amarior tua passiotāto fuit maior tuꝰ zelus dilectiōis circa genꝰ humanū: z fuit tuus amor efficatior circa suū cōmodū z salutē: z tanto etiam fuit maius exemplū nobis te feruore mētis in ꝓpetuum diligēdi. Tibi ergo pater oipotēs laus/et gl'ia: qr ꝓpter ingentē feruorē dilectiōis/quā erga eos sciūt catholici te habere: hoies religiosi a secularibus separanf/renūciādo oibus bonis tpalibꝰ z voluptatib9 trāsitoriis huiꝰ mūdi/z tibi soli deseruiūt creatori: habētes quotidie tuos acerbissimos dolores z tuā dtissimā passionē in memoria. Propter maximas angustias/tribulatiōes/dolores/et labores/quos vidēt hoies te pro eis in hoc seculo passum esse: cōstruunt z edificāt hospitalia tuis pauperib9 iesu x̄pe: et vadūt p totū mūdū sanctos z sctās (illuc vbi colūtur) suis munerib9/z oblationib9 visitatū/ieiunijs/z alijs afflictionib9 sua corpora macerantes. et oia hec et plura alia faciunt: quia tuam recolunt passionem. Similiter tuam maximam humilitatem quā tu saluator omniuz habuisti/reges/ duces/principes/barones/z alij magnates sumentes exemplū se humiliant pauperibus et egenis/ipsis manus et pedes aliquotiens osculantes. et sic tua humilitas valde deprimit elationem plurium/ tanq̄ vere humilitatis speculum atq̄ exemplum. Domine deus qui tendis in cruce manibus nos conuocas ad beatitudinem paradisi: tibi virt9 et benedictio tribuatur. quia non est mirabile si tota tua passio ordinationibus est abundās. quia

extrinsecus et intrinsecus/ amore/pietate/medicina/et dulcedine est repleta. Unde cū tota tua passio ordinatione z virtutib9 sit repleta. ego humilis seruus tuus suppliciter te oro: vt p̄beas aliq̄bus christianis munꝰ tue gratie/qua tacti extrinsece/ et intrinsece predicent affectuoso animo barbaris/z infidelibus nationib9 tuam sanctissimam passionem: qui mori non dubitent pro eadem. Quia sicut tua passio fuit causa et perfectio nostre redēptionis: sic merito debet ordinari iter nos catholicos: vt sint aliqui preelecti ad predicandum tuam benedictam passionem infidelibus hominib9 huius mundi: qui p̄cipue in eiꝰ recordationem et laudē ab ipsis ifidelib9 (si oportuerit) grauit torqueantur/z mortem etiam hilariter subeant ꝓpter ipsaz. Flexis genibus/et aborsis lachrymis genis meis tibi domine deus reddo actionem gratiarum (nō quā debeo sed quam possum) q̄ per tuam misericordiam/et per tuam specialiter sanctam passionez incitasti meum animum/ atq̄ mentem: ad habendam memoriā diuersarum gratiarum/quas humano generi cōtulisti: z rogo te: vt des nobis gratiam ad habendam similiter contritionē nostrorum peccatorum in presenti seculo et in futuro gloriam sempiternā. Amen.

¶ Sermo .xviij. de sublimitate et magnificentia crucis in qua x̄ps operatꝰ est salutē humani generis. Thema.

Videbā z ecce arbor in medio terre altitudo eiꝰ nimia cōtingēs celū. habenf hec verba. Daniel.iiij.ca.

¶ Prologus.

Hanc visionē vidit rex Nabuchodonosor: z q̄uis litteraliter significabaf in ea deiectio illius regis terreni: tamē quo ad aliqua verba scripta de arbore illa visa/possunt conueniri vt dicantur de sancte crucis christi figura. Et primo quia illa arbor visa est in medio terre: sic et crucis christi arbor fuit fita i medio terre climate. pś. Deus noster ante secula. s. christus operatus est salutem in medio terre scz: per passionem. Secundo quia dicitur q̄ illa arboris proceritas attingebat celum: sic crux christi est scala nobis proten sa ad ascendendum in celum. Matthei. xvj.ca. Qui vult venire post me. ꝛc. Tertio quia dicitur q̄ esca vniuersorum erat in ea: z ex ea omnis caro vescebatur: z volucres celi in pulchris eius ramis cōuersebantur: et subter eam habitabant animalia et bestie. ꝛc. Sic in cruce christi pendit esca omnium fidelium scz. corpus christi. de quo vescunf in vitam eternam Joh. vj.ca. Caro mea vere est cibus. ꝛc. Et in pulchritudine virtutum et gratiaꝝ crucis christi conuersantur et nidificant fideles celestia petentes tanq̄ volucres. Phil'. iij.ca. Nostra conuersatio est in celis. Animalia autem et bestie. idest peccatores subter crucem habitant. s. querendo et obtinendo misericordiam a deo per veram penitentiam. Quia igitur humani generis redemptio facta est per christū in cruce. Indeq̄ omnis gratie et salutis plenitudo emanat: vt letentur fideles deuoto, corde colentes christum pendētem in ligno crucis terreātq̄ indei z increduli omnes in hoc sermone de laudibus crucis christi dicem9. Ad illam vtiq̄ auctor vite humilis et māsuet9 cōscēdit: vt vnde mors oriebaf ide vita resurgeret. Dei ꝓitaq̄ bñdicta cruce locuturi. aliq̄ dubia ꝓponꝰ declaranda. Sed vt sermo noster habeat aliquod principium more solito mouetur talis questio.

¶ Quāta sit dignitas z magnificētia crucis? Et an cultꝰ latrie sit exhibēdus cruci x̄pi? Et vnde ortū est in ecclia fideles insigniri per crucis signa?

Ad primum mẽ brũ questionis Rñdeo q̃ dignitas et magnificẽtia sancte crucis in quattuor dephendi potest vel quadrupliciter potest cognosci.

¶ Primo per eius figurationem.
¶ Secundo per eius reuelationem.
¶ Tertio per eius inuentionem.
¶ Quarto per eius exaltationem.

¶ Primo possumus cognoscere magnificentiã et dignitatẽ crucis si considerem⁹ eius figurationẽ. Inuenim⁹ nãq̃ multa magnalia dei nõ sine mysterio in ligno celebrata: q̃ vtiq̃ lignũ illud venerabile crucis i qua saluator noster pependit p̃emõstrarũt et figurarũt. vt Aug. dicit in sermone de passione.

¶ Primo figurat crux xp̃i p illud quod legitur Gẽñ. q. c. s. Q̃ produxit deus duo precipua ligna in medio paradisi. s. lignũ vite: lignum et scie boni et mali. Quid figurauit lignuz vite in medio paradisi? nisi lignũ crucis in medio mũdi quo dñs operat⁹ est salutẽ. ps̃. In medio terre operatus est. ꝛc. Bern̄ sup cãti. ait. Crux xp̃i fuit vite lignũ q̃ solũ fuit dignũ ferre salutem ꝛ vitẽ fructũ. Nimirũ sicut dicitur vite in paradiso q̃ diuinitus accepit hãc vim vt ex eius fructu comesto corp⁹ stabiliretur sanitate: nec infirmaretur: nec moreretur: sed ꝛ senectus impediebatur. ℔m Aug. lib. xiij. de ciui dei. Et secundũ mgr̃m in. q. dist. xvij. Sic lignuz crucis a dei filio iesu xp̃o et eius sanguine supfuso accepit hanc vtutez vt destrueret mortẽ: et vitã perpetuã sine infirmitate in resurrectione cõferret beatã. Illud ergo lignũ dictũ est vite q̃ vitã corporalem cõseruabat. Sed lignũ crucis multo fortius dicit ꝛ est lignũ vite. q̃ non solũ vitã nature sz et gratie et glorie tribuit. In cui⁹ signum christus in cruce pendens latroni gratiã contritionis infudit: et paradisum deitatis promisit: dicens. Hodie mecuz eris in paradiso. Item quid figurauit lignũ scie boni et mali nisi crucem christi. vt volũt doctores. Q̃ vt dicit magr̃ vbi. s. Ex eo victũ est lignũ sciẽtie boni ꝛ mali. q̃ in eo ligno homo didicit experiendo q̃d et q̃tũ esset obediẽtie bonũ: et inobediẽtie malũ. Sic per crucẽ xp̃i experti sum⁹ bonũ obediẽtie q̃ñ nouim⁹ eũ pro obedientia summe exultatũ ad dexterã p̃ris. Psal. q̃ factꝰ est obediẽs vsq̃ ad mortez: ꝓpter q̃ deus. ꝛc. Et inobediẽtie malũ q̃ñ nouim⁹ pro pctõ inobediẽtie. nre xp̃m tam acerbe in cruce passuz. et a sortion nos si nõ penituerim⁹ sed inobedientes pseuerauerim⁹ eternũ incurrere tormẽtũ.

¶ Secdo prefigurata fuit crux xp̃i per Archã noe quaz ꝓcepit deus facere de lignis leuigatis. vt saluaret vniuersuz semen in ea. Gẽñ. vj. Potuisset nãq̃ deus absq̃ tãta inũdatione aquaꝝ in aliquo mõte aq̃s discoopto vel alia via saluos facere illos quos volebat. Voluit tñ vt id fieret in archa lignea ad denotãdũ q̃ in lignea cruce erat humani gñis salus procurãda. Et sicut oẽs boies extra archã existentes perierunt: Sic oẽs vãnabũtur q̃ crucẽ christi fugiunt.

¶ Tertio figurabat crucẽ dñi nostri iesu xp̃i quod scribit Gẽñ. xxij. de Abraam q̃ ꝓcepit illi dñs immolare filiũ suuz vnigenitũ. Nã sicut illud lignũ quo debebat Isaac imolari ipsemet dorso exportauit in mõtẽ: ibiq̃ abrahã colligauit isaac: et posuit super struem lignoꝝ. Et post hoc seminis ei multiplicatio ꝓmittit. Sic deus pater immolari voluit filiuz iesum vt ipsemet exportaret crucis lignum vt sup eo poneretur et ex hoc multiplicatio fidẽlium christianorum fieret.

¶ Quarto figurabat lignũ crucis p id q̃ scribit. Exo. iij. c. Q̃ cũ de⁹ clementissimus misit moysen et aaron ad pharaonẽ pro liberãdo populo suo. Cum allegasset Moyses inabilitatem suam eo q̃ impedite et tardioris esset lingue. dixit dominus ad eum. Aaron loquetur pro te ad populum et erit os tuum. tu autem eris in his que ad deum pertinẽt. Virgã quoq̃ hanc sume in manu tua in qua facturꝰ es signa Hec fuit illa virga que conuersa est in ꝯpentem coram pharaone et rursum in vgam redũt vt patet. Exo. vij. c. Hec fuit virga qua moyses percussit aquas fluminis que mox velut sanguis facte potari

nen poterant. Hec fuit virga in qua completa sunt alia signa que omittemus causa breuitatis. Non est tamẽ pretercundũ silẽtio id quod factum est dum opus fuit pugnare contra Amalechitas. Ut enim scriptura tradit. Exod. xvij. ca. Tunc dixit moyses ad Josue. Elige viros ꝛ egressus pugna contra Amalech. Cras ego stabo in vertice collis habens virgam dei in manu mea. Fecit Josue iuxta verbũ moysi et pugnauit contra Amalech. Moyses autem ꝛ Aaron ꝛ hur ascẽderunt super verticem collis. Dum utq̃ ibi moyses expãsis manib⁹ ꝛ secuta est victoria. Quid in tot prodigijs dei virtute ac potẽtia operatis/ virga illa semper cõtrecta fuit vsq̃ ad hanc victoriam? Fuit ꝓfigurabat virga crucis in qua consumanda erat humani generis redemptio: et potestas diabolica superanda.

¶ Quinto figurauit crucez christi quod narratur Exod. xv. ca. Quẽadmodũ ostẽdit dñs Moysi lignum quod cũ misisset in aquas Marath. i. amaras: in dulcedinem verse sunt/ ꝛ sic bibere potuit populus israel eas. Quo figurabat q̃ p lignũ crucis xp̃i aque tribulationũ dulcorẽt. s. omni fideli ex consideratione dominice passionis. iuxta illud quod Gregoriꝰ ait. Si passio christi ad memoriam reuocetur nil tam durum quod non equo animo toleraretur.

¶ Sexto et vltimo ad mentem reuocandum censeo illud quod Numeri. ca. xxj. ponitur. Quãdo misit deus in populum de ipso male loquentẽ serpentes ignitos: ꝛ oranti pro populo Moysi dixit dominꝰ. Fac serpentem eneum/ et pone in perticã eminentem in medio populi/ ꝛ quicunq̃ percussus fuerit a serpente respiciat eum et viuet. Et factum est ita. Hic serpens figura fuit christi. qui in pertica crucis effigendus erat per cuius intuitum fide/ ac deuotiõe sanamur a morsibus demoniorum. Ex dictis clarere potest q̃ta sit prẽcelsa q̃taue sublimis arbor crucis xp̃i: q̃ deputata fuit vt esset instrumentũ in quo dei filiꝰ hominũ peccata sanaret. Causa breuitatis plures alias figuras ptranseo. que figurarunt crucem iesu christi.

Secundo possum⁹ cognoscere dignitatẽ et magnificentiam crucis si considerem⁹ eius reuelationem. Innotuit quippe Regine sabe q̃ in cruce pati debebat dei filius incarnatus q̃ nõ ex vi sui genij sz dei reuelatione preuenit. Sicut etiã de mysterijs xp̃i ꝓphetico spiritu sybille locute sunt. ita hec Regina Saba predixit in ligno christum fore passuruz. Qualiter autem hoc factum sit audiamus. Refert magister in hystoria scolastica. Q̃ regina saba vidit in quadam domo Salomonis q̃ dicebatur domus saltus lignum quoddã pulcherrimum. Dixitq̃ Salomoni q̃ in illo esset crucifigendus vnꝰ. per cuius mortem regnum iudeorum deleri debebat. Jstud autem lignum remanserat in predicta domo. quoniã cum satis rectum ꝛ pulcherrimuz videretur nunq̃ potuit alicui opificio deputari. Dum autez quandoq̃ longitudine superabat: aliquando vero breuitate deficiebat. quare artifices illud dimiserunt. Salomon itaq̃ verba regine Sabe magnificiens. lignum ipsum in profundis terre viscribus iussit sepeliri: In eo autem loco postea ꝓbatica piscina fuit constructa. De qua dicit Johã. v. ca. Q̃ in circuitu iacebat infirmorũ multitudo. Angelus vero domini secundum tempus descendebat in piscinam et mouebatur aqua et sanabatur vnꝰ. Que vtiq̃ fiebant non solum angelis descendentis presentia: sed etiam secundũ aliquos ipsius ligni virtute. Instante autem die qua christus crucifigi debebat. prestactuz lignum supernatasse miraculose perhibetur. quod videntes iudei acceperunt: ꝛ ex eo crucem domino parauerunt.

¶ Sed occurrit difficultas. Cur voluit deus lignum crucis in veteri testamẽto abscondi in terra: et tandem reperiri in probatica piscina: nec non et postea manifeste figi in caluaria? Ad hec respondetur q̃ hoc voluit deꝰ propter mysteriorum congruitatem. Nã primo in veteri testamento abscondebatur in humo. ad significandum q̃ mysteriũ crucis erat omnibus iudeis absconditum: sed in cordibus fidelium revelan-

Jum:et per memoriā iugēm rēcondendū Secundo quoq; in probatica piscina conuenienter fuit inuentum:quod dicitur a probaton quod est ouis.quia ibi Mathimei hostias abluebant. Ad significandū q; in illo ligno crucis immolandus erat christus tanq; ouis in sacrificiū. Esa.lv. ca. Sicut ouis ad occisionem ducetur ꝛc. Et per illud lignum lauande erant sanguine christi anime nostre a sordibus vitiorum. Apocal.j.ca. Dilexit nos et lauit nos a peccatis nostris i sanguine suo. Denicq; tertio in monte caluarie hoc lignum fixum est. Caluaria quippe est os humani capitis. Dicitur autē locus caluarie: quia ibidem rei decapitabantur. Ibi ergo alto mysterio lignum crucis fixum fuit conuenienter:quia homo qui ea put suum perdiderat peccato:per illud lignum recuperauit: eterne damnationis sententiam euadendo. O ergo mira dei sapientia.

¶Tertio. principaliter ducimur in cognitionē magnificentie et dignitatis crucis considerando eius inuentionē. Pro cuius hystoria vel legenda notandū q; sancta xpi crux multipliciter dicitur fore inuēta pro temporum varietate.

¶Primo nempe inuenta fuit a Seth filio Ade (vt legitur in euangelio Nichodemi) q.s.cum Adam infirmaretur Seth filius eius portas paradisi terrestri adyt: et oleum ligni misericordie quo corpus perungeret pro recipienda sanitate postulauit:cui apparens angelus ait. Noli laborare p hoc oleo:quia habere non poteris nisi quando completi fuerint quinq; millia quingenti anni. Legitur autem alibi q; tunc dedit sibi angelus tria grana ligni vetiti. prout etiam Lyra super Joh. v.ca. recitat. Rediens ergo et patrē mortuum inueniens hec grana super tumulū pris plantauit. Inde quoq; orte sunt tres virgule que postea in vnam arborem conuncte (sicut recitando dicit Lyra vbi supra) creuerunt in arborem vnam et vsq; ad tempora Salomonis illa perduranit. Et in quadam hystoria grecorum legitur q; tradidit ei angelus de ligno in quo adā peccauit.et dixit q; quando fructum fecerit tunc pater saluabitur. Sed hec apocripha sunt q; uis hystorice narrari possint: quia non derogant fidei.

¶Secūdo inuenta fuit a Salomone qui dum domū saltus edificaret vidēs arborem pulchrā istā: pcidi iussit. Et (vt dictū est supra) nusq; locari poterat vel aptari modo nimis lōgitudine/modo breuitate deficiēs/ob hoc indignati artifices ipsam reprobarūt ⁊ dimiserūt. Regina aūt saba cū venisset in hierl'm audire sapiētiā Salomonis vidit in quadā domo salo. istud lignum. ꝛc. vt dictum est supra.

¶Tertio inuenta fuit a iudaica gente in illa piscina. de qua. s. habitū est. Appropinquante igit passione xpi/ pdictū lignū supnatauit diuino nutu:qđ cum iudei vidissent:ipm acceperūt/ ⁊ dño crucē parauerūt. Tandē post mortē xpi ⁊ ascēsionē: ne a christianis veneraret ⁊ adoraret: iterū a iudeis absconditā fuit:et per annos ducentos et vltra sub terra latuit.

¶Quarto ergo inuēta est ab Helena cōstantini matre: ⁊ hec inuētio ab eccl'ia semel in anno celebrat. Alie aūt inuētiōes pdicte nō coluntt:qr tunc nōdū fuit hoc lignū sanguine xpi cōsecratū. Repertū est autē hoc lignū tali modo. q; (vt habet in eccl'iastica hystoria) tēpore Cōstātini imperatoris/ Maxentij Romanū iperiū invasit:et imperator cōtra illū cōflicturus iuxta pontem albinū ad fluuiū Danubij existentē cōscendit. Cū igit Constātinus multū anxiaret nocte sui exercit? picula cogitās: timēsq; suoꝝ stragē ac sanguinis effusionē: ⁊ p auxilio ad celū crebro oculos leuaret vidit p soporē ad oriētis ptem in celo signū crucis igneo fulgore rutilare/ angelosq; astare et sibi dicere. Cōstantine i hoc signo vinces. Et (vt dicitur in hystoria tripartita) dum de hoc q̄d esset imperator miraretur. Christus nocte eidem apparuit cum signo quod vidit i celo: iussitq; vt fieret eius signi figuratio p auxilio. Tunc Constātinus letus factus et de victoria securus iam redditus/ signum crucis in frōte ⁊ vexillis designat. et vnā crucem ex auro facit:ipsamq; manu dextra ante suū exercitum ferri iussit.

Dravitq; vt sine sanguinis effusione victoriā dns prestaret: ⁊ sic factū est. Maxētius emi iusserat decipulam in nauib? cōpositis fluuio pōtib? strato fieri: ⁊ diuino nutu sui opis oblit? festinauit pontē cum paucis cōscēdere/ inbēdo vt ceteri sequātur: Et sic decipula qua Cōstātinū decipere voluit est deceptus ⁊ in fluuiū pfundum demersus. Cōstātin? vero ab oibus vnanimiter est susceptus. Tandē aliquāto tēporis interiecto Rome visionē illam Petri et Pauli vidit. ⁊ sacro baptismate tūc per papā Silustrū renatus et a lepra mundatus: in christum deinceps perfecte credidit. Et sic matrem suam Helenā misit hierosolymam vt crucem dñi requireret cuius signo victoriam habuisse recordabatur. Cum ergo Helena hierl'm venisset:omnes iudeoꝝ sapientes qui per totam regionē reperti sunt ad se congregari precepit. Super quo iudei paucfacti dicebāt adinuicem. Quare putatis nos regina ad se faciat congregari:inter quos vnus ex eis nomine Judas dixit. Scio qr vult a nobis discere vbi nam sit lignum crucis:in quo christus crucifixus fuit. Videte ergo ne ds confiteatur illud. Sinautem scitote q; lex nostra euacuabitur. Et indicauit eis quomodo auus eius patri suo: ⁊ pater suus sibi moriens reuelauerit de loco crucis vbi iacebat. Cum ergo illi omnes ante reginam stetissent interrogati de loco vbi crucifixus erat dominꝰ nullatenꝰ indicare vellēt:iussit oēs igne cremari. At illi timentes tradiderunt Judā dicentes. Hic o dña iusti et prophete filius optime nouit legem. et tibi omnia q̄ ab eo quesieris indicabit. Tunc illa oēs dimittens tenuit Judā. Cui dixit. Mors et vita prepositā est tibi si nō ostēderis locum qui dicitur golgotha vbi crucifixus fuit dñs: vt inueniam crucem eius. Per christum crucifixum. fame te perimā nisi dixeris veritatem. Ille respondit. Quomodo scire possum cū iam ducenti et amplius anni fluxerunt nec illo tempore natus fui. Cum ergo illum in puteum siccū proiecisset:et sex diebꝰ ieiunio afflixisset: die septimo se promisit indicaturum. Extractus ergo cum ad locum illum venisset et orasset:ecce subito locus commouetur et fumus aromatum miri odoris sentitur:ita vt miratus Judas ambabus manibus plauderet et diceret. In veritate christe tu es saluator mūdi. Erat autem in illo loco (sicut legitur in hystoria ecclesiastica) templum veneris quod Adrianus imperator ibidem construxerat. vt si quis christianorum in illo loco adorare voluisset videretur venerez adorare. Ob quod penc obliuioni locus fuerat datus. Regina autem templū funditus fecit destrui/et locum arari. Post hoc Judas p̄cingens se viriliter cepit fodere. Et viginti passus fodiens tres cruces abscondi tas reperit quas ad Reginam protinus deportauit. Cū autem crucem christi ab illis latronum nescirent discernere eas in medio ciuitatis posuerunt ibidem gloriā domini prestolātes. Et ecce circa horam nonam quidam iuuenis mortuus defertur. Judas feretrum tenuit et primam et secundam crucem super corpus defuncti posuit:sed nequaq̄ ille surrexit. Appositā vero tertia protinus redit defunctus ad vitam. Quedam etiam mulier infirma et semiuiua iacens que erat primaria ciuitatis adhibita prima et secunda cruce nil profecit. Tertia autem adhibita p̄tinus sana surrexit. Et sic hanc cognouerunt esse crucem christi. Quam insuper titulum positum a pylato ibidem inuentum discreuerunt:vt ait Ambrosius. Tunc diabolus in aere vociferans dixit. O inda quid hoc fecisti? Inde meo cōtraria operatus es. Nam ille fecit me suadēte/ proditionem: tu contra me iesu inuenisti crucem. Verum scito q; tibi vicem rependam cum tormentis per regem quem contra te suscitabo. Ad quod Judas non extimuit sed constanter dixit. Christus te damnet in abyssum ignis eterni. Post hec Judas baptizatus Quiriacus appellatur:et hierosolymorum defuncto episcopo ibidem in episcopum ordinatur. Cūq; Helena regina etiam clauos desiderāret inuenire rogauit eūm Quiriacū vt ad locum pergeret et clauos inquireret. qui

Universidad de Deusto
Biblioteca

dum veniſſet ad locū et orasset continuo clauū velut aurū in terra fulgentes apparuerūt: quos ille accipiēs regine detulit: et illa adorās cū reuerētia ſuſcepit. Crucis vero ptē thecis argenteis ibidē cōditaz reliquit. Et aliam ptē cū clauis filio detulit. Judā autē factū ep̄m quiria cum: tandez iulian⁹ apoſtata diabolo ſuadēte/ eo q̄ ſanctā crucez inuenerit martyrizauit. Exclauib⁹ aūt vt (refert euſebius ceſarienſis) cōſtantinus frena q̄bus vterek ad bella cōpoſuit. et ex alīs galeaz ſuam armauit. Quidā vero direrunt fuiſſe quattuor clauos: ex quib⁹ helena duos in freno impatoris poſuit. tertiū in imagine cōſtantini querome ſupeminebat vbi locauit. Et quartū in mare adrianū quod vſq; tūc nauigātiū voragoproiecit. Patet iam q̄ excelſa ſit glia crucis qñ (vt Chriſoſt. dicit) Crux de penis latronū tranſit ad frontes impatorū:

¶ Sed aliq̄s poſſet q̄rere Quare deus noluit crucez xp̄i in viſceribus terre occultatā manere: ſed voluit manifeſtare? Rñdet per cōcluſionez q̄alto iudicio dei decuit ſanctā crucē manifeſtari et reuelari. Et hoc rōne multipli ci. Et p̄cipue quinq; rōnes aſſignari p̄nt.

¶ Prima rō ſumit ex pte xp̄i ieſu: q̄ ſanguis inocētis nō debz occultari ſicut nec alia peccata clamātia: ſed diuino iudicio reuelātur. q̄ oēs tales puniri demerētur: iuxta illud. Geñ. iij. de ſanguine Abel: q̄ figuraūit ſanguinez xp̄i. vbi dixit dñs ad Cayn. Quid feciſti. ſ. credens occultare maleficiū tuum. Ecce vox ſanguinis frīs tui clamat ad me de terra. Sicut. n. Abel virgo et innocens fuit a fratre ſuo occiſ⁹ ex inuidia: ſic xp̄s dño innocētiſſimus inuidia iudeoz ſuorū. ſ. fratrum ſm carnis cognationez eſt occiſus. Et ideo ſanguis eius nō debuit in terra latere p crucis abſconſionem. ſed manifeſtari.

¶ Secunda ratio ex parte angelorum: q̄ ex cruce xp̄i non ſolum hominib⁹ ſed etiā angelis conſolatio gaudiorum ineffabilium prouenit. Rich. de ſancto victo. Intrecruz ſancta angeli augmētant ſua gaudia. Si enim gaudiū eſt angelis ſuper vno peccatore penitentiam agente: quanto indicibili⁹ ſuper xp̄i cruce per quam oēs peccatores penitentes ſalutē cōſequunt.

¶ Tertia ratio eſt ex pte demonū: vt victi per xp̄m fore et confuſi manifeſtarent per virginē matrē xp̄i. Decebat enī vexillum crucis non manere in abſcondito ſed contra hoſtes elevari ad deterrendū et effugandū ac pro victoze ſigno: q̄ vt dicit Chryſoſt. Ubicunq; demones ſignū crucis viderint territi fugiunt timentes baculū quo plagā acceperūt: propter q̄ dū crux inuēta fuit et de terra leuata demonia cere vociferauit: vt patuit. ſ.

¶ Quarta ratio ſumitur ex pte crucis: et eius virtutū. Nam virtutes dei ſicut miracula: beneficia dei nō debēt occultari iuxta illud Thobie. xij. Opa dei reuelare et confiteri honorificū eſt. Sed in cruce cōtulit nobis de⁹ maxima beneficia et miras ei⁹ vtutes mōſtrauit. Unī Damaſ. lib. ij. c. iij. Omnib⁹ mirabilib⁹ mirabilior eſt crux. per hanc mors euacuata eſt et peccatū primi parētis ſolutū: infern⁹ ſpoliatus eſt. reſurrectio donata eſt: porte paradiſi aperte ſunt: et infra. Hec galea ſcutum et tropheuz aduerſus diabolū. Hec ſigillū. i. clenodium victorie xp̄i vt nō a p pinquet nobis aduerſari⁹. Sal⁹ hec aie et corporis omniū maloz aduerſio: omniū bonoz datrix: peccati interemptio: arboz reſurrectionis: lignum vite eterne. Unde propter miras et varias eius virtutes voluit deus manifeſtare et reuelare crucem ſanctam et non latere ſub terra.

¶ Quinta ratio ſumitur ex parte eccleſie et fideliū. Congruebat chriſti crucem manifeſtari. et de viſceribus terre leuari vt ex eius deuotione et adoratione aſſequeremur celeſte premium et fidei fulcimentum et charitatis ac ſpei ſolatium et augmentum. O ſancta crux tu es peccatorum remiſſio: meritorum augmentuz: gaudium electorum: tu ſtatus credentiū recte. tu firmitas operantium bene: tu beatitudo perſeverantium rite. O ergo charissimi chriſtiani chriſti cruce redempti: attendite quia in cruce chriſti eſt vobis omnis dulcor pietatis/miſerationis/liberationis/informationis: condonationis: et omnis dulcor amoris ac ſalutis. O

charissima anima chriſtiana recogita: q̄ ſanguine chriſti es abluta. et age gratias chriſto ieſu deo tuo: eiuſq; crucez deuote adora: ipſuz crucifixuz pleno corde ama vt aſſequaris cuz angelis celeſtia gaudia: de diabolo victoriā et crucis gratiam. patet igitur ex predictis q̄ta ſit dignitas et magnificentia crucis chriſti.

¶ Quarto vltimo poſſum⁹ cognoſcere dignitatez et ſublimitatē ac/excellētiaz crucis conſiderādo ei⁹ exaltationez. Poteſt aūt diſtingui triplex exaltatio.

¶ Prima exaltatio crucis dicit paſſionalis. Tunc ſiquidez exaltata fuit quando in ea exaltatus eſt dei filius: qui Joh. xij. ca. dixit. Ego ſi exaltatus fuero a terra oīa trahaz ad meipſum.

¶ Secūda exaltatio crucis dicitur ſingularis. Celebrat quidem eccleſia ſolēniter quantū ad officia feſtuz exaltationis ſancte crucis: propter id quod euenit Anno xp̄i. ſexcētesimo quitodecimo. Illo nāq; tpe permittēte dño ſuū populū flagellari p ſeuitiā paganoz Coſdroe rex pſaz multa regna ſuo imperio ſubiugauit. Hieruſalem aūt veniens partem ſancte crucis quam ſancta helena ibi reliquerat tulit ſecum q; aſportauit. Volens aūt ab omnibus coli vt deus. turrim ex auro et argento et interlucentib⁹ gēmis fecit. Et ibidē ſolis et lune ac/ſtellarū imagines collocauit. Per ſubtiles etiaz et occultos ductꝰ q̄ſi de⁹ aquaz deſup infundebat. et in ſubterraneo ſpecu equi quadrigas trahētes in circuitu ibant. vt quaſi terram moverent et tonitruū ſimularent. Filio ergo ſuo regno tradito in tali phano prophanus reſidet et iuxta ſe crucē dñi collocās appellari ſe ab omnib⁹ deum iubet. Et ſicut legitur in lib. mittrali de officio. Ipſe Coſdroe in throno reſidēs tanq̄ pater lignum crucis ſibi a dextris poſuit loco filij. et gallum a ſiniſtris locoſpiritusſancti. ſe vero patrē voluit noiari. Tunc heraclius imperator exercitum copioſum collegit et contra filium coſdroe iuxta danubiuz fluuium dimicaturus aduenit. Tandem vtriſq; principibus placuit vt ipſi ſuper pontem ſoli certarent. et qui victor exiſteret ipſe ſine damno vtriuſq; exercitus imperium retineret. Decretuz etiaz exīt vt q̄cunq; p̄cipē ſuū iuuare p̄ſumeret cruribus excīſis et brachijs in flumine mergeretur. At heraclius totum ſe deo obtulit. et ſe cruci ſanctiſſime deuotione qua potuit cōmendauit. Factum eſt autez vt deo propitio heraclius victor euaderet. q̄ cunctum exercitum inimicoruz ſue potestati ſubegit. Coſdroe vero ignorabat exitum belli quia cum ab omnib⁹ odiretur ſibi a nemine intimatur. Quare heraclius ad eum peruenit et in throno aureo eū ſedentem reperiens/interrogauit an vellet ſacrum baptiſma ſuſcipere. itaq; vitā cum regno pariter conſeruare. Quod cū ille acceptare noluiſſet ab heraclio eſt decollatus. Filium vero ſuum decem annorum baptizari fecit: et de ſancto fonte ip̄z ſuſcipiens regnū paternū ei dimiſit. Turrim vero illam deſtruens argentum in p̄dam ſui exercitus dedit aurum vero et gēmas ad reparandas eccleſias quas tyrann⁹ deſtruxerat reſeruauit. Sacraz igitur crucē ſuſcipiens hieroſolymā reportauit. Cum autem de monte oliueti deſcendēs per portam qua dñs paſſurus tranſierat. in equo ſuo regio et ornamentis imperialibus ingredi vellet. repente lapides porte deſcenderunt et inuicez quaſi eſſet vn⁹ paries ſe clauſerunt. Super quo cunctis ſtupentibus. angelus domini ſignuz crucis in manibus tenens: ſuper portam apparuit dicens. Cum rex celoruz per hanc portam ad paſſionem intraret non cultu regio ſed humili aſello ingrediens humilitatis exemplum ſuis cultoribus dereliquit. his dictis angelus abſceſſit. Tunc imperator ſe veſtiq; ad camiſiaz exuit/ depoſuitq; calceamenta/ crucemq; domini cum lachrymis accipiens veſq; ad portam baſilauit morq; porta cunctis patuit redeūtibus lapidibus ad priſtina loca diuina virtute. Rex autem deuotiſſimus in hac crucis laudes p̄rupit. O crux ſplēdidior cunctis aſtris: mundi celebris: hominibus: multum amabilis: ſanctior vniuerſis: q̄ ſola fuiſti digna portare talentum mūdi. Dulce lignum dulces clauos/dulcia ferens pondera: ſalus preſentez eteruam/

in tuis hodie laudibus cōgregatam. Sicq; pciosa crux in suo loco restituitur: et ātiqua miracula renouātur. mortuꝰ q̄dā vite restituitur: paralitici quattuor curā tur. Leprosi decem mundātur. Quindecim cecti illuminantur. Demones effugā tur. Plurimiq; a varijs langoribus liberantur. Et ita imperator ecclesias repa rans. et regūs muneribus votans ad propria remeauit.

¶ Tertia exaltatio crucis dicit Generalis. Erit q̄ppe crux in die iudicij exaltata q; (vt cātat ecclesia) hoc signum crucis erit in celo cum dominus ad iudicandum venerit. Et vt ex dictis Chrysostomi colligi potest. Crux in qua saluator nr pepēdit miraculose reparabitur et apparebit sole lucentior. Ipsa insup signa crucis in corpore christi videbuntur ab omnibus que in manibus eius pedibus et latere: ideo seruata sunt vt in perpetuū sue victorie christus ferret triūphum.

¶ Sed oritur ⁊ ſtio. Cur sic crux erit in iudicio? Respōdef vt virtus eius toti mundo manifestetur: quia (vt Chrisost. dicit) Per crucem expbabit dns in iudicio oīs malis ⁊ dānādis. di. Ecce ego inq̄t ppt vos hō factus sū ppt vos alligat⁹/delusꝰ: cesus ⁊ crucifixꝰ sum. Ecce crucē in qua pro vobis pepēdi. Ubi est tantarum meaꝝ iniuriarum fructus? Ecce preciū sanguinis pro redemptione animarum vestrarum. Ubi est seruit⁹ vestra? Ego sup gl'iam meā vos habui: vos viliorē me oīb⁹ reputastis. Quid pro oīb⁹ beneficijs meis reddidistis: nisi odiū/et pcti offensas et patibulū quo me suspendistis. ⁊c. Tunc vt ait Hieron⁹. ad Heliodorū de cōtēptu mundi. Tu rustica nus exultabis ac dices Ecce crucifixꝰ deus meus Ecce qui obuolutus pānis in p̄sepio vagūt. hic est oparū ac/questuarie filiꝰ: hic demonū hōs et samarites. Hic vestitus coccino. Hic spinis coronatus. Cerne manos iudee quas fixeras. Uide latus Romane quod foderas. Uidete corpus an idem sit quod dicebatis clā nocte furtiliſſe discipulos.

¶ Itē p crucē dns benedicet iustis: q; vt Chrysost. ait. Crux nobis totius beatitudinis causa est q̄ paradisuꝫ patefecit. Ex his oīb⁹ dictis cōsiderari et deprehēdi pōt q̄ta sit dignitas: q̄ta magnificentia/ q̄ta excellētia: quātaue sublimitas sctē crucis dñi nr̄i iesu xp̄i p quā ipe nos redemit. Et sic p; q̄d dicēdū sit ad primū mēbrū q̄onis

¶ Ad secundū mēbrū q̄stionis q̄ erat an cultus latrie. ⁊c. Rñdet. s. Bona. in. iij. sen. dist. x. q; hic est multiplex modꝰ dicēdi. Quidaꝫ. n: tenēt q; ipsi cruci debef honor qui dicit ypdulia. Et ratio huiꝰ ē q; ipsa crux fuit instrumētuꝫ totius redēptionis humane. In ipa enī salus ⁊ redēptio totius humani gn̄is est facta. Et iō oēs hoies dicunt ei esse subiecti subiectione notabili et speciali. et ꝓpterea dicūt debere adorari eā excellentiori adoratiōe q̄ sit dulia que debef rōnali creature. Quia tñ crux ista nec est deus: nec ipi diuinitati aliq̄d vnitū. Ideo nō est ei cultꝰ latrie exhibendus ꝓpter hoc q; tenet mediū inter latriā et dulią. Adoratio crucis vt dicaf yperdulia. Sz q̄m adoratio sicut allocutio videf esse solūmodo inter res rōne capaces. Adoratio enī q̄daꝫ oratio ē ad aliq̄d ordinatuꝫ. Unde adorare est ad aliquid orare: crux aūt xp̄i caret omnino rōne ideo alij dixerūt eaꝫ nō esse adorādā. nec in q̄tum in ea adoratur christꝰ. nec aliqua ei reuerētia exhibenda honoris nisi rōne crucifixi: sicut nec imagini nisi rōne imaginati. Et iō dixerūt q; cruci xp̄i ē cultꝰ latrie exhibēdꝰ. et nullꝰ alij nec dulie nec ypdulie. Rē. n. isensibilē stultū est honorare cuꝫ pro indiferenti habeat honorē et vituperium. et hoc inuūt confirmare p Damascenū in. c. de imaginib⁹. vbi dicit Q̄ nō crucē adoram⁹ sed tipū. i. figurationē. Et sic non vr̄ q; crux adoref in q̄tuꝫ est res aliq̄: sz iq̄tū est signū. Uerūtñ si cō sidercm⁹ verba Damasceni in. c. de cruce videtur. Q̄ non solūmō cruci xp̄i ꝑtinet signū siue in quātū tipꝰ est. sed in rōne nature exhibēda sit reuerētia q; nō soluꝫ est venerāda figura sz etiā verū lignū crucis in quo dns pepēdit. Jn alijs vero crucib⁹ veneranda est solū figura nō materia Ait enim sic. Ipsuꝫ q̄dez pretioſuꝫ lignū

crucis venerabile in quo seipsuꝫ p nobis xp̄s obtulit vt sctificatū/tactu corporis ⁊ sanguinis decēter est adorāduꝫ. Et post. Si aūt ex alia materia facta est nō materiam adoram⁹ absit: sed tipuꝫ. Uñ si aurū et pretiosi lapides fuerint post tipi dissolutionē nō sunt adorāda. Ex quo colligit q; aliqua sit ipsi cruci reuerētia exhibēda excepta adoratione latrie. Et huiꝰ signū est q; ecclesia solēnizat in crucis inuētione et exaltatione sicut in festiuitatibꝰ sanctorū. Et ideo neuter p̄dictoꝝ modoꝝ vf sufficiens. Propterea dicendū q; duplici modo exhibetur alicui honor. Aut in obsequiū reuerētie et iste est honor veneratiōnis. aut in testimoniū virtutis et ꝓplacētie famulatū. Et iste est honor adoratiōnis. vterq; aūt istoꝝ honorū offertur cruci. Nam crucē adoram⁹ et crucē veneramur. Sed in hoc est differētia. Q̄ honor veneratiōnis exhibetur ipi cruci tanq̄ instrumēto nostre salutis. Uñ sicut exhibem⁹ reuerētiā sacramentis: q; est in eis aliquo modo nostre salutis causalitas. Sic cruci xp̄i et clauis eius aliqua reuerentia est exhibenda. Et respectu istius honoris dz crux in se aliq̄d propter q̄d debet honorari. Honor aūt adorationis offert ipi cruci rōne crucifixi. Remo enī intēdit ei placere vel aliq̄d impetrare ab ea. sz ei q̄ i ea affixꝰ fuit. et sic nō debef ei nisi adoratio latrie. Sic igif cruci xp̄i duplex honor debef. et vnꝰ est latria. Aliꝰ vero nō dz dici nec latria: nec dulia: q; nō est species adorationis. sed vocari potest honor venerationis. Dec Bonauen. Multa itaq; sunt crucis ꝑconia ꝓpt q̄ a cūctis fidelib⁹ crux venerabilis est colēda. q; est scala p quaꝫ patet electis aditus ad regna celorum. Et sic patet responsio ad secundū membrum.

¶ Ad tertiū mēbrū questionis. Unde. s. ortum est in ecclesia fideles insigniri per crucis signa? Respondeo q; signum crucis traxit originem ex veteri testamento.

¶ Primo ex hoc q; iacob cancellatis manibꝰ pro signo crucis benedixit filijs suis Joseph ef fraiz ⁊ manasse circa morte suā Ge. xlviij.

¶ Secūdo ex hoc q; cū angelus deberet occidere primogenita egypti preceptum est filijs israel vt trumq; postes limiri de sanguine agni paschalis ad modum thau lre que est ad modū crucis. Exodi. xij.

¶ Tertio ex hoc q; Ezechielis ix. ca. dominus dixit angelo de saluandis ab interitu. Signa thau in frontibus virorum dolentium. i. vere penitentium: quod signatur per fidem christi formatam. Et illis dixit. Trāsite per ciuitatem sequentes eum ⁊ percutite. Non parcat oculus vester: senem: adolescentulum: et virginem et paruulos ⁊ mulieres interficite. Omnem autem super quem videritis thau. id est signuꝫ crucis: ne occidatis.

¶ Quarto additur ex crucis christi multiplici vtilitate in signo. Signum namq; crucis esse magne vtilitatis experientia docet. Sed causa breuitatis' tantūmō aliquas breuiter explicabo.

¶ Prima igitur vtilitas dicitur amoris accensio. s. ad recordationem passionis christi saluifice in cruce. cuius signum est illius cogitationis monimentuꝫ. Exodi. xiij. Erat hoc quasi signum in manu tua: et quasi monimentum ante oculos tuos. Hinc. Hiero. Ad omnem actum: ad omnem ineessum. s. itineris manus tua deuote in faciem pingat crucem. s. recordando charitatem et passionem christi. Proinde solemus signum crucis ponere sic. q; a sursum trahimus manum deorsum ⁊ tandem a sinistra in dexteram per transuersum. Cur hoc fic? nisi ad significandum et recolendum q; deus de celis descendit propter nos in terram. Et a sinistris nostre damnationis per crucem sue passionis duxit nos ad dexteram felicitatis superne: vbi christus est in dextera dei sedēs. Hec trahūf ex glo. de cōse. di. v. Rūq̄d. O ergo xp̄iane sine signo crucis nil fac: nec comedere/aut bibere debeas. nā refert Greg. in libro dialog. q; q̄dā sanctimonialis intrās ortum comedit lactucā

non premisso signo crucis ꝛ diabolū cum lactuca comedit: q̄ eā vexauit plurib⁹ diebus. Item legit q̄ q̄dā bibēs vinū sine signo crucis diabolū cū vino bibit: qđ non fuisset si signū crucis premisisset. Sz hoc modo pōt xp̄s de multis dicere illud. ps. Obliuioni dat⁹ sum tanq̄ mortu⁹ a corde.

¶ Secunda vtilitas dicit bñdictio. q̄ p signum crucis fit oīs benedictio: tam in sacramētis. s. baptismo ꝛ confirmatione. vt de cōse. di. iij. Postea signatur in fronte. Et ibidē dist. v. c. nunq̄d habet. q̄ oīa sacramēta signo crucis pficiunt. Dēs etiā alie bñdictiones. vt in missa et alibi fiūt. Ratio: q̄ oīa sacramēta et oēs bñdictiones ex passione crucis xp̄i hñt efficatiam.

¶ Tertia vtilitas dicit cautio. s. criminū Unde Bernar. in meditationibus. Si inquit pulsat te turpis cogitatio: si premit te caro: si demō parauit insidias fuge ad signum crucis christi ꝛ liberaberis. Intelige si pleno corde feceris. vnde Orosius super epistola ad Roma. libro. vj. dicit. Tāta ē vis crucis vt si ante oculos ponat et in mente fideliter teneatur: ita vt ipsaz mortē christi intentus oculus mētis aspiciat: nulla concupiscentia: nulla libido: nullus furor: nulla supare potest iuidia: sed cōtinuo ad eius presentiam totus ille peccati et carnis fugatur exercitus. Hec ille. Propterea beatus pater Benedict⁹ docuit contra malas cogitationes adhibere signum crucis.

¶ Quarta vtilitas dicit demonū deturpatio. Nam crucis christi signum demones non possunt sustinere sed fugiunt. Quod testatur primo Origenes libro de ritu ecclesiaruz di. sic. Per crucis christi signaculum ipsuz a nobis infernalem fugamus inimicum. Secundo hoc idem testatur Chrisosto. dicens sic. Ubicunq̄ demones signum crucis dominice viderint fugiūt tanq̄ canes timentes baculū quo plagam acceperunt. Tertio doctor ad idē est Augu. super Joh. di. Signum crucis a nobis expellit exterminatorem: si tamē cor nostrum habeat deum inhabitatorē. Idem. Ubi signum crucifixi cum fide et deuotione precesserit ibi inimicus nō nocebit.

¶ Ad hec est clarum exemplū de sancta Justina virgine: quam q̄dam nobilis cōcupiscens Cyprianum magus conuexit vt per demones seduceret puellam ad cōsentiendum. Qui missis demonibus plures ad illam. Illa signo crucis se muniēs oēs totiens quotiens venichant repellebat. Interrogauit Cyprian⁹ demonem/ cur vinceretur ab vna virgine christiana Rñdit diabolus. Dicere tibi non possuz. nisi prius iures mihi nunq̄ discedere a cultura mea. Cumq̄ Cyprian⁹ illi iurasset: ait diabolus. Uidi signum crucifixi: ꝛ extimui. Cyprianus dixit. Ergo crucifixus maior est te? Dicit ei diabolus. Etiā. maior est omnium. Et sic Cyprianus demoni abrenuncianit et factus est christian⁹. ꝛ baptizatus fuit ab episcopo Anthimo. Et reuertens Cyprianus in domum suā omnia ydola confregit. Irati autem demones volebant Cyprianū affligere: sed et ipse signo crucis se muniens demones effugauit.

¶ Quinta vtilitas dicitur exercitus expugnatio. Unde signum crucis multum est vtile pro victoria belli obtinenda. vt supra patuit de Constantino ꝛ Heraclio imperatoribus. Hinc Hicron. in epistola ad Paulum et Eustochium. Crucis inquit facto signaculo incolumis pertransibit a malignitatibus ipse homo.

¶ Sexta vtilitas signi crucis/ dicitur formidinis fugatio. Dicit enī Ambro. Fugatur timor corporalis vbi protegit dulcor dominice passionis. Nam contra hoc signū nullū stat periculū. Unde in omni timore signa te signo crucis ꝛ securior eris. Ad quod docet ecclesia di. sic. Per signū crucis de inimicis nostris libera nos deus noster.

¶ Septima vtilitas dicitur gratie et tandem glorie gratulatio. iuxta illud. ps. Uirga tua et baculus tuus. s. crucis: ipsa me consolata sunt. Ambrosi⁹. Hoc signo celū aperit et gra. vat. Idcoq̄ Orosi⁹ super epistola Ro. lib. v. dicit. q̄ tāta est vis crucis xp̄i q̄ nō solū p̄sentis et futuri: sz etiā preteritorū seculorū: ꝛ nō solū hūano ordini/ sz etiā celestib⁹ ꝓtinb⁹ sufficiat ꝛ p̄sequēs eternā gaudia augeat. Oro itaq̄ charissimi

discamus in nobis has crucis vtilitates inserere. Dirigatur tu crucis inimice cū sentis tot vtilitates sancte crucis predicare. cur nō conuerteris ad dñz iesum christū? Cur nō honoras vexillū crucis? Cur despicis illā? in qua saluator mundi dei filius pependit pro redimēda aia tua/ et liberāda a manibus diaboli. Audi o infelix peccator quid dicit Chrysostomus de cruce sancta. Crux nobis totius beatitudinis causa est que paradisum patefecit. Igit o charissimi/ o christiane aie honorem⁹ et adorem⁹ crucē xp̄i: vt habeamus gratiam in presenti ꝛ in futuro gloriā. Amē.

¶ Sermo. xix. De effectibus passionis christi.

¶ Thema.

Uere languores nostros ipse tulit: et dolores nostros ipse portauit. Scribunt hec verba Esaie. liij. c. Uel isto. Posuit dominus in eo iniquitates omnium nostrorū. dicto. c.

¶ Prologus.

Propter grauitatem peccatorum humani generis suscepit christus innocens carnem: eterno patri cum sua penitentia pro omnibus assumpta plene satisfacturus. Nō enim pro seipso christus venit in mundum: et passus est sudores/ labores/ opprobria/ vulnera: et duram mortem. Sed vt paternam iusticiam cōtra hominum peccata excondecenti placaret. Nam ita contra peccata mortalia indignatur deus: vt nullus posset per se sufficere non solum pro peccato primorū parentum: sed pro quocunq̄ peccato pro pio ipsius furorem mitigare. Cum itaq̄ fructum tam vberrimum omnes gustamus. scilicet. q̄ iram dei vincere possumus ex beneficio passionis iesu christi. Idcirco in presenti sermone de effectib⁹ passionis christi dicturi sumus. Sed vt sermo noster habeat aliquod principium more solito talis mouetur quetio.

¶ Utrum magis fuerit congruum humanuz genus reparari per satisfactionem q̄ per alium modum? Et qui sunt effectus passionis christi.

¶ Ad primum membrum questionis Respondeo scōm sanctuz Bonaueñ. in. iij. dist. xx. ar. j. q. ij. q̄ sic Triplici ratione.

¶ Primo ratiōe diuine iusticie: q̄a illa via magis conueniens fuit ad reparationem humani generis: in qua seruatur ordo diuine iusticie. Magis autem seruatur ordo diuine iusticie cū malum punitur q̄ cum malum relinquitur impunitum. Sed cuz peccator reparatur per satisfactionē malum punitur. cum sine satisfactione malum relinquitur impunitum. Ergo magis seruatur ordo diuine iusticie in reparatione per satisfactionē q̄ sine satisfactione. Hanc rationem tangit Anselm⁹ in lib. Cur deus et homo. vbi ait. Si peccatum impunitū dimittitur similiter se habet deus peccanti et nō peccanti.

¶ Secundo magis fuit cōgruuz reparationē predictā esse per satisfactionem ratione diuine sapiētie. Nā illa via magis congruit reparationi humani generis: in qua magis seruatur ordo diuine sapientie. Sz sic est scōm Aug. q̄ ordinatio peccantium in supplicijs siue peccati pena manifestat decorem diuine sapiētie: que nō patitur vniuersum ex aliqua sui parte deturpari. Sed cuz peccator relenatur per satisfactionem: pena sequitur ad culpam: cum vero sine satisfactione: culpa nō ordinatur per penaz. Ergo reparatio humani generis potius conuenit diuine sapientie per satisfactionem q̄ sine satisfactione.

¶ Tertio magis fuit cōgruuz humanū genus reparari p satisfactionē q̄ per aliū moduz: ratione diuine honorificentie. Nam illa

via magis conuenit reparationi humani generis in qua magis seruatur honorificẽtia diuine maiestatis. Sed peccator cũ peccat per preuaricationẽ deũ in honorat. Si ergo peccatũ dimittitur sine satisfactione: peccatum relinquitur absq; honoris ablati recompensatione: cum autẽ satisfactio redditur honor incõpensatur. ergo in modo reparandi hoiem per satisfactionem magis seruatur honorificẽtia diuine maiestatis q̃ per alium modum.

¶ Sed instare possum9 multipliciter.

¶ Primo sic. magis decet deum facere quod magis facit ad ostensionem sue benignitatis ꝛ misericordie. Sed dimittere peccata omnia absq; aliqua satisfactione pene est maioris misericordie q̃ exigere ab illis penam. Sed deus est misericordissimus et benignissimus adeo vt benignior cogitari non possit. ergo videtur q̃ modus ille reparandi qui est absq; satisfactione magis sibi conuenit.

¶ Secundo possumus instare q̃ ille modus magis conuenit reperationi generis humani. qui magis est ostẽsiu9 diuine sufficiẽtie Dz si sic de9 humanũ gen9 repararet q̃ nullaz satisfactionez requireret magis sufficiẽs appareret. Ostenderetur em̃ tunc q̃ emendarum nostrarum et bonoꝝ nostroꝝ non indiget. ergo reparandi absq; satisfactione magis est conueniens.

¶ Tertio possumus obijcere. q̃ ille modus magis cõuenit reparationi humane nature: qui magis est ostẽsiuus diuine potentie: pro eo q̃ reparatio est quedam recreatio. sed si deus absq; omni satisfactiõe reparasset genus humanum solo verbo: sicut fabricauit mundum maiori ibi esset diuine virtutis ostensio. ergo. ꝛc.

¶ Quarto possumus arguere: q̃ ille modus. magis conuenit reparationi humani generis in quo magis eruditur homo ad executionem diuini mandati et imitationem dei. sed homo dz remittere et cõdonare alijs cui pã et penam: ergo si deus homini debuit dare exemplũ perfectiõis videtur q̃ magis decuit reparare genus humanum totum relaxando q̃ satisfactionem exigendo.

¶ Rñdetur ad obiecta. Ad primum q̃ vniuerse vie domini misericordia et veritas: Cum igitur ipse sit summe iustus et misericors ideo in reparatione generis humani: que est excellentissima viarum dei congruũ est vt simul currat misericordia cuz iustitia. Et ideo decens fuit vt de9 ab homine satisfactionem exigeret pro iniuria sibi facta. Et si homo non posset: tunc misericordia diuina subueniret dando ei mediatorem qui pro eo satisfaceret.

¶ Ad secundum dicendum q̃ sicut deus exegit a nobis mandatoꝝ suorum obseruantiam: non propter suam indigentiaz sed propter ordinationem nostram: quia debemus ei tanq̃ domino obedire: sic et pro peccato exigit emendam: non propt hoc q̃ indigeat: sed vt reducat nos ad ordinationem debitam.

¶ Ad tertium dicimus q̃ si in omni opere dei ostendatur diuina potentia: in opere tamen reparationis magis manifestatur benignitas et misericordia: et per consequẽs ipsa iustitia cũ misericordia ãexa. Et ideo cum posset vno verbo genus humanum reparare: maluit tamẽ reparare cũ difficultate et penalitate: qz magis opportunũ erat ibi miaz oñdere q̃ potẽtiã.

¶ Ad quartum dicimus q̃ si debeamus christum imitari ialiq̃9 notñ necessariuz est ipm̃ imitarun omnibus: ad deum spectat querere vindictaz. secundum q̃ dicitur ad Ro. xij. cap. Mihi vindictã et ego retribuam. Et tamen nobis vindicta prohibita est. Unde doctores oẽs concludũt q̃ nullo modo iustitia dei potuisset efficacius mitigari q̃ per viam satisfactionis: Clama. O q̃ iniqui existimandi sunt falsi christiani qui christuz expellunt de cordibus suis. Audiunt prophetas: patriarchas/ apostolos/ martyres/ confessores/ virgines/ doctores/ ꝛ predicatores clamãtes christum esse saluatorem mundi/ redẽptorem humani generis: et eum fugiunt: ꝛ malis operibus ipsum persequũtur. O quot scelera: quot impietates. quot factiora mala falsi christiani cõmittunt: rursum crucifigentes filiũ dei. vt dicit apl'us .ad coꝝ. vj. Aperiamus ergo corda nra

mundemus illa ab omni inquinamento et suscipiamus dñm iesum qui seipsuz vt genus humanum repararet dedit in mortem. ꝛ seipsum tam benigne nobis cõmunicare voluit apparẽs in medio hominuz vt omnes eum cognoscerent: atq; ab ipso quererent munus eterne salutis. O domine iesu christe qui ordinasti vt mũdus recreetur et saluetur per maximas tribulationes/ angustias/ passiones: quas fuisti passus pro humano genere restaurando. Tibi laus et gloria et benedictum sit nomen tuum in vniuersa terra. Unde patet qd̃ dicẽdũ sit ad primũ mẽbrum q̃stionis.

¶ Ad secundũ mẽbrum questionis qd̃ erat. Qui sunt effect9 passionis xpi? Rñdetur q̃ multi sunt. sed causa brevitatis aliquos tñ enucleabo.

¶ Primus dicitur liberationis.

¶ Secund9 dicitur reconciliationis.

¶ Tertius dicitur apertionis.

¶ Quart9 dicitur exaltationis.

¶ Prim9 igitur effect9 passionis xpi vt liberationis. s. a pctõ: a potestate diaboli: ꝛ a re atu pene.

¶ Primo a petõ per passionẽ xpi sumus liberati: iuxta illd Apoc. j. c. Dilexit nos ꝛ lauit nos a pctis nostris in sanguie suo. Uñ dicit. s. Tho. in. iij. pte. q. xlix. ar. j. q̃ passio xpi est ppria causa remissionis peccatoꝝ tripliciter.

¶ Primo quidem per modum prouocãtis ad charitatẽ: q: vt apl'us dicit Ro. v. c Cõmendat deus suã charitatez in nobis qm̃ cuz inimici essemus xps p nobis mortuus est: per charitatem aũt cõsequimur veniã peccatoꝝ: scom illud. Luc. vij. Dimissa sunt ei peccata qm̃ dilexit multum.

¶ Scdo passio christi causat remissionez pctoꝝ p modũ redemptionis. Quia enim ipse est caput nostrũ p passionẽ suã: quaz ex charitate et obedientia sustinuit liberauit nos tanq̃ mẽbra sua a peccatis quasi per pretium sue passionis. Sicut si homo per aliquod opus meritorium quod manu exercet redimeret se a peccato qd̃ pedibus cõmisissz. Sicut eni naturale corp9 ẽ vnuz ex mẽbrorũ diuersitate consistens: ita tota ecclesia que est mystic9 corp9 xpi cõputatur quasi vna persona cũ suo capite quod est xps.

¶ Tertio per modum efficientie in q̃tum caro scom quã xps passionez sustinuit est instrumentũ deitatis ex quo ei9 passiones et actiones operantur in virtute diuina ad expellendum peccatum.

¶ Sed contra posset aliquis arguere Corporale nõ agit in spirituale. sed passio christi corporalis est. Peccatũ aũt nõ est nisi in anima que est spiritualis creatura. ergo passio christi non potuit nos liberare a peccato.

¶ Preterea: si sic esset q̃ xps sufficienter satisfecit pro pctis humani gñis. nõ essent vltra remedia pro abolitione peccatoruz querenda. sed cõstat q̃ querũtur semp ab omnib9 qui sue salutis curã habent. ergo falsum est q̃ xps sufficiẽter satisfecerit p peccatis humani generis.

¶ Ad primũ respõdeo q̃ passio xpi liez sit corporalis: sortitur tñ quãdaz spiritualez virtutem ex deitate: cui caro est vnita vt instrumẽtum: scom quã quidez virtutem passio xpi est causa remissiõis peccatoꝝ.

¶ Ad scoz rñdeo q̃ quis xps pro pctis humani gñis sua morte sufficiẽter satisfecerit: sunt tñ vnicuiq; remedia ppria salutis q̃renda. Moz eni xpi est q̃daz quasi vniuersalis causa salutis: sicut peccatum primi hois fuit quasi vlis causa cõdemnationis: opz aũt vlez causaz ad vnũquẽq; applicari specialit vt effectũ vlis cãe pcipiat. Effect9 igit peti primi parẽtis puenit ad vnũquẽq; p carnis originẽ. Effect9 aũt mortis xpi ptingit ad vnũquẽq; p spũalẽ regnationẽ p quã hõ quodãmõ xpo cõiũgit et incorpat. Et ideo opz q̃ vnusq̃sq; q̃rat regnari p xpm̃ et alia suscipe in q̃b9 vt9 mortis siue passionis opat. Ex quo pz q̃ efflux9 salutis a xpo i hoies nõ est p nature ppagationẽ: sz p studiũ bõe volũtatis q̃ hõ xpo adheret. et sic qd̃ a xpo vnusq̃sq; cõsequitur est psonale bonũ. vñ nõ derivat ad posteros sicut pctũ primi parẽtis qd̃ cũ nature ppagine pducit et inde est q̃ licet parẽtes sint a pctõ originali mũdati prpz nõ est icõueniẽs q̃ eoꝝ filij cuz originali nascant et sacramentis salutis indigeant. Et sic patet q̃liez remedia salutis q̃rant

puta p baptismū: ⁊ alia ecclesie sacramēta nō est falsum q̄ xp̄s sufficienter satisfaciebat sua morte p̄ pctis humani generis imo verū ⁊ necessario desiderāti salutē cōcedendū. ¶Patet igit quomodo xp̄s liberauit p suā sctissimā passionē nos a pctis.

¶Secūdo principaliter liberauit nos xp̄s per passionē suā a potestate diaboli. sicut ipe dixerat. Joh. xij. ca. Nūc princeps huius mundi eiciet foras: ⁊ ego si exaltat⁹ fuero a terra oia trahā ad meipsum. Est aūt exaltatus a terra p crucis passionez. ergo p eā diabolus est a potestate hoim eiect⁹. Sed nota q̄ circa potestatem quā diabolus in hoies exercebat ante xp̄i passionem: tria sunt considerāda.

¶Primū q̄dez est ex pte hois q̄ suo pctō meruit vt in potestatē traderet diaboli: p cuius tentationem fuerat superatus.

¶Aliud autez est ex pte dei quem homo peccādo offenderat q̄ p suā iusticiā hoiez reliquerat potestati diaboli.

¶Tertiū est ex pte ipsi⁹ diaboli q̄ sua neq̄ssima voluntate hoiem a cōsecutione salutis impediebat. Quātū ergo ad primum homo est a potestate diaboli liberat⁹ per passionez xp̄i in q̄tum passio xp̄i est causa remissionis pctōr. Quātum ad scām dicendū q̄ passio xp̄i nos a potestate diaboli liberauit: in q̄tum nos deo recōciliauit vt infra dicet. Quātuz vo ad tertiū: passio xp̄i nos a diabolo liberauit: in q̄tuz i passione xp̄i excessit modū potestatis sibi tradite a deo machinādo mortē xp̄i q̄ nō habebat meritum mortis cū esset absq̄ pctō. vñ Aug. dicit in. xiij. de trini. Justicia xp̄i victus est diabolus: q̄ cū in eo nihil morte dignū inueniret occidit eū: tñ et vtiq̄ iustū est vt debitores quos tenebat liberi dimittant in eū credentes quem sine vllo debito occidit.

¶Aliq̄s tñ posset cōtra predicta obūcere sic. Diabolus potestatē suā ante passionē xp̄i in hoibus exercebat tentādo: ⁊ corporaliter verādo. Sed hec adhuc in hoibus operat⁹ post xp̄i passionē. Ergo nō sumus p passionē xp̄i ab eius potestate liberati. Ad hoc respōdet q̄ diabolus etiā nunc q̄dem pōt deo p̄mittēte hoies tentare q̄tū ad aiam ⁊ vexare q̄tum ad corpus. Sz tñ semp p̄patuz est hoi remediū ex passiōe xp̄i. quo se pōt tueri cōtra hostis impugnationes ne deducatur in interitum mortis eterne. Et q̄cūq̄ añ passionē xp̄i diabolo resistebant p fidē passionis xp̄i hoc facere poterāt: lz passiōe xp̄i nōdū pacta. Quātū aūt ad aliq̄d null⁹ poterat diaboli manus euadere. vt. s. nō descenderet in infernum: a quo post passionem christi se possent hoies eius virtute tueri.

¶Tertio principaliter xp̄us p passionē suā liberauit nos a reatu pene. Et hoc dupliciter.

¶Unomodo directe: in q̄tū. s. passio xp̄i fuit sufficiēs et supabundās satisfactio p pctis humani gn̄is. Exhibita aūt satisfactione sufficienti tollit reatus pene.

¶Aliomodo indirecte: in q̄tum. s. passio xp̄i est causa remissionis pcti in quo fundat reatus pene. Dicit em Bonauē. q̄ virtute passionis dimittit nobis pena eterna ⁊ pena satisfactoria sicut hz fieri in sacramēto baptismi. in relaxatiōibus quas facit eccl'ia. Cōfirmat p̄dicta p illud q̄d dr. j. Petri. iij. c. Pctā nostra ipse ptulit i corpe suo sup lignum. Que vba exponēs Magister sententiar⁹ di. xix. iij. lib. c. iij. ait. Portare petā nr̄a ē portare penā nostrorum petōruz. Et de hoc Esa. liij. c. ait Uere lāguores nostros ipe tulit ⁊ dolores nostros ipse portauit.

¶Sed contra posset aliq̄s argumentari dupliciter.

¶Primo sic. illis q̄ sunt liberati a reatu pene nō est aliqua pena iniungēda. sz penitentibus iniūgitur pena satisfactoria. Non ergo p passionem christi sunt hoies liberati a reatu pene.

¶Secundo sic. Dolores/infirmitates/et mors sunt pena pcti. vt dr ad Ro. vj. ca. Sed adhuc post passionē xp̄i hoies morīūtur ⁊ multas penas experiuntur. ergo per passionem christi nō sunt hoies liberati a reatu pene.

¶Ad primū respōdet q̄ ad hoc q̄ consequamur effectū passionis xp̄i oportet nos ei cōfigurari. Cōfiguramur autē ei i baptismo sacramēt aliter. sm illud ad Ro. vj. ca. Cōsepulti sumus ei p baptismum in

mortem. Unde baptizatis nulla pena satisfactoria imponitur: quia sunt totaliter liberati p satisfactionem xp̄i. Quia vero semel tantū p pctis nostris mortuus est. vt dr. j. Petri. iij. Ideo nō pōt homo scōario p̄figurari morti xp̄i p sacramētū baptismi. Uñ oportet q̄ illi q̄ post baptismuz peccāt p̄figurent xp̄o patiēti p aliq̄s penalitatis vel passiōis quā i seipis sustinēt. Que tamen multo minor sufficit q̄ esset cōdigna pctō cooperāte satisfactiōe xp̄i.

¶Ad scām respōdet. q̄ q̄uis xp̄s p pctō originali sua morte sufficiēter satisfecerit nō est tamē incōueniens q̄ penalitates ex pctō originali cōsequentes remaneāt adhuc in hoibus q̄ etiā redēptionis xp̄i ptici pes fiūt: vt ratio illa p̄cedit. Hoc em congruenter et vtiliter factum est: vt pena remaneret etiam culpa sublata p̄pter tria. Primo q̄dē vt esset cōformitas fideliū ad xp̄m sicut mēbrorū ad caput. Unde sicut xp̄s primus multas passiones sustinuit ⁊ sic ad imortalitatis gliam puenit: sic decuit vt fideles ei⁹ pri⁹ passiōibus subiacerēt: ⁊ sic ad imortalitatē puenirēt quasi portantes in seipis insignia passionis xp̄i: vt similitudinē glorie eius consequerent. sic vt apls ad Ro. dicit. Heredes q̄dem dei: coheredes autē xp̄i. si tamē cōpatimur vt ⁊ simul glorificemur. Scdo q̄ si hoies venientes ad iesum statim imortalitatē ex impassibilitate consequerentur hoies ad xp̄m accederēt magis p̄pter hoc corpalia bñficia: q̄ p̄pter spūalia bona q̄d est p̄tra intētionē xp̄i veni ētis in mūdū vt hoies ab amore corpaliū ad spūalia trāsferret. Tertio q̄ si accedētes ad xp̄m statim impassibiles ⁊ imortales redderent hoc quo dāmodo cōpelleret hoies ad fidē xp̄i suscipiēdā. et sic meritū fidei minueret.

¶Potest etiā dici q̄ pene sunt duplices: quedaz spirituales/quedam corporales. Christus abstulit penas spirituales ex eo q̄ per doctrinam suam tradidit modum quo vnusq̄sq; poterit liberari a penis spiritualibus/et temporalibus/et eternis: ex virtute penitētie et aliarum que in sua doctrina clarissime ostēdunt. Pene vero corporales de q̄bus dicis tollent in finali resurrectione: quia tūc corruptibile hoc induet incorruptionē: et mortale hoc immortalitatem. vt patet. j. ad Cor. xv. ca. Nec vltra dicet pulnis es: ⁊ in pulverem reuerteris. Non esurient nec sitient: neq̄ percutiet eos estus nec sol. Esa. xlix. ca. Et iterum Apocal. vij. ca. Non esurient neq̄ sitient amplus: neq̄ cadet sup ipsos sol nec vllus estus quoniaz agnus qui in medio throni est reget illos et deducet illos ad fontes aquarum: et absterget deus omnē lachrymā ab oculis eorū. Tunc em vt dicit Esa. lj. c. Erit leticia sempiterna super capita eorū: gaudiū et leticiā obtinebūt: ⁊ fugiet dolor ⁊ gemitus. Unde patet primus effectus passionis christi.

¶Secūdo effectus passionis iesu xp̄i dr recōciliationis. Quia cū inimici essemus recōciliati sumus deo per mortē filij eius. vt dr ad Ro. v. c. Unde dicit. s. Tho. in. iij. pte q. xlix. art. iij. q̄ passio christi est causa re conciliationis nostre ad deū dupliciter.

¶Unomodo in q̄tū removet pctm̄ p q̄d hoies cōstituuntur inimici dei. sm illud: Sap. xiij. ca. Simul odio sunt deo impi⁹ et impietates eius. Et in. ps. Odisti oes qui operant iniquitatem.

¶Aliomodo in q̄tū est deo sacrificiū acceptissimum. Est em hoc p̄prie sacrificij effect⁹ vt p ipsum placat deus. Sicut cum hō offensaz i se cōmissam remittit p̄pt aliq̄d obsequz acceptū q̄d eis exhibet. vñ dr. j. Reg. xxvj. Si dñs icitat te aduersū me oderet sacrificiū. Et silr tantū bonū fuit q̄ xp̄s volūtarie passus est: q̄ p̄pt hoc bonum i natura humana inuētuz deus placatus est sup omni offensa generis humani q̄tum ad eos qui xp̄o passo cōiungunt sm modum premissum.

¶Et si aliq̄s diceret. recōciliatio non hz locū iter amicos: sz deus semp dilexit nos. sm illud. Sap. xj. c. Diligis oia q̄ sunt: et nihil odisti eorū q̄ fecisti. Ergo passio xp̄i nō recōciliauit nos deo. Respōdeo q̄ deus semp diligit oēs hoies q̄tū ad naturā quā ipse fecit: sed odit eos q̄tū ad culpā quā cōtra eū cōmittunt. sm illud Eccl. xij. ca. Altissim⁹ odio hz pctores. Nec etiā passio xp̄i dr q̄tū ad hoc deus nos recōciliasse: q̄ de nouo nos amare iciperet. cū scriptū

fit hiere.xxxj.c. In charitate ppetua dile xi te: sed q; p passionē xpi sublata est odij causa: tum per ablutionem peccati: tum per recōpensationē acceptabilioris boni.

¶ Tertio effectus passiōis dñi nri iesu xpi ꝺr aptionis. s. ianue celestis. Dr sua passiōe aperuit nobis ianuā celi. iuxta illꝺ ad hebr. ix. c. Per pprium sanguinē itroiuit semel i scta eterna redēptiōe inuēta. z ad hebr. x. habem⁹ fiduciā in itroitū sctōꝝ. s. celestiū in sanguine xpi. vnde dicit hiero. Sanguis xpi ianua est paradisi. ¶ Et nota p maiori declaratiōe q; clausio ianue est obstaculū quoꝺdā phibēs hoies ab igressu. Prohibebant aūt hoies ab igressu regni celestis ꝓpter pctm. q; sicut ꝺr Esa. xxxv. ca. Via illa scta vocat: z nō trāsibit p ea pollut⁹. Est aūt duplex pctm impediēs ab ingressu regni celestis.

¶ Unū q̄dem cōe toti⁹ nature humane: q; est pctm primi parētis: z p hoc pctm p̄cludebat hoi aditꝰ regni celestis. vñ legit Gen. iij. c. q; post pctm primi parētꝭ collocauit de⁹ cherubin flameū gladiū atq; vsatilē ad custodiendā viā ligni vite.

¶ Aliud aūt est pctm speciale vniuscuiusq; psone: q; p ppriū actū cōmittit vniuscuiusq; hois. Per passionē aūt xpi liberati sum⁹ nō solū a pctō cōi toti⁹ hūane nature: z q̄tū ad culpā z q̄tuz ad reatū pene ipso soluēte p̄ciū p nobis: sz etiā a pctis p ꝓpriis singulor⁹ q cōicāt ei⁹ passioni p fidē z charitatē z fidei sacramenta. Et ideo per passionē xpi apta est nobis ianua regni celestis. Et hoc figurat Num. xxxv. c. vbi ꝺr Q; homicida manebit ibi. s. i ciuitate refugij donec sacerdos magn⁹ qui oleo scto vnctus est moriatur: quo mortuo poterit in domum suā redire. Et hec sufficiant p tertio effectu passionis christi iesu.

¶ Quart⁹ effectus ꝺr exaltatiōis. Quia xps p suā passionez meruit exaltari. sicut ꝺr ad Phil. ij. c. Factꝰ est obediens vsq; ad mortem: mortem autem crucis: ꝓpter quod z deus exaltauit illum.

¶ Sed notāꝺū est. p clariori itelligētia q; meritū ipoztat quāꝺā equalitatē iusticie. Unde apls dicit. q; ei q̄ opat merces ipuꝛ tat ſm debitū. Cū aūt aliq; ex sua iniusta volūtate attribuit sibi plusq; debebatur: iustū est vt diminuat etiā q̄tū ad id q̄ sibi debebat sicut cū furat q; vnā ouē reddat quattuor. vt ꝺr Exod. xxij. ca. Et hoc dicit mereri: inq̄tū p hoc punit⁹ iniqua volūtas. Ita etiā aliq; sibi ex iusta volūtate subtrahit q; debebat habere/merek vt sibi amplius aliq; supaddat quasi merces iuste volūtatis. Et inde est sicut ꝺr Luc. xviij. Qui se humiliat exaltabit. Xps aūt i sua passiōe seipsū humiliauit ifra suā ꝺignitatē q̄tū ad quattuor. Primo q̄ꝺē q̄tū ad passionē z mortē: cui⁹ debitor nō erat. Scꝺo q̄tū ad locū: q; corpus ei⁹ positū est in sepulchro: aīa in iferno vbi erāt scti patres: hoc ē i libo. Tertio q̄tū ad cōfusionē z oppzobriū q; suscepit. Quarto q̄tū ad hoc q; est tradit⁹ humane potestati: ſm q; ipse ꝺixit pylato. Joh. xix. c. Nō haberes i me potestatē nisi datū tibi fuisset desup. Et ideo per passionem suā meruit exaltationem suam q̄tum ad quattuor.

¶ Primo q̄ꝺē q̄tū ad resurrectionē gloriosaz. vñ ꝺr i. ps. Tu cognouisti sessionē meā. i. humilitatez mee passiōis: z resurrectionem meam.

¶ Scꝺo q̄tū ad ascēsionē i celū. vñ ꝺr ad Ephes. iiij. c. Descēdit primū in iferiores ptes terre: q; aūt descendit ipse est z q; ascēdit super omnes celos.

¶ Tertio q̄tū ad p̄scēsuz paterne dextere et manifestationē ꝺiuinitatꝭ ipsi⁹. ſm illꝺ Esa. lij. c. Exaltabit z eleuabitur z sublimis erit valde. Sicut obstupuerūt sup eū multi sic inglori⁹ erit iter viros aspectus ei⁹. z Phil. ij. c. Factꝰ est obediēs vsq; ad mortē: mortē aūt crucis ꝓpter q; ꝺeus exaltauit illū: z ꝺedit illi nomē q; est sup oē nomen: vt. s. ab oibus noiet⁹ ꝺeus: z oēs et reuerentiā exhibeāt sicut ꝺeo. Et hoc est q; subꝺit. Ut in noīe iesu omne genu flectatur celestiū/terrestriū/z infernorum.

¶ Quarto q̄tū ad iudiciariā potestatez. ꝺicit. cm Job. vj. c. Causa tua iudicū q̄si iudicata est: causam q; recipies.

¶ Et si obyciat cōtra predicta: q; xps meruit illud. s. exaltationem a primo instāti sue cōceptionis. Non aūt maior charitas fuit in eo tpe passiōis q̄ ante: cū ergo charitas sit principium merendi: videt q; nō magis meruerit per passionem suam exaltationem q̄ ante.

¶ Ad hoc ꝺicēꝺuz: q; p priora merita xps meruit exaltationē ex pte ipsi⁹ aie: cuius volūtas charitate z alijs vtutib⁹ informabat: sed i passiōe meruit suā exaltationē p modū cuiusdā recōpensatiōis etiā ex pte corporis. Justum em̄ est vt corpus q; fuerat ex charitate passioni subiectū accipiat recōpensationē in gliam. Unde patet quart⁹ z vltim⁹ effect⁹ passionis xpi. Clama hic facie ꝺirecta vsus celum brachijs extensis: laudes et gras ꝺeo referendo de tantis beneficijs ꝺicendo.

¶ Deus per cuius redēptionē fuit salus humano generi restituta tibi ois honor z reuerētia/ac oi laus prebeat: q; tu creasti totam humanam speciem de nihilo: et recreasti eāꝺem tuo pretiosissimo sanguine quē ꝓpter ipsaz inori⁹ effudisti. Unde gloriosissime dñe tuū oipotens dñium: debet nō imerito cūctis gētib⁹ dñari: vt q; per creationem et recreationem simul nobis bona contulit infinita: q; tua nos ꝺeitate omni bonitate plenissima creasti: et tua nos hūanitate sanctissima recreasti: qua re nos sumus serui tui ꝓpter ꝺeitatez tuā que de nihilo nos creauit. z aliomodo serui tui ꝓpter humilitatē tuā que nos condēnatos z perditos reparauit. Dñe deus totum humanū genus ꝺeberet de tuo excellentissimo dominio et de seruitute sua cōtinuā facere mentionē: q; nullū dñium est ita honorabile neq; vtile sicut tuū: nec pstat tot bona suis subditis in hoc seculo vel futuro: neq; aliqua seruitus est similiter ita honorabilis aut vtilis sicut illa q̄ tuo dñio ꝺebet reddi. O dñe iesu xpe benedicta sit tua scta ordinatio: quia tu redemisti totam humanā speciē/ iciunijs/ angustijs/ ꝺoloꝛib⁹/ laboꝛib⁹/ oratiōib⁹/ lachrymis/ vulnerib⁹/ z finaliter amarissima morte tua. ꝓpter q; etiā meruisti exaltari. Redemptor noster ꝺe⁹ sicut in cyrographo emptionis quando aliq; seruū emit/ fit mentio ꝺe denarijs q̄bus seruus emitur: sic lignum sancte crucis/ in qua tu fuisti suspensus/ figurat precium quo nos tuos famulos emisti. Rex immortalis ꝺeus oipotens et eterne: in tē paternitas/ filiatio/ z processio sancti spūs agnoscatur: q; tu voluisti q; tua sancta humanitas venderet quā tu misericors assumpsisti: vt nos a potestate ꝺiaboli liberares: et tuam exaltationem ac ꝺominium nosceremus. Dñe ꝺeus quando quis sibi proprijs ꝺenarijs seruū emit: nō illū emit vt eū restituat libertati sz vt ipi seruiat tā q̄ suus: z vt suā emptoris videlz/ cōpleat volūtatē. Tu vo dñe iesu xpe emisti nos: vt nos a seruitute ꝺemōis liberares/ ac restitueres pristine libertati in qua eramus ante inocētiā prothoplausti. Ergo quod ꝺominiū vel que emptio potest tuo dñio vel emptioni in aliquo cōparari: q; tu es vere dñs vt sint oēs liberi quos emisti: sz oēs alij dñi (vt p̄ꝺictū est) emūt suos seruos vt semp subiaceāt iugo suitutꝭ. Juste dñe ꝺeus nr: cū tu sis virtutū ipsa pfectio cōueniēs fuit rōni/ q; cū p̄cio charissimo hūanū gen⁹ emeris a ꝺiaboli suitute (qua ab ipso grauit p̄mebat) ipz maiori fit obedictia tibi subdituz: q; aliq̄ posset esse. et hoc ꝓpter maioris z charioris p̄cij emptionē. Rex regū ꝺeus z dñs dñantiū: iustū est z cōsonum rationi vt q; vassallus patitur amore dñi sui famē/ labores/ angustias/ aut ꝺolores: z q; plures alias passiones vt remuneret a dño suo p quo patitur tot et tanta. Unde cū tu ꝺomine iesu christe: sis ꝺomin⁹ dñorum/ et tot passiones pro redēptione humani generis passus fueris in hoc mundo: q̄tum tenetur totum humanum genus ꝺiligere z laudare te: et tibi humiliter toto posse seruire. Cogitando z recogitādo predictum modum: humano intellectui reseratur: maximum ꝺominiū quod ꝺebes habere sup omnes seculi nationes: et maxima seruitus similiter que ipsis est imposita ad seruandum tui ꝺominij iussiones. Domine ꝺeus tibi honor et reuerentia: tibi laus et gloria/ nunc et semp: qui charissimo precio nos emisti. Sed valde miror ꝺe q; pluribus hominib⁹ qui seipsos in hoc mūdo q; plurimis ꝺominis submiserūt a quibus nulla beneficia receperunt pro quibus eorū dñi effici mererēt⁹: verum seipsos ex

mera stolidit̃te illoꝝ dño subdiderunt. Unde de maioribus fatuit atibus q̃ vllo modo possint esse/est hec vna: q aliqs se seruũ fecerit illoꝝ a q̃bus nec vtilitatem aliquã cõseqũtur nec bonũ: z q̃ digni non sunt ei i hoc sclo dñari: tuũ aũt dñium fugerit/qđ q̃plurimis causis/z rõnibus est dignũ/esse oibus tam i hoc sclo q̃ in futuro. Dñi qui possidẽt quẽq̃ seruũ fatuũ in hoc mũdo sunt mũdani hoies/superbi/iactatores/z inanẽ gloriã amplectẽtes/q nullũ merenẽ habere dominiũ vel honorem. Tu vo mereris tua dignitate dñari oibus creaturis. q̃ igit infelices sunt hỹ q ppter tales inanes z friuolos dños (si dñi nũcupari possint) tm̃ dñm z tam nobilẽ quẽadmodũ es dereliquũt: fermẽdo etiã diabolo in oibus vitijs. Nõ dormiãt igit mortales miseri: sed festinãter currãt ad te dñm ihesuꝝ xp̃m z se submittãt tuo dñio. Tu nãq; es/qui petores venisti saluare. Tu pro eis sanguinis ppriꝝ p̃cium exposuisti. Tu ad eos clamitas. Matthei. xj. ca. Uenite ad me oẽs qui laboratis z onerati estis. Uenite. scz. vos peccatrices aie aggranate pondere peccatoꝝ vestroꝝ: ad me dilectorẽ vestrum: ad me amatorẽz vestrum. Et ego ex charitate mea/z amore intimo/quo vos diligo reficiã vos: gratiã restituẽdo: exonerãdo vos ab oi pena quã deberetis psoluere. O reprehẽsibilis multoꝝ pigritia: qui proprie saluti consulere negligũt. Aperta est vena clemẽtie xp̃i ihesu: z petores nõ curant. heu inq̃ heu multa milia animarum descẽdũt ad infernũ: que si vellent merito xp̃i possent saluari. Nihil deest ex parte ipsius. ipsa z tamẽ tarditas est manifesta. Nolunt currere ad fontem aque vive: qui (vt prediximus) plenissime pro nobis satisfecit et plene nos a peccatis liberauit: offerẽs redeũtibus a peccato in p̃senti gratiam: et in futuro gloriam: quam nobis ille concedat: qui est benedictus in scla. Amen.

¶ Sermo.xx. De gloriosa resurrectione domini nostri ihesu christi. ¶ Thema.

Surrit radix iesse qui stat in signũ populoꝝ ipsum gẽtes dep̃cabunt: et erit sepulchrũ eius glorio sum. scribuntur hec verba Esaie. xj. ca.

¶ Prologus.

Placuit redemptoꝛi nr̃o dño ihesu xp̃o ita lucu lenter suã resurrectionẽ hoib9 reuelare vt nemo deinceps dubitare qat ipsum esse regẽ glie: oim creaturaꝝ celi z terre oĩm: atq; imortalis vite largissimũ donatorẽ. Nota q̃ppe fecit nobis viã celestis regni vt resurgẽs adipleuit nos letitia cum vultu suo. ideo gaudeam9 oẽs in hac p̃clara die z vnanimiter cãtem9. hec dies quã fecit dñs exultem9 et letemur in ea. Nã etiã insensibilia hodierna die letitie gaudioꝝ signa ostẽderũt. vñ Ambro. In resurrectiõe xp̃i aer salubrior fuit: sol cãdidior: et terra fecũdior. Et. b. Marcenti9 dicit. In resurrectiõe xp̃i elemẽta oia gloriant. Nã z solẽ ipsum in hac die arbitror solito fuisse clariorẽz. Necesse est enĩ vt in hac die sol gaudeat z i ei9 plus solito iocũdet resurrectiõe i cui9 passione cõdoluit: z sicut in ei9 passiõe magnã obscuritatẽ ostẽdit i signũ tristicie: ita i ei9 resurrectiõe maiorẽ habeat claritatẽ i signũ letitie. Letemur itaq; oẽs in hac die q̃ z vivos circũfulget: mortuos vinificat/z vivos illuminat. Hec ille. Uidemus namq; q̃ dies illa in qua aliquod accidit magnũ bonum: vt puta quia princeps victoriã z hostes subiugauit cum leticia celebratur et veneratur. Tales enĩ ferias principes idicere possunt. l. a nullo. C. de feriis. Unde dñs p̃cipit filijs israel oi anno pascha solẽniter celebrare in memoria q̃ ipse dominus eos de seruitute egyptiaca liberauit. vt habet. Exod. xij. ca. Multo ergo magis xp̃iani gaudere et exultare debent in hac die et pascha solenniter celebrare qua nos saluator noster a captiuitate diabolica liberauit. diabolo triumphauit et libertatem perditam humano generi restituit. Una de re igitur in hoc sermone

de triumphanti resurrectione ihesu christi aliqua dubia declarabimus. Sed vt sermoni nostro detur aliquod principiũ tale mouetur dubium.

¶ Utrum congruum fuit dominũ nostrũ ihesum christum resurgere a mortuis?

Adistud dubiũ respondeo et dico q̃ fuit congruũ xp̃m resurrexisse a mortuis: imo possumus dicere necessarium. maxime triplici ratiõe. s. sui: nostri: et beati.

¶ Primo. Rõne sui. cõgruũ fuit z necessarium christum resurgere a mortuis. Et hoc p̃batur triplici ratione.

¶ Prima ratio di. piũctionis. sm̃ enĩ sentẽtiã oĩm theologoꝝ: q̃uis xp̃s vere mortuus fuerit: tm̃ diuinitas nunq̃ fuit separata a carne eius mortua: sicut nec etiam separata fuit ab anima. Non enĩ decebat deum siue verbum diuinum ab humanitate separari quam sibi indissolubili matrimonio coniunxerat sicut non decet virum relinquere vxorem: nec econtra/sine causa. Unde Leo papa inquit. Tanta est vnio dei z hois vt nullo supplicio possent dirimi: nec morte distingui. Et Augusti. sup Joh. ait. Uerbũ ex quo suscepit hoiez nunq̃ separatũ fuit ab eo. Et Damascẽ. dicit. Anathema sit q̃ dicit verbum deposuisse qđ semel assumpsit. Ratio põt assignari: qr cum deus aliquod donũ dat non subtrahit illud sine culpa. Cũ ergo nec ex pte aie: nec ex pte corporis xp̃i aliqua culpa interuenerit: nõ debuit diuina liberalitas ab aĩa ipsa vel a carne sibi semel vnita separari: licet ipse humanitatis partes integrales per mortem essent ab inuicem separate pro redemptione humani generis pficienda. In hoc aũt sensu dicit vbũ dei nunq̃ fuisse separatũ ab homine quẽ semel assumpsit: quia nunq̃ seiunctum fuit ab aliqua eius parte. Nam et cũ aĩa ad limbum descendente et cum carne in tumulo iacente semper cõiunctum fuit. Unde Aug. contra felicianũ. z magister in. iij. di. xxj. dicit. q̃ xp̃s in sepulchro carnem suã nõ deseruit. Quapropter nõ fuit conueniens vt caro coniuncta diuinitati remaneret in miseria mortis. Ergo necesse fuit ipsum de morte ad vitam resurgere: vt diuinitas que est vita viuentium coiungeretur carni viue: et non remaneret coniuncta carni mortue: quam nec mortuam nec viuam rationabiliter debebat vnq̃ dimittere. Et hec est ratio. quare caro christi in sepulchro nõ fuit putrefacta. Nam si virtus creata vnita corpori non patitur ipsum corrumpi: vt patet de aĩa. Ergo multo fortius virtus diuina vnita corpori christi non patiebatur ipsum corrumpi. Et hoc est quod inquit Glo. super illud. ps. xv. Non dabis sanctum tuum videre corruptionẽ. vbi ait. Corpus christi sanctificatũ p quod alia sanctificãtur non patieris corrumpi.

¶ Si autem queratur. Quare ergo non statim surrexit postq̃ mortuus fuit/vt diuinitas non staret coniuncta corpori mortuo: nec p momẽtũ? Respõdeq̃ p triplici ratione.

¶ Primo vt pharef vere mortuꝰ. Nam si statim resurrexisset multi putassent vere nõ fuisse mortuũ. Quia igit sicut i ore duoꝝ vel triũ testiũ stat cõe vbũ: ita duob9 vel tribus diebus ostẽdit aliquẽ vere esse mortuũ. Ideo dñs noster ad resurgendũ expectare voluit istũ terminũ. Et ppter ea Glo. sup illud. j. ad Coꝛ. xv. Resurrexit tertia die. ait. Probata. s. vera morte.

¶ Secõo ppter numeri ternarij pfectionẽ qr sm̃ philosophũ. j. celi z mun. Per hũc numerũ. s. ternariũ adhibuim9 (inquit) magnificare deũ. Propterea qr est prim9 numer9 pfect9: vtpote habẽs principiũ/medium/z finem. Et xp̃i resurrectio pfectissima fuit et esse debuit: ergo tertia die fieri congruit.

¶ Tertio ppter significationẽ. vñ Aug. in Glo. super illud. Oportebat xp̃m pati. Luc. xxiiij. dicit. Christus vna die et duabus noctib9 pmãsit i morte vt ostẽdret q̃ vna mortis sue luce duas nr̃as mortes tã q̃ noctes duas destruxit. s. mortẽ nr̃e ale z mortẽ corporis. Item p hoc significauit q̃ a morte peccati nos debemus resurgere per tres partes penitẽtie. s. cõtritionis cõfessionis/z satisfactionis.

¶ Quarto addit ppter figure ipletionē: qz hoc figuratum fuit in Jona ppheta de quo inqt saluator. Mat. xij. ca. Sicut fuit Jonas in vētre ceti trib9 dieb9 z trib9 noctibus: ita erit filius hois in corde terre tribus diebus et tribus noctibus.

¶ Sed qrit quomodo cōputari habeant isti tres dies? Quia xps iacuit i sepulchro xxxvj. horis: cōputando ab hora occasus solis die parasceues qñ fuit sepult9 vsq; ad auroram diei dñice qua surrexit. Uel si computam9 ab hora nona qua expirauit erūt circiter hore. xl. q̄ nō faciūt tres dies naturales: vt pz. Quomō ergo p̄dicta verificenf oportet scire. Ad hec dicēdū est q̄ dies dupliciter accipit ſm doctores et astronomos. Uno modo p die artificiali q̄ est latio solis sup nostrū hemisperiū: et sic cōtinet. xij. horas tpe eq̄noctij. Et hoc modo bene xps dicit fuisse trib9 dieb9 in sepulchro: qz. xxxvj. horis que faciunt ter xij. horas. z p cōsequēs tres dies artificiales. Aliomodo dies accipit p die naturali q̄ cōtinet. xxiiij. horas. Et sic loquēdo ſm Aug. lib. iiij. de Trinita. Dicit xps resurrexisse tertia die p synecdochen: ptem accipiēdo p toto/ita q̄ prima dies accipiatur ſm sui partē postremā: secūda dies integra: tertia ſm partem sui primam more christiano incipiēdo dies a media noctis Nam ſm Bedā z Augu. Tunc mutatus est ordo et cursus dierū/ac noctium/quia antea dies p̄cedebāt z noctes seq̄bant in signū q̄ hō de die gfe cecidit in noctē culpe. Sed post passionē xpi noctes p̄cedunt z dies sequunf. in signū q̄ p xpm de nocte culpe redūt homo ad diem gratie.

¶ De hora autē resurrectiōis q̄rit. Qua hora xpus resurrexit? Et rīdet ad hoc q̄ varie opinanf doctores. Sed melio9 et cōmuni9 vt ſm Aug. iiij. de Trinita. q̄ surrexit xps diluculo q̄ est q̄ parua lux icipit videri diuidēs noctem ab aurora diei. Et ideo Job. xx. ca. dr: Adhuc tenebre erant: quia aurora media est inter tenebras noctis z lucē pfectam diei. Et huic cōsonāt dicta Bonauenture sup. iij. dist. xxj. vbi finaliter dicit. Certe resurrectio fuit inter horā medie noctis z mane dñice diei. hoc est auroꝛā. Et qz mediū denominatur ab vtroq; extremorum. v. Phyſ. Ideo aliq; dicunt fuisse in media nocte. Alij in mane absq; contradictione.

Secunda ratio quare cōgruuz fuit xpm resurgere dicitur perfectionis: sic arguēdo. Omne totum est nobilius sua parte. et vna pars sine alia est ifecta. iij. Phyſi. t. v. Meta. Cum ergo homo sit composit9 ex anima z corpore. vt inqt Phs. ij. de anima. Patet q̄ perfectior est anima coniuncta corpori et corpus vnitum anime: q̄ si sint ab inuicem separati. Unde Aristo. vj. Polit. inquit. q̄ corpus viuum est nobilius corpore mortuo. Cum ergo aia sine corpore sit impfecta: et ecōtrario corpus sine aia sit imperfectum sicut pars sine suo toto. Igitur oportuit q̄ anima christi vniretur suo corpori. et ecōtra. Cum in xpo debuerit esse ois pfectio que reperiatur in natura humana. Si em̄ non surrexisset imperfect9 remāsisset: pro eo q̄ homo nō fuisset. Quia vt dicit Augu. xiij. de ciuitate dei. Anima non est totus homo sed pars melior hominis: nec est totus homo corpus/sed pars inferior hominis/cum vtrumq; coniunctum fuerit simul. s. corpus et aia habet nomen hominis. Hec ille. Ram p illo tempore quo aia christi fuit a corpore separata. et econtra. Christus homo non fuit. vt inqt Bonauē. in. iij. dist. xxj. ar. j. q. j. in corpore questionis. Quod etiam sic potest probari. A quocūq; remouetur superius ab eodem remouetur et inferius. Sed corpus animatū est superius ad hominem. Ergo a quocunq; remouet corp9 animatum ab eodem remouetur homo. Sed christus in triduo nō habuit corpus animatum. Ergo christus in triduo non fuit homo.

¶ Sed nota cum de hoc sint varie opiniones doctorum: q̄ cum queritur vtrum christus in triduo fuit homo? Homo potest intelligi dupliciter. s. materialiter et formaliter. Si intelligatur materialiter: sic dicitur q̄ christus in triduo fuit homo quia post mortē nulla entitas realis partialis fuit destructa: immo quelibet talis entitas fuit vnita verbo. Et ideo fuit homo materialiter in ꝑtum habuit: partes

sibi vnitas. Si autem intelligatur formaliter tunc christus in triduo non fuit homo: quia vt patet per auctoritatem Aug. prealligatā. Ad hoc q̄ aliquis sit homo requiritur vnio actualis anime cum corpore. Ideo dicit. Aristo. iij. Methe. q̄ homo mortuus non est homo nisi equiuoce. Sed in triduo anima christi non erat actualiter vnita cum corpore. Ergo christus in triduo non fuit homo formaliter. Scotus etiam tenet eandem conclusionem. s. q̄ christus in triduo non fuit homo formaliter. et habet talem rationem. Humanitas vel homo dicit entitatē absolutam vltra entitatem partium: et est illa entitas que resultat ex partibus vnitis. Als generatio et corruptio non terminarētur ad entitates absolutas. Sed xps in triduo non habuit istam entitatem: qz in triduo nō habuit partes hominis vnitas. Ergo christus in triduo non fuit homo. Ad hoc ergo vt non remaneret in ista imperfectione: congruum fuit: immo necessariū vt resurgeret a mortuis. Als sequeretur q̄ fuisset discordia inter humanam naturam que erat in christo et diuinam: quod est impossibile: cum essent vnite vinculo pfectissime charitatis. Et cuz anima semper appetat vniri suo corpori. viij. Ethicorum.

¶ Tertia ratio dicitur premiationis. Si enim per que quis deliquit per ea et puniri debet. Ergo quisq; per ea per que bene agit debet premiari. Cum igitur christus exposuerit corpus suum passioni pro charitate et tolerauerit tot acerbissima tormenta. Ergo congruum fuit: immo necessarium: quantum ad iusticiam vt in ipso corpore glorificaretur. Uirtuti enim est faciendus honor et retribuendum premium. vt dicitur. j. Phyſico. t. iij. Ethi. Quia igitur scriptum est. Luce. xiij. ca. Qui se humiliat exaltabitur. Cum xpus humiliauerit seipsum factus obediens vsq; ad mortem. Ergo iusticia exigebat: vt exaltaretur vsq; ad gloriam resurrectionis.

¶ Secūdo. principaliter probatur con

gruitas resurrectiōis christi respectu nostri. Et hoc etiam tripliciter.

¶ Primo. ratione confirmationis. s. in fide z spe. Primo in fide: quia per eius resurrectionem confirmata est fides nostra circa diuinitatē eius. Si enim non surrexisset homines nō credidissent ipsum fuisse verum deum. Unde in. ps. xxix. ipse inquit patri. Que vtilitas i sanguine meo/dum descēdo in corruptionem. Ubi glo. inquit. Si corruptum fuerit corpus meū et sanguis meus z non resurrexero nemini annunciabo: et nullum lucrabor: quia vero surrexit cognouerunt omnes q̄ vere erat deus. Nam omnis effectus naturaliter est demonstratiuus sue cause. vt inquit Auctor libro de causis. Cum igitur causa primaria resurrectionis mortuorū sit diuinitas: christus qui virtute propria surrexit ostendit se esse deum. Et sic confirmauit nos in fide diuinitatis sue. Nam corpus sequitur naturam sui capitis. Et ideo cum christus caput nostrum et noster dux et princeps resurrexit: possum9 z nos resurrectionē sperare. Alj si non resurrexisset perdita fuisset spes nostra. Unde glo. super Lu cā vltimo ca. inquit. Si nō est veritas resurrectionis christi non est fructus passiōis eius. Et apostolus. j. ad Corinth. xv. ca. ait. Si christus non resurrexit: ergo inanis est predicatio nostra. et ibidem etiam dicitur. Si christus non resurrexit neq; mortui resurgēt. Uerum qz ipse vere resurrexit. Ideo absq; vllo dubio et nos resurgemus. Et has duas confirmationes. scilicet. in fide et spe tangit Apostolus. j. Petri. j. dicens. Deus suscitauit euz a mortuis vt fides nostra z spes esset in deum.

¶ Secundo congrua fuit resurrectio eiꝰ respectu nostri. Ratione reconciliatiōis. vt. scilicet. nos per peccata nostra a deo auersos illi reconciliaret. Unde ad Hebreos. ix. ca. dicitur. Christus introiuit in celum vt appareat vultui dei pro nobis. Et ad Rom. viij. ca. iterum inquit apostolus. Christus iesus qui mortuus est: immo qui et resurrexit: qui est ad dexterā dei qui etiam interpellat pro nobis.

Tertio fuit necessaria et cōgrua ratiōe nostre instructiōis. vt inqt. s. Tho. in. iij. pte sum. q. lij. art. j. Et hoc triplr. Primo vt sicut xp̄us resurrexit a mortuis: ita et nos resurgam⁹ a pctis. Scdo vt sicut xp̄s post resurrectionē habuit nouā vitā: ita z nos i nouitate vite ambulem⁹. iuxta illd apli ad Ro. xij. c. Renouamini in nouitate sensus vestri. et ad Ro. vj. c. iterū inqt Paulus. Quomodo xp̄s surrexit a mortuis p gl'iam dei patris: ita z nos in nouitate vite ambulem⁹. Tertio ad istrūcduz nos q̄ sicut ipse resurrexit amplius nō moritur⁹. iuxta illud ad Ro. vj. c. Christus resurgēs ex mortuis iam non morit: ita et nos amplius nō debemus redire ad mortem pctōz: sed viuere semp cū xp̄o in gra Et dicere cū apl̄o ad Galatas. q. c. Christo cōfixus sum cruci: viuo autez iam nō ego: viuit vero in me christus.

Tertio. principalit fuit cōgrua z necessaria resurrectio xp̄i respectu beati. s. angelorz et aiarum sanctarz z corporz glorificādorz: vt cresceret illis gloria et consolatio in contemplanda humanitate christi. Unde de christo inquit apl's Petrus. j. c. sue. j. cano. In quem desiderāt angeli ꝓspicere. Non solū esn̄ scti delectant in cōtemplatione deitatis: sed etiā humanitatis iesu xp̄i sicut ꝓphetatū fuerat Esa. xxxiij. ca. Regem in decore suo videbūt. Et ob hāc causam necessaria fuit xp̄i resurrectio. vt sancti in aia et corpore beatificarent. In anima cōtemplādo diuinitatem z animā xp̄i gloriosam. In corpe vero videdo corpus xp̄i gloriosum omniq̄ gloria plenissimum. Et sic patet q̄ ex parte sui et ex pte nostri et beati cōgruum fuit z necessariū christum a mortuis resurgere.

Also q̄ congruum fuit xp̄m a mortuis resurgere. Hūc de gaudio z cōsolatione resurrectiōis iesu xp̄i q̄rendū est p modū contemplationis. Que fuerūt cōsolatiōes resurrectiōis xp̄i? Et ad hoc respōdeo q̄ multas cōsolationes de passione z resurrectione christi habuerūt diuersi. De quibus hic pauca enarrabim⁹. Dimissa igitur principali cōsolatioue que fuit ipsius xp̄i. De quo dici potest illud. ij. Machabeo. j. c. Tempus affuit quo sol refulsit qui prius erat subnubilo. Ipse esn̄ sol iusticie christus qui i passione fuit sub triplici nubilo. s. mortalitatis quo ad corpus: passibilitatis quo ad animā: et multiplicis penalitatis quo ad vtrumq̄. Hodie de isto triplici nubilo exiuit et in mundo refulsit. Nam corpus eius induit imortalitatē: anima impassibilitatem: et vtrumq̄ omnimodam gloriam et felicitatem. Unde Leo papa ait. Post passionem xp̄i ruptis vinculis mortis infirmitas in virtutem: mortalitas in eternitatē: et contumelia tranſiuit in gloriam. Omittendo etiam dicere de dotib⁹ corporis gloriosi ipsi⁹ dn̄i et de gloria aie illius: quia hec excedunt humani ingenij facultatem: ita q̄ nullus posset illa exprimere. Ideo de aliorum consolationibus dicemus.

Prima igitur consolatio dico q̄ fuit sanctorum patrum in limbo existentiū quā habuerunt statim post passionē christi ad quos descendit anima eius gloriosa: sicut ꝓphetatum fuerat per Dauid. ps. cvj. vbi inquit. Sedentes in tenebris et in vmbra mortis vinctos in mendicitate et ferro: z eduxit eos de tenebris et vmbra mortis: et vincula eorum dirupit: quia contriuit portas ereas z vectes ferreos cōfregit. Sciēdum est ergo q̄ aia xp̄i statim cū mortuus fuit cū maxima angelorz multitudine prexit ad iferos. Demones aūt in aere cōmorātes hoc vidētes statim annūciauerūt demonib⁹ infernalib⁹: mortuū quēdā cū maxima turba angelorz aducture q̄ videf velle infernū ipetuose intrare z eos debellare. Propter quod portas infernales clauserūt. Sed angeli pēūtes ad ianuas iferni pulsantes clamauerūt dicētes illud ps. xxiij. Tollite portas principes vestras z elenamini porte eternales z introibit rex gl'ie. Quib⁹ rñderūt demones. Quis est iste rex gl'ie? Rūq̄ esn̄ venit huc mortuus cū tali audacia. Et illi dixerūt. Dn̄s fortz z potēs: dn̄s potēs i ꝓlio. Et cū adhuc nō aperirēt: iterq̄ clamauerūt angeli dicētes. Tollite portas rc̄. Quib⁹ rñdētib⁹. Quis est iste rex gl'ie. Illi dixerūt, Dn̄s virtutū ipse est rex glorie. Quibus dictis ceciderunt z confracte sunt porte infernales. Et hoc figuratum fuerat. Judicum. xvj. vbi dicitur q̄ Sanson portas claustras Gaze ciuitatis apprehendit et asportauit rc̄. Unde territi demones dixerunt. O princeps noster tu lucifer pdidisti gaudia nra dū xp̄m crucifigi fecisti. Et nota vt possumus considerare deuote ꝑm quosdam doctores q̄ qñ xp̄s i cruce clamauit emittens spiritū terra contremuit z petre scisse sunt. Ut dicit Mat. xxvij. Unde illud fortasse in quo fuerat erur: adeo extensus est vt tranſiret vsq̄ ad ad lymbus in quo erant scti patres. Et p illud fortasse descēdit ibidez de sanguine xp̄i in cruce pendētis. Statiq̄ aduenīente anima iesu xp̄i apparuit lux magna in lymbo z lymbus miro lumine ac splendore est lustratus qui prius erat tenebrosus: et perspexerūt sanguinem illum de cruce fluentem. Unde Aug. inquit. Sicut aduenīente luce solis omnis tenebra in aere existens effugatur sic aduenīente anima christi in lymbo infernus illustratur. Quia vero Johannes baptista per modicum tempus perrexerat ad lymbum et annunciauerat christi passionem futuram in proximo ipse surrexit et dixit illis sanctis patrib⁹. Hec lux est illius agni immaculati qui hodie pro nobis in cruce pependit: quez ego digito monstraui. di. Joh. j. Ecce agnus dei. ecce qui tollit peccata mundi. Tunc surrexit Esa. propheta et dixit. Hec lux est illa de qua ego prophetaui. ix. c. mei lib. dicēs Populus qui sedebat in tenebris vidit lucem magnam. Ambulantibus in regione vmbre mortis lux orta est eis. Tūc surrexit etiam zacharias propheta: dicēs Hic est sanguis de quo ego dixi. ix. c. mei lib. dicens christo. Tu quoq̄ in sanguine testamenti tui eduxisti vinctos de lacu in quo non erat aqua. Tunc etiam sanctorū agmina (vt inquit Augustinus) vocec lachrimabili dicebāt. Aduenisti desiderabilis redemptor mundi quez expectabamus. descendisti pro nobis huc ad inferos: succurre nobis miserando: resolue nos de captiuitate. O quāta leticia tunc gaudēdentes. dicebant. Benedictus qui venit in noīe domini. O quanta leticia perfundebantur cum videbant deitatem et gloriosaz animā xp̄i redemptorem q̄ et glorificatorem suuz. Omnes ergo procidētes adorauerunt eum et xp̄s dn̄s omnibus benedixit. di. Benedicti vos a dn̄o qui fecit ce. z ter. Benedicti a deo patre: benedicti sitis a me filio. Benedicti a spiritu sancto Nunc gaudete mecum: qz in vita credidistis z amastis me. Ecce ego deus vester Ecce ꝑtū vos ego dilexi/ qz pro vobis fact⁹ suz homo et veni in mūduz: laborauit: sudauit: esuriit: sitiui: et insup opprobria z penas pertuli. z sic narrant omnia mysteria que de ipso scripta erant per ipos ꝓphetas. Talibus et indicibilib⁹ consolationibus repleti sunt triduo. Tandem in xta dicta sancti vincentij contemplemur quō exorarunt christū vt resurgeret z eos liberaret. Nam vt idem dicit. Similiter et Lyra super Mat. x. c. z claret per Grego. xxiij. q. iij. c. Obtineri. Quāuis deus ab eterno preordinauerat christi resurrectionem ad hominum salutem tamen sic voluit vt orando mereantur homines ex dei gratia accipere beneficium quod ante secula disposuit deus donare. Contemplari ergo pie possumus quomodo primus omniū patriarcha Adam vna cū aliis. s. Noe Mathusalē. Melchisedech: abraham: isaac z Jacob: ceterisq̄ accedendo coram christi anima flexis genibus adorauerunt. Secundo quoq̄ Moyses cum samuele: Esaia/ Hieremia/ Daniele. rc̄. accesserunt et adorauerunt. Tertio Aaron sacerdos primus: cum Eleazar: Ithamar Fineesq̄. z sic de aliis. Quarto Dauid rex cum Ezechia z Josaphat aliisq̄ regibus rc̄. Quinto omnes sancti coniugati. z electi veteris testamenti: de duodecim tribub⁹ israel. Sexto Eua cū omnibus mulieribus electis et cum viduis et virginibus. Septimo Johannes baptista cū omnibus sanctis no. testamenti. s. Joseb spōso Marie. zacharia. Joachiz. Symeone et Innocētibus pro christo occisis. Et cū eis etiam latro pendens iuxta crucē. Isti et omnes electi adorantes dixerunt illud ps. Surge domine in requiem tuam. s. ce lestem: tu et archa sanctificationis tue. i.

corpus sanctificatū. Exurge dñe et libera nos propter nomen tuum. Jesus aūt rūdit illud ps̄. Propter miseriaz inopium ⁊ gemitus pauperū nunc exurgam. et statim cū oībus illis ascendit et venit ad sepulchrū. Et illis deū laudātibus/aia xp̄i corpus reassumpsit:⁊ clauso sepulcro exiuit ac supra sepulchrū stans ostendit omnib⁹ corpus gloriosuz cuz cicatricib⁹ dicens. Ecce charissimi. q̄tum vos amaui ⁊ qualibus vulneribꝫ vos redemi. Et mox oēs angeli ⁊ sancti dixerunt illud quod canit ecclesia. Gloria tibi dñe q̄ surrexisti a mortuis cū patre et sancto spiritu. ⁊c. Quantam vero exultationem habuerint sancti patres de eorum liberatione. patet considerando affectionem quam habebāt tanto tempore illum expectantes Scriptuz est enim. Proverb. xiij. Spes que differtur affligit animam:desideria aūt cū cōpleta fuerint delectationem pariunt. Unde ait Aug. in sermone de passione. Ihanc ergo tristiciam et penam totam christus cōuertit in leticiam et gaudium:dum sanctis patribus animam suam et diuinitatis essentiam ostendit:in qua omnis gl̄ia paradisi consistit. Si ergo abraham gaudens est de incarnatione xp̄i:vt dicitur Jo. viij. c. q̄asi in fine:multo magis credendum est ipsum et alios sanctos patres exultasse quando viderunt eum venientem ad eos. Valde enī gauderet quis si de carcere sarracenoꝝ vel turchorum liberaret. Multo igitur magis ipsi debuerunt gaudere q̄ndo fuerūt educti de carcere tenebroso:vbi diuina visione carebāt. De carcere horrendo. vbi horrēdorum demonuz vicinitatem habebant. De carcere ignominioso:quia sub terra in lacu iacebant. Et de carcere tam longo:quia per tot milia annoruz ibi manserant. Et ideo de eis predictum fuerat Esa. xxxv. Gaudium ⁊ letitiam obtinebunt:⁊ ab eis fugiet dolor et gemitus. Habuerunt enim gaudiuz q̄ assecuti sunt diuine visionis aspectum: habuerunt leticiam:quia euaserunt tam horribilem vicinitatem demonuz. Fugit ab eis dolor quem habebant propter locum tam ignominiosum. Et gemitꝰ quē habebant propter carcerem diuturnum.

¶ Secunda consolatio quē fuit omniuz prima post resurrectionem:fuit facta gloriose virgini marie de qua inquit Ambro. in lib. de virginibus. di. Uidit maria resurrectionez dñi prima vidit et credidit. Et hec fuit ratio quare ipsa nō iuit ad monumentum: quia sciebat eum resurrexisse: Non obstat modo quod dicit. Mar. vlti. q̄ surgēs iesus apparuit primo marie magdalene a qua ejecerat septem demonia. q̄ sicut intelligitur illud dictum quod habetur. rj. Inter natos mulierum nō surrexit maior Johanne baptistia. Ex quibus ꝺbis non sequitur quin christ⁹ et virgo maria qui sunt nati ex mulieribus: sint maiores ipso Johanne baptista. Sed per illa ꝺba voluit intimare q̄ iter eos qui ceciderant per peccatum originale nullus surrexit maior Johanne baptista. Ex quo excluditur christus et beata virgo maria: q̄ non ceciderunt per peccatuz. Et ita in p̄posito intelligitur dictum Marci q̄ prio apparuit magdalene peccatrici q̄ alijs peccatorib⁹. Uꝫ si q̄ratur Quare euāgeliste nō fecerūt mētionē de apparitiōe fctā gl̄iose ꝺgini? Rñdēt doc. q̄ appitiōes xp̄i exhibite mr̄i:et familiaria iter eos colloq̄a atq̄ amoris sublimia signa itūm fuerūt intellectū humanuz excedētia q̄nō potuerunt bene sciri nec ab inferioribus dici: nisi cum tanta diminutione q̄ illa dicere esset nobis eorum excessum quodāmodo denigrare. Item spiritui sancto et euangelistis propositum erat tantum apparitiones describere que carnalibus hominibus possent de resurrectione christi fidedignum testimonium prebere. Jdeo noluerunt ponere apparitionem factam matri:cuius testimonio pro filio non creditur ratione nimie affectionis. l. videamus. ff. de in lib. iu. Si enim verba extranearum personarum deliramenta visa sunt:multo magis matrez pro filij amore credidissent delirare. Aliam quoq̄ rationem assignat Bern̄. in sermo. de resurrectione domini. di. q̄ apparitiones de quibus euangelium loquitur non fiebant ni

si incredulis nec fiebant in specie gloriosa:immo fiebāt aliquādo in specie aliena puta in specie hortulani apparendo Marie magdalene:et in specie peregrini apparendo duobus discipulis in via:⁊ sic de alijs. Beate autem virgini Marie apparuit in specie gloriosa:⁊ non ad confirmationem dubij sed ad allegationem solatij. Sancta ergo mater ecclesia credit ⁊ tenet q̄ xp̄s primo apparuit post resurrectionē matri sue. Et in signum huius in hac die stationem celebrat apud sanctam mariā maiorem in ciuitate Romana. Ubi tempore magni Gregorij dum ipse in die pasche missaz cantaret et dixisset. Pax domini sit semper vobiscum. Angelus dei alta voce respondit. Et cuz spiritu tuo. Et ob hoc vsq̄ modo cum papa ipsa die resurrectionis ibidem celebrat cuz dicit. Pax domini. ⁊c. nil sibi respondetur a clero in testimonium huius miraculi. Potest quo q̄ probari hec apparitio sic arguendo. Prius et citius debuit christus consolari illos quos plus dilexit:⁊ a quibus plus dilectus est ⁊ a quibus plura beneficia accepit:et quos magis reliquerat tribulatos de passione sua et morte q̄ alios. Amor enim debet esse reciprocus. ix. Et hic.⁊ beneficiatus debet esse gratus ergabenefactorem suum. Cum ergo nullum habuerit chariorem amicū christus in hoc mundo:nec a quo plura beneficia recepisset q̄ matrem suam:cui ex precepto legis debebat particularem reuerentiam et honorez. Exo. xx. et Deut. v. Ergo necessario tenendum est q̄ primo eam consolatus est. Nullus enim erat in hoc mundo qui tantum doleret de morte ipsius domini iesu quantum cordialissima mater eius. Cum igitur ille qui in vno granatur: in alio debeat subleuari. Et q̄ fuit socꝰ passionum:sit et consolationum. Credendū est ergo indubitanter q̄ christus primo consolatus fuit matrem suam quam aliquem alium:ei totus iocundus apparens et gloriosus post resurrectionem. Quis enim nisi demens aliter credere posset. Si namq̄ esset aliquis filius in vltramarinis partibus constitutus de quo eius mater intellexisset q̄ mortuus esset: et tandem sanus rediens personas extraneas visitaret et ad matrem afflictam ⁊ tribulatam vltimo accederet: bonus nequaq̄ filius esset. Et ideo Bernardus vbi supra concludens q̄ christus primo apparuit sue dilectissime matri:sic inquit. Nulla fuit infruitionis gratia dignior:nulla expectationis desiderio feruentior: nulla deprecandi instantia vehementior:nulla apparenti intimior. nulla intoto orbe sibi chariorꝫ:nulla in discurrendo conuenientior. Non enim angelorum testimonium querebat: nec iuit ad videndum: non autem se potuisset continere quin ad sepulchrum curreret audita eius resurrectione nisi omnia sciret. Apparuit autem quibus non tantum tenebatur :ergo et ei cui pl⁹ attinebat. Si vero dicaf primo ei non apparuisse quia in euangelio non dicitur: eadem ratione credendum esset q̄ nunq̄ sibi apparuit:quia nec hoc enangelium dicit: Hec ille. De consolatione igitur dulci Marie in christi apparitione pro deuotione populi persequamur modo contemplatiuo prout traditur a deuotis doctoribus et predicatoribus de hoc scribentibus deuotam practicam. Contemplemur itaq̄ primo quomodo beata virgo Maria meroꝛe confecta et gemitibus fatigata in christi passione cuius animam pertransierat doloris gladius adeo vt semineccem vix inter manus sanctaruz mulierum in hierusalem deductam preminia debilitatione ad filij sui sepulchrū ire non valentez: vt dicit Augustinus oportebat quiescere in camera sua singulis horis ad diem resurrectionis flendo et plorando super vnici filij morte / nec cibum vel potum capiebat sed incessanter lugebat. Adueniente autem aurora huius diei quia sciebat secundum prophetias et christi prenunciationem q̄ die tertia deberet christus a mortuis resurgere cepit ardenter desiderare christum et indicibilē dulcedinē sētire i spū:ob qd̄ oīa do cepit talia dicere. O pf eterne deꝰ. Ecce iā instat p tēpus aphetis predictū susci ta ergo filiū meū. O fili dei dulcissime. O

amantissime nate mi te pridem vidi plagis repletum senissimis: vtinam iaz viderem te gloriosum. Dixisti O fili mi et totiens dixisti: tertia die resurgaz. En dies tertia imminet: surge ergo et pone finem gemitib9 meis et veni vt videaz te. O lumē oculorū meorum ostende mihi faciez tuam. sonet vox tua in auribꝰ meis. Vox enim tua dulcis. ⁊ fa. tu. de. ni. vt habetur cant i. ij. ca.

¶Item contēplemur secundo circa hoc quomodo interea dominus iesus cuz omnibus electis de inferno eductis et angelis beatis venit ad sepulchrum et ibi resurrexit: vt tactum est in prima consolatione superius dicta. Et primo Gabrieli archangelo mandauit di. Sicut tu annunciasti matri mee incarnationem meam. ita nunc vade annuncia sibi resurrectionem meam. Illeꝙ cum militia angelorū veniens ad cameram virginis: cepit intonare ceteris concinentibus. Regina celi letare Alleluya: quia quē meruisti portare Alleluya: resurrexit sicut dixit alleluya. ⁊c. Prout fuit reuelatū btō Gregorio qꝫ sic angeli cantabant Rome coram imagine virginis. ⁊c. Cunꝙ beata mater de tali dulci cantu miraretur. mox christꝰ ingenti lumine ei apparuit salutañ. Salue sancta parēs. ⁊c. O mater charissima cessent tua lamenta: gaude mecuz en ego ipse sum quem virgo cōcepisti/peperisti/ ⁊ lactasti/ac in cruce pendentē cōspexisti Ecce passiois mee cicatrices. Mox ipa adorauit dicens. Benedictus qui venit i nomine domini Et dulcit mater filiū amplexando osculabatur et cicatrices: Non sufficimus profecto cogitare et narrare quanta et q̄ dulcia inter eos tunc fuere v̄ba amicabilia et consolabilia.

¶Contemplari tertio etiam possumus quō ad cōsolationem matris xp̄i dns tūc enarrauit videlicet qꝫ aia seperata statiz cum multitudine angelorum descēdit ad infernuz ⁊ ipsuz confregit ac/ sanctos patres eduxit. Ostēdit quoꝙ ei omnē multitudinem angelorū assistentē et omnes sanctos patriarchas/ ⁊ prophetas/ ac electos. ⁊c. Et tunc processerūt angeli salutātes eaz dicentes. Aue regina celorū aue dña ange lorum: salue radix sancta ex qua mundo lux est orta. ⁊c. vt canit ecclesia. Itez processerūt Adam et Eua dicentes. Benedicta filia tu a dño: quia per te fructū vite cōmunicauimus: et genibus flexis petierunt veniā sup eo qꝫ ipsi peccādo vederūt causaz passionis xp̄i taz acerbe et cōpassionis marie. Itē processerūt patriarche di cētes. O gliosa dña excelsa super sydera. ⁊c. Dō eua tristis. ⁊c. Itē pcesserūt pphete cū oibus filiis israel et electis veteris testamēti dicētes illud Judith. xv. Tu glia hierusalē: tu letitia israel: tu honorificentia ppli nostri: nos te pdicauim9 sup oēs gloriosam. ⁊c. Itē pcesserunt sancti noui testamēti. s. Johannes baptista. Joseph sponsus marie: zacharias. Symeon. Anna. Innocentes et inter eos erat latro cui dixerat dns. Hodie mecū eris in paradiso. Hi oēs cecinerūt Felix nāqꝫ es sacra v̄go maria et omni laudabilis qꝫ ex te ortus est sol iustitie xp̄s deꝰ noster. p quē saluati sumus.

¶Si dicas quō ista oīa vidit Maria? Rndet Aug ipsa a deo talē gr̄am habuit vt p ppnas species videret sepius āgelos et oēs btōs spūs. Un et Ambro. lib. de v̄gi. di. qꝫ archāgeli et pcipue Gabriel ac/ pphete scti solebāt eā reficere v̄bis. Hec ille. Et sic patz. Deniqꝫ cogita quō maria ad pdicta dixit. Magnificat anima mea dominum. ⁊c.

¶Cōtēplemur. Quarto quō ipe xp̄s matri dixit. O venerāda mr̄ gaude: qz vt decet matrē dei te sup oēs āgelos et sanctos in celo exaltabo et ex meritis quiqꝫ vulnerū istoꝝ meoꝝ: quib9 summa cōpassione condoluisti facio tibi quinqꝫ gratias: iuxta quinqꝫ litteras nominis tui Maria: vt omnes inuocantes nomen tuum saluētur. Primo facio te matrem mie ⁊ gratie Secundo confirmo te adoptiuam matrez et auxiliatricem christianorum. vt confugiāt ad te oēs in oi necitate Mā ⁊ in cruce omnes fideles tibi in persona Johannis cōmendaui in filios vt tanꝫ mater procures salutē eoꝝ. Tertio facio te et cōfirmo reginaz angelorū et totius mūdi vt honorent te et obediāt tibi oia. Quarto dabo tibi imperādi iurisditionē sup oibus dcīs qꝫ volueris vt saluos quos vis. Quito vo

lo vt tu sis aduocata oīm peccātoꝝ et hominuz. Post hec xp̄s āplexans et osculās matrem vale fecit et recessit. Et nos ergo charissimi honorem9 matrē dñi sūma reuerētia: ⁊ rogem9 genibus flexis vt a xp̄o impetret nobis veniā ac gratiaz: et tandē gloriam. Amen.

¶Sermo.xxi. De eadē resurrectione christi.

¶Thema

Tu cognouisti sessionē meā: et resurrectionē meā Scribunt hec vba ps. cxxxviii. Uel istō surrexit dns vere. Luc. vlti. ca.

¶Prohemium

Charissimi Quamuis debeamus credere et nullaten9 dubitare xp̄m a mortuis resurrexisse. Nihilominus ad tollendaz infidelitatē et incredulitatem aliquoꝝ nephandissimorum hoim et ad nostraz cōfirmationem. Ex quo heri probauimus quaten9 fuit congruū et necessariū xp̄z a mortuis resurgere. Hodie vt clarior notitia habeatur: pro fidei augmētatione de veritate resurrectionis iesu xp̄i verba faciemus. In hodierno enim sermone plura q̄ in hesterno mirifica remanēt declaranda. Eleuate ergo. o xp̄icole corda vra et mēte eleuata cōsiderate: et videbitis qua via pbabit veritas resurrectionis dñi nr̄i iesu xp̄i.

Ad vandam igitur fidem alicui veritati tripliciter reperitur.

¶Prima dicitur ostensio sigilli autentici: quod patet i. c. scripta vero autentica. extra de fi. instru. Ubi Alex. iij. inquit. q̄ illa scripta sunt autentica et habent robur firmitatis: eisqꝫ adhibef fides: que sunt signata sigillo autētico. Sup qō. c. inquit. glo. Autenticum sigillum dicimus sigillū ep̄i cui creditur q̄diu contrarium non ostendatur. Sicut habef extra de proba. c. postcessionem et. xj. q. iij. c. eure.

¶Item sigillum capitul i dicitur autenticum. xxiij. dist. c. in nomine domini.

¶Item sigillum alicuius principis secularis cui creditur de consuetudine. vt habetur extra de fide instrumen. c. cum dilectus. et. xix. q. ij. c. statuimus hec glo. Si ergo litteris habentibus sigillum autenticum alicuius principis secularis. vel alicuius capli seu pontificis vel pape fides datur plenissima: profecto dabitur fides sigillo magnifico dñi nostri iesu xp̄i. qui est summe pontifex omniū pontificuz: dicente apostolo. ad hebreos. iij. ca. Habemus pontificez magnum qui penetrauit celos iesum christum. Et est rex regum ⁊ dominus dominātiuz. Apoc. xix. Ueritas ergo resurrectionis dñi nostri iesu christi qui est rex regum. ⁊c. probatur sigillo suo autentico non dico sigillo plūbeo vel aureo: sed sigillo mirifico suarum ciatricuz ⁊ sacrorum stigmatū que apparuerunt in manibus et pedibus et in latere eius post illius resurrectionē. Que quidam cicatrices fuerunt sufficiens argumentū q̄ illud erat corp9 verū ⁊ vinū. qō prius fuerat in cruce vulneratum. Et ideo ad ostēdendam veritatem sue resurrectionis ostēdit discipulis suis manus et latus. vt dicitur Joh. xx. ca. Et ibidem scriptū est. Gauisi sunt ergo discipuli. viso dño. Circa quod sciendum est scūm Alex. de ales in. iij. pte summe in tractatu. de resurrectione xp̄i. et. b. Tho. ibidem. q. liij. ar. iij. q̄ christꝰ resurrexit cum cicatricibus non soluz ad tempus demōstrandis: sed in corpore suo ineternum permanendis: propter quatuor rationes: quas habes in sermone de quinqꝫ plagis.

¶Secundo dico q̄ datur fides alicui veritati testium viridicorū affirmatione. vt habetur in. c. qñ contra falsam. extra de proba. In ore. n. duorum vel triū testium stat omne verbum. Deut. xix. Quo presuppositō. dico q̄ non soluz duorum vel trium testium affirmatione. sed multorū probatur veritas resurrectionis xp̄i iesu.

¶Primo testimoniū prophetarū Dauid

enim in ꝑsona xꝑi dixit ps. iij. Ego dormiui et somnū cepi et exurrexi qr dns suscepit me. In sacra eni' scriptura per dormitionem intelligitur mors. Ut hꝫ ad Gal. iiij. Itēps. xl. Loqꝫ in persona xꝑi dicens patri. Tu aūt dne miserere mei ⁊ resuscita me et retribuam eis: Et Esa. xi. ca. Uidens ꝓpheta resurrectionē xꝑi gliosaz. inquit. Erat radix iesse qui stat in signū populoz: ipz gētes deprecabunt: ⁊ erit sepulcrum ei⁹ gliosuz. Et sophonie. iij. vnicuq; secū resuscitando ex sctis patrib⁹ existētibus in lymbo/ait saluator. Expecta me in die resurrectionis mee. Usi Osee. vj. docebāt illi mortui qui debebant resurgere cuz xꝑo postꝙ intellexerūt ipm esse mortuū: confortantes se inuicez. Uiuificabit nos post duos dies: in die tertia sucitabit nos: qr. s. cum ipso resurgemus.

¶ Scdo probat. hec veritas testimonio ā geloz de quo hꝫ Mat. xxviij. vbi dr angelus aūt dni descēdit de celo: et accedēs reuoluit lapidē et sedebat sup eū. Erat aūt aspectus eius sicut fulgur: vestimenta ei⁹ alba sicut nix: pretimore aūt eius exterriti sunt custodes et facti sunt velut mortui dixitq; mulieribus. Nolite timere: scio. n. q Jesuz qui crucifix⁹ est q̄ritis: nō est hic surrexit sicut dixit vobis, venite et videte locū vbi posit⁹ erat dns. Marci quoq. xvj. dr q maria magdalene: et maria Jacobi ⁊ salome: valde mane vna sabbatoz. i. in hac die resurrectionis venerūt ad monumētū orto iā sole et dicebāt ad inuicez Quis reuoluet nobis lapidē ad ostio monumēti. et respicientes viderūt reuolutuz lapidē. s. a primo angelo. Et introeūtes viderūt iuuenē sedētez in dextris cooptū stola cādida et ostupuerūt qui dixit illis. Nolite expauescere Jesuz q̄ritis nazarenū: surrexit non est hic. Ecce loc⁹ vbi posuerūt eū: Sed ite dicite discipulis eius et petro. qr p̄cedet vos in galileā: ibi eū videbitis sicut dixit vobis. Triplici aūt de causa noluit. Petrū. Quarum vnā assignat Grego. di. Petrū vocauit ex noīe ne desperet ex negatione. Si eni noiatiz euz nō exprimeret qui magistrum negaturi venire inter discipulos non auderet. Indignuz enim se iudicabat discipulatu dū ter negauit magistrū. sed pcc̄ata non nocent que nō placēt. Scda causa est vt angelus sibi tanq̄ summo pōtifici honorem deferret. Si. n. quis pape ⁊ collegio cardinaliuz lras mitteret papaz noiatim exprimeret: cardinales vero in gñali proterret: Angelus igitur noiatim expressit petruz tanq̄ pontificē summū. discipulos aūt generaliter tanq̄ collegiū. Tertia causa est quia Petrus interpretatur agnoscens. q quod datur intelligi q illi xꝑm inueniunt qui deum ⁊ se veraciter agnoscūt. De apparitione quoq; angelica. habetur Joh: xx. c. vbi scriptum est q maria stabat sola ad monumentum foris plorans. Dum ergo fleret inclinauit se et prospexit in monumentuz et vidit duos angelos in albis sedentes: vnum ad caput et alium ad pedes vbi positū fuerat corpus iesu: qui dixerunt ei. Mulier quod ploras? Et istos duos angelos etiam viderunt alie marie. vt habet Luce. xxiiij. c. Cum ergo angeli beatinō possint nisi ꝙa testificari. ergo verissime tenēdum xꝑm resurrexisse. a mortuis vt testificati sunt predicti angeli.

¶ Tertio probat hec veritas testimonio apostolico siue sanctoz apostolorum qui christum resurrexisse probauerunt multis modis videndo/tangendo et comedēdo cum christo: et vsq; ad mortez pro hac veritate p̄dicanda se exposuerunt. Nā actum. x. c. Petrus loquēs iudeis de christo iquit. Hunc deus suscitauit tertia die cuius nos testes sum⁹ qui manducauim⁹ ⁊ bibim⁹ cū illo postꝙ surrexit a mortuis.

¶ Si autez queratur. Quid fiebat de illo cibo quez comedebat christus? Respondet Alex. de ales in. iij. p te summe: in trac. de resur. et. Tho. iij. pte te. q. liij. ar. vj. q christus vere comedebat post resurrectionez cū discipulis suis vt habetur Luce. xxiiij. et Joh. xxj. Sed cum corpus glorificatum nō indigeat refectione vt inquit. Aug. in lib. lxxxiij. questionum. ideo ille cibus virtute corporis glorificati resoluebatur in nihilum: sicut virtute solis aqua resoluitur in vaporem subtilem et consumitur. ⁊ sicut aqua missa in ignem annihilatur a calore ignis.

¶ Quarto probatur hec veritas testimo

niogentilico. Recitat eniz Aug. xviij. de ciuita. dei. ⁊ Lactantius in lib. diui. instit. aduersus gentes. q multe sibylle que fuerant ante aduentū christi de ipsius incarnatione multa dixerunt. De eius quoq; passione et resurrectione prophetauerūt quarū prophetias collectas recitat Aug. vbi. s. di. In manibus infidelium postea veniet: dabunt autem alapas deo manib⁹ incestis/et impuro ore/expuent venenatos sputus: dabunt vero ad verbera sanctum dorsum: et colaphos accipiens tacebit/ne quis agnoscat q verbum sit: vel vnde veniat vt inferis loquatur: et corona spinea coronetur. Uelum templi scindetur: et media die nox erit tenebrosa virtribus horis: et morte morietur. tribus diebus sono susceptis: ⁊ tūc ab inferis regres⁹ ad lucē veniet pri⁹ resurrectionis patro cinio renocatꝰ ostēso: hoc sibille dixerūt.

¶ Quinto probatur eadem veritas testimonio custodum positorum ad sepulcrum: qui vt habetur Matb. vlti. confessi sunt principibus sacerdotum omnia q facta fuerant. Et tale testimonium secūdum Chrysost. est validius. s. quia ab inimico datū. q postea tñ pecunia eis a sacerdotib⁹ data mētiti sunt dicētes. q discipuli xꝑi venerūt nocte et furati sunt ipsis dormientibus.

¶ Sexto probatur veritas resurrectiōis xꝑi testimonio sanctoz cū xꝑo resurgētiū: qui efficax testimoniū fecerūt de xꝑi resurrectione contra fictū mendatiū predictū: apparentes multis. Mat. xx. vij. Unde legitur q postꝙ Nicodem⁹ et Joseph xꝑm sepilierūt honorabiliter: iudei altero die querebāt contra illos consilia et Nicodemus intrepidus ostendit se eis. Cui dixerunt. Tu consensisti illi galileo. pars ergo tua secum erit. Ridit amē. Tunc et Joseph intrepide ait. Quare moti estis aduersuz me q iesum in sepulcro meo honorabilit sepulim. ego in hoc bene egi. vos aūt male fecistis eū crucifigēdo. Tunc principes sacerdotū et scribe icarcerauerūt Joseph in muro in quo nulla fenestra erat: signātes ostiuz et ponentes custodes vsq; dum transisset sabbatū. et tūc mane. s. diei dominice cōsiliati sunt quō Joseph interficerent. Interiz xꝑs resurgēs ipso die apparuit letus ipsi Joseph in carcere oranti et eū cōsolans osculat⁹ est: ac deinde salutis clausuris euz eduxit: et in domū suaz in arimathiam addurit. Sacerdotes aūt iusserunt illum ad cōciliū adduci: quo nō inuento in carcere et visis sigillis et clausuris intactis clauem anna et caypha habentibus exterriti sunt omnes. Cuz ergo de his altercarentur: ecce q̄dam de militib⁹ qui custodiebāt sepulchrū aduenerūt narrātes oīa que facta fuerāt sub hac forma. Nobis custodientib⁹ sepulchrū fact⁹ est terremotus magnus ⁊ angelus dni descendit de celo. cui⁹ aspect⁹ vt fulgur erat et reuoluit lapidē et sedit sup euz: et dixit mulieribus que venerant ad sepulcrū. Nolite timere scio eni q Jesuz nazarenū crucifixū queritis: surrexit nō est hic. Uenite et videte locū vbi positus erat: eūtes dicite discipulis q surrexit: et precedet in galileā sicut predixit vobis. Tunc iudei dixerūt que sunt iste mulieres et quare non tenuistis illas? Respōderūt que sint nescim⁹ nec tenere potuim⁹ q̄ p̄ timore angeli q̄si acrisia percussi ⁊ stupidi iacuim⁹ velut mortui. Dixerūt iudei. Nō credimus vobis. illi respōderūt. Multa miracula Jesum in vita facientē vidistis et non credidistis: quō ergo nobis credetis? Subdiderūt: Joseph eo q sepiliuit eum inclusistis in murū: et sine aptura cuasit: sic et ie sus euadere potuit. Propter talia iudei p timescētes. dederunt illis pecuniā vt mētirentur se dormisse et sic a discipulis furatum corpus. ⁊c. Tandē vno die cōgruo cum iaz magna fama de xꝑi resurrectione vera excreuisset: et milites aliqui confiterenꝫ et discipuli cōgregati principes iudeorum dixerunt. Quid faciemus cum tanta miracula audimus? Nicodem⁹ cōsurgens in medio eorum dixit. Ex scripturis scitis q Helias in paradisuz rapt⁹ requisitus est per viros ad id missos si posset inueniri. Et nos ergo mittemus viros qui de Jesu perscrutentur vbi esset. Placuit consilium et miserūt. Qui nunc̄ redeuntes dixerūt Jesuz nusq̄ inuenim⁹: sed Joseph inuenim⁹ in arimathia ciuitate sua Tunc miserunt epl'am salutantes eū pa-

tifice: ⁊ petentes vt dignaretur venire ad eos et veritatem aperire: Ille deus benedicens aduenit et honorifice susceperunt et interrogauerunt. quō liberatus fuerit. Et ille narrauit omnia quō xp̄s sibi apparuit. ⁊c. Mirātibus cunctis Joseph baddi dit. di. Miramini et bñ q audistis xp̄m resurrexisse: sed plus mirandum est q multos secum resuscitauit qui visi sunt a multis in hierusalē. Et dixit inter cetera. Sciens beatum Symeonem sacerdotem q̄ habuit duos filios Carinum et Leonciuz (q̄ oudū vt scitis) mortui fuerūt et nūc viuunt surgentes cum xp̄o. transite et videte eoz monumenta aperta: ⁊ ipsi nunc viuentes sunt armathiā hec audiētes Caiphas. Nicodemus: Joseph: Gamaliel et plures alij venerunt et sepulcra vacua vt dixerat Joseph inuenerunt. indicq̄ veniētes in armathiam illos orantes repperierunt osculāresq̄ cū omni honore perduxerunt in hierusalem et adiurauerūt in synagoga coram concilio clausis ianuis dātes legem in manibus illoz: vt per deum et legem adiurati dicerēt veritatē. Quis. s. suscitauerit eos et quō. Tunc illi in celum respicientes: et signo crucis linguas suas consignantes dixerunt. Date nobis attramentum et scribemus que vidimus et audiuimus. ⁊c. Quo dato scripserunt sic Jesus xp̄s quē vos crucifixistis ipse est rex viuorum et mortuorum resurrectio ipse nos de libo eduxit et suscitauit. Modum aūt eductionis illorū descripserunt quem in precedenti sermone prosecutus sum Addiderunt etiam scribentes quō xp̄s mādauit nobis esse inquīt in arimathia vsq̄ dum veniret hora in qua referremus sue maiestatis mysteria. Postq̄ aūt omnia conscripserunt. Carinus quod scripsit tradidit in manus anne et cayphe ac Gamalielis: sed Leoncius tradidit q̄ ipse scripsit in manus Nicodemi et Joseph. ⁊ ambo sunt subito tranffigurati et nō visi amplius. Scripture aūt eoz inuēte sūt equales: nihil magis aut min⁹ in vna litera q̄ in alia continen. Ad hec Nicodem⁹ Joseph et Gamaliel deum laudauerunt. Sed annas et Cayphas licet admirantes tunc: tamen ad malicism cordis obdurati dicere ceperunt q̄ mortuis non est credendum et sic perierunt in infidelitate.

¶ Probatur etiā veritas resurrectionis testimonio Pilati qui post resurrectionē xp̄i scripsit epistolam Tyberio imperatori. di. Super accidit quod ipse probauit iudeos se et suos posteros in crudelem dānationem per iniusticiam deiecisse. Nam cum promissum haberent q̄ illis de celo mitteretur sanctus sanctoruz qui eorum rex merito diceret. Ipsi cuz habuissent et vidisset eūcecos illuminasse: leprosos mūdasse: paraliticos curasse. demōes ab hoib⁹ fugasse: mortuos resuscitasse: dixerūt illū principes sacerdotum insidiantes ei magum esse: mihi autē tradiderunt alia prophetis mentientes contra legez eorū agere Ego autem credidi ita esse: et flagellatuz tradidi arbitrio eorū. At illi crucifixerūt eum. et eidez mortuo et sepulto custodes adhibuerūt. Ille vero militibus meis custodientib⁹ eū / die tertia resurrexit a mortuis: sed in tātum exarsit nequitia iudeoruz vt darent eis pecuniam dicentes. Dicite quia discipuli eius nocte corpus eius rapuerūt. Veruntñ milites cū accepissēt pecuniam: id quod factum est tacere non potuerunt. nam ⁊ illum resurrexisse testati sunt: et se a iudeis pecuniam accepisse. Hoc autem ideo scripsi: ne aliquis aliter referens mentiatur et existimet credēdū esse mendatijs iudeorum.

¶ Septio ⁊ vltio p̄z veritas resurrectionis christi incredulorum. s. iudeorum punitione. Dz ppter incredulitatem et christi persecutionem dati sunt in captiuitatez Romanorum: et dispersionem opprobriosaz per mundū: sicut christ⁹ predixerat Luc. xix et sic eorum punitio est testimoniū veritatis fidei xp̄i a iusto deo. Nam si xp̄i persecutionem christi et discipulorum benefecissent et iuste debuisset foueri a deo taz spiritualiter q̄ temporaliter sicut semper fecit eis deus q̄diu tenuerunt fidē ebonā. Moraliter. Istis indeis magna pecunia mentibus mendacia sui erroris: similes sunt (heu heu proh dolor) nunc multi mali christiani: qui faciūt magnos sumptus et labores vt possint iusticiam penetrare vel aliena rapere: aut quecunq̄ peccata

perficere. Sed vbe genti peccatrici: filius sceleratis: qui tales peribunt cū iudeis. ⁊c.

¶ Tertio principaliter dico q̄ alicui veritati dat fides exhibitione actuum mirificoz. ex. de here. c. cū ex iniūcto. Unde vera miracula sunt sufficiēs testimoniū alicui⁹ vitatis. audiuim⁹. ex. de reli. ⁊ ve. san. Et hoc modō cōfirmat veritas iesu xp̄i. videlicet ex operibus miraculosis et stupendis. Et vt de ceteris taceamus.

¶ Primū miraculū fuit illud qd̄ habet. Mat. xxviij. Et ecce terremot⁹ factus est magn⁹: q̄ (vt inqt hiero. in q̄stionib⁹ ad veluidiā) nō est factus more solito: sed ita magnus vt concuteret omnia ⁊ eversionē terre minaretur.

¶ Scōm miraculū fuit ipsi⁹ xp̄i corporis reintegratio. Dz in passione fuerat totuz destructū ⁊ tā dire ⁊ crudeliter extēsuz ac p singulas iūcturas dissipatū vel diuīctū adeo vt dinumerari possent oia ossa. Fuit etiā ita p liuores iflictos deturpatū: q̄ nō erat ei aspectus neq̄ decor: ꝛ tanq̄ esset leprosi corpus. Fuitq̄ capillis ⁊ barbis dilaniatis deformatū. In resurrectione ergo fuit integre corpus reformatū p̄fecta reparatione: ita q̄ oia que ceciderant in sua passione in ei⁹ corpore sunt reformata sine diminutione.

¶ Tertiū miraculū fuit de sanguine xp̄i. Dz licet sanguis xp̄i effusus fuerit i terra bibit⁹ ⁊ pedibus cōculcat⁹ ⁊ multimode dispsus: tamē ab oi corruptione in triduo cōseruat⁹ fuit. Et postea angelico ministerio fuit recollect⁹. Nā vbi sufficit virtus angelica nō est necessaria vtus diuina imediate ⁊ totaliter ꝑm Aug. in⁹. de trinita. Propterea talem recollectionē sanguinis similiter etiā capilloz ac barbarū xp̄i dilaniatarū: fecit deus p angelos: quorum officiū est recolligere pulueres resurgendoz hoīm in fine mundi. Mat. xxiij. ca. O charissimi quid putamus cū quāta reuerentia ⁊ diligentia collegerūt angeli preciosum sanguinē xp̄i per quem hoies redempti sunt ⁊ angeli reparati cui⁹ stilla minima sufficisset ad delēda toti⁹ mūdi peccata. vt dicit Bernar. Itaq̄ contēplemur quomodo sanguinem xp̄i angeli summa reuerentia colligebant vbicunq̄ fuit dispersus nunc de terra nunc de cruce. modo de clauis ⁊ de lācea. et modo de colūna vbi flagellatus est: ⁊ de spinea corona. Et sic de alijs. Quādo igit sanguis xp̄i fuit recollectus per diuinā potentiam intra sepulchrū clausum introductus: qz cm̄ tunc oportuit duo corpora non gloriosa esse in eodē loco: ideo hoc est soli⁹ diuine potentie. vt patet. iij. senten. Denicq̄ ille sanguis fuit subito diuina vtute corpori remfusus. Nec videt sufficere vtus angelica ad hoc vt tam repente dispergeret ad singula mēbra ⁊ loca corporis. Statimq̄ aīa beata corpori fuit reunita. et sic corpus xp̄i mortuū fuit reuiuificatum: et nūq̄ morituū. iuxta illud ad Ro: vj. ca. Christus resurgēs iam non moritur.

¶ Quartum miraculū fuit ipsi⁹ xp̄i de sepulchro egressio sine apertione ipsius sepulchri. Nam licet dicat. Mat. xxvij. ca. q̄ descendēs angelus de celo reuoluit lapidē: hoc tñ non fecit vt xp̄s exire posset: ꝛ vt hoies videntes sepulchrū vacuū intelligere possent ipsum resurrexisse cū nō viderēt eū in sepulchro. vñ Beda in quodam sermone. inqt exponēs predicta vba Accedēs aūt angelus reuoluit lapidem: non vt egressuro dño ianua panderet: sed vt egressus illi⁹ iam fact⁹ hoibus ꝑberet indiciuz. Grego. quoq̄ in omel. pascha li inqt. Sicut in sua natiuitate exiuit xp̄s de vtero virginis clauso: ita in resurrectiōe exiuit nō aperto sepulchro. Amotio igit illa ⁊ revolutio lapidis facta fuit p angelum post xp̄m iam suscitatū. vt cēs doctores affirmāt. Hec est dubitandū q̄ angelus potuit et mouere terram et revoluere grandē lapidē. cū sit sentētia Aug. in. iij. de Trini. et scti Thom. in. j. parte. q. cx. et Nicolai de lyra super isto passu Matth. Q̄ q̄nis materia corporalis non obediat angelis ad nutum ꝛ soli deo quia omnis informatio materie vel est a deo imediate vel ab aliquo agēte corporali: non autē immediate ab angelo. Verūtamē omnia corpora obediunt angelis ad motū locale: qz natura corporalis nata est moueri imediate a natura spūali ꝑm locum. Vñ et philosophi posuerūt suprema corpora

moueri localiter a spūalibus substantijs.
¶ Quintū miraculū fuit custodū sepulchri pstratio. de qbus dicit. Mat. xxviij. ca. q facti sunt velut mortui. Et hoc prophetatū fuerat. ps. lxvij. vbi dicit pphetа Exurgat deus ⁊ dissipent inimici ei⁹: ⁊ fugiant q oderūt eum a facie eius.
¶ Sextum miraculū fuit aliox mortuox resurrectio. De quibus dicit. Mat. xxvij ca. Multa corpora sanctorū qui dormierant surrexerūt cū eo et intrauerūt in sanctam ciuitatē ⁊ apparuerūt multis. vt supra dictū est in sexto testimonio. Et quibus oibus apparet veritas resurrectiōis dñi nostri iesu xpi. Dergo charissimi gaudeamus cum christo ⁊ laudemus deū dicentes Alleluya. Accedamus itaq ⁊ mēte videam⁹ christū suscitatū ac si presentē et osculemur ei⁹ vulnera/cantātes. Christe resurrexisti: exemplū dedisti vt nos resurgamus et tecum viuamus. Resurgamus inquā de culpa per penitentiam. Dchristi Jesu immēsa benignitas et charitas qua sic nos instruit per oia necessaria ad salutem in sua humilitate/patiētia/⁊ pietate. Et tu o infelix. o obstinate peccator. qd dormitas in peccatis? Quare non conuerteris ad dñm deū tuū? Quare non pperas corde cōtrito videre xpm Jesum gloriose resuscitatū? Exurge miser ne pcas: et obserua mandata. vt cum christo regnas in eternum.

Sed o mi auditor vt diffusi⁹ ⁊ amplius modo loquamur de ipsa resurrectiōe christi declarande sunt adhuc q̄plurime pulchre questiones pro animax salute ⁊ fidei confirmatione. Quibus declaratis modo cōtēplatiuo prosequemur alias consolationes que fuerunt in resurrectione christi.

¶ Prima igitur q̄stio est hec. Quare christus noluit resurgere patenter coram hominib⁹ mortalibus sicut passus est publice coꝝ omnib⁹: ⁊ etiam ascendit videntibus discipulis? Respōdet ꝑm Tho. iij. parte. q. lv. q ideo q: ea q̄ pertinēt ad futurā gliaz celestem: talia bona et tam maxima sunt q̄ oculus nō vidit nec i cor hominis ascēdit. vt dicit Esa. lxiij. et. j. Cor. ij. c. Unde ab hoie mortali cognosci nō possunt nisi q̄tum a deo reuelant aliquib⁹ per angelos vel per spiritū sanctū. Et q: xps resurrexit ad illam gloriā excedentē cōmunem hominū cognitionē. Ideo nō licuit videri a mortalib⁹ xpi resurrectio actu: sed debuit reuelari per angelos et tandem per apostolos ⁊ discipulos: quib⁹ post resurrectionem xps se manifestauit. Sed quia passio que facta est in corpore mortali cōmuni lege nota est omnib⁹ mortalibus: ideo fieri debuit publice coram omni populo. Similiter ascensio quo ad terminū a quo ꝑm q̄ a terra eleuabat in celū erat nota cōmuni lege/licet quo ad terminux ad quē. s. quomodo reciperet in celū esset trāscendēs hoim cognitionē cōmunem. Ideo quo ad primū erat nota discipulis tanq̄ testib⁹ preordinatis a deo licet esset occulta quo ad secundū. Dergo peccatorx munda oculos cordis vt possis in celo videre christum.

¶ Secunda questio est ꝑpt dictū euangeliste. Marci vlti. c. di. Emerūt aromata vt veniētes vngerēt Jesum. Et alibi dr. Cū preparassent aromata venerūt ad monumentū. Querit igit. Quare venerunt et qñ/⁊ ad quid venerunt?
¶ Quo ad primū punctū. Rndeo. q mote fuerūt vt venirēt ⁊ vngerēt corpus iesu ex pietate ⁊ benuolentia qua ad xpm affi ciebant. Maria nāq magdalena multa suscepserat a xpo beneficia. Ab ipsa eiecerat septē demonia. Sororē suā Marthā a fluxu sanguinis liberauerat. Fratrē sūm Lazarux quatriduanū suscitauerat. eāq̄ semp dulciter excusauerat tam apud phariseum q̄ dicebat ipsam imundā: q̄ apud sororē q̄ dicebat eā ociosam: q̄ apud Judam qui eam ꝑdigā appellabat. Maria autem iacobi minoris mater: ⁊ Maria salome. s. filia/xpm tanq̄ nepotē tenerrime diligebāt. Mā Anna tres habuit viros. s. Joachim: Cleophā: et Salome: ⁊ de istis trib⁹ virj habuit tres marias: q̄s duxerūt tres viri. s. Joseph: Alpheus: ⁊ zebedeus: Maria que nupsit toseph peperit christū virgo immaculata quem de spiritusctō

concepit. Maria que nupsit Alpheo habuit quattuor filios. s. Joseph iustū: Jacobum minorē: Simonem et Judā. Maria vxor zebedei duos habuit filios: Jacobū maiorē ⁊ Johānē euāgelistā. Iste ergo mulieres nō leuitate ducte sz amore sctō deuicte emerūt aromata vt veniētes vngerēt corp⁹ illud q̄ i sepulchro exaie iam reliq̄rat. Quātuz autē adhoc cōmendari merito debēt. qm̄ virtuosam amicitiā ad xpm se habere mōstrarūt. Pauci quippe sunt qui amicuz diligūt in vita cum vt in pluribus accidat verificari illud Ouidij dictū. lib. ij. de ponto. Vulgus amicitias vtilitate ꝑbat. Pauciores inueniūtur q̄ amicos diligūt in morte. Quinimo ꝙpe filij parentib⁹ aduersant. vxores viris: ⁊ viri vxorib⁹ dum salutem ipediunt morientiū aut negligēter illā ꝓcurant. Pauciissimi vo reperiri possunt q̄ diligāt post mortē. Quare q̄libet mortuus dicere pōt illud. ps. Obliuioni dat⁹ sum tanq̄ mortuus a corde. Iste aūt mulieres pstantissime xpm dilexerūt in vita: q: seq̄bant eum ꝑdicātem. vt p⁹. Luce. viij. c. Dilexerūt i morte q: sociauerūt eū in cruce pendentē vñ Joh. xix. c. dr. Stabāt aūt iuxta crucē iesu mater ei⁹ ⁊ soror matris ei⁹ maria cleophe: ⁊ maria magdalene. Dilexerūt insup post mortē: ideo vnguēta parauerūt ⁊ ad sepulchrū dñi ꝓperauerūt. Dubitat Cur q̄rebāt mulieres dñm in sepulchro q̄ totiens ꝑdixerat se resurrecturū? Rn. q q: ea⁹ fidē seua passiōis ꝓcella turbauerat.
¶ Sed pleriq̄ q̄runt. Cur ⁊go sacratissima que prę ceteris xpm dilexit nō visitauit sepulchrū filij cū his trib⁹ mulierib⁹? Ad q̄ respōdem⁹ q hoc potuit esse dupli ci de causa. Prima est q: in parasceue et sabbato tantū fleuerat q̄ pie numia debilitate subsistere nō valebat. Uñ ꝑm Bern. Dportuit q de loco passiōis iter man⁹ discipulox tanq̄ seminua ad domū ꝓpriā deferrēt. Scda causa ⁊ ꝓcipua fuit q: ipsa sciebat filiū die tertia rusurrecturū. Mā si de sua resurrectiōe discipulos crebro fecerat certiores q̄to magis de illa cū sua dignissima matre ꝓsepe cōtulerat. Jccirco pstolabat illū auidissima i loco oꝝonis. ⁊ forte illa hora q̄ mulieres ciuitatē exierūt filiū viderat vel colloq̄batur cum eo.
¶ Quo ad secundū punctū. f. quādo mulieres ad sepulchrum venerūt. Marcus dicit. Valde mane vna sabbatoꝝ veniūt ad monumētū orto iam sole. Mattheus vero scribit. Uespere autem sabbati que lucessit i prima sabbati venit maria magdalena et altera maria videre sepulchrū. Et Johannes dicit. Una aūt sabbati venit maria magdaleua cuz adhuc tenebre essent ad monumētū. Et Lucas iq̄t. Una autē sabbati valde diluculo venerunt ad monumētum. Ad istox cuidētiā. Primo notandū. q sabbatū in scriptura triplicit accipi cōsucuit. Aliquādo ꝓ tota septimana. Unde Luce. xviij. c. Jeiuno bis in sabbato. i. in septimana. Aliquando accipitur sabbatuz ꝓ die septima. ꝑm illud Exod. xx. ca. Memento vt diem sabbati sanctifices. Aliquando sumitur ꝓ quacumq̄ die septimane cū istis nominibus numeralib⁹. prima/secūda/tertia/quarta/quinta/sexta. Ita q̄ dies imediate sequens sabbatum dicebat prima sabbati. ⁊ sequens secūda sabbati. et sic de reliq̄s. Secūdū notādum vt refert Nicolaus de lyra. Dj ab illa hora qua christus fuit sepult⁹ nō potuerūt mulieres emere aromata ad vngendū christū vsq̄ ad vesperam diei sequentis: quia solēnitas sabbati incepta erat ab hora sepulture. in qua non licebat aliquid emere vsq̄ ad vesperā sequentis diei. s. sabbati. de quo Joh. xix. c. dr. Erat q̄ppe magn⁹ dies ille sabbati: et tūc emerūt aromata et ꝑparauerūt vt dicit Lucas ꝓpter noctē de primo imminentem: sz in mane sequenti venerūt. Tertiū notandū ꝑm Aug. de cōsensu euāgelistax Dj vespera duobus modis accipit. Uno modo ꝓ fine diei: ⁊ principio noctis. Alio modo ꝓ fine noctis ⁊ principio diei. Et isto modo loquitur Mattheus cū dicit. Uespere aūt sabbati qui lucessit in prima sabbati. Si vero velimus dictū Mat. accipere primo modo. tūc illud q̄ dicit Uespere autē sabbati: refertur ad mulierum ꝓparationē: q: tunc vespere sabbati (vt ꝑdictū est) ꝓparauerūt se ad veniēdū. licz ꝓpt noctē nō venissēt. Illud aūt q̄ dicit Johānes. Cū adhuc tenebre essent. ⁊ illō

quod dicit Lucas. Valde diluculo. Et illud quod dicit Marc⁹. Valde mane. Intelligendum est q̄ quādo mulieres inceperūt iter: erat valde mane. seu diluculū. Et tenebre etiam erant: quia neq; pfecte dies neq; perfecte nox. Sed cum peruenerunt ad monumentuz iam sol erat ortus. Sol autem potest intelligi oriri dupliciter. Unomodo pfecte quādo primo egreditur ꝛ apparet super terrā. et sic nō accipitur hic. Aliomodo quādo lux eius incipit apparere. s. in aurora cū ab oriente albescere incipit. Unde valde mane ꝛ tenebre et diluculum et orto sole accipiuntur pro eodem.

¶ Quoad tertium punctum. s. ad quid mulieres venerunt? Respōdetur q̄ mos erat iudeorum vngere corpora defunctorum vt conseruarentur a fetore ꝛ putrefactione. Iste ergo sctē mulieres nescientes q̄ corpus xp̄i corrūpi non poterat. Etiā si vsq; decē milia annoꝝ ꝛ ppetuo ibi pmānsisset: qz a deitate sic fuisset conseruatū q̄ nūq̄ fuisset aliquomodo corruptū fetore nec putrefactū: nec incineratū nec a vermibus corrosum. Ideo illud ex deuotiōe vngere decreuerant. Ad hoc autē clarius intelligēdū cōmemoranda est sentētia doctoris nr̄i Richar. de media villa in suo. iiij. dist. xliij. Ubi ait q̄ omnia corpora incinerantur excepto corpore christi et corpore virginis matris que incinerata non fuerunt. De corpore xp̄i certissimum est. De corpore matris credere pium est. Sicut em̄ culpa originalis in anima inducit debitū separationis aie a suo corpore p̄pter separationē sui a deo ꝓpter culpam: ita vitū fomitis in carne inducit debitū incinerationis eiusdē. Unde sicut oēs ex debito p̄ter xp̄z ꝛ matrē eius mortui sunt vel morient: ita oibus corporibus humanis p̄ter corpus xp̄i ꝛ matris sue incineratio debet. Nam de cōmuni cursu nature oia generabilia et corruptibilia resoluent in id de quo sunt facta. iij. Phisico. humana aūt corpora de terra sunt facta. sicut patet Genes. ij. ca. Ob qō Job. xiij. ca. dicit. Memēto queso q̄ sicut lutum feceris me et in puluerē reduces me. Ea vero in q̄ corpora resoluunt humana/vicuntur cineres ꝓpter antiquā cōsuetudinem qñ mortuoꝝ corpora comburebant. Non fuit igit incinerabile siue in puluere resolubile corpus xp̄i: qz in illo vitū fomitz non fuit. Et si obiceret q̄ resurrectio eiꝰ fuit exemplum resurrectionis nostre. ergo debuit esse a cineribus. Respōdere possumus. q̄ resurrectio xp̄i fuit exemplū resurrectiōis nostre: q̄tum ad eius essentiaz. s. a morte in vitā. nō autē q̄tum ad oia accidentia. Sed adhuc dificultas orit de illis qui imminēte iudicij tpe inuenient viui qui statim morientur et resurgēt. Quomodo illoꝝ corpora incinerabunt cū incineratio non fiat subito. Ad qō respōdet Richar. Q̄ corpora illa incinerabunt p̄ ignē q̄ precedet faciē iudicij. Licet ergo mulieres sicut et alij discipuli nōdū plene de xp̄o nouerāt scripturas et in eiꝰ fide deficerēt: tñ vehemētissima erat pietas ꝛ deuotio illarū q̄ nec timore iudeoꝝ nec terrore militū q̄ ad sepulchri custodiā fuerāt deputati: nec ī sup difficultate rei retardabant quin ad corpus xp̄i vngēdū oēm diligētiā adhiberent. Dicebāt autē adinuicē. Quis reuoluet nobis lapidē ab ostio monumēti? Erat q̄ppe magnꝰ valde. Matthēus vo dicit. Aduoluit saxū magnū ab ostio monumēti. Ubi ait Nicolaus de lyra q̄ monumentū illud factū admodū cuiusdā domūcule in cuiꝰ medio erat sepulchrū. Et in domūcula erat quoddā ostiolū ad habendū illuc ingressum. Et ego fui ibi. Sepulchrū aūt erat clausum grādis lapidis ad os aduolutione/sigilli appositione/et militū deputatiōe. Quod q̄dez etiā vidi. Et hec sufficiant p̄ scōa q̄stione.

¶ **Tertia** q̄stio est. Quare xp̄s voluit eligere sepulchrum nouū in orto situatū/lapideū/alienum/sigillat ū/iusti monumētum et custodiꝰ munitū? Respōdeo q̄ ꝓpter istructionē nostre salutis. Licet em̄ de hoc aliqualiter tactū sit in ſmone de morte et sepultura xp̄i: tñ nunc ad plenū declarabo.

¶ Primo igit voluit xp̄us eligere sepulchrum nouū. vt scribit Joh. xix. c. In quo nōdum quisq̄ positus fuerat: vt nē ex monumento veteri alius surrexisse crederet. Ac etiā ſm Aug. Voluit vt sicut de virgineo vtero Marie natus fuit: in quo nec antea/nec postea aliꝰ cōceptꝰ fieri alius potuit: sic in monumēto nullus antea et postea positꝰ est. In hoc docet nos xp̄s ex benignitate vt si volumꝰ saluari debemꝰ xp̄m sepelire in corde nostro innouato p̄ penitētiā. vñ ad Ephe. iiij. c. Renouamini spū mētis vestre ꝛ induite nouū hoiem qui ſm deum creatus est in sctitate: ꝛc. et Aug. in ſmōe de aduen. inq̄t. Muta vitā si vis habere vitā. Si ergo tu vabis in tetalem locum xp̄o vt nunq̄ fuerit in te nec antea nec postea peccatuz mortale: summe diligit ibi xp̄s sepeliri: q̄ si antea pctōr fuisti saltem in posterū te da totuz xp̄o: vt nunq̄ pecces eius amore qui se totum exposuit p̄o te mori.

¶ Secūdo voluit xp̄s sepulchrū habere horti i medio situatū. Joh. xix. c. Erat aūt in loco vbi crucifixus est Jesus hort⁹ (inquit) ꝛ i horto monumētū nouū. ꝛc. Hoc ad significādū. s. q̄ sicut in horto paradisi pctm̄ pditiōis incurrimus nos ꝛ mortē: sic in horto sepulture ꝛ resurrectionis xp̄i ab illa morte reuixim⁹ ad vitam eternā Et in hoc ex benignitate docet nos xp̄us q̄ in corde nostro et faciamus hortū seminis fidei et florum diuersarū virtutum ad consurgendū in celum cum christo. Chrysosto. Bone volūtates in nobis sunt tanq̄ odoriferi flores coram deo.

¶ Tertio lapideum: quia de petra sepulchrum esse voluit. Et hoc vt significaret quia petra erat christus super qua fundata erat eius ecclesia m fide resurrectionis Unde Matth. xix. ca. dixit christus. Tu es petrus et super hanc petram edificabo ecclesiam meam.

¶ Sed diceres. prius Adam factus fuit de terra et tandem sepultus in terra: ergo mirū cur christus de terreno corpore factꝰ scilz. ex virgine Maria ex Adam descendente noluit sepeliri suum corpus terrenum in terra pura. cum p̄o terrenis hominibꝰ mortuus esset? Respōdetur q̄ ex quo ꝓpter Ade peccatū terra erat maledicta. Genes. iij. ca. Ergo corpus christi quod non fuit sub maledictione peccati: non decuit recondi in terram sicut nec pu trefieri. Jacēs autem in petra docuit nos benigne ad firmitatem fidei et charitatis Et q̄ nullis persecutionibus peribit ecclesia christi.

¶ Quarto alienū sepulchrū christus elegit p̄opter cōmendandā nobis virtutem paupertatis vt benigne nos doceret q̄ et nos imitemur eum in paupertate voluntaria. et non p̄priā sed alterius. hoc est: dei voluntatem faciamus in omnibus sicut et christus p̄o alienis peccatis mortuus alienum sepulchrum elegit. vt dicit Ambro. Et alterius hoc est dei patris voluntatem omnia fecit. vt ipe ait. Matth. xxvj. ca. Non mea sed tua voluntas fiat.

¶ Quinto sigillatū. s. fore sepulchrū voluit. et duobus vt putatur sigillis. s. Pilati p̄sidis: et pontificis iudeorū: quo benigne docet nos: vt christū i corde nostro sepeliendo per gratiā: duobus sigillis. s. timoris et amoris cor nostrū firmiter sigillemus. Sic em̄ per timoreꝫ omnis homo declinat a malo pctā cauendo. Proverbi. xv. ca. Et per amorē p̄cepta seruabit. Joh. xiij. Qui habet mādata mea ꝛ seruat ea ille est qui diligit me.

¶ Sexto iusti monumētū. vt habet Luce xxiij. ca. Ubi Joseph cōmendatur fore vir bonus ꝛ iustus cuius erat illud monumētum. In quo benigne christus docet nos q̄. s. in corde iustorū requiescit dns non in corde auarorū. vt dicit Ambro. super Lucam. Nec requiescit in corde superboꝝ ꝛ aliorum peccatorum.

¶ Septimo. custodibus erat munitū. Et hoc xp̄s voluit ne possent mētiri q̄ corpus xp̄i furatū esset i quo benigne nos instruit. diligentē custodiā ponere sup os ne mētiamur vt sic aiam custodiam⁹. Proverb. xiij. c. Qui custodit os: custodit aiaz suā. Sed heu/heu: sicut milites custodes nihilominus mētiti sunt p̄ pecunia indeoꝝ. q̄ discipuli venerunt ꝛ furati sunt xp̄s: sic nunc multi xp̄iani mētiētes p̄ pecunia vel lucro acquirendo pdūt aias ꝓprias et alieni a christo fiunt.

¶ **Quarta** questio est ꝓpter dictū qō habetur Luc. xxiiij. c. Oportebat xp̄m pati ꝛ resurgere a mortuis tertia die. Quomodo ergo peccauerūt iudei q̄ xp̄m occiderūt: cū

sic deus voluit vt pateretur ⁊ moreretur: ⁊ postea resurgeret vt salutē humani generis sic p̄ficeret ꝑm dei ordinationē? Ad hoc respōdeo q̄ sicut Isidorus dicit. Diuina voluntas ⁊ ꝓpositū de passiōe xp̄i et morte erat ex charitate dei ineffabili ad genus humanū vt sic homo redimeret per ipsam xp̄i passionē modo cōgruentissimo ꝑm q̄ Aug. ait. xiq. de ciui. dei. Unde ista opportunitas nō fuit necessitas coactiōis sed cōgruitatis vel finis iurta dei ordinationē eo q̄ deꝰ ab eterno ordinauerat sic debere saluari hoiem prout diffusiꝰ tractatur a doctoribꝰ super. iq. Sed q̄n exercutio huiꝰ diuine ordinationis fuit ipia ⁊ crudelis q̄ nō ex charitate nec volūtatis diuine impletionē intendendo: sed ex inuidia ⁊ odio indei occiderunt xp̄m ⁊ contra legem dei mandātem q̄ innocentē nō occiderent. Christus aūt fuit innocētissimus ꝓpterea non excusanꝫ a culpa. Deꝰ autē hoc p̄mittendo fieri ab illis vsus est illoꝝ malignitate ad beneficiū redēptionis generis humani. Sicut medicus vipe rinis carnibus ⁊ tyri veneno vtitur ad antidoti aut tyriace sanatiue confectionez. Sunt ⁊ alie questiones siue questiuncule que infra ponentur.

CHis igit visis. Nunc ꝓsequēde sunt alie ꝓsolatiōes q̄s habuerūt diuersi in resurrectiōe xp̄i.

CTertia ergo consolatio fuit Marie magdalene. de qua scriptum est Joh. xx. ca. q̄ dum staret ad monumentum foris ploraſ: cōuersa est retrorsum et vidit Jesum stantem: et non sciebat q̄ Jesus esset: dixitq̄ ei iesus. Mulier quid ploraſ? Quez queris? Illa autē existimans q̄ hortolanus esset dixit ei. Dñe si tu sustuliſti eu3 dicito mihi vbi posuisti eum: et ego eum tollam. Et hoc possumus cōtemplari deuote: licet aliud non ponatur in euangelio q̄ christus dixerit ei. Si posuissem illum in domo pylati: et in medio militū quid facies. Ipsa autem inquit. Et ego eū tollam. Tantus em̄ erat amor ⁊ charitas erga magistrum suum q̄ paruꝫ curasset de morte vt posset eum videre. O q̄ admirabilis pietas iesu christi, in specie em̄ hortulani apparuit: quia in hortu eius anime fidem plantare voluit. O mira huius mulieris charitas qua cogitur supra vires facere ꝓmittere. di. Ego eum tollam cum sola nō sufficeret tam graue corpus tollere. Tūc ergo dixit ei Jesus. Maria. et statim cognouit eum ex dulcedine verbi christi: ⁊ conuersa dixit ei. Raboni. i. magister. ⁊ procidit ad pedes iesu. Dixit ei iesus. Noli me tāgere: nondū em̄ ascendi ad patrē meū. s. in corde tuo: quia adhuc nō credis me ad patris equalitatē sedere. Uade autem ad fratres meos. ⁊ dic eis ascendo ad patrem meum ⁊ patrem vestrū: deum meū et deū vestrū. Cum autē christus hec verba dixisset ei: volens eam remouere ne se tāgeret: posuit super faciez eius tres digitos: ⁊ in locis per eū tactis remāsit vsq̄ hodie caro integra: cū alia caro vultus sui sit in cinerata. Et ego ac oēs mei socij. vz. frat Claudius de pinarolio ⁊ frater Masseus de fruzasco meꝰ discipul9 et scriba q̄ me cōponente hos sermones scripsit: ⁊ frater Ruffinus de curino. de hoc oēs possumꝰ esse testes. Quia anno domini. 1518. die. xv. Julij: peregrinando nos simul ad sanctum Jacobum de galicia: in oppido q̄d nuncupaſ sanctus Domininus: in ecclesia fratrū p̄dicatoꝝ vidimus caput marie magdalene cū carne illa de q̄. s. dictū est.

CSed aliq̄s posset q̄rere. quare xp̄s priꝰ apparuit Marie magdalene q̄ Petro et alijs discipulis? Respōdet Aug. iup prima cano. Joh. omel. iq. di. Resurrectio xp̄i viris per feminā nūciata est: vt cōtraria arte serpēs vinceret: quia em̄ ille mortem primo homini p̄ feminā nūciauit: ita ⁊ viris vita p̄ feminā nūciata est. hec ille.

CSecūda ratio: vt darek exemplū pctōribus redeundi ad penitentiam: q̄ vt dr ad Ro. v. c. Ubi supbundauit delictum sup abundauit ⁊ gratia.

CTertia ratio ē: vt darek nobis exemplū pseuerādi. Dr em̄ pseuerauit vsq̄ in finē. ⁊ discipulis recedētibus ipsa nō recessit a monumēto. ideo primo q̄ discipulis sibi apparuit. Perseuerās em̄ saluus erit. Cōfiderate ergo q̄tū gaudia fuit magdalena videndo Jesum xp̄m resuscitatū quē tantū desiderabat videre mortuū. O felix ma-

ria: tū ante apl̄os iesum vides ⁊ iesum alloqueris. Tu hoc loco apl̄oꝝ apostola fieri meruisti. Tu noie tuo a christo vocaris Tu in mysteriū resurrectionis vt primus testis eligeris. Tu primā cōsolationē meruisti cū tibi xp̄s dixit. mulier q̄d ploras? Uiderunt quoq̄ illū alie marie. vt habetur. Matth. xxviq. ca. Cum enim ille discessissent a monumēto corpore eius non reperto postq̄ apparuit magdalene: apparuit etiā illis in via. Et credendū est q̄ maria magdalena etiā fuit p̄sens: q̄ currens nunciare discipulis quomodo viderat dñm iesuz inuenit alias marias in via: et cum cepisset nūciare eis visionē. Ecce christus occurrit illis dicens. Auete. Ille autē accesserūt ⁊ tenuerūt pedes eiꝰ. Tūc ait illis iesus. Nolite timere. Ite ⁊ nūciate fratribꝰ meis: vt eant in galileā ibi me videbūt. O unmēsa benignitas saluatorꝭ q̄ fidignos seruulos suos fratres appellat.

CSi autē quera. Quare iste tres marie perreperūt simul ad sepulchrum? Respōdetur q̄ ꝓpter quattuor causas iter alias Primo. ꝓpter maiorem testimonij firmitatem: q̄ vni soli testi cōmuniter nō creditur. Secūdo. ꝓpter decentiā et honestatem. Decet enim matronas ire bene sociatas.

CTertio. ꝓpter mysticā significationē: vt ex hoc detur intelligi q̄ illi ad xp̄m veniunt qui habēt fidem/spem/charitatē. Quarto. ꝓpter cōmendādam congregationem. Unus em̄ est seruire deo in societate bona q̄ in singularitate. quia vt dicit Ecclīastici. iiq. ca. Si vnꝰ ceciderit ab alio fulciet. Ubi autē soli q̄ cum ceciderit non habet sublenātem. ꝛc.

CQuarta consolatio fuit Petri. De qua. j. ad Cor. xv. ca. dicit. Quia visus est primo cephe. et post vndecim. Cephas em̄ Petrus inter pretaſ. vt dicit. Joh. j. ca. Quando autez apparuerit ei non bene scitur: nisi forte quando redibat a monumento cum Johanne. Luce vlti. ca. Uel vt dicitur in hystoria ecclesiastica apparuit ei i cauerna i qua fiendo manebat. Nam postq̄ negauit christū in cauernā quandā intrauit: q̄ modo dicit gallicantus: vbi se totum ad lamēta penitentie cōuertit: ubiq̄ (vt quibusdam placet) in ipsa resurrectionis die magister benignissimꝰ visitauit eum. Et ꝓcidens Petrus adorauit ⁊ veniā de negatione facta petūt ⁊ xp̄s eidem remittēs benedixit illum. ob quod Petrus miro gaudio fuit effectus.

CQuinta cōsolatio fuit illoꝝ duorū discipuloꝝ. de q̄bus scriptū est. Luce. xxiiij. ca. Ecce duo ex discipulis iesu egressi ex hierl̄z ibāt ipsa die scz. resurrectiōis dñice i castellū quoddā qđ erat i spacio stadioꝝ. lx. ab hierl̄m. Ubi dicit. q. xvj. stadia faciūt vnā leucā: et sic nō distabat ꝓ quattuor leucas itegre. Et ꝑm vnū doct. per septē miliaria italica cū dimidio in toto distabat ab hierl̄m versus occidētē. Dā miliare dr via mille passuū. stadiū aūt octaua ps miliarij: cōtinēs. c. ⁊. xxv. passus. Et sicut dicit Jsid. ⁊ Beda sup Lucā. Dr hercules gigas legit vno anhelitu tm̄ curriſse: ⁊ post stetisse. et ꝓpter hoc illud spaciū dr a stādo. lx. ergo stadia sunt. vij. miliaria cū dimidio. vt dixim9. Castellū aūt ad qđ ibāt nobabat ꝑm euāgeliū Emaus: iz post vastationem iudee ꝓ Romanos restaurata dictū fuit Nicopolis ⁊ est ciuitas. Juxta quā vt bē dr esse fons iquo xp̄s cū discipul' aliq̄n pedes lauerat. Et in eo loco dñs finxit se lōgius ire. Et ex eo facta est aqua illiꝰ fōtis diuersaz ifirmitatū curatiua. Bz q̄ fuerint isti duo discipuli: vniꝰ nomē euāgeliū exprimit q̄ fuerit Cleophas: alteriꝰ tacet. Ideo dicit Theoph. q̄ ipe Lucas fuit q̄ ex hūilitate nomē suū scribēdo tacuit: ne se iactare videret. Si em̄ aliꝰ fuisset dñ illū expressisset. sicut exp̄ssit nomē Cleophe. iz ꝑm Amb. Putaſ fuisse Ammon filiꝰ Ruffi. Cur aūt ibāt i Emaus? R. quia Cleophas erat de illo castro. ⁊ q̄ expectauerāt tertiā diē vt dñm resurrexisse viderent: ipa die recesserūt videtes q̄ nō surrexerat. Isti ergo discipuli (vt dicit euangeliū) loq̄bant i via de his oibꝰ q̄ acciderāt: et secū mutuo q̄rebāt. q̄ ꝑm Theophilū: stupebāt i reb9 tā extrancis ⁊ insolitꝫ. Querebāt em̄ prio quo potuit esse tāta malicia iude vt traderet xp̄m. Item scdo. quanta dilectionis signa christus discipulis ostēderit et q̄ multis miraculis deum forte sc̄ phauerit. Quomodo omnia futura pre-

Universidad de Deusto
Biblioteca

niderit ⁊ tamē se capientibus nō obstitit. Item tertio quomō tanq̄m malefactor liga tus/cōspuť/illusus/flagellatť:⁊ iter la trones crucifixus fuerit:⁊ oia patiēter p tulerit. Itē quarto quomō discipuli oēs reliq̄rint. Et q̄d iam ipsi discipuli facere deberēt ad quē cōfugerēt et hmōi. Itē q̄ rebant an possibile esset eum resurgere.⁊ quo corpus eiꝰ trāslatū fuisset: et quomō mulieres angelos vidisse i monumēto di xissent:⁊ hmōi plurima. Tunc ipse iesus appropinquans ibat cū illis. vt. s. fidē re surrectiōis mētibꝰ eoꝝ īcendat. Oculi aūt eoꝝ tenebank ne eū agnoscerēt. vt. s. totā suā ītentionē reuellent ⁊ vulnꝰ detegētes recipiāt medicinā. Sz quomō tenebank ne eū. ⁊c. Rñdet Aug. de cōsensu euāgeli starꝝ. q aliq̄d acciderat oculis eoꝝ qđ ita manere pmissus est: vsq ad fractionē pa nis. Et ait ad illos. Qui sunt hi ꝑmones quos cōfertis ad iuicē ambulātes et estis tristes? Nō q̄rit ex ignorātia sz vt ex illoꝝ respōsiōe cōueniētꝰ arguak incredulitas illoꝝ. Rñdit Cleophas. Tu solus pegri nus es i hierlm ⁊ nō cognouisti ea q̄ facta sunt in ea. Quomodo sic dicit cū multi p egrini venerāt de diuersis ptibꝰ ad festū pasche? Joh. xi. c. Rñdet Aug. ꝑm lyrā. q nō exclu dit alios fuisse pegrinos. sed tm̄ notat ex clusionē noticie mortis iesu: vt sit sensus. Cū multi pegrini fuerint in hierlm mirū est q tu solus inter alios peregrinos talia ignotes. Vel ꝑm alios. quasi dī. Cū alios p egrinis recedētibꝰ tu tādiu stetisti i hieru salē q solus videris: mirū ergo est q nō co gnouisti tam manifesta facta qđ sol ⁊ pe tre cognouerūt. Et iterrogauit. Que? et illi dixerunt. De Jesu nazareno q̄ fuit vir ꝓpheta. Sed cur nō dicūt Jesum fuisse fi lū dei? Rñdet. Qz nō erāt ꝓfecte credētes: vel solliciti ne venirēt i manibꝰ iudeoꝝ illud cōfitētes. Et sequit. Potēs in ope ⁊ ꝗmo ne: qz. s. nullus doctrine sermo approbaf: nisi ꝑiꝰ is q̄ docet se ostēdat auctorē. Co ram deo ⁊ omni ꝓplo: et quomodo tradi derunt eū summi sacerdotes et ꝓncipes nostri in dānationē mortis ⁊ crucifixerūt eum. Nos aūt̄ sperabamus. Hoc em̄ ver bum ꝑm Grego. est vox desperantiū spe rabamus inq̄t non speramus. Et sequit Quia ipse esset redēpturus israel. s. a ser uitute romanoꝝ: ⁊ q̄ esset futurꝰ rex terre nus. Et nunc super hec omnia tertia dies est hodie ex quo hec facta sunt. Sz et mu lieres quedā ex nostris terruerūt nos: que ante lucē fuerūt ad monutū: et nō inuen to corpore eius venerunt dicentes se etiā visionē angelorum vidisse: qui dicunt eū viuere. Et abierūt quidam ex nostris ad monumentū. s. Petrus ⁊ Johānes. Joh. xx. ca. Et ita inuenerūt sicut mulieres di xerunt. s. monumentum vacuū ⁊ linthea mina remāsisse: ipsum vero non inuene runt. Tūc dixit illis Jesus. O stulti ⁊ tar di corde ad credendum in oibus que lo cuti sunt ꝓphete. Sed queritur. Cur xp̄s vocat eos stultos: cū ipe dixerit. Matth. v. c. Qui dixerit fratri suo fatue reus ge hēne ignis. Respondeť q̄ non vocat eos stultos ꝓstulticia: sed ꝓ cecitate intelle ctus. Dicit aūt̄ eos tardos corde ad cre dendum ꝓpter tarditatē affectus. Et di cit ꝓphete. quia ipsi tam locuti sunt de passione sicut de resurrectiōe. Et ideo di cit esse credendū in oibus tam glorioſis q̄m ingloriosis quibus oibus ipsi discipuli nō credebant. Et sequit. Nōne oportuit xp̄m pati: ⁊ ita intrare in gloriā suam. Et incipiēs a Moyse ⁊ et oibus ꝓphetis in terꝑtabak illis in oibus scripturis que de ipso erant. Lyra. s. q̄tum sufficiebat ad ꝓ positum ostendendum tam breui tēpore. Nam ibi ly. oibus non facit distributio nem ꝓ singulis generū: sed ꝓ generi bus singulorum: quia ex oibus scripturis tantum aliqua interpretabak. Contem plemur ergo quomodo dicebat eis. Scī tis ne quomodo dicit Moyses. Geñ. iiij. ca. Abel iustum a fratre Cayn tridente li gneo occisuz. Sic magister vester cū esset innocēs occisus est in ligno a iudeis eiuſ dem generis fratribus. Item scitis de ar cha Noe per quā saluatus est mundus fi gurāte crucem que saluat homes a diabo lo. Item scitis quomodo Abraam ad dei obedientiā vnicū filium ligno in eius dor so impositō ⁊ ferro. s. gladij immolari vo luit. Sic magister vester xp̄us dei vnicus filius debuit mori ad voluntatem dei pa tris in ligno crucis ferro affixus. Item au

distis quomodo Joseph a fratribus ven ditus fuit triginta argenteis: et postea fa ctus est dominus egypti de carcere. Sic magister vester venditus de sepulchro est exaltatus. Item audistis quomodo Moy ses serpentem eneum suspendit in ligno. ⁊c. Item scitis quomodo. Esa. propheta uit de christo. lv. Oblatꝰ ē. sciliez. christꝰ quia ipse voluit. Tanq̄m agnus ducē. ⁊c. Et suo modo prosequere de alīs scriptu ris. Et appropinquauerunt castello quo ibant: et ipse finxit se lōgius ire. Sed quo modo hoc fecerit cuz fictio falsitatem im portat: et sic christo cum sit summa veri tas non conueniebat. Respondetur secū dum Aug. q̄ quando fictio non significat aliquam veritatem vel rem veram tunc est falsitatis: et non cōuenit viris sanctis talia facere. Quando autem figurat ali quam veritatem rei tunc est figura veri tatis vt sunt, enigmata et verba sapien tuz figuratiue dicta in quibus ⁊ si non est veritas in eo quod dicitur: est tamē in eo quod figuratur. Et sic secundum Grego. dicitur q̄ christus finxit se: id est compo suit se tanq̄m peregrinus significando per signa (puta singulatiōis ⁊ huiusmodi) q̄ si videretur longius ire cum tamen nole bat ire sed solum volebat hoc significare q. s. ꝓpter incredulitatem istorum dis cipulorum longe debebat recedere ab eis iuxta illud. pś. Longe a peccatoribus sa lus. i. saluatoꝝ christus.

Si autem queratur. Cur christꝰ dominus postq̄m surrexit ad gloriam patrie voluit se ostendere in pe regrini specie ne agnosceretur: cuz sit dif ferentia inter statum patrie et statum pe rigrinationis. Ad hoc Rñdetur secundū Greg. et alios q̄ ꝓpter discipulorum il lorum hesitationem. Ipsi enim discipuli amabant et dubitabant: ergo talis forꝫ apparuit christus qualis erat in corde il lorum interius. Unde quia amabant pre sentiam eis exhibuit et loquelaz: sed quia dubitabant eis tanq̄m extraneus vel pere grinus speciem abscondit. vt dicit Greg. Item ꝓpter nostri exemplificationē vt exemplo suo doceret nos esse peregrinos in hoc mundo ꝓpter quod etiam chri stus dominus q̄diu virit in hoc mundo semper se habere voluit vt peregrinus. vt habitum est in sermone de perigrinatiōe christi. Unde nasci voluit in via et in com muni diuersorio: non in ꝓpria domo. Item in alieno hospitio conuersatus est: et in alterius sepulcro tumulatꝰ. Et ideo dixit Luc. ix. et Matth: viij. Vulpes fone as habent. ⁊c. Isti ergo duo discipuli tan q̄m peregrinuz et aduenam coegerunt illū dicentes. Mane nobiscum domine quo niam adueſperascit. ⁊c. Lyra. Coegerunt obnixe rogando et considerando. et sic in trauit cum illis. s. in domo ꝓpria Cleo phe. Et factum est dum discumberet cuz illis accepit panem benedixit et fregit et porrigebat illis: et aperti sunt oculi eoꝝ. Dicit Nicolaus de Lyra. q̄ saluator fran gebat panem manibus sicut alꝰ cultello Ipse enim faciebat signum crucis super ipsum panem: et ita scindebatur ac si cultello scissus fuisset. Et ad hoc signum ipsum cognouerunt. Sed dubitatur. An ambulauerint oculis clausis: quia dicit q̄ aperti sunt oculi eorum. Respondet. s. Tho. iñ. parte. lv. q. arti. iiij. q̄ non erant clausi: sed inherat eis aliquid quod non sinebat eos videre sicut solet facere cali go vel aliquis humor. Et ipe euanuit. ⁊c. Quomodo euanuit cum corpus non pos sit euanescere. Rñ. qui supra. q. liij. arti. j. q̄ nō euanuit ita q̄ corum peretur: aut q̄ resolueretur in aliqua insibilia: sed quia sua voluntate deſit ab eis videri: vl eo presente: vel etiaz eo absente. veloci ter per dotem agilitatis: quoniam dispo sitio corporis glorioſi est: vt sit spirituale idest subiectum spiritui: et habet qui ha bet corpus glorioſuz in potestate sua quā do vult videri et quando vult non videri Et dixerunt ad inuicem. Nonne cor nostrum ardens erat in nobis dum loqueretur in via ⁊ aperiret nobis scripturas. Sz quomodo ardebat coꝝ eorum in via? Resꝑdetur. q̄ vel igne verborum domini q̄ bus interdebant tanq̄m veris: vel quia eo differente scripturas percelleba tur intrin secus cor eorum q̄ ille qui differebat do minus esset. Et surgentes eadem hora re gressi sunt in hierusalem. Sed qnomodo

porauerunt regredi in hierusalē cuz hora esset iam tarda? Respondet Lyra q̄ hoc fecerunt ex fidei feruore: vt ista annūciarent apostolis. Et ideo sequitur. Et inuenerunt ꝓgregatos vndecim. s. discipulos: ⁊ eos qui cum ipsis erant dicentes q̄ surrexit dñs vere et apparuit symoni. Et ipsi narrabant que gesta erāt in via: ⁊ quomodo cognouerūt eum in fractione panis. ⁊c. Quantam ergo leticiam: quantū q̄ gaudium: q̄ immensam iocunditatem receperūt isti duo discipuli de apparitione Jesu eis facta. Quis potest cogitare? cum quanto feruore ac iubilatione cordis cucurrerunt isti duo ad alios discipulos versus hierusalē. quis poterit enarrare? Et sic patet quinta leticia siue consolatio resurrectionis christi.

¶ Sexta consolatio fuit omnium apostoloz que habetur Luce. xxiiij. vbi dicitur. Cū autem hec loqueretur iesus stetit in medio eorum: et dixit eis. Pax vobis. vt. s. ostēderet se esse eūdem eorum magistruz qui hoc verbo gaudebat: quo etiā eos munuit cum ad predicandum misit. Et sequitur. Ego sum. q. d. nō res fantastica/ aut illusio diaboli Nolite timere. quia eo viso statim timuerent: et vt abūcerēt timorem dixit eis nolite timere. Unde subdit. Cōturbati vero ⁊ cōterriti existimabant se spiritū videre. Sed quem spiritū? Respōdet Beda. q̄ illum quē emisit in passione: qm̄ nō credebant eum resurrexisse. Sed cur dicantur cōturbati cuz Petrus iam eum vidisset. Rādet Amb. sup Luc. q̄ quia vectibulis obserratis improuisus cum corpore se infuderat. Jdeo dixit eis. Quid turbati estis ⁊ que cogitatōes ascēdunt corda vra? In hoc. n. ostendit ꝓs se deū esse qui mētis cognoscit archana. Sed q̄ cogitatiōes habebāt. Rādet Beda. q̄ falsas ⁊ pnitiosas cōtra resurrectionē xp̄i: nec propter ipsas reducebātur ad ipsam credendum. Jdeo subditur. Uidete manus meas et pedes meos: quia ſuz. palpate et videte: quia spiritus carnem et ossa non habet sicut me videtis habere. Uult ergo vt videant et palpent: vt dubietatis eorum vulnus sanaret. Sed cur potius manus et pedes q̄ alias partes corporis. Respondetur quia per ipsas citatrices firmius docebātur cognoscere esse idem corpus numero quod in cruce fuerat. Et ideo sequitur: Cum hoc dixisset ostendit eis manus et pedes. Ad huc autem eis non credentibus ⁊ miran tib⁹ pre gaudio dixit. Habetis aliq̄d hic quod manducetur? At illi obtulerunt ei partem piscis assi et fauum mellis. Et cum manducasset coram eis assumens reliquias dedit eis scilicz vt magis certificarentur eum comedisse cum in reliquūs viderent consumptionem cibi editi qui deficiebat. Et dixit ad eos. Hec sunt verba que locutus sum ad vos cum ad huc essem vobiscum. idest cum adhuc essem in carne mortali: quia licet in eadem carne resuscitatus esset: non tamen cum eis in illa mortalitate erat. Et subdit. Quoniam necesse est impleri omnia que scripta sunt in lege Moysi/ et prophetis/ et psalmis de me. Dixit autez. Necesse erat impleri. ⁊c. Ad confutandum delyramēta eorum qui dicunt eum magicis artibus tanta fecisse/ et apostolos conuertisse: quia anteq̄ nasceretur non erat mag⁹ et tamen talia de ipso prophetata fuerūt anteq̄ nasceretur. vt dicit Augustinus de consensu euangelistarum. Sed cum Quid fuerit propheta cur. distinguit psalmos a prophetis? Respondetur q̄ quia liber Psalmoruz est distinctus a libro duodecim prophetarum. Sequitur textus Et tunc aperuit illis sensum vt intelligerent scripturas. scilicz ad percipiendum ea que erāt diuinitatis. Johannis quoq̄ vicesimo scriptum est. Cum esset sero die illo. vna sabbatorum. et fores essent clause vbi erant discipuli congregati propter metum iudeorum venit Jesus et stetit in medio eorum: et dixit eis. Pax vobis. Et cum hoc dixisset ostendit eis manus et latus. Gauisi sunt ergo discipuli viso domino. s. propter tristiciam amotam de morte christi: et de metu iudeorum. Thomas autem vnus ex duodecim qui dicitur didim⁹ nō erat cuz eis quando venit Jesus. Dixerūt ergo ei alij discipli Uidim⁹ dñz.

Ille autem dixit eis. Nisi videro in manibus eius figuram clauorum: ⁊ mittam digitum meū in locuz clauorum et mittam manum meam in latus eius non credaz. Et post dies octo iterum erant discipuli eius intus et Thomas cum eis. Uenit q̄ Jesus ianuis clausis: ⁊ stetit in medio. vt s. ab omnib⁹ videretur. Et dixit eis. pax vobis. Deinde dixit Thome. Infer digitum tuum huc. Sed quare hoc dixit? Respondetur. vt ostenderet: quoniam cum Thomas loquebatur ad condiscipulos aderat et in hoc suam diuinitatem demōstrans. Unde sequitur. et vide manus meas. volebat enim Thomas certificari duplici sensu. s. visu in aspectu manuum: et tactu ad lateris tactum. Jdeo subdit. Et affer manum tuam et mitte in latus meū et noli esse incredulus: sed fidelis. Quod cuz fecisset Thomas dixit. Dominus meus et deus meus. Super que verba dicit Theophilus. Thomas qui prius fuerat infidelis postea optimum theologum se ostendit. di. Dominus meus: in quo confessus est humanam naturam christi. Et deus meus: in quo confessus est naturam diuinam. Aug. quo q̄ super predicta verba inquit. Uidebat Thomas et tangebat hoiem: ⁊ deū quem non videbat nec tangebat confitebatur. Sciendum tamen secundum Alex. de ales. q̄ licet Thomas viderit et tetigerit: tñ ad suam fidez sufficiebat vidisse. Quācito enim vidit credidit. Et ideo saluator dixit ei. Quia vidisti me Thoma credidisti. ⁊c. Quia vero nos potuissemus dubitare ⁊ existimare illum errasse in visu. Jdeo ad tollendam omnē dubitationem de pectore nro voluit tangere. Ut inquit Leo papa in quodam sermone. De qua dubitationis demonstratione atq̄ de eius vtilitate loquens Greg. in quadam homel. pascali. inquit. Egit namq̄ miro modo diuina supernaq̄ clementia: vt discipulus dubitans duz in magistro palparet vulnera carnis/ in nobis vulnera sanaret infidelitatis. Plus enim nobis infidelitas Thome ad fidem q̄ fidē credentium discipulorum profuit: quia dum palpando ad fidem reducimur nra mens omni dubietate postposita in fide solidatur. Quia enim (vt inquit Arist. de sensu sen) Omnis nostra cognitio naturalis ortum habet a sensu. Jdeo saluator noster post resurrectionem suam per. xl. dies voluit apparere discipulis suis et loqui eum illis. Unde Joh. xxi. ca. dicitur q̄ manifestauit se iterum Jesus discipulis suis ad mare tyberiadis cum piscarentur apparens in littore: et cum per totam noctem nihil prendidissent. mittētes ad verbum christi rethe in mare: repletum fuit centum quinquaginta tribus magnis piscibus. Item in monte thabor. et hoc fuit in die ascensionis apparuit illis. vt dicit. Mat. xxviij. vbi scriptum est. Undecim autem discipuli abierunt in galileam in montem. s. Thabor: vbi constituerat illis iesus et videntes eum adorauerunt. Iterum apparuit discipulis suis recumbentibus in cenaculo. Unde scriptuz est Marci. vlti. Nouissime autez recumbentibus vndecim discipulis apparuit illis iesus ⁊ exprobrauit incredulitatem eorum: quia his qui viderant eum resurrexisse a mortis non crediderant. Apparuit quoq̄ discipulis suis in monte oliueti: qñ assumptus est in celum. vt habetur Luce. vltimo. capitulo.

¶ Sed aliquis possz q̄rere. Quid phauit dominus per tot et tantas apparitiones? Respondet sanctus Thomas. iij. sen. di. xxj. q. ij. q̄ ad idē titatem resurgentis et conditionem resurrectionis/ quam probauit quantum ad veritatem vite loquendo cum eis: ⁊ veritatem corporis se palpandus prebendo: et quantum ad gloriam ianuis clausis intrando. Idemtitatem resurgentis probauit quantum ad naturam comedendo cum eis: et personam/ se visibilem prebendo in eadem effigie quam soliti erant videre: ⁊ quantum ad accidentia per hoc q̄ cicatrices ostēdit. Et si dicas. Quomodo per talia sufficienter probatur vera resurrectio christi cum etiam angelus et diabolus in corpore assumpto apparens in similitudine hois pōt talia facere apparēdo/ loquēdo/ comedēdo ⁊ se palpari ꝑben

do. Respondetur secundum Richar. iij. sententiarum distinctio. xxj. q licet predicta angelus/vel diabolus posset facere tamen hoc modo quo fecit christus talia. s. cum interiori et supernaturali mētis illustratione: que facta secundum veritatē discernūtur a factis secundum apparentiam angelus non potest facere. nec demō. Solius enim dei proprium est illuminare mentes ignoratiuz subito intellectu sacre scripture. Et hoc modo fecit christus. vt dictum est supra. quando. s. aperuit illis sensum vt intelligerent scripturas. Item angelus non potest cognoscere cogitationes intrinsecas cordium: sicut fecit christus. quando dixit. Et cogitationes ascēdunt corda vestra? hoc enim proprium est dei sufficienter ergo per talia probauit suam resurrectionem.

¶ Si autez queratur. Cur non ita probat alios articulos fidei sicut istum? Respondetur q quidam articuli sunt de diuinitate tantum: et non possunt probari ad sensum: sed per miracula: vel per auctoritates sanctarum scripturarum: quemadmodum probati fuerunt. Quidam sunt de humanitate diuinitati vnita. Et isti etiam ad sensum omnes probati sunt. Sed quia passio et ascensio in seipsa visa est: non autem resurrectio. Ideo signa resurrectionis visibiliter ostendi oportuit: ex quib? conferendo ad veritatem resurrectionis peruenireturr. Et propter hoc ista probatio dicta est argumentatiua. Non autem probatio passionis vel ascensionis Et sic obijciatur. Quia si argumenta illa sufficienter probant resurrectionem. Videtur q diminuerent meritum fidei? Respondet Tho. vbi. s. q. q. ar. iij. q fides nō est directe de eo quod probat sicut de obiecto. sed de diuinitate que probari nō potest hoi in via.

¶ Sed ad hec remanent tres difficultates vidende et imponemus finem sermoni.

¶ Prima est An apparuerit dominꝰ discipulis nudus vel vestitus? Rñ. q euntibus in emaus apparuit vestitus sicut peregrinus. Item marie magalene in forma hortulani qui non incedunt nudi: z ita veresimiliter apparuit ceteris apostolis indutus. Sed quibus vestibus erat indut?. Respōdetur q sicut apparebat eis in forma qua volebat: ita et in habitu quo volebat.

¶ Secunda difficultas est hec. Unde veniebat christus ad discipulos: et recedēs ab eis vbi manebat? Respondet Sanctꝰ Tho. iij. parte. q. lv. ar. iij. q incognitum est vnde veniebat. Et in quibus locis intermedio tempore apparitionum discipulis factarum corporaliter esset: cum hoc scriptura nō tradat: et in omni loco sit dominatio eius: cum etiam corpori glorificato non sit necesse certum locum habere i terris: quia secundu Aug. Ubi volet spiritus: ibi protinus erit et corpus. Tamen Inno. in sermone dicit. et cōmuniter creditur cum sanctis vsq ad ascensionez stetisse in paradiso terrestro. Postq̄ eni christus extraxit sanctos patres de lymbo et postq̄ apparuit gloriose virgini Marie cum illis: perduxit eos ad paradisum terrestrem vt ibi starent vsq ad suam ascensionem. Ideo creditur mansisse cuz illis:

¶ Tertia diffacultas est Quare christus non conuersatus est cum discipulis continue post resurrectionem sicut prius in vita faciebat? Respondet. Thomas vbi s. Ideo q ne videretur ad talem vitam. scz: mortalem resurrexisse qualem prius habuerat et sic in hoc ostendit eis q ad gloriaz future vite immortalis surrexit.

¶ Surgite ergo o deuoti christiani: et flexis genibus humiliq̄ corde referam? gratias domino Jesu christo saluatori nostro qui sua immensa clementia dignatus est tot argumentis (vt tactum est) veritatez sue resurrectionis confirmare et tandez de illa nos voluit certiores reddere: cum ad se attraxit omnes populos: omnesq̄ nationes: falsorum deorum cultu penitꝰ extincto. Quomodo namq̄ nisi viueret deus et homo sedens in gloria patris credidissent in eum non solum populares et rudes: verum etiam et docti philosophi ac/potentissimi reges et principes. O vere efficacissimum signum ad credendum in christum resuscitatum: quem adorant (vt diximus) tot milia milium eorum qui

credūt et sperant in illum: Ipse igitur est in cuius femore erat scriptum. Hic est rex regum et dñs dominantium. Ipse est cui data est omnis potestas in celo et in terra qui surrexit vere regnaturus cuz patre et spiritu sancto in eternum. Amen.

¶ Sermo. xxij. De ascensione Jesu christi.

¶ Thema

Ascendit deus in iubilo: z dñs in voce tube. Habentur hec verba. ps. xlvj. Ulistꝰ. Psallite deo qui ascēdit super celum celi ad orientez. Ps lxvij.

¶ Prologus

Si diligēter charissimi pensamus hodierna nobis festiuitas maximā suauitatem ingerit gaudiorum. Primo quidem propter indicibilē leticiam angeloz et beatoz cuz xp̄o ascendētium. Uñ Aug. Ascendente xp̄o mirantur astra: plaudunt agmina: tube sonant. et letis miscēt blanda modulamina choris. Secūdo ꝓpter maximum et gaudiosum fructum nostrū q̄a principio mūdi nunq̄ fuit nobis festū tam iocūdum et fructiferum sicut hodie: dum plusq̄ per quinq̄ milia annoz veteri homines ab initio mundi hodie sunt in celuz deducti per xp̄m z inter angelos collocati: atq̄ natura nostra humana hodie ad dexteraz dei patris est exaltata. Quis ergo nisi stultus gratias deo hodie non agat pro tanto honore et celestis patrie restitutione. Tertio propter dñi iesu et sanctissime matris eius hodiernum gaudiū Nam hodie xp̄s dñs celestem mansionez intrando: et ad deum patrem perueniendo in gloria maximum habuit gaudium. Decet ergo nos membra eius congaudere sibi. Hodie quoq̄ dña nostra maria ꝺgo quantū gaudiuz habuit quis enarrare poterit: cū videbat suū ꝑdulcem natū sic honorari a beatis omnib? collaudantib? et inter agmina celestia ascendere ad patrem quem pridez inter latrones viderat summe vehonestatū a iudeis: viderat pridē ipz sūme humiliatum in cruce. intuebat hodie summe exaltatū in decore glie Viderat pridem ipsum in ea quam de ipa sumpserat carne consputum/vulneribꝰ concisum/sanguine perfusuz/et mortuū Vidit hodie impassibilem prefulgiduz cū triumpho ascendere in celuz. ꝛc. Omnes ergo charissimi letemur tanq̄ boni serui cum dño z domina nostra: Unde. et Joh. xiij. saluator dixit. Si diligeretis me gauderetis vtiq̄ q̄ vado ad patrem. De hac ergo xp̄i ascensione gaudiosa verba facie mus. Et pro nostro ꝓmone tria principalia dubia sunt declaranda.

¶ Primum dubiū est. Utrum fuit conueniens xp̄m hodie celos ascendere?

¶ Secūdum. Utrum xp̄o conueniat sedere ad dexterā patris. Quia dicit euāgeliū Mar. vlti. c. Assumptus est in celum: et sedet a dextris dei?

¶ Tertium dubiuz Qualis fuit modus ascensionis dñi nostri iesu christi?

Ad primum dubium respōdetur q multiplici ratione cōgruū fuit xp̄m ascendere.

¶ Primo per loci proportionem.

¶ Secūdo ꝓpter fideinfe informationē.

¶ Tertio propter charitatis ꝓmotionē.

¶ Quarto ꝓpt ianue paradisi aptionē.

¶ Quinto propter nr̄am propitiationē.

¶ Primo igitur congruū fuit propter. ꝛc. Sententia est philosophi. iij. phyc. q locus debz esse proporcionatus locato: et econuerso Unde quanto aliquid est dignius/spiritualius et sanctius: tanto ei competit et debetur locus dignior et sanctior. Exempli gratia. Uidemus q lux celestis ex quo est purior et dignior. in superioribꝰ habet originalem locum. Item inter corpora celeste corpus est dignius z mundius: ideo superiorem tenet locum inter elementa: ignis quia dignior et purior est q̄ terra vl aqua: ideo semper tendit sursum ad suuz locum: sicut et terra deorsum. Item in bo

mine caput cum sit membrum pre alijs dignissimum: supremum tenet locum. Sed qm̃ xp̃i corp⁹ fuit dignissimũ/nobilissimũ gloriosam vitam incorruptibilem et mortalem in sua resurrectione inchoans. Nõ debuit ergo manere in isto mundo inferiori qui est locus mortalis vite et corrupti onis atq; imũdissimus: peccatorum sordibusq; fedatus. ſ. Jo. ij. Mundus totus positus est in maligno. Sed debuit ad celum ascendere empyreũ qui est locus dignissimus et nobilissimus beatorum cõueniens glorie: et incorruptibilis et sanctissimus. Nihil enim inquinatum intrabit in illud. Apocal. xxj. Ergo peccator vbi putas locus tuus erit? vtiq; nisi penitentiam egeris: in infernalem carcerez terrimum et fetidissimuz detruderis: vbi erit fletus et stridor dentium. ꝛc̃.

¶ Sed aliquis posset dicere arguendo q̃ non erat conueniens christum ascendere. quia omne qđ mouetur: mouetur propter aliquid melio Sed christo non fuit melius esse in celo q̃ in terra: nec quantum ad animam nec q̃tum ad corpus quia vbiq; eque beatus. ergo non debebat ascendere.

¶ Preterea Dicit philosophus. in. ij. de celo et mundo. Illa que optimo modo se habent possident suum bonuz sine motu: sed christus optimo modo se habuit et secundum diuinam naturam: quia est summum bonum: et secundum humanam: quia erat optime glorificatus. Ergo non conueniebat illi aliquis motus: sed ascensio est quidaz motus: quare videtur q̃ nõ debebat ascendere.

¶ Ad primum obiectum Respondet Sanctus Tho. q̃ christo ascendẽti nihil accreuit quantum ad ea que sunt de essentia glorie siue secundum corpus: siue secundum animaz. Tunc accreuit aliquid quantum ad loci decentiã quod est de bene esse glorie. non q̃ corpori eius aliquid aut perfectionis aut conseruationis acquireretur ex corpore celesti. sed solum modo per quandam decentiam. Hoc autem aliquo modo pertinebat ad eius gloriam. Et de hac decentia gaudium quoddaz habuit. non quidẽ q̃ tunc de nouo gaudere inciperet quando in celum ascendit: sed quia nouo modo gauisus est. sicut de re impleta.

¶ Ad secundum argumentũ. dicit Tho. q̃ deus est qui possidet suum bonum sine motu quia omnino immutabil' est. Quelibet autez creatura est aliquo modo mutabilis. secundum Augustinum. viij. super Geñ. ad litteram. Et quia natura assumpta a filio dei remansit creatura: non est inconueniens si ei aliquis motus attribuatur. Congruenter ergo ratione locationis siue proportionis loci. christus se transtulit ad locum illum.

¶ Sed forte dices. Cur tantum distulit ascendere si locꝰ celestis erat sibi magis condecens. Quare non statim ascendit post resurrectionẽ suam: sed per quadraginta dies moratus est? Respondeo q̃ hoc est actum duplici ratione.

¶ Primo ratione certificationis. Difficilius enim erat probare veritatem resurrectionis. q̃ veritatem mortis. Tempus enim trium dierum fuit sufficiens tempꝰ probationis mortis eius. Sed ad veram resurrectionem probandam: maius tempus requirebatur. Et ideo non mirum: si non statim vt resurrexit ascendere voluit sed expectare ad informandum eos bene de veritate resurrectionis eius.

¶ Secundo ratione consolationis Fleuit mater eius iuxta crucẽ. Johan. xix. Stabat iuxta crucez. ꝛc̃. et Ber. dicit q̃ tñ fleuit tñ se maceravit q̃ non poterat se sustinere. Fleuit Maria magdalena. Fleuerunt apostoli et omnes deuoti Jesu christi. Debebant ergo consolari: quia vt dicitur in. pš. Secundum multitudinez dolorũ meorũ. ꝛc̃. cõsolatiões. Qui igit ipm. fleuerunt mortuum in sepulchro per horas. xl. quibus iacuerat. Ideo eos voluit consolari per dies quadraginta. sua corporali presentia eis apparens. vt habetur. Actuũ. ſ. capit. Uñ patz prima ratio.

¶ Secundo Ratione informationis. siue propter fidei nostre informationez. Conclusio est sanctorum doctorum. q̃ plus est meriti apud deum credere et habere ꝺ

dem de non visis: q̃ de visis de quibus est cognitio. Unde Gregor. Fides non habet meritum. vbi humana ratio prebet experimentum. Ideo ex hoc q̃ christus celum ascendit. fides nostra est magis meritoria: q̃ si non ascẽdisset. Et ratio est. Quia quamuis in videntibus christi humanitatem esset fides vt in apostolis et alijs sanctis hominibus non quidem de humanitate quam videbant: sed de diuinitate quam non videbant. Tamen maior est fides credere ꝛ diuinitatez et humanitatez christi non visam: q̃ solum diuinitatem. Ex hoc dico q̃ fides nostra est maior extensiue. q̃ fuerit fides Apostolorum. Quamuis intensiue fuerit maior apostolorum: Et probatur. Nam apostoli viderunt christum in carne: cum ipso biberũt comederunt. dormierunt: miracula viderunt. ꝛc̃. Nos autem non sic: et tamen credimus diuinitatem et humanitatem simul: quam apostoli non habebant. Unde christus dixit. Thome Johannis. xx. Quia vidisti me Thoma credidisti. Sed dico tibi. Beati qui non viderunt et crediderunt. Hac igitur ratione decuit christum ascendere.

¶ Tertio fuit congruum. ꝛc̃. propter charitatis promotionem. Sententia est Diony. iij. de diuini. no. Amor est vis vnitiua. Apostoli enim toto corde christum amabant. Nec mirum. Quia propter suam dulcem conuersationem: et eius verba suauissima ac melliflua. Unde ex hoc habetur. Matthei. xvij. quatenus exclamauit Petrus Domine bonum est nos hic esse ꝛc̃. Et Johannis. vj. capittulo habetur q̃ cum semel quidam de discipulis a christo recessissent ex eo q̃ dixerat eis. Nisi mã ducaueritis carnem filij hominis. ꝛc̃. Dixit ad alios qui remanserant. Nunquid et vos vultis abire? Respondit Petrus Domine ad quem ibimus? Verba eterne vite habes. Et nos credimus et cognouimus quia tu es filius dei. Tãta ergo vi amoris trahebãtur apstoli ex christi p̃sentia q̃ de celestibus non curabant: dum modo possent frui ipsa christi presentia. Ut ergo celestia apparerent debuit ascẽdere. Uñ Paulus dicebat. Cupio dissolui ꝛ esse cũ xp̃o. Et hoc est etiã quod dicit dñs Joh. xvj. Expedit vobis vt ego vadã sciz ad patrẽ. Si eni nõ abiero paraclytus nõ veniet ad vos. si autẽ abiero mittã eũ ad vos. Sup quo Beda ait. Expedit vobis vt forma serui a vestris abstrahatur aspectib⁹ quatenus amor diuinitatis artius vestris cordib⁹ infigatur. Ergo ppt promotionẽ charitatis congruũ fuit xp̃z ascendere.

¶ Et si aliquis cõtra predicta de fide ꝛ a more obiceret dicendo. Quia si post resurrectionẽ suã vsq; ad finem mũdi fuisset cũ hominibus cõuersatus: vel gloriosus regnasset in terris: videtur q̃ magis profuisset saluti hominũ. Tum quia magis fuisset omnibus manifestata eius diuinitatis gloria: et ad tale spectaculum plures homines conuersi fuissent ad fidem: magis etiam peccata cauissent. Tũ quia charitas et deuotio ex eius visione magis increuisset. Tum deniq; ipse promiserat Matth. vltimo. Ecce ego vobiſ cum sum vsq; ad consumationem seculi. Ergo non debuit ascendere: sed nobiscũ manere. et fuisset vtilius. Respondeo (sicut dictum est)? Nos in hoc mundo constituti plus proficimus meritis: et per cõsequens in premijs ex absentia corporali christi: cum se abstulit ab oculis nostris mortalibus q̃ profecissemus ex presentiali visione. quia visio corporalis christi fuisset potius ad meriti nostri diminutionẽ tam in fide q̃ in spe q̃ etiam in charitate. Et hoc patet.

¶ Primo quo ad fidem: quia Beati qui non viderunt et crediderunt. Fides non habet meritum. ꝛc̃. vt supra probatum est.

¶ Secundo quo ad spem patet. Quia si christus non ascendisset: nullus hominũ spem ascendendi in celum habuisset: qz vbi caput glorificatum ibi membra coniunget Deforme enim esset caput in hospicio fine membris. Ideo augustinus in sermone inquit. Resurrectio dñi spes nostra est. Ascensio dñi glorificatio nra est

Quo eni processit caput sequunt membra.

¶ Tertio quo ad charitatem: iam patet. s: qz eum corporali familiaritate z cõuersatione dilexissemus si hic mansisset: sicut apostoli. Nũc aũt abstrahendo a nostris oculis presentiam corporalem pfectionis meriti est diligere ipsum absentem. Naz cõe prouerbium est q̃ ois seruus in absentia dñi sui comprobatur. Unde Leo papa in sermone dicit. Magnarum vigor hic mentium credere que corporeo non videtur intuitu: et ibi desiderii per amorez figere quo nequeas inferre conspectuz. Et Aug. in lib. confes. Ascensu clamat xps vt mente ascendamus ad ipsum: et dicessit ab oculis nostris vt redeam9 ad cor et ibi inuenamus eum.

¶ Quarto quo ad pmissũ patz: qz licet p̃sentia corporalis ei9 fuerit subtracta: non tamen diuinitatis. Adest insup semp nobiscum in in sacramento altaris: licet nõ videatur oculis corporalibus. vt fides locum habeat. Et hoc dixit ecce vobiscum sum vsq; ad consumationem seculi. Fuit nãq; cũ apostolis assistẽdo eis in operib9 miraculosis: quia vt dicitur Mar. vltio. Predicauerũt vbiq; dño coopante et sermonẽ confirmãte sequentibus signis. Assistit nobiscũ existendo (vt dictũ est) in sacramento eucharistie vbi est xps tot9. Assistit etiam ecclesie semp ipsam dirigẽdo per occultos instinctus spũssancti vt sic nõ deficiat fides Petri. Propterea Aug. in sermone de ascensione ita pulchre loq̃tur. Omnia charissimi que dñs iesus xps in hoc mundo sub fragilitate nostra miracula edidit nobis proficiũt. qui duz humanã conditionem fideribus importuit: credentibus celum patere posse monstrauit. Et dum victorẽ mortis in celestia cleuauit: victorem eiusdem matris quõ seq̃mur ostẽdit. Ascensio ergo dñi catholice fidei cõfirmatio fuit: vt securi in posteruz crederemus miraculis ipsius donuz: cui9 in presenti percepissemus effectuz. et fidelis quisq; cuz iam tanta peeperit per ea q̃ agnoscit prestita discat spirare promissa/ ac dei sui preterita presentisq; bonitate q̃ si futuro teneat cautionem. Hec Aug. Et sic patet tertia ratio.

¶ Quarto principaliter congruz fuit christũ ascendere ratione apertionis. Ut ianuaz paradisi nobis et sanctis patrib9 aperiret et patriaz seu mansionem nostrã restitueret. Pro cuius declaratione querẽdũ est. Quando aperuit xps dñs ianuaz paradisi hominibus? Et nõ sine causa mouetur talis questio. Dz magister in. iij. sen. dist. xvij. dicit q̃ xps per suam mortem ingressuz regni celestis omnibus suis aperuit. Unde et latroni in morte dixit Hodie mecum eris in paradiso. Sed contra hoc est q̃ nullus ante ascensionem xpi in celũ intrare potuit. Respõdetur ergo ad hoc fm Richar. z Bonauen. sup. iij. dist. ix. q. ij. q̃ paradisus i scriptura triplicit põt accipi.

¶ Uno modo pro corporali z terrestri. de quo Gen. ij. Plantauerat dñs paradi. ꝛc. Secundo pro paradiso corporali z celesti qui est locus beatorum. s. celũ empyreuz.

¶ Tertio pro paradiso spirituali q̃ est clara visio dei. Uñ paradisus dicit quasi parans dei visionez. Cuiuslibet horũ ianua fuit clausa per peccatum primorũ parentum clausione vniuersali cibus hominibus. et hoc per quandam similitudinẽ qz sicut ianue clausio prohibet ingressuz in domũ: sic propter peccatũ primorũ parentum ex decreto diuino prohibebat omni homini ab Adam propagato ingressus in paradisum siue terrestrẽ/ siue celestem et spũalem. Nec obstat de Enoch et Helia qui translati sunt in paradisum terrestrez qz hoc fetũz est dispẽsatiue ppt cãz vt fuerẽt ad tempus Antixpi. Et hoc diuina voluntate. Et hec clausio paradisi terrestris per angelicam custodiem et ignem et gladium versatilem: signum fuit clausionis spiritualis et celestis paradisi. Unde dei9 ad custodiam paradisi terrestris posuit ãgelorum ministeria vt arcerent diabolum ne illic intrare posset vel hominẽ impotare. Posuit etiã ignẽ vt arceret hoiez. Posuit etiam gladium versatilez. i. vtrobiq; secantem: vt iter clauderet ingressum. Itaq; xps dñs dicitur aperuisse ianuã paradisi inq̃tum amouit per sua merita impedimenta vel clausionẽ vniuersalem paradisi celestis.

¶ Si petas Quare nõ aperuit terrestrem paradisuz. Rñ. q̃ nõ oportuit: eo q̃ iste loc9 est indignus pro existentibus in miseria hui9 vite: nec est satis dignus pro beatis. Sed paradisus spiritualis qui est clara dei visio aperuit xps in morte. vt dicit Magis. vbi. s. Paradisuz vero celestem corpalẽ aperuit in ascẽsione per sui ingressum: qz diuinũ decretũ erat q̃ nulla alia locũ illum intraret antq̃ xps illuc ascẽderet: iuxta illud Michee. ij. Ascendit. s. xps iter pãdens ãte eos. Ita q̃ fm Bonauen. sup. iij. dist. xxj. q. vlti. Christus dicit ianua aperuisse multis vicibus alia et alia ratione. Primo i incarnatione q̃tum ad vmonem diuine et humane nature. Secdo in passione q̃tũ ad meritum sufficiens satisfactionis. Tertio in resurrectione q̃tum ad eductionẽ sctarũ animaz de limbo. Quarto in ascensione q̃tum ad introitũ in celũ empyreũ. Et sic patet responsio ad obiectum. Rõne ergo aptionis cõgruũ fuit xpz ascẽdere i celũ.

¶ Quinto idẽ pbatur Rõne ppitiationis siue aduocatiõis: Ut esset nr aduocatus apd patrẽ. De quo. j. Joh. ij. c. dr. Aduocatuz habem9 apd pfem iesuz xpm et ipe est propitiatio pro pctis nostris. Uñ et q̃dam doct9 doctor sic dicit. Optim9 pro nobis ẽ aduocat9 xps apud pfez qui tot habet linguas p nobis loquẽtes quot vulnera suscepit. Et totidez habet linguas de inimicis cõquerẽtes pro q̃bus vires suas inutilit expendit. Rõne ergo melius est Dxpiane aduocatũ nostrũ habere in celo corã pfe ẽ q̃ habeat procurare nraz salutẽ: q̃ mãsisse nobiscũ certe fic: ideo exclamat Ber. di. Securũ habem9 accessuz ad pfez: vbi mater ante filiũ. fili9 ante patrez. Mater ostendit filio pect9 et vbera. fili9 oñdit patri latus et vulnera. Habemus etiã iustos qui nos meritis suis pducent ad deũ. Omnibus solliciti sunt pro nobis ipi beatum patria collocati. Unde Hiero. ad vigilantiũ dicit. Si scti ad huc in corpe cõstituti q̃ p se debebãt esse soliciti orabant pro hoibus etiã inimicis: q̃to magis post coronas victoria sq̃ orãt pro nobis in celis. O ergo charissimi gras agam9 deo p xpo iesu ascensione qui tãte charitatis beneficia prestitit nobis. Timeam9 etiã offendere ne ingrati puniamur. Seruiamusq; illi in timore et exultem9 ei cũ tremore. Ipse eni est q̃ secũ mia sua facit nos celos ascẽdere. Patet ergo multiplici ratione congruum fuisse xpm celos ascendisse.

¶ Ad secũdũ dubium arguunt q̃daz q̃ nõ conuenit xpo sedere ad dexterã pfis: neq; bene aiunt ita de xpo loquentes.

¶ Primo sic. Nullũ corpale cõpetit deo qui spũs est: sed dextera z sinistra sunt differentie positionuz corpalium: ergo non conuenunt deo.

¶ Secdo. si filius sedet ad dexterã: ergo pr ad sinistrã: sz dextera nobilior est sinistra: Ergo pater sedet in parte ignobiliori.

¶ Tertio. Stare et sedere sunt opposita. sed actuũ. vij. c. Stephanus vidit Jesum stãtẽ a dextris virtutis dei: ergo nõ sedet.

¶ Sed contra ficarguẽtes. Primus opponam9 testimonia scripturaz: deinde soluemus obiecta. In symbolo nãq; apl̃oz dr. Ascẽdit ad celos sedet ad dexterã dei patris omnipotentis Et in symbolo patrũ. Ascendit in celum sedet ad dexterã patris. et ad Ephes. j. c. scribit. Cõstituens illũ ad dexterã in celestib9. Et col. iij. Christ9 est in dextera dei sedens. et ad Hebr. j. Sedet ad dexteraz maiestatis in excelsis. Et ad Ro. ix. Christus iesus est ad dexterã dei qui etiã interpellat pro nobis. Et mar. xvij z Luc. xxij: Mat. xxij. Erit filius hois sedẽs a dextris virtutis dei. Hoc predixit Dauid. ps. cix. Dixit dñs dño meo: sede a dextris meis. Q̃ aũt hec verba de xpo dicanť patet ex eo q̃ Paulus ad Heb. j. c. ait. Ad quẽ aũt ãgelorũ dixit aliq̃n de9. sede a dextris meis. Et xps Mat. xxij. dixit. Quõ dauid vocat eũ in spiritu dñm dicens. Dixit dñs. d. m. se. a. dex. meis. Et si indei negarent testimonium Pauli et christi asserẽtes verba ista de alio: non de ipso christo affirmari debere: statim incredulitatem eorum cõuincimus per doctores ipsorum. Nam Rabbi Jonathan apud hebreos probatissimus in sua translatione caldaica aũ-

Dixit dñs vbo suo. Et rabbi Joden sup illud. ps. xvq. Dedisti mihi protectionē in finis tue. z dextera tua suscepit me: inqt. In futurū dē sctūs z benedict9 quertere faciet regē messiā ad dexterā suaz. Sicut scriptū est. ps. cix. Dixit dñs d meo. zc. Istō insup tenet Rabbi moyses addarsā.

¶ Pro solutione igif obiectoruz notāde sunt tres vitates.

¶ Prima veritas q hoc nomē dextera i scripturis inuenim9 de deo dictū. Unde. Exod. xv. Dextera tua dñe magnificata ē in virtute. dextera tua percussit inimicuz. z ps xv. Delectatiōes in dextera tua vsq in finē z. ps. xx. Dextera tua inueniat oēs q̄te oderunt. et. ps. xl vq. Justitia plena ē dextera tua. z. ps. cxvq. Dextera dñi fecit virtutē dextera dñi exaltauit me et. ps c. xxxvq Saluum me fecit dextera tua. Et Esa. xlviq. Dextera mea mensa est celos Et abacuch. q. Circūdabit te calix dextere dominī.

¶ Scōa veritas. Q: cuz dicim9 xp̄m ad dexterā pris sedere: nō intelligim9 q dexterā aliq̄d corpale sed locutio est metaphorica: quales et alie cuz dicim9 oculos dñi: brachiuz dñi et similia: per que dei ḡnāt spirituales pprietates siue opatiōes diuine. Hinc Damas. in. q. suaz sniaz. ait. Nō localē dexterā pris dicimus: qualit em qui incircūscriptibilis est localem adipiscetur dexteram.

¶ Tertia veritas: q noie dextere intelligunt tria. s. glia diuinitat[: beatitudo: et iudiciaria ptās. Et quo fm. Aug. lib. de symbolo. et Damascē. Sedere ad dexterā patris nil aliud est nisi eū habere gliaz diuinitatis et beatitudinē et iudiciariam ptātem. et hoc in cōmunabilit et regulariter. Un Damas. inqt. Dexterā patris dicimus gliaz et honorem diuinitatis: in qua dei filius erutit ante secula vt deus z pris cōsubstātial. Fz vro Tho. iq. pte. q. lviq. ar. ij. Hec ppositio ad/vl/in: cū dicim9 ad dexterā vel in dextris: solā distinctionē psonalē importat et originis ordinē: nō autez graduz nature vel dignitatis q nullus est in diuinis psonis: q fm Athanasiuz. tres psone coeterne sibi sunt et coequales. Et hiç soluim9 primū obiectū ostēdēdo q nō dī dextera corporaliter de deo.

¶ Ad scōm vero Rūdet Aug. i lib. de symbolo. In illa beatitudine oia dextera sunt: q nulla est ibi miseria. Uerūtñ vt inquit. Tho. vbi. s. ad. iq. argumētū. nullo mō pōt dici q pater sedeat ad dexterā patris vel spūssancti: q filius et spūssanct9 trahunt originē a patre z nō econuerso. Sed spūssanct9 ppie potest dici sedere ad dexterā pris vel filij scōm sensuz p̄dictū. Uerūtñ scōm quandā appriationē attribuitur filio equalitas: Unde Aug. ait: In pfe est vnitas: in filio eqlitas, in spūsctō vnitatis equalitatisq̄ cōnexio Cōfirmat hanc sentētiaz. Alex. in. iq. pte sum. q. xxiiij. mēbro. ij. vbi ait Sedere ad dexteraz patris importat distinctionē personaz/et equalitatem persone ad personaz in gloria et honore. sed sic se habet spiritussanctus ad patrem: ergo ei conuenit sedere ad dexteraz patris. Sed de equalitate dupliciter loqui possumus. s. proprie vel per appriationē: scōm q proprie sumitur nō dicit aliud equalitas in diuinis nisi diuinā essentiā vel virtutē que non est maior in personis in vna q̄ in alia sed vna eadem in qua coequātur persone hoc modo est vna equalitas in diuinis personis sicut vna essentia. Alio modo sumitur eqlitas in diuinis secunduz appriopriationē et sic appriopriatur filio.

¶ Ad tertiuz obiectum dicimus q visio stephani fuit eodez modo quo xp̄s auxiliū sibi prestare iam erat paratus. Unde Grego. in homel. inquit. Sedere iudicantis est: stare vero pugnātis vel adiuuantis. Stephanus ergo in labore certaminis positus stantē vidit quē adiutorem habuit. Sed hunc post ascēsionē. Marc9 sedere describit: q post assūptionis sue gloriam iudex infine videbit.

¶ Sed aliqs posset querere Utrū sedere ad dexterā pris cōueniat xp̄o vt hō? Et ad hoc dicūt. s. Tho. vbi. s. ar. iq. et Alex. vbi. s mēbro. q. q cū noie dextere intelligāt tria supradicta. s. glia diuinitat[: britudo: z iudiciaria ptās hec ppositio ad: quēdam ad dexteraz accessum significat: in quo designatur conueniētia cum quadam distinctione. Quia potest esse tripliciter.

¶ Primo vt sit cōuenientia in natura et distinctio in psona. Et sic xp̄s scōm q filius dei sedet ad dexterā patris: q habet eandē naturā cum patre. Unde gloria diuinitat[: beatitudo: z iudiciaria potestas cōueniunt essentialiter filio sicut z patri. Et hoc est esse in equalitate patris.

¶ Secūdo potest intelligi scōm graz vnionis que importat ecōuerso distinctionē nature z vnitatē suppositi siue psone. Et fm hoc xp̄s scōm q homo est filius dei: et p cōsequens sedet ad dexterā patris scōm equalitatē honoris: inquantū eodē honore veneramur ipsum filiū dei. cum eadez natura assumpta. Humanitas quidē xp̄i fm conditionē sue nature nō habet gloriam vel honorē diuinitatis: quā tñ habz rōne persone cui vnit. Un Damascē. ait. In gloria diuinitatis dei filij existens ante secula vt deus z pris cōsubstantialis sedet cum glificata ei carne ei9. Adorat[. n. vna ypostasis vna adoratione eius cum carne eius ab omni creatura.

¶ Tertio potest intelligi fm q homo secundū conditionez nature: z hoc fm gratiam habitualem que abundantior est in christo pre oibus alijs creaturis intantuz q ipsa natura humana in christo beatior est et super omnes alias creaturas habēs regiam et iudiciariā potestatem. z sic esse in equalitate patris non ptinet ad ipsam naturam humanā christi: sed solum ad psonam assumentē. Nihilominus sic scōz q homo sedet ad dexteraz patris. s. scōm Augu. in bonis paternis potionibus pre ceteris creaturis quia oēs alias precellit in beatitudine z iudiciaria potestate. vt predictum est.

¶ Si autem queratur. An aliqs a christo conueniat sedere ad dexteram patris? Nam Aug. in libro de symbolo. Sedere ad dexteraz est habitare in ei9 beatitudine. Sed omnes electi sunt beati: ergo omnes sedent ad dexteram. Quod confirmari potest per illud Matth. xxv. Statuet oues quidez a dextris Contrarium tamen videtur esse ex eo quod Apostol9 ad hebreos. j. ait. Cui enim dixit aliquando angelorum: sede a dextris meis? quasi. d. nulli. Respondet ergo sanctus Tho. q christ9 sedet ad dexteram patris inquantū scōm diuinā naturam est in equalitate patris. Scōm humanā vero est in excellēti possessione bonorum diuinorq̄ pre ceteris creaturis: qō nulli homini vel angelo conuenit. Sedere ergo in dextera non significat simpliciter esse in beatitudine sed habere beatitudinem cum quadam dominatiua potestate et quasi propriam naturalem: quod soli christo cōuenit. Potest tamen dici q omnis beatus/et si nō sedeat: sit tamē ad dexteram dei constitutus. Considerem9 itaq; ex his que dicta sunt quanta sit gloria filij virginis beate: quem adorant angeli: cui oēs obediūt creature: in cui9 nomine flectitur omne genu. Ube stultis gētibus ipsum despicientib9. Ube duris iudeis in eum nō credentibus. Ube malis xp̄ianis illum nō sequentibus. Ibic est ille ieſus qui p nobis carnē assumens deus et homo triginta tribus annis cū hominibus habitauit. Ibic est ille qui affixus pedēdit in ligno in medio latronum spinis coronatus. Ibic qui regnabit in eternum cuius regni nō erit finis O felix regnum qō nō deficiet. O rex inclyte. qui et suos tecuz regnare pmittis. O gens sancta amicorū tuoq̄ qui vocem tuā dulcissimaz erunt audituri. Mat. xxv. Uenite benedicti pris mei possidete paratū vobis regnum a cōstitutione mūdi. Tu igif rex glorie xp̄e. Tu pris sempiternus es filij. Tu ad dexterā dei sedes in glia patris. Judex crederis esse vēturus. Te ergo quesum? famulis tuis subueni quos pretioso sanguine redemisti. zc. Et hec sufficiant p declaratione secundi dubij.

¶ Sed O aia deuota: āte q̄ rideā ad tertiū dubiū pro nra p̄solatōe z maiori explanatiōe materie circa ascēsionē. d. n. i. xp̄i videde sūt adhuc aliq̄ difficultates

¶ Prima difficultas est An ascenderit xp̄s in cēlū scōz q homo. vel scōz q deus? Ad hoc ita Rūdet. s. Tho. vbi. s. q. lvq. ar. q. q lyfz: duo potest notare. s. conditionem ascendentis: et causam ascensionis.

¶Primo modo nō potest cōuenire diuine nature. Tum qz diuinitate nihil est altius quo possit ascēdere. Tum qz ascēsio est motus localis qui diuine nature nō cōpetit que est imobilis et inlocalis. Sed p hunc modū cōpetit xpo scōz humanā naturam que cōtinetur loco: et motu subiacet. Itaq; christus ascendit in celū scōm q homo: nō fm q deus.

¶Si vero ly scōm: dicat causam ascensionis cum xps ex virtute diuina in celum ascenderit: dicimus q ascendit fm q deus et non fm q homo.

¶Secunda difficultas est. Utrum ascēdit ppria virtute? Et videt q non: quia dicit Assumptus z eleuat9 est i celū. Ad istud respōdet sctūs Tho. vbi. s. ar. iij. q cum in christo sit duplex natura. diuina. s. et humana: fm vtrāq; accipi potest propria virtus. Christus ergo ascēdit ppria virtute diuina. De virtute vero humana distinguit Tho. q hoc pōt dupliciter accipi. Una quidē est virt9 naturalis q̄ procedit ex principijs nature z hac christ9 nō ascēdit. Alia aūt virt9 est glie fm quā christ9 in celū ascendit. Cuius quidē virtutis rationem quidā accipiūt ex natura quinte essentie que est lux (vt dicunt) quam ponūt esse de cōpositione corporis humani et per eam elementa cōtraria cōciliari in vnum. Ita q in statu hui9 mortalitatis natura elemētaris in corporib9 humanis dñatur. Et ideo fm naturā elementi predominantis corp9 humanū naturali virtute deorsum fertur. In statu autē glorie predūabitur natura celestis fm cuius inclinationē et virtutem corpus xpi et alia sanctoz corpora feruntur in celum. Alij vero assignant rationem predicte virtutis ex parte anime glorificate ex cuius redundantia glorificabitur corpus. vt dicit Aug. ad Diascorum. et. xxij. lib. de ciui. dei. Erit enim tanta obedientia corporis gloriosi ad animā beatā: vt vbi voluerit ibi erit protinus corpus. Et tali virtute christus ascendit in celū. Et licet dicatur elenatus z assumpt9 hoc nō obstat: quia sicut dr ppria virtute surrexisse. z tñ est suscitatus a patre: eo q eadem est virtus patris et filij. Ita etiā ex ppria virtute ascendit in celum. et tamen a patre est eleuatus et assumptus.

¶Tertia difficultas ē. An corpus xpi fuerit motū in instanti de terra ad celū? Rñdetur fm Alex. de ales i. iij. parte. q. xxiij. mem. iij. et Tho. vbi. s. ad. iij. (vbi querit. Utrum corp9 xpi z quicunq; corp9 glorios sum possit localiter moueri in instanti cum virt9 diuina tali motu opetur?) q licet virtus diuina sit infinita quātū est ex parte operantis: tñ effectus illi9 virtutis recipitur in rebus scōm capacitatē earum z dispositionē. Corpus aūt nō est capax vt in instanti localiter moueat: qz oportet q cōmisceat se spacio scōm cuius diuisionem diuidit tēpus. vt dicit. vj. phisic. Verumtamen licet corpus xpi nō fuerit motum i instanti de terra ad celū. Nihilominus motus ille fuit satis velox atq; festinus: dum eadē die de terra euolauit ad celum empyreū. quod est super oēs alios celos. Refert. n. Rabbi moyses maximus phs q quilibz circulus cuiuslibet planete habet tantū spacium quantū posset aliquis ire de via plana in quingētis ānis. Et distantia inter celum et celū. i. inter circulū z circulū est similr (vt dicit) via quingētoz annoz. Et ideo cuz sint septē celi erit fm ipsum a centro terre vsq; ad cōcauz celi saturni quod est septimū celū via mltorum miliū annoz. i. tantū spaciū quantum de via plana aliquis iret in multis milibus annis si tantū vineret: ita tamē q iter vni9cuiuslibz diei sint quadragīta miliaria. Dō si sic est: nonit de9. Claruz tñ esse potest q satis longa est distantia a terra vsq; ad celum empyreum: qz corpora celestia sol z luna cū excedāt in quātitate oia elemēta: z q̄libet stella firmamēti dicat multo maior tota terra fm phos: tñ ita parua videt. Et hoc ppter magnā distantiā. Mira ergo potētia xpi tā facile z in paruo spacio tēporis ptransisse ascendendo super omnes celos.

¶Quarta difficultas ē. Quo modo itelligunt ille auctoritates dicētes xpm ascēdisse ex celsi9 sup oia creata z sup oēs celos, sicut

auctoritas Pauli ad Ephes. iij. c. Qui descēdit ipse est: z q̄ ascēdit sup oēs celos cū hoc videat impossibile. s. q ascenderit sup oēs celos/etiā sup celum vltimuz. qz (vt dicit phs. j. de celo z mūdo) extra celum vltimū nil est nec loc9: nec vacuum: nec spaciū? Ad hec rñdetur fm doc. q locus xpi in celo empyreo est superior oib9 creatis. sed hoc nō est sic intelligenduz q sit extra vltimū celum: sed sic: q thronus xpi regis est in supiori z digniori parte celi empyrei: quod est locus beatoz z celuz supremū. Locus aūt ille debet etiaz substātijs spūalib9 fm quandā congruentiā: qz ille substantie sunt supreme in ordine substantiaz. z tñ christus ascēdit sup oēs substantias spūales z supra oēs ordines angelorum. Nec est incōueniens corpus xpi preponi substantijs spūalib9: cum spirit9 simplr nobilior sit omni corpore. Qz vt inquit. s. Tho. vbi. s. q. lvij. ar. v. licet corp9 istud cōsiderando conditionē naturę corporee sit infra substantias spūales: cōsiderando tñ dignitatē vnionis qua est psonaliter deo coniunctū excellit nobilitatē et preeminentiā omnium substātiarum spiritualiū et oium angeloz. Sicut ergo christus dignior est z glorioſior omnib9: ita et loco excellētior. Nota igitur q xps vñs nō est extra celuz vltimū. s. empyreum: sed intra in summa parte ipsi9: iuxta illud Hebre. vj. Introiuit ad interiora celi factus pro nobis precursor z pōtifex. Nam extra celum nihil esse potest. vt patuit. Sed prescripta illa auctoritas apli Ephes. iij. q ascendit sup omnes celos z cōsimiles semp intelligēde sunt sic: q xps ascendit nō extra connexā superficiē celi: sed ad intra in summā et digniſſimā partem celi empyrei in quo celo habitāt beati. Et ad hunc sensum exponit etiam Lyra dictā auctoritatem.

¶Sed forte petis. Cur ergo scriptura attribuit christo hoc: q ascenderit sup omnes celos tanq̄ localiter: iuxta illud ps. Psallite deo qui ascēdit sup celū celi. z c. Rñdet q ideo: qz xps vere9 de9 existēs i altissima pte celi empyrei summi: nō est ibi sicut cōtentum in ptinente: sed potiꝰ ecōuerso sicut ptinēs in ptēto: qz ipse de9 pti net celū z oia q̄ in eis sunt: sicut z ipe creauit oia. Ergo dr superior oibus.

¶Et nota etiā q celum est q̄druplex: z sup oēs xps ascēdit triumphāter: vt dicūt glose. s. celum materiale. celum rōnale. celū intellectuale. z celum supsubstantiale.

¶Primuz ergo celū dr materiale. z hoc mltipler. Primo aereum. Secdo etherei. Tertio olipyum. Quarto igneum. Quinto sydereum. Sexto crystallinum. Septimo empyreum. sup quos ascendit: eo modo quo supra declaratum est.

¶Scōm celum dr rōnale. i. hō iustus. q̄ dicit celum rōne inhabitationis anime. Quia sicut celum est sedes et habitatio dei: sic anima iusti est sedes.

¶Tertium dr itellectuale. i. ăgel9. Angeli. n. dñr celi: sup oēs ascendit. vt. s.

¶Quartuz celum dr supsubstantiale. et hoc est equalitas diuine essentie. de quo celo xps venit: z sic vsq; ad illud xps ascēdit. De quo pō. A sūmo celo egressio ei9: et occursus eius vsq; ad summum eius. Et de hoc sufficienter tactuz est supra in secundo principali dubio. z c.

¶Quita difficultas est. Quo die et qua hora xps ascēdit? Rñdeo q sicut rōnabiliter xps distulit suā ascēsionē p. xl. dies rōnib9 p̄dictis in fine prime rōnis primi principalis dubij. s. rōne certificationis et psolationis. Itē rōne etiā cōsecrationis euāgelice legis in hoc numero. Sic. n. lex vet9 data fuit/mo ysi. xl. dieb9 existēte cū deo in mōte: z tūc descēdit portās tabulas preceptorum legis a deo datas filijs israel. Sic cōgruebat q in psirmatiōe legis euangelice et datione apli q̄ debebāt ipamportare ad oēs gētes mūdi. xl. dieb9 videret xpz in glia sue resurrectiōis apparētē. Uñ notat fm franmayro. q xps hūc numeꝝ xl. in noua lege cōsecrauit multipl'robūādo p singulas ptes tēporis. Primo in mēsib9 qz xl. mensibus credit p̄dicasse in hoc mūdo Secundo i hebdomadis qz. xl. hebdomadis fuit in vtero mris. Tertio in dieb9 qz. xl. diebus ieiunauit in deserto. Quarto in horis: qz. xl. horis iacuit mortuus. Hunc ergo numeruz decebat sic cōsecrare in ascen

fione. Cõpmãdo igit a dñica resurrectionis dies. xl. exibit quita feria. Et sic constat q surrexit feria quinta. s. die iouis: et hoc rõnabiliter: qr hec dies valde cõgruebat ascẽsioni dñi. Primo q̃dez qr isto die creauit deus pisces maris et bñdixit eis. Gen. j. c. Sic cõueniebat hac die instituere etiã pdicatores apl̃os piscatores hoim. di. Euntes in mũdũ pdicate euãgeliuz oi creature: ipsosq benedicere in ascẽsione. Secdo qr hac die sunt aues create r in aera leuate. ergo congrue angeli et beate aie i ascẽsione cuz xp̃o in celuz hodie sunt eleuate. Tertio qr feria quinta comedit xp̃s pasca cuz discipulis suis in vltima cena: in qua et dedit eis corpus in cibuz et sanguinem in potum. In hoc autẽ figurabatur eternuz cõuiuium illud celeste ad qd hodie sunt beati introducti. De quo. Luc. xxij. Ego dispono vobis mensaz vt edatis et bibatis. rc. Cõgrue ergo elegit xp̃s feriam quinta pro die sue ascensionis:

De hora aũt dici. s. Quando ra christ9 ascẽdit? Rñdet q licet nõ habeat explicite in sacra scriptura: tñ cõiter ỹi q hora nona dicit ascẽdit. Cõgruebat aũt hoc fieri hac hora multiplici rõne.

Primo qr ista hora adã pdidit habitationẽ paradisi. s. ouz vetez tuz comedẽdo. peccatũ suũ noluit cõfiteri humilit Si. n. cofessus fuisset deo sibi dimiss̃et vt volũt doc. Vñ Gen. iij. dũ deãbularet dñs ad aurã post meridiẽ hoc est post sextã horam. Adã et vxor ei9 abscõdit se. Vocauitq dominus Adã di. Adam vbi es? Aug. Uerba sunt increpãtis et ad pniam prouocãtis r p cõsequẽs ad cõfessionez. Quã ille non fecit sed se excusauit. ideo paradisuz tunc pdidit et electus est. Cõgrue ergo hac hora fuit Adã r filij ei9 in paradisũ celestẽ reducũt. Vñ. Aug. lib. de doctrina xpiana. dicit: qdez humanũ genus saluauit p sextã.

Secdo qr eadẽ hora expulso hoie paradisiuia et ianua est clausa. Gen. iij. Ergo eadẽ hora p xp̃m ianua celi est aperta.

Tertio qr ista hora xp̃s spm emisit r ad inferna descẽdit. visionez deitatis pribus concessit in limbo. Unde et latroni dixit. Hodie mecũ eris in paradiso. i. visione deitatis. Luce. xxij. Ergo cõgrue ea hora. s. nona ascẽdit cũ ptate qua descẽderat in lbũ ex humilitate et celestem paradisuz restituit beatis.

Sexta difficultas est. Cur xp̃s dñs voluit de mõte oliueti et nõ aliũde ascẽdere? Rñdet q hoc cõgruebat pluribus ronibus e q̃b9 tres potiores cã breuitatis accipiam? Nã dñs iesus consecrauerat mõtem oliueti precipue tripliciter.

Prio sacra ofone: qr in hoc mõte xp̃s psueuerat pnoctare a d ozãdũ. Luce. xxj. Erat die9 docens in tẽplo noctib9 vero exiẽs morabat in mõte oliueti. Et ideo p conuenienter voluit inde ascẽdere corporaliter vbi sepe eleuabat mente spũaliter. Ut nos doceret q ofone debemus promereri ascẽsuz in celũ. Luc. xj. Petite r dabit vobis.

Secdo sacra passione: qr i hoc mõte dñi passio est inchoata. Ioh. n. fuit capt9 et ligat9. Luc. xxij. r ideo congruebat vt sicut ibi cepit sume humiliari: ibi inciperet sume exaltari in ascẽsione. vt nos doceret q humilitas est via et causa exaltationis pmotoria. Luc. xviij. Dis q se humiliat. s. in p̃senti: exaltabit. s. in gloria celesti.

Tertio sacra iudicatiõe: qr ibi statuit iudicare mũdũ et oẽs re pbos dãnare atq electos saluare. Iobel. iij. Congregabo oẽs gentes in vallez iosaphat (que est mõti oliueti subiecta vtrego vidi) et ibi iñgt disceptabo cũ eis. Uñ et angeli dixerunt. Sic veniet quẽadmodũ vidistis eũ euntẽ in celũ. Actuũ. j. in quo docemur q debemus nos dñudicare scom cõsciẽtiã rectã si volum9 iudiciũ dei euadere et in celuz ascendere. j. ad cor. xj. Si nosipos dñudicarem9 non vtiq iudicaremur.

Ad p̃missa ergo legit miraculũ. Quia vt Supplici9 eps hierosolymitan9 dicit: et habet in glo. Actuũ. j. q. s. in mõte oliueti pedũ xp̃i vestigia in ascẽsione impressa cernunt: que adeo terra custodit q cuz postea ibi ecclesia esset edificata esset ecclesia vestigia illa nunq̃ sterni pauimento potuerunt sz resiliebant marmora in ora collocantiuz Sed et de hoc legitur q miles quidam pegrinando ad terram sanctam et omnia loca xp̃i pambulans. vltimo venit ad mõtez oliueti r locũ ascensionis xp̃i: vestigia q illa videns in abundãtissima deuotione lachrymarũ prorupit. et ait. O dulcissime ihesu p ista loca te q̃sumi vt inuenirem Rũc aũt ab hinc quo vadã vbi te inueniã? O benignissime iesu ducrogo me vbi tu es. r stati p amoris vehemẽtia mortu9 est. Socũ ergo ei9 medicũ cõsulũt: et ille cor ei9 excipiẽs p experiẽtia. Ecce cor illud visũ est ruptũ et scissuz. s. p amore: r i eo scriptũ aureis lr̃is. hoc vz. Amor me9 iesu9. Et sic laudauerũt ihz i miralib9 suis

Septia difficultas est hec. Cur xp̃s voluit ascẽdere patẽt r euident coram oib9 discipul' Rñdet q istũ miraculũ fuit celeberrimũ Et ideo ad deitatis xp̃i declarationẽ palã videtib9 discipul' visu corpali ascẽdit: vt ipsi ascẽsionis manifeste testes existerẽt. r xp̃m dñm exaltari ad dexterã dei p̃is: ac beatos ad celestẽ patriã introduci gauderẽt de se id sperãtes fieri post mortẽ: et vt ipsi ac etiã nos ascẽsionẽ in celũ ante oculos cordis haberem9 et ad celestia desideranda leuare.

Octaua difficultas est ppter illud dictũ Actuũ. j. c. di. Eleuatis manibus discipulos bñdixit. q̃rit ergo Cur hoc fecit? Rñ. q primo pro signo amoris vt suos patri offerret et cõmẽdaret amãdos. Joh. xiij. Sciẽs Jesus qr venit hora eius vt trãseat ex hoc mũdo ad pr̃em cũ dilexisset suos q erãt in mundo in finẽ dilexit eos. In quo docet nos pseuerari debere vsq ad mortẽ in ei9 dilectione si volum9 in celũ ire Mat. xxiiij. Qui pseuerauerit vsq in finẽ. rc. Secdo hoc voluit p signo cõsolationis. Magna q̃ppe eis psolatio cũ sciebant se a xp̃o bñdictos qr p hoc bene sciebãt q essent de parte dei Pars eni diaboli est maledicta et in pñti iuxta illud ps. Maledicti q̃ declinant a mandatu. et in futuro amplius maledicẽda Mat. xxv. Discedite a me maledicti in ignẽ. rc. Pars vero dei est benedicta tam in pñti. Prouerb. x. Benedictio dñi sup caput iusti: q̃ in futuro inditio vbi ãplius bñdicet. Uenite bñdicti p̃ris mei. rc. Hec sufficiãt O ergo iesu bone q̃d dicem9? q̃les laudes tibi offerem9? q̃tũ debem9 vt gr̃as tibi agam? p tuis imẽsis bñficijs. O dulcissime dñe iesu ppt temetipz ne pmittas nos prere p petã nr̃a sz trahe post te ad celestia regna. Aduerte o xp̃iane xp̃i clemẽtiã et sectare sctitatẽ et valeas celũ ascẽdere r ibi in eternum regnare.

A D tertiũ dubium qs erat istud. Quis modus fuit ascensionis dñi? Rñdetur fm q possumus deuote meditari r contẽplari: put etiam ponunt aliqui deuoti doctores: q fuit talis. Mimirũ discipuli xp̃i r sancte mulieres habitabãt in latere mõtis syon in illa parte hierl'm que vicebat Mello. vbi dum id cõstruxerat sibi palaciũ: r erat ibi cenaculũ grande stratũ: in quo dñs iesus fecerat vltimã cenã. In quo quidẽ cenaculo fertur p tunc habitasse virgo Maria. Ceteri aũt discipuli amici xp̃i et mulieres habitabant circũquaq p diuersa hospicia. Ibi quoq frequẽti9 xp̃s apparere solit9 fuerat p9 resurrectionẽ discipul' suis. Recũbentib9 ergo discipl'is ibi i dicto cenaculo ad audiẽdũ (vt pie credit) vbum dei ex ore bñdicte vginis marie circa horã tertiã apparuit illis dñs iesus vicẽs more solito. Pax vobis. Qui stati p reuerẽtia surgentes cũ gaudio p̃ciderunt coram xp̃o Tunc ibi xp̃s quattuor egit per ordinẽ.

Primo increpauit incredulitatẽ illoz. s. discipulorz et duriciã cordis. Non. n. increpauit incredulitatẽ eoz q̃ tunc erat in eis sed q̃ fuerat ante: sicut patet de Thoma et alijs qui noluerũt credere mulieribus. Uel fm Lyrã. Erãt. n. aliqui ex discipulis q̃ nondum ad plenũ crediderant apostolis r magdalene: ac alijs q̃ viderãt xp̃m post resurrectionẽ. Increpauit autẽ eoz incredulitatẽ recedẽdo fm Greg. vt verba q̃ recedens diceret in corde audiẽtiũ artius impressa remanerẽt. Uel scom Hiero. Exprobat icredulitatẽ vt cõsequẽs duriciã cordis lapidei: vt succedat cor carneũ r charitate plenũ. et etiã ad designãdũ q gẽtes ad q̃s erãt apli mittẽdi erãt merito increpãde r pdẽnãde a suo fino crederẽt apl̃is. Secdo p̃cepit eis ne discederẽt: sz expectarẽt p̃missionẽ patris. Actuũ. j. c. Tertio p̃cepit eis vt post missionẽ spũs̃eti pdicarẽt. Eũtes in mũdũ vniuersũ pdicate euãgeliũ oi creature. s. hoi: qui ois creature aliq̃d habz. Habz enim cõe esse cum lapidibus: viuere cuz

rboribus:sentire cū aīalibus:et intelligere cuz angelis. Sed forte petis. An tpe aplox pdicatū fuerit euāgeliū in vniuerso orbe? Rñdef fm Tho: q ad oēs gentes etiā vsq ad fines mūdi puenit predicatio aplox: seu aliqua fama de pdicatiōe eox. Matthe⁹ enī pdicauit in ethiopia Thomas in india ꝑ Petrus et ꝑ Paul⁹ in occidēte: nō tñ fuit impletū tpe aplox q in oib⁹ gētib⁹ ecclia edificaretur qđ tamē est implendū ante finē mūdi. nō tamē puenit pdicatio aplica ad singulos hoies licet puenerit ad oēs gentes. Et si queratur. An apli pdicauerint p totū vniuersuz orbez? Rñ. Aug. q apli p se et p eos ad hoc missos ac eox successores pdicauerūt vbiq. Sed quō predicabāt euāgeliū qđ nonduz erat scriptuz. Rñ. Hiero. sup epistola ad Gala. q euāgeliū non est in scriptura: sed in sensu. non in superficie sed in medulla: non in sermonuz folijs. sed in radice rationis. Sequit⁹ textus: Qui crediderit et baptizatus fuerit saluus erit. Sed q̄s dicet. Si verū esset q qui crediderit et baptizat⁹ fuerit. ꝛc. Judas esset saluus. q credidit et baptizat⁹ fuit cū aliꝭ apostolis. Rñ. q qui crediderit nō intelligit de preterito sed de futuro. vt sit sensus. qui crediderit et baptizatus fuerit in hora mortis salu⁹ erit. Sed iudas ꝛ ante crediderit nō tamē vsq in hora mortis pseuerauit. ideo non fuit salu⁹: Et seqūt⁹. Qui vero non crediderit cōdemnabit. Signa autē eos q̄ crediderit hec sequef. In noīe meo demonia eicient: linguis loquent nouis. s. nouis idiomatib⁹. Nō aūt dicunt noue lingue quin ante locute fuerit cū oēs sint antique q fuerūt diuise in turri Babel. vt patet Gen. xj. Sed noue dicunt respectu lingue sue proprie que ineret eis a puericia. Serpentes tollent. sicut Paulus pcussus a serpente nihil nocumenti habuit vt patet actū. xxviij. et etiaz de multis aliꝭ patet et maxime in legenda. s. Mat. Et si q̄ mortiferuz biberint: nō eis nocebit. vt patet de sctō Johanne euangelista. Super egros manus imponēt: et bene habebūt. vt patet in actibus apostoloz ꝛ in legendis sanctoz. Impositio aūt illa manuū super egros ordinabat ad miracula pficienda. vt. s. per tactū hois sāctificati etiā infirmitas corpalis tollat. Sed queri posset, hic Utrū moderni xp̄iani vere reputentur in xp̄m credere qui tñ nō valēt hec signa facere? Videf etiam q verba oñi nō impleātur q; multi sunt baptizati et credūt qui talia signa non faciūt? Rñdet ad hec Grego. in homel. di. fic. Nunquid fratres mei: q; ista signa nō facitis minime credidistis: ꝫ hec necessaria in ecclesie exordio fuere. vt. n. fides cresceret credētiū miraculis fuit nutrienda: q; et nos cū arbusta plātamus tamdiu eis aquā infundimus quousq in terra cōaluisse videmus at si semel radicem fixerint a rigando cessamus. Hec ille.

¶ Quarto principaliť xp̄s protracto sermone dulci vsq ad horā. vj. discubuit cū eis ꝛ comedit. vt dī Act. j. ca. Ut per effectū comestiōis veritas patesceret carnis fm q dicit Greg. O q̄ dulce pādium hoc fuit beate virgini matri que credit iuxta filiū tūc fuisse. Nā vt habef Actuū. j. post q̄ chust⁹ ascendit reuersi sunt discipuli in domum vbi manebāt cū mulierib⁹ et matre iesu et fratribus ei⁹: Ista aūt regressio denotat q inde exierāt. Dis ergo per actū et refectione cōpleta precepit eis vt in mōtem olineti versus Bethaniā irent vt ide euz ascendentē in celū viderent. Aliq̄ dicunt q xp̄s iuit cum eis ex eo q Lucas ait vlti. c. Eduxit illos foras in bethaniā. i. v̄sus bethaniam: quia mons olineti est in via eūdi versus bethaniam prope vel sub monte olineti sitam. Aliqui vero tenent q statim post q̄ dixit vt irent ad montem olineti disparuit ab eis. Cuz ergo apostoli et oēs fideles xp̄i cū beatissima virgine maria exissent in mōtem olineti. Ecce ap propinquante iam hora nona tunc iteruz apparuit eis xp̄s in monte olineti cū quo erant omnes sancti de lymbo educti: ꝛ distincti in octo turmas. Prima erat martyrum cum Abel et Johanne baptista a principio mundi. Secunda sanctoz patriarcharum inter quos principalis Adā pater gñis humani fuit ꝛ Abrahaz Isaac et Jacob. Tertia turma erat prophetarū scz. Hieremie. Esaie. Dauid. Amos. ꝛc. Quarta turma erat sanctoz cōfessorū. s.

Joseph: Joachi Anne: zacharie. ꝛc. Inf hos etiā innocētū pro xp̄o occisorū. Quita sctōz cū xp̄o resurgētiū. De istis Remigius sup Mat. sic dicit Incūctant credere debem⁹ q resurgēte dño a mortuis sancti multi in corpe surrexerūt et ascendēte eo ad celos et ipsi p iter ascēderūt: nec in terre puluere iterū redierūt. ꝛ Hiero. etiā de eis dicit. Qui a glorificato corpe surrexerūt: et per cōsequēs in īmortali: alioquin nō fuissent idonei testes dñice resurrectionis. Sexta turma erat viduarū. Septima ꝓiugatoz. s. cōmuniuz. Octaua erat puerox in fide parentū saluatorū. ꝛc.

¶ Duz ergo xp̄s dñs cōsolatoria v̄ba sicut amicus recedens ab amicis solet loq̄ discipulis ꝛ oibus alijs diceret: interrogauerunt eū dicētes. Dñe si in tpe hoc restitues regnū israel. Act. j. c. Multi. n. discipulorū regnū xp̄i adhuc carnaliter sentiebāt vt rudes nōdū recepta gra spūssancti existimātes ipm tpalit in hoc mūdo regnaturū restituendo iudeis regnuz tpale quod ablatū erat per romanos. Sic nimirū et moderni iudei ad huc sperāt de messia false putātes v̄turū. Idcirco xp̄s dñs hanc q̄onē vt pote stultā reppulit. di. Nō est v̄ra noscere tpa vel monumēta q̄ pater posuit in sua potestate. sed accipietis virtutē spūssancti. s. ad constāter pdicandū p vniersū orbē. Et eritis mihi testes. ꝛc. q. d. Illud scire de tpalis regni iudeoz statu nō ptinet ad vos: sed istud pertinet ad vos vt sitis mihi testes pdicando fidem. His dictis fm deuotos ecce xp̄s cepit valefacere. Primo sanctissime mr̄i sue. di. O mater mea benedicta. O genitrix mea charissima oim laborū meoz particeps et passionis mee in cruce p cōpassionē cōmunicās doloribus? Ecce cōpleta sunt oia. Tē p⁹ est vt reuertar ad eū q̄ me misit. Mater nā q̄dē dilectio req̄reret vt te mecū in gloriā pducerē nisi horū dilectoz discipuloz meoz indigētia te retineret. Te ergo ipsis ꝓsolatricē et magistrā fidei relinquo ꝛ recōmēdo. Iterū aūt veniā t̄e debito et te assumā in celū cū leticia angeloz. et beatoz vt mecum regnes in secula seculoz. Gratias tibi ago pro oi deuoto fruitio mihi impēso ab infantia. Et nūc vale charissima mater et mane in benedictione mea sicq̄ ample ꝛat⁹ et osculat⁹ est eā. O qual' et q̄tus flet⁹ tūc fuit et q̄ta deuotio in maria. quis sufficit pensare? Deinde ad petrū ait. Dilecte mi discipule ecce oia regna tibi subdēcenda tradidi: et claues regni celoz tibi dedi: esto ergo fidelis et dabo tibi coronā vite. Vale. ꝛ sic osculat⁹ est eū. Deinde ad Johānē. Memēto charissime mi q̄tam gratiā tibi exhibui cū mr̄em meaz de cruce tibi adoptaui/habe ergo diligentissimā ei⁹ curā. et illū osculat⁹ est. Deinde ad oēs aplos reliquos di. o vos charissimi q̄ permānsistis mecū in tētationib⁹ meis. Estote fortes et pugnate cū antiquo ꝛpente: et accipietis regnū eternū. Et osculat⁹ est vnūquēq̄ eoz ex amore intimo. Unde Ambro. in ꝓsa apostolorum dicit. Pacis chara relinquēs oscula: et Sctām deniq̄ magdalenā ꝛ alias fideles mulieres dulci allocutione ꝓfortauit et oibus vale fecit. Eleuatisq̄ manib⁹ bñdixit: talia fortasse verba. di. Bñdicat vos deus pf: et ego cū patre et spū sctō benedico vos. Sicq̄ versa facie ad orientē et eleuatis manibus p semetipm. i. v̄tute ppria videntib⁹ illis Paulatiz ferebat in celū: mira claritate glorie radiādo. mira odoris suauitate. Et qñ dī q̄ nubes suscepit eū ab oculis eoruz intelligēduz est fm doctores q̄ nubes illa nō ꝓbuit adminiculū xp̄o ascēdēti p modū vehiculi: sed apparuit in signū diuinitatis fm q̄ gl'ia dñi apparebat sup tabernaculū in nube. Numeri. ix. c. Puto autē nubem illā fuisse valde lucidaz. aspectu decorā: angelico ministerio formatā ꝛ ad xp̄m reuerēdissime pductaz. Dū ergo xp̄s ascēderet cū oib⁹ sctis eductis de libo statim oēs turme btōz angeloz ꝫ nouē chori eorū. s. seraphin: cherubin: throni: dominationes: pricipat⁹: ptātes: v̄rutes: archāgeli: venerūt obuiā xp̄o ascendēti pro honore tante maiestatis. Et cū iocūdo iubilo eorū et oim beatorū ineffabili' dulcissimo cātico ipm ad celuz deduxerunt: iuxta illd. ps. Ascēdit de⁹ in iubilo. s. angeloruz: et dñs in voce tube. Unī Aug. Ascēdēte xp̄o pauct' oēs celuz plaudūt agmina: tube sonāt/et letis se admiscēt blāda modulamina chorie. Credik aūt ibi fuisse

Universidad de Deusto
Biblioteca

laus non tantum mentalis sed ꝛ vocalis. O noua prodigia. O miracula inaudita. Ille qui de virgine natus morte tulit abiectissime crucis non solū surrexit a mortuis et suam resurrectionem signis euidentissimis comprobauit: sed post hec omnia palam visibiliter a monte oliueti ad celos progreditur. Currite gentes vndiq; ꝛ adorate illum qui est rex regū: et dominus dominantiū. Mirabant aūt angeli de tanta gloria ꝛ maiestate xpi ascēdentis dicētes adinuicem inter se. Quis est q̄ venit de edom quod interpretat sanguinea. i. de mūdo sanguineo p peccatū. tinctis vestibus de bosra: qd̄ interpꝛat munita. i. de inferno cōtra deum munito. Mirabant angeli q̄ terra. i. corpus xpi terrenū ascenderet sup oēs celos: qd̄ est ꝓpria natura cum dicat Salo. pueris. xxv. Celū sursum: terra deorsum. Mirabant etiā q̄ hō exaltabat sup oēs angelos: qd̄ nūq̄ visū erat. cū subesse hō soleret. iuxta illud. ps. Minuisti eū paulomin⁹ ab angelis. Mirabant sup q̄ hō crucifixus / lācea perforat⁹ / coronat⁹ / ascēdebat ad equalitatē dei ꝑpetuo regnatur⁹. O aia deuota cōtēplari potes: q̄ cū puenisset xps ad celū empyreū quanto gaudio tūc itonuit ad angelos di. Congratulamini mihi q̄ inueni ouē q̄ perierat. i. gen⁹ humanū. Quāto gaudio exultabāt angeli p gl'ia xpi / ꝛ p sue ruine reparatione itonātes illō Apocal. xx. c. Gaudeamus ꝛ exultem⁹ ꝛ dem⁹ gl'iam deo: q̄ venerūt nuptie agni. Si em̄ gaudiū est angelis sup vno pctore penitēte: q̄tū ergo gaudium fuit p tot beatis: deniq; q̄to tripudio exultabāt ipsi beati cū xpo p sui liberatione ꝛ regni celestis adeptiōe cantātes illud ps. Psallite dño q̄ ascēdit sup celū celi ad orientem. Gaudeamus ergo ꝛ nos charissimi ac gr̄as agam⁹: q̄ nostra natura humana est exaltata ad dexterā dei patris. Gaudeat pctōr: q̄ aduocatū habet apud patrem xpm iesuꝫ qui est ꝓpiciatio peccatorum. j. Joh. ij. ca. Gaudeat iustus christianus: q̄ frater eius xps est in celis locū sibi parās: vt vbi ille est et ipse christianus sit. Qualiter aūt dns iesus beatos patres in choris angelorū collocauerit et ad dexterā dei patris sederit: oibus angelicis spiritibus ꝛ beatis deum laudā tibus sufficiat fide deuota credere.

¶ Nunc aūt reuertamur ad scōs xpi discipulos. qui videntes ꝛ aspiciētes tanta mirabilia mira deuotiōis dulcedine tanq̄ essent in paradiso dei reficiebantur admirātes ꝛ attoniti stantes vsq; dū nubes suscepit xpm ab oculis eorum vt iam videre nō possent ipsum. Cūq; ituerent in celū admirātes de tam gloriosa ascensione. Ecce duo viri. i. duo angeli in forma viri: astiterūt iuxta illos in vestimētis albis. Nā (vt inq̄t Grego. in omel.) In albis vestibus gaudiū ꝛ solennitas mentis attendit. Et q̄ magna tunc solēnitas angelis facta est cū celum deus homo penetrauit. Ideo angeli in albis vestibus videri debuerunt. Illi ergo duo angeli dixerunt discipulis. Viri galilei. s. natione: q̄ ꝓ maiori parte discipuli erāt de galilea q̄ est quedā pars Judee: quid statis aspicientes in celum? q. d. Non expectate q̄ iesus habitet vobiscuꝫ corporaliter sicut fecit antea: sed hic iesus qui assumpt⁹ est a vobis in celum ad dexteram dei patris: sic veniet. s. in forma gloriosa ad iudicandum: quemadmodum vidistis eum euntem in celum. Tunc deuotiōe repleti oēs ex tam gloriosa visione reuersi sunt in hierusalem dulces lachrymas fundentes: et ascenderunt in cenaculum: ibiq; perseuerauerunt in oratione cum Maria matre Jesu. Ambrosi⁹. O quid erat (inquit) videre dñm sic glorioſe ascendentem. O si potuisses illos beatos spiritus / ꝛ animas sanctas cum eo pariter incedentes ꝛ iubilantes videre: forte ꝓe gaudio anima tua a corpore separata fuisset ꝛ cum eis pariter ascendisset. Hec ille. Nam (vt dicit) celū fuit euacutū angelis bis. s. in ascensione christi: et in Assumptione virginis Marie: et tertio euacuabitur in iudicio. Accendamus ergo charissimi exemplo discipuloruꝫ et adoremus dominū iesum et in corde deuoto eius quinq; vulnera in sacro ei⁹ corpore glorioso osculemur: supplicantes. O dulcissime Jesu fili dei per tuam ascēsionem miserere nostri: vt des nobis peccatoꝝ veniam: gratiam in presenti: et gloriam in futuro.

AMEN.

¶ Sermo. xxiij. De missione spiritussancti ad apostolos.

¶ Thema.

Spirit⁹ domini repleuit orbē terrar̄: et hoc qd̄ continet oia scientiā habet vocis. scribūt hec vba. Sap̄. j. c.

¶ Prohemium.

Amplissimū donum hodierna die collatū fuit humano generi: cū spiritussanctus visibiliter missus est in Apostolos fundatores militantis ecclesie. Per illos em̄ in xpm credidit mūdus. Per ipsos dilecta fuit penit⁹ et extincta ꝓnicies idolatrie: q̄ oēs quasi ꝑpłos inuoluebat. Per ipsos deniq; via regni celoꝝ mortalib⁹ sancta fuit nota. Tanta q̄ppe vtute et alto p̄diti spiritussctō cooperante fuere. vt sicut Psalmista refert. ps. xviij. In oēm terrā exiuit son⁹ eoꝝ (cū fructu ꝛ utilitate oīm gentiū: atq;) in fines orbis terre vba eoꝝ. Propterea vt tanti miraculi mēores esse possumus in presenti sermone de spiritussctō in apłos misso erim⁹ vba facturi. De quo tria proponimus dubia declaranda.

¶ Primum dubiū est. Utrum sit ponere spiritūsanctum in diuinis?

¶ Secundum. Utrum sit ponere missionem in diuinis?

¶ Tertium dubium est. Utrum fuerit cōgruum mittere spiritūsctm̄ hodierna die super apostolos? Et plures alias etiā questiones declarabimus.

Ad primum dubium Respondet. q̄ licet nullus viator possit cognoscere ꝓpria vi nature tertiam personam in diuinis quam dicimus spiritūsanctum: tamē illū esse in diuinis nullus sane mentis negare potest. Patet em̄ clarissime: et probari potest ratione et auctoritate.

¶ Primo. rōne gr̄iatiōis siue causatiōis.

¶ Secundo. ratione operationis.

¶ Tertio: ratione perfectionis.

¶ Quarto. ratione dilectionis.

¶ Primo. Ratiōe. ꝛc. sic. In vno quoq; genere rerū est deuenire ad vnū quod sit metrū ꝛ mensura oīm aliorū. x. Metaphi. Patet hec regula. Nam oēs boies sunt a primo boie q̄ in statu creatiōis ante lapsum fuit pfect⁹ i naturalib⁹. Similiter ciat⁹ aque est a vase. vas a puteo: puteus a fonte: fōs a mari. Et sic mare dicit esse principium oīm aquarū. Ad p̄dicta quoq; facit illud qd̄ ait phs. ū. Meta. et. viij. Phys. s. q̄ in causis essentialiter ordinatis non est processus in infinitū. Tunc sic inferk. In genere donorū oportet venire ad primū donum a quo oia alia dona procedunt. Et ipsum est amor: q̄ amor est principium liberalitatis: ꝛ ipse amor est spiritussanct⁹ qui ꝓcedit a patre ꝛ filio per modum voluntatis: ex qua processiōe habet ipse spiritussanctus vt sit amor: sub cuius ratiōe omnia a voluntate diuina cōferunt. Ob quā causam phi dixerūt amorē esse totius nature principium. vt patet. j. Meta. Et Dion⁹. in. iiij. c. de diuinis no. dicit. q̄ diuinus amor non ꝑmisit ipꝫ fine germine.

¶ Secundo. Ratione operationis. In quolibet em̄ bono operatore tria requirūtur. s. potentia ad exequendū opus: sapiētia ad ordinandū ꝛ bene disponendum: et amor siue bonitas eum inducens ad operandum. Et hoc habetur a philosopho. ū. Ethico. Cum ergo dei perfecta sint opa. Deut. xxxij. Et ipse creauerit oia. Gen. j. Oportet concludere q̄ in eo est summa sapientia que attribuitur filio: ꝛ summa bonitas amore plena que attribuitur spiritui sctō. Et ideo inq̄t phs. in. j. de regimine prin. q̄ bonitas dei fuit causa factiōis mūdi et originis omnium rerum. Infinitas enim bonitas dei siue eius amor infinitus qui est spiritussanctus induxit eū ad creationem mundi.

¶ Tertio idem ꝓbatur ratiōe pfectiōis. Deus em̄ est pfectissimus spiritus. Nam q̄n in eo sit omnis pfectio testatur. Ꝑ hs. xi. Meta. Deum quoq; esse perfectum ostendit sal-

natoꝝ. Mat. v.c. Q̄ aũt sit spũs habetur Joh. iiij.c. vbi dr. Spũs est de⁹. Ad pfectũ autē spiritum tria req̄runtur. s. memoria: intellectus: ⁊ volũtas. ſm phm. iij. de aia. Ergo in diuino spiritu siue essentia oēm pfectionem habente est memoria que attribuit patri: intelligētia que attribnitur filio: ⁊ volũtas q̄ attribuit spiritui sancto Unde canit ecclesia in officio Trinitatis. Leuentur cordis hostia: memoria gignēti: nato intelligentia: voluntas procedenti. Ex quibus patet q̄ spiritus sanctus est coeternus patri et filio.

Quarto Ratiõe dilectiõis. Inter aliquos esse non põt esse pfecta societas nisi sint amore cõiũcti ⁊ vniti: ac se inuicem diligant. xj. Ethic. Et patet de aĩa ⁊ corpore inter q̄ nõ esset pfecta societas nisi per amorē ⁊ dilectionē naturalē sic cõnecterent. Et idē est de cõiugatꝫ p mſimoniũ. Amor em̄ ē vis vnitiua amātis cũ amato. vt inq̄t Dionys. in lib. de diui. no. ⁊ Tullius i lib. de amicitia: Sed iter deũ patrē ⁊ filiũ ē pfectissima societas ⁊ iocũditas eterna. Ergo oportuit q̄ inter eos esset amor eternus et charitas increata. s. spũs sctus q̄ est amor a pre et filio ⁊ a filio in patrē procedēs. Uñ q̄dā phi licet gentiles et pagani dixerũt q̄ Monas genuit monadē: ⁊ in se suũ reflexit amorem. ¶ Ad pbãdũ etiã q̄ i. vitate ē psona spũs sancti i diuinis adduci põt argumenta q̄ posui in ſmone de Trinitate. arguendo pro trinitate diuinaꝝ personarum.

Auctoritate quoq; sacre scripture idē pbat. ¶ Et pio auctoritate veteꝝ testamenti. Mã. Sen̄ j. dr. Spũs dñi ferebat sup aq̄s. ⁊. vj.c. dixit. de⁹. Nõ pmanebit spũs me⁹ i hoie iet̄nũ. ⁊. xlj.c. etiã dr. Nũq̄d inuenire poterim⁹ talē virum q̄ spũ dei plen⁹ sit. et Num̄. ix. ait moyses. Quis mihi tribuat vt oēs pphetēt ⁊ det eis de⁹ spm̄ sctm̄ suũ. ⁊ Judicũ. iij. dr. Fuit in eo spũs dñi. ⁊ iudicauit isrl̄. ⁊. j. Regũ. x. Insiluit sup Saul spũs dñi et pphetauit. et ps. xxxij. Verbo dñi celi firmati sũt: ⁊ spũ oris ei⁹ oīs vtus eoꝝ. ⁊. l. Spiritũ sctm̄ tuũ ne auferas a me Et. cij. Emitte spm̄ tuũ ⁊ creabũt. ⁊c. Et cxlij. Sps tu⁹ bon⁹ deducet me i terrã rectã. Et sap. ix.c. Sed cũ aũt dñi q̄s sciet nisi tu dederꝫ sapiẽtiã: ⁊ miseris spm̄ sctm̄ tuũ de altissimis. et Eccl̄i. j. Ipse creauit illã i spũsctõ. ⁊ Esa. ix. Req̄escet sup eũ spũs dñi. ⁊. xl. Quis adiuuit spm̄ dñi: aut q̄s cõsiliarius ei⁹ fuit? ⁊ Joel. ij. Effundã spm̄ meũ ⁊ dabo pdigia i celo ⁊ i terra: ⁊ i eo. c. Effũdã de spũ meo sup oẽm carnẽ ⁊ pphetabunt filij vr̄i ⁊ filie vr̄e. ⁊ Ezech. xxxvj. Ponã spm̄ meũ i medio vr̄i. Et zach. xij Effundã sup domũ dauid ⁊ sup habitatores hierl̄m spm̄ gr̄e. ¶ Secõ idē pbat auctoritate noui testamenti. Rã Mat. j. dr. Inuẽta est i vtero hñs de spũsctõ. ⁊ ibidē Q̄ i ea natũ ē de spũsctõ ē. ⁊. iij. ⁊. Baptizabit vos i spũsctõ. ⁊. xj. Qui dixerit vbũ ꝯ spm̄ sctm̄ nõ remittet ei. ⁊ Luce. j. Spũsctõ replebit ex vtero matris sue. et ibidē. Spũsctus supue. i te tc̄. ⁊. iij. c. Descẽdit spũsctus corpali spē sicut colũba i ipꝫ. et Jo. xx. Accipite spm̄ sctm̄. ⁊ Act. j. Accipietꝫ vtutē spũsancti supueniētꝫ i vos et. ij. c. Repleti sũt oēs spũsctõ. tc̄. ⁊. vj. c. Elegerũt stephanũ plenũ fide ⁊ spũsctõ. ⁊. viij. c. Imponebãt manꝰ sup illos ⁊ accipiebãt. tc̄. ⁊ ad Ro. vj. Charitas dei diffusa est in cordibus vr̄is p spm̄ sctm̄. ⁊. ij. Petri. j. c. Spũsctõ ispirati locuti sunt dei hoies. et Joh. j. sue cano. v.c. Tres sunt q̄ testimoniũ dãt i celo. pr̄: vbũ: et spũsctus. Patet ergo ex pdictꝫ spm̄ sctm̄ esse i diuinis: ⁊ tertiã psonã procedẽtē a pre ⁊a filio: ⁊ eē deũ. ¶ Q̄ aũt procedat a pre ⁊ a filio. pꝫ etiã in ſmõe de trini. vbi pbat trinitas diuinarũ psonaꝝ. Uñ in symbolo patrũ gd factum fuit i ꝓcilio Niceno. dr. Et i spm̄ctm̄ dñm et viuificãtē q̄ ex pre filioq; procedit. Et in symbolo Athanasij. Spũsctus a pre ⁊ filio nõ factꝰ nec creatꝰ: nec genitꝰ: ſꝫ procedens. Nec obstãt argumenta illꝰ dãnate opinionis: Nestorianoꝝ dicẽtiũ spm̄ sctm̄ a solo patre procedere et nõ a filio: quã etiã opinionẽ nitebant̄ pbare. Primo q̄ xp̄s. Joh. xv.c. Loquẽs de spũsctõ illũ a pre procedere dixit nulla facta mẽtione de filio. di. Cũ venerit paclitꝰ quẽ ego mittã vobis a patre spiritum vitatis qui a pre procedit ille testimonium perhibebit de me.

Secũdo hoc pbãt auctoritate Damascẽni lib. j. ca. viij. di. A patre procedentē et in filio q̄escẽtē spiritũ sactũ dicim⁹ ex patre ⁊ filio nõ dicimus. Tertio idē pbant rõne sic. Nullũ simplex est a pluribus: ſꝫ spũsctus est oino simplex: ergo nõ est a duobus suppositꝫ. Alioquin seq̄ret q̄ maior esset simplicitas in principiato q̄ in principio. Et cõfirmãt hãc rõnē sic. qđ pfecte fit ab vno: nõ indiget vt fiat ab altero: q̄ frustra fit p plura qđ põt fieri p pauciora. j. phȳs. ſꝫ pater pfecte spirat spiritũsanctum: ergo nõ debet spirari a filio.

¶ Ad hec respondetur ſm Theolo. in. j. dist. xj. maxime Hco. ⁊ Bonauẽ. ⁊ beatũ Tho. ibidē. ⁊ etiã in. j. parte. q. xxxvj. art. ij. q̄ ppter vnitatē essentie/qđ in scripturis de vna psona dicit de alia oportet intelligi: nisi repugnet ppietati psonali ipsi⁹ etiã si dictio exclusiua adderet. Licet em̄ dicat. Matth. xj. c. Nemo nouit filiũ nisi pater: nõ tñ a cognitiõe filij vel ipse filius vel spũsanct⁹ excludit. Unde etiã si diceret in euãgelio q̄ spiritus sctus nõ procedit nisi a patre: non per hoc remouere ⁊ quin procederet a filio: cũ hoc ppietati filij non repugnet. Nec est mirũ si dñs spiritũsanctũ a patre procedere dixit/de se mentione nõ facta: quia oia ad patrẽ referre solet a quo habet quicq̄d habet. Sicut cũ dicit. Joh. vij. ca. Mea doctrina nõ est mea: ſꝫ eius q̄ misit me patris. Et multa hmõi in verbis dñi inueniunt ad cõmendandã in patre auctoritatẽ principij. Nec tñ in verbis allegatꝫ oino obticuit esse spũssancti principiũ. cũ dixit eũ spiritũ veritatis: ⁊ se prius dixerat vitatẽ. Preterea spũsctus a filio mittit. ſm illud Joh. xv. ca. Cũ aũt venerit paraclitus quẽ ego mittã vobis. ſꝫ mittẽs auctoritatẽ hz aliquã in missu. Oportet ergo dicere q̄ filius habeat aliquã auctoritatẽ respectu spũsancti: nõ autẽ dñi vel maioritatis: ſꝫ solum ſm originẽ. Si quis autẽ obiceret q̄ filius mittit a spiritu sctõ. q̄ dr. Luc. iij. c. q̄ dñs in se iplẽ illud. Esa. lxj. c. Spirit⁹ dñi sup me ppter qđ vnxit me: euãgelizare paupibus misit me. Respõdere possumus q̄ filius a spũsctõ mittit ſm naturã assumptã. Spiritusctus aũt non assumpsit naturã creatam: vt ſm eam possit dici missus a filio. vel filiꝰ habere auctoritatẽ respectu ipsi⁹. Relinquit ergo q̄ respectu psone eterne filiꝰ p spiritũsanctũ auctoritatẽ habeat.

¶ Ad scõm de auctoritate Damasceni. Respõdet q̄ ipse nõ negauit spiritũsctm̄ procedere a filio. Ait em̄ ex filio spiritũsctm̄ nõ dicim⁹: non autẽ dixit. nõ credim⁹: sed non dixim⁹ ex exp̄sso sacre scripture testimonio. Q̄ si inueniat ipse vel alius sanctꝰ dicere exp̄sse spiritũsctm̄ nõ procedere a filio: in hoc nõ est tenenda eius opinio. iuxta illud. Aug. in epla ad Uincẽtiũ de scripturis sctõꝝ doctoꝝ: q̄ ait. Tale genꝰ scripturaꝝ a scripturis diuinis distinguẽdum est. Non em̄ ita in eis testimonia pferunt vt cõtrarium sentire non liceat.

¶ Ad tertiũ Rñdet negãdo maiorẽ: quis suppositꝫ productiua in hoc producunt vnico principio. Et ad cõfirmationẽ dici põt q̄ nõ vana productio filij: q̄ principiũ eadẽ pfectio est in filio q̄ est in patre. Una est em̄ vtus patris ⁊ filij: ⁊ quicq̄d est a patre necesse est esse a filio nisi ppietati filiationis repugnet. Igit̄ pater ⁊ filiꝰ sunt vnũ principium spũsancti ppter vnitatẽ diuine vtutis: ⁊ vna productiõe producunt spiritũsctm̄ sicut etiã tres psone sunt vnum principiũ creature: et vna actione creaturã produc-unt. Patet ergo spiritũsanctum procedere a patre et a filio.

¶ Q̄ aũt sit deus: patri/⁊ filio cõsubstãtialis: ⁊ tertia i trinitate psona. patet etiã sic. Deus est/est summe simplex. vt patet xij. Meta. vbi ait phus. q̄ deus est actus purissim⁹ absq; aliqua cõpositione: ergo omne qđ est in deo est deus. ⁊ p cõsequẽs. scientia: sapiẽtia: intellect⁹: cognitio: voluntas: ⁊ amor dei/est deus. In deo enim nullũ est accidens. vt inq̄t Boe. in lib. de trini. Cõstat autẽ q̄ spũsctus est amor patris ad filiũ: ⁊ econtra. vt inq̄t Hiero. sup. ps. xvij. Deus em̄ pater p itellectũ suũ cognoscit essentiã suã esse infinite bonitatis: ergo eam amat amore infinito. Sicut ergo qua seipsuꝫ cognoscit cognitio est filius: ita amor quo seipsum amat est spũsctus. Preterea creare est solius dei: q̄ de nihilo aliq̄d facere est potẽtie infinite. ⁊ p cõsequẽs dei solꝰ. sed Hcã. j. c. scribit. Spũs

dñi ferebat sup aquas. i. sup materiā ifor mē elemētor vt faceret qđ vellet. et Job. xxvj. ca. 9z. Spiritus dñi ornauit celos. et ps. etiā. cin. Emitte spiritū tuū ⁊ creabun tur. Ergo spūsctūs est deꝰ. Item deus lo cutus est per pphetas. Nū. Num. xij. ca. ait ipse deus. Si quis fuerit inter vos pro pheta dñi: in visione apparebo ei: vel per somnum loquar ad illum. Sed spiritus sanctus locutus est per pphetas: ergo est deus Nam Actuum. j. c. scribit. Oportet impleri scripturā quam predixit spiritus sanctus per os dauid. et. ij. Petri. j. Spiri tusancto inspirati locuti sunt sancti dei homines.

¶ Fuit Etiam quedam alia opi nio de spiritusancto dam nata aliquoꝝ qui dixerunt qđ spiritussan ctus non sit equalis patri et filio. Argue bant vero sic. Dare se totum sine sui di minutione est summe potentie: hoc autē potest pater: hoc potest filius: non autem spiritussctūs: nō em̄ potest filiū dare sicut pater: nec potest spirare spiritūsanctum sicut pater ⁊ filius: ergo non est illis equa lis. Ad hoc respondet Alexand in. j. volu mine summe. q. xlvij. mē. iij. qđ sicut est ea dem potentia filij qua potuit generari/ q̄ est in patre qua potuit generare: sic eadē est potentia spiritussancti qua potest dari scz. spirari que patris et filij qua possunt dare. i. spirare. Unde August. in lib. con tra Maximū inquit. Absit vt ideo sit po tentior pater filio: quia creatorem genuit pater: filius non genuit creatorem. Neq; non potuit sed non oportuit. i. non ex im potentia fecit: sed quia sibi non conuenie bat. Similiter potest dici in proposito.

¶ Si vero queratur. Utrum arta ta sine ligata sit potentia p ducendi in persona spiritussancti propter hoc qđ nō potest exire in actum producen di personam sicut potest in patre et filio? Dicendum qđ non: immo ex summa per fectione ipsius potentie est: quia non po test exire in actum huiusmodi: quia non congrueret. Unde Amsel. in monologiō. ait. Qui potest quod sibi nō prodest et nō debet: tanto magis aduersitas et peruer sitas possunt in illū. sctūs vo Tho. j. qte. q. xlij. ar. vj. ad. iij. dicit. qđ sicut eadē essen tia que in patre est paternitas: in filio est filiatio: ita eadē est potentia qua pater ge nerat ⁊ qua filius generat. Unde verū est qđ quicqđ pōt pater potest filius. Non tñ sequ tur qđ possit generare: nā generatio signifi cat relationē in diuinis. hz ergo eadē potē tiā quā pater: se dū alia relatiōe: qz pater habet eā vt dans: ⁊ hoc significat cū dicit pater pōt generare: filius aūt habet vt acci piens: et hoc significat cū dicit a patre ge nerari. Idem dicendum est de spiritusanc to respectu patris et filij.

¶ Sed aliquis posset dicere. Cū quelibet persona trinitatis sit spūs ⁊ sanctus. Uidet qđ spūsctūs nō sit nomē proprium alicuius trium psonaruz? Respondet. s. Tho. j. parte. q. xxxvj. ar. j. qđ cum tertia psona in diuinis nō habeat ꝓprium nomē accommodatū est ei ex vsu scripture hoc nomen spiritussanctus. Et huius quidem cōuenientie ratio sumi po test ex duobus.

¶ Primo q̄dē ex ipsa ꝓmunitate eius qđ dr spiritussctūs. Ut em̄ Aug. dicit. xv. de trinita. Qui cōmunis est ambob?: id vocat ipse ꝓprie quod ambo cōmuniter. Nam ⁊ pater est spiritus: ⁊ filius est spiritus: qz noīe spirit? significatur imaterialitas di uine substantie. Spiritus em̄ corpore? in sibilis est: ⁊ paꝝ habet de materia. Unde oibus substātijs imaterialib? ⁊ inuisibili bus hoc nomē attribuim?. Pater etiā est sanct?: ⁊ filius est sanct?: qz per hoc qđ dicit sctūs puritas diuine bonitatis significat.

¶ Secundo accōmodat hoc nomē spiri tussanctus tertie persone ex ꝓpria signifi catiōe. Nam nomē spiritus in reb? corpo reis impulsionē ⁊ motionē significare vi detur. Nam flatum ⁊ ventū spiritū noia mus. Est autē ꝓpriū amoris qđ moueat: et impellat volūtatem amātis in amatū. Sanctitas vero illis rebus attribuit que in deū ordinant. Quia igit̄ ꝑsona diuina ꝓcedit per modū amoris quo deꝰ amat: conuenienter spiritussctūs nominatur.

¶ Et nota etiam qđ spiritus sanctus multis no mibus appellatur: et multo pluribus ap pellari potest. Nam vt dicit in lib. de cau

sis. Lingue deficiunt a narratione dei qui est amor animi. vbi glo. ait. Nullū nomē sufficit ad exprimēdam diuinam pfectio nem et ratio est: qz voces et nomina sunt signa intellectoruz. ſm Phm. j. periher. Sed deus a nobis in via non intelligitur. ergo nō potest vno nomine noiari. Ignis tus autē i patria vno nomine noiabitur. iuxta illud zacha. viti. ca. In illa die erit dñs vnus ⁊ nomen eius vnū. Uerūtamen vt aliquomodo diuina pfectio nobis ino tescat duodecim modis tertiam in trini tate personam principaliter appellatam declarabimus.

¶ Primo em̄ (vt dictū est supra) appel latur spiritussanctus a spirādo actiue eo qđ spirat vbi vult. Et sic conuenit tribus ꝓsonis: sed spiritussctō per appropriatio nem. Aliomodo dicit spūs a spirādo pas siue: eo qđ spiratur. et hoc modo ꝓprium est spiritussctō qui ꝓcedit per modū spira tionis. Non solū aūt dicit spūs sed addit sanct?: qz sanctus idem est qđ mūdus: vel firmus: vel sine terra. Que conueniunt nō soli ei quo ad se: sed in cōparatiōe quo ad nos. Nam per gr̄am spiritussancti a peccatis mūdamur: in bonis firmamur: a ter renis separamur.

¶ Secundo appellatur nexus: vnitas: et amplexus: et hoc prout comparat ad pa trem et filium.

¶ Tertio. vocat paraclitus. i. cōsolator: quia cōsolatiōes celestes mētib? istillat.

¶ Quarto. dicit donum dei altissimi: qz omne donū ab ipso fluit. vt dictum est in principio dubij principalis.

¶ Quinto dicit fons viuus: qz sitientibus aqua gr̄e largit: ⁊ spūalē vitam cōseruat.

¶ Sexto dicit ignis: qz ꝓhūc petōr rubi go cōsumit: vel qz affectū accēdit. Aut dr ignis ꝓpter aspectus speciositatem: quia spiritussanctus est lumē inextinguibile.

¶ Septimo dicit charitas. nō solū qz est amor patris ⁊ filij: sed quia nos amantes facit. Per hāc etiā charitatē adoptamur en filios dei: et illi? efficimur heredes. ſm illud. j. Joh. iij. Uidete qualē charitatem dedit nobis pater vt filij dei nominemur ⁊ simꝰ. Et ideo Paulus ad Ro. viij. c. dit. Accepistis spiritū adoptionis filiorū dei in quo clamamus abba pr̄. vbi glo. Aug. inquit. Accepistis spiritū adoptionis fi liorum dei. i. spiritūsanctū datorem oim bonorum per quem electi adoptantur et efficiuntur filij dei.

¶ Octauo dr spūalis vnctio: qz oēs tribu latiōes mūdanas suaues facit ⁊ iocūdas. ſm illud. Jn labore req̄e: i estu tēperies.

¶ Nono dicit. dextre dei digit?: qz sicut oēs corporales res digito demōst rant: ita per spiritūsanctum ostēdunt res spūales oculo spirituali. vel qz sicut in digito est vtus manus: ita per vtutē spūssancti mi racula operant. Unde cū viderent egyp tij Moysen p spiritūsanctū miracula fa cientem dicebāt. Digitus dei est hic.

¶ Decimo dicit pater pauperū. i. aduo catus pauperū. vñ Grego. in omel. qua dā. Spūsctūs ideo adnocat? dr: qz p erro re delinquentiū apud iustitiā pfis iterue nit dū eos quos replet exorantes facit.

¶ Undecimo dr hospes aie quā ihabitat p gr̄az: qđ testat apls. j. ad Cor. iij. di. Te plū dei est] vos: ⁊ spūsctūs hitat i vobis.

¶ Duodecimo dr magistroꝝ optim?: qz i tellectū ad cognitionē dei et suūpsi? illu minat. Dergo vos petōres q̄ i petis pma netis vt q̄d vultis potius perire p petā: q̄ gr̄am spūsceti q̄rere p penitētiā. D farur. O miserrimi q̄ p momētanea delectatiōe pditis gl̄iam eternam. Dergo charissimi penitētiā agēdo rogem? spiritūsanctū vt sua gr̄a dignef illuminare mētes nr̄as: qz nisi gr̄a spūsceti illuminati erimus/ deuz neq; nosipsos cognoscere valebimus.

¶ Ad secūdū principale dubiū sic spōdet scriptura serā. dr em̄ ad Gal. iij. ca. Misit deꝰ filiū suū Et ibidem. Misit deus spiritū filij sui in corda vestra. Et Joh. viij. dicit. Non suz ego so'us: sed ego et qui misit me pater. Et ibidē. Qui misit me verax est. Et. iij. ca. Non enim misit deus filium suum vt iudicet mundum. Et. vj. ca. Misit me viuens pater. Et. xv. ca. Cum venerit paraclitus quem ego mittam vobis. Ex qui bus ⁊ similibus patet. qđ filius missus est: et spiritussanctus.

¶ Sed contra hoc quidam obȝciunt.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ Primo quia qui mittitur ab aliquo discedit ab eo. & ad aliquē locū de nouo vadit: sed in diuinis nō potest esse loci mutatio: cum deus sit vbiq; ergo in diuinis nō potest esse missio.

¶ Secdo: omne qd mittit separat a mittēte: sed i diuinis nō est ponere separationē vnius psone ab alia: ergo nec missionem.

¶ Tertio. Nihil ptinens ad inferioritatē & supioritatē dicit de vna psona respectu alteri9. vñ dicit Damas. q fili9 fm q de9 & obedies vel iobedies patri: subiectorū em est hoc. Cū ergo ille q mittit in quantum hui9 sit iferior q ille q mittit et ille mittit sit supior: nō dicunt huiusmodi noia mittere de vna psona respectu alterius.

¶ Ad soluēda hmōi obiecta notandū ē fm Bonauen. in j. dist. xv. q. i. q missio in his iferioribꝰ hz respectū ad tria. s. ad principiū: ad terminum: et ad missam.

¶ A principiū siue ad mittentē missio hz sub triplici hitudine ꝓpari. vz. Ut ad dātem esse: & sic mittit radi9 a sole. Ut ad dātem vtutē: et sic mittit iaculū a ꝓiectore. Et vt ad dantē iurisdictionē: et sic mittit nūcius a ꝓceptore. Sedm oēm hāc cōparationē est missio in diuinis: q; spūsctūs mittit a patre & filio tanq̄ habēs esse & virtutem: & auctoritatē in operādo ab eis. et ideo missio fm hunc respectum completissime est in diuinis.

¶ Similiter ad terminū sub triplici habitudine cōparat. Mittit em aliq̄d alicubi vbi videlicet q̄etat vt lapis mittit deorsū. Mittit etiā aliq̄d alicubi vt a quo habeatur: sicut aliqs mittit alicui donū. Mitti tur insup ad aliq̄d q operet: & sic mittit filius vel spūsctūs vt alicubi inhabitandū & vt alicubi ad possidēdū/vt donū ad aliq̄d. s. ad effectū ꝓferendū. Et ideo missio per cōparationē ad terminū reperit ꝓpliissime i diuinis multomagis q̄ i creaturis.

¶ Si aūt loquamur de missiōe in cōparatione ad missum. Sic in his iferioribꝰ ponit triplicē cōditionē impfectionis. s. separationē: subiectionē: & mutationē: quedem non sunt in diuinis. Est tn aliq̄d p fectionis ibi istis correspondēs. Et ratio hui9 patet sic. In istis inferioribꝰ separat missus a mittēte. Nam cū mitto aliquem romā: q; roma distat a me: ille quē mitto separat a me. In diuinis vo q; de9 mittēs est vbiq; nulla est distantia: ideo nulla separatio: loco tn hui9 est missi a mittente egressio siue emanatio. Similiter in his iferioribꝰ est in misso subiectio ꝓpter differētiā mittētis ad missum q; missus differt a mittēte in substātia. sed in diuinis nō est substātialis differētia. Et ideo oēs sunt equalis nobilitatis in misso & mittēte. Sic etiam in his iferioribꝰ est in misso mutatio ꝓpter distantiā missi a termino. Q; vo in diuinis missus nulli loco abest Ideo nō est ibi mutatio: sz alicui9 effectꝰ de nouo ꝓductio. Hec Bonauen. Sāct9 vero Tho. j. pte. q. xliij. ar. j. eandē sentētiā ꝓfirmās asserit. q in rōne missiōis duo iportant: quoz vnū ē hitudo missi ad eū a quo mittit. Aliud ē hitudo missi ad terminum ad quē mittit. Per hoc aūt q aliqs mittit ostēdit ꝓcessio q̄dam missi a mittēte: vel fm iperiū sicut dns mittit seruum: vel fm cōsiliū: vel si cōsiliari9 dicat mittere regē ad bellādū: vel fm originē: vt si dicat q flos mittit ab arbore. Ostendit etiā habitudo termini ad quem mittit vt aliquomodo ibi esse incipiat: vel q; prius ibi oino nō erat quo mittit: vel q; incipit ibi aliquomodo esse quo pri9 nō erat. Missio ergo diuine psone cōuenire pōt fm q importat ex vna parte ꝓcessionē originis a mittente. Et fm q importat ex alia parte nouū modū existēdi in aliquo. Sicut filius dicit esse missus a patre in mundū fm q incipit esse in mūdo visibiliter ꝑ carnem assumptā: & tn antea in mundo erat. vt ꝛ Joh. j. c. Non ponit ergo missio i diuinis q̄ sit fm motū locale. Quare nec ibi est separatio: sz sola distinctio originis. Req̄t pōt esse minoratio cū nō sit a principio mittēte: aut fm iperiū: aut fm cōsiliū: q; imperās est maior & cōsiliās sapiētior. Et vt ꝓdictū est missio illa nō iportat nisi ꝓcessionem originis que est fm equalitatem.

¶ Si autē q̄rat. Utrū patri conueniat mitti? Rndet. s. Thom. vbi. s. ar. iiij. q missio in sui rōne iportat ꝓcessionē ab alio: & in diuinis fm originē Unde cū pater nō sit ab alio nullomodo

conuenit sibi mitti: sz solū filio & spūsctō quibus cōuenit esse ab alio. Et ad hoc facit quod inq̄t Richar. in. j. dist. xv. ar. j. q. j. vbi diffinit missionē diuinā: vt q Missio est ꝓsone p aliq̄d sibi appropriatū actu vel habitu manifestatio per effectum. vñ Aug. iij. de tri. li. inq̄t. Mitti est cognosci esse ab alio. Et q; pr̄ a nullo est ideo nūq̄ dicit missus. Unde Aug. in. v. de trini. dicit. q sol9 pater nūq̄ legit missus. Et si arguat q persona diuina mittit scdm inhabitationē gratie: sed per gr̄am tota trinitas inhabitat in nobis: sz illud Joh. xiij. Ad eū veniem9 & man. ap. eū. facie. Ergo quelibet diuinarū psonarū mittit. Dicendū q licet effectus gr̄e sit etiā a pr̄e qui inhabitat ꝑ gratiā sicut et filius & spūsanct9: q; tn nō est ab alio non dr̄ mitti. Et hoc ē quod dicit Aug. iij. de tri. q pr̄ cū in tpe a quocūq; cognoscatur non dicit missus.

¶ Sed posset etiā aliqs querere. Utrū missio sit quid creatum vel increatū? Ad q̄ ita Rndet Alex. de ales. in. j. sum q. lxxj. mē. ij. q missio siue dicat actiue de patre respectu filij: siue de patre & filio respectu spūsancti: siue dicatur passiue de filio vel spūsctō: est quid increatum: idē quod deus. Nā ꝓcessio spūsancti est ipse spiritussanctus procedens: et sanctificatio spūsancti est ipse spiritussctūs sanctificās. Sed missio spūsancti est ei9 processio a pr̄e et filio ad sanctificādū creaturā: vtrūq; aūt est q̄d increatū q̄d est spūsctūs: ergo missio qua spūsctūs est miss9 est quid increatū. Et eadez rōne missio q̄ filius mittitur et qua pater mittit.

¶ Posset etiā queri An missio dicat de deo ex tēpe vl̄ ab eterno? Et rndēt doctores theologi q̄dā ex tpe. Uerūtn Alex vbi. s. dicit q in missione duo tūt. Est eni ibi principale significatū quod est quid increatuz. Et est ibi alq̄ cōnotatū. s. effectus in rōnali creatura quod est quid creatū. Nā missio est processio alicuius persone manifestata in creatura. vel manifestatio ꝓcessionis eterne facta rationali creature. Ratiōe ergo cōnotati quod tpale est dicitur missio tēporalis. Sed. s. Tho vbi. s. ar. ij. dicit q i his que importāt originē diuinarū personarū est quedā differētia attendēda. Quedā eni in sua significatione importāt solā habitudinē ad pricipiū vt processio et exitus. Quedā vero cū habitudine ad principiū determināt ꝓcessiōis t̄minū. Quoz q̄dā determinant terminū eternū sicut gnatio et spiratio. Nā generatio est ꝓcessio diuine persone in natura diuina: et spiratio passiue accepta importat ꝓcessionē amoris subsistētis. Quedaz vero cū habitudine ad principiū important terminū tēporalem: sicut missio et datio. Mittit enim aliquid ad hoc vt in aliquo sit: & datur ad hoc vt habeatur. Psonā aūt diuinā haberi ab aliqua creatura vel esse nouo modo existendi in ea est quoddā tpale. Unde missio et datio in diuinis dicūtur temporaliter tantū. Generatio autē et spiratio solū ab eterno. Processio aūt et exitus dicuntur in diuinis eternaliter et temporaliter. Nam filius ab eterno processit vt sit deus: tēporaliter aūt vt sit homo fm missionē visibilē: vel vt sit in hoie secundum missionem inuisibilem.

¶ Ad tertium dubiū quod erat. Utrū fuerit congruū mittere spūsctm hodierna die super apostolos? Respondetur q sic quadruplici ratione.

¶ Primo rōne instructionis.

¶ Secundo ratione ordinationis.

¶ Tertio. ratione roborationis.

¶ Quarto ratione figurationis.

¶ Primo rōne. ꝛc. Una maxima est in theologia. Q̄ finis humani desiderij est cognitio veritatis. Unde phs. j. Methaphy. Oēs hoies naturalit scire desiderant Et Tull. lib. de sene. et Tho. in. j parte. q. xij. ar. j. Inter oia que maxime intellectus desiderat: est scire aliq̄d de deo: qui est principiū essendi: a cui9 cognitione dependet alia rerum cognitio. Sufficiens aūt cognitio dei non poterat haberi ab apostolis naturali cognitione q; excedebat facultatez. ingenij illoz. Et q; debebant esse tube et buccinatores diuinj nois in toto orbe: et predicare q̄ erāt necessaria fidei nr̄e. De articulis: de incarnatiōe: de passione. De

Universidad de Deusto
Biblioteca

ascẽsione. Ideo debebant instrui de diuinis: ac etiã de lingnis: qz si idiomata mũdi ignorassent vbiqz terraz ꝓdicare nõ valuissent. Instructio aũt ista melio9 fieri nõ poterat qz a spũsctõ: put promissuz fuerat eis a xpo. Joh. xiiij. Paraclitus aũt spiritussanctus quẽ mittet pr in noie meo docebit vos oĩa: et suggeret vobis oĩa. idest reducet ad memoriã oĩa qcũqz a xpo audierãt quoz multa oblita erãt nec poterant memorie ꝓmẽdare. Quõ eni euangelista Johannes post septuaginta annos potuisset oĩm verboz xpi que scripsit in euangelio memoriã habere: nisi spiritussctũs ei suggessisset. Hoc etiã pmiserat eis cum dixit. Luc. xij. Spũsctũs docebit vos in ipa hora qd oportet facere. Et Joh. xvj. c. Cum venerit ille spiritus veritatis docebit vos oẽm veritatẽ. et Luce. xxj. Ego dabo vobis os et sapiam cui nõ poterũt resistere et cõtradicere aduersarij vri. Mes ẽ pfecto stupẽda: qtã celerit absqz doctore spũsscti sola pũtia notitiã apli plenissimã acceperũt de oĩbus que a Moyse et ꝓphetis fuerant cõscripta. Ita enim intellectũ eoz illumiauit spũsctũs: vt ꝺ diuinis q̃ ad salutez sunt necessaria nihil penit9 ignorarẽt. Vnde hiero. ad paulinũ ait. Pharisei stupent in doctrina dñi: et mirãtur in petro et Joanne quõ legẽ sciãt cũ lras nõ didicerũt. Quicqd eñ alys exercitatio et quotidiana i lege dñi meditatio tribuere solet: illis spũssanctus suggerebat: et erãt iuxta quod scriptũ est docibiles deo: quinimo de secretis dei magis fuerũt illuminati q̃ ꝓphete veteris testamẽti: et in maiori plenitudine gr̃am spũsscti receperũt atqz donum prophetandi excellẽtius habuerũt.

¶ De linguis etiã spũsctũs illos instruxit. Mã stati fecit illos loqui idiomata oĩm gẽtiũ: que tñ ãte nõ didicerãt. Et licet qdam dicere voluerũt q̃ apli lingua ꝓpria loquẽtes intelligebant ab audiẽtibus ac si eoz idiomata ꝓferrent: tñ verior est snia illoz qui tenẽt q̃ ipi apli varia liguaz gña per spũsctũ didicerũt. Uñ eccla de ipis cantat. Liguis loquũt oĩm: turbe pauẽt gẽtiliuz: musto madere deputãt quos spũs repleuerat. et Actuũ. ij. c. scribit. Ceperũt loqui varys linguis put spiritussctũs dabat eloq illis. Erãt aũt in hir'm habitãtes Judei viri religiosi. i. in cultu diuino devoti ſm Nicolaum de ly. ex oi natione que sub celo est: qui cõuenerãt in hir'm rõne festi. Mã Judei captiuati per Salmanasar regẽ assyrioz nõ redierũt in iudeã. Similit captiuati per regem Chaldeoz non redierũt oẽs q̃uis haberẽt licẽtiaz redeũdi: sed remanserũt multi amore filioz quos genuerant ibi: et possessionũ quas acq̃sierãt. Multi adhuc captiuati per Anthiochũ regẽ grecoz et diuersis gentib9 vẽditi remanserũt Uerũtñ aliqui eoz magis devoti propter reuerẽtiã tẽpli aliqñ in hir'm maxime in solẽnitatibus magnis: q̃rum vna erat solẽnitas penthecostes cõueniebãt. Et dicitur penthecostes a pentha qꝺ est quinqz: et costeqꝺ est decẽ. Quinqgesima nãqz die a pascha celeberrima erat apud iudeos i memoriã beneficij legis date: que fuit data in monte synai quinqgesima die (vt infra dicet) postq̃ filij israel egressi sunt de epypto. Facta igit hac voce. s. spũs vehemẽtis/vel vẽti/ vel tonitrui: que ab alys audita fuit: vel aploz et alioz cũ eis existentiũ deũ voce magna laudãtiũ q̃ prius timore ducti non audebãt loqui: cõuenit multitudo/et mẽte confusa est. i. stupefacta: qm audiebat vnusq̃sqz lingua sua illos loquẽtes. dicebãt aũt cũ admiratione Nonne (ecce oẽs isti qui loquuntur) galilei sunt? Et quõ nos audiuim9 vnusq̃sqz linguam nostram in qua nati sum9? Parthi: et medi: et elamite: et qui habitabant mesopotamiã. iudeã: et capadociam: põtum et asiam: phrigiam et phamphilam: egyptum: et partes libye que est circa cirenem: et aduene romani. Et dicunt hic romani aduene potius q̃ alij: tum quia a remotioribus ptibus venerant. tuz quia mare transierant. Judei quoqz et proseliti. i. conuersi de gentilitate ad iudaismuz. Cretes et arabes: audiuimus eos loquentes nostris linguis magnalia dei. Stupebant aũt omnes: et mirabantur adinuicẽ dicentes: Quidnã vult hoc esse? Alij aũt irridentes dicebãt: quia musto pleni sunt isti. pro q̃bus cantat ecclesia. Musto madere reputant quos spũs repleuerat. Tñ

Petrus stans cũ vndecl vocẽ suam eleuauit: et veritatẽ rei per scripturas declarauit: di. Viri iudei et qui habitatis hierusalẽ vniuersi: hoc vobis notũ sit: et auribꝰ percipite verba mea. Nõ. n. sicut vos estimatis hi ebrij sunt: cũ sit hora diei tertia. Sz hoc est qꝺ dictũ est per ꝓphetã Johel'. ij. c. sui lib. Et erit i nouissimis diebꝰ dicit dominꝰ effundã de spũ meo super oẽm carnẽ. Et prophetabũt filij vestri: et filie vestre: et iuuenes vestri visiones videbũt. et seniores vestri somnia somniabũt. Et qꝺem sup seruos meos et ancillas meas in diebus illis effundã de spũ meo et prophetabunt et dabo prodigia in celo sursum: et signa deorsuz. ꝛc. Et illa die apposite sũt. idest baptizate et ad numerũ fideliuz congregate aie circiter triamilia. Patet ergo rõne instructionis congruum fuisse hodierna die mittere spiritum sanctum super apostolos.

¶ Secũdo hoc congruuz fuit rõne ordinationis homo. n. ordinatur ad beatitudinẽ tanq̃ ad vltimuz finem: iuxta illud Hebre. xiij. Nõ. n. habemꝰ hic manẽtẽ ciuitatẽ: sed futurã inquirim9. Sed hunc finẽ nequibat homo inuenire qz erat obtenebratꝰ in peccatis. Osee. xxxj Ambulabũt vt ceci quia dño peccauerũt. Et qz finis alicuiꝰ opz eẽ ꝓcognitũ: iuxta illꝺ phi. iij. de aia. Uolũtas nõ ferꝛ nisi in bonũ cognitũ Dꝰ erat adiutorio spũsscti: sicut directorio nre salutis. Uñ xps Joh. xiiij. Expedit vobis vt ego vadã: qz. s. mittam spũsctũ ad vos q̃ ad vitaz beatã vos diriget et deducet. De quo Dauid. Spũs donꝰ deducet me i terram rectã. s. vitam beatam. Hic enim est ille sptritussanctus qui omnes ad vitam beatam perduxit: sine cuius gratia nemo saluus existit. Unde conueniens fuit hodie mittere spiritum sanctum. tanq̃ ad vitam eternam ordinatorium.

¶ Tertio cõgruũ fuit. tẽ. Ratione roborationis. Ut esseut fortes et stabiles in tribulatiõe. Ubi notandũ est q̃ apli ante aduentũ spiritussancti fuerũt imperfecti. Unde in sermone qui legit in officio aploz ait Greg. Quales nãqz doctores sctẽ ecclesie ante aduentum huius spũs fuerint scimus: et post aduentũ illiꝰ cuius fortitudinis facti sunt cõspicimus. Certe ipse pastor et eclesie Petrus quãte debilitatis quãteqz formidinis ante aduentũ huius spũs fuerit: ancilla ostiaria requisita dicat. Una enim mulieris voce pcussus: dum mori timuit vitã negauit. Et tũc Petrus negauit in terra: cũ latro cõfitebatur in cruce. Sed vir iste tante formidinis qualis post aduentũ spũs exĩstat audiamus. Fit conuentus magistratuũ atqz senioz cesis denũciatur apl'is ne in noie iesu loqui debeant. Petrꝰ magna auctoritate respõdit. Obedire oportet deo magis q̃ hoibus: Et rursũ. Si in cõspectu dñi iustũ est vos potius audire q̃ deũ: iudicate. Libẽs beatus Andreas pfecutoribus suis respõdit. Tanto. n. ero regi meo acceptior: q̃to p eius noie fuero permanẽs in tormẽtis cõstantior. Non. n. possum9 que audiuim9 et vidimus nõ loqui. Et illi quidem ibãt gaudentes a cõspectu cõcilij q̃m digni habiti sunt pro noie iesu contumeliã pati. Hec ille. Securus et gaudens ad crucẽ properauit Petrus: ita et frater eius Andreas: qui cũ patibulũ crucis aspiceret gaudẽs ait. Salue crux que in corpore xpi dedicata es et ex membris eius tanq̃ margaritis ornata. Anteq̃ in te ascenderet dñs timorem habuisti terrenum: modo vero amorem celestem obtines. Accipe me ab hominibus et redde me magistro meo vt per te me recipiat qui per te me redemit. Et quare hoc? qz spiritussanctus erat in eis. Sic et apli ceteri mortem violentam letanter tulerunt: quia spiritussanctus omnem ab eis timorem exegerat. Tam enim corda eoz adeo fortificauerat: vt nullo timore nullo terrore nullaq̃ cõminatiõe. a xpi pdicatõe retardarẽtur. Hec tñ apl'is hec fortitudo supnaturalit tributa ẽ qui immo et sanctis: vt sic dicã inumeris confessoribꝰ: vginibꝰ: et martyribꝰ. Quisnaz fecit tẽporaliũ bonoz contẽptores eos q̃ xpm nudi secuti sũt nisi spũsctũs. Quis habitare fecit in solitudine in speluncis amicos dei vigilãtes: orãtes: et carnẽ durissimis ieiunijs/disciplinis et vberibꝰ affligẽtes: nisi spũsctũs. Quis denicq̃ fecit

martyres. s. Stephanū. Laurentiū. Vincentiū. Sebastianū. Agathā virginē. Caterinā. Barbarā. Christinā. Agnetē. Luciā. ⁊c. aio intrepido tot illata tormēta ⁊ exquisitissima cruciatuuz genera ppetui? nisi spūssanct9. Ubi admirari plurimuz simul ⁊ in fide cōsolidari debemus: dum predicta oia in sexu fragili mulierū conspicimus. Uñ Ber. in sermone hui9 diei cōcludit rōnes nras. di. Spūs paracl yt9 dat pignus salutis: robur vite: lumē scientie. Pignus salutis: vt ipse spiritus testimonium reddat spiritui nro q sumus filij dei. Robur vite: vt qđ per naturam est nobis impossibile: p gratiā eius nō soluz possibile sed etiā facile fiat. Lumen scientie: vt quicquid boni in nobis inuenim9: illi tribuam9 a quo omne bonū est. Hec ille. O vere stupenda virtus spūssancti: q̄ tot hoies supra hoies eleuauit. O gra dei electis copiosissime dispensata. que terrenos hoies celestes effecit. O fons indeficiens bonitatis dei: ad quē cuncti mortales cōfugere securi debent: qm̄ vt inquit Cyprian9 in epla ad Donatū. Prosluēs largiter spūs nullis finib9 p̄mitur: nec vllis coercentibus clauſtris intra certa metaruz spacia refrenatur. Manat iugiter: exuberat affluenter: nr̄m tm̄ pectus fitiat et pateat. Quātum illic fidei capacis asferimus tantū inde gre inundātis hauri mus. Hec ille. Supplici corde igitur postulemus: vt pr̄stimus deus spiritu sancto suo repleat corda nostra.

¶Quarto fuit ꝓgruū hodie mittere spm̄ sctm̄ sup aplos rōne figuratōis. Qz hoc mysteriū in veteri testamēto fuit p̄figuratū. Sicut. n. quiquagesima die post̄ moyses edurit filios israel de egypto descēdit de9 in igne i mōte synai. vt pz Exo. xix. sic et quiquagesima die post̄ xp̄s traxit sctos pres de libod: escēdere debuit spūssctus in lignis igneis sup discipulos ei9. Sicut etiā i iubileo remittebāt debita in quinquagesimo anno. Leuit. xxv. sic p spiritū sctm̄ quinquagesima die in aplos descendentē pctā remissa fuere. Uirtute. n. spūssancti ⁊ nō meritis hoim remittunt pctā. Et sicut in illo iubileo serui donabātur libertati: vt hr̄ Leuit. xxv. Ita spūssctus a diaboli seruitute erutos nos liberos fecit. Uñ ij. ad Cor. iij. qz. vbi spūs dñi ibi libertas Et sicut in iubileo recuperabat hereditas amissa: vt in eodē Leuit. c. hr̄. sic spiritussanctus est pign9 hereditatis nre: vt qz ad Ephes. j. c. Et ideo canit ecclia confirmādo p̄dicta. Patrata sunt hec mysti ce: pasche pacto tēpore: sacro die⁊ numero quo lege fit remissio ¶ Uenit etiā spūs sctūs in dñica die vt esset dies renouationis q̄ fuerat ⁊ creatiōis. Dñica nāq̄ dies creat9 fuit mūd9. c. qđ die dñico. lxxv. di. ¶ Hora etiā in qua spūssctūs i discipl'os descēdit fuit tertia: vt hr̄ Actuū. ij. vñ canit ecclia. Dū hora cūctis tertia repente mūdus intonat oratib9 aplis deū venisse nūciat. Et hoc ꝓueniens fuit. Tū qz spūs sctūs est tertia in trinitate p̄sona. Tuz qz primi parētes dñr̄ p̄didisse gram in hora tertia: vt ponitur in cōpendio theologie. lib. j. Uñ cōgruū fuit vt eadē hora aplis redderet. Tuz etiā vt insinuet q̄ in tertio tpe gra dei copiose in mundum effusa est Primū nāq̄ tēp9 legis nature fuit ab adā vsq̄ ad moysen. Secūduz vero legis scripte a Moyse vsq̄ ad xp̄m. Tertiū aūt. s. legis gre fuit a xp̄o inceptū: et durabit vsq̄ ad cōpletū numerū electorum.

Sed oriuntur hic quedā difficultates p maiori declaratione istius sermonis.

¶Prima difficultas ē an aplī ante istā diē acceperāt spm̄ sctm̄? Et rndēt doc. q̄ sic: sed nō in tāta copia. Cū. n. fuerūt vocati ad xp̄i sequelā et aplatū receperūt spm̄ sctm̄ ad p̄priā iustificationē et p̄sonalē perfectionē Uñ aūt misit eos ad p̄dicādū ante suam passionē: tūc receperūt spm̄ sctm̄ ad infirmoz curationē et miraculoz opationez. Dedit nāq̄ ptātē illis curādi languores: eiciēdi demones: sicut p3. Mat. x. c. Sed qñ insufflauit et dixit eis. Accipite spiritū sctm̄: tunc receperūt ad pctōz remissionez ⁊ sacramētoz ministrationē. Et vt refert Aug. in. lib. de trini. Fiat9 ille corporeus substātia spūssancti non fuit: sed demōstratio per cōgruā significationē: non tm̄ a patre sed etiaz a filio procedere spm̄.

sctm̄. Et spūssctūs ibi nō accipitur p̄out est tertia in trinitate p̄sona: sz p donō spiritussancti. vt sit sensus. Accipite spiritū sctm̄. i. donū spūssancti. put exponit quidam doctor. Ista vo die aplī receperunt spm̄ sctm̄ ad habendā intelligētiā scripturarū: ⁊ noticiā omniū linguaz: ad audaciam et fortitudinē: ad omniū meritoruz plenitudinē: ad predicationē euangelij: ad tolerationē martyrij: ad cōuersionem ppl'oz: et coruscationē miraculoruz. vt. s. dictum est. Ergo repleti sunt non solum plenitudine sufficientie: sed etiam plenitudine redundantie.

¶Secūda difficultas ē. An sctē mulieres que tunc erāt cum aplis acceperint spm̄ sctm̄ in specie ⁊ dono linguaz? Rndeo q̄ cum duplex sit missio spūssancti. Una inuisibilis que mittitur in mentē ad significandū creaturā: et ista missio fit ad inhabitationem creature rōna lis. Alia est missio visibilis: sicut apparuit sup xp̄m in specie columbe: ⁊ sup aplos in linguis igneis. Ideo aliqui dixerūt sicut et Tho. in. j. dist. xvj. ar. ij. q̄ tantūmodo inuisibiliter accepērunt ⁊ nō in specie lingue vel dono: eo q̄ mulieres nō mittebātur ad predicandū: sed prohibēbātur in ecclia docere. j. ad Timo. ij. c. Tñ Nicolaus de lyra super illud Act. ij. Prophetabunt filij vr̄i ⁊ filie vr̄e: dicit q̄ indifferēter vtriusq̄ sexus p̄sone ⁊ ipse mulieres cum aplis acceperūt spm̄ sanctū visibiliter. Uñ et Actuū. xxj. dr q̄ Philippo erāt quattuor filie virgines p̄phetantes. Deniq̄ sine omni exceptione scribit q̄ repleti sunt oēs spūsctō: ⁊ cepērūt loqui varijs liguis. Et hoc videt fore ꝓgruū: q: in primitiua ecclia etiā ipe mulieres si nō publice p̄dicādo saltē priuate loquēdo habebāt fidē xp̄i astruere. Uñ et si nō in tāta copia vt discipuli: acceperūt tm̄ spm̄ sctm̄ visibiliter et donū ligue ad vtilitatē ecclie. Itaq̄ ꝓgruū fuit q̄ ipsa bta maria q̄ ante etiā plena fuit gra accepit hodie spm̄ sctm̄ visibiliter p̄ceteris cū dono liguaz: qz ipsa erat doctrix aplorz et oim fidelium: et ad eā cōcurrebāt. s. de diuersis partib9 mundi in qb9 discipli p̄dicabant fideles deuoti ad videndum eā q̄ deū peperit ⁊ lactanit: quos vz oēs p̄solabat et instruebat in fide: vt ferunt hystorie et eple Ignacij. Itē de Dionysio hoc legit: ⁊ suo modo credēdum est de plurib9. Itē legit de Magdalena q̄ marsiliā puertit. Et hmōi fieri nequiuissent nisi linguarū dona habuissent. Ergo habes ppositum:

¶Tertia difficultas ē. Qz cū veteris testamēti status correspōdeat p̄si: ⁊ noui testamēti status correspōdeat filio. Uidet q̄ adhuc remaneat sta9 alteri9 testamēti q̄ correspōdeat spūisctō. Et sic i die pēthecostes nō videt q̄ sit data plenitudo spūssancti. Rndetur q̄ lex nona succedit vet. tanq̄ p̄fectū imp̄fecto: sed nō est ali9 status expectād9 p̄fectior statu noue legis: cū noua lex vltimam p̄fectionē possibilē in via cōtineat. Ideo nō est expectād9 ali9 stat9 correspōdēs spūisctō magis q̄ status noue legis: potissime qz lex noua ē amoris. Amor autē appropriat spūisctō sicut etiā filio. Ro. viij. Lex spūs vite in xp̄o iesu. ⁊c. Eodem modo lex vet9 nō solū correspōdet patri: sed etiā filio in q̄ntum fuit ibidē p̄nunciatus ⁊ p̄figurat9 ppt qđ dr Joh. v. c. Si crederetis Mo⁊ si: crederetis forsitā ⁊ mihi. De me enim ille scripsit. ⁊c.

¶Quarta difficultas ē hec. Utrū p omnī tpe a principio mūdi spirit9 sanct9 fuerit effusus vel dat9 hoib9? Ratio q̄stionis est: qz Joh. vij. scribit. Nōduz erat spirit9 sctūs dat9 qz iesus nōdum erat glificat9. Ergo videt q̄ āte xp̄i aduētuz nulli fuerit dat9 spirit9 sanct9. Sed in ꝓtrarium est: q̄ ātea multi scti. s. patriarche et pphete ac etiā alij boni dilexerunt deum gratuita charitate q̄ nō nisi p spm̄ sctm̄ diffundit i corib9 hoim. vt aplis dicit ad Rom. v. ergo ante fuit dat9. Rndet ad hec fm Ricar. sup dist. xv. q. v. gr. j. q̄ quis spirit9 sācte glificationē xp̄i nō fuerit dat9 hoib9 i tali signo visibili ⁊ tāta abundātia plenitudinis: sicut dat9 ē i die pēthecostes post xp̄i glificationē: vt scribit Jo. vbi. s. Nōdum erat spūs dat9. s. in tali signo ⁊ tanta plenitudine: nihilōmin9 etiā ante xp̄i aduētum dat9 est spirit9 sanct9 a principio mundi ꝑ minorī plenitudine. Cuius rō

Universidad de Deusto
Biblioteca

vna est: qr culpa humani gñis ãte christi mortẽ nõ fuit expiata ideoq; vt cõiter homines nõ merebãt spm̃sanctũ tãta abũdãtia sicut post mortẽ xpi q̃ satisfactũ est de pctõ. Alia rõ vt sic doctria noue legis xpi cõrmarek p tale miraculũ missionis spiritusscti cui sile a principio mũdi nũq; extitit. s. q; hoies illitterati et simplices subito oẽm sciaz necessarioz ad fidẽ et oim scripturaz intellectũ et oim linguaz donũ acciperẽt et huiusmodi. ℣z tñ misericors deꝰ a pricipio mũdi nũq; destitit mittere spm̃ sctm̃ q̃tuz opꝰ fuit ad salutẽ hoiz p diuersitate tẽporum.

℣Nimirũ primo oim in celo huiusmodi spũsctus missus fuit bonis angelis scõm Richar. z Theolo. cõiter: qr in statu nature ꝓdite angeli nõ fuerũt ex se scti: pri⁹ eñ ordie nature habuerũt eẽ q̃ habuerit gratiã et gl'iam: ideo oportuit a pricipio mitti eis spũsctus ad illustrãdũ et sctificãdũ ac gl'ificandũ et ita facti sunt beati: mali aũt ãgeli eo q; auersi sunt ꝓpctm̃ a deo spiritum sanctum nõ meruerunt et sic ceciderunt.

℣℣z Utrũ nũc mittat ãgelis spũsctus? Theologi dicũt cõiter q; iz ꝓprie nõ dicat mitti angel' vel beatis in celo eo q; nõ fit i eis gr̃e intensio. tñ quodãmõ etiã nũc mittit eisdẽ spũsctus fm̃ q̃d: vz quo ad augmẽtũ iocunditat; z glorie accidẽtal' eo q; aliqua p spm̃sctm̃ reuelãtur eis de nouo.

℣Secõ spũsctus effusus est in paradiso parẽtib⁹ primis. qr vt Aug. dicit et cõcor dit doctores p̃cipue Scot⁹ sup. q. dist. xix. et. xxix. tenẽt q; hõ tã ex ꝓte corporis q; ex ꝓte aie oi rectitudie iusticie original' erat plen⁹ in statu innocẽtie: ita q; corp⁹ et oẽs vires inferiores plene erãt subiecte rõni: et aia plene amabat deũ. hoc aũt nõ erat hoi ex pricipijs nature iz fuit supnaturalit a deo datũ et: et p̃sequẽs p spm̃sctm̃: sed postea p pctm̃ pdidit talia bona dũ se spũsctõ priuauit. Sq; multi xpiani et mõ pdũt spm̃ sctm̃ quẽ in baptismo accepãt.

℣Tertio spũsctus missus est oib⁹ ante xpi adꝑtuz saluat is in fide mediatoris. s. xpi: vt patuit in obiectione supra de patriarchis / ꝓphetis / et alijs: qui de ꝑtis penituerũt z deũ gratuita charitate dilexerũt.

℣Quarto missus est abũdãtissime z specialiꝰ signo visibili aplis et xpi discipul'. vt ꝓtactum est. ℣.

℣Quinto missus est z mittit inuisibiliter oibus xpicolis vsq; ad finẽ mũdi: et hoc p cipue in baptismo et alijs sacramentis: et mittit etiam parunlis in baptismo ad sanctificandũ animam.

℣Quinta difficultas ẽ de spiritusscti apparitione. s. in q̃b⁹ spẽb⁹ visibilib⁹ apparuit spirussctus? Et ad hoc Ridek q; in quinq;.

℣Primo apparuit in specie colũbe in baptismo xpi. Sed q̃re plus in ista spẽ colũbe: q; alterius alialis? habes in sermone de baptismo christi.

℣Secõ apparuit spũsctus in specie nubis in trãsfiguratiõe xpi. vt habet Matt. xvij. c. vbi dr. Adhuc eo loquẽte ecce nubes lucida obũbrauit eos: Qd̃ factũ fuit. prio q; sicut nubes a terra eleuat. sic spũsctus quos replet ab iordinato amore terenoz̃ subleuat. Et ideo Ezechiel. viij. c. ait ꝓpha. Eleuauit me spũs inter celũ et terrã: z deduxit me in hierlm in visione dei. O igit mũdi amatores. O terrenaz̃ rerum dilectores. O carnaliũ delectationũ inq̃sitores nõne videt; q; decepti estis. Q; hec oia vobis nolẽtibus deficiẽt. Si ergo vultis veras habere diuitias et cõsolationes acq̃rite in vobis spm̃sctm̃ qui terrenoz̃ amore dimisso faciet vos amare celestia: vbi vere sunt consolationes et gaudia sine fine. Secũdo apparuit in spẽ nubis: qr sicut nubes refrigerat: sic spũsctus anim̃ ab estu vitioz̃ refrigerãs purgat. Tertio qr sicut nubes pluit: sic spiritussanct⁹ oculos flere facit: iuxta illd. ps. cxlvij. Flabit spũs eius z fluent aque. s. lachrymaz̃.

℣Tertio principaliter missus et spiritus sanctus in flatu. Unde dicit Joh. xx. Hec cum dixisset insufflauit et dixit. Accipite spiritũ sanctum. Quod factuz fuit tripli ci de causa. ℣Prio qr sicut flatus est velox: sic spiritussanct⁹ eos quos replet veloces ad bene opandum facit. Secundo datus est in flatu spũsctus: qr sicut flat⁹ si attrahatur est calid⁹: z attrahentem calefacit: sic spiritussanctus illos a quibus recipitur feruentes et ardentes in amore facit.

Tertio datꝰ est in flatu: qr sicut flatus est necessariꝰ ad respirandũ: adeo q; si p horã subtraheretur: statim hõ moreret: sic spũs tõ subtracto aia i peccati mortẽ plabitur. ps. ciij. dicẽte deo. Auferes spm̃ eorũ z deficiẽt. et in puluerẽ suum reuertẽtur.

℣Quarto principal' missus est spiritus sanctꝰ i liguis igneis. Prio vt ꝑba ignea ꝓferrent. Unũ Greg. ait. Foris apparẽtub⁹ linguis igneis: intus facta sunt corda flãmantia. Et iterq;. In linguis igneis apparuit spiritusscti: qr oẽs quos replet ardẽtes pariter z loquẽtes facit. Secõ spiritꝰ sanctus apparuit in lingua ignea z inflãmata vt ostenderet quale lingua gumsit in celo: qr ibi nõ sunt nisi ꝑba ignea et amoris. Tertio missus est spũsctus in lingua ignea: vt legẽ igneã ꝓdicarẽt. s. amoris. Unũ Actuũ. q. ait glo. Spũsctus in linguis igneis venit: vt linguis oim gentiuz ꝑba ignea loquerẽtur: z legẽ igneam linguẽ igneꝭ ꝓdicarent. Et sunt verba Bernardi. Quarto apparuit potiꝰ in lingua q̃ in alio mẽbro: qr vt dr Jacobi. iij. c. Lingua difficile regit. et ideo ꝓ ceteris gr̃a spũssancti indiget: vt refrenet. Qr̃ mors z vita in manu lingue. Eccl'. xviij. Et bona lingua nihil quod ãmodo meliꝰ regit: z mala nihil peius et damnosius.

℣Quinto principal' missus est spũssanctus in specie ignis ꝓpt septemplicẽ eiꝰ gr̃am. Rã spũssanctꝰ ad modum ignis alta humiliat p donũ timoris: emollit dura p donum pietatis: illuminat obscura per donum sciẽtie. Restringit fluida per donum cõsilij. Consolidat mollia p donum fortitudinis. Clarificat metalla tollendo rubiginẽ p donum intellectꝰ. Sursum tẽdit p donum sapiẽtie. Merito ergo spũsctus in igne apparuit: qr (vt dictũ est) sicut ignis alta humiliat z incinerat atq; a nullat: sic spũssanctꝰ illos quos replet inclinat inferiꝰ p sui humilitatẽ z contemptum. Sicut etiã ignis habet virtutẽ eleuandi: quia sursum tendit: sic spiritussanctus nos eleuat superiꝰ p̃ desiderium eternoz̃. Sicut etiaz ignis habet virtutẽ adunatiuã: quia fluida solidat z adunat: ita spiritussanctꝰ nos coadunat p cõcordiã z vnitatẽ moz̃. Ad ephes. iiij. Sollicite seruare vnitatẽ spiritus in vinculo pacis. Uirtꝰ nãq; ignis i hoc ꝓsideraꝝ q; substernit sibi oia alia elementa. s. terram in carbonibus: aerẽ in flãma: et aquã in balneo calidoret sil'r spũsctus substernit sibi terrenã cupiditatẽ z ambitiosaz vanitatẽ ac voluptuosaz carnalitatẽ. Sciendũ est aũt fm̃ docto. q; iste ignis non fuit carbo nec flãma: sed lux. Carbo eni est ignis in materia terrestri. Et ideo nõ apparuit spiritusscti⁹ aplis quos ad predicandũ mittere volebat in materia carbonis: qr illos quos replet nõ facit ꝑdicare ꝓpter terrenũ q̃tuz. sed ꝓpter celeste premiũ. j. ad coz. ix. que est. n. merces mea cũ enãgeliũ ꝑdico nisi vt priceps eiꝰ efficiar. ℟. Nec apparuit in specie flãme: qr flãma ẽ ignis in materia aeris. Spũsctus autẽ sctus illos quos replet nõ facit ꝑdicare ꝓpter fauorẽ humanũ. sz ꝓpter honorẽ diuinũ. apparuit ergo in spẽ lucis q̃ est purissima: qr quos replet facit ꝑdicare ex intẽsione sincera. s. ꝓpter vtilitatẽ proximi et honorẽ dei. ad phil'. iij. Nõ q̃ro datũ sed fructuz.

℣Sexta difficultas est de veritate specierũ. Utrũ sc̃z in tali apparitione visibili spũssancti fuerit veritas rei in specie corporali. Hoc est. Utrũ fuerit ibi vera columba et vera nubes ac flatus nec nõ verꝰ ignis et vera lingua. Nam si non fuit ibi veritas rei sq̃tur q; cõcurrebat ibi aliqua fictio cõtra quod Grego. dicit in homel'. Epiphanie: q; signa fidei nostre sunt verissima. ergo. ℟. Respondeo fm̃ Bonauen. Richardũ in. j. dist. xvj. et Tho. iij. parte. q. xxxix. alios doctores. puncta tangendo certa.

℣Unuz est q; ibi fuerũt veraciter res corporales que sensu particulari potuerunt apprehendi alioquin fuissent fantastice illusiones quod non decuit fidei veritatem. Et iste res corpales formate erãt et mouebãt ministerio angelico ex ethere purissimo. fm̃ Aug. iij. de trini. Sicut et gabriel ãgel⁹ qñ apparuit bt̃e Marie ỽgini in corpore assũpto ex ethere apparuit visibiliter i spẽ hois. Que q̃dem spes corpales pacto officio tãdẽ i pristinã materiã sũt reuerse. Et rõ: qr iste spes non erãt vnite spũsctõ vnione hypostatica: sicut xp̃s dei filius

nimit sibi humanitatē. Filiꝰ.n. accepit hominē ita vt fieret hō. Spūssanctꝰ vo non accepit colūbā vt fieret colūba. Propterea corpus xp̄i a deo debuit formari ⁊ vnitū deitati pmanere: ꝫ nō vnita creatura nec manēs ꝫ formari ministerio angelico. vt dicit Aug. in pluribus locis: qz nec debuit cōlūbe similitudo vl ignis permanere nisi ad tps prorep̄sentatiōe: ergo. ⁊c.

¶ Secūs pūctū est qꝫ ibi nō fuit verꝰ ignis qz sic habuissꝫ vi cōburēdi. ⁊ tñiste ignis in quo appruit spūssctūs nō cōburebat. nēc fuit ibi lingua vre carnea. Quis flatꝰ fuerit ve flatꝰ. Sꝫ vt pmissuz ē fuit ibi vera similitudo corpalis formata ex aere ad similitudinē columbe: ignis et lingue. Vñ ⁊ scriptura similitudinarie dicit spūsctūs descēdisse sicut columbā. Mat. iij. ⁊ Actū. ij. Apparuerunt illis dispartite lingue tā quā ignis. Et sic itelligēda sūt vba doctoꝝ.

¶ Tertiuz punctuz qꝫ ibi nulla fuit fictio falsitatis: quia ibi erat veritas signficationis. Non enim illa similitudo ostendebatur ad manifestādaz aliq̄ veritatem in colūba vel igne et lingua: sed ad manifestāduz ꝓprietates inuisibilis spūssancti et qꝫ ibi erat vere spūssctūs ꝙ significabat talibus specieb9. Hec sufficiant.

¶ O boni et devoti xp̄iani. Si cupitis inuisibiliter habere spūm sctm opus est vt aplis vos cōformetis in qb9 aliq̄ ꝓditiones describuntur fuisse.

¶ Prima cōditio fuit qz erāt animo quieti. Et hoc ē qđ dr. Actū. ij. Dū cōplerēt dies penthecostes. i. dies reqetionis illud enim festum erat ad requiem deputatum Ideo dixit deus per Esaiam. c. lx. Super quem requiescet spiritus meus nisi superbum ⁊ qetū. Quieuerūt.n. oculi aplox a vanis aspectibus: aures a dissoluto sono. lingue a turpib9 colloquijs et solo aio in deū intendebant. Sic et vos debetis facere. si cupitis in mbibilē accipe spūm sctm.

¶ Secūdo erāt aplī dilectione vniti: qđ notatur cū dicit erant oēs parit. Erat qdem eis cor vnuz et alia vna. Sicut enī spiritꝰ hois non viuificat mēbra corpis nisi vnita. sic nec spūssctūs mēbra spiritualia.

¶ Tertio erant aplī loco secreti. de hoc subdit. In codē loco. s. i cenaculo. Agnoscētes enīz aplī mūdanas vanitates esse ꝑiculosas stabant in loco remoto ⁊ secreto ne veniente spūsancto mens occupata esset exteriorib9 imaginationibus.

¶ Quarto erāt ofōne assidui. Ideo subditur. Erant perseuerātes vnanimiter in oratione. De illis cātat ecclesia. Orantibus aplis deum venisse nunciat.

¶ Quinto erāt humilitate prediti: ex eo quod scribit: qz erāt sedentes. i. humiles. De hac.n. humilitate scribit Esa. lxvj. c. vbi ait deꝰ. Sup quē requiescet spūs meꝰ nisi sup humilē? Spūs.n. sctūs non habitat in cordib9 superboꝝ. Quia vt dr Jacobi. iiij. Deus superbis resistit. humilibus aūt dat gram suā. Si optes igit. o xp̄iane hodie inuisibiliter recipe spūm sctm fac ꝓprio vt sis ꝑditus humilitate: sicut erāt aplī.

¶ Sexto erāt pace ꝓiūcti: qz erāt in hirlm que interpretatur visio pacis.

Septio erāt xp̄ēplatiōe erecti p hoc qđ dr qz receperūt spūm sctm supiori i cenaculo.

¶ Octauo erāt a simulationib9 et malis cogitationibus alieni: sic debēt esse q̄ spūm sanctū inuisibiliter cupiūt recipe. Qz dr. Sapiē. j. spiritussctūs discipline effugiet fictum: et auferet se a cogitationib9 que sunt sine intellectu.

¶ Nono requirit qꝫ sint penitētia austeri Et ideo actū. ij. dicebat Petrꝰ Penitēti az agite et baptizetur vnusq̄sq̄ vestrum et accipietis donum spiritussancti.

¶ Decimo requirit qꝫ volētes recipe spūsanctū sint attenti verbo dei et diligenter audiāt illud. Scriptū est. n. Actū. x. Adhuc loquēte Petro verba hec: cecidit spūssctūs sup oēs qui audiebāt verbum.

¶ Undecimo reqritur qꝫ sint cordi cōtrito de peccatis: dicente dño. Esai. lxvj. Ad quē respiciā nisi ad pauperē cōtritū spū ⁊ trementem sermones meos.

¶ Duodecimo reqritur qꝫ sint pacientia robusti. Nam actū. xij. scriptū est: qꝫ exciauerunt iudei pſecutionē in Paulum ⁊ Barnabaz: et eiecerunt eos de finib9 suis et illi cū discipulis suis replebantur gaudio et spiritu sancto.

¶ Tertiodecimo reqritur qꝫ sint casti volentes recipe spūm sanctū. In luxurios

sis enīz nō residet nec modꝰ spiritussctūs sed diabolꝰ. Vñ de ala luxuriosa dicī pōt illd. Apoc. xvij. Facta est habitatio spiritus immundi.

¶ Quartodecimo reqritur qꝫ sint obedientes mandatis dei et eius seruicijs dediti qui spiritūsanctū recipe cupiūt. Ait.n. deꝰ Joēl. ij. c. Sup seruos meos ⁊ ancillas meas in dieb9 illis effūdā spiritū meū hee sunt. xiij. conditiones quas si habueritis ꝑculdubio accipietis spiritūsctm. Quē qđē qlibet si vult faciliter pōt hre.

¶ Quartuoꝝ enī sunt q̄ de facili se diffundūt. s. aer duz attrahit: lux dūmō fenestra apperiatur: aqua dūmō loca deꝑssa inueniat. Et ignis dūmō materiā ꝓparatā habeat. Et qz spiritussanctꝰ: vt ex dictis ꝑz significatur per aerē lucē: aquaz et ignē. Ideo instar aeris se statiz diffūdit dūmō attrahat desiderio cordis. Itē instar lucis dummodo apiat fenestra bone voluntatis. Apoc. iij. Ego sto ad ostiuz et pulso. si quis mihi aperuerit ianuā intrabo ad illū et cenabo cū eo et ipse mecū. Item instar aque dūmō inueniat cor deꝑssuz. i. humile et māsuetū. Itē instar ignis se diffundit spūssanctꝰ dnmmō inueniat ligna bonoꝝ operuz. Et sm quātitatē lignoruz sit flāma et augmentuz incēdioꝝ. vt dicit Eccle. xxviij. Ecōtra vero est si deficiant ista ligna: qꝫ (vt ait Hiero. ad furiaz) Exundās flāma deficiētibus alimētis paulatim emoritur. O ergo vos pctōres qui in peccatis pmanetis. vt quid vultis potius perire ꝑ peccata q̄ gram spūssti querere per penitētiaz. O fatui. O miserrimi qui ꝓ mometanea delectatione pditis gloriam eternam? Reuertimini igit ad dōm deum vr̄m qui talē largissue dat spiritum sanctū oibus volētibus accipere ac se disponētibus cū supradictis cōditionibus sine psonaꝝ acceptione. Soli pctōres q̄ nō volūt se disponere ad accipiēdū nō habēt spiritūsctm. co qꝫ cōtēnunt. Vbe ergo obstmat ꝙ peccatoꝝ? qz lōge est ab eis sal9. Vbe qz nisi penituerint eterni ignis deputabunt supplicijs. Rogem9 ergo o devoti xp̄iani spiritū sanctum vt dignetur nos inflammare divina charitate per gratiaz in pūtu: tandē in futuro per gloriā. Amen.

¶ Sermo. xxiiij. de sāctissima trinitate.

¶ Thema

Generationē ei9 quis enarrabit? Scribūtur hec verba Esa. liij. capit.

¶ Probemium.

Dilectissimi fres ego reus et indignus peccatoꝝ de mysterio altissime trinitatis in pūtia vr̄aruz charitatū tractaturus ac locuturus. formido nimirum et demisso capite veritus sum ne mihi eueniat illud prophete Dauid elogiuz. Peccatori aūt dixit deus. Quare tu enarras iusticias meas: et assumis testamentum meū p os tuuz? Igit tremūt labia: herēt fauces: balbutit lingua ⁊ oia vocis organa fere penit9 obmutescūt. Et ꝫ null9 viatoꝝ ꝓpria virtute illā diuinā gnationē et pcessionē possit ad plenū indagare: dicēte beato Hilario in lib. de trinitate. Nō putet homo sua intelligentia sacramentum gnationis et processionis posse consequi. Unde. j. ad Coꝝ. ij. ca. ait. Loquimur dei sapientiam quam nemo principum huiꝰ seculi nouit. j. phoꝝ. scōm glo. Tamē aliquid de ea loquemur sequentes ea q̄ scti doctores pēr diuinaz reuelationem ⁊ sanctarum scripturaruz illuminationē edocti tradidere Sicq̄ fuabim9 illud Dionisij. cōsiliū in libro de diuinis noib9 dicētis Nō est audēdū dicere aliq̄d nec cogitare supsubstātiali ⁊ occulta divinitate pt ea q̄ diuinit9 ex sacris eloquijs sunt expressa Quoniā ergo deꝰ oculis corporis non videt: qz remotissimus est a sensu (vt docet Arist. in plogo methaphi.) in varias nonrias q̄ opiniones errorū homes dilabūtur. et aut negant esse deū: aut deos plures cōfingunt: aut ea q̄ de diuinaꝝ psonaꝝ pluralitate sm dei traditionē dicūt acceptare nolūt. indefit vt divin9 cult9 minuat ne q̄ debita exhibeat reuerētia ipideo. Quare in hoc sermone de altissima trinitate merito ꝓtractāduz censui. qm ꝫ vnā veracit

dei confiteamur naturā/vnāq; substātiā: tamē tres in diuinis psonas fideliter proclamamus. Ad cui⁹ rei pleniorem habendam noticiam pro pncipio nostri sermonis monetur primo talis q̄stio.

¶ Utrum in deo sit itellect⁹ ꝛ volūtas? Rādet q̄ sic. et pbatur sic. Beatitudo nō est sine actu itellect⁹ ꝛ volūtat⁹. ex. x. Ethic. Sed in deo est pfecta bēitudo: ergo i eo est act⁹ intellectus et voluntatis: et per cōsequēs intellectus et voluntas.

¶ Preterea in ente pfecto simplr est ois pfectio simplr: alis nō esset pfectū simplr. sed deꝰ est pfect⁹ simplr: ergo i eo est ois pfectio simplr. sz itellect⁹ ē pfectio simplr: ꝛ volūtas pfectio simplr: ergo sunt in deo Probatio assumpti. Perfectio simplr ē illa q̄ in quolibet est meli⁹ ipz q̄ nō ipsuz sm Anselm. in Monolog yon. Sed itellect⁹ i deo ē melior q̄ nō itellect⁹: ꝛ volūtas in deo ē melior q̄ nō volūtas. ergo. ꝛc.

¶ Tertio q̄ volūtas sit i deo pbat sic. Sicut appetit⁹ sensitiu⁹ seq̄tur cognitionez sensitiuā: ita appetit⁹ itellectiuus seq̄tur cognitionē itellectiuā. Sz vbicūq; est sensus ibi est appetit⁹ sensitiuus. ex. q. de aia Ergo vbicūq; est itellect⁹ ibi est appetit⁹ intellectiuus siue voluntas: sed in deo est intellectus. ergo est in eo voluntas.

¶ Also q̄ in deo sit itellect⁹ ꝛ volūtas. Modo q̄rit vtrū i diuinis sit gnatio. Et ad hāc q̄stionē Rādet s. Tho. in. j. pte. q. xxij. ar. ij. q̄ pcessio verbi in diuinis dicit generatio.

¶ Ad cuius euidentiā sciēdū est: q̄ noie gnatiōis duplr vtimur.

¶ Unomodo cōiter ad oia generabilia ꝛ corruptibilia. Et sic generatio nihil aliud est q̄ mutatio de non esse ad esse.

¶ Aliomodo ppie i viuētib⁹. et sic gnatio significat originē alicui⁹ viuētis a principio viuēte cōiūcto. Et hec ppie dr natiuitas. Nō tñ oē hmōi dr genitū: sed ppie qd̄ pcedit sm rōnē filitudinis. Unde pilus vel capillus nō hz rōnē geniti ꝛ filij: sz solū qd̄ pcedit sm rōnē filitudinis nō cuiuscūq;. Mā vmes q̄ gnank in aialibus nō hūt rōnē gnatiōis ꝛ filiatiōis: lz sit filitudo sm genus. sz req̄rit ad rōnē talis gnationis: q̄ procedit sm rationē filitudinis in natura eiusdē speciei: sicut hō procedit ab hoie: ꝛ equus ab equo: In viuētib⁹ aūt q̄ de potētia i actū vite pcedūt sicut sunt hoies ꝛ aialia: gnatio vtrāq; gnationē includit. Si aūt alqd viuēs cui⁹ vita nō esset de potētia i actū: pcessio (si qua in tali viuente iueniꝛ) excludit oino primā rōnē gnatiōis: sz pōt hēre rōnē gnatiōis q̄ est ppria viuētiū. Sic igit pcessio vbi i diuinis hz rōnē gnatiōis. Procedit em̄ p modū intelligibilis actionis: q̄ est operatio vite: et a principio pfecto ꝛ sm rōnem filitudinis: qz cōceptio itellect⁹ est filitudo rei itellecte. ꝛ in eadē natura existēs: qz i deo idem est itelligere. Uñ pcessio vbi in diuinis dr gnatio: et ipsuz vbū pcedens dicit filius.

¶ Sed cōtra videt q̄ i diuinis nō sit gnatio. In deo em̄ est pcessio sm modū intelligibilē. Sz in nobis talis pcessio nō dr gnatio: ergo nec in deo. Nō est igitur gnatio in diuinis. Rādet ad istud argumentū. q̄ itelligere in nobis nō est ipsa substātia intellect⁹. Unde vbū qd̄ sm itelligibilē operationē pcedit i nobis nō est eiusdē nature cū eo a quo pcedit. Unde nō ppie ꝛ pple te cōpetit sibi rō gnatiōis. Sed itelligere diuinū est ipsa substātia itelligentis. Uñ vbū pcedēs pcedit vt eiusdē nature substātes. Et ppter hoc ppie dr genitū ꝛ filius vñ ꝛ his q̄ ptinēt ad gnationē viuētiū vtit scriptura ad significādū pcessionē diuine sapiētie. Prouerb. viij. Nōdū erāt abyssi ꝛ ego iam cōcepta erā: ante colles. ꝛc. Sz in itellectu nr̄o vtimur noie pceptōis sm q̄ in vbo nr̄i itellect⁹ iueniꝛ filitudo rei itellecte: lz nō iueniat nature idētitas. et sic patet quomō in diuinis ponit gnatio.

¶ Probato q̄ in deo sit intellectus et volūtas et q̄ in diuinis sit generatio. Nūc mouetur principale nostri sermonis dubium.

¶ Utrū cū vnitate diuine essentie stet trinitas psonaꝝ

¶ Sed o populemi anteq̄ respōdeā ad q̄stionē. Pro maiori declaratione ꝛ itelligentia dicendoꝝ Declarandi sunt termini ipsius questionis siue dubij. Quibus declaratis respōdebitur ad questionem.

¶ Primus igitur terminus est vnitas. Unde noto q̄ ista tria conforme habentia principium sed finē diuersum: differūt. Unitio/vnum et vnitas. Unitio enim est illa actio que aliqua adinuicem vnit vel illa passio qua aliqua formaliter vniunt. ꝛ opponit non distinctioni sed diuisioni. Unū vero est concretū ab vnitate: sicut homo ab humanitate. Et sm Arist. v. Meta. dicit tripliciter. Unū in substantia: et dicit identitas. vnū in quātitate: ꝛ dicit equalitas. vnū in qualitate: ꝛ dr similitudo. Unitas vero tripliciter dicit. Unomodo vt est principiū numeri. et sic a Platone posita est vnitas rerū pricipiū. Secōmodo dicit vnitas vt est passio entis cū eo cōuertibilis. Tertiomodo dicit vnitas quoddā cōmune vniuocū: ꝛ forte quidditatiue dictū de vnitate q̄ est principiū numeri: ꝛ vnitate que est passio entis.

¶ Et nota sm Bernar. in lib. de cōsideratione ad Eugeniū. q̄ sunt tres ternarij vnitatum.

¶ Primꝰ ternarius est vnitas collectiua sicuti multi lapides aceruum faciūt. Unitas constitutiua. sicuti multe partes vnū totum cōstituūt. Unitas coniugatiua vt duo iam nō duo sed vna caro sunt.

¶ Secundus ternarius est vnitas natiua qua homo aia ꝛ carne nascit. Unitas potestatiua qua homo vtutis nō instabilis nō dissimilis: sz vnꝰ sibimet mtik inueniri. Unitas cōsentanea. vt cum per charitatē multoꝝ hoim est cor vnum ꝛ anima vna.

¶ Tertius ternarij⁹ est vnitas votiua cū aia oibus votis deo adherens vnus spūs cū deo efficit. Unitas dignatiua: qua limꝰ noster a diuino vbo in vnā assūpt⁹ est pso nam. Unitas trinitatis ad quā refert Bernar. in eodē cetere reducunt vnitates. ita q̄ in his est ascēsus de minori vnitate ad maiorē. Unde primꝰ ternarij⁹ incipit ab infima in rebus vnitate: s. collectiuis: ꝛ terminat in infimam volūtate. s. vnitate cōiugationis. Secundus ternarius incipit a maiori rerum naturali vnitate/que dicitur vnitas natiua et finit in maiorē cordiū hoim adinuicē vnitatē q̄ dicit vnitas cōsentanea charitatis. Tertiꝰ ternarius incipit a minore amore dei. s. vnitate votiua transiens p maiorē vnitatē dignitiuā qua deus hō efficit: terminat ad maximam que vnitas dicit trinitat⁹ beatifice.

¶ Secūdus terminus est diuina. Diuinus diuina diuinū a deo dicit. Unde ista tria se hūt per ordinē. deus diuin⁹: et diuinit⁹.

¶ Deus em̄ est sphera itellectualis cui⁹ centrū vbiq; est circunferentia nusq̄. Dicit deus sphera qz sicut i sphera nec principium est nec finis. sic deus de se dicit. Ego sum alpha et o principium et finis. Dicitur intellectualis quia test ante apostolo. ad Timo. Lucē inhabitat inaccessibilis. Et deus spiritus est. Seq̄tur. Cui⁹ centrum est vbiq;. Centrum dei est creatura. Sicut em̄ centrum in spera respectu sphere habet nomē pūctis: sic creatura respectu dei. hoc centrū est vbiq;: qz nullus est locus vbi non sit creatura. Circunferētia vero nusq̄. qz dei maiestas cōprehēdi neq̄t. Uel sm extracta doctoris subtil. Deus est ens infinite intellectualitatis/voluntatis/bonitatis/potentie/ꝛ ens ad se summe necessarium. Unde sm Joh. da masce. lib. j. suarū sentētiaꝝ. hoc nomen deus dicit a triplici noie. s. ab ethi. qd̄ est ardere. vel thethi. qd̄ est fouere: vel thesite quod est videre. qz ardet charitate: fouet pietate: videt oia claritate. Sequitur natura. hoc nomen nō capit hic sicut capit in. ij. Phys. qñ dicit phs q̄ natura est pncipiū ꝛ causa mot⁹ ꝛ q̄etis ei⁹ i quo est sm se ꝛ nō sm accidens. sed dicit hic natura. ens cōpletum pfectū habens essentiā. Unde ista se hūt per ordinē. substātia/natura/essentia/ꝛ q̄ditas. Dis em̄ substātia est natura: sz nō ecōtra: qz q̄litas est natura nō substātia: ita ois natura ē essentia: nō ecōtra: qz relatio ē essētia: nō tñ ē natura: qz nō est ppria alicui⁹ actionis pncipiū. q̄ vo sit essentia pz ex famosa auctoritate phi extracta a. v. Phys. s. essentie p̄dicamentoꝝ sunt impmixte. Omnis etiā essentia est quiditas: non ecōtra. Nam in deo multe sunt quiditates ꝛ vna essentia. Deus igitur ipsam naturam significat diuinam.

¶ Diuinus vero id quod ipsam habet.
¶ Diuinit⁹ vo opus factū a deo. Unde diuinus dicit tripliciter. Uno modo vr diuinus ille q̄ diuinā essentiā in vnitate essentiali ⁊ reali hz. Et isto modo dicunt pater ⁊ filiꝰ/⁊ spūssctūs psone diuine. Scdomodo dicit diuinuz: id qđ ī quodā attributo repsentat ipsuz deū. Et istomō solet sepi⁹ Aler. de ales in summa dicere: diuinū triplicit dici. ītio de⁹. vnomō cuz repsentat dei potētiā. sic ī lege scribit. Dōs tuis. i. plat̄ nō detrahes. Scdomō ingtū repsenta sapiētiā. Isto mō antiq phi tps studentiū tripharie diuiserūt. in theologos siue diuinos. sicut pindar⁹. scdo in sapiētes sicut fuerunt septē quos pfecerunt Apollo: Et tertio in phos ingtū repsentat bonitatem. sicut scribit in. ps. Ego dixi dō estis. Tertiomō vr diuinū qđ p quandā abstractionē a sensib⁹ secluso speciali dei iſluxu de futuris pīsagit. Et istud apud Marcū tulliū lib. de diuinatiōe. vr vaticiniū. Uñ ſm socrat̄ vogmata est scda pfectio in pīsagiētib⁹ via nature futura. prima siqdē fit per somnum. secūda per diuinationē. tertia per pphetiam:

¶ Et nota vlteri⁹ ſm Sco. ista tria de⁹. diuinitas: et diuina essentia eandē rē simplicissimā significare. De⁹ em̄ significat qđ singulare: seu qđ cui primo multa ꝓterita cōuenīūt. ⁊ scdo diuinis psonis. sicut cū vr. deus creat. de⁹ gubernat. Ita q̄ itelligo p hoc nomē de⁹ quoddā qđ adequatū diuinitati cōe trib⁹ psonis quodāmō pintellectū ipſis psonis: nec i isto cōceptu includere icōicabilitas nature seu rō psone Unde sicut deitas est p se: ita ⁊ deus. Deitas vo significat quo de⁹ est de⁹. sicut em̄ entitas ē rō ent̄ subiectiua: sic deitas dei. et differūt sicut cōcretū ⁊ abstractū seu sicut quo et qđ. Sicut em̄ de⁹ est adequatū qđ diuinitati: sic deitas est adequatū quo deo. Diuina vo essentia q̄uis sit quo simplicīter loquēdo: tñ in sua abstractiōe cōsiderata vltima est tantum ipsa ⁊ abstrahita quo/⁊ quod.

¶ Tertiꝰ terminꝰ declarād⁹ ē essētia. Unde ista tria differūt. Essentia/ens/⁊ esse. Essentia em̄ dicit q̄si formā. Esse vo est q̄si act⁹ formalis essentie: sicut albūalbedinis. Ens aūt q̄si egrediſ ex essentia p essentialia. sicut suo mō est lux: lucēs: ⁊ lucere. Hec etiam tria. ſ. essentia/esse existere: ⁊ esse subsistere: itelligūſ se habere p ordinē. Existētia em̄ primit⁹ cōcipiſ. Scdo itelligiſ esse existere q: aia assumpta a vbo: imo q̄libet separata hz bñ. ppriā existentiā nō tñ subsistentiā. Unde tertio ⁊ vltimo sequiſ subsistētia q̄ est ppria suppositi aut parte.

Quartꝰ terminꝰ declarād⁹ est psona. Persona em̄ ſm Boſ. in. i. sen. dis. xxiij. q. i. vr. Quasi p se vna: q: actualiter vltima actualitate: seu vr q̄si p se sonās: q: quādā dicit dignitatē: Et idē est q̄ excellētes viri in ecclesia dei dicunt psone sicut curati q̄si p se sonātes.
¶ Noto scdo q̄ ista tria se hñt p ordinez. individuū. suppositū. et psona. Dis em̄ psona ē suppositū: nō ecōtra. Persona em̄ solū est in natura itellectuali: aut rōnali. vñ Boe. lib. de duabus naturis ⁊ vna psona xp̄i: psonā diffiniēs. Persona est nature rōnalis idividua substātia. Idē ſm Richar. de sancto vic. xxj. c. j. de trini. dicit. Persona est nature itellectualis incōicabilis existētia. Idē dicūt tertio aliq̄ magistri. vnde psonā diffiniētes dicūt. Persona est ypostasis distincta ꝓprietate ad dignitatē ptinēs. Suppositū vo reperik ī oi substātia sic vr leo suppositū. Lapis suppositū: nō tñ psona. Rursus. Dē suppositū est idividuū. nō ecōtra. Nā rō idividui reperik ī accidētib⁹: sicut vr: hec albedo: hic color: nōn tamen ratio suppositi.
¶ Noto tertio. q̄ in greco sunt quattuor noīa. ſ. vsia: vsiosis: ypostasis: ⁊ psopon. Et in latino coresp̄dent alia quattuor. Nā vsie coresp̄det essētia. vsiosi subsistētia. ypostasi substātia. Iz modo tamen p ypostasi subsistētia. ⁊ p vsiosi substātia Prosopon vo corrīdet psona. ita q̄ illud qđ ī greco vr psopon: i latino vr psonā. et vr a p: qđ est in: ⁊ sopon facies. Ab istis q̄ laruabāt faciesſuas i tragedijs ⁊ comedijs vt certas notarēt psonas. Uerum est tñ q̄ greci vtunt noīe ypostasis /loco persone. Ita q̄ vbi nos dicimus tres personas: dicunt tres ypostases. Et hec sufficiant pro declaratione terminorum.

A dubiū aūt ꝓcipale ꝓpositum
Respōdeo ⁊ dico. q̄ cū vnitate diuine essentie stat trinitas personarum. Quod pbatur rationibus/auctoritatibus/⁊ figuris.

¶ Primo pbatur trinitas psonaꝝ in vnitate diuine essentie: rōne perfectiōis sic. Ait em̄ Dion⁹. lib. de diuinis noib⁹. Qui de deo recte sentiūt: oia ei attribuūt. i. oēs perfectiones oim creaturaꝝ. Quod etiā affirmat phs. ⁊. Meta. Tunc sicut ait Arist. ij. de aia. Naturalissimū est oibus viuētibus: pfectis et nō orbatis generare tale quale ipsuz est: vt homo hoiem: aial aial: plāta plantā. Ideo hec pfectio debet deo attribui. ſ. q̄ simile genauit. Unde ipse Esa. vlti. ca. inq̄t. Nunq̄d ego q̄ alios parere facio ipse nō pariā. Ego q̄ alijs generationē tribuo: ipse sterilis ero? dicit dñs Quasi dicat nō. Et si dicis q̄ nō gñauit: aut hoc putas: q: non possit: et sic negas eius oī potētiā: aut q: nesciat: et sic negas eius infinitā sapientiā: aut q: nō velit: ⁊ sic negas eius idicibilē clemētiā ⁊ bonitatē. Et necesse habes dicere deū inuidū q̄ non velit sibi simile ⁊ equale. Necesse ergo habes dicere q̄ deus pater gñauit filiū deuz sibi equalē et coeternū. Tunc sic. Generatis ad genituz naturalis est amicitia. viij. Ethic. Ergo ab eterno pater amauit filiū. Et cū amor debeat esse reciprocus. ix. Ethic. Filius ab eterno amauit patrem. Hic autē amor: et charitas increata pcedens a patre ad filiū: et a filio ad patrē est spiritusscтus. vt inq̄t Hiero. sup. pſ. xvij. Hic em̄ amor non potest esse accidens: q: est eternus. Accidēs aūt nullū est eternū. q: potest adesse vel abesse. Hic aūt amor patris ad filiū et ecōtra nunq̄ pōt abesse. Preterea: nullū accidēs potest esse i deo sed quicq̄d est in deo est substātia. vt inq̄t Boe. in lib. de trini. Et ideo hec charitas increata q̄ est inter patrem et filiū est tertia psona in trinitate: et est deus eiusdem substantie cum patre ⁊ filio.

¶ Secundo idem pbaſ rationē dilectionis. Et hec ratio conformat supradicte: q̄ formaſ sic. Ubicūq̄ est vera ⁊ pfecta dilectio: ibi est vera/pfecta ac infinita reciprocatio: q: nemo pprie ad semetipsuz charitatē habere dicit. sed ipse dilectionē in alterū tēdit. vt esse charitas possit. ſm Grego. in quadā Omel. sup Joh. Sed de⁹ est charitas infinita. vt ait Aug. in lib. de vo cultu. Ergo est necessariū dicere q̄ i eo sit pfectissima amoris reciprocatio. Hec aūt nō pōt esse i creatura: q: oia creata: sunt i numero pōdere et mēsura. vt vr. Sap. xj. ca Oportet q̄ inueniaſ psona q̄ amet deū infinite ⁊ itēſiue: sicut ipse amat infinite: aliter nō est vera ⁊ pfecta reciprocatio: nisi amatus amet eodēmodo quo amaſ. ix. Ethi. Et ideo oportet dare psonā cū pfe eternā. Et sic habeo patrē ⁊ filiū. Medi⁹ aūt est amor quo alter tēdit i alterū. et sic habeo spiritusсtū. Et cōsequēter sanctā trinitatē. In amore em̄ tria necessario req̄runt. ſ. ille q̄ amat. ⁊ q̄ amaſ: ⁊ ipse amor qui est nexus amboꝝ. et ideo inq̄t Hiero. vbi. s. Spūssanct⁹ nec pater est: nec filius: sed dilectio quā pater hz in filiū: ⁊ filius in patrē. Deus em̄ pater p intellectū suū cognoscit essentiā suā esse infinite bonitatis. ergo eā amat amore infinito. Sicut ergo cognitio qua seipsum cognoscit est filius ita amor quo seipsum amat est spūssctus. Et hec sufficiāt pro scda ratione.

¶ Tertio idem pbaſ rōne diffusionis. Mā vt inq̄t Dion⁹. iiij. de angli. hierar. Bonū naturaliter est suūpsi⁹ diffusiuū ⁊ cōicatiuum. Cū ergo de⁹ sit bonitas infinita. vt inquit Plato i. j. Thimei. ergo in infinitū debuit cōicare bonitatē suā. Et si dicis q̄ ꝓpter hoc nō est necessariū ponere filiū neq̄ spiritusсtū cū deus cōicauerit bonitatē suā angelis/hoibus/⁊ alijs creaturis? Respō deo q̄ cū de⁹ sit summe bon⁹ nō potuit se diffundere totū in tota simul creatura: q: oīs creatura simul nō pōt capere totā bonitatē diuinā. Et ideo oportuit q̄ eā diffūderet ī aliū sibi equalē ⁊ capacē trinitatiſ: ⁊ toti⁹ essentie diuine. aliꝰ esset dare aliqđ ociosum in deū. ſ. bonitatē incōicatā: qđ ē falsum. Quia ergo ad diffusionē req̄runt tria necessario. ſ. diffundēs in quo diffunditur: ⁊ ipsum diffusum: ita in eternitate

Diffundēs est ꝓsona patris: in quo diffundit est filiꝰ: et ipsuꝫ diffusum est spiritusꝫ sanctꝰ: ⁊ bonitas diuina. Ex quo colligit ꝙ oēs tres ꝓsone sunt eiusdem substantie et nature.

¶ Preterea in deo est imēsa iocunditas. ſm ꝓbm. xij. Meta. Et ideo in eo necessario requirit ꝓsonaꝝ pluralitas: qꝫ nulli⁹ boni sine socio iocunda est possessio. vt ibi ꝗt Señ. ad Lucillū. Et ideo canit ecclia i officio trinitatis. In maiestatis solio tres sedent in triclinio. Nam nō est cōsolatio ꝓfecta solitario. Patet tertia ratio.

¶ Quarto ꝓbat trinitas ꝓsonaꝝ. cū vnitate essentie. a Sco. sic. Quicqd de rōne sua ē principiū productiuum in quocumqꝫ est a se ⁊ sine imperfectione. Ibi est principiuꝫ productiuum. Sed in diuinis sunt duo principia productiua perfectissima a se sine imperfectione. ſ. intellectus et voluntas: vt ꝓbatum est in principio ꝓmonis. Igitur his duobus principiis sunt due ꝓsone ꝓducte per vnam iproductaꝫ. Filius per intellectum modo gñationis: et spūssanctus per voluntatē mō spirationis. Et si obꝫciatur ꝙ in nobis tam intellectus ꝙ voluntas producunt accidens. Tam enī itelligentia in nobis ꝙ volitio est accidēs Respondeo ꝙ in talibus vtendum est regula beati Dionyſ. ꝙ quando trāsferim⁹ aliqua ad deum: dimittenda sunt ea que sunt imꝑfectionis: ⁊ accipienda sunt ea q̄ sunt ꝑfectiōis. Ad ꝓpositum. Q̄ intellectus et voluntas sint principia productiua: perfectionis est. ꝙ autem producant accidens inherens: ⁊ nō aliquid subsistēs est impefectionis: Istā relinquamus imperfectionem. et loquamur de diuinis. et accipiamus primāque est perfectionis. et dicamus ꝙ pater per intellectum producit personam subsistentem: que vocat filius. et ambo per voluntatem producunt personam subsistentem que dicitur spiritussanctus:

¶ Sed contra predicta posset aliquis arguere. Uidet ꝙ in diuina essentia nō sint tres ꝓsone. qꝫ relatiōes oppōsite sunt equalis dignitatis: ſz relatiōes ꝓducētis ⁊ ꝓducti sunt oppōsite. ergo sunt equalis dignitatꝫ. sed relatio producentis cōstituit tm̄ vnā ꝓsonā. ergo relatio ꝓducti cōstituet tm̄ vnā ꝓsonā. ⁊ sic erūt tm̄ due ꝓsone in essentia diuina.

¶ Preterea. filiꝰ est equalis dignitatꝫ cū patre: qꝫ sunt eque oīpotentes. Sed pater potest gñare: ergo ⁊ filius potest gñare. et sic erunt duo filij in essentia diuina.

¶ Preterea. si in diuinis essent tres ꝓsone aut essent oēs ꝓducte aut iproducte. aut vna iproducta ⁊ due ꝓducte: aut due iproducte ⁊ vna ꝓducta. ſz hoc est falſuz. Igit ⁊c. Maior patet. A sufficiēti diuisione valet cōsequētia. Minor declarat. per singulas ꝑticulas. Nequēt enī oēs esse ꝓducte qꝫ tūc aliqd prius esset. a quo ꝓducerentur. Testāte enī Aug. Nulla res seipsā gignit vt sit: et ita aliqd prius esset deo: qd est ipossibile. Nec ſcom. ꝙ oēs essent iproducte: qꝫ tunc plures essent dij. ſm Hila. lib. de finoꝫ. Si essent plures innascibiles essent plures dij. Nec ꝙ due iproducte et vna ꝓducta: qꝫ sicut iam patuit: ponēdo plures inascibiles plures deos ponerem⁹ Nec quartū ꝙ vna iproducta et due producte: qꝫ ab vno nō nisi vnū venire videt

¶ Ad primū argumētū. Dicēdū est ꝙ cōsequentia non valet. Iste relationes sunt equalis dignitatis: ergo sunt equales in numero. Sed est fallacia figure dictiōis commutando quale in quo.

¶ Ad secundū dico ꝙ filius nō potest generare. quia suppositum recipiens formā per productionem adequatum illi forme non potest illā ꝑ formā producere: sed filius recipit memoriā secundam per productionem adequatam illi memorie. Ergo non potest generare siue ꝓducere aliū filium. Et si dicatur cum potētia generādi sit ꝓprie ad generare actiue: ⁊ in filio non generet videtur ꝙ frustra ponatur in filio. Respondeo. ꝙ potentia generandi ad tria est. ſcz. ad esse: et sic est in tribus personis. vel ad generari passiue: ⁊ sic est in filio. Ad generare actiue et sic est in solo patre. Potentia enī generandi in patre. vt dicit Scotus est memoria fecunda Intellectus. ſ. cum essentia diuina.

¶ Ad tertium. dico ad minorem ꝙ sunt due ꝓducte et vna iproducta. Et ad probationem dico ꝙ verum quando est limitatum nec habet diuersa principia producendi. Oppositum vero est in proposito. Nā pater est infinitus. et habet in se duas secunditates. ſ. volitiuam et intellectiuā.

Sed o mi auditor Quanuis aliqua itelleriſti de mysterio mirabili sancte trinitatꝫ. Tamē vt de illa melius valeas aliquid percipere. Breuiter declaranda sunt adhuc aliqua dubia circa ipsam trinitatem.

Primum igitur dubium est tale Utrum hec propositio sit vera. Deus genuit deum? Respō deo ꝙ sic et ꝓbatur. Omne habens aliquod principium productiuuꝫ perfectissimum a se sine imperfectione ab eterno illo producit: sed deus ab eterno habuit essentiam diuinam: et intellectum diuinū et a se/et sine imperfectione. igitur illo ꝑducit seu gignit. Maior patet. Ille sunt tres conditiones que impediunt principium ne producat. Prima quando non est productiuum. Secunda quando non est a se: sicut licet habeat intellectum et essentiam: non tamen potest illis producere: que non habet a se. Tertia sine imperfectione: quia licet puer habeat vim generatiuā: nondum tamē generat: quia imperfectus. Ista enim omnia in maiori remouentur. Minor patet quia deus est intelligēs: alioquin ignotās cuncta crearet. habet etiam a se primam personam: alioquin esset processus in infinitum: et sine imperfectione: quia a primo cuncta ꝑfectio relegatur.

¶ Sed aliquis ex ista propositione posset formare argumentum contra aliquam veritatem. ſcz. ꝙ deus genuit alium deum. Quia (sicut probatum est) si hec est vera deus genuit deum. Aut ergo genuit se deum: aut aliū deum. Non primo modo: quia nihil est quod seipsum gignat. secundū Augusti. Et per Philoſophū. ij. de anima. Nihil inquit generat seipsum sed saluat Ergo remanet secundus modus. ſ. ꝙ deus genuit alium deum.

¶ Preterea deus generat alium. Aut ergo deum alium. et habetur propositum. Aut aliuꝫ non deum. quod est falsum: qꝫ tunc deus genitus non esset deus.

¶ Anteq̄ respondeā ad argumenta. Nota differentiam inter istos tres terminos idem habentes principium sed diuersos fines distincta signantes. ſcz. alind alius et alter. Aliud proprie diuersitatem essentie significat. Aliꝰ vero magis distinctionem persone. Et hinc est ꝙ ista conceditur. Alius pater: alius filius: alius spiritussanctus. non ista. Aliud pater. aliud filius. ⁊c. Uerum est tamen. ꝙ aliquando ratione additi. Alius significat diuersitatem essentie. Aliud vero soluꝫ suppositi: sicut si dicerem. alius deus: et sic denotarem diuersitatem in diuinitate. Et ideo illa non conceditur deus genuit aliū deū. Dum vero dico aliud suppositum pater. aliud filius. solum dico distinctionem in esse supponentali. Alter vero ex vi nominis solum in superadditis seu accidentibus alteritatem seu distinctionē facit.

¶ Q̄ autem hec propositio non sit vera deus genuit aliuꝫ deum. ꝓbat sic. Cuilibet enti: correspōdet adequate aliquod ens vel aliqd. Sed diuina essentia est entitas singularis et nullo modo plurificabilis. Ergo sibi correspondet adequate aliquod ens vel aliquid. Sed in re que est hec non cadit aliqua alietas: vt sit ergo cum non possent dici ibi alia diuinitas et alia deitas: sequitur ꝙ non possit ibi dici alius deus.

¶ Ad primum argumentum concedo ꝙ ista est vera deus genuit deum. sed quando vlterius arguitur. aut genuit se deum aut aliuꝫ deū: dico ꝙ neutra pars est danda. Et si queras. aut genuit eundm deū: aut alium. secundum ēm Philoſophum iij. Meta. Idem ⁊ diuersum dicuntur de omni et reducunt ad contradictoria. Dico ꝙ genuit eundem. non tamen sequitur ꝙ se deum. immo est fallacia figure dictionis hoc inferendo: quia cōmutatur quale quid in hoc aliquid. Cum enī dico. genuit eundem deum: nulla est reciprocatio ibi. Cum autem dicitur. genuit se deū. ibi est reciprocatio.

¶Ad scm dico q deus genuit aliū.non tamē cōcedēda est ista distinctiua.s.alium deū aut aliū nō deū:qz ista nō sunt cōtradictoria. Ali9 deus z ali9 nō deus. Sz illa sunt cōtradictoria. Alius deus z nō alius deus. Et ideo est concedenda ista genuit non alium deum.

¶Quod si obijcias ꝓtra:qz ad negatiuā de p̄dicato finito sequit affirmatiua de p̄dicato infinito cū ꝓstātia subiecti. Et ideo si genuit nō aliū deū:genuit aliū nō deum. Dico q ista regula vt dicit phs.j. Peryarmenias nō tenet i cōplexis. Unde iste due ꝓpositiōes sunt false de lapide. Lapis est lignū albū. vel lapis ē lignū nō albū:ita i ꝓposito iste due sunt false. Deus genuit aliū deū. vel deus genuit aliū non deum.

¶Existo primo dubio oriūtur tres difficultates.

¶Prima est.qđ ē principali9 principiū ꝓductiuū in filij gñatiōe. An essentia. An itellect9? Dico q essentia diuina.et ratio quia qñ ad aliq̄d ꝓducēdū cōcurrūt due cause q̄to aliqua est vniuersalior tāto est principalior. sicut patet in cōnexione causarū. Sz sic est q essentia diuina est hmōi respectu itellect9 diuini. Nā ipsa eadem cōcurrit cū volūtate in ꝓductiōe spūssancti qđ nō facit itellect9. Et si obijciat q in nobis sit itellect9 causa principalior q̄ obiectum. Dico q verū est:qz est illimitatio: non sic in diuinis:immo essentia ideo nō est consimile.

¶Secūda difficultas est. Quomodo potest esse deus generās eiusdē essentie cum deo genito cum causa differat a causato essentialiter? Dico q relatiuoꝝ triplex est genus. Aliqua em̄ differētiā arguūt in essentia.sicut causans z causatū. Aliqua solū i ꝑsona sicut ꝓducēs z ꝓductū. Aliq̄ solū rōnis:sicut mouēs z motū. Idē em̄ sicut volūtas:seipsuz monet. Unde Anselmus dicit.q volūtas est istrumētū seipm̄ mouēs z ita sufficit q distinguant ꝑsonaliter ꝑsone ad hoc q vna aliā ꝓducat.

¶Tertia difficultas est. Si intellect9 hz aliquē actū anteq̄ gignat filiū.maxie cū potētie distinguātur per actus et actus p obiecta? Rñdeo q sic. Habet enī actū essentialē qui est intelligere qui precedit filiuz:et alia notionalia sicut essentialia p̄cedūt notionalia. Unde noto q actus intellectus sunt duo essentialis et notionalis et in quolibet est tria cōsiderare. In essentiali que vocat opatio est primo considerare quid est intellect9 q̄ producit: Secoo q̄d est opatio que ꝓducitur:et tertio act9 ipe q̄ est opatio et dicit actus intelligēdi. et actus intellectus. Silr in scdo.s. notionali est tria cōsiderare.s. ꝓductio actiua. s.dicere ꝓductio passiua.s.dici. et filiū q̄ est cōstitutus ex essentia diuina z dici. Et tūc qñ dubitat q nō posset habere plures actus:qz potentie distinguūtur per actus Uerū est per actus adequatos z neuter vt patuit est adequatus potētie Et sic patet primum dubium.

¶Secūdū declarādū ē Utrū filius generet de substātia patris.

¶Anteq̄ respōdeā ad q̄onem. Uideam9 quid nā sit filius quidue substantia.

¶Fili9 dicit a philos qđ est amor:qz naturali ordine amor patris quasi in se m filiū tendit.et a filio in patrē reciprocat in diuinis. Inde est q apd Richar. Spūssctūs dicit amor reciprocus:quo pater et filius se diligunt. Unde noto ſm magſm.j.sen. di. xxvq. q ista tria filius:verbū z imago: eandē hñt personā in diuinis sed alijs modis. Unde reperio ſm docto. deuotū q dif ferūt tribus modis. Prima differētia est q filius dicit patris similitudinē naturaliter emanātem. Imago vt expresse imitātem. Uerbū vt alijs experimētuz. Unde z verbū declaratiuū dicit. Scda differentia qz verbum magis dicit id quod ꝓcedit ex interioribus :qz verbū est quedā mētis cōceptio. Imago in exterioꝝ9 :qz imago ē repsentatiua:magis nobis in exterioꝝ9 fit repsentatio:sed nomē filij vtrūq̄ cōplectitur: Tertia differētia est imago importat solitudinez: vt conformē: verbum eādē vt mētalē: sed filius vt cōnaturalē. Uñ notat docto.sub.in suis quolibetis et in.iij.sen.dist. vij.q ad hoc q aliqs dicat filius tres conditiones requirūtur. Prīa est q sit viuentis de viuēte. vñ q̄is ignis ignē gignat:nō tamē ignis genit9 dr filij ignis generantis. Scda est q gignēs et genitū sint ad minus vni9 nature in speciē. Unde q̄is homo gignat pediculos: non tamen dicit pater eoꝝ nec ipsi filij hominis. Tertia conditio est q fiat p modū nature. Uñ q̄is pater in diuinis producat i eadē natura spūsctū: tamē qz non fit modo nature:sed per modū voluntatis ideo spiritussanctus non dicitur filius.

¶Substātia aūt dr a subsistādo aut subsistendo. Unde qñ dr a subsistendo maxime reperit in diuinis. Et in greco sibi correspōdet vsiosis. Diuina enī natura maxie subsistit:qz a se. Si vero dicatur a substando. q.s. subsstet accidētibus:nō dicitur in diuinis. Unde Aug: Uerius dicitur deus essentia q̄ substātia. Substātia i cōi tripliciter dicit Methaphisice:phisice: et methaphorice Methaphisice dicit substātia eē q̄dditatiuū cuiuslibet. Uñ arist. in āte p̄dicamētis. vniuoca sunt quoꝝ nomē est cōe z rō substātie est eadē.i.rō diffinitiua seu q̄dditatiua. vniuocatio.n. etiā in accidētib9 repit: z tñ nō sunt substātia. Scdo mō dr phisice substātia. z sic diuidit inmateriā z formā.et cōpositū. Uñ in greco sic noīant hz boe. sup p̄ñta materia ypostasis forma vsiosis: z cōpositū vsia Tertio mō dicit substātia methaphorice pro fundamēto alicuius dicitur substātia.qz est fundamētuz edificij spūalis. Uñ ad hebre.xj. ca. dicit fides est substātia. i. fundamētū.

¶His declaratis. Pono duo dicta ad dubium respōsiua.

¶Primū q filius nō est de substātia p̄ris quasi de materia. Et probat sic. Diuina substātia est terminus formalis diuiegñationis:igit nō est quasi de materia. Probo antecedens:qz si non tunc relatio esset terminus formalis cū non sint in filio nisi relatio et essentia diuina: pricipaliter seu constitutiue.et si sic tunc generatio esset equiuoca:qz filiatio nō est eiusdē ratiōis cū gñante.tūc etiā magis deberet dici aliq̄tio q̄ generatio. cū ſm phm. v. phis. Motus specificētur a terminis ad quos: Cōfirmatur.qz prior videt terminus formalis in producto q̄ in aliud essentia vo prior est. Sed cōsequētia probatur: qz filius nō pōt habere duob9 modis essentiā. s. vt terminū formalē et vt quasi materiā tunc enim haberet vnomō essentiaz: quo non habito:adhuc haberet quod implicat: Ex quo patet q aliqui doctoꝝ nō bene posuerūt dicētes diuinā essentiaz esse q̄si materiā in generatione filij.

¶Scdm dictū est q hoc non obstāte adhuc filius vere gñatur de substātia patris quasi de formali gñatiōis termino. Et dz sic intelligi. vt ly/de/nō dicat p̄cise originationē:qz isto modo creature essent de substantia dei:nec p̄cise cōsubstātialitatē:qz tunc pater esset de substātia filij. Sz ly.de/dicit originationē et cōsubstantialitatē simul. vt sit sensus. Filius est de substātia patris. i. originatur a patre z cōsubstātiatur ei. Et ex hoc patet q filius nō est de nihilo.qz si forma p̄existeret cōpositō tunc cōpositū nō dicitur fieri de nihilo dato q nō p̄existeret aliquid quasi materia. Essentia aūt ad minus ſm nostrū modum intelligendi p̄existit vt forma ideo nō seq̄tur q filius sit de nihilo. Unde aug. cōtra maximū. lib. iij. dicit. Nullo modo filium dei cognoscitis si hūc de substātia p̄ris eē negatis.

¶Sed remanēt due difficultates

¶Prima est. Quare negatur diuina essentia esse quasi materia: qz relatio est posterior: Et p cōsequēs esse in potētia est ad relationē. et sic hz rōnem materie? Rñ. q q̄dditas sicut humanitas hz tria. Primuz est q est cōmunicabilis pluribus et hoc est perfectionis. Secundū q contrabitur per differentias indiuidibiles. et hoc est imperfectionis. Tertiuz q est quo individua sunt talia. vt quo sortes est hō z plato hō. et sic de alijs. Reliquam ſm q est imperfectionis.s.q differentie actu aūt quidditatem. Unde secūdum Damas: Relationes diuine non determinant naturam: sed ypostases. sumamus primam z tertiam proprietates: que sunt perfectionis. Diuina enim essentia est cōmunicabilis eadez numero tribus/ quo ad primam. et est quo quelibet persona diuina est deus. quo ad tertiam.

¶Secunda difficultas est quomodo ponitur essentia diuina formalis terminus generationis diuine. Cū forma dicat imperfectionem:quia rationem partis? Di-

Universidad de Deusto
Biblioteca

eo q̄ forma dicitur triplic̄iter. vno modo pro altera parte compositi. in primo phisicoꝝ. Aliomodo pro causa exteriori sicut in. iij. de consol. Forma boni liuore carẽs ꝛc̄. metro. ix. Tertiomodo pro actu purissimo. et istomodo capitur in proposito.

¶ Tertium dubium est. An diuini vbi emanatio sacratissima necessitate natura/seu libertate compleatur? Ad istud dubium Respondeo. et dico tres conclusiones esse ponẽdas.

¶ Prima est hec. Productio filij dei est naturalis. Sed pro maiori intelligentia. Notandum est q̄ ista tria differunt. Natura. Naturale et secundum naturaꝫ seu naturaliter. Natura enim dicitur rei fundamentum: seu illud. Unde cetera effluunt scilicꝫ rei essentia. Naturale vero dicitur propietas ex huiusmodi ẽriens fundamento sicut q̄ naturale est homini risibilitas. Secundum naturam vero dicit operatio aut huiusmodi progrediens principiũs. s. est preter naturam: aut supra naturam dicitur quod aliunde capit sua principia. Unde noto q̄ natura dicitur tripliciter. Unomodo dicitur natura largissime pro eo q̄ cum sit quodammodo ab intellectu capi potest. Et sic omne ens dicitur natura. Et sic loquitur de natura. Boeti. in lib. de duabus naturis et vnica persona christi. Secũdo modo dicitur natura pro primo omni artifice. et sic loquitur quedam glo. super apostolum ad Ro. ix. super illud. Contra naturam insertus est in bonam oliuam. et sic dicitur natura/naturans. Tertiomodo dicitur natura pro omni alio ente a deo. Et isto modo solus deus est supernaturalis. cetera vero naturalia ꝛ vocatur natura naturata.

¶ Hoc declarato. probo conclusionem sic. Productio per modum intellectus ẽ naturalis sed filius producitur per modum intellectus. ergo producitur naturaliter. Preterea probatur a Sco. sic. Memoria est principium mere naturaliter producens sed filius producitur a memoria patris. ergo producit naturalit. ad quid ẽ tiam maiorem. Sciendum q̄ ad hoc q̄ productio sit naturalis requirũtur tria. Primo q̄ pricipiũ sit determinatum ad vnuꝫ Secundo q̄ illud principium sit assimulatiuum: quia natura est vis insita rebus ex similibus similia procreans. Tertio illud principium in sua operatione non requirat intellectum dirigentem in operando. quia illud ex se exit in operationem. Illa autem tria sunt in memoria paterna. Est enim principium determinatiuũ ad vnũ. est etiam principium assimilatiuum. Et est tale principium quod non requirit intellectum extrinsecum dirigentem: sed se ipsa exit immediate in intellectionem.

¶ Secunda conclusio est hec. In ratione agentis: sed non agendi filius dei necessario producit. Primo p illaꝫ parte que dicit q̄ filius necessario ꝓducitur in ratione agentis arguitur sic. Omne producens ad intra est necessario productiuum. probatur. quia si nõ/aliquid in deo esset contingens. quod est impossibile. Sꝫ productio filij est ad intra. immo est prima. igit agẽtis necessario producitur. Hic enim rationem agentis voco illud quod ipsum cõstituit. Secundo sic. Si pater necessario non produceret filium pater posset mutari: ergo non esset. sed hoc est impossibile. igitur. ꝛc̄. Maior probatur. Si potest enī non producere filium. ponatur q̄ non producat et prius producebat: igitur de producente fit non producens. et sic mutatur immo non erit: cum productio actua ipꝫ constituat. nec est simile. Cum de creante fit non creans: quia non refertur ad extra relatione reali sicut ad intra. Secunda vero pars conclusionis. s. q̄ necessitas non ẽ ratio agendi in productione filij. probat sic. Nullus modus intrinsecus productiui principij est ratio agendi illi principio. sed necessitas est modus intrinsecus omnium diuinorum: et ita memorie fecunde q̄ superi? vocata est princip̃iũ productiuũ filij. igit: ꝛc̄ Maior pbat. Quod? n. itrinsecus ex suo principio ortum habet et ita in quodã signo est posterior. Posterius aũt prioꝛi nõ est ratio agendi: sed cõtra. prioꝛa n. sicut dãt eẽ sequtib? sic ꝛmodũ.

¶ Sed occurrit dubiũ. Qua necessitate pater producit filiũ? Est autẽ ad ꝓsens triplex necessitas coactionis: naturalis determinationis: et requisite pfectiõis. Modo dico q̄ pater nõ ꝓducit filiũ necessitate pfectionis. Potest tñ dici q̄ producit cũ necessitate naturalis determinatiõis: qꝛ memoria paterna per quã producitur filius est determinata ex se ad producendũ verbũ. Necessitas autẽ tertia. s. requisite perfectionis est duplex. Una q̄ hoc esset imperfectum sine isto. Alia q̄ ex plenitudine pfectionis hoc redundat in illud sicut ponit Auicenna. vj. Metaphisice. De secũda necessitate certum est q̄ pater necessario producit filiuꝫ necessitate requisite perfectionis. quia si non producit filium intellectio paterna nõ esset perfecta. Dõ sic probatur. Operatio non est perfecta nisi sit in termino: sed si pater non produceret filium/eius intellectio non esset in termino: quia verbum est terminus intellectionis diuine. Ergo. ꝛc̄.

¶ Tertia conclusio est hec. Libertate antecedente vel concomitante non eliciente producitur verbum dei. Libertas enīꝫ dicitur a libꝫ: quia libitum ꝛ placitum ipsius sunt voluntatis: probatur igitur hec conclusio tripliciter secundum tres partes eius. prima est q̄ filius dei producitur libertate antecedente. Vocatur autem libertas antecedens que in quodaꝫ signo prioꝛ generatione filij. Hoc habito probatur. Omnia essentialia in diuinis que respectum non dicunt ad extra procedunt notionalia: sed libertas est essentialis et non dicit respectuꝫ ad extra. generatio vero notionalis. igitur. ꝛc̄. Maior est beati Dionỹ. Dixi tamen notanter. que non dicunt respectũ ad extra: quia secunduꝫ doctoꝛ. subtilem: in huiusmodi ratione respectu sunt posterioꝛa. Sed patet minoꝛ quia libertas est communis tribus personis. Secunda pars conclusionis est q̄ filius producitur libertate concomitante. vocatur libertas cõcomitans que semper est cum generatione. Hoc habito probat: illud alio producitur concomitanter a quo est inseparabile. sꝫ generatio diuina est inseparabilis a libertate: igitur producit ea concomitanter. Maioꝛ patet quia isto modo nihil aliud est alio produci q̄ ipsum concomitari ab eo. Sed minoꝛ est nota cum diuina omnia sint necessaria. Tertia pars cõclusionis dicit q̄ non producitur filius dei voluntate eliciente. Uoco autem voluntatem elicientẽ voluntatem que est principium productiuuꝫ. probatur sic. Nullum productum duab? productionibus totalibus producitur quia tunc aliquod produceretur: quo non posito/minus produceretur: sed si filius producit natura: vt pricipio productiuo. vt patuit in prima conclusione: igitur nequit produci voluntate eliciente.

¶ Sed dubitatur Quomodo potest poni in diuinis volũtas antecedens. cum ista voluntas dicatur ab ante. In deo autem non sit ante: qꝛ ante est tpis differẽtia? Dico q̄ ante dicit tripl'r: Uno modo ꝓprie ꝛ sic est tpis differentia nec est in deo ad intra. Secõ vt solũ dicit ordinẽ nature seu pfectiõis ꝛ sic est i deo. Tertio modo large. et sic dicit prius ẽm quẽcũq; ordinẽ seu nature: seu originis. et sic bene reperitur in diuinis.

¶ Scotus autẽ in. j. sen. dist. vj. ar. q̄. dicit q̄ pater producit filium volens. Unde ponit duo signa originis. Primum in quo sunt essentialia. Secũꝫ in quo sunt notionalia.

¶ Et in primo signo originis sunt duo signa nature. in quo ad ꝓsens. primuꝫ in quo intellectus intelligit. Secundum in quo voluntas vult.

¶ Sic in secũdo signo originis sunt duo signa. Primum in quo deus pater producit filium per intellectum. Secunduꝫ in quo ambo producunt per voluntatem spiritumsanctum: ita q̄ in neutro actu intellectus voluntas concurrit/vt eliciẽs. Et vt breuiter dicam in quolibet horum signorum duorum: tria considero secundum eum. Primo occurrit intellectus ꝛ voluntas absolute. Secundo intellectu pater intelligit. Tertio voluntate vult. Sic in secundo signo originis Primo occurrit intellectus et voluntas. Secundo intellectu producit pater filium. Tertio voluntate pf̄ et filius spiritũ sanctũ.

¶ Sed tũc magnũ occurrit dubiũ Qꝛ sequentes Scotũ

Universidad de Deusto
Biblioteca

dicunt q̄ pater producit filium in primo signo originis. Et tñ vbi. s. dicit q̄ producit in secundo. quia in primo itelligit ⁊ vult? Respondeo q̄ ista signa originis possunt capi dupliciter. Uno modo cōpārādo signa originis. f. notionalia essentialibus. quomō loquitur in dicta dist. vj. ⁊ in xū. primi. Et sic dico q̄ pater in secundo signo et non in primo producit filium: qr essentialia sunt in primo signo: et notionalia in scdo. Secūdo mō capif signum originis vt essentialia p se cōsiderantur ⁊ notionalia p se. Et sic vr primum signuz originis esse a se. Et sic in primo signo producit filiuz pater: quia a se. Sic loquitur magister Joh. Sco. ⁊ sic nō est oppositio

¶ Sed remanet vna difficultas propter verbum Aug. ix. de trini. c. viij. Verbum amore cōcipitur. Et. xxj. c. Noticia placita digneq; mata vbum est. Quia ex his verbis videf q̄ verbum producatur voluntate eliciente. Dico q̄ iste auctoritates loquuntur de verbo nr̄o qđ imperat a voluntate precipiēte intellectum vt aliquid cogitet: ⁊ nō de verbo diuino: qr intellect⁹ diuinus vno actu intelligendi oē cognoscit cognoscibile. Unde iste ordo ē. primo est essentia. scdo intellect⁹. tertio actus itelligēdi. Jn nobis autē ppt̄ actū intelligēdi multiplicationē addit voluntas cuius ad imperium ad diuersa intelligibilia intellectus se cōuertit. Et sic pz quid sit dicendum ad dubium.

¶ Quartum dubiuz declarandum est. Utrum spiritussanctus producatur per actum voluntatis? Anteq̄ respōdeam ad dubium videbimus declarationes terminorum.

¶ Primus igitur terminus est spiritus. Spiritus enim tripliciter derivatur. Et secundum hoc dicif tripliciter. Uno modo dicitur spirtus a spirare: quod est idē tortuositas. et scōm hoc venti dicunf spiritus: qui tortuose munduz circuiunt. inpš. Ignis/grando/nix/glacies/spiritus procellaz. ⁊c. Isto modo in mundo sunt tres quaternarij spirituum. i. duodecim venti. Et in hōmine isto modo triplex est spiritus scōm Medicos. Uitalis: naturalis: et animalis. Uitalis quippe habet sedem in corde. naturalis in epate. animalis in capite. Unde sic diffinitur spūs a quodam. Spiritus est quoddaz subtile corp⁹ quod in humano oritur corpore ex corde ⁊ fertur in venis pulsus ad vivificādum corp⁹ et opatur vitā in anbelitum ⁊ pulsum. Secūdo derivaf spūs a spiritualitate. et sic opponitur corpori. vnde isto modo dicunf angeli spūs. vnde isto modo tā pater q̄ filius sunt spūs. Appropriatur tñ in nobis superiori śm Aug. in lib. de differentia spiritus et aīe. vnde in nobis ista tria se habēt per ordinē. Anima: spiritus: et ratio: licet idem sint in essentia. Aīa. n. dicitur inquantū corpus animat/et informat. Spūs inquantū. f. supna tendit. Unde in cantico matris dei dicitur. Magnificat aīa mea dñm. Et exultauit spūs. ⁊c. Sed ratio dicif qua ex spū in animā descendimus. Tertio principaliter vr spiritus a spirare. Et hoc potest esse tripliciter. vel a spirare a se actiue. et sic soli cōuenit pri. vel a spirare ab alio: ⁊ sic cōuenit filio. q̄uis verius dicatur isto modo pater et filiꝰ spirātes. aut spiratorq̄ spirit⁹. Tertio modo a spirari passiue: et sic dicitur de tertia persona solum: qr illa sola spiratur. et sic capitur in proposito.

¶ Secundus terminus est sanctus. Unde noto q̄ sanctum dicitur tripliciter. Uno modo post non sanctum sanctum esse: sicut sunt a peccato ad gratiam venientes. Secundo modo in sanctitate cōfirmati. Isto modo dicimus beatos sanctos non viatores. Tertio modo dicitur sanctum quod sanctum palam manifestatur. sic dicebat christus. Ego sanctifico meipsum. Et nota etiam q̄ ista tria q̄ appropriantur spiritui sancto. vnitas: sanctitas: et charitas differunt. Naz dicitur de spiritu sancto vnitas / inquantum est nexus amoris patris et filij. Sanctitas vero inquantum amor ille est castus non libidinosus. Sed charitas inquantū inestimabiliter habet charū amatuz. Et dicitur sanctitas seu sanctum quasi sanguine tinctum: quia in lege cuncta sanctificabantur sanguine: vel quasi sine terra.

quia extra terrenorum cupiditatem sunt sancti. Uel tertio a sancio sancis. i. decerno decernis. Inde est q̄ apud legistas ipe ratorum leges dicantur sanctissime/⁊ sacratissime. i. cū discretiōe maxima facte.

¶ Tertius terminus est processio. Processio enim dicitur quasi procul cessio. Procul vero cessio dicif tripliciter. Aut quantum ad essentiam. et isto modo procedunt ceraturea deo in esse reali: que differūt ab eo differētia reali essentiali. Aut secundo quantū ad tempus ⁊ locum. Et isto modo loquuntur philosophi in. iij. phȳsi. de motū locali et tempore. Tertio modo dicitur processio in esse personali ⁊ isto modo dicimus filiū ⁊ spiritū sanctuz a patre procedere: et sic capitur in proposito.

¶ Noto vlteriꝰ q̄ in diuinis processio capitur tripliciter. Uno modo actiue: et sic cōpetit patri ⁊ filio: qui producunt spiritumsanctū. Uerum est tñ q̄ verius dicif eorum quilibet producens. Nam processioni in actiua significatione nō est nomē impositum proprie. Secundo modo dicitur processio vt cōuenit filio ⁊ spiritui sancto: ita q̄ quilibet eorum dicatur procedere. Jta dicit Aug. v. de trini. c. xvij. Spūs sanctus procedit nō quomodo natus: sed quomodo datus. Innuitur ex hoc aliam esse processionez nature. Tertio modo dicitur processio proprie/ vt appropriatur spiritui sancto: sicut generatio passiua filio. Sic loquitur Athanasius in suo symbolo. Spirit⁹sanctus a patre et filio: nō factus nec creatus: nec genit⁹: sed procedēs.

¶ Nota etiam q̄ triplici ratione productio passiua spiritui sancto attribuitur. Prima ratio sumitur ex. j. topicoz. Proprium enim scōm philosophū: est cōmune nomen ad significandum ⁊ diffinitionem et propriam passionem. Tamē quia diffinitio habet proprium nomen quo significetur per propriuz. Propria passio intelligitur sic: quia passiua generatio proprie repzesentat filium: qui tamen procedit. Ideo processio spiritui sancto appropriatur. Secunda ratio vt propria processio speciali nomine significetur: sicut est productio spūssancti. Jn nulla enim creatura fit productio per voluntatē in natura eadē: solum in deo reperta est. ideo nō dicitur gignitio/sed processio. Tertia ratio. sicut pater proprie dicitur ingenitus: quia nec gignitur/nec est a generante: sic spūssanctus dicitur procedere: quia procedit/⁊ est a procedēte. Ideo magis proprie sibi cōpetit p̄cessio q̄ filio. Licet. n. filius procedat: non tñ est a procedente. Et hec de tertio termino.

¶ Quartus terminus est voluntas. Et vr tripliciter. Primo modo pro potentia distincta contra intellectum. Et isto modo dicit Ansel. Voluntas est instrumētū seipsum movens. Secūdo modo dicitur voluntas actus volendi seu volitio. Unī Aug. j. retractationū. c. iij. ait. Nihil est tam in potestate volūtatis q̄ ipsa voluntas. i. volitio. Tertio modo dicitur volūtas simul ipsa potentia ⁊ actus. sic accipitur a. b. Aug. in. x. de trini. quando ponit voluntatē tertiam imaginis partem. Debet. n. capi ibi voluntas p ipsa potentia cuz actu. Et vr voluntas a volito. tas. qr sicut res quasi ad aīam veniūt qñ intelliguntur: sic aīa quasi ad res volitat quando diligūtur. vnde est illud. Anima veriꝰ est vbi amat/q̄ vbi animat. Ibis visis.

¶ Respōdeo ad dubiuz: ⁊ dico quattuor cōclusiones esse declarandas. Prima est hec. Spūssanctus per actū volūtatis producitur. Secūda. productio paraclyti licet a libero principio p̄cedat: summa tñ necessitate completur. Tertia est hec. Pater ingenitꝰ optimū paraclytū a se p̄fecte producit. Quarta. ingenitus pater et genitus filius beatissimū spm̄ cōcordi p̄ducunt voluntate. Addo et quintaz/q̄ est hec. Et si a solo patre diuinus proceederet paraclytꝰ adhuc a filio esset distinctus.

¶ Prima igitur conclusio probatur per Aug. xv. de trini. dicentem. Spūsctūs p c edita pf̄e ⁊ filio nō quomō natꝰ: sz quomō datꝰ. Sed exire p modū doni est exire p actū voluntatis. ergo. ⁊c. Preterea. sicut se hz intellectꝰ ad generationē filij. ita volūtas ad p̄ductionē spūssancti. sed generatio filij est p actū intellectꝰ. ergo p̄du-

ctio spiritussci est per actum voluntatis.

¶Secūda conclusio q̄ productio spiritussancti sit necessaria: pbo quia summe perfecto conuenit nobilissima productio: sed productio spiritussci est nobilissima ergo.ꝛc. ¶Preterea:necesse esse si producitur necessario producitur: Sed spiritussctus est necesse esse:ergo necessario producitur Notandum autem q̄ illa necessitas nō ē coactionis:sed est naturalis determinationis. vel scōm aliquos:req̄site pfectiōis: sicut expositz est in dubio precedenti.

¶Sed ad hoc remanet dubium. Quō ista necessitas stet cū libertate. ¶Ponit enim volūtas diuina summe libera et cōtingēs? Ad hoc rñdet quadruplicit. Unus dicit q̄ volūtas pōt cōsiderari dupl'r. Uno mō vt natura ꝛ sic producit de necessitate. Alio mō inq̄tum libera est. et sic producit contingenter. et sic nō est principiū spūssancti. Alius dicit q̄ licet sit necessitas vt actus tēdit in obiectuz suuz:tñ nō est necessitas vt actus elicitur a potentia: Ali9 dicit q̄ voluntas vt elicit actū ibi libertas. vt aūt se terminat vl'firmat in actū sic est ibi necessitas. Alius aūt qui est Sco. dicit q̄ ibi est libertas et necessitas. quia sicut natura habet suā propriā necessitatē et suam cōtigentiam inq̄tum pōt deficere. Ita libertas bz suaz necessitatem et suam cōtingentiam. Qui potest capere capiat. Sicut dicit ipsemet in sua reportatiōe. Nā necessitas natural' nō stat cū libertate. sed necessitas volūtatis bene stat cum libertate.

¶Tertia cōclusio q̄ pater ingenitus. ꝛc. ¶Probat' ista cōclusio medio docto. subti. Ubicūq; seu in quocūq; est principiū productiuū nō habēs terminū adequatū sine imperfectione illud habens eo potest producere:sed pater in primo signo.s.a se huiusmodi habet principiū s.voluntatē que est principium productiuum spiritussancti. Igitur pater a se spiritūsctū producit Maior patet. Nihil enim aliud exigitur ad hoc q̄ aliquis aliquo producat principio/nisi q̄ illud habeat principiū a se sine transmutatione:et q̄ nō habeat terminū adequatū:q; licet habeat eandem voluntatem spūsctūs quā habet pater:tamē q; preintelligitur terminū habere adequatū Ideo illa nequit spirare. Minor probat. Pater enim primo signo originis intelligitur beatus:non intellecto filio/aut spū sancto.et tamē beatitudo cōsistit in intellectu ꝛ volitione. que est opatio volūtatz.

¶Sed occurrit dubium. Cum diuina essentia in filio iā habeat terminū adequatum. Quō potest iterū esse principium productiuū paracliti. Cum videam? q̄ intellectus diuinus post productionē filij non producat? Dico q̄ diuina essentia est illimitata ad productionē tam naturalem q̄ liberam. Ideo in ambas potest. non sic intellectus diuinus:immo solū ad productionē naturalem. Ideo non est simile. Pater igitur habet terminū adequatū in filio q̄tum ad productionem naturalē:non quo ad liberam.

¶Quarta conclusio. Pater ingenitus/ et genitus filius/beatissimuz spiritum cōcordi producūt voluntate. ¶Probatur eadem maiore sicut tertia supradicta. Quādo in aliquibus supposit; reperit aliquod principiū productiuū sine imperfectione non habens terminū adequatum suppositā illud habentia principiuz eo possunt producere. Sed pater et filius sunt huiusmodi:quia hñt voluntatē fecundā et non habentē terminū adequatū. et ita possunt producere spititumsanctum. Maior eni probata est. Sed minor declarat. ¶Pf eni in primo signo habet intellectū et voluntatē et scōm q̄ potentie sunt ordinate: ita in productiones suas exeunt. Cū igitur intellectus natura precedat volūtatē:ita primo intellectu pater producit filium:et eū producendo sibi cōmunicat voluntatem fecundam que nondū habebat terminuz adequatum:et per consequens ea/ambo producūt spūsanctum. Et est exemplum familiare. Ignis enim duo habet opa.s. calefacere et deficcare:nec potest deficcare nisi prius calefaceret.detur q̄ ligno cōmunicet eandem virtutem numero. vide licet deficcatiuaz quam habet mediante calore anteq̄ deficcet:tunc lignum eadez virtute qua ignis/deficcabit. Sic in proposito. Et nota q̄ pater et filius nectunt spiritu sancto sicut in cōmuni producto:

nō tñ habent cōmune productum inquātū distincta sed inquantū vnū et producūt vna ratione agendi simpliciter.

¶Ex quo infertur error manifestus grecorum: qui contra determinationē sacre ecclie tenent spūsctūm a solo patre procedere:auctoritatib9 male itellectis sanctorum adherentiū ꝛ rōnibus invalidis. vt patet in Scoto dist.xj.q.j.ar.j. et.iij. primi sen. Dz aūt spūssanctus procedat a filio probatur etiam sic. Eadē est potentia in patre ꝛ filio: sed nō esset eadē potentia in eis si filius nō produceret spūsctūm/ sicut et pater. Ergo.ꝛc.

¶Sed remanet magna difficultas. Uidetur.n.impossibile Si pater in primo signo sicut dicit tertia cōclusio producit spiritum sanctū q̄ filius post in secūdo signo eum producat:cum iū productum produci ne queat? Respōdeo q̄ qñ sunt duo producentia diuersis principijs ꝛ productionib9 producentia vñ currit difficultas. tūc.n. impossibile est q̄ producatur secundo qđ productū est primo. Sed qñ sunt duo producētia eodem principio ꝛ eadē productione producētia, tūc ertat bene possibile. Sic est in ꝓposito. Nam eadē volūtas est in patre ꝛ filio que est principium productiuū ꝛ eadē spiratio. Licet.n. sint duo producentia tñ nō producunt spūm.s.inquātum duo:sed inquantū vnū principiū. Et est exemplū clarū. Illa.n.opatio que modo ab aia separata elicitur post ꝓiunctionem cū cozpore a toto elicietur cōposito nulla facta variatione in operatiōe. Sic illa eadē spiratione qua pater in primo signo:qz a se spirat spūsctūm/ spirat in secūdo quia ab alio:filius.

¶Et si aliquis dicat. Quomodo possūt pf ꝛ filio? producere spiritūsctūm vt vnū principiū.cū pf producat a se: ꝛ filius ab alio? Dico q̄ in ista productiōe pūt pater et filio? tripl'r considerari. Aut quantū ad voluntatē fecundā ꝛ spirationem actiuā. ꝛ sic: vt vnū producūt: qz eandē voluntatē ꝛ spirationē habent. Aut secōo quantū ad productū. ꝛ sic idem producunt:qz spūsctm. Aut tertio in modo habendi. et sic distinguntur:qz pater a se/et filio? ab alio. Sed hoc nō facit varietatē in vnitate pricipij:sz i modo habēdi. ideo non valet.

¶Et nota q̄ pf nō spirat spūsctūm inq̄tum diligit filiū/primo: nec filio? inquātū diligit patrē:sz inquantū pf et filio? habēt essentiā diuinā presentē vt obiectū volūtatis sue. Simil'r spirant inquantū habēt essentiā psentē nō quantū amatā actu:sz inquantū amabilē presentatā actu itelligētie eoz. Et nota etiā q̄ nō ē ordo originis inter spirationē pfis et filij:sz est ordo spirantiū in spirādo. Et hec sufficiāt pro quarta conclusione.

¶Quinta ꝛ vltima cōclusio erat. Et si a solo pfe diuinus pcederet paraclyt9: adhuc a filio esset distinct9. pbatur cōclusio. Omne qđ est principiū essendi est principium distinguendi: sed dato q̄ spūsctūs non procederet a filio: adhuc filius filiatione esset filius:et spiritussanctus spiratione passiua/spiritus.ergo eis distingueretur. Cōfirmatur conclusio:quia quorū productiones sunt distincte:ꝛ producta sunt distincta. Sed dato q̄ filius nō produceret spūsctūm: adhuc alia productione produceretur filius/alia spūssanctus:quia filius modo naturali:spūssanct9 modo voluntatis sm Augustī:Igitur adhuc distingueretur. Probatur assumptū. Quia impossibile est vnum ꝛ idem produci duabus productionibus totalibus. Preterea probat' sic. Si spiritussanct9 procederet a filio ꝛ non a patre:adhuc distingueretur a patre realiter:qz si detur oppositum/cuz spiritussanctus sit productus a filio pater esset a filio. Ergo similiter:si procederet a solo patre et non a filio adhuc distingueretur a filio realiter. Et ideo notandum est q̄ aliqua possunt distingui realiter:vel per relationes oppositas: vel per relationes disperatas. Et tunc facta ꝓthesi. scilicet. q̄ spiritussanctus non procederet a filio licet non distingueretur p relationes oppositas:distinguerentur tamen realiter per relationes disperatas.

¶Sed insurgit dubium. Utrum eadem numero esset spiratio actiua q̄ modo ē si a solo pfe spūssctūs pcederet? Dico q̄ nō. Nā ista est cōicabilis duab9 psonis. s. pfi ꝛ filio. Alia aūt esset propria patri.

¶ Aliquis posset querere. Quare nō concedit ista. Sunt tres eterni: sicut duo spirātes: cū tā spirās q̄ eternus sint noīa adiectiua? Rñ. Dr noīa diuina subiectine sumpta significantia essentiā nō dicunk in plurali sicut non dr tres dū. Sic est de hoc noīe etern9. Ideo dico q̄ nō est sīle de hoc noīe spirās: et hoc noīe etern9. Quia eternus significat modū intrinsecū oīm diuinor. Spirās vero formalit significat spirationē que est quasi quoddā notionale. Et hec sufficiāt pro quarto dubio.

¶ Quitū dubiū declarādū est. Utrū in aliquo nature signo prior sit verbi gignitio productione paracliti? Primo maiori intelligētia ꝛ declaratione ipius dubij declarādi sunt tres termini.

¶ Primus igit terminus est signū. Signū dr triplicit. Unomō dr signū quoddā ens rōnis: siue quedā scīa intētio: quo/seu q̄/aliq̄d extra repsentat. Et isto mō actus habit9/et spēs/et ceteri aīe conceptus dicuntur signa: qr res extra signāt. Et isto mō gña et spēs dicunk esse rerū signa inq̄tū in vno cōceptu mētali plura significātur: vt in cōceptu homo/oēs hoies: ꝛ sic d aliis. Secdo modo dr signū qd a pte rei fundatur. et isto mō dicit aliq̄d qd natum est aliud repñtare/seu respectū repsētatiōis fundare. Isto mō dicunk aliqua signa inque natus est esse ordo: q̄uis actu nō fundent illū respectū. Et isto mō dicit Hugo in lib. de sacramētis in sentētia. q̄ aqua ē signū baptismale. Et istomō omnes res que nate sunt in aliud ducere/seu in alterius cognitionem dicuntur signum. Tertio dicitur signū pro ipso respectu fundato in repsentatiuo seu rebus ordinabilib9 Et sic non semp dicit respectū fundamētalem/seu actualē: sed aliqñ sic. s. actualē aliqñ solū fundamētalem: qñ non oritur in actu nisi mediāte intellectu qui nō semper intelligit nisi recurreretur ad intellectum: semper intelligentem cuiusmodi ē intellectus diuinus: vel alicuius intelligentie. Sed hoc tunc nō esset ex pte rei repsentātis sz ex pte rei cōcipiētis seu signū.

¶ Ex his duobus vltimis modis solet in diuinis triplex poni signum. s. nature perfectionis. et originis: et ordo fundatus eō sequēter inter ista signa. Est igit primo in diuinis signū nature: et vocak ordo nature in deo: nō q̄ sint plures nature in deo. sz q̄ in eadē natura: hoc est in primo signo illius nature. hoc in scdo. Sicut isto modo prior est intellectus q̄ volūtas et ordo positus inter hoc primū signū et istud scdm vocatur ordo nature. Secūdus signū vocatur originis/ꝛ ordo cōsequēs. Dicto q̄ppe originis est inter pducentē psonā et pductā: Nam producēs persona dr in primo signo originis eē: quia a se: et pducta in se cūdo: qr ab alio: ita q̄ esse a se ꝛ ab alio sūt signa originis: et relatio primi ad scdz/dr ordo originis. Tertiū signū vocak signū perfectionis: et est dū vnū dicit pfectionē formalr: reliquū non. et reperik inter essētialia et notionalia. Nam essentialia oīa dicūt perfectionē simpliciter: non notionalia. Nā si paternitas dicit pfectionem simpliciter aliqua esset perfectio in pfe q̄ non in filio. Ita q̄ primū signū dicik in eo quod dicit pfectionē simplr: scdz in eo qd nō dicit. Et ordo hinc ort9 dicik ordo pfectionis. In diuinis eni aliqua dicūt perfectionē et a se: et in se: sicut deitas. Alia in se: sed non a se sicut attributa. tertia nec a se: nec ex se: formalr q̄uis bene identice sint relationes.

¶ Secundus terminus est prior a priorita:te. Prioritas est q̄dam respectus positiuus. Unde prioritas a cōpatiuo descendit hui9 cōparationis pridez/prior/prim9. Et ita dimissis varijs acceptionib9 prioritatis in postpñtis. et. v. Metaph. Dico q̄ sicut primū reperitur in diuinis sic pri9. Ubi in diuinis est prius natura: prius perfectione modo exposito: et prius origine. Sed nota q̄ prioritas originis nihil aliud est nisi a quo aliud: et ipsuz a nullo: sicut filius a patre/et pater a nemine. Et fundak talis prioritas in his que dicuntur hac prioza sicut similitudo in his que dicuntur silia.

¶ Tertius terminus declarandus est pductio. Productio dicitur triplicit. Uno modo dicitur productio quasi procul ductio. Et isto modo dicitur q̄ sol producit radios: quia procul ducit. s. vsq; ad terrā. Secundo modo dicitur productio quasi

propter ductio. Et istomō producuntur creature a deo. Unde Sap. Dia propter se ipm opatus est altissimus. Tertio dicitur productio quasi prope idē ductio. Et isto modo est ꝓprie in diuinis: vbi producens et productū sunt eiusdez essentie licet differant realiter. Unde ista tria ex parte dei ita se habēt p ordinē. Opatio/productio/creatio. Omne eni quod creatur producitur: sed non ecōtra. Unde spirit9 producitur: sed nō creatur. Naz creatura semper differt in essentia a creatore. Omne enim quod producitur operatur: sed non econtra. Intellectio enim dei et volitio sunt opationes: non tamē producunk. Productū. eni semper differt a producēte realiter: nō sic intellectio a patre intelligente nec volitio a patre volente.

¶ His declaratis pono tres cōclusiones responsiuas ad dubium prepositum.

¶ Prima est hec. Nō differt verbi gignitio a ꝓcessione flammis: qr prima ab vno sit producēte: sed scda a duobus. Probatur ista conclusio sic medio dicto. subti. Quandocūq; alique due ꝓductiones ita se habent q̄ vna est libera: alia naturalis nō differt naturalis a libera: quia naturalis sit sub vno producente/sz libera a duobus. Sed ita se habent productio verbi ꝛ productio spūssancti. Igitur non differūt per hoc. Maior patet exemplo. Eadē. n. albedo sicut naturalit immutat visuz q̄ñ est in vno supposito: ita pariformiter immutaret naturaliter si esset in duobus per impossibile seu possibile. Et ita ad propositum. essentia diuina eque naturalit agit in vno diuino supposito sicut in duob9: et in duobus/sicut in vno. Sed minor probatur auctoritate. Aug. xv. de trini. Spiritussanctus procedit nō quomodo nat9 sed quō dat9. Cōfirmatur ratio quia isto modo non daremus statum in personis diuinis. Diceremus eni q̄ quarta differret a tribus psonis quia ꝓcederet a tribus personis nō alie: quinta differret a quarta: qr a quatruor ꝓcederet et sic de alijs.

¶ Et si aliquis diceret oppositū. s. q̄ iste ꝓductiones distinguūtur: quia ab eodem (vt dictum est) habet esse res ꝛ distingui

Ex quo igitur habēt sic esse iste productiones. aut ab vno. aut a duob9 videbet etiaz q̄ distinguantur? Dicendū q̄ istas ꝓductiones distingui/potest capi tripliciter. Unomō formalit: et sic scipsis distinguūtur. sicut rationale rōnalitate est rōnale: et quelibet res seipsa formaliter est talis. et sic loquitur Aug. in. xv. de trini. ca. xv. Uidebis quō: aut q̄uz distat natiuitas ꝙ bi a ꝓcessione spiritussancti. ꝛc. Secundo modo principiatiue: ꝛ sic distinguit intellectus a volūtate: qr volūtas est principiū spirationis: et intellect9 gignitionis. Tertio mō distinguuntur quasi ex signo. et sic distinguuntur ex ꝓductionibus: qr signū est ex quo solus deus pater producit filiū: qr agit per modum intellectus: quia intellectus est primū principiū productiuum ꝛ ex quo pater et filius producunt spūssctū quia agunt per modum voluntatis q̄ cōmunicatur filio a patre dum gignitur: q̄ he productiones distinguūtur: q̄uis etiaz possint dici principia distinctionis haruz productionuz: non tamen quo sed quod: seu non primum: sed secundum.

¶ Secunda conclusio hec est. Ex terminis seu formalibus/seu totalibus nō differūt sacra gignitio atq; processio. Probatur conclusio. q̄ non per terminos formales. Nā essentia diuina vna indiuisa: est terminus formalis tam generationis q̄ processiōis. vt innuit Augusti. contra maximuz. Sed probatur q̄ non per terminos totales. s. per filium ꝛ spiritumsanctum. Arguo sic. Nullus prius distinguitur per suum posterius: sed generatio actiua et spiratio/p̄cedunt origine filium et spiritumsanctū. Ergo non distinguntur per eos. Maior patet: quia res sicut se habet ad esse: sic ad distingui: eniz distinctio veniat ex esse rei. prius autem non capit esse per posterius. Sed minor declaratur. Quia quicquid ē prius prior ē: est pri9 posteriore: generatio autem actiua est prior passiua generatiōe cum sit a se: alia ab alio. genratio vero passiua prior filio sicut cōstituens constituto Ergo. ꝛc. Idem arguo de spiratione actiua respectu spiritussancti.

¶ Et si queratur. Quot sunt termini in qualibet harum productionum? Dico q̄

Universidad de Deusto
Biblioteca

tres. Primus terminus dicit formalis: et est essentia diuina: q̄ sicut in creatis principalior pars compositi est forma. sic in diuinis psonis / principalius in psona est diuina essentia. Secūdus termin⁹ est quasi differētia īdiuidualis. in hoc tamē differt q̄ in creaturis differētia individualis determinat naturam et contrahit: vt sortetas humanitatē. non sic in diuinis. Unde paternitas ſm Damascē. nō determinat essentiā diuinam: sed personam. Tertius dicitur totalis sicut totum compositum in creaturis. sic psona in diuinis est cōstituta ex diuina essentia que est termin⁹ formalis: et sua relatiōe q̄ se habet ad modū differentie individualis.

¶ Tertia conclusio est hec. ex distinctis principijs verbi gignitio saeri flaminis p ductione precedit. Probatur ista cōclusio. Nam principia ita producunt / secundum q̄ ordinant: nisi impedimentū aliū de eueniat. Quod dico ꝓpter creaturas: quia licet forma substātialis prior sit forma accidētali: tamen nō operatur ante formam accidētalem: sed hoc est propter forme substantialis imperfectionem que anteq̄ introducat suum productū requirit trāsmutationē et alteratio que fit forma accidentalis: sed in diuinis est intellectus et voluntas que sunt principia productiua et sine imperfectione: et intellectus precedit voluntatem: quia teste August. nihil volitū nisi precognitum. Igitur et gignitio et spiratio sic se habebunt q̄ gignitio precedit spirationem.

¶ Et si obijcitur: quia videtur q̄ spiratio actiua precedit gignitionem actiuam. et ita generatio passiua generationem passiuam: q; cōmunior sunt priora ſm naturam. ſm Aristo. in postp̄dicamētis. spiratio autem actiua est communior gignitione actiua quia est cōmunis patri et filio. gignitio vero actiua est propria patri. Respons. docto. subti. dist. vij. primi sentēn. q̄ esse cōmunne potest capi dupliciter. Uel quiditative: et sic est verum q̄ cōmuniora sunt priora: sicut aial q̄ homo. Uel solū cōsecutiue per modū cōsequētie sic est bona cōsequentia. Ignis. igitur calidus: et non econtra. et sic non est verū. q̄uis em̄ ad ignem sequatur calidum esse et non econtra: tamen calidum esse non est prius igne. immo ecōtra. cum ignis sit causa eius. Ita in proposito. Spiratio em̄ actiua non est de esse quiditatiuo patris / aut filij / sed quasi aduentitia. Ideo non seq̄tur q̄ sit prior gignitione actiua: immo posterior.

¶ Sed restat vna difficultas: Quomodo ex distinctis principijs formaliter possunt progredi productiōes distincte realiter? Dico q̄ triplex est ratio.

¶ Prima radicalis. ſ. diuina essentia: q̄ quia infinita est de se cōmunicabilis idētate numerali tamen essentie.

¶ Secunda ratio est: quia distincta principia pfectissima habentia oppositos modos principiandi non possunt eiusdē esse principium productiuum.

¶ Tertia ratio. suppositalis ratio ex illis principijs: quia impossibile est idem seipsum producere: et ita ex illis principijs arguimus distinctionē et ordinem in personis et productionib⁹: q̄uis hoc habeat a diuina essentia. Et sic patet ad dubium q̄ videlicet in aliquo nature signo prior est verbi gignitio productione paracliti.

¶ Sextum et vltimum dubium declarandum est istud. Cum pater generat filiū: et ex patre et filio procedat spiritussanctus. Quomodo est possibile q̄ filius sit coeternus patri: et spiritussanctus sit coeternus patri et filio. Cum generans naturaliter precedat tempore generatū: et causa effectum suum? Respondeo q̄ omne producens per naturam a se sine transmutatione et sine dependentia necessario habet p ductum sibi coeuum: et consubstantiale: sed pater in diuinis est huiusmodi. Ergo ꝛc. Maior patet. Q̄ enim producens nō habeat productum sibi coeuum prouenit ex vna trium conditionum quarum opposite posite sunt in maiori. Aut primo: quia. scilicet. producit contingenter per modum volūtatis sicut est in productione creaturarum que q̄uis producātur a producente eterno: non tamen oportet q̄

sint eterne: quia contingenter producuntur. Eternitas enī excludit principium durationis non principium originis. Secunda causa quare productum non est eternum cum producente est: quia agens agit cum transmutatione sicut in generatione naturali creata. Dato enim q̄ Adā a deo ab eterno fuisset productus tamen filius suus ab eo genitus non fuisset coeuus: quia in generatione hominuz requiritur transmutatio materie in ventre mulieris que fit in tēpore. Tertia causa quare productum non est coeuum producenti est: quia producens non habet a se q̄ producat sed dependet a priori. Patuit clare in fornace ignis. Ignis licet sit causa naturalis: tamen non comburebat tres pueros: quia deus a quo ignis dependet et in esse et agere suam suspenderat actionem. Sed minor quo ad singulas declaratur partes. Primo enim pater in productione filij non se habet contingenter quia agit via nature qui est modus necessitatis. Secundo non agit cum transmutatione quia ista requirit imperfectionem et in producente qui requirit naturam. et in producto propter motuz. Imperfectio vero nulla est in diuinis. Tertio a nullo in agendo dependet: quia est principium primum agens: sed q̄ productum tale sit sibi equale probatur per illud quod canit sancta mater ecclesia in officio sancte trinitatis. Eterne mentis oculo: dum pater in se flectitur / in lucis sue speculo / imago par exprimitur. Natiuitas enim filij dei diuersimode exprimitur. Ut igitur ostendatur connaturalis patri dicitur filius. vt ostendatur coeternus: dicitur splendor: vt ostendatur similis: dicitur imago. vt ostendatur immaterialiter genitus dicitur verbum.

¶ Preterea: hoc non est semper verum: q̄ omne quod dat alteri originem illum precedet tempore: etiam in rebus creatis. Et potest dari tale exemplum quod ponit Augustin⁹ in quodam sermone. Si enim accendatur ignis in candela statim ꝛ sine medio temporis q̄ primum ille ignis est accensus ibi est etiam lux / flamma et calor. licet ergo ab illo igne originez trahat illa lux / flamma / et ab ambobus calor causetur: tamen in eodem instanti temporis quo est vnum etiam vtrūq; aliorū. Uñ si ignis ille accēsus in lumie esset eternꝰ coeterna quoq; esset lux / flāma cuz calore. Dicit etiam Aug. sic ad litteram vt supra. Sicut ex igne causatur splēdor: et ex vtroq; calor: sic ex patre generatur filius: et ex vtroq; procedit spiritussanctꝰ. Da mihi ignem sine splendore et calore: et ego dabo tibi patrem sine filio ꝛ spiritu sancto. Hec ille.

¶ Patet igitur rationibus / argumentis multis: ac varijs disputationibus: quatenus reperitur trinitas personarum cum vnitate diuine essentie scz. pater et filius et spiritussanctus.

Secundo principaliter idem probatur auctoritatibus sacre scripture. ſ. veteris et noui testamenti. Unde. Gen. j. cap. scribitur. In principio creauit deus celuz et terram. Exponitur enim ab August. ꝛ alijs doctoribus. In principio ideſt in filio creauit deus pater. Et subditur. Et spiritus domini ferebatur super aquas. Et. ps. xxxij. capi. dicitur. Verbo domini celi firmati sunt: et spiritus oris eius / omnis virtus eorum. Uerbum autem domini filius est patris. vt inquit Grego. in sermone de apostolis.

¶ Item. Gen. j. cap. dixit deus. Faciamꝰ hominem ad imaginem et similitudinez nostram. Super que verba dicit Augusti. in lib. de fide ad Petrum. Si tantum esset vna persona patris et filij et spiritussancti non dixisset faciamus. Nec ista locutio dirigitur ad angelos: quia ipsi nō sunt creatores. Et si tres essent essentie non dixisset imaginem et similitudinez: sed imagines et similitudines. Et ideo in eo q̄ dicit faciamus et nostraz: pluralitatem personarum ostendit. In eo autem q̄ dicit imaginem ꝛ similitudinem: vnam esse deꝰ naturam declarat. Hec ille.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ad id quoq; ostendendū. ps. lxvj dixit Dauid. Benedicat nos deus/deꝰ noster: bñdicat nos deus: ⁊ metuant eū oēs fines terre. Trina em̄ dei noiatiōe significauit trinitatē psonaꝝ. Cū ỹo singulariter subiūgit. metuāt eū/nō eos: vnitatez essentie ostēdit. ⁊ ps. cix. Idē dicit. Dixit dñs dño meo. ꝛc. ⁊ Esa. vj. ca. vi. Audiui seraphin clamātes: sctūs: sctūs: sanctus: dñs deus sabaoth. Ter em̄ dicit sctūs: et semel dñs. eadem de causa. Item hieremias ppheta hoc etiā de signauit dū dixit sui lib. ca. j. Ab. ab. ab. dñe deꝰ: ecce nescio loq̄. Cum em̄ tertio dixit ab. designauit trinitatē psonaꝝ. Quod autem ait. Dñe deus. designauit vnitatem diuine essentie.

¶ Auctoritatibꝰ noui testamenti idem declarat. vnde ipse saluator noster iesus xps Mat. vlti. ca. dixit. Euntes docete oēs gentes: baptizātes eos. In noie patris: et filij: et spūssancti. et. j. Joh. vlti. ca. vi. Tres sunt qui testimoniū dant in celo. pater. verbum. ⁊ spiritus sanctus et hi tres vnū sunt. ⁊ in Apocal. dicit. Ex quo omnia: et in quo oia: ipsi gloria in secula. Et nota q̄ hec prepositio ex dixit auctoritatem in esse a nullo. hoc autem patri conuenit: qui est principiū sine principio. Sed hec prepositio per notat operationem: siue mediū. ⁊ esse ab alio. Unde p hoc intelligit filius qui est principium de principio. Hec autem ppositio in: notat conseruationem: ⁊ esse ab alijs: ⁊ ppterea cōpetit spiritui sancto qui est continentia omnis boni. Augusti. quoq; in lib. de trinitate. ait. Credimus in sanctam trinitatem. s. patrem/et filiū/et spīrtūsanctū/ vnum deū omnipotentē vnius substātie: vnius potestatis: vnius essentie: creatoꝛē omniū creaturarū: a quo omnia: per quē omnia: et in quo oia: credimus patrem a semetipso non ab alio: filium a patre genitum: deum verum de deo vero: lumen verum de lumine vero: non tamen duo lumina: sed vnum lumen. Credimus spiritūsanctum a patre ⁊ filio equaliter procedentem consubstātialem ⁊ coeternum patri et filio. Pater est plenꝰ deus in se: filius est plenus deus a patre genitus: spiritus sanctus est plenus deus a patre ⁊ filio procedens. Non tamen tres deos dicimus: licet vnum deum omnipotentē eternum inuisibilem ⁊ incōmutabilem. Hec ille. Innocentius autē. iij. in ca. fina. de summa trini. ⁊ fide catho. inquit. Pater ab eterno filium generando suam substantiā ei dedit. Dici autē non potest q̄ partem substantie illi dederit et partem ipse sibi retinuerit: cum substantia patris indiuisibilis sit: vtpote omnino simpler. Sed nec dici potest q̄ pater in filium transtulerit suam substātiam generando quasi sic dederit eam filio q̄ non retinuerit eam sibi. alioquin desisteret esse substantiam. Patet ergo q̄ sine vlla diminutione filius nascēdo substātiam patris accepit: et ita pater ⁊ filius habent eandem substātiam. et sic eadem res est pater ⁊ filius necnon ⁊ spiritussanctus. Hec ille. Sicut em̄ sol illuminat orbem ⁊ tamē in se remanet totus lucidus ita dici potest in ppōsito. Leo quoq; papa ait. Credimus sanctam trinitatē patrem et filium ⁊ spiritūsanctum. vnum deum oīpotentem vnius substantie: vniꝰ essentie: vnius potestatis. Multe sunt et alie auctoritates veteris ⁊ noui testamēti ac aliorum sanctorum doctoꝝ: quibus probari posset trinitas personarum cum vnitate diuine essentie: que causa breuitatis relinquo. De hac etiā sanctissima trinitate habetur in symbolo Athanasij qd̄ cantat sancta mater ecclesia in officio dominicali. Et in symbolo apostolorū. Teneamus ergo firmiter deum esse vnum et trinum: vnum per essentiam: ⁊ trinum in personis. s. patrem: et filium: et spiritum sanctum.

¶ Sed dubitat vtrū aliquis philosophus de hac trinitate fecerit mentionem? Respōdeo q̄ licet philosophi: nō cognouerint perfecte mysterium diuinarum personarum per propria que sunt paternitas: filiatio: et processio. secūdum illud apostoli. j. ad Coꝛ. ij. Loquimur dei sapientiaꝫ quam nemo principum huius seculi nouit. j. Philosophorum secundum Glosam.

Tamē cognouerūt q̄dam essentialia attributa q̄ appropriant diuinis psonis. sicut potētia appropriat patri: sapiētia filio: et bonitas spūisctō. Ipsi em̄ phi cognouerūt deū p creaturas quas ipse fecit. iuxta illō Macrobij in lib. de somno Scipionis dicētis. Deꝰ q̄ prima causa vocat: oīm q̄ sūt dñs ⁊ origo est. Et ideo videntes magnitudinē/pulchritudinē/ ⁊ bonitatē creaturarū deuenerūt i cognitionē creatoris dei. s. q̄ sit potētissimꝰ/sapiētissimꝰ/ ⁊ optimus artifex. Cōsiderātes em̄ ipsi phi celū ⁊ terrā ⁊ alia mirabilia creata cognouerūt illū esse sup oēm creaturā qui ea fecit: q̄ nulla creatura facere pōt vel destruere. Jtez ex creaturaꝝ eternitate: vt est celoꝝ ⁊ planetaꝝ ac stellaꝝ cognouerūt eternitatē creatoris. Et ex eoꝝ magnitudine eiꝰ oipotētiā: ⁊ ex eoꝝ ordinatiōe ⁊ gubernatiōe eiꝰ sapiētiā ⁊ bonitatē. Et sic cognouerūt in deo trinitatē pfectionuꝫ. vñ Arist. in. xij. Meta. ait. Dicimus deū esse sempiternū bonū ⁊ optimū cuiꝰ duratio in ifinitū est: in quo est summꝰ itellectꝰ: summū itelligibile: et itelligere: sūmaq; volūtas: sūme voluptuosa ⁊ gaudiosa. Ubi eiꝰ cōmentator pmēto. xxxvij. pbat et affirmat q̄ deo est itellectꝰ ⁊ volūtas ⁊ actꝰ eoꝝ. Et in fine dicti cōmēti replicat q̄ i deo ē trinitas pfectionū: adūgēs q̄ q̄dā putauerūt esse trinitatem suppositoꝝ. vt Plato ⁊ multi alij. sz ipse cōmen. eā negat. in quo est hereticus censendus. Idē quo Arist. j. de celo ⁊ mūdo ait. Omne ⁊ totū ponimus sup tria. Per hūc em̄ numerū adhibuimꝰ nos ipsos magnificare deū eminentē pprietatibus eoꝝ q̄ sunt creata. Plato etiā incipiēs librū quē fecit de mūdi creatōe. Unꝰ duo: tres. Deinde psequit librū suū. Per hoc quasi itendens q̄ trinitas est principiū totiꝰ vniuersi. Dicit quoq; Aug. vij. cōfessionū. se legisse in libris Platonis totum illud Joh. j. In principio erat vbū. ꝛc. vsq; ibi fuit homo missus a deo. et idē euāgeliū posuit Platonicus eius discipulus in lib. quē cōposuit. vsq; ad. verbum caro factum est. Et si nō ordinate saltem in sentētia. vt idē Aug. refert. Qui etiam inq̄t. x. de trini. c. iij. ⁊ xxiij. q̄ Porphyriꝰ qui fuit phs paganus cōfessus est sanctā trinitatē: et appellauit paternū itellectū dei filiū: ⁊ hoc mediū amorē spiratū. et. q. de trini. c. vj. etiā ait Aug. q̄ Plato q̄ tantis seculis ante puerperium vginis fuit: summe trinitatis atq; vnitatis pdicator ingentibꝰ extitit. Unde vnitatē/ac trinitatem predicās cursu mirabili: oculoq; clarissimo dilucidauit: q̄ siuit: inuenit ⁊ pdidit patrē deū: paternā mentē ⁊ vtriusq; amorem mutuū: ⁊ vnā summā eque trinā ⁊ indiuisam deitatē. nō solum oportere credi docuit: sed ita esse/rōne conuicit. Trimegistus phs etiā inq̄t. Monas gignit monadē et in se suū reflectit amorē. i. deus pgignit filium deū: ⁊ in se habēt spiritūsanctum. Jsta tñ vba a q̄busdā attribuuntur Porphyrio phō. Hermes quoq; phs. vt refert Aug. in lib. cōtra quinq; hereses fecit libꝝ q̄ vocat. Uerbū pfectū. in quo sic ait. Hic filius bñdicti dei. et Avicenna. x. sue Meta. c. xij. plura dicit de spūsctō. Ex q̄ bus oibꝰ patet trinitas diuinaꝝ psonaꝝ:

¶ Tertio principaliter ostēdit beata trinitas i figuris. Signat em̄ p tres āgelos quos Abraā hospitio recepit. Tres vidit. s. psonas diuinas i corporea imagine sibi apparētes: et vnū. s. deū adorauit. Gen. xviij. c. Jtē p tres puteos quos Jsaac effodit. vt vi Gen. xxvj. Figurat etiā p scalā triū graduū quā vidit Jacob. Gen. xxviij. Signat etiā per tres palmites in vna vite quos vidit Joseph. Gen. xl. ca. Jtē p tres solēnitates pcipuas quas Moyses instituit. ad quas cōuenire debebāt oēs iudei. Exod. xxiij. c. Signat quoq; btā trinitas p tres amicos Job. Jtē p tres ciuitates quas vidit Ezechiel. Jtē p tres digitos q̄bꝰ Daniel. ppheta iterpretatus est scripturā esse factā. i. ab vno deo qui in manu. i. essentia sua hz tres digitos. s. psonas. Daniel. v. c. De q̄ bus etiā vi. Esa. xl. ca. Qui appēdit tribꝰ digitis molē terre. Deus em̄ trinꝰ ⁊ vnus terrā et vniuersum orbem creauit. et gubernat. Item signat beata trinitas p tres ciuitates refugij equali spacio se distātes.

¶ Imago quoq; vnitatis ⁊ trinitatis diuine reperit in oibus creaturis. Nam oēs creature hūt vnū esse ⁊ tū sin

gule habēt modū/speciē/et ordinē. Item oēs creaturas fecit deus in pōdere: in numero: et mēsura. Sap. xj. ca. Itē creature omnes sunt in triplici numero. Nam aliq; sunt pure spirituales vt angeli: alie vō pure corporales: vt elemēta celi. Que dam vero mixte: vt homines.

¶ In angelis etiā est designata trinitas. Tres esū sunt hierarchie angelor. Itē in qualibet hierarchia est triplex ordo. Et i quolibet ordine sunt aliqui angeli supmi alq; medij: aliqui vero infimi.

¶ In creatura etiā pure corporali iuenif trinitat; m ysteriū. Et primo in icorrupti bili vt sunt celi: q; triplr sunt distincti. Nā aliq; ē mobile t difforme vt sydereū t pla netaruz. Aliud est mobile et vniforme vt chrystallinū. Et aliū ē imobile t vniforme vt celū empyreū. In planetis etiā est tri plex circul9. s. deferēs: equās: t epicicl9. i. punus circulus posit9 sup maiorē circulū ita vt epicicli centrum sit in linea maio ris circuli.

¶ In sole quoq; cū vnitate essentie appet lux: splendor: t color: ita q; splendor gna tur a luce: t color ab vtroq; pcedit. Item in sole cōsiderari potest quantitas: figura et splendor in eadem substantia.

¶ Itē. ignis ali9 est pur9 in ppria sphera. ali9 est ignis flāma: ali9 est ignis carbo. i aliena materia. Itē ignis hz speciē: colorē t splendorē. ¶ Itē aer hz supmū: mediū: t īfimū. ¶ Itē aqua: alia cōdēsa: vt in nu be: alia cōgelata: vt i glacie. alia liq̄da. vt in fonte: riuo: et stagno. Et sicut riuus hz aquā a fonte: sic filj9 imediate a pre: et si cut stagnū hz aquam a fonte: et a riuo: sic spūssanctus procedit a patre et filio.

¶ Terra etiā est trifarie diuisa. s. in Asiā: Affricā: et Europam.

¶ In corporalib9 quoq; corruptibilibus patet m ysteriū trinitat;: q; qlibet corp9 habet triplicem dimensionem. s. longitu dinem: latitudinem: t pfunditatem.

¶ Itē creatura mixta viuēs est triplex: q; q̄dā est vegetabilis solū vt plāta: q̄dā sen sibilis: vt brutū aial: et quedam intelle ctiua: vt homo. ij. de anima.

¶ Uegetatiua insup hz tres potentias. s. nutritiuā ad ppriū subiectum conseruan dum. Augmētatiuā ad pficiendū. Gene ratiuā ad sibi simile producendum.

¶ Sensitiua etiā hz tres potētias. s. app̄ hensiuā: cognitiuā. et fm locū motiuam.

¶ Alia quoq; hois hz tres potētias. s. in tellectū: memoriā: t volūtatem. fm quas est facta ad imaginē t similitudinē dei: quia hz ipsa aia rōnalis habeat istas tres potē tias: est tamē vna sola aie essentia. vñ ait Sco. in. ij. dis. xv. q. ij. q̄ q̄libet potētia aie dicit totā substantiā aie. licet diuersimo de. Unde intellectus est aia: memoria est aia: volūtas est aia. et tñ non est nisi vna aia. Et ita pater est deus: filius est deus: spūssctūs est deus: t tñ nō est nisi vn9 de9.

¶ In aia etiā tria sunt vt ait Augu. ix. de trini. s. mens: noticia: t amor. Dēs nouit se et amat se: t cū se cognoscit noticiā suā gignit: t est parēs sue noticie: et tertiū est amor: q; de ipsa mente t noticia pcedit cū mens se cognoscens diligit se.

¶ In hoibus quoq; rep̄sentat trinitas q; aliq; sunt supremi vt dñi t magnates: q̄dā infimi: vt populares. et alij medij: vt nobi les t ciues. In corpore etiā humano idē re presentat. Nam brachiū vnū existens hz tres iūcturas: t similiter in vnitate digiti sūt tres iūcture. hoc etiā patet de pedib9. tibus. t crurib9 sup q̄bus trib9 ho firmat.

¶ Item in arboribus idem patet q; pullu lant folia ad sui virorem: flores ad deco rem: et fructus ad dulcorem.

¶ Itē hoc repit in sciētia. Nam ois sciē tia tripliciter diuidit. s. in naturalē/rōna lem/t moralem. Naturalis quoq; diuidit tripliciter. s. in Physicā/Mathematicā/ t Metaphysicā siue diuinā. Et similiter rationalis diuidit in Grāmaticā q; respi cit sermonū cōgruitatē. Methoricā q; re spicit venustatem/t Dyaleticā q; respicit veritatem. Similiter moralis diuidit in Ethicā que respicit ordinationem singu laris psone/Iconomicā que familie tan tum/t Politicā que ordinationē respicit ciuitat; vel regni. Grāmatica etiā in hoc insinuat qm̄ inter ptes orationis declina biles nō nisi tres psonas assumit. s. primā de se loquentē/q; significat patrē/t secūdaz/ ad quā prima loquit. et significat filiū. et tertia de qua prima loquit ad secūdaz t hec

significat spiritūsctm: Rhetorica quoq; tria gña causar assumit. deliberatiuū. de mōstratiuum. et iudiciale. Eius etiā sua sio tribus locis diuiditur. s. honesto/vtili t possibili. Dyalectica quoq; in syllogis mo tres terminos assumit: et tres propo sitiones constituit: quas per tres figuras ordinat et distinguit. Arithmetica insup numero trinario vtitur vt perfecto: qm̄ est in diuinis personis. Geometria etiaz tres dimensiones metitur. scz. longitudi nē: latitudinē: ac pfunditatē siue altitudi nē: q̄ trinitati pueniūt. de quo dr Job. xj. ca. Excelsior celo ē et pfundior iferno: ac lōgior t latior mari mēsura ei9. Astronomia etiā trinitatem exprimit q̄ de stellis t planetis atq; de signis celestib9 ediscerit. Medicina quoq; idē insinuat dū i pserua do: pseruādo: t curādo vtutē suā demon strat. Medicinar cm̄ alia est pseruatiua: alia cōseruatiua. t alia curatiua. ij. Ethic.

¶ Tres etiā vtutes theologice. de q̄b9 dr j. ad Cor. xiij. Nunc manent fides/spes/ charitas. tria hec satis nobis demōstrāt p sonar diuinar trinitatē. Per fidē em̄ illu minat intellect9. p spem meor desiderat. p charitē iflamat volūtas. Tres quoq; sunt ptes penitētie. s. cōtritio: confessio: et satisfa ctio. Itē tres ptes sactifictionis. s. oratio ieiunij: t elemosyna. vt hr i. ij. li. sen. di. xv. Ex q̄bus oibus cōcludit q; de9 est vn9 in essentia: t trin9 i psonis. ¶ Lama hic fa cie directa vsus celū/brachijs extensis in cruce: cōtēplādo t laudes deo referendo de beneficio. di. ¶ O deus qui es vnus in essentia t trin9 i psonis: glorificer; ab vni uersis gētib9 iternū. Tibi dñe de9 sit bo nor/laus/t glia. Tibi hūilit refero gr̄es p pter bñficiū mei itellectus mihi collatū t cōfiteor corde/ore/t vbo/q; psona p̄is ē psona diuina t psona filij sil t psona spi russcti: tñ nō duo nec ptes: q; tres sint dū/sz vna sola substātia diuina/trina i p sonis/t tres psone i vna sola substāna di uina. O dñe iesu xp̄e q; ppetue pene t do lores iestimabiles sunt patri illis q̄ nolunt credere i tuā sanctā trinitatē: qi meli9 erat illis q; nō essent i esse: q; modo qm̄ sūt i esse O q; mirādū est dñe de9 de iudeis t infideli bus q; nō credūt i tuā trinitatē. Qi si tua essentia esset defectiua alicui9 boni/vel i aliquo viciosa rōne tue trinitat;: nō esset mirādū si ipsi dubitarēt ac credēdū i trini tatē/qi illud ego facerē: sz postq; tua essen tia nō recipit i se aliquē defectū rōne trini tat;: bene sunt īsani q; dubitāt ad credēdū i tuā trinitatē. O sctā trinitas illi q; nolūt credere i te/sz solū i essentiā diuinā sine te sunt files hoib9 q; ex vna pte laudāt dñm suū: t ex alia vituperāt eū. Uñ illi q; nolūt credere i trinitatē laudāt te dñe de9 in hoc q; dicūt te esse vnū solū deū sine pari et so cio: t ex alia pte ipsi vituperāt te i hoc: q; nolūt credere i tuā trinitatē/q̄ est excellē tia nobilitat; tue vnitat;. Dñe de9 defēde nos a morsib9 infideliū latrātiū aduersus nos. Nā ipsi credūt q; simus ita viles/ita ignorātes/t īsensati vt credam9 tres deos esse. Quare dñe de9 illuminator ẽ fidei: si tu p tuā pīssimā miam ordinares q; īfi deles deuenirēt ad verā cognitionez fidei scz. qlit nos catholici credim9 in vnū solū deū t i tres psonas q̄ nō sunt nisi solū vna essētia diuia: maximā miaz faceres erga eos t erga nos. qi ipi ad vā dueirēt credu litatē fidei. t nos defēderemur a latratib9 eorūdē. O rex regū/et dñs dñantiū būdi ctū sit nomē tuū. qi tu p tuā gr̄am illumi nastr me fuū tuū i vera fide qi ego credo q; i vnitate tue essētie sit trinitas psonarū q̄ solū sūt vn9 de9. Pr̄ miricors/qs posset existimare maximā felicitatē illoz q; ve rissime credūt i vnitatē tue essentie t i tri nitatem tuar triū diuinar psonar. Ergo dñe post q; tm̄ bonū/t tm̄ mun9 gr̄e est cre dere in deū in vnitate essentie/t in trinita te psonar. Ego psallā coram vniuersis gē tibus voce incessabili. Uenite oēs qui q̄ri tis gr̄am sempiternā/et requiē sine fine/ et adoretis vnā substātiā diuinam in tri nitate/et trinitatem in vna substantia di uina. Item proferam anime mee. O felix anima que q̄to munere gratie es dotata/ renūcia omni vane glorie t omnibus vo luptatibus huius mundi/et da gloriam/ t laudes creatori tuo qui est vn9 in essen tia et trinus in personis/quod si feceris habebis in presenti gratiam/et in futura gloriam. Amen.

¶ Sermo xxv. de corpore xpi.

¶ Thema

Pane celi saturauit eos. Habentur hec verba ps. cxiij.

¶ Prologus

Ostendit nobis dns Jesus ardentissimā charitatē suā non solū in cruce/et in passione: verū etiaz/r in multz alijs diuersis qz modis. Et potissimū cū instituit sanctissimū sacramētū precio fissimi corporis/et sanguinis sui. Quoniam aūt tanto feruētius xpianoz anime reuerentia et deuotione ad illud suscipiendaz animari pfit: qto clarius eius mysteria cognoscunt et intelligunt. Nam inter cetera fidei nostre credibilia/maximū et admirabile est realis ac vera existētia corporis et sanguinis xpi in sacramēto altaris sub speciebus panis et vini. Hoc vtiq; nisi fides credat sermo nō explicat. Verūtñ ad cōfundēdū perfidiaz infideliū et hereticoz: cōsolandosq; fideles/qui id credūt. Jn hoc sermone de veritate altissimi sacramēti verba faciem9. Est eni necessariū simplr credere/et firmiter cōfiteri q a dño iesu xpo audiuim9 dictū carnē. s. suā esse cibū: et suū sanguinē esse potū. s. in sacramēto altaris in quo vere et realiter cōtinetur. Ad quod probādū et fidelit pfuadenduz totis viribus conemur. Sed pro principio sermonis querit.

¶ Utrū in sacramēto altaris vere sit cōuersa substātia panis et vini/in verū corpus r sanguinez dñi nostri iesu xpi/p verba consecratiōis. Ad istud dubiū Respōdet q sic:

¶ Sed anteq; probet hec veritas pro maiori intelligētia dicendoz/Notāduz est: q duplex est mutatio. Una est accidētalis. alia est substātial

¶ Mutatio accidētalis est qñ actus seu qualitas mutat in creatura/manēte eadē substantia: vt est mutatio de albedine/in nigredinē: vl de sanitate/ad infirmitatē: vl de caliditate/ad frigiditatē. Tales mutationes dicūtur accidentales.

¶ Mutatio aūt substātialis est qñ nō solū accidēs/sed etiā substātia mutatur. In isto igitur sacramento deficiūt one regule phisice.

¶ Prima que dicit q qñcūq; fit mutatio substātie fit etiā accidētiū. Ratio qz accidentia nō migrāt de subiecto in subiectū. i. nō transmutank: qz si mutatur argentū et qualitates eius mutank. Sed in hoc sacramēto est oppositū: qz substātia panis virtute verboz mutak in corpus xpi: Accidētia aūt nō: qz eadē albedo: quātitas: rotonditas: odor: et sapor: remanent. q pri9 Modo si gubernetis vos per regulas philosophie in hoc sacramēto opportebit errare et deficere. Et facta mutatiōe adoramus. et nō adoramus illud qd videm9. s. albedinē/nec rotonditatē: sz xpm verum deū et hoiem in accidētib9 ipsis cōtentū: ita vere r realiter vt fuit in vtero virginis vel nunc in celo est: quēadmodū milites adorāt regē infra cortinas qñ audit missā sz ipm nō videāt. Jta nos adoram9 xpm in illa accidētia quasi infra cortinā existētē.

¶ Secūda regula phie deficit etiā in hoc sacramēto: q dicit q nulla mutatio substantialis est integra: qz semper manet prima materia: quam sic philosophi vocant: qz sicut argentū mutak in aurū materia prima que est interior/a quo est eadē cū illa que est interior ad quē: que eadē est oim generabiliuz/et corruptibiliū. In hoc sctō sacramēto hec regula deficit: qz nihil remanet de materia/nec de forma substantiali panis: qz totū mutak in corpus xpi. Ideo oportet q homo nō regat se hic p regulas philosoficales qz deficiunt: sed fm sanctā scripturam que dicit. Hec mutatio. s. substātialis: dextere excelsi. Mutationes vero naturales sunt de sinistra. sz ista est dextre excelsi. Et seqtur. Tu es deus qui facis mirabilia. s. ista pdicta. i. de mutatiōe vini in sanguinez: et panis in corpus xpi. Moralit habetis hic doctrinā q debetis xpm adorare in hostia cōsacrata sine dubio et cōditiōe alioquin erraretis. Aliqui psumptuosi cadūt i errorē dicēdo, Adoro te si tu es xps. Etiā lignū vl lapidē aut carnes posset hoc mō adorare. Nō: qz cōditio dubitationē includit: r deo vult adorari firmit/et toto corde/spū/et deuotione. Ideo dr. Tollite hostias r introite i atria ei9. Hic loqf presbiteris. Et introite i atria ei9. Hic loqf pplo. Adorate dñm. s. tā sacerdotes q populo9. in atrio. glo. s. in corde dilatato sine dubio r sine pditōe. Sz dicet aliqs. Si sacerdos nō dixit vba: vl si nō fit ordiat9. R. q sacerdos sol9 dānat r nō ē piculū vobis. Jdeo adorez sine dubio. Si. n. habitualit hētis hoc in corde q si ꝓriū sciretis nō adoraretis. Hoc sufficit: sz nō debēt exprimi vba: sz simplr adorare.

His visis Huc pbak hec veritas. s. q substātia panis r vini / in hoc sacro/couertit in verū corp9/et sanguinē dñi nostri iesu xpi: per vba cōsecratōis: quinq; rōnibus. ¶ Primo ratione figurationis. ¶ Secdo rōe causalitatis. ¶ Tertio rōne maioritatis. ¶ Quarto rōne supabilitatis. ¶ Quinto ratione naturalitatis.

¶ Prio pbak rōne. r̄c. sic Veritas in nouotestamēto debet rndere figurz veteris testamēti. Sz in veteri testamēto ipe agn9 q figurabat xpz erat ver9 agn9 et realit sumebak in cibū. vt pz Exo. xij. Ergo in noua lege ipm corp9 xpi qd p agnū significabak: ve realit est i sacramēto altaris seu ihostia cōsecrata.

¶ Secūdo rōne. r̄c Fundamētū cuius ponit auctor i lib. de causis. di. Quicqd pōt facere causa scda nobiliori r altiori mō pōt causa pria. Pz hec regula. Nā si camera ri9 alicui9 dñi pōt alicui vnā graz facere. a fortiori ipe dñs facere poterit. Silr si sacerdos pōt aliquē absoluere ab aliquo enormi petō: a fortiori illud facere poterit papa. Quo ꝓsuppositō. certū est q potētia limitata ipi9 nae naturate vnā substātiā i aliā querit. Nā phs. q. de aia, dicit alimētū p naturā querit in substātia alimēti: vtputa. Panis querit i substātiā carnis: et vinū i substātiā sanguis. Silr p virtutē caloris galline substātia oui cōuertit in substātiā carnis seu in galinam. Videm9 etiā q terra q iter alias res est ignobilissima gñat aurū r argētū/lapides pciosos: r multa alia nobilissima: quin immo cū sit insipidissima multa valde sapida r bona ad gustū pducit. Quid plura? cum sit turpissima. pducit res valde pulchras: vt arbores/flores/fructz9: r hmōi q oia opak in vtute solis. Vñ. iij. Methcoroz. dicit phs q vtute solis hūiditas terre querit in arbores r i herbas: i vinū: oleū: balsamū: et hmōi. Silr dicit q solis vtute querit in aurū: argētū: i ferrū et lapides pciosos. Recitat quoq; Jsyd. i lib. ethimol. q in scotia ē fons q oē qd in cuz mittit: statim cōuertit i lapidis substantiā. Silr i hybernia ē alius fons in quo si palligne9 figit. statim cū ps q tūgit aquā conuertit i lapidē: reliq vō ps q figit i tra cōuertit stati in ferrū. Videmus quoq; q Alchimiste trāsmutāt naturā eris et argēti vini in bonū argētū. r sic de alijs. Silr legit i legēda scti Joānis euāgeliste: q ipe apls virgas ligneas cōuertit i aurū optimū: r lapides collectos i littore maris cōuertit in lapides pciosissimos. Si ergo trāsubstātiare pōt vnā substātiā in aliā ipsa ña naturata: a fortiori hoc poterit ipsa naka naturās. s. de9 q naturā fecit: cui9 potestas infinita nullis limitib9 coāgusta tur. r i quo oēs pfectiōes altiori mō sunt q̄ in creaturis. fm Aristo. xj. Metha. et Dionys. in lib. de diuini. no. Et ideo nulli dubiū quin xps ver9 deus et hō potuerit panē et vinū in substantiaz sui corporis r sanguinis transmutare. Modū autē huiꝰ trāsmutatiōis ponit Joānes damascē. approbādo pdictā rōnē. di. Sicut panis r vinū trāseūt in nutrimētū in corpe hois r nō i aliud corp9: sz in ipm qd pri9 erat. Jta panis ꝓpositiōis. i. q̄ altari ꝓponit r vinū cū aqua trāseūt in corpus xpi: qd prius erat. Hec ille.

¶ Tertio pbak eadē pclō rōe maioritatz fūdamētū cui9 rale ē. Nā nō dz cui qd pl9 lz qd min9 ē nō licere. Ille igit q pōt facere rē maioris difficultatz: poterit facere id qd ē facili9. Quo ꝓsuppositō. tūc sic arguit. Mai9 ē op9 / q nihilo aliqd facere: q̄ vnā substātiā i aliā quertere: vt inqt Hylari9 lib. de trini. et rō est fm Boē. in. iij. dist. x. Di maior ē distātia int ens r nō ens: q̄ iter ens r ens. imo int istas duas opatiōes tāta ē diuersitas q lz phi ꝓcesserit vnā substātiā posse i aliā querti: vt aquā i aerē: r ecōtra sicut

Universidad de Deusto
Biblioteca

ōi i li. de gñone. Ti aliq̄d de nihilo posse fieri penit⁹ ipossibile dixerūt etiā p totaz ptātē nake. Uñ dicit arist. Ex nihilo nihil fit. j. de ce. t mū. ac. iij. t. viij. phis. Ut. n. legit. cū ipe Arist. legisset illō qđ ait moyses. Gen. j. c. s. In pncipio creauit de⁹ celū t trā: subrisit. di. Iste moyses multa dicit: t nihil pbat. Sz hec opinio phoz ē heretica si referak ad deū: qr de⁹ oia creauit ex nihilo. Gen. j. c. Creare. n. ē ex nihilo aliq̄d facere vt dñt theol. i. ij. di. j. Cū ergo de⁹ possit facere hoc qđ ē tāte difficultatis. s. de nihilo aliq̄d creare. Nā ipe dixit t facta sunt: mādauit t creata sūt. ps. cxl viij. m⁹to magz poterit vnā substātiā i aliā trāsmutare: qđ t phi pcesserūt posse fieri p naturā. Uidem⁹. n. q deus de limo tre fecit primū hoiz: t de costa ade subito fecit euā t illā costā trāsmutauit i mulierē. Gen. ij. Itē ioh. vj. c. di. q xp̄s de q̄n q̄ pāib⁹ t duob⁹ piscib⁹ satiauit q̄nq̄ milia hoiz. De q̄b⁹ panib⁹. xij. cophini fragmētoz supauerūt: qđ ió factū ē: qr panis materiā augmētauit. Q si nakalr fecit: pfecto nō est dubiū q spūalr t sacraliter pōt totā ecclesiā catholicā de hostijs i substātiā corpis sui ꝓuersis pascere t nutrire Et ió inq̄t Aug. i sentētijs suis. Firmit tenendū ē q panis i corp⁹ t vinū in sanguinē ꝓuertit illa vbi vtute q̄ vbū caro fctm̄ ē: t habitauit in nobis: q̄ dixit t oia facta sūt: q̄ vroꝛē loth in statuā salis mutauit. Sen. xix. Dua vgā moysi i colubrū vtit. Exo. vij. c. Dua oia flumia egyti ꝓuertit i sanguinē. Exo. vij. Dua aquā de petra durissima pduxit. Exo. xvij. Dua postremo ad nuptias aquā ꝓuertit i vinū. Joh. ij. Ambro q̄ ait. Si tm̄ valuit sermo helie vt ignē de celo deponeret nō valebit xp̄i sermo vt spēs mutet elemētoz. De totius mūdi opib⁹ legit q ipse dixit t fctā sunt. Sermo igit q̄ potuit ex nihilo facere qđ nō erat? Nō. n. min⁹ ē dare nouas q̄ mutare reb⁹ naturas. Et ió qđ erat panis ātē cōsecrationē: iā corp⁹ xp̄i factū est post cō secrationē: qr sermo dei mutat creaturaz. Hec ille. Posse autē dei filiū mutare verbo vtutis sue vnā creaturā in aliā etiā ipe diabolus cōfessus est. cū Mat. iij. ei. dixit. Si filius dei es dic vt lapides isti panes fiant: quasi diceret: hoc tibi est facile tua infinita virtute. Est aūt difficili⁹ conuertere lapidē in substantiā panis q̄ panē in substantiā carnis: t vinū in substantiā sanguinis. Cum hoc fieri possit t quotidie fiat virtute caloris naturalis in stomacho et epate.

¶ Quarto idem pbat rōne supabilitatis. Fundamētū cui⁹ ponit Hylari⁹ in lib. de trini. di. De⁹ plura pōt facere: q̄ nr intellectus intelligere. Et hoc ideo qr de⁹ virtutiz est infinite: intellect⁹ aūt human⁹ ē virtutis finite. Quo cōcesso. certū est q human⁹ intellectus: vt inq̄t Boe. in lib. de trini. Imaginari accidens sine subiecto: multaq̄ potest intelleetus sequestrare que nō potest sensus. Ergo multo fortius potest deus hoc facere in sacramento eucharistie. scz. vt ibi sint accidentia sine subiecto. Nec mirum hoc debet apparere: quia cum effectus magis dependeat a prima causa q̄ a secunda. Omnis enim prima causa plus influit in effectuz q̄ secunda. vt dicitur in libro de causis. potest deus qui est prima causa causaruz tam substantie q̄ accidentis: per suam infinitam virtutez conseruare accidens in esse substracta substantia: per quam ipsum accidens conseruatur in esse sicut p causam secundam. q autem deus possit separare accidens a suo subiecto et econtra patuit in passione christi quando de⁹ fecit solē esse sine illumination̄ q̄ est ei⁹ propria passio. Et hoc exemplū ponit Richar. nr in. iij. di. j. Et simil̄r videmus q deus pōt pducere effectus naturaliū causarum sine naturalibus seminib⁹: sicuti fecit in principio mundi fruct⁹ ex terra sine naturalib⁹ seminib⁹ nasci fecit. Gen. j. Itē vū corp⁹ hūanū sine virili semine i vtero vginis formauit. Si ergo xp̄us potuit nasci ex vgine supra oēm nature ordinē et potentiā. Esa. vij. Ecce virgo cōcipiet et pariet filiū. Ergo etiā miraculose pōt i hoc sacro ptineri. Ideo inq̄t Amb. in lib. de sacrametis. Quid hic queris nature ordinē in xp̄i corpore: cum preter naturā sit ipse dñs natus ex virgine. Et in eodem lib. etā dicit. Que fuerunt in vtero virginis hec eadem inueniuntur in sacramento altaris.

¶ Quinto hec eadē pclusio probat rōne q̄ dī naturaliter. Fūdamētū cui⁹ ponit Aris. j. meta. Unūq̄q̄ ēriū naturalit opat sz ꝓpter vtatē sue ñae. et. iij. Ethic. iterū dicit. Qualiqualisq̄ est talia dicit et opat. Quo pp̄posito certū ē q xp̄s dei filiꝰ naturalit et essē tialit est veritas. Uñ Joh. xiij: ipe dicit. Ego sum via/vita t vita. Sz clarū est q Joh. vj. de sacro loquēs dicit. Caro mea vere est cib⁹ et sanguis me⁹ vere est pot⁹. et Mat. xxvj. t Marci. xiij. inq̄t. Accipite t cōmedite hoc ē corp⁹ meū. Cū ergo xp̄s sit infallibil vitas/et magr veritaz. Cū q̄ auctoritas magri t sine alia rōne sit digna fide/et veneratiōe: t ei sit fides adhibēda. Ergo necessario/t indubitāt pcludit q in sacro altaris vbi ptinet corp⁹ ei⁹: Aut seqrek q dixisset falluz: qđ est oino impossibile. Ideo nō imerito arguēdi sunt increduli de hoc sacro: q̄nimo cōburēdi sūt heretici q̄ dicūt corp⁹ xp̄i nō ptineri in hostiā pcrātā/sm vitatē: sz solū sm imaginationē. speciē t figurā. Cōtra quos Inno cē. iij. in. c. cū marthe. de cele. mis. inq̄t q tales laqueoz erroris incurrūt: t sacra dei reuerēt nō accipiūt. Et ibidē dicit. Cernit spēs panis t vini: sz credit veritas carnis/ t sanguinis xp̄i. Et iō ptra tales exclamat Ber. in sen. sui li. di. O q̄ grauis est nūc fides sacri et pditio iesu xp̄i in fidelib⁹: loq̄tur hō vitatē t credit ei: loq̄t ebri⁹ salsitatē/t fides ei dak. loq̄t xp̄s vitatē/t fides ei nō pstat. vnicuiq. in sua arte et facultate credit: soli xp̄o nō credit in sua veritate. Loq̄t Prisciaⁿ⁹ de ꝓpositione ikaz t syllabaz et credit ei: Loq̄tur Galien⁹ de discretioe vinaz t credit ei: loq̄t Ptolome⁹ de magnitudie/cursu/et influētia sydez/ et credit ei: loq̄tur Aristoteles de fallacijs et forma syllogismoz et credit ei. Loq̄tur Tulli⁹ de ornatu colorz rhetoricoz t facūdia oronis: t credit ei. Loq̄tur xp̄s de salute aiaz t nō credit ei. O aia ingrata. O viscera dura: quousq̄ p infidelitatē t incredulitatē despicit xp̄m vīz. Hec ille. Ex q̄b⁹ oib⁹ apparet q vere xp̄s pōt transmutare substātiā panis in substātiā corpis sui: sicut et fecit in cena sua: ¶ Hāc etiā auctoritatē trāsmutādi vnāre in aliā potest de⁹ alijs cōcedere: sicut cōcessit Moyſi(Exodi. iij. c.) Auctoritatē ꝓuertēdi virgaz i ſpentē. t ſpentē in virgā. Uñ dr Exo. vij. q pīciens Moyses virgā in terrā: subito cōuersa est in colubrū. Et iterū cū apprehendisset caudā colubri statim cōuersa est in virgā. Cū igit dñs noster iesus xp̄s et hō cōcesserit auctoritatē pcrādi corp⁹ suū/ et sanguinē discipulis suis: et coꝛ successoꝛib⁹. s. sacerdotib⁹. vt pbāt Theol. in. iij. sen. seq̄t necessario cōcludēdū q quotiēscūq̄ sacerdos super materia debita dicit verba cōsecrationis cū intentione consecrādi: verissime illa substātia panis t vini conuertitur in verū corp⁹ t sanguinē iesu xp̄i: qr sacerdos hoc nō facit auctoritate p pria: nec in psona propria: sed xp̄i: et talis trāsmutatio efficit virtute diuina. vñ Ambro. de hoc sctō sacrāmēto sic loq̄t: di. Licet figura panis t vini videak: tñ nihil aliud ibi est q̄ caro et sanguis xp̄i. Et vt mirabili⁹ loquar nō alia plane caroq̄ que nata ē de Maria et passa est in cruce et resurrexit de sepulchro. Hec ille.

¶ Sed q̄rit Utrū panis in illa cōuersione annihilet? Rñ. q nō: qr termin⁹ ad quē est trāsitus ipius panis nō est pure nihil. Igit panis nō est annihilat⁹. Cōsequētia pbat: qr termin⁹ annihilationis dz ee purū nihil. Probat p sile. qr termin⁹ creatiōis a quo est purū nihil. Antecedēs pbat. qr termin⁹ illius trāsit⁹/ est corp⁹ xp̄i. Nā si negatio panis ꝓcomitet terminū ad quē nō tm̄ terminus ille est omnino nihil sz in aliquo positiuo. Et ideo est notādū q termin⁹ annihilationis est purū nihil/termini a quo manet in termino ad quē. ¶ Itē scō. Negatio ei⁹ nō manet in aliquo apto nato q̄ dr priuatio terminās eā. ¶ Itē tertio. Negatio nō est in aliquo positiuo disparato terminās eā: sz est simplr negatio extra gen⁹ scz. extra oē positiuū/siue illō subiectū qđ dr priuatiuū sm illā negationē/siue sit disparatū qđ includat illā negationē. ¶ Ad ppositū. sz hic nō sint ille due prime rōes de q̄b⁹ pz q ppt eas corruptio nō est annihilatio: qr aliq̄d rei corrupte manet in ee: qr negatio terminās eā manet i subiecto apto nato. Est tm̄ ibi tertia rō. s. q negatio terminās ē in aliquo positiuo nō subiecto sed disparato. Per hoc igit pz q illa desitio panis: sm se/etiā vt est ad nō ee panis nō est negatio extra gen⁹: sz vt in corpore.

Et ideo nō est ānihilatio/lz sit ꝑuersio panis. nec manet nec anmhilat: sed cōuertit i corp⁹ xp̄i. ¶ Et nota q lz ex vtute sacramēti sub specie panis sit tm̄ corp⁹ xp̄i: z tā tuz sanguis sub spē vini: tm̄ ꝓpt naturalē cōcomitātiā sub vtraq; spē est tot⁹ xp̄s. s. ꝑm corp⁹ ꝓfectū/z aiam/ac diuinitatē: q; hec tria separata non sunt. vt determinat Aler. de Ales in. iiij. parte sum. in trac. de eucharistia. De hoc etiā canit eccl̄ia in officio corpis xp̄i. Caro cib⁹: sanguis pot⁹: manet tm̄ xp̄s tot⁹ sub vtraq; specie.

¶ Probātur quoq; ꝑdicta exēplo sancti Gregorij q eū vellet semel cōicare quādā viduā q̄ faciebat sibi hostias/q̄b⁹ ipe celebrabat ipa fortit risit. Qui stati manū retraxit z posuit hostiā ꝓsecratā sup altare: z cū q̄reret q̄re risisset: illa rādit. Rideo q; hostiā quā ego manib⁹ meis feci: mihi datis ꝓ vo corpe xp̄i. Tūc b. Greg. orauit dicēs. O dñe iesu xp̄e rogo vt ostēdas veritatē tui sacramēti huic vidue. Et stati illa hostia miraculose apparuit tota caro. Quo viso vidua illa lachrymata ē. et ab oi incredulitate sanata est. Tūc. b. Greg. orauit vt hostia ꝓsecrata vterq; vt primo erat: q; et factū est: et tūc dedit vidue hostiā ꝓsecratā deuote suscipiēdā. ¶ Aliud exēplū hꝫ in chronicis ordinis nr̄i. s. q; dūs sctūs Antoni⁹ de padua Arimini ꝑdicaret: ibi q̄dā hereticus aderat q̄ male sentiebat de corpe xp̄i: ac i cōtēptū corporis xp̄i hostias nō cōsecratas sepi⁹ asino suo ꝑbebat in cibū. Cū vo innotuisset Antonio fidei defēsori acerrimo: illū ad se vocatū vehemēter redarguit: veritatēq; sacramēti ei fideliter persuasit. Cū vo ille ptinax in suo sensu maneret: assereretq; asinū suū sepe tali cibo fore depastū. Cōuenit cū eo ātoni⁹ vt de hoc experiētia fieret. z p tres dies asin⁹ sine cibo trāsiret. Et die tertia Antoni⁹ in foro celebrata missa: z refuato sacramēto illud intra hostias nō cōsecratas reponeret: atq; illo mō asin⁹ famelic⁹ fuitaret ad pabulū. Qs cū factū fuisset coram multitudine maria: aiaī illīs apꝑpinquās sporte i qua erat corp⁹ xp̄i intra hostias nō ꝓsecratas reuerēter recōditū/ex miraculo dei cognouit dñm suū: z caput et pedes iclinās humilit adorauit: neq; cura ei fuit de cibo quo idigebat. Cūq; vberib⁹ ab illo hereti eo ageret: traheretq; ad pastū: semp faciebat vt pri⁹. ob q̄ illo hereticus z alq; ꝑplurimi oi errore depposito/ad veram fidē redierūt. Antoni⁹ aūt deo gr̄as referēs sacramētum honorifice in loco debito posuit z conseruauit.

Sed hic Rīdēdū est q̄busdā questionibus hereticoꝝ ad confirmationem predictorum.

¶ Prima aūt q̄stio ē. quō pōt eē q vnū z idē corp⁹ xp̄i sit in celo et in terra in eodē tpe: imo i diuersis locis/et pri⁹ mūdi/in q̄b⁹ quotidie et eadē hora cōsecrat et cōfuat in parochijs: sic n. seq̄ret ꝑm eos q̄ꝑs haberet pl⁹ q̄ mill: corpa si in q̄libet hostia ꝓsecrata eēt verū corp⁹ xp̄i immo pl⁹ q̄ cētū mille? Cui ego respōdeo q etiā ꝑm naturā nō est ipossibile eadē rem fil̄ in eodē tpe esse i diuersis locis. Nā eadē vox numero fil̄ et semel ē in auribus diuersoꝝ hoiz. ergo multo fortiꝰ vbū eternū dei p̄ris fili⁹ cū sit potētie ifinite/cui nihil ē impossibile: z p q̄ oia facta sūt pōt eē fil̄ et semel in eodē tpe in celo z in terra et i quolibz sacramēto altaris. Itē aīa ē tota in q̄libet pte corpis ꝫ Aug. vj. de trini. z in lib. de spū et aīa. z tm̄ nō est nisi vna. Itē eadē fil̄ tudo est in speculo z in facie hois. Sic aūt eadē fil̄tudo hz alīū modū essendi in hoie: z in speculo: ita xp̄s alit in celo. s. mō gl̄ioso et aliter in sacramēto: in quo a nobis nō videt in gl̄ia sicut in celo a societate beata. Lux quoq; solis cuz vnica sit in celo suo relucet et in plurib⁹ locis inferioꝝ: ill̄r natura speci vna existēs in oib⁹ suis individuis. Numeri quoq; xj. Legit q dē accepit de spū mo ysi: z dedit septuagita duob⁹ viris nec tm̄ p̄tiuauit Moysen spū nec spm̄ ei⁹ diminuit: cū inuisibil̄ sit ois spūs rōnalis. Preterea posito q̄m possibile sit p naturā idē corp⁹ eē in diuersis locis i eodē istāti tpis. Dico q ꝓditor rerū q̄ dedit naturā et mēsuraz reb⁹ ac fecit q̄ voluit: potuit z pōt hāc naturā et mēsurā mutare z facere idē corp⁹ etiā nō glificatū in diuersis locis existere in eodē tpe. vt ait Hugo i. q. de sacra. pte. viij. c. xj. Un̄ Heliseꝰ fuit pñs q̄n Giezi accepit munera a Naamā siro. iiij. reg. v. et tamē erat in domo sua. et Naamā absens eo tpe. Itē. b. Frontoni⁹ eps fuit pñs

corporaliter in exequijs sancte Marthe: z tm̄ eius corp⁹ erat in sede sua in qua dormiebat dū cantaretur missa in sua cathedrali ecclesia. q aūt corporaliter interfuerit sepulture ipsius sancte: ꝑz. quia ibi reliquit chyrothecas quas deferebat i manibus quas ꝓmenda uerat sacriste donec officiuz sepulture implesset. Et similiter sctūs Ambrosius interfuit sepulture sancti Martini qui tm̄ i sede sua dormiebat eodē modo in ecclesia Mediolani.

¶ Potest etiā ad predicta cōfirmāda dari exēplum de sole qui cū sit vnus et lux eius vna: tm̄ in diuersis mundi fenestris est eius splendor. Unde legitur in chronicis nostri ordinis q in Alemānia erat demoniaca quā tm̄ demon pacifice ecclesiaz ingredi et missam audire ꝓmittebat. Cū autē vna die sacramentū in missa leuare tur oēsq; et etiam ipse demon reuerenter adorarent: affuit iudeus quidam tunc in ecclesia qui solus stans rectus genuflectere noluit. Quez demon in facie perentiens dixit ei. Heu miser: quare non adoras deuz verū in sacramēto. Et ille. Oh/ sunt multi dñi dei vestri. Nam in omni altari est vnus: cū tm̄ sit vnus solus deus Deut. vj. c. Demon autē cito arrepto cribro posuit illud ante sphēram solis et dixit iudeo. Nonne tot apparent radij quot foramina in cribro? et tamen vnus tantū est sol z nō plures in substantia? Et similiter in sacramento altaris vnus deus in diuisibilis est vbiq; et in diuersis locis se fidelibus cōmunicat. Quo exemplo iudeus cōuictus abiit z credidit. Tenendū est ergo firmiter q vnū tantuz est corpus christi. licet eodem tēpore in diuersis locis consecretur eucharistia.

¶ Hec cōclusio pbat etiā tripliciter medio. ¶ Prio sic. Ubi cūq; pōt deus facere substantiā naturalē nō sub suo modo naturali. pōt eā facere ibi sub suo modo naturali sibi ꝓprio seu ꝓueniēti sue nature. q; in primo sunt duo miracula. in secō est vnū tm̄. ꝫ deꝰ facere pōt corp⁹ suū sacraliter non sub suo mō naturali in diuersis locis simul z facit de facto. ideo pōt facere idē in eisdē sub mō naturali: alio mō. s. localit et dimensiue.

¶ Secō sic. Angel⁹ pōt esse simul i pluribus locis diffinitiue igit idez corp⁹ pōt esse in diuersis locis circūscriptiue. Cōsequētia ꝑz. q; filis limitatio est hic et ibi. Probatio antecedētis. Deꝰ pōt cōuertere panē in angelū. ꝫ vbi ꝑfuit cōuersuz: ibi est illud q̄ ꝓuertit. Ergo angelus est vbi fuit panis z nō mouetur de celo. igit ē in duob⁹ locis. ¶ Tertio sic Ad multiplicationē posterioris nō sequit multiplicatio prioris. sed loc⁹ est posterior locato. igit ad multiplicationē locoꝝ nō sequit multiplicatio locatoꝝ. ¶ Dico ergo simpliciter q deo est possibile facere idē corpus in diuersis locis simul esse localiter. Et ideo exclamat Hugo. ij. lib. de sacro parte. viij. c. xj. Nō est mirū si mirabilis mirabilia operatur. Quomō inquis corp⁹ vnū eodez tpe in diuersis locis. similiter noli mirari: qui locū fecit z locū in corpore: z corpus in loco. z qui fecit vt corpus vnum in loco vno esset: fecit sicut voluit. z si voluisset aliter facere potuisset nā et q̄n vult aliter facit. Et infra. Cogita facientē z desinet esse mirabile quicquid illud fuerit. z si forte esse mirabile nō desierit. tm̄ incredibile nō erit. si factor ops cogitak nō erit impossibile quicq̄d erit. Ex quib⁹ oibus ꝑz q filiꝰ dei pōt facere corpus suū esse in pluribus locis simul.

¶ Secunda questio hereticoꝝ est. Quomodo corp⁹ xp̄i tā magnum possit cōtineri et stare sub tā parua hostia: z sub quolibet ei⁹ fragmēto? Cui rīdeo q deꝰ sua infinita potētia pōt facere q maiꝰ ꝓtinetur sub minori. Un̄ dicit Richar. in. iiij. di. x. ar. j. q. ij. q corpus xp̄i cū sua quātitate realr ꝓtinet sub specie panis in sacro altaris: nec tm̄ quātitas corporis xp̄i circūscribit ab illa spē. Et pbat. p cōclusionē principalēm nr̄i ꝑmis. Cū n. realiter sit ibi substātia corpis xp̄i (vt supradictū est) q̄ a sua q̄titate naturali nō separat: seq̄t ipam q̄titatem ibi esse. Et quia etiā corpus aīe cōiunctū est: ibi etiā est aīa. Un̄ si aliq̄s ꝓsecrasset in triduo mortis xp̄i/sub sacro fuisset corp⁹ sine aīa: et quia ista nō separantur a diuinitate ibi etiā est diuinitas. Sed substantia corporis christi ē ibi

primo et per se et immediate: quia substā
tia panis nō trāsubstantiat nisi in substan
tiaz corporis: quantitas autē et anima/et
diuinitas/ibi sunt per cōcomitātiam: ꝙ
uis si diuinitas non esset ibi per concomi
tantiam tamen esset ibi tota propter sim
plicitatem et immēsitatem suam: per que
vbiq; tota ē sub specie: ergo sub specie pa
nis totus est christus cū sua quantitate: si
militer sub specie vini. quia ꝙuis substan
tia vini non transubstantietur nisi in san
guinem: tamē quia sanguis vnitus est cor
pori: et corpus sue ꝙtitati et aīe et corpus
z anima diuinitati. Jdeo corpus/ꝙtitas/
eius anima/diuinitas sunt sub specie vi
ni per concomitantiam: et ita sub specie
vini totus est xps. Q̄ aūt ꝙtitas corporis
christi non circumscribitur a ꝙtitate spe
ciei: declaratur sic: ꝙtuz circumscriptiue
contētū ab aliquo ꝙto/ei cōmensuratur:
ita ꝙ pars respondet parti. sed ꝙtitas cor
poris christi nō cōmensuratur ꝙtitati spe
ciei. neq; pars respondet parti: immo est
sub qualibet pte hostie tota. ꝙtum. n. qō
cōmensuratur alīq ꝙto applicat ei primo/
et per se/et immediate per suam ꝙtitatez
Hic aūt est econuerso qz ꝙtitas corporis
xpi ē sub specie p suā substātiā q̄ p se prio
et immediate sub illa specie continetur.

¶ Preterea corpus xpi in sacramēto al
taris est corpus organicū viuens: sed tale
corpus non pōt esse sine quantitate. ergo
corpꝰ xpi est sub specie panis cum sua na
turali quantitate.

¶ Preterea. ꝙuis esse substātie nō depē
deat ex accidēte: tñ per accidēs est suū bñ
esse: sed corpꝰ xpi nusq; dz esse sine bñ esse
ergo corpꝰ xpi nō ē sub specie panis sine ꝙ
titate: cū int alia accidētia sit imediatio
substātie.

¶ Et nota etiā ſm Scotū. ꝙ duplex
est ordo. s. ordo partiū in toto:
et ordo prīū in loco. Ordo aūt partiū in to
to est differētia ꝙtitatis: nō ppie cū sit re
spect⁹/sz aliquo mō accedēs ad differētiā
eius essentialē. Ordo aūt partiū in loco ē
de gñe situs et ab isto respectu sine ordie
partiū in loco pōt absolui ordo partiū in to
to. Ordo aūt partiū in toto est prior ordie
partiū in loco. Puꝰ aūt pōt absolui a po
steriori sibi accidētaliter cōiuncto. Nunc
aūt ordo partiū in toto est prior ordie par
tiū in loco. z iste ordo partiū in loco est po
sterior ordie partiū in toto cui accidenta
liter coniungit. Ergo corpꝰ xpi in eucha
ristia habebit ordinē partiū in toto absq;
illo respectu qui est ordo partiū in loco.

¶ Et ad maiorē ostēsionē p̄dicto
rū. s. ꝙ deus sua infinita
potētia potest facere ꝙ maiꝰ cōtineat sub
minori sicut facit in ꝓposito. Dank a di
uersis doctoribus varia exēpla. Et quidā
exēplificāt de mari. De quo dr Eccls. j. c.
Dia flumina intrāt mare: z mare nō redū
dat et tñ locꝰ maris nō est dilatatus a pri
cipio sue creatiōis vsq; nūc: et plus ꝙ sex
milibꝰ annoz oia flumina intrauerūt ipz
mare. nec tñ redūdat crescēte aqua ipius
ex diuersis pluuiis: quelibet enim causantur
ex influētia syderū et planetaz: et aliis ex
causis. Alīꝰ dāt exēplū de vase pleno cine
ribꝰ: qđ tñ capit de aqua cū cineribꝰ: ꝙtū
sine cineribꝰ. Alīꝰ dāt exēplū de imagina
tiua hois q̄ cū sit pua potētia cōphendit
tā magnā cinitatē cū oibꝰ suis dispositio
nibꝰ. Et sic fr puus oculꝰ cōphendit magni
tudinē altissimi z latissimi mōtis. Alīꝰ dāt
exēplū de aīa: q̄ vt ait Aug. li. vj. de tri. est
tota in toto corpore et tota in q̄libz parte
corporis et nō est maior in vno gigante ꝙ
in vno puerulo: nec crescit crescēte corpo
re: et tñ ita/illo implet z vitificat augmē
tū sicut qñ erat puulꝰ: nec diminuit ipo
diminuto vl trūcato aliquo mēbro ipius
corporis. Sic fr in vno puo speculo repsen
tat lōgitudo et latitudo magnaz turriuz.

¶ Recitat aūt Alex. de ales in. iiij. pte sū
me in trac. de eucha. ꝙ cū q̄dam nō posset
credere ꝙ sub tā pua hostia totū corpꝰ xpi
ꝓtineat: semel existēs ad missam in choro
fratrū minoz instāter rogauit dñm vt hāc
hesitationē sibi tollere dignarek: cuiꝰ pre
ces exaudiuit deꝰ. Nā cū hostia cōsecrata
leuaret: ille vidit oculis carneis q̄si pue
rū magnū z grandē ꝓtineri itra terminos
ipius hostie nec illā excedere: nec ab ea ex
cedi. Qui stati prūpeus in lachrymas et
magnū eiulatū: currēsq; ad magſm Guil
helmū theologū sue infirme fidei defectū
et miraculum recitauit.

¶ Tertia questio hereticorum
ē. Quomodo potest
esse ꝙ corpus xpi sit ante oculos nostros
et ipsum nō videam⁹? Cui respondeo ſm
Richard. vbi. s. ꝙ existentia corporis xpi
videri nō potest in sacramēto oculo cor
porali/naturali virtute: nec virtute glo
rie: nec etiā per miraculum.

¶ Primū declarat sic. Ad hoc vt oculus
corporalis possit per naturā videre aliq̄d
corpꝰ: requrit ꝙ ab illo corpore possit vsq;
ad oculuz per naturā deriuari similitudo
illius corporis representās ipsum oculo:
talis autē species deriuari nō potest per
naturā nisi in corpore existente in loco et
per mediū corporale. Si ēm vt dicit phs.
ij. de anima vacuū esset inter celū z terrā:
nihil oino viderem⁹. Sed corpus vt exi
stens sub sacramēto non est alicubi vt in
loco. Et ideo ab ipo ad oculum nostrum
non potest species naturaliter deriuari.

¶ Q̄ etiā nec per gloriā: declaratur sic:
Ad hoc ēm vt oculus glorificatus videat
oportet ipsuz esse iformatū specie visibili
Sed per virtutē glorie oculus corporalis
nō potest abstrahere a corpore xpi existē
tis sub sacramēto eius speciē: quia lumē
corporale nō potest attingere rem nō ha
bentē existentiā alicubi. vt in determina
to loco quam non habet corpus xpi vt est
sub sacramento.

¶ Q̄ etiā nec p miraculū. declaratur sic.
Sicut ēm oculus corporalis eleuari non
potest per quodcūq; miraculū ad videndū
existētiā substātiaz spūaliū nec est possi
bile illā presentari. expresse per quācunq;
speciē corporalē: sic cū corpus sit sub sa
cramēto ad similitudinē spūalis existen
tie inꝑtum est ibi primo et per se ratione
substantie: z ꝙtitas non est ibi nisi per cō
comitantiā: dici potest ꝙ impossibile est
corporalē oculū per quodcūq; miraculū
ad hoc sublimari: vt corpus xpi qđ est sub
sacramēto videat. Impossibile est etiā ta
lem speciē corporalē fieri: q̄ sit illius existē
tie exꝑsse repsentatiua. Unde si aliq̄s ap
paret ibi species puuli vel frustrū car
nis nō credo ꝙ illud sit corpus xpi. Maio
res ēm fūt dimēsiones corporis xpi ꝙ ille q̄
ibi apparēt: et si appet vere ibi corpꝰ xpi
nō apparet vt sub sacramēto. Unde cre
do ꝙ illa apparētia puuli q̄ ibi aliquā
do visa est: vel describit in imaginatiōe:
vel in sensu cōmuni videtis: vel ñ est rea
liter extra: non credo ꝙ ille dimensiones
fundenk in dimēsionibꝰ speciei panis: ꝙ
uis tunc nō appareāt nec tūc debet sumi
ab illo cui apparet: qz nō apparet sub spe
cie cōueniēti humane refectioni.

¶ Et ad confirmationē predica
toꝝ z clariorē intelligē
tiā datur exemplū de Balaam. quia sicut
ipse non vdebat figurā angeli: quā tñ ei⁹
asina videbat. Numeri. xxij. c. Et discipu
lus heliſei nō videbat exercitū magnum
angelorꝝ: quē tamē ipse heliseꝰ videbat.
iiij. Reg. vj. ca. Sic nec nos possmus cor
pus xpi videre: z tñ est in hostia ꝓsecrata.

¶ Et pariformiter posset respōderi si q̄s
quereret. Quomodo potest esse ꝙ sit cor
pus xpi in ipsa hostia et tamē tāgendo ho
stiam ipsam tactu nō cōprehendamus vt
corpus humanū? Et similiter gustādo nō
apprehendimus vt carnē/vel sanguinē?
Quia sicut deus pōt impedire visum ne
rem cōprehēdat ficuti est: ita etiā potest ī
pedire tactū/z gustū: qđ facit i hoc sacra
mēto vt fidei maius meritū accrescat. vñ
canit Ecclesia in festo corporis xpi. Dō
nō capis/quod nō vides: animosa firmat
fides preter rerū ordinē. Licet autē in hoc
sacramēto aliud sit/z aliud videat: tamē
in eo nō est aliqua falsitas. Jn naturalib⁹
ēm videmus ꝙ multa alr apparēt ꝙ sint.
Sol ēm apparet quasi cubitalis rotundi
tatꝭ ꝙuis sit multo maioris ꝙtitatꝭ. Quā
doq; etiā apparet rubeus/vel palidus: q̄
tamē peregrinaz impssionū nō est suscep
tiuus. Uidek quoq; quasi non moueri: et
tamē velotis trāsit ꝙ balistarū sagitta: alr
ēm nō posset quotidie ab oriēte in occidēs
pertransire. Remus etiā in aqua apparet
curuus vel fractus q̄ tñ in rei veritate est
rectus z integer. Febricitāti quoq; dulcia
videnk amara. Christus quoq; post resur
rectionē suā licet esset corpore glorioſus
ostendit se discipulis euntibꝰ in Emaus
in specie pegrini. Luc. xxiiij. Et magda
lene in specie hortulani. Joh. xx. c. Celita
sua effigie et corporis splendore. Unde si

Universidad de Deusto
Biblioteca

militer potest sub specie panis se occultare. Sicut etiã ipe in colũna nubis de die: et in colũna ignis de nocte apparẽdo: et suã maiestatẽ occultãdo p̃cedebat populum israel quẽ eduxit ꝺ egypto. vt habek Exo. xiij. et in forma nubis operiebatur tabernaculũ testimony. Exo. xl. c.

¶ Sed aliqs posset q̃rere Utrum corpus christi sub illa specie possit videri visione intellectuali. Respondetur ſm Richar. vbi. s. arti. v. q. i. q̃ corpus xp̃i sub sacramẽto a nullo intellectu nisi diuino potest videri per naturaz. nec a nostro intellectu corpori vnito. nec ab intellectu anime seperate: nec ab intellecto angelico: Dicit tñ in fine questionis ꝓdictus doctor. Credo q̃ quicunq; intellectus beatus modũ existentie corporis xp̃i sub sacramẽto: et oia que sunt fidei videt clare non tantum in verbo sed in illa visione que dicik esse in proprio genere.

¶ Sed querik Quare dñs iesus nõ vultra nobis videri corpus suũ in hoc sacramẽto? Respondek. q̃ hoc facit ꝓpter q̃ttuor ratiões inter alias.

¶ Primo propter nostrã humilitatẽ vt. s. humiliemur in receptione huius sacramenti. cõsiderantes nos indiguos videre ipsum dominum iesum.

¶ Secdo propt nostrã fidelitatẽ: vt credẽdo qꝺ non videmus magnã mercedem fidei recipiam⁹. In hoc. n. sacramento qꝺ est super omnẽ intelligẽtiã humanã necessaria est valde captiuatio intellectus in obsequium christi.

¶ Tertio propter indignitatẽ quoad malos q̃ indigni sunt cõspicere corp⁹ filij dei.

¶ Quarto propter imbecillitatẽ quo ad omnes quia claritatem corporis iesu nullus viator naturaliter inspicere posset.

¶ Addo quintam q̃ si videremus corp⁹ christi esset nobis horror illꝺ sumere. Nõ enim auderemus cõmunicari.

¶ Posset autẽ aliquis dicere. Erquo nõ potest videri corp⁹ xp̃i in sacramento altaris Quõ loq̃tur quis veritatẽ cũ dicit. Hodie i missa vidi corpus xp̃i? Ad hoc respõdeo. q̃ ly propie in hoc sacramẽto nõ videak xp̃s: q̃ ſm Grego. Aliud est qꝺ cernik: et aliud est quod creditur. Nã ibi accidẽtia cernũtur que nõ sunt in corpore xp̃i sicut in subiecto: tñ non errãt fideles: q̃ dicũt in sacerdotis manibus se vidisse deuz: quia nullꝰ errat cuius verba possunt verificari. Eo modo verificatur diuina scriptura in qua dr q̃ aliqui viderũt deũ oculo corporali sicut Moyses vidit deum corporaliter cernẽdo rubũ. sicut Exo. iij. c. scriptũ est. Non q̃ ibi diuinitatẽ videret. ibi assistebat in illo rubo. Et ita corpus xp̃i suo modo assistit que in hoc sacramento cernunk. Et q̃ ista abscondita erant ab oculis eorum hominũ. Ideo saluator dicit. vt habek Marci. xiiij. c. Sumite hoc est corpus meuz. et accepto calice gratias agens. ꝛc.

¶ Quarta questio hereticorum est hec. Quo modo potest esse q̃ corp⁹ xp̃i quotidie comedak et nunq̃ cõsumak: sed viuũ remaneat? Cui respõdeo. q̃ si xp̃s tempore quo habuit corpus passibile/ ꝛ mortale/ ꝛ tale quale tunc habuit dedit apostolis. fregitq; species panis sine sui corporis visione. Multo magis post suã resurrectionẽ cum habeat corpus impassibile nihil patitur ex taliũ specierum qualitcunq; attritione. Ad hoc etiã datur exemplũ naturale. q̃ sicut frangẽdo speculũ nõ frãgik imago q̃ in illo apparebat: sed resultat in qualibet pte speculi: ita in hostia cõsecrata non frãgitur corpus xp̃i: sed solũ mensura q̃titatis hostie quã habebat ante cõsecrationẽ. Corpus autem xp̃i integrum sub qualibet particula perseuerat. Unde canit ecclia. vbi. s. Assumẽte nõ cõcisus: nõ cõfractus: non diuisus: integer accipik. Et iterũ. fracto demum sacramẽto: ne vacilles/ sed memẽto: tantum esse sub fragmento q̃tum toto tegik: Nulla rei fit scissura: signi tantum fit fractura: qua nec status/ nec statura: signati minuik. Aliud quoq; ad hoc exemplũ datur a doctoribꝰ de anima: que licet corp⁹ hominis de membro in mẽbrũ incideref: ipsa tamẽ integra ꝛ incorrupta pmaneret? Si cñ pars corporis xp̃i et nõ totum esset sub parte hostie seq̃retur q̃ corpus xp̃i cõmensuraref hostie. Cõtentũ em̃ cui⁹ vna pars est sub vna parte cõtinentis: et alie partes sub alqs ptibus cõmensurank continenti: corpus autẽ xp̃i speciei nõ cõmẽsuratur. Neq; scãtur ex dictis/ corpus xp̃i in sacramento contineri ab infinito: quia q̃uis cõtinuz sit diuisibile in partes sine fine: tamẽ cum sunt in cõtinuo non habẽt actualẽ distinctionẽ inter se nec sunt actu plura: sed vnum. Unde nec dicim⁹ aiam esse in infinitis in actu: q̃uis sit in qualibet parte corporis tota.

homo comedik a leone: aia eius nõ consumitur: sed solũ corpus: ita dum hostia sumitur a sacerdote/ vel ab alio cõmunicãte/ corpus xp̃i non cõsumitur: sed species panis. et sicut corpore hominis corrupto aia integra ꝛ incolumis separak. Eccliastes. xij. ca. Reuertak puluis in terrã vnde venit: ꝛ spũs ad redeat ad deũ qui dedit illũ. Ita corruptione facta circa species desinit esse corp⁹ xp̃i i loco. Uñ btus Andreas aplꝰ dicebat Egee pconsuli. q̃ agnus iste postq̃a a fidelibꝰ est comestus remanet integer atq; viuus. Unde canit eccliã. Sumit vnus sumũt mille: tantum iſti q̃tum ille/ nec sumptus cõsumitur.

¶ Quinta questio est. Quo modo ad fractionẽ hostie nõ frãgik corp⁹ xp̃i: sed in omni particula integer pmanet? Cui respõdeo. q̃ si xp̃s tempore quo habuit corpus passibile/ ꝛ mortale/ ꝛ tale quale tunc habuit dedit apostolis. fregitq; species panis sine sui corporis visione. Multo magis post suã resurrectionẽ cum habeat corpus impassibile nihil patitur ex taliũ specierum qualitcunq; attritione. Ad hoc etiã datur exemplũ naturale. q̃ sicut frangẽdo speculũ nõ frãgik imago q̃ in illo apparebat: sed resultat in qualibet pte speculi: ita in hostia cõsecrata non frãgitur corpus xp̃i: sed solũ mensura q̃titatis hostie quã habebat ante cõsecrationẽ. Corpus autem xp̃i integrum sub qualibet particula perseuerat. Unde canit ecclia. vbi. s. Assumẽte nõ cõcisus: nõ cõfractus: non diuisus: integer accipik. Et iterũ. fracto demum sacramẽto: ne vacilles/ sed memẽto: tantum esse sub fragmento q̃tum toto tegik: Nulla rei fit scissura: signi tantum fit fractura: qua nec status/ nec statura: signati minuik. Aliud quoq; ad hoc exemplũ datur a doctoribꝰ de anima: que licet corp⁹ hominis de membro in mẽbrũ incideref: ipsa tamẽ integra ꝛ incorrupta pmaneret? Si cñ pars corporis xp̃i et nõ totum esset sub parte hostie seq̃retur q̃ corpus xp̃i cõmensuraref hostie. Cõtentũ em̃ cui⁹ vna pars est sub vna parte cõtinentis: et alie partes sub alqs ptibus cõmensurank continenti: corpus autẽ xp̃i speciei nõ cõmẽsuratur. Neq; scãtur ex dictis/ corpus xp̃i in sacramento contineri ab infinito: quia q̃uis cõtinuz sit diuisibile in partes sine fine: tamẽ cum sunt in cõtinuo non habẽt actualẽ distinctionẽ inter se nec sunt actu plura: sed vnum. Unde nec dicim⁹ aiam esse in infinitis in actu: q̃uis sit in qualibet parte corporis tota.

¶ Sed queritur. Utrũ corp⁹ xp̃i sit sub qualibet idiuisibili ipsius hostie. Respondeo ſm Richar. vbi. s. ar. vj. q. ij. q̃ non. sicut ſm phm. iiij Phyk. Instãs non est tempus/ neq; pars tẽporis. Neq; ſm ipsum. vj. Phyk. Punctus non est linea/ nec pars linee: sic dico q̃ nec linea est superficies/ nec pars superficiei: nec supficies corpus/ nec pars corporis. Cum ergo corpus christi sub sacramento non sit nisi in ipsa specie/ et partibus eius: non debet cõcedi q̃ sit in aliquo puncto nec in supficiem/ nec in aliqua linea ipsiꝰ hostie: accipiendo punctum ꝓprie ſm q̃ est aliquid simpliciter indiuisibile: ꝛ lineã ſm q̃ est longitudo sine quacunq; latitudine: et supficiem ſm q̃ est latitudo sine quacunq; spissitudine. Concedendũ est tamẽ corpus xp̃i esse sub superficie ipsius hostie inq̃tum cõtinetur sub illa specie: sed non est idem esse in superficie: et sub supficie contineri: nisi vocetur esse insupficie: esse infra ambitũ supficiei continentis: sicut dicimus q̃ sphera ignis est in sphera lune quia continetur ab ea.

¶ Sexta questio hereticoꝝ est quomodo possit esse color/ et sapor/ sine subiecto. Quomodo videlzin hostia consecrata sit albedo/ ꝛ sapor/ panis: et tamen ipsa albedo/ et sapor non sit in pane trãsubstantiato in corpore christi: nec similiter in ipso corpore. Sed ad hanc q̃stionẽ patet responsio ex predictis. Ostendimus em̃ deum posse conseruare in esse accidens sine subiecto. Cum em̃ substãtia ꝛ accidens differant p essentiam: potest deus illa abinuicẽ separare.

¶ Preterea hoc possumus corroborare exemplo radiorũ solis: qui quando illustrant feneſtram vitreã/ color apparet in pariete siue in terra. eo q̃ si lauetur vel radatur non recedit. Itẽ in speculo apparet

albedo/et nigredo/atq; longitudo/ac latitudo imaginis:et tamen ista accidentia nō sunt subiective in speculo ipso eadem ratione sed solum apparenter. Quod patet.q; si aliq̄d interponat inter radios et parietē vel iter speculū et imagines repsē tatas:non amplius ibi apparebunt. Potest ergo deus facere q̄ iste cibus spiritualis habeat saporē panis ⁊ vini:⁊ cōsequēter q̄ ibi sint accidentia sine subiecto:sicut etiam faciebat q̄ digne manducantes manna sentiebant saporem carnium/et aliorum ciborū quos desiderabant. Sap. xvj.ca. Exod.xvj.ca. Et tamen ipsa manna non erat carnis siue aliorum ciborum substantia.

¶ **Septima** questio est hec Quomodo potest esse q̄ corpus christi tam magnum in manu sacerdotis non ponderet? Cui respondeo simile reperire in alijs. Nam aliquādo homo sumit cibū in magna quantitate:et tamen cibus ille nō grauat ipm. sed alleuiat et fortificat. Preterea dico q̄ illequi dedit proprietatem rebus potest facere q̄ ipse res non operentur ꝑm illas proprietates:sicut fecit quando ferrū qđ naturaliter est graue: et p̄ ꝓsequens naturaliter tendit deorsum.iiij.de celo et mundo.fecit natare desuper aquas.iiij. Regū vj.c. Si quis nisi stultus miretur de corpore christi q̄ non ponderet cum non miretur de corpore Petri ambulātis super aquas maris.sicut habetur Mat.xiiij.c. vbi etiā dicit.q̄ iesus venit ad discipulos qui erant in fluctibus maris ambulās supra mare. Et in legenda sanctorum Razarū et Celsi:legitur q̄ cum naute ad preceptum Neronis ipsos sanctos proiecissent in mare postmodum orta magna tēpestate in mari/ita q̄ ipsi naute pene mergebant. Uiderunt ipsos sanctos ambulātes supra mare.tē. Exemplum quoq; habemus de corpore Marie egyptiace que similiter super aquas iordanis bis ambulauit:sicut habetur in vitis sanctorum patrum. Non est etiam mirum si corp⁹ xp̄i in manibus sacerdotis non pōderet quia est corpus gloriosum et habet agilitatem que est vna de dotibus corporis glorioſi.

¶ **Octaua** questio est. Quomodo talis cibus recipitur a peccatorib⁹ immundis ⁊ infectis sine sui infectione? Cui respondeo q̄ sicut radius solis p̄ lutum ⁊ alia loca infecta trāseundo nō inficit:ita ⁊ multomin⁹ corpus xp̄i ab immūdicijs cōmunicātū non maculatur.

¶ **Nona** questio hereticoꝝ hec est. Quomodo potest ita cito descendere xp̄s vt in platione vltimi verbi consecrationis adiit in hostia? Dicit esi Aug.lib.de corpore xp̄i. Sacerdos facit xp̄m radio velociꝰ de celo descēdere? Cui respondeꝰ q̄ oculus noster in celū se eleuās subito videt stellas ⁊ sine mora. Similiter ⁊ sol statim quo ortꝰ est diffundit in instanti radios suos ab oriēte in occidēs. Quāto ergo magis creator ipsis solis poterit hoc agere? Danielis quoq;. xiiij.ca. Legit q̄ Abacbuc propheta portatus fuit ab angelo in ictu oculi a iudea in babyloniam:et cibo allato Danieli:in momēto/repositus est ab eodē in iudea.

¶ **Decima** questio est talis. Ponamus q̄ aliquis sacerdos dicat verba consecratiōis super magnā q̄titatem panis/et vini:ita q̄ de illo cibo/⁊ potu potuisset sustentari vnus homo per mensem:⁊ talia verba ꝑferat animo consecrandi/ita q̄ effectualiter cōsecret:licet peccet taliter consecrādo. Insuper ponamus q̄ tali cibo et potu ⁊ non alio ipse vel alius vtatur per mensem:⁊ sic viuat ⁊ illo nutriatur. Queritur quid sit illud quo nutritur si ibi non sunt nisi accidentia panis et vini/que non nutriunt naturaliter:sed solum substantia? Respondetur q̄ deus qui substantie panis et vini dedit virtutem nutriendi potest etiam dare illam solis accidentibus eius in hoc sacramento:sicut supra naturā facit illa subsistere/sine subiecto. Uel dicendum q̄ hoc nutrimentum causabitur tam in malo q̄ in bono sumente ꝑ virtutem corporis ⁊ sanguinis sui:qui solem suū facit oriri sup bonos ⁊ malos:et pluit sup iustos/⁊ iniustos. Mat.v.c. Possum⁹ quoq; dicere q̄ ideo ꝑmittit deꝰ hūc cibū

sacramētalē nutrire/et alios effectus hꝰe quos ātea cōsecrationē habebat vtfideles vidētes in eo effectꝰ panis et vini/⁊ tñ credētes vacuū q̄ i ipso nō ē aliq̄ substātia panis aut vini:sz solū accidētia magis mererēt: q; virtus est circa bonū ⁊ difficile.q. Ethic. Ecōtra vero infideles ⁊ indurati/ sic eorū exigētib⁹ demeritis/magis indurarēt:q; (vt ait ābro. suplucā) Qui in nouitatib⁹ hui⁹ scli occupāt:scire diuia nō ꝑsūt/nec merētur Alij dicūt q̄ talis sacerdos sz habeat animū consecrandi:tamē non consecrat:quia intentio sancte matris ecclesie cum ordinantis in sacerdotio/et auctoritatem consecrandi sibi tribuentis/ex parte dei:non est q̄ taliter consecret in abusum:sed solum illam quantitatem que rationabilit potest sumi a fidelib⁹ sacramē taliter: vt dicit Alex de ales in .iiij. parte sum in tracta.de Eucharistia.

¶ Dicit autem Aug.contra omnes questiones/q̄ fieri possent cōtra predicta. Ad sit fides/et nulla q̄stio isoluta remanebit.

¶ **Datis** oib⁹ his q̄stionib⁹ respōsis Nūc circa ip̄az eucharistiā/ siue sacramētū :querūt q̄dā alia dubia.

¶ **Et primo** circa eius confectionē queritur Que est materia debita hui⁹ sacramēti? Rndetur q̄ panis triticeus/et vinum vitis. Usus enim huius sacramenti est refectio que ad sui integritatē cibum ⁊ potuz requirit. Significatio etiā ei⁹ est duplex. Una passio xp̄i:in qua sanguis fuit separatus a corpore. Alia est cibatio corpis et a nime.et ꝓpterea ꝓpter cōueniētia vsus ⁊ significationis duplex materia exigebat.

¶ Utrū possit ꝓfici de pane farris/⁊ spelte vel siliginis? Rn. licet aliq̄ dixerit q̄ sic tñ tu tene q̄ nō pōt ꝓfici nisi in pane triticeo.i.frumēti ꝑm Sco.in iiij. dis.xj.et cōmunit theologos.

¶ Utrū in pasta facta de tritico possit ꝓfici? Rn. ꝑm Sco. vbi.s.q̄nō:q; noluit xp̄s i sacris suis subtilē disputationē de differētia specifica nobis ꝑponere. sz q̄ habeam⁹ panē triticeū vsualē ꝑ mā ꝓsecratiōis:panis aūt vsual' ē coct⁹ ⁊ nō de pasta cruda.

¶ Utrum possit cōfici in pane corrupto. R. q̄ nō q̄n est tanta corruptio q̄ panis/⁊ species solunt:sicut q̄n ꝓtinuitas soluit ⁊ sapor/⁊ color/et alia accidētia mutant. secus si esset aliqua dispositio solū ad corruptionem quam declarat aliqua imutatio saporis:quia sic potest confici.

¶ Utrū in amido possit confici? R. Sco. vbi.s. q̄ multo ꝓbabili⁹ ē q̄ nō:ideo peccat:⁊ iudicio meo grauiter q̄ ex tali materia cōficit sciēter siue q̄ ꝑparat. Ille aūt q̄ cōficit ignorāter sz non cōficeret tñ nō est ydolatra ꝑm Scotū vbi.s. nec ydolatrare facit q; q̄tuz in se est/materiā esse idoneam et ab alijs adorandā ꝑsuponit.

¶ Utrum possit confici in pane fermentato Respond. ꝑm Sco. vbi.s.q̄ sic:et textꝰ est in.c.litteras.de cele.mis.⁊ in.c.sacramēto.de cōse.di.q.sed grauiter peccat latinus si celebrat in fermentato.et vt dicit Sco. forte etiam grecus grauiter peccat ꝓpter multa que adducit ibidem:sed maxime quia xp̄s in azimo consecrauit.

¶ Utrū possit ꝓfici in pane facto de aqua rosacea/vel endiuie/et hmōi? R. ꝑm aliquos theol'.in.iiij.di.xj.q̄ nō pōt ꝓfici de pane facto ex quocunq; alio liquore:sed oportet q̄ sit factꝰ de aqua vera:aliter/vere panis nō esset. Et etiā q; xp̄s cōfecit in pane facto ex aqua naturali.

¶ Quid si grana alteriꝰ gñis admiscea cū tritico? R. ꝑm cōiter theol'.in.iiij.di.x. q̄ si admixtio sit predominās vel equalis est/virtus in vtroq; miscibiliuz q̄ nō pōt confici.q; mutaf species:et cognoscit ex colore precipue et sapore. Accidentia esi magnā partē cōferunt ad cognoscendum q̄ quid est. ꝓmo de aīa. Secus si non est equalis admixtio quis potest confici.

¶ **Circa** materiam vini querit. Utrum possit cōfici de alio vino q̄ de vino vitis? R. ꝑm cōiter dicto.in.iiij.di.xj.q̄ nō. Et ratio potissima: quia sic xp̄us instituit. Luce.xxij.

¶ Utrū possit cōfici in aceto? Respond. Innocē.de officio misse.q̄ sic. sz ꝑm theolog.maxime Richar.in.iiij. dist.xj.q̄ nō potest.quia vinū et acetum differunt ꝑm philosophum. viij. Meta. sicut vinum et mortuum. In vino tamen ꝑm Richard. vbi supra.et cōmuniter alios.quod accedit ad accedinē manente tamē adhuc forma substantiali vini potest confici.

¶ Idem dic quãdo putrefcit perfecta putrefactione que redire non potest ad complerionem vini: q non potest confici. Si vero sit in via ad corruptionem potest cõfici. similiter si vinum sit cum sapore vinoso sapor aromaticus/vel ponticus/vel acerbus/ꝛ minus pfecta digestione vini.

¶ Utrum in aggresto possit confici? Respõd. q non: quia nihil recipit speciem nisi sit in termino sue generatiõis. et ideo non est vinũ. Potest tamen confici in musto si est expressum extra vuam: sed non in eo quod adhuc continet in vua matura. Argumen. de conse. dist. ij. ca. didicimus. Et hec est verior opinio: quia sic non est sub specie potabili/sed potius edibili.

¶ Utrũ possit cõfici in pusca seu in aqua vinata seu in aqua superfusa super acervos vuarum postq̃ vinum est expressum: aut in aqua rubea in qua lotus pannus vino rubro tinctus? Respõd. ꝑm cõmuniter doc. q non quando tollit virtutem vini aqua addita. facit de conse. dist. ij. c. cũ omne de celeb. mis. ca. pernitiosus.

¶ Utrum aqua debeat admisceri in vino calicis? R. q sic. Sed nunquid sufficit q fuerit apposita in dolio? Respõdet sctũs Bonaueñ. q non. sed tunc debet apponi quãdo sacra mysteria inchoãtur etiam si alꝫ fuisset apposita.

¶ Quid si omittatur? R. q nihilominus conficitur. de conse. dist. ij. scriptura: sed peccat mortaliter qui scienter eam non apponit. ar. ca. litteras. de cele. mis.

¶ Que aqua debet apponi? Respõd. q sola aqua naturalis. ca. in quadã. de cele. mis. In q̃ quantitate? R. q licet aliq̃ canoniste alr dicãt. Tu dic q modica aqua debet apponi maxime si vinum est debile. vt sic conuertatur in vinum ꝑm probabiliorem opinionem: quod esse nõ posset nisi esset modica appositio: aliter si poneretur in tanta quantitate q soluerentur species vini non conficeretur.

¶ Quid fiendum in illis partibus vbi vinum haberi nõ potest? Respõd. q papa potest dispensare vt fine sanguine corpus christi cõficerẽt: ne propter defectũ sacramenti incurrerent maximũ dãnum: cum corpus non sit sine sanguine in hostia: et ideo papam adeant.

¶ Nota pro completione predictorum q licet sacramentum possit confici in materia panis et vini quãdo admixtio vel corruptio non tollit virtutem ipsorum: tamẽ peccat qui sine necessitate cõficit preterq̃ in pane triticeo puro et incorrupto et similiter in vino acetoso/ꝛ purificato/propter irreuerentiã sacramenti: ꝑm omnes doctores in. iij. dist. xj.

¶ Secundo circa ministeriuz queritur. Utrum quilibet presbyter possit hoc sacramentum conficere? Respondeo secũdum Richar. in. iij. di. xij. q de iure non potest nec irregularis/nec interdictus/aut suspensus ab executione eorum/que sunt ordinis: nec symoniacus: scismaticus: excõmunicatus: aut degradatus siue depositus. aut quilibet publicus ꝛ notorius peccator: sed de facto si supra debita materiã proferat verba cum intẽtione debita/vere conficit quantũcunq̃ sit nephari9: quia character/super quẽ fundatur potestas conficiendi est indelebilis licet mortaliter peccaret conficiendo.

¶ Utrum plures presbyteri possint eandem hostiam consecrare? Respondeo. q licet diuersa sit opinio in. iij. di. xij. Ego teneo q non. quia qui prius protulit verba ille consecrauit: alꝫ nihil faciunt: et ideo credo in ordinatione presbyterorum sit melius nõ dicere q̃ dicere verba consecrationis: nisi dubitaretur de episcopo q nollet consecrare.

¶ Quid de presbytero qui postq̃ est indutus recolit se de aliquo peccato mortali? Respondeo q si tenetur celebrare/et habet copiã idonei cõfessoris tenetur cõfiteri. Si vero nõ habet conteratur cum proposito cõfitendi et sufficit: nec peccat si cum verecundia accedit. Si vero nõ tenetur celebrare. tunc non debet celebrare nisi prius conteratur et confiteatur: qz ad hoc tenetur scõm sctũ Bon. in. iij. dist. xij. Sed alꝫ tenent contrariũ qz sufficit q confiteaf semel in anno. et ꝑnot. in. ca. de hoie. dicit hoc esse verũ licet primum tutius. sed tu dic ꝑm cõmunem opinionẽ theologorũ q primũ verũ. tamẽ Richar.

in. iij. di. ix. distinguit q si non imminet scãdalũ/vel pson̄e/aut ppli: aut nõ incipit missam si est sacerdos sumens corpus xpi/q̃tũcunq̃ cõtritus sed non cõfessus dũmodo habeat copiã idonei cõfessoris ad loquelã ad confitendũ/q peccat mortaliter: ꝛ sic debet dici q nõ debet celebrare vel cõmunicare. si vero aliquod trium predictorum imminet. s. scãdalũ pson̄e/vel populi nisi celebret: vel quia iam incepit missam: sic sufficit cõtritio. Et sic põt intelligi q tũc potest celebrare. Adde tamẽ ꝟz Richar. q q̃is hẽat idoneũ ꝓfessorẽ sed tã expectat aliũ cui deuotius/ꝛ securius confiteaf q tũc absq̃ cõfessione ꝛ sine pctõ potest sumere eucharistiã cũ contritione sola. quod limito dũmodo sit cõfessus semel in anno. Item qz tenef celebrare/vl cõicare: alꝫ non credo si potest desistere sine scandalo populi/vel pson̄e quia prius debet confiteri.

¶ Quid de eo q̃ incepta missa habet conscientiam q non sit presbyter? R. s. Bonaueñ. in. iij. di. xij. q ante cõsecrationẽ debet dimittere missam infirmitatẽ fingendo: aut conscientiã deponere.

¶ Sed quid faciet sacerdos qui perpendit nõ esse aquã in calice. R. q si hoc aduertit ante cõsecrationẽ eam apponat: ꝟz post consecrationẽ nullomdo: quia non est de necessitate sacramenti.

¶ Quid faciet sacerdos si quãdo habet aquam in ore anteq̃ deglutiat aduertit? R. q si potest sine scandalo sputet in calice et extrahet particulam hostie et aquam reponet in alio vase: et sic accipiat vinum et consecret/incipiendo. Simili modo postq̃ dominus noster iesus christus cenauit accepit calicez. ꝛc. vsq̃. Unde et memores. et ponet particulam hostie. ꝛ sic alꝫ omissis dicat. Sanguis dñi nostri iesu christi custodiat animam meam. ꝛc. et sumat. Deinde resumat illam aquam si potest facere sine periculo vomitus: vel si timet de vomitu reponat aquam in sacrario. Et idem dicerem de particula q idẽ esset comburenda et cineres in dicto sacrario reponende quando sine periculo vomitus recipere non posset.

¶ Queritur, Quid faciet sacerdos quãdo musca vel aranea cadit in calice? Respondeo. q si cadit ante consecrationem proiiciat illud vinũ: ꝛ accipiat aliud cuz aqua ꝛ incipiet in illa oratione. Deꝰ qui humane. cum ofone. Offerimus. ꝛc. Et alia. Veni sanctificator. ꝛc. Et alꝫ omissis prosequatur vbi dimiserat. Si vo accidit post consecrationem extrahat eam ꝛ lauet cum vino: nisi esset res venenosa: vel que prouocaret vomitum: quia tunc fil'oia essent reponenda in vase alio/et aliud vinum cum aqua sumendum et consecrandum. incipiendo ab illa oratione. Simili modo. vsq̃ ad orationẽ. Unde et memores. et alꝫ omissis ꝓsequatur vbi dimisit. Et finita missa accipiat sanguinem primum in quo cecidit illa res venenosa. et igne cõburat cum aliqua stupa: vel panno lineo in ipso madefacto ꝛ cineres ponat in sacrario.

¶ Quid si gutta sãguinis ceciderit? Respondeo q si ceciderit super tabulam et similia labãtur si potest fieri sine horrore et post ea locus radatur et rasura comburetur. et cinis iuxta altare recondatur. et sacerdos quadraginta diebus peniteat. Si vero cecidit super lintheum abluatur tribus vicibus calice suppposito. et aqua ablutionis iuxta altare condatur. ꝛ sacerdos peniteat quattuor diebus nisi perunerit ad tertium lintheum. quia tunc nouem. Si vsq̃ ad quartum. viginti diebꝰ peniteat. de conse. di. ij. c. si per negligentiam.

¶ Quid si sumendo sanguinez remanet particulã in calice? Respondeo q digito debet ad labiũ calcis adducere et sumere et nullo modo apponat vinum ante eiꝰ sumptionem: quia vinum citius descenderet. ꝛ sic sumeret nõ tenuus secunduz Scotum in. iij. dist. viij.

¶ Utrum hostia non consecrata que est in altari. vel gutta vini que est in pede calicis vel aliter a vino quod est in calice seꝑata consecretur? Respondeo q nõ nisi hoc intendat sacerdos. j. q. j. detrahe.

¶ Quid si omisit aquã ponere in vino? Rñdeo q si aduertit ãte cõsecrationẽ hostie debet eam apponere reiterãdo. vt supra dixi i dubio quod incipit. Queritur

quid faciet sacerdos. q si aduertit post cō secrationē hostie: sz āte cōsecrationē vini apponat nihil attrahēdo. Si post cōsecra tionē vim aduertit tūc fm. s. Tho. in. iij. p te. q. lxxxiij. nullomō apponat: qz appositio aque nō est de necessitate sacramenti.

¶ Quid si vinū in calice congelet. R. q sacerdos debet ipm ante cōsecrationē solvere vt habeat rōnē actualē potꝰ si tñ nō resoluit adhuc cōficit: qz vinū congelatū nō differt a nō cōgelato: nisi ꝗlitate accidentali.

¶ Quid si ex frigore hostia dilabit in calice. R. q dz vlteriꝰ ꝓcedere: nec est necesse aliqd reiterare fm Tho. vbi. s. Sz si aliqua ps remāsit in manu frāgat illā: et partez mittat in calicem: qz prima casualiter cecidit.

¶ Quid si postq̄ sūpsit cōmunionē habz hostiā cōsecratā q̄ supfluit? R. q si cōmode nō hz vñ honeste ꝓseruet et lz sumere. dūmō sit ieiunꝰ. Secꝰ esset dicēdū de reliq̄s que etiā lz acceperit purificationē āteq̄ de ipis aduerteret tñ postea sunt sumende: tñ qz non pfit sic fuari: imo leuit amittere ppt eoꝝ puitatē. Et in isto casu ex quo est in actu purificatiōis et recollectionis reliqȝ q̄cq̄d dz fieri incōtinēti. idest q̄si simul sumere oia āteq̄ cēseat nō ieunus p ea q̄ notant in. c. olim. cl. j. de restitu. spo. in glo.

¶ Tertio circa sumptionē huius sacri: eucharistie q̄rit. Quis teneat sumere? R. q primo q̄libet sacerdos cū celebrat de cōse. di. ij. relatum.

¶ Scdo tenet q̄libet xpianꝰ cū ad annos discretiōis puenit vt in. ca. ois de pe. tre: nisi ex rōnabili causa de cōsilio ꝓpriꝰ sacerdotis ad tps ducerit abstinendum.

¶ Tertio tenet q̄libet in articulo mortis ꝓstitutꝰ ꝓpterea appellat viaticū. Uñ credo q peccat mortaliter q̄ in tali articulo cō temnit sumere corpus christi..

¶ Quarto rōne statuti.

¶ Quinto rōne officij sicut sacerdos q̄ tenet celebrare saltē i magnis festiuitatibꝰ:

¶ Si aūt q̄raf. Quot sunt pene sive punitiōes nō cōicātiū? R. q sunt ser.

¶ Prima dz ee clūsionis. de q̄ in. c. vtriusq; sexus dz. Alioq̄n viuēs ab ingressu ecclesie arceatur. Quicūq̄. n. nō cōicat debet oino ab ecclia ercludi. nec dz pmitti q cū alijs fidelibꝰ eccliaz ingrediat ꝓ missis vl alijs officijs audiendis.

¶ Secūda dz excōicationis. Inqt. n. Hostiēsis in dicto. c. ois de pe. et re. q si q̄s pbyt hz aliquē parochialē fornicariū publicū vel adulterū / aut tenētem odia / vl homicidā / vel vsurariū / aut ponētē discordias inter primos / vel incātatorē / vl blasphemū / lusorē / aut ptialē / aut nolentē cōfiteri / aut cōicare. Primo dz illū opportune arguere. s. monēdo. Scdo importune. s. increpādo / et suspēdendo et interdicendo. Tertio aūt crescēte ꝓtumatia dz illuz excōicare vl supiori denūciare. Et de hoc hꝫ text. di. xvij. c. decernimꝰ: et di. xxxij. c. quotūdā in fine et. xxxij. q. v. c. preceptū.

¶ Tertia punitio dz sepilitionis. Tales. n. nō cōicātes nō debēt in ecclesiastica sepeliri sepultura. vt in dicto. c. omnis.

¶ Quarta punitio dz scādalizatiōis. Talis. n. nō cōicās scādalizat oēs vicinos de terra vel ciuitate. Et ideo tot penas meretur quot personas scandalizat. j. q. j. c. si quoscunq̄.

¶ Quinta punitio dz inabsolutiōis. Qui cūq̄. n. ꝓfitet fine ppōsito sumēdi corpus xpi ad minꝰ semel in anno facit inutilem ꝓfessionē nō hns volūtatē obediendi ꝑcepto ecclesie de cōione. et p cōsequēs talis ꝓfessio est ficta. et sine charitate. Et ideo nō valet. de pe. di. v. c. falsas. et. c. fratres. et di. vij. c. nullus.

¶ Sexta punitio dicitur inexorationis. Tales enim priuari debent fideliū oratione fm Bonauē. in. q. di. xliij.

¶ Nota etiā q̄ multis ḡnib9 ꝑsonarum nō est danda sacra communio.

¶ Primo sacra cōio nō est dāda illis qui de aliquo mortali crimine sunt notabiliter et probabiliter suspecti. vt inquit Richar. in. iij. dist. ix. arti. ij. in corpore questionis. Et quando suspitio est cōmunis: neganda est tam in publico q̄ in secreto. quia infamibus non debet dari corpꝰ xpi de ꝓse, di. ij. c. ꝑ dilectione. Si aūt sit solū

singularis. s. ipsius sacerdotis tūc nō est negāda in publico sed bene in secreto. Et posito q talis generaliter suspectꝰ de crimine esset contritꝰ et confessus. et hoc cōfessor sciret: tñ nō debet ei dare sacm: sz eum facere differre quoadusq̄ pplo scandalizato de illo innotescat eius penitentia et cōuersio. c. nō sufficit. et. c. in actiōe. de pe. di. j.

¶ Secundo nō debet dari illis qui sunt omnino furiosi et frenetici: et rōnis iudicio penitus carentes nisi habeant lucida intervalla.

¶ Tertio nō debet dari eucharistia pueris ante annos discretionis et deuotionis. Nam puer anteq̄ inducetur ad sacrā cōionem debet hꝫ tria. s. etatē: que attēdit circa vndecim vel duodecim annos. Discretionē: vt discernat differentiā inter hoc sacramentū / et cōez panem. Tertio q̄ habeat deuotionem. s. q̄ cum deuotione debeat suscipere cōmunionem: aliter nō est inducendus.

¶ Quarto non debz dari sacra cōmunio lusoribus. s. illis qui ludūz alee vel taxillorum aut cartularū in cōsuetudinē ducūtur: et quasi artem faciunt de ludo. Tales enī cū nō sint in statu saluatiōis nequaq̄ cōmunicari debēt. vt dicit Alex. de ales i iij. pte sum in tractatu de eucharistia.

¶ Quinto debet denegari eucharistia diuinatoribus et sortilegis. vt habetur in. c. pro dilectione. de conse di. ij. et in. c. si q̄s. xxvj q. v.

¶ Sexto non debet dari sacra cōmunio choreatricibus que habent consuetudinē eundi ad choreas et nolunt abstinere.

¶ Septimo nō est danda sacra cōmunio mulieribus portātib9 crines adulterinos seu mortuos / ad ornatum: et portantibus alia vana ornamenta ad pompam et lasciuiam. et pingentibus vultū / vt pulchriores appareant. vel inhonesto habitu incedentibus. nisi se emendent secundum Alex de ales vbi. s. Ut etiaz habetur. xxj. q. iij. ca. j.

¶ Octauo non debet dari sacra communio vsurarijs publicis: et aliorum bona iniuste vsurpantibus: nisi prius satisfecerit vt habetur plene in sum. confes. lib. ij. ti. vij. q. xlvij.

¶ Nono interdictus / seu excōicatꝰ / etiā iniuste: nō debet cōicari. fm pet. tharan. iij. dis. ix. ar. iij.

¶ Decimo nō debet cōicari ille q̄ est suspēsus a ꝓceptione sacramētoꝝ. vt habet in sum. ꝓfes. lib. iij. ti. xxiij. q. lxxvj. in fin.

¶ Undecimo nō possunt cōicari meretrices / seu cōcubine / aut cōcubinarij: etiā si dicāt se āplius nō peccare nisi prius separētur / et innotescat eoꝝ cōuersio. Arg. ad hoc. c. meretrices. xxxij. q. iij.

¶ Duodecimo nō debz dari hoc sacm illis / q̄ exercēt se in torneamētis et habent volūtatē redeūdi ad illa: qz tales nō sunt in statu saluationis. vt inqt Alex. de ales vbi. s. Cū torneamēta sint prohibita. Extra de tornea. c. j.

¶ Tertiodecimo nō dz dari sacra cōmunio illis qui exercēt se in monomachia. i. in duello. Lex. n. nona non recipit talē lectaz. vt patet in. ca. monomachiā. ij. q. v. Ubi dicit glo. q̄ talib9 nō est cōio danda.

¶ Sūt et alij: quib9 p triennīū nō oportet dari sacra cōmunio ex ꝑcepto eccl'ie. sicut sunt mficij. Et idē ē de patricidis xxxiij. q. ij. c. latorē. Et alijs p quadriēniuz. sicut illis q̄ per horridū sacrilegiū eccl'iam scandalizant. vt fuit ille Burgād9. de quo scribitur. xij. q. ij. c. de viro. Et hec itelligunt de manifestis. Si tñ intrāt religionez pfit cōicari sicut alij religiosi. vt satis innuit ibidem.

¶ Regulariter tñ tenēdū est q̄ in fine vite oib9 vere penitētib9 / hoc sacm eucharistie R. q trib9 modis. Aliq̄n sumit solū spūaliter. Aliq̄n solū sc̄raliter. Aliquando sacramentaliter et spiritualiter.

¶ Quid est manducare spūaliter. R. scōm Bonauē. in. iij. dis. ix. q̄ māducatio spiritualis est trāslata a corporalib9. Et ideo sicut in māducatione corporali sunt duo scz masticatio et incorporatio. sic in spirituali sunt duo suo mō. s. spūal' masticatio que est recogitatio ꝑ fidē. s. carnis xpi pro

Universidad de Deusto
Biblioteca

nobis expositein preciū in cruce ad redimendū. Et spūalis incorporatio p charitatē. s. dū recogitās ei quē cogitat iungit arbore charitatis et ita ei incorporatur.

¶ Qñ dī quis solū māducare spiritualit et nō sacrālit. Rñ. q tūc qñ sacramētū est in voto/et effect⁹ eius percipit q: sicut q̄dam anteq̄ baptizent ex desiderio baptismi pcipiunt effectū ipius. Et sic in hoc sacramēto. Nec frustra iducit postea sacramentū: q: plenius inducit effectū ipa susceptio sacramentalis q̄ solū desideriū: q: non esset vera voluntas nisi deduceret in opus cū adest facultas.

¶ Quid ē māducare sacramētalit solū? Rñ. fm. s. Bonauē. vbi. s. q est māducare sacramētuz vt sacramētū. Ad hoc autē vt māducet sacramētū vt sacramentū necessaria est intētio ⁊ intētionis regulatio. Intētio inq̄ est necessaria: q: si q̄s iret ad mensurā et intenderet corpus reficere et aliquis pro pane cōi sacramentū sicut panē offerret et ipe omnino intēderet cibuz sumere nō dicerē eū sacramētaliter manducare: necessarium est etiam vt huius intensio dirigat fm fidem que est in ipso vel in altero: q: oportet vt credat: q sub illa specie aliquod spirituale lateat quod sumere intendat: vel oportet q saltem sumere intēdat: quod alios credere existimat. licet ipse non credat. Et sic p3 pro quāto q̄s dicat sacramētalit māducare. q. s. hoc sacramētū vere existat ibi/et ipse q̄ manducat illud sacramentū sumere intendat siue existimat alios credere. Dec. s. Bonauē. vbi. s. Adde q tūc solū sacramētaliter sumit qñ propter aliquod impedimētum quod in ipo sumente est/vel malam eius dispositionez/caret effectu/et fructu ipius sacramēti: qui est spūalis māducatio. hoc est spiritualiter incorporari corpori mystico per fidem/et charitatez. vel magis incorporari per augmentū fidei et charitatis: que manducatio nō conuenit indigne suscipientibus.

¶ Sed remanet vna difficultas vt demus finem sermoni nostro. Quis potest idonee suscipere sacramentum eucharistie? Rñ. q idoneus susceptor est homo viator/adultus/fidelis/mente preditus/ieiunus/deuotus: apparitione miraculosa: nō prohibitus/sine conscientia peccati mortalis/legitime confessus/in euersatione crimine non notatus/corpore mundus: a ministro idoneo/tēpore debito/⁊ recta intentiōe/sumptus. ¶ Clama hic ad populum. dicendo.

¶ Audistis O deuoti xp̄iani/ que et quāta pulchra de sacratissimo corpe dñi nr̄i iesu xp̄i vobis hodie declarau⁹ p eius amore/et animarū vestrarū salute. Nunc igitur oi studio et deuotionis affectu/conari debetis: vt munde/deuote/ac reuerent/valeatis illud suscipere/⁊ in domos vestras humiliter introducere. qñ dabit vobis verā refectionem anime/et corporis. Ad hoc enī percipiendum/ipse dñs iesus nos omnes inuitat. dī. Uenite ad me omnes qui laboratis et onerati estis: et ego reficiam vos. Panis quē ego dabo caro mea est p mundi vita. Accipite et manducate hoc est corpus meū quod pro vobis tradetur. Hoc facite in meā cōmemorationē. Qui manducat meā carnē ⁊ bibit meū sanguinez in me manet et ego in illo. Uerba que ego locutus sum vobis spirit⁹ ⁊ vita sunt O/dulce et amicabile verbuz in aure peccatoris. quo tu domine deus meus: egenum/et pauperem inuitas ad communionez tui sanctissimi corpous. Sed quis ego sum domine vt ad te presumam accedere Ecce celi celorum te non capiunt: ⁊ tu dicis: venite ad me omnes. Quid sibi vult ista pūssima dignatio et tam amicabilis inuitatio? Quomodo ausus ero venire q̄ nihil boni mihi cōsci⁹ suz. Uñ possuz p̄sumere? Duō te introducā in domū meā q̄ sepi⁹ offendi benignissimā faciē tuā. Reuerēr angeli ⁊ archāgeli: metuūt scti ⁊ iusti. et tu dicis venite ad me oēs. Nisi tu domine hoc diceres q̄s verū eē crederet. ⁊ nisi tu iuberes q̄s accedere tēptaret? Sed ecce tu sctūs sctōz/inclinas te ad me: q̄ non sum dign⁹ ad te respicere. Ecce tu venis ad me: tu vis esse mecū. tu inuitas ad conuiuiū tuū. tu mihi dare vis celestē cibū/⁊ panē angelor⁹ ad māducādū/nō aliū sane q̄ teipm panē viuū/q̄ de celo descēdisti/⁊ das vitā mūdo. Ecce vñ dilectio procedit

qualis dignatio illucescit: q̄ magne gratiarum actiones ⁊ laudes tibi pro his debentur. O q̄ salutare et vtile consilium tuū cum istud istituisti. O q̄ suaue ⁊ iocūdum cōuiuiū/cū teipsum in cibū donasti. O q̄ admirabilis operatio tua dñe: q̄ potens virtus tua: q̄ infallibilis veritas tua Dixisti em ⁊ facta sunt omnia. et hoc factum est quod ipse iussisti. Mira res/et fide digna/ac humanum vincēs intellectū q̄ tu dñe deus/verus de⁹ ⁊ homo/sub modica specie panis et vini integer contineris ⁊ sine cōsumptione a sumente mandu caris. O dulcissime iesu q̄ta tibi reuerentia ⁊ gratiarum actio: cum perpetua laude pro sumptione sacri corpous tui debetur: cuius dignitatem et excellētiam nullus hominū explicare potens inuenitur. Currunt multi ad diuersa loca pro visitādis reliquijs sanctorum. et mirantur audiētis gesta eorum: ampla edificia templor⁹ inspiciunt. et osculātur sericis et auro involuta sacra ossa ipsorū. Et ecce tu quādo presens es in altari deus meus: sanct⁹ sanctorū/creator omniū/et dñs angelor⁹: modicam tibi exhibēt reuerentiam. Heu prohdolor: quot et quāta vidi peragrādo mundū? In plerisq̄ locis vbi requiescūt alique sanctor⁹ reliquie: ad honorē ipsarū plures lampades accensas/ac multos cereos tenent: et ad tui pretiosissimi corporis honorem vix vnam tenēt lampadem: et quod peius est aliquando extinctam/vel nullam. O magna hominū demētia. Sepe etiā in reliquijs videndis est curiositas hominū ⁊ nouitas inuisor⁹: et modicus reportat emendationis fructus. maxime vbi est tam leuis siue vera cōtritione discursus. In sacramento autem altaris totus presens es deus meus homo xp̄s iesus: vbi ⁊ copiosus percipitur eterne salutis fructus quotienscunq̄ fueris digne ac deuote susceptus. Ad istud vero non trahit leuitas aliqua/nec curiositas/aut sensualitas: sed firma fides/deuota spes/⁊ sincera charitas. O inuisibilis conditor mūdi deus q̄ mirabiliter agis nobiscum/q̄ suauiter ⁊ gratiose cum electis tuis disponis: quibus temetipsum in sacramento sumendum proponis. Hoc nāq̄ omnē intellectum superat. hoc specialiter deuotorum corda trahit/⁊ accendit affectum. Ipsi em̄ veri fideles tui/qui totam vitam suam ad emendationem disponunt. Ex hoc dignissimo sacramento magnam deuotionis gratiam/⁊ virtutis amorem frequenter recipiūt. O admirabilis ⁊ absco dita gratia sacramenti quam nouunt tantum christi fideles. Infideles autē/⁊ peccatis seruientes/experiri nō possunt. In hoc sacramento remittūtur peccata ⁊ cōfertur spiritualis gratia: et reparat in aia virtus amissa/et per peccatuz deformata reddit pulchritudo. Tanta est aliquando hec gratia: vt ex plenitudine collate deuotionis/non tantum mens/sed ⁊ debile corpus/vires sibi p̄stitas/sentiat ampliores. Hoc est etiam illud dignissimum sacramentum quod reducit ad memoriam passionē christi: quod fidem confirmat: spem auget: et charitatē inflāmat: hoc est quod dat vitam gratie: ⁊ vnit christo: mādūcantem spiritualiter interna consolatiōe reficit: ipsum roborat. ⁊ ad operationem boni sustentat contra casum proueniētem ex propria infirmitate. munit cōtra demonis impulsum: defendit ab omnibus hostibus tam interioribus/vt puta tentationibus/⁊ malis inclinationib⁹ ad peccandum: q̄ etiam exterioribus: vt puta demonibus/et alijs quibuscunq̄ aduersarijs. Hic est ille panis nobis de celo prestitus/habens in se omne delectamentum ⁊ omnis saporis suauitatem. Panis etiam angelorum reficiens ⁊ adeo confirmans viatores/vt repulsis cunctis periculis/eos ad supernam perducat patriā. Dolendum tamen est valde/et miserandum sup tepiditate ⁊ negligentia nostra. q̄ nō maiori affectu trahimur ad christū sumendum. in quo tota spes saluandorū consistit et meritum. Ipse em̄ est sanctificatio nostra et redemptio. ipse consolatio viatorum: ⁊ sanctorum eterna fruitio. Dolendum itaq̄ valde q̄ multi tam parum hoc salutare mysterium aduertunt. quod celum letificat et mundum conseruat vniuersuz. Heu cecitas/et duritia cordis humani tam ineffabile donum non magis attēdere et ex quotidiano vsu etiā

ad inaduertentiam defluere. Si enim hoc sanctissimum sacramētum in vno tātum celebraret loco. ⁊ ab vno tm̄ ꝓsecraret sacerdote in mūdo: quāto putas desiderio ad illū locū talē dei sacerdotē/ boies afficerent/ vt diuina mysteria celebrare audirent. Nunc autem multi facti sunt sacerdotes. et in multis locis offert christus: vt tāto maior appareat gratia et dilectio dei ad hominē: ꝙto latius est sacra cōmunio diffusa per orbem. O mira circa nos tue pietatis dignatio ꝙ tu onīc deus creator viuificator omniū spirituum ad pauperculam vignaris venire animā: et cum tota deitate tua ac humanitate eius impinguare esuriem. O felix mens/ ⁊ beata anima/ que te dominū deum meretur deuote suscipere: et in tua susceptione spirituali gaudio repleri. O ꝙ magnum suscipit dominū: ꝙ dilectum inducit hospitē: ꝙ iocundū recipit socium: ꝙ fidelem acceptat amicum: ꝙ speciosuz ⁊ nobilem amplectitur sponsuz: pre omnibus dilectis/ et super omnia desiderabilia amandum. Tu domine vniuersoꝝ/ quia nullius habes indigentiam voluisti per sacramentum tuum habitare in nobis. Conserua cor meum/ ⁊ corpus meum immaculatū: vt leta et pura conscientia sepius valeam tua celebrare mysteria/ et ad meam perpetuam accipere salutem: que ad tuum precipue honorem et memoriale perenne sanxisti/ et instituisti. Letare anima mea. et gras agē deo ꝓ tam nobili munere et solatio singulari/ in hac lachrymaꝝ valle tibi relicto. Gratias tibi igitur ago bone iesu/ pastor eterne. qui nos pauperes et exules dignatus es precioso corpore et sanguine tuo reficere: quo facilis nobis ad eternam beatitudinem prebetur aditus: quem nobis dignetur concedere ipse dominus iesus christus: ꝙ in celis regnat gloriosus per infinita seculorum secula.

AMEN

¶ Expliciūt sermones de xp̄o: qui sunt numero. xxv.

¶ Sequuntur totidē de ei⁹ matre Maria virgine.

129

¶ Sermo primus et in ordine xxvi. De īmaculata conceptione virginis Marie.

¶ Thema.

Tota pulchra es amica mea et macula non est in te. Habenk hec verba Cañ. iiij. Uel istud. Contere brachium peccatoris et maligni: queretur peccatum illius ⁊ nō inuenietur. Ps. ix.

¶ Prologus.

Quis laudes beatissime virginis digne decantare valeat? Facta est em̄ maria ianua celoꝝ: sublimatio aplorū: laus martyrū: inbilatio cōfessoꝝ: cōtinētia virginū. Facta est maria norma principū iusticia regum: salus oim populoꝝ. Gloria viduarū: gaudiū angeloꝝ: requies aiarū. spes peccatoꝝ. Facta est maria salus morum: mors criminū. vita virtutū. virtus pugnātū. palma victoꝝ. Facta est maria excelsa sup sydera: sanctior sup oēs feminas: cui⁹ vita ielita cūctas illustrat ecclesias. Et ideo predicte ỽgini merito attribui possunt illa ỽba scripta. Judith. xv. ca. Tu gla hierusalem. Tu leticia israel. Tu honorificentia ppli nostri. Quapropter oēs deuoti eiusdē imaculate matris dei cū ab aliquo hortantur ad credēdum ꝙ ipsa virgo purissima cōtammata fuerit originali pctō. debēt ỽba thematis nostri decātare. vi. Tota pulchra es amica mea: et macula. s. originalis/ vel venialis/ aut mortalis nō est in te. Sup quib⁹ ỽbis more solito/ mouetur talis questio:

¶ Utrum virgo maria mater dei fuerit concepta in pctō originali? Anteꝙ respōdeā huic q̄stioni. oꝛde cōcepi vobis primo declarare quedam necessaria/ ꝓ maiori intelligentia prepositę questionis.

¶ Primū est. Quid est peccatum originale? Respondeo. Peccatum originale est carētia iusticie originalis debite: in primo parente accepte. Uel sic ꝼm Anse. in. lib. j. de cōceptu virgi. c. xxvij. Hoc peccatū originale esse aliud itelligere nequeo in eisdē infantib⁹ nisi factā ꝓnobediētiā ade iusticie debite nuditatē ꝙ quā oēs sunt filij ire. Jsta ratio pcti originalis ꝓbatur ex hoc: qz peccatū formaliter est iniusticia. Jgit et tale peccatū ē talis iniusticia. Justicia aūt ꝼm eū. ibidē. c. v. ⁊. xvj. de casu diaboli: nō est nisi carētia iusticie debite. Dico igit ꝙ pctm̄ originale qđ est carētia iusticie originalis (vt. s. dictū est) nō est nisi carētia iusticie debite. Et si obycik ꝙ aliq̄ sctī videnk dicere cōcupiscentiā esse pctm̄ originale. Respōdeo. Cōcupiscentia pōt accipi. vel ꝓout est act⁹: vel habitus/ vel ꝓonitas in appetitu sensitiuo: et nullum istoꝝ est formaliter peccatū: quia non est peccatū in parte sensitiua ꝼm ipsuz. ca. iij et ca. iiij ibidem. Uel potest accipi ꝓout est ꝓonitas in appetitu rationali. i. in voluntate ad cōcupiscendū delectabilia immoderate que nata est condelectari appetitui sensitiuo: cui cōiungik. et hoc modo cōcupiscētia est/ materiale pcti originalis qz per carētiā iusticie originalis que erat ficut frenū cohibēs ipsam ab immoderata delectatione: ipsa nō positiue/ sed per priuationē fit ꝓna ad cōcupiscendū immoderate delectabilia. ficut exemplificat ca. v. De naui fracto gubernaculo. Et de equo fracto freno ꝙ dimittik sibi ⁊ ex hoc sequik motū inordinatū quem cohiberet illud frenum. Sic ad propositū. ꝑ hoc soluik predictū dubiū. quo querik. Quid est peccatū originale? Est em̄ formalr carentia iusticie originalis debite: ⁊ nō qualitercūq̄ debite: sed debite: qz accepte in primo parente: et in ipso amisse. Et ideo Adam nō habuit peccatū originale: quia illud debitū nō fuit ad ipsum traductum per aliquē parētem: sed ipse in se accepit illam iusticiā: et actu suo admisit. Que quidē iusticia originalis fuit quoddā auxiliū diuinum supnaturale: siue donum gratuitū necessariū homini ratiōe sue cōditionis. Qz cū sit cōpositꝰ ex aia ⁊ corpe: ex intellectuali ⁊ sensuali: ꝙ quodāmodo

si sue nature relinquatur intellectum aggrauat ⁊ impediat ne libere ad summū ꝓte platiōis ptingere possit. Ideo data fuit sibi iusticia originalis p quam si mēs bois subderet deo: etiā subderent oēs vires ife riores vsq; libere in deum posset tendere: cuius subtractio fuit facta per peccatum originale. Cuius duplex est pena. Una tata peccato. s. priuatio iusticie originalis/et carentia visionis diuine. Alia est pena concomitans. et huiusmodi sunt infirmitates/mors/⁊ inpotentia ad resistendum vitijs. Nam iusticia originalis erat quedam humane nature rectitudo scōm quam corpus anime subiiciebatur: et vires interiores rationi. (vt supra dictum est.) Et dicitur originalis: quia per originem fuisset a deo tradita filijs. i. quia erat in posteros per originem transfundenda Adam eīm non trāsfudisset illam iusticiā quam ei dederat deus/cum sit bonum supernaturale: sed ex mera liberalitate diuina esset datū proli: sicut fuit datum parenti. qui si prime tentationi restitisset cōfirmatus in illa iusticia fuisset. Et filius non habuisset illam iusticiam per meritum parētum. quia quod enim congruit toti nature non datur vni indiuiduo mediāte alio: sed singulis individuis/singule fuissent apposite iusticie originalis. Filius etiam natus non fuisset in illa confirmatus: quia filius non recepisset perfectionem iusticiā ꝑ pater: sed pater potuit eam ꝑdere et perdidit. Ergo et filius. nec etiam illa iusticia necessitabat eos ad bene agendum.

¶ Secundum declarandum est.

Quomodo contrahitur peccatum originale? Et quare a filijs Ade contrahitur? Pro declaratione huius questionis. Notandum est ſm August. libro. lxxxiij. q. ꝙ cōceptio humana sic debet proficisci: vt septem primis diebꝰ quasi lactis habeat similitudinē. Nouem vero diebus cōuertatur in sanguinem. Deinde in duodecim diebus solidetur. Demum decem et octo diebus formetur vsq; ad pfecta mēbra. Deinde vsq; tēpus partus in magnitudine augeatur: et hoc habet solū in masculis. In feminis autem anteq; organizatū sit corpꝰ requrūt. lxx. dies. vt in qt Aug. vbi supra. Phisici autem dicunt ꝙ. xl. diebus organizatur corpus masculinuz. Femellinū autem. lxxx. Ante autē ꝙ corpus sit perfecte organizatum non infunditur ei a deo anima rationalis: sed illa massa que a phisicis appellat embrio primo solum viuit vita vegetiua quia nutritur et crescit. Deinde viuit vita sensitiua quia sentit. Unde dicit Arist. xvj. de aialibus. ꝙ embrio prius est animal q̄ homo. Organizato aūt corpore deus creat vnā animā rationalem fine macula: ⁊ creando illam infundit. Non aūt ante organizationem infundit: quia anima rationalis est actus primus corporis phisici organici. vt ait Aristotel. ij. de anima. Licet autem quidā dixerint ꝙ in homine sunt tres anime: tamē hoc improbat. s. Tho. j. parte sum. q. lxxvj. et. cxviij. Affirmans ꝙ cum generatio vnius sit corruptio alterius. necesse est dicere ꝙ tam in homine q̄ in alijs aialibus quādo perfectior forma aduenit fit corruptio prioris. Ita tamen ꝙ ꝓsequens forma habet quicquid habebat prima et adhuc amplius. Quapropter cum anima intellectiua creatur et infunditur a deo: simul est sensitiua et vegetatiua corrupte formis preexistentibus. Quando autem corpus non est plene organizatum peccatum originale in eo esse nō potest. quia cum sit inanimatū anima rationali: non potest habere peccatuz cuius subiectum est ipa anima. Unde dicit Magister in. ij. sententiarū dist. xxxj. ꝙ caro sola licet fit per concupiscentiū generata/nec culpaz habet nec actum culpe. Nō etiam anima habet illud peccatū anteq; sit infusa corpori: qz a deo creatur sine macula. Cuncta eīm que facit deus sunt bona. Gen. j. ca. Istud autem ante infusionem anime habet in se corruptionem predictam. ⁊ inclinationem ad malum ⁊ rebellandū spiritui si cum eo coniungatur et ad contrahendam originalis peccati miseriam. maxime ex iustissima diuini decreti condemnatione/qua ordinatum est ꝙ omnes de semine corrupto primorum parentū peccātum ꝓpagati careant iusticia originali: et priuētur diuina visione et eterne fint dānationi subiecti propter culpam primi parentis: ob cuius inobedientiaz omnes posteri eius peccatores constituti sunt. ſm Apl'm ad Rom. v. ca. Et hanc ordinationem appellat idem apostolus cyrographum decreti. ad Colosen. ij. ca. Ex quibus patet ꝙ peccatum originale non ex eo solum contrahitur ꝙ anima coniungitur cum corpore infecto: sicut dixerunt q̄dam dantes exemplū de habente manus pollutas qui in eis recipit pomum mundissimum ex quibus fedatur. hoc eīm est falsum. Quia qualitas corporalis de se non potest inficere naturaz spiritualem. vt patet exemplo radij solaris non infecti propter feces corporales. Cum ergo peccatum originale non ꝓueniat principaliter a carne que cum illud non habeat in se non potest ipsum peccatuz in animam transmittere. ſm illā sentētiā que ait. Remo dat quod nō habet. Item nec anima: eadē ratione. quia cum nullū in sua creatione recipiat aia peccatū. et sic mūda infundat corpori. Nam deus ipsam animā creādo simul corpori infundit. ſm Aug. lib. de ecclesiasticis dogmatibꝰ. nō potest corpus aliquo vitiare pctō in ipsa infusione. Item nec a parentibus transmittitur ipsuz peccatū in filios. Si eīm hoc esset: sequeretur ꝙ generati a parentibꝰ baptizatis et cōsequēter ab originali pctō liberatis: non cōtraherent ipsum originale peccatum: quia parentes transfundere non possunt quod ipsi nō habent. Ideo est dicendum ꝙ hoc principaliter procedit ratione prime prevaricatiōis: ꝓpter quā humana natura in Adam deprauata: et dei inimica cōstituta: p diuinā sententiā fuit dānata: atq; ad hoc debitū in ipsa prima ꝓuaricatione factū p tpe singulis suppositi suis cōtrahēdū mediāte corrupta carne ab ipso primo ꝓuaricatore ꝓpagata merito ⁊ deputata. Et hoc inuit Amb. in lib. de vbis apli. cuius vba refert Magister sentētiaꝝ in. ij. dist. xxx. di. Corruptio per conditionem offensiōis manet in corpe: robur tenēs diuine sentētie date i Adam cuius cōsortio maculatur peccato. scilicz ꝛnima. Hec ille. Ad puniendam ergo hāc culpā totius humane nature in adā lapse iusto dei decreto statutū est vt ois aia intrans corpꝰ ex semine infecto talit propagatū inficiat. sicut etiā Leui. xiij. fuit decretū vt q̄cūq; intraret domū leprosaz efficerek immundꝰ. Hoc aūt decretū punitiuū fecit deus: qñ (vt habek Gen. ij. c.) dixit primo parēti. In q̄cūq; die comederis ex eo. s. ligno sciētie boni et mali. morte morieris. Tūc. n. tulit dānatiōis sniam cōtra eū et posteros ei⁹ ab ipo propagādos qui virtualiter in lūbis ei⁹ erāt: si de ligno vetito comederet. Et sic deꝰ non fuit nec est auctor peccati: sed vltor. Quare aūt istaz dānatiōis sniaz nō incurrerit btā vgo maria q̄ etiā ipa erat mō ꝑdicto in lūbis Ade. infra declarabit. Qñ ergo aia infunditur corpi ex semine infectoꝝ primoꝝ parētū ꝑ pagato: tūc imediate ꝓbit pctm originale

¶ Et rō est: qz pctō primoꝝ parentū tota ña humana q̄ in illis tūc erat/tota virtualit fuit infecta. ſz Aug. xiij. de ciui. dei. ⁊ Bona. in. ij. di. xxxj. Ideo sicut si vtuose virtissent/hoies ab eis descendētes fuissent remunerati: ita per pctm fuerūt merito puniti. Qui eni sentit cōmodū debet sentire incommodum: Et hoc est quod inquit Apostolꝰ ad Romanos. v. dicēs. In quo omnes peccauerunt. Et pro huius cōclusionis claritate/notitia et congruentia/inducuntur aliqua exempla.

¶ Primū est ꝙ sicut cōtrahit irregularitas i bigamo ꝓpt eccl'ie statutū quo ordinatū fuit ꝙ q̄cūq; contraheret cū duabus vxoribꝰ fit irregularis: vel q̄cūq; contrahit cū vidua ab alio marito cognita est etiaz irregularis. vel etiā si duxit vxorem quomodocūq; corruptā. xxxiij. dis. c. maritū. Ita deꝰ istituit vt q̄cunq; spūs desponsatus fuerit carni ꝓpagate ab Adā obligek ad penā dāni que est pena originali pcti.

¶ Secūz exēplū est: sicut irregularitas cōtrahit in spurio p eiusdē eccl'ie statutuz: quo ordinatū est ꝙ q̄ nascūf de illegitimo coitu nō ꝓmouent nisi aduenat aliq̄d eximēs. c. iter dilectos. de excess. pla. Ita istitutū est a deo vt q̄cunq; nasceret ꝓpagatus ex semine Adam ifecto careret originali iusticia/⁊ priuaref eterna beatitudine: nisi supueniat dispensatio.

¶ Tertium exemplū est q̄ nati ex parentibus seruis/serui sunt. insti. de iure. pso. §. Serui aut̄. Et hoc ex statuto legis fit t mandato imperatoris. Cum ergo faciēs peccatuz seruus est peccati. Joh. viij. ca. Potuit deus statuere: vt oēs de primis parentibus seruis peccati nascerent: eidem subiacerentur seruituti.

¶ Quartum exemplū est: q̄ sicut quādo progenies aliqua est obligata tributis ex pacto alicuius parentis: eorum filij eodē modo nascuntur abligati. Sic quilibet homo/peccato primorum parentum diuino tributo originalis iusticie nascitur obligatus. Et benemerito. Nam secūdū Scotū in. ij. sententiaz dist. xxx. Adam accepit a deo iusticiam originalem pro se et pro tota sua posteritate. et factus est debitor eius. et ad illam obligauit se et posteritatem suaz que in ipso erat seminaliter et radicaliter. Unde peccādo priuauit se/et posteros suos ipsa iusticia originali.

¶ **Tertium** quod est declarandum. Est q̄ sit differentia inter conceptionem christi et marie virginis? Respōdetur q̄ in multis differt cōceptio christi a conceptione marie virginis.

¶ Primo. quia christus fuit conceptus absq̄ virili semine de purissimis sanguinibus beate virginis marie virtute spiritussancti. vt inquit Grego. super Cañ. Virgo autem maria fuit cōcepta ex vtroq̄ parente/et seminum cōmixtione. Nec est verum/quod a quibusdam rusticis/et idiotis vulgariter dicitur. q̄. s. virgo maria non seminum cōmixtione: sed ex spiritusancto fuit cōcepta: cum Anna et Joachim i aurea porta scilicē osculati sunt.

¶ Secō xps in primo instāti sue incarnationis siue conceptionis habuit corpus plene organizatum: et in eodem instanti infusa fuit anima in eius corpore: nec expectata fuit tēporis dilatio ad organizationem corporis. ſm Augūſti. lib. De fide ad ſPetrum. In eodem quoq̄ instanti fuit christus plenus scientys et virtutib9. ſm Grego. super illud. Canti. q. ca. Ecce iste venit saliens. Hoc autem non fuit in conceptione virginis marie.

¶ Tertio q̄ xps nō sit in originale conceptus hoc fuit ei cōueniēs iure nature t necessario: quia nullus princeps suis legib9 est subiectus. Beata aūt virgo fuit concepta sine peccato (vt infra ꝓbabitur) non ex natura/nec ex debito: ſz ex gratia et priuilegio sui filij. Unū Hiero. ad Eustochiū inq̄t. In maria totius gratie q̄ est in xpo plenitudo venit q̄ q̄ aliter. Aliter dixit: q̄ quod xps habuit ex natura. hoc beata virgo recepit ex gratia.

¶ Quarto: in primo instāti conceptiōis xpi: aia eius cōiūcta fuit persone diuine: quod non fuit in virgine.

¶ Quinto xps in sua cōceptione non indiguit redēptione passiua siue aliquoꝑseruante. nec habuit naturā pronā ad recipiendū maculā peccati originalis. et sic nec radicaliter nec formaliter habuit: nec habere potuit peccatū originale. Cuius rei rationes assignat Ansel. in li. de cōceptu virginali: quas brevitatis causa ptrāseo. Beata aūt virgo nisi ꝑseruata fuisset peccatū originale ptraxisset: q̄ radicaliter habebat vñ cōtraheret.

¶ Sexto beata virgo fuit per gratiā dei liberata a rebellione quā habuisset caro aduersus spm̄. Hoc aūt nō habuit xps. quia nullā rebellionē habere poterat in carne.

¶ Septimo aia xpi ab instāti cōceptiōis fuit impeccabilis et beata vt habetur in. ij. sen. dis. xj. Nō sic aūt fuit anima beate virginis: quia in ea fuit potentia ad peccandū. vt inquit dtūs Bonauē. in. ij. di. ij.

¶ Octauo xps in sua cōceptione a seipso accipere iusticiā potuit. Maria aūt non.

¶ Nono quia christ9 nō caruit originali peccato virtute sue passionis: nec virtute cuiuscūq̄ alterius. Maria aūt caruit illo merito filialis passionis future.

¶ Decimo quia xps verus deus et homo conceptus t de se omnipotēs. Maria aūt pura creatura: et de se nullipotens. vnde p3 differēa inter cōceptionē xpi t Marie.

¶ **Declarato** Quid sit peccatum originale et quomō contrahitur t quare a filijs Ade. Et q̄ differētia sit inter cōceptionez xpi t beate virginis. Hūc (gra dei opitulāte) tradet rōnsuz principali ꝓpositi q̄stioni.

Ad questionem siue ad dubiū principale ꝓpositum quod erat. Utrum virgo maria fuerit ꝓcepta in peccato originali? Respondetur q̄ non. t probat multiplici ratione.

¶ Primo. ratione electionis.
¶ Secundo. ratione improperationis.
¶ Tertio. ratione sufficientis diuisionis.
¶ Quarto. ratione desponsationis.
¶ Quinto. ratione preseruationis.
¶ Sexto. ratione concessionis.
¶ Septimo. ratione appellationis.
¶ Octauo. ratione perfectionis.
¶ Nono. figura/siue rōne figurationis.
¶ Decimo. auctoritatibus sanctorum t doctorum.

¶ **Primo.** Ratione electiōis. Fundamēnum cuius ponit beat9 Tho. in. iij. pte summe. q. xxvij. ar. iij. dis. Quos de9 ad aliq̄d elegit ita ꝓparat t disponit. vt ad illud ad q̄s eligunt iueniant idonei. iuxta illud apli. ij. ad Cor. iij. Idoneos vos fecit ministros noui testamēti. Sapiēs em̄ regulator ea q̄ sunt ad aliquē finē debet regulare ſm ordinē ipsi9 finis. iuxta dictū phi. vj. Meta. Sed gloriosa vgo maria fuit electa diuinit9 ab eterno vt esset mater dei. Ipa dicē te illō. Eccli. xxiij. Ab initio et ante scla creata sum. rē. t Prouerb. viij. c. Ab eterno ordinata sum et ex antiq̄s anteq̄ terra fieret. Que oia attribuit btē vgini. Ergo de9 p gram̄ suā eā ad tam mirabile opus idoneā ꝑseruauit. Unde de btā vgine dici pōt illud. Gen̄. xxiij. Hec est mulier quā ꝓparauit dns filio dni mei. i. xpo. De9 ꝓparauit eā. i. ante parauit q̄ foedida esset. q̄s fecit p gram̄ singularez. Et hoc est q̄s illi dixit angelus. Luc. j. Inueniſti gram̄ apud deum. Sed nō fuisset idonea mater dei: ſi vnq̄ vllo tpe vel etiam in momēto fuisset ꝑ pctm̄ ancilla diaboli. q: nō modica ignominia est filij: filj parentem habeat seruū. Unde diabolus potuisset ipropera re xpo dicēs. Genitrix tua pri9 fuit serua mea q̄ mat tua. Ante fuit filia ire ac; mortis t maledictiōis: q̄ gre. pri9 filia diaboli q̄ dei. Ergo cōcludēdū est q̄ p diuinā gratiā ꝑseruata fuit ab omni contagione t infamia/atq̄ seruitute pcti/t a subiectione diaboli. Unde ipsa agit de hoc deo gras. di. illud. pō. xxx. Saluasti de necessitatib9 aiam meā: nec cōclusisti me in manibus inimici.

¶ **Secundo.** Ratione improperatiōis. Nam ait Heron̄. in sermone ad Eustochiū. Nulli dubiuz est de matre vñi quin talis debuerit esse que nō posset argui de pctō: q: fuisset ad improperiū filij. Sicut em̄ nobilitas parentum trāsit in filios: sic econtrario ignominia parētū trāsit ad filios. Ideo inquit sapiēs Eccliasti. iij. ca. Ne glorieris in cōtumelia patris tui. non est tibi gloria sed cōfusio. Gloria em̄ hois ex honore patris sui: et de decus filij parēs sine honore. Quia ergo si beata virgo originali fuisset vitio maculata t corrupta: licet postea purgata t sctificata post lapsum: tñ infamia pcti remāsisset: q: semp de ea posset dici q̄ semel fuit in pctō. Pro fecto nullatenus est credēdum q̄ deus in peccatū ipsam labi pmiserit: cū nō possit fieri de preterito futurū: neq̄ ab ipso deo. Unde Hiero. ad Eustochiū inq̄t. Audaceter loquor: cum deus omnia possit: suscitare virginem post ruinam nō potest. Facta em̄ pro infactis haberi nō possunt. cū hoc solo priuet deus. Non tamē per hoc intelligitur q̄ deus nō possit in hoc reparare innocētiā depditā: quia hoc potest. Immo facta penitētia pcti q̄s habetur ac si nullā cōtraxisset: sed intelligitur: q̄ semel factū est: de9 facere nō pōt q̄ factū nō sit: ſz facere valeat q̄ habeatur ac si factū non esset. Unde Hiero. vbi. s. ait. Valet quidem liberare de pena: sed nō valet coronare corruptā. Ex quibus omnibus sequitur indubitanter tenēdum q̄ deus dilectā sponsam suam ante creationē mundi electam ab oīs pcti turpitudine preseruauit. Quis em̄ est hoim qui si posset spōsam suam facere: illā non absq̄ omni macula procrearet? Quis vero est ita insan9 qui illam in fornicationis vitium labi p̄mitteret? Deus autē cuius perfecta sunt opera: profecto sanctissimū illud tabernaculū beate virginis omni puritate et in-

nocentia repletissimum formauit: in cui⁹ sacratissimo vtero factus homo nouem mensibus habitaret. Et hoc est quod beatus Ansel. in libro de conceptu virginali. ca. xviij. loquitur. di. Decuit vt cōceptio illius hominis de matre fieret purissima tanta puritate qua sub deo neq̄at maior itelligi. Cui de⁹ pater vnigenitū suū q̄ de corde suo genuerat equalē sibi ita dare disponebat: vt esset naturaliter vn⁹ idēq; dei patris ⁊ v̄ginis fili⁹. et quā sibi fili⁹ substātialiter matrē facere eligebat. ⁊ de qua spiritussctūs opatur⁹ erat vt ex ea cōciperet et nasceret ille de quo ipse prędebat. hec ille. Nō fuisset aūt btā v̄go purissima tāta puritate qua sub deo nequeat maior intelligi: si originali fuisset peccato maculata. Quod pfecto incongruū indecensq; ac i improperiū tanto filio ertitisset: Ideo cyrillus ait in lib. cōtra Nestoriū. Propter filiū/temerariū est i maria v̄gine ponere culpā aliquā vel pctm. Unde patet q⁹ ratione improperatiōis virgo maria nō est concepta in peccato originali.

¶ Tertio. Idem probatur ratione sufficiētis divisionis. Secundum em̄ regulas logicales argumentū a sufficienti divisione bonum est. Fit aūt hoc argumentū. Dā posita aliq̄ sufficiēti ac necessaria divisione postea aliq̄ eius partes cōfutant: reliquę aūt inferunt/vel vna earū tantum aliis omnibus negatis. Arguendo igit tali argumento dico q⁹ circa cōceptionē v̄ginis marie. necesse est cernere vnā de q̄nq; opinionibus. vz. Aut q⁹ ipsa benedicta virgo nō fuit capax gr̄e pservationis a peccō originali. et ideo nō debet ei talis honor attribui: cui⁹ nō fuit capax ⁊ idonea ad illū. Aut q⁹ deus nescivit illā preservare. Aut q⁹ non potuit pservare. Aut q⁹ noluit eam preservare. Aut q⁹ potuit et etiam voluit eam preservare.

¶ Prima opinio est falsa. quia dicit phs Contraria nata sunt fieri circa idem. Si virgo maria fuit capax peccati originalis. ergo fuit etiam capax gratie preservationis ab originali peccato. Preterea: cū v̄go maria fuerit capax vt esset mater dei et virgo perfecta ante partum: in partu: et post partum. ⁊ cū q; meruerit elevari super oēs āgelicas hierarchias ⁊ effici regina celor: q̄to magis fuit capax huius gratie: vt sine peccato originali cōciperetur? Certe multoplus. Qui em̄ est capax maioris dignitatis et excellētie: multo est capacior minoris. Et cui concedit quod est maius. videtur etiam cōcessum quod est minus.

¶ Secūda opinio est falsa. vz. q⁹ deus nescierit pservare beatā v̄ginē cū oīs sapiētia ab ipso sit. Eccl'iasti j. Ipse em̄ est infinite sapientie. Unde pā. cxlvj. dicit. Magnus dñs noster et magna virtus eius: et sapiētie eius nō est numerus. Et ad Ro. xj. ca. inquit Paulus. O altitudo divitiarum sapientie et scientie dei. ⁊c.

¶ Tertia aūt opinio. vz. q⁹ deus non potuit eaz preservare est falsissima: quia est cōtra primū articulū fidei qui dicit. Credo in vnū deū patrē omnipotētē. Negat em̄ ei⁹ potētiā. cōtra illud. Luce. j. Apud deū non erit ipossibile oē v̄bū. Cū em̄ (vt supra patuit) peti originalis dānatio sup filios ade: ex decreto divino pueniat: seq̄t q⁹ ipse de⁹ pōt revocare tale decretū. Dis em̄ res p quascūq; causas nascit: p easdez dissoluit. Immo princeps nō solū pōt suspēdere legē per ipsum factā: aut etiā totaliter revocare: sed etiā priuilegia cōtra ipsaz cōcedere. Q; aūt de⁹ potuerit pservare btām v̄ginē, pbat etiā rōne maioritatis sic. De⁹ potuit facere maiora: q̄ ⁊ fecit ergo potuit facere minora. Antecedēs p bat multiplr. Primo sic. De⁹ potuit materiā creare de nihilo ⁊ naturā angelicā sine oi petō q̄ est mai⁹. Ergo potuit facere q̄ est min⁹. s. pservare matrē suā ab originali petō. Secdo potuit de⁹ facere de minori mai⁹ nullo addito: ⁊ sine rarefactiōe sicut fuit in mulplicatiōe q̄nq; panū. Jo. vj. c. et coste ade Gencf. ij. c. Vā de costa ade potuit facere euā quam fecit matrem oīm hoīm sine originali macula. ergo et matrē suā potuit preservare/ab omni macula. Immo q̄ fortiꝰ est potuisset deus si voluisset etiā alios ab adā ppagatos pservare ab originali petō et totaliter annullare decretū ac legē cōtrahēdi peccatū originale p rationē pdictā. Ille igit q̄ Joānā

in ventre ceti seruauit incolumē. Jone. ij. Potuit etiā matrez suā a morsu diaboli/ab omni originali macula preservare.

¶ Quarta quoq; opinio est falsissima. vz q⁹ deus potuerat quidē matrem suam ab originali macula pservare: sed noluerit. Hoc em̄ ppposito pio vero necesse esset fateri q⁹ xps non fuisset bonus filius erga suam genitricem. Bonus etem̄ filius tenet diligere matrē. et debet eam ab oib⁹ periculis/et dānis scōm suā possibilitatē liberare. q⁹ vt dicit phus vij Ethic. Dus et parentibus non potest reddi equivalēs Cū igitur christus ab eterno elegerit beatam virginē in matrem: et in ea acceperit totam humanam substantiam corporalem. Concludendū est q⁹ ipse (cui omnia futura erant presentia) a cunctis malis ac dānis peccati originalis (que sunt priuatio gratie spiritussancti/et iusticie originalis: deturpatio/et maculatio anime: obligatio pene eterne: priuatio visionis divine/ac celestis glorie: amissio dominij omnium animalium: impotentia ad resistendum virtus: et obligatio mortis corporalis:) eam voluit preservare: vt boni filij debitum adimpleret. Excepta tamen morte corporali: ad quā nō tenebatur ex peccato: sed ꝓpter alias causas: quas ponam in sermone de eius morte. Si em̄ xps noluisset preservare matrem a tantis malis cum posset: sequeretur q⁹ nō fuisset bonus filius. Immo cōtra ꝑceptum legis fecisset de honore parentum. Exod. xx. ca. Deut. v. ⁊ Mat. xxv. Non em̄ honorasset eam sicut potuisset: immo eam multū inhonorasset et vilipendio habuisset. vnde potuisset appellari ipius filius. Sed hoc est nephas dicere de nostro benignissimo redēptore quo nunq̄ fuit melior filius erga matrem suam: qui illi fuit obediens et reuerentissimus in omnibus. Luce. ij. ca. Et non venit soluere legem: sed adimplere. Matth. v. ca. vnde Aug. in quodā sermone ait. Runquid non pertinet ad benignitatem dñi matris honorem seruare qui legē soluere non venerat: sed adimplere. Lex aūt sicut honorē matris pcipit: ita ⁊ ihonorē dānat. ¶ Ideo icōuincibiliter cōcludit veritas quinte et vltime opinionis. s. q⁹ deus non solum sciuit et potuit preseruare beatam virginem ab originali peccato. cui⁹ gratie ipsa erat capacissima sed etiā voluit ipsaz oīno preseruare. Cuz igitur nihil possit divine resistere volūtati Esth. vlti. c. Cūq; voluntas bñplaciti divini sit irrevocabilis. et necessario executioni demandet. Cūq; insup omnia q̄cūq; voluit deus hec fecerit pā. cxiij. Et alibi ipe dixit et facta sunt. Seq̄tur hec verissima conclusio q⁹ deus qui ab eterno voluit et ordinauit beatā virginez ab originali macula preseruare: illam absq; dubio preseruauit.

¶ Quarto probat v̄ginē mariā non esse concepta in pctō originali. rōne desponsatiōis. Decēs eteni fuit et consonū rōni: vt sponsa castissima dei nunq̄ careret gratia sui sponsi: sed semper iungeretur illi glutino charitatis: ita vt nec quidem per momentum inter ipsam et sponsum inimicitia ꝓtraheret: nec divortiū fieret. quod licite fieri nō potest sine causa. Si aūt i peccato originali fuisset bñdicta virgo concepta pio illo tunc nō fuisset eius amica: sed inimica: et a sponso suo divertisset et separata fuisset. Sed inter ipsam et deum semper fuit amicitia ⁊ dilectio. Unde ipsa inquit Canti. vj. Ego dilecto meo: et dilectus meus mihi. scz coniunctus est. et semper fuit vnitus. Ergo sine peccato concepta fuit. Ab eterno enim semper dilexit eam. vt matrem suam futuram: et in tempore vt matrem factam. Et ideo eam defendit a vituperio peccati originalis. Si enim beata virgo fuit concepta in peccato originali. sequitur q⁹ ipsa fuerit plus odita a suo sponso. s. deo pio illo tēpore q⁹ Cayn. aut Judas vel quicūq; alius damnatus: quod est impium et nefarium dicere. Nam quanto pena includens culpam est maior et grauior: tanto talis peccator a deo magis oditur. Sed pena virginis fuisset maior quia plura bona perdidisset. Et non propter aliud/nisi quia deus ipsam in peccato concipi voluisset. Igitur illo tempore eam deus plus quam alios odio habuisset. Non enim est aliud odium dei q̄ subtractio gratie. Sicut dilectio ipsius

Universidad de Deusto
Biblioteca

dei erga creaturā nihil aliud est q̄ gratie communicatio vt dicunt theologi in.iij. dist.xxvij. Si igitur beata virgo maria in peccato originali fuit concepta: cōcludē dum est q̄ predicto modo fuit plus ceteris odita: qz in peccato originali existens cōmunicationē gratiaꝝ ad quas dispōsita erat nullatenꝰ habere potuit. Hoc aūt est manifeste falsuꝫ: quia ab eterno a spō so suo semper fuit dilecta. Ergo necessario fatendum est beatam virginem non fuisse in peccato originali conceptam.

¶ Quinto idem probatur ratione preseruationis. fundamentum cuius ponit. s. Tho. in.iij. parte sum. q. xxvij. art. iiij. di. q̄ virgo maria fuit preseruata a peccato venia li ad hoc vt esset idonea mater dei. Non enim fuisset idonea mater dei si peccasset aliunde. Et adducit tres rationes.

¶ Prima est: quia sicut honoꝛ parentuꝫ redundat in prolē: ita per oppositū ignominia matris ad filium redūdasset.

¶ Secunda: quia singularem affinitatez habuit ad christum qui ex ea carnem assumpsit. Non est autem conuētio christi ad belyal.

¶ Tertia: quia singulari modo dei filius qui est dei sapientia in ipsa habitauit nō solum in anima: sed etiā in vtero. In malinolā autem animā non intrabit sapientia: nec habitabit in coꝛpoꝛe subdito peccatis. vt ait Salomon. Sapiēti. j. ca. Ergo. ꝛc. Ex his ēm rationibus concluditur strictius q̄ virgo maria fuit ab originali peccato preseruata.

¶ Et primo propter primam: quia maioꝛ ignominia redundaret a virgine in p̄lem p̄ peccatum originale q̄ propter peccatum veniale: ratione maioris infectionis: turpitudinis: et grauedinis. Si ergo deus preseruauit et defendit virginē gloriosam a veniali peccato/quod nō priuat gratia dei. et potest stare cum charitate. vt dicunt omnes theologi. et hoc vt esset idonea mater sua et ob amoꝛem quem ab eterno poꝛtauit. Inconueniens et impiū videtur credere q̄ pmiserit illam labi in originali peccato priuante gratia diuina. Cum enī pctō venniali nō coꝛrespōdeat pena eterna. Cūq; inter peccatū mortale et veniale nō sit proꝑtio. qz infinita venialia si darenꝰ vni mortali nō equarenꝰ si granit ate offense vel pene. vt inquit Richar in.iij. di. xvj. ar. q. q. q. qz veniali nō datur pena infinita sicut mortali. Seq̄tur q̄ ridiculū esset credere q̄ deus dilectā matrē suā: quā a veniali pseruare voluit/cadere permiserit in pctō originali: q̄ auertit a summo bono et diuino amoꝛe: et cui pena debetur eterna et infinita. Nā valde maius malū est esse in pctō originali p vnicū instās q̄ in q̄tiscūq; venialib⁹ p q̄tuncūq; tpis spaciū. Si igit peccatū veniale minoris grauedinis noluit deus esse i ānimā btē virginis. ꝓpter eius dignitatē, quia eius repugnasset puritati: ergo multo minus voluit deus in ea esse originle: qm̄magis eius puritati repugnat. Et ideo eam liberauit et custodiuit. ꝛc.

¶ Ex scda aūt ratiōe. s. tho. vbi. s. arguitur sic. Nulla est conuentio christi ad belyal: sed si peccatū veniale fuisset in virgine: propter singularem affinitatem quaz xp̄s ad ipsam habet: et quo ex ea carnem assumpsit: esset scm Thomā conuentio xp̄i ad belyal. ergo a fortiori nō debuit originale peccatū cōtrahere: qz maioꝛ fuisset secuta conuentio christi ad belyal. Item quia per ipsum peccatum originale fuisset p illo instāti diabolo icoꝛporata. Quicquid est enim sub peccato originali pro illo tpe: pro quo subest: illud est sub potestate diaboli/ꝛ subiectū pene eterne. Per peccatum autem veniale nunq̄. Item qz originale est peccatum nature: quam naturā deꝰ assūpsit ex virgine. veniale aūt ē peccatum psone quaz deus nō assumpsit.

¶ Ex tertia etiam ratione pariter concluditur beatam virginem ab originali peccato fuisse preseruatam. sic arguendo. In malinolam animam non intrabit sapientia: nec habitabat in coꝛpoꝛe subdito peccatis. Sed per peccatū originale ala virgini fuisset maliuola. Hoc est in dei maliuolentia et indignatione ꝛ coꝛpus eiꝰ magis subditū peccatis q̄ per veniale. Ergo propter singularem inhabitationem filij dei in aīa et in coꝛpoꝛe ipsius virginis. debuit omnino a peccato originali pseruari.

poti⁹ q̄ a veniali. Ex his igit rōnib⁹ aut .s. Tho. nihil concludit: aut nos lōge verius concludim⁹ gloriosaz virginē ab originali peccato fuisse preseruatam.

¶ Sexto hec veritas pbat Rōne cōcessionis. Fūdamentū cuiꝰ ponit. s. Ber. in quodā sermone. di. Quicq̄d alijs licet paucissimis est cōcessuꝫ. non est credēdū gloriose virgini fuisse denegatuꝫ. Si enim imperatoꝛ dat alicui famulo et seruo aliquā gratiā: multo magis credēdum est q̄ illā det imperatrici vxoꝛi sue: per illā regulā Topicam. Si de quo minus videtur inesse et inest ergo de quo magis. q̄. Topic. Omnes ergo gratie q̄ alicui creature collate sunt: et de ate virgini cōpetere potuerūt. illi sunt cōcesse et excellentioꝛi modo. Unde Bern. in quodam sermone inq̄t. Priuilegia gratiarum beatissime virgini cōcessa nō solū hoibus/sed etiā angelis credim⁹ admirāda. Et. b. Tho. vbi. s. ar. j. inq̄t. Rōnabiliter creditur q̄ illa q̄ genuit vnigenitum a patre plenuꝫ gratie et veritatis pre omnibus alijs maioꝛa dona gratiarum et priuilegia acceperit. Sanctus quoq; Bern. iterum ait. Legimus Stephanum plenū gratia: ꝛ apostolos plenos spiritusancto: ꝛz longe dissimiliter a maria. Et Hiero. in ser. ad Eustoch. exponēs illa verba angeli. s. gratia plena: dicit. Et bene plena gr̄a quia ceteris per partes gratia prestatur. Maria vo tota se infūdit plenitudo gratie. Dum enim angelus dixit marie. Aue gratia plena. in istis verbis denotauit ipsam beatam v̄ virginem fuisse sine aliqua macula conceptam. et innocentia originali decoꝛatam. Aue enim idem est quod sine vbe. et ista indefinita equipollet vniuersali. Ideo exponitur. Aue. i. sine omni vbe. i. afflictione. quod verum non esset/si originalis peccati aculeo afflicta fuisset Deinde p̄sequēs addit/gratia plena. Nō fuisset autem plena gratia si p̄seruatiōis illi gratia defuisset. Dum ergo dicitur plena gratia/declaratur q̄ a deo fuit omnis gratie plenitudine/et perfectione decoꝛata: alias diceremus deum omnipotentem in suis operibus fuisse diminutuꝫ. Perfectum autē illud dicitur cui nihil addi pōt. Et similiter est dicendum/de hoc verbo plenum. Nam vbi aliquid deest non dicitur plenū. Et ideo verbum: plena gratia comprehendit omnem gratiam fm capacitatem recipientis: sicut de xp̄o dicitur. Joh. j. Plenū gratie et veritatis. Dicit. enim Hiero. vbi. s. q̄ in maria totius gratie que est in christo plenitudo venit. Et Bonauen. in. j. dist. xliij. ait. Beata virgo tantam habuit gratiam q̄ de facto nō poterat plus recipere. et q̄tam pura creatura recipere potuit. Nec mirum si tātas gratias receperit virgo maria cum fuerit dei sponsa electa. Unde de illa inquit sup nus sponsus. Sap. viij. Dne sini eaz mihi in sponsam: ꝛ amatoꝛ factus sum forme illius. His p̄suppositis. Cū ergo angelis dederit dns innocentiā in creatione illoꝝ vt habetur. ij. sentētiarum. dis. iij. et per Aug. in. viij. de ciui. dei. Et similiter primi parentes fuerint originali iusticia decoꝛati. vt. s. dictum est in principio fmonis: sequitur q̄ si hec gratia data non fuisset beate virgini: suis seruis ipsa inferioꝛ extitisset. quod esset valde absonum. Et ideo est concludendum q̄ ipsa etiam fuit in sua conceptione originali iusticia insignita siue decoꝛata.

¶ Septimo idem probatur ratione appellationis. arguendo sic. Si beata virgo originale peccatum contraxisset. non posset appellari simpliciter virgo. quia sicut caro coꝛrumpitur per cōmixtionez carnalē ita anima per peccatuꝫ. Unde anime peccatrici dicitur Hiere. iij. Tu autem fornicata es cuꝫ multis amatoꝛibus. ꝛc. Si ergo anima gloriose virginis fuisset coꝛrupta peccato originali solum secunduꝫ q̄d posset virgo nominari: quod esset incōueniens in matre dei: que fuit ꝛ est virgo virginum. De qua canit ecclesia. Sancta et immaculata virginitas ꝛc. Et quodammodo videretur esse contra articulum fidei de virginitate matris christi. Et hac ratione in studio parisiensi habetur opinio de immaculata cōceptione virginis quasi articulus fidei. Unde non potest q̄s ibi ad magisteriatū vel alium gradum p moueri qui damnare audeat hanc opinio.

Universidad de Deusto
Biblioteca

onem veraz. s. q̄ beatissima virgo Maria fuit ab omni peccato preseruata. Potest aūt predicta ratio confirmari sic. Cuz. n. vnumquodq̄ magis denominetur a nobiliori. i a forma q̄ a materia: cum ipsa forma det nomen et differentiam. vt probat ii. phy⁹. et esse rei tribuat. Absurdum essz dicere q̄ mater dei que appellatur non solum virgo: sed regina virginum. fuit solū virgo quo ad corpus ꝛ non quo ad animā Maz sicut anima est dignior corpore. Sic maior iniuria ei fieret si polluereturꝯ si corpus macularetur. cum iniuria estimetur tanto acrior q̄to dignior est res cui irrogatur. Et ideo si viliori parti. i. corpori datū est priuilegiuz virginitat[is]: a fortiori debet esse cōcessuz nobiliori. s. anime. Usi Ambro. in quodā ser. de ppetua virginitate matris dei inquit. Alia marie non fuit a casu elenata: sz ꝑseruata al's non fuisset virgo sed corrupta.

¶ Octauo hec ꝛ eadē cōclusio pbat rōne pfectionis. Si eni virgo maria ab originali pctō nō fuissz ꝑseruata: xp̄s nō fuisset pfectissimus redēptor. vt pbat Sco. in. iij. dist. iij. vbi dicit q̄ pfectissimus modus placandi aliquē pro offensa cōtrahenda est preuenire ne offendat. Ista ergo cōsequētia i theologia est suscipiēda. Christ⁹ fuit humani gn̄is redēptor pfectissim⁹. Dei eni pfecta sunt opa. Deut. xxxij. Ergo aliqs humanū individuuz fuit a pctō preseruatū. Et hoc probatur sic. ꝑfectissim⁹ redēptor est cui nō deficit aliquis mod⁹ redimendi. Per/ eni denotat integritatē. Cū igitur sex modis fiat redēptio. seq̄tur q̄ oib⁹ his aliquē i humano gn̄e xp̄s redemit.

¶ Primus modus est quo aliqs redimit post lapsuz in mortali pctō. Et hoc modo cōtigit redimuntur peccatores et redempti fuerunt primi parentes. Nam eorum peccatū quo ad eos fuit actuale mortale vt ostendit magister in. q. dis. xxx. q viij. licet quo ad nos dicatur originale.

¶ Secūdus modus est quo quis redimitur post lapsum in originale. Et hoc modo redimuntur pueri: et quicunq; alij q̄ baptizantur. si habebant solum originale peccatum.

¶ Tertius mod⁹ est quo quis redimitur post lapsum in peccatuz veniale. Et hoc modo redimuntur viri perfecti qui subleuantur post venialē cōmissionē: iuxta illō proverb. xxiiij. Septies in die iust⁹ cadit et septies resurgit.

¶ Quartus modus est quo quis redimit ne labatur in peccatuz mortale. vt credit de apostolis post aduentū spiritussancti.

¶ Quintus modus est quo quis redimit ne labatur in peccatum veniale vt quidā putāt de sancto Johanne baptista ꝓpter illud quod canit ecclesia in officio eius dicens. Ne leui saltem maculare vitam famine posses: q̄uis Aug. in lib de natura ꝛ gratia: oppositum tenere videatur.

¶ Sextus modus oim aliorū perfectissim⁹ est quo ꝯs preseruatur ne labat in originale peccatū. Cū ergo hoc modo deus nullū alium preseruauerit. Igitur tenēdū est q̄ ipsaz benedictam matrem suam tali modo redemit. De hoc etiā perfectissimo modo redemptionis tāgit Richar. in. iij: dis. xix. ar. j. q. iij. dicens. q̄ aliquos liberari a pena pōt triplicit intelligi. Aut eos a pena tā habita eripi. Aut a reatu illius pene absolui. aut ab illo reatu ꝓuari. Hec ille. Quo quidē modo fuit beata vgo ab originali peccato liberata. Apparet ergo q̄ qui hoc negat. s. beataz virginem fuisse a filio preseruatam ab originali peccato: derogat excellentie redemptoris.

¶ Ex ista ratione elicitur argumentum quo etiam probatur virginem mariā. ꝛc. Et format sic. Mater dei fuit a filio suo perfectissimo redēptore / perfectissime ꝛ nobilissime redempta. vt supra dictum ē. Sed inter omnes species redemptionis preseruatio ab omni peccato est perfectissima ꝛ nobilissima. et perfectissimus redēptor et liberator est ille qui preseruat ꝛ eripit āte causaz: vt patet exiu prādictis. Ergo beata virgo fuit a casu originalis peccati a suo filio preseruata et liberata.

¶ Nono hoc idem probatur figura: siue ratione figuratiōis. que quidem habetur Gen. iij. vbi deus dixit serpenti. Inimicitias ponā inter te et mulierē: et semen tuū ꝛ semē illi⁹ et ipa conteret caput tuū. Per caput

serpentis oēs sumus strangulati: quia in vtero materno sumus interfecti pctō originali: Usi Bern. in ser. de. xij. gradib⁹ humiliratis ait. Omnes nascimur morituri: quia prius morimur nascituri: ꝛ tanq̄ ab scopti nascimur mortui: qz in vteris matrum sumus a serpente strangulati. Hec ille. Per hanc aūt figurā ostēditur q̄ beata maria que caput serpentis. i. diaboli contriuit nō fuit ab eo strangulata. Nam cōtrito capite serpentis nihil aliud pōt. Et hoc etiā figuratum fuit. Judith. xiij. in ipsa vidua Judith. que amputauit caput holofernis. per quē diabolus figuratur. De hac aūt figura cōtritionis capitis serpentini inquit Aug. sup Gen. Cum subiectio originalis peccati caput sit diaboli. tale caput maria cōtriuit: qz nulla peccati subiectio ingressum habuit in animam virginis: et ideo ab omni macula immunis fuit. Hec ille.

¶ Ex hac figura possunt elici duo argumenta quibus probare possumus immaculatam conceptionē virginis marie.

¶ Primū argumentū formatur sic. Duo perfecte nō possunt simul cōcurrere ꝛ stare in eodem subiecto. vt dicit phus. ij. peri. et. q. topic. Non enim potest aliq̄d eodem tpe esse perfecte albū ꝛ nigrū. viuuz ꝛ mortuū: calidū et frigidū. Similiter nec aliquis potest esse eiusdē rei dñs et seruus. Sed beata virgo a principio sue productionis fuit dñatrix demonū: qz dr. s. ipsa conteret caput tuū. Sicut etiā predictuz fuerat per Dauid dño iesu xp̄o. ps. cix. dicentem. Virgā virtutis tue emittet dñs ex syon: dñare in medio inimicoz tuorū. Ergo nō potuit eodē tpe vel momēto esse serua eorūdem demonū. quod fuisset si per originale peccatū eis subiecta fuisset.

¶ Secundū argumentū potest sic formari. Sicut enim qui est causa cause est causa causati. vt dr in lib. de causis. Ita econtrario: qui est destructor cause: destructor etiam est causati. Bonū est argumentum a cōtrario sensu. Cū igitur dtā virgo maria debellauerit diabolus qui fuit auctor peccati. Dictum enim illud dñi. Mulier cōteret caput tuū de aliqua alia nō pōt verificari nisi de ipsa matre dei q̄ fuit reparatrix humani generis. Ergo et ifm peccatū eredendū est eā debellasse ꝛ subiugasse Et ad hoc potest allegari illud Abacuc. iij. c. Percussisti caput de domo impij: denudasti fundamētum eius vsq̄ ad collū.

¶ Decimo et vltimo virginē mariam non fuisse conceptam in peccato originali probatur auctoritatib⁹ sctōz et aliquoz doctorum. Nam ait Gregor⁹ super Gen. Quāuis beata virgo fuerit concepta de propagatione carnis peccati: tamen ipsa concepta fuit sine originali. Et Hieronym⁹ ad Eustochium inquit. Nihil est candoris: nihil est splendoris: nihil est numinis qd̄ nō resplēdeat i virgine gloriosa. Et ibidē etiā dicit. Quicqd in maria gestū est: totū puritas: totū vitas: totūq̄ gra fuit. Et iterz. Quicqd hūanis vbis dici pōt: minus est a laude virginis. Que omnia falsa essent si in beata virgine originalis insticia atq̄ innocētia non radiasset. eiq̄ hāc laudē dare nō possemus q̄ ab omnis peccati macula imunis fuit. Ibidem etiā Hiero. addit. Quicquid maledictionis infusum est per euaz: totuz abstulit benedictio marie. Incongruum ergo fuisset vt illa que a nobis maledictionem originalis peccati auferre debebat eidez maledictioni subiaceret. Hec ille. Et Augustin⁹ in sermone de natiuitate virginis dicit. Magnifica illū o virgo beatissima/ qui te ab omni peccato super omnes homines preseruauit. Quis enim dicere poterit. sine peccato sum natus. Aut mundus sum ab omni iniquitate dicere audebit nisi illa virgo prudentissima animatum templi dei excelsi: quam deus sic elegit et preelegit ante mundi constitutionem vt sancta et immaculata mater dei esset. et filia ab eterno preseruata/ incorrupta ab omni labe peccati. Idem. O mater domini sicut in prima femina abundauit delictum: ita et in te supabūdauit ois plenitudo gr̄e. Et ideo sup oēs ignara delicti. Hec aug. Ambro. quoq̄ ꝓfitet̄ inocētiā ꝯceptiōis marie vginis: dū dicit. Hec ē vga in q̄ nec no⁹ originale. nec cortex venialis culpe fuit S. etiā Ber. dicit in homel. xiij. sup missus in cena dñi. Nō est in filijs hoiz magn⁹ vel pu⁹ tāta ꝑditus sanctitate: nec tāto religiōis priuilegiat⁹ honore: q̄ nō i pctis

Universidad de Deusto
Biblioteca

fuerit cōcept⁹: vel in peccatis fuerit post
quersat⁹ ꝑter matrē imaculati agni: de q̄
cū de pctis agit nullā prorsus volo hꝫ q̄
stionem. Et Anselm⁹ in epla ad coepos
anglie inq̄t. Nō puto verū esse amatorē
virginis q̄ celebrare respuit festū sue con
ceptionis. Idem. Decuit virginē ea puri
tate nitere qua maior sub deo nequit i tel
ligi. Hylari⁹ etiaꝫ in quodā sermone ait.
O virgo bñdicta sup oēs feminas q̄ ange
los vincis puritate: q̄ oēs sctōs supas pie
tate. Et beatus Cyprian⁹ in vno sermo
ne dicit. O virgo iusta ꝛ oī iustitia plenis
sima: cui⁹ cōceptio singularis. Nicolaus
de lyra sup. j. eplaꝫ ad Thes. c. iiij. ait.
Dēs descendentes ab Adam ꝑter xp̄m et
matrē eius incurrunt originale pctm̄. Et
Origenes in quadā homel. de ipsa btissi
ma virgine loquēs ait. Que neq̄ serpen
tis psuasione decepta: nec ei⁹ venenosis
aflatib⁹ est infecta. Sctūs Thomas etiā
de aq̄no in expositiōe angelice salutatio
nis de beata virgine inq̄t. Ipsa eni puris
sima fuit quantū ad oēm culpā: q; nec o
riginale: nec mortale: nec veniale pctm̄ i
currit. Et iterū in. j. sen. dist. xliij. ar. iij. i
rñsione ad. iij. argu. sic ait. Puritas intē
ditur ꝑ recessum a cōtrario. Et ideo pōt
aliq̄s creatū inueniri quo nihil puri⁹ esse
pōt in rebus creatis sine vlla contagione
peccati. et talis fuit puritas beate virgi
nis: q̄ a pctō originali ꝛ actuali fuit imu
nis. tamē ista puritas fuit sub deo inquā
tum erat in ea potentia ad peccandum.
Hec ille. De eo autem quod Thomas di
xerat in. iij. sen. contra conceptionem ma
tris dei. et in. iij. parte summe. q. xxvij ar.
ij. in responsione ad secundū argumen
tum. vbi dicit q̄ virgo maria contraxit
peccatum originale. Dico q̄ quando ta
lem opinionem posuit sanctus Thomas
ipse solum habuit respectum ad legem
communem siue ad diuinum statutū ge
nerale quo beata virgo peccatum origi
nale contrahere debuerat: nisi per filium
suum fuisset preseruata. Sed dei fili⁹ ma
trem suam ab originali macula preserua
uit. vt ipse etiam reuelauit cuidam deuo
to episcopo legenti tertiam partem vbi
supra. Et ideo super. iij. sen. et in. iij. par
te locutus est vt doctor considerando cō
ceptionem secundum communem cur
sum nature et decretum dei generale. In
alijs vero locis in quibus tenuit beatam
virginem fuisse immunem a peccato ori
ginali: locutus est vt deuotus/cōsiderā
do legem specialem et priuilegium ma
tris dei per gr̄aꝫ filij sui illi concessuꝫ. Di
citur etiā ipsum fecisse libꝝ retractatio
nis de tali opinione cōtra conceptionem
marie. Silr Richard⁹ de media villa in
expositiōe angelice salutationis retrac
tat opinionē quā pri⁹ habuerat ꝺ̄ ꝓcepti
onē v̄ginalē. ꝓbatꝫ ergo rōnib⁹ ꝑdictis et
auctrib⁹ sctōꝝ ꝛ doctoꝝ v̄ginē gliosaꝫ nō
fuisse conceptā in peccato originali.

¶ Sed aliqui iudei virginis ma
rie (q; sicut xp̄us hꝫ suos
iudeos: ita ꝛ v̄go maria) argumētant ꝺ̄:i
pugnātes ꝑdictā v̄itatē/ asserētes matrē
dei fuisse conceptā in originali peccato:
¶ Primo arguūt sic. Non sunt tantum
gloriose virginis a nobis extollenda pri
uilegia, vt detrahatur dignitati saluato
ris nostri. iniquū eni⁹ esset aliquid ab vno
iniuste auferre vt detur alteri. Non debet
aliquis vt commodum alicui faciat alte
ri preiudicare. Nec aliquis debet illis ap
petere per quod honor aliorū minuatur:
Et ideo nec nos debemus ita laudare be
atam virginez mariā vt diminuamus do
mini nostri iesu xp̄i priuilegia. Nec ipaꝫ
sibi velle vsurpare talem dignitatem qua
filio suo equalis videatur. Assumens eni
dignitatem quam non potest habere dici
tur talsarius. Iniustum etiam est q̄ quis
velit laudem sibi attribuere cum diminu
tione honoris alterius. Cum igitur hoc ꝑ
excellentiam atq; singularem dignitatez
attribuatur soli domino nostro iesu chri
sto q̄ post Ade lapsum ipse solus cōcept⁹
fuit sine peccato dicente. Aug. in lib. de ba
ptismo parulorum. Non est in filijs homi
num quisq̄ sine peccato excepto vno me
diatore nostro. Et in eodem lib. circa finē
iterum dicit. Teneamus fidei indeclina
bilem confessionem q̄ solus christus sine
peccato nat⁹ est in filitudinē carnis pcti:
Cōcludēduꝫ vt q̄ nec nos hāc ꝓgatiuā
debem⁹ beate virgini attribuere. nec ipa

in dedec⁹ et diminutionē honoris dilecti
filij sui tantū sibi debet excellentiā appro
priare que sibi cōpetere nō videt. Concep
ta est ergo in peccato originali.
¶ Secūdo argumētātur sic. Beata v̄go
fuit i vtero sanctificata. Un̄ de ipsa canit
ecclesia illud ps̄. Sāctificauit tabernacu
tum suū altissimus. Nullus aut̄ sanctifi
catur nisi pri⁹ animetur: q; caro sine aia
nō est susceptibilis gratie. Ergo ante q̄
sanctificaret eius aia erat infusa in eius
corpore. Si igitur tunc fuit sanctificata:
cū nō ab actuali mortali/ aut veniali pec
cato q̄ tūc nō cōmiserat. Ergo ab origi
nali sāctificata fuit ꝛ purgata. Sāctifica
re. n. est de nō sancto sctm̄ facere. Nam si
tunc sanctitatē habuisset sanctificatione
nō indiguisset. nec oportuisset q̄ deus il
li sanctitatē infunderet quā prius posside
bat. Ergo sequitur ex quo virgo maria
indiguit sanctificatione q̄ peccatū origi
nale cōtraxit a quo fuit sanctificata ꝛ mū
data ante q̄ nasceretur.
¶ Tertio arguūt sic. Christ⁹ fuit vniuer
salis redēptor. ergo redemit virginē. Sz
si nullū habuisset peccatum nō fuisset re
dēpta q; nō indiguisset redēptione: cū re
demptio ꝑ supponat lapsum: sicut etiam
liberatio ꝑ supponit obligationē. Nō. n.
egent q̄ sani sunt medico: sed soluz male
habētes. Mat. ix. Ergo aut ipsa habuit
originale. aut xp̄s nō fuit ꝑfectus et vni
uersalis redēptor: q; nō redemit ipsaꝫ vir
ginem: et sic priuata fuisset merito passio
nis xp̄i: et eius fili⁹ nō fuisset mortuus ꝓ
ea. q̄d esset cōtra dictū ꝑauli. ij. ad Cor.
v. di. Christus pro oibus mortu⁹ est. Et
contra quod canit ecclesia. Christe re
demptor omnium.
¶ Item: vnus est mediator dei et hoium
hō xp̄s iesus. j. ad Thim̄. ij. Sed medium
nō est nisi inter extrema q̄ distant a se in
uicem. fm ph̄m. v. Meta. Si aut̄ beata
virgo nō fuisset sub pctō nunq̄ fuisset di
stans a deo. q; solū per pctm̄ hō elongat
a deo. iuxta illud ps̄. lxxij. Ecce qui elon
gant se a te peribunt. Ergo xp̄s nō fuisset
mediator inter deū ꝛ ipsaꝫ virginē. Qua
re videt ꝓcludēdū q̄ ipsa i originali pctō
fuit concepta ꝛ ꝑ illud a deo elongata.

¶ Pro defensione imaculate cō
ceptiōis matris dei. Un̄ ꝺ̄
deo ad argumēta eidē aduersantium.
¶ Et ad primū dico q̄ ppt̄ hāc veritatez
creditū. s. q̄ beata virgo fuit cōcepta sine
pctō originali. nō sequit q̄ ipsa in tua cō
ceptione fuerit equalis conceptioni xp̄i.
Immo ipse dn̄s habuit singularem et ex
cellentissimū modū conceptionis: quem
nō habuit virgo maria vt. s. declaratū ē.
Et cū dr q̄ soli dño nr̄o iesu xp̄o attribuit
esse absq; pctō. Verū est ꝑ naturā. sz ma
rie virgini ꝑ gratiā. Concluditur ergo q̄
ꝑseruatio gliose virginis ꝑ filiū facta nō
solū nō redūdat in dedecus fily: sed in ma
gnū cedit gloriā ipsius qui singulari ꝛ ex
cellētissimo modo matrē suā redimere vo
luit. Un̄ Piero. ser. ad Eustochium ait.
Nulli dubiū est quin totū ad laudem xp̄i
ptineat quicq̄d digne genitrici sue impē
sum fuerit/ ac soleniter adimpletū. Non
solū aut̄ honoratur xp̄s ex hoc matris sue
honore: sed etiā multum letatur: ꝛ gratis
simum habet q̄ a nobis sue genitricis pu
ritas veneratur.
¶ Ad sctm̄ argumentū de sancti
ficatione. Rñdeo q̄ si dicat
q̄ ꝑdicta auctoritas/ Sāctificauit taber
naculū suū altissim⁹. intelligit de taber
naculo materiali/ terreno vel celesti: iux
ta illud. ps̄. lxxxiij. Quā dilecta taberna
cula tua dñe virtutū. tē. nihil faceret con
tra ꝓclusionē nr̄am. Verū q; ꝑdicta v̄ba
exponuntur cōiter de beata v̄gine dicere
possum⁹ q̄ dicta auctoritas loquit de sā
ctificatiōe corpis virginei: in quo dicunt
q̄dā fuisse corruptionē ꝛ fetiditatē quādaꝫ
ex semine infecto ꝓtractā: q̄ fm Bonau.
in ij. dist. xxxj. ar. ij. q. j. est in oibus cor
porib⁹ de semine primoꝝ parentū ꝓpaga
tis: et est iclinatio queda ad volup. atez:
q̄ facit carnē rebellare spū ac occurrere
ad malū oi tpe. Sen. vij. Et ab hac fm
eos purgatū ꝛ sanctificatū fuit corp⁹ ei⁹
ante infusionē aie. q; in ipso erat dispo
sitio radicalis ad ꝓtrahendū pctm̄ origina
le si illi nō purgato aia ꝑūcta fuisset. Sz
deus q̄ ab eterno decreuerat nasci ex vir
gine ꝛ in tabernaculo corporis ei⁹ nouez
mēsib⁹ habitare. nolēs matrē suā aliquo

peccato inquinari ante infusionez anime sanctificauit et purgauit illud corpus pretiosum: atq; omnē infectionē ab eo abstulit. ⁊ sic intelligitur sanctificauit ⁊ aberna culum suū altissimus. Quo sanctificato ⁊ purgato tunc animam illam benedictā infudit eamq; ab originali peccato preseruauit. Nec inconuenienter dicitur corpꝰ eius sanctificatū ātēq; esset rōnali anima vimificatū. Nā inanimata et isensibilia sanctificari dicunt. Unde templū Salomonis sanctificatū fuisse testatur dñs .iū. Reg. ix. di. Salomoni. Sāctificaui domū hanc quam edificasti mihi. Tabernaculū quoq; sctm̄: et vasa templi sancta dicunt. Numeri. vi. et Exodi. vltō. Et multe alie irrōnales creature appellātur sanctificate. Potuit aūt deus hoc facere etiam posito q; ipsa beata virgo cōcepta sit ex semine infecto: vt corpꝰ illud cōtraheret feditatem: sed immaculatū esset. Sicut (vt ait apl's ad Ro. ix.) pōt figulus de eādem luto vnuz vas facere in honorem: et aliud in contumeliam. Quare hoc facere non potuit omnipotens deus? Preterea (experientia teste) multa gñantur ex corruptione et feditate per virtutem nature q; tm̄ non cōtrahūt illā corruptionē vel feditatē. Ergo mlto fortiꝰ potuit natura naturās. s. deꝰ cui dicit Job. xiū. Qui potes facere mundū de imūdo pceptuz semine. Si tamē aliquis sanctꝰ reperiatur dixisse q; beata virgo cōcepta fuit de semine corrupto siue infecto debet intelligi de corruptione penalitatis q; non causat originale peccatū. non aūt de corruptione feditatis que est causa originalis peccati. Qualit aūt sola corruptio feditatis causet originalem culpā: et non corruptio penalitatis declarat. s. Bonauen. vbi. s.

¶ Est alia responsio ad predictā auctoritatez. Sanctificauit tabernaculum suū altissimus. s. q; sanctificatio dicit multis modis siue multiplicit.

¶ Primo sanctificare idez est q; i gratia confirmare. Sanctum enim idez est quod firmum. Et hoc modo beati dicuntur sancti ⁊ sanctificati: quia sunt in dei gratia cōfirmati. Et ita intelligitur illud Esa. xiū. qui in persona dei dicit. Mandaui sanctificatis meis. Et loquit de āgelis qui nūq; peccauerunt: et tamen sanctificati dicūt. Et ideo p̄dicta auctoritas sctificauit. tē. potest de sanctificatione intelligi. q; beata virgo fuit in hoc mundo in gratia confirmata in cōceptione filꝰ sui. vt aiūt theol'. in. iū. dist. iū. Hec enī auctoritas intellecta de gr̄e confirmatione non arguit matrem dei in originali pctō fuisse cōceptaz.

¶ Secdo dicitur q̄s sanctificari q; ab omni actu carnis abstinens deo seruit et ministrat in sinceritate cordis ⁊ vtute. Et hoc modo dicuntur q̄dam mulieres sctimoniales et filꝰ religiosi ⁊ omnes boni ecclesie ministri dicūtur scti. Et ideo Aug. Amb. Hiero. et Greg. in suis ep'lis eos sanctissimos appellāt. Illud. n. dī sanctuz quod est cultui diuino dedicatū. qz igit beata vgo plena fuit omni virtute et speculō oīs sanctitatꝭ: et toto tpe vite sue seruiuit deo absq; macula ⁊ eiusdē cultui semp fuit dedicata. Ideo bene de ea dicitur. Sanctificauit tabernaculū suuz altissimus. Istas enim virtutes ⁊ sanctimonias habuit pcipalter a gratia dei: a qua omne datum optimum et omne donum perfectum descendit Jacob. j. Quia nō sumꝰ sufficientes. tē. ij. ad cor. iij. Qz vero xp̄s erat non tm̄ homo: sz etiā deus. ideo dicebat Joh. xvij. Ego sanctifico meipsum. Hec ergo auctoritas. Sāctificauit. tē. sic intellecta mihi derogat sctissime vginis cōceptioi.

¶ Tertio modo dī aliquid sanctificari. i. de nō sancto sanctū fieri. Et hoc aggregatum nō sctūs pōt intelligi dupl'r. s. negative tm̄: et negatiue simul/ac priuatiue et ꝓtrarie. Negatiue tm̄ dī nō sanctꝰ ille qui nō hz pfectionē vtutū vel nō est in gr̄a dei pfirmatꝰ: vel q; nō hz actu sctitatē: sz non habeat oppositū sctitatis. sicut ⁊ catulus ante nouē dies dī nō videns: q; tm̄ ppie nō pōt dici cecꝰ. Itē nō sctūs appellāt ille q; ē magis pnus ad bonū q̄ ad malū. nō tm̄ scī aliq̄s pctm̄ mortale hz. Et i hoc statu etiā hodie i ueniūt multi. ⁊ talis fuit btā vgo i cōceptiōe. q; ⁊ si nō haberet pctm̄ originale nec actuale tm̄ ppt hoc (vt aliq; dñt) nō erat sctā: et sic erat nō sctā negatiue tm̄. et ob hoc sctificauit eam altissimus: non a corruptione peccati q̄ in ea non erat: sz

gratiā et sanctitatē in eius anima infundēdo. Aliomō dī nō sctūs negatiue ⁊ priuatiue sil' ⁊ ꝓtrarie q; hz oppositū sctitatꝭ s. pctm̄: sicut hoc mo dicerēt nō videns ille q; est cecus. et talis nō fuit gl'iosa vgo maria. et iō hoc modo nō fuit sanctificata.

¶ Quarto modo idē est sanctificari q; de sctō magis sctm̄ fieri: iuxta illō Apocal'. vlti. Qui sctūs est sanctificet adhuc. Et tali modo sanctificari apl's a patre suo rogat xp̄s Joh. xvij. dicens. Pr̄ sanctifica eos: cū tm̄ tunc essent sancti. Unde glo. super predicta dicit. Sāctifica eos vt de sanctitate vite p̄sentis perueniāt ad sanctitatē iusticie finalis. Et simili modo sanctificauit beatā virginem altissimus: qui eam in sanctitate et gratia mirum in modum augmentauit.

¶ Quinto dī sanctificari aliquid: cum a cōtrarietate sanctitatis. i. ab omni peccato elōgatur. sicut de xp̄o ait apl's ad Hebr. iij. q; fuit segregatꝰ a pctōribus. quibus tm̄ nunq; fuit cōiunctus. Et hoc modo beata virgo sanctificata dī quia ab oi peccato fuit elongata.

¶ Sexto sanctificari idem est q; pluribꝰ modis sctm̄ fieri. et hoc etiā modo beatā virginē deꝰ sctificauit cui multiplices sāctificationes infudit: sicut de xp̄o quo ad humanitatē dī. Actuū. x. Unxit eum dñs spiritusancto ⁊ virtute per quam vnctionem sanctificatio denotatur.

¶ Septimo sanctificari accipitur p demonstratione siue declarstiōe sanctitatis. vt Alex. de ales. in. iij. parte. q. iij. di. q; potest accipi fieri sctm̄ pro inotescere: qz tunc res dicitur fieri qñ innotescit. Et hoc modo etiā filius dei dī sanctificatus a patre ipso attestante q; de seipso ait Joh. x. Quē pater sanctificauit. Tabernaculū ergo suū sanctificauit altissimus qui beate virginis sanctitatē oībꝰ declarauit.

¶ Octauo et vltimo sanctificare idē est q; sanctitatē honorare. Undē celesti patri dicitur illud Mat. vj. Sanctificet nomē tuū. i. sanctitas nominis tui ab oibus celebretur et honoret. Et hoc modo tabernaculum suū sanctificauit altissimꝰ: qui gloriosam vginē sup omniū choros angelorꝭ exaltauit: atq; ei⁹ sanctitatē magnificauit. Ūñ pz rñsio ad scām argumentū.

¶ Ad tertiū de redēptiōe s. q; xp̄s fuit vlis redēptor ergo. tē. Rñdeo q; duplex est redēptio. s. p̄ fuās et sublevās. christꝰ fuit redēptor btē vginis p gr̄az p̄uenientē eā p̄fuādo: qz si illā nō p̄seruasset i originali pctō iciciisset. Dz ior est. n. gr̄a p̄fuationis ⁊ maior donatio ipiꝰ q; sublevationis a pctō. Nā maior gr̄a fieret hoi q; deberet i fouēā luto ⁊ stercorib⁹/ ac putredine plenā cadere si p̄seruaret ne caderet: q; si pmitteret cadere: et postea sublevaret ⁊ mūdaret. Alioꝝ aūt hoim xp̄s fuit redēptor redēptiōe sublevationis s. p gr̄az subsequntē post lapsuz. ¶ Silr de mediatiōe: q; sicut xp̄s p alios hoibꝰ mediator extitit vt a deo ad pctō mūdarēt: ita mīs sue mediator fuit vt ab eo p̄fuarēt. ⁊ ista fuit singlaris mediatio. sicut ēet si q̄s videns iudicē debere irasci ꝛ aliquē ⁊ illū punire: ei⁹ irā talr̄ p̄ueniret q; sua interuētione nō mō ipm̄ nō puniret: sed nec ad momētū idignationē ꝛ illū vel minimaz assumeret. Xp̄s ergo q; hoiez lapsuz repauit: ⁊ p ipso ad p̄ez iterecessit: matrē suaz ne laberet p̄fuauit. Maior. n. gr̄a fit illi q; p̄fuat in inocētia q; cui remittit culpa. vt ait Aug. sup Gen. ad lr̄az. Et sic etiaz redēptio btē vginis fuit pfectior oi alia redēptiōe: qz meliꝰ ē aliquē a vulnere defendere ⁊ p̄uare: q; post vulnerationē remediū adhibere. Posito. n. q; q̄s videret duos debere vulnerari: si vnū adiuuaret ⁊ p̄fēderet ac p̄uaret ne vulnerarēt: aliū aūt dimitteret vulnerari: sz post ea p medicinā eū sanaret. diceret pfecto vtrūq; saluator: sz meliꝰ ⁊ pfectiꝰ de priori: qz sz Sco. in. iij. dist. iij. q. j. Excellētiꝰ b̄ficiū ē fuare a malo: q; dimittere cadere in malū ⁊ ab eo postea liberare. Ūñ mlto meliꝰ ē iter amicos pacē fuare: q; iterruptā reformare: ⁊ litē p̄hibere: q; litigātes cōpimere. Btā igit vgo p̄fuata ab originali p gr̄az filꝰ sui: fuit ab illo pfectissime redēpta. Ideo canit ecclia i officio pceptiōis: Nullū redemit filiꝰ ex oi gēte dignior: q; te fuauit, quidē mūdā p̄no scelere. Eo ita q; mō redemit xp̄s suā mr̄ez: cā p̄fuās ne caderet i pctō. quo etiā bonos āgelos redemit p̄fuās ne simul caderēt cū lucifero

De quo Ber. super. ij. cāti. inquit. Christus etiaz angelos redemit illos preseruādo: hoies purgādo. Quia ergo beata virgo q̄um ex se erat cōditione nature apta erat cōtrahere peccatū originale. Ideo a illo dr christuz liberasse et saluasse. Et hoc respectu / direrūt quidā ipsaz originali peccato fuisse obnoxiam: nō q̄ illud cōtrarerit: sed q; nisi ex speciali priuilegio fuisset p̄seruata / cōtraxisset. Ex quib⁹ patet solutio ad tertiū argumentū cōtrariū. Et hāc respōsionē approbās sctūs Ansel. dicit in lib. ij. Cur deus et homo. c. x. Indiguit beata virgo redēptione et xp̄i passione nō propter peccatū quod infuerit: sz propt̄ peccatū quod infuisset nisi ipemet ex speciali priuilegio eam preseruasset.

¶ Si quis vero q̄reret. Quō xp̄s potuit virginē redimere p̄seruādo qui nōdū erat incarnat⁹ cū anima virginis corpori vnita fuit? Respōdere possum⁹ q̄ beneficia incarnationis xp̄i cōicata sunt nō solū presentibus et futuris: sed etiā preteritis. Nā ipse caput est oim electoz et patrū / et patriarchārū / et prophetaz veteris testamēti: qui anteq̄ xp̄s incarnaret ex eo q̄ ipsuz fide incarnādū cognoscebāt atq; credebāt diligebantq; iesum meruerūt fieri mēbra eius: qui sz nōdum esset homo in re: erat tamen homo et deus incarnandus in spe / cuius gratia multa illis bñficia fuerunt p̄stita. Sic z in proposito. cū deus p̄elegissz virginē filiū sui futurā matrē: merito ipsi⁹ filiū incarnādi a cōtagione culpe originalis voluit preseruare. Et si aliquod dictū sacre scripture vel doctorū reperiat in quo beata virgo ab originali pctō sanctificata seu purgata: vel liberata nominet. est rūdendum q̄ ideo dr ab originali peccato sanctificata / aut purgata seu redēpta. q; radicaliter fuit in ea habilitas ad cōtrahendū illud: et q̄tū erat de se ex cōditione nature erat apta nata cōtrahere peccatū originale: et cōtraxisset nisi per diuinā gr̄am p̄uenientem ex speciali priuilegio fuisset p̄seruata. Et per hec patet respōsio ad omnia argumenta cōtraria. Stat ergo firma cōclusio: q̄ beata virgo maria nō fuit in originali peccato concepta. Clama.

¶ Taceant igitur et confundantur iudei ac / inimici marie virginis: qui ore polluto / nō verecundant aduersari immaculate conceptioni matris dei altissimi. cuz p tot et tantas validas rōnes ac / auctoritates illā fore cōceptā absq; originali culpa demōstrauimus. O vos deuoti xp̄iani de maria virgine: toto corde / fleris gemib⁹ / cantemus dulciter ipsi gloriosi virgini antiphonā quā pro themate nostro assumpsim⁹. Tota pulchra es maria: z macula originalis / aut mortalis / vl̄ venialis peti nū q̄ te fuit. Tu tota pulchra / tota formosa: tota delectabilis / et tota gloriosa: tu macula nulla fuscaris: tu oi decore vestiris. tu oi sanctitate ditaris: tu super oēs virgines sctā in carne: tu super oēs angelos et archangelos sancta in mente: tu cunctas feminas vincis pulchritudine carnis: et omnes angelicos spiritus excellentia sanctitatis: tu plena deo / tu repleta spūsācto. Tu sol refulgens gloria: celoz lustras atria: luce reples secula. Tu puteus honestatis / fauus dulcis charitatis. Tu nostra letitia. Rosa rubēs castitatis / liliū virginitatis cū omni fragrantia. Tu magistra clemētie: mater mie / nostra delens crimina. O norma innocētie / maria plene gr̄e tu stella matutina. Tu a deo fabricata: in conceptu p̄seruata: nulla trahis scelera. Tu in celis coronata / ab āgelis venerata. micans super sydera. Nos famulos rege tuos atq; tibi fac deuotos pro tua clementia. Ab inferno liberatos: nos postremo fac beatos in celi militia. Amen.

¶ Sermo.xxvij. de natiuitate Marie virginis.

¶ Thema

Orietur stella: ex Jacob. et consurget vga de israel. Scribuntur hec v̄ba numeri. xxiij. cap.

¶ Probemium

Becitant hystoriographi q̄ antiqui magnorum principum natalia celebrabant. Ipsi quoq; principes diem natalis sui cū solemnitate et iocunditate ducebant. vnde Marci vlt. dicitur. q̄ Herodes rex in die natalis sui cenam fecit principibus et tribunis et primis galilee. Subditi etiā in diebus natalicys dñoz suoz tripudia z choreas atq; festiuos ludos in eoruz aspectibus faciebant. vnde Mat. xiiij. dicit. Die autē natalis herodis saltauit filia herodiadis in medio. s. aliox coruantiū z placuit herodi. Sancta quoq; mater ecclesia beati Johannis baptiste natiuitatē solenniter iubet celebrari. q; sctificatus fuit in matris vtero / precursoz q̄ fuit saluatoris. Quapropter in die natalis eiusdē p vniuersuz orbē ab oibus fidelibus xp̄icolis singulis annis festiua gaudia celebrātur. Quāto ergo maiori deuotione ac reuerētia sctissime v̄ginis genitricis dei debēt sacratissima natalicia celebrari. Profecto in ista sctissima die debet humana mens magnā in letitiā p̄silire. Unde beat⁹ Aug. in sermone hodierno inquit. Adest nobis dilectissimi optat⁹ dies beate ac venerabilis semp̄q; v̄ginis marie. Ideo cū summa exultatione gaudeat terra nostra tante v̄ginis illustrata natali. Hec est enī flos cāpi de qua ortū est p̄ciosum liliū cōvallij per cuius partū natura mutat ꝓthoplaustoz quo delet et culpa. Et. b. Johānes chryſ. etiā ipse in sermōe hodierno inq̄t. Hodie fit mundo salutis initiū. Jubilate deo oīs terra cātate z exultate et psallite. Exalta te vocē vestrā exaltate: nolite timere: edita est nobis in luce sponsa dei de qua nascitur⁹ est agn⁹ q̄ tollit pctā mundi. Exultate mōtes et colles et sicut cera defluite. Letare humanū gen⁹. cātate celestes spirit⁹: lapides nolite tacere: q̄m hodie nata est illa v̄go q̄ ptulit miri odoris fragrantiā. Hec ille. Cui⁹ v̄ginis gloriose natiuitatē puidens in spū. i. spirāte deo / Balaā descripsit eā sub noie stelle et virge: dicēs verba thematis nostri. Oriet̄ stella ex iacob: z consurget virga de israel. i. de semine israel. Et ideo subiungit de potestate ei⁹ z qualiter destruere debebat regnū diaboli dicens. Et p̄cutiet moab / vastabitq; oēs filios seth: z erit in idumea possessio eius. De hac etiā beate v̄ginis dñatione sup̄ malignos ipūs ꝓphetauit David. p̄s. ci. Loquēs filio dei: z dicēs. Virgam v̄tutis tue emittet dñs ex syon dñare in medio inimicoz tuoz. Propterea vt ad natiuitatis huius p̄conia extollenda incitemur. in hoc sermone de ipsa nascente v̄gine verba faciem⁹. Sed vt sermo noster habeat aliquod principiū more solito mouetur talis questio.

¶ Utrum beate virginis natiuitas fuerit necessaria? Et an fuerit iocunda?

Ad primū mēbrum q̄stionis respondet q̄ sic et probatur Triplici ratione.

¶ Primo. ratiōe reedificationis.

¶ Secundo. ratione successionis.

¶ Tertio. ratione subuentionis.

¶ Primo. Ratione. rē. Fundametuz cuius est ciuile. Si enī tibi locaui arēā eo pacto vt in ea domū edificares i qua me reciperes q̄ncūq; ad te declinarē. Tu edificasti z in ea me recepisti: postea vo labe edificū vel alia culpa tua dom⁹ corruit: cōuenio te vt iterū reedifices. Querit an possuz in hoc te cōuenire? Et clarū est q̄ sic. l. fi. ff. loca. q; in hoc mecū cōuenisti vt q̄diu locatio duraret ibi esset cōstructa domus in qua reciperes locatorē. Nā edificatum nō cēset qū diruptū est. et factū nō dicit / qū nō durat. l. si q̄s aliā. ff. de solu. l. itē si q̄ritur. §. si gēma. Nō ergo sufficit semel recipere locatorē nisi iterū ipsum recipiat quousq; locatio durat. Nā cū oipotēs deus locauerit paradisuz Adam primo hoi vt ex illi⁹ costa edificaret vna mulier i qua ipse habitaret et ex illa nasceret. hec domus suggestione diaboli / z mādati p̄uaricatione p ipsum Adam facta corruit. Debuit ergo ille homo ex sua stirpe p̄ducere aliā mulierē q̄ esset stabilis dom⁹ z nō corrueret durāte semp̄ locatiōe dei ad humanū genus. Naturali igit iure z ciuili necesse fuit vt illa nasceret in qua fili⁹ dei habitaret qui dixerat p ꝓphetam p̄s. cxxij. Hic habitabo q̄m elegi eā. Et hoc figuratum fuit. Hester. j. z. g. ca. vbi vasti prior regina depellitur per inodediētiā Assueri re-

gis.et Hester hebrea loco eius subrogak que regis placuit oculis.

¶Secundo ratione successionis. Filiꝰ naturales existẽtibꝫ legitimis succedere nõ possunt ab intestato. Potest tñ dari vna vncia naturalibꝫ ⁊ cõcubine: vel soli concubine semiuncia. Est aũt vna vncia duodecima pars hereditatis. Hoc autẽ nõ se extẽdit ad spurios. Nos ergo q̃ non sumꝰ legitimi p priorẽ fornicationẽ eue q̃ tota humana natura corrupta est de qua nati sumꝰ q̃ fuit ancilla non libera. iuxta illud ps. cxv. Ego seruꝰ tuus: ⁊ filiꝰ ancille tue: nõ poteramꝰ succedere in tota hereditate Quia igit votũ parẽtũ est trãsmittere bona sua filiꝭ. Ideo vt celestis patris nostri desideriũ iplerek q̃ sua nobis bona eterne felicitatis dare affectat: oportuit q̃ p sequẽs matrimonium fieremꝰ legitimi. Ut ergo deus pater legitimos nos faceret. desponsauit sibi ancillam. s. humanã naturam accipiendo in matrem filij sui virginem pudicam: virginem sanctã: virginẽ omni laude dignissimã mariam hebreã: quã nasci necesse fuit vt fieret mater dei. Ideo letabũdi dicere possumꝰ illud. Paulus ad Gal. iiij. ca. Non sumus ancille filij: sed libere. qua libertate christus nos liberauit.

¶Tertio idem probatur ratione subuẽtionis. Nã deceptis ⁊ fraudatis debet subueniri. Cũ ergo diabolus deceperit humanum genꝰ mendatijs seducendo primã mulierem. Ideo oportuit decepto homini prouideri de remedio oportuno. Quia igitur (vt inquit Phs. j. posterioꝛ) Si vnum est causa alicuius effectus. oppositum est causa oppositi. Sicut per mulierem peccatricẽ a diabolo deceptam et devictam fuit humanum genus deperditum/⁊ a statu suo dejectum: sic econtrario debuit per mulierem innocentem ⁊ purã/atq; sanctissimam/diabolicq; superatricem in integrũ restitui ⁊ repararj: aliter ipse mẽdacij pater diabolus de mendacio suo emolumentum consequeretur: quod esse non debet. Nullus esse de mẽdacio facto debet commodum obtinere: immo ꝓpter mẽdacijũ debet puniri. Necesse ergo fuit purissimã dei genitricẽ nasci q̃ contrita diaboli deceptoris potestate/hoiez de seruitute illius eriperet: et quẽ ille per matrẽ culpe euã a se fraudatam maledictiõi subiecerat: ipa mater gratie suo interuẽtu ac patrocinio bñdictionibꝫ adipleret. Quod factũ esse testat. Hiero. in ꝓmone ad Eustochium. di. Quicq̃d maledictionis infusum est ꝓ Euam: totũ abstulit benedictio Marie. Insup ⁊ gratiã infudit xp̃i ortus quã prius habuerat totus mundus. Hec ille. Et sic patet respõsio ad primũ mẽbrũ q̃stionis.

Ad secundũ mẽbrũ: siue ad secũdã partẽ q̃stionis q̃ erat. An natiuitas Marie fuerit iocunda? Respondek q̃ sic multis vel multipliciter.

¶Primo. fuit iocunda parentibus.

¶Secundo. celesti curie.

¶Tertio. toti trinitati.

¶Quarto. sctis patribus in limbo.

¶Quinto. nobis.

¶Primo fuit iocunda natiuitas Marie parentibus. Sed nota pro maiori declaratione. q̃ beata virgo Maria de nobilissimis parentibus traxit originem. Nam vt patet. Matth. j. c. Ipsa descendit de semine patriarchali. s. a. xiij. patriarchis: quorum precipuus fuit Abraam a quo quadragesima et vna generatione descẽdit. In quo Abraam deus populũ peculiarem elegit sibi: et distinxit ab alijs. Cui etiã dictum fuit. Genes. xxij. ca. Princeps dei es tu apud nos. Cui facta ẽ repromissio de christo nasciturꝰ. Genes. xxij. ca. vbi dixit et deus. In semine tuo benedicẽtur omnes gentes. Descendit quoq; ipsa mater dei benedicta. vt patet in eodẽ. j. Matth. ca. A quattuordecim ducibus. Et a quattuordecim regibus. Ideo de illa canit ecclesia in officio hodierne festiuitatis Regali ex progenie maria exorta refulget. Itẽ descendit ex semine prophetali: maxime ex Dauid eximius prophetarũ. Ideo canit ecclesia. vbi. ō. Natiuitas gloriose virginis marie ex semine Abrae: orta de tribu Juda: clara ex stirpe Dauid. Fuit etiã exorta ex semine sacerdotali. s. de trbu Leui. quia solum tribus regia. s. Juda: et sacerdotalis. s. leuitica iungebãt simul matrimonia. Unde beata virgo etiam descẽdit de semine Aaron summi sacerdotis: quia de stirpe eius fuit Anna mater eius. vt inquit Damascenus libro. iiij. et Grego. xxij. moral. Joachim autem fuit de tribu Juda: ex galilea de ciuitate nazareth. Hic erat pastor ouium suarũ timens deũ in simplicitate: cui nulla cura erat alia nisi gregum: de quorum fructu omnes timẽtes deum alebat. De omnibus autez tres partes faciens. Unam dabat viduis/orphanis/peregrinis/⁊ egenis. Alterã templo et colentibus deum. Tertiã vero partem sibi et domui sue reseruabat. Hec autem illi inchoanti facere a quintodecimo etatis sue anno multiplicauit dñs gregẽ: ita vt nõ esset similis illi in populo israel. Cum autem esset Joachim annoꝝ viginti quinq; accepit Annã filiã Isaac de genere Dauid: ⁊ ex ciuitate bethleem. Ambo q; erant iusti/et sine reprehensione/in mandatis dñi incedebant: omnẽq; suam substãtiam tripharie diuidebant: sicut supra dictum est. Et ita per annos viginti prolem non habentes vnanimiter vouerunt dño: q̃ si eis sobolem concederet: eã seruitio eius perpetuo mãciparent. Cuiꝰ rei gratia cum singulis annis in tribus festis precipuis hierusalẽ frequẽtarent. In festo encenioꝝ cũ suis ipse Joachim ascẽdit/et cũ ceteris ad altare accedẽs oblationẽ suam offerre voluit. quẽ videns sacerdos iruben cum indignatione nimia repulit. et q̃ ad altare accedere presumeret increpauit dicẽs. Non licet maledicto legis obnoxiũ oblationẽ dño legis offerre: nec inter fecundos infecundum: et qui pplm nõ dei auxit sacrificijs astare. Joachim ergo sic confusum se videns: prie pudore domum redire noluit ne similiter a cõtribunis suis qui hoc audierant tantũ opprobrium sustineret. Itaq; ad suos pastores longius in montes secessit: nec per quinq; menses Anna quicq̃ de illo audiuit. Anne ergo iugiter flenti/ac deum intensius oranti apparuit angelus dñi dicens. Noli timere Anna. nam in consilio dei est germen tuum: et quod ex te nascetur dabitur in admirationẽ omnibus seculis vsq; in finez. Et hec cum dixisset ab oculis eius elapsus est. Illa vero tremẽs ingressa cubiculum quasi mortua per diẽ et noctem permansit. Joachim intermõtes lachrymanti et gementi angelus dñi cum ingenti claritate apparuit: ⁊ de eius visione turbatum/ne timeret admonuit dicens. Ego sum angelus domini missus ad te vt annũciem tibi preces tuas exaudiras: et elemosynas tuas in cõspectu domini ascendisse. Uidi essi pudorem tuum ⁊ audiui sterilitatis opprobrium non recte tibi obiectum. Peccati quippe non nature vltor est deus. Et ideo cum alicuius vterum claudit ad hoc facit vt mirabilius denuo aperiat ⁊ non libidinis esse quod nascitur: sed diuini foꝛe muneris cognoscatur. Prima gentis vestre mater sara: nonne vsq; ad nonagesimum annum sterilitatis opprobriũ pertulit? Et tamen Isaac cui repromissa erat omnium gentium beatitudo generauit. Rachel etiaz nonne diu sterilis fuit? et tamen Joseph genuit qui totius egypti dominium habuit. Quis foꝛtior Sansone: vel sanctior Samuele? et tamen hi ambo matres steriles habuerunt. Rationi igitur et exemplis credo dilatos diu conceptus et sterilis partꝰ mirabiliores esse solere. Et post alia colloquia monuit eũ angelus dicens Descende securus: reuertere ad Annam vxorem tuam: cui hodie fiẽti apparui/q; misericordias quas ambo fecistis et preces quas effudistis/ad deum ascenderũt. Ecce talem habebis filiam: qualem nũq; ab initio et sancti aut prophete habuerunt neq; habituri sunt. Disparente angelo/Joachim ab hora sexta vsq; in vesperam prostratus in facie remansit. Venientes autẽ pueri eius et mercẽnarij: causam ignorantes: vix eleuauerunt eum. Quibus dum cuncta narrasset: illi stupore nimio ipulsi hortabanꝰ Joachim vt iussum angeli ipleturus ad suã cõiugẽ remearet.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Cūq; Joachim animo suo diſcuteret ſi reuerti deberet: factū eſt vt ſopore teneret. Et ecce angelus dñi qui apparuerat vigilanti aſtat ei in ſomnis dicens. Deſcende. nam vxor tua pariet tibi filiā et vocabis nomen eius Mariā. hec vt vouiſtis erit ab infantia ſua dño conſecrata: t adhuc ex vtero matris ſue ſpirituſctō plena nec fori ſecus inter populares: ſed in tēplo dñi morabit. Et ſicut ex ſterili matre ipſa naſcetur: ita mirabiliter ex ea filius altiſſimi generabit. Cuius nomē Jeſus. t per eum oibus gentib⁹ erit ſalus. Et q hec fient hoc tibi erit ſignū. Cum queneris ad aureā bieroſolymē portā: Annam vxorem tuā obuiā habebis de tuo aduentu ſollicitā. Euigilans Joachim vocauit ad ſe omnes gregarios ſuos indicans eis ſomniū ſunm. Et illi adorantes deum dixerunt. Uide ne vltra contēnas angelum dei: ſed ſurge pficiſcamur/t lento gradu paſcentes eamus. Cūq; per. xxx. dies ambulaſſent. Apparuit idē angelus Anne: ea que viro dixerat patefaciens: t vt marito ſuo ad portā auream obuiaret imperauit. diuinum pmiſſum hilariter expectantes. Et factū eſt gaudiū omnibus notis t vicinis eorum: ita vt vniuerſi et affines de huius rei fama gratularent. Poſt hoc Anna concepit: et expletis menſibus nouem/peperit filiā: t vocauit nomē eius Mariā: cuius natiuitate nō ſolum pater eius t mater: ſed etiā tota illorū cognatio fuit letabunda et miro gaudio reſperſa. Puto autē hanc gratioſiſſimā puellā nō ſm morem aliorum naſcentiū gemitum emiſſe: ſed cum maxima iocūditate iter multa agmina angelorum dulciſſima cātica decātantium atq; pro natiuitate regine ſue exultātiū de vtero matris exiſſe/ magnāq; letitiā cum facie ac manibus demonſtraſſe: in faciem bis qui aderant arridendo/circunſtātesq; angelos aſpiciendo t mirando/ac cum eis pariter exultando. Accurrebant autem vndiq; gentes vt puellā tam pulchrā tamq; ſpecioſam cernere poſſent: a cuius ſacratiſſima carne miri odoris fragrantia emanabat: cuiſq; formoſiſſima facies tam lucidi ſplendoris radios emittebat vt omnes in ſtuporem conuerteret: nulluſq; vultus illius elegantiam' fieri valeret oculis intueri. O quanta fuit igitur conſolatio parentū eius? Profecto humanis nō poteſt expimi verbis. Gaudebant enim primo q; cernebant adimpletū/quod per angelum eis fuerat nunciatū. ſecundo q; de opprobrio ſterilitatis erant liberati. Erāt enī ipi diuites/eſtimati/ac de principalioribus populi iſrael. Et ideo ingens fuit eoꝝ leticia cū a tanto opprobrio fuerūt liberati. Tertio gaudebant q; accedere poterāt ad tēplum et ſua munera cū alijs offerre. quarto q; tam mirabili dono fuerāt ditati. Si enim vnū puū munuſculū tribuit gaudiū accipiēti. q̄to magis tā ſingulare donum filiationis? Nihil namq; habēt parentes gratius filijs quos magis diligunt q̄ ſe ipſos. t ratio eſt q; inter patrem et filiū non eſt differentia niſi ſolo nomine. O igitur beata anna que hanc benedictā puellā pēperiſti. dic (queſo) quātum dulcedinis in eius parturitione percepiſti et ſenſiſti. Si enim tanta in matre Joannis fecit dñs: p fecto plura in matre matris ſue peregit. Nonne maria plena gratia te amplī⁹ gratificauit: ſanctificata te ſanctificauit illuminata te illuminauit: in gratia cōfirmata te in bono roborauit. ad bonum inclinata te ad virtutes inclinauit. tot angelorum agminibus vallata te delectauit. diuina dulcedine recreata te cōſolationib⁹ repleuit: et mentē tuam ad celeſtia eleuauit. Si maria ſuo aduentu t filij exultare fecit Johānem. q̄to magis tuā aiam gaudio repleuit? O/q̄tum intellectus tuus illuminat⁹ fuit atq; inflāmat⁹ affect⁹ nō ſolū cū illa in vtero geſtabas: ſz etiā poſt eius ortum cū illam in brachijs geſtabas: amplexibuſq; fouebas. atq; lacte tuo nutriebas. Si Sara de Iſaac. Lya de filijs. Annaq; de Samuele gaudebat. pfecto ex cellētiori tribulatione tu exultabas de filia tua meliore/ac ſanctiore. et inter omnes puellas benedicta. a patribus figurata. et a prophetis pnūciata: quc ſpūſctō repleta te quoq; matrē ſuā repleuit ſicut Johānes ſuā genitricē. Luc. j. Sz quid dicem⁹ de patre Joachi? profecto incogitabili gaudio letabatur atq; infinitas deo grās exhibebat: q; tam nobilis filia ei eſſet donata. Et quia quod patribus antiqs erat pmiſſum in ſe videbat adimpletū. Gaude igitur pater Joachim cū filiā habeas qua domus Dauid honoratur/perficitur et exaltatur. Tu ergo cū filia tua oim facta imperatrice ſecura conuoca celum et terram/et oēs creaturas vt tecum deum laudent. decanta igitur ſpirituſctō plen⁹ cum eadē filia tua illud dulciſſimū canticum. Luc j. ca. deſcriptū dicens. Magnificat anima mea dñm. Et exul. tē. Quia fecit mihi magna q̄ potens eſt. Si em̄ merito filij ſui Zacharias repletus fuit ſpiritu ſancto. vt habet. Luc. j. ca. Profecto t filia tua Johāne generoſior: t ſpirituſctō magis repleta/te diuino ſpiritu repleuit t iubilare fecit. Et tunc verificatū eſt in te illud Prouerb. xxix. ca. Exultat gaudio pater iuſti: t qui ſapientem genuit letabitur in eo. Et ſic patet q̄ iocunda fuit natiuitas beate virginis ſuis parentibus.

¶ Secūdo Natiuitas huius ſanctiſſime puelle fuit celeſti curie iocūda. Nō ſolū em̄ illo die quo nata eſt facta fuit i celo ſpecialis ſupnoꝝ ciuiū exultatio: ſz etiā omni anno in hac die pticulari feſtiuitate recolit memoria natiuitat⁹ ei⁹. Unde legit q; poſtq; virgo gloriosa in celū aſſumpta fuit: dies natiuitatis ei⁹ aliquāto tpe fideles latuit Contigit aūt q; q̄dam vir ſctūs ſedule cōtemplationi inſiſtēs ſingulis annis ſexto idus decēbris in oratiōe poſit⁹ iocūdiſſimā angelorū feſtiuitatem audiret in celo. Qui cū deuotiſſime depcarēt vt ſibi reuelaret: cur quolibet anno illa tātū die t nō alia hoc audiret? Diuinū reſpōſum accepit q; vgo gloriosa dei genitrix Maria tali die mūdo fuiſſet nata. t pceptū fuit illi vt hoc fidelibus chriſtianis manifeſtaret vt cōcordes fierēt in hac celebritate celeſti curie. Cū ergo ſummo pōtifici t alijs i timaſſet. hūc diem in honorē natiuitatis ipſius vginis celebrandum vniuerſaliter ſtatuerunt.

¶ Tertio t principali⁹ gauiſa eſt trinitas beatiſſima de vginis huius natiuitate. Gauiſus eſt etiā deus pater de nobiliſſime ac iocūdiſſime ſpōſe ſue ortu. Gauiſus ē filiꝰ dei de matris ſue dilectiſſime natiuitate. Gauiſus eſt ſpiritusſctūs puellā illam modo editam que dignuꝫ ſibi eſſet habitaculū. et q̄ ſua ſancta obumbratione fecundata illum a quo ipſe procedit vnigenitum dei filium parturire.

¶ Quarto gauiſi ſunt ſancti patres qui erant in limbo qui cognouerūt ab angelis natiuitatē ipſius vginis: tum q; deſcēſus erat angelorū ad ipſos deferēdo alias iuſtorum in eodem loco. tum q; cum eſſent in ſtatu gratie t cōciues eorū futuri ad eos viſitādos t conſolādos deſcendebāt. Inſup q; illam naſciturā figuris/t pphetys pdixerant ipſi ſancti patres. t de ortu xpi in generali t ſpeciali quo ad tēpus fuerāt certificati. vt patet de Abraam de quo iquit. dñs Joh. viij. c. Abraā pater veſter exultauit vt videret diem meū: vidit et gauiſus eſt. t Jacob Genē. xlix. de ipſo pdixit. t Daniel. ca. ſui lib. de tpe ei⁹ pphetauit. Nō eſt putādum tale lumē poſt mortē ab eis eſſe amotū cū alia exuta a cōrpe recordeke eorū q̄ in corpe geſſit qz in pte intellectiua eſt memoria. vt pz i. j. Genē. di. iij. Unde diuiti dictū fuit ab Abraā. Fili recordare fili. tē. Luc. xvj. c. Et q; recordeſ affirmat Aug. ix. cōfeſſionū. t Grego. i. iij. moral'. Cognoſcētes ergo ſcti patres nō ſolū ſpū pphetico/t reuelatiōe: ſz etiā aliqua iſolita illuſtratiōe ortū vginis bñdicte: gras i mentes t laudes deo dederūt cernētes ad implēdas eorū pphetias t figuras in pte t in breui expectātes in totū cōplēdas. Uñ letabant t iocūdabant. atq; tripudiū magnū faciebāt t deū de tāto bñficio bñdicētes pulchrū cāticum cecinerunt. ſicut zacharias fecit in ortu Johānis. Luc. j. ca. t Anna in ortu Samuelis. j. Reg. ij. ca. Exultabat adā videndo lignū vite. ſ. Mariā diſponi ad fructū pducendū vite eterne i medio paradiſi. Genē. ij. c. Eua letabatur erūnā ſuā aboleri: t maledictionē a Maria remoueri. t loco maledictionis bñdictionē cōferri. Gaudebat Noe cernēs archam cōponi ad gen⁹ humanū liberādū: t arcū in nube poni ad fedus ppetuū ſtabiliendū. Jubilabat Abraā pmiſſuꝫ ſuū

impleri. Genes. xxij. ca. Jacob scalam ad celum ptingentem erigi. Gen. xxviij. ca. Sicq; alij patriarche t pphete/ac oēs alij scti indicibili leticia gratulabantur.

¶ Quapropter (ānto) t nos debem⁹ in hac die exultare t letari sicut admonet sctā mater eccl'ia q̄ in officio hui⁹ diei canit dicēs. ¶ Cū iocūditate nativitatē v̄gis marie celebrem⁹: vt ipa p nobis interedat ad dñm iesuz xp̄z. Et iterū. Corde t animo xp̄o canam⁹ gloriā in hac sacra solēnitate p̄celse genitricis dei marie. Ipsa em̄ est fenestra celi p quā deus oculo suo misericordie nos respicit. Unde canitur in officio eiusdē v̄ginis. Intrent vt astra flebiles celi fenestra facta es. Dicere aūt potest v̄go bñdicta q̄ est ostiaria paradisi illud Job. x. ca. Ego sum ostiū. p me si q̄s introierit salvabit. Ideo o pctores a patria celesti exules intrate p portā istā. Ite o infirmi ad medicū. Accedite o orphani ad parentē. Pergite o ceci ad lumē. Properate o afflicti ad cōsolationē. Ambulate o virgines ad speculū pudicitie. Festinate o matres ad matrē dei. Currite o vidue ad nutricē veri spōsi. Proficiscimini o pauperes ad thesauratricē bonorū celestiū. Egredimini o incarcerati per ianuā perfecte libertatis. Nosq; oēs in hac miseria⁹ valle laborantes rogem⁹ eā cū bto Augustino in sermone hodierno dicētes. Sancta maria succurre miseris: iuva pusillanimes: refoue flebiles: ora p ppło: interveni p clero: intercede pro devoto femineo seru: sentiāt omnes tuū iuvamen quicūq; celebrāt tuā sanctā nativitatem. Assiste parata poscentibus: et repende oibus optatum effectum. Sit tibi studium assidue orare pro populo dei/que meruisti benedicta preciū proferre mūdi. Qui vivit et regnat in secula seculorum.

A M E N.

¶ Sermo.xxviij. De nominatione marie.

¶ Thema.

Sur queris nomen meū quod est mirabile? habētur hec verba Genes. xxxij. c. t Judith. xiij. capitulo.

¶ Prologus.

Sentētia est Thome i iij. parte sume. q. xxxvij. art. ij. dicētis. Nomina debēt ꝓprietatib⁹ rerum correspondere. vt etiā patet in noibus generum et specierū. iij. Metaphisice. Ideo dicit cōmuniter q̄ noīa debent esse rebus cōsona. Q; si hec regula locū habet in nominib⁹ quarūcūmq; rerum: multo magis sortiet effectum in nominib⁹ a deo impositis: que significant aliquod gratuitū donum/tali nominato divinitus datū. sicut Genes. xvij. ca. Dixit deus Abrae. Vocaberis abraam: q̄ patrem multarū gentiū cōstitui te. Ante quippe vocabat abram per vnum a tantū. et Mat. xvj. c. inquit xp̄s Symoni. Tu es petr⁹: t sup hanc petrā edificabo eccl'iam meam. Dixit quoq; angelus Joseph spōso v̄ginis de noie filij dei. Mat. j. Vocabis nomē ei⁹ Jesus: ipe em̄ salvū faciet ppl'm suū a pctis eorum. Jesus quippe salvator interptat. Q̄ ergo nomē matris dei ipositū est a deo. vt inqt Hiero. sup Mat. Sicut etiā p̄z in p̄cedēti ꝓmōe cū angel⁹ dixit ex pte dei Joachim Vocabis nomē ei⁹ maria. Ita q̄ dici poterat v̄gini nascēti. illō Esa. lxij. c. Vocabit tibi nomē novū q̄ os dñi noiavit. t Esa. xlv. c. Ego dñs q̄ voco nomē tuū. Angel⁹ etiā nomē suū exp̄sit dū dixit illi. Lu. j. c. Ne timeas ma. tē. Uñ dicere poterat illō Esa. xliij. Vocavi te noie q̄ os dñi noiavit. Profecto nō est dubitādū maximam esse noīs ei⁹ excellētiā t ꝓprietatē: q̄ emanavit ab illo q̄ opus impfectionis nō novit. Illud nomē etiā dicit excellēs et elegās: q̄ d vificabile i quacūq; ei⁹ pte. Nō immerito btē v̄ginis nomē q̄ i qualibet lfa vificabile est/ac multas denotat prerogativas: excellētissimū dici debet. Unde ipi v̄gini dicere possum⁹ illud. ps. viij. Admirabile est nomē tuū in vniversa ter

ra. Quapropter de hoc altissimo nomine Marie hodie verba faciem⁹. Sed vt sermo noster habeat aliquod principiū more solito movetur talis questio.

¶ Quare mater dei appellata fit Maria? cū pot⁹ videat q̄ debuerit appellari eua. q̄ Gen. iij. ca. dr. Et vocavit nomē ei⁹ eua: eo q̄ esset mater omniū viventiū. Si ergo illa appellata est eua que erat mater oīm viventiū vita nature: multo fortius illa beatissima virgo debuit appellari eua que est mater omniuz vite gratie vivētium. Eua em̄ interpretatur vita.

Ad hanc questionem/ Respōdeo q̄ mater dei non debuit appellari Eua: (q̄ illi ipsa benedicta virgo in re/et in effectu/contraria fuit p omnia. Eua em̄ damnat. Maria salvat. Unde ipsa nomen Eue mutavit: Illa em̄ omnes homines generat in mūdum: ista in celū. Illa mater carnalis. ista spiritualis. illa mater miserie. ista mater misericordie. Illa principium mortalitatis. ista principiuz regenerationis. Illa gratiam perdidit. ista gratiam invenit. Illa desp̄ satur origo corruptarum. hec desp̄satur mansura virgo virginum. Illa prima virginitatē pdidit. ista prima v̄ginitatē deo p̄secravit. Illa a diabolo decepta. ista ab angelo edocta. Illā diabolus vicit p supbiā. ista diabolum vicit p humilitatem) Sed debuit appellari maria. Et hoc tripli ci ratione.

¶ Primo ratione figurationis.

¶ Secundo ratione derivationis.

¶ Tertio ratiōe significationis siue interpretationis.

¶ Primo Rōne. tē. Nomen beate virginis cōponit ex quinq; lfis: q̄ ipa est figurata p quinq; dñas veteris testamenti: quarum noīa incipiunt ab aliqua lfarum huius noīs.

¶ Prima ergo litera est. M. p quā denotat q̄ figurata fuit per Michol que fuit vxor Davidregis et prophete. et in tantū placuit David q̄ cum diu fuisset extra regnū israel. noluit contingere amicitiā cū abner principe militie ppli israel: nisi primo sibi p̄sentasset eaz. vt dicit. ij. Reg. iij. Narra totam hystoriaz si volueris. Sic beata virgo in tantū placuit altissimo q̄ filius dei per subtractionem gratie existēs extra regnuz mundi: noluit illud ingredi per incarnationem: nec amicitiam conīū gere cū primo homine et eius descendētibus nisi prius ipsa virgo nasceretur in mūdo. Michol enim interpretatur pietas. t ipa benedicta v̄go fuit pietate plenissima

¶ Scda lfa nominis beate v̄ginis est. A. per quam significatur q̄ fuit figurata per Abigail: que etiā fuit vxor David. Cum enim Nabal carmelus vir eius esset rustic⁹ et male respondisset nunciis David. Proposuit david ipsum occidere et oēs de domo eius. At vbi intellexit hoc Abigail mulier prudentissima/obviavit David cuz multis muneribus et humilibus verbis ip̄m placavit. vt habetur. j. Reg. xxv. Unde ibi hystoriam ad plenum. Sic beata virgo cognoscens deum esse iratuz contra genus humanū obviavit ei multis v̄tutibus ornata: et humilitate sua ipsum placavit.

¶ Tertia lfa est. R. Denotat q̄ ipa beata virgo figurata fuit per Rachel (cui⁹ sepulchrū ego vidi.) que fuit vxor Jacob. t genuit Joseph. q̄ interpretatur Salvator Ut habet Gen. xxxij. c. Poteris narrare hystoriā qualiter fuit venditus. xxx. denarijs. t quō salvavit fratres suos a fame tē. Sic beata virgo genuit xp̄m salvatorem mundi. q̄ fuit venditus. xxx. argenteis.

¶ Quarta lfa est. J. per quaz denotatur q̄ ipsa figurata fuit per Judith: que virtute castitatis occidit Holofernem. vt habetur Judith. xiij. Sic beata v̄go merito sue humilis virginitatis interfecit luciferuz principem demonum significatum p Holofernem: conterendo eius potestatem.

¶ Quinta littera et vltima in compositione nominis beate virginis est. A. p quā denotatur q̄ ipsa figurata fuit p Abisach sunamitem que fuit electa super omnes filias israel: tā pulchriorē t delectabiliorē ad ministrandum et seruiēduz Regi David. vt hꝫ. iij. Reg. j. cap. vbi dicit Et rex david senuerat: habebatq; etatē plurios dies. Cūq; operiret vestib⁹ nō calefaciebat

Universidad de Deusto
Biblioteca

Dixerunt ergo ei serui. Queramus dño nostro regi adolescentulā virginem ⁊ stet coram rege ⁊ foueat eum: dormiatq; in sinu suo: ⁊ calefaciat dñm nostrum regem. Quesierunt igif adolescentulā speciosaz in omnibus finibus israel: et inuenerunt Abisach sunamitē ⁊ adduxerunt eam ad regē. Erat aūt puella pulchra nimis: dormiebatq; cum rege ⁊ ministrabat ei. Rex vero non cognouit eam. ⁊c. Sic beata virgo fuit electa sup omnes mulieres ad ministrādum regi celesti. Unde ipsa inquit. Ecclesiasti. xxiiij. ca. In habitatione sctā coram ipso ministraui. et Bernar. in quodam sermone: ait. Omnia opera misericordie erga filium beata virgo ministrauit. Nam ipsum virginea carne vestiuit. Cum lacte de celo ministrato potauit et pauit. Ipsum nouē mensibus in suo vtero hospitatus fuit: eūq; per infantiam vt infirmum visitauit: sed etiam omnia officia humilitatis illi exhibuit. Ab ipso in crucis carcere ligato nō recessit, ei⁹ quoq; sepulture interesse voluit. Patet ergo ratione figurationis q̄ mater dei debuit vocari Maria.

¶ Secundo mater dei fuit appellata maria ratione derivationis. Nam hoc nomē Maria derivatur a mari. et q; proprietates que reperiuntur in mare debebant appropriari gloriose virgini ⁊ in ea reperiri. Ideo fuit appellata maria. Sicut enī oīa flumina intrāt mare et exeunt ab ipso. vt dicit Ecclesiastes. j. c. Ita oēs gr̄e diuine intrāt in btā v̄ginē. iuxta illd. Hiero. ad Eustochiū. Ceteris p ptes gr̄a p̄stat: marie vō tota se infudit gr̄e plenitudo. Ab ipsa autē v̄gine gr̄e nobis cōicant. vñ Aug. in quodā sermone ait. Gr̄a plena es o maria quā apud deū inuenisti: ⁊ hāc ptotū mūdū diffundere meruisti. ⁊ Bern. etiā i quodā sermone inq̄t. In tm mariā deꝰ dilexit vt nihil nos habere voluerit q̄ per manꝰ eius non transiret. Dicitur ergo Maria quia sicut in mari est omnium aquarum congregatio: ita in ipsa est cōgregatio omniū gr̄az. Unde dicit Beñ. j. c. Cōgregatiōes aquarum appellauit maria. Locus etiā oīm gr̄arum vocatur Maria.

¶ Sed nota pro maiori declaratione istius rationis: q̄ in mari tria possunt considerari. s. origo fontium. Plenitudo aq̄rum: Tertio amaritudo saporum.

¶ Primo igitur mare est origo oīm fontiuz et fluuioꝝ: et ab ipso fluūt diuerse aq̄. Sic a Maria que est principiū oīm gratiarū fluūt ⁊ emanant diuerse gratie. A mari q̄dem fluunt aque puteales et fluuiales. Et sic a maria. de qua Canti. iiij. di⁹ fons hortoꝝ. puteus aquaꝝ viuentiū q̄ fluunt impetu de libano. Per istas tres differentias aquaꝝ intelligunk tres gradus gratiarum que omnes a maria in nos fluūt que sunt gratia incipiēs. siue preuenies. Gr̄a proficiens. et gratia perfecta. Gratia incipiens siue prueniens significatur p aquā puteal̄: q; sicut puteus habet aquam occultā: ita gratia prueniens peccatori nō datur propter sua merita. sz quadā occulta dei inspiratione infunditur. et dicit aq̄ viua ex eo q̄ pctōrem qui erat mortuus p culpaz viuificat. ⁊ omnia ei⁹ opa que erāt mortificata per peccatū reuiuiscere facit per gratiā. Hoc aūt facit beata v̄go. Per aquam fontalem intelligitur gratia proficiens. de qua dicit in predicta auctoritate Cañ. Fons hortoꝝ. Hortus enim dei sunt ipsi proficientes: in quibus sunt herbe et plante diuersarum virtutum: sed nec ipe herbe nec plante possunt germinare nec crescere/aut proficere: nisi sint ab ipsa aq̄ gratie irrigate. Ideo dicitur Beñ. ū. Fons ascendebat de terra. i. de virgine maria irrigans vniuersam superficiez terre. Per aquā vero fluuialem que fluit cum impetu. intelligit gratia perfecta que facit fluere cuz impetu. i. illos quos replet facit solicitos et feruentes. propter quod dicitur Ezech. j. Ubi erat impetus spiritus illuc gradiebantur. Impetus. n. ibi accipitur i bona significatione. s. pro bono desiderio et feruore. Tales enim impetus aquaruz .i. feruor et desideriuz a diuina gratia causatum facit magnam letitiā animarum. Et ideo dicitur ps. xlv. Fluminis impet⁹ letificat ciuitatē dei. Sunt aūt q̄daz aque stātiue. q̄dā lente: et q̄daz impetuose. Aq̄ stantiue putrescūt et significāt pctōres: q̄

stant et requiescunt in fecibus peccatorū. Unde Hiere. xlviij. dicit. Requieuit in fecibus suis. ⁊ Jobel. j. Cōputruerūt iumēta in stercore suo. Aque vero lente q̄ fluūt significant tepidos qui lente operantur ⁊ cū tedio/nausea/et negligentia/ ⁊ er q̄dā cōsuetudine faciūt sua opa et nō ex charitate. hi etiā dānank cum supradictis pctōribus existentibus in fecibus peccatorū. Et de istis tepidis dicit Apoc. iij. Utinaz frigidus esses: aut calidus: sed q; tepidus es incipiam te euomere de ore meo. Aque impetuose que fluūt cū impetu significāt viros perfectos: qui sunt spū feruentes et sollicite operātes: iuxta illd apl̄i ad Ro. xij. Spiritu feruentes dño seruientes. Ab isto ergo mari. i. a virgine maria fluūt oīa ista flumina: q; per eius gratiam feruētes efficimur: et diuinis consolationibus irrigamur.

¶ Secundo principaliter consideratur i mari magna plenitudo aquarū. Et sic in beata virgine est plenitudo gratiarū. De qua Bern. super missus est ait. Ipsa q̄dez est plena in ore gratia affabilitatis: in vētre gratia diuinitatis. In corde gratia charitatis: in manu siue in opere gratia misericordie et largitatis. Hec ille. Unde ipsa inquit Eccli. xxiiij. In me ois gratia vite et veritatis: in me omnis spes vite et virtutis. In ipsa quippe fuit gratia vite: q; illum qui est vera vita gestauit in ventre. In ipsa quoq; fuit gratia veritatis: quia verit atez et affabilitatē habuit in ore. In ipsa etiam fuit gratia virtutis: quia charitatem et oēs virtutes habuit in corde.

¶ Tertio et vltimo in mari ē amaritudo aquaꝝ ⁊ saporꝝ. Et sic in beata v̄gine fuit maxima amaritudo.

¶ Primo enī q̄n de Nazareth in bethleē veniebat cū Joseph. quia erat vicina parui: et non inuenerunt hospitiū: sed oportuit eos declinare ad diuersoriū tempore magni frigoris. Cogita o/anima deuota si maria tunc erat plena amaritudine cuz videret se tam in vili loco debere parere regem regum ⁊ dominum dominātium. Sed tamen fuit postea consolata. Et de hoc satis dixi in sermōe de natiuitate dñi.

¶ Scdo fuit maxima amaritudo i maria in circuncisione filij sui dulcissimi cū videret illum flere pre dolore in sciſure/ac sanguinez emittere. Et etiā in purificatione cum Symeon cū occidendū dixit Luc. ij. Tuā ipsius aiaz ⁊c. ¶ Tertio fuit maria amaritudo in maria in egyptiaca peregrinatione: q̄n. s. (vt habetur Mat. j. c.) propter herodis futuram persecutionē necesse habuit fugere in egyptum: sicut angelus in somnis admonuit Joseph. Possumus aūt devote meditari q̄ Joseph ex sōno consurgens non sine amaritudine dixit sponse sue virgini benedicte. O virgo dulcissima fugiamus repente: quia herodes filium tuum perdere querit. O quāt⁹ timor tunc virgineam mentem inuasit q̄ tusue dolor cor ipsius benignissimuz penetrauit. Puto enim q̄ sine mora filium in brachijs suscipiens lachrymātib⁹ oculis ipa delicata puella cū ipso Joseph ad destra iter arripuit. Cum aūt fuerūt extra ciuitatē virgo maria que fuit a Joseph si dixerat sibi angelus quo irent? Respondit q̄ sic. In egyptum. Virgo maria tunc valde timuit singulariter propter tria. Prio timuit considerando crudelitatem egyptiorum ad pueros hebreorū. Secundo cōsiderando eoruz carnalitatem. erāt enim valde luxuriosi ⁊ habebāt vxores turpes: et hebree erant valde pulchre. Tertio timuit considerando egiptiorū infidelitatē quia erant pessimi ydolatre.

¶ Sed si dicatur. Duz est dubium. Quō se potest regere hō et determinare. Utruz sit somniū aut revelatio?. ⁊c. Dicatur q̄ quando est revelatio dei cum tanta certitudine venit in claritate ac/si oculis propijs videretur. Ideo dicit apl̄us de q̄daz revelatione quā habuit. Scio cui credidi et certꝰ sum. ū. ad Thimo. j. Itē dicit beatus Aug. in lib. cōfes. de matre sua que habebat multas revelationes. Mater mea nescio quo sapore. Quod verbis exprimere non poterat dicebat se scire distinguere inter deum revelantem et animam somniantem. Alias revelatio prophetarū nō fuisset certa et vera q̄n somnis. ⁊c. Ecce quod dicit deus. Si quis fuerit inter vos propheta dñi in visione apparebo ei vel p somniū loquar ad illū. Numeri. xij.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ Quare autē ista renelatio de fuga xpi ad infideles non fuit facta virgini marie que erat sanctior Joseph. que erat ita ꝙta vigilās sicut dormiens: et sibi vigilanti apparuit Gabriel quando salutauit eā? Respōsi. ꝙ licet virgo maria incōparabiliter esset magis sancta ꝙ Joseph: tamen ad ostendendū ꝙ regimen domus ad virū pertinet et non ad mulierem: quia mutatio domus et huiusmodi aut aliud regimen pertinebat. s. ad Joseph. Contēplare nunc. O anima deuota quot noctes duxerūt insomnes. quot vicibus sitis estuabant ardore quotiens et absq; cibo nocte vigilauerunt in heremo. timore latronuz et ferarum. Cōpatere anima deuota puerulo filio virginis sic peregrinanti et exulāti. cōpatere etiā matri ei? que in illa vasta solitudine nūc terretur: nunc tremit. nunc faciem ipsius lachrymis rigat. nūc euz adorat. nunc eius deflet penalitates. O si possibile esset angustias et amaritudines virginis quas passa est eūdo in egyptum: et manendo ibi per septem annos quasq; necessitates passa fuerit inter illos idolatras egyptiacos: quas etiam afflictiones perpessa sit in redeundo post septennium per illa deserta ⁊ periculosa loca cū parunlo Jesu septenni: profecto a lachrymis non possemus abstinere.

¶ Quarto in maria virgine fuit maxima amaritudo quando in templo filius remā sit. et ipsa per triduum eum cuz maximo cruciatu quesiuit. Unde inuento eo dixit. vt habek Luc. ij. Fili q̄d fecisti nobis sic? pater tuus ⁊ ego dolētes querebamus te. In quibus verbis ipsa expressit titulum magni honoris ⁊ affectuz magni doloris. Magnus enim honor in hoc notat ꝙ euz vocat filium. Unde Bernar. super missus est ait. Ecce marie priuilegium. Quis. n: hoc audeat angelorum? sufficit enim eis et pro magno habent ꝙ cum sint spiritus ex conditione. ex gratia facti sunt angeli. .i. nuncij dei. Maria vero deum maiestatis et dominum angelorum suum appellauit filiuz. dicens. Fili quid fecisti nobis sic? Dolorem autem expressit cum subdit. Ecce pater tuus et ego. ⁊c. Iste autez dolor causabatur ex triplici timore. Unus erat secundum Origenē. quia timebat ne iudeos tanq̄ indignos reliquisset. et ad p̄dicandum gentibus longe recessisset. Secundus erat secundū eundem Orig. quia timebat ne ad patrem qui miserat euz reduxisset. et sic humanam redemptionem sic exigētibus demeritis generis humani nō fecisset. Tertius erat. quia timebat ne in manibus filiorū Herodis deuenisset. Unde inquit Glo. super Luc. Metuebat btā virgo ne quod Herodes in eius infantia patrare quesierat: hoc Archelaus in ipsius puericia inuenta opportunitate perficeret.

¶ Quinto fuit plena amaritudie in morte sui dilecti sponsi Joseph.

¶ Sexto fuit maxima amritudo i maria quando suus dilectus filius fuit captus a iudeis. In eius enim collo posita cathena/ manus a tergo illi rabidissimi canes strictissime ligauerunt. et aliqui pilos a barba extrahere ceperunt. Quidam per capillos attractum in terram proiecerūt quidam proteruissimo ore contumeliebā tur. Quidem denicq; pugnis: ⁊ ensium pomis: dorsum eius humeros et caput atrociter percutiebant. O anima si illic affuisses protinus audiuisses armorum strepitū/ turbarum cōmotionem/ clamores perfusos/ rugitus et insultus: vidisses Jesuz ab inimicis captum/ furibundis ductum: a crudelissimis compressum. Nonne doluisses? nonne plorasses? Cogita igitur ꝙ valde fuit maria repleta amaritudine audiens et intelligens talia in suo filio charissimo fieri et exerceri.

¶ Septimo in maria fuit maxima amaritudo et maior omnium in passione christi iesu filij sui dulcissimi. Nullus enim cogitare aut dicere posset q̄ta mestitia patientem ac morientem filium suspirauerit et doluerit. Unde ipsa sustinebat itus/ quod filius tulit foris. Hinc deuotus Sanctus Bernardus in sermone de planctu virginis qui incipit. Quis dabit capiti meo aquas. sic ait de beata virgine. Credo firmiter ꝙ ipsa erat inter illas feminas que christum sequebātur ministrātes ei. Nullus aūt debet mirari si sequebat illū. cum ipse esset eius dulcor et desiderium. Hūc arbitror fuisse inter alias gemētes que lamentabantur flentes dñm. Poterat hec etiam esse inter illas filias hierusalē ad q̄s iesus nō clarus imperio: sed plen? opprobrio sputis illit? et flagellis afflict? sibiq; in angustiā mortis bajulās crucem cōuersus ait. Filie hierusalem nolite flere super me: sed sup vos flete. O vtinā o beata virgo dolor ille sic inhereret viscerib? meis: vt tunc inhesit tuis. Obsecro lachrymas illas mihi infunde quas habuisti in filij tui passione. Dic mihi si eras in hierusalē q̄n filius tuus captus fuit ⁊ vinct? ⁊ ductus ad Annam? At illa. In hierusalem eram quando hec audiui. ⁊ gressu quocūq; potui ad dominum meum flens perueni. Cum illum fuissem ituita pugnis percuti. alapis cedi. spinis coronari: et opprobrium hominum fieri: commota sunt omnia viscera mea. et defecit in me spiritus meus. et non erat mihi fere vox/ neq; sensus erant. ⁊ mecum mee sorores et alie femine plāgentes eum quasi vnigenitum. inter quas erat Maria magdalena q̄ sup omnes alias excepta illa que loquit tecuz volebat. Dum xps clamāte precone ⁊ imperāte Pilato baiulans sibi crucez trahere tur factus est cōcursus ppl̄oz. Aliq; aūt super ipsum plangentes sequebantur. Aliq; vero ludentes ridebant. Sequebatur ipsum prout poterat eius mestissima mater cum mulieribus que fuerant secute eum a Galilea ministrantes ei. A quibus velut mortua trahebatur quousq; peruētum fuit ad locum vbi crucifixerunt euz vbi ante oculos eius fuit in cruce leuatus: et ligno durissimo clauis affixus. et ipse tanq̄ agnus coram tondente se vocez non dabat nec aperiebat os suum. Aspiciebat ancilla dominum suum in cruce pendentem morientemq; turpissime. Tāto dolore vexabatur in mente ꝙ non posset explicari sermone. Manabat enim sanguis ex quattuor partibus rigantibus vndis. ligno manibus/ pedibusq; clauis confixis. De vultu illius pulchritudo efflu xerat omnis. et qui erat pre filijs hominū

specios⁹: videbatur indecorus omnibus. Videbam ꝙ complebatur prophecticum illud in eo. Vidimus euz et non erat aspectus neq; decor. quia iniquorum liuor et verba fedauerant vultum eius. Videbam me deseri ab ipso quem genui: nec supererat alius quia mihi erat vnicus/ obediensq;. Et ideo nō poterat capi in me dolor meus. Vox mea fere perierat omnis: sed dabam gemitus et suspiria et volebaz loqui: sed dolor verba rumpebat: quia verbum iam mente conceptum dum ad formationem pretenderet oris: ad se impfectum reuocabat nimius dolor cordis.

Vox tristis sonabat foris vulnus denuncians mentis. verba dabat amor que rauca sonabant. Nam lingua vocis magistra perdiderat vsum loquendi. Videbaz mori quem diligebat anima mea. et tota liquefaciebam pre dolons angustia. Aspiciebat et ipse benignissimo vultu me matrem ploiantem. et me voluit paucis verbis consolari: sed ipsa consolari non poram: sed flebam. dicens. Fili mi: fili mi. Quis dabit: vt ego moriar pro te? Moritur filius: cur secum non moritur misera mater? Amor vnice fili dulcissime noli me derelinquere post te: trahe me ad te ipsum: vt ipsa moriar tecum. Male solus morieris. tecum morte perimatur ista tua genitrix. O mors mihi misere noli parcere. Tu mihi sola pre cunctis places. Exerce vires tuas: trucida matrē et cum filio perime simul. Fili dulcor vnice singularis gaudium: vita anime mee: ⁊ omne desiderium: fac vt moriar tecum: quia te ad mortez genui: fine matre noli mori. Recognosce me miseram: ⁊ exaudi precem meaz. Exaudi me obsecro: in tuo suscipe patibulo. vt q̄ vna carne viuimus vna morte pereamus. O iudei impij nolite mihi parcere quia natuz crucifixistis et matrem crucifigite: aut alia quacunq; morte seua me perimite: dummodo cum filio meo finiar simul. oibas oibez radio. me iudea filio gaudio ⁊ dulcore. vita mea moritur: ⁊ salus perimit. ac/ de terra tollitur omnis spes mea. Cur ergo viuit in dolore mf post filiuz? Tollite/ suspendite

matrē cum suo pignore. Nō parcis pli. nō parcas ꝛ mihi. tu mihi soli moꝛs esto seua Tunc eni summe gauderē si cuꝫ xp̄o meo moꝛi possem. Melius est mihi moꝛi q̄ vitā ducere moꝛtis. O fili chare. o benignissime nate misere matris. suscipe p̄ces. de fine nūc esse durus matri qui semp ei fuisti benign⁹ in cūctis. suscipe matrē i moꝛte tecuꝫ vt viuat post mortē semper tecū. Nihil vere dulcius mihi q̄ tecum moꝛi. et vere nil amarius est q̄ viuere post mortē tuam. O iesu tu mihi pater: tu mihi mater. tu mihi sponsus. tu mihi filius. tu mihi oīa eras. nūc oꝛbor patre. viduor sponso. desoloꝛ prole. omnia perdo. O fili mi quid vltra faciam? Vbe mihi: vbe mihi fili quo vadam? vbi me vertā dulcissime natē? quod mihi erit solatiū? quis mihi subsidiū et cōsilium vltra p̄estabit? Fili charissime oīa possibilia sunt tibi. sed si non vis vt moꝛiar tecū: relinque mihi aliquod benignū consilium. Cui dns iam auctus in cruce oculis et vultu annuens de iohāne ait. Mulier ecce filius tuus. Tūc maria forte diꝛit. Heu proh doloꝛ. Quę commutatio est ista? Johannes p̄ iesu tradit. seruus pro dño. discipulus pro magistro. filius zebedei pro filio dei. purus homo p vero deo. O maria. quomodo tuā affectu fissimam aiaz nō pertrāsiuit hec auditio? qñ ꝛ nr̄a corda (licet saxea: licet ferrea pectora) sola scindit recordatio? Ūñ Ansel. inquit. Dña nostra quibus singultibus extimabo purissimū pectus tuum veratū esse cum audires. Mulier ecce filius tu⁹? Cogitare libet quantus doloꝛ affuit matris cum etiaz dolebant que insensibilia erant non lingua loqui: nec mens cogitare valeret quanto doloꝛe iuxta crucem stabat emoꝛtua mater que cōcepit illū virgo de spūsancto. Uoꝛ nō erat illi. doloꝛ abitu lerat vires. immō strata iacens p̄sallebat aīa quasi moꝛtua: viuens viuebat moꝛtis: viuēsq; moꝛiebatur: nec poterat moꝛi. ḡa viuens moꝛtua erat. In aīa illius doloꝛ seuiebat. volebat moꝛi potius q̄ post moꝛtem viuere christi. que male viuens moꝛtua tamen erat. stabat dolens confecta sceuo doloꝛe. Maximo etiā doloꝛe fuit repleta ipsa benedicta virgo in sepelitione filij sui: vt declaratum est in sermone xvj. de moꝛte christi ac eius sepultura circa finem. Uide ergo o populę mi q̄ bene proprietates maris conueniunt marie: in qua fuit maxima amaritudo doloꝛum: sicut et i mari est maxima amaritudo aquarum et lapoꝛuꝫ. Ratione igitur derivationis mater dei debuit appellari maria quasi amarum mare.

¶ Tertio mater dei fuit appellata maria ratione significatiōis siue interpretationis. Nomē enim virginis componitur ex quinq; litteris p̄opter quinq; p̄erogatiuas que sunt in ipsa virgine.

¶ Per. M. enim significatur. Primo q̄ ipsa est mediatrix nostra. s. inter nos ꝛ deum. Quia tantū per media sedank discoꝛdie et lites diriműtur. ideo homines a deo discoꝛdātes debent beataz virginem mediatricem interponere: vt pacem cū creatoꝛe suo possit reformare. Ipsa nanq; nata est mundo. vt per filiū suum humanū genus reconciliaret deo. Ante enim q̄ virgo maria esset in mundo tāta erat discoꝛdia inter deum et hoiem p̄pter peccatuꝫ primoꝝ parentum: q̄ nullus quantūcūq; sctūs ꝛ iustus audebat accedere ad deū p gloꝛia ipetranda. ſz oēs ex hac vita decedētes ad infernū descēdebāt. boni ad limbū. mali vo ad eternā penā ifernalē. Btā autē virgo sua mediatione nobis misericordiā impetrauit ꝛ gr̄am atq; gl̄iaz: iuxta illud p̄s. xlvij. Suscepimus deus miaz tuā in medio tēpli tui. i. btē virginis que multiplr̄ oꝛ mediū siue mediatrix. Unde Bern̄. in quodā ser. inquit. Mediatrix ē maria inter solē ꝛ lunā. i. xp̄m et ecclesiā. Primo ergo est mediatrix nr̄e salutōis: q̄ p ipam iusti p̄sequunt gr̄az ꝛ pcōres veniā ꝛ tādē gl̄az. Secdo est mediatrix nr̄e p̄iunctiōis ꝛ vnionis: q̄ nos diſūctos ꝛ diuisos a deo illi p̄iugit ꝛ vnit p charitatez. Tertio ē mediatrix nr̄e iustificatiōis. Demōes. n. nr̄az iustificatōez impediūt: vl̄ suis repūtatiōib⁹ nos ifestādo: vl̄ i bōis opib⁹ nos impediēdo: vl̄a finali pseuerātia nos retrahēdo. ſz btā vgo oīa ista impedimēta expellit. ꝛ iō nr̄az iustificatioꝛ p̄ficit. Quare est mediatrix nr̄e recōciliatiōis. P̄cto eni efficitur inimic⁹ dei p̄pter pctm̄ carnalis cōcupiscentie: vel superbie: aut auaritie. Ista aūt dei mediatrix hos inimicos dei recōciliat dō eos ad p̄fiam reuocat. Quinto est mediatrix nr̄e intercessionis. Ipsa. n. p nobis quotidie intercedit. ideo Ber. i fmo. de annūciatiōe ait. Si ad deū patrē vereris accedere: ad filiū fuge: quia hūc tibi fratrē maria dedit. Sed si forte in ipso maiestatē vereris diuinā: ad mariaz recurre in qua est humanitas pura: ꝛ ipsa exaudiet p sua p̄fectiōis. Sexto est mediatrix cōiocationis: q̄ cū adhuc esset i mūdo cōiocabat cū sanctis q̄ erāt in via ꝛ cū illis qui erant in patria. Hā cum supioꝛibus q̄ sunt in patria habuit omnimodā virtutū p̄fectionē. cū inferioꝛib⁹ vero qui sunt in hoc mūdo habuit merēdi cōditionē. Cuꝫ supioꝛib⁹ habuit securitatē ꝛ casum. cū inferioꝛibus vo habuit possibilitatē ad meritū. Cū superioꝛib⁹ exultationē: cū inferioꝛib⁹ vero coꝛdis cōpassionem.

¶ Secundo per. M. significat q̄ ipsa est mater vniuersoꝝ: iuxta illud Sap. vij. omniū eni bonoꝝ mater est. Et hoc. q̄ vnuꝫ hoiem genuit. s. xp̄m. ꝛ oēs reg̃iauit. P̄eperit. n. filiū suū primogenitū coꝛporalr̄: alios aūt oēs sctos spūaliter. Ipse eniꝫ ie sus nō cōfunditur electos suos vocare fratres per p̄s. di. Barrabo nomē tuuꝫ fratribus meis. quā auctoritatē allegat Paul⁹ ad Heb. ij. Hā per cōceptum ei⁹ ꝛ partuꝫ ex ipsa vgine possumus de illo dicere illō Gen. xxxvij. s. Caro et frater nr̄ est. vt sit ipse primogenit⁹. s. dignitate ꝛ sctitate in multis fratrib⁹. i. in oib⁹ sctis. vt ait ap̄l's ad Ro. viij. Dium igit sctoꝝ quos p spūalem gr̄am mediāte virgine reg̃iauit deus oꝛ mater ipta vgo immo etiā angeloꝝ f̄m aliquos: q̄ ipsa mediāte/ eoꝝ restaurata est ruina.

¶ Tertio per. M. significatur q̄ ipsa beata virgo est mater mie. Uñ canit ecclesia: Maria mater gratie mater misericordie. Et itez. Saluę regina misericordie. Bernar. etiaz in quodam ser. de misericordia Marie sic ait. Quis benedicte mie tue lōgitudinē/latitudinem ꝛ p̄ofundum inuestigare possit. Longitudo eniꝫ eius vsq; in diem nouissimū subuenit vniuersis ezinuocantibus. Latitudo eius replet orbē terraꝝ: quia eius misericordia plena ē oīs terra. Sublimitas eius ciuitatis superne ruinas instauraut. P̄ofunditas sedentibus in tenebris et vmbra moꝛtis se cōicauit ꝛ gratiam obtinuit. Sic ergo tue pietatis ipsam quā inueniſti apud deum gratiam notā facere mūdo. precibus suis obtinendi reis veniam: egenis medelā: pusillis coꝛde robur: afflictis consolationē: periclitantibus adiutoriū et liberationem. Hec ille. O peccatrix aīa si queris consequi veniam tuoꝝ peccatoꝝ apud deuꝫ: vade ad mariam virginem quia ipsa est fons pietatis ꝛ mater misericordie.

¶ Per. A que est secunda littera nominis marie significatur q̄ ipsa beata virgo est auxiliatrix nostra. Ideo Augu. in quodam sermone inquit. Domina nostra/auxiliatrix nostra: tuo filio nos recōcilia: tuo nato nos recommenda: tuo filio nos representa. Fac benedicta per gratiam quam inueniſti: per p̄erogatiuā quaz meruiſti. per misericordiā quā peperiſti. vt sicut te mediante filius tuus dignatus est particeps fieri infirmitatis ꝛ miserie nostre: sic quoq; te intercedente p̄cipes nos faciat glorie ꝛ beatitudinis sue. Hec ille. Beata igitur virgo fuit adiutrix siue auxiliatrix nostre redemptionis: et est auxiliatrix nostre iustificationis. P̄rimo eni fuit auxiliatrix nostre redemptionis quātū ad quat tuoꝛ genera causarum. P̄rimo quantum ad causam efficientem: quia illuꝫ genuit qui nostraz salutem operatus fuit. Dicūt enim iuriste q̄ idem iudicatur de eo qui ē causa alicuius actus. sicut de ipso actu.

Secdo quantum ad causam materialē q̄ de suis visceribus nostre redēptionis materiam ministrauit. Hā partus dicit etiaz portio visceruꝫ ipsius mulieris. Ideo aūt dicitur mater christi quia materiam ministrauit in gñatione eius. Tertio quantum ad causam formalem: quia p suā sanctam conuersationem nobis exempluꝫ bene viuendi p̄buit. Quarto quantum ad causam finalem: quia ad beatitudinem consequendam nobis a deo data fuit. Unde oꝛ

Universidad de Deusto Biblioteca

Apocal. xii. q̄ in capite ei⁹ est corona duodecim stellarum: quia omnes sancti per ipsam sunt coronati. Secdo ipsa est auxiliatrix nostre iustificationis. Et de hoc infra dicetur in sermone de obligatione marie ad genus humanū. Uideo/ miserrime peccator q̄ tu es obligatus marie v̄gini q̄ fuit et est auxiliatrix nostra in omnib⁹ nostris necessitatibus.

¶ Per tertiā ſam que cadit in ꝓpositione nois Marie. ſ. R. significatur q̄ ipsa est restauratrix et reparatrix/ ac/ reconciliatrix nostra: q̄ ita reparauit genus humanū vt nunc sit fortiꝰ q̄ esset ante: qz lapsa reparata cōiter sunt fortiora. De hoc aūt bñficio a mre dei recepto loquēs Aug. in sermone de natiuitate virginis inquit. Mater gñis nr̄i penā intulit mundo: genitrix dñi nr̄i salutē attulit mūdo. Auctrix pcti Eua. auctrix meriti Maria. Eua occidēdo obfuit. maria viuificādo profuit. percussit illa: sanauit ista. Hec ille. Et Ber. in quodā sermone ait. Hec est illa maria que totī⁹ orbis reparationē et liberationē: salutē q̄ omniū impetrauit: cui dictū est. Ne timeas maria inueniſti eni gratiā quam querebas.

¶ Secūdo per. R. significatur q̄ ipsa mater dei est: regula omniū viuentium. Ipa enim virgo sanctissima suis exemplis totum mundum in viam salutis illustrauit atq̄ omnibus hominibus normā viuēdi dedit. Unde canit ecclesia in officio natiuitatis eiusdē de ipsa v̄gine. di. Cuius vita inclita cunctas illustrat ecclesias. Et Amb. inquit in lib. de virginibus. Habetis in ea exempla probitatis. vt sciatis q̄d eligere t quid reprobare debeatis. Cū. n. sit triplex status in ecclesia militante. ſcz virginum: coniugatorum et viduarum: ipsa in omni statu se repperit vt omnibus regulam daret.

¶ Item per. R. significatur q̄ ipsa est regina celorum: regina angelorum: et regina totius vniuersi. Ideo merito canitur illi. Aue regina celorum. Aue domina angelorum. ꝛc.

¶ Per. J. significatur q̄ ipsa mater dei est illuminatrix nostra. Secundū enim Hiero. Maria interpretatur illuminata vel illuminatrix. Fuit enim primo ipsa illuminata. Habuit enim intellectum elevatum t magis illuminatū q̄ aliqua vnq̄ habuerit pura creatura. Sup Arist: super platonē. super prophetas. super apostolos. super omnes sanctos: super omnes doctores: et super omnes prophetas. ꝛc. Secūdo ipsa est illuminatrix nostra. Ante aduētū enī suum peccati nebula totum mundum occupauerat: vt non esset qui verum lumē videre posset. Erāt enim omnes gentes q̄ si nebule turbinibus agitate. Uñ. ij. Pet. ij. Eratis enim tenebre: nunc autē lux in domino. Proinde in tenebris morabant Tandez processit beata virgo qua si fulgida stella effugans tenebras. et vniuersū mundum illustrauit. Unde Bern. in quodam sermone inquit. Marie presentia totus illuminatur orbis: adeo vt etiam supna ciuitas clarius rutilet virginee lampadis illustrata fulgoribus. Et ideo nomen Maria quod significat idez quod illuminatrix nostra: cum sit nomen amicitie et beneficentie. debet vnumquēq̄ ad illius amorem attrahere.

¶ Item per. J. significatur q̄ ipsa est ianua celi per quam ad felicitatem eternaz intramus. Digitur paupercula anima q̄ es plena peccatis. si cupis ingredi celestē patriaz recurre ad mariam: illi te deuote et corde contrito cōmendando: et ipsa faciet te mediante sua oratione ingredi illā eternam felicitatem.

¶ Per. A. que est vltima litera huius nominis Maria. significatur q̄ ipsa est aduocata nostra. Quando autez homo habens aliquam causam habet sapientem et bonuz aduocatum: potest sperareq̄ de sua causa victoriam reportabit: et consequenter cito ius suum obtinebit. Hanc ergo dignissimam aduocatam habentes letari debemus et exultare: quia ipsa causas nostras coram deo assumit: iugiter deprecans diuinam misericordiam vt dignetur nobis peccatoribus dare veniam peccatorum infundendo nobis suam gratiam: qua mediante valeamus peruenire ad illam gloriam sempiternam. Unde Bernardus in

quodam ser. inquit. Aduocatam premisit peregrinatio nostra: que tāq̄ iudicis mater suppliciter et efficaciter negotia nr̄a pertractabit. Propterea canit ecclesia. Eya ergo aduocata nr̄a illos tuos misericordes oculos ad nos cōuerte. ꝛc. Per. A. significatur etiaz q̄ ipsa est habitatio et atrium omnipotentis dei: eo q̄ ipse i eo habitauerit nouem mensibus. Patet ergo o/ populi mi q̄ ratione figurationis: ratione derivationis: et ratione significationis: mater dei fuit appellata Maria. Clama hic. di.

¶ Nomen gloriose v̄ginis suauissimuz: nomenq̄ iocundissimū. Certe o maria non sum dignus te nominare. Sed si nō sum dignus propter me: sū dignus propter te: qz tu es digna noiari: t ab oibus amari et venerari: qz per te gratiam acquirimus: gloriam impetramus. per te maria frangunt vincula: soluuntur debita: vincuntur vitia. solidantur cōfracta. recuperātur perdita. renouātur vetera. roborantur infirmā. magnificantur minima. exaltātur infima. icepta promouētur. infecta perficiūtur. perfecta conseruantur. demones fugantur. purgatur cor. mens refulget. et animus inflāmatur: liquescit pectus. dulcescit gustus: et decoratur aspectus. Quis enim mortaliū posset o maria (nisi diuino esset illustratus oraculo) gloriam nominis tui declarare? Sicut enim in officio t dignitate nulla creatura est maior te: sic decens est vt nullum sit in puris creaturis nomen excellentius tuo nomine. Et sicut in nomine iesu filij tui quiq̄ littere cōtinentur: ita et in nomine tuo o virgo benedicta sunt totidem littere tuam perfectionem ostendentes. Prima littera. M. Misericordiam ostendit et pietatem tuam: qua plena est omnis terra. A altitudinem contemplationis que continue in deum fertur. R. religiositatem in cultu: habitu et in omni tui motu. J. innocentiam tuam et puritatem. Sed. A affluentiam exprimit gratiarum tuarum. Uel aliter cōprehendēdo cursum vite tue o virgo beata. M. dicit mirabilitatem conceptionis et natiuitatis tue. A. acceptionem tui in dei matrem. R. dicit rectitudinem quo ad omnes vite actus. J. imitationem perfectissimam t conformitatem ad christū. A. altitudinē gradus que super omnes ē in gloria sublimata. Et non solum littere nominis tui o dei genitrix: sed etiam syllabe declarāt tuam magnitudinem. Sūt enim due syllabe et vna littera. Prima syllaba. Ma. dicit maternum affectum quem habes ad fideles. Secunda. Ri. demonstrat rigorem tuum ad demones. A. vero littera acceptionem precum nostrarum a deo/ tue interuentionis ostendit.

Et ideo o maria: merito potes dici eo omnibus querentibus et scrutantibus nominis tui dignitatem: verba thematis nostri. Cur queritis nomen meum quod est mirabile. Digitur deuoti christiani quis vestrum est qui nō vellet toto conamine/ laudare/ magnificare/ extollere t exaltare nomen beate virginis. cū sit tante dignitatis ac excellentie. Surgite ergo t in terra flexis genibus: toto corde/ dicamus illi. Gloria et honor: laus et reuerentia tibi o maria: in perpetuum tribuatur: et nomē tuū glorificetur in eternum: quia tu es illa que sola peperisti preciū nostre redemptionis. Nos vero te humilr deprecamur vt digneris apud tuum dilectum filiū impetrare nobis in presenti gratiam: t in futuro gloriam sempiternam.

Amen.

¶ Sermo. xxix. de pulchritudine marie virginis.

¶ Thema

Pulchritudinem cādoris eius admirabitur oculus. Habentur hec verba Ecclesia. xliij. c. Uel istud. Quaz pulchra es amica mea: q̄ pulchra es. Cant. iiij. cap.

¶ Prohemium.

Quod est facultatis humane dilectissimi fres/q̄ diu in hoc mortali corpore viuitur. plene pertingere ad laudē gloriose virginis matris dei que oim hominū ⁊ voces excellit ⁊ superat intellectū. Quis. n. mortaliū nisi diuino illustrat⁹ oraculo de vnica dei et hominis genitrice quicq̄ modicū vel grande presumat edicere: immo nō timeat hanc pollutis labys nominare quā pater misericordiaꝝ et ātē secula de⁹ ꝓpetuā destinauit in virginē dignissimaz ac/pulcherrimā? Filiꝰ preelegit in mātem: spūssanctus none gratie domiciliū prepa rauit. qmbus laudibus seruitus hominū reginā efferet angelorum? Que preconia dilatet mortalis angustia: vel officia subministret? cui celestia parent et famulantur obsequia. qui dignā honoribus plausus hominū in terris accumulabit quam spirituū agmina beatoꝝ iugiter venerant in celis. Sed q̄ illā vt meretur non possumus laudare: saltem eius pulchritudinē extollere procuremus. De qua pulchritudine sup verba ꝓposita. Pulchritudinez candoris eius. ⁊c. sermonē faciemus. Et pro exordio nostri sermonis queritur

¶ Utrum virgo Maria/materdei habuerit pulchritudinem corporalē? Et primo videretur alicui q̄ non. Quia prouerb. vlti. dicitur. Fallax gratia: ⁊ vana est pulchritudo. Sed in beata virgine minime fuit de vanitate. ergo nec pulchritudo.

¶ Preterea pulchritudo mulierū est magna occasio mali. Unde Eccl. ix. dicitur Virginez ne concupiscas ne forte scandalizeris in decore illius. et iterum ibidem. Propter speciē mulieris multi pierunt. Sed beata virgo oībus debuit esse causa saluandi. ergo nulli causa perdendi ⁊ per consequens non pulchra.

¶ Preterea quanto plures sunt cause humilitatis/et castitatis/ atq̄ charitatis in aliqua persona: tanto maior et fortior est humilitas et castitas atq̄ charitas in ea. Ergo que summam habuit humilitatez/ castitatem q̄ et charitatem. omnes habere debuit causas ipsarum virtutuz. Quia igitur (vt inqt Ouidius in. j. de fastis) fastus inest pulchris sequiturq̄ superbia formaz. Est quoq̄ formositas causa luxurie iuxta illud Junenal. lib iiij. Rara est concordia forme atq̄ pudicitie. Est etiaz causa inuidie. Unde Ouid. inquit. Cupit formosa videri. Et si qua est illic formosior inuidet illi. Ergo arguendo per locū ab oppositis. Oppositorum enim eadē est disciplina. Cuz deformitas sit causa oppositorum. s. humilitatis: castitatis: et charitatz que nō inuidet. Uidetur q̄ beata virgo debuerit esse et fuerit deformis.

¶ Itez dns in incarnatione maximā ostēdit humilitatē: quia exinaniuit semtipm formā serui accipiēs. vt ait Paul⁹ ad phil. ij. Sed maior est humilitas assumere carnez de deformi q̄ de pulchra: qz q̄to remissius ē predicatuz tanto humilius est suuz subiectū. ergo dns debuit nasci d̄ deformi

Sed his non obstantib⁹ dico q̄ sicut dns Jesus xp̄s fuit speciosus forma pre filiis hoiz. vt predixit Dauid. p̄s. xliij. Ita beatissima virgo fuit pulcherrima inter oēs filios et filias hominū. Quod probat multiplici ratione.

¶ Primo rone figurationis.
¶ Secūdo rone assimilationis.
¶ Tertio rone formatiōis seu opatiōis.
¶ Quarto ratione causationis.

¶ Primo Rone figurationis pbat vginez mariā fuisse pulcherrimā. figura enim suesignū similitudinē habere debet cū signato. sicut relatū debet esse conforme cum referēte. Sed omnes mulieres beatissimā virginez figurantes (teste scriptura) fuerūt pulcherrime. ergo et beata virgo. Minor patet. Quattuor enim inueniuntur mulieres inter alias beatissimā virginem exp̄ssissime figurātes. vz Hester. Judith. Rachel. et Rebecca. De hester scriptū est. j. eius. c. Erat aūt hester pulchra valde et i credibili pulchritudine: gratiosa omnibz oculis eram abilis videbatur. Similit de Judith legitur eius. lib. viij. c. Erat autez eleganti aspectu nimis. Et ibidem. Considerabant faciem eius: et erat ita pulchra

oculis eoꝝ. q̄m eius pulchritudinē mirabant nimis. Et itez. Nō est talis mulier sup terrā in aspectu ⁊ pulchritudine ⁊ sensu vboꝝ. Similimodo de rebecca legitur Gen. xxiiij. Q̄ erat puella decora nimis/ vgoq̄ pulcherrima ⁊ incognita viro. De Rachel etiā scriptū ē Gen. xxix. c. q̄ erat decora facie ⁊ venusta aspectu. Et hic scriptura oēs mulieres beatā vginē figurantes laudat de pulchritudine. Ergo cōcluditur beatam virginē p ipsas figuratam fuisse pulchram.

¶ Secūdo idē pbat. rōne p creatiōis/ vel assimilationis. sm enī Phm in. ij. de aia. ⁊. j. phys. A natura iſtitū est oībus animātib⁹ sile sibi pcreare nisi impedimētū aduenīat. Si ergo natura nō impediat: vel erret: filiꝰ est silis patri vel matri. Ergo q̄ nascit de matre ⁊ nō de patre. ⁊ tali operāte q̄ nō potest impediri vel errare: necessario erit silis matri ⁊ econuerso. Et psequēter ipse beate vginis filiꝰ taliter pcreatus fuit silis matri. Cū ergo ipse fuerit pulcherrim⁹: incōcuincibiliter cōcludit matrē ei⁹ fuisse pulcherrimā: eo q̄ effect⁹ est demōstratiuus sue cause. iij. phys. ⁊. j. poster. Quāta aūt fuerit xp̄i pulchritudo apparet ex hoc q̄ dr. Marci. xiiij. s. q̄ iudei velauerūt faciē xp̄i cū illuderēt ei in passiōe: et cōspuebāt in faciē ei⁹. Quod fecerunt sm Hiero. q̄ oculi xp̄i erāt tm attractini: tantūq̄ amorosi/ ⁊ tm dulces q̄ null⁹ erat sic crudelis ipz aspiciēs quin māsuesceret ex aspectu ei⁹ pulcherrimo. Et ideo nolebāt ei⁹ decoram faciē videre: ne eoꝝ corda crudelia māsuescerēt ex elegātia ⁊ venustate ipsi⁹.

¶ Legit quoq̄ de pulchritudine filij btē vginis q̄ tpib⁹ Octauiani iperatoris. cū ex vniuersis mūdi ptibus illi q̄ perant p uincias scriberēt senatoribꝰ Rome nouitates q̄ occurrebāt p mūdi climata. Quidam noie Lētulus habēs officiū in prub⁹ Judee scripsit senatoribꝰ in hūc modum. Appuit tpib⁹ istis hō magne vtut⁹ noīatus Jesus xp̄s: q̄ dr a gētib⁹ ppheta vitatis. quē ei⁹ discipuli vocāt filiū dei. suscitans mortuos/et sanās lāguidos. Thomo q̄dem stature procere: vultu venerabilis. quē intuētes possent diligere ⁊ formidare

¶ capillos habēs coloris nucis auellane et pmature et planos fere vsq̄ ad aures. ab auribꝰ vo circinos/crispos/ ⁊ aliquāto ceruliores et fulgētiores ab humeris vētilātes: discrimen hns in medio capitis iuxta morē nazareoꝝ: frōtē planā ⁊ serenissimā cū facie sua ruga ⁊ macula aliqua quā ruboꝝ moderat⁹ venustat. nasi et oris nulla est prorsus reprēsio. Barbā hns copiosaz ⁊ ipuberē capillis cōcoloribus: nō longā iz bifurcatā. Aspectū habens maturū. oculis glaucis varys ⁊ claris existētib⁹. In increpatione horribilis. in admonitiōe blādus ⁊ amabilis/ hylaris ꝑuata grauitate. nūq̄ visus est ridere-flere autez sic. In statura corporis ꝑpagat⁹ ⁊ erect⁹. manꝰ habēs et brachia in visu delectabilia: et totus speciosus forma pre filijs hominuz. Hec ibi. Ex quibus cōcludit matrem ipsius fuisse pulcherrimam. Ideo illi dicere possum⁹ illud Thester. xv. ca. Facies tua plena est gratiarum.

¶ Si aūt aliqs q̄reret. Quare euā geliste nō laudāt mariam de ei⁹ pulchritudine nec aliquā mētionē faciūt de ea in sacro euāgelio? Respōdet q̄ sup hoc possunt esse plures cause. Una q̄dem q̄ cum dna nostra nobis posita sit in speculū et exemplū saluos fiendi. nō eam voluit euangeliū laudare de talibus quorum appetitus inordinatus/vel abusus est multis causa perendi.

¶ Alia causa est q̄ scripture sufficit hoc per locum a minori inferre. q̄ quicq̄d bonitatis vel pulchritudinis in aliquo sanctorum fuit. hoc in ipsa minime dubitemus defuisse. Unde scriptura magis laudat eā hoc tacite sup ponendo q̄ vbo tenus explicando. Tacendo em̄ preuerentia regulā nobis tradidit ifallibilē. q̄ q̄quid boni vel laudis alīs fuit: hoc de ipa nō oporteat dubitari: nec in q̄stionē venire debeat quod nefas est dubitare.

¶ Item sicut angeli summi a donis melioribus laudātur et denominātur et non ab inferioribus q̄ tamē in ipsis esse nō dubitātur. Ita et beata vgo donis nobilissimis spūalibus ⁊ gratuitis plenissima/ita occupat ⁊ implet alias laudātium euāgelistarum q̄ obliuiscūtur bonoruz corpo-

ralium: atq; illa pretereunt.

¶ Item euangelium magis respicit spiritualia. Ler autem vetus plus corporalia. Proprium est ergo euangelij de gratuitis laudare. veteris aūt testamēti corporalia cōmendare. Ideo q; dña nostra in veteri testamēto de pulchritudine corporali cōmendatur per figuras. In testamento aūt nouo de spirituali perfectione per āgelos et euangelistas. Raro enim vel nunq; in nouo testamento inuenitur q; aliquis de corporali pulchritudine cōmendetur.

¶ Tertio probatur beataz virginem fuisse pulcherrimam ratione formationis seu operationis. Si enī consideretur fabricator ipsius virginis eius profecto pulchritudo demōstrat. Pro cuius declaratione est p̄mittēdum q; ad hoc vt artifex pulchram faciat imaginē tria req̄runtur. s. scire/ posse/ et velle. Et idem est in omni alia operatiōe secundū ph̄m. ij. Ethic. Tunc sic. Deus ē creator omnium et auctor primarius oīs gñationis. Joh. j. Omnia per ipsū facta sunt et sine ipo. nē. Pater aūt et mater cū virtute solis sunt operatores secundarij. Et ita intelligitur illud. ph̄i. ij. de generatione. et. ij. ph̄ys. s. Sol et homo generant hominem. Nihil aūt potest operari sol vl homo sine virtute primi agētis. s. dei. Unde ph̄s. viij. ph̄ys. Omne agens agit in virtute primi actiui et. j. ph̄ys. Motus prime cause est causa motus secunde. et auctor in lib. de causis: inquit. Prima causa plꝰ influit in effectū q̄ secunda. Ideo Dicro. dicit. Inter illas secreti ventris angustias manus omnipotentis dei operatur idē plasmator corporis et animē. Si ergo oīz generationum et hominum etiam infidelium deus est auctor et illorum procurationi aurilium prebet: multo magis credendum est q; omni studio et virtute operatus sit in generatione matris sue: per illam regulam. ij. Topic. Si de quo minus. nē. hic autem artifex et plasmator virginis deus primo est sapientissimꝰ. de quo. Ecclesiastici. j. dicitur. Omnis sapientia a domino deo est et cum illo fuit semper et est ante eum. Secūdo est omnipotēs Unde ipse inquit Geñ. xvij. Ego dominꝰ omnipotēs. Cū ergo vnūquodq; sicut se habet ad entitatez: ita se habeat ad operationē. vt inq̄t Cōmē. ix. Math. Et vnūscuiusq; natura agat q̄d pprium est ei diffinire. Cūq; vnūquod q; dirigat opera sua fm optimā eoꝝ q̄ sunt in ipso. iij. Ethic. Cōcludit q; deꝰ cū infinita sapiētia et oipotētia sua/ corpꝰ btē vgis gñari pulcherrimū fecit. Et hoc ē qđ dr. Prouerb. ix. Sapiētia edificauit sibi domū et pō. Thomas ꝰ est i ea: et ipe fūdauit eā altissimꝰ. Qꝫ aūt xp̄s voluerit matrē suā esse formosissimā q̄s dubiteꝰ? Si em̄ potuisset hō facere ad libitū suū illā de q̄ esset nascitur?. nōne ipsā pulcherrimā fecisset? Cū igit xp̄s absq; eterno elegerit vginē benedictā vt de illa carnē assumeret. Cūq; ipse xp̄s esset sapiētissimꝰ et oipotētissimꝰ nō est dubitādū q̄n etiā voluerit sacratissimū corpꝰ mis suū pulchritudine decorare. Hoc aūt videtur i spū sapiēs eccliastes in q̄t sui li. xlij. c. Vas admirabile/ opꝰ excelli. Quis aūt nisi stultus vel infidelis alꝰ credat? Dicite mihi o deuoti xp̄iani. si q̄s ex vobis posset formare illā quā sibi veliet eligere i ipsā nōne ipsaz oi decore ac formositate reluce tē facere conaretꝰ? Deꝰ ergo q̄ istā sctissimā puellā ante scla sibi i spōsaz elegit. p̄fecto oi speciositate fulgētissimā fecit. Et ideo illi inq̄t celestis spōsus. Cañ. j. ca. O pulcherrima iter mulieres: pulchre sunt gene tue. Collū tuū sicut monilia. x. vj. c. Pulchra es amica mea suauis et decora.

¶ Quarto beatā vginē fuisse pulcherrimā pbāt ratione causatiōis. s. ex oi gñe causaꝝ: q̄ sūt quattuor fm naturales phos. s. materialis: efficiens: formalis: et finalis.

¶ Primo: a causa materiali sumit ratio q̄ posset dici rō ꝓpagatiōis p scmē electū ab adā vsq; ad illā. Solet em̄ nobiles gñe: eo q̄ delicate sūt gemiti et nutriti: speciosi esse corpe. vt expictā docet. iuxta etiā illd poeticū. Et placidus saguis nobile corpꝰ alit. Fuit aūt btissima vgo nobilissima genere. vt dictū est in p̄mo ne de ei⁹ natiuitate. Nā oipotēs deus fm qđ exponit Nicolaus de l̄ra sup Geñ. Ab initio mundi de tēpore in tēpus separauit in humano genere bonos a malis/ et meliores a bonis. vt tādez esset in orbe pplꝰ ei peculiaris et acceptissimꝰ. atq; oi nobilitate p̄tulgēs. de quo ei⁹ filiꝰ nasceretur: iuxta illud Deut. xxxij. Qñ diuidebat altissimꝰ gētes: qñ se parabat filios adā. Nā qñ diluuiū separauit filios cayn a filijs Seth. ita vt filij cayn dicerēt filij hoim eo q̄ vicioſi erāt et carnales. Filij vo Seth dicerēt filij dei: q; boni et spūales erāt fm illd Geñ. vj. Uidētes filij dei filias hoim q̄ essent pulchre. tē. Et q; gñatio Seth ex maxima pte postea declinauit ad lasciuiā. vt p̄z. Ibidē iterū deꝰ se panit extinguēdo p diluuiū vtrūq; genꝰ. reſuat; tm̄ paucis ō gñe Seth. q; boni erāt sez. Noe et filij ei⁹ cū vxoribꝰ. Post diluuiū vo iterū separauit eligēdo genꝰ Sem q̄ fuit ꝓgenitꝰ Noe: Deide q; filij Sem ex maxima pte facti fuerit ydolatre. iterū sepauit: et elegit Heber. Deide elegit Abrāā. vt hꝫ Geñ. xij. separādo eū a cultoribꝰ ydoloꝝ. cui facta fuit re p̄missio de xp̄o nasciturο. In semine tuo. tē. Postea Isaac et nō Ismaelē. Geñ. xx. Deide Jacob et non Esau. Geñ. xxvij. Et ꝓsequēt de filijs Jacob elegit Judā et tribū ei⁹. et sic semp boc ordie pcessit separando bonos a malis. et talit deduxit gñationē vginis bñdicte p̄ propagationē nobiliorꝫ et dignioꝝ et magis deo gratꝫ sanguinisq; nūq̄ fuerit i mūdo. Et tō cū ipa vgo descenderit ptot nobilissimas et poptimas stirpes et delicatissimas gñatiōes. nō ē dubitādū q̄ fuit corpe speciosissima et moribꝰ vltra q̄ dici possit nobilissima. Nō. n. parū affert ad motū claritatē et corpis speciositatē parētū nobilitas. Uñ Amb. sup Luc. loq̄ns de parētibꝰ btꝫ Joh. bap. inq̄t. Docet aūt nos scriptura diuina nō solū mores in his q̄ dicabiles sūt: sz etiā parētes opportere laudari veluti trāsmissa imaculate puritatꝫ i his quos volumꝰ laudare p̄cellat. Voluit ergo deꝰ hꝫ ecclm̄ suo cultui dedicatū: sanctiorē et nobiliorē iter oēs pplos mūdi. q̄ ab alijs distinctꝰ erat distinctiōe vestimētoꝝ: circūcisiōis et legis scripte. vt ex eo nasceret mat filij sui sctissima excellētissima. et speciosissima. ¶ Secōo pbatur mariā fuisse pulchrā ex cā efficiēte q̄ fuit vtꝰ diuina. Nā (vt dictū ē in ser. de nati. et cōit tenet) Joachim et anna pcesserant i ānis multꝫ silꝫ et nūq̄ filios genuerant/ cum esset Anna sterilis. Miraculose ergo sublatuz est ab ea impedimētum sterilitatis et virtus generatiua

in Joachim roborata: vt hāc gliosissimaz filiā generarēt. Certū est aūt q; opa producta a virtute diuina perfectiora sunt opibꝰ q̄ sunt pure naturalia. qz multo potētior ē gratia q̄ natura vt dicit Amb. in lib. de sacramētis. et patuit etiā i vino qđ dñs fecit ex aq̄ Joh. ij. Uñ Chrys. ibi inq̄t. Nō simplicit vinū: sz vinum optimū fecit. Talia .n. sunt xp̄i miracula vt multo his q̄ p naturā fiūt speciosiora et vtiliora sint. ¶ Cū ergo btē vginis corpꝰ virtute diuina primo et principalr sit cōceptū. nō est dubitandum q; fuit pulcherrimū. Et pōt cōfirmari hec rō sic. Btā vgo maria fuit primū opꝰ mirabile productū a deo in nouo testamēto: cū fuerit q̄si aurora in oriente. i. in cōfinio noui et veteris testamēti. Solēt aūt artifices nouā icipiētes alicubi opari egregiū aliqđ opꝰ primo pducere. vt p̄z maxime i pictoribꝰ. et hoc vt in arte sua cōmēdent. Tenendū est ergo q; oipotēs deꝰ artifex sūmus oim oēm bñs virtutē. Sap. vij. opus istud primū. i. btām vginē q̄tū ad corpꝰ et animā produxit mirabilissimum.

¶ Tertio hoc idē pbaf ex causa formali: q̄ ē aia ipius vginis bñdicte. Et possumꝰ argumētari sic. Certū est. n. q; aia btē vginis post aiam xp̄i fuit et est inter oēs: imo super oēs nobilissima. Aia vo et corpꝰ se hñt vt materia et forma fm ph̄m. ij. de aia qui ait. Aia est actꝰ et pfectio corporis phici organici in potētia vitaz habētis. Ergo sicut aia q̄ est forma: reqrit corpꝰ p materia: ita aia dignissima requirit corpꝰ dignissimū et speciosissimū. Nobilissimo spiritui optuit nobilissimuz corpꝰ pparari. et corpꝰ optie dispositū excellentissimo spūi coaptari. vt proportio sit debita iter materiā et formā. Et ideo corpꝰ gloriose vginis debuit esse optime cōplexionatū et p̄ seq̄s venustissime coloratū. Item optime organizatū: et ꝓsequent ordinatissime figuratū. Et pōt hec rō cōfirmari. qz (vt aliq̄ dicūt) duz btā vgo filiū gestabat in utero mira claritas et speciositas in corpꝰ ei⁹ redūdabat. nō solū. n. in ei⁹ aia. sz etiā i corpe resplēdebat lumē diuinitatꝫ. Et possumꝰ exēplificare de lumine i lucerna existēte a q̄ fulgor emanat. Et sic forma diuinalis taliter informauit corpꝰ et aiaz gliose vginis q; ex oi parte speciosissima fuit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ Quarto et vltimo matrē dei fuisse pulchram ꝓbatur ex causa finali. Nam beata virgo ideo venit in mundū vt ex ea nasceretur filius dei. Unde firmiter credendum est ꝙ non solum ꝑm aiam sed etiam ꝑm corpus fuit suo benedicto filio simillima sicut ꝓbatū est supra. Uidemus em̄ ꝙ sepe filij/suis parētib⁹ tanta similitudine cōfigurātur: vt ex eis videant formati tanq̄ exēplati ab exemplari. Et ideo dicit. Ecclesiastici. xlv. ca. Mortuus est pater eius: et quasi non mortuus. Similem em̄ alīq̄ sibi reliquit post se. Q̄ si hoc verificat in filīs naturali modo genitis. multo magis verificatum est in domino Jesu christo et matre eius: que eū diuini spūs operatione concepit. et quorū caro ꝑm Aug. est eadem. Et ideo inter filium et ipsam fuit in pulchritudine similitudo. vt iam probatum est supra. Cum igitur christus fuerit pulcherrim⁹ vt ibidē ostensum est. Unde super ps̄. xliij. Secundū translationem calda ycam dicitur de christo. Pulchritudo tua rex messia maior est ꝙ oim filiorum hominū. Sequitur ꝙ etiam eius sanctissima genitrix fuit super omnes humanas creaturas speciosissima. Hāc em̄ corporalem pulchritudinem recepit xp̄s non a patre. quia sicut in ꝑtum deus non habet matrē sed tantū patrem: sic in ꝑtuz homo habet matrem et non patrem. Illā ergo corporalem pulchritudinem quam alij filij recipiunt ab vtrisq̄ parentibus: totam habuit christus a sola matre sua benedicta que de suis purissimis sanguinibus ipsum generauit. Et ideo inconuincibiliter concludit̄ ipsam fuisse speciosissimam. per illam regulam phi. ij. Meta. Quod est causa aliorum vt sint talia illud est etiam tale. Causarū enim sequit̄ natura sue cause. et eiusdem rationis est causa et causatū. Et qualis est causa talis producit̄ effectus. Unde dicit auct⁹ in Libro de causis. Q̄ omnis effectus habet similitudinem sue cause

Ex fructu ergo pulcherrimo ab ipsa beatissima virgine producto. s. dño nostro ihesu christo in quē ꝑpter eius speciositatem desiderant āgeli prospicere: cognoscitur speciositas cuiusdā pulcherrime virginis et ꝑtuz ad pulchritudinē corporis et ꝑtū ad morum honestatem. Mores aūt vrginis erant huiusmodi. Honesta erat per omnia: parum loquens. velocis obedientie: affabilis. libere seruiens omnibus: sine risu: absq̄ turbatione: sine ira: libenter se inclinās: honorabilis ad omnes: et mirabāt omnes in loquela ipsius. Statura erat magne: capillos habēs flauos/ac bonos oculos: et tota erat speciositate plena.

¶ Unde legitur de sctō Dionisio ariopagita philosopho atheniēsi. ꝙ cum esset cōuersus ad fidem per beatū pauluz. mot⁹ fama beate virginis desiderio videndi eā perrexit hierm̄. Cūq̄ a beato Johāne euāgelista fuisset ductus ante illaz. atq̄ in eius vultu aspicere voluisset. statim ac in luminibus oculorū esset percussus solarib⁹ radijs ex splendore emanante de pulcherrima facie beate virginis remansit attonit⁹. Postmodū vero aliquātulū ad se reuersus dixit. nisi crederem in filiū tuum. de quo mihi per Paulū predicatū est. nūc plantis tuis ꝓuolutus. vnū te diuinē maiestatis insigne adorarez. Et nisi fides ad esset. haud mihi persuadere possem deum orbis auctorem te esse pulchriorē. Sed noui ꝙ is incomprehensibile lumen inhabitat: a quo tu ad nos radius es destinat⁹ vt illumiares eos quos prima mulier ceccos parturiuit. Ex oibus ergo supradictis pz gloriosam virginē mariā fuisse pulcherrimam omnium hominum totius mundi: excepto xp̄o dño nostro.

¶ Adargumēta

vo in principio ꝑmonis posita q̄ dicūt btām v̄ginē nō habuisse pulchritudinē corpalē. Rndet.

¶ Ad primū dico ꝙ Salomon in illa auctoritate nō appellauit pulchritudinē vanā q: sit mala de se: sed q: caduca est et parū durabilis sicut et alia transitoria. Dia enī tpalia caduca sunt et vana. vt idē Salo. inq̄t Eccli. j. Uanitas vanitatū et oia vanitas. Nō seq̄t ergo ex pdictis quin formositas corporalis: quia in statu vie non erat permanens: non debuerit esse in beata virgine sicut fuerunt alia bona corporalia: vt fortitudo et huiusmodi: que tamē cum tempore deficiunt.

¶ Ad secundū etiā q̄s obiectū fuit de mali occasione. Respōdet ꝙ pulchritudo corporalis simpliciter in suo genere est bona et nobis potest esse vtilis. Dia em̄ pulchra creauit deus ad vtilitatem nostrā. vñ ps̄. xcj. Delectasti me dñe in factura tua. Mā magnitudine speciei poterit creator cognosci. vt ait Salo. Sap̄. xiij. c. Bon⁹ ergo et pulcher de⁹ in mūdo creauit bona et pulchra. Nihil aūt est bonū in quo nō cōtingat malos scādalizari. q̄ nō tm̄ in xp̄o boie scādalizabant. sicut habet Marci. vj. vñ Mat. xj. et Luc. vij. c. dicebat saluator. Beatus q̄ nō fuerit scādalizat⁹ in me. Immo in ipso deo. vñ sup illud. ps̄. Quā bon⁹ israel de⁹ his q̄ recto sunt corde. glo. inq̄t. Perneritis aūt puersus esse videtur. Talis aūt occasio mali: siue scādali passiui nō est vitiū bonam naturā habētis: sed culpā patientis. Sicut et ipsi demones in pulcherrima dei iusticia scādalizant. nec ꝑpter hoc in deo debet esse iniusticia: q: mali vel demones scādalizent⁹ in iusticia maxime cū boni in ea edificent: vñ mali scādalizant. Ideo inq̄t Aug. Absit vt ea ꝑpter licitū et bonū facim⁹ et habem⁹ siq̄d ꝑpter hoc cuiq̄ mali ꝑter nostrā voluntatē acciderit nobis iputet. Quid em̄ est in vsu hoim bono et licito vude nō possit pnicies irrogari. hec ille. Alioq̄n nō essent in domib⁹ fēde fenestre: q: q̄s posset ide se precipitare. nec plātāde arbores q: q̄s posset se i eis suspēdere. nec ferrādi eq: q: posset alicui nocere. Simil⁹ hz in cōsequētia aliq̄s malū enenire ex pulchritudine: illō nō debet attēdi: sz bonū pncipale/ad quod creata est. Ex pulchritudine em̄ marie et formositate nullus vnq̄ occasionē cōcupiscētie accepit: sz potiꝰ si q̄s luxuriosus eā isperisset remordebat de pctō suo et reprimebat eius cōcupiscentia: q: tāta fuit sctitas ei⁹ vt ad alios ipsi⁹ vtus extēderet et extingueret i eis oēz pcupiscētiā carnalē. Uñ dicūt aliq̄ theologi ꝙ Joseph ei⁹ spōs⁹ ꝙto ap̄lius loq̄bat et puersabat cū ea tāto magis ꝑfirmabat i ꝓposito vginitat⁹ quā deo vouerat simul cum ea. Hoc autem ex quattuor causis ꝓcedere potuit: vel aliqua earū. Et primo ꝑpter impressionē: q: oibus iclinatis ad cōcupiscentiā/vt carnaliter cōcupiscibilis nō apparebat. Secundo aūt potuit hoc ꝓcedere ꝑpter eius cōuersationē q̄ maximā et admirabilē honestatē et morū et gestū grauitatē in facie et in toto corpore eā intuētibus ostēdebat itantū ꝙ per extrinseca signa ꝓapparebat aptius ꝙ nullanten⁹ posset ad fedū aliq̄d iclinari. immo ꝙ erat tota deo dedicata: et singulariss̄imū spūsscti habitaculū facta. Tertio hoc ꝓcessit ꝑpter occultationem sue pulchritudinis: q: eā ꝑtū poterat celabat: et cooperiebat optimē mēbra sua: et sic occultabat formositatē suā. et nō ornabat se sicut faciūt multe mlieres quarū ornat⁹ magis icitat ad luxuriā q̄ ipsarū pulchritudo. nec etiā ipsa deferebat caudam sicut faciūt hodie multe dñe. Increpa hic fortiter vanitates siue pōpas mulierum. Quarto ꝓpter radiorum ex vultu suo emissionem hoc ꝓcessit: ita vt nullus eā facie ad faciē fixe ituer⁹ posset. vt. s. dictū est. Et ribāt̄q̄ a facie sua radij tātē honestatis et puritat⁹ q̄ etiā ad alios resultabāt. et hoc ꝑpter intrinsecā integritatē. q: (vt ꝓbatū est in ꝑmone de eius cōceptiōe) ipsa beata vgo fuit p̄seruata a cōmuni corruptione nature humane: et i ꝓsona sua nullā penitus vnq̄ habuit corruptionem. Et ideo nō est mirū si aspect⁹ eius neminem vnq̄ ifecit. imo rōne sue inviolabilitatis/et illibatissime atq̄ incōtaminatissime v̄ginitatis et integerrime puritatis: ad castitatis et honestatis amorē oēs inducebat. Et sic patet respōsio ad secūdum argumentum/siue obiectum.

¶ Ad tertiū. dum dicebatur ꝙ pulchritudo est causa superbie/luxurie/et invidie. Dico ꝙ verū est in malis q̄ male ipsa vtūtur/atq̄ bonū cōuertūt in malū. Bonis autē est adiumentū virtutis. sicut et dicitur inq̄t Ambro. in omel. sup Luc. Diuitie sicut sunt ipedimenta improbis: ita ꝓbis sunt adiumēta virtutis. Nec est verū ꝙ deformitas sit causa humilitatis vel castitatis/aut charitatis. cū multos deformes videam⁹ superbos/luxuriosos/et sine charitate: imo plures q̄ pulchros. Nā incompositio corporis et deformitas aliqñ denotat incōpositionem et deformitatem mentis. Non obstāt autem predictis au-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ctoritates poetarum: quia respondetur q formositas non est causa proxima et immediata illorum defectuum: licet possit esse causa remota que nō attenditur: sed non prima. Quod sic probaf. Nam si formositas esset causa superbie ⁊ aliorum vitiorum: cessante ipsa/cessarent ipsa vitia per locum a ratione cessante. ij. Phisico. Item si deformitas esset causa humilitatis ⁊ ceterarū virtutum: cessante ipsa cessarēt predicte virtutes per eandem rationem. quod manifeste apparet falsum. Ergo. ⁊c.

¶ Ad quartum obiectum. Dico q non fuisset maior humilitas si deus incarnat⁹ esset de deformi q̄ de pulchra. humilitas em̄ est gratie collectiua ⁊ augmētatiua ⁊ nunq̄ diminutiua. Non esset ergo filij humiliatio maior que humilitatē et dignitatem matris in sua nobilitate diminueret: et laudē sue castitatis auferret. Non em̄ mirum neq; laude dignum hominū opinio iudicaret si virgo esset: quia deformis et quasi despecta vir humilis ⁊ virgo permaneret. Econuerso autē quanto virgo beatissima profundior fuit humilitate: et q̄to ab altiori inferius in seipsam descendit: tanto maior fuit filij dei humiliatio q̄ se a summo celo post ipsaz inclinauit. Et q̄to ipsa virgo benedicta fuit pulchrior ⁊ formosior: tanto eius perpetua virginitas mūdo extitit mirabilior et maiori laude digna. Canta: contemplando pulchritudinem Marie di.

¶ Tota pulchra es: o Maria. ⁊ macula nō est in te. Sicut em̄ anima tua fuit nobilissima/ perfectissima atq; pulcherrima. Ita decuit vt corpus tuum esset nobilissimū/perfectissimum atq; pulcherrimū: quia corpus ordinatur ad animā ita q anime nobiliori deberet corpus nobilius. Unde pulchritudo tui corporis debuit correspōdere pulchritudini tue anime: quia locus debet esse conformis ⁊ proportionatus locato. ⁊ forma et materia debent esse proportionabilia. O maria virgo. Si alie v̄gines laudātur de pulchritudine corporali et spirituali. quare tu omni laude dignissima nō debes super omnes puras humanas creaturas de vtraq; pulchritudine laudari? cū sis tu illa sola que inter omnes fuit digna parere rerum omniū cōditorem ac humani generis redemptorem. O pulchra igitur ad videndum. o admirabilis ad contemplādum. o desiderabilis ad amandū: quomō effugies capacitatez cordis mei? O virgo mirabiliter singularis. et singulariter mirabilis: per te elementa renouantur: homines saluantur: demones cōculcantur. et angeli reintegrantur. O deuoti christiani ponite vos in bona contritione peccatorum vestrorū. et omnes gementes ⁊ flentes rogemus ipsam beatam virginem vt dignetur deprecari filiū suū dñm nostrū iesum christum: vt velit sua clemētia/nos pauperculos seruos suos: in illa sua gloria et consortio beatorū ac angelorum recipere. vbi ipse regnat gloriosus per infinita secula seculorum.

A M E N.

¶ Sermo. xxx. De desponsatione Marie virginis.

¶ Thema.

Letabitur spō sus super sponsam et habitabit iuuenis cum virgine Scribunt hec verba Esa. lxij. capitulo.

¶ Prologus.

Magna etem̄ et indicibilis fuit Joseph consolatio quando sibi diuino nutu et voluntate tam prestātissima atq; dignissima virgo fuit coniugio copulata. Licet enim magnam excellentiam ⁊ sanguinis generositatem recepisset a parentibus: maiorem tamen nobilitatem ⁊ preciosius donum recepit a deo sibi talē vxorem tribuente. iuxta illud. Prouerb. xix. Domus et diuitie dantur a parentibus: a domino autem vxor prudens. In eo etiaz verificatum fuit illud Proverb. xviij. ca. Qui inuenit mulierem bonam: inuenit bonum: et hauriet iocunditatem a domino. Et illud Ecclesiastici. xxvj. capitulo.

Gratia super gratiam mulier sancta ⁊ pudorata. Et potest itelligi de muliere hac dignissima quā sortitus est Joseph in suo sacratissimo cōnubio. Propterea vt hec clarius innotescāt christifidelibus corde concepi hodie velle predicare de Marie virginis desponsatione. Sed vt sermo noster habeat aliquod principium: more solito mouetur talis questio.

¶ Utrum congruū fuerit mariam virginem desponsari?

¶ Anteq̄ respondeam ad questionem videndum est pro maiori intelligentia ⁊ declaratione ipsius q̄stionis. An beata virgo potuerit desponsari? Et alicui videretur q̄ non. Ipsa em̄ fecerat votum continentie. Unde Augusti. in libro de sancta virginitate inquit. Annuncianti angelo Maria respondit. Quomodo fiet istud quoniā virū nō cognosco? quod profecto non dixisset nisi se virginem deo ante vouisset. et glo. super illud Luc. j. c. Virum non cognosco. ait. Ecce tangit q̄ ipsa vouerat castitatem. Nam dicunt quidaz doctores cotemplatiui q̄ virgo benedicta legens illud Esaie septimo. Ecce virgo cōcipiet ⁊ pariet filium: nō existimans se esse illam. amore ipsius virginis deuouit virginitatem vt posset illius effici ancilla ⁊ pedissequa: putans eam nō recepturam ancillas nisi virgines. Cum ergo dicat hiero. sup. j. Epłam Pauli ad Thimo. v. c. Uouentib⁹ virginitatem nō soluz nubere sed etiā velle dānabile est. Uidetur q̄ cum bona conscientia post tale votum nō potuerit desponsari. Per tale em̄ votū obligata erat ad cōtinēdum. Spōsalia autem obligant ad matrimoniū. et matrimoniū tēpore debito ad soluendum debitum. Ergo si obligauit se ad sponsalia venit cōtra votū suū. Itē si sic: obligata fuisset ad oppositā. Item aut cōsensit in copulā carnalem: aut non. Si sic ergo primam fidē irritam fecit. Si non cōsensit in carnalez copulaz. Ergo nullū fuit matrimoniū. quia finis matrimonij ē vt soboles procreetur. Procreatio autē fit per copulā. Cessante ergo fine ⁊ his que sunt ad finē matrimonij cessabit matrimonium: q: finis dat esse.

¶ Sed his nō obstātib⁹ in cōtrariū est veritas. Dico enim q̄ ista desponsatio fuit possibilis: q: licet btā virgo fecisset votum ⁊ habuisset firmū propositum cōtinentie: poterat tamē cōsentire in matrimonialem societatem. Facta tñ diuinitus inspiratione vtriq; de altero. scz virgini ⁊ Joseph q̄ vellet virgo manere. ⁊ sic consensit in societatem maritalem ⁊ nō in copulā carnalem absolute. Et quod videtur dicere Aug. q̄ cōsensit in copulam carnalem intelligendum est nō absolute sed sub conditione. s. si de⁹ sic vellet In omni enim actu semper subintelligitur hec cōditio: reb⁹ sic stantibus. Aliter deo nō disponente. Nam virgo maria ante desponsationē fecerat votum mentale castitatis et proposuerat se illū seruare: sed nō expressérat ore. ⁊ similiter vouerat Ioseph Non absolute tñ vouerant: sed sub conditione scz nisi de⁹ aliter vellet. vt ait Aug. in lib. de nuptijs. Postea vero ex diuina inspiratione vterq; consensit sponsalibus ⁊ matrimonio. Fuit em̄ inter eos verus matrimoniū. vt dicit magister. in. iij. di. xxx. Et hoc idem habetur xxvij. q. ij. c. Institutum. Et hoc declaratur sic. Matrimoniū dicitur esse verum quādo suā perfectionē attingit. Dupler aūt est perfectio rei. Prima quidem perfectio in ipsa forma rei cōsistit: ex qua speciem sortitur. Secūda aūt perfectio consistit in operatiōe rei per quā res aliqualiter suum finē attingit. Forma aūt matrimonij consistit in quadam indiuisibili coniunctione animorū per quam vnus cōiugum fidem alteri seruare tenet. Finis aūt matrimonij est proles generanda et educanda.

¶ Quantum ergo ad primā perfectionez omnino fuit verum matrimoniū inter virginē ⁊ Joseph: q: cum nuptias non concubitus sed consensus faciat. xxvij. q. j. c. ex his oib⁹. vterq; consensit in copulā coniugalem. non autem in copulam carnalem. nisi vt supra dictum est sub cōditiōe si deo placeret. Nam ad primam perfectionem matrimonij. nō requiritur cōsensus ad copulaz carnalē nisi implicite ⁊ sub cōditione. s. si alter cōiunx eam exegerit ⁊ si deus debitū reddendi non relaxauerit/ Et hoc

Universidad de Deusto
Biblioteca

modo beata virgo in copulam carnalem ꝓsen sit. nec in hoc piculo se exposuit. nec suo voto in aliquo derogauit. qz diuina inspiratione certificata fuit ꝙ Joseph nunq̄ ab ea exigeret carnalē copulā. et si exigeret deus eā a debito reddendi absolueret. vt inq̄t. Aug. vbi. s. vbi etiā dicit ꝙ postq̄ beata ṽgo genuit filiū. simul cū viro suo ṽginitatis votū labijs expressit. et vterq; in virginitate permansit.

¶ Quātum vero ad secūdā pfectionem matrimonij. s. de generanda et educanda prole. Dicendum ꝙ quo ad primum. s. ad actū generatiuū prolis: nō fuit hoc matrimoniū cōsummatū. Unde Amb. sup Lucā. inq̄t. Nō te moueat ꝙ scriptura mariā vocat cōiugem. Non em ṽginitatis ereptio: sed coniugij testificatio z nuptiaz celebratio declaratur: et Aug. in lib. de nuptijs. xxvij. q. ij. ait de Maria z Joseph cōiuges fuerūt mēte: nō carne: sicut z parētes. Ex quo dak intelligi. ꝙ sicut Joseph pater dñi dictus est: nō effectu geniture: sed officio z cura puidēdi. Sic z cōiunx appellatus est non coniugij affectu sed ministratione necessariorū: z indiuiduo mentis affectu hec ille. Et in hoc sensu etiam loquitur. Hiero. sup Mat. j. c. Genuit virū marie. dicēs. Cum virū audieris suppositio tibi nō subeat nuptiaz s. ꝓsummataz p cōcubitū: sz recordare ꝓsuetudinis scripturaz ꝙ spōsi viri: z spōse vocēt vxores. hec ille. Aug quoq; vbi. s. ait. Coniunx vocak ex prima despōsationis: fide quā concubitu non cognouerat nec cogniturus erat.

¶ Quātū vo ad pfectionē educāde plis fuit vez matrimoniū. vt dicit Aug. vbi. s z Magister sen. vbi. s. vbi etiā inq̄t. Perfectū matrimoniū fuit nō in significatiōe qz matrimoniū cōsummatū pfectiꝰ vnionē rpi z ecclie significat: sz ex his q̄ concomitank cōiugiū. s. ex fide: ple: z sacramento. Que tria iter rpi parētes fuisse asserit Aug. in lib. de nup. Cāto em sancti? z pfectius fuit matrimoniū Marie z Joseph: q̄to a carnali pollutiōe imuni? fuit. Non obstat modo dictū Hiero. s. allegatū. de cōtrahēte matrimoniū post votū cōtinētie q̄ peccat: qz rīdef ꝙ illud intelligif de illo qui absolute vouit ſuare castitatem: quod mater dei non fecit anteq̄ Joseph desponsaretur. vt. s. declaratum est. nec etiā fecisse presumitur. qz ꝙ fuerit votum istud est facti. Facta aūt nō presumunk ni si probentur. His declaratis. Hunc.

Ad q̄stionē prin

cipalē prepositaz. Rīdetur ꝙ fuit ꝓgruū et rōnabile Mariā ṽginē despōsari triplici respectu siue rōe

¶ Primo ratione christi.

¶ Secundo ratione ipsius virginis.

¶ Tertio respectu sine ratione nostri.

¶ Primo hoc fuit congruuz ꝓpter rpm quadruplici rone.

¶ Primo q̄dez rone celationis. vt mysterium incarnationis sue diabolo celaretur Unde hac de causa virgo maria fuit desponsata. Factū est aūt hoc ad tutellaz pueri ne diabol? cōtra eū vehemētius nocumēta procuraret. Sciebat eni ipe diabolus dei filiū debere incarnari pro redēptione humani gn̄is: sed temp? ignorabat. Un̄ caute obseruabat ad sciendū q̄n mūdum intraret: vt redēptionē nostram impediret. Hec aūt desponsatio ṽginitatem matris parientis ipm diabolo occultauit Unde Amb. sup Luc. ait. Nō mediocris quoq; causa est vt virginitas marie falleret principem mundi: qui cum desponsataz cerneret viro / partū nō potuit habere suspectuz. fallendi eni mūdi principis fuisse cōsilū ipsius dñi ṽba declarāt cū apli iubenk tacere de xpo. Hec ille Et hoc pz Mat. xvj. Jtē sanati iubenk tacere de remedio. vt pz de leproso Mat. viij. et de cecis Mat. ix. z de puella resuscitata Mar. v. Predictis aūt non obstat si dicak ꝙ nō latent diabolū ea que sunt in corpe q̄uis latēt ea q̄ sunt in corde: qz vt ait. Aug. iij. de trini. Multa q̄ cognoscceret diabol? ṽtute sue ñatē / phibek cognoscere a diuina virtute. Jtē dñt doctores ꝙ etiā latēt diabolū eaq̄ sunt in corpe q̄n appropinquare nō pōt. Diabol? aūt nō poterat appropiare ṽgini ppt̄ virtutē lācritat̄ ipi?. z etiā qz impediebak a loco z ab angelis cā custodiēb?. Et ideo scire nō potuit vtrū ṽgo ꝓcepisset sine viro cū eam maritū habere videret.

¶ Secdo hoc fuit congruuz ꝓpter xpm: ne ab infidelibus tanq̄ illegittime natus abuceret. Un̄ Amb. super Luc. ait. Quid iudeis. quid herodi posset ascribi si natū ex adulterio viderenk pscribi? q. di. Mihil. Ergo fuit conueniēs vt eius mater desponsaretur: qz aliter oēs arbitrati essent xpm ex stupro fuisse generatū. Et sic tāq̄ illegittime natuz desperissent. Un̄ Amb. vbi. s iterū inq̄t. Cū part? inupte lege dānetur congruū fuit vt virgo desponsaretur ne videretur xps a legis iniuria cepisse.

¶ Tertio congruuz fuit Mariā despōsari propter xpm ratione nutritiōis. Ut. s. a Joseph nutrirek. Hinc Amb. vbi. s. Despōsata est vt infantis curā gereret sine i egyptū iens: siue inde denuo rediens. Un̄ z pater eius curatione dict? est. quasi nutricius. Unde habetur Luc. ij. eristēs beatissima virgo cū Joseph. et inueniēs puerū Jesum in templo dixit ei. Ego et pater tu? dolentes querebam? te. Nō negauit aūt xps Joseph esse patrem suū: sed rīdit Quid est ꝙ me querebatis. Fuit etiaz Joseph pater christi reputatiōe: qz iudei putabant Joseph generasse ipm Jesum. Et sic dictus est Joseph pater iesu putatiu?. Fuit tertio pf̄ gn̄atione nō quidē sua: sed Marie vxoris sue: coopante spūsancto z quodāmodo vices Joseph gerente nō virili semine sz mystico spiramine. Propterea pater quidem Joseph nō naturalis: sz legalis pueri iesu dici pōt cui spūssanctus suscitauit semen carnali valentius.

¶ Jtem fuit conueniens hec despōsatio. vt cōsueto modo scripturarū genealogia xpi per virū describeretur. Un̄ Amb. sup Luc. ait. Qui in seculuz venit scīi debuit more describi. Viri aūt persona queritur que in senatu et reliquis curijs ciuitatum generis asserit dignitatem. Consuetudo etiam nos instruit scripturarum que semper viri originem querit. Hec ille. Quia autē beata virgo secundum legem despōsari nō poterat nisi viro q̄ eēt de tribu Juda et familia Dauid ex genealogia sponse. i. Joseph dephendik genealogia Marie et christi filij eius.

Secundo

pricipalit dico ꝙ fuit cōgruuz Mariā virginē despōsari respectu sui sine ratione sui. Et hoc Triplici rōne.

¶ Primo rōne occisionis ne. s. a Judeis occideretur tāq̄ adultera. vt ait Hiero. Nam ſm leges virgo adultera de stirpe sacerdotali comburebatur. Leuit. xxj. Ipsa aūt virgo descenderat non solū de tribu Juda: sed etiam de tribu Leui. s. de stirpe Aaron. vt patuit. s. in sermone de ei? natiuitate. Lapidabatur quoq; nō solū illa q̄ iam erat desponsata: sed etiā illa que in domo patris custodiebatur vt virgo q̄nq; nuptura cuiuscūq; alterius tribus esset. Unde dicit Deut. xxij. Si non est in puella inuenta virginitas lapidibus obruent eam viri ciuitatis. ꝛc.

¶ Secundo hoc fuit conueniens propter ipsam ratione exhibitionis et procurationis. Ut ei a Joseph ministerium exhiberetur et seruiretur. Et vt ipse Joseph procuraret necessaria ipsi virgini et filio eius de arte sua. Erat aūt carpentarius. vt ait Chrysost. Et etiā vt eam associaret sicut et fecit cū simul in bethleem perrexit vbi filium suum peperit. et ad templū in purificatione eius. et cum in egyptum iuit. et redijt. Unde Bernar. in quodam sermone inquit. Quia ista delicata puella sola erat: ideo fideli socio indigebat a quo et ante partū / et in partu / et post partum assiciaretur: et a laboribꝰ releuaretur.

¶ Tertio fuit conueniens. Ratione liberationis. Ut per hoc virgo ab infamia liberaretur. Unde Ambro. super Luc. ait. Desponsata est ne temerate virginitatis adureretur infamia. cuius grauis aluus corruptele videretur insigne pferre. Valuit autem dñs aliquos de suo ortu ꝙ de matris pudore dubitare. Sciebat eniz teneram esse virginis verecundiam et lubrica famā pudoris. nec putauit ort? sui fidē matris iniurijs astruendaz. Seruatur ita q̄. sz Marie sicut pudore integra: ita inuiolabilis opinione virginitas. Hec ille Et Bernardus super missus est inquit. Quis enim eam videns non desponsataz et tamen grauidam: non potius diceret meretricem q̄ virginem? Non autem decebat hoc dici de matre dei. Tolerabilius ergo et honestius fuit putari Jesum

ad tempus de coniugio natum fuisse q̄ de fornicatione. Hec ille. Et i hoc apparuit charitas et benignitas dñi nostri iesu xp̄i qui potius voluit diminui de honore suo q̄ de honore matris sue.

¶ Tertio principaliter fuit cōueniens. b. virginez desponsari propter nos. et hoc quadrupli ci ratione.

¶ Primo vt christus nat⁹ de virgine certi⁹ crederetur testimonio ioseph qui matrem eius virginem desponsauerat. ꝛ a tē pore desponsationis diligenti eā cura custodierat. Nam sponsa a tpe despōsatiōis erat sub custodia sponsi. vt ait Ber. super missus est. Mos erat iudeorū vt a die desponsationis vsq̄ ad tempus nuptiarum sponsi/sponsas in custodia reciperent vt earum pudicitiam curiosius seruarent. ꝛ ipsi eis fideliores existerent. Item erant i eorum potestate quo ad obsequia et similia: et debebant defendi a viris suis in his que sibi occurrissent. Et hanc rationem tangens Amb. super Lucaz ait, Locupletior testis pudoris marit⁹ adhibetur qui posset delere iniuriā et vindicare opprobriuz si nō agnosceret sacramentū. Greg. quoq̄ in homel. super Mat. inquit. Sicut discipulus dubitans ꝛ palpans factus est testis vere resurrectionis: sic sponsus fuit custos et testis integerrime virginitatis. Ex quo magis cōfirmamur in fide conceptionis christi de spūsancto ex virgine.

¶ Secdo hoc fuit cōueniēs vt vniuersa ecclesia designetur. que cū sit virgo: despōsata tñ est vni viro. i. xp̄o: iuxta illud apli. ij. ad cor. xi. Despondi eni vos vni viro virginē castam exhibere xp̄o. Et hanc rōnez tangit Aug. in lib. de sancta virginitate. Chrisost. quoq̄ sup Mat. inquit. Quia futurū erat vt oēs sancti de ecclesia virgine nascerentur xp̄o despōsata. xp̄s de despōsata natus est ne indignius nasceretur dominus q̄ serui.

¶ Tertio cōgruū fuit. ꝛ. vt beate virginis Marie verbis maior fides haberet et omnis mentiendi suspitio tolleretur. Ut enim ait Amb. super Luc. Uideretur mētiri innupta pregnans et culpā velle obūbrare mendatio. neq̄ eni crederet ei si diceret se virginē. Et ideo dicit Amb. vbi. ō. Fides marie verbis asseritur. et menda cū causa remouetur. Causam enim mentiendi despōsata nō habuit cū cōiugū premium et gratia nuptiarū partus sit seminarū. Hec ille.

¶ Quarto potuit hoc esse congruū rōne quā ponit Chrisost. super Mat. Q: enim vt d: Mat. xiij. Erat Joseph faber lignarius Ideo ipe Chryso. inqt. Fabro lignario maria desponsanda erat. qñ xp̄s dei filius ecclesie sponsus oēm salutē hoiz operaturus erat per lignū crucis. Hec ille. Nō est aūt mirādū q̄ Joseph fuerit faber. Debuit enim sic esse: vt esset conformis deo qui est oīm fabricator: Itē qz nullū exercitiū ita conueniebat xp̄i nutritio: marie qz natus est in diuersorio. in quo per quadraginta dies fm aliquos steterūt: et ipse Joseph vt creditur fore: aliquā cunā et aliq̄lem reductū ibi fecit de asseribus/ aut viminib⁹ pro defensione pueri et matris ei⁹ a frigore. Itē cū essent in egypto: nullum aliud poterat quasi habere exercitiuz aptius ad acquirendum victuz quotidianū Preterea: quia ex ligno natura humana est perdita. Ideo cōueniebat: vt faber lignarius diceretur pater recuperatoris et restauratoris. Ex omnib⁹ ergo p̄dictis rōnibus patet fuisse congruum et rationabile mariam virginē desponsari.

¶ Sed pro expeditione istius sermonis: more cōtemplatiuo/ videndum est de modo ꝛ de leticia seu gaudio hui⁹ desponsationis. s. marie et Joseph. Unde nota q̄ cū ipsa benedicta virgo esset. xiiij. annorum summus pōtifex preceptum fecit. vt oēs virgines in templo educate que ad etatez quattuordecim annorum peruenerint ad domū parentum suorum reuertentur vt legitimo matrimonio traderētur. Cū aūt oēs alie virgines huic p̄cepto obedissent. sola beata virgo in templo remansit. di. q̄ non poterat tenere viam carnalis matrimonij: quia a parētibus suis fuerat perpetuis dei seruitijs dedicata. et etiam ipa perpetuam deo virginitatē ex voto mētali promiserat. Semel aūt deo dicatū ap̄li⁹

est ad humanos vsus transferendū. Que audiens summus pontifex. ex vna parte timebat offendere deum si eam ad frangēdum votum castitatis cōpulisset. cuz per prophetam dñs dicat. Uouete et reddite. ps. lv. ꝛ iterū. Redde altissimo vota tua. ps. xlix. Alia vero ex parte metuebat iducere nouam cōsuetudinē in populo dei deseruanda virginitate contra preceptū primis parentibus datum de multiplicāda prole. Gen. j. Qua ex re habito cōsilio cū sapientioribus et antiquioribus populi: omnes respōderunt in tam difficili et ifolita re ad oraculū diuinū esse recurrendum qui quibuscūq̄ rebus etiā desperatis modum et ordinē ponere potest: cuius voluntatem semper debemus inquirere et considerare vt ei beneplaciti esse videamur. Cum igitur omnes in oratione deuote p̄sisterent: rogantes deuz vt quid in hac causa faciendū esset illis reuelaret. statim cūctis audientibus in loco propiciatorij facta est vox dicens: q̄ omnes qui erant de domo et familia Dauid habiles ad cōtrahendum matrimoniū ad templū ante altare conuenirent singuli virgaz in manu ferentes. et cuius virga fronduisset et floruisset et super summitatē eius spūsctūs in columbe specie descendisset secundum Esaie vaticinium. xj. c. vbi dicitur. Egredietur virga de radice iesse/et flos de radice eius ascendet: et requiescet super eum spiritus domini. Ille eam desponsaret tā q̄ sibi a domino deputatam. Cū ergo oēs virgam suam portantes ordinato tempore ad templum conuenissent/et coram altari se presentassent: sola virga ioseph inter omnes alios de domo dauid statiz frondiuit/et flores emisit: ac spūsanctus in ei⁹ cacumine in specie columbe descendit. Quapropter clamantibus cunctis/ad tā grande miraculum. sacratissimam virginem ipsi ioseph tanq̄ digno tam egregia coniuge/in sponsaz dederunt. In hac aūt etate (. s. xiij. annorū) voluit christus matrem suam desponsari nō ratione alicui⁹ periculi: sed quia tunc erat perfectissime apta sue conceptioni/ que in desponsata virgine fieri debebat.

¶ Si autem queratur. cui⁹ etatis erat ioseph/qñ beatissimā virginē desponsauit? Dico q̄ circa hoc est duplex opinio. Qui dā em̄ dicunt q̄ erat senex: Unde quando fuit ad templuz cū aliis de familia Dauid portabat virgam suam absconditam/ timens forte deverideri ab aliis: q̄ cuz esset vetulus/vellet nubere. gressit tamē ad templum ne faceret cōtra mandatum summi sacerdotis/ex parte dei factū: in quo oēs qui erant nubiles de progenie davidica tenebantur cuz virga predicta ad ipsum tēplum proficisci. Quando vero sua virga floruit ipse ioseph cognoscens miraculuz maxime per reuelationem spiritussancti/ qui in columbe specie super ipsam virgā suam apparuerat q̄ hec delicata puella sibi debebatur in sponsam ꝛ q̄ hec erat diuina voluntas/vt eam desponsaret: licet cū rubore ipsam virgam sic floridam in publicum videndam ab omnibus protulit? atq̄ protinus benedictam virginem desponsauit. Ad argumentum autem quod fit contra hanc opinionem sc̄z q̄ non videtur conueniens fuisse q̄ vna puella sic delicata nuptui traderetur sponso antiquo. Respondent tenentes hanc opinionem q̄ hoc fuisset inconueniens si hoc matrimonium factum esset causa procreāde prolis vel propter vitandam fornicationem: sed propter nullā hax causarū cōtractū fuit. Sz sanctissima volūtate diuina ita pactū est multis de causis. vt patuit supra. Rationes aūt quare de⁹ voluit matrē suā desp̄sari seni: assignāt p̄dicti doctores. Primo vt appareret hāc desp̄sationē nō libidinis causa fieri: sed solū ex obediētia sui bñplaciti ꝛ p̄cepti. Secdo ppter confirmationē hereticoz quos sciebat debere opinari ꝛ p̄dicare q̄ ioseph habuit filios carnales ex btā maria: ꝛ cū ea stetit matrimonialiter: saltē post partuitionē filij dei. Quoz iniqua/ꝛ puersa opinio potuisset colorari ex ioseph iuuentute.

¶ Alia opinio ē q̄ ioseph erat iuenis pulcher/ꝛ decor⁹ nobilis/ꝛ sapientissim⁹. Nō em̄ opz credere ip̄m ioseph iustū virū marie senio fractū/debilitatū aut frigidū fuisse vū nupsit marie adolescētule: ad salnāduū castissimū atq̄ pudicissimū cū ea conuictuz. Potuit namq̄ plus operari spūssanctus in conseruando castitatem ipsius

Universidad de Deusto
Biblioteca

ioseph/per repressionē/vel extinctionē fomitis originalis in ipso: quē senectus/vel senīū operetur. Eteniz quis nesciat quosdam senes septuagenarios/aut octogenarios spurcissimis ꝛ fetidissimis libidinib9 exarsisse: eūtes post desideria sua ꝛ adinuentionibus suis turpissimis: quales etiā vel cogitare vel dicere pudor est fetore cō putrescentes. Senfit aūt virginitatis gratiam qui dixit. Scio q̄ continens esse non possum nisi dederit deus. Nō est ergo dicendum ioseph fuisse senem: sed inuenē: Nec vrget in oppositū libellus de infantia saluatoris in quo dicitur ioseph fuisse senex. q̄ iure dānatus est. Mouet aūt ad hoc pie credendū mysterium prophetic̄: quo dr in Esa. s. lxij. c. Letabitur sponsus sup sponsam: et habitabit iuuenis cū virgine. Ubi glo. interlinearis/et ordinaria dicit. s. ioseph cum maria. Mouet etiam ad hoc finis/ꝛ ratio despōsationis marie cum ioseph.

¶ Primo finis mouet nos ad credendū q̄ ioseph fuerit iuuenis nobilis/ac prudēs. Quia diuina sapiētia que ab eterno oia vidit: hūc sanctissimū virum nō solū preelegit ex oibus: sed etiā super omnes preparauit et disposuit ad tam altam ysteria cognoscenda/et pertractanda taliter q̄ nihil ei defuit. Nam illos/quos de9 ad aliquid eligit: ita preparat et disponit/vt ad illud ad quod eliguntur inueniantur idonei. Unde dicit Apostolus. ij. ad Cor. iij. Idoneos nos fecit ministros noui testamenti. Cum ergo deberet ioseph esse custos dtissime virginis/ꝛ pueri ihesu: ꝛ eorum socius ꝛ gubernator: et habere reginam celi in coniugem: ꝛ esse maritus illi9 que esset sponsa dei. Credis ne q̄ errauerit deus in electione ipsius: aut q̄ aliquid ei deesse permiserit: quin eum perfectissimum fecerit? Profecto hoc esset valde erroneum et stultissimum opinari. Deus enim (vt supra diximus) cum aliquez ad aliquod opus peragenduz assumit. dat ei omnē sufficientiam ad perficienduz. Unde de isto sanctissimo viro super familiaz dei cōstituto/dici potest illud Luce. xij. Quis putas est fidelis seruus/ꝛ prudens super familiam suam? Ergo tenenduz est q̄ in toto mundo nunq̄ fuit vir ita sufficiens ad tam dignum opus sicut beatus ioseph. Ita q̄ fuisset sufficiens ad regimen totius mundi: magis q̄ Alexander magnus. et q̄ imperator Octauianus. Nam qui erat sufficiens ad maius: multo magis est credēdus fuisset sufficiēs ad min9. Qui ergo fuit a deo electus idoneus ad regimen filij sui/qui in infinitū est excellentior et maior mundo. et ad gubernationē spōse diuine/que est dignior vniuerso ꝛ be. multo magis credendus est fuisse sufficiens ad regendum totum mundum. Et ideo male faciunt (videri meo) qui depigunt eum decrepitum/melancolicum/ac vilem cum flascheto ad cingulum. Cum enim beatissima virgo fuerit tante perfectionis. non dubium est q̄ etiam eius coniunx fuit perfectione repletus/vt esset ei9 coniugio idoneus. Fuit etiā beatissimus ioseph super omnes homines purus: similis virgini gloriose i nobilitate. Quia inter oēs qui sunt egressi de stirpe adam/non est egressus vir dignior/ac nobilior illo. quod patz Mat. j. in genealogia eius. Nam ois profecto/et nobilitas generis humani/et maxime stirpis iudeorū tam nobilis/est collata in eo. Sicut ergo bene dicta virgo fuit de stirpe regali: ita et beatus ioseph/cui de iure debebatur regnuz. sicut Mat. j. c. patere potest. Fuit etiam preditus ioseph alia nobilitate/dignior supradicta. s. nobilitate spirituali. Non enim principaliter faciunt nobilem antiquate diuitie: vt videtur Arist. describere. neq̄ dominatio super ceteros: aut aliquod huiusmodi temporale dat nobilitatem: sed seruitus dei: cui seruire regnare est: cuius agi frenis summa libertas est. Unde Agatha theologizans gloriabatur inter opprobria: dicens. Summa ingenuitas ista est/in qua christi seruitus comprobatur. Ex quibus elicitur Mariam ꝛ ioseph summa nobilitate p̄ditos fuisse: q̄ supremā i dei obsequio/etiā corporali/exhibuere seruitutē. Nobiliores igit q̄ nobilissim9 regū dauid sicut eo sanctiores ꝛ timoratiores in dei fuerūt seruitio.

¶ Sed hic oritur dubitatio. Cū maria/et ioseph fuerit de stirpe regia pgeniti. quo

pacto voluit de9 q̄ ipse ioseph nutricius eius seruilib9 opibus intenderet. fuit enī faber lignarius: vt. s. dictum est. Et similiter dicit Piero Mariam operi textrino operā dedisse? Rndetur q̄ no est mirādū: si paupertatis honeste predicator et amator iesus voluit in honesta pauptate nasci/et laboriosissim9 cū laboratibus conuersari. vans in hoc exemplū oibus etiā nobilibus/ne vacent inerti ocio: quod est fomes/fons/et origo omniū vitior. q̄m multaz malicia docuit ociositas. Eccl. xxxiij. ociositas/ac voluptas sunt arma diaboli. De ipso igit sctō ioseph verificatum est illud ps. Labores manuū tuarū q̄ manducabis: beatus es ꝛ bene tibi erit. Unde patet ex dictis ioseph fuisse nobilissimum et prudentissimū: ꝛ non senem/rusticum/ac imprudentem.

¶ Secdo mouet nos duplex ratio ad idem credendū. Una ꝓpter mysterium et obsequium prestandū ipsi marie/et puero iesu euntibus in egyptū/illicq̄ manētib9: ꝛ inde remeantib9/ꝛ cōsequenter ad perfectam etatē. Cōstat autem q̄ ad talia nō fuisset idone9 homo senio cōtractus/ꝛ impotens/qui eget amplius vt ei ministrek q̄ ministret. qui onerosior marie q̄ obsequētior extitisset. Alia ratio fuit ad cōseruandā marie famaz apud pfidos iudeos. ꝛ ad incarnationis mysteriū celandū demonibus. q̄ ratio cessasset prius si ioseph senex/frigidus/ꝛ maleficiatus palam apparuisset. Talis enī quo pacto credi potuisset alicuius pater infantis. Confitendū est igitur ioseph fuisse iuuenem atq̄ pulcherrimum.

¶ Queret igit aliq̄s. cur senex depigit? Cui rndeo q̄ depigit alicubi senex ꝓpter mētis maturitatē/ꝛ castitatis virtutem. sicut dicit sapiēs: q̄ etas senectutis vita immaculata. s. Sap. iij. c. Quo contradicit ꝓphēticus sermo q̄ maledictus puer centū annox. s. Esa. lxv. Uel ideo pingebak senex ab initio nascētis ecclie dūm Marie perpetua virginitas nondum/vt modo radices fixerat in cordib9 fideliuz. ne iuspicarenk carnale aliq̄d de ioseph et maria. Et hinc fortassis omissa est solēnizatio dētā venerādo/letoq̄ coniugio. Depictū tñ inuenim9 ioseph i etate iuuenili. Uel dic illō poeticū. Pictoribꝰ atq̄ poetis data est equa ptās. Sicut. n. multa mētiuntur poete. j. Metaphik. ita multa nō vera pingūt pictores. Nā non solū in falsis verbis: sz etiā in simulatis opibus mēdaciū est. vt ait Amb. in quadam homel. Ratio tñ principalis quare ecclesia sic fecit eū depingi senē/maturū ꝛ grandeuuz/fuit ad amouendā p̄dictā hereticoꝝ opinionē. Uidetur ergo istis nō incōuenienter tenendū q̄ ioseph erat iuuenis pulcherrimus/ꝛ formosissimus/atq̄ prudētissim9: vt esset similis sue spōse pulcherrime/formosissime ac prudētissime. Et q̄ sicut excepto xp̄o nullus vir/aut mulier vnq̄ fuit pulchrior btā virgine: immo nec tāte formositatis: ita excepto ipso dño iesu/ꝛ matre ei9: nullus vir/aut mulier fuit vnq̄ formosior sctō ioseph: immo nec tāte formositatis. et silr est dicendū de nobilitate sapiētia/puritate/virtuositatib9/et gratys gratis datis/ꝛ gratuz facientibus. Sicut decuit Mariam: vt summa puritate niteret. sic decuit vt haberet suo modo sponsum purissimū/qui cū ꝓpetua virgine virgo prius ac posterius ꝑmaneret. Uterq̄ regali progenie renitens/ꝛ illustris. Uterq̄ ictificationez in vtero recipiēs. Maria enī de qua natus est iesus/sicut fuit i vtero sanctificata priusq̄ nasceref. Ita de ioseph vginali viro suo pia credulitate/credi pōt q̄us nō omino silr. Potest fortitā hec dissimilitudo notari in hoc q̄ ioseph post originale contractum sanctificatus est in vtero/baptismo flaminis: sicut Johannes baptista/et aliox plurimi. Mariam vero ita preuenit gra sanctificās/vt q̄us lege cōi teneretur obnoxia originali: iuxta causas vniuersales gnationis ab Adam traducte. nō sic autē filius eius iesus/q̄ nō ex virili cōcubitu genitus est. nihilominus ipsa virgo maria lege priuata/ac priuilegiata sic preuenta est vt nequaq̄ illud pctm originale cōtraheret. et q̄m hoc/ꝛ potuit ꝛ decuit fieri. vt pfectissimus saluator filij eius pfectissimū in sua matre modū saluatōis impēderet. taliter eam sanctificando a petō vt in illud i q̄ aliq̄n cadura erat/ipo sanctificāte/ꝛ graz

infundē te/non caderet. et ita contereret caput serpentis antiqui/nunq̄ ab eius pe de contrita. Sicut etiaz maria habuit re pressionem fomitis originalis/ne in vitio sam exardesceret cōcupiscentiā: sic de Jo seph virginali sponso suo intelligi pie po test: presertim dum matrimonialiter ei dem cōiunctus est. Unde sicut maria po tuit ex sententia dicere illud Bare/vxoris Thobie iunioris/filie raguelis. Tu scis dñe q: nūq̄ cōcupiui virū. et mūdam fua ui aiaz meā ab oi cōcupiscentia viruz aūt cū timore tuo nō cū libidine mea consensi suscipere. Thobie.iij. Sic ipse Joseph po tuit apud deū gloriari: dicēs. Tu scis dñe q: nūq̄ concupiui feminā. et mūdam fua ui aiam meā ab oi concupiscentia. vxorē aūt cū timore tuo: non cū libidine mea cō sensi suscipere. Testis t assertior hui9 sen tētie nobis est hiero. in libello de perpe tua virginitate Marie ctra heluidiū. Jo seph igit priusq̄ iungeret cū virgine Ma ria corruptus/vel vxoratus nō fuerat. Et hoc maxime concludimus ex eo/q: si mfi sue dñs iam prouecte neminē dare custo dē voluit nisi virginē. s. Johānē euange listā: q̄to magis existimādū est/q̄hoc fieri voluit in adolescentioꝛ etate. Similit sicut ipe filius iesus noluit nasci: ita nec nutriri nisi in puritate virginali. Porro Joseph si ab vxore post immediatuz tps nuptiarum continuit semetipz sicut euā geliste testimoniū hz: q̄ non cognoscebat eā donec peperit filiū suū primogenitum Mat. j. Et hoc propter reuerētiā tāti sa cramenti: tantiq̄ mysteriꝫ. Hic aptissime datur intelligi q̄ nec post partū cognouit eam. qm̄ vigentioꝛ erat rō tunc q̄ prius vt ab eius cognitione abstineret. Et hoc nobis non vt dubiū: sed vt certa fide tenē duz inūgitur: q̄ maria post ptū inuiola ta pmansit. Addamus q̄ Joseph cuz esset vir iustus. Mat. j. Cum pr̄eterea fomitē originalis peccati vel repssuz vel extinctū haberet. Ita eni decebat fieri ne Marie speciositas vel familiaritas sibi cederet in scādalum vel rumā. Ipse ex cōuictu/et cohabitatione familiari marie nō mouebatur ad libidinē: sed ad castitatē. quā ex repssione huiusmodi fomitis in seipo/q̄ ex marie virtute/et merito: q̄ ex disciplinato conuersationis modo. Hic figuraliꝫ potest intelligi de sunamite: q̄ erat puella pulchra nimis: et dormiebat cuz dauid/q̄ tñ non cognouit eā/nec in eius cōcupiscē tiam quomodolibet exarsit. iij. Reg. j. ca. Sic enim certissimū est de maria coniuge sua. q̄ ex cōuictu/seu associatiōe viri/nul la eā carnis titillatio/null9 pruritus/nul la illecebra pueniens rōnē/vel inobediēs sibi verabat eā: alioquin peccasset saltez venialiter. quod Aug. negat. negant t doctores. Quia gr̄e plenitudinē habuit ad vi ncendū ex omni parte peccatuz. plusq̄ Adaz ex originali iustitia. Sicut enim. s. dictū est/in precedēti sermone. Nullus ex aspectu gloriose virginis/q̄us esset pul chra nimis/vrebat/aut inflāmabat ad fedam carnis cōcupiscentiā: sed eam po tius extinguebat ille diuinus aspect9/q̄si frigidus q̄dam ex oculis ros virgine9 spi raret/vel effluꝛeret a mente sua castissima Cum maria igitur gratia plena fomitem reprimente/manfit Joseph repletus gra tia peccatum saltem mortale quodlibet superante. Nouit maria mysteriuz incar nationis a seculis abscondituz angelo nū ciante. Nouit et Joseph admonitus in sō nis ab angelo. Et vt existimo pie pr̄i9 edo ctus familiarit a maria. Turbata est ma ria in angelica salutatione: sed non cōtur bata vel incredula. Turbatus est ipe Jo seph ad stupendū tante nouitatis miracu lum: ita vt nollet mariā traducere: sed eā occulte dimittere: non tamē conturbat9/ vel culpabiliter incredulus sed stupoꝛ q̄ dam apr̄ehēderat eum. Sicut de ꝓetro legimus. Luc. v. dum ait ad Jesum Exi a me dñe quia peccatoꝛ sum. Joseph eni si militer coniungi cōiugio tam excellentis sime virginis idignū se iudicabat. Propterea non ex credulitate suspiciosa (quia virgo adeo honesta erat q̄ de ea nullā penitus suspitionem habere poterat. Unde Chrysost. super Mat. inquit. O inestima bilis virtus marie. plus credebat Joseph sanctitati marie/q̄ eius vtero) sed ex pro fundissima humilitate videtur Mariam traducere noluisse: sed quasi dixisse. Exi a me domina quia peccatoꝛ sum. Uel quia.

(vt dicit glo. super Mat.) ex facie virgi nis egrediebatur quidā splendoꝛ tanq̄ si sol fuisset in laterna cryſtalli. Et ideo vi dens ioseph tantam maiestatē/ex humili tate volebat separari ab ea/reputās se in dignissimum conuersari cū ipsa. Sed ab angelo fuit confortatus Mat. j. Joseph fi li dauid noli timere accipere mariā coniu gem tuam. rē. Uisitauit maria zachariaz et helizabet. Non dubium quin de licētia ac consensu viri sui ioseph: tam de sacra mento incarnationis instructi. visitauit t ioseph de illo tūc: vel in solennitate pa schali que proximo erat. t ad quā ire iube bat lex in hierlm. Decātauit cāticum ma ria. cecinit et ipse zacharias. Non dubiuz quin particeps et conscius canticoꝛ istoꝛ ioseph extiterit. Congratulata est maria cum ceteris parētib9 t cognatis ipsi He lizabet puerpere dū iohannem enixa est a qua cōgratulatiōe ioseph alien9 nō fuisse putādus est? Maria filiū suū primogeni tum moꝛ vt natus est adoꝛauit cum gau dio/et exultatiōe. ioseph ab hoc adoratio nis gaudio et exultatiōe nequaq̄ alienus fuisse credendus est. Maria conseruabat omnia que dicebātur de puero iesu p pa stoꝛes: per tres magos: per Symeonē: per Annam: et per ceteros/cōferens in corde suo/t admirās non ex ignoꝛātia/sed ex in solita mysteriꝫ reuerētia. t ioseph simil'r. Plaz scriptū. s. Luce. ij. q̄ erat pater iesu/ t Maria admirātes sup his que dicebān tur de puero. Obediuit ioseph angelo iu bēti in somnis vt acciꝑet matrē cū puero t fugeret in egyptū. Mat. ij. Obediuit t maria nova illa puerpera/t delicata in uencula nocte cōsurgens. In qua peregri natiōe laboꝛiosissima dicere poterat vter q̄ ad dñm cum ps̄. Cantabiles mihi erāt iustificationes tue in loco peregrinatiōis mee. Quis autē sufficienter existimare possit egressuz/progressuz/ t ingressuz pi grinatiōis illi9 sepiēnalis? Quāt9 fuerit hic laboꝛ/doloꝛ et timoꝛ: t q̄t9 diuinoꝛuz sepoꝛ/et dulcoꝛ ex mutua collatione t al locutione ioseph cum maria t amboꝝ cuz puero iesu. ex recogitatione tandē di uini consiliꝫ/super redemptione gn̄is hu mani. Quis det interfuisse collocutioni bus huiusmodi? Quis peregrinātib9 his cōcesserit astitisse? Quis iconomiā illam honesta paupertate gratissimam viri/et vxoris cum filio vbi pro famulo dabatur asinus/considerare poterit? Si vetus illa mater helizabet exclamauit ꝓphetice ad vnicam marie salutationem. Si exulta uit pr̄e gaudio iohannes infans in vtero suo. quid ex continua cohabitatione/t al locutione cum maria/et puero iesu iust9 ioseph acceperit diuine consolationis/et illuminatiōis dici nequit. Quis det hy mnum de canticis syon: ex maria suauiter audisse in terra aliena? Quis det eam ba iulantem in vlnis speciosum forma pr̄e fi liꝫs hominū: que blādiebatur arrident i: que condolebat vagienti. que frequenter tibi viro suo ioseph bauiandum/fouen dum'osculandūq̄ tradebat videre. Pro fecto bene apparet q̄ inter mariam et io seph fuit amoꝛ indicibilis/t sanctissim9: Nam post xp̄m filium suū nullum hoiez vel creaturā aliam ita amauit virgo puris ma sicut ioseph. et simil'r ioseph beatissi mā virginē super omnes puras creaturas dilexit. Et sic nunq̄ fuit/nec erit aliqua mulier ita cōsolata de suo sponso sicut be ata virgo de ioseph: nec aliquis maritus ita cōsolatus de sua cōiuge sicut sanctus ioseph de v̄gine benedicta. t permaxime cognoscens q̄ deus fecerat cum dignum habitare t cōuersari cū sponsa diuina/et cū filio eius benedicto. in quas cōuersatio ne consolationes inextimabiles habuit. Sponsa eni dz cōicare bona sua suo spon so/et vxoꝛi suo marito. Et sicut femie gau dent priuilegus viroꝝm/et cōuiscant ra dus eoꝝm: ita etiam equum est viros co ruscari/et illustrari radus vxoꝝm/t par ticipare de consolationibus earum. Et ideo non est dubitandum q̄ beata virgo communicauerit suas consolationes cū dilectissimo sponso suo ioseph. et partici pem fecit eum suarū diuitiaruz spūaliuz. Cū etiā quilibet filius debeat cōicare cū patre suo de suis diuitijs. iniquissimū eni esset patrem egere cuius filius sit in fa cultatibus. Ideo credendum est/q̄ dñs iesus abundantissime subuenerit p̄i suo putatiuo/t nutricio ioseph de suis bōis t

operibus celestibus/ et consolationibus diuinis ipm repleuerit. O igitur consolatissime Joseph/ qta erat dulcedo tua quã er societate filij dei/ et matris eius percipiebas. Nonne vnicuiq; eox dicebas. In odorez vnguẽt oz tuoz currimus. Cant.j. Quanto enim societas est sanctior: tanto est iocundior conuersatio. Et qui cum bono conuersat bonus efficietur. ps xvij. et multo magis beatus Joseph cõuersando cũ sanctoꝝ sctõrum dei filio/ et matre eius/ quotidie in sanctitate crescebat: et proficiebat de bono in melius: intuẽs gesta/ et modos sanctissime vite vtriusq;. Nullus aũt vnq; fuit qui tantã partez habuerit de dulci Jesu/ et benedicta matre eius sicut Joseph/ qui (vt creditur) per triginta annos cũ eis conuersatus est in hoc mundo. Mã parũ ãte baptismũ xpi mortuꝰ est/ vt cõiter tenetur. Si igitur beatus Johãnes euangelista semel dormiens in sinu Jesu tantam consolationẽ recepit z fluẽta euãgelij de eius sacri pectoris fonte potauit. Dic mihi o/ quota aia. qle gandiũ cordis haberet Joseph in nocte natiuitatis dñi? Cantabãt angeli/ et ipe Joseph ex dulcedine flebat sollicitus facere ignem ad calefaciendum dulcẽ Jesum/ et matrẽ eius. Quãta erat teneritudo ipius Joseph qñ audiebat benignũ dei filiũ eum appellare patrem. et sibi in mensa seruire volentem? O vtinam ego vel vnũ de fragmentz illius conuiuij habere possem. Quantuz ꝓterea gaudebat/ qñ videbat dulcissimũ dñm Jesum in labore/ et artificio suo euz adiuuantẽ/ et sibi mirifica illius artis carpentarie ostendentẽ? Qua dulcedine replebatur: qñ ipsum parvulũ Jesum linuz tenebat in brachijs/ z dulciter osculabatur et stringebat suauiter non semel tm/ sicut Symeon senex/ sz quotidie: et adiuuabat coniugẽ suã virginem benedictam ad faciendũ infantulũ quietissimũ/ et gratiosissimũ/ et lintheamina lauanda. O benedicte Joseph quõ poteras sufferre tantã suauitatẽ/ quam dulcedo paradisi dei filius te suis brachijs amplexabatur/ z dulciter osculabatur: Si sanctus Frãciscꝰ loquẽs de deo cuz sancta clara raptus est in extasim cum ipsa: et rita igne spũssancti inflammatus vt videretur cirũstãtibus ꝙ totuz monasteriuz in quo erant arderet. Quid agere tu debebas qñ cũ sanctissima cõsorte tua virgine de celestibus loquebaris/ z cum ipso deo? profecto stupebas audiens mirabilia/ q̃ nõ licet homini loqui. Que consolatio tua erat qñ audiebas dñm Jesum cum matre sua colloquentẽ? Profecto tu illi dicere poteras cũ. ps. Consolationes tue letificauerunt animam meam. Quid agebas o bone ioseph qñ videbas sponsam tuam de nocte surgentze ad orationem et in oratione a terra elevatam: z innumera angelorũ multitudine circũdatam. et magno splẽdore renitentem: ac sepe pro peccatorũ cõuersione/ cũ lachrymis deum deprecãtem? Credo ꝙ et tu exurgebas/ et cum orante orabas: et cum lachrymante lachrymabaris: et totus devotione replebaris/ meritis ei? dilectissime sponse tue. O sanctissime ioseph/ si petr? semel tantum videns gloriã/ et pulchritudinem iesu transfiguraꝝ dixit Mat. xvij. Dñe bonũ est nos hic esse. tẽ. quid tu dicere debebas cui non solum semel: sed sepius (vt pie creditur) se benedictus iesus transfiguratũ in corpore glorioso ostẽdit: et virtutez ac fortitudinem in diuino amore in anima tua impressit. O felix ioseph/ qñ beata virgo plorãs querebat filiũ suũ. credo ꝙ tu cũ ea lachrymabaris/ et dicebas illud Thobie. z. cum ipsa pissima virgine. heu me fili mi: lumen oculorũ nostrorum/ et solatium vite nostre. omnia bona simul inte vna habentes/ non debuimus te dimittere a nobis. Quia vero illi qui sant socij passionum/ debent etiam eẽ socij consolationuz. Ideo ipsa beatissima sponsa tua voluit semper ꝙ tu participares de suis consolationibus: sicut particeps semper de eius tribulationibus. Uã cum ad eius reuerentiã nisi vnũ Aue maria conferat ipsa benigna virgo remunerationez magnaz. profecto tibi tanto tpe seruienti illi/ et suo filio obtinuit indicibilem premiationem/ et gloriam. Sed pro maiori noticia transitus beati Joseph/ et glorificationis eius. est sciendum ꝙ legimus in transitu marie ipsum iesuz astitisse. hoc enim Hieronimus argumẽtatur.

Sed et in obitu felici Joseph recte credendum est mariã sponsam/ z filium Jesum/ corporaliter affuisse. Ante eni xpi passionẽ defunctus est. Alioquin custodia mris alteri cõmissa non fuisset. Pie igitur credo ꝙ dulcis Jesus et pissima virgo/ infirmo Joseph/ sollicite seruiebãt. et ei fercula propinabant: atq; propijs manib? qñ opus erat cum portabant/ et circa lectuz stantes ipm confortabant. Dicebat q; ioseph dño iesu: nunc letus moriar sperans ꝙ cito venies liberare nos. In trãsitu aũt eius dixit ei iesus. Vade dilecte mi alacriter ab hac miseriarum valle. et porta hoc bonũ nouũ sanctis patribus: ꝙ infra puũ tempus veniã ad vos/ z ad celestia regna perducam. Precepit aũt angelis ipe dñs. di. Subuenite sancti dei: occurrite ãgeli dñi suscipientes animaz eius. Ad ipsum vero ioseph de hac vita migrãtẽ ait. Chorus angelorꝝ te suscipiat/ et cũ lazaro quõdam paupere/ eternã habeas requiẽ. Sic igitur ipsius cũ magno honore in sinu Abrahe ab angelis delata est. In resurrectione aũt xpi in qua multi resurrexerunt ex sanctis patribus (vt habek Mat. xxvij.) pie creditur ꝙ etiaz sanctus ioseph glorioꝰ resurrexit: et simul cũ xpo visitauit hñ dictam virginem sponsam suã: et consolatus est eam. Qui tandez xpo in celũ ascendente simul et ascenderit glorificatus et collocatus est a dextris ipsius iesu. hoc est in portionib? bonis suis. Et sic ego credo ꝙ sit in vita eterna in aia z corpore/ cũ maxima/ et indicibili gloria: habens clarissimã aureolã virginitatis/ et doctrine: quia predicauit pastorib?/ et magis. Puto etiaz ꝙ sit apud beatissimã virginẽ: honoratus ab angelis/ et sanctis omnib?. et habens magna iurisditionẽ apud dñm iesum: et sponsam suaz ad impetrandã gratiaz suis deuotis. Et ideo o deuoti xpiani habeatis hũc sanctũ in deuotione: quia ei multum sumus omnes obligati. Hunc aũt omnes in terra prostrati cũ deuotiõe magna/ corde contrito: lachrimãtibus q; oculis deprecemur ipsum sanctũ ioseph: di. O gloriose sancte ioseph qui solus in terra inuẽtus es dignus/ vocari pr Jesu. vir matris dei altissimi. te suppliciter orãmus vt digneris tuis meritis/ apud deuz patrem/ impetrare nobis in presenti gratiam. et in futuro gloriam. Amen.

¶ Sermo. xxxi. de annunciatione marie virginis.

¶ Thema

Ecce virgo cõcipiet et pariet filium: et vocabitur nomẽ eius emanuel habenk hec verba. Esa. vij. ca. Uel istud. Missus est angelus gabriel a deo in ciuitatẽ galilee: cui nomen Nazareth ad virginẽ desponsatã. Luc. j. capitulo.

¶ Prohemium

Hoc festiuitatẽ summis debem? studijs venerari. Hec cũ est respectu principij maior solemnitas totius anni. Hoc nãq; festum principiuz est et fundamentũ oim aliarũ festiuitatum. Cũ ergo dicaq; cuiusq; rei potẽtissima pe est principiũ. Si in alijs festis ab hac principiũ habentib?/ et ab ea causatis gratulamur. multomagis debemus in ista solẽnitate iubilare et iocundari. q: nisi hoc redẽptionis nr̃e principiũ fuisset: ipius finis non esset subsecutus. Remotis enim principijs removetur perfectio et esse ab oib? posterioribus. Merito igit hec celeberrima dies est ab omnib? festiuis gaudijs recolenda/ in qua gaudiũ fuit totius mũdi. Et iõ de ipa Dauid decantabat. ps. cxvij. di. Hec dies quã fecit dñs exultem?/ et letemur in ea. Sacramentũ etenim ineffabile incarnationis filij dei: ita solẽniter celebratũ ẽ: vt oẽs angelici chori cõuerterẽtur ad leticiaz/ et exultationẽ. eo. s. tẽpore quo per sanctã trinitatẽ facto cõsilio/ angelicus nuncius est deputaꝰ: vt mitteret ad v̊ginẽ ad annũciãdũ sibi despõsationẽ eterni regis: ex qua sequi debebat par humani gẽris: et salꝰ totius mũdi. Et qñ tale mysteriũ est satz efficacissimũ ad corda nr̃a mollire ac/ liq̃facere in amore dilecti Jesu. Idcirco in pñti fmõe de ipius annũ

ciatione vba faciemus. Et p exordio nostri sermonis more solito mouetur talis questio.

¶ Utrū cōueniēs fuerit incarnationē filij dei beate virgini annūciari p angelū? Et qñ fuit facta hec annūciatio? Et qs fuit modus huius annunciationis?

¶ Ad primū membrū: sciendū q fuit cōueniēs incarnationē filij dei annūciari btē vgini p angelum: multiplici ratione.

¶ Primo. ratione ordinationis.

¶ Secundo. ratione modificationis.

¶ Tertio. ratione inflāmationis siue elevationis.

¶ Quarto. ratione demonstrationis.

¶ Quinto. ratione reparationis.

¶ Sexto et vltimo. ratione cōtractionis.

¶ Primo. ratiōe ordinatiōis vt. s. seruaret ordo quē deus statuit: quo mediantib⁹ angelis diuina hoib⁹ ministrant. Ait enī Dionys. iij. c. celestis hierarchie. Diuinū Jesu benignitatis mysteriū / angeli primū edocti sunt. postea per ipsos ad nos cognitionis gra trāsiuit. Et i eodē libro etiā inqt. Diuinas visiones gloriosi patres nri adepti sunt per medias celestes vtutes. hec ille. Angeli enī grece: latine nūcij interptātur. ab eo q dīvolūtatē ppris nūciarūt. Merito ergo / angel⁹ ad annūciādū filij dei incarnationez missus est: vt antiquus ordo seruaret. ¶ Si cōtra ḡs arguat dicēs. Sm sententiā Dionysij. vij. ca. celestis hierar. q supremis angelis sit reuelatio immediate a deo ppter eoz dignitatē: sz mater dei est sup oēs angelos dignificata. Ergo immediate a deo debebat sibi annūciari hoc mysteriū? Ad hoc respōdeo dicēdū q mater dei supior erat ōtum ad dignitatē ad quā diuinit⁹ eligebat: sed ōtum ad statum psentis vite iferior erat angelis: qz ipe rps rōne passibilis vite modico ab angelis minorat⁹ est. vt dr ad Heb. ij. c. Uerūtū qz rps fuit simul viator et cōprehēsor ad cognitionē diuinorū nō indigebat ab angelis istrui: sz mr dei nō erat i statu cōprehēsorz. ideo de diuino conceptu per angelos istruenda erat. Et si ad hoc obiciat: q btā vgo ex lumine gre / et fidei / cognoscebat dei filiū incarnādū. et credebat hoc fidelissime: qz in vtero matris fuerat sctificata: ideo nō videt q tale mysteriuz deberet ei p angelū reuelari? Respōdet q licet vgo fidē haberet de mediatore ante annūciationē. tñ ex humilitate cordis sui nunq cogitauit se ad tale mysteriū sublimandam. Igitur de hoc debuit per angelum premoneri.

¶ Secundo fuit cōgruū. rōne modificatiōis. vt. s. modus redēptiōis correspōdeat modo pditionis. vt sicut Eua a malo angelo edocta / occasio fuit nre pditionis. sic Maria ab angelo bono instructa / fieret causa nre salutis. Bon⁹ ergo modus fuit hoiem reparādi / vt annūciatio salutis fieret ab angelo: sicut prima suggestio fuerat a diabolo. et sicut diabol⁹ hoiem peruerterat vānationē: ita bon⁹ angelus cū adiuuaret ad salutē. Et sicut diabolus miserat maledicta turba ifernalis ad euā vt ei iferret prauā psuasionē / et mendacē assertionē ac fallacē pmissionē. Sic angelus mitteret a collegio bēdicte trinitatis / offerēs ei ruerendā salutationē cum dixit Aue. rē. et verā assertionē: di. Inueniſti. rē. ac vtilē pmissionē di. Cōcipies. rē. et hāc rōnē tāgēs venerabilis Beda sup Lucā: inqt. Aptū pfecto humane restaurationis principiuz vt angelus mitteret ad vginē ptu cōsecrādā diuino: qz prima humane pditiōis fuit rō cū serpēs mitteret a diabolo ad mulierē spū supbie decipiendam: imo ipse diabolus veniebat q gen⁹ humanū decepturus primis parētib⁹ imortalitatis gloria denūdauit. Qz igit⁹ mors intrauit p feminā: apte redit et vita p feminā. Illa a diabolo seducta viro gustum necis obtulit. Hec edocta per angelum mundo salutis auctorem edidit. Hec ille.

¶ Tertio cōueniēs fuit. rē. rōne inflāmationis siue eleuatiōis et certificationis ipsi⁹ vgīnis in deū. vt sic p amorē in ipsuz eleuata et charitate iflāmata maiori deuotiōe ad cōceptum efficerēt: et prius cū cōciperet

mentē q corpore. De quo Aug. in lib. de vginitate ait. Beatior fuit maria cōcipiēdo fidē xpi q cōcipiēdo carnē xpi. et iterū idē inqt. Materna primitas nihil marie pfuisset nisi felicior xpm corde q carne gestasset. hec ille. Et sic etiā ipa tāto certior fieret de hoc mysterio q to pluries et varijs modis sup eo fuisset istructa. s. mētaliter et vocaliter. Et etiā vt fides nra de incarnatione vbi plurib⁹ testimonijs muniretur.

¶ Quarto. Ratiōe demonstrationis. scz vt ei⁹ puritas ostēderet. vñ Hiero. in simone ad Eustochiū inqt. Bene angelus ad virginem mittitur: quia semp angelis est cognata virginitas. Profecto in carne et preter carnē viuere nō humana vita est / sed celestis. Unde in carne angelicā gloriā acquirere maioris est meriti q habere. Esse quippe angelū felicitatis est: esse vginē vturis dū hoc gra obtinere nititur q̄ habet angelus ex natura. hec ille. Qz etiā btā vgo vginitatē deuouerat et eam pfectissime obtinere volebat. ideo hoim consortia fugiebat. qua ex re angelos videre consueuerat. qz ergo solebat sepe ab angelo visitari: cōuenienter debuit ab eo de tanto mysterio commoneri.

¶ Quinto. Ratione reparationis. Quia em per incarnationis mysterium ruina angelica erat reparāda in⁹tum anime sancte debebant assumi ad ordines angelicos a quibus mali angeli ceciderunt. Ideo cōueniēs fuit vt angelico fieret ministerio.

¶ Sexto. fuit conueniens incarnationez filij dei annunciari beate virgini per angelum. Ratione contractionis. Debebat em cōtrahi spirituale matrimoniū inter naturā diuinā et humanā p incarnationē vbi. Et ideo cōueniēter debebat interuenire aliqs idoneus mediator. sed nullus potuit esse magis idoneus angelo / q oēs creaturas dignitate excedebat. Ergo ipse angelus debuit interuenire / vt eo medio coniungeretur consensus virginis / cum consensu diuino ad perfectionem matrimonij / quod contrahit ex partium cōsensu: et sine quo nō pōt esse matrimoniū. Incarnatio enim hec fieri nō potuit nisi ipa virgine psentiente. Unde Ber. sup Missus est ait. Da vgo respōsum angelo. Respōde verbū: et suscipe verbū. Profer tuū: et suscipe diuinum. Emitte trāsitoriū et amplectere sempiternū. Consensum aūt vgo prestitit q̄n dixit. Ecce ancilla dñi rē. Unde ps q rōne cōtractionis cōueniens fuit incarnationez filij dei beate virgini annūciari. Et hanc rōnē tangit Aug. in sermone de Annūciatione di. Secreta cōiugia celebrata sunt in marie thalamo / quibus Gabriel paranymphus interfuit / ne admiraret vgo btā dū spūsctūs promittebat esse marit⁹ / vt nasceret filius: et pudor maneret illesus. Petitur ergo Maria celestibus regnis. Mittitur angel⁹. Recipse stellato micās solio mādata dirigit. Cōcionāte igit deo miratē sedes stupēt throni: ac diuinus silet exercitus. Uade inquit Gabriel: et ethereas sedes rūpe: et q filium nrm virgini defer marie. Hec incolit parua nazareth menia: sz sibi pateāt regna celestia. Huic ergo vnicū filiū meum donare volo vt sit illa mr eius / cuius: ego sum pater. Ex cuius vbis etiā apparet / q iste angelus non est missus ab alio q a deo. Et hoc triplici de causa fieri debuit.

¶ Primo rōne negocij pro quo mittebat quod tam graue erat / q ad illum mitti nō debuit aliquis subdelegatus. sicut fuisset āgel⁹ q fuisset missus ab aliquo alio āgelo

¶ Secūda causa rōne virginis. qz sm Bernar. Nō fuisset ꝓueniens q de⁹ tale secretū diuersis angelis specifice reuelasset / prius q̄ beate virgini.

¶ Tertia causa fuit qz debebat mitti a patre: qz hoc erat op⁹ potentie. a filio qz erat opus sapiētie. et a spū sctō qz erat op⁹ gratie et misericordie. O igitur admiranda legatio. O dignissima annunciatio / et ex oī pte venerāda qua nec primā similez visa est nec habere sequentem?

¶ Sed quo rit modo. De quo ordine fuerit iste angel⁹ Gabriel? Ad questionē Rñdeo q̄ dam quidam dixerint eum fuisse de infimo ordine scilicet angelico. quia Luce. j. dicit. Missus est angel⁹ gabriel a deo rē.

Item licet alq̃ dixerint eum fuisse archangelū. Archāgelor aūt ordo est medi⁹ infime hierarchie. et hoc videt approbari p illud qđ canit ecclia di. Gabriel archāgelū scim⁹ diuinit⁹ te esse affatū. Hoc etiam videt esse cōueniēs ꝛ verū/vt saluaret p̄phetas ordinū: qr ad angelos ptinet dirigere actus alicui⁹ hois/q̃ ad ipsum tm̃ ptinēt. Ad archāgelos vero ptinet dirigere actus hois/q̃ in totā multitudinē redundant. Unde et medq̃. s. archangeli dicunt quasi p̄ncipes angeli. Qr ergo cōsensus btē v̄ginis/q̃ p angelū rēbrebat erat actꝰ singularis pſone redūdātis in vtilitatem multitudinis. imo toti⁹ humani generis: ideo angelus ille debuit esse de ordine archāgelor. Tamē videt esse renēdū q̃ fuerit ō sup̃mo ordie spiritū btor. Quāuis em̃ ppue dicant angeli illi q̃ sunt i vltimo choro/ꝛ in fine vltime hierarchie: tm̃ large oēs spūs bri de q̃buscūq; ordinib⁹ appellant angeli ꝑm Jsido. vq. Ethimo. Et sic nō obstat dictū euāgelij eū appellātis angelū: qr etiā seraphin nūcupant angeli. Nō etiā obstat q̃ ecclia eū appellat archāgelū: qr (vt ait Dionys⁹ in lib. angelice hierarchie) Angeli sup̃mi ordinis in se cōtinent pfectiones inferior̃ ordinum Unde ꝛ eor̃ nois appellari possunt. sicut ꝛ sacerdos in se habet pfectionē oim ordinū inferior̃. Unde et subdiaconus et diaconus appellari potest. Qꝫ aut̄ fuerit iste angelus de ordine seraphico. pbatur p illud. Esa. vj. c. vbi dicit ꝓpheta. Volauit ad me vn⁹ de seraphin. Si ergo de hoc ordine fuit q̃ Esaiā ad ꝓphetādū incarnationē purgauit: multo magis de ipso ordine esse debuit q̃ ipsam incarnationē nunciauit. Pie ergo tenendū videt. q̄ iste angelus fuit vn⁹ de principaliorib⁹ ordinis seraphici. qđ tenere videtur Bernar. sup Missus est. di. Non arbitror hunc angelum ad v̄ginem missum de minorib⁹ esse: qui qualibet ex causa solent ad terras credita fungi legatione: qđ ex ei⁹ noie palam intelligi datur qđ interp̄tat fortitudo dei. Dicunt ergo quidā doctores q̄ iste angelus Gabriel principalior fuit omniū spirituum post luciferum. et hoc videtur verisimile: quia cum p̄nceps vult aliquid magni facere/per virum apud se fideliorem id agere solet. Sic deus eternus volens hoc oim maximū operum suorū facere s. incarnationē filij sui/q̃ excedit oia opera dei ꝑm Aug. in. xiij. de trini. nō fecit nisi mediāte angelo fideliori ꝛ gratiori. et p cōsequēs altiori. qr tanto q̃s apud deum est altior: ꝙto est ei gratiosior. Cum ergo iste angel⁹ fuerit legat⁹ dei ad spōsam suam non debuit esse legat⁹ minor: sed legatus a latere. Si q̃s aūt diceret q̄ cū ꝑm Dionysiū li. de angelica hierarchia. Illi de ordine seraphico non mittant ad exteriora. nō videt iste angel⁹ fuisse de illo ordine. Rñdēdū q̄ hoc verū est de cōmuni lege: nō tm̃ est cōtra eor̃ dignitatē si ex priuilegio singulari quandoq; mittant sicut fuit in hac sacratissima annūciatione cū pſona verbi q̃ in infinitū est eius nobilior fuerit in hoc mysterio icarnatiōis missa.

¶ Sz cōtra p̄dicta argui posset q̄ eccl̄ia i officio angelor̃ primo noīat sanctū Michaelez q̄ Gabrielē in hymno ad laudes quasi dignior̄. Itē appellat eū p̄positum paradisi. dicēs. Michael p̄positus paradisi quē honorificāt angelor̃ ciues. Item appellat eū principē celestis exercit⁹. Uñ cant. Collaudem⁹ venerātes oēs celi milites/sz p̄cipue primatē celestis exercit⁹: Michaelē in v̄tute conterentē zabulon. Ipse em̃ est q̃ superauit in bello luciferū. vt habet. Apoc. xij. Unde videt esse superne⁹. Quibus oibus resp̄deri posset q̄ sicut in quolibet regno cōmuniter est vnus generalis capitane⁹ ꝛ p̄nceps militie: q̃ ab omnibus militibus regis veneratur: ꝛ tamē p hoc nō seq̃tur q̄ ipse sit sc̄dus a rege vel dignior oim in regno ei⁹: qr sepe reperiunt aliqui ipso primiores regi: et digniores apud illuz. Sic et in ꝓposito. Qꝫ aut̄ Michael luciferum debellauit. hoc nō egit in v̄tute ꝓpria: sed dei q̃ad maiorē ꝙfusionē sup̃bie luciferi fecit eū nō ab excellētiori angelo padisi: sz ab vno alio nō sup̃mo supari. iuxta illud. j. ad Cor. j. Infirma mūdi elegit deus vt cōfunderet fortia. Et ꝓpter hāc victoriam forte posteā eum p̄fecit a⁹abus in celum deferēdis. Et ideo ecclesia eum primo noīat/et particulariter veneratur. Uerum quia de his non reperitur certa determinatio in sacra scriptura: sāltē oportet cōcludere q̄ Gabriel angelus est apud deū excellētissim⁹.

¶ Ei⁹ aūt magnitudo appet ex trib⁹ magnis officijs q̃ deus in curia sua illi commisit. Primū est reuelatio secretorum. vt ait. Glo. super illud Daniel. viij. ca. Gabriel fac istam intelligere visionem. Secundū est victoria p̄lior̃. Unde dicit q̃dam glo. sup Daniel. Qꝫ gabriel p̄positus est a deo p̄elijs gerendis. Tertium est assistētia ante deum. Unde ipse dixit Luc. j. ca. Ego sum Gabriel angelus/qui asto ante deum. Magnū est igitur secreta reuelare. maius est victorias p̄liorū concedere: sz maximū est ante deum semp assistere. De ipso etiā angelo inq̃t Grego. in quadam Omel. Ad hoc m̄ysterium summū angelum venire dignum fuerat: qui summum omnium nunciabat. Conueniēs em̃ fuit q̄ p tāta re singularissima/singularis nūcius mitteretur: qui esset omniū angelorum excellentissimus. Dicit etiaz Greg. ibidem. Dictus est Gabriel. quod nomē officio suo congruit. Gabriel em̃ dei fortitudo nominat. Per dei nāq; fortitudinē nunciādū erat q̄ virtutum dñs ꝛ potēs in p̄lio ad debellādas potestates aereas veniebat. Et nota q̄ omnia nomina angelica in diuina scriptura expressa: et sanctis patribus reuelata terminātur in el. sicut Michael. De quo habetur Daniel. x. c. Et raphael. de quo habetur Thobie. xij. ca. ꝛ Uriel. de quo in. iij. lib. Esdre habet. Et Gabriel de quo habetur. Luce. j. ca. et Daniel. viij. ac. ix. c. Ratio autem huius terminatiōis est vt denotetur vltima coniunctio quam sancti angeli habent cum deo in vnione beatifica. Istud enim nomē el in hebreo idem significat quod deus in latino.

¶ Sciendū quoq; secundū Hiero. q̄ hoc nomen Gabriel potest multipliciter interpretari. Primo. (vt supra dictum est) fortitudo dei. quia diuina fortitudo magis connexa videtur fuisse in ista incarnatione q̄ in mundi creatione. Plus enim vistat deus a qualibet creatura: q̄ creatura a nihilo. Et ideo plus fuit facere deum q̄ producere de nihilo mundum. Secundo Gabriel interpretat virtus nostra dei: quia virtute diuina concepit virgo nō humana. Tertio Gabriel interpretatur confortauit me deus. Angelus em̃ ex pte dei/cōfortauit beatā virginem. Quarto Gabriel interpretat cōfirmatio dei: qr ipsi⁹ annunciatione cōfirmatū est cor̃ beatissime virginis. Unde in officio diuino canit ecclesia. Confirmatum est cor̃ virginis in quo diuina m̄ysteria angelo nunciante suscepit.

¶ Post hec dicta: quis dubitare posset ꝛ querere. An iste angelus apparuerit beate v̄gini in visione corporali? Ad quam q̃stionem catholici doctores respondent q̄ sic. ꝛ possumus hoc probare auctoritate Augu. in sermone annunciationis dicentis in pſona v̄ginis. Uenit ad me q̃dam magn⁹ paranymphus xp̄i. non patriarcha primus/aut p̄pheta egregius: sed Gabriel archangelus facie rutilans: veste coruscās: incessu mirabilis. ꝛc. Que oia pertinere nō possunt nisi ad corporeā visionē. Hoc autez cōueniens fuit multiplici ratione.

¶ Primo. ratione similitudinis: qr illud quod annunciabat erat incarnatio dei invisibilis. Unde cōueniēs fuit: vt ad hui⁹ rei declarationē: inuisibilis creatura formam assumeret in qua visibiliter appareret. Cū etiā oēs apparitiones corporales veteris testamēti ad hāc apparitionē ordinate fuerint/q̃ dei filius apparuit i carne

¶ Secūdo. fuit cōueniēs ratione certitudinis. Ea em̃ q̃ sunt oculis subiecta certius comp̄hēdim⁹: q̄ ea que solum imaginamur. vñ dicit Chrys. sup Matth. q̄ angelus non in somnis: immo visibiliter virgini astitit. Nam quia magnam valde reuelationem ab angelo accipiebat/egebat tanter rei euentus missione solenni.

¶ Tertio fuit cōueniens ratione altitudinis. s. ꝑpter altitudinem ꝛ dignitatē matris dei/que non solum in mente: sed etiā in corporeo ventre erat dei filiū receptura. et ideo non solum mens eius: sed etiā sensus corporei erant visione angelica delectandi. Si vero obūciatur q̄ secundum Augustī. xij. super Genes. ad litteram. Intellectualis visio est potior/et dignior cor̃

poꝛali.et pꝛecipue ipſi angelo magis conueniẽs. Nam viſione intellectuali videt angelus in ſua ſubſtãtia. viſione autẽ coꝛpoꝛali ſoluꝫ in figuꝛa aſſumpta coꝛpoꝛea. igitur angelus annunciãs/magis appaꝛere debuiſſet in viſione intellectuali/q̃ coꝛpoꝛali? Reſpõdeꝛe poſſum⁹. q̃ intellectualis viſio eſt potioꝛ q̃ imaginaꝛia/vel coꝛpoꝛalis ſi ſit ſola. Sed ipſemet Aug. ibidẽ dicit. q̃ eſt excellentioꝛ pphetia/q̃ habet ſimul intellectualẽ ⁊ imaginaꝛiã viſionẽ: q̃ illa que habet alteꝛã tantũ. Beata autẽ virgo non ſolũ pcepit viſionẽ coꝛpoꝛalẽ: ſed etiam intellectualem illuminationẽ. Unde ei⁹ apparitio fuit nobiliſſima. Iſte autem angelus apparuit beate virgini in humana ſpecie pulcheꝛrima/et in forma iuuenili: ⁊ in veſte candida/⁊ clara ac luminoſa. Quod quidẽ cõueniebat multiplici ratione. Primo ratione annũciãtis: qꝛ candoꝛ veſtimenti deſignabat fulgoꝛẽ/ ⁊ claꝛitatem/atq̃ innocẽtiam angeli. Secundo ratione annũciati: quia annũciabatur ille/qui eſt candoꝛ lucis eteꝛne/et ſpeculum ſine macula. Sap. vij. c. Et aſſumpſit primitias noſtre maſſe cũ immunitate culpe/⁊ ſic in omnimoda puꝛitate et claꝛitate. Tertio. ratione illius cui fiebat annunciatio que fuit tota candida: qꝛ ab omni pctõ penitus aliena. Quaꝛto. rõne modi pcedẽdi in hac icarnatiõe: qꝛ fuit ſine coꝛruptiõe ⁊ ſine diminutiõe: ⁊ ſine mixtione. ſicut lux pcedit de luce. Cũ ergo conceptus iſte fuerit puriſſimus: et puriſſima fuerint omnia q̃ concurreꝛunt in hac incarnatione: cõgruebat angelum venire in clara veſte. Felix ergo illa appaꝛitio/et iocũda nimis: in qua nunciabat ab angelo nouũ letiſſimũ. nouum gratiſſimũ. nouũ ppinq̃ſſimũ de ſalute humani generis. Quid audiſti o puella formoſa. o mulieꝛ ſancta. o virgo virtuoſa? Quid audiſti? Quid angelus tibi ꝛetulit? Certe nulla vnq̃ creatuꝛa fuit que habueꝛit talem reuelationẽ qualez tu habuiſti. Tibi dicitur Aue ɼ. ſine vbe. Tibi dicitur plena gratia. Tibi bñdictio dat⁹ i mulieꝛib⁹. Tibi ñũciat angelus ex vtero tuo i mũdum dei filium egreſſuꝛũ. Et hec ſufficiãt pꝛima pte pꝛincipalis q̃ſtiõis ⁊ ſimonis.

Ad ſecũd ũmembꝛum/ſiue ad ſecuꝫ paꝛtẽ pꝛincipalis q̃ſtionis: q̃ erat. Quando. ſ. fuit facta hec annunciatio? Reſpondetuꝛ ſm aliquos.

¶ Primo q̃tũ ad annũ. q̃ hec annũciatio ⁊ icarnatio filij dei facta eſt in ſexto millenaꝛio annoꝝ a creatione mũdi Sicut eſſi in ſexta die formauit hominem ad imaginẽ et ſimilitudinẽ ſuã impreſſam. Ita in iſto millenaꝛio formauit deus illũ hominẽ/qui eſt imago dei/vel ei⁹ ſimilitudo expꝛeſſa ſm apl'm. Et ſicut die illo fuit homo lapſus. Iſto millenaꝛio fuit reparat⁹. et ſicut in iſto anno agebat ſeptuageſima ſcda generatio ab Adam. ſic iſte homo. lxxij. diſcipulos habuit.

¶ Secũdo q̃tum ad mẽſem ſm ſentẽtiã Aug. in. iij. de trini. dicit. q̃ xp̃s incarnatus fuit/⁊ etiam paſſionatus/ in menſe Maꝛtij. ſ. xxv. die. Et ratio quare in tali menſe voluit incaꝛnaꝛi/⁊ pati: fuit ꝓpter multa pꝛiuilegia iſtius menſis. maxime duo. Primũ dicitur pꝛimoꝛdialis creationis. qꝛ iſto mẽſe dicit mũdus cũ ſuo ornatu creat⁹. Et ideo dixit dñs. Exod. xij. ca. de hoc mẽſe. Mẽſis iſte pꝛincipiũ mẽſiũ. pꝛim⁹ erit vobis in mẽſib⁹ anni. Secũdũ pꝛiuilegiũ fuit iſꝛaeletice liberationis: qꝛ iſto mẽſe fuit ppls iſꝛaeletic⁹ liberat⁹ de egyptioꝝ captiuitate. ⁊ eductus p Moyſen/tꝛãſito mirabiliꝛ maꝛi rubꝛo. Et ideo cõgruũ fuit vt ei daꝛet tertiũ pꝛiuilegiũ. ſ. renouatiõis p xp̃i icaꝛnationẽ. De qua pdictũ fuerat ihere. xxxj. ca. vbi dꝛ. Nouũ faciet dñs ſup teꝛꝛã: femina circũdabit viꝛũ. Itẽ ⁊ quaꝛtũ ſ. liberatiõis humani geneꝛi de ſuitute diabolica p paſſionẽ eiuſdem. Q̃ aũt hec annũciatio facta fuerit in Maꝛtio patet Luc. j. c. vbi dꝛ. q̃ facta eſt i mẽſe ſexto a pceptiõe ſcte Elizabeth q̃ concepit beatũ Johãnẽ baptiſtã. xxiij. ſeptẽbꝛis. et pꝛ ex ei⁹ natiuitate: qꝛ pſupponit ſtetiſſe i vtero mꝛis nouẽ mẽſib⁹: ſicut fieꝛi ſolet cõiteꝛ. ⁊ ſic ſexto⁹ mẽſis a cõceptiõe bti Johãnis fuit Maꝛti⁹. vñ Beda i ome'. quadã inqt. Qꝛ xp̃i incaꝛnatio ſexto ꝛetate ſcli futuꝛa eꝛat. ꝛecte ſexta mẽſe cõcepti Johãnis miſſus eſt ad Mariã

angel⁹ naſciturũ nũciat ſaluatoꝛẽ. Menſez aũt ſexto⁹/martiũ itelligim⁹. cui⁹. xxv. die dñs nꝛ. ⁊ cõceptus traditur ⁊ paſſus. ſicut/⁊. xxv. menſis Decẽbꝛis eſt natus.

¶ Tertio q̃tum ad diẽ: dicitur q̃ hec annunciatio/⁊ etiam icaꝛnatio verbi facta fuit in ſexta feria. in qua ſicut xp̃s voluit pati. vt pꝛ Joh. xix. c. ita etiã voluit incaꝛnaꝛi. Et ſicut pꝛim⁹ hõ format⁹ fuit de teꝛra ſexta feria. vt pꝛ Geñ. j. c. Ita cõgruum fuit. vt ſcꝰ Adam eadem die formaꝛetuꝛ de virgine Maria.

¶ Quaꝛto q̃tum ad hoꝛam. Diuerſi diuerſa ſenſeꝛunt. Nam aliqui dixeꝛunt q̃ facta fuit hec ſalutatio ſiue annunciatio mane. ſcz. in oꝛtu diei. vt ſignificaꝛet veri ſolis conceptum. ſ. chriſti. Alij vero q̃ incaꝛnatio vbi fuit facta media nocte. iuxta illud. Sap. xviij. ca. Dum mediũ ſilentiũ teneꝛent oia. ⁊ nox in ſuo curſu mediũ iteꝛ haberet. omnipotẽs ſermo tuus dñe a regalib⁹ ſedib⁹ venit. Alij autẽ dixeꝛunt q̃ facta eſt hoꝛa tertiaꝛum: quia ſicut primus homo fuit illa hoꝛa pꝛoductus: ita eadem hoꝛa debuit concepi chriſtus. Et ad auctoꝛitatem allegatam de media nocte reſpõdẽt q̃ itelligit de aduẽtu ex mꝛis vtero in mũdũ. ⁊ nõ de aduẽtu de ſinu patris in vteꝛũ vgin⁹. Et dicũt q̃ vteꝛ⁹ virginis dicitur regalis ſedes filij dei. Aliqui etiam dixeꝛũt q̃ hec incaꝛnatio facta fuit veſpeꝛtina hoꝛa. ſcz. in ſeꝛo. hoꝛa completoꝛ⁹. quia illa hoꝛa multꝫ pꝛiuilegijs fuit illuſtꝛata. maxime quia hoꝛa ſecũdo eos fuit ſol creat⁹: qꝛ ſicut homo tanq̃ excellentioꝛ factus poſt oia alia. Geñ. j. c. Ita ſol luminaꝛe maius poſt oia luminaꝛia. ⁊ ſic in ſeꝛo. Dicũt ergo iſti q̃ fuit conueniẽs in eadẽ hoꝛa qua ſol coꝛpoꝛeus foꝛmat⁹ fuit ex luce pꝛimaꝛia: etiã foꝛmaꝛet ſol iuſticie de virgine intacta. Et ſic in ſeꝛo apparuit Gabꝛiel angelus beate virgini et eam ſalutauit et incaꝛnationem filij dei ipſi annunciauit. Et ꝓpter hoc eccl'ia in ſeꝛo facit pulſaꝛi Aue maꝛia.

¶ Sed aliq̃s poſſet q̃ꝛere. Quare potius in galilea q̃ in aliq̃a alia ꝛegione fuit facta hec annunciatio: ⁊ incaꝛnatio filij dei? Reſpõdeo: q̃ annunciatio ⁊ pceptio vbica debuit fieꝛi in galilea ⁊ ꝓpter factuꝫ quod fiebat. ⁊ ꝓpter finẽ ꝓpter quem fiebat. Dñs eñ incaꝛnatus fuit: vt indeos/⁊ gẽtiles ſaluaꝛet. Propterea in ꝛegione que ab vtriq̃ inhabitabatur annunciaꝛi ⁊ pcipi voluit Q̃ aũt ab vtriq̃ inhabitaꝛetuꝛ pꝛ ⁊ Primo q̃ a gẽtib⁹. Eſa. ix. per hoc q̃ dicitur. tranſ iozdanem galilee gẽtiũ. Q̃ aũt a iudeis pꝛ per Euãgeliſtam Lucaꝫ qui dicit ij. c. Aſcendit aũt ioſeph a galilea ciuitate nazaꝛeth/in iudeam. Et ſic in ꝛegione cõi pcipi voluit. Non eñ iudeoꝝ deus tñ: ſed etiam eſt gentilium.

¶ Item ꝛegio illa ſuo noie pꝛopꝛietatem incaꝛnationis pꝛopꝛiſſime expꝛeſſit. Galilea eñ interp̃tatuꝛ ꝛeuelatio/ſiue tranſmigratio. In hac aũt annũciatiõe fiebat ſummi ſecꝛetoꝝ ꝛeuelatio: q̃ vbum/q̃ in pꝛincipio eꝛat apud deum/⁊ lucem inhabitat inacceſſibilem/q̃ nemo vnq̃ vidit. Caꝛo factum eſt: ⁊ vidit oia caro ſalutaꝛe dei nꝛm quod libꝛũ aperuit/⁊ ſignacula oia ſoluit. ⁊ nobis oia quecunq̃ audiuit a patꝛe nota fecit. Simili modo fiebat hic tranſmigratio maxima de ignoꝛãtia iſciaꝫ. de culpa in gꝛatiam: de vmbꝛa in veritatem: de ſeruitute in libertatem. de timoꝛe in amoꝛem: de gꝛauitate in leuitatem: de auſteꝛitate in benignitatez: de diuinitate in humanitatem/que maxima tranſmigratio fuit: quia in ea primum ad vltimuꝫ in vnam peꝛſonam tranſmigꝛauit. Galilea etiam fuit ꝛegio feliciſſima. Unde multitudo apoſtolica a domino ibidem incaꝛnato fuit electa. et ꝓpter hoc dicebãt Judei Actuꝫ. ij. Nõne oẽs iſti galilei ſunt.

¶ Itẽ galilea interp̃tat⁹ ſiue dicit⁹ rota. et iſtud cõuenit incaꝛnationis myſterio. qꝛ ibi rota diuinitatis fuit vnita q̃dꝛato nꝛe humanitat⁹. Unde ait q̃daꝫ. In hac vbi copula in q̃ fallit oꝛis regula/circul⁹ quadꝛatur. Rota q̃ppe ſignificat diuinitatẽ: qꝛ ſic circulatus figuꝛa nõ hz pꝛincipiũ nec fiñ: ſic eteꝛnũ ve eſt ſine pꝛincipio et ſine fine. Unde q̃daꝫ phs diffiniẽs q̃d eſt deꝰ/dixit q̃ deꝰ eſt circul⁹ ⁊ ſphera itellectual'. cui⁹ cẽtꝛũ vbiq̃ eſt. ⁊ circũfeꝛẽtia nuſq̃. Quadꝛat⁹ vo q̃ eꝛ oꝛ pte eſt finit⁹ in puncto: deſignat naturã creatã. Et iccireo circulus tũc fuit q̃dꝛat⁹/q̃n deꝰ extitit humanat⁹

Galilea etiã dicitur transmeans. ꝛ ista significatio huic mysterio est conueniẽs: quia in eo natura humana trãsmeauit ad supposituz aliene nature cũ esset nata supponi in supposito proprio de suo gñe. et tñ fuit suppositata in supposito diuine nature. ꝑm illud ad heb. ij. Non angelos apprehendit sed semen Abrae. Et sc̃m hec oĩa dñs iesus xp̃s cõuenient i regione galilee icarnat9 fuit. ꝛ galile9 appellat9 ẽ.

Si autẽ adhuc q̃rat. Quare hec annũciatio/ ꝛ incarnatio ꝟbi diuini fuerit facta in Nazareth ciuitate. et nõ in hierl̃z/vel in Roma/aut in aliq̃ alia ciuitate? Rñderi põt q̃ hoc factũ est. rõne interpretatiõis et cõuenientie. Qz nazareth flos interp̃tat. Et hec significatio cõpetit incarnatiõis mysterio. qz sicut flos gignit ex subtilissimis humoꝛib9 virgule. Ita xp̃s dñs nõ fuit generatus ex humano semine: sed ex purissimis sanguinib9 virginis bñdicte: et sicut flos de flore sine mixtione de matre saluo virginitatis decore pcessit. Vñ Bern. supmissus est inq̃t. Ju nazareth ergo annũciatur xp̃s nascitur9: qz in flore sperat fructꝰ pcessurus. Nomẽ igit ciuitatis in qua cõcipit exprimit statũ tpis/et finẽ opis/ad quẽ venit. Cũ. n. xp̃s in Nazareth cõcipit hyẽs transit. tẽpus innouatiõis aduenit. fructus appropiquauit. oĩb9 se exhibuit. medicinã cõficit. sensum reficit. coronãd9 petõrib9 venit. Hec enĩ sunt ꝓprietates floris ꝓpter quas cõgruit nazareth ad locũ diuine cõceptionis. Hec ille. Merito ergo nazareth vocat9 est locus in quo cõceptio floris illius annũciata est qui inq̃t Can. ij. Ego flos campi/et liliũ cõnalliũ.

Conceptus quoq; fuit xp̃s in nazareth vt adimpleret ꝓphetia Esa. xj. di. Egredietur virga de radice Jesse: et flos de radice eius ascẽdet. Ubi ꝑz vitatẽ hebraicã bñ. Et nazare9 de radice ei9 ascẽdet Mat. n. di radix filij et fili9 appellat flos mris.

Item hoc ideo factũ est vt xp̃i et beate virginis habitãtiuz in nazareth/excellentia figuraretur. Ut enim. ō. dicruz est. Nazareth flos interpretatur. Et floris triplex est conditio/que virgini et xp̃o competit scz. pulchritudo: redolentia: et fructuositas. quas cõditiones ponit. Ber. in ꝑmõe de assump. di. Cõmendat flores pulchritudo. suauis redolentia/ꝛ spes fructus. gña tripler. Prima igitur conditio di pulchritudoiq; flores sũt pulcherrimi. Sic et beata virgo cuz filio suo in corpore et anima fuerunt pulcherrimi. De beata ꝟgine dr. Cant. iiij. Tota pulchra es. ꝛc̃. De xp̃o dicitur q̃ fuit speciosus forma ꝑ filios hominũ. Scda conditio floris est redolentia et suauitas odoris. Hinc et beatissima virgo et eius filius suauissimũ reddebant suarum virtutũ odorem. Fuit aũt hic odor beate virginis/ꝛ filij sui exemplaris/ꝛ immaculata vita. Unde Hiero: ad Custo. i sermone de assump. de beata virgine inq̃t Uere hortus deliciarũ beata virgo in quo consita sunt omnia flores gña et odoramenta virtutũ. De xp̃o vero patet oĩb9 q̃ fuit et est lux mundi via et veritas. ꝛc̃. Tertia conditio floris est fructuositas. Sic et a ꝟgine maria florentissima/fructus ille dulcissimus exiit iesus benedictus/per cuius gestũ oẽs electi salui fiũt. Et sic etiã credo q̃ non latent xp̃ifideles fructus/qui pcesserunt et procedũt ab ipso xp̃o dño nostro Et ex his etiam patet expositio euangelij Luc. j. di. Missus est angel9 gabriel a deo in ciuitatẽ galilee: q̃ vocat nazareth. glo. vero sup. Luc. inquit. Locus quo mittit angelus nazareth vocatur: qz nazare9. i. sanctus sctõrum nũciabatur venturꝰ. Qz enĩ nazareth iterpretat etiã vnctio. Ideo bene fuit celebrata illa vnctio: ꝺ qua fuit prophetia ꝓnũciata Daniel. ix. vt quãdo yngeret sctũsctõr inducerẽt iustitia sempiterna: ũ xp̃s/q̃ꝺ sctũsctõr in hac ciuitate fuit vnct9. qz in primo instanti sue cõceptionis spũsancto sine mensura fuit repletus. sicut loquitur Petrus apostolus. Actuum. x. di. Unxit eum dñs spiritu sctõ et virtute. Uñ ꝓz scda pars ꝑmõis ꝛ respõsio ad sc̃m mẽbrũ principalis q̃stionis.

Ad tertium mẽbrum q̃stionis/qꝺ erat. Quis fuit modus huius annunciationis? Rñdeo non oĩa asserendo: sed deuote aliqua meditando/et sic contẽplando. Cum enim propter peccatũ primorũ pa-

rentum clausum fuisset celum: ita vt nullus ꝓ tot millia annoꝝ intrare posset. Adueniens autẽ temp9/quo ab eterno erat determinatum q̃ filius dei/secunda pso̅a in trinitate deberet incarnari/et sibi vnire naturã humanã in vnitate suppositi/vt liberaret et redimeret genus humanum. Uocauit deus pater archangelũ gabrielem. di. Ueni o/gabriel minister efficito terribilis sacramenti: absconditus obsecunda miraculũ. Ad requisitionẽ/et redemptionẽ errantis Ade/et generationis eius: a meis cogoꝝ descendere sedibus. Illum enim quẽ ad imaginẽ meam creaui/peccatũ inueterauit: tabefecit quem feci: obfuscauit quẽ plasmaui decorem. lupus meuz depascit pecus. deserta est paradisi possessio. lignũ vite abignea rũphea fuak. clausus est voluptatis agell9. misereoꝝ erranti. et apprehendere cupio hostem. Ad virginem Mariam perge/et ethereas sedes rumpe: et consilium nostrum defer illi. Hec galilee/incolit parua Nazareth menia sed sibi patẽt regna celestia. Huic ergo vnicum filium meum donare volo: vt sit illa mater eius/cuius ego sum pater Maria autem virgo in secreto thalamo/vbi clauso super ostio/orabat patrem in abscondito. Suspirabatq; vehementer: quia totus impetus sanctificationis prime impellebat mentem ipsius sacratissime virginis ad desiderium incarnationis filij dei et salutis omnium electorum. Unde omnes virtutes mentis sue in id quod postea in ea factum fuit toto conatu precedebant. Et sic cuz suspirijs multis filiũ dei: vt ad incarnandum veniret deprecabatur. Lachrymabatur etiam pre deuotione et pre dulcedine quam concipiebat/cum cogitabat deum hominibus adeo fore propitium/q̃ pro eis carnem assumeret. Lachrymabatur insuper pre ꝓpassione totius humani generis sauciati et vulnerati et captiui sub iugo angeli tenebraruz O si vidisses virginem paulo ante aduentum angeli in hac oratione feruidam/forte et coꝝ tuum mollires vnldedine deuotionis. Erat q̃dẽ ipsa (vt puto) in hac oratione pl9 solito feruẽtissima/mẽtali elatione itẽtissima/ꝛ diligẽtissima ad pscrutanda deuote mysteria incarnatiõis. Cũ humiliter corde deuoto/plãgẽtib9 oculis/ꝛ vultu ad celestia reuocato/dicebat deo. O clemẽtissime dñe deus: rex regum: qui bonitate tua mũduz creasti de nihilo/ꝛ post angelos hoiem ad tuã ymaginẽ formatuz dñm ꝓ stituisti creaturaꝝ/vt tibi seruiret te diligeret: tibiq; in omnib9 obtemperaret. miserere ei iam ꝓdito per pctm̃. miserere tua bonitate: miserere clemẽtia ꝛ charitate tua. Aperi celos ꝛ descende. Jã tot annoꝝ milia percurrerũt. ꝛ scti patres/et prophete ꝛ patriarche/amici tui in tenebris habitant expectantes lumen tuum. Ueni obsecro pater benignissime. Ueni ꝛ ne respicias peccata hominum descende de celis verus deus: verum lumen/gaudium/solatium/dulcedo/ꝛ ꝓsolatio afflictorum. O si oculis proprijs tam grande mysterium aspicerem/O q̃ letarer cum deum in carne viderem. O q̃m tum sancti patres gaudiũ susciperẽt. Rumpe moras creatoꝝ optie/ꝛ veni ad liberãdũ nos. Fac mihi hanc gratiã/vt tue matris ancilla ꝛ pedissequa efficiar. O si cernere possez antẽ moriar illam benedictam virginem que paritura est meum saluatorem. profecto illius pedibus prouoluta eius me seruam facerem/et illius semper mandatis obtemperarem: Dum ergo maria in his deuotissimis suspirijs/ꝛ lachrymosis orationibus/ac meditationib9 staret occupata. Statim cuncto celi audiẽte senatu: mandato Gabriel a deo patre de hac annunciatione accepto. flammineos/oraq; tonantia pauens arebano paruit tremefactus imperio. mox igitur astriferum volatu rabido secanit aerem. percussit iumine noctem. ac flammeos artus vibrãs velut pauo vniuersi coloris/radijs solis obtectus: per medios celi sinus ferebatur donec extrema Marie tecta/forma speciosi iuuenis accepta/candida veste et fulgentissima coruscans/ingredit dicens. Aue gratia plena dñs tecum. ꝛc̃. Dixitq; illi: o Maria omni gratia dei plenissima. o virgo super omnes alias benedicta. o puella dei eterni coniugio deputata. si videre appetis virginẽ dei filium parituram aspice teipsam. Si desideras creatoꝛẽ incarnari

prepara deuote habitaculum sanctissimi vteri tui. Si optas saluatorē de celo descendere consensum prebe et concipietur ex te. Te enī in sponsam suam pater eternus elegit. te filius in matrem suam ante secula deputauit. Te spiritussanctus super omnes ỽgines adamauit. Gaude igitur et letare. quia rex regū et dñs dominātium atq; imperator angelorum nascetur ex te. Contemplari aūt possumus ꝑtum beata virgo exultauerit. que seruā se facere cupiebat illius virginis/que concipere et parere debebat saluatorem: cum ei apparens angelus gabriel dixit. Aue gratia plena/dominus tecum. q.d. O maria virgo super omnes preelecta tu non eris serua. non ancilla. non pedissequa: sed domina dominarum/et mater dei ab eterno preordinata. tu es illa virgo de qua loquti sunt omnes prophete. tu es regina celorum et imperatrix omnium hominum/ et angelorum/ et omnium gratiarum dei receptaculum. Sed tamen dicitur Luc. i. c. q̄ ipa audita āgelica salutatione turbata est in sermone eius. ꝛc. Non turbatione incredulitatis/ sicut zacharias: sed turbatione admirationis: Maz beata virgo solita erat videre angelos. et ideo de apparitione angeli non fuit mirata. i. turbata: sed de salutatione insolita: quia nihil mirabilius vere humili/ q̄ sua exaltatio. Et ideo cum beata virgo esset humilima/audiens salutationem tante excellentie: turbata est in sermone: non in apparitione. Sed ab angelo fuit confortata dicente. Ne timeas maria. s. de salutatione insolita. cuius causa subditur. Inuenisti enim gratiam apud deum: non solum pro te: sed pro toto humano genere. Ecce concipies in vtero/et paries filium/et vocabis nomē eius Jesum. Hic erit magn⁹/ et filius altissimi vocabitur. Et dabit illi dominus sedem Dauid patris eius/et regnabit in domo Jacob in eternum/ et regni eius non erit finis. quia christus non solum in ꝑtum deus sed etiam in ꝑtuz homo regnabit in eternuz super omnes etiā super angelos. Hec et alia audiens Maria ab angelo? Rndit. Quō fiet istud qm̄ virum non cognosco. i. nō cognoscere propono. Ubi notandum q̄ inter angelum ⁊ beatam virginem quasi quidam dialog⁹ fuit factus. et secundum quosdam cepit a media nocte et durauit vsq; ad auroraz secūdum alios aūt incepit ab aurora ⁊ durauit vsq; ad ortum solis. Alij aūt (vt. s. diximus) dicūt q̄ incepit in sero et pdurauit vsq; ad horam matutinam. Nam ỽgo angelum interrogauit/et modum quesiuit/dicens. Quomō fiet istud? Nō enim dubitabat Maria de facto: nec querit an fiat? quia legerat illud Esaie. Ecce virgo concipiet: et pariet filium: sed moduz que fuit/et ordinem: quia quomō fieret ante non legerat. Maria enim (sicut declaratum est in precedenti sermone) proposuerat se obseruaturam votum virginitatis in corde: et accepto spōso Joseph sanctissimo/et cognoscens domini voluntatem simul cum viro verbis expressis virginitatem vouit. Et ideo angelo annunciāti maria respondit Quō fiet istud: quoniaz virum non cognosco? Sed vt audiuit angelus responsum virginis letus retulit et exposuit q̄ modum: di. Spiritus sanctus superueniet in te. i. non concipies humano modo sed diuino: quia nō virtute seminis virilis: sed virtute spiritussancti. Ipse enim in te descendet: et de tua carne virginea: hoc est de purissimo sanguine tuo accipiet ⁊ corpus christi sua ỽtate perficiet. Ideo subdit angelus promittens virgini filꝝ humanationem. di. Et virtus altissimi obumbrabit tibi. i. dei filius qui est dei patris et sapientia/ et virtus (. j. cor. j.) Obumbrabit tibi. quia sub vmbra carnis latebit virtus diuinitatis. Promisit⁹ q̄ ei filꝝ sanctificationem. di. Ideoq; et quod nascetur ex te sanctum vocabitur filius dei. Et vt virginem clarius informaret exemplum sibi preposuit de elizabeth sterili. cuz dixit. Et ecce elizabeth cognata tua/et ipsa concepit filium in senectute sua. ꝛc. Sed cum maius sit virginez cōcipe/ q̄ sterilē. ideo āgelus inducit oipotētiā dei. di. Qi nō erit impossibile apd deū omne verbū: qui dixit et facta sunt. Accelera o maria respōsum: et expedias nunciū. Expectat. n. adhuc cuz modestia/et audit attente. Nō interrūpit verba angelus. sed illa suscipit cū multa reuerentia. Tunc Maria virgo cum profundissima humilitate genibus flexis: lachrymātib⁹ oculis pre gaudio/ ⁊ deuotione: manibus q̄ elevatis ad celum: dixit. Ecce ancilla dñi: fiat mihi ſm verbum tuum. Ecce. s. ꝑsens sum prōpta ⁊ parata ancilla dñi ad obediēdū. Fiat mihi ſm verbum tuum. i. Fiant que tu dixisti ſm dei volūtatem. O gratum responsum. ⁊ vere gratissimū qō dixit maria angelo Gratissimū enim fuit deo: qui ad suum vterū descendere statim dignatus est. Et quem celi ⁊ terra capere non poterāt. verbis istis/maria clausit in suo ventre. O incogitabilis virtus Marie virginis. O ineffabilis clemētia creatoris/ O incōprehēsibilis altitudo mysteriorum dei. Una mulier hebrea fecit innationez in domo regis eterni. Quid plura? Hodie virgo sacratissima dicit. Congratulamini mihi oēs qui diligitis dñm: quia cū essem paruula placui altissimo. Placuit certe: q̄ dixit Ecce ancilla dñi. Non dixit ecce regina. ecce mater. sed ecce ancilla. O humillima virginis. oblatio: qua se in ancillaz dei totā obsequiosam redde bat. Gratissimum fuit etiam hoc responsuz angelis dei: qui virgineuz consensum expectabant. Quisnaz explicet q̄to gaudio iint repleti: cum iam virginem audiebant di. Ecce ancilla domini? Letabant quidē iocundabantur ⁊ exultabant. Unde Aug. in ser. de annunciatione inquit. Egerunt in celo festū/ dū gabriel redijt ⁊ ỽgo cōcepit. Agamus ⁊ nos in terris gaudia nouaquia virgo concepit ⁊ peperit. hec ille. Gratissimum quoq; fuit sanctissimum marie responsum/ hominibus: quibus per illaz salus mittebatur a domino. O Adam O Eua parentes generis humani. O Abraam O Jsaac/ O Jacob/ O Esaia/ O Hieremia. O sancti patriarche ⁊ pphete. Dicite mihi q̄so dicite. Cū ỽgo locuta ē ỽba salutarij nr̄e: sensistis ne aliq̄d aut audiuistis? Puto em̄ q̄ angeli advos descēdētes vocē āmenā dixerūt. Gaudete patres sancti: qi hodie puella vna: illa quam prophetys ⁊ figuris prenunciastis a domino requisita responsum prebuit. Ecce ancilla domini. et iam incarnatum est in ea verbum diui-

num. Puto etiam claritatis insolite radium eis apparuisse: nunc se retrahendo/ nunc se reddendo. O qualis fuit et q̄ magna iubilatio tunc illorum/qui sedebant in tenebris et vmbra mortis. Letamur ergo et nos in hac die quam fecit dominus. In qua tanta stupenda/et magnalia/ac grandi admiratione digna sunt patrata. Secundum enim Dsmascenum post virgineum consensuz statim facta sunt tria simul ⁊ semel. Primum corpis christi organizatio. Secundum anime ipsius christi organizatio. Tertiuz corporis et anime christi cuz diuinitate vnio. Assumpsit. n. verbum totum hominem ⁊ non prius corpus q̄ animaz/ sed simul. Ex qua vnionis deus homo factus est in vtero virginis. Quod dicere stupeo. certe nec dicere valeo/aut exprimere rem taz grandē. Quid factum est in te O virgo gloriosa cum sensisti tuum vterum tali filio decoratū? O/ q̄ta fuit tunc oim tuoꝝ sensuū interioꝝ ⁊ exterioꝝ mutatio illū certe habebas q̄ in celis cum patre regnabat. Illum tenebas qui simul cum patre spiritum sanctum inspirabat. Securi iam sumus: ⁊ amplꝰ nō desperabimus Juua nos virgo pyssima: ⁊ ad tuum filium pro nobis porrige preces. vt nobis gratiam suam largiri dignetur: qua valeam? sua cognoscere beneficia ⁊ fi bi possimus in hac die gratias condignas referre: qui humilem se tibi dedit: qui est benedictus in secula seculorum.

Amen.

¶ Sermo.xxxij. De Visitatione Marie virginis.

¶ Thema.

Visitatio tua custodiuit spiritum meū. Scribuntur hec verba Job.x.c.

¶ Prologus.

Verba preposita thematis nostri (fratres charissimi) poterat dicere sancta Helizabet Marie virgini cum ab ea visitata ⁊ salutata fuit. Mirū quippe videt ⁊ valde mirabile q̄ regina celorū/dña angelorū/⁊ mater domini veniat ad visitandā seruā ⁊ matrē serui ambulādo per tā longam ⁊ asperā viā. quia (vt fertur) a nazareth vsq; ad hierusalē sunt lxxiij. miliaria vel circa. Unde nō ociosum nec sine rōne hoc mysteriū videtur fuisse celebratū. Nā si diligenter aduertimus charissimi. si intento corde cōsideramus. vtiq; ꝑperimus q̄ hanc festiuitatē visitatiōis bñdicte virginis sicut ⁊ ceteras eius festiuitates celeberrimas: summa deuotōe summa cordis ⁊ aie exultatiōe/excipiēdo bñdictā v̄ginē summa laude extollere: eiq; in hoc ei⁹ visitatiōis gaudio quo dixit. Exultauit spūs meus i deo salutari meo. ꝓgratulari debem⁹ ⁊ tenemur. Qd ostēdo triplici ratiōe.

¶ Primo ratione conformatiōis. Decet em̄ seruos gaudere in gaudijs dñi sui/⁊ cōformari ei in volūtate. Un̄ decēs ē nos cōgaudere deo nostro ⁊ dñe nostre ac/ sctis: adhortante apl̄o. Rom̄. xij. Gaudete cum gaudentibus. Quia aūt in hac visitatione gaudium fiebat deo ⁊ sanctis angelis/ iustisq; omnibus. Nam gaudebat primo deus: quia ei⁹ incarnatio iam agnoscebatur ⁊ profitebatur ab hominib⁹. videlicet Elizabeth ⁊ Johāne. Secundo gaudebāt angeli: quia Johannes in vtero sanctificabatur. Si enim gaudium est angelis sup peccatore ꝙuerso. Luce. xv. multo magis super iustificato in vtero prophetante Johanne per quem multi peccatores erant conuertēdi. Tertio gaudebat Elizabeth ⁊ Johannes in vtero eius: quia statim facta salutatione/repleti sunt ambo spiritu sancto. Naz ⁊ Johannes tunc fuit ab originali mundatus ⁊ sanctificatus/⁊ in gratia fuit confirmatus/vt nunq̄ mortaliter peccaret. Fuitq; cognitione prophetica illustratus: cum tam absconditum mysterium diuinitatis Jesu certissime cognouit existens in vtero. Fuit etiam tunc ratione virili ⁊ sensuū acceleratus: vt Aug. dicit ⁊ Hiero. Quarto gaudebat beata v̄go quia tanta gratia sevidebat abundare q̄ eius gratia redundabat ⁊ influebat copiose etiaz ad eos quos visitabat. i. ad Johannem ⁊ Elizabeth sicut patuit supra. Gaudebat q̄ cum Elizabeth eam matrez domini vocauit: di: Unde est vt veniat mater domini mei ad me? quo nil maius dici potest ad virginis honorē. Gaudebat etiā Maria virgo cum aduertebat quomodo spiritussanctus eam tam per angelum q̄ per Elizabeth/benedictam super omnes pronunciabat: di. Benedicta tu in mulieribus: ⁊ benedict⁹. ⁊c. Unde ⁊ gaudiosum canticum cecinit: di. Magnificat anima mea dominum ⁊c. Debem⁹ igitur/⁊ nos in hac festiuitate: in spiritu/ in deo salutari nostro: sicut ipsa se nobis in exemplum prepositum in verbis istis dicens. Exultauit spiritus meus. ⁊c.

¶ Secundo ratione adquisitionis quia ex hoc specialem gratiam apud virginez adquirimus si eius festa deuote recolim⁹. Nam in hac visitatione: Elizabeth ⁊ Johannes specialem per eius hospitationē gratiam adquisierunt. Non ergo dubium quin ⁊ nos adquirere possimus ⁊ obtinere vt in nostro corde hospitetur xp̄s eius filius ⁊ sancta mater eius per specialis gratie visitationem: prout in hodierno officio canitur. Insuper quoq; in huius festi celebratione adquirere possum⁹ specialem indulgētias. qm̄ ab Urbano papa cum eisdem indulgentijs est hoc festū institutum sicut festum corporis christi. ⁊ Bonifacio papa consimiliter. sicut de aliis extant priuilegia que legunt in matutinali officio.

¶ Tertio idē probatur rōne obligationis qz ficut dicit beat⁹ Grego. in omel. Quāto crescūt dona tanto etiā rōnes crescunt donorū. Sed per beatam virginē tot ⁊ tā ta beneficia sunt nobis exhibita: ⁊ tā inaudita ⁊ ineffabilia q̄ per totā vitaz nostraz si etiā mille annis viueremus ⁊ mille linguas haberemus: sufficiētes laudes ⁊ gratiarū actiones reddere ei non possemus. Quis em̄ sufficiat ei debitas reddere grās cū per eaz a morte eterna liberati sumus: per eaz sic nobilitati: sic dignificati sum⁹ sup oēm creaturā: vt deum fratrem habeamus: celesti reges effecti sum⁹: ⁊ oia bona possidemus. Et ideo tanto frequentius in anno eius festa/summa deuotione/ celebrare debemus: tanto honorificentius ei deseruire tenemur: q̄to maiori beneficio nos obligauit ad sui famulatum: ne ingrati videamur ⁊ rei coram ea inueniamur. Hinc ecclesia pluribus vicibus eius festa frequētat: vt in eius deuotione inardescāt eius filij/⁊ debitum ei honorem sepius p̄soluant. Propterea dicit Hiero. Si mille ora mihi forent: si tot lingue quot in celo stellе resonarēt: nō tibi o/dña debitas laudes p̄soluere ex equo sufficerē. Nō em̄ sufficit lingua carnis tuas enarrare virtutes. Qua de re igitur. ad laudem marie virginis: ⁊ ad cōsolationē fideliū. aliqua de hac visitatione declarabimus. Sed vt sermo noster habeat aliquod principium more solito/monetur. questio.

¶ Utrum beatissima virgo post angelicā salutationē rōnabiliter ⁊ cōgruēter id fecerit vt in montana iudee abiret ad cognatam Helizabet visitādā ⁊ eam salutandā.

Ad hanc questionez Respondeo q̄ sic multipliciter rōne.

¶ Primo ratione pietatis.

¶ Secundo ratione sanctificationis.

¶ Tertio rōne exercitande virtuositatis.

¶ Quarto ratiōe exemplaritatis siue exēplificationis.

¶ Primo ratione ⁊c. Pietas em̄ ipsam ad hoc indurit. Quod i spiritu p̄uidit salomō Cā. iij. di. Que est ista que ascēdit per desertū sicut virgula fumi ex aromatib⁹ myrrhe/ ⁊ thuris: ⁊ vniuersi pulueris pigmentarij. Fuit nāq; beatissima v̄go virgula. i. flexibilis ad pietatē. quāz si habuerit ad oēs vniuersaliter. ꝑticulariter tñ ⁊ precipue exercuit eaz circa Elizabeth. Dicit aūt ex aromatib⁹: qz fuit plena odorib⁹ oium gratiarum. Nec mirum qz sicut vas/quod a principio sue nature fuit repletum aliquo bono odore: seruabit diu odorē illū. Sic virgo ab exordio sue conceptionis plena deo: in quo sunt oēs virtutes/remansit semper oium aromatizātiū virtutuz odoribus respersa: iuxta illud pronerbiū. Quodnous testa capit inueterata sapit. Additur aūt vniuersi pulueris pigmentarij: qz oēs gratias quas alij scti habuerunt ꝑticulariter ipsa habuit vniuersaliter. Rōne ergo pietatis virgo maria post angelicā salutationē voluit abire in mōtana ad salutandam Elizabet ⁊ ei seruiendum.

¶ Secundo ratione sanctificationis. Maria em̄ venit ad Elizabeth ⁊ xp̄s ad Johānem sicut dictū ē s. vt ipsuz sanctificaret: sicut etiā postea venit ad baptismuz Johannis vt eū sctificaret vt inquit Amb. sup Luc. Un̄ ait q̄dā doctor. Idcirco etiam Maria post cōceptū ad Elizabeth properat: quia xp̄s qui in vtero suo erat Johānē adhuc p nullū in vētre matris positum sanctificare festinat. Nō ergo vagādi ⁊ discurrēdi desiderio abūt maria i mōtana: sz qz spūsctō illustrata sciebat summe placitū fore deo vt propinqua. s. Elizabeth visitata Joānes sctificaretur q̄a futurus erat p̄cursor xp̄i. Unde patet q̄ ratione sanctificationis rōnabiliter beata virgo abūt in mōtana ad visitandum Elizabeth.

¶ Si autez aliquis quereret. Quomodo beata maria mox post conceptum fuerit ansa festinanter ambulare in mōtana via tam longa: cum protūc periculuz magnū sit aborsus. qm̄ sez mulier nouiter concepit? Ad hoc respondetur q̄ sciuit fructuz conceptum diuina nō humana virtute firmatū. Illis em̄ que humanitus concipiūt duo tempora monendi interdicūtur a medicis. Primo sez post conceptionē statim quia tunc conceptus mollis est ⁊ faciliter

mobilis et a me solubilis. Secdo post qui tū mensem vel sextum: quando gravitate sua conceptus se abrūpit: sed maria diuinitus concepit. ergo. ꝛc.

¶ Tertio maria abūt in mōtana ad visitandū Elizabeth ratione exercende virtuositatis: quia sciebat virgo suam visitationē fieri ad exercitationem proximarū virtutū: et per cōsequens ad merita et premia consequenda maxima. nō solū super homines: sed etiā super angelos. tum pro exercitio summe charitatis. tum pro exercitio maxime humilitatis. Primo p exercitio charitatis. Unde Amb. in omel. inquit. Quo enim iam deo plena nisi ad superiora ꝙgo cum festinatione conscenderet. nescit. n. tarda molimina spūssancti gratia. Et q̄dā alius doctor ita pulchre loquitur. di. Accepto igitur consensu virginis vt sine virili semine conciperet dei filiū. discessit angelus ab ea. visum vtiq; subtrahendo non famulatum/ atq; celestia petit. Quē virgo sequitur dum in montana progreditur. Jusuper plane et vltra angelos gratia superveniente peruenit. Est ergo nimirum q̄ in angelis charitas q̄ supereminuit in maria dum progreditur in montana. Secundo pro exercitio maxime humilitatis: qua se domina mundi humilez ancillam Elizabeth exhibuit. Eandem enī humilitatez quam angelo maria exhibuerat. di. Ecce ancilla domini: hominibus etiam exhibere curabat. Et ideo festinanter abūt in montana et zacharie domū intrauit. vt elizabeth visitaret: ac pregnanti vetule iuuēcula ministraret. Unde Ambro. in omel. ait: Didicistis virgines pudorem marie discite humilitatem. venit propinqua ad proximam: iunior ad seniorem: nec solum venit sed etiam prior salutauit. Decet enim vt quanto castior ꝙgo sit tanto humilior. Noverit deferre senioribus sit magistra humilitatis in qua est professio castitatis est et causa pietatis est etiam norma doctrine. Contendum est enim quia superior venit ad inferiorez vt inferior adiuuetur. Maria ad Elizabeth christus ad Johannem. Hec Amb. Hanc etiam rationem visitandi affirmat Aug. in quodam sermone vicēs. Denīq; in montana cum festinatione virgo abūt et Elizabeth salutata in eius ministerio quasi mensibus tribus humiliter stetit. Tertius hic fuit virginis ascensus vt difficile rumperetur triplex funiculus. Ferebat siquidem in querenda gratia charitas. splendebat in carne virginitas: in obsequio eminebat humilitas. Hec ille.

¶ Quarto hoc factum est rōne exēpli. Jn hoc enim quod dicitur. Luc. j. Exurgens maria: abūt in montana cum festinatione in ciuitatem iuda: et intrauit in domum zacharie: et salutauit elizabeth. traduntur nobis octo documenta que exemplo Marie facere debemus.

¶ Primo q̄ exurrexit statim post conceptionē filij dei. vt nos instrueret q̄ statim quando concepimus propositum bonuz et salubre: debemus exurgere a sensualitatibus et peccatis et a torpore accidie: iuxta illud ℣ Pauli Epheſi. v. di. Surge qui dormis et exurge a mortuis: et illuminabit te christus. et prouerb. vj. inq̄t Salomon. Usq;quo piger dormis? quando exurges a somno.

¶ Secundo dicitur q̄ abūt. s. galilea: que interpretatur rota vel volubilis. vt nos instrueret discedere ab amore et affectione rerum mundanarum volubilium: secundum consilium prophete. q. di. Surgite ꝛ ite: q̄ nō habebitis hic requiem. vel vt instrueret nos statim concepto proposito bono abire ad illud opus producēdū.

¶ Tertio additur cum festinatione. Ut instrueret nos debere esse feruentes et veloces ad bene operandum. et ad currendaz viam diuinorum preceptorum: vt dicere deo valeamus cum propheta. psalmo. cxviij. Viam mandatorum tuorum cucurri: cum dila. cor meum. Unde Beda ait. Festinanter ire est non pedum gressus accelerare: sed in fide semper ac/ virtute proficere. Jtez hoc egit vt nos instrueret sine mora et festinanter conuerti ad penitentiam: iuxta illud Eccl. v. Ne tardes cōuerti ad dominum: ꝛ ne differas de die in diē Sicut ergo maria festinauit: Ita ꝛ nos debemus festinare ad bona opa accelerādo.

et quicquid boni agere valemus: instāter operando. Ait enim Chrysost. in quodaz sermone. Nihil est quod vitam nostram ita valeat euertere: vt operum actionem dissimulare: semperq; differre. sepe. eteniz illud omnibus nos bonis facit excidere. Unde dixerunt aliqui sapientes q̄ bonuz opus nunq̄ est differendum. ne forte aliquo casu superueniēte impediatur. Malum vero semper differri debet. si forte aliquis casus superveniēs impediat eius perpetrationem.

¶ Quarto additur in montana ; Locus eni in quo manebat zacharias erat alnor galilea a qua recessit maria: distans circa lxxiij. miliaria a domo zacharie que erat prope hierusalem. Hoc ideo quod dicitur in montana. docet nos ascendere ad vite altitudinem: appetendo celestia et appropinquando ad ea. Uel dicitur in montana: quia sicut beata virgo per montez cōtemplationis transiuit que mentem semper in diuinorum contemplatione elevatam tenuit. Sic et nos debemus in montana ascendere. i. in montem contemplationis: Abūt quoq; in montana. vt ostenderet q̄ licet via virtutum sit difficilis. q. Ethico. tamen non debet homo ratione difficultatis desistere sicut nec illa cessauit ab ascensu montano incedendo per viaz saxosam et arduam et pedester ambulando. Ad acquirendas eni virtutes non sine labore peruenitur: sicut nec ad montana sine difficultate ascenditur. Unde metrice dicitur. Absq; labore graui/ non possunt magna parari. Ideo debemus prosiciscī per viam artam que ducit ad vitam Mat. vij. s. per viam virtutis que est arduа: et non ire per viam facilem que descendit ad infernum.

¶ Quinto additur in ciuitate iuda. Judas autem confitēs interpretatur. vt nos instrueret ad confitenda peccata nostra ꝛ diuulgandas diuinas laudes maxime eūdo ad ecclesias/ ad predicationes/ et missas/ aut alia diuina officia. Uel abūt in ciuitatem Juda. vt nos instrueret ad intrandū claustrū regularis obseruātie. q̄ est ciuitas cōfitētiū petā ꝛ laudes deo canētiū.

¶ Sexto additur in domum zacharie. vt nos instrueret non debere sequi cogitationes vanas: sed semper memores esse mādatorum dei ad faciendū ea. iuxta illud Numeri. xv. Memores preceptorum domini faciant ea. zacharias enim memor domini interpretatur. Intrauit etiam in domum zacharie: vt seruiret Elizabeth mater regis/ matri militis. In quo dedit nobis exemplum humilitatis vt seruem illud Math. xx. Quicunq; voluerit inter vos maior fieri/ erit vester seruus. Item intrauit domum zacharie senis et muti: vt ostenderet q̄ fortiores debent ire ad domos infirmorum et sani fratres/ infirmis ministrent: seruando consiliuz. Eccl. vij. di. Non te pigeat visitare infirmū q̄ hoc enim in dilectione firmaberis.

¶ Septimo additur. Et salutauit Elizabeth. Ut nos instrueret in solo deo sanctitatem nostri desiderij ꝛ spem nostram collocare: vt possimus dicere cū ppheta illud psalmi. lxxij. Deus cordis nostri ꝛ spes nostra deus in eternū. Elizabeth namq; dei nostri sanctitas interpretatur. Chrysost. autē super Mat. inquit. q̄ ideo visitauit Elizabet. Ut archanuz dei incarnationis mysterium quod propalare nolebat: ipsi Elizabeth cognate sue sancte aperiret. et simul cum ea de acceptis a deo beneficijs gratias illi referret.

¶ Octauo additur q̄ mansit in domo zacharie qua si tribus mensibus. vt sez nos instrueret perseuerare in bonis operibus: ꝛ fugere hominū conuersationes que debent euitari maxime a virginibus et alijs iuuenculis mulieribus. Ait enim Hiero. in suo trāsitu. Ego puto q̄ si cū viris femine habitauerit: viscariū diaboli nō deerit. Ihas aūt rōnes tangēs Amb. in omel. inq̄t. Discite et vos sētē mulieres sedulitatem quā pregnātibus debeatis exhibere cognatę. Maria que āte sola in intimis penetralibus versabatur. non a publico virginitatis pudor non a studio asperitas montium. non ab officio prolixitas itineris retardauit. In mōtana virgo cum festinatiōe. virgo officij memor. iniurie immemor: affectu vigente non seru relicto perrexit domo. Discite sacre virgines nō circumcursare per alienas cōes non de-

motari in plateis: non aliquos in publico miscere ꝓmones. Maria in domo sera /festinat in publico. Mãsit apud cognatam suã et trib⁹ mẽsib⁹. Etẽ q̃ ꝓpter officiũ venerat iherebat officio. Mãsit aũt trib⁹ mẽsib⁹: nõ q̃ dom⁹ eã delectaret aliena: ꝫ q̃ frequẽti⁹ videri i publico displicebat. hec ille. ¶Patet ergo o ppl'e mi/quatenus per rõnes supradictas quare. Maria ꝟgo post filꝝ dei cõceptionem/voluit abire in mõtana ad salutãdam ꝛ visitandã cognatam suam sanctã Elizabeth.

¶Nunc Data deuota. Accipe deuotã cõtẽplationẽ. et postea ibis ad domũ tuã cum dei bñdictione. Conare etiã emittere vnã lachrymã ob amorẽ Marie ꝟginis: vt dignek deꝑcari deũ ꝓ nostra salute. Contẽplari eñ debes q̃ Maria post conceptionẽ filꝝ sui recogitãs ꝟbum angeli de cõsobrina sua Elizabeth. vꝫ. Et ecce elizabeth cognata tua ipsa cõcepit filiũ in senectute sua. ꝛc. Eã visitare ꝓposuit ad congratulandũ ꝛ seruitẽdũ eidẽ. Exiuit ergo vna cũ sponso suo Joseph a nazareth domo sua q̃ distabat ab hierl'm (vt. ꝫ. dictũ est): lxxiij. miliaria vel circiter. Nõ retardabat asperitate vel lõgitudine vie: sed cũ festinatiõe iuit: q̃ nolebat diu in publico videri vel inueniri. Et sic nõ erat ex cõceptu filꝝ agranata vt alie matres. Non eñ fuit dñs Jesus onerosus matri. Conspice ergo hic quomodo vadit cũ spõso suo regina celi ꝛ terre non eques sed pedes. Uadũt autẽ cũ ea paupꝛtas/humilitas/ꝛ vecũdia/oĩmꝫ ꝟtutum honestas: ꝛ etiã dñs secum. O q̃tum eius cor iocũdabat cũ dei filiũ in vtero bñs graditur. C redo q̃ pre gaudio nec fatigia sentiebat itineris longi/nec asperitatẽ petrose vie: sed spiritu fleti virtute. ꝛ consolatione plena/festinãter ibat ꝛ alacriter. Cũ autẽ intrauit domũ salutauit elizabet dicẽs. Salue soror mea elizabet. Statim vt audiuit eius salutationẽ: spũs sancti gratia ex verbis marie in ea descendens vsq̃ ad eius vterum: cõmouit infantem Johãnẽ in vtero. glo. vocẽ prior Elizabet audiuit. sed iohannes prior gratiaꝫ sensit. Unde statim iohãnes in vtero sentiens dñm oipotentem adesse in virginali vtero: exultauit adorauit: et quẽ ꝟbo deũ esse testificari non poterat: motu exultationis adesse testatus est. Unde cũ Johannes teneret faciem versus terga et spatulas matris. (sicut et ceteri. qi vt dicũt phisici. filius existẽs in vtero matris tenet terga versus ventrẽ matris. faciem vero ꝟsꝰ terga et spatulas) cum beatissima virgo salutaret elizabet: statim vertit faciem ꝟsus ventrez matris: et genibus flexis adorauit christus existentẽ in vtero beate virginis quasi querẽs amplexari ꝛpm. Mox igitur Elizabet repleta est spũsancto ꝛ genib⁹ puoluta bñdictã ꝟginẽ mãcipauit: ãplexata ẽ ꝛ osculata. O/oulcissima illa oscula marie. O elizabeth/sensisti ne vnq̃ maiorẽ cordis iubilationẽ: maiorẽ dulcorẽ. maiorẽ anime delectationem q̃ hac vice? Credo enim q̃ anhelitus benedicte ꝟginis per eius sacrũ os de interioribus eius quibus deus habitabat prograditꝫ ac ꝓ os Elizabeth ingreditꝫ totã eius cordis meꝺullã penetrabat: et suauitate diuina replebat: adeo q̃ Elizabet se cõtinere nõ potuit: sed voce magna exclamauit et ꝓphetauit de pñti occulto. i. de xpo et virginitate matris eius. et ait. Benedicta tu in mulieribus et benedictus fructus vẽtris tui. Et vnde hoc mihi vt veniat mater domini mei ad me? Ecce eni vt facta est vox salutationis tue in auribus meis exultauit in gaudio infans in vtero meo. Prophetauit etiam de preterito dicens. Et beata que credidisti. ſ. angelo. Subdit prophetando de futuro. vi. Q̃m perficientur in te que dicta sunt tibi a dño. ¶Pẽsa ergo q̃ta fuit in corde prophetisse suauitas consolationis: quanta dulcedinis suauitas ꝓ ꝓsentia marie et eius filꝝ. Tunc ergo Maria deo plena non elata per vanaz gloriã: sed in humilitate firmata deo attribuens omne bonũ genibus flexis et (vt pie credo) dulcissimis lachrymis irrigata: mẽte et facie serena cepit gr̃as agere et laudes deo depromere dicẽs. Magnificat anima mea dñm. Et exultauit spiritꝰ meus. ꝛc. et vsq̃ ad finem complenit. Deinde se ad sedendũ dña ponens humillima in inferiori loco se posuit ad pedes Elizabet. Sed illa incõtinenti surgens et istud nõ ferẽs

eam erexit ꝛ pariter sederũt. Querit autẽ et dña de modo sue cõceptionis. et Elizabeth sue. ꝛ hec ibi letãter narrãt et laudãt deũ de vtraq̃ ꝓceptiõe: et i gratiaꝝ actiõe cõsistũt. ꝛ dies leticie agũt. et stetit dña q̃si mẽsib⁹ trib⁹ ministrãs ꝛ seruiẽs ei et oibus q̃ poterat humiliter/reuerẽter/gratãter/ꝛ deuote quasi oblita se esse matrẽ dei et toti⁹ mũdi reginã. O qualis dom⁹: qualis camera. qualis lect⁹ i quo pariter morant ꝛ reꝙescunt tales matres talibus filꝫs fecũdate: Maria ꝛ Elizabeth. Jesus ꝛ Johãnes. Sũt etiã ibi magnifici/ꝛ sctissimi mariti/zacharias/et Joseph. Adueniẽte aũt tpe suo peperit Elizabet filiuꝫ/quẽ dña leuauit de terra ꝛ diligẽter aptauit vt erat expediẽs. Puerulus sũt quasi ipsam itelligẽs aspiciebat eã: ꝛ q̃si ei porrigere vellet manꝰ: caput ad eã ꝟtebat/ꝛ in ea solũ delectabat ꝛ ipsa delectãter eũdẽ amplexabat ꝛ osculabat iocũde. Cõsidera magnificẽtiã Johãnis. Nullus vnq̃ talẽ baiulã habuit. In octauo igit die circũcisus ẽ puer ꝛ vocat⁹ est Johãnes. Tũc apertũ est os zacharie ꝛ ꝓphetauit dicẽs. Bñdict⁹ dñs de⁹ israel. ꝛc. Dña ꝟo stans post aliquã cortinã ne ab hoibus videret q̃ cõuenerãt ad circũcisionẽ Johãnis: audiebat attẽte cãticũ illũ i quo de filio suo fiebat mẽtio/ꝛ oĩa cõseruabat i corde suo tãq̃ sapiẽtissima. Tãdẽ vale facies Elizabeth ꝛ zacharie: bñdicẽs Johãni: facta reuerẽtia/redut i domũ habitatois sue Nazareth cum spõso suo. In qua reuersione pauꝛtatẽ eius ad mentẽ reuoca. Redeũt eñ ad domũ in qua nec panem/nec vinũ/nec alia necessaria iueniunt. sed nec possessiones/nec pecunias. Stetit igit his tribus mẽsibus apud illos forte opulentos. nũc autẽ redut ad pauꝛtatẽ vt ꝓpꝛis manib⁹ victum propinaret. Cõpatere sibi o alia deuota: et amore pauꝛtatis accẽdere. Sume etiã ex premissis oĩbus/exemplum virtuose operatiõis ꝛ imitationis. Intue re oculo fidei et deuotionis: quantis/quibusue virtutibus benedicta virgo floruerit in hac visitatione. Unde quia asperitatem penitentie non refugit obedientiam ꝓptam exhibuit: paupertatẽ et mundi cõtemptũ fectata est: modestia seruauit. Unde quãte fortitudinis: quante honestatis hũilitat⁊ pietatis fuerit. Intuere i ea feruorẽ charitatis, nitorem puritatis: deuotionẽ diuine laudis atq̃ cõstantiã ꝓseuerationis et in oibus dilce eam imitari: stude ei conformari/vt possis deo. i. filio eius cõplacere. Conspice ergo fidelis alia cum quanta deuotione/ꝛ charitate beate virgini debeas deseruire: vt ex ei⁹ gr̃a/et intercessione valeas ꝛ tu participẽ meritoꝝ eius te prebere: ac diuina gratia abundare. ꝛ a cunctis malis liberari. Nõ eñ dubium quin sicut Elizabeth per eã repleta est gratia ac eius filius Johannes sanctificatus ꝛ mundat⁹. Ita ꝛ tu ipsa intercedente poteris a peccato mundari et liberari ab omni malo. et tandem peruenire ad illam gloriam sempiternam. Ad quam perducat nos omnes: ille qui est benedictus ꝓ infinita secula seculorum.

A M E N.

¶Sermo.xxxiij. De purificatione marie virginis.

¶Thema.

Dñs igredietur in sanctuariuꝫ: donec impleat dies purgationis sue. Scribuntur hec vba. Leui. xij. c. Uel istud. Impleti sunt dies purgationis Marie ſm legem Moysi: et tulerũt Jesum in Hirlm: vt sisterent eũ dño. Luce. q ca.

¶Prohemium.

Hodie sacrosancta mater eccl'a sumacũ veneratiõe ꝛ reuerẽtia ac honoꝛe solẽnitatẽ deuotissimã purificationis immaculate virginis matris dei: ac redemptoris nostri festiuis laudibus veneratur. q̃ obiem congruũ videtur vt et nos ꝛ nulli eius deuoto mentis affectu de tanta festiuitate memoꝝ recolamus. vnde quia inquit. Phs j. ethic. q̃ sermones inquirẽdi sunt ſm materiam de qua sunt. Tũc

Universidad de Deusto
Biblioteca

cm sufficiēter si ꝑm subiectam materiam dicetur. Ideo licet de tam celeberrima solēnitate sermocinari me ineptū videā. tm ꝑ modulo ingenij mei aliq̄d eloqui amore eiusdē pulcherrime virginis. de sanctissima ipsius purificatione conabor. Et pro sermonis nostri declaratiōe tres questiones principales erūt cōtēplāde ⁊ pscrutande.

¶Prima q̄stio est. Quare deus ordinauit ꝑceptum cerimoniale presentationis pueri in tēplo quadragesimo die natiuitatis eius quod habef Leuit. xij. c.

¶Secunda questio est. An beata virgo indigebat purificari?

¶Tertia questio est. Quare ipsa voluit purificari?

AD primā questionez Respōdeo ꝙ hoc fecit deus multiplici ex causa.

¶Primo. vt ꝑ hoc itelligak ꝙ sicut corpus pueri q̄draginta dieb⁹ i materno vtero organizak. ⁊ q̄dragesimo die aia corpi ifundik sicut in tēplū vt inq̄t Aug. in lib. lxxxiij. q̄stionū. Ita q̄dragesimo die a natiuitate/puer in templū materiale domino debet presentari.

¶Secūdo. vt sicut aia post quadraginta dies/corpori ifusa statim p culpā pctō maculak. sic puer quadragesimo die tēplum ingrediēs per hostias ab ipsa macula amplius expietur.

¶Tertio. vt dek itelligi ꝙ sicut in q̄draginta sunt quattuor ⁊ decē: ita illi q̄ volūt tēplū celeste igredi: debēt decē ꝑcepta eū fide q̄ttuor euangeliorū pfecte fuare. Vt ꝙ corp⁹ femine organizak in octuaginta diebus: ⁊ octuagesima die aia corpori infundik. Ideo ꝑm ꝑceptum ꝓdictuz legis/puella debebat ꝑsentari in tēplo octuagesima die. Sciendū ergo ꝙ quando mulier pepererat masculū: efficiebatur imunda septē diebus a consortio hominū/et ab ingressu templi. Post septem autem dies efficiebatur munda quo ad consortiū hominū: sed quo ad ingressum templi remanebat immunda vsq̄ ad quadragesimuz diem in quo presentabat filium in tēplo ⁊ purificabatur. Si vero peperisset femina remanebat immūda quo ad cōuersatiōnem hominum. ⁊ quo ad ingressum templi. xiij. diebus post quos efficiebak munda quo ad hominū cōuersationē. Remanebat autem immūda quo ad ingressum templi vsq̄ ad. lxxx. diem in quo presentabat filiaz in templo ⁊ purificabak. Et hec omnia habentur Leuitici. xij. ca.

¶Causas autē quare de⁹ voluit tantam esse differentiā in organizatione corporis femine ⁊ pueri. ⁊ ifusione aie eoz assigno.

¶Prima est q̄ xp̄s assumptur⁹ erat carnem in sexu virili. ideo vt ipsum honoraret: et ampliorem sibi gratiā faceret: voluit vt citius formaretūr: et mater citius mundaretur.

¶Secunda vt quoniā mulier prius peccauit ꝙ vir: et fuit causa pcti viri. Unde Eccli. xxxvij. dicitur. A muliere initium factū est peccati ⁊ ꝑ illā oēs morimur. ⁊ ꝑ consequēs deū plus fatigauit: qui nostris malis operib⁹ fatigatur. iuxta illud Esa. xliij. Seruire me fecisti in pctis tuis: ⁊ pre buisti mihi laborem in iniquitatib⁹ tuis. sicut erumne eius ab erūnis viri duplicate sunt exteri⁹ in mundo. Unde inq̄t. glo. sup Leuit. xij. ca. ꝙ tota maledictio Ade data est sup Euā. et vltra ei addidit deus. In dolore et erūna paries. ⁊c. Ita etiā duplicarētur eius erūne in vtero.

¶Tertia causa est: vt ostenderet ꝙ semp mulier debet esse subiecta viro. Ideo noluit eā deus ante formare virū: nec equaliter. sed post/in duplum.

AD secūdā questionē que erat. An bta ẏgo idigebat purificatiōe? sine purificari? Rn̄deo ꝙ nō: nec rōne sui: nec rōne pls: nec rōne legis: nec rōne mysterij: sine significatiōis.

¶Primo nō idigebat rōne sui Nihil em purificat nisi immūdū. Sed virgo Maria fuit purissima et sine omni pctō/atq̄ sine omni sorde ⁊ feditate pepererat xp̄m. Fuit tota sanctissima et tota mundissima. Si quidē spūssanctus sanctificauerat eius mētem. iuxta illud. Luc. i. ca. Spiritussanct⁹ superueniet in te. Filius dei sanctificauerat eius ventrē. Ideo ei dictū fuit vbi supra. Et virtus altissimi obūbrabit tibi. Pater vero celestis sanctificauerat eius ventrem ⁊ mentē. iuxta illud. pl̄s. Sanctificauit tabernaculum suum altissimus.

¶Secūdo nō idigebat purificatiōe rōne pls: qz filio nulla fuit impuritas: sz oimoda sctitas. In ipo nāq̄ fuit triplex natura. s. diuinitas vera: aia lucida: et caro imaculata. vñ Sap. vij. dr. Cādor ē lucis eterne: quo ad aiam lucidā. ⁊ speculū sine macula: quo ad carnē imaculatā. ⁊ imago bonitatis dei: quo ad diuinitatē verā: ꝑm quā filius dei est imago dei patris. iuxta illud Col. j. c. Qui est imago dei inuisibilis.

¶Tertio nō indiguit purificatiōe rōne legis. Lex em purificatiōis posita. Leuit. xij. c. Tria supponebat. s. fractionē vginitatꝭ. Unde dicit mulier q̄ significat sexus fractionē i cōcipiēdo ⁊ pariēdo. Supponit etiā semiñ cōmixtionē. ⁊ ideo dr. si sucepto semine. Tertio supponit assimilationē. vt. s. filius sit similis parētibus in natura. Ideo dicit. peperit masculum. Ista autē tria in virgine non fuerunt.

¶Primo in ea non fuit fractio virginitatis: sed perpetua illibatio: quia fuit virgo ante partum: in partu: ⁊ post partum. vt ostendetur (deo dante) in sequēti sermone/de virginitate Marie.

¶Secdo nō fuit i ea seminū cōmixtio: qz nō ꝓcepit ex seminū ꝓmixtiōe. sz ex mystico spiramine. Et ideo ad hāc legē non tenebak in qua ipa nō cōprehēdebat. Quādo em aliqua lex datur sub cōditione non obligat nisi illos quos tangit illa conditio. Cū ergo lex dicat Mulier si suscepto semine peperit masculum immūda erit. ⁊c. Concluditur ꝙ beata virgo que non peperit suscepto semine non fuit immunda: quia obligatio sub conditione non ligat ante impletam cōditionē. Dicit ergo Glo. super Leuit. xij. ca. ꝙ Moyses spiritu dei ꝓphetico cognoscens ꝙ beata virgo debebat concipere ⁊ parere filium sine seminis susceptione. ⁊ consequenter non fieri immunda mysterialiter addidit. Si suscepto semine. ⁊c. quasi diceret. Remo itelligat hāc obligationē imūdicie cōtrahende cōprehēdere matrē filij dei/qz ipsa nō cōcipiet nec pariet de semine suscepto sed de spiritusctō. ⁊ iccirco immaculata p manebit. De quo Bernard⁹ in quodā sermone inquit. Putas em ꝙ dictur⁹ Moyses mulierē que peperisset filium immūdā esse nō timuerit super Matre dñi blasphemiā irrogare? Et iccirco ꝑmisit. Si suscepto semine. Alioquin si nō paritura pceui disset sine semine virginez. que necessitas erat de suscepto semine facere mētionem Patet ergo ꝙ lex illa matrē dñi nō includit q̄ nō suscepto semie filiū pepit. hec ille

¶Tertio nō fuit in filiō virginis tm̄ assimilatio nature humane sed fuit etiam ibi sublimitas nature diuine. Virgo em pepe rit filium ⁊ sibi similem ꝙtū ad naturā humanā: ⁊ sibi dissimilē ꝙtū ad naturā diuinā. Et ideo obligatio legalis in ea locum habere nō potuit.

¶Quarto nō indiguit purificatiōe rōne mysterij siue significationis. Lex em ꝓcipit vt puer. xl. ⁊ puella die. lxxx. rōe assignata in questione precedenti in templo presentaretur. s. qz vsq̄ ad illud tp̄s organizatur corpus ⁊ infunditur aia. Sed illud mysterium siue significatio nō habuit locum in xp̄o. qz in eodē instanti cōceptiōis sue fuit plene organizatum corpus eius et anima eidē corpori infusa. ⁊ vtrumq̄. s. aia ⁊ corpus diuinitati vnitum fuit. ⁊ statim perfect⁹ hō fuit ꝑm oēs doctores catholicos maxime Aug. in lib. de fide ad Petrū ⁊ Bre. super Cantica. Ergo nulla indiguit purificatione ipsa immaculata mr eius Maria. Et sic patet scda questio nr̄i sermonis

AD tertiam que stionem que erat. Quare beata virgo voluit purificari? Respondeo ꝙ licet ipsa (vt supra probatum est) nō indiguerit purificatione: nec filius eius presentatione: tamē voluit istam cerimoniam purificationis ⁊ presentatiōis obseruare: multiplici ratione.

¶Primo ratione humilitatis.

¶Secundo ratione approbationis.

¶Tertio ratiōe liberationis siue figure cessatiōis. ¶Quarto rōne occultationis.

¶Quinto ratione abiectionis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Primo igitur Maria virgo voluit purificari rōne humilitatis. Decebat em̄ vt virgo que propter humilitatem suam electa fuerat mater dei subderet se legis cerimonijs: ne preciosus se ostenderet singularē: quod fuisset signū supbie: sed cum ceteris mulieribus se humiliter cōformādo filiū suū imitaref. de quo Bernar. ait. Qui sine pctō est/non dedignaf peccatoz reputari. Uñ sicut ipse filius Jesus xp̄s ex humilitate se subūcere voluit legi: sic decebat vt mf sua se subūceret. Ipse nāq; i natiuitate sua habuit se vt paup homo. In circūcisione vt paup & pctōr. sed hodie vt paup petōr/et seruus. Pauperem etenim se ostendit in eo q̄ pauperū oblationē elegit peccatores in eo q̄ ipse cū matre voluit expiari. Seruū vero in eo q̄ baptizari voluit. nō ppter culpam purgandam: sed propter eius maximā vtilitatē ostendendam. Sicut autez mater dei dedit nobis exemplum humilitatis & cōitatis duz voluit alijs mulieribus esse communis. ita etiaz dedit exēplū paupertatis. Ubiq; enim regina celi paupertatem seruauit. vt patet in suo cōiugio q̄ non fuit desponsata imperatori: sed pauperi fabro. Item in suo puerperio. in quo nō habuit rerū abundātiam sed magnam penuriam. In suo quoq; nutrimento: quia sicut dicit Hieron̄y. Colo et acu/victum acquirebat/vnde se & saluatorem mundi nutriebat. In suo etiam offertorio hodierna die paupertatis exemplum dedit: q̄ oblationem humilium/ac vilium psonarū atq; pauperum obtulit.

Secundo hoc egit ratiōe approbatiōis vt s. approbaret legē veteris testamenti hoc p̄cipiētē a deo esse datā: p̄tra hereticos q̄ direct eā datā fuisse a/diabolo. Et hāc rōnē tāgēs Origenes. in quadā omelia inq̄t. Ubi sunt q̄ deū legis negāt a/xp̄o fuisse in Euā p̄dicatū. An putādū: & q̄ filiū suū bonū deū sub lege inimici fecit/quā ipenō derat? In lege em̄ mo y si scriptū ē qđ sequitur. Quia oē masculinū adaperiēs vuluā sanctum dño vocabitur. hec ille.

Tertio rōne liberatiōis siue figure cessatiōis. Ut enim dei filius nos liberaret a iugo preceptorum cerimonialium legis antique: voluit ipse eam cum mf sua perfecte adimplere. Et hanc rōnem tangens venerabilis Beda in sermone festiuitatis hodierne inquit. Ut nos a legis vinculo soluerem̄ur sicut xp̄s ita & beata maria legi ē spōte subiecta. Intātū aūt est lex purificationis ablata: q̄ mulier si vult pōt eadē hora qua filiuz peperit intrare templū dei vt ei gf̄as referat. Hoc etiā est illud quod inq̄t Paulus ad Gal. iiij. di. Misit deus filiuz suum natum ex muliere: factum sub lege: vt eos q̄ sub lege erant redimeret. Et etiā vt iustificatio legis in suis membris spūaliter impleretur. Nam propter hoc ipsum voluit hostias legales pro se offerri q̄ erat vera hostia. vt figura veritati coniungeretur. & per veritatem figura approbaretur. Ut ergo lex purificationis & p̄sentationis terminaretur: voluit ipse ad eam venire. Nam sicut experientia videm9. Adueniente luce/cessant tenebre. & aduenientē splendore solis/recedit vmbra. Et ita adueniente purificatione vera q̄ est xp̄s: cessauit typica. i. figuratiua purificatio. Sicut em̄ in circūcisione xp̄i euacuata est lex circūcisiōis: & mutata fuit circūcisio in baptismū. Sic nūc in purificatione innocentissimi xp̄i & purissime matris ei9: euacuata fuit illa purificatio ātiqua. Unde Aug: in quodā ser. ait. Dominus quidem suscepit circūcisionez ablaturus ipsam circūcisionem: suscepit vmbrā/daturus lucē: suscepit figuram/impletur9 veritatē. Ipse em̄ nobis legē dedit hec ille. Christ9 nāq; nobis veram purificationem attulit. i. fidem: iuxta illud Act. xv. Fide purificans corda eoz. Ut ergo xp̄s illi veteri purificationi finem imponeret & hanc nouā ac nobiliorem. s. fidez induceret: voluit cū mf sua purificari.

Quarto voluit obseruare purificationis legem rōne occultationis. vt sic agendo xp̄i diuinitas & brē marie virginitas occultaretur & celaretur diabolo: ne humana redemptio impediretur ab ipso: q̄ fm Isid. & cōiter doctores. si diabol9 certitudinaliter agnouisset xp̄m: nūq; crucifigi dei filiū per

Ad secundū etiā qđ obiectū fuit de mali occasione. Respōdet q̄ pulchritudo corporalis simpliciter in suo genere est bona & nobis potest esse vtilis. Dia em̄ pulchra creauit deus ad vtilitatem nostrā: vñ p̄s. xcj. Delectasti me dñe in factura tua. Rā a magnitudine speciei poterit creator cognosci. vt ait Salo. Sap. xiij. c. Bon9 ergo & pulcher de9 in mūdo creauit bona et pulchra. Nihil aūt est bonū in quo nō cōtingat malos scādalizari. q̄ nō tm̄ in xp̄o hoie scādalizabant. sicut habet Marci. vj. vñ Mat. xj. & Luc. vij. c. dicebat saluator. Beatus q̄ nō fuerit scādalizat9 in me. Immo in ipso deo. vñ sup illud. p̄s. Quā bon9 israel de9 his q̄ recto sunt corde. glo. inq̄t. Peruersis aūt puersus esse videtur. Talis aūt occasio mali: siue scādali passiui nō est vitiū bonam naturā habētis: sed culpā patientis. Sicut et ipsi demones in pulcherrima dei iusticia scādalizant. nec ppter hoc in deo debet esse iniusticia: q̄ mali vel demones scādalizent ei9 iusticia maxime cū boni in ea edificent: vñ mali scādalizant. Ideo inq̄t Aug. Absit vt ea ppter licitū & bonū facim9 & habem9 fiāt ppter hoc cuiq; mali p̄ter nostrā voluntatē acciderit nobis iputet. Quid em̄ est in vsu hoim bono & licito vnde nō possit pnicies irrogari. hec ille. Alioq̄n nō essent in domib9 fēde fenestre: q̄ q̄s posset ide se p̄cipitare. nec plātāde arbores q̄ q̄s posset se i eis suspēdere. nec ferrādi eq̄: q̄ posset alicui nocere. Simil̄r hz in cōsequētiā aliq̄ malū euenire ex pulchritudine: illō nō debet attēdi: sz bonū principale/ad quod creata est. Ex pulchritudine em̄ marie et formositate nullus vnq̄ occasionē cōcupiscētie accepit: sz pot9 si q̄s luxuriosus eā i sp̄exisset remordebat de pctō suo & reprimebat eius cōcupiscentia: q̄ tāta fuit sctitas ei9 vt ad alios ipsi9 vtus extēderet & extigueret i eis oēs p̄cupiscētiā carnalē. Uñ dicūt aliq̄ theologi q̄ Joseph ei9 spōs9 q̄to āplius loq̄bat & puersabat cū ea tāto magis p̄firmabat i pposito vginitat; quā deo vouerat simul cum ea. Hoc autem ex quattuor causis p̄cedere potuit: vel aliqua earū. Et primo ppter impressionē: q̄ oibus iclinatis ad cōcupiscentiā/vt carnaliter cōcupiscibilis nō apparebat. Secundo aūt potuit hoc p̄cedere ppter eius cōuersationē q̄ maximā & admirabilē honestatē & morū & gestū granitatē in facie & in toto corpore eā intuētibus ostēdebat itantū q̄ per extrinseca signa apparebat aptius q̄ nullanten9 posset ad fedū aliq̄s iclinari. immo q̄ erat tota deo dedicata: & singularissimū sp̄ūscti habitaculū facta. Tertio hoc p̄cessit ppter occultationem sue pulchritudinis: q̄ eā q̄tū poterat celabat: & cooperiebat optime mēbra sua: & sic occultabat formositatē suā. & nō ornabat se sicut faciūt multe mlieres quax ornat9 magis icitat ad luxuriā q̄ ipsax pulchritudo. nec etiā ipsa deferebat caudam sicut faciūt hodie multe dñe. Increpa hic fortiter vanitates siue pōpas mulierum. Quarto ppter radiorum ex vultu suo emissionem hoc processit: ita vt nullus eā facie ad faciē fixe itueri posset. vt. s. dictū est. Eribātq; a facie sua radq; tāte honestatis & puritat; q̄ etiā ad alios resultabāt. & hoc ppter intrinsecā integritatē. q̄ (vt p batū est in ſmone de eius cōceptiōe) ipsa beata vgo fuit p̄seruata a cōmuni corruptione nature humane: & i psona sua nullā penitus vnq̄ habuit corruptionem. Et ideo nō est mirū si aspect9 eius neminem vnq̄ ifecit. imo rōne sue inuiolabilitatis/& illibatissime atq; incōtaminatissime vginitatis & integerrime puritatis: ad castitatis & honestatis amorē oēs inducebat. Et sic patet responsio ad secūdum argumentum/siue obiectum.

Ad tertiū. dum dicebatur q̄ pulchritudo est causa superbie/luxurie/et inuidie. Dico q̄ verū est in malis q̄ male ipsa vtūtur/atq; bonū cōuertūt in malū. Bonis autē est adiumētū virtutis. sicut & de diuitijs inq̄t Ambro. in omel. sup Luc. Diuitie sicut sunt ipedimenta improbis: ita p̄bis sunt adiumēta virtutis. Nec est vez q̄ deformitas sit causa humilitatis vel castitatis/aut charitatis. cū multos deformes videam9 supbos/luxuriosos/et sine charitate: imo plures q̄ pulchros. Nā incompositio corporis & deformitas aliqñ denotat incōpositionem & deformitatem mentis. Non obstāt autem predictis au-

etonitates poetarum: quia respondetur q formositas non est causa proxima et immediata illorum defectuum: licet possit esse causa remota que nō attenditur: sed non prima. Quod sic probat. Nam si formositas esset causa superbie ⁊ aliorum vitiorum: cessante ipsa/cessarent ipsa vitia per locum a ratione cessante. ij. Phisico. Item si deformitas esset causa humilitatis ⁊ ceterarū virtutum: cessante ipsa cessarēt predicte virtutes per eandem rationem. quod manifeste apparet falsum. Ergo. ꝛc.

¶ Ad quartum obiectum. Dico q non fuisset maior humilitas si deus incarnat⁹ esset de deformi q̄ de pulchra. humilitas eñ est gratie collectiua ⁊ augmētatiua ⁊ nunq̄ diminutiua. Non esset ergo filij humiliatio maior que humilitatē et dignitatem matris in sua nobilitate diminueret: et laudē sue castitatis auferret. Non eñ mirum neq; laude dignum hominū opinio iudicaret si virgo esset: quia deformis et quasi despecta vir humilis ⁊ virgo permaneret. Econuerso autē quanto virgo beatissima profundior fuit humilitate: et q̄to ab altior inferius in seipsam descendit: tanto maior fuit filij dei humiliatio q̄ se a summo celo post ipsaz inclinauit. Et q̄to ipsa virgo benedicta fuit pulchrior ⁊ formosior: tanto eius perpetua virginitas mūdo extitit mirabilior et maiori laude digna. Canta: contemplando pulchritudinem Marie di.

¶ Tota pulchra es: o Maria. ⁊ macula nō est in te. Sicut eñ anima tua fuit nobilissima/ perfectissima atq; pulcherrima. Ita decuit vt corpus tuum esset nobilissimū/perfectissimum atq; pulcherrimū: quia corpus ordinatur ad animā ita q̄ anime nobiliori debetur corpus nobilius. Unde pulchritudo tui corporis debuit correspōdere pulchritudini tue anime: quia locus debet esse conformis ⁊ proportionatus locato. ⁊ forma et materia debent esse proportionabilia. O maria virgo. Si alie ẏgines laudātur de pulchritudine corporali et spirituali. quare tu omni laude dignissima nō debes super omnes puras humanas creaturas de vtraq; pulchritudine laudari? eñ fis tu illa sola que inter omnes fuit digna parere rerum omniū cōditorem ac humani generis redemptorem. O pulchra igitur ad videndum. o admirabilis ad contemplādum. o desiderabilis ad amandū: quomō effugies capacitatez cordis mei? O virgo mirabiliter singularis. et singulariter mirabilis: per te elementa renouantur: homines saluantur: demones cōculcantur. et angeli reintegrantur. O deuoti christiani ponite vos in bona contritione peccatorum vestrorū. et omnes gementes ⁊ flentes rogemus ipsam beatam virginem vt dignetur deprecari filiū suū dñm nostruz iesum christum: vt velit sua clemētia/nos pauperculos seruos suos: in illa sua gloria et consortio beatorūz ac angelorum recipere. vbi ipse regnat gloriosus per infinita secula seculorum.

A M E N.

¶ Sermo. xxx. De desponsatione Marie virginis.

¶ Thema.

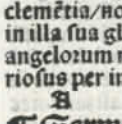

Letabitur spōsus super sponsam et habitabit iuuenis cum virgine Scribunt hec verba Esa. lxij. capitulo.

¶ Prologus.

Magna etem̄ et indicibilis fuit Joseph consolatio quando sibi diuino nutu et voluntate tam prestātissima atq; dignissima virgo fuit coniugio copulata. Licet enim magnam excellentiam ⁊ sanguinis generositatem recepisset a parentibus: maiorem tamen nobilitatem ⁊ preciosius donum recepit a deo sibi talē vxorem tribuente. iuxta illud. Prouerb. xix. Domus et diuitie dantur a parentibus: a domino autem vxor prudens. In eo etiaz verificatum fuit illud Prouerb. xviij. ca. Qui inuenit mulierem bonam: inuenit bonum: et hauriet iocunditatem a domino. Et illud Ecclesiastici. xxvj. capitulo.

Gratia super gratiam mulier sancta ⁊ pudorata. Et potest intelligi de muliere hac dignissima quā sortitus est Joseph in suo sacratissimo cōnubio. Propterea vt hec clarius innotescāt christifidelibus corde concepi hodie velle predicare de Marie virginis desponsatione. Sed vt sermo noster habeat aliquod principium: more solito monetur talis questio.

¶ Utrum congruū fuerit mariam virginem desponsari?

¶ Anteq̄ respondeam ad questionem videndum est pro maiori intelligentia ⁊ declaratione ipsius q̄stionis. An beata virgo potuerit desponsari? Et alicui videretur q̄ non. Ipsa eñ fecerat votum continentie. Unde Augusti. in libro de sancta virginitate inquit. Annuncianti angelo Maria respondit. Quomodo fiet istud quoniā virū nō cognosco: quod profecto non dixisset nisi se virginem deo ante vouisset. et glo. super illud Luc. j. c. Virum non cognosco. ait. Ecce tangit q̄ ipsa vouerat castitatem. Nam dicunt quidaz doctores cotemplatiui q̄ virgo benedicta le gens illud Esaie septimo. Ecce virgo cōcipiet ⁊ pariet filium: nō existimans se esse illam. amore ipsius virginis deuouit virginitatem vt posset illius effici ancilla ⁊ pedisseqna: putans eam nō recepturam ancillas nisi virgines. Cum ergo dicat Hiero. sup. j. Epłam Pauli ad Thimo. v. c. Uouentib⁹ virginitatem nō solūz nubere sed etiā velle dānabile est. Uidetur q̄ cum bona consciencia post tale votum nō potuerit desponsari. Per tale eñ votū obligata erat ad cōtinēdum. Spōsalia autem obligant ad matrimoniū. et matrimoniū tēpore debito ad soluendum debitum. Ergo si obligauit se ad sponsalia venit cōtra votū suū. Itē si sic: obligata fuisset ad opposita. Item aut cōsensit in copulā carnalem: aut non. Si sic ergo primam fidē irritam fecit. Si non cōsensit in carnalez copulaz. Ergo nullū fuit matrimoniū. quia finis matrimonij ē vt soboles procreetur. Procreatio autē fit per copulā. Cessante ergo fine ⁊ his que sunt ad finē matrimonij cessabit matrimonium: q: fini dat esse.

¶ Sed his nō obstātib⁹ in cōtrariū est veritas. Dico enim q̄ ista desponsatio fuit possibilis: q: licet btā virgo feciss̄et votum ⁊ habuisset firmū propositum cōtinentie: poterat tamē cōsentire in matrimonialem societatem. facta tñ diuinitus inspiratione vtriq; de altero. scz virgini ⁊ Joseph q̄ vellet virgo manere. ⁊ sic consensit in societatem maritalem ⁊ nō in copulā carnalem absolute. Et quod videtur dicere Aug. q̄ cōsensit in copulam carnalem intelligendum est nō absolute sed sub conditione. s. si de⁹ sic vellet In omni enim actu semper subintelligitur hec cōditio: reb⁹ sic stantibus. Aliter deo nō disponente. Nam virgo maria ante desponsationē fecerat votum mentale castitatis et proposuerat se illō seruare: sed nō exp̄resserat ore. ⁊ similiter vouerat Joseph Non absolute tñ vouerant: sed sub conditione scz nisi de⁹ aliter vellet. vt ait Aug. in lib. de nuptijs. Postea vero ex diuina inspiratione vterq; consensit sponsalibus ⁊ matrimonio. Fuit eñ inter eos verus matrimoniū. vt dicit magister. in. iiij. di. xxx. Et hoc idem habetur xxvij. q. ij. c. Institutum. Et hoc declaratur sic. Matrimoniū dicitur esse verum quādo suā perfectionē attingit. Dupler aūt est perfectio rei. Prima quidem perfectio in ipsa forma rei cōsistit: ex qua speciem sortitur. Secūda aūt perfectio consistit in operatiōe rei per quā res aliqualiter suum finē attingit. Forma aūt matrimonij consistit in quadam indiuisibili coniunctione animorū per quam vnus cōiugum fidem alteri seruare tenet. Finis aūt matrimonij est proles generanda et educanda.

¶ Quantum ergo ad primā perfectionez omnino fuit verum matrimoniū inter virginē ⁊ Joseph: q: cum nuptias non concubitus sed consensus faciat. xxvij. q. ij. c. ex his oib⁹. vterq; consensit in copulā coniugalem. non autem in copulam carnalem. nisi vt supra dictum est sub cōditiōe si deo placeret. Nam ad primam perfectionem matrimonij. nō requiritur cōsensus ad copulaz carnalē nisi implicite ⁊ sub cōditione. s. si alter cōiunx eam exegerit ⁊ si debitū reddendi non relaxauerit/ Et hoc

Universidad de Deusto
Biblioteca

modo beata virgo in copulam carnalem ꝓsensit. nec in hoc piculo se exposuit. nec suo voto in aliquo derogauit. qz diuina inspiratione certificata fuit ꝙ Joseph nunqꝫ ab ea exigeret carnalē copulā. et si exigeret deus eā a debito reddendi absolueret. vt inqt. Aug. vbi. s. vbi etiā dicit ꝙ postqꝫ beata vgo genuit filiū. simul cū viro suo vginitatis votū labijs expressit. et vterqꝫ in virginitate permansit.

¶ Quātum vero ad secūdā pfectionem matrimonij. s. de generanda et educanda prole. Dicendum ꝙ quo ad primum. s. ad actū generatiuū prolis: nō fuit hoc matrimoniū cōsummatū. Unde Amb. sup Lucā. inqt. Nōte moueat ꝙ scriptura mariā vocat cōiugem. Non em̄ vginitatis ereptio: sed coniugū testificatio z nuptiarū celebratio declaratur. et Aug. in lib. de nuptijs. xxvij. q. ij. ait de Maria z Joseph cōiuges fuerūt mēte: nō carne: sicut z parētes. Ex quo dak intelligi. ꝙ sicut Joseph pater dñi dictus est: nō effectu geniture: sed officio z cura puidēdi. Sic z cōiunx appellatus est non coniugū affectu sed ministratione necessariorū: z indiuiduo mentis affectu. Ihec ille. Et in hoc sensu etiam loquitur. Ihiero. sup Mat. j. c. Genuit virū marie. dicēs. Cum virū audieris suppositio tibi nō subeat nuptiarū s. ꝓsummatarū p cōcubitū: sz recordare ꝓsuetudinis scripturarū ꝙ spōsi viri: z spōse vocēt vxores. hec ille. Aug quoqꝫ vbi. s. ait. Coniunx vocak ex prima desponsationis: fide quā concubitu non cognouerat nec cogniturus erat.

¶ Quātū vo ad pfectionē educāde plis fuit vez matrimoniū. vt dicit Aug. vbi. s z Magister sen. vbi. s. vbi etiā inqt. Perfectū matrimoniū fuit nō in significatiōe qz matrimoniū cōsummatū pfectiꝫ vnionē xpi z ecclie significat: sz ex his q̄ concomitank cōiugiū. s. ex fide: ple: z sacramento. Que tria iter xpi parētes fuisse asserit Aug. in lib. de nup. Tāto em̄ sanctiꝫ z pfectius fuit matrimoniū Marie z Joseph: q̄to a carnali pollutiōe immuniꝫ fuit. Non obstat modo dictū Ihiero. s. allegatū. de cōtrahēte matrimoniū post votū cōtinētie q̄ peccat: qz rñdet q̄ illud intelligik de illo qui absolute vouit suare castitatem: quod matēr dei non fecit anteq̄ Joseph desponsaretur. vt. s. declaratum est. nec etiā fecisse presumitur. qz ꝙ fuerit votum istud est facti. Facta aūt nō presumunk nisi probentur. Ihis declaratis. Nunc.

ADq̄stionē prin

cipalē prepositaz. Rñdetur ꝙ fuit ꝓgruū et rōnabile Mariā vginē desponsari triplici respectu siue rōe

¶ Primo ratione christi.

¶ Secundo ratione ipsius virginis.

¶ Tertio respectu siue ratione nostri.

¶ Primo hoc fuit congruz ꝓpter xpm quadruplici rōne.

¶ Primo q̄dez rōne celationis. vt mysterium incarnationis sue diabolo celaretur. Unde hac de causa virgo maria fuit desponsata. Factū est aūt hoc ad tutellaz pueri ne diabolꝰ cōtra eū vehemētius nocumēta procuraret. Sciebat enī ipe diabolus dei filiū debere incarnari pro redēptione humani gn̄is: sed tempꝰ ignorabat. Unī caute obseruabat ad sciendū q̄n mūdum intraret: vt redēptionē nostram impediret. Hec aūt desponsatio vginitatem matris parientis ipsi diabolo occultauit Unde Amb. sup Luc. ait. Nō mediocris quoqꝫ causa est vt virginitas marie falleret principem mundi: qui cum desponsatā cerneret viro/partū nō potuit habere suspectū. fallendi enī mūdi principis fuisse cōsilū ipsius dñi ꝙ ba declarāt cū apli iubenk tacere de xpo. Ihec ille Et hoc ꝓz Mat. xvj. Itē sanati iubenk tacere de remedio. vt ꝓz de leproso Mat. viij. et de cecis Mat. ix. z de puella resuscitata Mar. v. Predictis aūt non obstat si dicak ꝙ nō latent diabolū ea que sunt in corde q̄ uis latēt ea q̄ sunt in corde: qz vt ait. Aug. in. de trini. Multa q̄ cognosceret diabolꝰ vtute sue ñ ac/ꝑhibek cognoscere a diuina virtute. Itē dñi doctores ꝙ etiā latēt diabolū ea q̄ sunt in corde q̄n appropinquare nō pōt. Diabolꝰ aūt nō poterat appropiāre vgini ꝓpt virtutē sāctitatis ipsi. z etiā q̄ impediebak a deo z ab angelis cū custodiētibꝰ. Et ideo scire nō potuit vtrū vgo ꝓcepisset sine viro cū eam maritū habere videret.

¶ Scdo hoc fuit congruz propter xpm: ne ab infidelibus tanq̄ illegittime natus abhorreret. Unī Amb. super Luc. ait. Quid iudeis. quid herodi posset ascribi si natū ex adulterio viderenk pscribi? q. di. Nihil. Ergo fuit conueniēs vt eius mater desponsaretur: qz aliter oēs arbitrati essent xpm ex stupro fuisse generatū. Et sic tāq̄ illegittime natuz despexissent. Unī Amb. vbi. s iterū inqt. Cū partꝰ inupte lege dānetur congruū fuit vt virgo despōsaretur ne videretur xps a legis iniuria cepisse.

¶ Tertio congruz fuit Mariā despōsari propter xpm ratione nutritiōis. Ut. s. a Joseph nutrirek. Hinc Amb. vbi. s. Despōsata est vt infantis curā gereret siue i egyptū iens. siue inde denuo rediens. Unī z pater eius curatione dictꝰ est. quasi nutricius. Unde habetur Luc. ij. existēs beatissima virgo cū Joseph. et inueniēs puerū Jesum in templo dixit ei. Ego et pater tuꝰ dolentes querebamꝰ te. Nō negauit aūt xps Joseph esse patrem suū: sed rñdit Quid est q̄ me querebatis. Fuit etiaz Joseph pater christi reputatiōe: qz iudei putabant Joseph generasse ipm Jesum. Et sic dictus est Joseph pater iesu putatiuꝰ. Fuit tertio pr̄ gn̄atione nō quidē sua: sed Marie vxoris sue: coopante spūsancto z quodāmodo vices Joseph gerente nō virili semine sz mystico spiramine. Ppropterea pater quidem Joseph nō naturalis: sz legalis pueri iesu dici pōt cui spūssanctus suscitauit semen carnali valentius.

¶ Item fuit conueniens hec desponsatio. vt cōsueto modo scripturarū genealogia xpi per virū describeretur. Unī Amb. sup Luc. ait. Qui in seculuz venit scīi debuit more describi. Uiri aūt persona queritur que in senatu et reliquis curijs ciuitatum generis asserit dignitatem. Consuetudo etiam nos instruit scripturarum que semper viri originem querit. Ihec ille. Quia autē beata virgo secundum legem desponsari nō poterat nisi viro q̄ cēt de tribu Juda et familia Dauid ex genealogia sponse. i Joseph deprehendit genealogia Marie et christi filij eius.

¶ Secundo pricipalit dico ꝙ fuit cōgruz Mariā virginē despōsari respectu sui siue ratione sui. Et hoc Triplici rōne.

¶ Primo rōne occisionis ne. s. a Judeis occideretur tāq̄ adultera. vt ait Ihiero. Nam sm̄ leges virgo adultera de stirpe sacerdotali comburebatur. Leuit. xxj. Ipsa aūt virgo descenderat non solū de tribu Juda: sed etiam de tribu Leui. s. de stirpe Aaron. vt patuit. s. in sermone de eiꝰ natiuitate. Lapidabatur quoqꝫ nō solū illa q̄ iam erat desponsata: sed etiā illa que in domo patris custodiebatur vt virgo q̄nqꝫ nuptura cuiuscūqꝫ alterius tribus esset. Unde dicit Deut. xxij. Si non est in puella inuenta virginitas lapidibus obruent eam viri ciuitatis. ꝛc.

¶ Secundo hoc fuit conueniens ꝓpter ipsam ratione exhibitionis et procurationis. Ut ei a Joseph ministerium exhiberetur et seruiretur. Et vt ipse Joseph procuraret necessaria ipsi virgini et filio eius de arte sua. Erat aūt carpentarius. vt ait Chrysost. Et etiā vt eam associaret sicut et fecit cū simul in bethleem perrexit vbi filium suum peperit. et ad templū in purificatione eius. et cum in egyptum iuit. et redijt. Unde Bernar. in quodam sermone inquit. Quia ista delicata puella sola erat: ideo fideli socio indigebat a quo et ante partū/et in partu/et post partum assolaretur: et a laboribꝰ releuaretur.

¶ Tertio fuit conueniens. Ratione libe rationis. Ut per hoc virgo ab infamia liberaretur. Unde Ambro. super Luc. ait. Desponsata est ne temerate virginitatis aduretur infamia. cuius grauis alnus corruptele videretur insigne ꝑferre. Habuit autem dñs aliquos de suo ortu q̄ de matris pudore dubitare. Sciebat enim teneram esse virginis verecundiam et lubrica famā pudoris. nec putauit ortꝰ sui fidē matris iniurijs astruendaz. Seruatur ita q̄. sez Marie sicut pudore integra: ita inuiolabilis opinione virginitas. Ihec ille Et Bernardus super missus est inquit. Quis enim eam videns non desponsataz et tamen granidam: non potius diceret meretricem q̄ virginem? Non autem decebat hoc dici de matre dei. Tolerabilius ergo et honestius fuit putari Jesum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ad tempus de coniugio natum fuisse q̄ de fornicatione. Hec ille. Et i hoc apparuit charitas et benignitas dñi nostri iesu xp̄i qui potius voluit diminui de honore suo q̄ de honore matris sue.

¶ Tertio principaliter fuit cōueniens. b. virginez desponsari propter nos. et hoc quadruplici ratione.

¶ Primo vt christus natꝰ de virgine certi⁹ crederetur testimonio ioseph qui matrem eius virginem desponsauerat. ꝛ a tē pore desponsationis diligenti eā cura custodierat. Nam sponsa a tpe despōsatiōis erat sub custodia sponsi. vt ait Ber. supermissus est. Mos erat indeorū vt a die desponsationis vsq; ad tempus nuptiarum sponsi/sponsas in custodia reciperent vt earum pudicitiam curiosius seruarent. ꝛ ipsi eis fideliores existerent. Item erant i eorum potestate quo ad obsequia et similia: et debebant defendi a viris suis in his que sibi occurrissent. Et hanc rationem tangens Amb. super Lucaz ait. Locupletior testis pudoris maritꝰ adhibetur qui posset delere iniuriā et vindicare opprobriuz si nō agnosceret sacramentū. Greg. quoq; in homel. super Mat. iquit. Sicut discipulus dubitans ꝛ palpans factus est testis vere resurrectionis: sic sponsus fuit custos et testis integerrime virginitatis. Ex quo magis cōfirmamur in fide conceptionis christi de spūsancto ex virgine.

¶ Secdo hoc fuit cōueniēs vt vniuersa ecclesia designetur. que cū sit virgo: despōsata tñ est vni viro. i. xp̄o: iuxta illud apli. ij. ad cor. xi. Despondi enī vos vni viro vt virginē castam exhibere xp̄o. Et hanc rōnez tangit Aug. in lib. de sancta virginitate. Chrisost. quoq; sup Mat. inquit. Quia futurū erat vt oēs sancti de ecclesia virgine nascerentur xp̄o despōsata. xp̄s de despōsata natus est ne indignius nasceretur dominus q̄ serui.

¶ Tertio cōgruū fuit. ꝛc. vt beate virginis Marie verbis maior fides haberet et omnis mentiendi suspitio tolleretur. Ut enim ait Amb. super Luc. Videretur mētiri innupta pregnans et culpā velle obūbeare mendatio. neq; enī crederet ei si diceret se virginē. Et ideo dicit Amb. vbi. s. Fides marie verbis asseritur. et menda cij causa remouetur. Causam enim mentiendi despōsata nō habuit cū cōiugū premium et gratia nuptiarū partus sit seminarū. Hec ille.

¶ Quarto potuit hoc esse congruū rōne quā ponit Chrisost. super Mat. Qz enim vt ꝛ: Mat. xiij. Erat Joseph faber lignarius Ideo ipe Chryso. inqt. Fabro lignario maria desponsanda erat. q̄si xp̄s dei filius ecclesie sponsus oēm salutē hoiz operaturus erat per lignū crucis. Hec ille. Nō est aūt mirādū q̄ Joseph fuerit faber. Debuit enim sic esse: vt esset conformis deo qui est oim fabricator. Itē qz nullū exercitiū ita conueniebat xp̄i nutritio: marie qz natus est in diuersorio. in quo per quadraginta dies fm aliquos steterūt: et ipse Joseph vt creditur fore: aliquā cunā et aliq̄lem reductū ibi fecit de asseribus/aut viminib⁹ pro defensione pueri et matris ei⁹ a frigore. Itē cū essent in egypto: nullum aliud poterat quasi habere exercitiuz aptius ad acquirendum victuz quotidianū Preterea: quia ex ligno natura humana est perdita. Ideo cōueniebat: vt faber lignarius diceretur pater recuperatoris et restauratoris. Ex omnib⁹ ergo p̄dictis rōnibus patet fuisse congruum et rationabile mariam virginē desponsari.

¶ Sed pro expeditione istius sermonis: more cōtemplatiuo/videndum est de modo ꝛ de leticia seu gaudio hui⁹ desponsationis. s. marie et Joseph. Unde nota q̄ cū ipsa benedicta virgo esset. xiij. annorum summus pōtifex preceptum fecit. vt oēs virgines in templo educate que ad etatez quattuordecim annorum peruenerint ad domū parentum suorum reuertentur vt legitimo matrimonio traderētur. Cū autē oēs alie virgines huic p̄cepto obedissent. sola beata virgo in templo remansit. di. q̄ non poterat tenere viam carnalis matrimonij: quia a parētibus suis fuerat perpetuis dei seruitijs dedicata. et etiam ipa perpetuam deo virginitatē ex voto mētali promiserat. Semel aūt deo dicatū ap̄li⁹

est ad humanos vsus transferendū. Que audiens summus pontifex. ex vna parte timebat offendere deum si eam ad frangēdum votum castitatis cōpulisset. cuz per prophetam dñs dicat. Uouete et reddite. ps̄. lv. ꝛ iterū. Redde altissimo vota tua. ps̄. xlix. Alia vero ex parte metuebat iducere nouam cōsuetudinē in populo dei de seruanda virginitate contra preceptū primis parentibus datum de multiplicāda prole. Gen. j. Qua ex re habito cōsilio cū sapientioribus et antiquioribus populi: omnes respōderunt in tam difficili et isolita re ad oraculū diuinū esse recurrenduz qui quibuscūq; rebus etiā desperatis modum et ordinē ponere potest: cuius voluntatem semper debemus inquirere et considerare vt ei beneplaciti esse videamur. Cum igitur omnes in oratione deuote p̄sisterent: rogantes deuz vt quid in hac causa faciendū esset illis reuelaret. statim cūctis audientibus in loco propiciatorij facta est vox dicens: q̄ omnes qui erant de domo et familia Dauid habiles ad cōtrahendum matrimoniū ad templū ante altare conuenirent singuli virgaz in manu ferentes. et cuius virga fronduisset et floruisset et super summitatē eius spūssetūs in columbe specie descendisset secundum Esaie vaticinium. xj. c. vbi dicitur. Egredietur virga de radice iesse/et flos de radice eius ascendet: et requiescet super eum spiritus domini. Ille eam desponsaret tāq̄ sibi a domino deputatam. Cū ergo oēs virgam suam portantes ordinato tempore ad templum conuenissent/et coram altari se presentassent: sola virga ioseph inter omnes alios de domo dauid statiz fronduit/et flores emisit: ac spūssanctus in ei⁹ cacumine in specie columbe descendit. Quapropter clamantibus cunctis/ad tā grande miraculum. sacratissimam virginem ipsi ioseph tanq̄ digno tam egregia coniuge/in sponsaz dederunt. In hac aūt etate (. s. xiij. annorū) voluit christus matrem suam desponsari nō ratione alicui⁹ periculi: sed quia tunc erat perfectissime apta sue conceptioni/que in desponsata virgine fieri debebat.

¶ Si autem queratur. cui⁹ etatis erat Joseph/q̄n beatissimā virginē desponsauit? Dico q̄ circa hoc est duplex opinio. Qui dā em̄ dicunt q̄ erat senex: Unde quando iuit ad templuz cū alijs de familia Dauid portabat virgam suam absconditam/timens forte videri ab alijs: q̄ cuz esset vetulus/vellet nubere. prexit tamē ad templum ne faceret cōtra mandatum summi sacerdotis/ex parte dei factū: in quo oēs qui erant nubiles de progenie dauidica tenebantur cuz virga predicta ad ipsum tēplum proficisci. Quando vero sua virga floruit ipse ioseph cognoscens miraculuz maxime per reuelationem spiritussancti/qui in columbe specie super ipsam virgā suam apparuerat q̄ hec delicata puella sibi debebatur in sponsam ꝛq̄ hec erat diuina voluntas/vt eam desponsaret: licet cū rubore ipsam virgam sic floridam in publicum videndam ab omnibus protulit: atq; protinus benedictam virginem desponsauit. Ad argumentum autem quod fit contra hanc opinionem sez q̄ non videtur conueniens fuisse q̄ vna puella sic delicata nuptui traderetur sponso antiquo. Respondent tenentes hanc opinionem q̄ hoc fuisset inconueniens si hoc matrimonium factum esset causa procreāde prolis vel propter vitandam fornicationem: sed propter nullā harz causarū cōtractū fuit. Sz sanctissima volūtate diuina ita pactū est multis de causis. vt patuit supra. Rationes aūt quare deꝰ voluit matrē suā desp̄sari seni: assignāt p̄dicti doctores. Primo vt appareret hāc de spōsationē nō libidinis causa fieri: sed solū ex obediētia sui bñplaciti ꝛ p̄cepti. Secdo ppter cōfirmationē hereticoz quos sciebat debere opinari ꝛ p̄dicare q̄ ioseph habuit filios carnales ex btā maria: ꝛ cū ea stetit matrimonialiter: saltē post parturitionē filij dei. Quoz iniqua/ꝛ peruersa opinio potuisset colorari ex ioseph iuuentute.

¶ Alia opinio ē q̄ ioseph eēt iuuenis pulcher/ꝛ decoꝛ nobilis/ꝛ sapiētissim⁹. Nō em̄ opz credere ip̄m ioseph iustū virū marie senio fractū/debilitatū aut frigidū fuisse dū nupsit marie adolescētule: ad saluā dū castissimū atq; pudicissimū cū ea conuictuz. Potuit namq; plus operari spūssanctus in conseruando castitatem ipsius

Universidad de Deusto
Biblioteca

ioseph/per repressionē/vel extinctionē fomitis originalis in ipso:quē senectus/vel senīū operetur. Eteniz quis nesciat quosdam senes septuagenarios/aut octogenarios spurcissimis ⁊ fetidissimis libidinib⁹ exarsisse:cūtes post desideria sua ⁊ adinuentionibus suis turpissimis:quales etiā vel cogitare vel dicere pudor est fetore cō putrescentes. Sensit aūt virginitatis gratiam qui dixit. Scio q̄ continens esse non possum nisi dederit deus. Nō est ergo dicendum ioseph fuisse senem: sed inuenē: Nec vrget in oppositū libellus de infantia saluatoris in quo dicitur ioseph fuisse senex. q̄ iure dānatus est. Mouet aūt ad hoc pie credendū mysterium prophetic̄ū: quo dr in Esa.s.lxij.c. Letabitur sponsus sup sponsam: et habitabit iuuenis cū virgine. Ubi glo.interlinearis/et ordinaria dicit.s.ioseph cum maria. Mouet etiam ad hoc finis/⁊ ratio despōsationis marie cum ioseph.

¶Primo finis mouet nos ad credendū q̄ ioseph fuerit iuuenis nobilis/ac prudēs. Quia diuina sapiētia que ab eterno oia vidit:hūc sanctissimū virum nō solū⁹ preelegit ex oibus: sed etiā super omnes preparauit et disposuit ad tam altam ysteria cognoscenda/et pertractanda taliter q̄ nihil ei defuit. Nam illos/quos de⁹ ad aliquid eligit: ita preparat et disponit/vt ad illud ad quod eliguntur inueniantur idonei. Unde dicit Apostolus.ij.ad Cor.iij. Idoneos nos fecit ministros noui testamenti. Cum ergo deberet ioseph esse custos dūtissime virginis/⁊ pueri iesu: ⁊ eorum socius ⁊ gubernator:et habere reginam celi in coniugem: ⁊ esse maritus illi⁹ que esset sponsa dei. Credis ne q̄ errauerit deus in electione ipsius: aut q̄ aliquid ei deesse permiserit: quin eum perfectissimum fecerit? Profecto hoc esset valde erroneum et stultissimum opinari. Deus enim (vt supra diximus) cum aliquez ad aliquod opus peragendū assumit. dat ei omnē sufficientiam ad perficiendū. Unde de isto sanctissimo viro super familiaz dei cōstituto/dici potest illud Luce.xij. Quis putas est fidelis seruus/⁊ prudens super familiam suam? Ergo tenendū est q̄ in toto mundo nunq̄ fuit vir ita sufficiens ad tam dignum opus sicut beatus ioseph. Ita q̄ fuisset sufficiens ad regimen totius mundi: magis q̄ Alexander magnus. et q̄ imperator Octauianus. Nam qui erat sufficiens ad maius: multo magis est credēdus fuisset sufficiēs ad min⁹. Qui ergo fuit a deo electus idoneus ad regimen filij sui/qui in infinitū est excellentior et maior mundo. et ad gubernationē spōse diuine/que est dignior vniuerso orbe. multo magis credendus est fuisse sufficiens ad regendum totum mundum. Et ideo male faciunt (videri meo) qui depigunt eum decrepitum/melancolicum/ac vilem cum flascheto ad cingulum. Cum enim beatissima virgo fuerit tante perfectionis. non dubium est q̄ etiam eius coniunx fuit perfectione repletus/vt esset ei⁹ coniugio idoneus. Fuit etiā beatissimus ioseph super omnes homines purus: similis virgini gloriose i nobilitate. Quia inter oēs qui sunt egressi de stirpe adam/non est egressus vir dignior/ac nobilior illo.quod patz Mat.j.in genealogia eius. Nam ois profecto/et nobilitas generis humani/et maxime stirpis iudeorū tam nobilis/est collata in eo. Sicut ergo bene dicta virgo fuit de stirpe regali: ita et beatus ioseph/cui de iure debebatur regnuz. sicut Mat.j.c. patere potest. Fuit etiam preditus ioseph alia nobilitate/dignior supradicta.s. nobilitate spirituali. Non enim principaliter faciunt nobilem antiquate diuitie: vt videtur Arist. describere. neq̄ dominatio super ceteros:aut aliquod huiusmodi temporale dat nobilitatem:sed seruitus dei: cui seruire regnare est: cuius agi frenis summa libertas est. Unde Agatha theologizans gloriabatur inter opprobria: dicens. Summa ingenuitas ista est/in qua christi seruitus comprobatur. Ex quibus elicitur Mariam ⁊ ioseph summa nobilitate p̄ditos fuisse:q̄ suprem⁹ i dei obsequio/etiā corporali/exhibuere seruitutē. Nobiliores igf q̄ nobilissim⁹ regū david sicut eo sanctiores ⁊ timoratiores in dei fuerūt seruitio.

¶Sed hic oritur dubitatio. Cū maria/et ioseph fuerit de stirpe regia p̄genit. quo vt corpus eius; verum ostenderet nasci ex femina: sed vt ostenderet eius diuinitas nascitur ex virgine. Talis enim part⁹ decet deum. vt dicit amb.in hymno natiuitatis. Per supradicta ergo patet responsio ad secundum membrum. q.s. Maria mater dei fuit virgo in partu.

ADtertium q̄sti

onis mēbrum: quod est. Utruz beata mater dei maria fuerit et permanserit virgo post partum? Rndeo q̄ nōnulli fuerunt heretici: sicut Eluidi⁹ ⁊ eius sequaces: qui dixerūt/asseruerūtq̄ beatam matrem dei mariam non permānisse virginē post partuz. propter illud q̄d Mat.j.c. dicitur. Accepit.s. Joseph: cōiugem suam.et non cognoscebat eam donec peperit filium suum primogenitum. Hoc aūt aduerbium donec/cōsueuit determinatum tempus signare:quo cōpleto fiat id quod vsq̄ ad illud tempus non fiebat. Uerbum aūt cognoscendi ad coitū refertur. sicut et Gen.iiij.dicitur q̄ Adaz cognouit vxorē suā. Ergo videtur q̄ post ptū btā v̄go fuit a Joseph cognita ⁊ ita videf q̄nō permanserit virgo post partum.

¶Item. Primogenitus non potest dici nisi qui habet fratres subsequētes. Unde ad Ro.viij.dicitur. Quos prescivit ⁊ predestinauit conformes fieri imaginis filij sui. vt sit ipse primogenitus in multis fratribus. Sed euangelista x̄pm primogenitū matris eius noiat: ergo alios filios habuit post christum. et ita videtur q̄ mater christi non fuerit virgo post partum.

¶Preterea Joan.ij. c. dicitur de christo q̄ descendit in capharnaum. ipse ⁊ mater eius/et fratres eius/⁊ discipuli eius. ergo habuit fratres carnales: quia aliter non poneretur copula inter fratres et discipulos. Nam fratres dicuntur qui ex eodem parente progeniti sunt. Et sic si beata virgo habuit alios filios post christum sequitur q̄ non permanfit virgo post partum. Ista dogmatizauit Eluidius heretic⁹ pessimus quē validissime vexit Hieron. in quodam libello quē edidit contra eum.

¶Dico ergo respondēs ad istud tertium membrū: q̄ absq̄ omni dubio detestandus est predictus error illius prenominati Helui di⁹/qui dicere presumpsit matrem christi a Joseph post partum esse carnaliter cognitam et alios filios genuisse sicut. S. dictum est. Hoc enim primo derogat christi pfectiōi: qui sicut secundū diuinā naturā vnigenitus est patris tanq̄ perfectus per omnia filius eius. Ita etiam decuit vt esset vnigenit⁹ mris tanq̄ pfectissimū germē ei⁹.

¶Secundo hic error iniuriam facit spūi sancto:cuius sacrariuz fuit vterus virginalis in quo carnem christi formauit. Usi non decebat vt de cetero violaretur p cōmixtionem virilem.

¶Tertio hoc derogat dignitati et sanctitati matris dei:que ingratissima videret si tanto filio contenta non esset: et si virginitatem que in ea miraculose conseruata fuerat sponte perdere vellet per carnis cōcubitum.

¶Quarto etiam ipsi Joseph esset ad maximam presumptionem imputandū. si eā quam reuelante angelo de spūsancto deū concepisse cognouerat polluere attēptasset. Et ideo simplr est asserendū q̄ mr dei sicut virgo cōcepit et v̄go peperit:et etiā virgo post partū in sempiternū pmansit.

¶Ad obiecta autem superius posita Respondetur. Et ad primum dico secunduz aliquos q̄ hoc nō est intelligendum de cognitione carnis: sed de cognitione noticie. Dixit. n. Chrysos. q̄ non cognouit eaz ioseph antēq̄ pareret ⁊ cuius fuerit dignitatis:sed postq̄ peperit. cognouit eam quia per ipsius ptolem specialior et dignior facta fuerat/q̄.totus mundus:q̄ quē totus mund⁹ capere nō poterat in angusto vteri sui sola susce-pit. Quidaz vero hoc referunt ad noticiā visus. Sicut enim mox si cum domino colloquentis glorificata est facies vt nō possent intendere in eum filij israel. Sic maria claritate virtutis altissimi obūbrata cognosci non poterat a Joseph: donec pareret. Post partum vero a Joseph inuenitur specie faciei non tactu libidinis. Hiero. autē concedit hoc esse intelligendum de cognitione coit⁹:sed dicit q̄ ly. vsq̄ vel donec in scripturis dupliciter potest intel.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ligi. Dñs̄ n. designat certū tēp⁹ scōm illud ad Gal'. iij. Propt trangressionez lex posita donec venit semen cui promiserat. Quando⁹ vero signat infinituz temp⁹. Sicin. ps̄. Sede a dextris meis: donec rē. quod non intelligitur ꝙ postea sedeat: sz ꝙ vsq; et tunc et postea. Et etiam ſm illud. ps̄. Oculi nostri ad dñm deum nr̄m donec misereatur nostri. Ex quo non est intelligendum ꝙ post impetratam miaz oculi auertantur a deo. Et scōm hūc modum loquendi significantur ea de quib⁹ posset dubitari si scripta non fuissent. Cetera vero nostre intelligentie derelinquūt Et secunduz hoc dicit euangelista matrē dei non esse cognitam a viro vsq; ad ptū: vt multomagis intelligamus cognitam non fuisse post partum.

¶ Ad secūdum obiectum. ℟. ꝙ mos diuinar scripturar est. vt primogenituz vocent non solum eum quem fratres sequūtur: sed etiam eum qui primus natus sit: etiam nullo fratre sequente. Alioquin si non esset primogenitus nisi quem sequūt fratres: tamdiu secundum legem primogenita non deberētur ꝙdiu et alia nō fuerint procreata. quod patet esse falsum. cū infra annum et mensem primogenita redimi mandentur scōm legem.

¶ Ad tertiuz obiectum siue argumentū dicendum. ꝙ quidam (sicut dicit Hiero. super Mat.) fratres domini de alia vxore Joseph suspicantur. Nos autem fratres non filios Joseph: sed consobrinos saluatoris sororum marie filios intelligimus. Quattuor enim modis in scriptura dicūtur fratres. s. natura. gēte: cognatione: et affectu. Uñ fratres domini dicti sunt non ſm naturā: qñ ab eadez matre nati: sz ſm cognationē quasi cōsanguinei ei⁹ existentes et germani. Uñ ad Gal'. j. Paul⁹ dicit Alios ap'lor vidi neminē nisi Jacobū fratrē dñi. Erat eni Jacob⁹ ꝓsanguine⁹ ieſu xp̄i. filius sororis beate marie: sicut et alq. vt Johānes et Symon chanane⁹. Joseph aūt (sicut Hiero. dicit cōtra heluidium) Magis credēdus est ꝙ pmāsisse ꝙ aliā vxorē habuisse. qz cū xp̄s matrē suā. i cruce nō pmēdauerit nisi virgini: etiā cū iaz in etate processerat: non est verisile ꝙ Joseph qui fuit assignatus a deo precipuus custos eius: et in iuuentute virginis non fuerit cōsimiliter virgo: immo cū ea votuz virginitatis emisit: qz erat in cōsimili proposito sicut ipsa: put habitū est in sermone de despōsatiōe marie. Dicunt igit ibi ffres xp̄i cognati ei⁹: qz illi q̄ sunt de eadem cognatione (sicut dictū est) in sacra scriptura noiant frequenter fratres. Unde Gen. xiij. dixit Abraā ad Loth. Ne sit iurgiū inter me et te: fratres enī sum⁹: tamen Loth erat nepos ipsius. Hinc ergo existimo te o populemi/ā posse percipere tot/ ac tam validis rationibus christiparam dei genitricē ante partuz/in partu et post partum virginem extitisse.

¶ Hancetiamveritatem. s. btām mariaz seruasse perpetuā virginitatem: pbare possum⁹ testimonijs/ mysterijs/ exēplis/ et figuris.

¶ Primo testimonijs. s. pphete/ āgeli et dominis. Primo testimonio pphete. Cū. n. (vt ait Petrus. ij. cano. c. j.) non volūtate humana sit allata pphetia sed spūsancto inspirante. clarum est eoz testimoniū esse certissimū. Hoc vero ꝙ plurib⁹ prophetaz ora clamauit spūsctus ꝙ virgo deū debuit concipere. vt patet in veteri testamento. Uñ Esa. xj. Egredief virga de radice ieſſe et flos. rē. Flos. n. sine corruptiōe ex vgine gñatur: ita xp̄s ex vgine. Et Esa. vij. Ecce virgo cōcipiet et pariet. rē. Hiere. etiā xxxj. vt Romū faciet dñs sup terrā. fem ina circūdabit virū. Hoc certe nouū fuit i mūdo vt virgo cōciperet et pareret virū: qz nec fuisem visa est: nec habere sequētez.

¶ Secdo testimonio āgeli: q̄ cū sit noticia dei plen⁹ nō pōt falli: sz ipe infallibile testimoniū fuit de vginitate marie. ergo rē. Q̄. n. āgel⁹ testat⁹ sit vginalē cōceptū pz Luc. j. cū reḡ sit⁹ fuit a virgine bñdicta de sacro icarnatiōis. Quō inq̄t fiet istud qm virū nō cognosco: Rñdit. Spūsctus superueniet in te. rē. et Mat. j. dixit Joseph de btā vgine. Qđ in ea nat⁹ ē de spūsctō est.

¶ Tertio testimonio sctōz hoiz. vz. ap'lorū/ sacroruz doctoruz. sicut Aug. Hiero. Grego. Ambros. Chrysost. Bernardus. z alioz. vt clare patet in eorum dictis. que breuitatis causa relinquo Proclamatur etiam hec veritas a/ sctā matre ecclesia in singulis symbolis cum dicitur xp̄s cōceptus ē de spūsctō nat⁹ ex maria virgine rē.

¶ Secundo hoc idem demōstratur mysterijs. Primo virge Aaron que miraculose floruit z fructum fecit. vt habet Numeri xvij. Uñ Bernardus in quodam sermone ait. Nec virge virorem floris lesit emissio. Hec est virga sublimis: plāta celestis: sanctioz vniuersis que verticem sctm erexit vsq; ad deū maiestatis: qz multum in profundū miserat radices humilitatis. hec ē virga ieſſe flos campi filius eius. Admodū em campi sine oi humoris adminiculo virginis alnus floruit. hec ille.

¶ Secdo ostenditur mysterio porte q̄ soli dño fuit aperta: ceteris aūt clausa. Ezechiel'. xliij. vbi dr. Porta hec clausa erit z nō aperietur z vir nō trāsibit per eaz: qz dñs deus ingressus est p eam. Quod exponēs Augu. in sermone de natiuitate dñi dicit. Quid est porta hec erit clausa nisi qz Maria semp fuit itacta? z qđ ē vir nō trāsibit p eā. nisi ꝙ ioseph nō cognouit eā? Et qđ est dñs solus intrat z egredif p eaz. nisi ꝙ spiritusſctūs fecūdauit eam? z dñs angelox nascitur p eaz. Et quid est clausa erit in eternum. nisi qz Maria virgo est: ante partū: in ptu: z post partum. hec ille.

¶ Tertio ostenditur mysterio velleris de celo pfusi. vt habek Judich. vj. De quo Bernar. in quodā ser. ait. Quid gedeonis significat vellus? quod vtiq; fuit tonsum de carne. sed sine vellere carnis? nisi carnē assumptam sine detrimento virginitatis.

¶ Tertio principaliter ostenditur ei⁹ virginitas ex ē plis. Ponit autem Augu. in quodam sermone tria exempla vi. Qui lapideas scripsit tabulas sine stillo ferreo: ipse ingrauidauit Mariam spiritusancto Et qui produxit panes in deserto sine agratore: ipse parere fecit virginem sine corruptione: et qui fecit virgam sine pluuia germinare: ipse fecit filiā dauid sine semine generare

¶ Alia quoq; sunt exempla. Primuz est corporis glorificati: quia corp⁹ christi gloriosum clauso sepulchro exiuit: z ad discipulos clausis ianuis intrauit: et eodem modo clauso virginis vtero exiuit: vt ait Gregorius in homelia paschali Dicunt enim quidam ꝙ Christus nascens habuit dotem subtilitatis. Unde Augustinus in quodam sermone ait Sicut christus exiit de sepulchro clauso: ita natus est de virgine clauso virginitatis claustro. Secundū exemplum est syderis. de quo Bernard⁹ in quodam sermone ait. Nec syderi radius suam minuit claritatem: nec virgini filius suam integritatem Tertium exemplum est apis. Nam si apis ſm Ambros. mellificat z filios generat sine commixtione: multo fortius virgo Maria generare potuit sine corruptione.

¶ Quarto hec eadem veritas ostendif figuris et similitudinibus. Nā sicut rubus cōburi videbatur: et ignis eū non tangebat. Exo. iij. et sicut tres pueri i camino ignis ardentis non ardebāt. Daniel'. iij. Et quē admodū danieli intra lacū leonū incluso: ostijs non apertis allatuz est prandiuz ab Abacuch. Daniel. vj. Ita hec sancta vgo genuit deum: et imaculata in virginitate permāsit. Ideo merito ecclesia sancta canit illi. Sancta virgo virginum: ora pro nobis.

¶ Sed Aliquis posset querere. quare virgo mat dei maria appellatur virgo virginum? Respondeo ꝙ hoc illi optime congruit triplicitatione.

¶ Primo ratione premiationis. Quia nec primam similem visa est nec habere sequentem: vt canit ecclesia Merito igitur dicitur virgo virginum maria. quia est omnium virginum mater virginitate prima vel primiceria. qm̄ fine precepto/ consilio/ z exemplo glorioſum munus vginitatis deo obtulit: per quod et omnes virgines per imitationem in virginitate genuit. Hinc. ps̄. Adducentur regi virgines: post eā primi ei⁹ afferent tibi. Q̄. si petas. Cur non magis xp̄o attribuif hoc priuilegiū ꝙ dicak virgo vginuz cum xp̄i

Universidad de Deusto
Biblioteca

virginitas sit excellētissima et dignissima vt pote deo vnita vnione personali? Ad hoc rñdetur q̄ hoc nomen virgo virginū christo non cōuenit: licet christi virginitas omniū virginitatē etiam matris precellat: quia ipse xp̄s non fuit primus vgo virginū tēpore sed ipsius mater: que primo per votum virginitatis opprobriū abstulit sterilitatis: et eam in se consecrauit Ipsa quoq̄ virgo deus genuit que et fecūda extitit et virginitatem perpetuam vouit ⁊ tenuit. christo aūt hoc non conuenit cum in sua virginitate non genuit deū sz ipse deus verus extitit.

¶ Secundo beata virgo dicitur virgo vginuz ratione significationis: qz in huius modi locutionibus significatur excellentia ſm grāmaticos: vt cū dicit flos florum .i. excellens oēs flores alios. Quia aūt beata virgo excellit omnes alias vgines in castitate/ et fecunditate que simul in nulla alia virgine/ ⁊ in nullo inueniunt. ergo ipsa merito virgo virginū dicitur.

¶ Tertio ratione prelationis: qz ipsa est regina ⁊ dña omniū aliaz virginū: ⁊ ipaz post xp̄m in celo sequunt tanq̄ dñam oēs alie virgines. Unde canti. j. In odorē vnguentoz tuoz currim⁹ adolescentule dilexerunt te nimis. Clama hic ad beatā virginem dulciter cantando. di. O felix Maria. merito igitur/ et bñmerito vocaris vgo virginū: cū tua etiam virginitas: sit tāte dignitatis ⁊ excellētie q̄ superexcellit p gratiam virginitatē angelorum. Tāta est tua virginitas. O/ vgo dei genitrix q̄ quē totus nō capit orbis i tua se clausit viscera factus hō. O/ virgo singularis inter oēs mitis. tua sancta virginitas fuit: que prima extitit deo dedicata. Tu nāq̄ omniuz prima ꝓposuisti in terris angelicā vitam ducere. Ideo virgo virginuz es appellata. Dignissima fuit tua vginitas: que meruit inuenire thesauruz dei sapientie. Et illum suscipere. per quem illuminati sum⁹ in fide. O felicissima virgo maria. merito tibi dixit angelus. Inueniſti gratiaz apud dñm. qñ omnez gratiā quā in Adā amisimus tu inueniſti: et inuentam nobis restituisti. O/ gloriosissima dña quid laudis? quid gratiaz actiōis? quidue fututis tibi retribuamus? Uere toto posse tibi fuire ⁊ te laudare obligamur. Uere o/ virgo benedicta. multum tibi debem⁹ re gratiari et seruire: quia ex te ortus est sol iusticie christus deus noster. O/ igitur domina nostra ora (queso) pro nobis peccatoribus: vt possimus habere gratiam in presenti seculo: et in futuro sempiternam gloriam. Amen.

¶ Sermo.xxxv. De Purita te Marie.

¶ Thema.

Jhilimūduz in illam incurrit: candor est enī lucis eterne: et speculū sine macula dei maiestatis: Scriptuñ hec verba. Sap. vij. ca.

¶ Prohemium.

Uerbis i p̄miſsis fratres dilectissimi sapiens ipūscto loquēte tripliciter cōmendat puritatē beatissime vginis Marie. Primo q̄dem q̄ sit summe mūdicie: immunis ab omni pcti originalis/ mortalis/ ⁊ venialis/ sorde. Ideo dicit. Nihil inmundū incurrit in illā: hoc quo ad pctm mortale: ⁊ postea speculū inq̄t sine macula: hoc quo ad peccatū veniale ⁊ etiā originale. Uere o/ anima deuota permaxie tibi reddit laudabilis et venerabilis ac/ amabilis ipsa sanctissima dei mater que i sua puritate ac/ mundicia virginali meruit concipere filium dei. Propterea ecclesia canit. Sancta et immaculata virginitas quibus te laudib⁹ efferam nescio: quia quē celi capere nō poterant tuo gremio coluisti. Secūdo in premisso themate p̄mēdat Sapiēs puritatez virginis marie q̄ sit sublimis et summe excellentie supra puritatem omnis creature. Uñ subdit. Candor enim est lucis eterne. .i. diuine sz. per preparationez. Eteni vt dicit Anselm⁹. Ipsa tāta puritate nitebat et aitet q̄ sub deo nequit maior intelligi. O/ quid

cogitare/ aut dignum dicere possumus de te o purissima vgo. Reuera si te formam dei appellam⁹ digna extitis. vt ait Hiero. Si te cādorem eterne lucis nomine p opa comprobaris. Tertio cōmendat q̄ videz eius puritas sit diuinalis munificentie/ ⁊ magnifice gratie. p singulari eius. videz priuilegiatione et divine maiestatis operatione. vnde subdit. Speculū inquit dei maiestatis. Mirū in benedicta virgine tanq̄ in speculo relucet summa gratia divine bonitatis ⁊ maiestatis: atq̄ singularissimū donū charitatis ei⁹ in icarnatiōe facta ex ea. Itaq̄ de puritate btissime virginis ad presens acturi. Tria dubia declarabimus.

¶ Primū dubiū est. Utrū beata vgo ſm statum vie nitebat tanta puritate q̄ sub deo intelligi maior nequiret?

¶ Scōm. Utrū hāc puritatē accepit fil/ vel successiue ⁊ qñ eā assecuta est?

¶ Tertium. qualiter vel in quo ei⁹ puritas precellebat oēz puritatem tam hoim q̄ etiam angelorum?

¶ Pro maiori itelligētia ⁊ declaratiōe dicēdoz. Anteq̄ respondeā ad primū dubiū videndū est. In quo cōsistit puritas beate vginis Marie matris dei? seu quomodo intelligenda sit hec intentio puritatis eius? Ad quod respōdeo. q̄ hec eius puritas in tribus consistit. Primo in cōtrarij. i. pcti elongatione. Secundo in summe puri approximatione. Tertio in vtriusq̄ predictorum cōfirmatione.

¶ Primo inq̄ in contrarij. i. peccati elongatione et distantia: quia puritas intēditur per recessum a contrario: sicut albius dicitur quod est nigro impermixtius. Et lucidius dicit illud quod est tenebris impermixtius. Sic ⁊ beata virgo dicitur purissima. quia pre oībus post xp̄m ipsa est impermixtius impuro. i. peccato. Unde August. in lib. de natura et gratia dicit. Excepta hac virgine de qua propter honorem dñi nullam prorsus cum de peccatis agitur/ volo habere questionez. Inde enī scimus q̄ ei plus gratie fit collatū ad vincendum et omni parte peccatū q̄ meruit parere quem constat nullus habuisse peccatum. hec ille.

¶ Secūdo hec puritas beate virginis cōsistit in summe puri approximatione: et per consequēs non cōsistit in sola peccati elongatione. Unde fit pro conclusione q̄ beata virgo dicit purissima. nō solum ob hoc q̄ ab impuro. i. a peccato est elōgata: sed etiam quia ad summe purum. i. deum/ est summe approximata. Hoc declaratur taliter. quia puritas sequitur naturā luminis/ ⁊ luminosi: sicut videt ad sensum: quoniā illud quod plus participat de natura lucis plus habet puritatis: vt summa lux vel summe luminosum: summe sit lucidum ⁊ purum. Lux autem est dupler. s. corporalis ⁊ spiritualis. vt dicit Aug. super Gene. ad litteram: et magis proprie dicit lux spūalis q̄ corporalis lux. Scōm hoc ergo duplex est puritas. s. corporalis ⁊ spiritualis. Sed quia maior puritas corporalis ſm maiorem conuenientiam ad summā corporalez lucem. Quamobrem videmus q̄ aqua purior est q̄ terra: aer q̄ aqua: ignis q̄ aer: firmamentum q̄ ignis: celum aqueum q̄ firmamentum: ⁊ celum empyreū q̄ aqueum. Similiter ergo erit maior puritas spiritualis ſm maiorem cōuenientiam ad summā lucem spiritualez que de⁹ est: qui lux est/ in quo tenebre non sunt ulle. j. Joh. j. ca. Unde ſm hoc purior est anima sensitiva q̄ vegetativa: rationalis q̄ sensitiva: angelica rationalis: q̄ humana secundū naturam: sed secūdū gratiā est alr: quia anima hūana existens in gra purior est q̄ diabolus: licet secūdū naturam diabolus enim sit angelice nature/ sit purior. Gratia nēpe est quasi quoddam lumen creatum procedens a luce in creata ideſt deo. prout dicit Bernard⁹. in sermone de charitate et gratia christi. Ergo vbi est participatio maioris gratie: ibi maior est ad primā lucem approximatio ⁊ assimilatio et per consequens maior ſm gratiam puritas. sicut exemplum in corporalibus. Licet enī secūdum se cristall⁹ purior sit aliquo vitro de materia min⁹ pura facto: tamen istud vitrum si fuerit irradiatum a sole/ lucidius est et purius secundum participatam radiositatem et lucem solis/ q̄ cristallus non irradiata

sole. Quia igitur in beatissima vgine respectu omniū creaturarum aliarum non vnitarū fuit summe gratie participatio. Ergo approximatio ad primā lucem fuit in summo:et per consequens puritas in summo.

¶ Tertio dici q hec puritas beate virginis fuit in vtriusq predictoꝝ.i.elōgationis et approximationis cōfirmatione:propter quod ponit hec cōclusio q beata virgo Maria per sanctificationis copiosam gratiam adeo fuit confirmata in bono penni vt nunq̄ posset in aliquod peccatuz flecti.nec posset in ea diuina gratia deperire/aut minui/vel ab ea aliquo modo separari. Unde beatam virginez Mariam peccare etiam venialiter vel minimo peccato fuit impossibile:q̄to magis in mortali peccato. Probatur hec veritas siue conclusio/brevitatis causa/tantū dupliciratione. Primo ratione redundatiōis: quia sicut honoꝝ parētum redundat in filios. Prouerb. xvij. ca. Gloria filiorū parentes eorum. Ita per oppositum. Ignominia vel confusio matris redundat in filiū. Si ergo mat vnq̄ peccasset vel peccare potuisset:ignominia fuisset dei filij sui. Ergo eius mater dominari potuisset:qd est absurduz. Quid eñ ignominiosius q̄ reginam celi matrē dei diabolo potuisse subiici per culpam.ergo videtur propositum fore verum. Secūdo idem probatur ratione dignificationis:quia dignioꝝ fuit mater christi effecta ex hoc q̄ ē mater dei: q̄ sit aliqs angelus in celo. Si ergo angeli boni sunt in gratia confirmati: multo magis mater dei:propter illud.ij. Topic. Si ei cui minus videtur inesse inest:ergo et ei cui magis. Nec propter hoc q beata virgo Maria fuit cōfirmata ita vt nunq̄ flecti vel velle malum posset.ablata est ei potentia liberi arbitrij:sed fuit confirmata.et defectus qui est posse flecti in maluz fuit exclusus: Ad hoc facit qd dicit Hieronymus in sermone de Assumptiōe.di. q̄ tota plenitudo gratie que fuit i christo venit in Mariam. Ergo venit in eam nō tantum gratia sanctificationis:sed etiam cōfirmationis in bono. Ideoq̄ Bonauē. in.iij.dist.iij. Dicit q̄ cum Maria sanctiꝝ sanctorum gestinit in vtero tunc sanctificata fuit conformiter filio suo adeo q̄ sicut ipossibile fuit xp̄m peccare:ita et impossibile foret matrem eius cadere. Et sicut ipossibile fuit propter honorez christi vt haberet alium filiū:sic impossibile fuit vt vnq̄ carnis virginitas violaret in qua dei filius habitauerat. Et ita etiam impossibile fuit vt mentis sanctitas aliqua culpa macularetur.

¶ His igitur declaratis.prosequemur et respondebimus ad preposita dubia.

Ad primū prin=

Acipale nostri sermonis dubiū/ quod erat. Utrum beata virgo secundum statum vie nitebat tanta puritate q̄ sub deo intelligi maior nequiret? Respondetur q beata virgo etiam in statu vie ea puritate nitebat qua maior sub deo intelligi nequibat. Et probatur dupliciter Triplici ratione.

¶ Primo ratione donatiōis:quia ad dationē summi dom sequitur donatio oim donoꝝ inferiorum.iuxta illud apostoli.ad Rom.viij.ca. Qui proprio filio suo non pepercit/sed pro nobis omnibus tradidit.ꝛc. Quomodo non cum ipso nobis omnia donauit? Sed dominus beate virgini summum donum donauit cuius capax fuit pura creatura.s.dei maternitatē Ergo et summam puritatem.

¶ Secundo ratione sublimatiōis. Quia ipsa beata virgo erat sublimanda et exaltanda super omnes choros angelorum/ꝛ sanctorum atq̄ super omnem creaturam post christum:quam sublimationem habuit in assumptione. Sed qꝝ (vt ait Dionysius.lib.de angelica hierarchia) superiores habēt proprietates inferiorū cum excellētia. Unde seraphin q̄ excellit charitate/excellit omnibus donis omnes inferiores. Ergo beata virgo cum excellit omnes etiam seraphin charitate:excellit etiam omnes puritate.

¶ Tertio ratione impletionis. Quia beata virgo super omnem creaturam impleta est spiritusancto. Luc.j.ca. Spiritus sanctus superueniet in te. Glo.q̄ nunq̄ in aliquem venit superexcellēter/ veniet in te. Et iterum. Ave gratia plena dns tecū ꝛc. Sed effectus spiritussancti est purificare. Denicq̄ vt ait Bernardus. Gratia ē purissimum balsamum:mundissimū vas requirens. Ergo vbi maior gratia spiritussancti:ibi maior puritas esse debuit:et per cōsequens ipsa summe pura fuit. Unde simpliciter verum est q̄ gloriosa omniū domina etiam in statu vie super omnem creaturā ea puritate nitebat/qua sub deo nequit maior intelligi. Et hoc etiam dicit Ansel.in libro.de conceptu virginali. ca. xviij. vbi ait. Nempe decens erat vt ea puritate qua sub deo maior nequit intelligi virgo illa niteret:cui deus pater vnicū filium suum quem de corde suo equalem sibi genitum tanq̄ seipsum diligebat ita dare disponebat vt naturaliter esset vnus idē q̄ cōmunis dei patris et virginis filius:ꝛ quam ipse filius substantialiter sibi matrem eligebat:ꝛ de qua spiritussanctus operaturus erat vt conciperetur et nasceretur ille de quo ipe procedebat.hec ille. Bernardus quoq̄ idem affirmat in sermone Assumptiōis eiusdem:di. Que nā vel angelica puritas vgini illi audeat cōparari? que digna fuit sacrarium fieri spiritussancti/ꝛ habitaculum filij dei.

¶ Sed contra posset aliquis obstare. Quia anima christi que creatura fuit in statu vie/maiori puritate nitebat q̄ gloriosa virgo:et tamen sub deo erat puritas anime christi. Ergo maior puritas potest sub deo itelligi q̄ ea quam habuit virgo.

¶ Preterea. Beata virgo in statu glorie nitet maiori puritate q̄ in statu vie:et tamen sub deo.

¶ Preterea:oēs sancti angeli/et scti patrie celestis i sua puritate glie plus videt appropinquare: puritati patrie q̄ ḡcūq̄ puritas sit vie. Ille eñ sufficit ad hoc vt possint patriā lucem per speciem videre. Hoc autē non ita. Ergo gloriosa virgo nō nitebat tunc summa sub deo puritate.

¶ Ad hec obiecta respondeo:et ad illud de anima christi dico q̄ beata virgo ꝺz purissima immediate post puritatem christi. Si dicas q̄ Ansel. non dicit post xp̄m:sed post deuz. Dico q xps deus est. Ergo post christū ipa purissima est. Uel aliter dicendum Ex quo obiectio est de anima christi q̄ hec puritas dicitur per elongationem/vel recessum ab impuro vbi aptum natum esset inesse impuruz .i.peccatū:q̄tum ex se.in anima aūt christi quia non fuit aptum natum inesse impurū/immo nullomō ei potuit inesse impuritas aliqua etiam ex modo sue conceptionis:quia supernaturaliter christ? de virgine cōceptus est de spiritusancto operante. Ergo non fit hic locutio respectu christi et anime eius:sed respectu aliaruz creaturarum in quibus est aptitudo impuritatis ex se. sicut ꝛ in beata virgine aptitudo fuit quidem inesse aliquod impurum.quia ex modo sue conceptionis habuit aptitudinem contrahendi originale peccatuz:sed diuina gratia/specialiq̄ privilegio preseruata est ne contraheret. vt dictum est.xxvj.sermone.de conceptione Marie.

¶ Ad secundum.vz. de statu patrie: similiter et tertium de angelis et sanctis in patria. Dicendum q̄ in beatissima virgine secundum statum vie fuit gratia dei foꝝ maior q̄ in angelis/et sanctis in patria: et hoc quantum ad substantiam dico: non quantum ad actum qui est operatio gloriose visionis/fruitionis/et tentionis. Nec obstat de puritate quam ipsa habet in statu glorie:quia eandem puritatez habuit ipsa in statu vie secundum substantiam/licet non secundum actum. Nec obstat q̄ sua puritas in via non plene apprehendit per speciem lucem increatam:qz hoc fecit status subiecti conditio/et contrarij coniunctio/et minor motoris attractio. Et hoc ostenditur per simile. Uidemus enim q̄ quandoq̄ maior lux minus illuminat:et minor lux magis illuminat per coniunctionem cum aere obscuro vel claro. Unde quandoq̄ magis illuminat luna in nocte aere puro:q̄ sol in die aere obscuro: et tamē imꝓportionabiliter maior est lux solis q̄ lune. Ad/simili non

videtur inconueniēs si maior lux gratie in subiecto passibili cōiuncto corpori passibili ⁊ grosso minus immutat et mouet actualit: q̄ minor lux glorie in subiecto impassibili et glorioso. i. in angelis et sanctis. Patet igitur q̄ ipa summa puritate nitebat qua maior sub deo nequit itelligi: ad est primum dubium.

AD secundū principale dubiū nostri sermonis qd erat. Utrū hanc puritatē accepit simul vel successiue et qñ eam assecuta est? Rñdeo. Ex quo eñ Anselm⁹ dicit huius puritatis esse causam q̄. vz. debuit esse mater dei. sed q̄ effectus nō prius est in re q̄ in sua causa. Ergo tūc cū facta est mater dei debuit ea puritate nitere q̄ maior sub deo neq̄t intelligi. ⁊ sic prius nō nitebat ea puritate. et istomō Anselmi dictū accipiunt inimici virginis marie/qui dicunt ⁊ tenēt matrē dei Mariā/fuisse cōceptaz in peccato originali et post mūdatam. Sed q̄ constat beatam virginē non fuisse conceptam in originali peccato. vt probatum est in sermone. xxvj. de ei⁹ conceptione. Ideo dico q̄ licet maria etiam ante christi conceptionem habuit sub christo puritatem quo ad remotionem cōtrarij. i. peccati originalis: quia puritas ipsa intenditur per recessum a contrario: veruntamen puritas marie augmentum sumit ⁊ incrementum successione quo ad approximationem et conuenientiam maiorem/ad summam lucem/que deus est. j. Joh. j. Et hoc quattuor gradibus.

¶ Primo enim purificata fuit maria per sanctificationez in vtero sue matris. Tūc enim fuit preseruante gratia dei speciali/purificata non de peccato quod infuit: sz quod infuisset nisi preseruata fuisset.

¶ Secūdo fuit puritas aucta in ea p̄ virtutum exercitationez/quando cepit operari secundum virtutes. iuxta illud Act. xv. de fidelibus scriptum. Fide purificās corda eorum. Et tunc accepit actualez p̄fectionem virtutum.

¶ Tertio puritas auctā fuit in superuentione spiritussēti: iuxta illud. Luc. j. Spiritussanctus superueniet in te, ⁊c. et tunc accepit perfectionem donorum.

¶ Quarto purificata est in filij conceptione quando est cōpleta eius illuminatio et perfecta purificatio in conceptione ipius eterne lucis. et tunc accepit p̄fectionē fructuū et beatitudinum.

¶ Unde prima eius purificatio est per gratiam cooperantem ad gratiā sacramentalē aliqualiter conformem. Et de hac prima eius purificatione. dicit Cant. iiij. Tota pulchra es amica mea: quia ab omni peccato aliena. Uñ subditur. et macula non est in te:

¶ Secunda est per operationem virtualez: quia postmodū cū operari cepit infantia transacta operabatur etiam secundū virtutes. Denicp̄ constat quia in perfectionibus gratuitis ad operandū dona sunt superiora virtutibus: et beatitudines superiores sunt donis. De hac etiam secunda purificatione potest dici illud. Sapi. iij. Quam pulchra es casta generatio. s. virginalis conceptionis: cum charitate: que est forma omniū virtutuz. qm̄ ⁊ apud deum nota est. s. noticia approbationis p̄ humilitatez: iuxta illud. Luc. j. Respexit dominus humilitatem ancille sue ⁊ apud homines. s. per imitationez virtuose operationis.

¶ Tertia ergo eius purificatio est p̄ gr̄az donorum atq̄ perfectionez eorum. Et de hac etiam subdit Esa. xj. ca. Requiescet super eam spiritus domini: spiritus sapientie/et intellectus.

¶ Quarta ē beatitudinū. Uñ Ezechiel. xviij. de hac dicit. Maiestas dñi ingressa est templum per viam porte/que respicit ad orientem: et sequitur. et repleta est gloria domini. Et Esa. iij. Locū maiestatis mee glorificabo. Et sic ex predictis patet responsio ad secundum dubium.

AD tertium aūt dubiuz sermonis: quo quereba tur. Qualiter/vel in quo eius puritas p̄cellebat omnem puritatez tam hominū q̄ etiam angelorum? Respondetur breuiter. Et p̄o maiori declaratione/notādū q̄ beata vgo ꝺdruplicē habuit puritatē. s. sctificationis in materno vtero:

Innocentie: Castitatis virginee: et supnē tionis spiritussancti in conceptu.

¶ Prima puritate. s. sanctificationis in matris ventre excellebat per confirmationē puritatez Ade/quā habuit ante peccatum in statu innocentie. Quia beata vgo confirmata erat in bono: Adam vero non. Excellebat etiam in ea puritatē angelorum: qui licet sint cōfirmati in bono: tñ nec crescere possunt in premio substantiali: nec decrescere. Sed beata virgo proficere potuit in merito/et non deficere.

¶ Secunda puritate. s. innocētie excessit omnem puritatē rōnalis nature: quia ipa vixit sine omni peccato: et inq̄tum mater dei electa peccare non potuit: quod nulli est concessum vel donatum alteri.

¶ Tertia puritate. s. castitatis virginee ipsa excessit homines et angelos. Boies quidē: quia primum exemplar fuit huius integritatis: vt nec primam similem. nec habere visa sit sequentem. Angelos etiaz quia secundū Hieronymū. Hoc retinuit per virtutem castitatis: quod in angelis est necessitatis nature.

¶ Quarto in puritate ex spūssancti supuentione ⁊ presentia dei omnia creata excessit. ex qua mater dei esse meruit. Canta voce dulcissona. di. O igitur vere purissima. O indicibiliter sanctissima virgo maria. Uere tu pulchra per puritatē: suauis per charitatem: et decora per virginalem castitatem. O q̄tuz fuit deo gratissima ⁊ amantissima tua puritas maria. q̄ ppter illā in te/tota trinitas p̄f/fili⁹/⁊ spūsctūs habitauerit/tanq̄ in p̄dilectissimo tabernaculo: tā miro modo q̄ in nulla alia creatura sic voluerit habitare. Tā digna et excellentissima fuit tua puritas o maria: vt nūq̄ alicui creature cōcessuz sit nec cōcedet etiaz angelis vt sic familiaris foret filio dei. vt. vz. tā frequēter/ tā familiariter p̄m ap̄lexaret/ oscularet/manibus contrectaret/et vlnis portaret/lactaret/nutriret/et educaret quēadmodū tu fecisti. o sanctissima virgo: Mirum tu ex summa approximatione ad purissimam lucē diuinam/fuisti ita radiosa et plena tota diuino lumine/cōcupiscendo illum/qui est splendor paterne glorie: q̄ nulla fuerit in te habilitas ad tenebras/vel impuritatem aliquam: sed radiares/et refulgeres pre omnibus puris creaturis splēdore diuino. Tantam enim habuit efficatiaz puritas tua/ex specialissima gratia sanctificationis q̄ non tantum in te verumetiaz in alijs aspicientibus te/extingueret oēz motum carnalem. Maxima quippe gloria tua o virgo benedicta/est: q̄ nulla creatura fuerit inuenta tante puritatis vt foret idonea vt esset mater dei/ quemadmodum tu. Idcirco tibi dixit angelus. Ne timeas maria inuenisti gratiam apud deum. Inuenisti inquam/gratiam apud deum excellentissimam/vt tui puritate idonea fores/tui ⁊ oim creatoris/mater dignissima. Puritas tua o virgo maria/extitit toti mundo fructuosissima et angelis et hominibus. Nullius q̄ppe angeli/velsancti/aut creature cuiuscūq̄ puritas tantū fructum attulit mūdo sicut tua puritas: ex qua processit precium nostre redemptionis. i. caro et sanguis christi/quo sumus redempti. Quis ergo mente capere sufficiat q̄tum tu pre omnibus nitidissima/et summa puritate post deum refulgeas? O virgo gloriosissima super omnes sanctos/et angelos purissima. O sanctarum santissima. O omniuz creaturarum domina cum nō sufficiamus enarrare tua magnalia. hoc tantū flagitamus/prece humillima/quatin⁹ per tue puritatis merita sanctissima/dele sordium nostraruz crimina duc ad tui p̄dulcissimi nati regna felicia. O deus meus. o iesu magne deus q̄m mirabilis et glorioſus es in sanctis tuis: Sed vere mirabilissimus et glorioſissimus in maiestate tua in sanctissima genitrice tua O saluator noster. quando erit: vt videamus in celo tuam/et matris tue gloriam? O iesu predilectissime virginis marie/nate dulcissime: hui⁹ tā sanctissime tue matris ob merita petimus/dele nostra delicta. Da quesumus nobis gratiam vt imitando illius castimoniam/digni simus p̄uenire ad tuam gloriā.

Amen.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ Sermo.xxxvi. De maternitate marie.

¶ Thema.

Ui creauit me requieuit i tabernaculo meo. Habenk hec vba. Eccl'iastici.xxiiij.cap. Uel istud. Ego mater pulchre dilectionis. ꝛc. eodem ca.

¶ Prologus.

Mater cetera (ffes charissimi) mirabilia ꝛ stupenda fidei nostre. Hoc ē vnū mirabile et dignum stupore: q vna pura creatura/vna virgo puella sit effecta mater oipotentis dei/creatoris vniuersi. Quid maius hac dignitate? Quid excellētius? q̄due mirabilius et sublimius hac cōmendatione q ipa Maria dei ꝛ dñi omniū creatoris mater nominetur: ꝛ de facto foret. Ita q ipsa iure principatur vniuersis. Deo/vt mater: nobis/vt mediatrix: et creaturis oib9 vt dña preposita a creatore. Quibus in stuporem rapientibus animum stimulatus/agitatus/atq cōmotus: decreui atq obnixe proposui de virginis maternitate hoc mane vestris offerre conspectibus q̄ mee imbecillitati insufflabit spiritussanctus. Pro nostri igitur exordio sermonis more solito monetur talis questio.

¶ Utrum beata v̄go Maria sit vere mater dei ꝛ genitrix appellāda? Et an virgo ipsa beata meruerit vt sit mater dei electa? Et q̄bus bonis deo tantum placuerit vt foret in matrem acceptāda? Quia autem hec questio tria membra/siue tres partes habet. Idcirco paulatim ad singulas ptes per ordinem respondebimus.

Ad primā partem questionis/siue ad primū mēbrū: q̄ erat. Utrū btā virgo maria sit v̄e dei m̄r ꝛ genitrix appellāda? N̄ fidek q aliq̄ possent dicere (et dixerunt quidā heretici) q v̄go maria nō est appellanda mater dei. q̄ ꝓbak duplicit̄er:

¶ Primo sic. Beata virgo non est mater x̄pi nisi f̄m id quod x̄ps accepit ab ea: scd nō accepit ab ea diuinitatē: sed tm̄ humanitatē: ergo nō d3 dici m̄r dei: sz m̄r hois.

¶ Secundo sic. In deo nō differt deus et diuinitas: immo sunt idem realiter. Sed beata virgo non potest dici mater deitatis: quia deitatē non genuit. Ergo nō potest dici mater dei.

¶ Sed bis non obstantibus. Dico q virgo Maria vere ꝛ appellāda mater dei: quia omnia q̄ requiruntur ad rationem maternitatis fuerūt in ipsa respectu Jesu x̄pi. Unde sicut x̄ps dicit ver9 filiꝰ v̄ginis: (sicut p3 Luc.ij.c. vbi d1: Peperit filiū suū p̄mogenitū. et ibidē etiam hebetur. q beata virgo dixit dño Jesu x̄po. Fili q̄d fecisti nobis sic?) Ita ipsa beata virgo maria dicit ei9 vera mater. Quod etiā patet p̄ textū scti euāgelij. vñ Luc. j. ca. dixit Elizabeth. Unde hoc mihi vt veniat mater dñi mei ad me. Et.ij.c. Dixit mater ei9 ad illū. ꝛ Mat.ij. Et itrātes domū inuenerūt puerū cū maria matre ei9. et eodē.c. Angel9 apparēs Joseph dixit ei. Surge ꝛ accipe puerum ꝛ matrē eius. ꝛ Joh.ij.c. Ruptie facte sunt in chana galilee: ꝛ erat mater Jesu ibi.

¶ Ad rationē autē vere paternitatis vel maternitatis ej filiationis cōcurrūt siue req̄runk quattuor.

¶ Primū est generatio viuentiū. vt viuū generet viuum. Et ꝓptere q̄ ignis generās non est quoddā viuēs: non dicit pater aut mater ignis generati.

¶ Secūdo req̄rit collatio substantie. Nā faber lignoꝝ non dicitur pater scāni/aut cuiuslibet alteri9 artificij q̄ ipe fabricat: q nō cōmunicat sibi substāna suam:

¶ Tertium est materie ꝓparate administratio. Propterea terra nō dicitur ꝑprie mater hois: quia est materia remota.

¶ Quartū est assimilatio in natura specifica. Ideo capillus vel pediculus ab homine generat9 nō dicit filius hominis: q nō assimilak hoi specifice. Cū ergo primo btā v̄go viuēs/genuerit x̄pm viuentē. vñ Damasce. lib.iij. di. Filius dei contraxit ex castissimis et purissimis sanguinibus

virginis marie carnem animatā anima rationali. Secundo cum communicauerit ei corpulentam substantiam: quia in generatione christi cōtulit quicquid alia mater conferre debet ad generationem filij. Tertio cū administrauerit ad formationē corporis eius materiam preparatā. Quarto cum christus ab ea genitus fuerit ei similis in specie: quia perfectus homo ex anima rationali et humana carne subsistens. Sequitur q fuit eius naturalis filius: et ipsa ipsius vera mater. Quia ergo omne nomen significans in cōcreto naturam aliquam: potest supponere pro qualibet hypostasi illius nature. Cū aūt vnio incarnationis sit facta in hypostasi manifestum est q hoc nomen deus potest supponere pro hypostasi habente humanam naturam et diuinam. Et ideo quicquid conuenit diuine nature et humane: potest attribui illi persone siue hypostasi secōm q pro ea supponit nomen significās humanam naturam Concipi aūt et nasci attribuitur et hypostasi f̄m naturā in illā qua concipitur et nascitur. Cum ergo in ipso principio conceptionis fuerit humana natura assumpta a diuina persona: cōueniens est q vere possit dici deum esse conceptum et natum de virgine. Et hoc enim dicitur aliqua mulier alicuius mater: quia cum concepit et genuit vt dictū est. Quare et beata virgo dicit mater dei non q sit mater diuinitatis: sed quia persone habentis diuinitatem. ꝛ humanitatem est mater secundum humanitatem. Et ideo dicitur mater dei propter cōmunicationem idiomatuꝝ. Et ita exponi debent verba que ponit Aug. lib. de eccles. ast. dogmatibus: di. Natus est secundum veritatem diuine nature ex deo dei filius: natus est f̄m v̄itatem humane nature ex hoie hois filiꝰ vt nō adoptiōe nō appellatiōe/nō nūcupatiōe: sz natura in vtraq natiuitate nascēdo filij nomē hbet. hec ille

¶ Et per hec etiam dicta patet responsio ad obiecta. Quia beata virgo dicitur mater dei/non ꝓpter hoc q ipsa genuerit ꝛ p̄mā f̄m diuinam naturā: sed propter ideomatum cōmunitatem et mysterij incarnationis expressionem. sicut dictū est. vt ipsius virginis honorificationem. Ex quo enim vna persona est que subsistit in diuinitate et humanitate. Ideo nature sibi communicant suas ꝓprietates vt dicit Damasc. Exponitur exemplum tale. Sicut enim iudei dicuntur crucifixisse dñm gloriē. q̄uis nō f̄m q est dñs glie: ita d3 dici v̄go m̄r dei q̄uis non secundum diuinitatem genuerit deum.

¶ Ad scd3 etiā patet sik̄r rn̄sio ex p̄dictis. Di deus vt cōcretū vt de psona deitatis ꝛ supponit p ea. Deitas aūt abstractū supponit vel dicitur de natura. Et sic q̄uis deus et deitas non differant re: tamen vti q differunt secundum modum significādi. Beata ergo maria dicitur mater dei: quia est mater filij dei. Et per consequēs mater dei veri: non q sit mater deitatis. sicut supra dictuꝝ est. sed quia persone habētis deitatē ꝛ humanitatē est m̄r f̄m humanitatem. Ideo sepe canit ecclesia sancta. Aue maris stella: dei mater alma. ꝛc. Sub tuum presidium cōfugimus sancta dei genitrix. ꝛc. Sancta dei genitrix ora p nobis. Post partū virgo permansisti: dei genitrix intercede p nobis. Uñ Damasc. iij. lib. c. xij. inquit Theothocon. i. dei genitricem principaliter et vere sanctaꝝ mariam predicamus virginē. Et ad premissa confirmanda legitur miraculum quod in concilio quodam dicitur factum videlicet. Dj cum heretici negarēt constanter in concilio beatam virginem fore dei matrem. et insuper dicerent q post partū christi plures filios genuisset ex ipso Joseph. Ecce angeli ceperūt canere in aere omnibus audientibus supra dictum versiculum. Post partum virgo inuiolata p mansisti. dei genitrix intercede pro nobis Dox ab omnibus qui aderant repetituꝝ est genibus flexis. Et heresis damnata extitit et confusa. Clama. O igitur beata v̄go quantus tibi honor. q̄ta dignitas: q̄ta laus ꝛ gloria hec est q tu veri dei genitrix et m̄r dei digne p̄dicaris. Exeat q̄squis heretic9 ꝛ neget hoc ad sue dānatiōis cumulū. Nos aūt fideles cū sctā ecclesia confitemur vere te esse matrem dei vere genitricem domini creatoris nostri. O ergo felix. o gloriosa virgo intercede pro nobis.

Et sic patet prima pars questionis/ac sermonis.

AD secundã partẽ finem membrum questionis/quo quereba tur. Utrũ ipsa virgo sacra hoc meruerit vt sit mater dei electa:et christꝰ incarnarek ab ea? Respondetur ꝙ incarnatio filij dei potest ꝓsiderari dupliciter. scz. quantum ad essentiam:et quantũ ad circunstantiam.

¶Primomodo nullus vnq̃ potuit mereri incarnationem filij dei:quod ꝓbari posset multipliciter:sed ad presens solum ꝓbabimus duobus modis.

¶Primo quia fundamentum meriti nõ potest cadere sub merito. Sed incarnatio filij dei semper fuit fundamentum omnis meriti post lapsum humane nature. inq̃tum sine fide eius implicita vel explicita/ nunq̃ potuit quis mereri vitaꝫ eternam. Unde August. in libro Encheridion. ca. vlti. dicit. Nec antiquorũ quicũq̃ iustorum preter fidem christi salutem potuit inuenire. Ergo ꝛc. Ideo ait apostolus ad Titum. iij. ca. Apparuit benignitas ⁊ humanitas saluatoris nostri dei. nõ ex operibus iusticie que fecimus nos:sed ꝓm suã misericordiã saluos nos fecit. Et ꝓfirmatur predicta per illud quod dicit ad. Ro. xj. c. s. Si gr̃a dei iam nõ ex operib9. alioquin iam nõ ex gr̃a. hec ibi. Quod em̃ nõ datur gratis nõ est gr̃a. sed ꝓm Aug. xiij. de trini. c. xix. In rebus per tempus ortis illa summa gratia fuit:ꝙ homo in vnitate persone coniunctus est deo. Ergo nullius merito est deus icarnatus:sed ex mera gratia.

¶Secundo idem ꝓbatur sic. Nam incarnatio filij dei fuit infinita. tum quia deꝰ est infinite excellentie. iuxta illud. Ps. Magnꝰ dñs ⁊ laudabilis nimis ⁊ magnitudinis eius non est finis. Tum quia fuit ad reparãdã humanã naturaꝫ: que q̃ius non habuerit infinitatem individuorum in actu. habuit tamẽ in potentia:quia nisi deus prefixisset numerum:erat apta nata cõmunicari in infinitum. Ergo meritũ nullius hominis puri immo nec omniuꝫ hominũ simul sufficere potuit ad impetrandam filij dei incarnationem:per quã humana natura erat reparanda.

¶Secũdomodo si de ꝓdicta ĩcarnatione loquamur. s. q̃tum ad circunstantiam. hoc potest esse dupliciter. s. q̃tum ad circunstãtiam temporis:aut q̃tum ad circunstantiã persone in qua debebat incarnari.

¶Primomodo potest dici. ꝙ sancti patres veteris testamenti meruerunt ꝙ filiꝰ naturam humanã assumeret eo tempore quo incarnatꝰ ẽ. Ipsi em̃ feruẽtissimis deiterijs/et orationibus/presupposita filij dei incarnatione futura meruerunt eius accelerationẽ. Rã secundũ omnes theologos. Ille qui orat pie/humiliter/et reuerenter/fideliter/et perseueranter:et petit necessaria ad salutẽ meretur exaudiri a deo. iuxta illud Matth. vij. c. Omnis q̃ petit accipit. ⁊ qui q̃rit inuenit:⁊ pulsanti aperietur. Sed sancti patres qui fuerũt ante christi aduentuꝫ: sic petierũt filij dei incarnationeꝫ eis necessariam ad salutẽ. dicẽtes. Rorate celi desup:et nubes pluant iustum: aperiatur terra:et germinet saluatorem. Ergo. ꝛc.

¶Secundomodo quo ad circunstãtiam persone in qua debebat incarnari. Distinguẽdũ est de merito secũdũ Theologos. Quia triplex est meritum. s. meritum cõdigni:meritũ congrui:et meritum digni. Meritum condigni est illud in quo reperitur perfecta ratio merendi. quando. scz. est adequatio meriti ad premiuꝫ: vt puta si quis per vnum diem seruit alicui laborando fideliter. meretur de condigno certam mercedẽ siue premiuꝫ: vtputa grossum vel carlinũ. Meritũ digni et cõgrui est quando non est pfecta adequatio meriti ad premium. Sed diffirentia est inter meritũ digni ⁊ cõgrui: qꝛ meritũ digni est cõpletum in actu. Meritũ vero congrui est meritum non omnino perfecte cõpletum:sed tamen exiguum habẽs defectũ. Uel est perfecta dispositio et propinquitas ad consequendam aliquam mercedẽ in futuro. Exemplum autem vtriusq̃ facere possumus. Quidam rex potentissimus ꝙ sua magnificentia ꝓclamari facit ꝙ si quis per vnam diem ei seruierit dabit ei decẽ milia talenta auri. tunc si quis ei seruiret per illã diem. merebitur ipsa decem milia talenta non merito condigni: quia maius est premiũ q̃ fit meritũ laboris. Et sic nõ est adequatio meriti ad premiũ. merebik tamen ipsa talenta merito digni quia cum ꝓplacuit regi promittere ille seruiuit ei per diẽ factus est dignꝰ ipso premio ex regia liberalitate preparato. Sed posito ꝙ ꝙs fuierit per illam diez sed ex lassitudine per aliquam horꝫ mortiam quieuerit a seruitio siue labore. licet nec merito condigni:nec meritodigni mereatur ipsa talenta:quia nõ laborauit perfecte per integram diez:tamen merito cõgrui dicetur mereri illud premiũ:quia qꝫ minimum est ꝓ nichilo reputatur. Et si militer si quis cuꝫ a principio diei ceperit feruenter laborare et perseuerauerit vsq̃ ad. xiij. horam et vlterius prosequatur laborando. ille qui videbit cum prope finez laboris dicet. Iste meretur decez milia talenta auri. Uel dicet. Iste lucratus est decem milia talenta auri:quia est prope cõplementum meriti: Et parum deficit: et est dispositus ad perficiendum ⁊ cõsequẽdum premiuꝫ. Unde posito casu ꝙ aliquo superueniente impedimento sine culpa sua non potuerit perficere: licet nec merito condigni: nec merito digni mereatur ipsa talenta:tamen ipsa merebitur merito congrui.

¶Modo ad propositum nostrum/dico: ꝙ licet beata virgo Maria non meruerit merito condigni concipere christuꝫ: quia beneficium incarnationis est supra merita omniũ angelorum/et cunctarum creaturarum. Unde et supra merita ipsius virginis benedicte: tamen quia ex benignitate sua deus diffiniuit ꝓ salute humani generis/carnem assumere de vna muliere. Ipsa beata virgo a principio sue vite vsq̃ ad incarnationem filij dei meretur esse mater dei merito congrui:quia ꝑpt excellẽtiã sctitatꝭ ⁊ puritatꝭ sue/⁊ pfectionẽ vtutũ: ad hoc erat magis idonea et dispositꝫ q̃ oẽs alie mulieres que vnq̃ fuissent aut future essent in mundo. Ꝓ

terea dicit ecclesia ipsaꝫ meruisse portare dñm Jesum christuꝫ: non qꝛ meruit deum incarnari:sed quia meruit ex gratia sibi data illũ puritatis ⁊ sctitatꝭ gradũ vt ꝓgrue ⁊ digne posset esse mater dei: Ex oĩbus istis claret q̃ excellẽtis sit meriti beata virgo super omnes sanctos que sola ex omnibus fuit digna portare et concipere dominum: sola pre omnibus in matrem dei eligi: sola virgo manens deum parere sola toti mundo salutem afferre. Ydest responsio ad secundam partem questionis.

AD tertiam partem siue membrum questionis qđ erat Qualibꝰ vel q̃bꝰ bonis ipsa bñdicta virgo placuerit deo in tantũ ꝙ foret in matrem ab eo acceptanda? Rñdeo ꝙ licet beata virgo fuerit plena omnibus bonis/et virtutibus/gratijs/⁊ donis spiritussancti. Fuerunt tamen in ea quicq̃ principalia bona siue virtutes: quibus deus magis alliciebatur/et attrahebatur et quibus ipsa se deo acceptabilissimam reddebat: vt deus eam in matreꝫ eligeret ꝓut ex sacre scripture passibus colligere valemus/ac doctorum catholicorum sententijs accipimus.

¶Primum est bonum summe puritatꝭ: qđ multum allicit deuꝫ: quia ipse libentissime pascitur inter lilia castitatis. Cant. ij. Hec puritas summe et super omnes puras creaturas claruit in beata virgine: vt ꝓbatum est in precedenti sermone. Et ideo summe placuit. quia vt scriptum est Sapien. vj. Incorruptio proximum facit esse deo.

¶Secundum bonum siue virtꝰ fuit summa obedientia. At vbi verba illa sanctissima protulit. s. Ecce ancilla domini:⁊ suum consensum verbo firmauit illico meruit merito digni concipere christũ ⁊ effici mater dei. Dũ enĩ dixit. Ecce. promptitudinem obedietie ostendit:quetanta fuit ꝙ nunq̃ deo gratioꝛ acceptioꝛq̃ ĩ aliqua alia creatura siue homine siue angelo inueniri poterit. Exhibuit namq̃

Universidad de Deusto
Biblioteca

se tantū ꝓmptissimā ad obediendū deo quāto fieri potest a pura creatura. ⁊ intē sius fuit illius voluntas quantū intendi potuit.

¶Tertium bonū siue virtꝰ fuit summa humilitas quā demōstrauit dñi ait. Ancilla dñi. Tunc eñ tantū descendit in nihiluꝫ respectu dei: ꝙ nulla vnq̄ creatura ita viluit sibiꝑsi ꝓdeo sicut ipsa. Et licet magna fuerit būilitas Abrae cū dixit Gen. xviij. Loquar ad dñm meū cū sim pulvis ⁊ cinis. et Job cū dixit. xvij. c. Sui libri. Putredini dixi. pater meus/es mr̄ mea ⁊ sorori mee vermib⁹. Et Dauid. ps. xcj. dū ait. Ego autem sum vermis ⁊ nō homo. ⁊c. Tamē humilitas virginis benedicte superauit istorū ⁊ quorūcunq̄ aliorū humilitatē. Propterea in cantico suo cecinit. Luce. j. Respexit humilitatē ancille sue. Ber. Audeo inquit dicere ꝙ nec virginitas marie placuisset deo sine eius humilitate. Et iterū idem Bernar. sup missus est ait. Si maria humilis non fuisset: spiritussanctus in ea non requieuisset: qꝫ scriptum est. Super quē requiescet spūs meus nisi super humilē ⁊ quietum/ ⁊ tremente sermones meos? porro si super eā nō requieuisset: vtiq̄ filium dei nō cōcepisset. Igitur vt de spū sancto cōciperet: humilitas fecit. Ra m ⁊ si ex virginitate placuit: tamē ex humilitate cōcepit. Unde constat ꝙ vt etiam placeret virginitas proculdubio humilitas fecit. Laudabilis eñ virtus v̄ginitas: sed necessaria magis humiltas. hec ille. Clama hic facie directa versus celum: ⁊ loquere deuote ac humiliter ad beatā v̄ginē dī. Dic mihi (queso) o/sancta sctorum: mater v̄ginū ⁊ oim in te sperantiū. Dic queso per deum vnica spes et mater misericordiaꝫ dña. Hoc eñ expectant te sequentes virgines: implorant vidue: et matrimonio vegētes vt possint exemplo tuo esse virtuose. Dic ergo dña: quid boni feciſti? quibus suffragus promeruisti? quo sensu? quali opere? vt simul fieres mater et virgo: filia ⁊ spōsa dei: et quem celi capere non poterant tuo gremio concluderes. Dic o dña quomodo ad tantam dignitatem peruenisti? At illa. Queris a me quid obtulerim mā neris vt mater fierē mei saluatoris. Oblatio mea fuit puritas/obedientia/ ⁊ humilitas. Hūs promerui/ vt virgo essez ⁊ mater dñi mei: hūs ꝓplacui ⁊c. Clama. O luxurioſi et concubinarij. O inobedientes deo et eius preceptis. O superbi et vanagloriosi vos non ascendetis celum: sed potius descendetis ad infernum. nisi efficiamini puri/obedientes diuinis preceptis/ ⁊ veri humiles: sequentes et imitantes exemplo beate Marie virtutes.

¶Quartum bonū seu virtus fuit eius fides: quam explicauit dum ꝓsecuta est. Fiat mihi. Tunc eñ captiuauit omnem intellectum in obsequium dei: credidit q̄ simpliciter et purissime quecūq̄ fuerant sibi per angelum intimata. Hinc Elizabeth commendans illam dixit. Beata q̄ credidisti: quoniam perficiētur in te que dicta sunt tibi a domino. Unde August. Felicior fuit maria fide deum concipiendo: q̄ corpore portando: et certe nisi credēdo assensum prebuisset/ nunq̄ christuꝫ concepisset. Hec autem virtus fidei sine bonum fidei quantum alliciat deum ad habitādū in hoie et se ei cōdonādū oñdit aplus. di. Habitare xp̄m p fidē in cordib⁹ vestris. Exclama. Putas ne o aia deuota q̄ ille vsurarius habeat fidez? Ille fur honestus: qui honeste et libenti aio furatur possessionem illius pauperis: ⁊ retinet ei⁹ sudorem et mercedē habeat fidem? Certe nō. Putas etiā q̄ ille merchator mendaciorum. Illa cōcubina et ille sups concubinarius habeāt fidē? Non. Existimas o fidelis anima q̄ ille presbiter vel canonicus qui nocte dormit cum concubina: vel cum filia macharele: ⁊ mane vadit ad tradendum filium dei/et Marie quando celebrat missam habeat fidē? Tene q̄ nō. quia si isti omnes supradicti haberent fidem: viuerent pure/mūde/et sancte. Rā ait Gregorius. in quadam homelia. Ille veram fidem habet et vere credit qui exercet operando quod credit Jacobi. ij. ca. Sicut corpus sine spū mortuū est: ita fides sine bonis operibus mortua est.

¶Quintum fuit bonū excellentissime charitatis: sine qua cetere vtutes nil sūt j. Cor. xiij. Hec virtus quātū alliciat et attrahat deū. saluator testatur Joh. xiiij. Si quis diligit me sermonē meum seruabit: ⁊ pater meus diliget eū: ⁊ ad eū veniemus ⁊ man. apud eū faciem⁹. ⁊. j. Jo. iij. Qui manet in charitate in deo manet: et deus in eo. Hanc eñ summā charitatem demonstrauit cū tandē subiūxit: fm verbuꝫ tuū. Tunc omne cor suū ⁊ omne esse atq̄ omne obtulit voluntarie deo. Et nū q̄ in hac vita inuētus est nec inuenietur qui tanto feruore amoris cor suū dederit deo quantū tribuit. tunc ipsa virgo beata. Nullus etenī eorū qui dilexerunt deū fuit in eo excessu dilectionis in quo ipsa fernebat: adeo q̄ illis verbis prolatis merito digne meruit eē mater dei. Exclama cantando ⁊ di. O armariū diuine gratie: o armariū diuine mie. o fons pietat ⁊ castitatis. O virgo purissima maria. o virgo humillima. o fide ⁊ charitate plenissima dña: ꝺs nisi stultus tuas virtutes imitari despiciat? quis in vnguentorū tuorū ꝺorem nō currat? cū te per virtutes. per hec bona: per hec sanctitatis exempla tātum deo placuisse videat: vt mater mereris fieri saluatoris: dña oibus: ⁊ regina totius curie celestis. O anima peccatrix vtinā aduerteres ⁊ operā dares te his virtutibus placere deo marie exēplo. Nōne ceca es? nōne stulta es? qꝫ summopere conaris placere mūdo qui te captiuā tradit diabolo ⁊ eternali tormento: ⁊ tamē cuꝫ multo leuius: multo suauius: multo honestius placere posses xp̄o qui te remuneraret eterno regno: nō curas: nō operaꝝ vas. O durissimū/o saxeum cor: cur magis vis seruire diabolo vt tibi soluat tormenta q̄ xp̄o qui remuneraret ineffabili et eterno regno. Moli aia noli dormitare Agnosce tuā retributionem finalem: et stude exemplo marie placere deo. Expergiscere ⁊ noli perire cū diabolo. sed perfusis lachrymis: toto corde roga matrem dei mariam: vt meritis suis velit impetrare nobis oibus filꝫ sui gratiā in p̄nti: ⁊ tandē in futuro gloriam. Amen.

¶Sermo.xxxvij. De eadē maternitate marie.

¶Thema.

Sanctorum viuentiū mater est. Scribuntur hec verba. Ecclesiastici. xiij. cap. vel istud. Omnium bonorū mater est. Sap. vij. c.

¶Prohemium.

Non vos latet charissimi auditores heri me ꝓbasse variis autoritatibus: atq̄ etiā ratione vnā purā creaturā. s. virginē mariam veraciter esse matrē dei. Quare vt materiā ꝑsequandē virginē hodie mōstrabo posse dici matrem viatorū ⁊ cōprehensorū. Pro cuius disputationis initio: talis interminis mouek questio.

¶Utrum beatissima virgo maria sit mater oīum xp̄ianorū ⁊ electorū: ac sanctorū angelorū. Et in quibus ipsa ostendit se esse matrez nostrā? Ad singula membra in hac questione virtualiter contenta respōdebim⁹

Ad primū inquā mēbrū q̄stionis quo querit. Utrū beata virgo sit vel possit dici mater oīm xp̄ianorū ⁊ electorū. Respondetur ꝙ sic. Et ꝓbatur tripliciter. ¶Primo auctoritate. ¶Secōdo rōne. ¶Tertio exemplo ⁊ similitudine.

¶Primo inquā auctoritate. nā Luc. ij. bf. Peperit filiū suū primogenitū. Ergo habuit secōdo genitū: nō quidē corporalr vt bñ cōstat. ergo spūaliter. ſz gñatio spūalis vna est oīm xp̄ianorū ⁊ electorū. Ergo ipsa est mr̄ oīum spūaliū. Itē beb. ij. aplus dicit ꝙ xp̄s nō cōfunditur eos. s. xp̄ianos vocare fratres. Ipse eñ est primogenitus in multis fratrib⁹. Roma. viij. cap. ergo sicut Christus est frater omnium christianorum: ita et eius Mater Maria est

Universidad de Deusto
Biblioteca

oīum mater. Unde Ansel. Si xp̃s omniū frater Cur nō ipsa que genuit oīum mater. Item Sapiētie. vij. scriptum est: Dñi omnium bonorum mater est.

¶Secundo ostēditur rōne. Nam ecclesia sancta dei. canit: di. Maria mater gratie: mater misericordie. Sed per gratiā omnes xp̃iani habent gratuitū esse: t habebunt in futuro gloriosum esse. Ergo ipsa est mater omnium electorum.

¶Tertio idem ostenditur exēplo et similitudine. Nam mater respectu filij habet proprietatem geniture/cure/t prioritat[is]: quia vnū hominē xp̃m genuit per quē omnes xp̃ia nos regenerauit. Et hoc est qd dicit. Peperit inquit filiū suū primogenitum.

¶Item ipsa est mater cura: qr in xp̃o nobis genuit quicquid ad hanc vitā vel futuram ad salutē nobis necessariam fuit: et curā in celo sollicitā gerit nostre aduocationis tanq̃ mater mie adoptata sicut canit ecclesia.

¶Ipsa etiā est mater prioritate: qr p̃electa et primogenita ante omnem creaturam. Eccliasti. xxiiij. Hinc dominus iesus in cruce pendens dixit iohanni. Ecce mater tua. Johan. xix. Et beate virgini. Ecce filius tuus. Johānes quippe interpretatur gratia: vel in quo est gratia: t iō ibi typum retinuit omnium hoim in gra existentium: quos domin⁹ omnes t singulos sue matri tanq̃ adoptatos filios recō mendatos esse voluit. Uñ tota vniuersaliter ecclesia canit ad beatam virginē loquendo. Monstra te esse matrem: sumat per te preces: qui pro nobis nat⁹ tulit esse tuus. Et mellifluus Bernar. ostēdit quales xp̃iani dicantur verius beate Marie filij: vt quibus signis agnosci hoc valeat: supra euangelium. Stabat iuxta crucem &c. ita di. Multis ergo fratres cognoscere sez per signa/verum filium Marie. Ille est qui preter hoc q̃ seipsum virginis obsequio mancipauit: deum ex toto corde diligit qui ex ipsa natus est: et in se voluptatem carnis abdicauit sez castitati deseruiendo: necnon ad proximū vt potest misericordie opera extēdit. Certe de isto dicit Christus ad Mariam. Ecce filius tuus. hec ille. Concludo igitur ex predictis gloriosam virginem Mariaz esse seu posse dici matrem oīm xp̃ianorū electorū

Ad secūdum mē-

brum nostre questionis: quod est. Utrum ipsa gloriosissima virgo dicatur merito nō solū mr hominū sed etiam sanctorum angelorum. Respō detur q̃ beata virgo maria dei genitrix in clyta merito dicitur mater non solum hominum sed etiam angelorum sanctorum t in patria beatorū: atq̃ omniū creaturarū dei: triplici potissime ratione.

¶Primo ratiōe causalis originationis.
¶Secundo rōne eternalis p̃destinatiōis
¶Tertio rōne supnaturalis illustratiōis

¶Primo inq̃ ratione causalis originationis: qr ipsa est mater dei: sed deus est pater/causa/t origo omnium creaturarū. ergo ipsa est mater omniū. Nam quicquid est causa per se et origo causē est etiam origo et causa causati. per autorem de causis. Sz quoniā mater dei est per se causa t origo filij: et filius est per se causa t origo omnium angelorum sanctorū ac creaturarū. Ergo ipsa est mater omnium.

¶Secundo rōne eternalis p̃destinationis Ipsa eñ ab eterno t ante secula p̃destinata est vt esset principiū ex quo recreandū fuit omne creatū. Unde de ipa appropriate legitur illud ℣Prouerb. viij. Dñs possedit me ab initio viarū suarū anteq̃ quid q̃ faceret a principio. Et infra. Cū ipso erā cuncta cōponens &c. Uñ qr ipsa p̃ordinata t prouisa in mēte diuina: creatus est orbis/t angelica natura: ac tota mūdi machina. Ergo ipsa merito dicit mater omnium etiā angelorum t creaturarum.

¶Tertio rōne supernaturalis illustratiōis: qr i gra supna oēs angeli t sancti accipiūt illuminationē t perfectionē beatitudinez a dño iesu in quē desiderāt angeli prospicere. j. Pet. j. t per quē oīa restaurant siue que in celis sunt siue que in terris. Col. j. ca.

Sed qr dñs Jesus in gloria dei patris est in carne sumpta ex beata virgine: in qua quidē incarnatiōe diuina/oēs angeli atq̃ sancti beatificos se gaudent fore eterna bitudie t sic quodāmodo eē glorie recipiūt oēs a btā virgine. Ergo t ipsorū est mater in esse glorie superne. Uñ. Bernar. Merito o/dña in te respiciunt oculi vniuerse creature in qua t ex qua benignissima mā⁹ dei quicqd creauerat recreauit. Ad te quippe. O dña sicut ad mediū respiciūt: t qui habitant in celo: t qui in inferno: et q̃ nos p̃cesserūt: t q̃ nos sumus. t qui sequūtur. qui in celis sunt vt resartiātur. qui in inferno. i. purgatorio vt eripiātur. qui p̃cesserunt: t nunc sunt vt fideles inueniāt: t q̃ sequūtur vt glorificentur. hec ille.

¶Sed quia nūc dictū est q̃ Maria vgo est mater nō solū hominum sed etiā angelorū. Ergo restat questio. Utrum magis diligat homes q̃ angelos: vel cōuerso? Ad quod Respōdeo q̃ sicut deus ita t dei mater magis diligit hominem q̃ angelum. qr ad maiora t plura bona diligitur homo a deo q̃ angelus tam in bonis gratie: q̃ glorie. Naz hebre. ñ. scriptū est: Ruſq̃ angelos' apprehēdit: sed semen Abrae. s. in beneficio incarnationis t misericordiosis reparationis t redemptionis. Uerum et in gratia ac gloria quoſdā homes angelis superiores fecit: et humanā naturā/angelicis spiritibus in vtroq̃ sexu supposuit in celo. Ut patet in xp̃o et eius matre. Ergo consequens est: vt sicuti deus/ita t eius mater que cōformissima est per omnia divine volūtati pl⁹ diligat homines q̃ angelos. Quod quidē luce clarius cōfirmatur triplici ratione.

¶Primo ratione proximioris cognationis: quia homo proximius attinet ei q̃ angel⁹: cū xp̃s Jesus ei⁹ fili⁹ t homes adoptauerit in fratres Joh. xx. Uade t dic fratrib⁹ meis qr precedā vos in galileā. Atq̃ in amicos charissimos Joban. xv. c. Jam nō dicā vos seruos sz amicos. Sed nusq̃ legitur q̃ xp̃s angelos fratres t amicos nominauerit: sz tm̄modo seruos. Ergo &c. Hic dicit Bernar. Jam me spernere nō poterit xp̃s deus/t sanctissima scilicet mater ei⁹/os/caro/et frater meus.

¶Secūdo ratione ꝑfectioris dignificationis qr homo per gratiā diuine incarnationis amplius est dignificatus et exaltatus: q̃ angelus. Quid eñ sublimius t digni⁹ q̃ q̃ humana natura vnita est deo i vnitate persone. vt sez sit homo deus: t de⁹ homo. qr verbum caro factum est. Johā. j. quod nō est prestitū angelice nature. Immo oēs angeli adorāt humanā naturaz in christo adoratiōe latrie ꝓpter vbi vnionē. Ruq̃ aūt exhibet ãgelo adoratio latrie ab hoie vel aliqua creatura. Ergo t beata virgo amplius reueretur t diligit hoies q̃ angelos: immo sicut seipsaz: iuxta illud Mat. xxij. Diliges proximum tuū sicut teipsuz.

¶Tertio rōne duplicis glorificatiōis: qr angelus habet simplicē gloriā essentialez in celo. homo vero duplicē glorie stolā cōsecuturus est t duplici oculo perfruet visione celestis glorie: qr in anima perfruet visione diuinitatis sicut t angel⁹: et insup corporali oculo videbit faciē xp̃i in quam desiderāt ãgeli ꝓspicere. j. Pe. j. Similiter t glorioſissimā dei matrē videbim⁹ in corpe glorioſissimo t anima sctissima: t in vtroq̃: ac fm vtrum q̃ videbimur in ipsa t qñ in celo quilibet sctūs tantuz gaudet de bono alterius sicut de proprio: vt dicit Grego. Quis ergo mensurare poterit q̃ta charitate ipa dei pūssima mr de nr̃o bono gaudeat: quanto amore erga nos feruebat: quos optime nouit tam pretioſissimo filij sui sanguine fore redemptos t in tantū a deo dilectos t tanta gloria sublimandos. O anima fidelis. O cor xp̃ianum: vtinaz semp in mente haberes t pensares q̃tum te dñs Jesus amauerit qui pro te incarnari/pati/t mori voluit: t quanta charitate eius sanctissima mater tua salutem optauit que tale et tantum sacrificium. i. sanguinem Christi pro te offerri desideranter sustinuit: immo non tantum eius predulcissimum natum: sed et suam animam ꝓpriam in compassionis dolore vulneratam pro te obtulit deo sub cruce. O christiane pensa q̃ care es redemptus: q̃ maxime a/christo t eius matre es dilect⁹. t stude gratias agere: stude christo ac eius matri deseruire: disce miser pro tanto amore amorem non odium rependere vt valeas cum.

vtroq; in celo conregnare. vnde ex predictis patet o populi mi matrem dei mariā non solum esse matrem omnium electoꝝ: sed etiam angelorꝝ sanctorꝝ ac omniū creaturarū: et ipsam plus diligere homines q̄ angelos. Adest responsio ad secundū mēbrum questionis..

AD: tertiuz questionis mēbrū quod est. In q̄bus. s. effectibus siue signis dilectionis virgo maria ostendit se esse matrem nostram? Respondeo q̄ notare possumus aliquos pro nunc effectus et signa dilectionis: maxime ergo genus humanū exhibita per eandem: q̄bus certificamur de eius maternitate. s. q̄ ipsa sit vera mat nostra.

¶ Primus est studiose educationis.
¶ Secundus est prouide cautionis.
¶ Tertius anide motionis.
¶ Quartus sollicite subuentionis.
¶ Quintus est amoroſe recōciliationis.
¶ Sextus est sedule intercessionis.

¶ Primus ergo effectus: est studiose educationis. Mirum maternus amor facit vnā quāq; matrē nimis studiose educare/ lactare et nutrire suum filium: adeo q̄ sicut cernimus plorantem filium consolari studeat: nec continere se valet quin etiaz in nocte ad ploratum filū assurgat et ei lac p̄beat: quod quidē lac de sui sanguinis fonte gñatur et manat secundū phos. Unde mater proprio lacte tanq̄ sanguine filiuz educat. Insuper panem masticando mater filio exhibilem reddit vt eum enutriat. Beata ergo virgo Maria mater nostra. (vt probatum est) nobis filꝫ suis/ talez per omnia spiritualiter exhibet et ministrat effectum. Nam ipsa nos peccatores flentes. s. pro peccatis: et in nocte vicioſe tenebrositatis ad eam conuersos parata est consolari per gratie dulcedinem ac deuotionis infusionem. Esaie. vltimo. ca. Quomodo si blandiatur mater filio. ita consolabor vos. Item ipsa panē vite eternē. i. corpus et sanguinem christi filꝫ dei nobis exhibilem reddidit in sacramento: et hunc panem angelorum de proprio suo et purissimo sanguine generatum ac virgineo suo lacte enutritum nobis peperit et prebuit. vt nos alat et educare ad eternam vitam valeat. Unde Johā. vj. Ego sum panis vite qui de celo descendi. Si quis manducauerit ex hoc pane viuet in eternum. O igitur beata viscera Marie virginis que genuerunt nobis hunc cibū patrie celestis. O beata eius vbera virginea quelactauerūt xp̄m/ vt ipsuz panē angelorum habeamus quotidie eterne vite alimentum.

¶ Secundus effectus siue signum dilectionis quod exhibet nobis beata virgo Maria: quo cognoscimus ipsam/ veram esse matrem nostram: est prouide cautionis. Maternus quippe amor affectuosius proprium habet prouidere/ vt caueat sollicite pericula et queq; mala sui filꝫ: adeo vt sese pro natis matres exponāt mortis periculis sicut videmus certa experiētia in brutis et bestijs/ auibus ac animalibus alijs. Etenim cerua tempore venationis confugit ad pullum/ et interponit se canibus: ne amittat filium. Sic simee: sic leones: sic celi aues: Immo et homines. Propterea sapiens Salomon cuz ad euz venissent due mulieres meritrices litigando pro filio: vna dicente q̄ hic viuꝰ filius esset filius suus. altera econtrario q̄ non inquit sed filius meꝰ hic est. tuus aūt mortuus est. Voluit rex ipse per hoc probare cuius esset filius ille viuus: si que illarum non posset velle mortem seu malū filꝫ sui. Unde ait rex. Diuidite infantem viuum in duas partes: et date dimidiam partem vni: et dimidiam alteri. Et mox mulier cuiꝰ erat filius: q; cōmotasunt viscera eiꝰ sup filio: dixit ad regē. Obsecro dñe date illi infantem viuum et nolite interficere eum. Econtrario altera dicente. Nec mihi nec tibi sit: sed diuidatur. Sententiam tulit rex. Date huic inquit infantem viuū et nō occidatur. hec est enī mater eius. iij. Reg. iij. c. Hunc certe affectū dilectionis erga nos btā virgo ostēdit et exhibet cum sollicite cauere studet sua intercessione corꝫ iudice deo ne pericula mortis eterne incurramus: ne sententia damnatiōis data pereamus. Unde canit ecclesia: Sub tuū presidiū confugimus sancta dei genitrix nostras deprecatiōes ne despicias in necessitatibꝰ: sed a periculis cunctis liberā nos semper vgo gloriosa et benedicta. Nam p̄fecto sicut q̄ pater vult corrigere et flagellare filium accurrit filiꝰ sub pallio matris. Mater quoq; se interponit et protegit eum a flagellis. Sic beata virgo facit nobis quando deꝰ pater propter peccata vult nos castigare penis et tribulationibꝰ. Propterea orando Ignatiꝰ in epistola ad beatam virginez dicit. Rūc claude me in gremio pietatis tu mr̄ summe deitatis vera mater saluatoris: mater adoptata petōris: hec ille. Hinc in quibusdam picturis solet sub pallio imaginis benedicte virginis depingi multitudo populi christiani diuersi generis propter huius significationem.

¶ Tertius effectus maternitatꝭ siue materne dilectiōis est anide promotionis. Mater nus nempe affectus anidus est et animosus ad filꝫ sui promotionez. Unde multū gaudet cum videt filiū procreari in regez vel militem aut principem: Quod clarescere potest in exemplo de matre filiorum zebedei Mat. xx. que a xp̄o optabat et petebat vt filꝫ sui in regno eius sederent vnꝰ ad dexterā: et alius ad sinistram. Hunc talem affectum dilectionis habet beata virgo et exhibet erga nos: q; summo desiderio optat et pro nobis laborat vt adipiscere valeamus coronam regie dignitatis patrie celestis que talis est sublimitatis: et tam in effabilis glorioſitatis: vt sicut dicit Apls. j. Coz. ij. Nec oculus vidit: nec auris audiuit: nec in cor hominis ascendit que preparauit deus diligētibus se. Unde de ipsa glorioſissima dei matre scribitur Eccle. xv. Obuiabit illi. scz homini quasi mater honorificata: et exaltabit illum apud proximos suos: et stola glorie vestiet illum: iocunditatem et exultationem: thesaurizabit super eum: et nomine eterno hereditabit illum. hec ibi.

¶ Quartus effectus est sollicite subuētionis quoniā ipsa tanq̄ mater amoroſissima omnibus inuocantibus subuenit: adeo q̄ a principio vsq; ad finem seculi nunq̄ aliquis hominum cuiuscunq; status ad eam deuote recurrentium vt debet esse potuit quin ei beata virgo mox succurrit tanq̄ mater pietate et charitate plena que se cōtinere pre amore nequit quin filio non misereatur: iuxta illud Esa. xlix. Nūquid potest obliuisci mater vt nō misereatur filio vteri sui? q. d. non. Et per consequens vt ait Ambrosius libro prefationum. Jam inquit non poterit nos odisse deus dum invocata fuerit deuote mater eius. Et Ber. ait. Non est phas te o domina posse deserere qui spem ponit in te. Idem in quodā sermone dicit etiaz sic. O maxime pia/ O multum admirabilis Maria tu nec nominari potes quin accēdas: nec cogitari queerees affectus diligentium te: nec invocari quin exaudias et subuenias. Hec ille.

¶ Quintus effectus amoroſe reconciliationis quia ipsa velut pissima mater non sinit hominem ad se conuersum stare in diuine ire vltrice sententia: sed reconciliabit in dei amorem et gratiam atq; clementissimam misericordiam et auertet dei irā et vindictam. Unde Bernardus in quodā sermōe de beata virgine ait. Ecce coram tremebundo iudice peccatores assistimus cuius manus terribilis gladium ire sue vibrat super nos et quis auertet eam nisi tu dei amantissima mater per quam primaz suscepimus gratiam et misericordiā. Idez ait. O felix maria tu mater regis: tu mater ducis: tu mater rei: tu mater iudicis: tu mater dei et hominis. cuz sis mater vtriusq;: discordiam inter tuos filios sustineri neq̄s. O bñdicta/ Maria quātū tibi debemꝰ p quā talem ffem. i. dei filiū habemꝰ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Quas tibi laudes ⁊ gratias agemus cum per te/⁊ er te/oi bono valemus: hec Bernard⁹. qui etiã sup euãgelio. Stabat iuxta crucẽ Jesu.⁊c. aũ. Er btẽ ỽginis Marie maternitate hereditatis celestis fructum multiplicẽ acq̃sium⁹. Per hãc em. ſ. eius maternitatẽ habem⁹ nobilissimũ fratrez xp̃m misericordissimũ quoq; patrẽ deũ: et hereditatẽ regni celoz thesaurũ habem⁹ oẽm gratiã Marie: et ſnũ mie ei⁹ aptũ in oi necessitate. Et iterũ ibidẽ. O ỽbũ oi acceptiõe dignũ. ſ. ỽbũ dñi Jesu di. Ecce mater tua. Si maria ẽ mater tua o homo ergo Jesus est frater tuus. ergo pater ei⁹ pater tuus ergo regnũ ei⁹ hereditas tua. Ergo gr̃a Marie est thesaur⁹ tuus. Patres em thesaurizãt filijs. Ergo omnis necessitas tua ad coz ei⁹ ascẽdit cõmota em sunt viscera ei⁹ sup filio suo. Accipe ergo eã in tuã. hec Berñ. Unde claret q̃ btã ỽgo data est nobis in matrem ꝓpterea vt etiã q̃ oãnationẽ demeremur. p̃m dei iusti eiã: saluari possum⁹ cõfugiẽdo ad beate Marie misericordiã. Quod testat Chrysost. de ꝓgatiua Marie ita dicẽs. Jdeo tu mat̃ dei ꝑordinata fueras ab eterno: vt quẽ de⁹ p suã nõ posset saluare meritissimã iusticiã: tu p tuã saluares pietatez ⁊ misericordiã dei infinitam. hec ille.

Sextus effect⁹ beate Marie quẽ nobis exhibet: quo se ostẽdit esse verã matrẽ nostrã. est sedule intercessiõis. Mãi ipsa ardẽtissima charitate nõ cessat itercedere p nobis apud patrẽ et filiũ vt cõsequãtur pectores veniam: iusti gr̃am et quiq; hoim miam. Un̄ deuot⁹ Ber. inquit. O hõ securus bas acceſſus ad deũ vbi habes matrẽ ante filiũ: filiũ ante patrẽ. Filius ostendit patri latꝰ ⁊ vulnera. Mater ostẽdit filio pect⁹ et vbera. nulla ergo poterit tibi esse repulsa vbi tot cõcurrũt charitꝫ i signia. hec ille Sed diceres. Dolere nõ possum de pectis: alligat⁹ sum in eis: coartoz consuetudine mala. Quid faciã? Noli desperare pectoz: vade ad ỽginem. Audi Bern̄. q̃d iterũ dicat. Si criminũ imanitate turbat⁹: fiiudicẽ horroze ꝓterrit⁹: ꝗ baratro desperationis astrict⁹: Mariã cogita: mariã inuoca: nõ recedat a corde: nõ recedat ab oze. Nã ipsam cogitãs nõ erras: ipsam rogãs non desperas: ipsa te tenentẽ non corruis: ipsa protegente non metuis: ipsa duce non fatigaris. ipsa propicia peruenies. Hec ille. Recurramus ergo confidenꝫ ad virginem tanq̃ ad gratiosissimã et amoroſissimã matrẽ: vt ipsa intercedente cõsequamur gratiã in ꝑsenti: ⁊ in futuro gloriã in secula seculoꝝ. Amen.

Sermo.xxxviij. de fide/spe/et charitate Marie.

Thema.

Alte filie congregauerunt sibi diuitias: tu vero supergressa es vniuersas. Habentur hec verba. Proverbiorum vlti. c.

Prologus.

In verbis ꝓdictis (charissimi auditoꝛes) bene dicta virgo Maria/dei mater diuinissima cõmendatur. Primo quidẽ a diuitiarum spũalium opulentia: quas diuitias multe filie. i. sancte anime cõgregauerunt. Sunt nãq; diuitie quedaz tpales que dantur bonis et malis. Bonis ad sustentationem et meritoꝛuz cumulationẽ per earum pro xp̃o erogationem: vt dicit Ambro. Malis vero ad remunerationẽ. iurta illud Mat. vj. Receperunt mercedem suam. Alie vero sunt diuitie spũales que sunt dona et virtutes: gratia et bonorum operũ merita ac gloria que possessoꝛes suos vere facium diuites. Greg. Si diuitias amatis et vere fratres diuites esse cupitis: veras diuitias amate. Primas sancti contẽpnunt diuitias. i. temporales Secundas vero congregare toto conamine satagunt: de quibus verba ꝓassumpta/dicunt. Multe filie congregauerunt sibi diuitias: ꝙs et bn̄dicta maria studio continuo in vita congreganit. Secundo quoq; cõmendatur ſngulari excellentia: cum subditur. Tu supergressa es vniuersas. Vere ipa virgo btissima supgressa est vniuersas donis/et virtutib⁹/dignitate/meritis/gr̃a/et glia: vt pote regina et domina oim angeloꝛ/⁊ hominũ: mater gratie/⁊mie: ỽgo virginũ: in quã (teste ãgelo Luc. j.) spũssanct⁹ superuenit. i. ꝓ alijs venit: et virtus altissimi eam totam obũbrauit. Locuturi itaq; ad ꝓsens de magna ac/excellentissima fide spe/et charitate beate marie ꝓ exordio nostri sermonis more solito monetur talis questio.

Utrũ beatissima virgo maria habuerit maiorẽ fidem spem/⁊ charitatẽ excellentez ois pure creature? Hec. n. questio hz in se tria/mẽbra Primũ vtrũ btã ỽgo maria habuerit maiorẽ fidẽ oim alioꝛ sctoꝝ. Secz Utrũmaiorem spem. Tertiũ vero est. Utrũ habuerit maiorẽ ac/excellentez charitatem omnis pure creature.

Ad primum ergo questionis mẽbrũ. Rñdeo breuiter q̃ beata virgo mater dei maria habuit maiorẽ fidẽ oim aliorũ sctoꝝ: qs probaf quadruplici ratione:

- Primo rõne constantie
- Scdo rõne mundicie.
- Tertio ratione efficatie.
- Quarto ratione experientie.

Primo rõne constantie. Fides eni btẽ virginis fuit cõstãtissima q̃ nũq̃ defecit nec fuit intercepta. Alioꝛ aũt fidei cõstãtia fuit deficiens ⁊ intercepta: vt pz de fide apl̃oꝛ: de q̃bus Saluatoꝛ ait. Mat. xxvj. Dẽs vos scãdalũ patiemini in me. ſ. in passione.

Secũdo rõe mũdicie. Fuit eni fides btẽ virginis mundissima et incõtaminata p̃ctõ qm̃ nunq̃ peccauit: etiã venialit: vt dicit aug. Alq̃ aũt oẽs peccauerũt: iuxta illd. j. Joh. j. Si dixerim⁹ q̃ ꝑctm̃ non habem⁹ nosipos seducim⁹: ⁊ vitas i nobis nõ est.

Tertio rõne efficatie. Quia fides btẽ ỽginis fuit maxime efficatie. Cũ eni scriptũ sit Mar. ix. c. Dia possibilia sunt credenti. In fide eius secut⁹ est effectus imꝓportionabilis fidei alioꝛ: adeo q̃ iuxta dictũ Saluatoris Mat. xvij. Si habueritꝭ inq̃t fidẽ sicut granũ sinapis et dixeritis mõti huic tolle te et mitte in mare: obediet vobis. Ad benedicte virginis dictũ/quo ait. Fiat mihi fm verbum tuũ: summ⁹ mons montium .i. deus ipse tulit se ⁊ misit se in mare. i. in mariam et amaras penalitates huius vite. Unde Aug. in quodã ſmone ait. Deus virgo non libidine: sed fide cõcepit. Et in lib. de virginibus ait. Beatioꝛ fuit virgo maria ꝓcipiendo fidẽ xp̃i q̃ concipiendo carnẽ xp̃i. Nihil. n. mariem fna ꝓpinq̃tas ꝓfuisset nisi eum felicius corde q̃ carne gestasset. Hec ille.

Quarto rõne experientie: Et si namq; patres veteris et noui testamenti credideruntde virgine nasciturum: vel natum xp̃m: ipsa benedicta virgo nõ tãtũ credidit sed et per experientiã cognouit. Jdeo sancta illa Elizabeth bene dixit illi. Btã que credidisti: quoniã perficiẽter in te ea que dicta sunt tibi a dño. Unde claret fidei Marie excellẽtia.

Sed obstare posset aliquis sic. Beatissima virgo fuit sapientioꝛ omni creatura Jn sapientia autẽ nihil est de ignorantia. Cum ergo in fide non sit plena sapientia: sed ex parte solum: iuxta illud. j. ad Coꝛ. xiij. Ex parte cognoscimus. ⁊c. Ergo beatissima virgo que habuit plenã sapientiã non habuit fidem: sed plenã cognitionẽ.

Ad hoc argumentũ rñdeoq; hz in beata virgine fuit maioꝛ sapientia ⁊ cognitio q̃ in aliqua pura creatura i statu vie maioꝛ scz. q̃ in adã cui⁹ aia in statu innocentie fuit eleuata ad videnda celestia. De quo Beñ. q. dz. Immisit dñs sopoꝛẽ in Adam vbi dicit glo. Extasis illa ad hoc immissa est vt mens ade intrans sanctuariũ dei noticiam intelligeret: et ꝓceps fieret ãgelice curie. Maioꝛ quoq; fuit q̃ in Jacob/q̃ inq̃t Beñ. xxxij. Vidi dñz facie ad faciem .⁊c. Et q̃ in moyse de quo inquit de⁹ Numeri. xij. Die ad os loquoꝛ et palã. nõ per enigmata et figuras videt deũ. Maioꝛ q̃ Esa. qui fuit lib. vj. c. inquit. Vidi dominũ sedentẽ sup soliũ excelsuz. ⁊c. Maioꝛ q̃ in paulo. qui raptus vsq; ad tertiũ celũ audiuit archana q̃ nõ licet homini loqui. q. ad Coꝛ. xij. et sic de alijs. Tamen hec cognitio et visio virginis marie non fuit ita

perfecta sicut est visio patrie. sed fuit media inter visionē vie ⁊ patrie. qz deū nemo vidit vnq̄. Joh. j. c. Unde dixit de⁹ Moy si petenti ipm videre. Exod. xxxiij. Faciez meam videre nō poteris. Nō enim videbit me hō et vivet. et sic patz responsio ad primum membrum questionis.

AD secūdum q̄stiōis mēbrum quo querit. Utrū beata vgo maria habuerit maiorez spem q̄ reliqui oēs. Respōdeo q̄ sic. Cum em spes sit certa expectatio future beatitudinis: ex meritis ⁊ gra pueniens. Hec certitudo spei vel expectationis fuit summa in beata virgine: qz certitudo spei alioz vel est fallibilis vel condicionalis. Si enim certus est quis de eterna btitudine falli potest: qz cadere pōt Si aūt sperat sub cōditione vt vez. si pmāserit in charitate: certitudo sua ē cōditionalis ⁊ nō absoluta. Sed in beata virgine certitudo de eterna beatitudine fuit infallibilis ⁊ absoluta: eo q̄ certa fuit q̄ matrē dei impossibile foret a beatitudine excludi vel cadere. Ergo eius certitudo fuit maioz certitudo aliozum. ¶ Preterea beata virgo imporcionabilr maius gaudiū omnib⁹ alijs expectauit. Ergo maiorem spem habuit. Posset tñ quis dicere. Si btā vgo habuit tātā cognitionē ⁊ visiōez celestiū: nō videt habuisse spez iuxta illud ad Ro. viij. Que videtur nō est spes. Naz qd videt quis qd sperat? Respōdeo q̄ licet aia btē vginis i vita ista deo sic intellecto/beata dici quodammodo posset. tamē multas molestias ex corruptibilis corpis cōiunctione sustinebat multasq̄ et varias aduersitates ac tribulatiōes tolerabat. que oia sperabat certissime post mortē defutura ⁊ i ppetuā cōsolationē cōuertēda. Quapropt vrute spei non caruit vgo maria: ꝫ pfectissimo modo sup oēs viatores illam habuit: cui nullū bonū defuit. Spes em est hoi valde vtilis: dicēte Salomon Prouerb. xvj. ca. Qui sperat i dño beat⁹ est. ⁊ Daniel. xiij. ca. Qui saluat sperātes in se. s. in deo. Et Prouerb. xxx vij. ca. scriptū est. Qui sperat in dño saluabit. Sz ben qd dicā hodie ac multis psumptuosis q̄ pmittūt i petitiō curātes de gra dei: q̄ tamē sperāt salus ri. Hū em bñ fūt a diabolo decepti: qz forte ignorāt qd ait apls. Que seminauerit homo hec ⁊ metet. Qui em bonū semē nō seminat: quomō spē hz recolligēdi bonū fructū? Seminate ergo bona opa i lachrymis: si vultz metere pmia i exultatiōe. Un brevit pz respōsio ad scz q̄stiōis mēbrū.

AD tertiū antē q̄stiōis mēbrum qd erat. Utrū btā virgo maria habuerit charitatē excellentē oīs pure creature? Rñdeo q̄ sic. ſz p maiori itelligētia dicēdoz posses mouere hāc q̄stionē. Utrū charitas possit augeri ⁊ minui? Vide illā i scda pte pmonū sine opis: i sermōe de charitate. Dſ aūt btā vgo habuerit excellētioꝛē charitatē q̄ oīs pura creatura probatur mulciplici ratione.

¶ Primo ratione beneficij.
¶ Secdo ratione summe puritatis.
¶ Tertio ratione diuine maternitatis.
¶ Quarto ratione maioris dilectionis.
¶ Quinto rōne copiosissime et superplene gratiositatis.

¶ Primo rōe ⁊c. Mā Luc. vij. de duob⁹ debitoribꝫ q̄b⁹ remissuz fuit debitū: quoz vn⁹ debebat quiquagita alij⁹ cētū: dū q̄reret saluatoꝛ q̄s illoz pl⁹ diligat eū q̄ remisit? Rñsū fuit q̄ is cui plus donauit. Ex quo colligitur q̄ ille plus tenek diligere cui pl⁹ donak. Sed beatissime virgini sup oēs creaturas donatum fuit a deo ⁊ ab ipo recepit maiꝰ bñficiū. Ergo eū pl⁹ diligere tenebatur. Sed q̄tū diligere tenebat: tñ dilexit. Ergo maioꝛē habuit charitatē q̄ aliqua creatura.

¶ Secūdo mariā vginē habuisse maioꝛē charitatē ⁊ excellētioꝛē oīs pure creature siue āgelice siue hūane pbaf rōe sūme puritatis. Qz vbi maior et maria est puritas: ibi maioꝛ ⁊ sūma ē charitas. qm̄ (teste aplo. j. ad Thi. j.) charitas est de puro corde/⁊ pscia bona. Sz gliosa vgo maria habuit puritatē i sūmo qua sub deo neq̄t maioꝛ itelligi. vt pbatū est. s. in ser. de puritate marie. Ergo et charitatē habuit in summo sup omnem creaturaz post christum.

¶ Tertio idē pbatur rōne diuine maternitatis qz nullus tenetur tantum diligere nec tantū amat aliquē quantuz pater eius et mater quia generāti ad genitū naturalis est amicitia. viij. Ethic. Sed inter oēs creaturas sola btissima virgo fuit mr dei. Ergo nulla creatura tñs dilexit deum quantuz ipsa.

¶ Sed circa hoc de dilectione naturali maternitatis ipsi⁹ btē virginis occurrere pōt vna talis difficultas. Utrum aliqua mr potuerit vel poterit naturali amoꝛe intñs diligere filium suū sicut btā virgo suū natū xpm loquendo de ei⁹ naturali dilectione ad ipsum? Et videf q̄ sic: qz plurime matres etiā in brutis aīalibus cōperiunt q̄ pro amoꝛe filioꝛ morti se exponūt. Nā pellicanus rostro se occidit pro vivificādis suis pullis siue filijs vt dicūt naturales phi. Et multe inueniunt mātres q̄ intantū doluerūt de morte filioꝛ q̄ mortue fuerūt ⁊ ipse. sicut experientia docet quotidiana pſepe in quibuſ dā mulieribus. Sed btā virgo dolens pro filio in cruce mortuo: nō est mortua p̄ dolore: sed post mortē filij superuixit pluribꝫ annis. ergo ⁊c. ¶ Ad hoc breuiter respondef q̄ amoꝛ naturalis ad xpm in virgine bñdicta incōparabilr excessit oīm matrū aliarum naturalem amoꝛem.

¶ Primo rōne nobilitatis: qz q̄to natura nobilioꝛ tanto nobiliores hz operationes ei⁹. de aīa. sed btā virgo habuit naturā sūme nobilē p⁹ xp̄z. ergo ꝛ amoꝛē nobilissimū
¶ Secdo rōne cognite dignitatis ⁊ sctitatis: qz eū nouerat certissime esse deū ⁊ omni gra ac sanctitate plenū: ⁊ per cōsequēs sūma dilectione dignissimuz eum censebat.
¶ Tertio rōne mutue familiaritatz: qz sciebat illū deū incarnatū in suo vtero cā diligere pre ceteris creaturis ⁊ hūanis ⁊ angelicis/tam dulci familiaritate vt nullus alius filij⁹ tā blande tam suauiter/reuerēter/familiariter/ suā matrē amaret sicut xp̄s ipsam virginē matrē. Et ideo summe liquefactū fuit cor eius in reamādo ipsuz q̄ (teste Amb.) nil tam inpſſuz humanis affectibus q̄ diligere se diligentē. ¶ Ad illud vero qd obūcit respōdetur q̄ cum btā mater xp̄i fuit plena gra. et cum fortioꝛ sit gratia q̄ natura vt dicit amb. naturalē amoꝛē in vgine dirigebat ⁊ formabat amoꝛ gratuitus spiritussancto infusus. Unde licet gladius doloris q̄ pertransierat animā beate virginis in passione filij fuerit acerbissimus super omnium matrum: immo et super martyrum doloꝛes: tamen hoc fuit mirabile q̄ beata virgo pre tanto doloꝛe non est mortua: que vtiq̄ mortua fuisset p̄ illo doloꝛe cōpassionis/ si spiritussanctus eam per miraculū nō preseruasset. Unde claret q̄ sicut pre omnibus incōparabiliter amauit xp̄m ita summū doloꝛem mortiferū in eius passione habuit adeo q̄ nulla mater equiparari improportionabiliter potuit eidē siue in amoꝛe: siue in doloꝛe.

¶ Quarto mariam virginez habuisse excellentioꝛē ⁊ maioꝛem charitatē q̄ omnis pura creatura. probat rōne dilectionis. Quanto aliquis magis amatur a deo: tanto ille habet maioꝛē charitatē. Sed beata virgo Maria fuit magis dilecta a deo q̄ aliqua alia pura creatura. Ergo habuit maioꝛez charitatē. Maioꝛ pz de se. Mā dr Prouer. viij. Ego diligentes me diligo: et plus diligētes me/plus diligo. Minoꝛ pbat tripliciter rōne. s. q̄ de⁹ plus amauit btām virginē q̄ oēs angelos ⁊ sctōs ac totā mūdi machinā. ¶ Primo rōne vel signo donationis sic. Deus em dr diligere aliquez magis q̄ alterū rōne effectꝰ vel cōicabilis boni maioris. Et ad hoc facit vbū phi. ix. ethic. di. q̄ amoꝛ vel amicitia vera fundak in bñuolentia. i. in bonuz velle alicui. Sz qz deus tam excellentissimū bonū ⁊ donū voluit ⁊ dedit btē virgini qd nulli nec oībus simul cōcessit: vez. q̄ esset mater dei quo nil maius creature donari pōt. Un Ansel. de cōceptu virginali. c. xvij. Quid excellentiꝰ illi dare valeret q̄ in perpetua virginitate manens deū de sua carne carnem factum generaret. hec ille. ergo eam plus dilexit.
¶ Secdo rōne vel ex signo cōuersationis. Nam effectus vel signū dilectionis diuine est familiaris cōuersatio. Quia (vt dicit Philosophus. ix. ethico.) Actus amicitie est consolatio in amici visione ⁊ colloquio ac conuersatione. Sed nō est aliqs angeloꝛ sctōꝛ: nō toꝛ mūdus cui deꝰ tāta

Universidad de Deusto
Biblioteca

familiaritate suaz eōuersationē exhibuit sicut virgini: cui se dedit nō tantum sicut ceteris in deū z oīm: sed specialiter in filiū cuius yberib9 fuit alitus: cui9 manibus portatus: z sepissime amplexatus et osculatus . de cuius sanguinis potatiōe carnis substātiā assumpsit: z indissolubiliter sibi vniuit: z sic de alijs. Ergo sequit9 q̄ eā summe dilexit: vt de ea verificet illud Sap̄. viij. Hāc amaui inquit deus z q̄siui mihi in sponsā/assumere eā: z amator factus sum formē illi9. generositatē ei9 glorificat. contuberniū habēs dei z oīm dñs dilexit illā. ¶ Tertio ostendit ex rōne vl̄ signo impetratiōis. Tantū esti eā deus dilexit vt ipsam oi petitione a deo plus valeat impetrare q̄ oēs sancti z angeli: ac tota ecclesia mūdi: qz ei nil phas est negare Vñ. iij. Regū. ij c. Pete mater q̄ vis: neq̄ esti phas est aliquid tibi denegare. Vñ Ansel. de conceptione beate virginis. c. xv. ait. Scim9 inq̄t beatā mariā tanti meriti esse apud deū: vt nihil eorū q̄ velit effi cere possit aliquatinus effectu carere: qđ est signuz magne dilectionis: qñi p̄m ihie rony. Amicoꝝ est idē velle z idem nolle. Ad hoc pertinet miraculū qđ ferunt hystorie. Quidā esti cū deuotus esset beate virgini z multa enormia cōmisisset crimina: ecclesiā intrās visa imagine btē virginis ait. O dña si te inuocarē inuanū laborarez: qz cū sim petōr maximus scio q̄ nō eraudies sed cōtēnes: me esti qua si dānatū reputo: nec per te posse adiuuari. Cum q̄ sic auertisset se vt exiret desperatus statim bñdicta virgo mater mie allocuta est z ait. Cōfide in me: qz etiā si tanta essent tua pctā q̄ ppter ea in pfundo inferni esses dānaturus in eternū: valerem tui miserere. Unde ille confortatus veniā petijt z sācte vinēs deuotius virgini deseruiuit Digit fidelis aia: aduerte quātū deus beatā virginē diligat: quantūue eius oratio apud deū valeat: z super hec inter oēs sāctos ipsam in patronā eligē q̄ tibi potest suffragari. Vñ ex predict̄ patet q̄ ex quo deus dilexit beatā virginē sup̄ oēs puras creaturas tam angelicas q̄ humanas: sequitur q̄ ipsa habuit maiorem z excellentiorem charitatem q̄ omnes alij.

¶ Quinto hoc idē probatur ratione copiosissimez supplene graciositatis. Qz etesi btā maria sup̄ oēs creaturas plenissima fuit gr̄a dicēte angelo Luc. j. Ave gr̄a plena dñs tecū ꝛc. Et qz (dicente apl̄o. Ro. v.) Dei charitas diffusa est in cordibus nr̄is per spm̄ sctm̄. i. gratiā spūssancti q̄ datus est nobis. Ideo sequit9 q̄ btā maria plenissimā z superplene excellentissimā habuit charitatē diuinā in hac vita.

¶ Preterea dicit aug. in lib. de spū z aīa Charitas est via qua puenitur ad deū. Sz nulla pura creatura ita pfecte ad deū peruenit sicut btā virgo. ergo nulla creatura pura ita pfecte charitatē habuit. ¶ Itez deus charitas est. j. Joh. iiij. Sz nulla pura creatura vnq̄ ita excellenter in se hūit deū (vt̄s. dictū est) sicut btā v̄go maria. ergo ꝛc. ¶ Itē charitas ē finis oīz v̄tutū z p̄ceptorū. j. ad Thi. j. et ad Ro. xiij. Sz nullus ita cōplete habuit in se oēs virtutes: neq̄ ita perfecte seruauit diuina p̄cepta sicut ipsa. Ergo p3 ppositum.

¶ Preterea charitas est vinculū aiarum z vt ait apl̄us ad col. iij. Vñ aug. vbi s. inquit. Charitas est vita copulans amantē cū amato. Sed nullus ita pfecte copulatus fuit cū deo sicut btā virgo q̄ eum concepit: z filiū suū fecit: vt s̄. ostensum est. Ergo habuit maiorē z excellentiorē charitatem q̄ omnis pura creatura.

¶ Sed cōtra posset aliquis obstare tripl̄r. Primo sic. Stat9 vie/inferior est statu patrie. Ergo summa charitas vie inferior est infima charitate patrie. vnde maiori charitatis dulcedine fruitur minimus angelus/vel sanctus in celo q̄ maximus sanctus existēs in via. quia ille fruitur fruitione gloriosa. Iste vero nō. ergo nō videtur q̄ charitas virginis in via nō fuerit excellētior vel equalis charitati sanctorū in patria. ¶ Secūdo sic. Si beata virgo habuisset maiorem charitatem in via q̄ angeli vel sancti in celo. sequitur q̄ ipsa habuisset maiorem fruitionem et frueretur in via per modum patrie: quia (vt ait Augustl. libro de doctrina christiana.) frui est amore inherere alicui rei propter se. Qđ si sic sequitur q̄ ipsa beata virgo in via fuisset cōprehendens: quod nō cōceditur: qz solus christus fuit simul viator z comprehensor: vt dicit Augustinus.

¶ Tertio. qz Mat. xj. ait saluator. Inter natos mulierz nō surrexit maior ioāne baptista. q̄ autē minor est in regno celorz maior est illo. Glo. dicit. Omnis sanctus qui est cū deo maior est eo qui adhuc ē in mūdo. Itē super illō. Ecce ego mitto angelū meū. glo. dicit. Nouissimus angelus celi maior est quouis hoīe. Nō videtur ergo q̄ btā virgo in via habuerit maiorē charitatem q̄ minimus angelus in celo.

¶ Pro responsione et solutione horum argumentorū notande sunt tres veritates.

¶ Prima veritas. Charitas beate virginis in statu fuit maior oīi charitate pure creature: etiā existentis in statu patrie: licet nō s̄m actū fruitionis glorioſe: tamen s̄m substātiam. Declaratur. nā charitas beate v̄ginis in via licet fuerit maior charitate omniū angelorz z sanctorz quantuz ad substātiāsicut probatū est per rōnes. tamen vtiq̄ minor fuit quantū ad actū charitatis te minimi sancti patrie vel angeli. Nā charitas vie z patrie est eadē s̄m substantiam. Dz autē maior substantia est minor in actu: hoc facit subiecti conditio: cōtrarū p̄iunctio: motoris minor attractio: quae tamen attractio semper in actu esset si ex parte attrahibilis ip̄edimentuz nō staret. Nā s̄m illud Sap̄. ix. c. Corpus qđ corrūpitur aggrauat animā. et deprimit sensuz multa cogi. Exemplū a simili. Videmus esti q̄ sol est multo maioris luciditatis q̄ luna: z tamē quādoq̄ luna magis illuminat in nocte z aere puro: q̄ sol i die aere obscuro. Item ignis in clibano accēsus est multo maior q̄ lumen in parua candela: z tamen plus illuminat domū candela accensa in mensa: q̄ ignis ardens intus in cliba no inclusus. Ita nō est inconueniens si maior charitas s̄m substantiā vel maior lux gratie in subiecto passibili coniuncto corpori passibili z grosso qnasi ignis inclusus minus immutat z mouet actualiter: q̄ minor lux glorie/z minor charitas in subiecto ipassibili z glorioſe tanq̄ sibi ppria

nato. i. in angelis z sanctis patrie.

¶ Secunda veritas. Fruitio charitat̄ in beata virgine p̄o statu vie licet fuerit inferior fruitione cōprehensorū quātum ad actum: fuit tamē maior quātuz ad effectū Declaratur: qz charitas z fruitio cōprehēsorum. i. angelorz z sanctorū in patria non est in statu merēdi quātum ad primū substantiale. Quilibet aūt actus charitatis in btā virgine p̄o statu vie fuit meritor9 vite eterne z beatitudinis: angelorū z sanctorū omniū beatitudinē transcendētis. Unde licet ipsa nō fuerit cōprehendens in via: nec fruebatur actu glorioſa fruitione patrie celest̄. Nihilomin9 in ipsa fuit maior charitas s̄m effectum q̄ in oibus sanctis z angelis: qz oibus excellentiorē beatitudinem meruit quolibet actu charitatis. Nā vnico cōsensu z verbo cū ait. Fiat mihi s̄m verbum tuū. plus meruit q̄ oēs sancti z angeli vt vez fieret mater dei: regina celi: domina angelorum z tot̄ mundi. Et ista charitas beate virginis magis ac magis de die in diem vsq̄ ad eius felicissimuz transitum creuit: ita vt impletū excellentissime in ea fuerit illud Prouerb. iiij. Justorum semita quasi lux splendens procedit z crescit vsq̄ ad perfectam diem.

¶ Tertia veritas. Charitas btē virginis modo in statu patrie imp̄oportionabiliter maior: deiformior z glorioſior est charitate omnis pure creature: tam quantū ad substantiā q̄ etiā quantuz ad actum fruitiōis glorioſe. Ratio qz (vt canit eccl̄ia) exaltata est ipsa sancta dei genitrix super choros angelorū z sanctorū ad celestia regna. Sed superiores habent excellentius perfectiones inferiorū: vt dicit Diony. de angelica hierar. ergo. ꝛc. Hinc p̄s. Astitit regina. s. virgo dei mater a dextris tuis. i. in potiorib9 bonis glorie z gratie: in vestitu deaurato charitatis q̄ est vestis nuptialis: qua. s. charitate decorat anima z vnitur deo. circundata varietate. s. sanctorz. Omnes quippe sancti admirant eius gloriam: z tota celestis curia illustratur ac delectatur z iocundatur in eius glorie fulgore. O q̄ beatum illud regnū. o q̄ glorioſū illud habitaculuz vbi cum xp̄o z eius sancta matre regnant omnes sancti. O deus

magne. Dieſu bone quãdo erit illud tempus feliciſſimũ? Illa hora iocundiſſima q̃ videbimus tue matris gloriã in leticia: et perfruemur tue faciei noticia per eterna ſecula. O fidelis anima cogita mente pia q̃ excellẽtiſſima fuerit charitas marie ꝓpter quã meruerit habere tantã gloriam. Penſa ⁊ diligenter rumina o mens deuota q̃ ardens amor fuerit Marie ad filiũ dei ⁊ filium ſuum ieſum: in quo eſt omnis conſolatio: omnis ſpes: omne gaudium: et omne bonũ. O mirabilis deus. Dieſu noſtras vtinã digneris exaudire ꝓces ſeruulorum tuorum: vt dignos nos facias tue matri ſeruicia exhibere in terris: quatin⁹ vna cum ipſa ⁊ tecum perfrui valeamus celeſtibus gaudꝫ per infinita ſeculorum ſecula. Amen.

¶Sermo.xxxix. De ſacramentis a maria ſuſceptis.

¶Thema.

On abſcõdã

a vobis ſacramenta dei. Habenẽ hec verba. Sap. vj.c. Uel iſtud. Querent miam a facie dei in ſacco. Dan.ꝯ. Aut iſtud. Scõm reuelationẽ notũ factũ eſt ſacramentum. ad Epheſ.iij.cap.

¶Prohemium.

IAquit apoſtol⁹ ad Hebreos vlt. Optimũ eſt gratia ſtabilire cor: Ideo aũt dicit optimũ: q⁹ nihil eſt melius in vita gr̃a dei. Eſt eñ ita p̃cioſa q̃ per eã percipit oẽ bonum. vñ Eccl̃ia. xl. dicit. Gr̃a dei ſicut paradiſus in bñdictionibus. ⁊. ꝯ. Pe. j. Magna ⁊ preciosa nobis donauit deus. ſ. p gr̃am ſuã. Inter alia aũt de gratia eſt gratia ſacramentalis. ſ. ſacramentoꝝ eccl̃ie: q̃ ſunt ſeptẽ. ſ. baptiſm⁹/ cõfirmatio/ euchariſtia/ pnia/ extrema vnctio/ ordo/ et matrimoniũ. Et per hec ſacra in hac vita dz hõ potiſſime ſanctificari: qñ ipa ex virtute diuina habent efficatiã ſanctificandi ⁊ gratiã conferunt per quã aia curatur ab infirmitatibus vitioꝝ: ꝓpter qđ Aug. diſſiniens ſacr̃m inquit: eſt illud in quo ſub tegumento rerũ viſibiliũ diuina virtus ſalutem ſecretius operatur. Idcirco in hoc ſermone ꝓſcrutandũ nobis eſt. Si btã virgo in hac vita ſuſceperit ſacra noue legis q̃ inſtituit xp̃s dñs ꝓpter noſtrã ſctificationẽ ⁊ ſalutẽ. Quia eñ nil de hoc in canonicis ſcripturis reperit expreſſum a pleriſq; manet indubitatũ. Pro hac itaq; re: ⁊ p noſtri ſermonis principio ad preſens mouenda eſt talis queſtio.

¶Utrum beatiſſima vgo maria debuerit ſuſcipere ſacra eccl̃ie a xp̃o inſtituta? Et an de facto oĩa illa ſuſceperit? Hec queſtio habet duo mẽbra ſiue duas partes.

¶Ad primuz mẽbrum ſuccinte reſpondeo q̃ btã virgo Maria debuit ⁊ voluit ſuſcipere ſacra eccl̃ie q̃ tẽpore ſuo fuerunt oĩbus hoĩbus gñaliter inſtituta ⁊ ꝓmulgata oĩb⁹ obſeruanda: nõ ex neceſſitate ſz multiplici rõe.

¶Primo rõne humiliationis. Sicut eñ primũ documentũ qđ infudit nobis pria mater Eua fuit ſuꝑbia: qua voluit ſe deo equare. Ita prima Marie virtus (vt inq̃t Amb.) eſt humilitas: quã ipſa mr̃ noſtra ſpũalis in oĩbus edocuit. Fuit eñ humil⁹ primo in animo: q⁹ niſi humilitatẽ cordis et animi habuiſſet: ſpũſſancti gratia impleri nõ potuiſſet: q⁹ (vt dr̃. j. Pet. v. c.) Deus ſuperbis reſiſtit/ humilibus autẽ dat gratiã ſuã. Secũdo habuit ⁊ edocuit humilitatem in verbo: qñ dixit. Reſpexit humilitatẽ ancille ſue. Magnã eñ oſtendit hũilitatẽ dicẽs ſe reſpectã. ac ſi diceret nõ crã digna vt in me ꝓſpiceret: ⁊ tñ aſpexit gr̃as mihi infundẽdo. Reſpexit humilitatẽ: nõ aũt dixit nobilitatẽ: vel ſctitatẽ Magnã etiã humilitatẽ demõſtrauit qñ nõ matrẽ dei ſe appellauit nec reginã celi ſed ancillã xp̃i. Tertio habuit et oſtendit humilitatẽ in ſigno cũ viliorẽ ſe oĩbus reputans nulli ſe preferebat. ⁊ nõ tantũ ſuperiori ſuo. ſ. deo: ſed etiã inferioribus ſe poſtponebat: oĩbuſq; ſeruiebat humiliter ⁊ ſe omnibus viliorem exiſtimabat.

¶Quarto habuit ⁊ edocuit hũilitatẽ in

facto: cũ Elizabeth cognate ſue quaſi tribus menſibus ſeruiuit: ⁊ cũ voluit ex humilitate legalia antique legis obſeruare. Et ideo ſicut ipſa legalia obſeruauit inſtituta ꝓ pctõibus tanq̃ pctõ ſubdita foret: que tamẽ omni carebat pctõ: vt patet in ſacrificio purificationis ⁊ filij redẽptione. ita etiã ſacramenta que ſunt medicine principaliter pctõrum voluit ex humilitate ſuſcipere. vnde Bernar. in quodam ſermone inquit illi. Uere maria non indiges purificatione ſed nec filius tuus circũcifione. Eſto ergo ⁊ tu ſicut vna ex mulieribus ſicut ille eſt vnus ex illis. ſ. peccatoribus ſm apparentiam.

¶Scõo ratione impletionis. ſ. ꝓpter precepti impletionẽ: quia preceptũ obligabat oẽs: iuxta illud de baptiſmo Johãnis iij. Niſi quis renatus fuerit ex aqua ⁊ ſpiritu ſancto: nõ introibit in regnũ celorum

¶Tertio debuit ⁊ voluit Maria recipere ſacramenta eccleſie rõne euitationis: vt euitaretur ſcandalũ quod ortuz fuiſſet in ceteris xp̃ianis ſi illa nõ recepiſſet.

¶Quarto rõne cõfutationis. ſ. ꝓpter herẽſum ꝓfutationem: maxime illius qui aſſerebat illam nõ fuiſſe hominẽ: ſed de natura angelica.

¶Quinto ratione inſtructionis. ſ. vt perfectos doceret ſui exemplo ſeruare leges ſuperiorũ etiã ſi nõ tenerentur. Promulgatum eñ fuerat edictũ per aplos ex p̃cepto xp̃i precipientis. Mat. vlt. Eũtes docete oẽs gentes: baptizãtes eos in noĩe patris ⁊ filij ⁊ ſpũſancti. docete eos ſeruare quecunq; mandaui vobis. ſ. de pnia/ euchariſtia ⁊ alijs huiuſmodi. Uoluit ergo beata vgo hec obſeruare vt inuitaret nos ſuo exẽplo ad pniam. Pctõres ẽt inſtruit vt nõ erubeſcant aſſumere remedia humilia inſtituta ad delendũ pctã. Erubeſcũt enim quidã pctã ſua confiteri cõtra quos Bernar. in quodaz ſermone exclamat di. O nimia inſania hominũ pudet ablui et non pudet inquinari. pudet ſordes abſtergere: ⁊ nõ pudet contrahere. Beatiſſima aũt virgo cũ eſſet ſine pctõ: ſacramenta in remediũ contra pctã inſtituta ſuſcepit: ac ſi eſſet peccatrix. Quid ergo in ſui excuſatione pctõres dicere poſſunt recuſantes ſacramentũ penitẽtie ⁊ alia q̃cunq; ſacramẽta? cũ audiãt etiã ſctiſſimã celorũ reginã ſacramẽta ſuſcepiſſe? Profecto ei⁹ exemplo redarguunt de negligẽtia: ⁊ puocantur ad ea ſuſcipienda.

¶Sexto btã maria debuit ⁊ voluit ſuſcipere ſacramẽta eccl̃ie ꝓpter meritoꝝ ſuperogationẽ: ſiue ꝓpt bonoꝝ exercitationẽ vt ꝓfuaret illud Apoc. vlt. c. Qui iuſtus ẽ iuſtificet adhuc. Uolẽs eñ quotidie merita cumulare. ſacramẽta deuote ſumebat: vt magis i merito ⁊ dei gr̃a quotidie creſceret p effectũ eoꝝ. Ex oĩbus ergo dictis rõnib⁹ pz quare btiſſima vgo debuit: ⁊ q̃re voluit ſuſcipere ſacramẽta eccl̃ie.

¶Ad maiorẽ tñ p̃dictorũ: ac ſcũi q̃ſtiõis mẽbri declarationẽ/ et reſpõſionẽ: reſtat videre de ſingulis ſacramẽtis in ſpeciali. An de facto omnia ſuſciperit?

¶Et primo de ſacramento baptiſſimi q̃rit Utrũ btã vgo fuerit baptizata? Et r̃ndet q̃ ſic. Alꝫ eñ non habuiſſet caracterẽ per quẽ diſtingueret a iudeis et gentib⁹: imo cũ ipſa fuerit humillima nullũ gradũ humilitatis pretermiſit. et ideo baptizata ẽ Quod etiã poteſt ſic ꝓbari. Mã (vt habetur Mat. iij. c.) dixit dñs Iohãni. Sic decet nos adiplere oẽm iuſticiã. glo. i. perfectã humilitatẽ. et loquebat de ſuſceptione ſacramẽti baptiſmi. Ergo ꝓpt eandẽ cãm debuit beata vgo baptizari: ⁊ alia recipe ſacr̃a. Et cũ dñs baptizat⁹ fuerit q̃uis nõ idiguerit. ergo ſeq̃t q̃ ipa etiã fuerit baptizata: maxie ꝓpt illud. Joh. iij. c. Amẽ amẽ dico vobis: niſi q̃s renat⁹ fuerit ex aq̃ ⁊ ſpũſctõ nõ intrabit regnũ dei.

¶Preterea de aplis ſupponit⁹ q̃ fuerint baptizati: p illũ Joh. xiij. Qui lotꝰ ẽ nõ indiget niſi vt pedes lauet. ⁊ hoc tenet Aug. Ergo multo forti⁹ dz illud ſupponi d̃ btã vgine: q̃ fuit pfectiſſima obſeruatrix ꝓceptoꝝ dei. ¶Preterea: ꝓceptũ de baptiſmo poſt ꝓmulgationẽ obligat oẽs ad ſuſceptionẽ ſui. ergo ⁊ btãm vginem:

¶Itẽ ſi nõ baptizata fuiſſet ignaros ſue ſctificatiõis ſcandalizaſſet: ſed neminem ſcandalizauit: Ergo baptiſmum recepit.

¶ Preterea quicquid habet oẽm gratiaz habet omne cõferens gratiã. Sed beatissima virgo habuit omnẽ gratiã. Ergo habuit baptismũ quo confertur gratia.

¶ Sed cõtra hãc veritatẽ obiecere posset aliquis. ¶ Prio sic. Sapientis est nil frustra facere: sed frustra accipit medicinã qui ea non indiget. Cũ ergo dña fuerit cõcepta sine pctõ originali vt probatũ est in sermone de ei9 cõceptione: ergo nõ indigebat baptismo. et sic frustra accepit: qm̃ baptismus est medicina cõtra originale instituta.

¶ Scdo sic. Cum ipsa virgo fuerit plena gratia si baptizata fuisset / nil suscepisset gratie. vnde videf q̃ ficte accessisset cũ rẽ sacramenti. i. gratiã aliquã nõ suscepisset nõ ergo debuit baptizari. cũ scriptum sit. sap. vij. Spũsctũs discipline effugiet fictũ

¶ Item si baptizata esset deberet ecclesia agere festũ eius baptizationis: sicut eo q̃ purificata est agit festũ eius purificationis: cum tã solẽne festũ. s. baptismatis vel factũ multo fortiꝰ p̃staret ad edificationẽ fideliũ. reliquit ergo q̃ nõ fuerit baptizata

¶ Ad primũ obiectũ ꝛ secundũ: respõdef q̃ btã virgo nõ frustra baptismũ suscepit nec ficta fuit: qz eo qꝺ habere debuit nõ caruit: sed abũdauit pcti destitutione ꝛ fidei perfectione q̃ requirunf in accedẽte. Nec obstat q̃ sine originali fuerit cõcepta: qm̃ quilibet tenetur ad baptismũ etiã sanctificatus in vtero ꝓpter tria. Prio ꝓpter adq̃rendũ caracterẽ quo annumeretur in populo dei ꝛ quasi deputef ad percipiẽda sacramenta diuina. Secundo vt per baptismi perceptionẽ passioni xpi etiã corporaliter cõformetur. Tertio ꝓpter bonũ obedientie: qz p̃ceptum de baptismo oibus datum est. vñ gratiam acquisiuit: qz per baptismum suscepit btã virgo caracteris impressionẽ: augmẽtationẽ meritorum: atq̃ virtutũ exercitationẽ: et sic patet.

¶ Ad tertium quare vcz non agatur festum eius baptismi sicut festum purificationis. Una ratio esse potest. scz quia baptismus eius fuit celebratus in secreto: oblatio autem in purificatione fuit in manifesto. Alia ratio quia baptismus per se et principaliter datus est in remissionẽ peccatorum. et ideo ne putetur ipsa habuisse peccatum a quo mũdaretur in baptismo non decuit festum eius baptismi instituti. Nec obstat q̃ ecclesia baptismuz dñi solennizat qui tamen nõ habuit peccatũ: quia ob hoc facit: quoniã sua baptizatio nostri baptismi fuit consecratio. Et hec de sacramento baptismi.

¶ Secundo de confirmatione querit. Utrũ beata virgo fuerit confirmata? Et posset aliquis dicere q̃ non: quia dñs Jesus qui solus potuisset ei legem dedisse non legit hoc sacramentũ instituisse. Ergo nec ipa tenebatur hoc sacramentum recipere.

¶ Preterea. Confirmatio est sacramentum ad hoc institutum vt per manus impositionem a põtifice detur spũsanctus / quo roboretur homo in pugna spirituali. Sed btã ṽgo ad nulli9 man9 impositionẽ spiritũsanctuz recepisse legit: nec roborc spũs idiguit: qm̃ plenitudinẽ diuie gr̃e habuit. ergo nõ videf q̃re cõfirmari debuerit

¶ His nõ obstantib9: dico q̃ btã ṽgo fuit confirmata: licet non sit in scriptura expressum. Rã confirmatio iz simplicit non sit sacramentũ necessitatis: eius tamẽ cõceptus est dãnabilis. vt volunt doctores. Uñ qz beata virgo fuit perfectissima obseruatrix cõsiliorꝝ et preceptorũ: sequitur q̃ cõfirmationẽ susceperit. Quod etiã sic põt probari. Beata virgo fuit plene ꝛ perfectissime xpiana: sed hoc fit per sacramẽtum ꝯfirmationis vt homo inueniaf plene xpianus. Omnes eni fideles p manus impositionẽ epoꝝ post baptismũ debent accipe spm̃sctm̃: vt pleni inueniant xpiani Ergo beata virgo confirmata fuit.

¶ Ad primum aũt obiectũ. Rfidetur q̃ dñs iesus confirmationem initiauit quãdo manũ paruulis imposuit ꝛ eis bñdixit

¶ Ad scm̃. dicendũ q̃ in cõfirmatiõe recepit beata virgo alterius caracteris impressionẽ: ampliorẽ meritorũ augmentationem / et perfectionem: virtutum exercitationẽ et declarationem propter quas gratias / confirmationem non frustra suscepit. Licet autẽ ibi non fuerit vnctio sensibilis: non defuit tñ vnctio insensibilis. Cuz etiam apli fuerunt cõfirmati in die pẽthecostes: misso in eis spiritusctõ ad robur: loco vnctiõis visibilis. fuit ignis i forma linguarũ per quandã correspõdentiã Rã oleũ est fomentũ ignis: et ligua bona correspõdet balsami odori. Btã aũt maria fuit i receptiõe illa spũscti cũ aplis recipiẽs spũs paracliti vnctionẽ. Et sic p3 q̃ chrysma recepit btã virgo Maria.

¶ Tertio de sacramento penitẽtie queritur. Utrũ beata virgo sacramẽtum penitẽtie aliq̃n susceperit in vera cõtritione: cõfessione ꝛ satisfactione? Et Rfidetur q̃ sic. Qz penitentia est prima virtus: vt dicit glo. sup illo verbo. Penitẽtiã agite. Sed beata virgo habuit omnẽ gratiã et virtutem. Ergo ꝛ penitentiã. Preterea: cõfessio fuit in lege veteri et noua de precepto. igitur omnes tenebantur et per cõsequens etiã ipsa. Cũ enim ipsa beata virgo fecerit cõfessionẽ operis seruãdo cõfessionẽ et offerendo oblationem statuta pro peccatricibus purificãdis: vt patet Luc. ij. Ergo sequitur q̃ debuit facere etiã confessionem oris in noua lege.

¶ Sed cõtra posset argumẽtari: Rã beata virgo nũq̃ peccauit: ergo nunq̃ cõtrita fuit. Sed sine cõtritione nõ est gratia p sacramẽtum penitentie. Ergo ipsa nõ recepit sacramentũ penitẽtie ꝛ eius gratiã. Item confessio ficta est sine contritione. ergo cũ in ea contritio locum non habuit nec confessa fuit. Itẽ satisfactio sicut etiã contritio et confessio nõ est nisi de peccato. cũ ergo nũq̃ peccauit nunq̃ penituit.

¶ Respõdeo: q̃ beata virgo suscepit gratias oim sacramentorũ vel in seipsis vel equipollenti excellenter. Unde virtutẽ ꝛ sacramentũ penitentie suscepit excellentius pre aliis viatoribus. qz in aliis actus penitẽtie respicit pctm̃ quod inest vel infuit. In virgine aũt benedicta sine presentia vel processione culpe / fuit actus penitentie. Iste aũt actus penitentie est detestatio peccati / siue nolle peccare. Beata igitur virgo habuit p̃o contritione penitentiali / innocẽtie ꝓseruationẽ et ꝓpetuũ nolle peccare. Itez p confessione habuit gr̃az actionẽ. et p satisfactiõe operũ superogationẽ. Et p hoc p3 rñsio ad obiecta

¶ Sed circa hec adhuc remanet dubiuz. Quid beata virgo cõfiteri potuit: cũ nulli9 peccati cõscia fuit. que etiã veniale nõ habuit? Rfidetur q̃ triplex est confessio. Una accusatio pctõꝝ. Alia est recognitio incõgruitatis et ingratitudinis beneficiorũ: Tertia confessio insufficientie meritorũ. Et hec tertia solum fuit proprie beate virginis confessio: qua confitebatur q̃ tantam gratiam recepit quam nunq̃ de condigno meruit: vel omnis creatura mereri potuit: iz ipsa ꝺ cõgruo meruerit. Recognoscebat etiã se fuisse debitricem peccati originalis contrahendi: et a filio suo redemptam: cui peccato fuisset obnoxia nisi diuina gratia preueniẽte fuisset preseruata. Hec et similia confessa fuit beato Johãni euangeliste suo ꝓprio ꝓfessori.

¶ Quarto de eucharistie acceptione querit Utrum beata virgo acceperit eucharistiam? Respondeo q̃ beata virgo eucharistiam sepius acccepisse cõprobatur tz ex auctoritate: q̃ ex ratione. Ex auctoritate vico: quia scriptũ est Act. j. c. Erant perseuerantes in oratione et cõmunicatione fractionis panis / cum maria matre Jesu. quod de cõione eucharistie accipitur ꝺm glo. Ex ratione aũt dico. quia omnes fideles tempore opportuno et ab ecclesia determinato tenẽtur cõicare ex obligatiõe sententie saluatoris. Joh. vj. c. Nisi manducaueritis carnẽ filij hominis non habebitis vitã in vobis. Ergo btã ṽgo si non cõicasset scãdalizasset: iz nõ scãdalizauit: ergo cõicauit. Preterea. Sacramentũ eucharistie est amoris: ergo ipsum maxime debuit accipere q̃ fuit summa in amore.

¶ Posset tñ qs obstare: qz nõ videf quid gr̃e in eucharistie acceptione acceperit. Hoc. n. sacm̃ est institutũ ꝓpt charitatz augmentũ. et in remissionẽ pctõꝝ venialiũ: ac cautelã mortaliũ. et vt signũ passionis xpi rememorationũ. Luc. xxij. Hoc facite in meã ꝯmemorationẽ. Sed btã ṽgo etiam absq̃ hoc charitate plena fuit: ꝛ remissione pctõꝝ / vel cautela mortaliũ non idiguit / qz nũq̃ peccauit: nec mortaliꝰ potuit peccare: nec indiguit signo recordationis sensibili q̃ semper xpiformis fuit ꝺm

sensum: et deiformis ꝺm intellectū. Ergo eucharistiam accipere nō debuit.

¶ Ad hoc ꝛ̄ndeo ꝙ de sacramēto altaris recepit beata virgo dñice passionis speciālē recordationē: devotionis actualis exercitationē et contra filij absentiā corporalem ꝛ visibilem: presentie filij in hoc sacramēto consolationem.

¶ Quinto de sacramēto matrimonij q̄stio locū nō hab3. qꝛ ꝓstat ex euāgelio ꝙ ipa fuit desponsata Joseph. et fuit verū matrimoniū. sicut patuit in sermone. xxx. huj⁹ prime partis de desponsatione marie.

¶ Sexto de extrema vnctione Si queras vtrū eā beata virgo susceperit? Dico ꝙ sic. qꝛ si q̄s totā legē seruauerit offendat aūt in vno: reus fact⁹ est oīm. Jacobi. ij. Ergo ipsa sicut et ceteri tenebatur ad totā legem. Ɜ extrema vnctio fuit de lege a dño instituta et ab ecclesia. Uñ Mar. vj. Uisit dñs discipulos circuire castella/qui oleo vngerent infirmos vt sanarētur. Ergo tenebatur btā virgo ad extremā vnctionē: ꝛ p ꝓsequēs suscepit eā. Ɜ. n. ipa nō indigue rit: tñ sacm vnctionis accepit: in q̄ cōple te victorie preterite/ꝛ plene glorie future suscepit significationē. nec obstat ꝙ ipa nō indiguit ꝑ venialiū remissione/ꝛ infirmitatis alleuiatione: eo ꝙ ipsa nec venialia habuit nec infirmata extitit: ꝑ q̄bus causis vnctionis sacm extitit ordinatū: qm̄ ꝑ venialiū remissione ꝛ infirmitat⁹ alleuiatiōe ipa vgo accepit toti⁹ doloris mor t⁹ (qō mai⁹ erat) remissionē/atq; toti⁹ aie et corpis glorificationē. Uñ Ɜ ipa potuit vt hoc sacm nō recipet eē exēpta ꝑ priuilegiū qō ꝓfert dñs hūs quos sine infirmitate ꝛ mort⁹ dolore dignatur euacuare: q̄ vt videt nō tenēt ad vnctionē extremā cum oleo ꝑ infirmitatib⁹ instituto: tñ videt verificē ꝙ btā virgo isti priuilegio ꝑpt humilitatē abrenūciauerit sicut et alia priuilegia sua dū viueret occultauit: ꝛ sacꝛ istud ꝑ petōrib⁹ institutū humilit⁹ suscepit vt būilitatē quā ꝑ totā vitā suā tenuerat etiaꝫ in extremo vite articulo ꝓsumaret.

¶ Septio de sacro ordinis si q̄ras. Ñdetur ꝙ hoc solū sacramentū btā vgo nō recepit. nec eius caracterē hꝫ. Et hoc ideo qꝛ congruū erat eā hoc nō recipere.

¶ Primo ꝑpt ſtat⁹ sui cōtrarietatē. Sacramētū. n. ordinis ꝺm exteriorē reputationē hoīm quādā ꝓfert dignitatē. Interiꝰ aūt ꝺm veritatē humilē ptinet ad fruitutē Uñ ꝛ̄riū erat et opponebat statui btē virginis q̄ interi⁹ summā coꝛā deo habuit dignitatē: exteri⁹ vo summā coꝛā hominibus habuit humilitatem.

¶ Secdo nō cogruit recipe ꝑpter humilē aliarum mulierū cōformitatē. q̄ ab hoc sacramēto excludunt ꝑpter tria. ſ. ꝑpt sex⁹ indignitatē: et maiorē peccādi fragilitatem: et ꝓpter eam que ex his sequitur regiminis incongruitatem.

¶ Sed forte obiciēdo dices: ꝙ ex hoc sequitur ꝙ btā vgo nō fuerit gꝛa plena. quia hac gꝛa. ſ. sacramēti ordinis caruit. Respōdeo ꝙ licet virgo beata hoc sacramentū non receperit: tñ quicq̄d dignitatis vel gꝛe i ipsis ordinib⁹ ꝓfert: i ipa excellētissime fuit. Jn ordinib⁹. n. ꝓfertur septiformis gꝛa spūssti. Hec aūt omnifarie gratia plena fuit.

¶ Itē cū tria sint in sacramēto ordinis. ſ. dignitas ministerialis: potestas spūalis: ꝛ administratio executionis. Hec oia beatissima virgo eq̄pollenter ꝛ excellenter i se habuit. Ministri. n. eccl'ie habēt dignitatē bñficialē ꝑ characterē excellētie. Beatissima aūt vgo hꝫ coronā regni eccl'ie militātis et triūphātis. Uñ et summ⁹ ministroꝝ papa vꝛ ſuus ſuoꝝ dei. Hec aūt appellatur regina et dña angelorum et imperatrix totius mundi.

¶ Itē in ministris eccl'ie est potestas spūalis vl' talis delegata a dño vel subdelegata ꝛ vicaria. in ipa autez est plenitudo potestatis celestis ꝑpetua ex auctoritate ordinata.

¶ Itē i ministris est executio ligādi ꝛ solvēdi pvsū c lauiū ꝛ ministeriū. In ipa aūt ē dñandi legitima ptās ad ligādū et solvēdū ꝑ iperiū. Deniq; ministri eccl'ie habēt ptātem/ꝛ papa plenitudinē ptātis tñ in vita ista/ꝛ nō in celo/neq; in purgatorio/neq; in iferno. Btā aūt vgo hꝫ ptāt⁹ plenitudinē i vita ista: i celo: purgatorio: ꝛ iferno. Unde Bern: Data est tibi potestas, o Maria in celo et in terra: vt q̄quid velis valeas efficere. Et sic q̄cq̄d est dignitat⁹ ꝛ gꝛe i ordinib⁹ i gñe cōstat btissime minime defuisse. Ɜ ne videat dignitates gñales habuisse: et specialib⁹ caruisse. dicim⁹ ipsam singulox ordinū dignitates ꝛ gꝛas ꝑ equipollētiā et cū excellētia possedisse. Habuit nāq; cū exorcistis demonū expulsionē. Nā de illa ꝑdictū fuerat. Gen. iij. c. Ipsa conteret caput tuū. Cū ostiarijs habuit introductionē mūdox ꝛ imūdox exclusionē. Cū acolitis illuminationē. Cū lectorib⁹ oīm ꝓphetiax expositionē ad litterā in scipsa. Cū subdiaconis habuit doctrine aplice ostēsionē. Cū diaconib⁹ vbi dñi ꝓseruationē ꝛ aliꝰ ad scribēdū narrationē ꝛ consilioꝝ dñi pfectā ipletionē. vñ Luc. ij. dr. Maria aūt cōseruabat oīa vba hec ꝛc. Cū sacerdotib⁹ vo habuit copis p scipsaz formationē/tractationē/ꝛ cōicationē. hoc est ꝙ corpus dñicum mediāte ei⁹ vbo/ꝛ cōsensu/de carnib⁹ et sanguinibus ipsi⁹ formatū fuit: ꝛ ipsuz familiarissime ꝛ diutissime tractauit: ꝛ in cibū ꝛ potū nobis cōicauit. et p hoc nos oēs ad iugū suū suaue: ꝛ onus leue charitat⁹. ſ. ligauit ꝛ ab oībus culpis ꝛ penis absoluit: ꝛ vitā nobis eternā cōtulit. Sicq; patet ꝙ quicq̄d est dignitat⁹ vel gꝛe i sacramēt⁹ eccl'ie. hoc totū vgo bñdicta habuit plenarie. O igit vgo supbñdicta o dña gloriosissima o excellētissima femina maria dulcissima. Quis mente cōprehendere? que lingua sufficiat explicare tuas dignitates/gꝛas/ꝛ vtutes? Quis te digne queat laudare si mille oꝛa: si decem millia lingue vnicuiq; nostrū foret te laudādo nō possem⁹ sufficiēter et quantū ex equo debemus collaudare. Hoc solum o pissima virgo/unica spes nostra/et consolatio cordis nostri/dulcis dña te deprecamur. hoc solum suppliciter exposcimus/vt apud tuum dulcem natum: apud amantissimum Jesum quem nobis saluatorem edidisti: mereamur tuis precibus ineffabilis tue et eius glorie fieri participes.

AMEN.

¶ Sermo. xl. De morte marie virginis.

¶ Thema.

Veni de libano sponsa mea/veni de libano: qꝛ coronaberis. habenk hec vba. Cāt. iiij. c.

¶ Prologus.

Auditores mei: i xpo Jesu dilecti. nostis esse dictū ppheticū. ꝙ Pciosa i ꝓspectu dñi mors sctox ei⁹. ps. cv. Et felices obcūt quox si ne crimine vita est. Et btī sunt mortui q̄ i dño moriunt: qꝛ requescēt a laboꝛib⁹ suis. vñ Bern. in quodā ꝺmōe inqt. Mors est finis miserie: victoria pugne/ianua vite/adeptio corone/btitudinis plen⁹ ingressus initiū refrigerij/paradisi scala/qua ascēdit in locū tabernaculi admirabilis vsq; ad montē dei. Quapropter: licet innumere sint laudes btissime vginis: qꝛ quicq̄d dici potest de ipsa: min⁹ est a laude eius. Inter cetera tamen laudū pconia ipsius vginis q̄ ante cōspectū vestre charitatis adducere valerem. Hoc mane cēsui de ei⁹ pciosa morte predicare. De qua dicit Damascenus. ꝙ nō est dicenda mors proprie. Dicit q̄ppe in sermone sic. Sacra tua obdormitio a nullo est appellanda mors: quia non absorbuit/nec dolorem intulit: sed quia improprie vnum hic pro reliquo accipitur. Proprie tamen dicitur transitus vel trāsmigratio. Pro initio igitur nostri sermonis monetur talis questio.

¶ Utrū beatissima virgo Maria habuerit necessitatem moriēdi. Et an sit mortua vel ascēderit in celum sine experiri mortem?

Adhanc q̄stionez aliq̄s posset respondere dicendo ꝙ virgo maria nō habuit necessitatē moriendi: ꝛ ꝑ consequens ꝙ non sit mortua: sed viua absq; probatione mortis sit in celuz trāslata. Et posset argumentari sic.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ram dicit phs.ū.phificoꝝ.t.ū.de generatione.q̄ cessante causa/cessat effectus: et remota causa remouetur et effectus. Sed dic mihi o christiane. Que ē causa mortis? Certe dices q̄ fuit pctm: dicente apl'o. ad Rom.vj.c. Stipēdia pcti mors.t ad Ro. viij. Mortuū est corp⁹ ppt pctm. t.v.ca. eiusdē epl'e. Per vnū hoiem pctm intrauit in mūdum: t p pctm mors. vñ Aug. iij⁹ de trini. ait. Inflicta est mors hoi rōne deliceti. Hec etiā vitas demōstrat p illo qd dixit de⁹ primis parētib⁹ Gen. ū.ca. Quocūq̄ die comederitis ex eo morte morieminī. vñ Aug. xviij⁹ de ciuitate dei. c. iij⁹. inq̄t. Fatendū est primos q̄dē hoies ita fuisse institutos: vt si nō peccassent nullus mortis genus experirent. Sz eosdē primos parētes ita fuisse morte mulctatos: vt quicq̄d ex eorū sturpe esset eorū eadē pena teneret obnoxiū. O quāti mali fuit causa peccatū primoꝝ parentū. O quāta bona pdidimus ppter eoꝝ pctm. Nā primo amisim⁹ peccati imunitatē t innocētiā. Si em ipsi nō peccassent: nō nisi electi fuissent generati: Unde Grego. lib. iij⁹. Moral'. dicit. Si primi parentes nō peccassent: nequaq̄ ex se filios gehēne generassent. hec ille. In paradiso etiam oēs homines vsi fuissent matrimonio vt impleretur preceptū dñi. Crescite et multiplicamini. Gene. ū.ca. quia omnes multiplicationi speciei dedissent operam: eo q̄ hoc preceptuz dñi dictum est pro omni posteritate Ade. Uerūtamen sine omni peccato et macula in paradiso/carnali copula conuenissent: t fuisset ibi thorus imaculatus/t cōmixtio sine concupiscentia vt ait Aug. super Gene⁹. Et etiā tot fuissent mares quot femine. Et nullus masculus habuisset plures vxores: cū inspiratione spiritussancti dixerit Adā Gen. ū.c. Erūt duo i carne vna Nulla etiā mulier fuisset sine viro. nec vir sine muliere: nec vna plures viros habuisset: vt duo tantū essent in carne vna.

¶ Secdo. pdidim⁹ in Adam bonū libertatis. Nō em homo homini dñatus fuisset.

¶ Tertio. bonū sapiētie t sciētie limpiditatē. Clariorē em habuissem⁹ cognitionē de deo: de angelis: t de creaturis q̄ modo. vñ Aug. sup Gen. ad lit̄z. dicit. Fortassis deus primis hoibus loquebatur antea: sicut cū angelis loquitur ipsa veritate immutabili illustrās mentes eorum: et si nō tanta participatione diuine essentie quāta capiunt angeli. hec ille.

¶ Quarto: bonū elōgatiōis oīs defect⁹/icōmoditatis/t turpitudinis: qd bonum fuisset in paradiso si non peccasset homo. Nā t dominiusset absq̄ oi brutali turpitudine. nec i sumēdo cibū fuisset passus quo ad digestionē in stomacho vel capite aliquem defectū vel incōmoditatē. t licet in cibo assumpto fuisset aliqua fimulnea vel ipuritas q̄ nō fuisset i nutrimētū hois cōuersa vnde superfluitates emisisset: tñ fuisset diuinit⁹ puisum ne aliqua turpitudo seu indecētia/aut fetor ex hoc resultaret: nec quo ad corporis nuditatē: nec al's aliquē dfectū aut turpitudinē homo passus fuisset.

¶ Quinto amisim⁹ bonū sanitatis. Nūq̄ em in statu innocētie manens hō/fuisset infirmatus: aut aliquem morbum passus.

¶ Sexto pdidim⁹ bonū ipassibilitat̄: qz corp⁹ hois in illo statu pseruabat ne pate ret lesionē ab aliquo duro: puta gladio/lapide/ligno/vel ferro. t̄c. Nec etiā pate ret frigus/vel calorē/famē/sitim: sed vineret i maxima tēperātia: t hoc ptim p diuinā puidētiam que ipsum sic tuebat vt nil ei occurreret a quo lederetur.

¶ Septimo t vltio pdidim⁹ i Adā bonū imortalitatis: qz (sicut. ā. dictū est) si ipse nō peccasset. sed i statu innocētie pstitisset nunq̄ mortis nexū incurrisset. hō: sz viuus sine morte ad gloriā trāslatus fuisset.

¶ Patet igit ex oibus p̄dictis q̄ pctm est causa mortis nr̄e. Modo (ad ppositū nostrū reuertēdo) vgo maria q̄ fuit summe prima statui innocentie: nō habuit aliqd pctm. nō originale: nō veniale. nō mortale. Ergo nō habuit necessitatē moriēdi: qz non habuit causam mortis in se. s. peccatum. Quod etiam pbatur multipliciter.

¶ Primo sic. Nā dicit sanctus Thomas in. iij⁹. parte. q. xxvij⁹. q̄ propter honorē dei non debuit/nec fuit causa rationabilis q̄ virgo Maria haberet peccatum veniale quia honor matris est honor filij: et ignominia matris est ignominia filij.

Cum ergo peccatū veniale non sit tante malignitat̄ sicut peccatū originale: quia non priuat gratia dei: et potest stare cum charitate. vt dicūt theologi. t illi nō corre spōdet pena eterna. Peccatū aūt originale priuat diuina gra: t auertit a fūmo bono et a diuino amore. Illi etiā pena debet eterna et infinita. Nā valde maiꝝ malū est esse in pctō originali p vnicū instās: q̄ in quātiscūq̄ venialib⁹ p q̄tūcūq̄ tpis spaciū. Ergo sequit q̄ si de⁹ voluit pseruare dilectā spōsaz suā a pctō veniali minoris grauedinis: multo fortiꝝ voluit eā pseruare a pctō originali qd est tāte malignitat̄. Si ꝛ pseruauit eā a minori malo. bñ seq̄t q̄ etiā eā pseruauit a maiori malo: eo maxime q̄ ante scī'a ipsa fuit destinata et deputata vt esset mater ipsius dei sctissima. Licz em de hac vgis p̄fuatiōe ab originali scriptura nō loquat: de ipsa tñ nō est dubitādū q̄n facta fuerit: qz rōnabiliꝝ fieri debuit. Unde Aug. i smone de Assūptiōe vgīnis dicit q̄ vbi scriptura diuina nihil cōmemorat de vgine Maria: inq̄renduz est q̄d cōueniat rōni: fiatq̄ ipa rō auctoritas sine q̄ nec est nec valet auctoritas. Ideo ibidē iterū ait. Ab iproperio humane cōditionis a quo xp̄s excipit: rationabile est vt Maria excipiatur.

¶ Secdo idē pbo sic. Rationabiliꝝ creditꝝ illa q̄ genuit vnigenitū a pte plenū gre et vitat̄: maiora priuilegia gre accepit p oib⁹: vt ait Tho. vbi ā. Sed q̄busdā alijs priuilegiū sctificatiōis in materno vtero cōtra originale pctm legim⁹ fuisse cōcessum: vt Hieremie: cui dictū est Hiere. j. ca. Anteq̄ exires de vulua sctificaui te. et Johānī baptiste: de quo dictū ē Luc. j. c: Spūsctō replebit adhuc ex vtero matris sue. Ergo illa q̄ genuit vnigenitū dei patris: cōtra originale pctm maiꝝ priuilegiū debuit accipe. vñ Anselm. i omel. cōceptionis ait. Dignā donationem sup ceteros sctōs illa debet habere p quā oēs scti sctificant. Sed priuilegio sctificatiōis in materno vtero cōtra originale pctm nullū est maius q̄ priuilegiū pseruatiōis. Ergo rationabiliter cōcludit q̄ fuerit ab ipso originali peccato preseruata.

¶ Tertio sic. Locus debet esse ppositionatus locato. ū. de aīa: t. iij⁹. phiꝝ. et qualia sunt p̄dicata: talia cōueniūt esse subiecta. Sed vgo gloriosa fuit habitatio filij dei. Uñ ipsa inq̄t. Eccliasti. xxiij⁹. c. Qui creauit me requieuit i tabernaculo meo. Ergo debuit esse ppositionata suo habitatori: qui fuit sine vlla pcti macula. Purissimo ergo filio nō debuit esse mater nisi purissima: nec decuit dei sapiētia sordidata nō ac pctō cōtaminatū sibi habitaculū deputare q: (vt dr Sap. j. c.) In maliuolam aīam nō intrabit sapiētia nec habitabit in corpore subdito pctis. Si igit beata vgo fuisset originali pctō deturpata nō fuisset cōueniēs habitaculū filij dei. Quia vt ait apl's. ū. ad Cor. vj. c. Nō est cōuentio xp̄i ad belial. Ergo indubitāter est tenēdū q̄ immaculata fuit: et omni puritate repletissima. Et hec rō pōt p̄firmari sic. Nam ppius locus est conseruatiuus locati. vt dr iij⁹. ꝑ hisicoꝝ. Ideo vnūquodq̄ naturaliter delectat̄ habitare in loco conueniēti nature sue sm phm. iij⁹. phisicoꝝ Sicut talpa i terra: pisces in aqua: auis in aere: salamādra in igne. Cū ergo de⁹ sit purissimus. rq. Metaphisices. Et similia similib⁹ gaudeāt: eisq̄ cōiunguntur. vt dr. viij⁹. Ethic. t ij⁹. Phis. Oportet concludere q̄ bta vgo in qua de⁹ suū habitaculū elegit. iuxta illd. ps. Elegit eā deus t p̄elegit eā: fuit purissima ppter cui⁹ mundiciā: dicit de⁹ in. ps. Hec requies mea in scl'z seculi: hic habitabo qm elegi eā. Et sic patet ex predictis rōnibus q̄ vgo Maria non fuit cōcepta in peccato originali. Poteris ad huc si volueris/accipe aliquas alias fortiores rōnes/t dicta ad hoc ppositum/in smone de ꝓceptione ipsius virginis. Dz aut̄ ipsa beata virgo fuerit immunis ab omni peccato tā originali q̄ veniali q̄q̄ mortali. hoc etiaz testatur Aug. in lib. de natura t gratia di. De maria propter honorem dñi nullā prorsus cum de peccatis agitur volo habere questionē. Et Hieronymus ad Paulā et Eustochium inq̄t. In maria totius gratie que est in christo plenitudo venit. Sed xp̄s fuit sine omni pctō originali/veniali/et mortali. Ergo et mater eius. Unde Anselm. in lib. de conceptu vginali. ait. Decuit vginē ea puri-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tate nitere qua sub deo nequit maior intelligi. quod non haberet vitatem si ipsa aliquo peccato fuisset maculata. Ideo dicit hiero. vbi. ꝛ. Quicquid in Maria gestum est: totum puritas / totum veritas / totumq; gratia fuit. Hanc etiam veritatem clarius concludimus et demonstramus per Amb. in quodam sermone dicētem. Hec est virgo in qua nec nodus originalis: nec cortex venialis culpe fuit. Et per Aug. in sermone de Natiuitate virginis dicentē. Magnifica illuꝫ o virgo beatissima qui te ab omni peccato super oēs homines preseruauit. Quis enī dicere poterit: fine pctō fuit natꝰ. aut mūdus fuit ab omni iniq̄tate dicere audebit: nisi illa vgo prudētissima aiatū tēplū dei excelsi: quā deꝰ sic elegit ꝛ pelegit ante mūdi pstitutionē vt sctā ꝛ imaculata mr dei esset. ꝛ filia ab eterno pseruata incorrupta ab oi labe peti. hec ille. Clama. Uide o ppke mi q̄ vgo maria nō habuit aliq̄s pctm̄: et sic nō habuit causaꝫ mortis: q̄ est pctm̄. Ergo si ipsa nō habuit causam mortꝫ. seq̄tur q̄ nō habuit necessitatē moriēdi: q̄ cessante causa cessat effectꝰ. ꝛ p cōsequēs nō est mortua: sed viua fine expiri mortē assūpta est i celū. Uerte te ad mulieres simplices ꝛ dic. Creditis ita esse o femine q̄ vgo maria sit viua trāslata i celū sine experiri mortē? Et ipse forte rñdent q̄ sic. Tu vo dices postea. Uidete oñi mei q̄ periculosum sit disputare in hoc loco: ppter simplices et idiotas non percipientes subtilia.

THoppositū eñ est veritas Uis videre o aīa deuota q̄ virgo maria habuit necessitatē moriēdi ꝛ est mortua. Nam dicūt phi naturales q̄ omne generabile est corruptibile: si corruptibile mortale. Sz corpus vginis fuit gñabile. si gñabile corruptibile: si corruptibile mortale: si mortale. ergo habuit necessitatē moriēdi: ꝛ p cōsequēs est mortuum.

¶ Preterea dicit etiā phs. Omne cōpositū ex cōtrarijs est corruptibile. sed corpꝰ vginis fuit cōpositū ex contrarijs. s. ex quatuor elemētis q̄ sunt ꝓtraria sm qualitates suas. Cōtraria enī adiuicē sunt corruptibilia. v. phis. ꝛ iiij. etiā de. Dia q̄ fiūt ꝛ generant in tpore etiam corrumpuntur in tpe. Et ibidē iterū dr. Omne corruptibile necesse est aliquādo corrumpi. Ergo corpus virginis fuit corruptibile et mortale. Et si sic habuit necessitatem moriēdi. et p consequens est mortuum.

¶ Preterea: Materia est res qua aliq̄d potest esse nō esse. vij. Metaphis. Et hoc ratiōne priuationis in ea. i. phis. q̄ priuatio siue materia priuata machinat ad maleficiū. i. ad corruptionē cōpositi cuius est Sed materia fuit eiusdē ratiōis in btā virgine ꝛ in nobis. Sed in nobis est causa necessaria corruptionis. Igit ꝛ in btā vgine Et sic habuit necessitatem moriendi. ꝛ p consequens est mortua.

¶ Fuit autē congruū ꝛ necessariū q̄ beata virgo moreretur: Triplici ratione.

¶ Primo ratione confirmationis. Cum eñ xps naturā nostrā assumpserit vt eadē natura q̄ peccauerat sctificaret: decuit vt hoc manifeste oñderet ad cōfutādas multas hereses q̄s futuras pnouerat. Fuerūt eñ hereticī nōnulli q̄ nō solū naturā nostrā. hoc est de gñe Adā eū assumpsisse negauerūt: sz oino eū corpus fantasticū habuisse asseruerūt. Inter quos fuerūt Manichei. Ualentinꝰ aūt hereticꝰ dixit xpm celeste corpus assumpsisse. Ut ergo ostenderet q̄ xps ve de illo gñe erat qđ mortem meruerat: decuit vt eius genitrix mortez sustineret. Si enim sine morte ad gloriaz fuisset trāslata faciliter fuisset creditū vel q̄ non fuisset de humano genere: vel non de illa stirpe primorum parentum. Et sic si beata virgo non fuisset credita esse de stirpe humana ab Adam descendente: similiter creditum fuisset de christo eius filio. Et consequenter visum fuisset q̄ christus pro ipso humano genere congruentem satisfactionem non fecisset: et q̄ idoneus redemptor non fuisset. Mors autez ipsius benedicte virginis ostendit illam fuisse veraciter de humano genere: de illa progenie de qua dicitur ad hebre. ij. ca. Statutum est hoibus semel mori.

¶ Secundo conueniens fuit ratione conformationis. scilz. propter filū sui consortionem. Neq; enim decuit eam melioris esse conditionis q̄ filiuz: qui vere deꝰ et homo est. Inconueniens namq; esset q̄ membrum precederet caput cuz omnia membra sequantur naturam capitis. Cum igitur filius beate virginis sit caput totiꝰ ecclesie: cuius vtiq; ꝛ virgo est membrū. Et ipse mortem sustinuerit: immo (vt inquit Aug. in lib. de baptismo paruulorum) si nullus eū interfecisset senio defecisset. pro fecto decuit vt beata quoq; virgo moreretur que filio suo esset conformis.

¶ Tertio hoc congruum fuit ratione confortationis. s. propter nostram confortationem: Naturaliter enim omnes mortez timemus: sciētes q̄ graue est mori. s. quo ad sensualitatez carnis. Et maxime quia homines cōmuniter pati habent in morte triplicē anxietatem vel angustiā. Primo amarissimum dolorem. Secundo tristissimū merorem. Tertio terribilissimū timorem. Propterea dicitur q̄ nulla maior acerbitas cuiuscunq; amaritudinis q̄ mors ipsa hominis et precipue in peccato morientis. Nam revera tunc insurgit homini dolor amarissimus qui cogit animā separari a corpore / qui penetrat ꝛ scindit cor / omnia mēbra viribꝰ destituit / et omnes sensus a sua viuacitate euacuat ꝛ dissoluit. Item tunc in anima tristissimꝰ meror exoritur propter cogitationes ꝛ temptationes infestātes: quia videt se priuari vita quaz naturale est cuilibet appetere: vt dicit Aris. ij. de anima. Aduertitq; oia bona huius mūdi se relicturū: corpus abominabiliter corrumpi / vermibusq; in eam vari / et in nullo se posse in tot doloribꝰ iuuari. Hinc Eccl'. xli. O mors q̄ amara est memoria tua homini habenti pacē in substantijs suis. Profecto dicēte Aris. iij. etbic. Terribilissimum omnium mors est. Deniq; tūc erit hoi timor maximꝰ. vñ Greg. in homel'. dicit. Tūc cogitādū valde est q̄tū nobis erit terribilis hora nre resolutionis et mortis. q̄s pauor mētis cum ante nos erit oim malor memoria: cōtra nos demonū armabit malicia: retro nos priuatio felicitatis trāsacte mūdialis: supra nos formido tremēdi iudicis. hec ille. O qualis ille timor ꝛ tremor q̄n aderit nephādor spiritū multitudo aiam rapere volētiū quor species horrēdissima. Nam vño passo in cruce affuit diabolꝰ fidiādo si q̄d forte in eo iuris sui inuenirer. Si ergo xpo affuit morienti et multis sīlr a lōs sanctis in morte affuisse legitur: a fortiori credēdū est q̄ cunctis hoi assistit in insidiādo Deꝰ q̄tus tunc erit timor: q̄ta tribulatio cū de oībus factis et culpis ac / delictis est rō reddēda / ꝛ sentētia irrevocabilis accipiēda. Ue tunc et vhe pctōri cōtra quez instat snia eterne dānatiōis ferēda. Propterea q̄ resuscitati sunt: vt de lazaro quē deꝰ suscitauit: et de alijs ꝓsimilr refertur q̄ postea nūq̄ risērūt in hoc mūdo sz fleuerūt q̄si cōtinue. Uñ refert Cyrillꝰ in epla ad Aug. de miracl'sctī hiero. q̄ cū tres mortui fuissent iuxta tumulū sctī hieronimi resuscitati: q̄diu vixerūt postea sine intermissione flebāt: et vnū eor alijs pstitibꝰ Cirillꝰ interrogauit Cur tā dire lachrimas icessanter emitteret? At ille rñdit. Si inq̄t q̄ sum exptus Cirille nō ignorares tibi semp iesset cā fletꝰ. Illo req̄rēte / rñdit. Dia inq̄t mea resoluta ē acorpe tā grauit et acerbe q̄ mens nō capit humana. Nec egonisi certa experiētia didicissez credere valuissem: q̄ ois āgustia et dolor q̄ exti maret hō nihil reputat respectu illiꝰ angustie. Tāta etiā adueniēte mortis hora nephādor spiritū affuit multitudo vt oī no dinumerari nō possent: quor spēs talis erat vt ea nil horribiliꝰ / nil pnitiosiꝰ cogitari pōt. Potiꝰ. n. q̄libz horis flāmis ardētibꝰ arsurū se exponeret q̄ formaz illor visione in ictu oculi potiri: q̄ ad me adueniēdo oia q̄cūq; ꝺō deū ppetrauī ad memoriā revocabāt suadēdo vt de dei mia nō sperarē. Heu cur nō aduertūt mortales q̄bꝰ hoc eueniet q̄ tūc mihi vt nō peccarēt Si ergo cām fletꝰ interrogas: timor penaꝝ est q̄ pctōribꝰ iuste danf: q̄ de re nō mireris si plāgo cū potiꝰ si nō plāgerē vehemēt admirari deberes. Hec ꝛ plura idē pscutꝰ ē Ad ppositū ergo redeūdo. O nāuis timor mortꝫ. s. quo ad sēsualitatē carnis sublatꝰ sit q̄n xps dei filiꝰ mortē sustinuit q̄ posset hō cogitare et dicere. Bene sustinuit: q̄ non solum homo sed et deus fuit. Virgo aūt btā in q̄ fuit pura humanitas mortem

Universidad de Deusto
Biblioteca

libenter sustinēdo nos omnes hortata est seruare hoc documentū illud Juuenalis di. Fortem disce animū mortis terrore carentem. Rā mors vltima pena est nō metuenda viris. Teneamus ergo ꝛ nihil cēseamus esse malum quod sit a natura datum omnibus. Qui enim metuit id qđ vitari nō pōt: is viuere animo quieto nullo modo potest. Qui vero mortem nō timet magnū is presidiū sibi ad beatam vitā cōparat. Patet ergo his rationibus ꝙ congruum fuerit ꝛ necessariū vt beata virgo moreretur.

¶ Ex predictis etiā omnibus stant due cōclusiones vere. Prima ꝙ virgo maria fuit immunis ab omni pctō tam originali ꝙ actuali. Scda ꝙ ipsa beata virgo habuit necessitatē moriendi rōnibus supradictis: ꝛ est mortua. Fuit ꝙ congruū ꝛ rationabile vt moreretur: sicut nunc declaratum est.

¶ Ad argumentū autem seu obiectum illud: ꝙ cessante causa cessat effectus: ꝛ remota causa ꝛc. Respondeo ꝙ hoc est verum quando effect⁹ causatur solū ab vna causa. Sed quādo plures cause eque principaliter concurrunt ad producendum aliquē effectum: ita ꝙ quelibet earum est causatiua effectus: tunc posito effectu / nō sequitur positio cuiuslibet cause: ꝛ similiter cessante vna illarū causarū nō cessat effectus. Cū ergo cause humane mortis sint plures vt nūc patebit. sequitur ꝙ licet in beata virgine cessauerit vna causa mortis non debuit cessare ipsa mors: concurrētibus alijs causis naturalibus. Cause autem humane mortis sunt quinq⁹.

¶ Prima nāq⁹ causa est peccatuz: ppter quod statutū est hoibus ex Adā ꝓgenitis semel mori. ad Hebre. ix. ca.

¶ Secunda causa nostre mortis est consumptio humidi radicalis in quo vita cōsistit. Quod quotidie cōsumik paulatim a calido naturali et nutrimētali: qđ ex cibis comestis generat. ꝛ ideo non pōt pfecte manere. ꝛ sic oportet tādē cōsumptionem fieri. Unde phs. j. ca. De gñatione: ponit exemplū de vino qđ ex vegete haurik et desup aqua ifundit: qz tandem sola aqua haurik. Sic em̄ homo accipit cibū ꝙ os ꝛ in secessum vadit. Sz quotidie humidū radicale minuik: qz ꝙ cibū nō pōt totaliter restaurari: et sic tandē totū cōsumik. et ideo Seneca ad Lucillū. ait. Quotidie morimur: quotidie demik aliqua pars vite: ꝛ tūc quoq⁹ cū crescim⁹ vita decrescit. Auicēna vo ponit exēplū de lāpade siue lucerna in qua est oleū et ignis. Rā q̄diu oleū durat / tādiu ꝛ lumē cōseruak: sed cōsumpto ab igne oleo / lumē deficit. Sic cōsumpto humido radicali ꝙ actionē naturalis caloris: deficit vita corpalis. Et ideo in paradiso terrestri si hō stetisset contra cōsumptionē humidi radicalis comedisset de fructu ligni vite: quo plene ipediebatur senectus in hoie: et dicta ꝓsumptio humidi radicalis.

¶ Tertia causa gñalis mortis oim est cōtrariorū cōpositio. Nam (vt. 8. dictū est.) Omne cōpositū ex cōtrarijs est corruptibile. Itē cōtraria sunt adinuicem corruptibilia: ꝛ oia que fiunt et gñantur in tpe: etiā corrumpunk in tpe. Cum ergo corpa nostra sint composita ex. iiij. elemētis seu ex qualitatibus quattuor elementorū que sunt inuicem cōtraria: necesse est vt alterenk et corrumpank: qz omne corruptibile necesse ē aliqñ corrumpi. v: phiſ. Et sic corrumpendo resoluitur in ea ex quibus est compositū. Nam (vt dr. iij. phiſ.) Unūquodq⁹ resoluik in id ex quo cōponik Et ideo cū hō sit cōpositꝰ ex anima et corpore: necesse ē vnū ab altero separari. Dr vt ait phs. Mors nihil aliud ē ꝙ recessus anime a corpore. Et cū corpus originē traxerit a terra: opz illud in terrā reuerti maxime dictis quattuor elementis / quorū virtus est in corpore inuicē cōtrariantibus. Et ideo licet homo in statu innocētie potuisset nō mori. et ita de facto fuisset quia nūq⁹ mortuus fuisset obediendo deo: ꝛ comedendo de ligno vite: tñ corpus humanū de se erat corruptibile / rationibus predictis: et potuisset mori. Puta si nō fuisset translat⁹ in paradiso terrestri vel etiā si ibi nō comedisset de ligno vite per quod fiebat restauratio humidi radicalis deperditi per cōsumptionem naturalis caloris.

¶ Quarta causa mortis nostre est loci incongruentia. Locus em̄ proprius cōtinet et cōseruat locatū. iiij. Phiſi. Et ideo res extra proprium locū nō bene cōseruank sed corrūpuntur. Itē hoies extra patriam ꝓpriam cito infirmātur. Unde boni medici solent tales infirmos ad proprium aerem mittere vt ibi sanentur ꝛ conseruenk. Cū igitur mundus iste nō sit proprius locus humani generis: iuxta illud apostoli. Nō habemus hic ciuitatē permanentem ꝛc. Et Señ. in libro de senectute. Cōmorandi natura diuersorū nobis nō habitādi dedit. Ideo necesse est ꝙ hic alteretur ꝛ corrumpatur. Locus autē proprius hois est paradisus in quo nō pōt corrumpi. Unde hieron⁹. ad Eustochiū ait. Regio tua paradisus est.

¶ Quinta causa mortis nostre est motus perficiens circulum. Uita enim humana nō est nisi quidā circulus. vñ Señ. ad Lucilluz ostendēs oportere hoiem mori ait Circulus nō est perfectus nisi in omni loco sui contingat principiū cū fine. Ex quo cōcludit ꝙ hō de terra factus: tandē reuertitur in terrā: Ea ꝓpter phs in lib. de gñatione dicit ꝙ oīs res suo periodo mensurat⁹. i. circuitu vel fine. Periodus autē siue circulus vite humane est nasci vel gñari: ꝛ mori seu corrūpi. Et alicui est magn⁹ alicui vero est parvus. Prima igit causa mortis. s. peccatū nō fuit in beata virgine maria. sed alie cause bene fuerunt in ipsa sicut declaratū est. Et iō qz nō habuit peccatū. iō nō sequik ꝙ debuerit cessare mors cum alie cause mortis naturaliter in ipsa fuerint. Cū etiā fuerit cōgruū ꝛ rōnabile ꝙ ipsa moreretur: vt iam probatum est.

¶ Nota tamē ſm aliquos ꝙ btā virgo maria nō decessit infirmitate nec doloris pressa necessitate: vt ceteri solent obire: sed est mortua sine dolore / sine merore / ꝛ sine omni timore.

¶ Primo sine dolore: immo cū suauissimo dulcore spiritus: vt sicut supnaturaliter ꝛ ex spāli priuilegio a corruptione fuit extranea: ita ꝛ a dolore mortis fuit aliena Et hoc testat Damascenus dux ait. Ipsa btā btārū q̄ super naturā dñationū exalta ta est: dolores quos effugit pariens ꝛ etiaz moriens: hos in xpi passione sustinuit cōpatiens. hec ille. Si enim hoc priuilegium cōcessum fuit Johāni euāgeliste vt testat hiero. in plogo sup Johā. vbi ait. Hic est Johānes qui sciens supuenisse diez recessus sui cōuocatis discipulis suis in epheso: per multa signoꝝ experimenta promēs xpm descendens in defossuz sepulture sue locū: facta oīone posit⁹ est ad patres suos tam extraneus a dolore mortis: ꝙ a corruptione carnis inuenitur alienus. hec ille: Multo magis ergo debuit cōcedi btē virgini. ¶ Sed diceres. Quomō potuit fieri vt in mortis separatione nō habuerit dolorem cū naturaliter anima inclinetur ad vnionē corporis: ꝛ maxime qz eius aia fuit nobilissima ꝛ nobilissimo eius corpori cōiuncta? Respōdetur ꝙ ipa pre amoris magnitudine et cōtemplationis sue anitate in qua tunc fuit nō sensit dolorē in separatione. Rā maiores motus impediunt minores: ſm naturales phos. Sicut autē natura mouet ꝛ inclinat aiam ad corpus. Ita caritas multo forti⁹ mouet ꝛ inclinat aiam̄ ad xpm: iuxta illud apli. Cupio dissolui et esse cum xpo. Mens ergo beate virginis in ipsa hora mortis fuit suspensa in contēplatione sue dulcissima ꝛ amore xpi dulcissimo: ꝛ paulatim interim eius cōplexio deficiebat vsq⁹ quo tandē sine dolore pcepto: nō interrupta contēplatione sanctissima eius anima corpus desereret.

¶ Sed forte quis dicet. Ergo eadez rōne debuit sic esse de xpo in cruce morīente. ꝛ sic nō sensit aliquem dolorē. Ad hoc dr ꝙ xps dns debuit suscipere ꝛ habere maximos dolores in parte sensitiua ppter hoc vt satisfaceret pro peccatis humani gñis et redimeret ipsum: iuxta illud. j. Pet. ij. Qui pcta nostra. i. penas satisfactorias ꝓ pctis nostris ipse ptulit in corpore suo. et illud Esa. liij. Vere languores nr̄os ipse tulit: ꝛ dolores nostros ipse portauit. Sed qñ btā virgo nō pro redēptione gñis humani est mortua: ideo nō oportuit vt ipsa dolores mortis pateret: imo ꝓ spāle priuilegiū propter incorruptionē debuit esse a dolore mortis aliena.

¶ Scdo btā virgo est mortua sine merore qz voluit de⁹ ipsam mori sic sine oī merore cū letissima cōsolatione etiā eterna. Naz

habuit ꝓsolationē in hora mortis sue multiplicem: qz tā ab aplis qui oēs affuerunt in eius transitu vt testat Dionȳ. in epla q dā: q etiā a sanctis angelis eā cōsolātib⁹ et assistentibus.

¶ Tertio ipsa btā ẏgo maria est mortua sine omni timore cū certissima assecuratione. Nimirū aliqui hoīum in morte timēt naturaliṫ ipsam mortē exhorrescētes. Sic etiā sancti hoīes timēt naturaliṫ. Alij vo timorē habēt ꝓpter mala q̄ fecerunt. Alij autē ꝓpter demonū maliciā. atq; alij ꝓpt incertitudinē: qz nescit hō vtrū amore vel odio dignus sit. vt dr Eccl'ia. ix. et ideo timet dei iudiciū. Sed in btā virgine nullū horū locū habuit. Nā mortē ipsa nō horrebat: qz charitate z desiderio sui filij feruens z gr̄e suauitate plena cupiebat dissolui z esse cū xp̄o Jtē ipa nūq̄ se peccasse nouerat etiā venialiṫ. z ideo de aliquo malo nō timuit. Propterea iudicij sententiā nō timuit: qz amore digna tāq̄ dei matrē purissimā z dilectissimaz quā impossibile foret dānari nouit necessario saluandam. Deniq; ipsa a filio impetrauit z obtinuit: vt aīa eius de corpore exiēs nullū spūm terrimuz videret: nullaq; sathanē ptās ei occurreret. Et sic in eius exitus hora ageli affuerūt q̄ demones insidiantes nō permiserunt assistere ipsi btē Marie. vtpz exterrentē demonū teterrimā faciē pro tunc nō videret. Et sic claret qm̄ btā virgo sine oi timore cū maxima securitate z oīmoda cōsolatione externa z interna obierit.

¶ Ad maiorē ctoz declarationē ac cōfirmationē: z ad vestrā cōsolationē atq; incitandā deuotionē. Accipite o deuote aie btē virginis deuotā (lz in aliquo apocriphā) cōtemplationē de ꝑciosa morte marie virginis. prout hr in libello de eius transitu: quē Hieronymus in sermone assumptiōis vocat apocriphū. i. dubiū. Apocripha aūt dicūt illa scripta quorum auctor ignorat: vel q̄ in canone scripturarū nō habent: vel q̄ nō sunt in publico legenda tāq̄ auctētica: vel q̄ sunt dubia sm Jsiō. vi. Ethim. Et ideo dicit hiero vbi s. loquens de ꝓdicto lib. Re dubia ꝓ certis recipiatis. Nō ergo reprehēdit illū tanq̄ falsum: sed vult aliquādo haberi dubiū. Notate igit q̄ btā virgo stās seu habitans in monte syon. aliquādo sūmane in aurora surgebat et ibat (vt dicit hiero.) ad visitanda loca in quibus filius fecerat aliq̄ mirabile opus contēplando illa sacra mysteria. Aliq̄n i nazareth ibat ad locū vbi fuit cōceptus xp̄s: ibi cōtēplādo immēsam dei charitatē: qua misit vnigenitū suū in mundū. Aliq̄n ibat in bethleem z visitabat locū natiuitatis iesu xp̄i filij sui meditando eius summā humilitatem: flebatq; ibi pre gaudio cōtemplando cōsolationes quas habuerat in natiuitate filij ⁊c. Et postea ibat in redeūdo ad montem Oliueti et ibi cōtemplabaṫ admirabilem sui dilecti filij ascensionē. Deinde veniebat in hierusalē ad tēplū memorando filij sui circuncisionē z suā purificationē: recordando et xp̄i doctrinā suauissimā et sapientiā quā ꝓdicauerat iudeis. Ulterius visitabat loca passionis xp̄i. s. locum vbi fuerat captus z flagellat⁹. Locū montis caluarie vbi crucifixus est et tota resoluebatur in lachrymas ex meditatione et recordatione acerbe mortis z amarissimorū dolorū quos filius eius ac ipsa sustinuerat. Indeq; ad sepulchrū: et ad alia eiꝰ loca. Postea redibat domū z ibi vacabat oꝰonibus/ieiunijs/vigilijs. ⁊c. Secundū tamē beatū Amb. dicta peregrinatio btē virginis ad loca sancta intelligēda est magis sm spūm q̄ sm loci decursuz. qz. s. domi manens contēplabatur q̄ filius fecerat in illo vel illo loco. Postq̄ etiā filius eius celū ascenderat: ipsa continue desiderabat cū illo coniungi: vñ z sepissime orabat: simulq; cū prophēta dicebat ps. xli. Quēadmodum desiderat cervus ad fontes aquarū: ita desiderat aīa mea ad te deus. Sitiuit aīa mea ad deū fontē viuū: qñ veniā et apparebo ante faciē dei. Fuerūt mihi lachryme mee panes die ac nocte dū dr mihi quotidie vbiest deꝰ tuꝰ. Una aūt die in tali oratione et petitione existēte ipsa beata virgine. Ecce q̄ apparuit ei angelus Gabriel totus iocundus cū ramo palmarum in manu: in signum perfecte victorie quam habuerat de mundo/carne/et diabolo. Erat autez totus lucidus/et in forma hoīs pulcherrima. Et credo eum multorum angelorū comitiua fuisse sociatū. Qui reuerenter gloriosam virginem salutans dixit ei. Aue regina celorū. Aue ẏgo gloriosa: stella sole clarior: mater dei gloriosa: fauo mellis dulcior: rubicunda plusq̄ rosa: lilio candidior: omnis virtus te decorat: ois sanctus te honorat in celo eris sublimior. Ecce tūs a te desideratum Mā infra tres dies eris glorificata. Et tibi ad hoc dicendū: a deo missus suz. Tūc beata virgo per āgelū tres gratias a filio petijt. s. vt oēs apostolos sue dormitioni presentes haberet: vtq; diabolum nō videret: et vt oēs qui erant in purgatorio a penis in suo obitu eriperet: que oīa obtinuit. Apostoli aūt cū essent i diuersis mūdi partibus dispersi in quib⁹ fidē xp̄i predicabāt: desiderāte beatissima virgine illos videre ante mortē suā affectātesq; eos esse presentes sue dormitioni/et eius corpori impendere sepulturam. Dūs noster Jesus xp̄s filius eius in ictu oculi eos fecit esse ante cōspectū matris sue dilectissime. Quieni per angelū suum fecit Habacuch prophetā in momēto tpis per capillū de iudea in babyloniā deferri: vt danieli pphete prādiū portaret. Danieł. vlti. Potuit etiā aplos z discipulos suos mysterio āgelorū in istāti facere deportari: vt genitrici sue morienti debitū exhiberent obsequiū. Ul dicere possumus q̄ spūs dñi qui rapuit Philippū apostolū: et statim inuentus est in Azoto. Act. viij. Similiṫ eleuari fecit aplos omnes. et protinus inueniri in ẏginis habitaculo. Affuisse aūt aplos dormitioni eiꝰ affirmat sctūs Dionysius. in lib. de diuinis noibus. se et beatū Thimoteū ac plurimos xp̄i discipulos morti btē virginis iterfuisse. De hoc etiā inquit Damascenus in quodā sm̄ōe. Ex antiqua et verissima traditione accepimꝰ q̄ tempore gloriose dormitionis beatissime virginis. cum omnes sancti apostoli ad saluandas gentes orbem terre peragrarent in momento temporis in altum sublenati Hierosolymis conuenerunt? Ibiq; angelica eis visio facta est: et diuina hymnodia potiorum audiebatur virtutū Cum aūt sancti apostoli intelligerēt dei genitricis transitum imminere: cōtuni eam voce collaudabant dicentes: Cuz in huiꝰ mūdi incolatu te o celeberrima ẏgo haberemꝰ cohabitatricē: q̄si ipz ofim deū et magm videtes cōsolabamur. Nūc vo qz te trāsmigrandā cognouimꝰ. hoc solū nobis remanet refrigerij q̄ te mediatricē habebimꝰ apud deū. Filiꝰ tuꝰ creator oīz vocat te. Nemo est qui prohibeat matrē a filio ipsa natura docet honorari. Nec decet te amplius permanere in medio nationis prauē z peruerse. Uade ergo in pace et placa p nobis deū. Donec. n. moraberis in terris modica te terre portio detinebat. Cū aūt assumpta eris in celis: cōe ꝑpiciatorū totus habebit mūdꝰ. Hec ille. Pz ergo huiꝰ scti testimonio aplos mori gliose ẏginis fuisse pñtes. Dicitur aūt in ꝓdicto libro de trāsitu ẏginis: q̄ eo tpe quo angelus nunciauit btē ẏgini trāsitū suū: btūs Johānes euāgelista de licētia ẏginis ꝓdicabat Ephes. Quāobrē volens btā virgo illū ad se venire: cū sup hoc rogasset filiū suū. Stati itonuit celū z i cādā nube eleuatꝰ/z raptꝰ ē btūs iohānes i cōtinēti se repperit añ ostiū domus i qua morabaṫ ẏgo bñdicta. z itrās ad btissimā ẏginē cū maxima reuerētia salutauit eā. Quē vidēs ẏgo gliosa p gaudio a lachrymis cōtinere nō valuit. et dixit illi. O Johānes recordare verboꝝ dñi magri tui q̄ bus me tibi cōmēdauit in matrē. Ecce q̄ vocata a dño exoluere debeo conditionis humane debitū. Recōmendo igitur tibi corpus meū: vt oi diligentia et cura illud studeas sepelire. Audiui. n. ꝑfidos iudeos inter se consilium fecisse dicentes. Expectemus donec illa que xp̄m peperit moriatur. et tunc rapiemus corpus eius et comburemus. facies ergo deportari ante feretrum meuz quando corpus meū ad sepulturam deferetur hanc palmam: sicut ex p te dei angelus mihi eaz deferens monuit faciendum. Hec enim palma que vt vides est multe claritatis. conturbabit inimicos nros: et cuz ea fient multe mirabiles opatiōes. Dixit aūt Johānes. Dum̄ nūc adcēt oēs alij aplī fratres mei vt tibi possent vna mecū ꝑparare ꝓdecentes exeq̄as/et debitas exoluere laudes. Hec

Universidad de Deusto Biblioteca

vero dicente beato iohanne/statim ad petitionē beatissime virginis / Petr⁹ ꝛ alū apli omnes a quadam nebula sicut beato Johāni factum fuerat/rapti sunt de locis in quib⁹ predicabant: ꝛ ante portā dom⁹ in qua erat ipsa benedicta virgo sunt delati:qui sei simul inueniētes mirati sunt valde. Quos vidēs gloriosa virgo multū cōfortata et ganisa fuit et de eorū missiōe filio suo gratias egit. Petr⁹ aūt dixit Johāni. O iohānes quid est hoc. q̄ cū nos essemus dispersi per orbē/deus sic nos congreganit? Et Johannes narranit causaz. Tūc oēs apli cognoscētes se debere remanere orphanos et priuatos sua dilectissima magistra/a lachrymis abstinere non potuerūt. Quis aūt eoꝝ planctū describere valeat? Quis ipsorū suspiria oīmq̄ discipulorum fletus exprimere queat? Dñ eni xp̄s passus est. et q̄n celos ascendit ipa benedicta virgo eius loco cum ipis apl⁹ ꝛ discipulis remāfit. Ex quo ei⁹ presentia cōfortabant. et dolorem quē de recessu domini habuerant aliqualiter mitigabant Tūc vero vtroq̄ orbati parente remanebāt. Arbitror aūt q̄ dicebant. Quo vis p gere mr̄ sine filiꝭ? Quis nos mestos cōsolabit? Ecce tu pergis ad alta:nos remanem⁹ in ima. Tu ascendes:nos opprimemur. Te angeloꝝ conuent⁹ circūdabit:filius amplectet:pater osculabitur. spiritussanctus inflammabit. nos vero conuētus malignantiū/et pfidoꝝ synagoga iudeoꝝ flagellis afficiet: vinculis astringet: tormētis cruciabit:et gladio feriet ac matabit. Sed tu mater nostra tu pia omniū aduocata: depcare filiū tuū/vt nobis assistat:ac nos in tantis tētationib⁹ ꝛ tribulationibus nō deserat. Quib⁹ benignissima dña inqt. Pugnate filij mei viriliter: et recordamini verboꝝ magri vri dicētis. Ecce vobiscū sum oib⁹ dieb⁹ vsq̄ ad consumationē seculi. Et iterū. Nolite timere eos q̄ occidunt corp⁹:aiam aūt nō p̄nt occidere. Et rursuz. Cū steteritis añ reges et p̄sides/nolite cogitare quō aut q̄d loq̄mini. ꝛc. Cū igit filij⁹ me⁹ semp̄ p̄māsur⁹ sit vobiscū. Ego quoq̄ nūq̄ recedēs ab eo vos nō deserā: sz ad pugnā ꝓfortabo/apli filiū aduocabo. Vos ergo estote fortes in bello et pugnate cū antiquo serpēte. et accipietis regnū eternū. Hec dicēte ipa btā virgine. Descendit dñs Jesus de celo cū angelicis ordinibus/et tota celesti curia et cepit dicere ꝛ cantare verba pro themate nostro sumpta. Cant. iiij. Veni de libano sponsa mea veni de libano q̄ coronaberis. Btā aūt virgo rūdit illud. ps. cvij. Paratū est cor meuz deus: paratū est cor meū. Et sic ipsa vidēs dilectissimū filium suū iocundissimo vultu/extēsis brachijs ei⁹ aiam vt exiret expectantē/dixit. Beatā me dicēt oēs gn̄ationes. Quia fecit mihi magna qui potens est et sanctū nomen eius. Et tunc suspensa in cōtēplatiōe sua suissima/et amore xp̄i dulcissimo: paulatim eius cōplexio deficiebat vsq̄ quo tandem fine dolore percepto/nō interrupta contēplatione/sanctissima eius aia corpus desereret. Unde cōuersa ad filiū ait. In manus tuas dñe cōmendo spiritū meum. Et sic cū indicibili letitia/et inexcogitabili suauitate exiit illa benedicta anima cantantibus angelis. et tota celesti militia: ꝛ in brachijs chari filij est recepta. O igitur mira/et iocundissima exultatio. O immēsum gaudium. O ineffabilis iubilatio:cū ipsa sacratissima virgo audiuit mellifluā vocē dilecti filij sui eaz sic dulciter inuitātis. O felicissimus transitus. O mors aliorum cōmuni morte penitus diuersificata. Alij enim doloribus conquassantur in morte. Ipsa aūt virgo consolationib⁹ replebatur/et suauitate. Apostoli autem accipientes preciosum corpus Marie v̄ginis posuerunt in ferctrum vt illud deportarent ad sepeliendum in valle Josaphat in monumento nouo quod ibi erat. quod et ego vidi. Et beatus Johannes euangelista accipiens palmam/marie ab angelo delatam/deferebat eam ante ferctrum. Et tunc petrus cum omnib⁹ alijs apl⁹is portādo ferctrum vbi erat illud preciosum corpus incepit cantare et dicere alijs adiuuantibus. Egredere Israel de Egypto:domus Jacob de populo barbaro. Facta est. n. maria scificatio eius ꝛ in Hierusalē potestas eius. Cū quibus erāt angeli cantantes:ita q̄ repleuerunt totaz terram canticis mirabilis suauitatis.

Unde princeps sacerdotū dixit circunstātibus. s. illis qui astabant. Quid volunt hec cātica? Respōdit quidā ex illis. Mors tua est illa ribalda Maria (mētiris canis per guttur) q̄ peperit Jesum nazarenum crucifixum seductorē populi. Tunc dixit princeps sacerdotū. Uadamus cū armis ꝛ fustibus accipere illud corpus ꝛ cōburemus. Cito vocate milites q̄ veniant. ꝛ sic ipse cū maxima multitudine populi currens vt corpus btissime virginis cōburi faceret: apponēsq̄ manū ad feretrū vt illud ad terrā deiceret: statim man⁹ illa aresciit et percussus est brachiorū destitutione et cruciatu maximo. Populus vero qui cuz eo erat cecitate fuit p̄cussus. Tūc p̄mente nimio dolore clamauit princeps sacerdotū. O petre miserere nobis peccauim⁹ cōrā deo. Petr⁹ respōdit. Si volueris tu credere ac ceteri oēs in iesum xp̄m filiū dei: ꝛ q̄ virgo maria (cuius corpus nunc portamus) sit eius vera mater: cuncti eritis liberati ab omni malo. Exclamauit autez princeps sacerdotū cū populo. Credimus petre credimus. Imposita aūt illa palma super eos qui pnia ducebant ꝛ credere in dñm volebāt oēs sanabant. sicq̄ vna cuz apostolis cū hymnis ꝛ laudibus oēs processerunt ad sepeliendū illud p̄ciosum corpus: ꝛ cū fuerūt in valle Josaphat pactis honorifice ereq̄us posuerūt illud i supra dicto monumēto nouo. Et oēs reuersi sūt in regionē suā laudātes ꝛ glorificantes deum. Aia vero btissime virginis (vt pie cō templari possum) descēdit cū ingenti lumine ad purgatoriuz virtute filij sui (sicut ipsa ab illo iā impetrauerat) ad extrahendas oēs illas aias. Et post duos vel tres dies surrexit Maria de sepulchro gloriosa ꝛ cū filio suo dulcissimo dño nostro iesu xp̄o: ac sanctis illis animabus de purgatorio extractis: cū ineffabili leticia totiꝰ curie celestis iubilatione cūtātibus angelis: cū gloria maxima Assumpta est in celū: ꝛ ad dexterā throni xp̄i filij sui est collocata: vbi regnat in eternū gloriosa. Clama. O itaq̄ fidelis aia considera quanta sint tūc celebrata in celo gaudia. O qualis ꝛ quanta beatissime marie fuit leticia. O q̄ ineffabilis eius gloria. Studeamus ergo omnes ei seruire: nos illi recōmendādo: ipsaq̄ affectuosius inuocando. ipsaz toto corde acclamando: vt in celesti patria nostri memor dignetur intercessiōe sua nos sublimare ad sua illa bona ineffabilia et participes glorie facere p̄ eterna secula. amē.

¶ Sermo. xli. De gloriosa assumptione marie.

¶ Thema.

Ue est ista q̄

q ascendit de deserto: delitijs affluens innixa super dilectum suum. Scribuntur hec verba Canticorū. viij. capitulo.

¶ Prohemium.

Posita hec verba (fratres dilectissimi) possunt accipi tā q̄ sint verba sanctoꝝ angelorū qui admirantes sup tam glorioſissima assumptione btē virginis: ꝛ admirando canentes in laudem eiusdē virginis deprecabant in hac assumptione. Que est inquiunt ista. s. virgo superbeatissima que ascendit per assumptionem gloriosissimā de deserto. i. mundo isto inferiori: qui nomine deserti significatur. vt dicit Bern̄. q̄ desertus ꝛ derelictus est a deoꝝ angelis propterea q̄ totus est positus in maligno j. Joh. v. ꝛ plenus multis miserijs vt potergastulū exulat⁹ ꝛ carceris. Delitijs glorie affluens/ꝛ innixa super dilecto suo. i. filio xp̄o iesu per singularis amoris ꝛ fruitionis familiaritatem. Q̄ si petas. Unde oriebatur ista admiratio angeloꝝ de btā virginis assumptione? Dicimus q̄ ex tribus p̄m q̄ tria sunt p̄cipue que in hominibus sunt admirationis causa. Primo q̄n res est magna vt claret de diluuio tēpore Noe. Sen. ij. q̄ quia fuit taz magnū vt totam terrā inundaret ꝛ superabūdaret vallis fuit admirandū ꝛc. Secūdo q̄n res est noua ꝛ insolita vt patet de manna q̄n prima die pluit dñs super terram. Unde admirantes filij Israel dixerunt Manhu. i.

q̄d est hoc? Tertio quādo rei causa est occulta. vt pz in eclypsi tpe mortis xp̄i. Nazlz eclypsis frequenter acciderit: tñ qz illi eclypsis. s. tēpore mortis xp̄i facte/causaz phi athenienses inuenire nō potuerūt: plurimū sunt admirati. sicut refert Dionysius in epla quadā. Immoz (vt ferk) ipse dionysius hui⁹ eclypsis causam ignorās: cū tūc nōdū in xp̄m credidisset: discipulis suis dixit hec verba. Aut de⁹ nature vim patit: aut tota mūdi machina destruet. Ad ppositum. Dz in assumptiōe glorioseꝫ virginis hec oīa cōcurrebant. Nā res ita fuit magna z magnificētissime facta: qz tūc maiora dona sunt data btē virgini q̄ vnq̄ alicui pure creature vtpote q̄ ipsa dei mr̄ electa sup totā celestē curiā sit exaltata atq̄ oibus creatis ꝓposita z regina prefecta: in sūmis bonis glorie collocata: iuxta illud pō. Elegit eā de⁹ z preelegit eā: in tabernaculo suo habitare fecit eā. Itē hec assūptio fuit noua z insolita: eo q nūq̄ viderāt angeli vnā purā creaturā feminā sup omnes angelos sanctos ad dextrā filij dei collocari sicut hodie viderūt ipsam: iuxta illud. iij. reg. ij. Positus est thronus matri regis: q̄ sedit ad dexterā eius vñ et merito festū hoc respectu vltimi finis dicit cē maior solēnitas oīm festiuitatū ipsius btissime v̄ginis. Denicq̄ causa hui⁹ erat occulta. qz de incōprehensibili abysso diuine sapiētie ordinata: nec dū oibus angelis reuelata. ideo multū admirantes angeli ceciderunt. Que est ista q̄ ascēdit. ꝛc. Sup q̄bus verbis: volens hodie de gloriosa marie v̄ginis assumptione v̄ba facere vt clarius q̄ dicta sunt fidelib⁹ innotescāt ꝓ exordio ꝑmonis monebo vnā talē questionē

¶Utrū .s. btissima v̄go Maria sit in corpore z anima assumpta in celum?

Ad hāc questionē respondeo q̄ etsi hieronym⁹ in ꝑmone de assumptiōe v̄ginis istud nō astruat: sed sub dubio relinquat: tamē cōiter tenet ab omni eccleſia z doctorib⁹: q̄ ipsa beata virgo sicut z xp̄s sit resuscitata z corpore simul et anima glorificata z assumpta in gloria cōsumata. Et hoc ꝓbatur siue ꝓbari pōt multiplici rōe. Quia dicit. Aug. in sermone de assumptione virginis. De sctissimo corpore perpetue virginis Marie eiusq̄ sacre aie assumptione loqui suscipiētes. Hoc ipsum dicimus q̄ in scripturis post q̄ dñs eaz in cruce discipulo cōmendauit nihil de ea reperik: ꝑter qz Lucas in actibus apl̄orum cōmemorat dicens. Hi oēs erāt pseuerantes vnanimiter in oratione cū Maria matre iesu. Quid ergo de morte: quid de eius assumptione dicendū est vbi scriptura nihil cōmemorat: nisi querēdus rōne q̄d ꝓsentiat veritati: fiatq̄ ratio ipsa veritas sine qua nec valet auctoritas?

¶Primo igit ꝓbatur rōne restauratiōis

¶Secundo rationе plenitudinis.

¶Tertio rationе comparationis

¶Quarto rationе honorationis.

¶Quinto rationе dedicationis.

¶Sexto rationе vnionis.

¶Septimo rationе perfectionis.

¶Primo rationе ꝛc. Debuit em̄ restauratio correspondere prevaricationi. In paradiso autē terrestri fuit vterq̄ parens. s. Adā et Eua lz prius adā q̄ eua vt pz Gen. ij. Cuz ergo nō sit perfectior paradisus terrestris q̄ celestis: debuit etiā in celesti paradiso esse vterq̄ parēs gr̄e. s. xp̄s qui nos regenerauit suo sanguine: z beata virgo que nos pauit sue pietatis lacte. Hi em̄ in quibus culpa nunq̄ fuit: extra paradisuz esse non debuerūt. Alioquin melior quo ad hoc fuisset cōditio parentū culpe q̄ gratie. Christus igitur p̄ri⁹ celū ascendit z postea btā virgo. Sicut em̄ vterq̄ sexus extra paradisum expulsus fuit ad ostendendā plenam dānationem: ita vt ostenderet plena redemptio. vterq̄ sexus debuit in celesti paradiso introduci. Als quomō sperarent mulieres se esse perfecte redemptas? In aiabus autem non est discretio sexus. Et ideo inquit Augu. in sermone assumptionis. Letetur maria vt dignum est leticia inenarrabili glorificata in anima z corpore in filio proprio: per filium proprium et cum filio proprio.

¶Secundo rationе plenitudinis. Certum est em̄ q̄ btā v̄go fuit gr̄a plena z perfecta sicut ei annūciauit angel⁹ Luc. j. vñ hiero. Ceteris per partes gratia p̄stat. marie vero se infudit gr̄e plenitudo. Hec ergo gr̄e plenitudo nō solū fuit in eius aia sed etiaz in corpore: qz maria nō cōst at nisi ex aia z corpore. Hiero. aūt nō dixit q̄ gr̄e plenitudo se infuderit in aia virginis/ sed in ipsa virgine maria. Plenitudo aūt gr̄e fuit ēt in corpe virginali in quo habitauit plenitudo diuinitatis. Cū itaq̄ gl'ia debeat cōferi gratie iuxta illud Eccle. iij. Exequabit gloriā gr̄e ei⁹. Cōcludik q̄ sicut ipsa bene dicta virgo plena z pfecta gr̄a in corpore z anima: ita etiā fuit in eis pariter glorificata. Vñ Bern. in quodā sermone inquit Quātū gr̄e in terris est adepta pre ceteris tm̄ z in celis obtinet glorie singularis. Et Aug. in quodā ꝑmone ait. Si merito p̄ oibus mulieribus marie donata est gr̄a: eidē in morte erit minuēda? absit. Si em̄ mors aliorū sanctoz est p̄ciosa in cōspectu dñi: mors marie erit preciosissima. Sed q̄ differentia esset inter mortē virginis z aliox si nō est in corpe assumpta? ergo rōe sue gr̄e plenitudinis arguik ei⁹ assumptio totalis

¶Tertio idē ꝓbatur rōne cōpationis. Cū em̄ multi sancti sint iam in celo cū corpe gl'ificato quare nō credam⁹ q̄ etiā ibi sit beata virgo q̄ est sanctior vniuersis? Et hāc rōnē tāgit hiero. in sermone assumptiōis. Ut em̄ scriptū est mat. xxvij. Multa corpa sctōz qui dormierāt: surrexerūt cū xp̄o z introierūt i sanctā ciuitatē. De quib⁹ ibi dicit glo. q̄ iā sunt cū corpe in gloria. Als (vt ēt dicit hiero. vbi s.) veri testes resurrectiōis nō fuissent. Scribit quoq̄ hiero: ad Heliodorū de morte nepotiani q̄ illi resuscitati vi si sunt cū corpib⁹ in celesti hierlm. Ambrosius ēt in ꝑmone paschali confirmat hoc de iohāne euāgelista. Itē ibidē videk velle q̄ quotiēs celebrak festū resurrectiōis dñi aliq̄ mortui ex sctis resurgūt z in celū cuz corpore gl'ioso assumunk. Cū ergo mr̄ dei nulla gr̄a sit priuata q̄ ēt pauciss̄imis fuerit cōcessa. profecto etiam ipsa resurrexit: et in celum gloriosa assumpta fuit.

¶Quarto Mariā eē assumptā aia et corpore gloriosā in celū ꝓbatur rōne honoratio-

nis. Mandauit quippe deus Exod. xx. et Mat. xv. di. Honora patrē tuū z matrem tuā. Et apl̄us ad Ephe. vj. c. addit. Hoc em̄ iustū est. s. iusticia naturali. Cū igitur xp̄s nō venerit soluere legem sz adimplere. Mat. v. c. Profecto voluit i oib⁹ mr̄i sue venerāde/honorē cōseruare sicut honorificauit patrē suū. vñ ait Joh. viij. c. Ego honorifico patrē meū. Honorauit em̄ eā i vita. s. obediēdo. Mā cum sederet in templo in medio doctorum vocatus ab ipsa statim iuit cū carelictis doctoribus. Et erat subditus illi. Luc. ij. c. Honorauit etiā eā in morte/cū in cruce illā cōmēdauit discipulo Joh. xix. c. Ergo z in obitu eiusdem matris/z post mortē debuit illi honorem exhibere. Filius em̄ tenetur quātum pōt succurrere parēt⁹ suis. Sed dicet forte alīqs q̄ xp̄s eā honorauit pre oibus in aia Cui rñdeo q̄ hoc nō suffecisset. Mā filius nō solū tenek aie pris et matris benefacere: sz etiā corp⁹. Unde xp̄s debuit assumere matrē suā in aia et corpore. Cū em̄ ipe deus tantū honoret corpora sctōz: z a nobis honorari faciat. Profecto rōnabile z congruum esset/q̄ si corpus matris sue sup terram foret: a nobis illud faceret venerari. Uidem⁹ eni corpa et reliquias siue cineres sctōz in locis q̄b⁹ requescunt cōseruari venerabilit in vasis aureis: et argenteis: et in tēplis mirificis: ac in māsoleis margaritis ornatis. Legimus quoq̄ quorundam sctōz corporib⁹/ angelorum ministerio monumenta preparata. et ipa corpa diuina vtute integra et incorrupta preseruata. Uidem⁹ insup sctōz ossa seriis et p̄ciosis linthеaminib⁹ circūdari: et quando ostendunk/luminaria accēdi. et a diuersis mundi climatibus cōfluentib⁹ gentibus visitari: sicut patet de apostolis Petro et Paulo romeīs qua sepe fui. Et de sancto iacobo de galitia in compostella ciuitate quem bis etiam visitaui. et sic de alijs. Legimus quoq̄ q̄ cū quorūdam sanctorum corpora essent in loco despecto collocata. facta est reuelatio vt inde moverentur: et in loco venerabili collocarēt̄: sicut patet de corpore beati stephani prothomartyris de cui⁹ inuētiōe eccl'a festū celebrat. Et similiter exemplificare

Universidad de Deusto
Biblioteca

possum⁹ de corporib⁹ beatorū Gerua sī ⁊ ꝑothasū ⁊ Nazarū ac celsi martyrū: et de multis alīs. Si ergo deus sic honorari facit corpa sanctoꝝ existentia super terrā q⁹ fuerūt habitaculū spūssancti: et ad eorū sepulturas facit cecos illuminare: paraliticos sanari. leprosos mūdari. surdos audire. claudos ambulare. et mortuos resurgere. tantoꝝ honore seruos suos et amicos mundo facit manifestos. Quanto magis si corpus mr̄is sue esset in terra illud manifestaret vt ad visitandū et adorādū ip̄m ex toto orbe terrarū popul⁹ cōfluret: ipsiusq; reliq̄as/et sepulchrū maioribus signis ⁊ prodigijs illustraret? Ex quo ergo in nullo loco terrarū virginis corp⁹ venerat/nec reperit profecto ꝑstat q̄ tanto thesauro terra non fuit digna. et q̄ est i loco horibus inaccessibili/et dignior q̄ terra: in celo. s. empȳreo/i paradiso/in vita eterna. In maiori eni honore dz haberi corp⁹ illud q⁹ fuit spūssancti sacrariū et r̄pi speciale domiciliū/ac toti⁹ trinitatis nobile tricliniū: q̄ oia corpora alioꝝ sc̄oꝝ. Si aūt corpus ipsuz virginale nōdū surrexisset: cū nec in celo/nec in terra venerare tur min⁹ honoris illi ip̄dereť q̄ alīs sanctoꝝ corporib⁹ et reliquijs: qđ valde absonū et incōueniēs esset. Et hāc rōnē tangit Bern̄. in quodā ſmone. di. Dm̄ sc̄oꝝ corpa pciosa deus sublimauit: vt puta Petri et Pauli que tam glorioſe venerabilia reddidit et honore tā mirifico sublimauit vt et ipsis deputeť locus veneratioi congru⁹: et ad ipa mund⁹ ꝑperet vniuersus. Si marie corp⁹ super terrā esse dicatur cū nec deuota frequētatione fideliū veneret: nec eidē deputeť locus honoris. nimirū christus videbitur honorē materni corporis cōtempsisse. cum tñ super terram alioꝝ corpa sic honorauerit. Hec Ber. Q; si aliqs dicat q̄ corp⁹ beatissime virginis est adhuc super terrā. sed ideo de⁹ nō reuelauit vbi sit q⁹ nos nō sum⁹ digni illō videre ac/visitare? Respondeo ſm Ber. vbi. s. q̄ de alīs quoq; sanctis dicit ad hebre. xi. ca. Quibus dignus non erat mundus. et tamen eoꝝ corpora non sunt propter hoc nobis occultata. Preterea corpus r̄pi vtiq; pcioſius et dignius q⁹ diuinitati vnitū de⁹ nobis tradidit cōtractādum dispēsandū. Ergo nō est putandū q̄ ratione indignitatis nostre virgineū corp⁹ nobis fuerit celatū: q⁹ si nō sum⁹ digni ꝓpter nos: saltē sum⁹ digni ꝓpter ip̄z. Et hanc rōnē ponit Aug. in ser. assumptiōis di. Nunq̄d non ptinuit ad benignitatem dñi/matris suare honorē: q̄ nō venit soluere legē sed adimplere. Lex aūt sicut honorē matris p̄cepit ita ⁊ inhonorē dānat. Qui ergo p̄ ceteris illā grā concept⁹ honorauit: piū est credere etiā in morte singulari saluatione. et speciali etiā gratia honorasse. hec ille. Preterea si crucē quā r̄ps ad horā portauit: et in qua quo tpe stetit sic honorať profecto in maiori honore debuit haberi corpus imaculate virginis in quo ipe dei fili⁹ nouē mēsib⁹ habitauit Et si deus in tāto honore vult haberi imagines et picturas sc̄oꝝ. certe in maiori reuerentia voluit haberi corp⁹ illud in quo imago sua illibata permānsit. cū vnigenitus ei⁹ qui est imago patris in eo decubauit: et q̄ quod imago nr̄a q̄ corrupta erat reparata fuit: et si in tanto honore habita fuit archa testamēti: quia in ea erat virga Aaron/mānа/et tabule legis scripte. In maiori ꝑculdubio honore haberi debuit archa illa sanctificata in qua habitauit v̄ga. i. caro christi que floruit. manna. i. diuinitas que omnem dulcedinē habuit. et tabule coscripte. i. aia christi q̄ omni sapiētia plena fuit. Si etiā r̄ps ꝓpter honorem suū et matris sue voluit ipsam mariā preseruare a maledictiōe particulari mulierū (q̄ fuit data Eue. In dolore paries filios) vt. scilicet ſine dolore/immo cū maxima suauitate pareret. Profecto etiā ab alia maledictione (scilicet cinis es et in cinerem reuerteris) omnibus hominibus cōmuni/ipsam preseruauit: a qua ipse Jesus fuit exceptus. Ipse igitur (vt ait Anselmus in quodam sermone) pietatis auctor: et nature dominus parenti exhibuit quod et ipse fieri p̄ecepit/et naturaliter quilibet solo instinctu sanguinis facit? Ipse ergo perfectū honorem exhibuit matri dulcissime quē ipsam intelexit velle magnope. Non esset aūt honor pfect⁹ nisi illō v̄gineū resuscitaret corp⁹:

vt tota assisteret filio: in cuius tota laborauerat obsequio. Celo igiť corpus maternū/suū. s. habitaculū reposuisse credēdus est. hec ille. Et sic patet rōne honorationis Mariam virginem esse assumptā in anima et corpore in celum.

Quinto idem ꝑbať ratiōe dedicationis. Dō em̄ semel est deo dedicatū nō est amplius ad vsus humanos trāsferendū. de cōse. di. j. ca. ligna. ⁊. xix. q. iij. c. que semel. vbi p̄cipitur q̄ monasteria semel deo dedicata nō conuertant in domos secularū. Et similiter nec hospitalia. Et idem de rebus sacris. vt vestibus sacratis/⁊ vasis ecclīasticis. Sed de corpore virginis dr. ps. xlv. Sanctificauit tabernaculū suū altissim⁹. Ergo si non debuit humanis vsibus contractari: multominus decuit ipsum a vermibus corrodi/et pulueribus maculari. Preterea in. c. ij. de custo. eucha. p̄ecipiť vt ecclesie materiales seruent nitide: ita vt resplēdeāt. ⁊ ibi etiā dicit q̄ nimis absurdū videť i sacris sordes negligere: q̄ de decerēt etiā in pphanis. In eodē etiā. c. reꝑhendunt clerici tenētes corpalia seu vasa ecclīastica imūda. Clama hic. Sz heu proh dolor. Quid dicā hoc mane? Quot ⁊ quāta vidi cūdo p mūdū? Hodiernis tē porib⁹. multi sunt ecclīastici (nō dico cōtra bonos) in eccl'ia dei trippe grasse: veri ꝑcursores antir̄pi: q̄ tenēt eccl'ias ita imūdas sicut aras porcoꝝ: plenas pulueribꝰ/⁊ spurcitijs. Tenēt etiā lintheamina altariū/et paramēta cū q̄bus celebrať missa/ac etiā corporalia: ita immūda ⁊ nigra: q̄ cū reuerētia/nasitergia q̄ ego porto aliq̄n sunt albiora/⁊ candidiora. q̄ illa. Eoꝝ tñ camisie sunt albe sicut nix. Nam tales sacerdotes celebrātes missaz cū paramētis immūdis (nisi vigeat necessitas) peccāt mortaliter: q⁹ facūt cōtra decretū. vbi. s. ⁊ etiā ꝓp̄ irreuerētiā ad sacramentū. Jsti dūmodo possint replere ventrē et marsupiū: ⁊ habere mulā pinguem in stabulo: ⁊ cōcubinā in thalamo: nō curāt de alīs q̄ dei sunt. Bene dixit q̄dā sc̄us. Nulla peior pestis in eccl'ia dei q̄ malus sacerdos: et nulla peior bestia in monasterio q̄ malus monachus. Jsti suo malo exemplo occidūt animas pauperculas r̄pi sanguine redemptas. O pessimi ꝑcursores antir̄pi. Quomō p̄nt isti tales esse boni pastores aiarū? Si sibūpsis nō ꝓsūnt quō possunt prodesse alīs? cum per illud iter per quod ambulat pastor: per illud ambulet etiam ouis. O q̄ pauci sunt boni pastores: sed multi mercēnarij: qui q̄runt que sua sunt: non que Jesu christi. Sed vbe illis: quia reddent rationem in hora mortis ⁊ in die iudicij de oibus animabus eorum pessimis exemplis spiritualiter interfectis/et dānatis. O quantū doleo sup pauperculā christianitatē (cui p decē annos p̄dicaui penitētiā sustinēdo opprobria ac p̄secutiones) q⁹ video illā q̄si totā esse in manu diaboli. Illi q̄ deberēt esse lucerna ⁊ lumē: facti sunt tenebre. Uerte te ad simplices di. O igiť pauperule oues male recte/et male gubernate: si vultis saluari sequs mimi vestigia Jesu r̄pi: q̄ est bon⁹ ⁊ verus pastor: quem si imitamini nō poteritʃ errare. Ad principale ꝓpositū nostrū redeūdo. Corpus igiť v̄ginis cū sit deo eternaliter dedicatum sup oia corpora nunq̄ debuit aliq̄ sorde maculari: ſz ei summ⁹ decor ⁊ reuerentia deputari. Non ergo iacet sub terre pulueribꝰ: ſz gloriosuz venerať i celi splēdoribꝰ. Et hāc rōnem tāgit Aug. in ſmōe assumptiōis di. Thronū dei. thalamū dei tarbernaculū r̄pi. dignū est ibi esse vbi ipe est. Tam pcioſum thesaurum dignius est seruari in celo: q̄ in terra.

Sexto hec vītas ꝑbať rōne vnionis. Caro enim virginis ⁊ caro christi est quasi vna et eadem caro. vt ait Aug. vbi supra. di. Caro Jesu r̄pi caro est sancte virginis Marie quā super astra trāsuexit: honorans oēm humanā naturā ⁊ multomagis maternā. hec ille. Cum ergo (vt dicunt phi) Jgnis de sua natura cōgreget homogenea ⁊ disgreget etherogenea. Non est dubitandū q̄ ignis diuinus qui fecit vt beata virgo esset vnum cum r̄po in terris/fecit etiam vt illi coniungeretur in celis. Et hanc rationem tangit Augu. in sermone Assumptionis. di. Putredo et vermis sunt opprobrium humane cōditionis. a quo opprobrio cum christus alienus sit. Marie

quoq; natura excipitur quã Jesus de ea assumpsisse ꝓbat. vt quo ferk vna pars: ferak ⁊ reliqua. ⁊ Chrysost. inq̃t. Si pars cũ xp̃o/⁊ pars cũ virgine. quomodo illud sacrũ/de quo xp̃s carnẽ ⁊ naturã assumpsit tradidit corruptioni. ⁊ Aug. vbi. s. iterum dicit. Quantũ intueor ⁊ quãtũ video quantũcq; itelligo: Marie aia fruik xp̃o et possidet in xp̃o corpus qd genuit. Cur ergo nõ etiã possideat illud p quod genuit? Unde ⁊ Anselm⁹ etiã inq̃t in quodã ſmone. Cũ credam⁹ corpus dñi in celo esse et toti mũdo iperare. Cur nõ credam⁹ eiusdem corporis materiã. ⁊ vt sic dicak opificem. virginalẽ. ſ. carnẽ ibidẽ esse? Patet ergo ratione vnionis beatã v̊ginẽ esse in aia ⁊ corpore in celum assumptam.

¶ Septimo hoc idem ꝓbatur rõne perfectionis. In ipsa eñ virgine debet esse ois pfectio et btitudo pfecta: sup oẽs sctos et angelos: sicut ipsa mater dei fuit ⁊ est pfectissime sctitat⁹ sup oẽs sctos ⁊ angelos iproportionabiliter/q̃ est tante puritat⁹ vt maior sub deo neq̃at itelligi. Sed qr angeli tam pfectã btitudinẽ habẽt q; nõ retardank a glia ⁊ pfectiõe sue btitudinis. Ergo nec anima btẽ v̊ginis debuit retardari a pfectiõe btitudinis. Sed si aia btẽ virginis sine corpe fuisset assumpta: Ex quo vnaquecq; aia naturalẽ hz iclinationẽ ad ꝓpriũ corpus nõ q̃dem ꝓpter corpus de ſe/ſz ꝓpter integritatẽ hois ⁊ pfectionem beatitudinis vtriusq; partis: quia omnis pars extra suum totum est imperfecta. v. Meta. et. iũ. Phisi. sequeretur q; anima beate virginis sicut ⁊ aliorum sanctorum retardata esset a perfectiõe beatitudinis/et nondum adepta suum plenum desiderium. scilz. in beatitudine corporis sui: et per consequens minus perfectã beatitudinem haberet q; angeli: quod est inconueniens: quia ipsa (vt canit ecclesia) exaltata est super choros angelorum ad celestia regna. Et confirmatur per illud Augusti. xiij. de trinita. Perfecte inquit beatus est qui habet quicq̃d vult. Sed ipsius anima naturaliter vult beatitudinem sui corporis. Ergo. ꝛc̃. Unde et Anselmus in quodam sermone inquit, Cum etiam sancti non se perfecte beatos existiment nisi cum in illa resurrectionis gloria stollam secundam induerint. hec dña que pleno gustu hauserat q; suauis est dñs ad perfectam beatitudinez sufficere sibi crederet sibi tabefacto corpore/solo spiritu presentiaz suã filio exhiberet? Nec vero putãdũ est q; semimutilata ⁊ quodãmodo truncata felicitate matrẽ celo induceret. Immo credẽdũ est oẽm ei honorẽ exhibuisse: quẽ potuit. Quantum autem possit quis explicet? Et iterum tangens predictam rationem ibidem etiam inquit. Non dubitãdum est beate Marie merita apud deũ icomparabiliter excellusse: nec aliquem sanctorũ/nec etiã oẽs cõmuniter/alli soli equari posse. Justum est autẽ vt cum maiora eius sint apud deum merita excellentiora etiam ab eo percipiat ꝑmia. Deum porro cõstat nihil quod iustum est negligere. Quapropter beatam Mariam tam gloria resurrectionis dotatam: et perpetua immortalitate vestitam nostra presumit credulitas. hec ille. Qui etiam ibidẽ post multa dicta de Assumptione virginis concludendo sic ait. Sed ne suspicionibus agamus audi breuem distinctionẽ et cõclude. Corpus sctẽ Marie aut est in celo: aut i terra. Immersum eñ mari: vel ꝓpiane aeris rotari nemo puto nisi demẽs dicat. Est ergo vel in celo vel in terra. In terra autem non est credibile esse. Nam filius eius qui tanto miraculorum fulgore quorũdam sanctorum corpora clarificat. multomin⁹ matris sue corpus in quo nouem mensium gratissimum habitaculum habuit: si vspiam terrarum esset ingloriam iacere ꝑmitteret, Non ibi fileret miraculorũz gloria, Cuncti eñ ex omnibus vtbibus migrarent peregrini. Quia igitur nec in terra/nec in aere/nec in mari esse verisimile est: restat vt in celo esse credatur. hec Anselmus.

¶ Nunc Danima deuota accipe pro tua deuotione pulchram contemplationem de gloriosa Assumptione Marie virginis. Ut enim possis reuerti ad domum tuam cum contritione/et remissione peccatorum tuorum; conare effundere lachrymas amore

ipsius matris dei/que pro tua iustificatione suũ vulcissimũ filiũ depcabitur. Poteris si volueris accipe cõtemplationẽ posita in ꝓcedenti ſmone de morte virginis que incipit. Ad maiorẽ. ꝛc̃. vel illã que ponitur in sequẽti ſmone de exaltatione marie. Aut si nolueris illas. accipe istã. Btã igit v̊go maria tertia die sue dormitionis surrexit gloriosa. Raz eius aia erat omni luce et gloria illustrata. corpus vero erat immortalitate/impassibilitate/ac mira claritate necnõ et agilitate dotatũ. Inchoãte aũt illa ascendere cũ maximo splendore: venit illi obuiã xp̃s/cũ tota celesti militia. Cũ oibus. ſ. ordinib⁹ ãgelor̃/archã gelorũ/principatuũ/ptãtuz/virtutũ/dñationũ/thronũ cherubin/et seraphin. Cuz oibus sanctis patriarchis/ꝑphetis/martyribus/et confessoribus ac alys sctis oib⁹ et cam circũfulxit ingenti lumine. Propterea nõ imerito satis cõgruẽter et vere a quibusdã asseritur q; celũ empyreum sit euacuatũ bis: et adhuc tertia vice euacuandũ. Primo in xp̃i ascensione qñ omnes angeli ei obuiauerũt. Scdo in btẽ v̊ginis assumptione. Dr oẽs angeli ⁊ aie sctor̃/⁊ ipe xp̃s obuiã sibi venerũt. Tertio autem euacuabik i iuditio vniuersali qñ omnes angeli et sancti veniẽt de celo vna cũ xp̃o ad iudiciũ. Btã ergo maria/et iesus xp̃s ei⁹ filiꝰ/cũ oib⁹ angelis et sctis: cũ ieffabili leticia/iubilatione/et exultatione: cuz laudib⁹/hymnis/et canticis/ascẽdẽtes i celũ: demones q̃ tũc habitabãt in aere caliginoso pterriti a tã terribili societate/penit⁹ aufugerũt. O q̃ iocũda. O q̃ pulchra. O q̃ suauis et delectabilis erat illa ꝓcessio? Quãuis eni magna fuerit in xp̃i ascensione: ista tñ videk fuisse sollẽnior. Uñ Berñ. Per cõparationẽ vtriusq; illa maiestate potẽtior: sed ista pompa solemnior. Inueniunk quippe angeli soli redẽptori occurrere potuisse. Patri vero filius ipe cum tota celesti curia tam angelorum q; iustorum hominũ accurrẽs: eue xit eam ad beatã sessionẽ. Hec ille. Mirum cum ipsa peruenisset ad celum empyreum singuli ordinũ angelorum et sanctorum. et sancta trinitas cum multis et varijs Laudibus in iubilationibus eã susceperunt.

¶ Primo nãq; angelorũ chorus suscepit eam laudando et magnificãdo de sanctissima humilitate per quã meruit fummi deo placere: decãtantes et dicentes. Pro gredere progredere ecclorũ regina: ascende ad tuum filium ad regnandũ p secula: que licet fores sanctissima ⁊ omnib⁹ v̊tutibus decorata. summa tñ tua humilitate virtuosissima deo summe cõplacuisti. vt eius mater electa et ab omnib⁹ beatificãda. Nunc ergo dignũ est te accipere gloriã summe exaltationis: qr q̃ se humiliat exaltabitur. ¶ Clama hic ꝛ supbos ⁊ supbas mulieres cõtra earũ vanitates. di. O mulier superba cum sis cinis ⁊ puluis: cũ sis sacc⁹ stercoꝝ quid supbis cõtra creatorẽ tuũ. O mulier caudata sororꝝ pauonis qr portas caudã lõgã in cã gloriaris sicut pauo. certe tu nõ eris exaltata i celesti patria (si pniam nõ egeris) ꝓpt tuã supbiaz ſz eris in iferno humiliata. ꝛc̃.

¶ Secũdo suscepit eam chorus archangelorum adorãs et laudãs eã de castitate: cui⁹ gliam admirãdo decinit. di. Que est ista q̃ ꝓgredik quasi aurora. cõsurgẽs pulchra vt luna. ꝛc̃. Hec est inq̃t illa v̊go singularis castitatis: cui⁹ v̊ginitas fuit deo amabilis. Ergo beata accipe nũc premiũ castitat⁹ qd est ãgelice platibis vt dicaris ãgeloꝝ dña: qr ãgelis cognata ẽ v̊ginitas.

¶ Tertio suscepit eã choꝛ⁹ v̊tutũ laudãdo de fũma puritate. Hec ẽ inq̃t v̊go nobilis mr̃ dei amorosa q̃ vt liliũ cõuallĩ/⁊ rosa fine spina ab oi sorde peti aliena nitẽs puritate fũma. Dignũ. n. ẽ vt sis deo prima qr i corruptio facit proximum deo Sapientie. vj.

¶ Quarto suscepit choꝛ⁹ potestatuũ laudãdo de obedictia. Salue inq̃t sctã dei genitrix: salue gliosa. tu per tuã obedictiã q̃ deo semp obedisti. regẽ celi cõcipere meruisti qui tibi se subdidit et velut matri obedimit. Accipe ergo potestatem vt omnia obediant tibi.

¶ Quinto suscepit ordo principatuum laudando de pacientia. Hec est inquit illa femina gloriosa cuius odor tanq̃ myrrha electa per pacientie suc merita letificat celestia. Hec est que cum dei

Universidad de Deusto
Biblioteca

filio ⁊ pro eius dilecto multa sustinuit ad uersa: cui ⁊ in cruce morienti summe fuit cōpassa: cuius anima gladio doloris ertitit cōfossa. ergo cōsolatione digna est summa: vt cuz filio suo dulci iesu fruak celesti letitia: iurta regulā apostoli. Sicut socij passionū estis: ita ⁊ consolationis eritis.

¶ Sexto susceperūt eā dñationes laudātes de sapiētia cū inquiunt. Virgo prudētissima per sapientiam reges regnant: teste scriptura. Et tu tua sapiētia demones prostrasti/mundū liberasti. propterea te decet diadema regiū/creature oīs: vt non tantūmodo terrestris: sed et exercitus ve neretur celestis que omniū regia eristis.

¶ Septimo susceperunt Throni laudantes de misericordia. Aue inquiunt clemētissima mie regina/virgo pissima per tuā pietatem subuenis oibus. Naz nō nisi per te dat deus gratiam ⁊ miam hominibus. Ergo mundi aduocata digna es fore mater gratie ⁊ mie: vt per te saluentur hoies ⁊ ruine reparentur celestes.

¶ Octauo susceperunt cherubin laudādo de fide. Hec est inquūt illa felix et beata per quā fides incarnationis diuine consumata et per mundū totum est dilatata: que sola stetit firma alijs vacillantibus in passionis xpi hora. Nūc ergo fidei premiū habere super omnes digna es: quod est visio dei clara.

¶ Nono susceperunt eā seraphin laudantes de summa charitate. Aue inquiūt plena gratia: plena charitate: plena spūsancto: plena deitate. Tu per tuā charitatez deum attraristi: quē ex te humanatuz pro generis humani salute obturisti: vt in cruce moreretur charitate induristi: cum salutem omnium voluisti. ergo salus et solatium cunctorū beatoz: merces atq; premium omnium sanctoz: super omnes digna es fruitione que correspōdet charitati. Unde virgo deo plena iurta dei filium tuum predilectū digne possides thronum glorie preparatū. Possumus autē cōtemplari q; inter omnes angelos celi Gabriel videns Mariam in tanta gloria positam gaudebat ⁊ eam laudabat dicēs. Ecce inquit celi regina tua summa gloria. recordare q; salutatio mea a deo tibi missa hec prenunciabat cū dicebaz. Aue gratia plena dñs tecū benedicta tu in mulieribus. Et nunc Aue plena gl'ia tecum dñs tuus Jesus: te summe exaltās: te summe letificās/⁊ glorificās: vere tu bñdicta ⁊ supbñdicta inter omnes mulieres/⁊ oia creata.

¶ Decimo susceperūt eā scti veteꝛ testamenti/patriarche/⁊ pphete/ac alq; quicq; eā adorādo et laudādo de multiplici pfiguratione et reuelatiōe sue mediationis. q; videlz ipsa foret mediatrix humane redēptiōis. Unde Adā gaudens dixit. Hoc nūc os ex ossib9 meis: p hāc salus inēta est vniuersis: quā ego pdidi gram hec inuenit et restituit filys meis. Item Noe ait. Hec est archa figurata pquā a diluuio. s. dāna tionis eccl'ia est liberata. Abraam quoq; ait. Aue tu pquā bñdictio semini meo est repromissa. Jacob. Hec est scala quā videbā cui9 summitas celos tāgebat. Moyses. Hec est rubus q; cōburi videbaf: nec tñ cōburebaf. Aarō. Hec est virga arida q; inuenta est florida ⁊ fructifera. Dauid. Hec est illa regina q; astitit a dextris filij dei in vestitu deaurato glorie circundata setoz laudantium varietate. Esaias ait. Hec est quam prediri. Ecce virgo concipiet et pariet filiū ⁊c. Et sic oēs alij sancti propbe quoz verba longū foret enarrare creduntur cecinisse q; esset omni laude dignissima: sicut et canit ecclesia. Sed nota q; pro tunc specialit Johānes baptista eam vidēs gaudēs laudauit dicens. Ecce mater agni immaculati qui tollit peccata mundi: in cui9 visitatione in vēre matris mee existens exultaui. Itē Elizabeth ait. Btā que credidisti: ecce perfecta sunt in te q; tibi dicta sunt a dño p angelū. Joachim quoq; ⁊ anna videntes bodie suam filiā q; tum putas exultabāt: et q; to gaudio dicere poterant. Benedicta filia tu a domino: q; per te fructuz vite et omnem gloriā cōmunicauim9. Sz et Joseph spōsus marie cū eā vidisset q; tāta gl'ia celos ascendisset vtiq; inubilabat ⁊ tripudiabat bñdicēdo dñm dicebat. Ecce mea sponsa mea gratiosa: mea venerabilis dña cuius erā custos castitat/⁊ testis vginitat: quā rex celi mihi in spōsam copulauit et mundam ac imaculatā ꝓseruauit: ⁊ spūsancto impregnatam fuisse reuelauit. Tu ergo sanctissima scis q; est ita. quoniaz ego

secretari9 diuine incarnationis/⁊ tue impregnationis/primus tuū partū adorani ⁊ oīs tue pegrinatiōis in egyptū atq; inde redit9 tui comes fui: te ⁊ tuū pdulcē Jesū diligēter nutrini tibi deuotissime seruiui. Erat mihi tua societas suauis: tua allocutio iocundabilis. Ecce per te oēs saluati sumus: ⁊ per te deū hoiem habem9. Ergo tu mater cū tuo Jesu nunc iocūdare: ⁊ mihi tuo in terris sponso tuā bñdictionē ꝓbeto: ⁊ tue gl'ie participē facito. O quis sufficiat. O quis valeat tāta gaudia enarrare.

¶ Undecimo susceperunt beatā vginem scti noui testamēti. martyres: cōfessores: virgines: ⁊ oēs electi: q; oēs vna voce dicebant/eā laudātes de oi virtute/atq; gl'ie/summe pfectissima possessione. Tu gl'ia nostra: tu honorificētia ppli tui israel: tu leticia gentis nostre. benedicta fis martyrum regina: virginū corona: cōfessoz stella: ⁊ oim electoz ac beatoz gl'ia. tu oibus virtutib9 adornata: oibus meritis ditata: omniūq; pmys felicitata: p te habem9 oē bonū qd habem9/gratuite p te nobis donatū. Ergo p te ⁊ex te/in te tuo filio Jesu xpo laus et gloria.

¶ Duodecimo/⁊ postremo susceperit beatam virginē sanctissima Trinitas. pater/et filius: et spiritussanct9: in iubilo collocantes in regali solio: ⁊ glorificātes: inuitando dulcissime cōsolando sue diuinitatis visione intima. Pater (vt pie contemplari possum) dicebat talia. Aue mea dilectissima filia ante mundi constitutionē preelecta vt fis mihi sponsa ⁊ totius mundi regina. Agnosce me filia predilecta q; ego tibi per angelum salutationem misi: et vt filiū meum in vterum susciperes et pareres virgo mādaui: vt per carnem ex te sumptam patiendo mortem genus humanum liberarek volui. Veni ergo spōsa mea: et accipe coronā regni/et ponā in te thronū meū. i. gloie sine fine. Itē fili9 dei dñs Jesus quāta dulcedine: quāta iocūditate ipsam predulcē genitricē suā amplexabaf di. Veni mater mea vgo pura/dulcis ⁊ amāda in tui filij gloriosa: nūc habitacula. Nā tu mihi sctissimo tuo vginali in vtero dulcē māsionē tribuisti cū me cōcepisti ⁊ me humana carne induisti deum tuū ⁊ oim: vgineis vberib9 me lactasti: et amore materno decēter educasti: sz et oīs mee pegrinatiōis comes extitisti: ⁊ i passione mecū cōpassa sustinuisti. Ergo nūc vide tuū natū me dei filiū humanatū: cerne q; ⁊ ego tibi disposui sicut ⁊ tu dignissima meruisti supoēs choros angelorū/ac sanctoz thronū glorie preparatū vt fruaris et regnes vna mecū/omni bono celestium deliciarū ⁊ gaudioz. Et volo vt sicut me regem omniū adoraz ⁊ laudat cunctus cetus electoz: sic et te reginā cūctoz creatorum laudet et veneretur per yperdulie cultum omnis ecclesia sanctorum i secula seculoz. Deniq; spiritussanct9 cōmendauit eam dicendo. Salue inquit benedicta mater xpi pelecta q; soluisti mūdi delicta. Tu es illa sup quaz ego requieui: septiformi gratia te replenī: in te superueni et locum filio dei preparaui: ac de portione sanguinis tui puri corpus xpi sanctissimum formaui: oibus virtutibus/donis ⁊ gratijs/te decorani/⁊ vt digna fores spōsa dei atq; mater filij dei in benedictionibus dulcedinis te preueni. Unde digne meruisti vt oēs te adorent electi ⁊ p te saluenf saluādi cuncti. Nunc igif iocundare: ⁊ in sancta trinitate deum vnum contemplare: et nobiscum simul gaude felix sine fine. Tūc vtiq; ait Maria iurta illud Judith. xij. ca. scriptum in figura. Nunc iniquit magnificata est aia mea pre oīb9 dieb9 vite mee. Magnificat ergo anima mea dñm. Et exultauit spiritus meus/in deo salutari meo. ⁊c. Sic ergo patet q; iocunde tota Trinitas susceperit beatam virginem Mariā: et locauit super omnē hierarchiam angelicā in thronū dignissimum glorie/coronatā/omni premio celestis patrie. O deus meus quanta ibi letitia angeloz: quanta iocunditas sanctorū videntiz facie ad faciem ipsum deum/et dñm Jesum christū ingenti maiestate gloriosum. O q; dulce/q; gaudiosum videre ibi dei matrem gloriosissimam et cum ea possidere gloriam sempiternam cum omnibus sanctis depromere laudem diuinam ad Marie gloriam. O quanta sunt bodie celebriata in celo gaudia. Exulte-

mus ergo etiam nos cum celicolis ⁊ creaturis vniuersis prout possumus. et talem ac tantam virginem matrē ⁊ pissimam pro nostro modulo laudare studeamus. Ad quod nos hortatur hiero. di. Hodie gloriosa semper virgo Maria celos ascēdit. rogo gaudete. quia ineffabiliter sublimata cum christo regnat ineternū. Regina mūdi hodie de terris ⁊ de presenti seculo nequā eripitur. Iterum dico gaudete. quia secura de sua immarcessibili gloria ad celi iam peruenit palatium. Exultate inq̄ ac gaudete ⁊ letetur omnis orbis: quia nobis hodie omnibus / interuenientibus eius meritis salus aucta est. Uobis quoq̄ diligentibus eam honor et virtus amplioriq̄ prestatur et gratia. Idcirco dilectissimi letamini et exultate: q̄ si deum ore prophetico in sanctis ei⁹ laudare iubemur: multomagis eū in hac celebritate beate virginis matris eius oportet cum hymnis ⁊ canticis diligentius extollere / et dignis deo iubilare peonijs: ac mysticis honorare muneribꝰ. Nulli enim dubium est quin totum ad gloriam laudis eius pertineat quicquid digne genitrici sue impensum fuerit ac solenniter exhibitum. Preterea horto⁹ vos et commoneo in hac sacra solēnitate genitricis dei Marie nolite cessare a laudibꝰ. Hec ille. Digitur deuoti christiani omnes in terra genibus flexis laudemus et glorificemus Mariam in celum gloriose assumptam: et ad dexteram filij collocatam: deprecando illam vt dignetur nobis miseris peccatoribus in hac valle miserie existentibus impetrare gratiam in presenti: et tandem gloriam in futuro per omnia secula seculorum.

AMEN.

¶ Sermo. xlij. De magnifica exaltatiōe marie super omnes angelos et sanctos.

¶ Thema.

Exaltata ē magnificentia tua super celos deus. habentur hec verba ps. viij. Uel istud. Astitit regina a dextris tuis in vestitu deaurato circundata varietate. ps. xliij.

¶ Prologus.

Dauid sctissim⁹ et prophetarum eximius / spiritusancto afflatus: in predictis verbis magnificā beate virginis⁹ marie exaltationē insinuauit cum dixit. Exaltata est magnificētia tua super celos de⁹. Mirum magnificentia dei dicta est maria: merito et digne. quia magnificentia vestatur et est proprie circa facta magna. vt dicitur. iij. Ethic. et nomen magnificētie hoc ostendit. Sed quoniā deus omnipotens per virginē et in ipsa virgine fecit maxima facta pre omnibus factis ⁊ operibus que fecerat in mūdo toto et facturus erat. tum ex parte dei ipsius tum ex parte virginis matris eius. tum quoq̄ ex parte mundi totius. Nā ex parte dei loquendo: nil maius fieri poterat q̄ q̄ deus esset homo: qui erat impassibilis / immortalis / incomprehensibilis et eternus in ꝓpria sua natura: fieret in natura ex virgine assumpta passibilis / mortalis / tēporalis: et quē celi capere non poterant in vtero virginali vnius puelle caperetur. Item ex parte virginis matris dicente Anselꝰ. de conceptu virginali. Nil Marie excellētius dari potuit q̄ q̄ virgo manens: deum de sua carne / carnem factum generaret ⁊ mater filij dei fieret. Denicq̄ ex parte mūdi totiꝰ q̄d maiꝰ facere deo erat / q̄ ipsaz cōstituere dñam vniuersoꝝ quoꝝ ipe deus est dñs vt ipsam exaltaret super omnia creata et esset regina mūdi / ⁊ dña angeloꝝ / ⁊ hoim ac creaturarū oim celestium / ⁊ terrestriū: vt dicere posset illud Matth xxviij. c. Data est mihi omnis potestas in celo ⁊ in terra. ⁊c. Cū ergo ait prophēta. Exaltata est magnificētia tua deus. idest exaltata est Maria que (vt probatum est merito de magnificētia dei) super celos. i. sup oēm creaturā celestē: etiā angelicā: quia super omnes altioris glorie corona est ipa dignificata tanq̄ mater dei ꝑelecta meritis ⁊ p̄mūs ꝓeditata. Unde optime pōt ipsa dicere illud Eccli. xxiiij. Quasi cedrus exaltata sum in libano. q̄ pōt ee aliud thema pro isto sermone. Etem in partibus iudee est quidā mons qui vocat libanus in quo olim reperiebant (nescio si nūc reperiuntur) arbores cedri dicte q̄ sūt altissime super oēs alias arbores. Libanus autez ſm hieron⁹. in interptationibus terminoꝝ biblie interprat albus ⁊ cādidus vel candidatio. Et ideo designat statū glorie celestis vbi est pfecte cādidatio seu albedo innocētie ⁊ puritatis. Unde ioh. Apoc. vij. vidit illos celestes eiues amictos stolis albis. In hoc ergo mōte libano. id est celestis glorie btā virgo est super oēs exaltata quasi cedrus altissima: q̄ xp̄o proxima et resedit in regni solio sublimata post xp̄m gloriosa. Hoc igitur Dauid in spū ꝓuidēs dixit. Eleuata est magnificātia tua sup celos deus. De hac itaq̄ magnifica exaltatione btē virginis Marie acturi: vt etiā q̄ nunc dicta sunt deuotis fidelibus clarius innotescant. talē pro exordio nostri ſmonis questionē mouebim⁹ ac declarabim⁹

¶ Utrum scz beata virgo maria sit in celo exaltata ⁊ sublimata super oēs celestes ordines. hoc est super oēs angelos seu choros angelorum ⁊ sup oēs sanctos ⁊ sanctas?

Ad questionem hāc respondeo q̄ sic. Et probat multiplici ratione.

¶ Primo ratione puritatis.
¶ Secundo ratione humilitatis.
¶ Tertio ratione gratiositatis.
¶ Quarto ratione meritationis.
¶ Quinto ratione charitatis.
¶ Sexto ratione passibilitatis.
¶ Septimo ratione dignitatis.

¶ Primo rōne puritatis. Sicut em grauia naturaliter tendūt deorsuz: ita leuia sursū. iij. de celo ⁊ mūdo. ⁊ quāto aliquid est leuius tāto magis ascendit donec ad terminū sue speriē sue nature pfectā attingit. Creatura aūt rōnalis ſm spm tāto ē leuior q̄to est purior a petō. vñ petm appellat aplus pōdus hebre. xij. di. Deponētes oē pondus ⁊ circumstās nos petm. Cuius graue dinē senserat. ps. xxxvij. cū dicebat. Quoniq̄tates mee supgresse sunt caput meū: ⁊ sicut onus graue / grauate sunt sup me. Nulla aūt pura creatura fuit btā virgine purior: vt iam probatū est in ſmone de eius puritate. Ergo nulla leuior. Sup oēs igit ascēdit rōne puritatis: ⁊ sic cōstat q̄ est exaltata sup oēs puras creaturas. Unde dicit Anselꝰ. i quodā ſmōe. Sicut nulla pōt sub deo maior puritas vginis puritate intelligi. sic sub deo locꝰ sibi ꝓpinquior intelligi nō debet illo ad quē vgo est assumpta. ⁊ ideo Bern⁹. super. ps. inq̄t. O vgo virgo sublimis q̄ in sublime vertice sanctā erigis. vsq̄ ad sedentem in throno: ⁊ vsq̄ ad dñm maiestatis. Et hiero. in quodā sermone ait. Si in domo patris mansiones multe sunt. credim⁹ splēdidiorē matri filium prestitisse: quaz olim edificauit sibi domum subnixam colūnis septem. idest. septem spiritussancti donis.

¶ Item Sapientie. vij. c. dicitur. Incorruptio facit proximum deo. Ergo maior et maxima incorruptio facit magis et maxime proximum deo. Unde Math. v. ca. Beati mundo corde: quoniam ipsi deum videbunt. Igitur magis et maxime mundi / et puri: magis et maxime deum videbunt: in qua dei visione essentialis gloria consistit. Sed beatissima virgo fuit maxime munda plus q̄ aliqua alia pura creatura. Ergo magis videt deum. hoc est habet maiorem beatitudinez ceteris. Et sic constat ipsam esse exaltatam super omnes āgelos ⁊ sanctos: quia dicere beataz virginem esse exaltatam super choros angelorum et super omnes sanctos et sanctas: nil aliud est intelligi q̄ q̄ ipsa habeat maiorem gloriam seu beatitudinē omnibus angelis et sanctis. Unde patet ratione puritatis beatissimam virginem esse exaltatam super oēs ordines celestes.

¶ Secundo idē probat rōne hūilitat[is]. Scia est saluatoris nri mat. xxiij. ⁊ Luc. xxviij.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Omnis qui se humiliat exaltabit. Ex quo habetur q̄ quicunq; seipsum magis humiliat magis exaltabit: ⁊ qui maxime se humiliat summe exaltabitur. iuxta illud thopicū. ē. Thopic. Sicut simpliciter ad simpliciter: sic magis ad magis: ⁊ maximum ad maximū. Hinc quia xp̄s humiliauit se ipsum vsq; ad mortem crucis: propterea exaltauit deus illū ⁊ dedit illi nomē quod est super omne nomē vt in nōie iesu omne genu flectatur ⁊c. Phil. ij. De hoc etiam habetur Prouerb. xxv. vbi dicit. Gloriaz precedit humilitas. Cū ergo aliqua pura creatura nō reperiatur ipsa beata virgine humilior. cōueniens est vt etiam nulla sit in gloria altior ⁊ sublimior. vt sicut aqua quāto magis descendit: tanto altius ascēdit. ita ⁊ ipsa humillima virgo quanto in inferiori abysso humilitatis descendit: tāto i sublimiori glorie loco sit elenata. De cuius pfundissima humilitate loquens Bern. sup missus est: inquit. Que est hec humilitas taz sublimis que cedere nescit honoribus insolescere gloria nescit? mater dei eligitur ⁊ ancillam se nominat.

¶ Tertio rōne gratiositatis. Gratie enim debetur gloria iuxta illud ps. lxxxiij. Gratiā ⁊ gloriam dabit dns. Maiori autē gratie/maiori debetur gloria: ⁊ maxime maxima. Sz beata virgo sup oēs creaturas puras fuit gratia plena. iuxta illō hieronymi ad Eusto. Ceteris per partes gratia prestatur: marie vero tota se infudit gratie plenitudo. Ergo illi debetur summus glorie locus Vñ Bernar. in sermone de assumptione marie ait. Quantū plus gratie adepta est in terris pre ceteris tantū ⁊ in celis obtinet glorie singularis. Et sic constat rōne gratiositatis beatissimam virginē esse exaltatam super omnes angelos et sanctos

¶ Quarto ratiōe meritationis. Ut enim dicitur. j. ad Cor. iij. Unusquisq; propriā mercedem recipiet sm̄ propriū laborē. Secūdum ergo meritum hic habitū habebitur locus in p̄mio. Sed ipsa benedicta virgo plus meruit sola in oibus suis actibus et motibus: q̄ omnis creatura angelica vel humana: quod probatur.

¶ Et primo q̄ ipsa meruerit in quolibet motu liberi arbitrij ad agendū vel patiēdū/quo mereri ꝓtingit: pbak sic. Rā inq̄t apls ad Col. iij. Omne quodcūq; facit⁹ in vbo vel ope. In nōie dñi nr̄i Jesu x̄pi facite. ⁊. j. ad Cor. x. c. Sive māducet⁹ inq̄t/sive bibatis/vel aliq̄d aliud faciatis: oia in gl'iaz dei facite. Modo aut aliq̄s ipleat hoc/aut null⁹? Si null⁹ ergo frustra p̄cipit vel cōsulit/vel monet. Si aliq̄s ergo btissima vgo ipleuit sup oēs: et p ꝓsequēs q̄cq̄d fecit merebak: q̄ oia fecit in nōie Jesu vel in laudē ⁊ gl'iaz dei. Et sic in quolibet motu liberi arbitrij ad agendū/vel patiēdum quo mereri contingit merebak. Sed nō motib⁹ naturalib⁹ inq̄tum naturalib⁹ sz rationalib⁹ gr̄a informatis. Unde motibus liberi arbitrij gratuitis merebak. vbi etiā liberū arbitriū et gr̄a operabank. sed libex arbitriū vt inuentū: gr̄a vt sessor: sm̄ Anselm. qñ gr̄a sup liberū arbitriū volūtatis ipsum dirigēdo ad viam salutis tanq̄ sessor inuenti in itinere p̄ficit iter ducendo ad terminū optatū. iuxta illud apli. j. ad Cor. xv. di. Nō aūt ego: sz gr̄a dei mecū.

¶ Secūdo q̄ ipsa benedicta virgo transcenderit in meritis oēs puras creaturas: probak sic. Diuina gratia siue charitas ē principiū merēdi: sed beata virgo pre oibus fuit plena gratia diuina et charitate a primo instanti quo habuit vsum liberi arbitrij. Ergo a illo instanti cepit p̄ oib⁹ mereri. Et cū dicat Aug. ad Bonifacium q̄ gratia merek augeri vt aucta mereatur perfici. Ergo crescente gr̄a in maria: crescebat rō merēdi et meritum. Rā ipsa in p portionabiliter promeruit vnico cōsensu suo/in filij cōceptione cū ait. Ecce ancilla dñi ⁊c. Et patet q̄ oēs alij nō potuerūt amplius promereri nisi sm̄ diuersos status et gradꝰ glorie felicitatis eterne. Hec aūt virgo in illo glorioso cōsensu q̄ filiū dei cōcepit: promeruit mox totius mundi dominiū sup oēs creaturas: sceptruz regni: plenitudinē oīm gratiaz/et virtutū/⁊ donoz/omniū q̄q; beatitudinū. oīm fructū spiritus: omniū scientiaz et prophetiarū Meruit insup fecunditatē: in vginitate maternitatē filij dei: et q̄ sit porta celi: et regina diuie mie. Ergo concludik ex quo

ipsa pl⁹ meruit q̄ oēs angeli/sancti ⁊ sancte dei q̄ ipa sit exaltata ⁊ sublimata rōne meritationis sup oēs choros angelorum et super omnes sanctos.

¶ Quinto hec veritas pbatur ratione charitatis. Charitas em̄ est mensura sm̄ quaz mensurank premia. vt quāto plus charitatis quis habuerit: tāto etiā plus glorie accipiat: ⁊ i celis sublimior fiat. Quia ergo btā virgo sup oēs creaturas exarsit charitate ⁊ maiorē habuit oīs pure creature: q̄ nō tm̄ amauit x̄pm̄ vt deū: sed etiā vt filiū proprīū. Ideo sup oēs creaturas quas superauit charitate debuit exaltari in celesti retributione. De ipa em̄ inq̄t hieronymus ad Eusto. Totā eā incandauerat diuinus amoꝛ ⁊ ardoꝛ cōtinuꝰ perfusi amoris. Cuz igit charitas et amoꝛ sit spūalis ignis. de quo habek Luc. xij. et ignis naturalr ascēdat. sequit q̄ ipa virgo benedicta q̄ super oēs igne diuini amoris plena fuit: ad altitudinē glorie sup omnes ascendit.

¶ Sexto hoc idem pbak rōne passibilitatis Ait em̄ apls. ē. ad Cor. j. Sicut socij passionuz estis: ita ⁊ cōsolationis eritis. Uñ q̄to plura quis tormenta tolerauerit pro x̄po: tanto glorioſioꝛ erit in celo. Et ideo dicebat beatus Andreas. Tāto meo regi ero acceptioꝛ: quāto pro eius amoꝛe fuero⁹ permanens in tormentis cōfessoꝛ. Et ꝓpter hoc petentib⁹ apls Johāne ⁊ iacobo glie celsitudinē. Respōdit dns Mat. xx. Potest⁹ bibere calicē quē ego bibiturus sum? Dicunt etiā doctores. in. iij. dist. xlix. q̄ martyribus ꝓpter passiones toleratas dak aureola. Sed btissima vgo plus est passa q̄ aliquis martyꝝ: iuxta illō. Luc. ē. Et tuā ipsius animā ptransibit gladius. vñ dicit hiero. q̄ tant⁹ fuit doloꝛ ipsius virginis q̄ licz nō fuerit mortua: tñ fuit plus q̄ martyꝛ: vt etiā ꝓbabitur in sequēti sermone. Ergo sup oēs alios est in celesti curia laureata ⁊ glorificata.

¶ Septimo gloriosam virginē Mariā eē exaltatā super oēs choros angeloꝛ/⁊ sup oēs sanctos ⁊ sanctas. pbak rōne dignitatis sic. Uidem⁹ esse q̄ deus cuilibet rei deputauit locum sm̄ suam dignitatē. Terra em̄ quasi fex omniū in ī simis iacet. Super eā est aqua tanq̄ dignioꝛ: deinde aer. Postmodū ignis post quē spera lune. ⁊ sic de alijs celis. quoꝝ quilibet tanto in maiori altitudine cōsistit quāto maioꝛi nobilitate ⁊ dignitate inferioꝛa precellit. Similiter in locis collocari solēt hoies sm̄ eoꝝ dignitatē. Uñ parabolice loquēs dns ait. Luc. xiiij. Cū inuitatus fueris ad nuptias nō discūbas in primo loco ne forte honoꝛatioꝛ te sit inuitatus: ⁊ veniens qui te ⁊ illū inuitauit dicat tibi. Da huic locū ⁊c. Cū ergo vgo bñdicta post deū sit dignissima et sup oēm purā creaturā excellentissima eo q̄ est mater dei. Patet q̄ decet eā locuz habere suprēmū inter oēs creaturas ⁊ deū. Hinc Aug. in sermone de assumptiōe virginis ait. Tibi o dña thronus glie regis debetur. te ipse rex glie vt matrē verā ⁊ decoram spōsam ⁊ pre oibus diligēs amplexu associauit sibi. Gaude igit ⁊ letare fine fine. hec ille. Ex gratuita ergo lege aperte constat q̄ mater regis oīm et summi dei/qui est creatoꝛ cunctorum sit in sede regia super omnes ordines ministroꝛum ⁊ militum. i. angeloꝝ ⁊ sanctoꝛum agminū collocanda per se implens et cōtinēs vnū integrū ac totalē statū cui sm̄ rectā rōnem altera ꝑsona cōgrue nō pōt addi. Rā ipse status maternitatis diuine ex sui rōne ꝓpter dignitatē incōmunicabilē exigit vnitatē. Sicut em̄ nullaten⁹ decet esse plures x̄pos: nec deū pluries humanari: sic nullo modo decet dei filiū nisi vnā matrē habere. Uñ q̄ btā virgo est electa in matrē dei que dignitas transcendit (sicut dictū est) omnē dignitatē ministroꝝ ⁊ famuloꝝ: q̄ materni amoris eius affectus quo ferk in deum vt in suū filiū realē a nullo alio participari pōt. Idcirco prout dī Heb. j. ca. Sicut filius dei iesus sedet ad dexterā maiestatis in excelsis: tanto melioꝛ angelis effectus quanto differētius nomē pre illis hereditauit. sic ⁊ mater dñi iesu btā Maria tanto melioꝛ angelis est effecta quanto pre oibus creaturis hereditauit dignissimum matris nomē. Unde in celesti gloria omnibus preferri debuit sanctis ⁊ omnibus ordinibus angelorum etiam sum-

vel diuisim sumptis.

¶ Sed oritur dubiū. Quomodo tā numerosa multitudo btōz am minus de beatitudine habeat simal vel diuisim q̄ hec vna virgo? Pro maiori declaratione huius dubū notandū et aduertandū est q̄ in btitudine duo cōsideranda sunt. Primo beatitudinis obiectū. i. increatū bonū. qđ existēs vnū et idē ab oibus participatur. Secundo cōsideranda est ipsa dispositio beatorum per quā illud bonū clare videndo et perfecte diligendo participant ipsuz. Ex parte igit obiecti participati nullus alio beatior est: quia idē est obiectū qđ participātoes. Sed ex parte dispositionis beatorū vnus altero beatior est: q̄ vnus altero deū clarius videt et pfectius amat. Hoc p̄misso respōdeo ad dubiū et dico q̄ hec multitudo numerositatis nil facit ad rem maioritatis glorie essentialis vel substātialis q̄ in spūalibus illud est maius qđ melius reputat. Uñ plus de substātiali gloria est in vnico seraph q̄ sit in oibus inferiorib9 ordinibus angelox: etiā si per impossibile multiplicarenk in infinitū. sicut exēpli gra Quicqđ possunt inferiores ordines ecclesiastici: pōt etiā sacerdotalis gradus: et incōparabiliter plus sicut epūs sup sacerdotes: et papa sup cōos. Nec quātūcunq̄ multi inferiores possunt qđ pōt sacerdos. Sic et in gradibus glorie infinita dei sapientia ordinauit. Mā fm aplm ad Ro.j. Inuisibilia dei a creatura mundi per ea q̄ facta sunt intellecta cōspiciuntur. Uñ cum gloria matris dei superat omnē creaturaruz inferiox ordinē sequitur q̄ pponderat oibus simul. q̄ (teste Dionysio) superiores ordines pcellentius habēt oim dona ordinum inferiox in celestib9 hierarchiis et ordinibus. Ex oibus ergo p̄missis patet beatissimā dei matrē mariam super oēs celestes ordines hoc est super omnes angelos et sctōs esse exaltatā et sublimatā. Uñ canit ecclia in officio eius assumptionis. Exaltata est sctā dei genitrix sup choros angelorū ad celestia regna. Et Bern. etiā inquit. Sancti collocanē in celo inter angelorum hierarchias fm merita sua. Alīq̄s em collocatur inter angelos. Alīs vero inter archangelos quia magis meruit. Alīs autem altius q̄ plus meruit. Tu vero mater dei dignissima vbi collocata es. An in prima hirarchia vel in scda vel in tertia. Certe nō sed altīs. Data est em tibi sedes altissima ppe filiū tuū dulcissimū. hec ille

¶ Nunc o deuota aīa erige mentem tuā ad contēplandam magnificam exaltationē Marie: vt illa intellecta/possis et tu cordis affectu desiderare exaltari ad illam celestē patriam ad quā nō peruenik sine observatione mādatox dei. Uñ illius desiderio valeas ipsa dei precepta obseruare. Possumus ergo deuote meditari q̄ cū Maria virgo benedicta in die sue assumptionis gloriose in aīa et corpore celum aereū et deinde celum ethereū gaudens transuolasset: celeriter ad sydereū celū ferebat vbi p gloriā eius obscurari lux solis lune et stellax videbak pre cūctisq̄ radians cū cerneret q̄ magni sol et luna: q̄ magne stelle forent a deo create que tamen hic nobis parua cernuntur: cum tamen (vt dicunt philosophi) minima stella maior est terra Deinde celū crystallinum pertransiens: penetrasset celum empyreum vbi beatorum est mansio: vidisset quoq̄ eius amenitatem et pulchritudinem cepit psallere et forte dicere illud Psalm. Quā dilecta tabernacula tua domine virtutum concupiscit et deficit anima in atria tua. Uere melior est dies vna in atrīs tuis super mlia. Tunc predilect9 eius filius ait ad eaz. Ecce genitrix dulcissima vide beatitudinez celox et pulchritudinem mansionum celestiuz quas ego preparaui electis meis habitandas. Ecce celum empyreum q̄ pulchrum q̄ amenum super omnia inferiora in quo perpetua erit tua et beatorum habitatio vna mecuz conregnatio. Hec omnia manus mea cōdidit ad deitatis gloriam et laudem sempiternam. Tunc ait Maria. Uere fateor quia magnus dominus et laudabilis nimis in ciuitate dei nostri in monte sancto eius. Fundatur exultatione vniuerse terre mōs syō latera aquilōis ciuitas regis magni. Tandē cū peruenisset ad chorū infinitum btōz in celo empyreo vbi est chorus puerorū baptizatox et cōium sanctox. Illicam cōmēdare ceperūt et dicere. Teo dña mundi q̄ excedis omniū merita decet et diguum est ascendere superi9 qi nos in meritis paucis vel nullis ppriis saluati sumus in choro bocinfimo ordinati. Ascende igitur alti9/relinque nobis bñdictionē tuaz.

¶ Post hec scdo ad chorū virginū veniēdo ille etiā cōmendauerūt eā di. O dña et magistra nostra iz sim9 ygines: tñ aliquo modo pdidimus puritatē nr̄am saltē per peccatū veniale. Tu aūt nunq̄ in aliquo amisisti puritatez: sz et puritas tua nullo vnq̄ vel minimo potō fuit incisa vl oepta nata. Quapropter nobiscū remanere nō debes: sed altius ascēdere: relinque nobis tū maternā benedictionē. ¶ Insup veniēdo ad chorū confessorū et illi dixerunt. O gloriosa dña tu merito debes exaltari super oēs cōfessores: qi ardentiori et maiori charitate cōfessa es deū. Nos vero aliqñ ipsū offendim9. et in nobis aliqñ fuit diminutus feruor charitat̄ per pctm veniale: in te autem nūq̄. ¶ Postea vero veniēs btā virgo ad chorū martyx: illi ceperūt dicere. Nos o dña nostra fuimus martyres. tu aūt plusq̄ martyr per passionē filij tui: in qua tuā ipsius aīam ptransiuit gladius Dñi em latus filij tui lancea pforauit aia eius i suo corpore nō erat. aia vero tua in tuo corpe erat quā ipsa lācea pforabat. qi ergo anima est dignior corpore. ideo martyriū aie qđ est digni9 martyrio corpis meretur alti9 exaltari. Ergo dignū est te ascendere et nobis bñdictionē tuā impartiri.

¶ Quinto ascendens maria ad chorū sue ad māsiones aplox in quib9 iz aplī tūc nō essent: tū si ibi fuissent cōmēdassent eā et laudassent di. O magistra nr̄a tibi ꝓuenit altius ascendere ppe magistrū nostrū xp̄m et filiū tuū dulcissimū: qi decet matrē esse prope filiū. ¶ Sexto veniēdo ad chorum prophetax illi sancti pphete dixerūt beate virgini. Merito o mater redēptoris nostri sicut superasti nos in spiritu pphetie: (quia aliqui ex nobis prophetauerūt de preteritis. aliqui vero de presentibus occultis vel longinquis. Alīq̄ aut et communiter omnes de futuris. Tu autem prophetasti de preteritis/presentibus et futuris. Sicut ostenditur in tuo mirabili cantico in quo non solum preterita/et presentia occulta nūciauit: sed etiam futura excellentissime prenunciauit. Ideo glosa super illud Esa. viij. ca. Accessi ad prophetissam: ait. s. virginem Mariā. Sic dignū est et rationabile vt superexalteris. Ascende igitur altius et relinque nobis benedictionem tuam sanctissimam.

¶ Septimo. perueniens beata virgo ad chorum patriarcharum illi dixerunt ei. Tu es filia nostra o ygo bñdicta qia nobis descendisti. Sed qñ nos saluandorū numerū carnaliter tantum aucimus ex filiorum nostrorū propagatione. Tu autez quasi vitis fructificasti suauitatem odoris. Illum em fructum protulisti sine quo nullus potest saluari. et qui orbem vniuersum salutari odore replcuit. Nostre autem generationes et nostre nuptie repleuerūt terrā. Tua vero ygnitas replet paradisum. Ideo debes in altiori loco sublimari/et maioris ac dignioris fructus mercedē excellētiorē et copiosiorē reportare.

¶ Possum9 quoq̄ deuote meditari q̄ ipsa benignissima virgo visitauit oēs beatorum spirituum ordines: et ab illis cōmēdata et laudata/eos transcendit.

¶ Primo ad chorū angelorū veniendo illi cōmendauerunt eam. di. O regina angelorū: merito super nos exaltaris. qi eus nos p̄sideam9 singulis hoib9 custodiēdo: tu es oim vniuersalis ptectrix et dña. Ascende igit et relinq̄ nobis benedictionē.

¶ Scdo ad chox archāgelox veniēs illi dixerūt ei. O felix maria nos qđē habem9 nūciare mūdo maiora: tu vo edidisti mūdo oiz maximū. s. filiū dei. merito ergo exaltaris. et ascendendo relique nos in tua benedictione.

¶ Tertio pterea ad vtutū chox veniēdo cōmēdauerūt ipi eā di. Rām ē facere miracula. Sz tu ygo summo et idicibili miraculo deū in tuo vtero cōclusisti et carnem induisti. Ergo dignū est te ascendere et nobis benedictionē tuaz impartire.

¶ Quarto potestatuz ad chorum veniẽdo cõmendauerũt ipsi eã di. O benedicta femina nostrũ est potestates demonũ coercere: sed tu caput serpẽtis cõtriuisti. digne ergo ascendis: ꝛ nos benedic.

¶ Quinto principatum veniendo in ordine cõmẽdauerũt. di. O imperatrix oim nos pricipamur angelis. tu vo oiboꝫ creaturis. Justũ est ergo te ascẽdere: et nos benedicere dignare.

¶ Sexto dñationes eam cõmendauerũt di. O inclita/nostrum est. principatibus preesse. tu vero vt mater ius habes etiã de filio tuo precipiendi. Ergo ascendis merito. et nos benedictione tua participes facito.

¶ Septimo perueniẽdo ad chorũ thronorum qui cõmendauerũt eam/di O vere iocunditas electoꝫ/digna es exaltari sup nos. Nam in nobis deus requiescendo iudicia decernit/in te dei filius carnẽ assumẽdo in qua iudicaturꝰ est vivos et mortuos requieuit: ergo ascendendo nobis benedic.

¶ Octauo ad chorũ cherubin aduenieñdo/et ipsi cõmendauerũt di. O divine sapientie vas admirabile: nos divina sapiẽtia iocundamur: tu mater es et genitrix sapiẽtie dei. i. dñi Jesu: ergo dignum est. te super nos ascendere/nosq; in tua benedictione relinque.

¶ Nono ad chorũ seraphin veniendo cõmendauerũt eam di. O mater pulchre dilectionis: nos ardemur charitate dei. tu in summa plenitudine charitatꝭ deũ tanq; filiũ pre oibus dilexisti: dignũ est te sup nos ad thronũ tibi preparatũ ascendere/et nobis benedictionem tuã infunde. At beata dei mater gfas ꝛ laudes agens deo ait benedictus dñs deus israel qui facit mirabilia magna solus/et benedictũ nomen maiestatis eius. Et iterum omniꝫ chorꝰ benedicẽs ait. Benedicti vos a domino/qui fecit celum ꝛ terrã.

¶ Postremo beatissima virgo in thronũ glorie fuit inthronisata a sanctissima trinitate. Uñ nota o alia cõtẽplatiua q; dñ solennitate et tanta gaudiositate beatissima dei mater fuisset vt predictũ est deducta ꝛ exaltata super omnes ordines. tunc dñs Jesus cum summo honore ipsam ad sui dextrã in throno glorie sue collocauit. Unde augustinus. tibi inquit dña digne thronus regis glorie debetur. te ipse rex glorie vt matrẽ verã et decoratã spõsam preoibus diligẽs amoris amplexu sibi sociauit. Gaude igif et letare sine fine. Ex qua auctoritate claret q; si debetur sibi thronꝰ regis glorie/ergo idẽ est thronus suus et regis. Item si mater regis et sponsa/ergo iuxta regem. fm illud. iij. Regũ. ij. Positus est thronus matris regis que sedit ad dexterã eius. ꝛc. Tunc deus pater benedicens eam ait. Benedicta tu in mulieribꝰ sicut annũciaui tibi per angelum. Benedixi tibi et eris benedicta in eternũ. Esa. xxvij. Benedicẽsq; benedicã tibi ꝛ exaltabo nomẽ tuũ in seculum: en super omnia creata te dñam constituo. Et iuxta illud Genes. xlj. c. Tu eris super domum meã: et ad tui oris imperiũ omnis obedict populus. Et nicũq; volueris regnũ trade qui tibi fideliter seruiunt: salua quos tibi placuerit. Tu regina angelorũ. Tu dña mundi/regna et gaude in gloria mea per secula. Ecce ergo tibi donatum est vt sicut in terris requieuit in te omnis gratie plenitudine sic nunc in celis inhabitẽ te omni plenitudine glorie. Tu itaq; mater gratie Tu mater misericordie. Tu mater venie te implenit deus omnium bonorum plenitudine vt si quid spei/si quid gratie/si quid salutis mundo processerit/noverit redundari ex te/vt etiam ait Bernardus. Vere tota es pulchra amica dei/et macula non est in te. Nunc igitur iocundare et deum vnum in sancta trinitate contemplare regnans cum dulci filio tuo sine fine. Sicq; virgo beata in celum super omnes angelos seu choros angelorum ꝛ super omnes sanctos gaudiose inthronizata laudatur ab omnibus sanctis et angelis: ꝛ benedicit deus in ipsa/ac per ipsam perenniter. Ascẽdat igitur fidelis anima in mẽtis speculam. et quantum potest videat in quanta sublimitate locata sit domina nostra. rogetq; illam cum Anselmo sic exaltatã dicẽdo. Cogita q̃s et recogita apud te pussima mater. Di nõ ad vãnã dũ sed saluandũ petõres cõditoꝛ nr. factꝰ est

homo ex te. Cur itaq; nõ inuabis nos peccatores q̃ in tãta celsitudinẽ es ppter nos elevata: vt te dñam habeat et venerek tota pariter creatura: an ideo vtrũ pereamꝰ amplius nõ curabis: qrquicquid de nobis miseris vltra eueniat: glorie tue nulla iactura inde pueniat. Et hoc quidẽ fortassis aliquo mõ bona dña posses sup tui solius exaltatiõe ꝛ vtilitate mater dei facta fuisses. sed vtiq; deus qui hominẽ assũpsit et tua castissima carne: hoc fecit pro tua ꝛ nostra cõi salute. Si ergo tu qui plena salute es potuta nõ intendis vt cadẽ salus p modulo nostro etiã ad nos vsq; pertingat Jã tuoꝝ sufficiẽs cõmodoꝝ nostroꝝ negligens esse videberis q̃ pro totius mundi saluatione meruisti fieri mater altissimi. O ergo devoti xpiani: vt gratiã p eius merita pmereamur: ac gloriã ipsaꝫ. laudemꝰ ꝛ supplicemꝰ ꝛ eiꝰ patrocinia flagitemus orantes sicut ꝛ eccl'ia solet eã invocare dicens. Salue regina misericordie vita dulcedo ꝛ spes nra salue. Ad te clamamꝰ exules filij eue. Ad te suspiramus gemẽtes et flẽtes in hac lachrymarũ valle. Eya ergo aduocata nra. illos tuos misericordes oculos ad nos cõverte. Et iesum bñdictũ fructũ vẽtris tui: nobis post hoc exiliũ ostẽde O clemens. O pia. O dulcis maria. Per tua sãctissima merita. fac nos dignos illa superna patria: in qua tu regnas gloriosa et super oẽs exaltata ac sublimata per infinita seculorum secula. Amen.

¶ Sermo. xliij. De coronatione marie.

¶ Thema.

Appetuũ coronata triumphat. Scribũtur hec verba Sapiẽtie. iiij. capitulo.

¶ Probemium.

OMnibus sanctis i celo datur corona gloríe: quasi corona aurea/et corona delapide pcioso. ꝛ hoc in signũ q; sunt filij regis eterni: heredesq; dei ꝛ coheredes xpi ad regnandũ cuꝫ ipso in secula seculorũ. Multo autẽ excellentius oibus hanc coronã dꝫ habere beatissima virgo. De qua propha Dauid inquit deo. pꝰ. xliij. Astitit regina a dextris tuis in vestitu deaurato: circũdata varietate. In quibus verbis ostẽdit q; ipsa gloriosa virgo tanq; regina celi diademate corona ta sedet a dextris filij vestitu aurato charitatis indumẽto: atq; circundata varietate omniũ virtutũ ac gratiarũ necnõ ꝛ oim gaudioꝝ. Quia (vt ait biero) Quicq̃d ceteris prestatũ est per partes: ipsi soli plene est datuꝫ. Uñ Eccli. xxiij. ipsa inquit. In plentudine sanctoꝝ detentio mea. Super quibus verbis Berñ: sic ait. Merito inqt in plenitudine sanctoꝝ eius. s. Marie detentio erat cui nec puritas angeloꝝ: nec fides defuit patriarchaꝝ nec spes pphetaꝝ nec aplorũ zelus nec cõstantia martyrum nec sobrietas cõfessorũ: nec castitas virginũ: nec fecunditas defuit cõiugatoꝝ. hec ille. Sed qñ in scriptura duas pcipuas coronas inuenimus: q̃bꝰ aliqui sancti in celo simul coronant. s. corona aurea ꝛ trina aureola vꝫ p̃dicationis/martyrij/ꝛ virginitatis. Ideo in pñti fmone de coronatione vgin is loqui volẽtes: ad honorẽ ipsius ꝛ ad incitandũ vos ad eius devotionẽ. pro exordio nri fmonis movebimꝰ talẽ q̃onẽ

¶ Utrũ btissima vgo maria excellẽtius oibus sanctis habeat coronã aureã ꝛ trinã aureolã vꝫ p̃dicationis/martyrij/ꝛ virginitatis. Dñm autem questio hec duo hꝫ mẽbra. Ideo ad singula divisim respõdebimus.

¶ Ad primũ ergo mẽbrũ respõdeo: ꝛ pro eius maiori itelligẽtia. Notãdũ est q; corona aurea est gloríe substantialis premiũ. Hec fm doct. super. iij. sentẽtiarũ di. xlix. cõsistit in clara visione dei: ꝛ sanctissime trinitatꝭ patris et filij ꝛ spũssancti. atq; in eius fruitione ꝛ sempiterna tentione: hec correspondet triplici virtuti theologice qua vnif hic aia p gr̃am vꝫ fidei ꝛ caritatis ꝛ spei. Unde his tribus vtutib⁹ in via succedũt tres dotes aie in patria: qua visio divina succedit fidei: qua. s. visione dotabif potẽtia aie intellectiua quodã habitu luminoso super-

infuso quo eleuatur ad deū clare videndū in summa et ineffabili iocunditate. Item fruitio amoris succedit charitati per quaz volitiua potentia anime inheret deo tāq̄ summe bonitati: z tota anima fruitur ineffabilis dulcedinis affluentia in ipso. Deniq̄ tentio z perpetua possessio succedit spei per quā ꝑm memoriā gratificatur et glorificatur anima innixa summe maiestati secura perfectissime de ꝓpetuatione glorie z tentionis dei. Unū Esa.lx. Tunc videbis et afflues z mirabitur z dilatabitur cor tuum. zc. Quoniā autem beatissima virgo superexcellenter pre omnibus alijs fulsit in hac vita virtutibus in premissis fide/spe/z charitate: ergo improportionabiliter sup omnes hanc aureā coronā glorie substātialis obtinet in patria. De hac accipi potest illud Eccli. xlv. Corona aurea super caput eius expressa signo sanctitatis: gloria honoris z opus fortitudinis. Dicitur aūt corona aurea quia radici charitatis hoc premiū essentiale correspōdet: vt volūt doctores: et nō generi operis. Aurum vero est incorruptibile: in quo notatur charitas que nunq̄ excidit. j. ad Cor. xiij. Item aurū delectabilius refulget in quo notatur visionis fruitiue claritas. Et sicut auro nullum metallum est preciosius: ita visione z fruitione dei nulla maior iocunditas: nullumq̄ maius ac nobilius premium esse potest. Deniq̄ sicut corona aurea continetur linea circulari que ita perfecta est vt ei nō possit fieri additio nisi accidentalis: ita illud premium essentiale est ita perfectum ꝙ quicquid superadditur accidentale est. Et sicut corona circularis ad eundez punctum a quo incipit terminatur: ita per ipsum premium essentiale creatura rationalis primo principio coniungitur a quo in esse per creationem exiuit. O ergo q̄iocunda. O q̄gloriosa est ista corona beate virginis qua pre omnibus angelis et sanctis videt deum patrez et ab eo genitum filium atq̄ spiritum sanctum ab vtroq̄ procedentem. Nam vt ait Bernard. super Canti. Reuera illud solum est verum gaudium quod de creatore concipitur. cui comparata omnis aliū de iocunditas meror est: omnis suauitas dolor est. omne dulce amarum: omne decorum fedum? omne postremo quod delectare potest molestum est. O q̄ felix illa regio in qua ingrediemur ad visionem diuinitatis: et egrediemur ad visionem humanitatis Christi. et vtrobiq̄ pascua dulcedinis eterne inuenie mus. Et quid tunc est in gloriosissima dei matre? O vere gloriosa dicta sūt de te ciuitas dei nostri. Clama hic contra malos christianos dicens. O miseri peccatores/cur non obseruatis mandata dei vt et vos valeatis ascendere illam celestē patriam: et in ea sublimari? Cur non insudatis bonis operib9? Cur non relinquitis vicia et peccata que ducunt homines ad tartareas regiones? O vere infelices sunt illi qui querunt suam felicitatem in hoc seculo. s. in bene et laute comedere et bibere ac bene luxuriari. O machometani et non christiani. Credite mihi ꝙ tria vos decipiunt. Primum est spes diu viuendi. quia quilibet vestrū forte sperat se diu victurum: sed vbe illi qui sibi ꝑpsi vitam longam promittit zc. Secundū sunt diuitie huius seculi: in quibus corda vestra ponitis. et ideo que dei sunt non potestis sapere. zc. Tertium est spes venie consequende de peccatis sine bonis operibus. Ha miseri q̄ bene a diabolo estis decepti. Vos ignoratis forte qđ ait Hieron. ꝙ de mille hominum quorum mala semper fuit vita vir vnus reperitur qui in termino vite sue mereatur cōsequi diuinam misericordiam. Conuertimini igitur nunc ad dominum deum: et agite penitentiaz: si optatis ingredi z possidere illam gloriam celestem.

A D secundū questionis membrum respondeo z dico ꝙ btā virgo in celo est coronata excellentius omnibus/tribus aureolis. scz predicationis/martyrij/z virginitatis. Ad cuius clariorem habendam noticiam et ad maiorem declarationem videndum est. Primo quid sit aureola corona. Secundo vtrū sit in anima vel in corpore.

¶ Quantum ad primum quesitū dico ꝙ aureola corona: est gaudiū de operib9 a se factis rōnē habentibus victorie excellētis per qđ apparebit exterius in corpore quidam decor qui predictū interius gaudiuz exterius declarabit. Et sic ex dictis patet ꝙ aureola est gaudiū de bonis creatis: nō quibuscunq̄: sed priuilegiatis priuilegio victorie excellētis. Et quia omne gaudiū de bono creato pertinet ad accidētale premiuz. Ideo aureola est accidētale premiū Et vr respectu auree vocabulo significante diminutionē ad significandū ꝙ est multo minus premiū ꝙ aurea. Et hec figurata fuerūt. Exodi. xxv. vbi dicitur de tabula q̄ ponebat super arcā. facies illi labiuz aureū per circuitū. z ipsi labio coronā interasilem altā quattuor digitis: z sup illaz alteram coronā aureolam in quo significatum fuit ꝙ aureola est aliquid accidentale superadditū auree: nō tamē omne p̄mium accidentale aureola est: qz nō omnia opera que fecerunt beati z de quibus gaudent habent rationē victorie excellentis. et tamen gaudiū de illis cū sit de bono creato est premiū accidētale. Unde beati oēs habent aliquod premiū accidētale et tamen omnes nō habent aureolā: quia illam nō habent niſi virgines/martyres/z predicatores.

¶ Quantū ad secundū videndū. s. vtruz aureola sit in anima vel in corpore? Dico ꝙ sicut habituz est ō. aureola in beatis est gaudium de bonis operibus anime factis rationem habentibus victorie excellētis per quod apparebit exteri9 in corpore: quidam decor qui gaudiū interius predictuz exterius declarabit. Gaudium autē est in anima: decor autem in corpore. Illud declarans gaudiū: effectus eius est vel aliqđ aliquomodo ordinatum tanq̄ signū ad ipsum principaliter. ergo z qua ſi essentialiter aureola erit in anima et eius signū aliquid sensibile erit in corpore: siue sit effectum ab interiori gaudio siue non. quod maxime dico propter cicatrices martyrij que videntur esse signum aureole martyrum existentis in anima: cuz tamen ab ea non sint effecte.

¶ His visis z declaratis. Nunc ad propositum principale redeundo.

Primo de aureola predicationis. Utrum illā beata virgo habeat precellentem omniū aureolas aliorum predicatorum? Aliqui arguunt ꝙ nō: vel ſi habet illam habet inferiorem ceteris predicatoribus. Et probāt suum intētum sic. Nam (vt dicunt naturales philosophi) Deficiente causa deficit effectus. Beata autem virgo non habuit statum predicatorum vel doctorum: nec exercuit ipsa actuz predicationis aut docendi sicut alij multi exercuerunt. Aureola vero debetur exercitio actus: vt volunt doctores super. iij. dist. xlix. ergo ipsa non habuit aureolam predicatorum: nec videtur quomodo precellentem alijs habeat aureolam hanc.

¶ Sed hoc non obstante: dico ꝙ beata v̄go habet aureolam predicationis precellentem omnium aureolas aliorum predicatorum. quod probatur triplici ratione.

¶ Primo quia plus est predicare factoq̄ verbo. sed alij predicauerunt verbo. Beata autem virgo predicabat principaliter facto. Et ſi dicitur ꝙ alij ꝑdicabant facto hoc fuit per accidens. accidit enim facto aliorum ꝙ sit signum vel exemplum. sed beata virgo per se factis vtebatur pro verbis in sua predicatione. sicut patet in desponsatione: in purificatione. z sacramētorū susceptione. et consilijs quibus vtebatur: non ad sui perfectionem sed ad nostram instructionem et vtilitatem.

¶ Secundo quia ipsa summos predicatores z doctores totius fidei catholice. id est apostolos et euāgelistas vocebat. Hā Luce. ij. ca. scriptum est. Maria cōseruabat omnia verba hec conferens in corde suo. Ubi dicunt sancti ꝙ ideo cōseruabat hec. vt ea oportunis temporibus ad scribendum euangelistis reuelaret. et eos de reb9 arduis circa christi incarnationē doceret. Ergo ipsa doctrix et magistra fuit apl̄oz z euāgelistaz. q̄ in arduis ipsā ꝓsulebāt z querebāt: vt pote sup oēs spiritu-

Universidad de Deusto
Biblioteca

sancto plenam:

¶ Tertio. ipsa omnes predicatores post christum excedit quia omnes alij predicabant et docebāt per verbum creatum. Beata ergo virgo predicauit per verbum increatū. i. xpm dei verbū et dei filiū quez carne induit ad pdicandū mundo. Ergo sicut pdicauit excellēti⁹. ita z excellētissimam aureolā habet. Nam ait Damascē. Hec beatoz btissima a nullo illustriū vincit. Quod quidē fieret si ipsa aureolā precellentioze nō haberet. Et sic patet respō sio ad obiectum.

¶ Secundo de aureola martyrū dico q illā habet precellentē omniū aureolas martyrum. qm̄ gladius doloris quez sustinuit ipsa beata virgo in xpi passione fuit excellentior in acerbitate martyrū oim corporali dolore et passione. Et hoc probatur multiplici ratione.

¶ Primo ratiōe originis. qz dolor passionis oritur a lesione carnis cum pceptione sensus z redūdat in aīa. Dolor vero compassionis oīk et incipit in aīa. z redundat in sensum z carnē. Quāto igit aīa est potentior z magis dominās sup carnem. Et caro delicatior z magis subiecta aīe: tāto maior fit redundantia: z maior dolor est q̄ icipit ab anima q̄ ille qui incipit a carne. Qz igit erat ita in gloriosa virgine. ergo maior fuit dolor cōpassionis in ipsa q̄ dolor passionis q̄ est ex parte nature corruptibilis. Unde dicit Hiero. q beata dei genitrix in ea parte passa est q̄ impassibilis habetur. Et ideo vt ita fatear. qz spūaliter z atrocius passa est gladio passionis plusq̄ martyr fuit. Nam maior est afflictio que penetrat a iam scindendo. q̄ q̄ carnē. Sed in alijs martyribus gladius doloris penetrauit carnē. In virgine autem animam. Igitur ꝛc.

¶ Secundo idem probatur ratione idētitatis vel redūdationis. Qz gladius doloris passionis xpi fuit acerbissimus super oēs martyrū dolores. iuxta illud Tren. j. O vos oēs q̄ trāsitis p viā attēdite z videte si est dolor. similis sicut dolor meus. Sz qm̄ aiam beate marie ipse idē gladius passionis xpi ptrāsiuit: et in ipsa redūdabat. Ergo acerbior fuit alijs martyrib⁹. Hinc Bernard. in sermone de passione qui incipit. Si linguis hominuz. dicit sic. Quod in carne christi agebant claui z lācea: hoc in vginis mente agebat passio naturalis affectionis et materna angustia.

¶ Tertio. ratione amissionis seu causationis: qz gladius doloris summi/cōsurgit ex gladio amoris summi in ipsa btā vgine maria. Et hoc sic lucidius declarat. Qm̄ ois dolor ex amore. Quod em̄ cum amore possidet: cū dolore amittitur. Et ideo vbi summus et impproportionabilis amor. ibi summus z impproportionabilis dolor de amati amissione. Sed qz dolor martyrū in sua passione causabat ex naturali amore corporis. Dolor aūt vginis marie i xpi passiōe causabat a gfa sit et a natura: magis tñ a gfa z ab amore gratuito. Sed quia gratia impproportionabiliter pfectior et fortior est q̄ natura. Unde impproportionabiliter maior est amor gratuitus q̄ amor naturalis. Propterea sancti Laurentius et Uicentius ac alij multi leguntur tocūdasse: etiā in tormentis acerbissimis: vbi naturalis dolor maxime vigere deberet letabantur autem ex feruentia amoris gratuiti. Sequitur ergo q̄ sicut gratia impproportionabiliter fortius monet q̄ natura: ita dolor causatur a gratia maior et impproportionabiliter q̄ dolor causatus a natura. Et p consequens dolor beate Marie qui causabat a natura et gratia. incōparabiliter maior erat dolore alioruz martyrum. Ex quo em̄ mens marie fuit plena charitate et gratia pre alijs impproportionabiliter. Ergo nullum habet retinaculum quin toto impetu in efficatia habitus ad compassionem et tristiciam super christo passo materna affectione ferretur. Hinc Barnar. super. Missus est. dicit Lōge eam plusq̄ martyrem censemus: in qua passionis. s. corporalis sensum superat compassionis affectus.

¶ Sed vi. in beata virgine nulla erat lesio in carne: sed tātum in mente. In martyribus autem erat dolor in carne et simul etiam in mente cum anima cōmuni cet passionibus corporis ppter cōiūctionem. ergo martyres duplici. z p cōsequēs

amplioi dolore dolebam q̄ Maria? Rñdetur q̄ in martyrib⁹ parua erat vis doloris in mente: sed tota consistebat quasi in carne. Unde z cōsolationē maximā percipiebāt in mēte ex passione pro xpo suscepta. Sed in beata virgine erat econuerso. Ergo in ipsa fuit dolor acerbissimus.

¶ Nec valet obiectio si dicas: q̄ etiam in beata virgine fuit gaudiū admixtū dolori. qz gaudebat de humani generis redemptione: eo q̄ voluntas virginis ad vtrāq; faciem ferri in totū actū totaliter finebat vt simul summe gauderet in ratione de redemptione humani gñis ac summe doleret ex affectu materno in christi perempti one corporali.

¶ Deniq; non valet. si obīcias q̄ dolor passionis corporalis magis est extermina tiuus vite corporalis q̄ dolor cōpassionis qui est in aīa tñmodo: eo q̄ aliquādo tantus est dolor in aīa qñ videt homo totalit perturbat⁹ est q̄ absorbet omnē doloremi corporalez: imo qñq; homo ex dolore aie inūcit sibīpi manus et nō curat dolores sibīpsi inferre corporales z mortē. Uñ pz q̄ fortior dolor mentis beate marie fuerit oi dolore corporali martirū predictis rationibus. O igitur peccator considera q̄tuz passus est pro te xps deus: et q̄tum cōpassa est pia mater eius: O vere ferreū pect⁹ et adamātinum cor hois peccatoris q̄ nō cōdolet et nō cōmouetur ad lamenta: tñ super tot et tantis doloribus etiam petre scisse sunt: monumta q; aperta: sol etiaz tenebrat⁹ luxit: et terra mota plāctū ostdit.

¶ Tertio de aureola virginitatis obicitur. quia dicente apl'o. Non coronabitur nisi qui legittime certauerit. sed beata virgo nullū certamen virginū nec aliquā difficultatē cōtinentie habuit. quia nullā pugnā i carne habuit vnq̄. Uñ dicunt naturales phi losophi: q̄ cōtinens est qui patitur et non deducitur: insensibilis qui nec patitur nec deducitur. Cum ergo beata virgo non patiebatur a carne: aureola aūt virginitatz debetur pugne et victorie: non videf quomodo eius virginitatis aureola precellat omniū virginum aureolam. ¶ Ad hoc ergo respondetur q̄ beata virgo habet pro p̄mio virginitatis aureolam precellentissimam. Et licet non habuerit pugnam per tentationem que est a carne habuit tamē per tentationem que est ab hoste qui nec ipsum christū reueritus fuit tentare. Uñ sicut victoria beate virginis fuit gloriosissima quoniam fomes sic in ipsa sopita et extincta vt nunq̄ aliquem affectum velicamentū haberet: nec ipsa peccare etiā venialiter posset: ita eius victorie corona est gloriosissima super omnes virginū coronas. Amplius ipsa beata virgo fuit et ē virgo virginū per excellentiam. ergo quic quid debetur alijs virginibus debetur ei excellentius. Deniq; beata virgo est regina virginū et hoc sibi soli conuenit. Ipsa enim sola a maledicto legis virginitatez seruauit et eam liberam et gloriosam reddidit. Sic omnes virgines per eam glorificate sunt. Et per consequens ipsa est effecta regina virginum: alie tantūmodo ancille et pedisseque. Ideo p̄s. Adducentur regi virgines post eam. ꝛc. Sed quia impproportionabiliter maior est corona regine q̄ ancille. Ergo beate virginis aureola est excellentissima. O igitur virginum vgo benedicta: O sancto⁹ sanctissima z oim beatorum gloria. O gloriosa vña excelsa super sydera qui te creauit prouide lactasti sacro vbere. Quid in tuam laudē dicere possumus: cum sis oium excellētissima domina. Regina celi gloriosissima: z mater omnipotentis dei dignissima: vere ergo felix es et felicissima ac omni laudedignissima. Clama hic ad populū. di.

¶ Audisti O deuoti christiani: que et quanta pulchra hoc mane de coronatione Marie virginis vobis declaraui. Quomodo in celis omnibus coronis. videlic et aurea et tribus aureolis excellenter existit coronata. Nunc autem si optatis consequi remissionē peccatorum vestrorum: habere gratiam in hoc mundo/et in futuro gl̄iaz corde contrito/in humilitate spiritus/devota mente. conetis illam gloriosam virginem benedicere et glorificare. iuxta dictum apostoli. Salutate mariaz que plus omnibus laborauit in nobis. Inter ceteras autez orationes et laudes ipsi virgini

gratissimas: est eius corona: quam debēt dicere quotidie omnes deuoti christiani. In qua quidem corona dicūtur. lxiij. Aue maria in cōmemoratione annorū q̄bus ipsa virgo benedicta vixit in hoc mundo. Licet enim de tempore annorum eius. In presenti vita fuerit varie opiniones. Tñ hec videtur cōmunior. Et possunt sic ei⁹ anni cōputari. vz q̄ quando concepit dei filium complesset annum quattuordecimū. et intrasset quintūdecimū. per tantū tempus q̄ postea quando peperit suum benedictū filium compleuerat quintūdecimū annum. Quia vero eius filius mortuus est triginta trium annorum. ideo ipa tunc habebat. xl viij. ¶Post ascēsionē vero filij sui vixit annis quattuordecim cōpletis. et intrauit quintūdecimū annum. Et sic ipsa vixit in hoc mundo annis. lxij. cōpletis: et tetigit de. lxiij. Et ob hoc ei⁹ vita dr fuisse annorū. lxiij. sicut t ei⁹ filij dr stetisse mortui⁹ trib⁹ dieb⁹ q: tetigit de trib⁹ dieb⁹. In hac.n. corona interponūf septez pf noster: et ab vno eorū incipit. vt significetur q̄ omnem gratiā suam recepit ipsa benedicta virgo a patre celesti a quo omne datum optimum et omne donum perfectū descendit. Et deinde pgreditur de decem in decem Aue maria semper interponēdo ¶Pater noster: donec cōpleuerint. lx. Aue maria. Et tunc dicitur septimū ¶Pater noster. Et in fine addunf tria Aue maria. In quibus omnibus predictis corona virginis predicta consistit: que valde deo t ipsi marie est gratissima.

¶Multas enim benedictiones et vtilitates consequimur cum deuote dicimus dictam coronam marie virginis.

¶Primo nam q̄ benedictionē seu vtilitatem operatiuam cōsequimur a deo. vz. a patre celesti: eo q̄ eius dilectissima spōsa a nobis in ipsa corona veneratur. A filio etiam. quia eius charissima mater honoratur. Et a spiritusancto quia vas thesauri ipsius a nobis in reuerētia habetur Cum enim cuilibet sancto dicat deus illud. Sēn. xxvij. Qui benedixerit tibi bñdictionibus repleatur. Profecto ille qui dicēdo coronā bñdicit v̄ginē mariā: a tota trinitate benedicitur. t de plenitudine benedictionū ipsius virginis recipit. nō ergo amittitur illa hora que in dicēda corona expenditur: sed deo consecratur/ t a tota trinitate acceptatur. Qz vero dei dicere est facere. iuxta illud. pā. Ipse dixit t facta sunt. Ideo eius benedicere est benefacere. Et consequent deus qui dicentes coronam benedicit eis benefacit.

¶Scdo remissiuā quoq; bñdictionē consequimur dicendo coronam. Nam cum benedictio sacerdotis/ episcopi/ cardinalis/ t pape/ remittat de peccatj venialib⁹ secundum aliquos theologos in. iij. sententiarum: dist. xx. et aliquos doc. super illud. Salutem et apostolicam benedictionem. Multomagis benedictionem dei que est magis curialis. Sciēdum est autē q̄ a diuersis summis pōtificibus concessē sunt diuerse indulgentie dicētib⁹ Aue maria. que licet credātur esse maioris numeri q̄ nunc exprimam. tamen colligendo ea solum que pro certo sciunf. Quando quis dicit. Aue maria consequitur indulgētiam. cclxxxviij. dierum. Et quādo Jesus totidem. Et quādo dicitur Sancta maria habentur. xl. dies de indulgentia. Quia igitur in corona dicitur. lxij. vicibus Aue maria: et iesus/ ac sancta maria. tē. Ideo in summa quis dicens coronaz consequitur dies ducentos septuaginta tria milia sexcentum quinquaginta octo de indulgentia.

¶Tertio benedictionem quoq; compensatiuam recipiunt dicentes coronam. In recompensationem enim istius benedictionis qua in ipsa corona benedicūt dei matrem. benedicuntur et ipsi non solum a deo. sed etiam a tota curia celesti. Omnes enim angeli et beati dicunt beate virgini illud. Rume. xxij.. Qui benedixerit tibi sit ipse benedictus. Unde quando benedicimus ipsam virginem et eius filiuz respondet ipsa dei genitrix et omnis paradisus secum. Sitis et vos benedicti. Dicitur enim in communi prouerbio. Quale verbum dixeris tale audies. Ipsa ergo pyssima virgo nos resalutat quando

eam salutamus. Aliter non haberet in se vrbanitatē ac curialitatē: q: Eccliasti. xlj dicit. Erubescite a salutantibus de silentio. Nam si alicui quis dicat. Bon⁹ dies. Ille si nō est valde rusticus. Respōdet. Bonus dies t bon⁹ annus. Quanto ergo magis hoc faciet beata virgo nobis salutātibus eam? Habet cñ valde gratas salutatiōes nostras. O ergo deuoti christiani si velitis saluari sepe salutate Mariam. vt cñ inquit Bernar. Non venit ad veniam qui nescit amare Mariam.

¶Quarto. Benedictionē etiam confortatiuā recipimus deuote dicendo coronā. Nam efficimur filij ipsius v̄ginis: t consequenter ab ea tanq̄ a bona matre confortamur. Unde sciendū est q̄ ipsi beate virgini marie (vt habef Joh. xix. ca.) xp̄s in cruce dixit de Johanne. Mulier: ecce filius tuus. Tanta fuit potentia huius verbi: q̄ fecit ipsum Johannē verū filiū adoptiuum ipsius virginis: t dedit ei affectū filialem erga matrem t ecōtra immo maiorem q̄ sit cōmuniter inter filium naturalem et matrem eius quia maior t est vis gratie q̄ nature. Quia vero Johannes interpretatur in quo est gratia. Ipse Johannes accepit hanc filiationem pro omnib⁹ qui voluerint esse t viuere in gratia dei et ipsius v̄ginis. Imperator cñ celestis stās in tribunali crucis nos adoptauit i filios matris sue dicens ei de quolibet nostrum Ecce filius tuus. q. d. Assigno q̄ tibi sint filij omnes qui voluerint esse tui deuoti t te reuerentur sicut matrem salutare t venerari. Et ideo ipsa nos filios suos nō potest refutare: sed cogitur materna pietate cōsolari. Unde ait illud Esa. xlix. c. Nunquid obliuiscī potest mater infantuli sui: et si ipsa oblita fuerit: ego non obliuiscar tui. Pater cñ dulcius amat filium: q̄ pater quia non tantū est passus pater in ipso filio in Incem producēdo quātum mater. Debet igitur ipsa benigna virgo nos tenere t diligere sicut mēbra filij qui est frater noster: t pro indiuiso dare nobis paradisum t hereditatem celestem. Et hec corona est quasi protestatio quedam et depprecatio filialis. ac si diceremꝰ. Nos pyssima virgo sumus filij tui. et ideo petimus benedictionē maternaz: quia benedictio matris firmat domos filiorum. Ecclesiastici. iij. ca.

¶Quinto. Benedictionem quoq; accumulatiuam. s. donorum spūalium/ t gratiarum/ atq; meritorum recipimus dicendo coronā. Immo a multis periculis tam corporis q̄ anime liberamur t de hoc habemus multa exempla que nimis lōgum esset illa narrare. Quapropter brevitatis causa ea relinquo. O igitur preciosa corona. et gloriose virgini gratissima. que etiā tante est virtutis vt demonū superat potestatem. Nec immerito. Nam per ipsam coronam benedicim⁹ illam per cuius benedictionem confracte sunt diabolice potestates. Quando cñ in corona dicimus ipsi benedicte v̄gini. Benedicta tu in mulieribus: perinde est/ ac si diceremus. Benedictus sit dies in quo nata es. Benedicta hora quādo orabas. Benedicta quādo fuisti desponsata. Benedicta quando fuisti annūciata. tē. Et sic renouamus ei coronam ab angelo sibi de paradiso allatam. Ipsa vero vnicuiq; nostrum respondet. Benedicta sit vita tua. et benedicti anni tui: menses t dies tui. tē. Studeatis ergo o deuoti christiani ad honorem marie virginis quotidie deuota mente hanc eius coronam dicere. Et licet aliquis vestrum male viuat: non debet tamen vnq̄ a laudibus Marie cessare et a sua deuotione discedere. Immo quanto quis magis est in peccatis involutus: tanto plus conari debet dicere coronam ipsius virginis marie et illi deuote seruire: quoniam multotiens illi tali peccatori/ ipsa benedicta virgo implorat a deo/ propter illā deuotionem/ intellectus illuminationem t peccatorum remissionem: et tandem celestem gloriam: ad quam nos perducere dignetur ipsa benedicta virgo et eius filius dominꝰ noster Jesus christus qui est benedictus in secula seculorum.

AMEN.

¶ Sermo.xliiij. De dedicatione sabbati ad honorem marie virginis. ¶ Thema.

Jestribulationis ⁊ angustie dies hec. habetur hec vba Esaye xxxvij.ca. Uel istud. Sabbatum em̃ dies requietionis. Leuit.xxj.c. Aut etiã istud. Sctũs ē em̃ hic dies.ij. Esdre.ix.ca.

¶ Prologus.

Sacrosancta mater ecclia (fratres dilectissimi) spũsctõ illuminata: oẽs dies hebdomade sic dispensat: ꝙ diem dñicum sanctissime trinitati: diem lune defunctis: diem martis martyribus ⁊ sanctis oibus: licet aliqui dicant ꝙ peccatorib9. Diez vero mercurij angelis. diem iouis spũisancto. diez veneris passioni xpi. Diem autez sabbati Marie dedicauit. et hoc nõ sine rõne videtur fuisse institutũ. Quapropter talia me cõsiderante ⁊ perquirere ac perscrutari volente hoc mane censui fore satis vtile ad populũ de hac dedicatione siue institutione sabbati ad honorẽ Marie virginis verba facere. Et pro exordio sermonis talem questionẽ mouere.

¶ Cur ecclesia sancta dei/diem sabbati dedicauit ⁊ appropriauit btẽ marie vgini

Ad quã questionem respondeo ꝙ dies sabbati est dedicat9 ⁊ appropriatus ipi benedicte matri dei multiplici ratione.

¶ Primo ratione requietionis.
¶ Secundo ratione benedictionis.
¶ Tertio ratione mediationis.:
¶ Quarto ratione sepelitionis.
¶ Quinto ratione derelictionis.
¶ Sexto ratione passionis.

¶ Primo ratione requietionis. Sicut em̃ in die sabbati deus requieuit ab omni opere qũ patrarat. Sen̄.ij. ita xps intrans beatissime virginis vterũ requieuit in ea. Nã spiritussanct9 in nullo sanctor̃ inuenit plenã requiẽ nisi in xpo et beata vgine: qz in oibus alijs sctis saltẽ habuit repugnãtiã pcti originalis vl̃ venial: sz i xpo tm̃ fe ei9 nullã repugnãtiã inuenit: ⁊ ideo in eis p fecte requeuit. Et hoc figuratũ fuit Sen̄. viij.c. vbi dr ꝙ colũba de archa emissa' nõ inuenit vbi req̃escceret pes ei9. sed reuersa est in archã. Et similiter spũssctũs nõ iuenit in diluuio pctor̃ requiẽ nisi in Maria Si ergo dies quo de9 cessauit a creatione rerũ tẽporaliũ sctificat9 est. qz summ9 opifex de9 suã operationẽ cõpleuit in eo. ¶ Cũ opus recreatiõis sit maius opere creationis/qz in recreatione deus homo fact9 est. iuxta illũ. Joh.j.c. Uerbũ caro factũ est: profecto etiã ⁊ multomagis debuit vnus dies ebdomade deputari ad recolẽdũ hoc mysteriũ requietiõis xpi in vtero vginali ad honorẽ ipsi9 vginis. Et qz sabbato iste benedict9 Jesus quasi ab oibus opib9 vacans cõpleta humana redẽptiõe et recreatione: in sepulchro req̃euit. Ipsa qz sabbatum interpretat̃ requies: cõueniẽter talis dies deputat9 est ad honorẽ ipsi9 matris dei de qua ipse inq̃t. ps̄. cxxxj. Hec req̃es mea i seculũ seculi. hic habitabo quoniã elegi eam.

¶ Secundo benedictione hoc factum est benedictionis/quia sicut ipsa dies sabbati fuit a deo benedicta/Sen̄.ij. ita et beatissima vgo fuit a deo pre omnibus benedicta. Uñ illi dixit angelus ex parte dei. Luc.j. cap. Benedicta tu in mulierib9. Pater enim eternus benedixit eam accipiendo in spõsam. filius in matrem. et spiritussanctus in suũ sacrariuz. Angelus quoq nõ solũ in persona dei. sed etiã ex parte omniũ angelorũ et cunctarũ creaturarũ eam benedixit? Et ideo sup illa vba/Luc.j. Beatã me dicẽt oẽs gnatiões. ait q̃dã glo. s. celi ⁊ tre. Gnones aũt celi consistũt in nouem ordinib9 angelor̃ qui oẽs eam dicũt beatam. scz seraphin qz fuit igni diuini amoris totaliter inflammata. Cherubin. quia fuit splendore diuine cognitionis totalit illustrata. Throni. qz fuit tota mente trãquilla et q̃eta. Dñationes. qz corpori suo et omnib9 vicijs plene dñata est. virtutes quia gloria miraculor̃ illustrata extitit. Potestates. quia potentia demonũ refrenauit. Principatus. qz de oibus regnis ⁊ prouincijs magnã habet prouidentiã. Archangeli. qz de oibus ciuitatibus et locis magnã habet diligentiã. Angeli. quia de oibus hoibus et singularibus psonis magnam habet curam.

Generationes aũt terre consistũt in sex generibus sanctor̃ qui oẽs eã dicũt benedictaz/ex eo qz oẽs virtutes quas ipsi habuerunt particulariter in ea fuerunt vltra ⁊ magis excellenter. Nã in ea fuit fides patriarcharũ. spes prophetar̃. zelus apostolorũ. Constantia martyrũ. Confessor̃ sobrietas. et puritas siue castitas virginum

¶ Uel potest dici ꝙ tres gnationes sunt: vna est pure spiritualis. s. angelor̃. Secũda est pure corporalis. Tertia est ex vtroq cõpositor̃. s. hoiz. Prima generatio dicit esse beatam. qz genuit suũ restauratorem. Secunda. qz genuit suũ reuocatorẽ. Tertia. qz genuit suum redemptorẽ.

¶ Uel potest dici fm Aug. in quodaz sermone ꝙ quattuor sunt generationes hoiz vna est sine viro et femina: sicut Adã. Secũda de viro sine femina. sicut Eua. Tertia de viro et femina sicut nos oẽs generamur. Quarto ē de femina sine viro: sicut xps generatus est. Bene igit virginẽ mariã beatã dicunt oẽs generationes. qz tres prime gnationes beatificãt et glorificant quartã gnationẽ virginis. ex eo ꝙ per illã oẽs ad celestẽ patriã reuertũtur. vnde in primo parẽte fuerunt expulsi: quod significatũ est. Sen̄. xv. vbi dixit deus Abrahe ꝙ semẽ suũ debebat esse peregrinũ egipto vsq ad quartã gnationẽ: ⁊ in quarta gnatione/Reuerti in terrã pmissionis. Qualiter aũt tres prime gnationes eaz dicere debent beatã: dicit. Bern̄. in quodã sermone inquiens. Letare pater Adã: sed tu mater eua magis exulta. quia sicut omnium fuistis parẽtes. ita omniũ fuistis pemptores: ⁊ ꝙ infelicius est: prius peremptores ꝙ parẽtes. Propterea curre Eua ad mariã: curre mater ad filiã: filia pmfe relpõdeat. illa matris opprobriũ auferat. ipsa patri pmfe satisfaciat. qm̃ sicut vir eccidit per feminam ita per feminam sublevatus est. Et infra. Currite nunc matres et filie. currite nunc omnes que post eaz parturimini et parturitis eũ tristicia. Adite virginalem thalamum. adite sipotestis sororis vestre pudicum cubiculũm.

¶ Uel potest dici ꝙ est vna gnatio i celosz generatio angelorum. Alia erat in inferno: scilicet sanctorum patrum. Tertia in purgatorio. scz purgandorum. Quarta est in mundo scz hominum fidelium. Omnes ergo iste generationes ipsam benedicunt. Nã angeli per ipsaz in numero reparanf. Scti pfes de ifernali carcere liberantur: purgandi de purgatorio eripiuntur. fideles per ipsam saluantur.

¶ Et si dicatur ꝙ aliqui inueniuntur ita scelerati ꝙ eam nunq̃ benedicunt: sz maledicunt. Itẽ aliqui sunt non solum infideles sed etiam de baptizatis. qui de illa noticiã nõ habent: vt sunt parvuli. ⁊ ideo eam actualiter non benedicunt. Dico ꝙ potest exponi: oẽs generationes. i. aliqui de oib9 gnationib9: qz de oib9 gnationib9 aliq̃ sunt cõuersi. ad fidẽ qui laudant beatissimam virginem et ideo benedicunt. et est distributio pro generibus singulorũ sicut sepe distribuit terminꝰ vniuersalis i sacra scriptura. De qua distributiõe habetur per theologos in.iiij. di.xlvj. Unde patet ꝙ ratione benedictionis sabbatum est ad honorẽ Marie virginis dedicatũ.

¶ Tertio hoc factum est Ratione mediationis. Quia sicut sabbatum est medium inter diem gaudiosum. s. dominicum diem. et diem doloriosum. s. feriam sextam: ita ipa virgo est mediatrix inter deum ⁊ hominẽ Et hoc multipliciter.

¶ Primo est mediatrix nostre saluatiõis Juxta illud. ps̄. Deus autem noster ante secula operatus est salutem in medio terre: quod exponens Bernar. in quodã sermone ait. Operatus est Jesus salutem in medio terre. i. dest in vtero virginis marie ad quam sicut ad medium et sicut ad causam rerum: et ad negotium singulorum respiciunt: et qui habitant in celo et qui habitant in terra: et qui in inferno: et qui nos precesserunt: et nos qui nunc sumus: et qui nos sequentur. et nati natorum: et

qui nascentur ab illis. Qui in celo sunt. vt restaurẽtur. Qui sunt in inferno vt eripiantur. Qui nos precesserunt. vt prophete fideles inueniantur. Qui sequentur vt glorificentur. Idcirco beatam te dicent omnes generatiões. genitrix dei. Regina celi. Domina mundi: que generationib9 cunctis/vitam ⁊ gloriaz genuisti. In te reperiunt angeli leticiam. iusti gratiã: peccatores veniam. In te oculi totius creature merito respiciunt: quoniam de te et in te benigna manus omnipotentis dei. quos creauerat recreauit.

¶ Secundo est mediatrix nostre coniunctionis et vnionis: quia nos disiunctos et diuisos a deo illi coniungit et vnit. Et sic beata virgo sapit vim copule: de cui9 natura est coniungere et copulare diuersa. Et ponunt media inter diuersa. Unde Bernar. in sermone assumptionis dicit. Preciosum munus terra nostra direxit celum. vt dando et accipiendo amicitiarum felici fedre copulentur humana diuinis/et terrena celestibus. Hec ille.

¶ Tertio est mediatrix nostre iustificationis: demones enim nostram iustificationem impediũt. vel suis representationibus nos infestando. vel in bonis operib9 nos impediendo. vel a finali perseuerantia nos retrahendo. Sed virgo maria omnia ista impedimẽta expellit: Et ideo nostram iustificationem perficit.

¶ Quarto est mediatrix nostre reconciliationis. peccato: enim efficitur inimicus dei propter peccatum carnalis concupiscentie. vel superbie. aut auaritie. Ista autem dei mediatrix/hos inimicos dei. sepe reconciliat: dum eos ad penitentiam reuocat.

¶ Quinto est mediatrix nostre intercessionis: ipsa enim pro nobis quotidie intercedit. Idco. Bernar. in sermone de annũciatione ait. Si ad deum patrem vereris accedere/ad filium fuge. quia hunc tibi fratrem maria dedit. Sed si forte in ipso maiestatem vereris diuinam. ad mariam curre in qua est humanitas pura. et ipsa exaudietur pro sua reuerentia. vnde claret ꝙ virgo maria est mediatrix inter nos et deum. sicut sabbatuz est medium inter diem gaudiosum. ſ. dominicum: et diem doloroſum. ſ. diem veneris et ideo ratiõe mediationis dies sabbati est dedicat9 ei9 ad honorem.

¶ Quarto ratione sepelitionis. quia per totã diem sabbati corp9 domini in sepulchro sepultum iacuit. Die enim veneris in sero beatissima virgo suo benedicto filio cũ immenso dolore et lachrymis sepulturaz impendit: et quando illud sacratissimum corpus perfecte in sepulchro reconditus fuit Jam inceperat nox sabbati. licet inciuz sepulture incepisset in fine ipius diei serie. Et sic ad memoriam istaruz exequiarum. ad eius honorem sabbatum fuit dedicatum. quia sicut corp9 filij sui illa die fuit i tumulo clausuz. ita cor virginis fuit dolore concluſum.

¶ Quinto hoc fuit institutũ ratione derelictionis. Nam fides xpi ab omnibus discipulis derelicta est. et hoc die in ipsa sola virgine perstitit. que domi remãsit expectãs resurrectionem filij.

¶ Sed quidã arguunt ꝙ etiã alij habuerint fidem tali die. Nam iohannes etiam ipse secutus est xpm ad crucẽ: et ibi manebat cũ ipsa virgine. Joh. xix. Itẽ credit interfuisse sepelitioni xpi cũ ipsa ỽgine. Cucurrit etiam cũ petro ad monumentũ domini. vt habek Joh. xx. Itẽ vt dicit Aug. super Joh. Petrus qui negãdo xpm fuit mortuus: plorando resurrexit et reuixit. Preterea maria magdalena secuta est dominum cum alijs mulierib9 vsq; ad crucem. que sancte mulieres sue sepelitioni interfuerunt atq; postea vnguenta parauerunt vt vngerent corpus Jesu. et cum ipsis vnguentis perrexerunt ad monumẽtum. vt habetur. Matth. xxvij. Mar. vl. Luc. xxiij. et Joh. xx. et consequenter videntur habuisse fidem.

¶ Quibus respondetur ꝙ in sola virgine remansit perfecta fides in passione christi. Unde super illa verba. Joban. xiij. vt cuz factũ fuerit credati: it glo. In a plis nulla fides remansit in passione christi. et

Augu. sup Joh. dicit. ꝙ apostoli non solũ carnẽ xpi reliquerunt. sed etiã mẽtis fidẽ. Unde sabbato sancto tota fides in pectore ỽginis remãsit. Et ideo illi sabbatũ dedicatũ fuit. Et hoc ostẽdit ecclesia in illis trib9 diebꝫ ppe pascha i matutino in. xv. candelis accẽsis. que oẽs extingũtur pre ter vnã alqs altiorẽ: que vsq; ad finem remanet accensa. Iste em candele significãt vndecim apostolos ⁊ quattuor marias. ſ. mariã Magdalene/Salome/Alphei/et matrẽ dñi. Dẽs em hi erãt tanq; cãdele accẽse per fidẽ. Judas em ante passionẽ xpi obscuratus/et extinctus fuerat a xpi fide ⁊ amore. Dẽs aũt iste cãdele extincte fuerũt in passione xpi. pter ipsaz ỽginẽ i qua remãsit lumen fidei occultũ quod postea patefactũ est ad omnes suo exemplo illuminandum. Propter hoc etiam in missa sabbati pmiscetur tractus cũ alleluya. i. dolori est de apostolorum incredulitate. et nihilominus gaudiũ de marie fide/et xpi resurrectiõe. Propter hoc etiam in cadẽ missa omittitur offerenda: quia apostoli non erant conuersi: vt per verã fidem vño possent offerri.

¶ Ad auctoritates autem contrarias respondetur. ꝙ triplex fuit gradus in negatione siue in incredulitate apostolorum. Primus ꝙ omnes fugerũt. Matth. xxvj. Secundus ꝙ vigore assumpto quidã eoz secuti sunt eum: sicut Petrus ⁊ Johãnes sicut de Petro habetur Matth. xxvj. et Mar. xiij. et Luc. xxij. et de eodem simul cum Johanne. Joh. xviij. ca. Tertius gradus est ꝙ mortuo xpo/omnes incredduli effecti sunt sola beata virgine immobili remanente et constantissima in fide. In medio autem gradu fuerunt Petrus/et Johannes/et mulieres predicte. Uel dicendum ꝙ secuti sunt cum predicti apostoli. et etiã mulieres non ꝙ haberent veram fidem de eius diuinitate: sed ex quadam amoris et dilectionis cordialis attractione et compassionis affectione. Dicitur magnum feminarũ preconium: vt in solo pectore femineo tota fides recondita fuerit. Nam naturaliter natura femineꝫ est fragilis ad resistendũ. mobilis ad perseuerandum. et parui iudicij ad consulendum. hunc autem triplicem defectũ beata ỽgo abstulit a femínea natura/q̃ i tollerãtia passiõis ⁊ in cõstãtia fidei ⁊ dilectionis ⁊ i perspicatia iudicij/⁊ actiõis quoscũq; viros incõparabiliter excessit. qd patet ex eo ꝙ discipulis pre timore mortis fugientib9: ⁊ in fide vacillãtibus: ipsa incõcussa stetit: ⁊ cõstãtissima pseuerauit: ⁊ in oi casu semp melius elegit. quod patet ex eo ꝙ salutẽ humani generis magis fm rationẽ voluit q̃ filij sui ab acerbissima pena liberationẽ. Potius q; voluit cum patri asperrimã passionez: q̃ humanũ genus eternã dãnationem. Unde Anselmus in quodã sermone ait. Debet ergo maria merito laudari qz ipsa est domus firma: quã nec flumina/nec venti/nec ymbres. i. varia genera passionũ que irruerũt in eã subuertere potuerũt a fide submersis oibus alijs: qui ipsum purum hoiem crediderunt: cum tot et tanta tam alacriter pateretur. Et Aug. inquit. O beata maria quis tibi valeat iura gratiarum et laudũ preconia impẽdere: que tuo singulari merito mundo succurristi perdito. Quas tibi laudes fragilitas humani generis persoluet: que tuo singulari cõmertio recuperandi aditum inuenit?

¶ Sexto deputatum est ei sabbatum ratiõe passionis. Passio em sanctorum ex ipso die consecrari solet: quo mortẽ pro xpi suscipiũt. Et ideo equissimũ est: vt illa dies virgini dedicetur quo pro xpo ei9 filio dilecto est passa. Sed die veneris sancta et die sabbati passio ipius virginis perdurauit. Ergo illi duo dies deberent eidem virgini dedicari. Uerũ quia ecclesia die veneris passioni filij dedicauit. Saltem diem sabbati siue matris martyrio et passioni debuit dedicari. In quo indicibili cruciatu afflicta fuit: et eius animam filialis passionis gladius pertransiuit. vt predixerat ei sanct9 Symeon. Luc. ij. ca. Et hoc potuit esse ex multiplici causa siue ratione.

¶ Primo nãq; ex causa martyrij nouita

tis. Nā deus quicq̄d operabatur in virgine nouum erat iuxta illud Hieremi. xxxj. Nouum faciet dñs super terram: femina circundabit virū. Et ideo voluit deus vt sicut eius mater dilectissima erat ꝑgo virginum nouo et inaudito modo cōcipiendi: ita esset martyr martyrū omnes excedendo sanctos nouo genere martyrij. Nonum autem genus martyrij fuit virgo passa. Primo quia alij martyres passi sunt in corpore: ipsa vero in anima ⁊ corde. Luc. ij. Tuam ipsam animā pertransibit. cc. i. perfecte transibit. Secundo quia alij martyres sic patiebant: vt dolor carnis excederet dolorē mentis: immo in mente nō habuerunt dolorem: sed consolatione interiore refrigerabant. Iuxta illū ps. Prouidebam dominū in cōspectu meo ⁊c. propter hoc letatū est cor meum. In benedicta autem virgine dolor cōpassionis excedebat omnem dolorem carnis. Vñ Bern. Longe eam plusq̄ martyrem p̄dicam⁹: nō immerito in qua sensum carnis excessit cōpassionis affectus cū eius animā pertransiuit passionis gladius. Tertio quia alij martyres vulnerabant et torquebātur in propria carne tantum. Beata virgo autē cruciabatur ⁊ vulnerabatur: ac torqueba tur in pluribus. Quia primo in carne filij sui ab ea sumpta quam videbat lacerari/ vulnerari/et per singula membra passione repleri. Isa. j. A plāta pedis vsq̄ ad verticem capitis nō erat in eo sanitas. Secūdo quoq̄ in anima propria ⁊ corde. Gladius siquidem passionis qui pertransiuit mēbra xpi: pertransiuit per cōpassionem animā virginis. Tertio quoq̄ torquebatur etiā in carne propria: dū ex anima vis doloris redundabat in corpus. quoniā ſm phos. Anima nullam habet operationez quam nō cōmunicet corpori. Unde Aug. dicit illa quippe pia mater: immani dolore eiulans pectora delicata contūdens ita ipsa viscera ceteraq̄ fatiganerat membra vt iam deficiens ad xpi funus vix potuerit peruenire. Unde etiā sanctarū mulierum manibus sustentata fuit. ⁊ ad sepulchrum xpi venire nequiuit cum ipsis sc̄z in die dominice resurrectionis. Die nāq̄ credo q̄ ipsa pre dolore mortua fuisset: et cor eius scissum: si spūsancti virtus eā nō cōseruasset miro modo. Et sic ps intensitas doloris.

¶ Secunda causa passi propinq̄tas. Nā quanto quis est ꝑpinq̄or et cōiunctior alicui: tanto magis dolet de ipius pena. Sed maria sup oēs erat xpo cōiuncta ꝑpinq̄ta te triplici. Primo q̄dez naturali: qua mater vnius filio. q⁹ caro xpi fuit formata de purissimo sanguine virginis: vt dicit Damas. Secundo sacramentali. qua alia xpiani desponsatur xpo. Osee. ij. Spōsabo te mihi in fide. Tertio ꝑpinq̄tate spūali: qua alia cōiungitur deo. j. Cor. vj. Qui adhe ret deo vnus spūs fit cū eo. Et hoc fit per gr̄am et charitatē. Videns ergo maria filiū torqueri: ⁊ carnē eius crudeliter lania ri: ac sanguinē pretiosum abūdāter effundi/dissecabatur in corde: videns eū in aia cōtristari et lachrymari vulnerabat eius aia: ⁊ a lachrymis cōtinere se neq̄bat. Deniq̄ videns diuinitatē tractari tā ignominiose lacerabatur eius spūs p̄ dolore compassionis. Unde dicere poterat illud. Treñ. j. O vos oēs qui transitis per viā attendite et videte si ē dolor sicut dolor meus.

¶ Tertia causa ablati sublimitas. quanto namq̄ ab aliquo aufertur magis carū et amatū bonū: tanto maiorem ille habet dolorem de ablatione. sed quoniā auferebatur a virgine iesu vita quā summe amabat. et plusq̄ se carā habebat. Unde ipam amittendo reputabat omne bonū/omne solaciū/omnē denique thesaurū se amisisse. Et reuera: qui amittit iesum oia bona amittit. Sine iesu nil habes boni. Cuz iesu dives es ⁊ omnia habes: ipsum amittens omnia amisisti. Cū igitur nūq̄ alicui matri potuit esse talis filius: nunq̄ tāta charitas ad filiū. Ipsa nēpe virgo Maria sciebat qualis super omnes esset filius su⁹: q⁹ deus: ⁊ hoc ⁊ q̄ de spū sancto conceptus/ vita innocentissimus/verbo dulcissimus aspectu iocundo suauissimus/vt pote in quē angeli desiderāt ꝓspicere. j. Pe. j. Et ideo quanto nouit clarius: dilexit teneri⁹ ⁊ vulnerata est profundius. Hunc dolorē Bern. tractatu de cōpassione virginis. et Ansel. prosequūtur dicentes in ꝑsona marie. Aspiciebā dominū et filium meum in cruce pendentē et morte turpissima morē

lem et tanto dolore vexabar in mente: q̄ non possum explicare sermone. manabat sanguis. Ligno manib⁹ pedibusq̄ ꝑfixis: de vultu eius effluxerat pulchritudo oīs q̄ tū erat ꝓcliosus pre hoim filijs: q⁹ iniquor erat fedatus spatis. Iste erat dolor mihi maxim⁹: q⁹ videbā me deseri ab ipso quē ꝑgo cōceperā et genueram: nec superat ali⁹ q⁹ mihi erat vnicus. videbā mori quē dilexit aia mea/ ⁊ tota liq̄fiebā p̄ doloris āgustia. dabā gemitus ⁊ suspiria. flebā dicendo ⁊ plorabā per verba talia. O fili chare. O benigne nate. O amor vnice fili dulcissime: da mori tecū et ne derelinquas me nil mihi dulcius vere: q̄ tecum mori amplexata cruce. Et nil amarius certe: q̄ vivere sine te. Tu mihi pater. Tu mihi filius. Tu mihi sponsus. Tu mihi thesaurus. Tu mihi gaudium. Tu mihi omne bonum. Nunc orbor patre. viduor sponso. desolor prole. omnia perdo vno pdito te.

¶ Quarta causa magnitudinis doloris beate ꝑginis est totalis affectio. In alijs em̄ natis affectus maternus non est totalis/sed partialis: quia est cum viro participatus. ex quo em̄ concepti sunt ex viro et muliere germanitatis dilectio partitur ad virum et mulierem. sed quoniā beata virgo concepit christū sine viro. ideo totius germanitatis delictio in ipsa sola iclu dit. Unde ipsa totali dilectione filiū suum dilexit. ⁊ p̄ osequēs totali dolore tenebat: cū filiū amisit in passiōe. Alie ꝑo matres sicut partialis germanitatis dilectione diligunt natos. ita vnico tm̄ et partiali dolore dolent de eorum amissione. Et sic in beata virgine duplo excessit naturalis dolor aliorum matrū dolores. Proinde Bernardus super Cant. dicit. Est sagitta electa amor christi que cor virginis pertransiit. quia nullam particulā in pectore virginali vacuā reliq̄t: q̄ toto corde dilexit.

¶ Quinta. causa est doloris reuerberatio. quoniā vniuersi dolores et tristicie filij sui reuerberabātur in anima benedicte virginis. Uidebat namq̄ filium vnicum tam diris cruciatibus expositum: totaq̄ mēte cōuersa erat/ ad eius singula vulnera et lesiones. Unde p̄ singula christi vulnera ipsa vulnerabatur in anima. Preteres amorosus Jesus sciens suam predilectam matrem sic in corde sore vulneratā et dolentē. summe ei compatiebat ⁊ condolebat. sed ⁊ ipsa pia mater videns filium sic de seipsa summe dolentem. ex amore intimo illius dolori compatiebatur ⁊ condolebat. et sic dolor eius quasi duplicat⁹ reuerberabatur ⁊ cōuertebatur in se. Unde completū est in ea illud. ps. Astitit regina a dextris tuis circundata varietate. s. doloz⁹ ⁊ angustiarū sui filij. Idcirco Aug. ad xpm loquens dicit. Foderis. s. o dulcis Jesu diris clauis extra. asperius intra ex cōpassione ꝑginis matris tecū hec oia pticipātis. Et Bern. In tractatu de ꝑginis cōpassione in ꝑsona Marie scribēs dicit. Cū fuissem intuita filium meū pugnis peruti: alapis cedi facie cōspui. spinis coronari: ⁊ opprobriū hoim fieri. cōmota sunt oia viscera mea ⁊ defecit spūs meus: tenebar velut emortua ⁊ subtrahebar quousq̄ puentū est vsq̄ ad locū vbi crucifixerunt ante me ⁊ diris clauis affixum leuauerūt. In cruce. Ego videns eū ⁊ ipse videns me dolebat plus de me q̄ de se. Unde ego tanto dolore vexabar in mente q̄ nō possum explicare sermone. Et post pauca dicit. Mater sentiebat filij dolores: virgo que pperit: gladiū patiebat doloris: xpi morientis vulnera matris erant: doloresq̄ matris xpi fuerūt ⁊ dolores nati matris aiam gladiauerunt. Hec ille.

¶ Sexta causa magni doloris marie fuit localis despectio. Nā marie dolor excrescebat in eo q̄ in loco despectissimo. i. in golgotha qui erat locus caluarie: q⁹ ibidē erāt ossa caluarie cadauerū interfector⁹/ vbi occidebant vilissimi hoies Ribaldi/ ⁊ latrones/ibi rex regū xps occisus est: et ibi sub cruce ipsi⁹ stetit mater ꝑgo sctissima et verecūdissima honestate ꝑdita. Et ideo magis ex hoc crescebat eius dolor.

¶ Septima causa est aditorij carentia. q̄m videbat. q̄ suus filius nullū aditorium habebat nec a patre: nec ab angelis: nec ab hoibus. ideo clamabat in cruce. deus deus meus vt quid dereliq̄sti me. O quātum dolorem cor virginis habebat cū sūm vnigenitū sic ab oibus derelictum videbat. Unde dicere poterat illud. Joh. xix.

Universidad de Deusto
Biblioteca

fratres meos lōge feciſti a me et noti mei oēs ſi alieni recceſſerunt a me.

¶ Octaua cauſa eſt inuidi ipotētia. Tenuis nāq; materna viſcera patiunt cum in paſſione natoꝝ innumina afferre poſſunt aut per ſe aut per alios ſed virgo benedicta nullū innam̄ poterat afferre filio: qui erat valde alte ſublenatus in cruce/quoniā crucis lignū erat erectū in altum. xv. pedū. et ideo eū beata virgo manibus tangere non poterat. nec caput pre dolorum multitudine inclinatum ſubſtētare. nec lachrymantes oculos extergere: aut vulnus ligare: aut aliquod ſolatiū impendere propter quod maximū dolorē habuit de hoc dolore loquitur. Anſel. dicēs Quis extimare poteſt quāta triſtitia/merore/z dolore vulnerabatur cor maternū ſuper vnici et naturalis filij paſſione: quē tam caſte concepit: tā gaudioſe peperit: tam dulciſſimū vidit: vidit eum ligatū z ſolutū non potuit. vidit corpus vulneratum et vulnus ligare non valuit. vidit ſanguinē in faciem fluere z abſtergere nequiuit. caput inclinatū z ſubſtētare nō potuit. flentē z pre triſticia conſolari nequiuit: audiuit eum dicere Sitio et ei aquam miniſtrare nō valuit. hec ille. O virgo benigniſſima nonne tuum ſanguinem precioſum eidez tuo filio ſi poſſibile fuiſſet obtuliſſes. Nōne morti pīōo te expoſuiſſes: nonne ei ſa meſcēti cibū preparaſſes: nōne vinis ſoniſſes. vere credo z fateor q̄ omnia ſuſtinuiſſes vt aliquā tuam̄ afferre voluiſſes.

¶ Nona cauſa eſt facti ignominia. quia enim videbat ſummam ignominiam/z deo inferri ſumme dolebat/quoniā deū ſummē amabat. Quantū putas virgo doluit cum deū ſic humiliatū vidit: ſumme pulchrū/ſic deformatū. ſumme dulciſſimum ſic amar. carū vt creator oīm a miſeris hominib⁹. iuſtus ab iniuſtis/tormēta latronum coram notis et caris talia/et tanta ludibria verbera/et diram penam patere tur. O tragq̄ fidelis anima plora cum maria ſuper eius vnico filio dulciſſimo Jeſu deo tuo/pro te non pro ſe/patienti. Conſidera tot et tantas lachrymas: et frange cor tuum ad plorandum. plorauit namq̄ chriſtus in cruce: plorauit virgo mater eius ſub cruce: venitq̄ angeli pacis amare fleuerūt. Eſa. xxxiij. Preterea ſol luctū oſtēdit obſcuratione: petre ſciſſe ſunt: z monumenta aperta. frangaſ igiſ tantis exemplis cor tuū lapideum. audi xp̄m in cruce tibi dicentē. ſm Bern̄. in hec verba. O hō vide que pro te patior. vide penas quibus afficior: vide clauos quibus confodior. vide lachrymas quas pro te fundo: vt dicere poſſim: q̄ caligauerūt oculi mei a fletu meo. Et licet tantus ſit dolor exterius: eo tamen eſt grauior interius dū te ingratuz video. hec ille. Cōpatere igitur z plora ne ingratus videaris. Si membrū es chriſti: cōpatere capiti xp̄o confixo: cōpatere eius matri dolenti. Et noli dicere ſicut dixerūt quidam nō bene intelligentes ſcripturas nec pietatem virginis conſiderantes: ſed de ſuo capite legem faciētes: q̄ beatiſſima virgo nō fleuit in morte: nec etiā doluit. Quam erroneā oppinionē ſuam conant palliare tribus fundamētis. Et primo dicunt q̄ ipa benedicta virgo non erat ſicut relique femine ad lachrymas prona: ſed erat ſapiens z in omnibus conformis voluntati dei. Unde quia ſciebat q̄ deus ordinauerat filiuz ſuum debere mori pro ſalute generis humani. nō dolebat ſm eos nec dolorem exterius oſtendebat: ne a voluntate diuina diſcordare videretur. Secundo dicūt q̄ ipſa ſacratiſſima virgo fuit plena charitate propter quod comparat ſoli relucenti. iuxta illud p̄s. xviij. In ſole poſuit tabernaculum ſuuz. Quapropter ex charitate liberationem humani generis multum deſiderabat. ſed non ignorabat hanc liberationez per mortem filij ſui debere fieri. ergo ſecūdū eos non dolebat: ſed de morte eius filij exultabat. Tertio quia ſciebat mortem filij ſui cito tranſituram: et poſt triduum filium ſuum de morte ad vitam glorioſum reſurrecturum. Et poſtea in celum quadrageſima die aſcenſurum: et indicibilem gloriam propter tollerationem mortis conſecuturuz. Unde iſtis conſideratis potius debuit ſm eos gaudere q̄ flere: z ad mortem incitare filium ſuum ſicut mater machabeoꝝ hortabatur ad tollerandaz paſſionē filios ſuos. de qua dicit. ū. Macha. vij. Supra modum autē mater admirabilis z bonorum memoria digna que pereuntes ſeptē filios ſub vnius diei tempore conſpiciens bono animo ferebat ꝓpter ſpem quā in deū habebat. Et ſingulos eorū hortabatur voce paterna fortiter repleta ſapiencia: z femine cogitationi maſculinū animū inſerens ꝛc. Sed iſte rationes ſunt friuole vane erronee et nulle. immo ſi quis eas pertinaciter tenere vellet vt aliqui dicūt: hereticus putaretur. Hiſdē rationibus poſſet probari xp̄m veraciter nō habuiſſe paſſionis dolorem et ſic euacuaretur tota noſtra redēptio. Nam z xp̄s fuit ſapientiſſimus: z predicta oīa cognouit: et cum voluntate diuina quoad humilitatē ſe per omnia conformare voluit. et tamen veriſſime in ſenſualitate ſua doluit. Dico igitur q̄ ſm acerbitatem doloris contingit eſſe in ſenſualitate vel in ratione. Fuerūt ergo predicta cōſeruata in parte rationali ipſius virginis Unde gaudebat quoad ipſaz rationē: ſed per hoc non tollitur quin xp̄s et virgo ſint paſſi in parte ſenſuali. Habuit ergo benedicta virgo predictas conſiderationes in ratione: cōſeruantes ipſam in vera patiencia z conformantes eam diuine voluntati ſm rationē. Et inquantum ipſa cōſiderauit fructū paſſionis filialis. ſ. redēptionez humani generis. contēta erat ſm rationez q̄ potius ipſe ſic moreretur q̄ humanū genus eternaliter periret: immo in parte ſuperiori rationis in qua ipſum fructū mortis filij ſūme appetebat z deſiderabat: etiam ſumme gaudebat: quia charitate plena. Sed in parte inferiori z ſenſuali ſumme dolebat in corpore z aīa ex compaſſione filij ſui. Clama hic contra inimicos beate virginis ſic di. O crudelitas maxima eorum qui negant pietatem z compaſſionem virginis benedicte. O obſtinata malicia et duriſſima ceruico ſitas. certe ſic vere concludam. Impugnator cōpaſſionis matris dei. Aduerſarius innocentie et puritatis eius. deriſor ſeu deteſtator euangelice paupertatis. deſtructor et inſectator operum pietatis. inimicus glorioſi nomi

nis ieſu. et perſecutor preciosiſſimi ſanguinis domini noſtri ieſu xp̄i. Quid eſt aliud q̄ precurſor antichriſti: z corruptor xp̄iane deuotionis z fidei? O peruerſa illorum rabies. nam ait Damaſce. ſup Lucā. Dolores quos virgo effugit paries: hos in paſſione xp̄i ſuſtinuit. Et Bernar. inquit. Fugientibus apoſtolis in faciem filij ſe oppoſuerat mater: ac gladio doloris eius anime infixo vulnerabatur ſpiritu z cruciabatur affectu. Et quod in carne xp̄i agebant claui et lancea. Hoc in eius mente faciebat compaſſio naturalis et affectiōis materne anguſtia. De lachrymis etiam ipſi⁹ virginis loquens Anſel. in quodā ſermone ait. O domina quos fontes lachrymarum dicam erupiſſe de pudiciſſimis oculis tuis. cum attenderes vnicum filium tuum innocentem coram te flagellari/ligari/mactari/et carnem de carne tua ab impijs crudeliter diſſecari. hec ille. Cur ergō tu ferreuz cor. nō cōmoueris/non fles pro teipſo. anima virginis vulneratur dolore et tu durus reſiſtis. luge cum Maria: plora z fle ſuper peccata. Beati eſſi qui lugēt quoniam ipſi conſolabuntur. ſ. in celeſti gloria: ad quam nos perducat ille qui ſine fine vivit et regnat per infinita ſecula ſeculorum.

AMEN.

¶ Sermo. xlv. De obligatione marie virginis ad genus humanum. ¶ Thema.

SAlus noſtra in manu tua: reſpiciat nos tantum domina noſtra: et leti ſeruiemus domino noſtro regi.

Habentur hec verba Geneſ. xlvij. capitulo. Vel iſtud. In omni animo tuo accede ad illam. Eccli. vj. capō.

¶ Prologus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Quoniā vita hominis est militia sup terram. vt ait ille patientissimus ⁊ dei amicus Job. vij. ca. sui lib. Nā cōmuniter tres assidue habemus inimicos cōtra nos dimicantes. vz diabolū/mundū/ ⁊ carnē. cū quib⁹ est assidua pugna ⁊ belluz cōtra aiam. De primo em̄ inquit Petrus. Fratres sobij estote ⁊ vigilate: qz aduersari⁹ vester diabolus circuit querēs quē deuoret. ⁊c. De scdo vo dixit dn̄s iesus discipulis suis. Joh. xvj. In mundo pressurā habebitis ⁊c. De tertio aūt inimico ait apls. Caro cōcupiscit aduersus spm̄: spūs autē aduersus carnem. Et Aug. in lib. de agone xpianoz: etiā ait. Inter oia certamina xpianoz duriora sunt plia castitatis: vbi quotidiana pugna ⁊ rara victoria. qz etiā nauigam⁹ hoc mare magnū ⁊ spaciosum: et ad portū paradisi q̄rimus puenire: sed multa occurrūt pericula: ⁊ nobis isurgūt venti cōtrarij. Insup quia nō est fere aliq̄s nostrū qui nō sit vel cadat in aliqua spūali infirmitate. i. in aliquo pctō. Ideo summe necessariū est nobis bonū adiutoriū Uñ illud totis viribus pquirere debemus. Nullū aūt maius adiutoriū ⁊ melius post xpm habere possum⁹: q̄ benedictā virginē et matrē dei mariā. De qua ait Bern̄ sup canti. ser xvij. Maria oib⁹ oia facta sapientib⁹ ⁊ insipiētibus: copiosissima charitate debitricē se fecit: oibus pnie finū aperuit. vt de plenitudine ei⁹ accipiāt vniersi. Captiuus redēptionē. tristis cōsolationē/infirm⁹ sanitatē/iustus gr̄am/angel⁹ leticiā/filius dei humane carnis substātiā hec ille. Uñ merito possum⁹ illi dicere verba thematis nr̄i. Sal⁹ nr̄a. scz aie ⁊ corpis in manu tua est. ⁊c. Uñ ait Cassio. in lib. collationū. Tota salus hūani gn̄is psistit i multitudine gr̄e marie ⁊ fauoris. Ipsa etiā pōt nobis dicere illd Esa. xxxv. c. Cōfortamini ⁊ nolite timere. qd pōt esse aliud thema. p̄isto fmone. Volens igr̄ hodie de obligatione marie ad gen⁹ humanū vba facere. Pro pricipio fmonis/talē questionem proposui mouere.

Utrū beatissima vgo sit obligata nos adiuuare in nr̄is necessitatib⁹. q̄n cū deuotione ⁊ bono corde illam tanq̄ auxiliatricem ⁊ adiutoriū nostrum inuocamus.

Ad quā q̄onē rn̄deo q̄ sic. ⁊ pbar̄ multiplici rōne. Primo rōne electiōis ⁊ bn̄ficij recepti. Secdo rōe charitatis. Tertio rōe mn̄i officij. Quarto rōe inuētionis. Quinto rōne pricipationis. Sexto rōne aduocationis.

Primo rōne electiōis ⁊ bn̄ficij recepti. qz ipa btā maria pp pctōres ē electa i matrē dei: q̄m dn̄s iesus venit pp pctōres in hūc mūdū ipo teste Lu. v. Igr̄ ipsa btā maria quodā mō tenet nob⁹ i recōpēsā tāti bn̄ficij a deo accepti. p nob⁹ vl̄ causa nr̄i. Declarat hec Nā q̄ro si primi parētes nō peccassēt vt ū deus incarnatus fuisset. Ad hoc q̄sitū plurimi doc. dixerūt q̄ de⁹ nō fuisset incarnatus si hō nō peccasset. si ergo tu hoc tenes habeo ꝓpositū q̄. s. btā maria nō fuisset electa pro incarnatione diuina vt foret m⁹ dei si hō nō peccasset: ⁊ per ꝓsequēs ipsa tenetur petōribus miam exhibere p bn̄ficio electiōis occasione eoz accepto. Sed q̄m plures doc. tenēt q̄ etiā si hō nō peccasset: nihilominus de⁹ incarnat⁹ fuisset in vgie cui⁹ rō potissima est: qz de⁹ ab eterno p̄destinauit xpm ⁊ pordinauit aiam ei⁹. i. xpi ad gliam sūmā vnionis s. diuine. Et etiā ab eterno p̄uidit. Adā ⁊ eius casū. si ergo p̄destinat⁹ ⁊ pordinatus esset xp̄s solū pp hoc qz adā erat casur⁹ seqrek absurdissimū q̄ aia xpi gaudiū hēret de lapsu ade. Itē de⁹ ab eterno p̄uidit humanā naturā sic diligendā ⁊ exaltandā in xpo: sed nō min⁹ debuit diligi a deo humana natura añ casuz q̄p⁹. ergo. ⁊c. Hoc isto p̄supposito. nihilomin⁹ offensio hois fuit occasio maximi meriti/ ⁊ p̄mi/ac glie btē vgīnis: qz si hō nō peccasset tot merita btā vgo nō acquisiuisset sicut nūc hz: xpm lactādo/ ⁊ in cōpatiēdo martyrio sustinuit: q̄ nō fuissent si hō non peccasset: cū null⁹ xp̄s occidisset i padiso. Nisi em̄ hō lapsus ⁊ redimēd⁹ fuisset: xp̄s carnē passibilē fm doc. sup. iij nō assūpsisset: sz impassibilē. vñ maria tenet nobis ex iure: vt notat i lege sic di. Qui occasionē dāni dat dānū dedisse videt. ergo a pr̄io. q̄ occasionē bn̄ficij dat: ipz bn̄ficiū dedisse vi

203

Et quia occasio beneficij electionis marie est pctōr: homo: igr̄ ⁊c. Hinc Anselm̄. Multū inquit maria hoibus tenet ꝓpter quos ipsa dei m⁹ est electa. Et hoies multum ei tenent: qz per eā sunt deo recōciliati. hec ille. Et Aug. tāgens p̄dictā rōnem in quodā fmone etiā inquit. O maria multum gaudeo: multū audeo multūq̄ gaudiū: multaq̄ michi audacia est. Mira loquar hic sic vere est. Nos em̄ tibi: teq̄ nobis mira vicissitudo confederat. vt. s. pro nobis habeas id esse qđ es. Nos vero p te id esse qđ sumus. Si em̄ nulla p̄ecisset nostra trāsgressio nō esset secuta nr̄a redemptio. Et si necessariū nō eēt redimere pctōrem: nō esset necessariū parere redēptorē. vt quid em̄ fieres mater saluatoris: si nulla esset indigentia salutis.

Secundo gl̄iosam virginem mariā nos adiuuare eē obligatā ꝓbar̄ rōne charitatis Nā dicit. j. Joh. iij. Si quis habuerit substantiā huius mūdi: ⁊ viderit fratrē suum necessitatē habere: ⁊ clauserit ab eo viscera mie: nō est in eo charitas. Quāto etiaz aliquis est ditior: tāto babūdantius debet bona sua indigentib⁹ cōicare. iuxta illud Thob. iiij. Si multū tibi fuerit: abundanter tribue. ⁊c. Clama hic ad btām virginē facie directa vsus celū di. Sed die mihi o Maria: nunq̄d sup oēs puras creaturas: abundas in bonis ⁊ in diuitys spūalibus ⁊ celestib⁹? certe sic. Tibi em̄ dr̄ illud Pro. uer. vlti. Multe filie cōgregauerūt diuitias: tu vero supgressa es vniuersas. Ergo nobis indigētib⁹ paupculis ⁊ famelicis teneris de tuis abundantijs subuenire.

Et hec rō pōt cōfirmari sic. Dz ipsa virgo btissima summe cōicauit ꝓpietatē diuine mie pre alijs creaturis: eo q̄ est deo ꝓxima pre oībus ⁊ cōiunctissima. Sicut ergo (teste ps̄.) Suauis dn̄s ⁊ miserationes eius sup oia opa eius. Et eccl̄ia attestante. Deo ꝓpriū est miseri ⁊ parcere. ita matris dei est ꝓpriū q̄ sit regina mie ⁊ pietatis in qua pater miarū ⁊ deus totius cōsolationis/fons pietatis infinite requieuit: et ipsi virgini marie diuine bonitatis pietatem cōicauit. Iuxta illud Esa. xxvj. Preparabitur in mia soliū dei. i. btā mater: vt sicut in ipsa misericorditer ⁊ totaliter requieuit. ita ex solio mie eius effluat. misericordia ⁊ pietas in oēs. Uñ Bern̄. in sermone qui incipit. In lectione/ait. Quid mirū si pietatem exhibent viscera marie. Nōne qui pomum in manu sua tenuerit dimidia die: reliqua diei parte pomi ferna bit odorē: Quantū ergo viscera illius virginis virtus pietatis affecit in quib⁹ nouem mensibus requieuit. hec ille. Secure ergo charissimi accedere possumus ad ipsam q̄ regina est ⁊ mater mie.

Itē cum beata virgo sit plena gr̄a: teste angelo Luce. j. Sequitur q̄ ⁊ plena sit mia ⁊ pietate: eo q̄ pietas est effectus gr̄e et donū spūsancti. Ideo Bern̄. ait. Uas liquore plenū: si quo modo moueak de facili effundit liquorē. Sic beata virgo si quo modo moueatur pcibus effundit gr̄am et miam. Idez. Maria inquit ante cōceptionem plena gratia ab angelo nunciak vt sibi plena: tandē etiā nobis fieret plena ⁊c. Quia ergo btā virgo superno munere et gr̄e mie ac pietatis est plena. (⁊q: plenū ē fm phos naturales: cui⁹ nulla pars est vacua) igitur secure accurrere possumus vt de plenitudine eius miam ⁊ gratiam hauriamus nos pctōres. ⁊ sic p̄z secunda ratio

Tertio mariam virginē esse obligatā nobis auxiliari: probatur rōne materni officij. quia ipsa bn̄dicta vgo est mater nr̄a adoptata quā adoptionē fecit dn̄s iesus summus sacerdos cum pepēdit in cruce: ⁊ ait ad matrem. Mulier ecce filius tuus. Duo vbo oēs fideles sibi tanq̄ filios adoptiuos recōmendauit. Nam licet ad litterā ꝓ tunc loquebat de Johannis cōmendatione: tñ spūaliter fm sacros docto. accipiūtur hec verba de omnibus ad gratiā confugientibus (quia iohānes interptatur gratia vel in quo est gratia) vt omniū talium mater sit maria. Hinc Bernar. in quadam homilia super euangelio. Stabat iuxta crucez ⁊c. dicit sic. Nos fratres charissimi simus discipuli stantes iuxta crucem iesu: vt vnusquisq̄ nostrum mereatur audire a iesu. Ecce mater tua: scz illa beatissima maria. O verbuz omni acceptione dignū Si enim Maria est mater nostra. ergo ie-

sus est frater noster. Ergo t pater eius celestis est pater nr: ergo regnū eius est hereditas nra. hec ille. Et sanctus ignatius in epla ad beatā virginē ait. Huc claude me in gremio materne pietatis tu mr sum me veritat̄: vera mr salvatoris: mater adoptata pctōis. hec ille Quapropter omnos tenetur ipsa virgo mr nra diligere t in necessitatib⁹ nris nos adiuuare. nec potest nos odire dūmodo nos obicē sue gre nō ponamus. quod sic ostenditur.

¶ Primo ex fortitudine gre: qz nouimus q̄ois mr naturalis diligit filios etiā in feris et irrationabilib⁹ animalibus. sed qz multo fortior est gra q̄ natura. ergo ex plenitudine gratie nō valet se cōtinere quin cogatur nos diligere t in necessitatib⁹ nos subuenire. Ūñ Origē. in quodā sermone. Scio inquit q̄ si btā virgo pulsata fuerit necessitatinunq̄ deerit. Misericors em̄ est t plena gratia. t ideo se cōtinere nō poterit q̄n misereat inuocanti. hec ille.

¶ Secūdo ostendit ex obligatione recōmendationis diuine. Rā quare dñs iesus verus deus voluit t decreuit tam aptissimo tēpore. s. fue passionis in cruce: cū maximā charitatē erga nos exhibuit: nos sue matri recōmendare: nisi ex loco opereq̄ t tēpore ipsam recōmendationē cordi eius pfundius t ardentius indagaret. t etiam vt q̄n iusto iudicio ira dei ad nos puniendū et dānandus deberet exardescere. ipsa dei pīssima mater memor loci t temporis ac charitatis xpi in cruce exhibite: pro nobis affectuosius interpellando mediaret. ac si dñs iesus videret dixisse i cruce. Mulier ecce filius tu⁹. Ecce inquā vide oculis et cōsidera mente qualia t quāta pro hoībus patior. Ecce quot vulneribus incisus sanguinē pro eis q̄ abūdātissime effundo. ecce quāta charitate acerbissimā mortem tolero. ecce spinea corona caput pforatū ecce corpus totaliter flagellatū t cruore pfusum. ecce clavi t lancea: fel: acetum: et omnis passio mea. Hec igitur considerando. O mater dilecta/ O mulier virgo electa: habe t tu ipsos peccatores ad te conuersos tanq̄ filios per me tibi recōmendatos: vt eos foueas: eorum salutem procures: et eos pīssima tua intercessiōe saluos

Hinc Ansel. exclamans/ di. O beata fiducia. o tutū refugiū mater dei est mater nostra: ambo filij Marie fuerunt mortui in passione: vn⁹ crucis acerbitate: alter mentis infidelitate. et ideo viscera marie plena fuerunt amaritudine. Hec ille.

¶ Quarto idem p̄batur ratione inuentionis quia beata virgo est inuentrix gratie quā perdidit homo. Ideo dixit angelus eidem Luce. j. Ne timeas maria inuenisti gratiam apud dominum. sc̄z quam humanum genus perdidit. Sed quoniam de iure quādo quis aliquid perditum inuenit/ tenetur ei cuius est restituere. prout dicit Augu. Si quid inuenisti et nō restituisti: rapuisti. Ergo ipa quodāmō obligat nobis dare gratiam p̄cipue cū ex hoc ipsa nullum defectuz gratie patiatur si nobis participet. Secure ergo ad eam debemus cōfugere. Hinc Bernar. Per te inquit o beatissima accessum habemus ad deum qui es genitrix vite: inuentrix gratie: copiosa charitas tua operit nostrum multitudinem peccatorum: et gloriosa fecunditas tua / nobis fecunditatem parturit meritorum.

¶ Quinto probat ratione p̄cipationis qz ipsa beata virgo est regina: dña t princeps nostra. Cum ergo videmus quia nullus dñs aut domina suas oues. i. sibi subditos voluntarie tradat inimico: sicut nec pastor oues sibi cōmissas velit dare lupo. Quomodo ergo credis q̄ nos hoīes peccatores beata domina nostra maria velit permittere infernali lupo. i. diabolo: dei vtiq̄ et sui inimico: nisi forsitan ouis errans nolit redire ad caulam. i. ad patriam. s. per penitentiam. Unde ipso iure principationis tenetur nobilis dña subuenire t protegere ne pereamus: quoniam dicente saluatore Johan. x. Bonus pastor animam suam ponit pro ouibus suis. Ideo cum fuerit requisita a peccatore: debet misericordiam et gratiam impetrare et diuine vindicte referiat obijcere.

¶ Sexto beatissimā virginē eē obligatā nos adiuua

re in nris necessitatibus p̄bat rōne aduocationis. Dis hō quippe ad suū aduocatū fidelissimū secure pōt in causa sua accedere. Btā virgo est aduocata nra vt eanit ecclesia. Et certe hoc iure aduocationis tenetur btā virgo nobis in causa salutis adesse fideliter: qz dis aduocatus fm iura tenetur diligenter causā eoz tueri: quoz est aduocatus t fideliter exequi suā aduocationē t curationis officiū. vt in lege cōtinetur. Sic t maria nra aduocata: q̄ in causa nra salutis tā fideliter curat: q̄ p̄cōē cōuersuz ad ipsam nō deseret quousq̄ deo ipsum reconciliabit. vñ Ansel. lib. of onū. O maria tu peccatorē toti mūdo despectū materno affectu amplecteris nec deseris quousq̄ deus per te placatus ipsū sue gre recuperabit. hec ille. De hac aūt aduocatione marie diffusius dicā in sequēti sm̄one Patet ergo o populi mi oībus p̄dictis rōnibus beatā mariā virginē esse obligatam nos adiuuare in nris necessitatibus t tribulationib⁹ q̄n eū deuotione illā tanq̄ auxiliatricē t aditoriū nr̄m inuocam⁹. Immo ipsamet inuitat nos pīssima liberalitate miserationis vt vz ad eā confugiam⁹ in omni necessitate tanq̄ ad matrē dicens Eccli. xxiiij. Ego mater pulchre dilectionis &c. sequit Transite ad me oēs q̄ cōcupiscitis me t a generationib⁹ meis adimplemini. Secure ergo ad eā debem⁹ accedere que ifallibiliter se repromittit nobis suffragari. Et ad id inducūt nos etiā exēpla. Naturaliter em̄ quelibet res illue icli natur cōfugere vbi maiorē influēciā pietatis et auxiliū nouit vel sperat habere. Sicut videmus in floribus qui semp vertūt se ad partē solis p̄pter influēciā. Et in pueris qui naturaliter semp habēt recursum in sinū patris t mr̄is: aūt nutricis fouentis eos.

¶ Ipsa igit btā virgo sicut pia mr et bona aditrix nos in oi statu adiuuat. s. i vita/ in morte/ et p⁹ mortem. Ūñ canit eccl̄ia. Maria mr gre mater mie. &c. ¶ Prio em̄ adiuuat in vita tā bonos q̄ malos. Bonos: s. in gra p̄seuando: et victoriā de hostibus suis. vz de mūdo/ carne/ et diabolo: p̄stando. et eis refectionē internā dando. ac magnis diuitūs spūalibus eos ditādo: et alias eoz multiplici virtute: corpora/ cādore innocēte vestiendo. Ideo dicit Maria mater gre. Malos vero adiuuat ad misericordiā dei p̄ penitentiā reducēdo. Ideo dr mr mie. Scdo adiuuat in morte ab oib⁹ infidijs diaboli, p̄tegēdo. Rā dicit Greg. xxij. morali. q̄ diabol⁹ p̄cipue aggredit hoīem in fine vite sue sciens pl⁹ tp̄is nō restare ad seducendū ibi. Que ptās fuit ei cōcessa a deo. Gen. iij. Tu insidiaberis calcaneo ei⁹. i. insidias in morte propones. Ipsa igit pīssima virgo que contriuit potestatē ipi⁹ diaboli quia diabolus nihil potuit in ea facere. tunc suum aditorium nobis p̄bet. Ideo eam rogat ecclesia. di. Tu nos ab hoste p̄tege.

¶ Tertio subuenit post mortem. quando sc̄z anima trāsit de corpore: ne demones illam rapiant. Et ideo eam orat ecclesia subdens. Et in hora mortis suscipe. Ipsa aūt virgo clementissima: nec in tali hora deserit suos deuotos. Sed eis morientib⁹ astat amenissimo virginum cetu comitata. et cantantibus angelis animas ipsoz deuotorū suorum ad paradisi gloriam facit deportari. Clama hic di. O igitur cunctefideles anime. O qui deuoti estis marie. O viri et mulierculē/ senes et vetule/ iuuenes et adolescentule. O quicq̄ terrigene simul in vnum diuites et pauperes ad Mariam venerandam accedite: ipsi lachrymose supplicate: t vna mecum. O sctā congregatio in Marie virginis gloriam et laudem: dicite verba preaccepta in Themate. Salus nostra o virgo Maria in manu tua: respice nos o domina nostra: et leti seruiemus domino nostro regi. scilicz christo. Cui seruire regnare est: cuius etiam misericordie nō est numer⁹ In nullo deniq̄ possum⁹ plene p̄fidere q̄ i necessitatib⁹ auxiliet opportunius nisi i ipo xp̄o solo deo nr̄o: t secūdario i eius matre dulcissima vgine gloriosa. O dñe iesu xp̄e tu es spes nra et fiducia nra. tu cōsolator noster/ vna cū genitrice tua. et fidelissim⁹ oībus. Omnes q̄ sua sunt gemunt. tu salutē nostrā et pfectū nostrū solūmodo p̄tendis. et oia i bonū nobis q̄uert̄. etiā si varijs tētatiōib⁹ et aduersitatib⁹ exponas.

hoc totum ad vtilitatem nostram ordinas: qui mille modis dilectos tuos probare consueuisti. In qua probatione nō minus diligi debes ⁊ laudari q̄ si celestibus consolationibus nos repleres. In te ergo dñe deus ponimus totam spem nostram ⁊ refugiū: in te omnē tribulationē ⁊ angustiam nostrā cōstituim⁹: quia totum infirmum et instabile inuenimus quicquid extra te cōspicimus. Non essi pderūt multi amici. nec fortes auxiliarū adiuuare poterunt. nec prudentes cōsiliarij responsum vtile dare. nec libri doctor⁹ consolari: nec aliqua p̄ciosa substantia liberare: nec locus aliqs secretus cōtutari si tuipse non assistas/iuues/cōfortes/consoleris/instruas/⁊ custodias. Omnia nanq̄ que ad pacem videntur esse ⁊ felicitatē habēdam: te absente nihil sunt: nihilq̄ felicitatis in veritate conferunt. Finis ergo oim bonorū et altitudo vite ⁊ profunditas eloquiorū tu es. et in te super oia sperare fortissimū solatium seruorū⁹ tuorum. Ad te sunt oculi nostri. in te cōfidimus deus noster/misericordiarū pater. Benedic ⁊ sanctifica animas nostras benedictione celesti: vt quelibet fiat habitatio sancta tua. et sedes eterne glorie tue. nihilq̄ in tēplo tue dignitatis inueniatur quod oculos tue maiestatis offendat. Secūdū magnitudinem bonitatis tue/⁊ multitudinem miserationū tuarum respice in nos/et exaudi orationes pauperum seruorū tuorum lōge exultātium in regione vmbre mortis. Protege ⁊ conserua animas seruulorum tuorū inter tot discrimina vite corruptibilis. ac comitante gratia tua/dirige per viam pacis ad patriam perpetue claritatis. AMEN.

¶Sermo.xlvi. De aduocatione marie.

¶Thema.

Oquere regi pro nobis et libera nos de morte. Scribuntur verba ista hester. xv. cap.

¶Prohemium.

Verba hec prepposita (fratres charissimi) docent nos hoīes confugere et recurrere ad beatam virginem mariā in necessitate. Nā liberaliter hec verba demādauit mardocheus siue nuncianit ipsi hester regine vt loqueretur regi Assuero: vt sua itercessione liberaret populum indeor⁹ a morte et iterfectiōe quā pcurauerat Aman studiose vt. s. deleret ⁊ piret gēs indeor⁹. vt claret intuēti historiā libri hester. Spūalit aūt hec vba possunt esse ppli xp̄iani ad beatā vginē cōfugiētis in periculis/et in oi necessitate et angustia: ipsāq̄ dep̄catis: di. O gloriosa regina maria vnica spes nra/et aduocata gnis nri. Loquere tu regi scilor⁹ imortali ⁊ inuisibili deo videlz xp̄o tuo filio p̄dulcissimo p nobis. s. itercedēdo: ⁊ libera nos de morte. s. dānatiōis eterne. Hoc q̄ppe optime congruit mysterio figure: quia si aduertim⁹. Aman erat q̄ pplm dei pdere volebat. Sz q̄d significat Aman qō iterp̄tat fm. Hiero. in iterp̄tatiōib⁹ terminor⁹ seu nominū hebraicor⁹. i. iniqu⁹: qz mēdax est et pater eius. Joh. viij. ⁊ ipe coangustās ⁊ cōpumēs gen⁹ humanū p varios laq̄os viciorū/vt pdat trahēdo ad mortē supplicio⁹ gehenaliū. ⁊c. Jtē si cōsideram⁹. Mardoche⁹ erat q̄ supplicabat vicēs. loq̄re regi p nobis. s. tu regina. Et qz Mardoche⁹ fm eū dē Hiero. iterp̄tat amare p̄terēs vel amara cōtritio. ideo bñ significat hoīem cōtritū ⁊ de petis penitētē vt talis supplicādo accedat ad beatā reginā mariā: sciēdo qz teste p̄s. Cor cōtritū ⁊ hūiliatū de⁹ nō despiciet. ⁊ p cōsequēs nec dña maria mater dei. Preterea hester/qō iterp̄tat ascēdēs vel eleuata fm Hiero. optime significat mariā q̄ vt canit eccl̄ia eleuata ē supchoros angelor⁹ ad celestia regna. Sd attēde cui debeat supplicare/⁊ itercedere hec regina hester. qz regi Assuero: qō iterp̄tat btitudo. q̄ obtē merito significat dñz nrm ihesū xp̄m: apō quē btissima regina maria debet intercedere p toto mūdo/ne diabolus pdere valeat suo miquo machimamento/populum q̄ christianum precipitet in inferni profunditatem. Sed qm̄ charissimi (sacro teste eloq̄o) diabolus nō dormitat sed circuit continue: terram et perambulabat eam. scilicet vt perdat aīas in gehēnaz Job. j. Propter quod beatus apostolus petrus. omnē populū christianū hortatur di. j. epistola cano. c. vi. Sobrij estote et vigilate qz aduersarius vester diabolus tanq̄ leo rugiens circuit querēs quez deuoret cui resistite fortes in fide. Idcirco omnibus consulendū/et adhortandū dignum extimo: vt ad matrē dei mariā fiducialiter ois etas/et sexus generis humani recurrat: qz ipa est spes salutis nostre: ipa regina misericordie. ipsa aduocata ecclie xp̄iane. Sicut cātat ipsa ecclesia. di. Eya ergo aduocata nostra. ⁊c. De hac igit aduocatione marie virginis in pñti fmone loqui volentes. Talē p̄ exordio fmonis monemus questionem.

¶Vtrū btissima vgo maria habeat oēs cōditiones boni aduocati. ita q̄ sit nra bona aduocata corā deo omnipotenti iudice?

Adhāc q̄stionē rñdeo et dico q̄ btissima virgo est nostra bona aduocata corā deo oīpotēti: et hz oēs p̄ditiones in aduocato necessarias: que sunt quattuor.

¶Prima vt sit prudēs et pitus in lege.

¶Scda vt sit gratissim⁹ in verbis.

¶Tertia vt sit audax in causis.

¶Quarta vt sit feruens in ipsis.

¶Prima nāq̄ boni aduocati cōditio est q̄ sit prudēs/perit⁹ in lege. et astut⁹ ad discutiendas et discernēdas causas fm veritatē: et ipsas corā iudice assumptas sapiēter inciat: inceptasq̄ multis allegationibus defendat: et defensas ad ppriū finē deducat. Jtē prudētia sua sciat aliqñ iratuz iudicē placare: ⁊ ipm ad miam īclinare. Q̄ñ enī aliqs hō habēs aliquā cām/hz sapientē ⁊ bonū ac fidelē aduocatū: pōt sperare q̄ de sua cā victoriā reportabit: et p̄sequent cito ius suū obtinebit. Hāc aūt bonā p̄ditionē optime hz btissima virgo maria. Nā ipa cās nras corā deo assumēs/ipas sapient incipit: īceptasq̄ multi allegationib⁹ defendit: ⁊ defensas ad ppriū finē deducit. Scit iusup deū prudētissime inclinare ad miam ⁊ reconciliare/ac irā eius auertere. Propterea ipa figurata est p Abigail. q̄ scribit fore mulier prudētissima: ⁊ occurrit velocit ipi Dauid irato cū muneribus: eiusq̄ irā mitigauit. et prudēter placauit ne occideret Nabal pessimū. j. Reg. xxv: Nota aūt q̄ ipa prudentissima Abigaille gif⁹ sex genera munerū obtulisse Dauid/ira cōmoto: et sic eundē placare studuit. Primo obtulit panes. Scdo vini vtres. Tertio coctos arietes. Quarto sata polēte. i. mēsuras vel modios accuratissime farine. Quinto ligaturas vue passe. Sexto massas caricarū. i. ficuum.

¶Ita spiritualiter hec prudentissima aduocata nra maria ser gnā offert allegādo et intercedēdo p nobis apud xp̄m: q̄ significat p Dauid: et dep̄cando ne eterna morte/nos pessimos peccatores occidat:

¶Primo panē. i. carnē xp̄i q̄ est panis vite. Joh. vj. Uñ intercedēdo dicit/vel dicere pōt maria. Memēto fili dilecte. qz carnē de mesuscepisti. quā multiplicib⁹ passionib⁹ exposuisti p̄pter peccatores: Jdeo miserere penitenti.

¶Scdo offert vinū p quod significat sanguis xp̄i: quē effudit p nobis in cruce. Uñ et vino sanguis xp̄i cōficitur in calice.

¶Tertio offert arietes coctos: p quos significātur fuitia marie in opib⁹ mie circa xp̄m exhibitis: alēdo: portādo: fouēdo: balneādo. ⁊c. Nā aries miam significat. qz sua q̄ hz. i. lanā: lac/et carnē in vsus hominū erogare hz. Et signanter dr. coctos arietes. quia omnia fuitia marie erāt decocta igne diuini amoris.

¶Quarto offert sata polente. i. dolorē et cōpassionē quaz sustinuit maria cū xp̄o. Sicut. n. sata polēte. i. farina accuratissima. i. multū p̄trita ⁊ molita ita totalit vgis gaia fuit merorib⁹ attrita i xp̄i passiōe.

¶Quito offert ligaturas vue passe. per qō significat q̄ cor marie fuit alligatum ⁊ vnitū p effectū mf nū ipi dulcissimo iesu.

¶Serto offert ficus p qō significat fides marie formata. Sicut. n. fic⁹ hz plura grana ⁊ dulcē humorē: ita fides dz hre et habuit in maria multa meritoria opa in dulcedine charitat⁹ facta: als fides sine opib⁹ mortua ē in hoc Jaco. ij. Si ergo sapiē

tissima aduocata maria p nobis p singula hec intercedendo potest et scit obtinere dcp̃cdo ꝛ dicẽdo. Memẽto dulcissime fili Jesu: q̃ ego dedi tibi carnẽ ꝛ sanguinẽ quẽ effudisti in cruce p pctõrib⁹. Itẽ memẽto seruitior meor: et ppt̃ me saltẽ que sum mr̃ mie/miserere peccatori. Itez memẽto doloris ꝛ cõpassionis mee sub cruce Necnõ amoris quẽ habui ad te: ꝛ fidei ac oim meritor meor: et ppt̃ me parce huic recurrenti ad me/et speranti peccatori in me. Et certe quomodo credere potest q̃ mor christ⁹ eius bonus fili⁹ non placetur totaliter.

Secunda cõditio in aduocato necessaria ẽ q̃ sit gratissim⁹ in vbis ꝛ facũdus/affabilisq̃. Nã vor gratiosa faciliter inprimit q̃ itẽdit. Quattuor.n. sunt bois p̃rogatiue. s. eius pulchritudo. ei⁹ sapiẽtia. ei⁹ laudabilis fama. et ei⁹ grata facũdia. Sapientia .n. sine eloquẽtia parũ pdest: Et ideo Prouerbior. xvj. vi. Propt̃ gratiã labior suor habebit amicũ. Utiosuz aũt est i aduocato sine vlla beniuola p̃fatione iudici cãm exponere. Maria igit̃ vgo habuit gratiã facũdie: q̃ locuta est mirabilit. Uñ ãgel⁹ ad cã. Inuenisti gr̃am apud deuz. Q̃ vt inq̃t Dauid ppheta. Diffusa est gr̃a in labys tuis. Uñ sup oẽs fuit aduocata. Tres sunt differẽtie aduocator. Quidã p se. Quidã p suis: Quidã p bono cõmuni.

¶ Primo. q̃dã pro se: q̃ prima charitas incipit a seipo: hoc mõ fuit Paul⁹: sed non fuit eruditꝰ. De quo. ij. Cor. xij. Ter dñm rogaui vt discederet a me ista tẽtatio: et dixit mihi. Paule sufficit tibi gr̃a mea. Non fuit eruditꝰ.

¶ Scdo q̃dã pro suis. Math. xx. de mr̃e filior zebedei: q̃ pro suis filijs facta fuit aduocata. Dic inq̃t vt sedeãt hi duo filij mei vnus ad dexterã tuã: et alius ad sinistraz. Sup quo glo. ait Jacob⁹ et Johãnes credebãt r̃pm post resurrectionẽ suã regnaturum rem̃ vt dñs spũalis: ideo superbia inflati cupiũt sublimari i suo regno. vñ ex hoc in fem mittũt. Cui r̃ps. Nescitis q̃d petatis Uñ fuerũt expulsi: nec eruditi.

¶ Tertio q̃dam p bono cõi: vt scti patres q̃aduentũ messie expectabant. Isa. xiij. Emitte agnũ dñe. Et Dauid ostẽde nobis dñe miam tuam: et salutare tuum da nobis. Qui tñ non fuerũt eruditi. Dixit Adam nongentis triginta annis petens r̃pm: Enoch trecentis seragintꝰ quinq̃. Mathusalẽ nongẽtis seragita nouẽ. ꝛc. Quo ad ista tria maria fuit optima aduocata. Primo p se: q̃ in tenera etate votũ vouit v̄ginitatis. Et hoc nunq̃ sensit stimulũ carnis nec potuit ab aliquo concupisci. Et hoc propter quattuor causas p̃cedebat. Quas videre potes in sermone. xxix. de pulchritudine marie/in responsione argumentor.

¶ Secũdo aduocata fuit pro suis. Joh. ij. deficiente vino. dixit ad iesuz. vinuz nõ habent. Super quo Theopholus. hec ẽ mater misericordie que deficiente vino: dixit ad Jesum: vinum non habent: compassa eorum verecundie: sicut misericors sicut benigna.

¶ Tertio aduocata fuit pro bono cõmuni. O quomodo staret mund⁹: nisi hec p nobis oraret. Uñ Bern. sup cã. Constat enim pro vniuerso fuisse sollicitam. Cui dictum est. Inueniſti gratiam apud deuz. Hec est qui toti⁹ mundi reparationẽ obtinuit. salutem omniũ impetrauit. Hec ille. Exemplum beatorũ dominici et franciſci in ãno domini. millesimo. ccij. Maxima guerra fuit inter ianuenses et pisanos per mare. et tunc ciuitas hierl'm fuit assediata ab infidelibus. Et erat tũc hierusalẽ militũ sci Johãnis Rhodꝰ. et tũc ibãt induti pannis aureis: sed amisso sepulchro induuntur de nigro. Et tunc papa Innocentius fecit concilium generale dictum lateranense: in quo fuerunt prelati. M. cccc. Et conclusum fuit q̃ fieret pax inter ianuenses ꝛ pisanos. Et fuerũt missi vn⁹ post alium circa. xxxvj. legatos et nullus ipsorum fuit aliquando reuersus: nec propter christum: nec propter sepulchrum: nec propter hierusalem. Tandem papa Innocentius se monit in persona: vt iret pro pace fienda. Et infirmatus perusij mortuus est. Et Papa honorius successit: et voluit vt vnusquisq̃ veniret ad vandam ei obedientiam. Et hoc modo perdita est ciuitas hierusalem.

Et tunc Anno dñi. M. cc. xvj. Apparuit r̃ps in aere cũ trib⁹ lãceis cõtra tria pctã. superbie/luxurie/auaricie. Virgo autem maria genibus flexis prouolura ad pedes eius di. O fili dabo tibi seruos meos vide licet. Franciscũ. et Dñicum. qui mundũ conuertent ad te? Cui filius. Mater mea phas nõ est quippiã vobis negem. Sum contentus. et parcere volo. Unde patet q̃ bene/et q̃ fideliter: sine omni deceptione et simulatione maria virgo sit aduocata nostra. Clama hic contra malos aduocatos: di. Sed quid dicã hodie de quibusdã aduocatis et procuratoribus diabolicis: qui suos clientulos decipiũt et bonis suis temporalibus ipsos spoliant: prolõgãtes eorum causas et lites. O fures. O latrones. O potatores sanguinis pauperum. Credite mihi q̃ nõ euadetis iusticiã diuinam. Sed venietis coram vno iudice: vbi non valebit dicere. C. ff. l. tali. nec. §. et cauillationes vestre nil proderint vobis. Vultis scire o boni christiani quomodo isti maledicti vos decipiũt vt possitis ab eis cauere. Cum eñ vident suos clientulos non habere bonam rationem. vt possint eos defraudari/et bona eorũ eripere: docent eos negare veritatatem: vel falsum respondere. Solent eñ dicere clientulo. Si hoc confiteris perdes causam. nec dicunt. perdes aiam si negaueris. Consueuerũt aliqui peruersi aduocati/sua dolositate et imperitia/nescientes aliter partes iuuare/dilationes iuris petere ad testes vltra marinos: vel extra prouinciam producẽdos. Immo q̃ peius est. Aliquis est eorum: ne eius intentio cognoscatur: semper stat in generalib⁹. Et ambiguis ac duplicibus sermonibus vtit: qui possunt trahi ad diuersos sẽsus. Nec allegat publice legem pro parte sua exp̃esse faciẽtem: sed eam iudici cum venit necessitas ad aurem dicit: et per eam secrete ipsum iudicem informat: ne aduersarius contra illam se valeat responsionibus premunire. Quia nihil tam indubitatuz est quod non recipiat quandam sollicitam dubitationem. Et quantũ potest peruersus aduocatus causam rei conatur extenuare/fugere et differre et aliquando immortales reddere. Item die termini nõ comparet mane: sed sinit aduersarium preuenire: et tamdiu expectare donec tedio affectus recedat. Et tunc venit vel saltem vltima hora diei iudice pro tribunali sedẽte: quia tota dies ei cedit: nisi dictum vt hora certa diei compareat. Et si videt aduersarium absentem tempestiue venit: ꝛ cum iudici accusat: et priusq̃ veniat recedit. Et semper quando ipse tardus venit: premissa aliqua excusatiõe de mora/ostẽdit se voluntarie comparere: et paratum in causa p̃cedere/et de dilatiõe dolere: vt sic iudici placeat: et non prouocet illum. Si vero actor instat: aduocatus rei sedet/ꝛ tacet/ꝛ se dormire fingit. Et cum iudex dicit ei. Respondeobiectis. Tunc lente/et pigre surgit quasi excitatus a somno: et supplicat iudici pro audientia benigna. Deinde iudicem commendat/et quantũ potest blanditur ei. Item si timet sententiam contra se ferri: non adest eo tempore quo ferꝛ. Si autẽ videt q̃ aduocat⁹ aduersarij eũ superat in allegationibus: vel q̃ sibi deficiat ius/vel ratio. tunc ne videatur respõsionis penuria declinare certamẽ: cum illudit se ad aliam materiam transferendo: vel aliqua indirecte et criminaliter dicit per que moueatur ad irã. ne sciat bene ordinare suum sermonem. Quia ira impedit animum ne possit cernere verum. O christi fideles cauete a talibus aduocatis: quia non querunt aliud nisi vestra marsupia siue bursas euacuare et bona vestra temporalia eripere. Aliquando isti mali aduocati et procuratores seu deceptores habent inter se intelligentiam et vnus alteri adinuicem loquũtur dicendo. decipe tuum. et ego decipiã meum. Et sic pauperculos homines decipiunt semper eis dicentes q̃ habebunt victoriam. Et verum dicunt (non q̃ clientuli eorum habebunt victoriam. contra partes aduersas) Sed q̃ ipsimet aduocati habebũt victoriam bursarum victorum clientulorum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

O simplices eōsulo vobis q̄ fugiatis lites quantū poteritis: quia melius est vnū oculū amittere/ q̄ ambos. Volo dicere q̄ melius est conuenire ꝛ concordari cū aduersario relinquendo aliquid de substantia: q̄ perdere tempus ꝛ totā substantiā in processibus ꝛ litibus. Multi eñ fuerunt diuites ꝛ sunt (vt experientia docuit ꝛ docet) qui propter eoꝝ obstinationem in sequendo lites: deuenerunt ꝛ deueniūt ad maximam paupertatē ac penuriam. ꝛc.

¶ Tertia cōditio necessaria in aduocato est q̄ sit audax in causis. Audacia eñ plurimū adiuuat: iuxta illud poeticū. Audaces fortuna iuuat: timidos q̄ repellit. Prudentia enīz et verborum graciositas in aduocato paꝝ prodest si ipse nō sit audax ad presentanduz se ante iudicem: ꝛ coram illo causas audacter discutere: ꝛ illi rōes bonas assignare vt partē suam valeat defendere. Ad propositum Maria virgo optime habet hāc conditionem: quia summe est audax in celesti curia et palacio. de qua Eccli. xxiiij. In hierusalem potestas mea. Sed quare est tam audax? Respondeo q̄ triplici rōe

¶ Primo ratione parentele: quia est mater regis eterni. et ideo nil ei potest denegare iuxta illō. iij. Reg. ij. Pete mater q̄s vis: neq̄ enim phas est vt auertam faciez meam a te.

¶ Secūdo ratione meriti. quia super omnes creaturas in omni motu suo meruit. Unde Augu. Unum scimus pro certo: q̄ omnis marie vita et actio semper intenta fuit in domino. Habent enim theologi q̄ meritum nostrum consistit in amore dei. Maria super omnes deum filiū suū amauit. Nam tēpore passionis xp̄i quidā fuerunt fortes in amore. sed debiles in associatione ꝛ fide: sicut apostoli qui ipsum vnum dilexerūt: sed tamen ab ipso recesserunt et fidem perdiderunt. Alq̄ fuerūt fortes in associatione ꝛ amore: sed tamen debiles in fide: sicut deuote mulieres q̄ xp̄m mortuum dilexerunt ꝛ ab eius cruce non recesserunt: sed tamen fidem perdiderunt Beata autem virgo fuit fortis in amore: quia filiū semper dilexit. immo facili? fuisset ei mori: q̄ ab eius dilectione separari. Dilectio fuit fortior in associatione: quia iuxta crucē immobilis stetit. Joh. xix. ca. Fuit fortissima in fide: q̄ fides in ipsa sola remāsit nec tpe passiōis extingui potuit. Unde sic super omnes meruit.

¶ Tertio ratione gr̄e inuente: q̄ gratiā hūano generi inuenit. Sicut dixit ei angelus. Inuenisti gr̄am apud deū. Quā gratiā? Dei ꝛ hoim. Audacia cui? dñatur in celo/ in purgatorio/ in mūdo/ in inferno. vñ Bern. Data est tibi oīs potestas in celo ꝛ in terra vt oia q̄cūq̄ volueris valeas impetrare. O igit̄ peccatrix aia curre ad beatā virginē/ lachrymosis oculis/ corde cōtrito. et dic illi. O gloriosa dña/ regina mūdi/ cōsolatrix pcōrum. noli respicere pcā mea: nec indeuotionē meā: sed cōsidera q̄ potēs/ ꝛ q̄ diues es. Dignare meritis tuis ipetrare mihi a filio tuo dulcissimo veniā pcōrū meoꝝ. Ipse eñ venit in hunc mundū vt pcōres saluos faceret: et saluere q̄s perierat. Saluet me igit̄ sua infinita mia/ que quero saluari. ꝛc.

¶ Quarta conditio necessaria i aduocato est q̄ sit feruens in ip̄is causis obtinendis Apostolus. Solliciti nō pigri. ꝛc. Ut. s. causam sepe cliētis agat: q̄ si ex negligentia sua succūbat in causa. tenetur satisfacere clientulo suo dānū passo ꝑm sententiā doctoꝝ. Ad propositū. Maria virgo fuit et est feruēs. De qua. ps̄. xliij. loquēs David deo inq̄t. Astitit regina a dextris tuis. Astare eni est aduocationis officium gerentis. Ecce quāte sollicitudinis est et diligentie. Nō eni vel ad horā recedit: sed a dextris dei semper stat et p peccatoribus ingit orat. Ipsa enim tenuit omnes vias impetrandi. Due sunt tres in p̄sentiarū.

¶ Primo per viā humilitatis. Nā puerbioꝝ xv. dr. Responsio mollis frāgit irā: Maria hunc modū tenuit. q̄ humilis super omnes puras creaturas fuit. propter quā summe placuit deo ipa teste Luc. j. c. Respexit humilitatē ancille sue. ꝛc. Ber. Audeo dicere q̄ virginitas marie nō deo placuisset sine eius humilitate. Per hāc etiā humilitatem summe exaltari meruit Cū enim iuxta euangelicā regulā omnis qui se humiliat exaltabitur: ergo q̄ñ quis

se magis humiliat magis exaltabitur: p illaz regulam maximam thopicam. Sicut simpliciter ad simpliciter: sic magis ad magis. et maximū ad maximū. Sed q̄ beata virgo super oēs exaltata est choros angeloꝝ et ordines sanctoꝝ. ergo sequit q̄ ipsa humillima super oēs fuerit: tā corde q̄ ore et ope. Signū aūt maxime humilitatis quā habuit in corde/ ex hoc claret. q̄ cū eligeret in matrē dei recognouit se ancillam dñi fore. Ūñ dixit. Ecce ancilla dñi. ꝛc. Signū vere humilitatis in ore claret. q̄ cū dñm magnificaret se humilē ancillā esse dixit. di. Respexit humilitatem ancille sue. ꝛc. Signū denīq̄ summe humilitatis in ope p̄z. q̄ cum esset mater dei visitauit inferiorē. s. Elizabeth quā ꝛ primo salutauit/ et trib? mēsib? eidē fuiuit. O mira humilitas marie: en angeloꝝ regina. dña mundi: mater dei: seruit inferiori sui. Disce ergo tu superbe homo exemplo mariam humilitatem.

¶ Secdo p viā i probitat̄ q̄ i portune petet. Ūñ eccl'ia eaz orat. di. Mōstra te esse matrē. sumat p te p̄ces. ꝛc. q. d. vgini. Impetrose/ ꝛ materna auctoritate supplica p nobis filio. Et in sequētus. Ora patrē iube natū in sinua illi que fis. Et nihil ei denegat. Hester. vj. Quid vis regina et que est petitio tua. Etiā si dimidiū ptez regni petieris impetrabis. Et ecclia in sequentḡs. Clementior pre ceteris: succurre nobis miseris: mortaliū spes vna. Ūñ Ber. Quid ad mariā trepidat accedere humana fragilitas: nihil ē i ea austerū. tota suauis et dulcis: oīb? offert lac et lanā. Idē Bern. in quodā ꝑmone inq̄t. Aduocataz ꝑmisit peregrinatio nr̄a: q̄ tanq̄ indicis mater suppliciter et efficaciter negotia nostra pertractabit.

¶ Tertio per viam improperationis dicendo. fili recordare quid tibi feci. Tepor tani nouem mensibus te lacte pani. tecū super asellū in egyptuz fugi: te triduo cū lachrymis quesiui: te in templo obtuli: te secuta sum in monte caluarū: te associani quia alqs recedentibus nō recessi. Ūñ quidam vulgaris. quis non potest contristari: matrem christi contemplari in tanto supplicio. Ideo Bern. Securum habemus accessum ad patrem vbi mater ante filiū: filius ante patrē. Mater ostendit filio pectus et vbera. filius ostendit patri latꝰ et vulnera. Nulla ergo poterit esse repulsa vbi tot occurrunt charitatis insignia. Clama. O igit̄ deuoti christiani gratias agentes deo accedamus ad aduocatā nostram gloriosam vginē mariā. et indicemus ei necessitates/ ꝛ causas nr̄as: q̄ ipa sapienter cū magna eloquentia. et audacter sine intermissione illas presentabit deo. Ipa eni est sollicita de nostra salute: dummō nos nō simꝰ pigri/ et negligētes eā invocare: et ad eā devote cōfugere. Ūñ Ber. O maxime pia. O q̄ multū admirabilis es maria. tu nec nominari potes q̄n accendas: nec cogitari quin recrees affectus diligentium te. nec invocari quin exaudias. Non enim fas est o dña relinq̄re eos q̄ spem ponūt in te/ cū sis mater mie. Hec ille. Ūñ lachrymosis oculis/ suppliciter exposcim?. O vgo b̄ñdicta vt digneris impetrare nobis gratiā in presenti et in futuro gloriam. Amen.

¶ Sermo.xlvij. de obligatione humani generis ad mariā virginē. Quod. s. tenemur ei seruire: et eam amare/ honorare/ ac laudare.

¶ Thema

Humiliemus illi aias nostras: et in spū humiliato cōstituī/ fuiam? illi. Ba bēk hec vba Judith. viij. capite. Ut istud Seruiatis ei in oī corde/ et in omni anima vestra. Josue. xxij. ca.

¶ Prologus

Maria virgo bñ dicta exhibuit se p nobis xp̄o in obsequz toto tpe. Qz vz. totū tēp? vite exp̄endit ipa in fruitio dei: ꝛ p motionis salutis humane ꝓplādo/ laborādo/ et quicq̄d faciēdo. Ipsa eteni p totiꝰ humani gn̄is salute et beatificatiōe ob

207

tulit seipsam in ancillā/ et promptam famulam dei filio: cum ait. Ecce ācilla dñi fiat mihi secundū verbū tuū. (.s. Dāgele dei Gabriel) vt scribitur. Lu.j. Et pro nūc ipsa in celo vsq; ad finē mūdi nō desinit seruire mltipliciter nobis miserrimis et idignissimis pctōrib⁹ intercedēdo ꝛ ad nocando: lz id capere mens humana non sufficiat/nec lingua enarrare valeat. Et ideo iure sibi vendicauit ꝛ obligauit per hec/totū genus humanū. vt sicut ipsa ob sequiū deuotū ꝛ seruitiū debitū exhibuit christo deo: ꝛ seipsam totā in sacrificium famulat⁹ ꝛ obsequiū deuotissime obtulit p generis humani redemptione ꝛ salute Ita et quilibet homo debeat (vt tenetur) obsequia ꝛ fuicia deuota ipsi: .s. vgini matri dei exhibere: et seipm in sacrificiū laudis et cultus deuotissimi offerre. Idcirco vt hoc clarius demōstretur de ipis laudibus et obsequijs hois marie virgini impēdendis/in pñti sermone verba facturi: p exordio et principio sermōis more solito mouetur talis questio.

¶ Utrū teneamur fuire btē virgini. vz. eā amare/laudare/ꝛ honorare? Et an nos hoies magis obligemur ei: q̄ angeli? Et quali adorationis deuotione/ꝛ affectione ipa debeat a nobis venerari? Questio hec tria cōtinet mēbra q̄bus diuisim rñdebimus.

¶ Ad primum igi tur mēbrū/quo q̄rit. Utrū teneamur fuire btē marie virgini ꝛ eam amare/laudare/et venerari? Rñdeo q̄ sic. multiplici ratione.

¶ Primo ratione dignitatis.
¶ Scdo rōne diuine pceptionis.
¶ Tertio rōne redundationis.
¶ Quarto rōne actionis seu exēpli.
¶ Quinto ratione sublimationis:
¶ Sexto ratione pietatis.
¶ Septio rōne bñficialitat⁹ seu bñficij.
¶ Octauo ratione acquisitionis.

¶ Primo rōne. ꝛc. Maiori. n. dignitati maior ꝓpetit ornatus et honor: et mai⁹ obsequiū. ¶ Cū igr btissima vgo sit dignissima mr dei q̄ dignitas excedit oēm humanā ꝛ āgelicā dignitatē: ideo sup oēs creaturas dz reuereri amari/ꝛ ei seruiri. Et cōfirmatur p̄dicta rō sic. Bonū naturalr ē diligibile: fm naturales philosophos. Ergo quāto magis aliq̄d hz de bonitate: tanto magis ē diligibile. Sed beata virgo sup oēs puras creaturas fuit/ꝛ est optima. ergo sup oēs est diligēda ꝛ seruiēda. Deus nāq; tulit illi tantā bonitatē/ꝛ gratiā/tantāq; dignitatem q̄ maiorē alicui pure creature deo nō vnite psonaliter ꝓferre nō potuit: quia nulla talis creatura maioris bonitatis vl gratie atq; dignitatis capax fuit. Et ideo ipam dei matrē tenētur oēs angeli ꝛ rōnales creature diligere/ꝛ reuereri/ac ei fuire/sup oēs alias creaturas. Immo si de⁹ crearet de nouo alias angelor⁹/atq; creaturaꝝ ītellectualiū spēs oibus alijs creaturis digniores: nulli⁹tñ eēnt dignitat⁹: (vt sic loquar) in cōpatione dei genitricis: tenerentur q; ipsam super omnes creaturas amare et reuereri/ac ei seruire.

¶ Secūdo idē ꝓbat rōne diuine ꝑceptionis: Dr de⁹ ꝑcepit suā mrem honorari. Exo. xx. Honora ptēz .s. deū: ꝛ matrē spūalē. .s. mariā. vñ p ps. ait spūsctūs. Adorate scabellū pedū ei⁹ q̄m sctm ē. Caput q̄ppe xpi diuinitas ē. Pedes q̄b⁹ venit ad nos ē hūlitas: cui⁹ scabellū dr vginal⁹ vter⁹ i quo req̄euit. hoc scabellū adorauerūt tres magi q̄m p̄cidētes adorauerūt xp̄m ꝛ mrem ei⁹ Mat. ij. Hoc debem⁹ ꝛ nos adorare ꝛ honorare obsequijs vt possim⁹ vitā etnā thesaurisare. Ecc. iij. Sicut q̄ thesaurisat ita ꝛ q̄ honorificat matrē suam. .i. Mariam.

¶ Preterea vt .s. patuit. De⁹ ꝑcepit q; fil⁹ honorarēt parētes. Et fm doct. tñ tenemur imo magis honorare parētes spūales q̄ carnales. Sz q̄m in ser. xxxvij. de mrnitate marie ꝓbatū ē ipam virginem esse matrem nostram spiritualem. Ergo tenemur eam honorare laudare et ei seruire.

¶ Tertio rōne redūdatiōis: qr q̄cq̄d mri reuerētie exhibef: redūdat i filiū. ꝛ ecōuerso: qr ꝓpr xp̄z deū natū ex vgine ipsa. venerationis cult⁹ fit vgini/ꝛ i vgine mr xps honorat. Unde Eccl. iij. Qui fuiūt ei. .i. mri dei obsequentes erūt sctō. .i. xpo: q̄ ē sctūsscōr. Dan. ix. Unde Hier. i ser. de assump. Mimirū ait. honor maternus eius est qui natus est ex ea virgine. Nulli dubium quin totum ad gloriaz christi pertineat: quicquid digne eius genitrici impensum fuerit/ac venerabiliter exhibituz. Immo per ipsam virginem/et in ipsa/et ex ipsa glorificat pater et filius et spiritussanct⁹. Quia in virgine summa ꝓdicatur gloria trinitatis sanctissime: q̄ in ipsa requieuit. Unde ps. Magnus dñs et laudabilis nimis in ciuitate dei nostri in monte sctō eius. Licet quippe in oi creatura sit deus magnus et laudabilis nimis. tamē notatim dicit⁹ in ciuitate dei nostri que est Maria: de qua scribit. Gloriosa dicta sunt de te ciuitas dei. In hac autē ciuitate ꝛ in hoc monte/ magn⁹ dñs et laudalis nimis: imo audacter dico maior/et laudabilior q̄ in oibus creaturis. Qui em celo terraq; non capit hui⁹ vtero clausus est: dicat q̄ melius sentit. In nullo quippe mihi videt maior. .s. et amabilior deus q̄ q̄ se humiliauit homo fact⁹ nec vnq̄ laudabilior/q̄ q̄ fact⁹ est clemētior: qui oipotentiā suā maxime parcēdo manifestat. Propterea bene dicitur de maria. j. Cor. xj. ca. Mulier. i. Maria. gloria est viri. .i. xpi. Ideoq; Bernard. Ex ipsa inquit accepit filius dei carnis substātiā: deniq; tota trinitas gliam.

¶ Quarto idē ꝓbat rōe actionis seu exēpli. qr eū ois actio dei et dñi nr iesu xpi/sit nra istructio: vt quēadmodū ipe fec: ita ꝛ nos faciam⁹. Joh. xiij. Ex quo ipse de⁹ beatā vginē honorauit et eidē obsequium ꝓbuit: debem⁹ ꝛ nos ipsaz honorificare ꝛ sibi deseruire. Si dicas. vbi fecit hec ꝓdicta? Dico q̄ de⁹ honorauit beatā vginē ꝛ tota trinitas: cū p angelū honorifice salutauit et benedixit di. Aue gr̄a plena dñs tecū. ꝛc. Uñ ꝛ spūsctūs tūc in eā supuenit. Luc. j. Spūsctūs supueniet i te. ꝛc. Sed ꝛ ipse fili⁹ dei xp̄s ver⁹ de⁹ ei obsequium. xxx. ferme annis exhibuit. sicut scribit Luc. ij. c. Descēditq; cum illis: ꝛ venit in Nazareth: et erat subdit⁹ illis. .s. ministrādo ꝛ obediendo p oia. Unde et in crucis patibulo pendens illā btō Johāni apl'o cōmendauit.

¶ Insup honorauit xp̄s matrē suā i morte sua. qr ad ei⁹ obitū aduenit et ad feliciē exeūdū de miria hui⁹ mūdi ipsaz inuitauit dicēs illud Cāt. iiij. Veni de libano sponsa mea veni de libano quia coronaberis. ꝛc.

¶ Itē ꝛ post mortē honorauit eā: qr tertia die sue dormitiōis cū tota celesti curia ad eā venit ꝛ in corpe ꝛ aīa ipaz glorificauit: ꝛ in throno gl'ie ad dextrā suā eā collocauit. vñ Ihiero. i fmōc. ad Eustochiū ait Credik em q̄ ipse saluator totus festiuus occurrerit matri: ꝛ eā cum gaudio secū in throno collocauerit. Alioq̄n quo ei crederef impleſſe q̄ipe in lege ꝑcepit. Honora patrē tuū: et matrē tuā? hec ille. ¶ Clama. Ecce o ppl'e mi: q̄tū dñs nr Jesus xp̄s verus de⁹ honorauit gloriosā vginē in vita/ i morte ꝛ post mortē. Debem⁹ ergo ꝛ nos ei⁹ exemplo/eā honorare/amare/ac laudare. et ei in bonis operibus seruire.

¶ Quinto nos esse obligatos seruire btē virgini marie et eā diligere/laudare/et venerari: ꝓbat rōne sublimatiōis. Teste em Seneca. v. de bñficijs. Quicūq; nō reddit eq̄ales p susceptio bñficio vitiū ingratitudinis incurrit. ꝛ Greg. ait cū augēf dona: ratiōes etiā crescūt donor ꝛc. quasi dicāt Greg. ꝛ Sen. Tāta debet esse dilectio/ꝛ charitas/ ac obsequiū/cuiuslibet erga bñfactorē suū quāta ē dignitas et bonitas dom⁹ susceptri seu bñficij. qd ꝑz. Nā si q̄s sublimaret vnū vilissimū rusticū ad dignitatē militis/comitis/vel marchionis. talis vtiq; tm̄ teneref ei fuire/ꝛ illū diligere q̄ eū sublimauit quātū fuit donū sublimatiōis ꝛ dignitat⁹ illi collate. Multo autem magis teneref eū diligere ꝛ ei obsequium ꝓstare si eū sublimasset ad dignitatē ducalē/regalē/aut imperatoriā. Sz si illū sublimaret ad dignitatem episcopalem/vel ad cardinalatum seu ad papatum. tāto eum magis teneref diligere quanto spūales dignitates oēs tpales excedūt. Uñ dr in lege canō. q̄ sūm⁹ pōtifex i patorē añcelli⁹ i spūalib⁹. q̄ tāto tpalib⁹ sūt dignior⁹: quāto aia ꝓferf corpi. Ex q̄b⁹ oib⁹ ꝑz quātū debz bñdicta vgo amari: ꝛ fuiri ab hūana natura ō illā prouexit/ac sublimauit/ꝛ exaltauit/vsq; ad dignitatē ꝛ altitudinē diuinitat⁹: atq; ipaz naturā hūanā q̄ i ꝓpatiōe dei ē vilissima deificauit/ōū illā deo cōiūxit i vnitate

persone: supra quã dignitatẽ ipse deus cũ omnipotentia sua nullo pacto posset humana natura magis eleuare ⁊ sublimare Nam er tali inseparabili cõiunctione deꝰ factus est homo ⁊ homo deus. qua gra et quo dono nihil maius vnq̃ ab ipso deo recipi posset. dicente Aug. in. iij. de trini. ca. xix. In rebus per tẽpus ortis illa sũma et excellentissima gra est q̃ homo in vnitate persone deo cõiunctus est. Et Bernar. di. Iccirco dei filius ex clemẽtia hõ factus est vt homo fieret deus. qua clementia nulla maior potuit reperiri. Et q̃ hoc sit verum probatur rõne coniunctionis siue assimilationis. ſm ẽſi naturales phos. Inferior species superiori coniuncta accipit similitudinem ⁊ denoiationem superioris spẽi. vt patet in fluminib⁹/ que cũ habeãt specifica noia cũ per se existunt: tamẽ cũ coniunguntur cũ mari perdunt nomẽ ꝓpriuz et mare appellantur. Similiter filia alicuius rustici si cõiungeretur in matrimonio cum aliquo rege vel imperatore: respectu talis coniunctionis nõ amplius rustica ſz magis regina vel imperatrix vocaretur. Humanitas igit̃ que mediante intemerata virgine cõiuncta fuit diuinitati verbi dei: gaudet priuilegio ipsi⁹ dignitatis duz homo er ipsa cõiunctione deus digne appellatur. O grãdis dignitas. o magna sublimitas: o ineffabile priuilegiuz. o inenarrabilis prerogatiua: q̃ ipsa beata virgo: vt sic dixerim fecerit de deo hominẽ: ⁊ de homine deum. Cum ẽſi vt ait Anſel. in lib. monologion. Deo nihil maius cogitari possit. hec benedicta virgo ad tantam dignitatem sublimauit humanuz genus q̃ maior non valet cogitari. Nullius ẽſi dignitatis ⁊ excellentie sunt angeli ⁊ archãgeli/ atq̃ oĩs alĩ beati spũs in cõparatione hominis deificati: cũ tamẽ ante talem sublimationẽ humane nature/ minor angelus paradiſi nobilior esset: necdum natura sed gra qualibet hoie nondum beatificato. ℣ropter quod ꝓpheta inquit deo: ps. viij. Minuisti eum paulomin⁹ ab angelis. Concludo igitur q̃ cuz humana natura sit deificata mediãte virgine q̃ dignitas est sublimitatis atq̃ altitudinis in fine tenemur (⁊ finõ actu cũ sit possibile) tamen desiderio/ vt ⁊ volũtate/ ipsam sacratissimã virginẽ infinito quasi amore/ ⁊ infinita charitate/ cũctis diebus vite nostre: immo ineternũ cordialiter diligere: ⁊ in laudib⁹/ hymnis/ ieiunijs/ ⁊ bonis operibus eidem seruire.

¶ Sexto idem ꝓbatur ratione pietatis videlicet saluifice. qz p Marie pietatẽ habem⁹ saluari. Unde hic questio occurrit.

¶ Utrũ videlicet dei mia, saluifica p matris xp̃i merita hoibus singulariter concedatur? Respondetur ſm doc. q̃ sic et hoc ostenditur.

¶ Primo ratione qz mia dei saluifica datur principaliter p xp̃m quasi p originem vnde effluit. Deinde p matrẽ quasi p singularẽ imperatricẽ et mediatricẽ. Unde Magister sentẽtiarũ lib. iij. dist. j. dicit q̃ mia dei saluifica maxime facta est hominib⁹ p xp̃i incarnationẽ sine qua nec ꝑcedẽtes patres veteris testamẽti/ nec sequẽtes saluari potuerũt/ nisi videlicet in fide mediatoris: hoc est christi. vt dicũt Aug. Grego. et concorditer oĩs doc. Sed qz incarnatio xp̃i facta est per matrẽ v̊ginem. Igit̃ mia q̃ facta ẽ homini a xp̃o deo est p mariã v̊ginẽ: tanq̃ p singularẽ mediatricẽ et imperatricem. ℣propter quod de btã v̊gine canitur. q̃ ipsa est mater gratie mater misericordie. ⁊c.

¶ Secundo ostenditur exemplo scripture: qz dñs iesus pendens in cruce qñ recõciliauit humanã naturã suo patri in sanguine suo: dixit tũc matri cõmittẽdo sibi Johãnẽ. Ecce inquit filꝰ tuꝰ. Joh. xix. q̃si p hoc insinuet q̃ beata virgo debeat de suis fidelibus curare tanq̃ de filꝭ sibi in ꝓsona Johãnis recõmẽdatis p mia saluifica obtinẽda apud deũ.

¶ Tertio ostenditur auctoritate dicte. ps. xlvij. Suscepim⁹ deꝰ miam tuã in medio tẽpli tui. i. marie in q̃ deꝰ habitauit vt in tẽplo. Hinc dicit chrisosto. de ꝓrogatiua marie sic. Ideo inquit tu mater dei preordinata fueras ab eterno: vt quẽ deus nõ posset saluare per suã veram iusticiã: tu per tuã saluares pietatẽ et miaz. Quapropter ad hoc ipa in celo est cõstituta: vt sit apud filium aduocata nostra: et in manus eius sit omnis salus nostra. Debemus ergo ei seruire qz ipsa procurat negotia salutis nostre ⁊ petitiones nostras vt fidel' aduocata: sicut probatũ est in ꝓcedenti ſmone. ℣ossumus ergo merito dicere ei illud Beñ. xlvij. Sal⁹ nostra in manu tua respice nos tm̃. o dña nostra: et leti seruiemus dño nostro regi. s. xp̃o. Est aũt duplex sal⁹ nostra in manu beate marie virginis. s. salus p̃ntis vite ⁊ future. Uñ pverb. ix. ℣er me multiplicabuntur dies tui: quo ad primũ. Et addenꝫ tibi annj vite. quo ad secũduz. Itaq̃ charissimi debemus marie nr̃e pie aduocate seruire vt ipa preces et sacrificia nostre seruitutꝭ ei exhibita offerat in cõspectu diuine maiestatis ⁊ intercedat p nobis. Uñ. Beñ. super cañ. di. Non posſunt summe trinitati displicere erẽnia q̃cunq̃ manibus marie tamen digne gerule cõmittunt. s. offerenda. Nam ipsa ꝓces seruorũ suorum offert in conspectu diuie maiestatis. Et Cassiodorus in lib. collationum. di. Tota inquit salus gñis humani consistit in multitudine gratie marie ⁊ fauoris. Quapropt: Anſel. p̃dicta confidẽs exclamauit in li. ofonũ. di. O felicissima maria q̃d dicem⁹: q̃lis te laudem⁹ q̃tũ tibi debem⁹ cũ p te ad gloriã q̃cunq̃ peruenturi sum⁹ peruenietmus: per te libera ti existim⁹. s. a dãnatiõe: per te est si quid boni habemus: si quid possum⁹: ⁊ quicq̃d habemus. Hec ille. Uñ patet q̃ rõne pietatis sumus obligati fuire beate virgini/ et eaz amare/ honorare: ac ei laudes ⁊ gratias agere:

¶ Septio hoc etiã ꝓbat rõne bñficialitatꝭ seu bñficij. Et hec rõ ꝓformat cũ duab⁹ rõnibus ꝓdictis et q̃si ex illis orit. Mã ſm ꝓhm. ix. Ethic. Quilibz bñficiat⁹ debet in aliquo recõpensare ⁊ gratitudinẽ ostendere erga bñfactorẽ suũ. Cũ ergo a bñdicta virgine innumera bñficia receperim⁹/ et quotidie recipiamus nec in aliquo alio possim⁹ recõpensare seu reddere vicẽ nisi in reuerentia ⁊ amore. se q̃tur q̃ ad ipius reuerẽtiã ⁊ honorẽ debemus quotidie aliquid facere. ipsam q̃ post deũ toto corde diligere. Misi enim ipa virgo esset: iam sepius cõtra peccatores ira diuia desseuisset; illosq̃ demisset. Sed ipsa beata virgo tanq̃ pia mater eos defendit. Mã cum cõtinue in mundo accrescant mala iniquitates/ et peccata. Credis ne quare nunc parcit mundo ipse deus/ qui olim etiã multo his minora peccata acrius puniuit: prout in veteri testamento legitur q̃ videlicet sodomitas submerfit: totum mundũ diluuio deleuit: proesu et cõcupiscentia carnuz in deserto/ filios israel. xxiq. milia occidit. Et pro multo alq̃s similibus/ legimus filios israel acriter puniuisse: immo omnẽ gentez israeliticam predictam pro offensis ⁊ legis prevaricationibus de terra promissionis perdidisse cõperimus. Quomodo credere potes q̃ nunc acerbius mundum non flagellaret ⁊ nõ exterminaret: cũ videam⁹ multo pro nunc abundare grauiora in mũdo peccata. Et certe ipse malignus mundus quãto etate crescit/ tanto malitia decrescit. vt testatur Hiero. in testamento. Sed profecto quicquid deus parcit mundo/ et q̃tumcũq̃ diutius vt cõuertatur expectat misericorditer/ et preseruat in esse: nec tã cito finem eidem imponit cũ demeretur: totum hoc facit propter virginẽ mariã/ et eius merita. aduocationisq̃ intercessionẽ ꝓpter quã conseruat in esse. ℣propt qz ipa beata v̊go figurat p arcũ celi: de quo scribitur. Beñ. ix. ℣onã arcuz meũ in nubibus et erit signũ federis inter me/ et terrã Cũq̃ obdurero nubib⁹ celũ: apparebit arc⁹ me⁹ in nubib⁹ ⁊ recordabor federis mei vt non deleam vniuersam terrã. Mirũ sicut arcus est inclinatus: ita deus p virginẽ ad nos est misericordit inclinat⁹ a deo q̃ quẽadmodũ arc⁹ celi cũ ꝓthera distẽdit ita de illa nulla itẽperies nocere ofidit: nullaq̃ tonitrua comitant: teste cõmẽtatore de impressionib⁹ aeris sup lib. j. Mẽ theoror. Sic beata virgo pro nobis coraz deo interuẽtrix apparens q̃ est mediatrix inter deũ et terrã. i. hoies: et aduocata mitigat dei iram ne deleat vniuersam terraz recordatus federis sui facti cuz genere humano. quoniam naturam humanam suo filio ex virgine copulauit vt deus fieret homo. Bernard. Nemo inquit o domina taz idone⁹ qui gladio se obiciat pro nobis vt tu amantissima mater dei quam primam

Universidad de Deusto
Biblioteca

suscepimus misericordiā de manu dei nostri. Hec ille. Unde patet q̄ si nō esset. iſa btā virgo iam ira dei cōtra nos deseuisset et de terra pdidisset: sed ipsa pia mater nō abscōdit. iuxta illud pſ xxx. Abscondes eos in abscondito faciei tue. Sicut essi pauo videns pullos suos sibi nō assimilari/ valde odit illos. ⁊ nisi mater eos absconderet: statim eos occideret. Sed femella dueit eos in abscondito et occulte nutrit eos donec plume ipsoꝝ assimilent paternis: qō pater cernēs libenter postea videt eos. Sic diuina iusticia videns peccatores dissimiles xpo in operibus odit illos: atq; pderet: nisi pia mater et aduocata petrū ygo benedicta eos abscōderet ⁊ ptegeret sub alis sue mie: donec reuocet eos a peccatis: faciatq; ipsos similes xpo in vtutibus ⁊ bonis operib9. ⁊ tunc repsentat eos patri celesti q̄ illos oculo sue gre libenter intuetur. Que oia considerās Aug. inqt ipsi gloriose ygini. O beata virgo maria quis digne valeat gratiaꝝ ⁊ laudū pconia impendere. que tuo singulari ascensu mundo succurristi perdito? Quas tibi laudes fragilitas humani generis psoluet? que solo tuo commertio recuperandi aditum inuenit ⁊c.

¶ Octauo debem9 seruire btē ygini: ⁊ eā amare/ ac laudare: ratiōe acq̄sitionis. Quia qui seruit marie: acquirit multa bona p ipsaz et lucratur etiam in psenti.

¶ Primo quidez a peccatis preseruationem. Eccliasti. xxiij. ca. Qui operantur in me. i. propter me. i. matrē dei non peccabunt. et qui audit me non confundetur scz. in die iudicij. quoniā astabo pro eo coram filio meo.

¶ Secūdo acq̄rit deuotionē/ ⁊ ygines ac filij ei9 dilectionē. Prouerb. viij. Ego diligētes me diligo. sed q̄ diligit a matre diligitur a filio et econuerso. et per consequens a tota celesti curia.

¶ Tertio acq̄rit gliam et honorē: honor em̄ est fore de familia celestis regine marie. Eccliasti. xv. ca. Obuiabit illi. s. sibi seruienti quasi mater honorificata ⁊ exaltabit illū apud proximos suos.

¶ Quarto spūalē iocundationē. qz maria iocunda est anime ad cōfabulandum. Sap. viij. c. Erit allocutio cogitationib9 et tedij mei.

¶ Quinto acq̄rit vite hui9 pſperationē. Prouerb. iij. Logitudo vite i dextra ei9. i. marie fuiēt. et i siniſtra ei9 diuitie ⁊ glia.

¶ Sexto in oi necessitate ⁊ piculo subuēt tionem. Bern. fileat misericordiā tuam. O beata virgo quicūq; te in suis necessitatibus inuocatā sibi meminit defuisse.

¶ Septimo (vt breuiter cōprehendam) omne bonū. Prouerb. xviij. Qui inuenit mulierem bonā. i. mariā inuenit bonū: et hauriet iocūditatē a dño. s. vitā eternā: q̄ datur a dño. Unde ipsa beata ygo inquit. Eccliasti. xxiiij. ca. Qui me elucidant. s. per laudes ⁊ per bona opera: vitam eternā habebūt. ⁊. j. Reg. ij. Qui honorificauerit me glorificabo eum. Debemus ergo oēs eā amare: hymnis/ ⁊ laudib9 honorare ⁊ glorificare. Uerū q̄ oi tpe ei deseruire non possum9: saltē debem9 certis tpibus ei9 obseqo mācipare nosipsos: vt saltē ad ei9 festa solēnizāda debite pparemur p penitentiā/ cōtritionē/ et cōfessionē. Deniq; debem9 oi die ad ei9 honorē coronā suaz/ vel officiū deuote celebrare: ⁊ sabbata (q̄ possunt) ieiunare. Adest prima pars sermonis. ⁊ respōsio ad primū mēbrū q̄stiōis

Ad scōz q̄stiōis

mēbrū q̄ erat. Utrū nos homines magis obligemur diligere dei matrē/ ⁊ ipsi laudes/ ⁊ gras/ ⁊ obseqo deuoto deseruire/ vt possum9: q̄ angeli? Respōdeo p conclusionē affirmatiuā q̄. s. hō magis obligat deo ⁊ btē ygini q̄ angelus. Et declarat hoc rōnib9 sumptis ex regula posita p beatū Grego. in Omelia de pōtificib9 dicentē. Quāto inqt erescūt dona: tāto et rōnes crescūt donoꝝ. Cūm ergo ad seruiēdū deo quisq; p̄optioꝝ debet esse ex munere: quāto se obligatiorē fore ꝑspicit i reddēda rōe. Hec Grego. Btā vo maria dei mr maiora dona exhibuit hoib9 q̄ angelis. ergo hō magis tenet diligere iquātū potest q̄ angelus. qz beata virgo suū natum filiū dei exhibuit ⁊ angelis et hominibus. sed plus tripliciter hoibus q̄ angelis. s. dignius. amicabilius. ⁊ plenius.

210

¶ Primo quia dignius. eo q̄ angelis exhibuit xp̄m vt dñm suis/ et ministris. Unde pſ. Bñdicite dño oēs āgeli ei9 ministri ei9 q̄ facitis volūtatē ei9. Hinc Mat. iiij. Accesserunt angeli et ministrauerūt xpo. Sz hoibus beata virgo exhibuit xp̄m deuz in fratrem carnis propinq̄tate/ ⁊ sanguinis Et idcirco dñs iesus post resurrectionem suaz discipulis nūciādo dixit magdalene Joh. xx. c. Uade et dic fratribus meis. ⁊c. Dignitatē vero hanc homo cōsecutus est vt sit frater dei per virginem in christi incarnatiōe vl nature humane vnione. quā angelus non apprehendit. Unde aposto. Heb. ij. c. Nusq̄ angelos apprehendit: sed semen Abrae. Ergo homo magis dignificatus est per virginē q̄ angelus vt pote q̄ homo frater: angel9 vero seruus dei. Propterea. Bern. Puto inquit iam me spernere non poterit de9 os ex ossibus meis: et caro de carne mea. Benedicta maria per quā talē fratrē habem9. s. deū. Ad id legit Dr cū quidā non flecteret genua ad illud verbū simboli. Ex maria ygine et homo factus est. Mox demō dedit ei alaphā. dr. O inqt si pro me deus factus foret hō. non sem̄l sz millesies quotidie genua flecterē.

¶ Secūdo quia beata virgo exhibuit deū hominibus amicabilius q̄ angelis. Nam angelis exhibuit tantum ad videndum/ et respiciendum. iuxta illud. j. Pet. j. ca. In quem. s. christum desiderant angeli ꝑspicere. Sed hominibus exhibuit nō solū ad videndū sed etiam ad gustandū corp9 ⁊ sanguinem christi in sacramento eucharistie. Joh. vj. c. Hic est panis qui de celo descendit. si quis māducauerit ex hoc pane viuet in eternum. Deniq; beata virgo christum deum exhibuit vt illuminatorē et redemptorem/ ac saluatorez hominib9 ac glorificatorem. Angelis vero non in tāum amicabiliter: vt claret considerāti.

¶ Tertio quia exhibuit hominibus plenius deum q̄ angelis etiam in patria vbi angeli vident christum deum tantummodo simpliciter. oculo videlicet spirituali. Sed homines dupliciter. quia diuinitatē christi intuentur oculo spirituali sicut angeli. et insuper humanitatem eius corporali oculo. Unde Joh. x. Per me (ait saluator) si quis introierit saluabitur: ingredietur. s. ad diuinitatis: et egredietur ad humanitatis contēplationem et pascua inueniet fruitionis beate. Patet ergo q̄ hō magis obligatur deo/ et eius matri/ q̄ angelus deseruire: gratias agere: laudare et benedicere: ac cultū deuotionis exhibere.

Ad tertium mē

brūz questionis: quo ordinarebatur. Qua adoratione et deuotione debeat beata virgo venerari? Respōdeo secundum oim theologorū sententiā sup. iij. dist. ix. q̄ adorationis tres distinguunt species.

¶ Prima dicitur latria que soli deo debetur. Est ergo latria reuerentia et seruitus deo debita ratione sue summe maiestatis et bonitatis. Unde si creature exhibetur honor deo debitus est ydolatria.

¶ Secūda dicitur dulia: que debetur creature inq̄tum est ymago dei. Unde dulia est honor qui debetur sanctis.

¶ Tertia dicitur yperdulia a grecis. ab yper quod est supra: et dulia quasi supior dulia. et hec debetur creature precellenti sicut est caro xp̄i et anima eius. Nam humanitas christi. si consideratur inquantum sola: debet ei yperdulia. Secus si cōsideraf vt cōiuncta diuinitati: quia sic debet ei latria propter vnitam diuinitatem. Deniq; ypdulia debef etiā ligno crucis i quo xp̄s pependit. qz fuit instrumētū nre redēptionis. Modo de beata virgine. sciendū est q̄ ipsa est persona sanctissima. et inq̄tum est mater dei. est creatura excellētissima. Et idcirco debef ei duplex honor. Primo q̄dem inq̄tum ipsa est psona sancta debetur ei dulia. Secundo vero inq̄tum est mater dei debetur ei ypdulia. Uñ ⁊ eccl'ia eā excellentius venerāf quotidie officiū celebrans/ et ipsaz laudās in horis canonicis ⁊ plurimas festiuitates p annū ipsi. s. beate virgini instituendo et ordinādo. Patet itaq̄ q̄ amorosa affectione debet homo beataz virginem laudare/ et exorare/ et venerabiliter colere. quia citra deum et dominum Jesum super omnem creaturam: super omnes angelos super omnes sanctos apostolos prophetas:

martyres: confessores: et virgines. ꝛc. vt pote beatissimā reginā mundi: genitricē dei veri. O vere gloriosa dña excelsa sup sydera merito tibi seruire debet summo affectu omnis homo et cuncta creatura: qꝝ qui te creauit ⁊ oia sacro protulisti vtero pro cunctorū salute. ꝛc. Uere (beato teste hiero. in sermone de Assumptione) quicquid humanis dici potest vbis minꝰ est ꝙ laus ⁊ dignitas tua mereat: nec sufficit lingua tuas enarrare vtutes. Felix vere es sacra vgo ⁊ omni laude dignissima: qꝝ ex te ortus est sol iusticie xps deꝰ noster. Digꝫ deuoti xpiani seruiamꝰ beate virgini: ⁊ ab eius laudibꝰ nō desistamus: sed vbicunqꝫ fuerimꝰ coꝝ vniuersa terra glorificemus illā tanꝫ dei matrē dignissimā. Et ꝓpter ipsam mori nō timeamꝰ qꝝ non possumus mori pro ipsa quin etiā moriamur pro xpo: qm̄ qui negāt ipsam esse matrem dei: negāt ⁊ Jesum xpm̄ esse deū. Unde debemus eam exaltare et oēs gētes ad eiꝰ deuotionē incitare ⁊ ꝓmouere. Quod si fecerimus: ipsa apud deū oipotētem in presenti nobis impetrabit gratiā: ⁊ in futuro gloriaz: ad quā perducat nos qui est benedictus in secula seculorum.

Amen.

¶ Sermo.xlviij. De salutatione ad mariam virginem.

¶ Thema.

Lenietis ⁊ salutabitis eā. scribunt hec verba. j. Reg. xxv. c. Uel istud: qđ erit melius. Salutate mariā q̄ multū laborauit i vobis. Ad Romanos vlti. ca.

¶ Prologus.

IN verbis predictis. s. Salutate mariā ꝛc. tria facere videt ipse Paulus. Primo nempe hortat vt salutemus: cū dicit. Salutate vt insinuet per eius salutationem fructum multiplicem prouenire. Secundo insinuat quam salutemꝰ: cum subdit. Mariam. Nam licet ad litterā apostolus ibi loquatur de quadā fideli femina que vocabatur nomine Maria. Que quidē multū laborauerat ad reducēdum fideles romanos ad cōcordiā. Ipsa essi discordiā eoꝝ retulit ad apostolū/ vt eos ad cōcordiam reuocaret. Uerūtamē multo magis salutāda est a xpicolis Maria dei mater q̄ maximā fecit cōcordiā inter deū et genꝰ humanū. Propterea apls. Tertio subdit debitū quare videlz. salutemꝰ et salutare debemꝰ merito. qꝝ multū inqt in vobis laborauit: cū xpm̄ deū nostrū aluit/ fouit: in egyptū portauit: ⁊ reportauit. Itē multū laborauit cū in tota xpi Jesu vita seipsaz ad oia eius fuitia debita humilē ancillā exhibuit. Primo multum laborauit cum in hora passionis gladiū doloris qui eius aiam pertrāsiuit pro nostra vtilitate patientissime tam quo ad filium ꝙ quo ad se libentissime pertulit. Denicꝫ multum laborauit et laborare nō cessat apud deum pro nobis fidelissima aduocata intercedēdo. Quāto igitur honore/ salutanda est: que tante salutis beneficia nobis prestat. Si essi illa maria salutanda erat/ quā apostolus salutari admonebat: quia multuz laborauerat: quātomagis benedicta virgo maria que super omnes viros et mulieres pro nostra salute laborauit. Dicat ergo apostolus omnibus christicolis. Dicam et ego predicator omnibus audientibꝰ. Salutate inquam salutate mariam dei matrem que multū laborauit pro oīm nostrum salute. De salutatione igitur ad Mariam virginem hodie loqui volētes. Pro exordio ⁊ initio sermonis. talem monemus questionem.

¶ Utrum beatissima vgo maria sit a nobis salutanda? Et qualiter? Et que sit dignior eiꝫ gratio: atꝫ nobis vtilior/ salutatio/ inter omnes salutationes: qua sit a nobis salutanda? Questio hec tria habet membra/ seu tres partes.

AD primū membrū seu partē questionis/ ⁊ sermonis. Utrū ꝛc. Respondeo ꝙ sic. Et probatur multiplici ratione.

¶ Primo. ratione resalutationis.
¶ Secūdo. rōne cōgruitatis seu cōgrui.
¶ Tertio. ratione debiti.
¶ Quarto. ratione cooperationis.
¶ Quinto. ratione inuentionis.
¶ Sexto. rōne exēplificatiōis seu exēpli.

¶ Primo ratiōe resalutatiōis Naturale hoc reqꝛit ꝙ vna psona salutata: resalutet. Bona vita. Salnus sis hodie. Salnus sis hodie ⁊ p annū. Eccliasti. xlj. Erubescite a salutantibus/ de filetio. ⁊ ad Ro. xvj. c. Salutate inicē in osculo pacis. Alibi honore inicē pueniētes. Ad ꝓpositū. Si nos mariā salutamꝰ: ipsa resalutat nos. Saluete filiꝫ. ꝛc. Sz p maiori noticia. Nota ꝙ in testamēto veteri: angelica natura erat tāte dignitat[is]: ꝙa natura hūana adorabat. Et magnū erat priuilegiuꝫ nature hūane. si hoc agere possz. Uñ ad laudē abrahe: scribit Gen. xxv. c. ꝙ angelos receꝑit in hospitio ⁊ exhibuit eis reuerētiā. ⁊ ꝙ tres vidit/ ⁊ vnū adorauit. Unde natura hūana i toto subiciebat nature angelice. Hec autē subiectio erat ꝓpter hoc: ꝙ natura angelica erat maior natura hūana quo ad tria.

¶ Primo quo ad dignitatē. Qz angelus est nature spūalis. iuxta illud ps. Qui facis angelos tuos spūs. Et phi. natur. appellāt āgelos substātias separatas. Homo autē est nature corruptibilis. vñ Dauid. Ego sum vmis. ꝛc. ⁊ Abrahā. di. Loquar ad dñm cū sim pulus ⁊ cinis. Indecēs ergo erat vt spiritualis creatura exhiberet reuerentiam corruptibili.

¶ Secdo quo ad familiaritatez. Angelus erat deo familiaris: vtpote deo assistens. Dañ. vij. Millia millū assistebāt ei: ⁊ decies cētena millia ministrabāt ei. Homo aūt erat q̄si extraneꝰ ⁊ elōgatꝰ ab eo p peccatum. vñ ps. Elongasti fugiens.

¶ Tertio quo ad plenitudinē. angeli aūt ꝓticipāt ipsuz lumē diuinū in summa plenitudine. ideo semp cū lumine apparent. Homines aūt ⁊ si aliqd ꝓticipāt de ipso lumine: parū tñ et i obscuritate quadā. Quia ergo his tribꝰ natura angelica excedebat naturā hūanā. ideo adorabat ab ipso homē

¶ Sed postꝙ i vltima etate gre. inuēta est vna mulier q̄ angelos excedebat in his tribus. Et quo ad dignitatē: qꝝ mater dei: et qua maternitate cōtrahebat affinitas infinita q̄ melioꝝ fieri nō potuit. Et quoad familiaritatem: qꝝ cū ipsa est tota trinitas. Luc. i. Dñs tecū. Et quo ad plenitudinē qꝝ gra plena. Aue inquit gra plena. Ideo missus est angelus q̄ eā honoraret. Aue inquit gra plena. q. d. exhibeo reuerentiam tibi: quia fine ve.

¶ Secundo ꝙ btissima vgo sit a nobis salutanda. pbat rōne cōgrui. Nā tria sunt genera q̄bus maxime cōgruū ⁊ honestissimū est salutatiōis iura ipēdere videlicet: amicis: beneficis ⁊ dñis.

¶ Primo q̄dē amicis ob amicitie signū ⁊ fomētū. qꝝ vt dꝝ. ix lib. Ethic. Amicitia fouet ⁊ auget colloquūs bonis/ ⁊ bonoꝝ ipensis. Nā amicꝰ amicū ex amore cogit salutare. Unde saluto iterꝑtat q̄si salutē opto: qđ est amico. Sed qm̄ ipsa btā vgo ē amica/ imo amicissima xpicolis: qꝝ nos oēs fideles multum diligit: ⁊ sup oēs post xpm̄: vtpote q̄ est super oēs gra ⁊ diuina charitate plena. Ult quoꝫ et ab oibus nobis amari tanꝫ dei mr ⁊ oīm nostrum aduocata ac mediatrix. Hinc. Eccl'asti. xxiiij. Ego mr pulchre dilectiōis. i. q̄ pulchre diligo/ et pulchre amari volo. Ergo merito est a nobis frequenter salutanda.

¶ Secdo est ipēdēda salutatio bñficis ob gratitudinis signū. Qz aūt btā vgo est super oēs bñfica generi humano: vt dicere possit genꝰ humanū illud Sap. vij. Uenerūt mihi oia bona pariter cum illa: qꝝ oia bona p vginē mariā nobis pstita sunt. vt dicit Anſel'. Hinc ⁊ Bern. Nil inqt in nobis boni voluit deꝰ haberi qđ nō p manꝰ marie trāsierit. ergo merito est salutāda:

¶ Tertio impēdenda est salutatio dñis/ ⁊ prelatis. Unde. viij. Ethic. Maioribus debetur honor. s. in signū reuerētie tanꝫ ministris dei et eius in hoc mundo figurā gerentibus. propter quod et ipsi dñi dicūtur. Exod. xxij. ca. Dñs non detrahes et

principi populi tui non maledices. Ipsa autē benedicta virgo est dña totius mundi. vñ Eccliasti. xliij. In omni populo & in gente primatum tenui supborum & sublimium colla propria virtute calcaui. Ex qua auctoritate colligitur q ipsa sit dña celestium. ideo dicitur in omni populo. Item q sit dña totius terre mūdi. ideo dicitur in omni gente. Deniq; q sit dña etiā inferorum. quia superborum. i. demonuz et sublimium. i. dānatorum quorū superbia ascendit semper: colla calcauit iurta illud Geneſ. iij. ca. Ipsa conteret caput tuum.

¶ Tertio Mariam virginem debemus salutare/ ratiōe debiti. Nam debitorie obligamur salutare benedictā vginem triplici iure.

¶ Primo ex iure diuinali quo preceptū est. Exod. xx. ca. Honora patrem & matrē quod maxime accipitur de patre spūali. i. deo et de matre spūali. s. beata vgine. Vñ Aug. Amādus est generator. i. pater carnalis: sed preponendus est creator. i. deꝰ. Ita similiter est honorāda mater carnalis & salutāda: sed multo magis mater spiritualis maria.

¶ Secundo ex iure canonico. In quo habetur q ingratitudo auctoritate canonū et legū culpat. Et etiā p ingratitudine deme retur homo priuari acceptis bñficijs/ & indignꝰ haberi accipiēdis. Ut ergo beneficia beate vginis q̄bus continue fouemur nō amittamꝰ/ et indignos nō habēdos nec reddamꝰ: tenemur grati esse. qđ facimus eam salutando.

¶ Tertio ex iure philosophico. q: vt hſ. viij. Etbic. Maxime tenemur dīs/ magistris/ et parētibꝰ/ q̄bus equalens reddere non possumꝰ. Sicut igit tenemur deo: sic matri dei p quā deū ppitiū habemꝰ. Itē si tenemur magistris tpalibꝰ: multomagis matri dei q̄ est magistra fidei nostre. Deniq; si tenemur parētibꝰ: maxime virgini bñdicte q̄ est parēs nſa: p quā renati sumꝰ ad celestē vitā. Unde ipsa dicitur mater nſa spūalis: ſm Bern. sic dicentē. O felix maria tu mater dei. tu mater rei. tu mater iudicis. tu mater exulis: cum sis mater vtriusq; sustinere discordiaz inter tuos filios. i. xpm & nos nequis?

¶ Quarto ratione cooperationis inducimur eam salutare. Q: fidē sustentauit. Unde dicit q priuilegiū passionis xpi fuit cōmunicatū marie in passione filij: que sola fuit que fidem crucifixi dei et hois habuit. Et sicut totus mundus obligatur deo xpo p passionem: ita marie per fidei sustentationem. Unde signāter dicitur. Joh. xix. capitulo. Stabat iuxta crucem Jesu mater eius. Sed quid agebat? Quid o maria faciebas ibi? Dic per charitatem? Dic mihi quid? Respondebit dicendo q tria. Primo stabat doloribus plena. Secūdo fide elevata. Tertio amore succensa.

¶ Primo doloribꝰ plena. Quia omnes dolores partus quos alie mulieres in partu sustinent. et omnes dolores mortis a quibus virgo fuit immunis: fuerunt ei reseruati tempore passionis filij sui. Qui dolores fuerunt intensi triplici ratione.

¶ Primo ratione sui. Quia erat mater et hoc quinq; modis. Primo mater. Secundo tota mater. Tertio vnici filij mater. Quarto quia presens mater. Quinto ipotens mater. Primo mater: ideo dolor causabat. Plus ēm mf de filio: q: plus laborauit. O quātū dilexit filiū suū. de quo Can. iij. Rūciare dilecto meo: quia amore langueo. Secundo quia erat tota maſ. Quādo ēm dolor diuidit in multꝫ minor inuenit in singulis. Si ēm aliq; mulier filiū amittat. doloꝛē cū suo patre diuidit: ideo talis dolor ex tali diuisiōe minuit. Virgo ēm cū nullo hoīe aut pſe doloꝛē suū cōdiuidere poterat: q: nullus pſ ibi erat. Dz totū corpꝰ xpi assumptū est ex maria. Et partē ibi nō habebat pſ carnalis: q: erat putatiuus. Unde itēſiꝰ amabat. Tertio q: erat vnici filij mf. Si aliq; mulier filiū suū pdit. si alios habet recipit cōsolationē: q: alios bz. Maria aūt nullū aliū habebat: nec habere spabat. vñ doluit. Quarto q: presens erat mf. Dū maſ ante oculos videt filiū occidi: dolet. Maria autem videbat filium suum occidi et male tractari: ideo doluit super omnes mulieres. Quinto quia erat impotens mater ad cum iuuādum. Magna est consolatio matri qđ

filium suū potest in morte amplerari & osculari. Maria aūt in nullo poterat eū adiuuare. Audiebat eū sitire: potum nō poterat porrigere. Uidebat eū in cruce flētez non poterat consolari. Uidebat ipsuz vulneribus plenum: vulnera non poterat attingere. vnde erat doloribus plena super omnes.

¶ Scdo dolor causabat ratione filij: quia erat bonus. Mater multum dolet quādo perdit filiū bonū: sapientem et in omnibꝰ obedientem. Maria autez perdebat filiū sanctum et bonū. vnde dolebat super oēs ratione illius bonitatis.

¶ Tertio ratione supplicij videbat eū pati penā ignominiosam: Sap. ij. c. Morte turpissima condēnemus eum. Deut. xxij. Maledictus hō qui pendit in ligno: Propterea merito dr q ipsa fuit plusq̄ martyr: vt probatū est in ſmone. xlij. de coronatione marie.

¶ Scdo principaliter stabat fide elevata Quia fidē sustentebat a qua oēs apli fuerunt pstrati. Mā a tribus in passione ceciderūt: a q̄bꝰ maria stetit. Primo a fide q̄ maria nō cecidit: q: spūssanctus eā firmauit. Uñ figurat per stellā maris que ceteris cadētibus nunq̄ deficit. Scdo a gratia Ipsa non cecidit vt apostoli: sed fixa pmā sit. Tertio a societate xpi q: oēs fugerunt. Maria aūt semp fuit cruci cōiuncta. Et de hoc dr. Stabat iuxta crucē Jesu mater eius. & nisi tpe passionis xpi permansisset fides in maria mundus tunc finiuisset.

¶ Tertio principaliter stabat amore succensa q: et ipa volebat pati cū filio pro salute mūdi. Uñ Ber. Optabat ipsa sanguinē suū addere. et cū filio sacrificiū vespertinū celebrare. qđ etiam patet p Ambro. O amor virginis huiꝰ. Uñ salutare ipsaz debemꝰ in sequēdo illud. Salutate mariam quia plus omnibꝰ laborauit. ad Ro. xvj.

¶ Quito idem probatur ratione inuētionis. Quia per mariā restitutū est nobis quicquid p adam perdidimus. Unde dixit angelus. Luc. j. Inueniſti gratiā apud dñm. s. perditam per hominem primum. Per marie etenim puerperium recepit genus humanum quod in primo parente amiserat. Recuperauitq; honorē quem perdiderat quia deiectus est ille qui primum parentem deiecerat. i. diabolus: et erectus est q̄ deiectꝰ fuerat. i. homo. Sed qualiter hoc. Homo enim cum in honore esset nō intellexit: reiectaq; filiitudine dei/ filis factꝰ est inmētis. Ecce quale dedecꝰ: sed per mariā deus factus est homo et homo deꝰ. Ecce felicior recuperatio. Ergo rōne inuentionis/ maria virgo digne a nobis est salutanda. et nos eam reuerenter debemus salutare.

¶ Sexto etiam beatā virginez a nobis esse salutādā probatur rōne exempli. Quoniā plurima et solennissima exempla nobis prebentur vt eā salutare debeamus.

¶ Primo quidem exemplus salutandi pbuit angelus qui eaz salutauit in oratorio Uñ dr Luc. j. Ingressus angelus ad eam dixit Aue. &c.

¶ Secundo. exemplū prebuit Elizabeth que eam salutauit cum dixit Luc. ij. Bñdictus fructus vētris tui.

¶ Tertio exemplus prebuit Johānes baptista in vtero adhuc matris sue existens: quando exultando eam salutauit et eius filium. i. dominū iesum exultationis motu adorādū declarauit. Unde Luc. ij. Ecce enim vt facta est vox salutationis tue in auribus meis. exultauit infans in vtero. &c.

¶ Quarto exemplū habemus a christo q̄ matrem suam salutauit in celum assumendo et occurrendo. Quod in figuraz habetur. iij. Reg. ij. vbi dr. Surrexit rex in occursum matris adorauitq; eam. i. salutauit.

¶ Quinto exemplum habemus a sancta matre ecclesia. que eam diuersimode salutat. dr. Salue sancta parens. Et salue regina misericordie. Aue regina celorum Aue maris stella. &c. Debemus ergo erubescere eam non salutare postq̄ eam tales salutauerunt: iuxta illud. Ecclesiast. xlj. cap. Erubescite a salutationibus de silentio. Unde Bernardus. inquit. Inuitat nos ad marie salutationem Gabrielis exemplum: et Johannis tripudium. Salutemus itaq; O deuoti christiani beatam

virginez. Et ipsa nos recipiet in sinu sue mie ⁊ gfe: ptegetq nos ⁊ liberabit ab iſidus hostiū nostroz: dādo nobis ꝫ illos victoriam. Patet primum mēbrum questionis: et prima pars sermonis.

AD: secūdū q̄sti onis mēbrū quo q̄rit. Qualiter ẏgo maria sit a nobis salutanda? Rñdeo q̄ q̄cūq; vult digne bñdictā ẏginē mariā salutare: debet habere has infra scriptas quattuor cōditiones vel modos obseruare: vt magis possit ipsi beate virgini eius salutatio complacere.

¶ Prima dicitur puritatis.

¶ Secunda fidelitatis.

¶ Tertia humilitatis.

¶ Quarta deuote sedulitatis.

¶ Prima inquā conditio obuāda in salutatione beate ẏginis dr cōditio puritatis. q̄ maculata peccat] fuitia vel obsceq̄ nō sunt deo ⁊ beate ẏgini accepta. iuxta illd Isa. c.j. Cū extenderitis manus vras: auertā oculos meos a vobis: et cū multiplicaueritis oratiōnē nō exaudiā: manꝰ. n. vestre sanguine. i. pctō/ plene sunt. subdif. Lauamini mūdi estote. Auferte malū cogitationū vrāz ab oculis meis. Quiescite agere peruerse: discite bñfacere. ⁊c. Hec ibi. Qui vult ergo gratam salutationez benedicte virgini exhibere: debet purgari a peccato/ p ꝓfessionē/ ꝓtritionē/ et satisfactionē. Huic et rō concordat: q̄ cum omne aial diligat sibi simile. Eccl. xiij. ex quo ipa est virgo purissima nō placent ei nisi obsceq̄ pura. Uñ Abacuch. j. c. Mūdi sunt oculi tui et respicere ad iniq̄tatē non potes. Deniq; huic cōcordat etiā i exemplo ministeriū salutationis angelice. Nam benedictā virginē puritate plenam nō nisi angelus q̄ est speculū purissimum digne salutauit. Debet ergo esse homo tanꝫ alter angelus p puritatem: q̄ digne ⁊ gratifice vult bñdictā virginē salutare.

¶ Secunda cōditio obseruāda in salutatione benedicte virginis dr fidelitatis: vt .s. eam salutemus fideliter: quod facimus si eam non solo ore sed et corde et opere salutamus. Als dicere nobis potērit beata virgo illud. Hiere. xxix. Populus hic labijs me honorat: cor aūt eoz lōge est a me In huius mysteriū angelus Gabriel eam salutauit. Gabriel quippe interpretat fortitudo dñi vel fortis. Per quod docemur q̄ debeamus beatā virginē non seditiose/ vel tepide/ solis motibus labioz salutare sed fortiter cor nostrum/ et attentionē/ ac affectum in eius deuotionē mancipare vt fideliter motus cordis correspōdeat ligue et cōcordet in eius salutatione. Et non facere sicut quidā vsurarij qui discurrūt per ecclesiaz ambulātes sicut essent in platea portantes manus a tergo dicentes coronā virginis: respicientes hinc inde: monētes labia sicut simia. Et similiter sunt multi qui salutant beatā virginē vt deuoti eius esse videantur et credantur. De q̄bus dicit potest illud Mat. vj. Amen dico vobis receperunt mercedem suam. Qui vult exaudiri ab ipsa benedicta virgine debet eā salutare cū fide: et spei certitudie: vt .s. ea que petit/ ab ipsa se habere speret.

¶ Tertia cōditio que obseruari debet in seruitio et salutatione beate virginis dicit humilitatis. vt videlicet eam salutemus humiliter non solū corde: sed etiam corpore. Decet quippe vt eam salutando humiliter flectamus caput et genua. Nā si in salutatione Gabrielis ad mariā. dei filius se in tantuz humiliauit vt descenderet de celis vsq; ad terrā. i. de solio diuinitatis in vterū virginis nō horruit venire. q̄d mix si nos miſi/ fui/ et vmiculi/ ad salutandaz gliosaz virginē caput ⁊ genua flectam9. Vult itaq; bta ẏgo humili reuerētia a nobis salutari ꝑ nostrā vtilitatem. sciens q̄ oratio humiliantis se/ nubes penetrabit/ ⁊ donec appropinquet non consolabitur/ et nō discedet donec altissim9 aspiciat. Hec eccl. xxxv. Et iterum eiusdem. xxxij. Pro reuerentia accedet tibi bona gratia. Pro reuerentia inq̄ quam facis beate virgini in ei9 salutatione cum genuflexione. ⁊c. accedet tibi bona gratia a domino. Debemus igitur cum summa et humili reuerētia salutare benedictam virginem. Et non cū superbia sicut faciunt aliqui nobiles de

213

homo porcina (non dico contra bonos) qui quando vadunt ad ecclesiam ad audiendum missam deferūt accipitres super manū ⁊ in missa applaudūt eis. ducūt etiā secū canes sicut vellent ire ad venādū. O boni nobiles sunt isti? de vna lectione seu de cōi: qui nō habent fere victū ⁊ tenēt tā tam superbiā. In quo cōsistit vera nobilitas nisi in humilitate ⁊ in virtutibus? Sūt etiam aliqui q̄ dicunt nobiles tā supbi q̄ volunt vt sacerdotes dei seruiant eis. q̄ totū oppositū deberet esse: cū nulla maior dignitas sub celo sit: q̄ dignitas sacerdotalis. O deꝰ meus ad q̄d venit tāta dignitas Hodie sacerdotes sunt hui dñoz/ ministratores/ coqui. ⁊c. Que est causa q̄ dignitas sacerdotalis sic parū estimatur: sic vilipēditur? Triplex est causa. Prima est copia seu numerositas pſbyteroz: qz etiā asini (vt ita loquar) volūt celebrare missā. Ho die aliqui epi symoniaci (nō dico ꝓtra bonos) dūmodo possit replere marsupiū: nō curāt ordinare ignorātes qui vix sciūt legere. Et multi etiā fiunt sacerdotes causa vitandi eoz domos. Et ideo nō curant de cōculcatione tante dignitatis dūmodo possit lucrari ⁊ diuitias tēporales acq̄rere ⁊c. Secunda causa est nimia familiaritas quā habent cū secularibus. Nimia familiaritas parit cōtēptū. ⁊c. Tertia causa est pessima vita ⁊ malū exēplū aliquoz eccl'iasticoz: qui nō verecundant publice tenere concubinas. ire per tabernas cū lenonibus: nocte deferendo arma ⁊ ludendo ad aleas ⁊ cartulas/ ducēdo secū meretrices. O pessimi ⁊ veri precursores antichristi: q̄ vestro malo exemplo destruitis vineā domini. O christifideles nolite vestram elemosynam talibus dare ne habeāt sub vmbra crucifixi et de dominus vobiscum: nutrire canes accipitres/ mulas/ equos ⁊ meretrices. Nolite audire eoz missas sicut habetur in ca. nullus. xxxij. distin. vbi dicitur q̄ Nullus missam audiat pſbyteri: quem scit concubinam indubitanter habere. ⁊c.

¶ Quarta conditio obseruāda in salutatione virginis dicitur deuote sedulitatis. Debemus enim sedule et frequentissime ipsam cum deuotione salutare: vt et ipsa sedule ꝓ nobis intercedat apud filium. Juxta illud Esa. xxiij. ca. Bene cane/ frequenta canticum vt memoria tui sit ⁊c. Bene in q̄ id est deuote cane laudes virginis. frequenta canticum id est salutationem. vt memoria tui sit apud benedictam virginē Hoc docet ⁊ psal. in seipso dicēs. Benedicam dominum. s. tam in se q̄ in benedicta sua matre: cuius benedictio ⁊ honoz ad suum filium refertur. Et hoc omni tempore semper laus eius in ore meo. Omni igitur tēpore frequenter debemus salutare beatissimaz virginē sicut frequēter ab ipsa beneficia multa recipimus. Et sic ex p̄dictis patet responsio ad secundū mēbrum questionis. q̄. s. cū volumus salutare beatam virginem debemus eam salutare cū puritate cordis/ cū fide ⁊ spe: cum humilitate ⁊ cum deuotione. ⁊c.

AD tertium questionis mēbrum quo querebatur. Que sit dignioz/ gratioz/ atq; nobis vtilioz salutatio: inter omnes salutatōes marie virginis qua sit a nobis salutāda? Respondeoz dico q̄ licet sint multe salutationes ⁊ laudes quibus posset virgo maria a nobis salutari/ sicut. Salue sancta parēs Salue regina mie. Aue regina celoꝝ. Aue maris stella. ⁊ sic multis alijs. Tamē principalioz/ dignioz/ ⁊ ei gratioz atq; nobis vtilioz: est. Aue maria gfa plena dñs tecum. ⁊c. Dō sic per partes demonstratur et probatur.

¶ Primo quantum ad dignitatem.

¶ Secundo quantum ad gratitudinem seu commendationem.

¶ Tertio quantum ad vtilitatem vel fructuositatem.

¶ Primo quantū ad dignitatem: q̄. s. hec salutatio Aue maria gfa plena. ⁊c. sit dignioz et principalioz oratio et salutatio: probatur multiplici ratione.

¶ Primo ex salutātis auctoritate. Quia hec salutatio āgelica missa est a deo ⁊ a tota trinitate. Luce. j. Missus est angelus a deo in ciuitatem gali. ⁊c. Nec istam salutationem angelus in propria persona et a

se:sed tanq̃ a deo prolatus.

¶ Secundo ex nuncũ sublimatate. Non enim homo fuit dignus nũciare ꝛ hoc modo salutare:sed angelus:nec quilibet angelus sed Gabriel.

¶ Et nota q̃ hec salutatio et oratio Aue maria gratia plena dñs tecũ:be. tu in mu. et benedi. fru. ven. tui iesus. San. ma. oꝛ. pro nobis. Amen. est cõposita et prolata a trib9 dignissimis personis. Primo ab angelo ex parte dei/cuꝫ dixit. Aue gratia plena dñs. tecum benedicta tu in mulieribus Ecclesia vero apposuit hoc nomen Maria/certis ex causis. Primo quidem ratione inclinationis ꝛ recordationis. vt videlicet per/gratia plena: recolat virginis beate dignitatem:et per nomẽ Maria inclinet eam ad nostram necessitatem subleuandam. Maria enim stella maris interpretatur que videlicet stella in firmamento fixa naufragos dirigit ad portum optatum Ita cum dicitur hoc nomen Maria designatur q̃ beata virgo huius stelle proprietatem erga nos habet ꝛ habere debet scz q̃ in firmamento glorie celestis manẽs nos naufragos de statu miserie per plenitudinẽ sue gratie traducere habet ad portum salutis eterne. Secundo ratione excitande deuotionis:quia per hoc nomen excitatur deuotio orantium:et eam salutantiuꝫ. Tertio apposuit ecclesia ratione virtuositatis et fructificationis:quia hoc nomen Maria est maxime virtutis:et maximos fructus facit homini sepius inuocatum et nominatuꝫ. Si autem queras quare angelus hoc nomen Maria non apposuit? Rospondeo q̃ propter virginis Marie excellentiam. Nam excellentes personas cum salutamus:nomen proprium tacemus:et eorum excellentiam nominamꝰ di. Aue rex. salue pater. Excellentia autẽ virginis erat gratie plenitudo.et ideo dixit. Aue gratia plena. Ideo nõ apposuit: quia dignissime salutandam beatam virginem noue dignitatis nomine salutauit et nouum nomen ei attribuit: scz gratia plena:vt per nominis immutationem significaretur permutatio status virginis/et eminentia dignitatis. Nam in collatione magnarum dignitatum solet fieri mutatio nominuꝫ. vt patet in papa. Hinc est q̃ angelus beate virgini pro proprio nomine.s.maria/nomen nouum posuit ob specialem honoris exhibitionem ꝛ dignitatis significationem.scz gratia plena. Sancta autem Elizabeth adiunxit. Et benedict9 fructus ventris tui. Et ratio est.quia quãdo angelus salutauit beatã virginẽ/nõdũ cõceperat dei filiuꝫ. Et ideo non dixit Benedictus fructus ventris tui. Sed quando ipsa virgo salutauit Elizabeth habebat in vtero dei filium benedictum. Ecclesia addit postea nomen Jesus. Tum propter deuotionis excitationem:quoniaꝫ hoc nomen Jesus est mel in ore/tubilus in corde melos in aure. Tum propter salutis efficatiorem impetrationem: quoniam scriptũ est Johelis. ij. Omnis qui inuocauerit nomen domini saluus erit. Tum propter beate virginis complacentiam et affectionem:quoniam ad hoc nomen Jesus maxime beata virgo super omnes afficitur deuotione amoris ꝛ sibi summe complacet hoc nomen sepius inuocare:in quo quidẽ nomine omnes sancti gaudent se esse saluatos. Nam teste Petro Actuũ. iiij. Non est aliud nomen sub celo datum hominibus in quo oporteat saluos fieri credẽtes. Sancta maria ora pro nobis.fuit additus et adiunctum a beato Gregorio papa ꝑm aliquos.quoniam fertur:q̃ cuꝫ pestis magna esset in vrbe romana:ipse cum populo faciens processionem audiuit vocem in aere dicentem. Sancta maria ora pro nobis. Et respondens Grego. cum populo clamauit etiam Sancta maria ora pro nobis. Et sic in posterum semper dictum est in hac salutatione ꝛ oratione. Sancta maria ora pro nobis. Amen.

¶ Tertio ostenditur dignitas huius salutationis Aue maria ꝛc.ex persone salutate dignitate.quia salutata est beatissima virgo maria super oẽs homines et angelos dignissima.

¶ Quarto excellit ista salutatio alias in contenti vel inclusi vniuersalitate. q̃ vniuersaliter omnes modos salutandi cõtinere ꝛ includere videtur implicite. Nã salutationes in scriptura quedã inueniuntur salutis optatiue.q̃. Regũ.xvj. Salue rex.

214

Quedã gfe desideratiue. Aplus in pluribus locis. Gfa vobis ꝛ pax a deo multiplicetur. Quedã gaudij. Thob. v. Gaudiũ tibi sit semper. Quedam benedictionis. Ruth.ij. Benedicat tibi dñs. Quedã pacis annũciatiue. vt Johã.xx. Pax vobis. Hec autem salutatio angeli ex omnib9 cõfecta videtur. Continet enim salutẽ cum ait. Aue. Item gratiã:cuꝫ dixit gratia plena. Gaudium ꝛ pacem. cum dixit. dñs tecum. Item benedictionẽ/cum ait:Benedicta tu in mulieribus. Unde claret istam salutationem fuisse ꝛ esse excellentissimaꝫ

¶ Sed posset aliquis forsitan obstare/di. q̃ salutatio hec angelica nõ sit omniuꝫ salutationum excellentissima : quia salutatio quã domin9 iesus tenuit ꝛ docuit fuit excellentior ista salutatione.s. pax vobis. Tum quia a dignior est prolata et edocta quia a xp̃o qui dignior est oibus angelis. Tum q̃ bonum quanto cõmunius tanto melius. vt aiunt phi. In hac autem salutatione ꝫ pax vobis.nõ solũ cõmunius bonum sed et iocundius bonũ annunciatur:puta pax facta per xp̃m inter deum ꝛ genus humanum. Nil autẽ hac pace iocũdius vt dicit Augu.ergo sequitur q̃ illa salutatio sit excellẽtior ista. Ad hoc respondeo q̃ illa salutatio que dicitur pax vobis nõ excedit istam dignitate vel auctoritate quia et ista est a deo missa et edocta per angelum: vt tactum est. Deniq̃ in ista salutatione etiam annunciatur pacis ꝛ omnis boni communicatio toti generi humano per conceptum beate virginis. Nisi dicas q̃ illa.s. pax vobis excedat istam in nuncij dignitate:quia illam deus per seipsum in xp̃o voluit annunciare. istam autem per angelum. Et ideo quantuꝫ ad hoc solum illa excellit istam. Ista autem excellit illã ex alijs premissis rationibus. Unde patet ex predictis q̃ dignissima ac excellentissima sit Aue maria.

¶ Secundo principaliter q̃ tum ad gratiositatem et cõmendationem: dico q̃ hec salutatio plurimum placet Marie. Unde dicitur q̃ tale gaudium habet quando dicitur Aue. ꝛc. quale habuit quando fuit ab angelo salutata. Cum enim eam audit valde gratiose recipit: quia in ea recitantur ser priuilegia que ipsa habuit. Primũ est quia in ipsa fuit speculum totius mundi iuxta illud Sapientie. vij. Candor est lucis eterne et speculum sine macula: et hoc notatur cum ei dicitur. Aue. id est sine vlue alicuius culpe. Secundum est q̃ ipsa est lucerna ciuitatis supne:quod notatur cum dicitur maria:que interpretatur etiã illuminatrix. Unde illud quod dicit de dño nostro Jesu christo. Apocal'.xxj.c. scz.lucerna eius est agnus:potest dici de ipsa beata virgine. Sicut enim in celesti palatio christus est sicut sol:ita beata virgo est sicut luna.ꝛ ideo Bernar. inquit. Marie ꝑsentia totus illuminatur orbis.adeo vt et ipsa superna ciuitas clarius rutilet virgine lampadis illustrata fulgoribus. Tertium est q̃ ipsa est aqueductus celestis gratie sicut habetur. Ecclíastí:xxiiij. ca. Quod notat cũ dicit gfa plena. Unde Bernar. hoc affirmans ait. Propterea generi humano fluẽta gratie defuerũt quia nondum interfesserat aqueductus. Quartum est q̃ ipsa fuit thalamus regis glorie in quo nouem mensibus requieuit ꝛ de quo processit tanq̃ sponsus procedẽs de thalamo suo. Ps̃. xiij. Et hoc notatur cuꝫ ei dicitur dominus tecũ. Acsi diceretur. Gaude quia meruisti deum concipere:ꝛ sic tecum habere tam in mente q̃ in ventre. Unde Augustinus in quodam sermone. Dominus tecum.sed non sicut mecum. Tecum enim in mente:tecum in vẽtre tecum in vtero:tecum in auxilio. Quitum est q̃ ipsa est facta receptaculum benedictionis eterne.quod notatur cum dicitur. Benedicta tu in mulieribus. Eua etenim incurrit maledictionem. Ipsa vero attulit benedictionem. Unde Augustinus inquit. Maledictis eue in benedictionem mutatur Marie. Sextum est q̃ ipsa est mensa refectionis superne.quod notatur cum dicitur. Benedictus fructus ventris tui. Justum enim benedictuꝫ fructũ ventris sui dat nobis ad comedendum et bibẽdũ. Usi ait Caũ. v. Comedite et bibite amici et inebriamini. Charissimi. Dat etiam seipsam nobis ad manducandum per deuotionẽ. Unde inquit. Eccl'. xxiiij.

Qui me ędunt adhuc esurient. Et qui bibunt me adhuc sitient. Unde ꝓz ꝙ nulla salutatio marie virgini est gratior salutatione ista angelica.

¶ Hec etiam salutatio hz adhuc tres ꝺditiões q̄ multū redꝺunt ipsam ꝓmendabilē. Primo q̄ deo summe accepta. Secꝺo est angelis multū iocunda. Demonibus aūt plurimum tremebunda ꝛ odiosa.

¶ Primo q̄dem ꝙ sit deo accepta patet. Quia tantū placuit ei ista salutatio vt ad eā dei filius nō dedignaretur in vtero virginis descēdere: ꝛ semetipsum exinaniuit formā ſui accipiēs. Teste Apło. Philip. ij. Hac quippe salutatiõe ꝓmissa deꝰ factꝰ est homo ꝛ seruiuit vni puelle. ſ. btē virgini Luc. ij. Erat subditꝰ illis. ſ. parētibus. Seruiuit quoq; vsq; ad passionē ꝛ mortē hūano generi vt dicere possit illꝺ Hiere. iij. Seruire me fecistis in pctis vestris. Tā tum accepta extitit deo ista salutatio vt nō nisi p eam liberationē humani generis inchoaret: ꝛ ipsa interueniēte salutatiõe: totū mundū renouare ꝺisponeret. Ꝺigiſ quā felicissima. O q̄ laude digna ista salutatio: ꝓ quā homo saluari debuit. Unde ꝛ ipsa btā vgo maria cogitabat qualis esset ista salutatio. Luc. j: Si esſ ſm Grego. in ꝓfatiõe paschali felix ꝺr culpa q̄ talē ꝛ tm̄ meruit redēptorē. ſ. deū. Lōge felicior salutatio angelica q̄ talē ꝛ tātū nobis ꝓbuit saluatorem.

¶ Secũdo hec salutatio est angelis multum iocunda. Nam gaudiuz est militibꝰ et seruis cum honoratur ꝺña ꝛ regina eorum / honore precipuo. sic et angelis dei seruis cum honoratur regina celi et ꝺña eorum. ſ. angelorū / maria. Proinde Bernard. Prout allegatur in lib. vocato Speculum virginis. ꝺicit. Celum rider. Angelus gaudet: mundus exultat: infernus cõtremiscit: ꝺemones fugiunt cum ꝺicitur. Aue maria. Hanc etiam salutationē esse angelis iocundā significauit angelus Gabriel cum virginē benedictam salutauit. Primõ q̄dem in habitu quia totus iocũdus veste / et facie rutilās apparuit. vt ꝺicit Aug. quod signum est leticie: sicut patet / et in angelis apparētibus circa resurrectionem ꝺomini in vestibus albis in signum leticie sicut ꝺicunt doctores. Secũdo in salutationis verbo cũ ꝺixit. Aue gratia plena ꝺñs tecuz benedicta tu. ꝛc. quia omnia sunt verba gaudiosa. Tertio i verborum ipsoꝝ numero quia angelus in hac salutatione tantū nouē dictiones ponere voluit vz. Aue primū. gratia secundum. plena tertium. ꝺominus quartum. tecum quintum: benedicta sextum. tu septimum in octauum. mulieribus nonū. Et noluit plures ꝺictiões ponere: vt significaret reparationem fiendam nouē angelorū choroꝝ per hanc salutationē ac filij ꝺei incarnationez. Ergo ipsis angelis gaudiosa est ista salutatio ob ipsoꝝ ruine reparationē per eam factam ꝛ ꝺesignatam.

¶ Tertio hec salutatio angelica est demonibus plurimū tremebūda ꝛ odiosa. Nec mirum: q; per illaz fuerant territi. Sicut enim canes terrentur a tonitru: sic demones cũ audiunt ꝺici Aue muria. scientes: quia per hoc homines liberantur ab eoꝝ manibus intercedente ꝺei matre pro ipsis hominibus. Et ideo ꝺe beata virgine scribitur Canti. vj. ꝙ sit terribilis vt castroꝝ acies ordinata. Uñ Bern. Nō tantum timent hostes quālibet castroꝝ aciem sicut ꝺemones Mariam ꝺei matrē. Unde non audent inuadere ꝛ ledere hominē salutātem beatā virginem. Per illam etiā fuit cōfusus iuxta illud Judith. xiij. Una mulier fecit confusionem in ꝺomo Nabucho ꝺonosoꝛ regis. Per illam quoq; fuit contritus vt ꝓdictū fuerat. Gen. iij. vbi ꝺeꝰ ꝺixit ꝺiabolo. Ipsa conteret caput tuum. Per illam etiā fuit mortuus. Uñ figuraliter ꝺicitur Judicū. iij. Inter pedes Jael ruit ꝺefecit ꝛ mortuus est zizara. i. ꝺiabolus. Interpretatur esſ zizara exclusio gaudij: ꝛ significat ꝺiabolus quia a celesti gaudio est exclusus: et alios excludere querit. Quando igitur ꝺiabolus salutationē angelicaz audit ita est ei sicut audiret terribile tonitruū quo terreretur: iuxta illud ps. lxxvj. Uox tonitrui tui i rota ꝛ sicut si ebrius rotaret: ꝛ sicut videret baculū siue clauam qua percutiatur. iuxta illud Rume. xvj. Cōsurget virga de israel ꝛ percutiet ꝺuces moab. i. ꝺemones. Item ita est sibi

ac si videret gladiū quo vulnerarek ꝛ iugularek: iuxta illꝺ Judith. xiij. c. Amputauit iudith caput holofernis Judith eñ interpꝛtat glificatus: ꝛ significat beatā virginē q̄ semp deū glorificauit. Holofernes aūt interpretatur infirmitas dissensionis ꝛ significat diabolum qui multos robustos eneruat et multos pacificos ad dissensionem ꝓuocat. Tūc ergo Judith caput holofernis amputauit quando beata virgo diabolo ꝺominiū abstulit. item ita est sibi acſi videret clauū malleuz quo exterebraretur de quo in figuraz ꝺicitur Judicū. iij. Sinistram manū misit Jahel ad clauū et ꝺextram ad malleū timpus zizare valide perforans. Et sic patet q̄ ꝺiabolo hec salutatio.

¶ Tertio pricipaliter ꝙ hec salutatio ãgelica Aue maria. sit nobis vtilior ac fructuosior patet. Quia qui illam digne ꝛ ꝺeuote ac fideliter ꝺicūt: acquirunt multos fructus seu gratias.

¶ Primo acquirūt gr̄e repletionem: spiritualēq; exaltationem: ꝛ sanctitatis augmentationē. Quod figuratū in mysterio est. Luc. j. vbi ꝺelicet legiſ ꝙ cuz maria salutasset Elizabeth: illaq; resalutādo eā suscepisset repleta est stati Elizabeth spū sancto: ꝛ exultauit infans in vtero eius: et sanctificatus est Johānes ꝛc

¶ Secundo quoq; peccatores ex hac salutatione acquirūt pctōrum purgationez et gratiam ac miam. quoniã cum ipsa sit mr̄ gratie ꝛ mie: nō ꝺubium quin ipsam ꝺeuote salutātibus ꝺonet gratiam ꝛ miam. Si enim ioculator ad mensam ꝺiuitis cantauerit nunquid et cibus negabitur? Quanto magis qui carmē hoc angelicum ꝛ bñ ꝺicte virgini summe iocundū ꝛ acceptuz salutatione ꝺeuota cecinerit exēnia ei a beata virgine gratiarum ꝛ ꝺonorū largient

¶ Denicq; si ꝺiligenter singula verba huius salutationis ponderamus comperimus ꝙ per omnia eius verba aliquid mali effectus quod in homine facit peccatuz repelli insinuatur: et aliquid per contrarium boni ꝛ vtilitatis induci vel acquiri. Nam primo per peccatum anima maculatur et vbe eterne dānationis incurritur. quia vt ꝺicitur. ij. sententiarum ꝺist. xliij. ca. v. peccatum mortale est quod obligat ad mortem eternam. Huic contrariatur aue. i. sine vbe. Accedat ergo peccator ad beatam virginem ꝛ ꝺicat Aue: si vult eius precibus liberari a dānationis vbe. Secũdo per peccatum cor obcecatur et obrenebratur. Sapientie. ij. Excecauit eos malicia eorum. Cui contrariatur hoc quod ꝺicitur. Maria. i. illuminatrix. Si vis ergo illuminari o peccator ꝺic aue maria. Tertio per peccatuz incurritur ꝺei inimicitia Unde Augu. Scio ꝺeū inimicum esse omni criminoso ꝛc Contra hoc est quod ꝺicitur: gratia plena. Si vis ergo gratiam: saluta virginē benedictam gratia plenā: vt merearis ꝺe eius plenitudine accipere. Quarto per peccatum homo a deo elongatur. quia longe a peccatoribus salus: teste ps. Contra hoc est quod additur Dominus tecū. Qui vult ergo appropinquare ꝺeo accedat ad salutandum beatā virginem ꝺei matrem. Quinto per peccatuz maledictio incurritur. ps. Maledicti qui ꝺeclinant a mãdatis tuis: Contra hoc est quod ꝺicitur. Benedicta tu in mulieribꝰ. Si vis euacuari a maledictiõe accede ad virginem que supra omnes benedicta viris ꝛ mulieribus benedictionem propinauit: vt ꝺicit Augu. Sexto per peccatum a fructu meriti ꝛ incarnationis passionisq; christi expoliatur: ꝛ a ꝺiuina visione separatur. Esa. xxvj. Tollatur impius ne videat gloriam ꝺei. Cõtra hoc subꝺitur. Et benedictus fructus ventris tui iesus. O igitur quecunq; anima siue fidelis ꝛ ꝺeuota siue peccatrix: accede ad virginem salutandam per Aue maria. Sciens quia resalutaris ab ea totiens quotiens eam salutas: immo ꝛ oscularis. Audi Bernar. ꝺicentem. Est tibi o virgo Maria quasi osculum audire salutationem angelicam: quia totiens o beata oscularis quotiens per Aue salutaris. Hec ille. Uis igitur o peccator fructum salutis eterne adquirere in meritis christi accede ad Mariam salutandam. Unde ipsa clamat per sapientem Eccli. xxiiij. In me inquit omnis gratia vie et veritatis. In me omnis spes vite et virtutis. Transite ad me omnes qui

concupiscitis me: et a generationibus meis adimplemini. O verbum dulce. O verbum spei confortatiuum. Transite ad me inquit omnes. Nullus excipit: sed omnes iustos ⁊ peccatores: viros ⁊ mulieres: parvulos ⁊ magnos dulciter beata virgo inuitat ad se honorandum: ad se salutandum et eius patrocinia implorandum. Transite inquit de huius mundi procelloſa ⁊ fallaci spe ac confidentia. Transite ista caduca et vana pretergrediendo et contẽnendo. Sed quo? Ad me vtiq; veri dei matrez reginã mie honorificandã ⁊ inuocandã in qua omnis gratia: ois spes salutis. Secure vos meis suffragijs et meis auxilijs cõmittite omnes qui concupiscitis sincera deuotione me: hoc est meum fructum saluificum. Me inquã omnis boni matrem et adimplemini ⁊c. Clama. Considera ergo nunc fidelis anima q̃ sublimis q̃ q̃ deo et beate virgini accepta: q̃ grata / q̃ iocunda sit ista celeberrima salutatio. Aduerte q̃ tibi vtilis et fructuoſa sit si eam deuoto corde ob amorem benedicte virginis frequentaueris. In ea quidẽ laudatur et benedicitur ipſa beata virgo maria dei mater. et nõ solum ipſa sed ⁊ eius filius dominus noster ieſus christ⁹. In ea habes hec glorioſissima et dulcissima nomina: videlicet Jeſus et Maria in quorum inuocatione habes omnem spem: omnem thesaurum tuum et bonum tuũ. Siquidem ipſe Jeſus est tibi amor tuus: ipſe thesaurus tuus: ipſe diuitie cordis tui. ipſe consolatio / spes / et gaudium tuum. ipſe salus tua ipſe lumen oculorũ tuorum. ipſe vita tua et dulcedo tua. Denicq; ipſa benedicta virgo Maria est domina tua. ipſa regina mi ſerico die / vita dulcedo / et spes tua vt canit eccleſia. Per eam habemus quicquid habemus: per eam sumus si quid boni sumus. O igitur felicissima est illa anima que est deuota Marie virginis. que illam salutat deuoto corde: que illam diligit / amat / honorat: que ei seruit in bonis operibus: quoniam non deficiet sibi vita eterna. Ad quam perducat nos meritis Marie virginis ille qui est benedictus in secula seculorum.

Amen.

¶Sermo.xlix. De ſctitate marie q̃ ſcilicet ipſa est sancta sanctorum.

¶Thema.

Sancta sanctorum erit vobis. Habentur hec verba. Exodi. xxx. ca. Tu ista Mulier sancta es. Judith. viij capitulo.

¶Prohemium.

Beatissima virgo Maria tante fuit et est sanctitatis ⁊ excellentie q̃ (licet in esset nobis voluntas laudandi) nõ possumus sufficienter eam laudare nec honorare. Et hoc propter quattuor causas. Primo propter nostram indignitatẽ. De qua Hiero. in ꝓmonead Eusto. iquit. De tali tantaq; virgine loqui me indignũ esse cõfiteor. ⁊c. Secundo propter suam dignitatem. De qua venerabilis Beda ait. Si rerum vniuersitas singulis distincta speciebus: in beate dei genitricis marie laudem magis succlamet vocibus. tamen dignitatem eius intelligentibus surditas hoc vel silentium apparebit. Et Damaſcen⁹ ait. Licet mille ora: mille lingue: vocq; ferrea sit. Sed nec si omnes lingue hominum cõuenirent: eam mirificis possent efferre preconijs. Omnium enim preconum excedit magnitudinem ⁊ omne eloquium ad eius excellentiam insufficiens inuenitur. Tertio propter nostram imbecillitatem. Unde Augu. inquit. O felix puerperium iocundum angelis / optabile sanctis / necessarium perditis / congruum profugatis. Quid ergo dicam pauper ingenio: cuius de te quicquid dixero minor laus est q̃ tua dignitas meruit? Quid de te digne referam cum non sufficiat lingua carnis tuas enarrare virtutes? Et Damaſcenus ait. qualiter eas laudare poterit mortalis hois verbũ: q̃ de se ꝓtulit verbũ qđ manet ieternũ

Que lingua in ei⁹ laude inueniet idonea: que illum genuit cui oia benedicũt et cuz tremore obediũt elementa? Impares igit illi sunt ommes humane lingue preconijs que de intemerate carnis suc viscerib⁹ cibum nobis protulit animarum. Et Hieron⁹. dicit. Profecto nec sanctitas nec facundia mihi suppetit: vt beatã ⁊ gloriosã virginem digne laudare queã. Quoniam vt verũ fatear: quicquid humanis dici potest verbis minus est a laude virginis ⁊c. Quarto eam sufficienter laudare nõ possumus propter verborum penuriã ⁊ paupertatem. quia. ſ. verba ad hoc idonea nobis deficiunt. Unde Augu. dicit. O beata virgo si celum te vocem altiorem. si matrẽ gentium dicam precellis ⁊c. Et in ſermone. j. de assumptione ipſius virginis marie. Idem Aug. inquit. Ad tanta virginis promenda laudis preconia. quomodo tenue ingenium ⁊ ineps lingua sufficiat: cuz ad hoc etiam nõ possit sufficere philosophorũ profunda loquacitas? Nec mirum si hec virgo sanctiſſima suis laudibus humane vocis modos exuperat: quando ipſam humani generis excellentibus meritis transcendit naturã. Sed non oino nobis a laudibus eius est reticendũ quia etsi minus sufficit ſenſus inopia ad effectum: sufficiens tamẽ est apud deum deuote mẽtis affectus: nec ambigendũ est quin valeat hec de se loquenti sapiẽtie ꝑbere ignis culum: que totius sapientie plenitudinez suo castissimo pertulit in vtero. valetq; cũ vult efficaciam verbi tribuere: que verbũ per quod facta sunt oia: virgineis viscerib⁹ gestauit in corpore. Hec ille. De sanctitate igit huius benedicte virginis marie hoc mane loqui volentes. Pro principio ⁊ exordio nostri ſermonis more ſolito talis mouetur queſtio.

¶Utrum beatiſſima virgo sit ⁊ merito dici possit sancta sanctorum?

Ad hanc queſtionez respondeo q̃ sic. Et probatur triplici ratione.

¶Primo rõne ſanctificatiõis

¶Secundo rõne coniunctionis.

¶Tertio rõne diuinalis infuſionis.

¶Primo ratione ſanctificationis. Quia ſup omnes fuit ſanctificata. Pro maiori noticia dicendorum. Notandum est ſm doctor. q̃ quadruplex est ſanctificatio.

¶Prima est vniuerſalis. qua anima ſanctificat a peccato originali. Et hoc est in baptiſmo: in quo gratis confertur: ſed nõ confirmatur quin poſſit recedere et cadere ab illa. Hec autẽ ſctificatio datur omnibus in baptiſmo. Qui baptiſmus habz purificare baptiſatum ab omni peccato originali / et actuali in adultis. Et tũc aia efficitur christi ſponſa. De qua Oſee. v. Deſponſabo te mihi in fide. iſta est ꝓia ſanctificatio.

¶Secunda est ſpecialis. qua anima purgatur a culpa: ita et taliter q̃ in gratia cõfirmatur: et in peccato mortali cadere nõ poteſt. Et ſic fuit ſanctificatio Johannis baptiſte et Hieremie in vtero de Johanne baptiſta dicitur. Luc. iij. capit. Spiritusſancto replebitur. ⁊c. De Hiere. j. ca. ſui lib. Anteq̃ exires de vulua ſanctificaui te. ⁊c.

¶Tertia ſanctificatio est ſingulariſſima Et hec de christo. De qua. j. Petri. iij. ca. Qui peccatum non fecit: nec dolus inuẽtus est in oze eius. Et Joh. viij. c. Quis ex vobis arguet me de peccato? ⁊c. De hoc ſatis diffuſe tractatuz est in ſermone. xiij. huius prime partis: de innocentia xp̃i.

¶Quarta est ſingularis. Et hec fuit marie ex priuilegio ſpeciali. de qua p̃s. Sctificauit tabernaculũ ſuuz altiſſimus. Hec eſt ſanctificatio Marie dicitur ſingularis quaſi excellens ceteras ſanctorum et ſanctarum ſanctificationes. Et hoc ratione numeri. Quia quadrupliciter seu quattuor vicibus ſm doc. theologos fuit ſanctificata.

¶Primo quidẽ in materno vtero. et hec prima ſanctificatio excedit ſctificationẽ alioꝝ ſanctorũ in vtero ſctificatoꝝ / tripliciter. Primo temporis celeritate. Nam Hieremias poſt originale cõtractum nõ longe ante natiuitatem est ſanctificatus: iuxta illud. Anteq̃ exires de ventre ſanctificaui te. Hieremi. j. ca. Johannes vero baptiſta in menſe ſexto quando Maria

Universidad de Deusto Biblioteca

visitauit matrē ipsius iohannis: qui tunc in vtero exultauit. Luc.j. Sed beata vgo mor vt erat anima rōnali aiata fuit sancti ficata: per quā sanctificationē habuit pre seruationē a pctō originali sicut ostensum est in sermone de eius cōceptione. vnde di cit Aug. in quodā ser. de natiuitate virgi nis. Hec inquit virgo mor vt in mundū per generationis humane lineā venit om nis boni virtute pfecte resplenduit. Mor autē z statim referūtur ad instans fm phi loso. iiij. phiſ: Secūdo excedit alioꝝ sanctificationez in muneris largitate. Quia gre munere copiosiꝰ fuit ditata q̄ alij. qđ patet ex hoc: qz licet alijs sanctificatis in vtero collata sit gratia per quā preseruarē tur a mortali pctō ita q̄ postea nunq̄ pec cauerunt mortaliter: tamē collata nō fuit eis tanta gratia per quā preseruarent a ve nialj. vñ venialiter potuerūt peccare. Ma rie autē virgini infusa fuit sibi gra preser natiua deinceps ab omni pctō actuali: nō solum mortali: sed etiā venialj. Vñ Ber. ait. Puto copiosius munus gratie descē disse in virginem que nō solū eius ortum sanctificaret. verū ipsam ab oi pctō deinceps custodiret immunem. hec ille. Nam ista gratia pro tunc in virgine aut subtra xit omnino: aut restrinxit fomitē q̄ nō pos set in aliquod peccatū ducere aut a bono retrahere: vt tenent doct. super. iij. senten tiaꝝ dist. iij. Immo q̄ magis dico ipsa btā virgo impleta est dono spūali et p fecto nō solum respectu sui: sed etiam alioꝝ. Quia gratia sanctificationis nō tantum illicitos motus repressit in se: sed etiaz in alijs efficaciam habuit vt nunq̄ ab aliquo concupisci potuerit. Alioꝝ autē sancti ficatio nō pprimebat in eis omnes motus illicitos: et eoꝝ sanctitas nō extingue bat omnem motū corporalē vel concupi scentiam in alijs aspiciētibus eos. immo plurime sancte virgines vt katherina/lu cia ꝛc. concupite sunt: et qz nō consenserūt martyrizate fuerunt. Sed in beata virgi ne gratia sanctificatiōis etiam in alijs om nibus concupiscentie motum extingue bat. Tertio hec sanctificatio: marie excedit sanctificationem alioꝝ in vtero seu ta. aptissimo sanctificatoꝝ: in gratie vber tate. Quia ab ea gratiē copiositas gene raliter in oēs se diffudit. vñ Hiero. in ser mone de Assumptione dicit. Decebat vt esset plena gra q̄ celis dedit gloriā: terris deum. pacē q̄ refudit: vere gra plena per quā largo spūssancti ymbre pfusa est omnis creatura. hec ille.

¶ Secundo deus sctificauit eā qñ spiri tussanct⁹ eā obumbrauit et filiū dei cōce pit. Si quidē in hac secunda sctificatione beata virgo sup premissa fuit confirmata in bono supnaturali z certificata de perse uerantia ac beatitudine perenni cōsequē da: quod nemini viatoꝝ est datuz Et etiā spūssanct⁹ sic eā impleuit vt digna foret cōcipere vginitatis glia manente vbum. Unde angelus ait. Ne timeas maria: ine nisti gram apud dñm. Item adeo spiri tussctūs in eā supuenit q̄ omnē potētiam peccādi remouit: z liberū arbitriū ei⁹ con firmauit in bono vt incōtrariū. s. mortale vel veniale peccatuz de cetero flecti esset impossibile: q̄uis ipsa beata vgo remaneret i statu vie. vñ Luc. j. Iterū dixit ei ange lus. Spiritussanctus superueniet in te. i. superabundabit. et virt⁹ altissimi. ꝛc.

¶ Sed aliqs posset obstare z ar gumentari contra hoc qđ nunc dictum est. s. q̄ virgo potuit peccare Et posset sic argumētari. Mā aug. in lib. lxxxiij. questionū dicit. Q̄ ideo deus fecit hominē peccabilē. quia glorioſi⁹ est pos se peccare et non peccare: q̄ non peccare ex impossibilitate ergo hoc debuit conue nire matri dei que fuit glorioſior omnib⁹ creaturis. Item Eccl. xxxj. in laudē san cti dicitur. Qui potuit transgredi et non est trangressus: et facere mala z non fecit. Ergo hoc etiā illi conuenit. que est omni laude dignissima. Itē Damasce. inquit q̄ omne creabile est vertibile/ fm esse: et fm electionem: secundū esse vt corporalia: se cundū electionem vt rationalia. Sed bea ta virgo fuit composita ex vtroq̄. ergo vi detur fuisse vertibilis in vtroq̄. et ad hoc facit illud Job. xv. Ecce inter sanctos ei⁹ nemo immutabilis. Insuper glorioſius ē quod ex victoria habetur: q̄ quod sine vi ctoria. Corona enim victoribus datur. vt ait beatus maximus in fmone plurimoꝝ

martyruz. Sed vbi nulla est pugna: nulla etiā est victoria. vt dicit Grego. in moral. ergo cū in beatissima virgine maxima fue rit et sit gloria. et ipsa consecuta sit trium phantissimā coronā. sequitur q̄ magnam habuit victoriā. et sic prius maximaz ha buit pugnā ergo potuit peccare.

¶ Pro solutione supradictoꝝ Notandū q̄ nō posse peccare dr quadruplicit. Pri mo quando non posse peccare per se sequi tur natura inuertibilē. Et hoc modo de⁹ trinitas dicitur non posse peccare. Uñ ait Hiero. Deus solus oipotens dicit: q̄ cum omnia possit peccare non potest. Secūdo modo dicit non posse peccare quod hz vni onē personalē cū natura inuertibili: z hoc modo xps homo non potuit peccare. Uñ Damas. dicit q̄ impeccabilis erat dominus iesus. Tertio modo dicit nō posse pec care. quod hz cōiunctionē vel cōuersatio nem totalē ad naturam inuertibilem per mediū quod est de sui natura inseperabile vt est habitus glorie. et sic sancti in patria non possunt peccare. iuxta illud prophete pz. cxlvij. Confortauit. i. roborauit seras portaꝝ tuaꝝ. s. supne hierlm: vt nullꝰ pos sit exire peccādo. Quarto mō dr nō posse peccare q̄ hz cōiūctionē ad naturā inuer tibilē p mediū qđ et si de sui natura in se q̄ dem est sepabile: est tñ oīno separatū a cō trario repugnāte/ vel resistēte/ vel impedi ente. et propter hoc in suo summo in tali subiecto est inseperabile. vt est plenitudo gratie in btā virgine. z hoc mō dr btā vgo nō potuisse peccare. Uñ z Ber. de Joseph dicit. q̄ credebat potiꝰ vginē posse parere q̄ mariā posse peccare. Uñ et ipa in hoc p ticipauit de quolibz statu hoīs: q̄ ē triplex Primus est posse peccare et posse mereri sicut viatores. Secundus est comprehen sorum qui non possunt nec peccare nō me reri: cum sint extra statum vie. Tertiꝰ est illoꝝ qui non possunt peccare: sed bene possunt mereri. et hic fuit marie virginis que fuit viatrix simpliciter et fm quid de statu comprehensorum. Unde potuit me reri et non peccare. Ex omnibus predictz patet responsio ad obiecta. Pugnaz autē habuit nō tñ ab intra. s. in carne: sed ab ex tra. i. per tribulatiōes: vñ z victoriā. Om nes ergo auctoritates z rōnes q̄ videnť p bare q̄ potuerit peccare loquunť de potē tia fm q̄ opponiť ad nō posse primo vel se cūdo/ vl tertio mō sumptū. Pz igiť q̄ non posse peccare cōiunctū cū posse mereri est ppriū priuilegiū beate vgis. Hoc ergo pri uilegiū nō posse peccare cōtulit illi spūs sctūs in hac scda sanctificatione cū ex ei⁹ imaculatis sanguinib⁹ corp⁹ filij dei for mauit. Si enī post cōceptionē filij dei po tuisset peccare plura icōueniētia seq̄renť fm Ber. Primo redūdaret in cōtumeliā prolis. qz eius mr esset peccatrix et fua di aboli et iniq̄tatis. Secdo esset in detrimen tū matris. qz sic dānari potuisset. Tertio esset in dānū humani gñis et i cōtēptū to tius diuini intēti. qz incarnatiōis op⁹ sus pectū nō imerito reddi posset. Uñ oīno as serendū est q̄ in cōceptione filij dei taliter extitit cōfirmata: q̄ volūtas ei⁹ nō potuit postea cōuerti ad malū: nō tñ per liberi ar bitrij ablationē: nec p alicui⁹ potētie amis sionē: sed liberi arbitrij p gratiā cōpleti onē/ et cōfortationē/ et defect⁹ ablationē. et hoc ex singulari indulto ipsi beate vir gini collato.

¶ Tertio principaliť fuit sanctificata qñ eā de⁹ inhabitauit mēsibus nouē xpm por tando in vtero: Et in hac tertia sanctifica tione fuit tota dedicata ad diuina: tota di uino lumīe plena. adeo q̄ nō solū mēs sed etiā corpus ei⁹/ diuinitatis luce splenduit qz illū portauit in vtero qui est splēdor pa terne glorie. Uñ Ezechiel. xliij. Ecce glia dei israel ingrediebať p portā orientalē. i. per beatā vginē: et terra. i. caro beate vginis splendebat maiestate eius. s. xpi.

¶ Quarto qñ eā de⁹ in celū assumpsit. in qua sanctificatione btā vgo aboi miseria mētis et corporis fuit exēpta: et in oīs bo ni fruitione in glia cōsumata vltimo fini. i. deo cōiuncta. Digiť deuota aia pēsa q̄ sctā/ q̄ felix/ q̄ glorioſa sit virgo maria: q̄ tātis sanctificationib⁹ est dotata et subli mata. O q̄ excellentissima regina q̄ tātis insignijs stat laureata. Dēs ad eā cōfugi am⁹: eā inuocem⁹ vt de eius plenitudine gratiaz acquiramus. Unde patet ratione sctificationis glorioſam vginē mariā esse et posse dici seu appellari sctā sanctorum.

¶ Secūdo hoc idez ꝓbatur ratione cōiunctionis. Una maxima est in theologia: ꝙ illa creatura dicitur maior et sanctior: in qua ē maior fides. In maria sup oēs fuit maior fides: vt probatū est in ꝥmone de ei⁹ fide/spe/et charitate. Vñ Luc.j.c. dixit illi Elizabeth. Btā q̄ credidisti. ꝛc. Igit̄ dr sancta sctōrum. Et nota ꝙ tēpore passionis xp̄i/fuerunt quattuor genera personaꝝ.

¶ Quidam fuerunt qui nec fidez/nec cō passionem habuerūt: vt iudei et infideles qui clamabant Math.xxvj. Vah qui destruis templum dei. ꝛc.

¶ Quidā compassionē habuerūt: sed nō fidē ꝙ. s. erat deus qui patiebatur: vt apli quibus dixit xp̄s. Mat.xxvj. Dēs vos scādalū patiemini in me. ꝛc. Scandalū eorū fuit qui fidē perdiderunt. Et mulieres in sup/que eum sequebantur. Luc.xxij. Inter alia fuit magdalena/que plus visa est diligere. Nō credidit verū esse deum. Vñ Joh.xx. Christus resurgens a mortuis ei i horto apparuit di. Noli me tāgere. Quare ei⁹ iesu noluisti tangi? Respōdet Augustinus. Noli me tangere: nōdum enī ascēdi ad patrē meū. i. in corde tuo: vt credas me esse equalē deo patri.

¶ Quidā habuerūt fidem sed nō cōpassionē: vt angeli qui erant extra statum vie in quibus non cadebat passio.

¶ Quidā fidē et cōpassionē. Et hoc solū in maria. O felix. Sola fuit que fidem seruauit. Et alys recedentibus a fide ipa nō recessit. Unde quidam vulgaris. Stabat mater dolorosa: iuxta crucē lachrymosa: ꝛ lugebat filium. Jdeo Dauid introducit filiū dicentē patri. Cōsiderabā ad dexterā et videbam et nō erat. ꝛc. Quare nō dicit ad sinistram? Respondeo propter matrē que ibi erat. Et glo. super illud Esa.lv.c. Torcular calcaui solus. et de gentibus nō erat vir mecum. Non de mulieribus dicit propter virginem. que compatiebatur ei. O fides marie. In huius exemplum eccle sia in hebdomada sancta: candelam vnā nō extinguit: quia fides marie semper viua fuit. Unde patz ꝙ ex quo in beatissima virgine fuit maior fides. q̄ in omnibus alys sanctis. Ipsa merito dici potest/et appellari/Sancta sanctorum.

¶ Tertio mariam virginez esse/et posse dici Sancta sanctorum: probatur ratione diuinalis infusionis. Unde nota ꝙ virgo maria excessit omnes angelos et sanctos in tribꝰ scilicz in gratie plenitudine: in diuina familiaritate: et in mira puritate.

¶ Primo in gratie plenitudine: que maior fuit in maria. q̄ i aliquo sancto. Et ad hoc insinuandū dixit ei angelus. Aue gra plena. Quasi dicat o maria reuerētiā tibi facio. quia me et omnes sanctos excellis gratie plenitudine. Quod patet. Gratia datur a domino. Primo ad malum euitādum. Secundo ad bene operandum. Quo ad primū: peccatū omne vitauit super omnes sanctos et sanctas immunis ab omni peccato. Jdeo dicitur ei. Aue. ab a ꝙ est fine: ꝛ vbe ꝙ est culpa. Secūdo habuit gratiam ad bene operandum. quia omne bonum operata est. Alij sancti specialia habent dona. Quidam sunt martyres. Quidam virgines. Quidam potentes. Quidam misericordes. Sed super omnes maria virgo est nobis exemplum omniū virtutum. Hiero. ad Eusto. ait. Bene gratia plena. Quis ceteris quidem per partes gratia prestatur. Marie vero tota se infudit gratie plenitudo. Descendit quippe sicut pluuia in vellus. et stillicidia stillantia sup terrā. Plane celestis imber lapsu placido virgineum vellus infudit. et tota diuinitatis vnda in ei⁹ carne se contulit. ac demū per crucis patibulum expressum omnibus terris pluuiam salutis infudit. et humanis mentibus stillicidia gratie p̄stitit. Vere ergo plena per quā largo spiritussancti ibie superfusa est ois caro. Q̄z ꝙ ipa habuerit oēs gr̄as vniuersalit̄ q̄s ceteri habuerūt ꝑticularit̄. p̄z q: Abraā q̄ dez habuit fidē. Ꝫ ipa fidelior. Moyses māsuetudinē. Ꝫ ipa māsuetior. Dauid humilitatē: Ꝫ ipa humilior. Johānes vginitatē. Ꝫ ipa purior. martha hospitalitatē: Ꝫ ipa liberalior. q: nouē mēsib⁹ christū in suo vtero portauit: Magdalena ꝛēplationē: sedipsa in ꝛemplatione sublimior. Nicola⁹ misericordiā: sed ipsa clemētior; q: mater misericordie appellatur.

¶ Secundo excedit in diuina familiaritate. Quod ostendit angelus quādo dixit ei. Dñs tecum: q. d. Jdeo tibi exhibeo reuerentiam: q: es deo familiarior: q̄ ego/ꝛ alius sanctus. Sed nota ꝥm magistrum in. j. sentē. di. xxxv. ꝙ deus dicitur esse in omnibus rebus creatis tripliciter. s. per essentiam/presentiam/ꝛ potētiam. Et in sanctis suis quarto modo per inhabitantem gratiam. vel hic inchoatam vel in futuro consummatā. Omnibus autem his modis erat dñs deus cum beata virgine perfectius q̄ in ceteris omnib⁹. Dicitur esse deus esse per essentiam in creaturis in q̄tum per suum continuum influxum cō seruat creata in esse. Unde Grego. inquit Omnia in nihilum redirent: nisi ea manus omnipotentis sustentaret. Et sic exponit Chrisosto. illud Joh. j. c. Sine ipso scz. gubernante. factum est nihil. i. quod factum est: nihil est. Quanto autem aliqua creatura vel in specie/vel in indiuiduo habet perfectius esse: tāto magis pōt aliquomō dici deus ibi magis esse p essentiam. Unde hoc modo magis dicitur esse in homine q̄ in brutis. Et quia beate marie dedit nobilissimum esse: quia optime formata et complexionata fuit super oēs Jdeo illi recte dixit angelus. Dñs tecum Per presentiam autem dicitur esse deus in omnibus creaturis: quia nouit omnia intima creature. Omnia esn nuda et aperta sunt oculis eius. ad Hebre. iij. ca. Ipse etem scit intentionem et corda omnium. In beata autem virgine fuit deus per presentiam. quia non solum vidit omnia secreta ei⁹. scz. affectus et cogitatus oculo cognitionis: sed etiam oculo approbationis. Nam omnes actus eius interiores et exteriores vt sanctissimos approbauit.

Per potentiam vero dicitur esse in creaturis: quia omnibus dat virtutem operādi. Unde Joh. xv. ca. dicit saluator. Sine me nihil potestis facere. Et q: dedit beate virgini virtutem operādi perfectius q̄ alteri creature. Jdeo dicitur ei perfectius q̄ alqs. Dñs tecum. Per gratiam autem est in sanctis. Unde. j. Joh. iij. ca. scriptū est. Qui manet in charitate in deo manet et deus in eo. Sed certe nullus pōt equaeri in charitate btē virgini. Ergo excellentius fuit deus in illa q̄ in ceteris sanctis etiam angelis. Ergo omnes excellit in diuina familiaritate. Sed vltra predictos modos essēdi fuit modo iaudito a sclis: ꝛ stupēdissimo i vgine. s. p̄sentiā corpalē qñ vbū caro factū est in ea. vt inqt Bernā. sup Missus est. q̄ exponit. Dñs tecū. s. cito erit p incarnationē. Et iterū idem inqt. Lōge excellēti⁹ dñs tecū q̄ in alys sctis cū q̄b⁹ est spūalit̄ tm ꝛ i corde. Isē tecū ꝛ spūaliter in corde ꝛ corporaliter in ventre.

¶ Possum⁹ etiā alr dicere. Q: (vt dr in symbolo Athanasij) dñs pr: dñs filius: ꝛ dñs spūssctūs: ꝛ tñ vn⁹ ē dñs. Jdeo Bernā. vbi. s. sic inqt. Dñs tecū o maria. dñs in q̄ pr tecū q̄ suū filiū facit esse tuū. Et dñs filiꝰ tecū: q̄ ad cōdēdū in te mirabile sacramētū: miro modo sibi fecit sacrariū: ꝛ tibi suat genitale signaculū. Spūssctūs tecū qui cū patre et filio tuū sctificauit vterū. Et q: patri attribuit potentia. filio/sapiētia. spiritui sancto bonitas ꝛ benuolētia. ideo exponitur. Dominus pater tecū exercens summam potētiam. Dominus filius tecū ostendens eximiā sapientiā. dñs spūssanctus tecum exhibēs nimiam benuolentiā. Dñs ergo pater potentiā suam tecū mōstrauit: qui facit magna ꝛ inscrutabilia ꝛ mirabilia absq; numero. vt dicitur Job. v. c. Licet em magnū fuerit creare celum ꝛ terram ex nihilo: magnū quoq; in diluuio saluare in archa homines: et de omni genere animalium: magnū etiaz liberare populum israel de egypto tantis mirabilibus. magnum insuper conducere populum in tanto numero per desertū quadraginta annis de celo manna prestito. Magnum quoq; omnes gentes cum regibus suis de terra promissionis p Josue exterminare. Magnum etiaz xp̄m cecos illuminare. demones effugare. infirmos sanare. et mortuos resuscitare. tamen oia ista magnalia excedit mysterium incarnationis: quod est infinite potentie. ideo recte dicitur Domin⁹ tecum. scilicet pater quia fecit tibi magna qui potens est. Luce primo. ca. Unde ait Hieronymus. Quod natura non potuit: ratio ignorauit: vsus nesciuit: hoc deus stupendo

miraculo i Maria ope cōpleuit: vt videlicet deus fieret homo: z mater esset virgo. Secundo dñs filius qui est dei virtus z sapiētia/tecū est: qui te infinita sua sapientia fabricauit. iuxta illud Prouerb. ix. c. Sapiētia edificauit sibi domum. Dñs quoq; spūsctus tecū q̄ ex dilectiōe z amore in te descēdit et filium dei incarnari fecit. iuxta illud Esa lxiij. ca. Spūsctus ductor eius fuit. Predicta oia cōfirmat Bern. di. inter alia. Cum dñs sit cū oibus: specialiter tñ est cū Maria. cū qua vtiq; tāta ei consensio fuit: vt illi? nō solū volūtatē sz etiā sibi carnem cōiungeret. z de sua vginisq; substātia vnū xp̄m efficeret: vel poti? vn? xp̄s fieret q̄ z sinec totus de deo nec totus de vgine. totus tñ dei z totus vginis esset. nec duo tñ filij: sed vn? vtriusq; filius. Ait itaq; angelus. Dñs tecū. nec tm dñs filij? tecū quē carne tua induis. sed etiam dñs pater tecū qui genuit quē cōcipis. et deus spūsctus tecum: cuius virtute generans vgo pmanebis. Unde patet q̄ vgo maria excessit angelos z oēs sctos z sctās in diuina familiaritate.

¶ Tertio excessit angelos/z oēs sctos et sctās. in mira puritate. et de hoc diffuse tractat in ſmone. xxxv. de puritate ipsius marie. Pro nūc tm dicā q̄ ipsa beata vgo fuit pura sup oēs hoies quo ad duo. s. quo ad penā: et quo ad culpā. Primo quo ad culpā immunis fuit. vtā. dictū est. Secundo quo ad penā. quia a maledictionibus a deo ꝓpter peccatū patris primis parentibus ipsa fuit immunis.

¶ Una quidē maledictio data fuit solum mulieribus: cum dixit deus Eue. Genes. iij. ca. In dolore paries filios tuos. ꝛc. Ab hac pena fuit immunis Maria: quia sine dolore peperit filium suum Jesum christū Esa. xxxv. ca. Germinans germinauit letabunda. Et ecclesia. Nesciens mater virgo virū peperit sine dolore saluatorem seculorum. Contra eā hanc penam mulier tres habuit cōsolationes de filio suo. Prima fuit quādo concepit christum. O quantū gauisa. ꝛc. Secunda quando surrexit ab inferis/tertia die. Et angelus/et cecinit. Regina celi letare. Alleluya. ꝛc. Tertiaq; celū ascēdit: q̄ ibat ad ꝓparādū ei locū amenū: et nobis. Unde patet q̄ ipsa benedicta vgo fuit immunis a maledictione aliarū mulierū. Et ideo merito dixit illi angelus. Benedicta tu in mulieribus. Quod dictū quattuor cōprehendit z importat. Primo q̄dem maledicti exemptionē. Unde ipa est bñdicta sup oēs mulieres: sicut nūc dixi. quia sola ipsa expers illius maledictionis quā oēs mulieres in Eua ꝓtraxerūt. Gen. iij. c. Multiplicabo erūnas tuas. Secō iportat maledictiōis euacuationē. Ipsa em bñdicta in mulieribus. q̄ p eaz euacuata est maledictio ab hoibus. vñ Aug. Maledictio Eue in bñdictionē mutat marie. Impleta est enim Maria gr̄a z Eua euacuata est a culpa. Tertio iportat singularis gr̄e collationē. Unde bñdicta fuit iter mulieres. q̄ nulla alia accepit vnq̄ q̄ ipi donatum est: q̄. s. vgo peperit/z deū genuit. Quarto oim bñdictionū ꝓprehēsionē. Fuit q̄ppe bñdicta pre oibus mulierib?. q̄ oia q̄ alie mulieres habuerūt ipsa habuit excellēti?. q̄ cō coniugatis habuit benedictionem prolis et insup vginitatis. Cū vidnis habuit' castitatem cū incorruptibilitate. Denicq; cū vginibus pseuerantiam perpetue vginitatis cum fecunditate.

¶ Alia maledictio et pena fuit cōmuniter data oibus tam viris q̄ mulieribus. s. vt in puluere reuerterenī post mortem. Genes. iij. c. Finis es/et in cinerem reuerteris. Ab hac immunis fuit Maria. Quia (vt pbatum est in ſmone de eius Assumptione) cum corpore z anima glorificata celum ascendit. Ubi super omnes angelos/et sup oēs sanctos et sanctas exaltata existit et sublimata. Quapropter recte et benemerito ipsa dicit esse sctā sanctorum Clama. Digitur deuoti christiani/amici Marie virginis omnes in terra prostrati genibus flexis/lachrymosisq; oculis/deuote deprecemur illam sanctā sanctorum et sanctarū: vt dignetur filium suum dulcissimum Jesum xp̄m dñm nostrum deprecari: vt ipse velit sua clementia nostri miserēri. largiri nobis in presenti gratiā suā: et in futuro gloriam sempiternam.

AMEN.

¶ Sermo.l. De gratijs marie virginis. q̄ scilz. ipsa est mater omnium gratiarum.

¶ Thema.

AVE me omnis gratia vie et veritatis. Scribuntur hec verba. Ecclesi. xxiiij. cap. Uel istud. Habet gratiā coram eo. s. deo super omnes. Hester. ij. cap.

¶ Prologus.

SApiens ecclesiasticus spūssancto doctus agnouit q̄m in matre dei nulla gr̄a deesse debuit: sed omni gratia plenam fore oportuit. Idcirco in p̄sona eius loquens ait: In me. s. maria matre dei/ omnis gratia vie et veritatis. In quibus quidē verbis videtur ipa dei gloriosissima mater cōmendari. Tum de magnitudine gratie. q̄ in me inq̄t ois. tum de plenitudine gr̄ie: q̄ omnis gratia. Tū quoq; de multitudine/ et varietate gratie: quia videlicet vie z veritatis. O vere maxima gratia marie que tantā gratiā habuit quod maiorem pura creatura non vnita verbo habere nequit. q̄ vez sit mater dei: genitrix filij dei creatoris et saluatoris oim sit: z eo ipso dña oim angelo? et hoim/atq; cunctoz creatorū. O verissime plena gratia q̄ gratiā ipsam increatā in se totā continuit. Uñ recte angelus eidem dixit Aue gratia plena. O deniq; q̄ multiplex gratia in maria que oēs gratias gñales et spūales omniū creaturarum et oim sanctoz in summo habuit. Dicat ergo maria. In me ōnis gratia: vt per hoc gloriosum verbū alliciat nostras mentes ad confugiendum pro gratie impetratione ad eam. Accedat quoq; homo et dicat. Maria mater gr̄e mater mie tu nos ab hoste ptege et in hora mortis suscipe: z per plenitudinē tue gratie fac nos cōfortes glorie. Itaq; locuturi de multitudine gratiarum beate virginis. Pro principio nostri ſmonis/ talē mouem? q̄stionē.

¶ Utrū beatissima virgo maria sit z merito possit dici mater omniū gratiarum.

AD quam questionem Rñdeo affirmative q̄ sic Et probatur multiplici rōne.

¶ Primo rōne approximationis.
¶ Secō ratione humiliationis.
¶ Tertio rōne diuersitat' z mltiplicitat'.
¶ Quarto rōe emanatiōis seu diffusiōis.
¶ Quinto rōne dispensationis.

¶ Primo rōne. ꝛc. Conclusio est phoz in phia rectē sentientiū. q̄ quāto aliquid magis appropinquat alicui principio in quolibz genere: tanto magis participat effectū illi? principij. Exempli gratia. Quanto aliq̄d magis se ad ignem vel ad solem approximat: tanto magis sensit z participat de calore ignis vel solis. ꝛc. Uñ dicit Dionisi? in. iij. c. celestis hierarchie: q̄ āgeli q̄ sunt deo propinq̄ores magis participant de bonitatibus diuinis: q̄ hoies: q̄ sunt proximiores: Approximare deo: nō fit corporis gressu: sed passibus mētis. vnde Ber. sup illud Gen. xvij. Ambula coram me: z esto p fectus. di. Ambulare aūt coram deo nō passibus corporis: sed affectibus mentis. Et Aug. in homel'. xx. sup Joh. Ad deum nō motu corporis: sed voluntate cordis accedimus. Hodie tribuis elemosinā pauperi per vnū passum accessisti ad deū. Et sic de singulis. Nō motu iquit corporis. ꝛc. Ad propositū. Maria virgo fuit deo propinquissima sup omnes creaturas: quia ex ea corpus xp̄i formatū est: ex purissimis sanguinib? virginis marie. Et qui erat filius dei: fit filius marie. Uñ signanter dixit ei angelus. Ecce concipies in vtero: et paries filū. Sed quē o Gabriel? Nūquid Hiere. Esaiaz/ Danielē? Nō vere sz iesuz flagellandū/et crucifigendū. Dixergo fuit sup oēs prima xp̄o. sup oēs gr̄as bz. Uñ dicere possum? illud Judith. viij. Hec est mulier famosissima. q̄m deum timet valde. Ubi notandū q̄ aliq̄s triplici ex causa dr famosus. s. ratione sapientie/potentie/ et sanctitatis.

¶ Primo rone sapiẽtie. Ptz de Salomone. iij. Reg. x. Regina sabba audita fama regis salomonis. Eius fama. s. sapientie. Qui locut⁹ est. iij. M. parabolas: z quiq; milia carmina. Et de oib⁹ reb⁹ mundi habuit cognitionẽ. q̃quid hõ scire põt. Ad ppositũ. Maria fuit sup oẽs famosa i scientia: q; habuit oẽs scientias. Qđ ꝓbatur per Aug. sic maria sciuit scripturã: in scriptura continẽtur oẽs scientie: igit habuit oẽs scientias: Preterea dr. Joh. xiij. Spiritus sactus docebit vos oẽm veritatẽ. Ergo creatã et increatã. Itẽ oia facta sunt ꝓpter hoiez. iuxta qđ Aristo. ij. Phisi. dicit Nos sumus quodammodo finis omniũ. Unde de omnibus tenetur homo gratias agere. si ergo omnia non cognouisset: imperfecta fuisset eius gratiarum actio. Preterea omnis scientia de numero bonoz honorabilium. i. de aia: sz ei nullũ bonum defuit. q; oi gra plena fuit. ergo oẽs scientias habuit. Preterea aia xpi sciuit oia q̃ de⁹: nec tñ ei est eq̃lis in sciẽtia ꝓ modũ sciendi. sz sicut aia xpi imediate se hz ad deũ ita aia btẽ ỽginis ad aiam xpi. ergo btẽ ỽginis aia sciuit oia que aia christi: sed imperfectioni modo.

¶ Et nota q beata ỽgo in cognitiõe sua habuit plura priuilegia. Primũ ẽ pfecta cognitio trinitatis dei sine medio: quã habuit in via ꝓ specialissimã gram. Scõm ẽ pfecta cognitio mysterij icarnatiõis. z hãc habuit pgraz: et singularẽ expiẽtiã. Tertiũ ẽ cognitio sue renelatiõis et ẽtificatio sue pdestinatiõis quã habuit per reuelationẽ z cãm: q. s. nouit se mẽm dei eẽ/quã impossibile foret dãnari. Quartũ est aie sue et spirituum pspẽs proprias cognitio. quã habuit dispositiue ꝓ naturã: cõpletiue per gratiã. Et fm hanc vidit angelos: animas z demones. Et probatur quia ipa videre potuit spiritum increatum per speciem propriam. ergo et quemlibet alium. Unde Gregorius. Quid est quod non videat/qui videntem omnia videt: sed ipsa vidit videntem omnia. i: diuinam essentiã. ergo vidit omnia auxilio gratie in sua contemplatione. Item Moyses vidit diuinam essentiam: vt dicit Aug. de videdo deũ. Et similiter Paul⁹ in raptu scribit vidisse deũ et dispositionẽ celestis hierarchie quã beato Dionysio reuelauit. ergo multo magis beata virgo vidit deũ et statum angelorũ/ac triumphantis ecclesie. Itẽ Martinus vidit demones. et Jacob angelos: quando dixit castra dei sunt hec zc. Ergo concluditur q beata ỽgo que a nullo illustriũ vincit sua cõtemplatione qua oẽs excessit contemplatores poterat videre deũ z angelos/z demones/et animam ppriã/z substãtias rerũ incorporalium per seipsas. Quintũ est: pfecta cognitio oim ad statum vie ptinentiũ: quã habuit per gre illustrationẽ/ vel infusionem/et ispirationẽ. Unde habuit pfectã cognitionẽ oim scripturarũ operãdorum et contemplãdoꝝ. et q ipsa fuerit prophetata in oibus scripturis ꝓphetaꝝ/z figuris designata. Sextũ est cognitio oim circa se futurorũ: quã habuit p reuelationẽ z in speculo lectionẽ/atq; scripturaꝝ cognitionẽ. Septimũ est cognitio oim ad statũ patrie ptinẽtiũ quã habuit per cõtemplationis reuelationẽ. Octauum est omniũ creaturarũ q̃ sunt in toto mundo vel fuerunt aut erunt in rerũ natura stantiũ/cognitio quã habuit per naturã/z gratiã/et contẽplationẽ. Si cñ istud Ade est concessum/z datũ/vt oim aiantiũ terre z volatiliũ celi/ac bestiarum noticiã haberet z oibus noia vocaret cõgruentia fm suas ꝓprietates. Genes. ij. Item si Aristoteli/ philosophis/ac medicis/datum est nosse omniũ herbaꝝ virtutes lapidũq;: metallorũ: atq; stellarum celi: qñ teste Hiero. Aristoteles non solum sciuit naturas rerũ sed scripturas in libris tradidit. Quid mirum si Marie que fuit gratia plena/et dei veri mater donatum sit omnium creaturarum cognitionem perfectaz habere: maxime cũ paganis/et philosophis (vt dictum est) magna pro parte creaturarũ cognitio donata est. Nonum priuilegium q habuit matutinã simul et vespertinam cognitionem matutinam per gratiã. Uespertinam vero per naturam et gratiam. Decimum est conclusio ex predictis oibus q. sz. nullius proprie habuit ignoratiam. Unde propter obiectiones que fieri possent. Dicimus q beata virgo sufficiẽ-

ter perfecta fuit per habitum nature/et gratie/in operationes exire/et finem consequi cuiuslibet scientie. Et hac scientia exiuit in actum/et operationem/quãdo/vbi/z qualiter/et quantũ/ordinabat sibi ad beatitudinẽ/et alijs ad salutẽ. Habuit etiam perfectam cognitionem omniũ ad beatitudinẽ suã secundũ statum vie pertinentium: vel ad gratiam imptinentiũ. Unde ipsius anima beatissima nulla habuit in se inutilia vel impertinentia: sed per totuz fuit plena gratia. Unde omnia que fuerunt/in ipsius anima vel naturalia vel acquisita/sic erant gratia informata/vel cum gratia coniuncta: vt omnia essent gratuita. et per cõsequens fuit ois scientia eius gratuita: et omnis operatio ei⁹ gratuita/ vt fine omni restrictione largissima/z verissima interpretatione esset omnipharia gratia plena.

¶ Secundo dicitur quis famosus ratiõe potentie. quod patet. Genes. vj. c. vbi habetur q Gigantes erant super terrã. Isti sunt potentes a seculo viri famosi. vt cñ dicit q̃dã glo. his initiũ fuit a demonibus sumẽtib⁹ hois semẽ zc. De hoc semine gigantũ fuit Sanson: q̃ cẽtos viros peussit cũ mãdibula asini. et Golias. De hoc semine erat Alexãder magn⁹ vt q̃dã dicũt. Karolus magn⁹. Maria igit sup oẽs fuit potẽs. Tã potens q celũ aperuit: qđ Eua clausit. Tam potẽs/q ifernũ clausit: quẽ Adaz apuit. Tã potens q demonẽ suppeditauit. vñ Hiero. Hec est que celis dedit gliam: gẽtib⁹ fidẽ. vicijs finẽ. vite ordinẽ. morib⁹ disciplinã. vñ Cãt. iij. c. Terribilis vt castrorum acies ordinata.

¶ Tertio dicit q̃s famosus rone sctitatis Job. j: Erat aũt Job vir magn⁹ iter oẽs q̃ morabant i terra. Magn⁹ sctitate. Et de Johãne baptista. Luc. j. dr. Erit magn⁹ coram dño. Clama hic di. Heu prohdolor. Olim multi erãt seti hoies vtriusq; sexus magne sctitatis: z austeritat⁹: quoz fama per mundum volitabat. Ita q dicebatur in tali ciuitate est vnus episcopus sanct⁹ qui est pater pauperum/viduarum/z orphanorum. bonus pastor animaꝝ. zc. In tali oppido ẽ vn⁹ pr byter magne austeritat⁹ i quo de⁹ opat miracula. In tali villa est vna sancta vidua. In tali monasterio sunt religiosi sanctissimi. In tali heremo est vn⁹ heremita amicus dei: cui angeli sepe apparuerũt. z sic de alijs. Nũc autẽ totum oppositũ dicitur. Sunt cñ decẽ anni quibus pagro mundũ. nũc per italiã. nũc per Galliã. nũc per hyspaniã: fidẽ xpi predicando. Sed rarissime z quasi nunq̃ audiui nec intelleri q̃ diceret. Talis vir aut mulier est in tali ciuitate seu oppido vl̃ heremo: magne sanctitatis. Sed quid dicit mihi cũ deuenio ad aliquam ciuitatẽ siue oppidũ? Equidẽ michi dr. Predica frater Thoma. Quid? Noster epc⁹ seu prelatus tenet concubinã. quotidie vadit ad venandum ducẽs secũ canes z accipitres. O deꝰ meus. Hodiernis tẽporibus: cõcubinarij venatores/luxurioſi/lusores fiunt plati z pastores aiarum. Illi qui habent bonam bursam pecunijs repletã/fiunt epi/cardinales etiã si essent peiores cunctis alijs. O bone ieſu quomodo dispẽsatur (vt ita loquar) sanguis tuus? Bene facies vna die vindictam? Certe sic. zc. Predica frater Thoma. Quid? noster curatus tenet concubinã: ludit ad taxillos: vadit nocte per tabernas deferẽdo ensez z arma sicut vn⁹ leno. Predica frater thoma. quid? nñ dñs nos deꝑdatur: nõ est princeps sed tyrann⁹ potator sanguinis pauperũ. z sic etiã sunt alij/prepositi/castellani/psidentes/officiales/notarij/ z sic de alijs. Predica frater thoma. q̃d? in hac ciuitate seu oppido sũt multe concubine z cõcubinarij: macarele vsurarij/ inuidi/ superbi/ lusores/ blasphematores/ sortilegi/ luxurioſi/ auari/ tenentes odia/ partiales/ coreatrices/ excõmunicati/ nõ timentes excõicationẽ. O deus meus q̃ pauci sancti nunc in mũdo reperiunt q̃ pauci canonizant. zc. Practica. Ad ppositũ nostrũ redeundo. Maria virgo fuit sup oẽs sanctissima sicut probatuz est in pcedenti fmone. Sed nota pro nũc q triplex est sanctitas: vna dr diuinalis. s. dei sub qua fuit ipsa maria. vñ dicit q̃daz doctor. Rõnabiliter nos credimus q illa que genuit vnigenitũ plenũ gratie z veritatis: prie oibus alijs maiora gre priuilegia accepit. Secũda angelicalis. Tertia hũanalis: quos oẽs Maria superat. Et hoc

totū quia mater dei. O magnū quid. Hiero. Maior gra in maria nō potest intelligi: q̄ q̄ sit mater dei. Maior nāq̄ est excellentia virginis q̄ sit mater dei: q̄ q̄ sit domina omniū creaturarū. Hoc enim depēdet a filio: sicut ramus a sua radice. Patet ergo rōne approximatiōis q̄ maria virgo est mater omniū gratiarum

¶ Secundo mariā virginez esse matrē oim gratiarū probatur rōne humiliatiōis. Cōclusio est Theolo. Ubi est maior humilitas: ibi pcipue maior gratia. dicente apō iacobo. iiij. cap. sue cano. Superbis deus resistit: humilibus autē dat gratiā suam. Igitur humilioribus dat maior gra. Et Luc. xviij. Qui se humiliat exaltabit. Et j. ca. Exaltauit humiles. Sed ȳgo maria super oēs fuit humilior. Ergo sup oēs meruit culmen oim gratiarū. Et sic sequitur cōclusio vera. s. q̄ ipsa sit mater oīum gratiarū: Fuit autē humilis Maria ipsa tripliciter sicut sepe dictū est. s. in sermone de sacramentis ab ipsa susceptis. & in sermone de eius aduocatione ¶primo namq̄ fuit humilis in ore: quia verbū superbum nunq̄ protulit. Aug. Reuolue diligenti? euangelice hystorie seriez: & si quid increpatorium. siquid durū occurrerit in maria: de cetero suspectā habeas: & accedere verearis. hec ille. Immo in toto textu euā gelico nō inuenitur q̄ locuta fuerit nisi septem vicibus: & oia eius ȳba fuerūt sctā & edificatoria. Horum aūt verboꝝ tria dixit deo. duo angelo. & duo hoi. Uñ plura locuta est deo q̄ angelo vel homini. Ad inuemendum q̄ plus deo loqui debemus in oīone & deuotiōe q̄ cuilibet creature. ¶Primū autem verbū q̄ deo dixit fuit gratiaꝝ actionis. quod habetur Luce. j. Quādo enim se extollit auduit ab Elizabeth dixit. Magnifica aīa mea dñm. In quo cantico ipa virgo gloriosa deo gratias agit pro tot et tantis laudibus quas ei attribuebat Elizabeth omnia ipsi deo referens. Et in hoc dedit nobis exemplū q̄ quotidie debem? deo gratias agere pro receptis ab eo beneficijs referre. Secundū verbum eius fuit lamentationis quando amisit filium iam duodenarium. et tandem eo inuento dixit Luc. ij. Fili quid fecisti nobis sic? Ecce pater tuus et ego dolentes querebamus te. Ex quibus verbis nobis dedit exemplum q̄ si propter peccata nra perdidimus christum debemus eum querere cum dolore/ et contritione: & sic inueniemus. Tertium verbum fuit cōpassionis. quādo in nuptijs deficiente vino (vt habet Johā. ij.) dixit. Uinū nō habent. Ex cōpassione em̄ mota fuit hoc dicere: ne illi qui faciebant nuptias essent confusi. Hanc autē cōpassionez etiam nūc ostendit erga nos: quia quotidie orat pro nobis peccatorib? dicens. vinum non habent. Uinū nāq̄ quod humanum cor letificat: significat gratiam dei/ quam orat nobis concedi a deo. Et in hoc nobis dedit exemplum pietatis. Quartū verbum quod est primū dictū angelo fuit verbum honestatis. s. quomodo fiet istud quoniam virum nō cognosco? i. nō cognoscere propono. Luc. j. Et in hoc dedit nobis exemplū cauendi ab impudicis verbis quia corrumpūt bonos mores colloquia mala. j. ad Cor. xv. Quintum verbū fuit humilitatis quādo respondit angelo. Ecce ancilla dñi: fiat mihi sm̄ verbū tuū. Luce. j. In quibus verbis cū se vocauerit ancillam ipsa q̄ erat sponsa dei patris/ atq̄ electa mater filij dei & sacrariū spūssancti/ ac reclinatorium totius trinitatis. Et consequenter regina celorū: dña angelorum: et totius mundi imperatrix. Dedit nobis exemplum humiliationis. Sextū verbum quod primū fuit dictū hoi/ fuit verbū charitatis et dilectionis quando intrauit domum zacharie et salutauit Elizabeth. Luce. j. In hoc etiam dans exemplum q̄ nemini ex odio verbum referare debemus. Septimum verbum fuit veritatis et instructionis. quando vt habetur Johā. ij. dixit ministris nuptiarū. Quodcūq̄ dixerit vobis seruate et facite. O q̄ salutifera doctrina est ista. Felices nos si obseruabimus eā In quibus verbis nos instruxit q̄ proximis nostris debemus tradere bona documenta. Cum igitur in omnibus euangelijs non inueniatur q̄ dixerit plura verba q̄ septem edificatiua ac exēplis plena: valdeq̄ vtilia. merito dici potest plena gratia et humilitate in ore suo dulcissimo. Se

cundo corde fuit humilis: quia se indignā reputabat matrē dei. Tertio opere: q̄ nō dedignabatur seruire Elizabeth in partu.

¶ Sed dubiū insurgit. Quare fuit tā humilis maria super oēs. Respondeo q̄ triplici ratione. Prima q̄ debuit illū recipere totaliter in se: qui est super oēs. Ideo debuit humiliari infra oēs. Secunda q̄ debuit super omnes sanctos & sanctas & choros angelorum exaltari tanq̄ regina celi: ideo debuit esse humillima. Tertia quia sicut per superbiam Eue/ mors in mundū intrauit. sic econtrario: per Mariam humilitatē vita mundo reddita est. quia contraria contrarijs curātur. Unde ecclesia. Mortem quā femina intulit: femina fugauit. Nulla enim creatura est humilior inuenta sub celo ipsa virgine. Et licet maxima fuerit humilitas Abrahe cum dixit Gen. xviij. Loquar ad dñm cum sim pulvis & cinis. Et Job. cū dixit. xvij. Putredini dixi. pf̄ me? es: mater mea: & soror mea vermibus. Et Johānis baptiste dū se vocem appellauit. Tamen marie humilitas horum humilitatē: & quorūcunq̄ aliorum superauit. Unde in Can. suo. Respexit humilitatē ancille sue. in ȳbo ancille. Quat tuor ancillas legimus ex humilitate cecinisse cantieū: inter quas Maria principatum tenet. ¶Prima fuit maria soror moysi. de qua Exo. xv. dixit. Cantemus dño: gloriose em̄ magnificatus est. Secūda Anna j. Reg. ij. Exultauit cor meum in dño. &c. Tertia Judith. xv. Cantate dño in cimbalis. Quarta Maria virgo. Luc. j. Magnificat aīa mea dominum. Ex quo ergo maria super omnes fuit humilior. Sequitur q̄ recepit maiores gratias omnibus alijs sanctis. Igitur ipsa est mater omniū gratiarum.

¶ Tertio idem probatur ratione diuersitatis & multiplicitatis gratiarum. Constat enim omnibus gloriosam virginē esse matrem omnium gratiarū ex multitudine & diuersitate gratiarum: quas habuit in se. Habuit namq̄ gratias corporales/ mentales/ & celestes. Gratias autem corporales habuit quattuor que fluxerūt in carne eius: quia ipsa fuit virginitatis primiceria: sine corruptione fecunda: sine grauedine grauida: et sine dolore puerpera. Gratie mentales sive spirituales fuerunt quattuor que fluxerunt in mente. s. deuotio humilitatis reuerentia pudoris: magnitudo credulitatis: et martyrium cordis. Gratie celestes similiter fuerunt quattuor. s. eius in vtero super omnes sanctificatio: angelica salutatio: spiritussancti superuentio: et filij dei conceptio. Habuit etiam gratiarum diuersitatem.

¶ Primo gratie inuentionem. vnde dixit ei angelus Luce. j. Inuenisti gratiā apud deum. Ubi Barnard. ait. Inuenisti gratiam quam querebas. inuenisti quod ante te nemo inuenire potuit. Maxima enim fuit gratia & maximum miraculum repertum q̄ deus omnipotens quē celi celorum capere nō possunt: in vnius virginis vtero clauderetur. Unde canit ecclesia. Sancta et immaculata virginitas q̄bus te laudibus efferam nescio &c. Fuit etiam maxima gratia inuenta & maximū miraculum vt deus et homo in vnam personam conuenirent: ac deum & hominem virgo generaret: vt idem esset dei et virginis filius: sicut dicit Ansel. Quid denicq̄ mirabilius q̄ deū ipassibilis/ immortal' et fortissim? ac potentissim?: omnia regens. Ipse in virgine fieret passibilis/ mortalis/ et imbecillis puer ab ipsa portaretur. Unde Augu. Quis vnq̄ existimare posset vt portaretur manibus femineis portitorib? bis: panis angelorum aleretur: vita omniū moreretur. O stupenda miracula.

¶ Secundo habuit gratie repletionem. Unde angelus vocauit eam Gratia plenam. Est autem triplex plenitudo gratie Prima est effluxiua & non receptiua. Et appellatur plenitudo eterna. et hec est in deo solo: qui dat gratiam et non recipit ab aliquo: iuxta illud p̄s. lxxxiij. Gratiam et gloriam dabit dominus. Hanc plenitudinem recepit virgo maria in se: quia deum in mente habuit plenum gratiarum: & in ventre per incarnationem. sicut ꝰ. dictus est. Et hoc modo nullus habuit plenitudinem gratiarum nisi ipsa. Secunda plenitudo fuit in christo secundum humanitatem, iuxta illud Johan. j. Plenum gre

et veritatis. et Esa. xj. dicitur. requiescet super eū spiritus domini. Sed sciendū q̄ omnibus sanctis data est gratia ad mēsuram/licet nobis ignotam: sed illi notissimam qui omnia constituit in pondere/numero/et mensura. Homini autem xp̄o. i. anime eius infusa fuit gratia ab initio sue conceptionis sine mensura. ſm illud Johan. iij. Non enim ad mensuram dat deus spm̄. ſ. ipsi xp̄o. Fuit ergo plenus gratia: quia inquantū homo habuit gratiam quā deus habet per naturam. Unde dicit Isidorus in libro de trinitate: q̄ trinitas sibi soli nota est ⁊ homini assumpto. Verum quia anima xp̄i carni fuit vnita in ventre virginis: sic etiam potest dici q̄ ista plenitudo sine mensura fuit in virgine vt dicatur gratia plena. et ita intelligitur illud Hieron̄y. ad Eusto. In maria totius gratie que in xp̄o fuit venit plenitudo. Tertia plenitudo est illa que datur ad mensuram. dicuntur autem pleni ſm capacitatem suam. Et hec plenitudo fuit excellentissime in maria: que sola tantam gratiaz habuit q̄ omnis pura creatura maiorem recipere nō potuit. Nam nisi ipsa esset deus/non posset maior gratia intelligi q̄ sit mater dei. Hec ergo mensura gratiarū tantum abundans fuit in virgine: quantum ad recipiendum fuit lata capacitas vniuerse creature.

¶ Tertio habuit gratie accumulationez quia ea que alij sancti habuerunt particulariter: sicut dictum est in precedenti sermone: ipsa habuit vniuersaliter. Uñ Hieronymus in sermone assumptionis ait. Bene gratia plena: quia ceteris per partes gratia prestatur. Marie vero tota se infudit gratie plenitudo. Et Bernardus exponens illud Eccli. xxiiij. In plenitudine sanctorum detentio mea/ait. Bene in plenitudine sanctorum Marie fuit cui nō defuit fides patriarcharum/spes prophetarum/zelus apostolorū/constantia martyrum/sobrietas confessorum/castitas virginum/fecunditas coniugatorum/insuper et puritas angelorum. Taceat ergo Hester de sua nobilitate/Susanna de sua castitate/Ruth de sua iusticia/Delbora de sua prudentia. Rachel de sua pulchritudine/Judith de sua fortitudine: q̄ maria supergressa est omnibus.

¶ Quarto habuit gratie de se accumulate impermixtione. Alij nāq̄ sancti habuerunt gratiam sed cum permixtione venialium. In ipsa autem nulla fuit peccati admixtio. iuxta illud Canti. iij. Tota pulchra es amica mea ⁊ macula non est in te. Ipsa enim fuit pulchra: quia sine peccato originali. fuit tota pulchra q̄ sine peccato actuali. Fuit etiaz sine macula: quia sine peccato veniali.

¶ Quinto habuit gratie impermixte cōseruationem ⁊ confirmationem. Adeo nā q̄ in gratia confirmata fuit ⁊ conseruata q̄ ab illa nunq̄ cadere potuit: eo q̄ diuina sapientia septem columnis eam munivit. Sapientie. ix. Per septem autem columnas intelligi possunt septem dona spiritussancti: quibus ipa plena fuit. vel possunt intelligi septem virtutes tres theologice: ⁊ quattuor cardinales siue politice: quas ipsa habuit. Unde Eccli. xxiiij. ipsa ait. In me omnis gratia vite ⁊ virtutis.

¶ Sexto habuit gratie conseruate remunerationem. Quia enim deus dat mensuram glorie ſm quantitatem gratie: Ideo deus sibi immensitatem glorie contulit. Quia immensam gratiam habuit. Patz ergo ratione multiplicitatis ⁊ diuersitatiz ipsam mariam virginem esse matrem omnium gratiarum.

¶ Quarto hoc etiam probatur ratione emanationis seu diffusionis. Quia super nos misericordiam et gratiam suam longe late/sublimiter et profunde diffundit. Unde Bernar. ait. Quis o benedicta misericordie tue longitudinem/latitudinē/sublimitatem ⁊ profundum inuestigare possit. Longitudo eius vsq̄ in diem nouissimum subuenit vniuersis. Latitudo eius replet orbem terrarum vt misericordia eius plena sit omnis terra. Sublimitas eiz ciuitatis superne ruinas instauravit. Profunditas eius sedētibus in regione vmbre

mortis redēptionē obtinuit. tu ergo pietatis gratiā quam apud deum inuenisti nō facias mundo: obtinēdo reis veniā/egris medelā/pusillis corde robur/afflictis cōsolationē/periclitantibus adiutorium et liberationem. hec ille.

¶ Sed pro maiori predictorū declaratione est sciendū q̄ beata virgo habuit gratiam puram/plenam/et superplenam. Habuit nāq̄ gratiam puram sine alicuius cōtrarij admixtione. Habuit plenam gratiā sine aliqua diminutione. habuit gratiam superplenā cum larga diffusione.

¶ Primo habuit gratiam purā sine contrarij admixtione. Sancti enim alij in vita presenti: et si haberēt gratiam: tamē cum ea habebant admixtionem. Primo timoris. ſ. ne essent ingrati deo. Eccli. ix. Nemo scit. ⁊c. vel ne caderent a gratia. j. ad Cor. x. ca. Qui se existimat stare videat ne cadat. Istam autē admixtionem timoris beata virgo nō habuit: quia certa erat se gratiam dei habere. Cum ei angelus ex parte dei dixisset. Ave gratia plena. Sciebat etiam q̄ a gratia cadere non poterat. vnde dicere poterat illud Eccli. xxiiij. Usq̄ ad futurum seculum nō desinam. Secūdo serui dei habent admixtionē laboris: quia oportet eos multum laborare ad sensualitatem obdomandam ⁊ rationi subiciendam. iuxta illud. j. ad Cor. ix. Castigo corpus meum: et in seruitutem redigo ⁊c. Istam autem admixtionez laboris nō habuit virgo benedicta: quia nullos motus rationi contrarios vnq̄ persensit. Unde Bernard. ait. Beata virgo ictus impugnatiōis nunq̄ pertulit: ⁊ incentiua carnis nō toleravit. caput serpentis contriuit, ita q̄ eam fugiens expauit. Tertio sancti viri habent admixtionem doloris: ex eo q̄ multos defectꝰ se habere vident. Et si aliquis defectuz se habere non crederet tunc ipse omnes haberet iuxta illud. Bernard. in quodam sermone. Omnia illi desunt qui nihil sibi deesse putat. Istam autem admixtionem beata virgo nō habuit quia nullus defectus gratie vnq̄ in ea fuit sed omnes gratias et virtutes semper habuit.

¶ Ex quo secūdo sequitur q̄ habuit gratiam plenā sine aliquo defectu vel diminutione. Magnum quippe est habere potētiā receptiuā gratie quā habēt pctōres dum sunt in mundo. sed ea carent damnati in inferno: Et illud est magnū chaos quod est in inferno. impotentia. ſ. ad gratiam recipiendam: iuxta illud. Luce. xvj Inter nos et vos est magnū chaos. Quis est habere gustuz siue guttam gratie quā habent boni dum adhuc sunt imperfecti Et ista gutta gratie valet eis ad bonorum operū fecundationem: et ad vitiorum refrigerationem. ac sitis mūdane extinctionem. Maximuz vero est habere calicem plenum gratie: quem habent viri perfecti. De quibus dicitur. Actuum. ij. c. Repleti sunt omnes spiritusancto. Et iste calix gratie valet eis ad salutem acquirendam ad fiduciā de deo obtinendam: ⁊ ad consolationem mūdanam obliuioni tradendam. Per maximū autem est habere fontem gratie quem habēt beati. Et iste fons eos vinificat/et satiat/ac inebriat. iuxta illud. pſ. xxxv. Inebriabuntur ab vbertate domus tue: et torrente voluptatis tue potabis eos. Ad istum autem fontem sitiens peruenire prophēta et vbi fatiari petebat dicens. pſ. xlj. Sitiuit anima mea ad deum fontem viuum. ⁊c. Supermaximuz vero est non tantum habere potentiam receptiuam gratie/ et gustū gratie/atq̄ calicem gratie: sed etiam fluuiuz omnium gratiarum. Et istam plenitudinem habet beata virgo maria. De qua dicitur. Canti. iiij. c. Fons hortorum puteus aquarum viuentium que fluunt impetu de libano. Ipsa est enim puteus aquaruz viuentium inquantum peccatores mortuos vinificat a peccato: Est fons hortorum inquantum bonos fecundat in opere bono. Est fluuius vadēs cum impetu: inquantum beatos letificat in celo. iuxta illud. pſ. xlv. Fluminis impetus letificat ciuitatem dei.

¶ Tertio habuit et habet gratiam superplenam cum larga et plena diffusione. Unde Bernardus inquit. Beata virgo

velut alterum solē induit: quia sicut ille super bonos ⁊ malos indifferenter oritur. sic ipsa quoq; preterita merita nō discernit: sed oībus exorabilem ⁊ clementissimā se exponit: omniūq; necessitates amplissimo miseratur affectu. Tam copiosa autez est ⁊ tam plena q eius plenitudinē sensit infernus. q; per eam expoliatus fuit. Sensit terra. quia mortuos reddidit. Sēsit celum quod se aperuit. Senserunt angeli: qui fuerunt reparati. Senserunt peccatores qui fuerūt iustificati. Senserunt iusti qui fuerunt beatificati. Addit etiā Bernā. Virgo beata preciosum illud balsamum tanta copia tantaq; diffundit plenitudine vt copiosissime influat circūquaq;. Et iterū ait. Quāto ergo devotionis affectu mariā a nobis honorari voluit deus qui totiꝰ boni plenitudinē in ea posuit vt si qd i nobis est spei. si quid gratie vel salutis. ab ea noverimus redūdare q̄ ascendit affluens delitijs. Totis ergo medullis cordis venerem mariam: quia sic est voluntas eius qui totum nos habere voluit per illā. hec ille. Habuit igitur ⁊ habet beatissima virgo plenitudinē gratiaruz. ergo ipsa est mater omnium gratiarum.

¶ Sed adhuc notandū est vltra que dicta sunt de gratis q quadrupler est plenitudo gr̄e. s. sufficientie abundātie/excellentie ⁊ effluentie.

¶ Prima dicitur sufficientie quā habent oēs electi: qui quidē habent oīa que sunt eis sufficientia ad salutē. De qua plenitudine dicit Actuū. vj. Stephanus autem plenus gratia. Et hec plenitudo assimilatur plenitudini vasis. Vas enim habet plenitudinem mensuratā ſm suam proportionē. Sic ⁊ deus ſm q homo disponit vas anime vat sibi mensurā gratie: iuxta illud ad Ephe. iiij. Unicuiq; data est gratia ſm mensuram donationis xp̄i.

¶ Secunda est plenitudo abundātie quā habuerunt apostoli qui pre ceteris sanctis spiritumsanctū in maiori abundantia receperūt. Et ita intelligitur illud actuū. j. Repleti sunt omnes spū sācto. Et hec plenitudo assimilatur plenitudini riuuli decurrentis. Ipsi enim riuos doctrinarū suarum sparserunt: ⁊ ipsum mundū infecundum germinare fecerūt. iuxta illud. pſ. Riuos eius inebriās multiplica genimina eius ⁊c. De istis riuis dicit Esa. xxxiij. Locus fluuiorum riui latissimi et patētes Sancti essi apostoli fuerunt locus fluuiorum per plenā a deo receptam sapientiā: ⁊ fuerunt riui per manantem doctrinam: et fuerūt patentes per sanctam conuersationem apertam.

¶ Tertia est excellentie quā habuit beata virgo. Et ita intelligitur verbuz angeli ad Mariam dicentis. Aue gr̄a plena. Ipsa essi excellentissime super oēs ap̄los/ et sanctos/spiritūsanctum recepit. iuxta illud Prouerb. viij. c. Multe filie cōgregauerunt sibi divitias: tu vero supgressa es vniuersas. Cetere essi habuerunt mensuram gr̄e. Maria autem fontem gr̄arū. Cetere habuerunt virtutes ⁊ gr̄as pticulariter. Maria vo habuit vniuersaliter. vtſ. dictum est. Et hec plenitudo Marie assimilatur plenitudini fontis. per illud. Cant. iiij. c. Fons hortorum ⁊c. vtſ.

¶ Quarta est plenitudo effluētie: quam habuit xp̄s. Unde de ipso dicit Joh. j. ca. De plenitudine eius oēs accepimus gratiā pro gratia. Hec eni plenitudo xp̄i assimilat plenitudini fluminis. q; a nullo alio flumine incipit sed a mari pcedit et semp fluit. De quo dicit. pſ. lxxij. Flumē dei repletum est aquis. ⁊c. Istud aūt flumen sic ipletuz matrē suā spūsancto sic impleuit q seipsum qui est cibus angelorū in ea preparauit in cibum hominum. Ideo subdit in pſ. Parasti cibū illoz: qm̄ ita est preparatio eius. Deinde emisit riuos. i. ap̄los: quos sic inebriauit. i. in tanta abūdantia impleuit q per eos germina fidei per totū orbez multiplicauit. Ideo subdit. Riuos eius multiplica genimina eius. Deinde illud flumē emisit stillicidia. i. i cordibus aliorū sanctorum misit spūssancti dona: per que gaudenter eos germinare facit p bona opera. Ideo subditur. In stillicidijs eius letabitur germinans.

¶ Istam aūt plenitudinē supeffluentem xp̄s donauit matri sue. quia de plenitudie eius accipiūt vniuersi. Non tn̄ omnibus equaliter se diffundit. sed ſm dispositionē recipiētiū dat mensuraz gratiarū. Habet

enim quadrupliceem mensurā. de qua di Luce. vj. Mensuram bonā et cōfertā ⁊ coagitatam ⁊ supereffluentē dabunt in sinū vestrum. Ipsa nāq; quosdā facit bene incipere per gratiā incipientem: et istis dat mensuram bonā. Quosdā facit in medio proficere per gratiam progredientē: ⁊ istis dat mensuram confertā: q; maiorem gratiam eis cōfert Quosdā facit perseverare et istis dat mensuram coagitatā: quia gratia dei sic exagitat eos ⁊ cōfirmat q ab ipa nunq̄ cadunt. Quosdam vero facit supereffluere per gratiam efficientem per quaz ipsi effluunt modo per verba edificatoria modo p bona exempla/ ⁊ modo p misericordie opera.

¶ Notanduz autē q sunt quattuor signa plenitudinis. Primū est nō resonare sicut patet in vase pleno vino quod repercussū nō resonat. Secūdum est nō plus appetere: sicut patet in stomacho pleno qui non plus appetit eo q saturitatē habet. Ideo dicitur Prouerb. ȳ. Anima saturata calcabit fauum. Anima vero esuriens etiam amarum pro dulci sumet. Tertiū signum est ponderosum esse: sicut patet in vase qd quādo est vacuum est leue. sed quando est plenū est ponderosum. Quartum est supeffluere: sicut patet in fluuio inundante. Ista aūt quattuor signa fuerūt i beata virgine. per que ostenditur q fuit ⁊ est gratia plena et mater omniū gratiarum. Primo enim nunq̄ resonauit per impatientiā vel murmurationē: licet multas tribulatiōes perpessa sit: sed semper de oībus deo gratias egit. Secundo q ad eoz suum fuit plenum amore celestiū q nunq̄ mundana appetijt: sed semper terrena despexit: quia celestem dulcedinē degustauit. Ideo omnis dulcedo mundana sibi amara fuit Nam sicut dicit Chrisſ. Uere nō habet qs super terrā amet qui celestem dulcedinez degustauit. Tertio intantum fuit prima gratie plenitudine pōderosa q si ipa sola in vna statera poneretur ex vna parte et ceteri omnes sancti tam noui q veteris testamēti et omnes angeli in alia: ipsa amplius ponderaret. ⁊c. Quarto per continua beneficia nunq̄ effluere cessauit. Unde Bernard. super missus est ait. De plenitudine Marie accipiunt vniuersi. Captiuus redemptionē/ cecus illuminationem/eger curationem/tristis consolationem/peccator veniam/iustus gratiā/angelus leticiam: filius dei humane carnis substantiam: ⁊ tota trinitas gloriam: ita vt non sit qui se abscondat a calore eius. Unde patet q ratione emanatiōis seu diffusionis maria virgo benedicta est mater omnium gratiarum.

¶ Quinto hoc etiā demōstratur et pbatur rōne dispensationis. Et hec ratio cōformatur cū precedenti/et illā confirmat. Nulla nā gratia a deo in nos descēdit nisi per manus beate virginis dispensetur. Mirum a tempore quo virgo cōcepit dei verbum vt sic dicam iurisdictionem ⁊ auctoritatē obtinuit in omni processione temporali spirituſſancti: ita q nulla creaturaaliquā gratiam vel virtutem spirituſſancti obtinuit nisi secūdū ipsius pie matris dispensationem. Hinc Bernard.

Deus omnium bonorū plenitudinē posuit in Maria: vt si quid spei/si quid salutis. si quid gratie in nos redundauerit: totū per manus Marie transierit. Et nulla gr̄a venit de celo ad terrā nisi per manus eius pertransierit. hec ille. Hinc ⁊ Biero. in sermo. assumptio. In xp̄o fuit plenitudo gr̄e sicut in capite influente. In maria vero sicut in collo transfundente. Unī Cāti. vij de virgine ad xp̄m Salo. ait. Collus tuus sicut turris eburnea. Sicut nēpe per collum vitales spūs a capite descendūt in corpus: sic per virginē a capite xp̄o vitales gr̄e in eius corpus mysticū transfundunt. Ubi nota q in defluxu diuinarū gr̄arum ſm q trahit ex verbis Dionysij. iij. celestis hierar. Iste est ordo: vt pri9 a deo defluant in benedictā animā xp̄i. Indeq; in beatā animā virginis matris. deinde in seraphin. et sic successiue in sanctos alios ordines angelorū. ⁊ tandem in ecclesiā militantē. Ex quo nēpe totus deus ⁊ tota natura diuina ſm totū suum esse/posse/scire et velle diuinū ītra v̄ginis veterū clausit se vbi ⁊ mensibus nouē habitauit: nō timco dicere q in omnium gratiarū effluxu hec virgo quandā iurisditionē habuerit de cu-

ins vtero virgineo quasi de quodam diuinitatis oceano riui et flumina emanāt oium gratiarum. Un Eccli. xxiiij. in persona ei⁹ inquit scriptura sacra et sancta: de ipsa canit ecclesia verba pro themate nostro sumpta. In me omnis gratia vie et veritatis. In me omnis spes vite et virtutis. Transite ad me omnes qui concupiscitis me et a ḡnationibus meis adimplemini. Ex quo patet: quia omnis gr̄e fons in maria est: et ipsa est dispensatrix ois gratie vt ad ipsaz recurramus in oi salute habēda: et spe ac vtute et gloria eterna cōsequēda: tanq̄ ad matrem omnium gratiarū. Proinde ipsa merito figuratur per lunā. Can. vj. Pulchra vt luna. quia luna dominatur oibus humoribus infundens cunctis liquorē humoremq̄ corporibus. Nam ad motū lune fluxus et refluxus marium. j. Methe. Unde et cancri et conche et iam herbe succo pleniores sunt: in plenilunio abundantes. Sic beatissima virgo dominium habet super influxu omnis gratie et dispensatione. Et qui deuotius ei famulant in terris ampliori gratia per ipsaz abundāt que est mater gratie. vnde canit ecclesia. Maria mater gratie. tc.

¶ Sed dices. Quomodo hoc attribuitur beate virgini vt ipsa sit mater et dispensatrix omnis gratie in mundo. cum gratie fons et auctor sit ipemet deus. Et gratia a solo deo infunditur Immo donuz gratie ex quo excedit omnē facultatem nature create cuz nil aliud sit q̄ q̄dam participatio diuine nature. Ideo impossibile est q̄ aliqua alia creatura gratiam causet sed solius dei est hoc. s. causare gratiam in anima?

Ad hoc respōdef q̄ verū est principaliter efficiendo: qz sic solus deus causat et infūdit gratiam et dispēsat. Attamē beata virgo dicit mater gr̄e per mediationē vt s. declaratū est. Unde ipsa in influxu gratie a deo obtinuit specialem iurisdictionem et auctoritatē participatiue. Quod declaratur taliter: Preter ea q̄ supra tacta sunt de ordine influxus gratiarū. Reperio in rege dño iesu duas dignissimas dignitates. Prima q̄ sit eternus deus genitus ab eterno. Secūda q̄ deū producit ab eterno eq̄ spūsanctum spirat. Modo ipse dūs iesus clausus in vtero v̄ginis in eternitate a deo patre deq̄ generabat eternus. Et in eadem eternitate ipse puer in ventre matris deū. i. spūsanctum spirabat et pduce bat: quia nunq̄ destitit generaria patre et spirare spiritum sanctū: cū nunq̄ destitit esse deus etiā in vtero materno. Ex hoc ergo q̄ beata virgo ipsuz cōcepit vtrāq̄ hāc eius dignitatem participauit. Primā quidem. s. q̄ iesus est generatus a deo participauit mater virgo adeo infinito bono q̄ iesus nō dicatur verius filius dei q̄ filius virginis: nec dignior est filius dei in throno paterno sedens/ vestitus claritate et luce inaccessibili quam habuit ab eterno: q̄ existens in vtero virginis vel inuolutus pannis pauperculis super fenum in presepe reclinatus. Secundam quoq̄ dignitatem beata virgo participauit: qz ipsa extitit mater filq dei qui pducit spirituz sanctum: et qui est fons et auctor ac causa omnis gratie spiritussancti. Unde eoipso quo mater fontis gratie. i. christi filq dei extitit: omnium bonorum et omnium gratiarum mater est effecta: eo q̄ fons gratiarum christus ex ipsa/ et per ipsam in hunc mundum exiuit et venit. Ideo ipsa virgo gloriosa tantam habet iurisdictionem/ et auctoritatem a filio dei in defluxu et dispē satione gratiaruz spiritussancti. q̄ omnia dona/ et omnes virtutes et gr̄e/ et omnia bona quibus vult: quando vult. quomodo vult. et quantum vult per manus ipsi⁹ administrantur. Clama hic ad beatam v̄ginē cantando voce dulcissona. di. O vere admirabilis gratie/ et excellentie virgo O vere vas admirabile. op⁹ excelsi: quis vnq̄ a seculo vidit talia: vt vna puella/ vna virgo sit tam excellentissime creata: tam nobilissima pulchritudine decorata: tamq̄ ineffabilibus donis gratiarum sublimata/ O dignissima v̄go. O femina ab oibus sup oia benedicta. Uere te sol et luna: celū et terra miranf: vere te ois creatura digne veneraf. Ue felix es et omni laude dignissima: qz te ortus est sol iusticie xp̄s de⁹ noster. Tu eñ nobilitas et pseruatio gñis humani. Tu meriti latitudo et cōsūmata ptās oim creatoz. tu vnica mf dei tu dña vniuersi: regina mundi. Tu mater et dispensatrix omniū gratiarum. Tu cōsumatio vniuersi. et ecclesie sancte decor. Tu nostra satisfactio digna coram largitore cunctoz bonorum. Tu omniū donoz et gratiarum incomprehensibilis magni tudo. Tu preelectum et dignissimū vasculuz a primo artifice fabrefactū essentie dei capax templū dei. Tu hortus deliciaruz: tu exemplū oim bonorum. cōsolatio deuotorum. et totius salutis radix/ et oinamētum. Tu porta celi: leticia paradisi: et vltra q̄ dici possit glia summi dei. Uere balbutiendo has laudes et excellentias tuas pronunciam⁹. sed tuam immēsam dulcedinē supplicit exoramus. vt tu suppleas benignitate tua/ insufficientias nostras. vt te digne laudare possimus: per infinita secula secula seculoruz. O dulcissima mater nostra maria vnica spes nostra et refugiuz anime nostre: ad te nos filq Eue: nos miseri et peccatis pleni: nos dānatione digni merito clamamus: suspiramus: et flebili voce supplicando accedimus te inuocamus nostram dominā: nostraz aduocatā: nostram reginā gloriosam: matrē dulcissimam dñi iesu: matrem pyssimam gratie et misericordie. Te inq̄ solatium cordis nostri. matrem nostram adoptatam: tuam imploramus clementiā dulcis spes et vita nostra: quatinus digneris rcordari quia pro nobis peccatorib⁹ es electa: pro nobis ad tantam dignitatem prouecta. et idcirco nos/ tuo filio recōmenda: dulci iesu nostro reconcilia. et da ipso frui in celesti patria. Amen.

¶ Gratiaz actio auctoris ad deū omnipotentē et ad gloriosam ei⁹ genitricē mariā de prima pte sermonum completa.

O Deus sub cuius custodia protegimur ab insidiis inimici. tibi omnis virt⁹/ et gloria tribuatur: qui ordinasti hac dispositione totum mundum/ vt omnia bona q̄ sunt vl̄ possunt esse pcedāt et descēdāt a tua virtuosissima pfectissimaq̄ bonitate. O summū oim culmen rerū maiora bona et meliora que possunt esse in hominibus scio et percipio ista esse: vt tu benedicaris ab eisdem/ venereris/ metuaris/ glorificeris: et sic de similibus. et nulla alia bona possunt istis aliquatenus comparari. Misericors dñe et saluator. donū quod inest iusto homini/ non habet illud a seipso: sz a te a quo quicquid boni est procedit. quia si ipse te diligit et honorat/ cognoscens tuam maximam bonitatem/ suāq̄ percipiens miseriam et fragilitatē: id nō inest ei ex se: sed de tue influentia bonitatis. quia nisi tu sibi ifunderes illud bonū: ad euz nullatenus deueniret. Nam nisi tu post creationem hominis in eo poneres tuaz gratiam et iuuamen/ sed sua natura permitteres eum vti/ que inest ei a parte priuationis: nunq̄ homo per se faceret vl̄ lum bonum/ immo esse suum deleretur et rediret ad non esse. et licet tu domine in esse hominem sustineres. tamen parum faceret bonum: nisi tu sibi bona gratie largireris. Omnes generaliter sustinentur in esse a tua domine bonitate. sz aliqui sunt qui incedunt per cursum sue proprie nature/ et tales sunt illi qui credunt esse maiori et altiori gradu bonoris et bonitatis/ q̄ sint. quia ipsi credunt q̄ per se sint boni/ et in veritate sit oino mō cotrario. quia ipsi de se mali sunt et perueri. sed illi qui sunt beneficiati tue muneribus gratie: sunt illi qui cognoscunt q̄ quicquid boni inest eis/ pcedit a tua largiflua bonitate. et malum quod inest eis prouenit a seipsis. Singularis domine refugiuz miserorum. tibi ergo laus/ honor/ et reuerentia tribuatur Exaltetur nomen tuum/ per omnes huius seculi nationes. Gratiarum actiones tibi ago. quia infudisti mihi indigno seruulo donum tue gratie/ ita q̄ ipa supplēte meā ignorantiam/ perfeci integre primaz partem sermonum: et confidens de largitate tue benignitatis: spero aliam partem refiduam ad felicem effectum deducere ad laudem et gloriam tui deus.

Nunc vt me vertam ad te o celoz regina Dio supplex et accliuis ego miser et peccator vilis. ac tota precor deuotione mentis te o dignissima et felix altissimi filq dei genitrix: dña oim creatoruz sublimis: vir

go singularis: iter omnes mitis. O superbenedicta maria gloria totius curie celestis: te flagito tibi me indignū recōmēdo nunc et in hora mortis te vtiq; inuoco vt nunc iter cedere pro me digneris. Has quoq; laudes tui honoris (licet minime sufficientes) descriptas in sermonib9 premissis accipere ne dedigneris. Nam reuera tu scis quoniam licet improbus pariter et indignus laudator sim et seruus inutilis: nihilominus quantum mihi donare gratiose dignata existis. id quod habui feci. et quod potui obtuli ad laudem tui nominis. Tu ergo o gloriosissima domina meam insufficientiam excusa pietate tua et bonitate ineffabili qua es plena gratia: quam laudat omnis factura. Tu super cunctas virgo virginū beatissima: meas innumeras culpas dele tua miseratione nimia. Eya o aduocata nostra/ vita spes et gloria. flectos tuos misericordes oculos ad me inclina: et me miserrimum tuorū deuotorū numero et bñficio aggrega. Da mihi o amātissima domina mea Maria presanctissima/ perseuerantem in tua famulatū gratia: et in mortis hora tu tuo filio preduleissimo Jesu/ meam animam recōmenda: fove gratia tua/ ne per sua pereat scelera: et post mortem fac me immeritum participem celesti gloria. vbi te et tuum amantissimum Jesum laudem per seculorū secula.

AMEN

Karolus Beduorius Delphus Parisiensis. Reuerendissimo in xpō Jesu patri et antiquę generositatis/ Spectatissimo viro/ Dñoq; suo/ et Alumno Dño Abbati Uezeliaci. S.D.

Cum hijs superioribus diebus/ ad officinā calcographorū (Presul prestantissime) aliquādo secessissem: incidit in manus meas illa nedū aurea/ sed et gēmea viri vndecūq; spectatissimi fratris Thome Illyrici qui: velut nouum sydus ortū in eccliā emicat prima sermonum pars. Quam cum vir insignis frater Masseus de fruzascho eius cōdiscipulus: maximaq; familiaritate mihi deuinctus: et litteris impressorijs excudendam daret: Oculis subiecī/ legi/ perlegi/ erroresq; aliquos calcographorū: lima qua solent amici (absit verbo inuidia) castigaui. Diutius igitur mecum hesitans pater prestantissime/ quibus vigilijs/ quo conatu/ qua membrorum defatigatiōe/ tuis erga me meritis (quibus apud me ab ephebis ad hec vsq; tempora. et perbenigne et q̄ humaniter vsus es) aliquas ex parte condignas habere gratias. Inconfesso est rudis/ ac tenuis nostra minerua calūniam compescere conabatur. Inuitauit me tamen tua singularis modestia/ summa benignitas/ precipua quedam vite/ ac morum obseruantia vt hoc epistolū munere te salutatum adirē. Exilis res est. fatemur. Sed tua in me/ que summa est/ benenolētia: rem tenuam/ arduā redder tua estimatione. Suscipias igitur queso benigna fronte/ tanti viri opus preclarissimum. Legas/ relegas: videbis quibus articulis: qua dicendi facūdia: quibus questionibus/ responsionibus/ sermones archi tectatus sit suos. Non temere. non insulse/ quid positum/ nec quid preter veritatem dictum inuenies. Non discedit a recta fide. Nihil vnq̄ indignum profert bono viro: O virum commendandum laude hominū sempiterna. Quis abneget quantos fructus? quantas vtilitates vniuerso orbi suus strēnuus et nō parnus labor/ sua eximia virtus/ attulerit? An ne incompertum est/ quantum profuerit vox eius apud Thoiosates nostros? tam ad emendationē morum: q̄ ad defendendas/ que multe fuissent corporis/ et anime/ pestes? Nonne que dominatrix hominū erat tabifica ludi pestis/ suis clamoribus profugata est? Alearum ludus expulsus? nonne furtis/ adulteriū/ rapinis/ illicitis concubitibus/ brutis clericorum moribus/ discole vite/ discolis habitibus/ calcaria adiecit? O mores nostrorum (vt materno vocabulo vtar) predicatorum (pace illorū dixerim) istius dissimiles. Sunt qui nullis pecunijs contenti: nulla mercede satiari: adeunt vrbes/ vicos/ plateas/ porticus/ templa/ domos/ orbem/ et maria peruertunt ad pecuniā eruendam: futuros expauescentes languores: et cōtinuis languoribus cruciātur: Nunq̄ corpori/ neq; anime indulgentes. Isti in sermonibus magis loquacitati/ q̄ hominū vtilitati student. Prorūpunt in multa verba. nec curāt quibus vnguētis lesis possint mederi pściētijs. Illud preterea admonitione multa dignum duxi. Q̄ ab hijs ita vitia hominū cohercentur: vt illa mulcere videantur: oleum/ atq; operam (vt aiunt) perdentes. O nia paulo vidi multos eorum predicationibus effectos emendatiores. Id in causa est. quia huc et illuc vagantur: prout lingue fert libido. non languoribus/ quibus anima detinetur subuenientes.

O bone deus/cui abscondita omnia referata sunt.quantum ab hõs vir ille probus seruus tuus frater Thomas Illyricus? Audiui sepe/cum doctrinam tuam palam profiteretur:nos errare/labi/falli/decipi/ac seduci. Et nisi mores cõmutaremus: aliqd finistri nobis/et ciuitati predixit.Fuerunt nonnulli/ qui quodam vente canino cepere illum corodere:& labõs subsannare.Sed heu proh dolor.non coniecturis vtebatur/sed certissima vaticinatione/qua preteritis cõnectens presentia:causasq; rerum/et principia recordans/velut oculis videre videbatur.nescio q̃ futurã pergrãdem tempestatem. Ea autẽ vt videmus quotidie increscunt/vt in ea opinione confirmet. Erant lapsis temporibus in orthodoxa fide reges/principes/presules/quorũ viribus freta ecclesia/se tuebatur aduersus impugnãtes. Nunc quasi omnes amici eius spreuerunt eam:et facti sunt ei inimici. Iccirco:cũ tu tanq̃ antesignans occurrens qui semper militanti ecclesie humeros prebueris latos:non veritus sum/tanti viri opus offerre:vt tua prestantia muniatur. Uale dulce decus & presidium meum. Dat. Tholose. M.ccccxxj. ix. Kal. Julij.

Tuus humilis seruulus:et tanq̃ filius Karolus qui vt supra.

Illyricus Thomas diuini dogmatis ardens
Orator:populo nunc sua scripta dedit.
Scripta pios mores/verũq; docentia finem/
Et sacra virtutum:primaq; signa sequi.
Hec offerre tuo libuit monumenta fauori/
Mecenas/cui iam debeo cuncta. Uale.

Fratris Thome Illyrici minorite: verbi dei preconis generalis famosissimi: Prima pars sermonum continens quinquaginta sermones.scilicet.xxv.de Christo:et totidem de eius matre: ad eorum laudem et honorem: explicit feliciter. Impressum Tholose per magistrũ Johannẽ de Guerlins. Anno dñi. M.ccccxxi. Die.xxviij.mensis Junij.

Para el Señor Don Diego Ortiz de Urbina Vicario general y Gobernador de Vizcaya de parte de Veintenyres Diego de mesdemarco en Amor xpo nro
Vengadesumano Amor xpo nro ca
Cuando yo Carrijo de Amor ≡ mand

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca